JULIA NAVARRO

SPUNE-MI CINE SUNT

UN NOU BESTSELLER
AL CELEI MAI CITITE SCRIITOARE SPANIOLE

INTRIGĂ, SPIONAJ, DRAGOSTE ȘI TRĂDARE!
O POVESTE CARE SE ÎNTINDE DIN SPANIA REPUBLICANĂ
PÂNĂ LA CĂDEREA ZIDULUI BERLINULUI!

„Amelia este o antieroină prizonieră a propriilor contradicții, care săvârșește greșeli pe care nu le poate răscumpăra oricât s-ar strădui."

WWW.20MINUTOS.ES

„*Spune-mi cine sunt* surprinde și încântă cu o poveste captivantă și emoționantă. Acesta este un roman despre memorie și identitate, având în centru un personaj remarcabil, incredibil de bine conturat: o femeie care, de-a lungul extraordinarei sale vieți, a reușit în incredibil de dificila misiune de a se cunoaște pe sine însăși. O victimă a propriilor greșeli, conștientă de acestea și chinuită de traume, Amelia este mai presus de orice o antieroină, o femeie în carne și oase, care izbutește întotdeauna să rămână fidelă principiilor, făcând față provocărilor, dar și săvârșind greșeli pe care nu le va putea răscumpăra niciodată. O femeie care a decis că nu vrea să fie ștearsă."

FANTASTICFICTION.CO.UK

JULIA NAVARRO

SPUNE-MI CINE SUNT

Traducere din limba spaniolă și note
ADRIANA STERIOPOL

RAO CLASS

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
NAVARRO, JULIA
Spune-mi cine sunt / Julia Navarro; trad.: Adriana Steriopol. - Bucureşti: RAO Distribuţie, 2015
ISBN 978-606-93185-3-9

I. Steriopol, Adriana (trad.)

821.134.2-31=135.1

Editura RAO
Str. Bârgăului, nr. 9-11, sector 1, Bucureşti, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

JULIA NAVARRO
Dime quién soy
© Julia Navarro, 2010
© Random House Mondadori S.A., 2010
Toate drepturile rezervate

© RAO Distribuţie, 2013
pentru versiunea în limba română

2015

ISBN 978-606-93185-3-9

Pentru mama mea,
fără ea, nu aș fi ajuns până aici.

Pentru bunicii mei Teresa și Jerónimo,
pentru dragostea și generozitatea lor,
și pentru cât de mult am învățat de la ei.
Amintirea lor mă însoțește mereu.

Și pentru draga mea prietenă Susana Olmo,
pentru numeroasele hohote de râs
împărtășite de noi două.

Mulțumiri

Vreau să-i mulțumesc lui Ricardo Cavallero pentru sprijinul său hotărât și pentru încrederea în romanele mele. Are harul de a face să fie ușor ceea ce este dificil.

Și, ca întotdeauna, echipei de la Random House Mondadori care a făcut posibil acest roman. Le mulțumesc tuturor pentru ajutor, iar Cristinei Jones, pentru răbdare.

Precum și lui Fermín și Alex, pentru că au fost mereu aproape.

GUILLERMO

1

– Ești un ratat!

– Sunt o persoană decentă.

Mătușa mea își ridică privirea de pe foaia de hârtie pe care o avea în mână. O citise, ca și cum conținutul celor scrise ar fi fost o noutate pentru ea. Dar nu era. În acel curriculum era rezumată scurta și dezastruoasa mea viață profesională.

Mă privi curioasă și continuă să citească, dar eu știam că nu era mare lucru de citit. Mă făcuse un ratat, nu cu intenția de a mă jigni, ci asemenea cuiva care afirmă ceva evident.

Atmosfera din biroul mătușii mele era apăsătoare. De fapt, ceea ce mă deranja era atitudinea ei îngâmfată și distantă, de parcă i-ar fi fost permis să ne privească de sus pe noi, ceilalți din familie, numai pentru că ea avusese succes în viață.

Nu-mi era simpatică, dar nici eu nu fusesem vreodată nepotul ei preferat, de aceea am fost surprins când mama mi-a spus că sora ei dorește să mă vadă urgent.

Mătușa Marta devenise șeful familiei, îi domina chiar și pe ceilalți doi frați ai ei, unchiul Gaspar și unchiul Fabián.

Era consultată în orice problemă și nimeni nu lua o hotărâre fără să fi primit avizul ei. Sincer să fiu, eram singurul care o evita și care, spre deosebire de ceilalți veri ai mei, nu-i cerea niciodată aprobarea.

Dar iat-o aici, mândră de a fi salvat și triplat averea familiei, o afacere consacrată cumpărării, vânzării și reparării utilajelor, grație, între alte

motive, căsătoriei sale oportune cu bunul ei soț, unchiul Miguel, față de care nutream o simpatie secretă.

Unchiul Miguel moștenise două clădiri în centrul Madridului, a căror închiriere îi aducea importante venituri în fiecare lună. Mai mult decât să-l întâlnească o dată pe lună pe administratorul clădirilor nu a muncit niciodată. Singurele lui preocupări constau în colecționarea de cărți rare, în practicarea golfului și în a scăpa cu cea mai mică ocazie de privirea vigilentă a mătușii mele Marta, căreia îi cedase cu plăcere întâlnirile lunare cu administratorul, știind că ea avea inteligența și pasiunea necesare ca să izbutească în tot ceea ce făcea.

– Așadar, consideri că a fi ratat înseamnă să fii o persoană decentă. Atunci, crezi că toți cei care reușesc în viață sunt lipsiți de decență?

Am fost cât pe-aci să-i spun că da, dar asta ar fi însemnat să-mi creez neplăceri cu mama, așa că am hotărât să dau un răspuns mai nuanțat.

– Să-ți explic: în profesia mea, a fi decent te face de obicei să rămâi fără slujbă. Habar nu ai cum e jurnalismul în țara asta. Ori ești de partea dreptei, ori de partea stângii. Nu ești altceva decât un mijloc de transmitere a lozincilor de la una la alta. Dar faptul că încerci să relatezi pur și simplu ce se întâmplă și să-ți exprimi în mod cinstit opiniile te duce la marginalizare și la șomaj.

– Te-am considerat întotdeauna un tânăr cu vederi de stânga, spuse mătușa mea cu o oarecare ironie. Iar acum stânga e la putere...

– Așa este, dar guvernul vrea ca jurnaliștii simpatizanți să închidă ochii și gura la greșelile lor. A-i critica înseamnă exilare. Încetează să te mai consideri unul de-ai lor și, desigur, cum nu ești nici de-ai celorlalți, te trezești pe teritoriul nimănui, adică în șomaj, cum sunt eu acum.

– În CV-ul tău apare că acum lucrezi la un ziar digital. Câți ani ai?

M-a supărat întrebarea. Știa perfect că am peste treizeci de ani, că sunt cel mai mare dintre veri. Dar era modul ei de a-mi demonstra dezinteresul față de mine. Așa că am hotărât să nu-i spun câți ani am, fiind evident că ea știa.

– Da, fac critică literară la un ziar de pe internet. N-am găsit altceva, dar măcar nu trebuie să-i cer bani mamei ca să-mi cumpăr țigări.

Mătușa Marta mă privi de sus până jos, de parcă ar fi fost prima dată când mă vedea și păru să șovăie înainte de a se hotărî să-mi facă propunerea.

– Bine, îți voi oferi o slujbă și, pe deasupra, bine plătită. Sper să fii la înălțimea așteptărilor noastre.

– Nu știu ce anume vrei să-mi oferi, dar răspunsul meu este nu; urăsc birourile de presă ale firmelor. Dacă am venit să te văd este pentru că mi-a cerut-o mama.

– N-am de gând să-ți ofer niciun post în firmă, răspunse ea, de parcă ar fi fost o nebunie să lucrez în întreprinderea familiei.

– Atunci…

– Atunci, vreau să-ți dau o sarcină de familie, ceva mai personal; de fapt, ceva privat.

Mătușa mea continua să mă privească, nefiind sigură dacă nu cumva greșea cu propunerea ei.

– Este vorba să investighezi o veche istorie a familiei: o istorie în legătură cu străbunica ta, bunica mea.

Am rămas uimit, neștiind ce să spun. Străbunica mea era un subiect tabu în familie. Nu se vorbea despre ea; eu și verii mei de-abia reușiserăm să aflăm câte ceva despre misteriosul personaj, despre care era interzis să punem întrebări și de la care nu exista nici măcar o fotografie.

– Străbunica? Și ce e de investigat?

– Știi că eu sunt cea care are toate fotografiile familiei și mă gândisem să le fac un cadou fraților mei la Crăciunul viitor. De aceea, am început să aleg fotografiile vechi ca să comand copii. Am căutat, de asemenea, printre hârtiile și documentele tatălui meu, pentru că îmi aminteam că văzusem și altele printre lucrurile sale și, într-adevăr, am găsit câteva și… mă rog, printre hârtii era un plic închis. L-am deschis și acolo era această fotografie…

Mătușa mea se întoarse la masa ei de scris și luă un plic din care scoase o fotografie. Mi-o dădu șovăind, de parcă s-ar fi temut că aș fi neîndemânatic și că imaginea aceea nu ar fi în siguranță în mâinile mele.

Portretul avea marginile rupte și trecerea timpului îl impregnase cu o patină gălbuie, dar, chiar și așa, imaginea unei tinere zâmbitoare îmbrăcate într-o rochie de mireasă și cu un buchet de flori în mână era fascinantă.

– Cine este?

– Nu știu. Mă rog, credem că poate fi bunica noastră, străbunica ta... I-am arătat-o mamei tale și fraților mei și am fost cu toții de acord că tatăl nostru semăna cu ea. Cert este că am hotărât că a sosit momentul să cercetăm ce s-a întâmplat cu bunica noastră.

– Așa, dintr-odată? N-ați vrut niciodată să ne spuneți nimic despre ea. Și acum ai găsit o fotografie despre care crezi că poate fi strămoașa noastră și hotărăști că trebuie să aflăm ce s-a întâmplat.

– Mama ta ți-o fi povestit ceva despre ea...

– Mama mi-a povestit exact ce le-ai povestit și tu fiilor tăi: practic, nimic.

– Nici noi nu știam prea multe; tatăl nostru nu vorbea niciodată despre ea, nici măcar trecerea timpului nu i-a alinat durerea provocată de pierderea ei.

– Din câte știu, n-a cunoscut-o. Nu l-a părăsit când de-abia se născuse?

Mătușa Marta părea că șovăie între a-mi spune tot ce știa și a mă pofti să plec imediat. Presupun că se gândea că poate nu sunt persoana potrivită să abordeze problema care o preocupa.

– Ceea ce știu, răspunse ea, este că bunicul nostru, adică străbunicul tău, se ocupa cu importul și vânzarea de utilaje, mai ales din Germania. Călătorea mult și nu obișnuia să spună când pleca și, cu atât mai puțin, când avea de gând să se întoarcă, ceea ce, după cum bine presupui, nu-i putea face deloc plăcere soției sale.

– Este imposibil ca ea să nu fi aflat. Dacă el își făcea bagajul, presupun că ea trebuia să-l întrebe unde se ducea; mă rog, așa ar fi fost normal.

– Nu, el nu proceda așa. Străbunicul tău spunea că are bagajul în portofel, adică îi erau de-ajuns banii pe care-i avea asupra lui. Astfel că nu era nevoie să pregătească nimic, cumpăra tot ce avea trebuință. Nu știu de ce proceda așa. Dar îmi închipui că asta trebuie să fi fost o sursă de conflicte în căsnicie. După cum ți-am spus, străbunicul tău era foarte întreprinzător și și-a extins afacerea nu numai la vânzarea de utilaje industriale, ci și la repararea lor, iar în momentul acela, în Spania, era nevoie de orice lucru. Într-o zi, a plecat într-una dintre călătoriile sale. În absența lui, ea își ducea viața pe care obișnuiau să o ducă, pe vremea aceea, fetele de rangul ei. Din câte știm, ea s-a dus acasă la niște prieteni. Bănuiesc că ți-e cunoscut faptul că, înainte vreme, vizitele erau o distracție nevinovată și, mai ales, ieftină. Te duceai să vizitezi niște prieteni sau rude într-o după-amiază, ei îți întorceau vizita după câteva

zile și, în felul ăsta, saloanele caselor deveneau locuri de întâlnire. Într-una dintre acele întâlniri, a cunoscut un bărbat, nu știu cine era și nici cu ce se ocupa. Am auzit odată că servea în Marina militară argentiniană. Se pare că s-a îndrăgostit și a fugit cu el.

– Dar bunicul se născuse, ea avea deja un fiu.

– Da, de vârstă foarte fragedă. L-a lăsat în grija doicii, Águeda, femeia despre care bunicul tău a crezut că este mama lui, până când, făcându-se mare, a aflat adevărul. Străbunicul tău a trăit în concubinaj cu Águeda și a avut cu ea o fiică, mătușa Paloma, sora vitregă a bunicului tău; cunoști deja acea ramură a familiei.

– De fapt, nu, n-ați avut niciodată prea mult interes să ne cunoaștem, i-am văzut doar la câte o înmormântare, am răspuns eu cu o anumită insolență, ca să o provoc.

Dar mătușa mea nu era dintre cele care răspundeau la provocări dacă nu aveau interes să o facă, așa că m-a străfulgerat cu privirea și a hotărât să continue să vorbească, de parcă nu m-ar fi auzit.

– Bunicul tău a decis să schimbe numele de familie al mamei sale, de aceea al doilea nume[1] al lui era Fernández. Când îți schimbi numele de familie, trebuie să alegi unul care să fie obișnuit.

– Nici eu n-am reușit să aflu vreodată cum se numea cu adevărat, am răspuns, sătul de conversație.

– Nu știu, n-am știut-o niciodată.

Tonul mătușii Marta părea sincer.

– De unde și până unde acum acest interes pentru povestea bunicii voastre?

– Această fotografie pe care ți-am arătat-o ne-a făcut să luăm hotărârea. Am făcut copii după ea; îți voi da una, pentru că poate îți va fi de folos la investigație. Credem că este ea, dar chiar dacă nu este, nu contează: a sosit momentul să aflăm.

– Să aflați ce? Mă amuza să încerc să o enervez.

– Să aflăm cine suntem, răspunse mătușa mea.

[1] În Spania și în țările hispanofone, persoanele poartă două nume de familie: primul este al tatălui, iar al doilea, al mamei. (n.tr.)

– Pe mine nu mă interesează ce s-a întâmplat cu această străbunică, puțin îmi pasă, eu știu cine sunt și acest fapt nu se va schimba, indiferent ce ar fi făcut femeia aceea cu atât de mulți ani în urmă.

– Iar pe mine nu mă interesează că pe tine nu te interesează. Dacă îți încredințez această sarcină este pentru că nu știm peste ce vom da, iar rufele murdare, dacă există, prefer să le spălăm în familie. De asta nu angajez un detectiv. Așa că nu-ți cer nicio favoare, îți ofer o slujbă. Ești jurnalist, vei fi știind cum să investighezi. Îți voi plăti trei mii de euro pe lună, plus toate cheltuielile.

Am rămas fără glas. Mătușa mea îmi făcuse o ofertă pe care știa că nu o voi putea refuza. Niciodată nu câștigasem trei mii de euro, nici chiar când am lucrat ca reporter la televiziune. Iar acum, când eram într-o situație profesională jalnică, trăind de azi pe mâine din rubrica de critică literară pentru un ziar de pe internet, dintr-un salariu care nu ajungea nici la cinci sute de euro pe lună, apărea ea ca șarpele care a ispitit-o pe Eva. Voiam să-i spun că nu, că să-și vâre banii unde dorea ea, dar m-am gândit la mama, la cum trebuia să mă împrumute lună de lună pentru rata apartamentului pe care îl cumpărasem și pe care nu o puteam plăti. Mă rog, de fapt, m-am consolat, spunându-mi că nu era nimic dezonorant în cercetarea trecutului străbunicii mele și, pe deasupra, să fiu plătit pentru această treabă. Ar fi fost mult mai rău să accept o slujbă în schimbul ridicării în slăvi a politicianului de serviciu.

– Cred că îți vor fi de-ajuns două luni, nu-i așa? vru să știe mătușa Marta.

– Nu-ți face griji, nu cred că o să-mi ia atât de mult timp până să aflu ceva despre această bună doamnă. Spre ghinionul meu, cred că peste numai câteva zile voi isprăvi cercetarea.

– Dar mai vreau ceva, spuse mătușa mea pe un ton amenințător.

– Ce anume? am întrebat eu neîncrezător, de parcă m-aș fi trezit brusc dintr-un vis: nimeni nu plătește trei mii de euro pe lună ca să afle ce s-a întâmplat cu bunicuța lui.

– Va trebui să scrii povestea bunicii mele. Fă-o ca și cum ar fi o carte sau cum vei vrea tu, dar scrie-o. Apoi o vom lega și acesta va fi cadoul pe care îl voi face familiei la Crăciunul viitor.

Am supus-o pe mama unui interogatoriu exhaustiv ca să-și amintească de tatăl ei, adică de bunicul meu, cât mai multe lucruri cu putință. Buna femeie l-a descris având toate virtuțile, încercând să-mi răscolească prin amintiri. Eu mi-l aduceam aminte înalt, zvelt, foarte semeț, vorbind puțin. Într-o zi, mi s-a spus că bunicul suferise un accident de mașină care l-a lăsat infirm într-un scaun cu rotile până când a murit.

Când eram copil, mergeam cu mama, în fiecare duminică, acasă la bunicul. Acolo luam parte la o masă cu toată familia, cu îndelungi conversații după aceea, la care mă plictiseam îngrozitor.

Bunicul ne observa pe toți, în vreme ce mânca în tăcere și intervenea doar din când în când.

Mătușa Marta era cea mai mică dintre frați. Pe vremea aceea, nu era măritată și locuia cu el și, din acest motiv, își luase responsabilitatea pentru întreprinderea bunicului, la fel cum își asumase și controlul asupra acelei case enorme și întunecate. Așa că nu păstram nimic în amintirile mele care să-mi dea vreun indiciu despre mama bunicului, misterioasa doamnă care a dispărut într-o bună zi, abandonându-l în mâinile doicii.

Trebuie să mărturisesc că am început investigația fără tragere de inimă, presupun că asta se datora faptului că puțin îmi păsa de ceea ce ar fi putut să facă o străbunică.

Am început cercetările la locul potrivit: m-am dus la Oficiul Stării Civile pentru a solicita certificatul de naștere al bunicului meu.

În mod evident, în certificatele de naștere figurează întotdeauna numele părinților celui înscris, așa că acesta era cel mai bun mijloc de a afla cum se numea mama bunicului meu. Mă întrebam de ce nu o fi făcut asta mătușa Marta, în loc să-mi plătească trei mii de euro ca să mă duc la Starea Civilă.

O funcționară foarte amabilă mi-a făcut praf speranțele de reușită, spunându-mi că nu poate elibera un certificat de naștere al unei persoane decedate.

– Și pentru ce doriți un certificat de naștere al lui don Javier Carranza Fernández?

– Pentru că este bunicul meu, mă rog, a fost bunicul meu. V-am mai spus că a decedat acum cincisprezece ani.

– Înțeleg, de aceea vă întreb de ce solicitați certificatul său de naștere.

– Elaborez arborele genealogic al familiei și încurcătura constă exact în faptul că bunicul meu și-a schimbat numele de familie al mamei sale din cauza unei probleme personale. De fapt, cel de-al doilea nume de familie nu era Fernández, și tocmai asta este ceea ce încerc să aflu.

– Aha, dar nu puteți!

– Și de ce nu?

– Pentru că, dacă, așa cum garantați, bunicul dumneavoastră și-a schimbat numele, atunci dosarul său se află la Registrul Special și orice informație din acest registru se poate consulta doar la solicitarea părții interesate înseși sau dacă există un ordin judecătoresc.

– E clar că partea interesată nu poate solicita nimic, am răspuns eu prost dispus.

– Da, e clar.

– Auziți, a fost bunicul meu, se numea Fernández și nu știu de ce. Nu credeți că am dreptul să știu cum o chema pe străbunica mea?

– Uitați ce este, nu știu care sunt problemele dumneavoastră de familie și, de altfel, nici nu mă interesează. Eu doar îmi îndeplinesc obligația și nu vă pot da niciun certificat de naștere original al bunicului dumneavoastră. Și acum, dacă nu vă supărați, am mult de lucru...

Când i-am povestit mamei, mi-am dat seama că nu o surprindea deloc scena cu funcționara. Dar trebuie să recunosc că mi-a dat un indiciu care îmi putea fi de folos pentru început.

– Bunicul, la fel ca și noi și ca și voi, nepoții lui, a fost botezat la biserica Sfântul Ioan Botezătorul. Acolo s-a însurat și acolo ne-am căsătorit și noi și sper ca și tu să te însori într-o bună zi tot în biserica aceea.

Nu am răspuns că, pentru moment, singurul meu angajament serios era cu entitatea bancară care îmi acordase împrumutul ca să-mi cumpăr un apartament. Semnasem o ipotecă pe care trebuia să o plătesc în următorii treizeci de ani.

Biserica Sfântul Ioan Botezătorul avea nevoie urgentă de o reparație a cupolei; așa mi-a spus don Antonio, bătrânul paroh, care se plângea de neglijența enoriașilor față de starea clădirii.

– Oamenii dau din ce în ce mai puțin de pomană. Înainte, găseai câte un binefăcător ca să poți face față acestor probleme, dar acum... acum bogătașii preferă să înființeze fundații ca să-și reducă impozitele și să înșele fiscul și nu dau un ban pentru astfel de lucruri.

L-am ascultat răbdător, pentru că bietul bătrân îmi era simpatic. Mă botezase, îmi dăduse prima împărtășanie și, dacă ar fi fost după mama, m-ar fi și însurat, dar într-adevăr îl găseam foarte în vârstă pentru o așteptare atât de îndelungată.

Don Antonio se plânse destul de multă vreme înainte de a mă întreba ce doresc.

– Aș vrea să văd certificatul de botez al bunicului meu Javier.

– Bunicul tău don Javier a fost într-adevăr generos cu această parohie, își aminti don Antonio. Și de ce ai nevoie de certificatul lui de botez?

– Mătușa mea Marta vrea ca eu să scriu istoria familiei și trebuie să cunosc anumite lucruri. Am hotărât să spun aproape tot adevărul.

– Păi, nu cred că va fi ușor.

– De ce?

– Pentru că toate documentele vechi sunt în arhiva din subsol; în timpul războiului, registrele parohiale au fost răvășite și acum sunt dezordonate. Va trebui să punem în ordine tot ce există jos, dar episcopul nu vrea să-mi trimită un preot tânăr care se pricepe la arhive, iar eu nu mai am vârsta să clasific atâtea hârtii și documente; și, bineînțeles, nici nu te voi lăsa să cauți așa, fără nicio noimă.

– Nu vă promit nimic, dar pot vorbi cu mătușa mea Marta să văd dacă vrea să ajute parohia angajând o bibliotecară sau o arhivară care să vă ajute să puneți ordine...

– Asta ar fi foarte bine, dar nu cred ca mătușii tale Marta să-i pese foarte mult de starea documentelor acestei parohii. De altfel, aproape că nu o vedem pe aici.

– Oricum, o s-o rog, nu pierdem nimic dacă încercăm.

Don Antonio mă privi recunoscător. Era pâinea lui Dumnezeu, unul dintre acei preoți care, prin bunătatea lor, justifică existența Bisericii Catolice.

– Să te ajute Dumnezeu! exclamă el.

– Dar, între timp, aș vrea să mă lăsați să caut certificatul de botez al bunicului meu. Vă promit că nu-mi voi arunca ochii peste nicio altă hârtie sau document care să nu aibă vreo legătură cu ceea ce caut.

Bătrânul preot mă privi fix, încercând să-mi citească în ochi adevăratele intenții. I-am susținut privirea pe când îmi compuneam cel mai frumos zâmbet.

– De acord, o să te las să intri în subsol, dar îmi vei da cuvântul că vei căuta numai certificatul de botez al bunicului tău și nu te vei ocupa să scormonești... am încredere în tine.

– Vă mulțumesc! Sunteți un preot minunat, cel mai bun pe care l-am cunoscut vreodată, am exclamat eu plin de recunoștință.

– Nu cred să cunoști mulți preoți, nici tu nu vii prea des la biserică, așa că statistica mă favorizează, răspunse don Antonio ironic.

Luă cheile de la subsol și mă conduse pe o scară ascunsă după o ușiță situată în sacristie. Un bec atârnat de un cablu care se legăna era singura lumină din locul acela plin de umezeală care, la fel ca și cupola bisericii, avea nevoie de o renovare serioasă. Mirosea a închis și era frig.

– Va trebui să-mi arătați pe unde trebuie să caut.

– Aici e puțină dezordine... Când s-a născut bunicul tău?

– Cred că în 1935...

– Bietul de el! În ajunul războiului civil. Prost moment și-a ales ca să se nască.

– De fapt, niciun moment nu este bun, am răspuns eu ca să zic ceva, dar mi-am dat seama numaidecât că spusesem o prostie, pentru că don Antonio mă privi cu severitate.

– Să nu spui asta! Mai ales tu! Voi, tinerii din ziua de azi, nu sunteți conștienți de privilegiile pe care le aveți, vi se pare normal să aveți de toate... de aceea nu apreciați nimic, bombăni el.

– Aveți dreptate... Am spus o prostie.

– Chiar așa, fiule, într-adevăr, ai spus o prostie.

Don Antonio umbla dintr-o parte într-alta, uitându-se la dulapurile de arhivă, răscolind printre cutiile aliniate lângă perete, deschizând casete... Eu îl lăsam să scotocească, așteptând să-mi spună ce să fac. În sfârșit, îmi arătă trei dulapuri.

– Mi se pare că aici este registrul cu botezurile din anii aceia. Vei vedea, sunt copii care au fost botezați la mult timp după ce s-au născut, nu știu dacă ăsta o fi și cazul bunicului tău. Dacă nu-l găsești aici, va trebui să căutăm în cutii.

– Sper să am noroc și să-l găsesc...

– Când începi?

– Chiar acum, dacă n-aveți nimic împotrivă.

– Bine, eu trebuie să pregătesc slujba de la amiază. Când o să termin, o să cobor să văd cum merge treaba.

Am rămas singur în subsolul acela lugubru, gândindu-mă că aveam să merit cu prisosință cele trei mii de euro ai mătușii Marta.

Am petrecut toată dimineața și o parte din după-amiază plimbându-mi privirea prin registrul de botezuri, decolorat de trecerea timpului, dar fără să găsesc nimic despre bunicul meu Javier.

La cinci după-amiază, nu mai suportam usturimea din ochi; foamea îmi lovea stomacul cu o asemenea insistență, încât nu am mai putut să o ignor pentru multă vreme. M-am întors în sacristie și am întrebat-o unde este don Antonio pe o credincioasă care împăturea acoperământele altarului pentru liturghie.

– Este în casa parohului, se odihnește, până la opt nu mai e slujbă. Mi-a zis că, dacă apăreți, să vă spun. Dacă vreți să-l vedeți, ieșiți pe acest culoar și bateți la ușa pe care o veți găsi. Face legătura dintre biserică și locuința lui don Antonio.

I-am mulțumit pentru indicații, deși cunoșteam perfect drumul. L-am găsit pe preot cu o carte în mână, dar părea că dormitează. L-am trezit ca să-i dau socoteală pentru eșecul cercetărilor mele și i-am cerut permisiunea să mă întorc a doua zi devreme. Don Antonio mi-a dat întâlnire la șapte și jumătate, înainte de liturghie, prima slujbă a zilei.

Seara am sunat-o pe mătușa Marta ca s-o rog să facă o donație oarecare pentru biserica Sfântul Ioan Botezătorul. S-a supărat pe mine pentru această solicitare, mustrându-mă că nu am mai multă considerație pentru modul de a cheltui banii familiei. Am păcălit-o, spunându-i că don Antonio este esențial pentru cercetarea pe care o duceam la îndeplinire și că, după părerea mea, trebuia să-i mulțumim pentru colaborare. M-am gândit că

bietul preot s-ar fi necăjit dacă m-ar fi auzit vorbind așa despre el, dar nu aș fi convins-o altfel pe mătușa Marta. Prea puțin îi păsa ei de bunătatea lui don Antonio și de dificultățile lui pentru a scoate biserica la liman. Așa că am convins-o să facă măcar o donație în numerar pentru a ajuta la repararea cupolei.

De-abia peste patru zile am găsit mult râvnitul certificat de botez al bunicului meu. Eram nervos, pentru că, la început, nu eram sigur că găsisem ceea ce căutam.

Având în vedere că bunicul meu renunțase la numele de familie al mamei sale, schimbându-l cu altul mai obișnuit, Fernández, mi-a luat un timp până să înțeleg că acel Javier Carranza era cel pe care îl căutam.

E foarte adevărat că numele de familie Carranza și Garayoa nu sunt foarte obișnuite și cu atât mai puțin la Madrid, dar, chiar și așa, am lăsat deoparte numele de Garayoa. Da, acum știam că mama bunicului meu se numea Amelia Garayoa Cuní.

M-a surprins faptul că avea un nume de familie basc și altul catalan. Ciudată combinație, m-am gândit eu. Am scos din plic fotografia pe care mi-o dăduse mătușa Marta, de parcă imaginea tinerei ar fi putut să-mi confirme că ea era, într-adevăr, acea Amelia Garayoa Cuní care apărea în certificatul de botez al bunicului meu ca fiindu-i mamă.

Tânăra aceea din fotografie trebuie să fi fost cu adevărat foarte atrăgătoare sau poate că așa mi se părea mie, pentru că hotărâsem deja că era chiar străbunica mea.

Am citit registrul de botezuri de mai multe ori până m-am convins că era ceea ce căutam.

„Javier Carranza Garayoa, fiul lui don Santiago Carranza Velarde și al doñei Amelia Garayoa Cuní. Botezat la 18 noiembrie 1935 la Madrid."

Da, nu încăpea nicio îndoială, acela era bunicul meu și acea doña Amelia Garayoa, mama sa, care își părăsise soțul și fiul ca să fugă, după cum se pare, cu un marinar.

M-am simțit mândru de mine însumi, spunându-mi că mi-am câștigat primele trei mii de euro făgăduiți de mătușa mea.

Acum trebuia să hotărăsc dacă să-i împărtășesc descoperirea sau să-mi continui cercetările înainte de a-i dezvălui numele strămoașei noastre.

L-am rugat pe don Antonio să-mi permită să xeroxez pagina pe care apărea înregistrat botezul bunicului meu și, după ce i-am jurat solemn că îi voi înapoia registrul intact și în cel mai scurt timp, am plecat.

Am făcut mai multe copii. Apoi, eu am fost cel care a insistat pe lângă don Antonio să păstreze acel registru original sub șapte lacăte, dar să-l aibă la îndemână în cazul în care aș mai avea nevoie de el.

Deja știam cum o chema pe străbunica mea: Amelia Garayoa Cuní. Acum trebuia să găsesc vreun indiciu despre ea și m-am gândit că primul pas era să caut vreun membru al familiei sale. O fi avut frați? Veri? Nepoți?

Nu aveam nici cea mai mică idee dacă numele Garayoa era foarte comun în Țara Bascilor, dar era cazul să călătoresc acolo cât mai repede. Îi voi suna pe toți Garayoa pe care îi voi găsi în cărțile de telefoane, dar nu hotărâsem încă ce aveam să le spun interlocutorilor mei... dacă mi-ar răspunde la apel.

Dar, înainte de a pleca în călătorie, m-am gândit să arunc o privire în cartea de telefoane din Madrid. Am notat numele și adresele, în timp ce mă gândeam cum trebuie să procedez. Ori îi sunam, ori mă prezentam direct ca să văd ce se întâmplă. Am ales cea de-a doua variantă și am hotărât că în ziua următoare îmi voi încerca norocul la prima adresă.

2

Clădirea era situată în cartierul Salamanca, zona bogată a Madridului. M-am plimbat puțin pe stradă încercând să-mi fixez pe retină fiecare detaliu al reședinței și, mai ales, să văd cine intră și cine iese, dar, până la urmă, tot ce am obținut a fost să-i atrag atenția portarului.

– Așteptați pe cineva? mă întrebă el pe un ton răstit.

– Păi, nu... sau, mai bine zis, da. Să vă explic: nu știu dacă în această casă locuiește familia Garayoa.

– Dar dumneavoastră cine sunteți? vru el să știe și, prin această întrebare, mi-am dat seama că acolo stătea într-adevăr vreun Garayoa.

– O rudă îndepărtată. Mi-ați putea spune cine din familia Garayoa locuiește aici?

Portarul mă privi de sus până jos încercând să se convingă că sunt o persoană căreia i se putea da această informație, dar îi trezeam în continuare bănuieli, așa că i-am arătat cartea de identitate. Bărbatul o privi și mi-o înapoie de îndată.

– Dar nu vă numiți Garayoa...

– Garayoa era străbunica mea, Amelia Garayoa... Vă propun un târg. Dacă n-aveți nimic împotrivă, întrebați familia Garayoa care locuiește în această casă și, dacă îmi permit să-i vizitez, urc, iar dacă nu, plec.

– Așteptați aici, mi-a poruncit el și, după tonul vocii sale, am dedus că nu voia să trec de poartă.

Nerăbdător, am așteptat în stradă, întrebându-mă cine o fi locuind în casa aceea, cumva vreo bătrână nepoată a străbunicii mele sau niște veri, sau pur și simplu niște Garayoa care nu aveau nicio legătură cu familia

mea. Poate, mi-am spus eu, numele Garayoa este la fel de obișnuit în Țara Bascilor cum este Fernández în restul Spaniei.

În sfârșit, portarul ieși în căutarea mea.

– Doamna zice să urcați, mă anunță el puțin neliniștit.

– Acum? am întrebat eu zăpăcit, pentru că, de fapt, nu mă așteptam să mă primească cineva, ci, dimpotrivă, ca portarul să mă trimită la plimbare.

– Da, acum. Urcați la etajul trei.

– Etajul trei, la dreapta sau la stânga?

– Locuința doamnelor ocupă tot nivelul.

Am hotărât să urc pe scară, în loc să iau ascensorul, ca să am timp să mă gândesc ce urma să le spun celor care locuiau în casa aceea, dar hotărârea mea a sporit neîncrederea portarului.

– De ce nu luați liftul?

– Pentru că îmi place să fac mișcare, am răspuns eu, dispărând din câmpul vizual al privirii sale iscoditoare.

O femeie aștepta în fața ușii deschise; de vârstă mijlocie, cu o rochie gri și părul scurt. Am observat că mă privea cu și mai multă neîncredere decât portarul.

– Doamnele vă vor primi acum. Poftiți, vă rog.

– Și dumneavoastră cine sunteți? am întrebat eu curios.

Ea se uită la mine de parcă întrebarea mea i-ar fi violat intimitatea. Mă privi cu neplăcere înainte de a răspunde.

– Sunt jupâneasa, mă ocup de toate problemele casei. Le îngrijesc pe doamne. Veți aștepta în bibliotecă.

La fel ca portarul, vorbea despre „doamne", ceea ce mă făcea să presupun un lucru evident: că acolo locuiau două sau mai multe femei.

M-a condus până într-un salon spațios, cu mobile foarte vechi de mahon și cu pereții acoperiți de cărți. O canapea din piele de culoare maro-închis împreună cu alte două fotolii ocupau un capăt al salonului.

– Luați loc, le voi anunța pe doamne că sunteți aici.

Nu am luat loc, ci am început să-mi arunc ochii, din curiozitate, peste cărțile perfect legate în piele. Mi-a atras atenția faptul că, în afară de cărți,

nu exista niciun alt obiect în bibliotecă, niciun bibelou, niciun tablou, nimic.

– Vă interesează cărțile?

M-am întors rușinat, ca un copil prins cu mâinile în borcanul cu dulceață. Am bolborosit un „da", privind-o pe femeia care îmi vorbise. Înfățișarea ei nu trăda o vârstă concretă: ar fi putut avea între cincizeci și șaizeci de ani.

Înaltă, zveltă și cu un păr șaten-închis, era îmbrăcată cu eleganță într-un costum taior cu pantalon și, ca singure podoabe, purta niște cercei și o verighetă cu briliante.

– Scuzați-mă pentru deranj, mă numesc Guillermo Albi.

– Da, mi-a spus și portarul, știu că i-ați arătat cartea de identitate.

– Ca să nu fie neîncrezător, în sfârșit, ca să vadă că nu sunt nebun.

– Mă rog, este într-adevăr puțin cam ciudat să vă prezentați în această casă întrebând dacă aici locuiește cineva din familia Garayoa și afirmând că străbunica dumneavoastră a fost Amelia Garayoa...

– Chiar dacă pare ciudat, acesta-i adevărul. Sunt strănepotul, sau așa cred, al Ameliei Garayoa. Știți cine este?

Femeia schiță un zâmbet larg și mă privi amuzată înainte de a răspunde.

– Da, știu cine este Amelia Garayoa. De fapt, sunt eu și este evident că nu sunt străbunica dumneavoastră.

Am rămas din nou uimit, neștiind ce să spun. Așadar, femeia aceea, care deodată mi s-a părut că seamănă cu mătușa Marta, era Amelia Garayoa și, într-adevăr, dată fiind vârsta ei, nu putea fi străbunica mea.

– Vă numiți Amelia Garayoa?

– Da, aveți ceva împotrivă? mă întrebă ea pe un ton ironic.

– Nu, nu, absolut deloc; scuzați-mă, dar... în sfârșit, totul este o încurcătură.

– Pentru început, aș vrea să știu la ce vă referiți când spuneți „totul este o încurcătură" și, în al doilea rând, cine sunteți dumneavoastră? Ce doriți?

Jupâneasa intră în bibliotecă înainte ca eu să fi putut răspunde și anunță solemn:

– Doamnele vă așteaptă în salon.

Amelia Garayoa mă privi ezitând dacă trebuie sau nu să mă conducă în salonul acela unde se pare că așteptau alte doamne.

– Mătușile mele sunt foarte în vârstă, amândouă sunt trecute de nouăzeci de ani și nu aș vrea să le tulburați liniștea...

– Nu, nu o voi face, nu asta e intenția mea, eu... aș vrea să le explic de ce sunt aici.

– Da, s-ar cuveni să ne explicați, răspunse ea pe un ton sec.

Ieși din bibliotecă, iar eu am urmat-o tulburat. Mă simțeam un intrus pe punctul de a se face de râs.

Salonul era spațios, cu două balcoane largi. Dar ceea ce atrăgea cel mai mult atenția era un șemineu impunător de marmură în care trosneau lemnele. De fiecare latură a șemineului era câte un jilț cu rezemătoare laterale de cap, iar în fața focului, o canapea neagră din piele.

Două bătrâne care păreau gemene ocupau jilțurile. Aveau părul alb și îl purtau strâns în coc. Erau îmbrăcate în fuste identice de culoare neagră. Una purta un jerseu alb, iar cealaltă, unul gri.

Amândouă mă priveau curioase, fără să spună nimic.

– Vi le prezint pe mătușile mele, surorile bunicii, spuse Amelia. Acest tânăr se numește Guillermo Albi.

– Bună ziua; iertați-mă că am dat buzna, sunteți foarte amabile că m-ați primit.

– Luați loc, îmi porunci cea mai în vârstă, cea care purta jerseul alb.

– V-am primit pentru că așa au hotărât mătușile mele, eu nu eram de părere să stăm de vorbă cu un străin, o întrerupse Amelia, lăsând să se înțeleagă limpede că, dacă ar fi fost după ea, m-ar fi poftit afară, nici una, nici două.

– Vă înțeleg, știu că nu e foarte obișnuit să te prezinți într-o casă spunând că ai avut o străbunică ce purta numele de Garayoa și să întrebi dacă știe cineva ceva despre ea. Vă cer scuze și sper să nu vă deranjez prea mult.

– Ce anume doriți? mă întrebă bătrâna cu jerseu gri.

– Înainte de orice, ar fi poate mai bine să vă spun cine sunt... Familia mea are o mică fabrică, Utilaje Carranza, pe care o conduce mătușa mea Marta; vă voi da adresa mea și numerele de telefon, așa veți putea face verificări despre mine și mă voi întoarce când veți ști că sunt o persoană de bine și că nu e nimic ciudat în vizita mea...

– Da, spuse Amelia, îmi veți lăsa toate adresele, este cel mai bine, precum și numărul dumneavoastră de telefon și...

– Nu fi nerăbdătoare, Amelia, o întrerupse bătrâna cu jerseu gri, și dumneavoastră, tinere, spuneți-ne pe loc ce doriți și pe cine căutați și cum ați dat peste această casă.

– Mă numesc Guillermo Albi și, după cum se pare, am avut o străbunică pe care o chema Amelia Garayoa. Spun după cum se pare, pentru că această străbunică este un mister, știu puțin sau aproape nimic despre ea. De fapt, nu am descoperit cum o chema până ieri, când am găsit certificatul de botez al bunicului meu și acolo figura numele mamei sale.

Am scos din buzunarul hainei o copie a certificatului de botez al bunicului și i l-am prezentat bătrânei doamne în jerseu alb. A luat niște ochelari de pe masă și a citit documentul cu aviditate, m-a țintuit cu o privire de oțel și am simțit că îmi citește până și cele mai ascunse gânduri.

Nu am putut susține privirea aceea, astfel că mi-am abătut ochii spre șemineu. Ea îi înmânână documentul bătrânei doamne în jerseu gri, citindu-l și ea cu atenție.

– Așadar, sunteți nepotul lui Javier, afirmă bătrâna doamnă în jerseu gri.

– Da, l-ați cunoscut? am întrebat eu.

– Și cum se numea soția lui Javier? adăugă bătrâna doamnă în jerseu gri, fără să-mi răspundă la întrebare.

– Bunica din partea mamei se numea Jimena.

– Continuați povestea, interveni bătrâna doamnă în jerseu alb.

– Să vă explic, mătușa mea Marta, care este sora mamei mele, a găsit de curând o fotografie și s-a gândit că ar putea fi a misterioasei bunici dispărute. Cum sunt jurnalist și trec acum printr-o perioadă proastă, sunt practic în șomaj, i-a venit ideea să mă pună să cercetez ce s-a întâmplat cu Amelia Garayoa. De fapt, nici mama mea, nici unchii mei nu au știut până ieri cum o chema pe bunica lor. Tatăl lor își schimbase numele de Garayoa în cel de Fernández și se pare că nu vorbea niciodată despre mama lui; în familie, era un subiect tabu. Pentru o vreme, a crezut că mama lui era Águeda, doica, cu care străbunicul meu a avut o altă fiică. Presupun că a fost foarte greu pentru el să afle că mama lui îl abandonase. Niciunul dintre copiii lui nu a îndrăznit niciodată să-l întrebe ce se întâmplase, astfel că în familie nu avem nicio informație.

– Și de ce vrea mătușa dumneavoastră Marta să știe ce s-a întâmplat cu mama tatălui ei? întrebă Amelia Garayoa, nepoata celor două bătrâne doamne.

– Păi, pentru că, așa cum v-am spus, a găsit o fotografie și s-a gândit că ar putea fi vorba despre acea Amelia Garayoa și i-a venit ideea că eu aș putea scrie o poveste, povestea acelei femei. Mătușa mea vrea să dăruiască relatarea fraților ei la Crăciunul viitor. Va fi un cadou surpriză. Și nu vreau să vă înșel: mie puțin îmi pasă de ceea ce a făcut străbunica mea și de motivele care au determinat-o la așa ceva, dar v-am mai spus că trec printr-un moment profesional dificil și mătușa mea mă va recompensa cu generozitate pentru această poveste. Am de plătit o ipotecă și adevărul e că mi-e rușine să-i mai cer bani mamei mele.

Cele trei femei mă priveau în tăcere. Mi-am dat seama că mă aflam în casa aceea de mai bine de o jumătate de oră și că nu încetasem să vorbesc, să le explic cine sunt, dar continuam să nu știu nimic despre ele. Prostul de mine îmi deschisesem sufletul până devenisem ridicol, de parcă aș fi fost un adolescent surprins în greșeală.

– Aveți fotografia aceea pe care a găsit-o mătușa dumneavoastră? întrebă bătrâna în jerseu alb cu o voce șovăielnică.

– Da, am adus o copie, am răspuns eu și am scos-o din buzunarul hainei.

Bătrâna doamnă schiță un zâmbet larg, privind imaginea acelei tinere îmbrăcate în rochie de mireasă.

Celelalte două femei se apropiară ca să privească poza. Niciuna nu spunea nimic, și tăcerea lor mă irita.

– O cunoașteți? O cunoașteți pe fata din poză?

– Tinere, acum am vrea să rămânem singure. Dumneavoastră vreți să știți dacă o cunoaștem pe acea Amelia Garayoa care, după cum se pare, a fost o rudă a dumneavoastră... E posibil, cu toate că numele de Garayoa nu este nici el foarte rar în Țara Bascilor. Dacă ne lăsați copia aceea a certificatului de botez și fotografia... ne-ar fi de mare ajutor, spuse bătrâna în jerseu gri.

– Da, nu am nimic împotrivă. Credeți că poate fi o rudă de-a dumneavoastră?

– Ce-ați zice dacă ne-ați lăsa și numărul de telefon? Ca să luam legătura cu dumneavoastră, continuă bătrâna în jerseu gri, fără să-mi răspundă la întrebare.

Am încuviințat. Nu puteam face altceva. Amelia Garayoa se ridică de pe canapea ca să mă conducă. Am înclinat capul în fața celor două bătrâne doamne, am murmurat un „mulțumesc" și am urmat-o pe femeia elegantă care mă călăuzise până în salon.

– Ceea ce e într-adevăr o coincidență este faptul că vă numiți ca străbunica mea, am îndrăznit să-i spun eu în chip de rămas-bun.

– Să nu credeți așa ceva, în familia mea sunt multe Amelia; am mătuși, verișoare și nepoate cu acest nume. Fiica mea se numește și ea Amelia María, ca mine.

– Amelia María?

– Da, ca să ne deosebim unele de celelalte, unele se numesc simplu Amelia, iar altele, Amelia María.

– Și aceste două doamne ați spus că sunt mătușile dumneavoastră, surori ale bunicului sau ale bunicii dumneavoastră?

Amelia șovăi dacă trebuia sau nu să-mi răspundă la întrebare. În cele din urmă, vorbi:

– Da. Aceasta este casa familiei; când am rămas văduvă, am venit să locuiesc cu ele, deoarece sunt foarte în vârstă. Fiica mea trăiește în Statele Unite. Suntem o familie foarte unită; mătuși, nepoate, nepoți... în sfârșit, ne iubim și avem grijă unii de ceilalți.

– Asta-i foarte bine, am răspuns eu, ca să zic ceva.

– Sunt foarte în vârstă, insistă ea. Amândouă sunt trecute de nouăzeci de ani, dar sunt sănătoase. Vă vom suna, spuse ea închizând ușa.

Când am ajuns în stradă, am avut senzația că sunt făcut knockout. Scena pe care o trăisem mi se părea suprarealistă, dar, de fapt, așa era și misiunea încredințată de mătușa Marta, ca și necuviința de a mă prezenta într-o casă străină ca să le întreb pe niște necunoscute dacă știau ceva despre străbunica mea.

Am decis să nu-i spun nimic mătușii mele, voiam să aștept măcar să văd dacă doamnele hotărau să mă sune ca să mă revadă, sau, dimpotrivă, îmi închideau ușa pentru totdeauna.

Am petrecut mai multe zile stând cu ochii pe telefon și cu cât mă gândeam mai mult la femeile acelea, cu atât eram mai sigur că găsisem o pistă; ceea ce nu știam era încotro mă putea duce.

– Guillermo Albi? Bună dimineața, sunt Amelia María Garayoa.

Încă nu mă sculasem, era opt dimineața și soneria telefonului m-a făcut să tresar, dar și mai mare a fost surpriza să aud glasul acelei Amelia Garayoa.

– Bună dimineața, am îngăimat eu neștiind ce să spun.

– V-am trezit?

– Nu… nu… Mă rog, de fapt, da, azi-noapte am citit până târziu…

– Înțeleg. Bine, nu contează. Mătușile mele vor să vă vadă, au hotărât să stea de vorbă cu dumneavoastră. Puteți veni după-amiază?

– Da! Sigur că da!

– Bine, dacă vă convine, vă așteptăm la noi acasă la ora cinci.

– Voi fi acolo.

Nu a închis telefonul. Părea să ezite înainte de a continua să vorbească. Îi auzeam răsuflarea la celălalt capăt al firului. În sfârșit, începu să vorbească. Își schimbase tonul.

– Dacă ar fi după mine, nu ați mai pune piciorul în casa noastră, cred că ne veți aduce numai necazuri, dar mătușile mele au luat hotărârea și eu nu pot decât să o respect. Acestea fiind zise, vă asigur că, dacă încercați să ne aduceți prejudicii, o să vă distrug.

– Ce spuneți? am întrebat eu, speriat de amenințare.

– Știu cine sunteți: un jurnalist fără avere, un individ recalcitrant care a avut probleme la toate mijloacele de comunicare la care a lucrat. Și vă asigur că, în cazul în care comportamentul dumneavoastră depășește ceea ce eu consider ca fiind rezonabil, voi face imposibilul ca să nu mai puteți găsi de lucru pentru tot restul vieții.

A închis telefonul, fără să-mi lase timp să-i dau replica. Pentru moment, știam că acea Amelia María Garayoa făcuse cercetări în privința mea, în vreme ce eu săvârșisem greșeala de a aștepta mult și bine un apel telefonic, în loc să fi făcut cercetări despre viața acelor femei ciudate. Mi-am spus în sinea mea că în calitate de jurnalist de investigații mă dovedisem a fi un

adevărat dezastru, dar cum mă străduiesc să fiu binevoitor cu defectele mele, mi-am zis și că specialitatea mea nu a fost niciodată investigația, ci cronica politică.

M-am dus să iau masa acasă la mama, cu care până la urmă m-am certat în privința viitorului meu apropiat. Mamei mele nu i se păruse o idee rea faptul că acceptasem misiunea din partea mătușii Marta, întrucât asta însemna să câștig trei mii de euro pe lună, dar mi-a amintit că salariul acela era pe termen scurt, că, de îndată ce voi afla câteva amănunte despre străbunica și voi scrie povestea, va trebui să trăiesc din nou din profesia mea și, după părerea ei, nu aveam de gând să caut nicio slujbă mai bună decât cea de critic literar la un ziar digital.

Mama considera că un ziar digital era egal cu zero, întrucât ei nu i-ar trece niciodată prin cap să deschidă calculatorul ca să citească ziarul pe internet; astfel că ceea ce făceam eu i se părea irelevant. Și pe bună dreptate, dar eu eram prea nervos ca să-i ascult reclamațiile și nici nu voiam să-mi descarc sufletul, povestindu-i că în după-amiaza aceea urma să le vizitez pe bătrânele doamne. Eram sigur că nu ar fi păstrat secretul și că i-ar fi povestit mătușii Marta.

La cinci fără cinci intram în porticul casei familiei Garayoa. De data asta, portarul nu mi-a mai creat neplăceri.

A deschis ușa jupâneasa, care, cu un scurt „bună ziua" urmat de un „poftiți înăuntru, doamnele vă așteaptă", m-a însoțit până în salonul cu șemineu, acolo unde fusesem și data trecută.

Cele două bătrâne doamne m-au primit cu o expresie serioasă. Am fost mirat să nu o văd pe nepoata lor, Amelia María, așa că am întrebat de ea.

– Este la serviciu, de obicei termină târziu. Este broker și, la ora asta, are mult de lucru cu Bursa de la New York, îmi spuse una din doamne.

De data aceasta, cea care părea și mai în vârstă purta o rochie neagră, pe când cealaltă, care optase din nou pentru un jerseu gri, mai închis la culoare decât cel de data trecută, purta și un colier de perle.

– Vă vom spune de ce am hotărât să vorbim cu dumneavoastră, zise bătrâna doamnă în negru.

– Vă mulțumesc, am răspuns eu.

– Amelia Garayoa este... mă rog, mai bine zis, era rudă cu noi. A suferit mult când a trebuit să se despartă de fiul ei Javier. Nu și-a iertat-o niciodată. Nu te poți întoarce în trecut ca să-l îndrepți, dar ea a resimțit întotdeauna această datorie. Nu a putut să o plătească niciodată, nu a știut cum. Vă putem spune că într-adevăr nu a existat niciun moment în viața ei în care să nu se gândească la Javier.

Păru că ezită înainte de a continua.

– Vă vom ajuta.

Am ascultat cu uimire cuvintele bătrânei îmbrăcate în negru. Vorbea cu o voce stinsă, ca și cum i-ar fi fost greu să rostească acele cuvinte și nu știu de ce, dar am simțit că răscolirea trecutului avea să le pricinuiască o durere imensă.

Bătrâna în negru rămăsese tăcută, privindu-mă, căutând parcă puteri ca să continue.

– Vă sunt foarte recunoscător că ați hotărât să mă ajutați... am spus eu neștiind foarte bine ce să mai adaug.

– Nu, nu trebuie să ne fiți recunoscător; sunteți nepotul lui Javier și, pe deasupra, vă vom pune niște condiții, replică bătrâna în gri.

Mi-am dat seama că nepoata lor, Amelia Garayoa, nu îmi spusese cum le cheamă; de fapt, nu mi le prezentase și, de aceea, le identificam în minte după culoarea îmbrăcămintii. Nu îndrăzneam să le întreb cum se numesc, dată fiind solemnitatea pe care o impuneau acelui moment.

– De altfel, nu vă va fi deloc ușor să aflați povestea străbunicii dumneavoastră, interveni din nou bătrâna în negru.

Aceste ultime cuvinte m-au lăsat perplex. Mai întâi, îmi spuneau că aveau să-mi relateze istoria strămoașei mele și apoi mă anunțau că această cunoaștere nu va fi lipsită de dificultăți, dar de ce?

– Noi nu vă putem povesti ceea ce nu știm, dar vă putem îndruma. Cel mai bine ar fi ca dumneavoastră să recuperați frânturi din trecutul Ameliei Garayoa, să-i călcați pe urme, să vizitați unele persoane care au cunoscut-o, dacă mai trăiesc, să-i reconstituiți viața din temelii. Doar așa veți putea să scrieți povestea vieții ei.

Cea care vorbea acum era bătrâna doamnă în gri. Aveam impresia că deveneam o marionetă a celor două femei. Ele trăgeau sforile, ele urmau să

dicteze condițiile pentru a-mi permite să mă aplec asupra vieții străbunicii mele și nu aveau să-mi lase nicio altă opțiune în afară de a mă supune dorințelor lor.

– De acord, am spus eu în silă, ce trebuie să fac?

– Încetul cu încetul, vom merge pas cu pas, spuse în continuare bătrâna în gri. Înainte de a începe, trebuie să făgăduiți anumite lucruri.

– Ce doriți să făgăduiesc?

– În primul rând, că veți urma fără să crâcniți indicațiile noastre; suntem foarte bătrâne și nu avem chef și nici timp să vă convingem de ceva, așa că dumneavoastră veți urma instrucțiunile noastre și veți ajunge astfel să știți ce s-a întâmplat. În al doilea rând, vă veți asuma faptul că ne rezervăm dreptul de a decide ce puteți sau nu să faceți cu textul pe care îl veți scrie.

– Dar nu pot accepta așa ceva! Ce sens are să mă ajutați să cercetez istoria Ameliei Garayoa, dacă după aceea hotărâți să nu-mi permiteți să înmânez familiei mele ceea ce voi scrie.

– Ea nu a fost o sfântă, dar nici un monstru, murmură bătrâna doamnă în negru.

– Eu n-am nicio intenție să o judec. Poate că dumneavoastră vi se pare îngrozitor că acum mai bine de șaptezeci de ani o femeie a plecat de acasă lăsându-și fiul în mâinile soțului ei, dar în ziua de azi nu pare ceva extraordinar. Nu consider că o femeie poate fi etichetată drept monstru pentru că și-a abandonat familia, am protestat eu.

– Acestea sunt condițiile noastre, a insistat bătrâna în gri.

– Nu-mi lăsați prea multe posibilități de alegere…

– Ceea ce vă cerem nu este atât de dificil…

– Bine, accept, dar acum aș vrea să-mi răspundeți la câteva întrebări. Ce relație ați avut cu Amelia Garayoa? Ați cunoscut-o? Și, pe de altă parte, cine sunteți dumneavoastră? Nici măcar nu vă cunosc numele… am spus eu pe un ton de protest.

– *Să vă explic, tinere*, noi aparținem unei epoci în care cuvântul dat avea valoare de lege; așa că ne dați cuvântul dumneavoastră că acceptați condițiile noastre? insistă bătrâna în gri.

– V-am spus deja că le accept.

– Cât despre cine suntem... cum probabil ați intuit deja, suntem rude directe ale Ameliei Garayoa și, prin urmare, rude indirecte cu dumneavoastră. În trecut, am împărțit cu ea neliniștile, hotărârile, erorile, suferințele ei... S-ar putea spune că suntem executoarele testamentare ale memoriei ei. Viața ei s-a desfășurat paralel cu a noastră. Important nu este cine suntem noi, ci cine a fost ea, și vă vom ajuta să descoperiți asta, afirmă pe un ton categoric bătrâna în negru.

– În ceea ce privește numele noastre... spuneți-mi doña Laura, iar ei, zise bătrâna în gri arătând spre cealaltă bătrână, doña Amelia.

– Amelia? am întrebat eu descumpănit.

– V-a spus deja nepoata mea că în familia noastră sunt multe Amelia... răspunse doña Laura.

– Pot să știu de unde vine această preferință pentru numele de Amelia?

– Înainte se obișnuia să se dea fetelor numele mamei ori al bunicii, ori al nașei, așa că în familia noastră veți găsi mai multe Amelia și Amelia María. Tocmai de aceea, surorii mele i s-a dat numele de Amelia María, dar i-am spus întotdeauna Melita, ca să o deosebim de verișoara mea Amelia, nu-i așa? spuse doña Laura privind către cealaltă bătrână doamnă.

Acum măcar știam cum se numesc cele două doamne, care, din câte am înțeles, erau surori.

– Scuzați-mă că insist, dar aș vrea să știu exact gradul de rudenie pe care îl aveți cu străbunica mea. Deduc că sunteți verișoarele ei...

– Da, și am fost foarte apropiate, să fiți sigur de asta, răspunse doña Laura.

– Bun, acum că am ajuns la un acord, cel mai bine ar fi să vă puneți pe treabă. Vă vom înmâna un jurnal, vă va servi ca să începeți să o cunoașteți pe străbunica dumneavoastră, afirmă bătrâna în negru.

– Un jurnal? Al Ameliei? am spus eu uluit.

– Da, al Ameliei. A început să-l scrie pe când era adolescentă. Mama ei i l-a dăruit când a împlinit paisprezece ani, iar ea era fericită, pentru că, între altele, visa să fie scriitoare.

Bătrâna în negru zâmbea pe când evoca amintirea jurnalului Ameliei.

– Scriitoare? Pe vremea aceea? am întrebat eu surprins.

– Tinere, îmi imaginez că știți că au existat întotdeauna femei care au scris și, când vă referiți la „vremea aceea", să nu o faceți de parcă ar fi în preistorie, interveni doña Laura cu un aer supărat.

– Așadar, Amelia, străbunica mea, voia să fie scriitoare...

– Și actriță, și pictoriță, și cântăreață... Avea o poftă enormă de viață și un oarecare talent artistic. Jurnalul a fost cel mai bun cadou din câte a primit la acea aniversare, afirmă doña Melita, dar v-am mai spus că trebuie să o descoperiți încetul cu încetul. Așa că citiți acest jurnal și, când îl terminați, veniți să ne vedeți și vă vom indica pasul următor.

– Da, dar înainte de a citi jurnalul, ar trebui să vă explicăm câte ceva despre cum era familia, cum trăiau... spuse doña Laura.

– Iertați-mă, ca să mă lămuresc, dumneavoastră sunteți doña Laura, iar dumneavoastră trebuie să vă spun doña Amelia María ca nepoatei dumneavoastră sau doña Melita? am întrebat eu, întrerupând-o pe doña Laura.

– Cum doriți, asta nu e important. Ceea ce dorim este să citiți jurnalul, a protestat doña Melita. În orice caz, tinere, familia noastră era o familie înstărită de antreprenori și industriași. Oameni educați și culți.

– E necesar să puteți contextualiza ceea ce s-a întâmplat, insistă, iritată, doña Laura.

– Nu vă faceți griji, voi ști să o fac...

– Amelia s-a născut în 1917, o perioadă istorică agitată, anul în care a ieșit victorioasă Revoluția sovietică, pe când încă nu se încheiase Primul Război Mondial. În Spania, exista un guvern de largă concentrare și domnea Alfonso al XIII-lea[1].

– Da, știu ce s-a întâmplat în 1917... Mă temeam că doña Laura se va încăpățâna să-mi dea o lecție de istorie.

– Tinere, nu fiți nerăbdător, viața persoanelor are sens dacă este explicată în contextul ei, altminteri este greu să înțelegeți ceva. Cum vă spuneam, Amelia și eu însămi am crescut în anii dictaturii lui Primo de Rivera[2],

[1] Alfonso al XIII-lea de Bourbon, numit Africanul (1886–1941), rege al Spaniei de la naștere până la proclamarea celei de-a Doua Republici, la 14 aprilie 1931 (n.tr.)

[2] Miguel Primo de Rivera y Orbaneja (1870–1930), militar, om politic și dictator spaniol, președinte al Consiliului de Miniștri între anii 1923–1930 (n.tr.)

am asistat la victoria republicanilor în alegerile municipale din 1931 cu binecunoscuta proclamare a Republicii și plecarea lui Alfonso al XIII-lea în exil. Apoi au venit la putere guvernele de centru-stânga, iar în 1932, aprobarea Statutului Cataloniei[1], încercarea de lovitură de stat a lui Sanjurjo[2]; în 1933, victoria formațiunilor de dreapta reunite în CEDA[3], greva generală revoluționară din 1934...

– Înțeleg că ați trăit momente grele, am spus eu, încercând să întrerup discursul bătrânei.

În clipa aceea, intră în salon Amelia María, nepoata celor două bătrâne doamne. Adevărul e că eram pus în încurcătură cu atâtea Amelia. De-abia îmi aruncă o privire, le sărută pe mătușile sale și le întrebă cum și-au petrecut ziua.

După un schimb de banalități la care am asistat atent și în tăcere, Amelia María se învrednici să-mi vorbească.

– Și dumneavoastră cum vă merge?

– Bine, sunt foarte recunoscător pentru hotărârea mătușilor dumneavoastră de a mă ajuta. Am acceptat toate condițiile, am răspuns eu cu o oarecare ironie.

– Splendid, și acum, dacă n-aveți nimic împotrivă, mătușile mele ar trebui să se odihnească, jupâneasa mi-a spus că sunteți aici de mai bine de două ore.

M-a deranjat maniera expeditivă de a mă da afară, dar nu am îndrăznit să mă împotrivesc ei. M-am ridicat și mi-am înclinat capul în fața celor două bătrâne doamne. În momentul acela, doña Melita mi-a întins două

[1] Statutul de Autonomie a Cataloniei a fost semnat între republicani, socialiști și naționaliști catalani de stânga la San Sebastián, în august 1930, fără să se prevadă o dată concretă pentru punerea sa în aplicare. În urma abdicării în 1931 a regelui Alfonso al XIII-lea, a fost proclamată Republica Catalană, al cărei statut a fost semnat în 1932 de către președintele Niceto Alcalá-Zamora. (n.tr.)

[2] José Sanjurjo Sacanell (1872–1936), renumit militar spaniol, a deținut multe funcții politice în timpul domniei lui Alfonso al XIII-lea, al dictaturii lui Primo de Rivera și în prima perioadă a celei de-a Doua Republici. În august 1932, a avut o încercare eșuată de lovitură de stat, în urma căreia a fost condamnat la moarte, apoi pedeapsa i-a fost comutată în exil. (n.tr.)

[3] Acronim pentru denumirea în spaniolă a așa-numitei Confederación Española de Derechas Autónomas / Confederația Spaniolă a Formațiunilor Autonome de Dreapta, alianță a partidelor politice catolice de dreapta, înființată la 4 martie 1933 (n.tr.)

caiete cu coperte de pânză de culoare roșu aprins, deteriorate de trecerea timpului.

– Acestea două sunt jurnalele Ameliei, îmi explica ea pe când mi le înmâna. Aveți grijă de ele și, după ce le citiți, veniți să ne vedeți.

– Așa voi face și, repet, mulțumesc mult.

Am ieșit din casă epuizat și nu știam de ce. Acele bătrâne doamne, în ciuda aparentei lor stăpâniri de sine, îmi transmiteau o încordare ciudată, iar în ceea ce o privea pe nepoata lor, Amelia María, nu își ascundea aversiunea față de mine, cu siguranță din pricina convingerii sale că tulburam liniștea mătușilor ei.

Când am ajuns în apartamentul meu, am închis telefonul mobil ca să nu fiu silit să răspund vreunui apel. Eram nerăbdător să mă cufund în lectura jurnalelor străbunicii mele.

3

Sunt fericită! Petrecerea de aniversare a zilei mele de naștere a fost un succes. Mama este nemaipomenită când organizează sărbătoriri și, în plus, mi-a făcut cel mai frumos cadou: acest jurnal. Tata mi-a dăruit un stilou, iar sora mea, niște mănuși. Dar în afară de acestea, am mai primit multe alte cadouri de la bunici, de la unchi, iar prietenele mele au fost și ele foarte generoase.

Bunica mea Margot a insistat pe lângă tata ca eu și Antonietta să mergem să petrecem vara la ea, la Biarritz. Aș fi foarte încântată! Mai ales pentru că mi-a spus că a invitat-o și pe Laura, care este verișoara mea preferată. Nu e vorba că nu mă înțeleg bine cu sora mea Antonietta, dar sunt mai apropiată de Laura...

Laura zice că suntem foarte norocoase să avem o bunică franțuzoaică, pentru că pe ea o amuză la fel de mult ca și pe mine să petrecem vara la Biarritz. Eu cred că avem noroc cu o familie ca a noastră. Tremur când mă gândesc că m-aș fi putut naște în altă familie. Tata i-a spus bunicii că vom merge să ne petrecem o parte din vacanță la ea.

Acum sunt obosită, azi a fost o zi plină de emoții, voi continua mâine...

Jurnalul Ameliei era cel al unei adolescente dintr-o familie cu dare de mână. După toate aparențele, tatăl Ameliei, adică străstrăbunicul meu, era basc după tată și basc francez după mamă. Se ocupa cu comerțul și călătorea prin toată Europa, precum și prin America de Nord. Avea un frate avocat, Armando, tatăl Melitei, al Laurei și al lui Jesús, verii străbunicii mele.

Pe Amelia și pe sora ei Antonietta le îngrijea o guvernantă englezoaică, dar zâna lor protectoare era doica lor, Amaya, originară din Guipúzcoa[1], pentru care aveau o mare afecțiune și care a continuat să facă și alte treburi în slujba familiei.

Străbunica mea fusese o elevă silitoare. După cum se părea, cel mai mult îi plăceau pictura și pianul; visa să devină o artistă renumită în oricare din cele două discipline și avea un talent înnăscut pentru limbile străine. Cu verișoara ei Laura își împărtășea secretele de adolescente. Sora ei Antonietta era cu numai doi ani mai mică decât ea, dar pentru Amelia asta însemna o eternitate.

Străstrăbunicul meu trebuie să fi fost un personaj destul de deosebit, pentru că, din când în când, călătorea cu familia sa în afara Spaniei. Amelia povestea în jurnalul ei impresii din München, Berlin, Roma, Paris... relatări ale unei fete pline de poftă de viață.

De fapt, jurnalul acela mi s-a părut plicticos. Nu mă interesa câtuși de puțin viața de zi cu zi a Ameliei și, în afară de descoperirea faptului că verișoara ei preferată se numea Laura și că una din bunicile ei era franțuzoaică, restul era o relatare siropoasă, de-a dreptul plictisitoare. De aceea, am hotărât să deschid din nou telefonul mobil, să sun o prietenă și să ieșim să bem ceva, ca să mă distrez. Pe cel de-al doilea jurnal l-am lăsat pentru ziua următoare.

Am tuberculoză. Stau în pat de zile întregi și medicul nu permite să primesc vizite. Laura a venit azi-dimineață profitând că tata este în călătorie prin Germania și că mama se duce întotdeauna la biserică la slujba de la ora nouă. Laura mi-a adus cadou un jurnal precum cel dăruit de mama când am împlinit paisprezece ani.

Nu am lăsat-o să se apropie de pat, dar vizita ei mi-a produs o mare bucurie. Pentru mine, Laura este mai mult decât o verișoară: este ca o soră, mă înțelege mai bine decât oricine, mult mai bine decât Antonietta. Și m-a emoționat cadoul ei: acest jurnal. Mi-a spus că așa mă voi plictisi mai puțin și timpul îmi va trece mai repede. Dar ce voi povesti dacă nu mă pot mișca din pat?

[1] Provincie istorică spaniolă aparținând de Țara Bascilor și având capitala la San Sebastián (n.tr.)

Medicul a venit să mă vadă și recunosc că mă supără faptul că mă tratează de parcă aș fi o copilă. A spus că trebuie să mă odihnesc în continuare, dar că ar fi bine să respir aer curat. Mama a hotărât să mă trimită la țară, acasă la doica Amaya. Se gândiseră să mă trimită acasă la bunica Margot la Biarritz, dar bunica suferă de ceva vreme de o răceală care nu se mai vindecă, adică nu se simte atât de bine, încât să îngrijească o bolnavă de tuberculoză. De altfel, don Gabriel a spus că e mai bine să respir aerul curat de la munte.

Mama pregătește tot ca să mergem la gospodăria familiei doicii din cătunul lor. Doica Amaya mă va îngriji, mama trebuie să rămână cu Antonietta și să aștepte ca tata să se întoarcă din Germania, dar va veni să mă vadă din când în când. Prefer să plec decât să mai rămân închisă în continuare în această cameră; dacă nu ar fi vizitele Laurei, aș înnebuni. Dar mă tem că până la urmă aș putea să o molipsesc pe verișoara mea. Nimeni nu știe că vine să mă vadă, doar doica, dar ea nu spune nimic.

Doica Amaya mă lasă să mă ridic. Nu mă obligă să stau în pat. Spune că, dacă mă simt în putere, cel mai bine este să ies să respir aer curat, cum a spus don Gabriel. Aici, la munte, ceea ce prisosește este aerul curat.

Părinții doicii sunt în vârstă, îmi vine greu să-i înțeleg, pentru că vorbesc tot timpul în limba bască, dar fiul cel mare al Amayei, Aitor, mă învață și pe mine. Tata zice că am un talent deosebit pentru limbile străine și adevărul e că învăț repede.

Mă înțeleg bine cu Aitor și mă împac și cu Edurne, cealaltă odraslă a doicii și care are aceeași vârstă cu mine... mă rog, e cu câteva luni mai mare. Doica vrea ca Edurne să ne însoțească la Madrid, să slujească la noi în casă. I-am făgăduit că o voi convinge pe mama. Edurne este foarte tăcută, dar zâmbește tot timpul și caută să fie atentă la cea mai mică dorință a mea.

Tata l-a recomandat pe Aitor să muncească într-o casă a PNV-ului[1], la San Sebastián. Stă acolo toată săptămâna. Spune că e foarte mulțumit cu slujba, face comisioane, este atent cu vizitatorii și i se încredințează și câteva mici lucrări de birou, ca de exemplu să scrie adrese pe plicuri. Aitor este mai mare decât mine cu trei ani, dar nu mă tratează ca pe un copil.

[1] Siglă pentru denumirea în spaniolă a formațiunii politice El Partido Nacionalista Vasco / Partidul Naționalist Basc, înființat în anul 1895, fiind la origine de orientare de centru-dreapta și de inspirație creștin-democrată (n.tr.)

Doica este foarte atentă în ceea ce-l privește pe fiul ei, se simte foarte mândră de el. Biata de ea aproape că nu a trăit cu ei, a venit la noi în casă când m-am născut eu și acum îmi dau seama că trebuie să-i fi fost foarte greu să ne crească pe noi în locul copiilor ei. Cât de mult trebuie să le fi dus dorul!

Am mers la San Sebastián ca să o sunăm pe bunica Margot; se simte ceva mai bine și a promis că va veni să mă vadă.

Aitor se miră că vorbesc în franceză cu bunica mea, dar cu ea am vorbit totdeauna franțuzește. Bunica Margot vorbește tot în franceză și cu tata. Vorbește în spaniolă numai cu mama, pentru că ea nu prea se descurcă cu limbile străine și, cu toate că știe să vorbească franceza, o vorbește doar când mergem la Biarritz.

Am fost cu Aitor la plimbare pe munte. Doica i-a spus să nu mă obosească, dar eu mă simt mai bine și am insistat pe lângă el că, dacă ne cățăram puțin spre culme, am putea vedea Franța.

Mă gândesc la bunica Margot. Aș vrea să o văd, dar sunt încă în convalescență. De îndată ce mă voi simți mai bine, voi merge să o văd la Biarritz.

Aitor știe un drum prin care se intră în Franța fără să fie nevoie să treci prin controlul de la vamă. Mă rog, mi-a spus că există multe cărări care duc în Franța și că oamenii de prin partea locului le cunosc, mai cu seamă păstorii. I le arătase bunicul lui. Se pare că bunicul lui și alți păstori au câștigat uneori ceva pesete din contrabandă. Aitor m-a pus să-i promit că nu voi spune asta nimănui și nu o voi face, nu vreau să mă gândesc la ce ar spune tatăl meu.

Aitor mi-a povestit că nu vrea să rămână în cătun pentru totdeauna. Învață nopțile, când se întoarce de la muncă. E doar cu trei ani mai mare decât mine. În plus, acum învață franceza; eu îl învăț și, în schimb, el mă învață în continuare limba bască.

Aitor zice că și eu sunt bască. Și o spune ca și cum asta ar fi ceva deosebit. Dar eu nu mă simt deosebită, mi-e totuna dacă sunt bască sau din oricare altă parte. Nu reușesc să simt la fel ca el; zice că asta se datorează faptului că nu locuiesc pe pământul acela. Nu știu. Sunt mândră că mă numesc Garayoa, dar fiindcă este numele tatălui meu, nu pentru că este un nume basc. Nu, orice ar spune Aitor, nu reușesc să simt nimic deosebit pentru faptul că sunt pe jumătate bască.

Acum vorbesc cu Aitor în bască, precum și cu doica Amaya și cu părinții ei. Mă amuză să fac asta. Oamenii de prin cătune vorbesc în bască și se miră să mă audă. Nu mă descurc prea rău. Aitor a progresat mult la

franceză. Mama lui spune că nu îi va folosi la nimic, că ar fi de preferat să învețe să mulgă bine caprele, dar Aitor nu va rămâne aici, e lucru hotărât. Când se întoarce de la San Sebastián, aduce ziarul. Ne spune că situația politică este proastă. Mama obișnuiește să spună că, de când a plecat regele, mergem din rău în mai rău, dar tata nu este de aceeași părere, este simpatizant al Acțiunii Republicane, partidul lui don Manuel Azaña[1]. Nici Aitor nu pare să simtă vreo simpatie pentru Alfonso al XIII-lea. Sigur că Aitor visează la o patrie bască. Eu îl întreb ce va face cu cei care nu sunt basci și îmi răspunde să nu-mi fac griji, pentru că sunt o Garayoa.

La cină, ne-a povestit că s-a alcătuit o coaliție a formațiunilor de dreapta care se numește CEDA și care s-au prezentat la alegeri. Adevărul e că nu știu dacă asta e ceva bine sau rău, îi voi întreba pe părinții mei când vor veni peste câteva zile să mă vadă. Mi-e așa de dor de ei! Antonietta nu va veni pentru că nu sunt încă vindecată complet.

Mi-a fost foarte greu să mă despart din nou de părinții mei. Când mașina s-a pus în mișcare, am început să plâng ca un copil mic. Don Gabriel a spus că nu sunt încă vindecată complet și că va trebui să mai rămân o vreme în casa doicii, dar cât timp? Nu mi se spune și asta mă aduce la disperare.

Am convins-o pe mama să-i dea voie lui Edurne să vină cu noi la Madrid; i-am spus că poate fi o subretă bună și că îi suntem datori doicii Amaya pentru că ne-a îngrijit atât de bine pe mine și pe Antonietta. La început s-a opus, dar apoi a acceptat și mi-a făcut o mare bucurie, pentru că mi-a spus că o va pune pe Edurne să se ocupe de noi.

Tata s-a întors îngrijorat din Germania, ne-a vorbit despre noul cancelar, se numește Adolf Hitler. Potrivit tatei, Hitler rostește niște discursuri care înflăcărează oamenii, dar pe tatăl meu îl neliniștește, nu are încredere în el. Motivul este cu siguranță faptul că lui Hitler nu-i plac evreii, iar asociatul tatei, herr Itzhak Wassermann, este evreu. Se pare că evreii au început să aibă probleme. Tata i-a propus lui herr Itzhak să se stabilească în Spania, dar bărbatul acela spune că este un german bun și că nu trebuie să se teamă de nimic. Herr Itzhak este însurat și are trei fete, sunt foarte simpatice, Yla este de vârsta mea. Au petrecut câteva veri cu noi în casa de la Biarritz, iar eu și Antonietta am fost, la rândul nostru, invitate în casa lor de la Berlin.

[1] Manuel Azaña Díaz (1880–1940), om politic și scriitor spaniol, președinte al guvernului spaniol (1931–1933) și ulterior președinte al celei de-a Doua Republici Spaniole (1936–1939). În mod evident, însemnarea din jurnalul eroinei se referă la prima sa funcție în stat. (n.tr.)

Sper ca lui Hitler acela să-i treacă aversiunea față de evrei. După Laura, Yla este prietena mea cea mai bună.

Părinții mei s-au întors și am mers cu toții la San Sebastián. Suntem invitați la masa de prânz acasă la un prieten al tatei, un conducător al PNV-ului; tata și el au petrecut după-amiaza vorbind despre politică.

Tatăl meu a spus că, dacă lucrurile aveau să continue să fie atât de tulburi, președintele Alcalá-Zamora[1] va sfârși prin a convoca alegeri anticipate. Tata a explicat că forțele de dreapta sunt speriate de hotărârile pe care le ia guvernul, iar cele de stânga cred că nu se înfăptuiesc transformările sociale pe care le așteptau.

Nu m-am mișcat toată după-amiaza ca să-l ascult pe tatăl meu și asta având în vedere că mama și amfitrioana noastră au insistat să stau de vorbă cu ele în alt salon, dar mă interesa mai mult ce spuneau tatăl meu și prietenul său. Nu înțeleg prea mult, dar îmi place politica.

Amaya are o prietenă din copilărie măritată cu un pescar. E un noroc, pentru că ne invită în câte o sâmbătă să ieșim cu barca. Este mică, dar soțul prietenei doicii Amaya o manevrează cu îndemânare. Luăm cu noi gustări și mâncăm în largul mării. Râdem mult, pentru că intrăm mereu în apele franceze. Dar, în mare, nu există frontiere. Pescarul ne-a învățat, pe mine și pe Aitor, să manevrăm barca. Fiul său Patxi, care este de aceeași vârstă cu Aitor, este pescar ca și el, și îl însoțește în fiecare zi când iese la pescuit la răsăritul soarelui. Cred că, dacă n-aș studia, mi-ar plăcea să fiu pescăriță. Mă simt atât de bine pe mare!

Mi-am petrecut toată dimineața citind cel de-al doilea jurnal al străbunicii mele și trebuie să mărturisesc că această a doua relatare îmi plăcea mai mult decât prima. Din jurnal am aflat că Amelia a locuit în gospodăria doicii sale aproape șase luni înainte de a fi considerată vindecată și, cu toate că-și dorea foarte mult să se întoarcă acasă, i-a fost greu să-și ia adio de la Aitor.

Tânărul îi vorbea despre politică, încerca să-i transmită cu entuziasm dragostea lui pentru „patria bască", îi vorbea despre un trecut idilic și despre un viitor în care bascii vor avea propriul stat.

[1] Niceto Alcalá-Zamora y Torres (1877–1949), jurist și om politic spaniol, primul președinte al celei de-a Doua Republici Spaniole între anii 1931 și 1936 (n.tr.)

Străbunicii mele îi era indiferent ce va deveni Țara Bascilor; pe ea o interesa compania lui Aitor.

Nu a fost ușor să ne luăm la revedere. Aitor a cerut o zi liberă și am petrecut-o mergând prin pădure. Cunosc deja patru cărări diferite pe care se intră în Franța; pe unele dintre ele le utilizează contrabandiștii. Dar aici se cunosc cu toții și nimeni nu-și denunță vecinii, orice ar face.

Mă întreb dacă mă voi întoarce curând și, mai ales, ce va face Aitor acum, când o să plec. Presupun că va cunoaște vreo fată și se va însura, asta speră bunicii lui. L-au educat să se ocupe de gospodărie.

Cu toate că nu spune, ceea ce i-ar plăcea cu adevărat să facă este să se dedice politicii; pe zi ce trece, este din ce în ce mai implicat în treburile partidului său, iar șefii lui au încredere în el.

Acum câteva zile, le-am însoțit pe Arnaya și pe Edurne la San Sebastián, am fost să facem niște cumpărături și, după aceea, am trecut pe la sediul PNV-ului unde lucrează Aitor. Arnaya s-a simțit foarte mândră văzând considerația pe care o au cu toții față de fiul ei, șefii l-au lăudat mult și au spus că are un viitor strălucit.

Mă bucur pentru el, dar... mă rog, o voi mărturisi: știu că eu nu voi fi în acel viitor și asta mă doare.

Plec mâine devreme. Aitor ne va duce la gara din San Sebastián.

Arnaya e tristă. Dacă ar fi după ea, ar rămâne în cătun, dar zice că trebuie să muncească în continuare, ca să-i ajute pe părinții și pe copiii ei. Visează ca Aitor să devină om politic și ca Edurne să se încadreze în familia noastră și să rămână ca subretă, dar atunci, cine se va mai ocupa de gospodăria din cătun? Cred că ceea ce vrea Arnaya este ca Edurne să-i ia locul și ea să se întoarcă lângă părinții ei.

Bunicii lui Aitor nu au ieșit niciodată din acești munți, cel mai departe până unde au mers a fost San Sebastián. Ei spun că nu îi interesează să cunoască nimic altceva, pentru că toată lumea lor se află aici și că aceasta este cea mai bună dintre lumi.

Tata obișnuiește să spună că există două categorii de basci, cei care pleacă să cucerească lumea și cei care cred că nu există lume dincolo de munți. El face parte din prima categorie; bunicii lui Aitor, din cea de-a doua. Dar sunt oameni cumsecade. La început mi s-au părut rigizi și rezervați; asta pentru că nu au încredere în cei care vin din afară. Dar când își învinge timiditatea, sunt foarte sentimentali.

În unele nopți, după cină, ne așezam în jurul vetrei și bunicul cânta cântece pe care la început nu le înțelegeam, dar pe care mi le închipuiam ca fiind nostalgice. Acum, și eu știu să le cânt și știu că tata va fi surprins când mă va auzi vorbind în limba bască.

Se isprăvesc paginile jurnalului, nu știu dacă voi mai scrie din nou altul. Am mai spus-o: mâine mă întorc acasă și cred că în timpul ședерii mele aici m-am făcut mare. Mă simt de parcă aș avea o mie de ani.

Mi-am respectat înțelegerea și le-am telefonat bătrânelor doamne ca să le spun că am citit cele două jurnale și să le întreb când aș putea să le vizitez din nou. Mă întrebam ce anume mi-or fi mai pregătit ca să-mi continui „ucenicia" în ceea ce privește viața străbunicii mele.

Nu am putut vorbi direct cu ele, dar jupâneasa m-a invitat peste trei zile. Am hotărât să dedic răgazul acela pentru a schița prima relatare a vieții străbunicii mele, dar, până în momentul acela, nu găsisem nimic extraordinar.

Doña Melita și doña Laura semănau cu două statui. Mereu așezate în aceleași jilțuri, impecabil îmbrăcate în negru și în gri, pieptănate cu coc, cu perle sau briliante în urechi și o aparentă fragilitate care nu se potrivea cu vigoarea cu care mă manipulau.

În ziua aceea erau însoțite de o altă femeie la fel de bătrână ca și ele. Am crezut că este o prietenă sau vreo rudă. Nu mi-au prezentat-o, dar m-am apropiat de ea ca să-i strâng mâna și am simțit-o că tremură.

Femeia, îmbrăcată și ea tot în negru, dar cu chipul mai zbârcit și fără vreo bijuterie, părea nervoasă. Mi s-a părut că este mai în vârstă decât doña Laura și doña Melita, în caz că poate cineva să fie și mai în vârstă, după ce trece de nouăzeci de ani.

Am observat că doña Melita o ținea de mână cu afecțiune și i-o strângea, încercând parcă să-i dea curaj.

M-au întrebat de jurnale, pe care le-am predat neîntârziat, voiau să știe ce credeam despre Amelia.

– Ei bine, adevărul este că nu mi se pare nimic deosebit, presupun că era o puștoaică tipică dintr-o familie înstărită de pe vremea aceea.

– Nimic altceva? vru să știe doña Melita.

– Nimic altceva, am răspuns eu gândindu-mă la ce mi-o fi scăpat, ce o fi fost deosebit în acele două relatări juvenile.

– Bine, acum aveți deja o idee despre cum era Amelia în adolescență și a venit momentul să aflați cum și de ce s-a măritat, explică doña Laura pe când o privea cu coada ochiului pe doña Melita. Și cel mai bine ar fi să vă povestească cineva care a trăit cu ea, fără să se dezlipească de lângă ea, în timpul unor ani cruciali în viața ei. Cineva care a ajuns să o cunoască foarte bine, continuă doña Laura, în vreme ce o privea pe bătrâna pe care nu mi-o prezentaseră și care, de altfel, nu își dezlipise buzele. Edurne, acesta este strănepotul Ameliei și al lui don Santiago, spuse doña Laura, adresându-i-se bătrânei.

Am tresărit. Edurne? Să fie oare Edurne, fiica doicii, a Amayei? Mi-am spus că nu era cu putință să am atâta noroc.

Bătrâna pe care o numeau Edurne își aținti ochii obosiți asupra alor mei și am citit în ei o oarecare teamă. Se vedea că era stânjenită. Înfățișarea ei era lividă, ca a cuiva care, pe lângă faptul că este foarte în vârstă, este și bolnav.

– Dumneavoastră sunteți fiica doicii, a Amayei? am întrebat-o eu, nerăbdător să-i aud răspunsul.

– Da, murmură ea.

– Mă bucur să vă cunosc! am exclamat cu toată sinceritatea.

– Să știți că Edurne va face un mare efort vorbind cu dumneavoastră. Toate amintirile îi sunt intacte, de parcă totul s-ar fi întâmplat ieri, dar... în sfârșit, este bolnavă... avem o vârstă la care ne ies la suprafață toate necazurile. Așa că ascultați-o și să nu o obosiți prea mult, porunci doña Laura.

– Pot să pun întrebări?

– Da, desigur, dar nu vă pierdeți timpul cu întrebări, important este ceea ce Edurne vă poate povesti, răspunse din nou doña Laura. Și acum, vă rog, mergeți în bibliotecă, acolo veți putea sta de vorbă în liniște.

Am fost de acord. Edurne le privi pe bătrâne și acestea făcură un gest aproape imperceptibil, îndemnând-o parcă să vorbească cu mine. Bătrâna mergea cu dificultate, sprijinindu-se într-un baston; încet-încet, am urmat-o până în bibliotecă.

Edurne începu să-și înșire amintirile...

SANTIAGO

1

«Când am ajuns la Madrid, doña Teresa mi-a spus că, din momentul acela, trebuia să mă ocup de cele două fiice ale sale, domnișoara Amelia și domnișoara Antonietta.

Munca mea consta în a mă îngriji de îmbrăcămintea domnișoarelor, a face ordine în cameră, a le ajuta să se îmbrace, a le însoți în vizite... Mama m-a învățat treptat cum să mă ocup de lucrurile lor. La început mi-a fost greu, în ciuda faptului că aveam imensa șansă de a trăi sub același acoperiș cu ea.

Doña Teresa m-a instalat în camera mamei mele, unde a pus un alt pat. Deși casa era mare, eram singurele care locuiau cu familia, restul servitorimii era găzduit în mansarde. Presupun că aveam acest privilegiu pentru că mama, fiind doica fetițelor, trebuia să fie întotdeauna aproape, ca să le dea să sugă. După aceea, când au fost înțărcate, ea a continuat să-și păstreze camera și a rămas ca servitoare bună la toate. De aceea, făcea curățenie și ajuta la bucătărie; îndeplinea toate sarcinile care i se încredințau.

Mama dorea ca eu să învăț meseria de subretă, să mă lase bine instalată în casă, pentru ca ea să se poată întoarce în cătun să petreacă alături de părinții ei ultimii lor ani de viață.

Eu nu mai văzusem niciodată o casă ca aceea, cu atâtea saloane și dormitoare și cu atâtea obiecte de valoare. Mă temeam să nu sparg ceva și obișnuiam să-mi țin fusta și șorțul ca să nu ating mobilele când treceam pe lângă ele.

Faptul că o cunoșteam pe domnișoara Amelia a făcut ca munca să nu mi se pară atât de grea. Dar situația se schimbase, când a stat în gospodăria din cătun era ca o persoană asemenea nouă, dar în casa aceea eu nu

îndrăzneam să-i spun pe nume, oricât de mult insista ea să uit de cuvântul „domnișoară".

Ceea ce îi plăcea cu adevărat era să vorbim între noi în limba bască. Intenția sa era să o necăjească pe sora ei, dar pe mine mă asigura că făcea asta ca să nu o uite. Don Juan nu voia să vorbim în limba bască și o certa; îi spunea că limba aceea era pentru țărani, dar ea nu îi dădea ascultare.

Diminețile, o însoțeam de obicei pe domnișoara Antonietta la școală. Domnișoara Amelia primea lecții acasă, pentru că era încă în convalescență. După-amiezile, când se întorcea domnișoara Antonietta, mi se permitea să stau într-un colț al sălii de studiu, în vreme ce profesoara care le ajuta la lecții le punea să vorbească în franceză și să cânte la pian. Îmi plăcea să ascult lecțiile, pentru că îmi permiteau să învăț. De îndată ce domnișoara Amelia s-a restabilit, a început să studieze ca să ajungă învățătoare, la fel și domnișoara Laura.

Anul 1934 nu a fost un an bun. Domnului au început să-i meargă prost afacerile. Herr Itzhak Wassermann, asociatul său din Germania, suferea din cauză că Hitler îi prigonea pe evrei, o treabă de care se ocupau oamenii din SA[1]. Afacerile mergeau din rău în mai rău și de mai multe ori s-au trezit dimineața cu geamurile de la prăvălie sparte de către oamenii aceia furioși. Era din ce în ce mai complicat să se călătorească în Germania, mai ales pentru cei care, asemenea domnului, îl urau pe Hitler și nu se fereau să o spună cu voce tare. Don Juan a început să slăbească, iar doña Teresa era pe zi ce trecea tot mai îngrijorată din cauza lui.

– Cred că tata este ruinat, îmi spuse într-o zi domnișoara Amelia.

– De ce spuneți asta? am întrebat eu speriată, gândindu-mă că, dacă domnul este ruinat, va trebui să mă întorc în cătun.

– Are datorii în Germania, iar aici lucrurile nu merg foarte bine. Mama spune că e din vina forțelor de stânga...

Doña Teresa era o femeie catolică, foarte corectă, monarhistă și îi era groază de tulburările pe care le provocau unele partide și sindicate de

[1] Prescurtarea denumirii în germană a Sturmabteilung / Divizia de asalt, organizație militară de tipul miliției, a Partidului Național-Socialist German (n.tr.)

stânga. Ea era o persoană bună la suflet și ne trata cu afecțiune și respect pe toți cei care slujeam în casă, dar nu era în stare să înțeleagă că oamenii duceau multe lipsuri și că formațiunile de dreapta care guvernau nu știau să facă față problemelor acelei Spanii. Practica dragostea creștinească, dar nu știa ce înseamnă dreptatea socială, ceea ce revendicau muncitorii și țăranii.

– Și ce vom face eu și mama mea? am vrut să știu.

– Nimic, veți rămâne cu noi. Nu vreau să plecați.

Amelia purta corespondență cu Aitor. De câte ori ne scria mie și mamei, fratele meu punea un plic închis cu o scrisoare pentru Amelia. Ea îi răspundea în același fel, înmânându-ne un plic închis pe care noi îl puneam, la rândul lui, în plicul nostru.

Eu știam că fratele meu era îndrăgostit de Amelia, dar că nu va îndrăzni niciodată să i-o spună, și mai știam și că nici ei nu-i era indiferent Aitor.

Într-o luni după-amiază, don Juan s-a întors acasă mai devreme ca de obicei și s-a închis în birou cu doña Teresa. Au stat de vorbă până foarte târziu în noapte, fără să le permită domnișoarelor să-i întrerupă. În noaptea aceea, Amelia și Antonietta au cinat singure în sala de studiu, întrebându-se ce s-o fi întâmplând.

În dimineața următoare, doña Teresa i-a convocat pe toți servitorii și ne-a poruncit să facem o curățenie desăvârșită. Familia urma să dea o cină la sfârșitul săptămânii, cu invitați importanți, și dorea ca reședința să strălucească.

Domnișoarele erau entuziasmate. Au ieșit la cumpărături cu mama lor și s-au întors încărcate de pachete. Urmau să poarte rochii noi.

Sâmbătă, doña Teresa părea nervoasă. Voia ca totul să fie perfect, iar ea, care era atât de blândă întotdeauna, își pierdea răbdarea dacă ceva nu era pe gustul ei.

O coafeză a venit acasă ca să le aranjeze pe mamă și pe fiice, iar după-amiază le-am ajutat să se îmbrace.

Amelia purta o rochie roșie, iar Antonietta, una albastră. Arătau splendid.

– De multă vreme n-am mai primit musafiri! exclamă Amelia, în vreme ce coafeza îi aranja părul în bucle strânse pe ceafă cu o agrafă mare.

– Nu exagera, în fiecare săptămână avem oaspeți, răspunse Antonietta.

– Așa e, dar la prânz, nu la cină.

– Mă rog, înainte nu ne lăsau să luăm parte, pentru că eram mici. Mama spune că vor veni câțiva prieteni de-ai tatei cu fiii lor.

– Și pe care nu-i cunoaștem! Sunt prieteni noi de-ai tatei... Ce emoții am!

– Nu înțeleg cum de îți poate plăcea să cunoști oameni noi. Va fi o plictiseală, și mama va fi cu ochii pe noi ca să ne comportăm cum se cuvine. Cina e foarte importantă pentru tata, are nevoie de asociați noi pentru întreprindere...

– Eu sunt încântată să cunosc oameni noi! Poate că printre ei va fi și vreun tânăr chipeș... Te pomenești că îți apare vreun logodnic, Antonietta.

– Sau ție, ești mai mare decât mine, așa că trebuie să te măriți înaintea mea. Dacă nu te grăbești, o să rămâi fată bătrână.

– O să mă mărit când vreau și cu cine vreau!

– Da, dar fă-o degrabă.

Niciuna din ele nu bănuia ce avea să se întâmple în noaptea aceea.

La ora opt au sosit invitații. Trei cupluri cu fiii lor. În total, paisprezece persoane aveau să se așeze la masa ovală împodobită cu măiestrie cu flori și sfeșnice de argint.

Domnul și doamna García, cu fiul lor Hermenegildo. Familia López-Agudo, don Francisco și doña Carmen, cu fiicele lor Elena și Pilar. Și familia Carranza, don Manuel și doña Blanca, cu fiul lor Santiago.

Antonietta a fost prima care a pus ochii pe Santiago. Era cel mai chipeș dintre invitați. Înalt, zvelt, cu păr șaten-deschis, aproape blond, și ochi verzi, îmbrăcat foarte elegant; era imposibil să nu fie remarcat. Și eu îl priveam ascunsă după draperii.

Pe vremea aceea, trebuie să fi avut aproape treizeci de ani și se vedea că era sigur pe el.

Celelalte domnișoare invitate roiau în jurul lui. Eu o cunoșteam bine pe Amelia și îi știam tacticile pentru a se face remarcată.

I-a salutat amabil pe oaspeții părinților ei și s-a așezat lângă mama sa, ascultându-le pe doamnele invitate, de parcă ar fi interesat-o tot ce își spuneau.

Era singura dintre tinerele prezente care părea imună la magnetismul lui Santiago, la care nici măcar nu se uita.

Domnișoara Antonietta, alături de domnișoarele Elena și Pilar López-Agudo, încerca să-i atragă atenția lui Santiago, care devenise centrul conversației tinerilor musafiri. Nu numai pentru că era cel mai mare ca vârstă, ci și pentru aerul său simpatic. De unde eram eu, nu puteam auzi ce spuneau, dar le zăpăcise pe domnișoare.

Subretele au servit aperitivele și pe mine m-au trimis la bucătărie să o ajut pe mama și pe bucătărese, dar, de îndată ce puteam, mă întorceam în ascunzătoarea mea, de unde admiram petrecerea aceea care îmi umplea simțurile cu mirosul de parfum și de țigări pe care îl răspândeau deopotrivă doamnele și domnii.

Mă întrebam care avea să fie următorul pas al Ameliei ca să-i atragă atenția lui Santiago. El își dăduse seama că singura care nu participa la conversația tinerilor de la masă era fiica mai mare a amfitrionilor și a început să se uite la ea cu coada ochiului.

Doña Teresa așezase pe masă câte un cartonaș cu numele fiecărui musafir, iar Amelia stătea lângă Santiago.

Era atât de frumoasă... La început nu îi acorda atenție lui Santiago, vorbea cu tânărul Hermenegildo, care fusese așezat la stânga ei.

De-abia pe la mijlocul cinei, Santiago nu a mai putut suporta indiferența vădită a Ameliei și s-a străduit să înceapă o conversație la care ea părea că participă oarecum fără tragere de inimă. Când s-a isprăvit masa, pentru mine era evident că Amelia își atinsese obiectivul: să arunce lațul de gâtul lui Santiago.

De îndată ce au plecat invitații, domnul și doamna au rămas în salon cu fiicele lor ca să comenteze felul în care decursese serata.

Doña Teresa era epuizată, după toată tensiunea pe care o acumulase în timpul săptămânii, în strădania ei ca totul să iasă perfect. Mama mea spunea că nu o văzuse niciodată atât de nervoasă, și faptul o uimea, pentru că doña Teresa era obișnuită să primească oaspeți.

Don Juan părea mai relaxat; serata îi fusese de folos pentru intențiile sale, după cum am aflat mai târziu: încerca să se asocieze cu domnul Carranza ca să-și salveze afacerea. Dar, în realitate, cea care a salvat situația familiei a fost Amelia.

I-am auzit vorbind, deși doña Teresa îi tot ruga să coboare glasul.

– Dacă Manuel Carranza este interesat de afacere, după cum se pare. am fi salvați...

– Dar, tată, atât de prost merg lucrurile? întrebă Amelia.

– Da, fiica mea, de-acum sunteți mari și trebuie să știți adevărul. Afacerea cu Germania nu merge bine și mă tem pentru bunul meu prieten și asociat herr Itzhak. Depozitul unde țineam marfa și utilajele cumpărate ca să le aducem în Spania a fost sigilat de naziști, nu mi-au permis să intru în el. Și acolo erau banii noștri investiți în mașini. Au confiscat și conturile bancare. Angajatul pe care îl aveam, bunul herr Helmut Keller, este îngrijorat. Faptul că a lucrat cu un evreu îl face să devină suspect, dar e un om curajos și m-a sfătuit să aștept; m-a asigurat că va încerca să salveze tot ce poate din afacere. I-am dat toți banii de care am făcut rost și care nu sunt mulți, date fiind împrejurările, dar nu-l puteam abandona în voia sorții...

– Și domnul Itzhak, și Yla? întrebă Amelia alarmată.

– Încerc să-i aduc aici, dar se opun; nu vor să-și părăsească locuința. Am luat legătura cu Casa Universală a Sefarzilor, o organizație responsabilă cu stabilirea relațiilor cu evreii sefarzi.

– Dar herr Itzhak nu este sefard, exclamă doña Teresa.

– Știu asta, dar le-am cerut sfatul, sunt mulți spanioli influenți care îi sprijină... răspunse don Juan.

– Mulți? Bine ar fi să ai dreptate, spuse doña Teresa pe un ton crispat.

– Am mai intrat în legătură și cu o organizație care se numește Ezra, ceea ce în spaniolă înseamnă „ajutor"; se ocupă cu ajutorarea evreilor, mai ales a celor care fug din Germania.

– Vei putea face ceva, tată? întrebă Amelia mâhnită.

– Nu depinde de tatăl tău, Amelia, o corectă doña Teresa.

– Don Manuel Azaña îi simpatizează pe evrei, răspunse don Juan. În sfârșit, se pare că lumea a înnebunit... Hitler a declarat că partidul său, Partidul Nazist, este singurul care poate activa în Germania. Și ca și cum n-ar fi de-ajuns, Germania a părăsit cea de-a doua Conferință Mondială pentru Dezarmare. Nebunul acela se pregătește de război, sunt sigur...

– Război? Împotriva cui? întrebă Amelia.

Dar don Juan nu putu să-i răspundă, pentru că doña Teresa întrebă la rândul ei:

– Și aici ce se va întâmpla? Mi-e frică, Juan... Stânga vrea o revoluție...

– Și dreapta este împotriva regimului republican și face chiar și imposibilul pentru ca Republica să nu fie viabilă, răspunse don Juan, vădit supărat.

Soții aveau vederi politice diferite, deoarece doña Teresa provenea dintr-o familie cu tradiție monarhică, iar don Juan era un republican convins. Sigur că, pe vremea aceea, femeile nu își duceau foarte departe vederile politice diferite și predomina opinia stăpânului casei.

– Și ce vei face cu domnul Carranza?

Întrebarea Antoniettei i-a surprins pe părinții ei. Antonietta era cea mică, destul de tăcută și de cumpătată, mult mai mult decât Amelia.

– Voi încerca să cumpăr utilaje din America de Nord. Costurile vor fi mai ridicate, întrucât e un ocean la mijloc, dar, dată fiind situația din Germania, cred că nu am de ales. I-am prezentat un studiu amănunțit lui Carranza și este interesat. Acum problema mea este aceea de a obține un credit pentru a putea îndeplini formalitățile pentru înființarea unei societăți... Cred că el mă poate ajuta. Are relații foarte bune.

– Cu cine? întrebă Amelia.

– Cu bancheri și oameni politici.

– Politicieni din formațiunile de dreapta? insistă ea.

– Da, fata mea, dar are relații bune și cu Partidul Radical al lui Lerroux[1].

– De aceea era atât de importantă cina asta, nu-i așa, tată? spuse în continuare Amelia. Voiai să-i faci o impresie bună și să vadă că ai o casă splendidă, o familie... Mama e atât de frumoasă și de elegantă...

– Hai, Amelia, nu spune așa ceva! rosti doña Teresa.

– Dar ăsta-i adevărul. Oricine te cunoaște își dă seama că ești o mare doamnă. Doamna Carranza nu e atât de elegantă ca tine, insistă Amelia.

– Doamna Carranza face parte dintr-o familie excelentă. În noaptea asta, stând de vorbă, am descoperit că avem cunoștințe comune, spuse doña Teresa pe un ton sentențios.

– Fiul său, Santiago, este cel mai greu de convins, murmură don Juan.

– Santiago? De ce anume vrei să-l convingi?

[1] Alejandro Lerroux García (1864–1949), om politic spaniol, întemeietorul în 1908 al Partidului Republican Radical (n.tr.)

– Lucrează cu tatăl lui și acesta nu-i iese din cuvânt. Se pare că Santiago este un economist bun, foarte chibzuit și îl sfătuiește bine pe tatăl său. Are îndoieli în privința viabilității acestei afaceri; argumentează că investiția este prea mare, el preferă să cumpere în continuare utilaje din Belgia. Franța, Anglia, chiar și din Germania; spune că este mult mai sigur, explică don Juan.

Nu-i puteam vedea chipul, dar nu mi-a fost greu să-mi imaginez că în momentul acela Amelia tocmai lua o hotărâre: să fie ea cea care avea să învingă împotrivirea lui Santiago ca să-și salveze familia de la dificultățile economice cu care se confrunta. Amelia era mare amatoare de romane, se vedea pe sine ca pe eroinele din cărțile pe care le citea, iar părinții ei, fără să știe, îi dădeau ocazia să o dovedească.

Peste două săptămâni, domnul și doamna Carranza i-au invitat pe don Juan cu familia ca să ia împreună masa de prânz de duminică la o fermă pe care o aveau în împrejurimile orașului.

Pe vremea aceea, don Juan nu își ascundea nervozitatea în legătură cu faptul că don Manuel Carranza începea să tărăgăneze decizia de a se asocia ca să aducă utilaje din America. Pe deasupra, situația politică se complica pe zi ce trecea, Spania părea neguvernabilă.

Amelia s-a gândit zile întregi cum să se îmbrace pentru masa aceea. Prânzul acela duminical era marea ei ocazie de a strânge și mai tare lațul pe care îl legase de gâtul lui Santiago, fiind de-acum conștientă că invitația familiei Carranza se datora interesului pe care ea reușise să-l trezească în fiul lor. Don Juan spusese că, în ciuda reticențelor lui Santiago, a lui fusese ideea de a-i invita să petreacă împreună ziua de duminică, insistând să vină însoțit de încântătoarea sa familie.

Știu, pentru că Amelia mi-a povestit, că ziua aceea a fost esențială pentru ceea ce numea ea „planul meu de salvare".

Prânzul a avut loc fără alți invitați în afară de familia Garayoa, adică don Juan și doña Teresa, Amelia și Antonietta, și, din primul moment, Santiago și-a arătat interesul pentru Amelia.

Ea și-a etalat toate șiretlicurile: indiferență, amabilitate, zâmbete... Ce știu eu! Era o mare seducătoare.

În duminica aceea, Santiago s-a îndrăgostit de ea și cred că și ea de Santiago. Erau tineri, frumoși, distinși...

El, care părea să rămână holtei, fără o logodnică oficială, se lăsase cucerit de o fată foarte tânără, care exprima opinii politice cu o mare dezinvoltură: susținea că femeile trebuiau să obțină drepturile care le erau refuzate; mărturisea, spre oroarea mamei sale, că nu avea nici cea mai mică intenție de a deveni stăpâna casei, ci, dacă se mărita, îl va ajuta pe soțul ei în toate treburile acestuia, pe lângă profesia ei de învățătoare, despre care spunea că este vocația ei.

Toate acestea și încă multe altele le înșira cu grația și simplitatea care îi erau naturale și, după cum mi-a spus Antonietta, cu cât vorbea mai mult Amelia, cu atât se preda mai mult Santiago.

Au început să se vadă după obiceiul acelei epoci. El i-a cerut lui don Juan permisiunea „să vorbească" cu Amelia, iar domnul i-a dat-o încântat.

Santiago obișnuia să vină aproape în fiecare după-amiază să o viziteze pe Amelia; duminicile ieșeau împreună, însoțiți întotdeauna de Antonietta și de mine. Amelia îi permitea să o ia de mână și îi zâmbea, rezemându-și capul pe umărul lui. Santiago se topea când se uita la ea. Ea avea un păr minunat, de un șaten atât de deschis, încât era aproape blond, și niște ochi mari, migdalați. Era zveltă, nu foarte înaltă, dar, pe vremea aceea, noi, femeile, nu eram înalte, nu era ca acum. El era într-adevăr înalt, o depășea cu cel puțin un cap. Alături de el, părea o păpușă.

Santiago a sfârșit prin a cădea pradă farmecelor Ameliei, ceea ce a însemnat salvarea lui don Juan. Familia Carranza i-a furnizat garanția pentru obținerea unui credit și s-a asociat cu el – e adevărat că în calitate de asociat minoritar – în noua întreprindere prin care don Juan își propunea să importe utilaje din America.

Don Juan și Santiago au sfârșit prin a simpatiza, dat fiind că tânărul era afiliat la partidul lui Azaña și era un republican convins, ca și stăpânul meu.

– Mă mărit! Santiago mi-a cerut să mă căsătoresc cu el!

Mi-o amintesc, de parcă ar fi azi, pe Amelia intrând în camera de zi în care se aflau părinții ei.

În duminica aceea, eu nu o întovărășisem pentru că eram răcită și a fost rândul Antoniettei să joace singură rolul de însoțitoare. Don Juan a privit-o uimit pe fiica sa, nu se aștepta ca Santiago să se hotărască atât de curând să o ceară în căsătorie. Trecuseră de-abia șase luni de când începuseră să iasă împreună; în plus, el avea prevăzută o călătorie la New York pentru săptămâna următoare ca să înceapă să viziteze fabricile de utilaje.

Amelia a îmbrățișat-o pe mama ei, care, după expresie, nu părea bucuroasă de veste.

– Dar, fetițo, ce nebunie mai e și asta? își manifestă doña Teresa neplăcerea.

– Santiago mi-a spus că nu vrea să mai aștepte, că are de-acum vârsta de însurătoare și că este sigur că sunt femeia pe care a așteptat-o. M-a întrebat dacă îl iubesc și dacă sunt sigură de sentimentele mele față de el. I-am spus că da și am hotărât să ne căsătorim cât mai degrabă. El le-o va spune astă-seară părinților săi; iar dumnului Carranza te va suna ca să-ți ceară mâna mea. Ne putem căsători la sfârșitul anului, deoarece înainte n-am avea timp să organizăm tot. Îmi doresc atât de mult să mă mărit!

Amelia pălăvrăgea fără oprire, în timp ce părinții ei încercau să o calmeze ca să poată vorbi serios cu ea.

– Vom vedea, Amelia, ești încă o copilă, protestă don Juan.

– Nu sunt o copilă! Știi că majoritatea prietenelor mele ori s-au măritat, ori sunt pe punctul să o facă. Ce se întâmplă, tată? Credeam că te bucuri de logodna mea cu Santiago...

– Chiar mă bucur, n-am de ce să mă plâng de familia Carranza, iar Santiago mi se pare un tânăr dintr-o bucată, dar vă cunoașteți numai de câteva luni și mi se pare cam pripit să vorbiți de nuntă, încă nu știți îndeajuns unul despre celălalt.

– Eu și tatăl tău am fost logodiți patru ani înainte de a ne căsători, spuse doña Teresa.

– Nu fi demodată, mamă... Suntem în secolul XX, înțeleg că pe vremea ta lucrurile erau altfel, dar astăzi s-au schimbat. Femeile muncesc, ies singure în oraș și nu toate se mărită, unele hotărăsc să-și trăiască viața cu cine au chef... Apropo, s-a isprăvit chestia asta că trebuie să am o însoțitoare când ies cu Santiago.

– Amelia!

– Mamă, e ridicol! N-ai încredere în mine? Gândiți cumva rău despre Santiago?

Părinții Ameliei se simțeau depășiți de elanul năvalnic al fiicei lor. Nu mai era cale de întoarcere: ea făgăduise că se va mărita și avea să o facă, cu sau fără permisiunea lor.

S-a stabilit de comun acord ca nunta să se celebreze la întoarcerea lui don Juan din America; între timp, doña Teresa împreună cu părinții lui Santiago aveau să stabilească toate detaliile ceremoniei de nuntă.

Poate că a fost din cauza influenței lui Santiago, deși, la drept vorbind, Amelia își arătase întotdeauna interesul pentru politică, dar, în lunile acelea, părea și mai preocupată de ce se întâmpla în Spania.

– Edurne, președintele Alcalá-Zamora i-a cerut lui Alejandro Lerroux să formeze din nou guvernul și va include trei miniștri din CEDA. Nu cred că este cea mai bună soluție, dar există oare altă ieșire?

Firește că nu aștepta răspuns din partea mea. Pe vremea aceea, Amelia vorbea mai ales cu ea însăși; eu eram publicul către care își lansa ideile, dar nimic mai mult, deși îmi dădeam seama cât era de influențabilă. Multe dintre spusele ei erau un ecou ale celor auzite de la Santiago.

La începutul lui octombrie 1934, Santiago a ajuns foarte iritat acasă la familia Garayoa. Don Juan era în America, iar doña Teresa stătea cu fiicele ei, discutând despre pretenția Ameliei de a ieși singură în oraș.

– UGT[1] a convocat grevă generală! În ziua de 5[2], Spania va fi paralizată, strigă Santiago.

– Doamne Dumnezeule! Dar de ce? Doña Teresa era îngrozită la auzul acelei vești.

– Doamnă, stânga nu are încredere, și pe bună dreptate, în CEDA. Iar Gil-Robles[3] nu crede în Republică.

Siglă pentru denumirea în spaniolă a organizației sindicale muncitorești Unión General de Trabajadores / Uniunea Generală a Muncitorilor, întemeiată la Barcelona în anul 1888, în strânsă legătură cu socialismul marxist, cu ocazia Congresului Partidului Socialist Muncitoresc Spaniol (PSOE) (n.tr.)

Denumită și Revoluția din 1934 sau Greva generală revoluționară din Spania din anul 1934, mișcare revoluționară care a avut loc între 5 și 19 octombrie în special în Catalonia și Asturias, unde s-au produs cele mai sângeroase confruntări încheiate cu 1 500–2 000 de morți și 15 000–30 000 de arestați. (n.tr.)

[3] José María Gil-Robles (1898–1980), om politic și avocat spaniol, unul dintre întemeietorii CEDA (n.tr.)

– Asta o spun stângiștii ca să justifice tot ce fac! protestă energic doña Teresa. Ei sunt cei care nu cred în Republică; în această Republică se vrea o revoluție precum cea din Rusia. Să ne ferească Dumnezeu de ea!

Eu și altă subretă serveam răcoritoare, trăgând cu urechea la conversație.

Nu e vorba că Santiago ar fi fost vreun revoluționar, dimpotrivă, dar credea cu tărie în Republică și nu avea încredere în cei care o făceau de două parale, folosindu-se de ea în același timp.

– Doar nu vrei să se întâmple ca în Germania, interveni Amelia.

– Taci din gură, fetițo! Ce legătură are Hitler ăla cu dreapta noastră? Nu te lăsa îmbrobodită de propaganda formațiunilor de stânga, pentru că nu vor aduce nimic bun în Spania, se plângea doña Teresa.

Amelia și Santiago au rămas în camera de zi, iar doña Teresa și Antonietta s-au scuzat, invocând o treabă imaginară. Doamna nu avea chef să se certe cu Santiago și, date fiind circumstanțele, acceptase de-acum ca tinerii să se vadă fără să fie însoțiți de altcineva.

– Ce se va întâmpla, Santiago? întrebă neliniștită Amelia de îndată ce rămase singură cu logodnicul ei.

– Nu știu, dar se pregătește ceva cumplit.

– Ne vom putea căsători?

– Bineînțeles! Nu fi prostuță, nimic nu ne va împiedica să ne căsătorim.

– Dar nu mai sunt decât trei săptămâni până la nuntă.

– Nu-ți face griji…

– Și tata n-a ajuns încă…

– Vaporul lui va acosta peste câteva zile.

– Îi simt atât de mult lipsa… mai ales acum, când totul e atât de tulbure. Fără el, mă simt nesigură.

– Amelia, nu spune asta! Mă ai pe mine! Nu voi îngădui niciodată să ți se întâmple ceva.

– Ai dreptate, iartă-mă…

Zilele următoare le-am trăit cu neliniște. Nu ne închipuiam ce se va putea întâmpla.

Guvernul a răspuns la convocarea grevei generale decretând starea de război, dar greva nu a avut succes, cel puțin nu peste tot. În noaptea aceea, mama mi-a spus că naționaliștii nu o vor sprijini, și nici anarhiștii.

Cel mai rău a fost că, în Catalonia, președintele așa-numitei Generalitat[1], Lluís Companys[2], a proclamat statul catalan din Republica Federală Spaniolă.

Amelia se temea din ce în ce mai mult pentru nunta ei, deoarece familia Carranza avea afaceri în Catalonia, iar unul dintre asociații lui don Manuel era catalan. Doña Teresa era și ea afectată; era pe jumătate catalană și avea rude la Barcelona.

– Am vorbit cu mătușa Montse și e foarte speriată. Au fost arestați mulți dintre cunoscuții ei și a văzut ea însăși de la balcon cum se dădeau lupte pe Ramblas. Nu știe câți morți au fost, dar crede că mulți. Îi mulțumesc lui Dumnezeu că părinții mei nu trebuie să vadă așa ceva.

Părinții doñei Teresa muriseră și îi mai rămăseseră doar sora sa Montse și o mulțime de mătuși, veri și alte rude răspândite prin toată Catalonia, în afară de cele din Madrid.

Amelia mi-a cerut să-l sun pe fratele meu, Aitor, în Țara Bascilor ca să încerce să afle ce se întâmpla acolo. Am făcut-o pentru ea, care mi-a smuls nerăbdătoare telefonul din mână.

Aitor ne-a spus că partidul lui s-a menținut în afara grevei și că unde se aprinsese într-adevăr flacăra revoluției era în Asturias. Minerii atacaseră posturile Gărzii Civile și puseseră mâna pe controlul Principatului.

Între timp, la Madrid, guvernul i-a însărcinat pe generalii Goded[3] și Franco să înăbușe revolta și aceștia au recomandat ca trupele Unităților de Infanterie din Maroc să fie vârful de lance al represiunii.

Sistemul instituțional de organizare a guvernului autonom al Cataloniei, instaurat la 17 aprilie 1931 (n.tr.)

Lluís Companys i Jover (1882–1940), om politic și avocat spaniol de origine catalană, adept al ideologiei catalaniste și republicane, președinte al Generalitat a Cataloniei între anii 1934–1940 (n.tr.)

Manuel Goded Llopis (1882–1936), militar spaniol participant la așa-numitul război al Rifului, din Africa și la începutul războiului civil din Spania. În 1934 a participat împreună cu Franco la înăbușirea revoltei din Asturias. (n.tr.)

Au urmat zile de incertitudine până când guvernul a înăbușit răscoala. Dar operațiunea aceea a fost doar o repetiție pentru ceea ce avea să urmeze.

În zilele acelea, s-a întâmplat ca Amelia să o cunoască pe Lola. Fata aceea a marcat-o, fără îndoială, pentru totdeauna.

Într-o după-amiază, în ciuda protestelor doñei Teresa, Amelia a hotărât să iasă pe stradă. Dorea să vadă cu propriii ochi ravagiile în urma celor întâmplate. Scuza a fost aceea de a-i face o vizită verișoarei sale Laura, care era bolnavă de mai multe zile.

Doña Teresa i-a poruncit să nu iasă și mama mea a implorat-o să rămână acasă, până și Antonietta a încercat să o convingă. Dar Amelia a ținut o pledoarie despre datoria ei de a o vizita pe verișoara sa preferată într-un moment de boală și, nedându-i ascultare mamei sale, a ieșit în stradă urmată de mine. Nu că aș fi mers din proprie voință, ci pentru că mama mi-a poruncit să nu o las singură.

Madridul părea un oraș în război. Se vedeau soldați peste tot. Eu am urmat-o în silă până la casa verișoarei sale, care era aceasta în care ne aflăm acum, și care se găsea la câteva străzi de a Ameliei. Tocmai soseam când am văzut o fată fugind ca o disperată. A trecut prin fața noastră ca un bolid și a intrat în porticul casei către care ne îndreptam. Ne-am uitat îndărăt, gândindu-ne că o urmărea cineva, dar nu am văzut pe nimeni; peste două minute au apărut doi bărbați de după colț strigând: „Stai pe loc, stai pe loc!". Ne-am oprit speriate, până când cei doi bărbați ne-au ajuns din urmă.

– Ați văzut trecând pe aici în fugă o fată?

Eu eram gata să răspund că da, că tocmai intrase în portic, dar Amelia mi-a luat-o înainte.

– Nu, n-am văzut pe nimeni, noi mergem să vizităm o verișoară care este bolnavă, spuse ea.

– Sunteți sigure că n-ați văzut pe nimeni pe aici intrând în vreun portic?

– Nu, domnule. Dacă am fi văzut pe cineva, v-am spune, răspunse Amelia pe un ton de domnișoară fandosită pe care nu i-l mai auzisem până în momentul acela.

Cei doi bărbați, cu siguranță polițiști, păreau că șovăie, dar înfățișarea Ameliei i-a făcut să se răzgândească. Era întruchiparea vie a tinerei burgheze, de familie bună.

Au continuat să fugă, certându-se între ei că au pierdut-o pe fată, în vreme ce noi intram în porticul casei în care locuia domnișoara Laura.

Portarul nu era și Amelia a zâmbit bucuroasă. Omul o fi fost în vreun apartament la solicitarea unui locatar sau făcând un serviciu oarecare.

Cu un mers hotărât, Amelia s-a îndreptat către capătul porticului și a deschis o ușă care dădea în patio. Am urmat-o speriată, căci îmi imaginam pe cine căuta. Și, într-adevăr, între tomberoane de gunoi și unelte se ascundea fata care fugea de poliție.

– Au plecat, nu-ți face griji.

– Mulțumesc, nu știu de ce nu m-ai denunțat, dar îți mulțumesc.

– Ar fi trebuit s-o fac? Ești cumva o delincventă periculoasă? spuse Amelia zâmbind, de parcă situația i s-ar fi părut amuzantă.

– Nu sunt o delincventă; cât despre periculoasă... presupun că pentru ei chiar așa sunt, deoarece lupt împotriva nedreptății.

Pe Amelia a interesat-o numaidecât răspunsul acela și, cu toate că o strângeam de braț, insistând să urcăm în apartamentul domnișoarei Laura, ea nu mă lua în seamă.

– Ești revoluționară?

– Sunt... da, s-ar putea spune așa.

– Și ce faci?

– Cos într-un atelier.

– Nu, mă referem la ce fel de revoluționară ești.

Fata a privit-o cu neîncredere. Se vedea că șovăie dacă trebuie sau nu să-i răspundă, dar în cele din urmă a răspuns, destăinuindu-i-se Ameliei care, la urma urmelor, era o necunoscută pentru ea.

– Colaborez cu câțiva tovarăși din comitetul de grevă, duc mesaje dintr-un loc într-altul.

– Ce curajoasă! Eu mă numesc Amelia Garayoa, și tu?

– Lola, Lola García.

– Edurne, du-te să te uiți cu grijă în stradă și, dacă vezi ceva suspect, vino să ne spui.

Nu am îndrăznit să protestez și m-am îndreptat către portic, tremurând de frică. Mă gândeam că, dacă mă văd polițiștii, mă puteau suspecta și aveau să ne aresteze pe toate trei.

M-am liniștit văzând că portarul tot nu era acolo și de-abia mi-am scos capul ca să privesc în ambele laturi ale porticului. Cei doi bărbați nu se vedeau.

– Nu-i nimeni, le-am informat eu.

– Nu contează, cred că e mai bine ca Lola să nu iasă încă. Va veni cu noi acasă la verișoara mea. Te voi prezenta ca fiind o prietenă a lui Edurne pe care am întâlnit-o pe drum. O să vi se dea o gustare la bucătărie cât timp voi sta cu verișoara mea și, când vom pleca, va fi trecut deja destul timp pentru ca oamenii aceia să fi renunțat să te mai caute pe aici. De altfel, unchiul meu Armando este avocat și, dacă ar veni poliția să te caute, presupun că va ști ce să facă.

Lola a acceptat ușurată propunerea Ameliei. Nu înțelegea motivul pentru care fata aceea burgheză o ajuta, dar era singura opțiune pe care o avea și profita de ea.

Laura era în pat, plictisită, în vreme ce sora ei Melita dădea lecții de pian, iar mama lor avea o vizită. Cât despre tatăl lor, don Armando, fratele tatălui Ameliei, încă nu se întorsese de la cabinet.

O subretă ne-a condus pe mine și pe Lola la bucătărie, unde ne-a oferit câte un pahar cu lapte și biscuiți, iar Amelia a rămas cu verișoara ei și i-a povestit ultima aventură.

Am stat două ore în casa lui don Armando și a doñei Elena, vizitând-o pe Laura; două ore care mie mi s-au părut o veșnicie, pentru că îmi închipuiam că poliția avea să bată la ușă dintr-un moment într-altul, căutând-o pe Lola.

Când, în sfârșit, Amelia a hotărât să ne întoarcem acasă, a sosit don Armando care, îngrijorat că am putea merge singure pe stradă cu toată situația haotică din Madrid, s-a oferit să ne însoțească. Nu erau mai mult de patru străzi între o casă și alta, dar, chiar și așa, don Armando a insistat să o escorteze pe nepoata sa. Bunul domn nu s-a mirat când Amelia l-a informat că venea cu noi și Lola, pe care a prezentat-o ca fiind o bună prietenă

a lui Edurne. Eu mi-am plecat ochii pentru ca don Armando să nu-mi observe nervozitatea.

– Tatăl tău s-ar supăra pe mine dacă te-aș lăsa să mergi singură în tot acest haos. Ceea ce nu înțeleg este cum de ți-au dat voie să pleci. Situația nu este de așa natură, încât să mergi veselă pe stradă, Amelia; nu știu dacă știi că în Asturias s-a dezlănțuit o adevărată revoluție, iar aici, chiar dacă greva a eșuat, stânga nu se resemnează să lase lucrurile așa cum sunt, există mulți exaltați...

Amelia o observa cu coada ochiului pe Lola, dar aceasta avea în continuare o expresie impasibilă, privind în jos, ca și mine.

Când am ajuns acasă, doña Teresa i-a mulțumit sincer cumnatului ei că ne-a însoțit.

– Nu știu ce să mă mai fac cu fata asta și, de când cu măritișul, parcă a devenit și mai necugetată. De-abia aștept să se întoarcă tatăl ei. Juan este singurul care o poate stăpâni.

Când don Armando a plecat, doña Teresa s-a interesat de Lola.

– Edurne, nu știam că ai prietene la Madrid, spuse doña Teresa, privindu-mă curioasă.

– Se cunosc de când Edurne ieșea să facă vreun comision, a răspuns iute Amelia și bine a făcut, pentru că eu n-aș fi fost în stare să mint cu atâta tupeu.

– Bine, atunci, dacă această tânără nu mai are nevoie de nimic, cred că ar trebui să mergem la masă, sora ta Antonietta ne așteaptă, spuse în încheiere doña Teresa.

– Nu, și eu trebuie să plec, sunt deja în mare întârziere. Mulțumesc mult, domnișoară Amelia, doña Teresa... Edurne, ne vedem curând, bine?

Am încuviințat dând din cap, dorind să plece și să nu o mai vedem niciodată, dar dorințele mele nu aveau să se împlinească, pentru că Lola García avea să ne iasă din nou în cale mie și Ameliei.

2

De parcă nu ar fi fost de-ajuns emoțiile din ziua anterioară, și dimineața următoare ne-a oferit surprize.

Rămăsese stabilit ca Santiago să treacă să o vadă pe Amelia, dar nu a venit toată ziua.

Amelia a fost mai întâi îngrijorată, apoi furioasă, și i-a cerut mamei sale să sune acasă la părinții lui Santiago cu scuza de a vorbi cu mama logodnicului ei în legătură cu un amănunt oarecare al nunții.

Doña Teresa nu era ușor de convins, dar până la urmă a cedat, deoarece Amelia amenința să se prezinte ea însăși acasă la Santiago.

În după-amiaza aceea, Amelia a cunoscut un aspect al personalității viitorului ei soț pe care nici nu și l-a putut imagina.

Mama lui Santiago a informat-o pe mama Ameliei că fiul ei nu era acasă, că nu venise la prânz și nici nu telefonase și nu știa dacă avea să apară la cină. Pe doña Teresa a surprins-o faptul că mama lui Santiago nu se arăta alarmată, dar aceasta i-a explicat că fiul ei avea obiceiul să dispară, fără să spună unde se duce.

– Nu înseamnă că merge în vreun loc unde nu s-ar cuveni, dimpotrivă, întotdeauna este vorba de afaceri; știți că soțul meu l-a însărcinat să facă achizițiile pentru întreprindere și Santiago este cel care călătorește în Franța, în Germania, la Barcelona... în sfârșit, acolo unde e nevoie să meargă. Santiago pleacă întotdeauna fără să ne spună nimic; la început, mă speriam, dar acum știu că nu i se întâmplă nimic, explica doña Blanca.

– Dar probabil că vă dați seama că pleacă, pentru că o fi ieșind din casă cu o valiză, răspunse destul de scandalizată doña Teresa.

– Fiul meu nu ia niciodată nicio valiză.

– Dar cum așa? Călătoriile acelea atât de lungi... pentru atâtea zile... exclamă doña Teresa.

– Santiago zice că își duce bagajul în portofel.

– Cum ați spus?

– Da, se urcă în tren și când ajunge la destinație cumpără ce are nevoie; întotdeauna a făcut așa. Vă spun că, la început, îmi făceam griji, chiar și tatăl lui îl mustra, dar ne-am obișnuit. Liniștiți-o pe Amelia, Santiago va ajunge la timp pentru nuntă. E atât de îndrăgostit!

Doña Teresa, fără să-și ascundă mirarea în ceea ce privește comportamentul lui Santiago, i-a relatat fiicei sale conversația cu doña Blanca. Dar departe de a se liniști, Amelia a devenit și mai nervoasă.

– Grozavă scuză și atât de prostească! Cum să credem că pleacă în călătorie fără valiză și fără să le spună părinților săi? Dar mie? De ce nu mi-a spus mie? Sunt logodnica lui! Mamă, eu cred că Santiago s-a răzgândit... că nu mai vrea să se însoare cu mine. Ah, Dumnezeule! Ce ne facem?!

Amelia a început să plângă și nici doña Teresa, nici Antonietta nu păreau în stare să o consoleze. Eu le observam ascunsă în spatele ușii de la salon, până când m-a găsit mama și m-a trimis la bucătărie.

În noaptea aceea, Amelia nu a dormit, cel puțin a avut lumina aprinsă până foarte devreme în zori. A doua zi, m-a trezit la ora șapte; voia să mă îmbrac degrabă ca să mă duc acasă la familia Carranza să înmânez o scrisoare. O scrisese în timpul nopții.

– Când se va întoarce Santiago din călătorie, dacă într-adevăr se află într-o călătorie și nu am fost mințită, va afla că mie nu mi se fac astfel de lucruri. Și dacă are intenția să mă părăsească, prefer să fiu eu cea care face primul pas, mi-ar fi foarte rușine ca prietenele noastre să afle că m-a părăsit pe neașteptate. Pleacă numaidecât, înainte să se trezească mama. Va fi foarte supărată când îi voi spune că i-am trimis o scrisoare lui Santiago anunțându-i ruperea logodnei, dar nu pot permite să fiu umilită.

M-am sculat în grabă și de-abia am avut timp să mă spăl și să plec, la insistențele Ameliei. Când am ajuns acasă la familia Carranza, poarta era încuiată și a trebuit să aștept să o deschidă portarul la ora opt dimineața.

S-a mirat că voiam să urc la ora aceea acasă la familia Carranza, dar, cum eram îmbrăcată în uniforma mea de subretă, m-a lăsat.

Altă subretă la fel de somnoroasă ca și mine mi-a deschis ușa. I-am dat plicul și i-am spus să i-l înmâneze lui Santiago, dar mi-a răspuns că domnișorul Santiago plecase într-o călătorie, că don Manuel lua micul dejun, iar doña Blanca încă se mai odihnea.

Când m-am întors, Amelia mă aștepta cu o nouă misiune: trebuia să mă întorc la familia Carranza ca să predau un plic cu scrisorile lui Santiago, aceleași scrisori pe care și le trimiteau reciproc cei doi îndrăgostiți, precum și inelul de logodnă. Inelul, mi-a poruncit să i-l înmânez doñei Blanca personal.

Am început să tremur, gândindu-mă ce va spune doña Teresa când va afla și, înainte de a ieși din casă, am căutat-o pe mama ca să-i spun ce se întâmplă. Mama, cu o judecată sănătoasă, mi-a zis să aștept până când va vorbi cu doña Teresa și cu Amelia însăși. Cum doña Teresa nu ieșise încă din camera ei, mama s-a dus să o caute pe Amelia.

– Știu că n-am niciun drept să-ți spun ceva, dar nu crezi că ar trebui să te gândești puțin mai mult la ceea ce tocmai vrei să faci? Imaginează-ți că Santiago are o explicație pentru cele întâmplate, iar tu rupi logodna fără să asculți ce are de spus... Cred că nu trebuie să te pripești...

– Dar, Amaya, tu ar trebui să fii de partea mea!

– Și chiar sunt; cum aș putea fi altfel? Dar nu cred că Santiago vrea să rupă logodna cu tine, trebuie să existe vreo explicație în plus pe lângă cea pe care v-a dat-o mama lui. Așteaptă să se întoarcă, așteaptă să auzi ce va spune...

– Ceea ce mi-a făcut este de neiertat! Cum pot să mai am încredere în el? Nu, nu și nu. Vreau ca fiica ta, Edurne, să se ducă să-i înapoieze scrisorile și inelul și să fie clar că s-a sfârșit totul între noi. Și după-amiază voi merge la o gustare acasă la prietena mea Victoria, acolo mă voi întâlni cu alte prietene și eu voi fi cea care anunță că am hotărât să rup logodna cu Santiago, pentru că nu sunt sigură de sentimentele mele față de el. Nu voi consimți ca el să fie cel care rupe logodna și care să mă umilească...

– Amelia, te rog, mai gândește-te! Vorbește cu mama ta, ea va ști să te povățuiască mai bine decât mine...

– Ce se întâmplă?

Doña Teresa intrase în camera Ameliei alertată de timbrul isteric al vocii fiicei sale.

– Mamă, voi rupe logodna cu Santiago!

– Fiica mea, ce tot spui?!

– Doña Teresa, eu... iertați-mă că am venit să vorbesc cu Amelia despre această chestiune de familie, dar cum a trimis-o pe Edurne a mea să înapoieze domnului și doamnei Carranza inelul de logodnă...

– Inelul! Dar, Amelia, ce-ai de gând să faci? Draga mea, calmează-te, nu face nimic de care s-ar putea să te căiești.

– Asta îi spuneam și eu, interveni mama mea.

– Ba nu! Eu o rup cu Santiago, el a vrut să fie așa. Nu voi permite să mă facă de râs.

– Pentru numele lui Dumnezeu, Amelia, așteaptă măcar să se întoarcă tatăl tău!

– Nu, pentru că atunci când se va întoarce tata, eu voi fi devenit deja ținta batjocurilor întregului Madrid. Azi după-amiază merg la o gustare acasă la prietena mea Victoria și le voi anunța acolo pe toate prietenele mele că am rupt logodna cu Santiago. Iar tu, Amaya, spune-i lui Edurne să se ducă imediat acasă la familia Carranza și, dacă nu o lași să meargă, mă voi duce eu.

Alertată de glasuri, a intrat și Antonietta în camera surorii ei și s-a alăturat rugăminților mamei sale și ale mamei mele ca să-și reconsidere decizia. Antonietta a fost cea căreia i-a venit în minte o soluție: doña Teresa îi va telefona din nou doñei Blanca și îi va povesti despre supărarea Ameliei și hotărârea ei de a rupe logodna cu Santiago dacă acesta nu apărea imediat ca să-i dea o explicație.

Mai mult nervoasă decât având chef, doña Teresa i-a telefonat doñei Blanca. Aceasta a promis că îl va suna numaidecât pe soțul ei ca să încerce să-l găsească pe fiul lor oriunde s-ar afla, loc pe care a jurat că ea nu-l cunoaște; dar până atunci îi cerea Ameliei puțină răbdare și, mai ales, încredere în Santiago.

Amelia a acceptat în silă, dar, chiar și așa, în după-amiaza aceea a fost la o gustare acasă la prietena sa Victoria împreună cu alte tinere de vârsta ei. Acolo, între râsete și confidențe, a lăsat să se înțeleagă că nu era sigură

dorea să pună capăt incidentului și să se mărite cu Santiago. Antonietta a fost cea care a făcut ca logodnicii să se împace.

– Cred că ar trebui să stea de vorbă singuri. Nu ești de aceeași părere, mamă?

– Ba da... da... În sfârșit, fiule, dacă ești în continuare dispus să te însori cu Amelia, nouă nu ne rămâne decât să-ți spunem că îți dăm binecuvântarea...

Când au rămas singuri, au stat câteva minute tăcuți, privindu-se cu coada ochiului, neștiind ce să-și spună; apoi Amelia a izbucnit în râs, ceea ce l-a descumpănit pe Santiago. Peste două minute, sporovăiau, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

Familiile celor doi au răsuflat ușurate. Se temeau de ce era mai rău: un scandal cu câteva săptămâni înainte de căsătorie, când se făcuseră deja invitațiile de nuntă și începuseră să se primească primele cadouri în casa familiei Garayoa, iar localul de la hotelul Ritz, unde urma să se țină petrecerea, fusese rezervat și plătit în părți egale de cele două familii.

Cu ocazia întoarcerii lui don Juan din America, cele două familii s-au reunit la o cină acasă la familia Garayoa; așa au putut să constate că Amelia și Santiago păreau la fel de îndrăgostiți ca înainte de incident. Chiar și mai îndrăgostiți, dacă era cu putință.

Don Juan era extrem de impresionat de ce văzuse în America. Admira eforturile oamenilor de a ieși din criza economică și compara societatea americană cu cea spaniolă. La cina aceea au vorbit mult despre politică, deși doña Teresa interzicea la masă acest subiect.

– Americanilor le este foarte clar ce vor și în ce direcție trebuie să meargă toți ca să depășească criza și sunt pe cale să iasă din ea, crahul din '29 va părea în curând un vis urât.

– Dragul meu prieten, aici acordăm mult timp ca să ne facem rău unii altora, perioada social-azañistă din ultimii doi ani este un exemplu, răspunse don Manuel.

– Nu vă înțeleg lipsa de încredere în don Manuel Azaña, replică don Juan. Este un politician care știe încotro trebuie să mergem, care susține că statul trebuie să fie puternic ca să poată realiza reformele democratice de care avem nevoie.

dacă nu cumva se cam pripise logodindu-se atât de repede cu Santiago și și-a exprimat îndoielile dacă trebuia sau nu să se mărite. Ea și prietenele ei au dedicat după-amiaza analizei motivelor pro și contra căsătoriei. Când a plecat de la Victoria, Amelia era satisfăcută: dacă Santiago o lăsa, putea spune oricând că ea fusese cea care dorea într-adevăr să termine relația cu el.

Cu greu ne-am fi putut închipui că furtuna aceea într-un pahar cu apă va sfârși într-o zi prin a deveni o vijelie care îi va spulbera pe toți cei pe care îi va întâlni în cale. Pentru că atunci când Santiago, care se afla la Anvers, l-a sunat pe tatăl său ca să-i comenteze anumite amănunte din călătoria de afaceri, acesta a insistat să se întoarcă urgent la Madrid, întrucât Amelia luase dispariția lui în nume de rău și amenința cu ruperea logodnei. Santiago s-a întors numaidecât. Încă îmi mai amintesc cât de furios era când a venit acasă la Amelia.

Ea l-a primit în salon flancată de mama și de sora ei.

– Amelia... îmi pare rău pentru supărarea pe care ți-am pricinuit-o, dar nu îmi puteam imagina că absența mea din motive de afaceri te va conduce la dorința de a rupe logodna noastră.

– Da, sunt foarte supărată. Faptul că ai plecat fără să-mi spui nimic mi se pare o lipsă de considerație. Mama ta ne-a explicat că așa procedezi de obicei, dar vei înțelege că acest comportament este ciudat și, cu atât mai mult, în ajunul nunții. Nu vreau să te simți obligat de cuvântul dat, astfel că te eliberez de angajamentul tău față de mine.

Santiago, stânjenit, a privit-o din cap până în picioare. Amelia recitase acea perorație pe care o tot repetase de când telefonase Santiago ca să-și anunțe vizita. Nici prezența doñei Teresa și a Antoniettei, neliniștite amândouă, nu ajuta ca Amelia și Santiago să poată vorbi deschis.

– Dacă dorința ta este aceea de a rupe logodna noastră, nu am altceva de făcut decât să accept, dar Dumnezeu mi-e martor că sentimentele mele pentru tine rămân neschimbate și că n-aș dori nimic mai mult decât... decât să mă ierți, dacă te-am jignit cu ceva.

Doña Teresa a oftat ușurată și Antonietta a lăsat să-i scape un râs nervos. Amelia nu știa ce să facă; pe de o parte, voia să interpreteze în continuare rolul de femeie ofensată, care începuse să-i placă, și pe de alta,

– Păi, vedeți și dumneavoastră unde a dus politica sa. Pe mine nu mă va convinge de faptul că în '32 acordarea autonomiei Cataloniei a fost o izbândă și, bineînțeles, bascii, oamenii aceia din PNV, urmăresc același lucru. Slavă Domnului că acum, după încercările de revoluție din luna octombrie, autonomia catalană este suspendată.

– Tată, trebuie să se respecte sentimentele oamenilor, și cei din Catalonia au un sentiment al identității naționale foarte puternic. Cel mai bine este, așa cum a încercat mereu Azaña, să se canalizeze acest sentiment. Don Manuel Azaña a susținut întotdeauna o Spanie unită, dar trebuie să găsim modalitatea pentru ca toți să ne simțim bine în ea.

Santiago încerca să se arate împăciuitor ca să-l împiedice pe tatăl său să sfârșească în cele din urmă prin a se necăji din cauza politicii.

– Toți? Cine sunt toți? întrebă iritat don Manuel. Spania este o unitate culturală și mai ales istorică, dar odată cu povestea asta cu autonomiile va înceta să mai fie și, dacă nu crezi, să lăsăm timpul să ne demonstreze.

Doña Teresa și doña Blanca încercau să aducă în discuție alte subiecte pentru ca soții lor să nu continue să mai vorbească despre politică.

– Cred că la Madrid se va pune din nou în scenă *Nunta însângerată*, interveni cu un glas mieros doña Blanca. García Lorca este foarte insolent, dar și un mare dramaturg.

Cu toate acestea, cele două femei au eșuat în încercarea lor de a schimba subiectul conversației. Nici don Juan și nici don Manuel nu erau dispuși să renunțe la discuția despre ceea ce îi preocupa.

– Dar veți fi de acord cu mine că victoria dreptei din '33 n-a adus liniștea în Spania. Se distruge tot ce au făcut guvernele anterioare, interveni don Juan.

– Să nu-mi spuneți că vi s-a părut un lucru bun că se puteau expropria pământurile oricui, pentru simplul fapt de a fi nobil...

– Nu oricui, nu. Dumneavoastră știți că ceea ce a încercat guvernul în 1931 a fost să termine cu Spania feudală, ripostă don Juan.

– Și ce îmi spuneți despre reforma militară a lui Azaña pe care îl admirați atât de mult? Dacă nu-i atent, ne lasă fără armată. A trecut în rezervă mai mult de șase mii cinci sute de ofițeri și vorbea întruna despre modernizarea armatei, în vreme ce reducea cheltuielile pentru Apărare, răspunse don Manuel.

– Au făcut și lucruri pozitive, de exemplu reforma religioasă și educativă... interveni Santiago.

– Dar ce vorbești, Santiago?! Doamne Dumnezeule, fiule, dacă nu te-aș cunoaște, aș crede că ești unul dintre socialiștii aceia revoluționari!

– Tată, nu-i vorba de a fi revoluționar, ci de a privi în jurul nostru. Când călătoresc prin Europa, îmi pare rău să văd cât suntem de înapoiați...

– Și de aceea se leagă de bieții preoți și de sărmanele călugărițe care acordă un sprijin dezinteresat societății. Tu, fiule, care faci pe democratul, o să-mi spui că e democratic să se interzică învățământul pentru ordinele religioase? Și să expulzezi un cardinal din Spania pentru că nu-ți place ce spune...? Asta-i democrație?

– Tată, cardinalul Segura[1] este un om periculos, cred că ne simțim cu toții mai liniștiți de când nu mai este în Spania.

– Da, da, toate aceste excese stângiste au făcut să câștige formațiunile de dreapta atât de ponegrite de voi, răspunse supărat don Manuel.

– Și cred că există motive de îngrijorare pentru ceea ce se întâmplă acum, nu numai în Spania, cu formațiunile de dreapta. Uită-te la Germania, Hitler ăla e un dement. Nu mă mir că oamenii din forțele de stânga sunt îngrijorați, replică don Juan. Eu însumi sunt o victimă indirectă a fanatismului lui Hitler. Politica sa antievreiască l-a făcut să desființeze drepturile legale și civile ale evreilor și să le interzică să desfășoare activități economice. Sunt o victimă a acestei politici, deoarece asociatul meu herr Itzhak Wassermann este evreu. Am rămas fără afacerea noastră. Știți că ni s-au spart geamurile de la magazin de mai mult de patru ori?

– Hitler are de gând să-i expulzeze pe evrei din Germania, spuse Santiago pe un ton sentențios.

– Da, dar evreii germani sunt la fel de germani ca toți ceilalți, nu pot fi privați de cetățenia lor, interveni doña Teresa.

– Nu fi naivă, femeie. Hitler este în stare de orice, spunea don Juan, iar bietul Helmut, angajatul nostru, trebuie să umble cu grijă pentru simplul fapt de a fi lucrat cu un evreu.

Pedro Segura y Sáez (1880–1957), înalt membru al ierarhiei ecleziastice spaniole, cardinal primat al Spaniei până în anul 1931, când a fost destituit și exilat la Vatican. Din 1937 a fost arhiepiscop de Sevilla. (n.tr.)

– Da, este cumplit ce se întâmplă acolo, dar ce se petrece aici n-are nicio legătură cu situația din Germania, dragul meu prieten. Mie îmi pare rău pentru ce vi s-a întâmplat, dar nu comparați, nu comparați... Pe noi trebuie să ne îngrijoreze amenințările unor socialiști care vorbesc despre lichidarea democrației burgheze. Chiar și oameni moderați ca Prieto[1] au ajuns să vorbească despre revoluție.

– Mă rog, acesta e un mod de a încerca să frâneze dreapta în planurile ei cele mai controversate. Nu pot distruge tot ce s-a făcut înainte. Prieto îi avertizează să se gândească mai bine înainte de a acționa, argumentă Santiago.

– Fiule, nu-ți dai seama că ce s-a întâmplat în Asturias a fost o tentativă de revoluție care, dacă s-ar extinde în restul Spaniei, ar fi o catastrofă!

– Problema pe care o avem noi, replică Santiago, este că atât forțele de dreapta, cât și cele de stânga maltratează Republica. Nici unii, nici alții nu reușesc să creadă în ea, nici să-i găsească vreun rost.

Santiago avea o viziune diferită asupra politicii. Poate deoarece călătorea mult în afara Spaniei. Nu ținea cu dreapta și, chiar dacă simpatiza cu stânga, nu îi scutea de critici nici pe unii, nici pe alții. Era adeptul azañiștilor, având o mare admirație pentru don Manuel Azaña.

Nunta s-a celebrat pe 18 decembrie. Era foarte frig și ploua, dar Amelia era radioasă în rochia ei albă de tafta și mătase.

După-amiază, la ora cinci fix, Amelia și Santiago s-au căsătorit în biserica San Ginés. Nunta lor a fost una dintre cele care au avut ecou în paginile de evenimente mondene din ziarele madrilene şi la care au venit oameni din multe locuri, deoarece atât don Manuel Carranza, cât și don Juan Garayoa aveau, datorită respectivelor lor afaceri, asociați și angajamente în multe alte capitale ale provinciilor spaniole.

Doña Teresa era mai emoționată decât Amelia și la fel se simțeau și Melita și Laura, care împreună cu Antonietta, erau domnișoare de onoare.

Ceremonia a fost celebrată de trei preoți, prieteni ai familiei. Iar mai târziu, în timpul petrecerii de la hotelul Ritz, Amelia și Santiago au deschis balul.

[1] Indalecio Prieto Tuero (1883–1962), om politic socialist spaniol, titular al mai multor ministere diferite în timpul celei de-a Doua Republici spaniole (n.tr.)

A fost o nuntă splendidă, într-adevăr... Amelia a spus întotdeauna că fusese nunta visată, că nu și-ar fi putut-o imagina altfel.

Când și-au luat la revedere de la invitați pe la miezul nopții, Amelia a îmbrățișat-o pe Laura plângând, amândouă fiind la fel de unite ca întotdeauna. Știau că viața lor avea să se schimbe în noaptea aceea, că cel puțin Amelia o lăsa în urmă pe fata căreia i se permiteau toate poznele, ca să devină femeie.»

Edurne rămase tăcută. Vorbea întruna de multă vreme, iar eu nici nu mă mișcasem, fiind fascinat de relatare.

Începeam să deslușesc imaginea celei care fusese străbunica mea și trebuie să recunosc că în ea era ceva care mă intriga. Poate să fi fost modul în care a descris-o Edurne sau pur și simplu faptul că știuse să-mi trezească interesul și curiozitatea.

Vechea subretă a străbunicii mele părea că ajunsese la capătul puterilor. Am sugerat să cerem un pahar cu apă, dar ea a refuzat printr-un gest al capului. Era acolo, vorbind cu mine, pentru că doamnele Garayoa îi porunciseră, ea păstra cu ele o legătură în care fiecare își avea rolul bine stabilit: ele porunceau și Edurne dădea ascultare. Așa fusese în trecut și așa continua să fie și în prezentul în care niciuna dintre ele nu putea aspira să aibă un viitor.

– Și după aceea ce s-a întâmplat? am întrebat eu, hotărât să nu o las să-și întrerupă relatarea.

– Au plecat la Paris în călătorie de nuntă. S-au dus cu trenul. Amelia avea trei geamantane. Au traversat și Canalul, ca să meargă la Londra. Cred că traversarea a fost groaznică și ea a avut rău de mare. Nu s-au întors până la sfârșitul lunii ianuarie. Santiago a profitat de călătorie ca să-i vadă pe unii dintre asociații săi.

– Și după aceea? am insistat eu, pentru că nu voiam să-mi închipui că povestea s-ar încheia astfel.

– Când s-au întors din călătorie, s-au instalat într-o casă proprie, cadou de nuntă al lui don Manuel pentru fiul său. Casa era aproape de aici, la începutul străzii Serrano. Don Juan și doña Teresa își luaseră sarcina să mobileze casa și să aibă puse la punct toate detaliile pentru când soții aveau să se întoarcă de la Paris. Eu m-am dus să servesc în casa Ameliei. Să nu

credeți că mi-a fost ușor să mă despart de mama mea, dar Amelia insistase să plec cu ea. Nu mă trata ca pe o servitoare, ci ca pe o prietenă; presupun că lunile petrecute împreună în cătun consolidaseră între noi o relație specială. Pe Santiago l-a surprins familiaritatea care exista între noi și pe care el însuși a adoptat-o în cele din urmă. Știți? El era o persoană minunată... Amelia l-a rugat să-i permită să termine Școala Normală, iar el a acceptat cu plăcere; o cunoștea și știa că foarte greu ar putea să o limiteze la rolul de casnică. În ceea ce mă privește, a insistat să merg la școală și să fiu ambițioasă. Vedeți și dumneavoastră cum era. Dar pe Amelia o influența mult Lola García, care a convins-o să mă trimită să primesc instruire la un sediu pe care îl aveau cei de la Tineretul Socialist din Spania. Acolo se predau lecții de orice: de citire și de scris la mașină, de dans, de croitorie...

– Lola García? Cea care fugea de poliție?

– Da, aceeași. A fost o persoană esențială în viața Ameliei... și într-a mea.

Edurne era foarte obosită, dar voiam ca ea să vorbească în continuare. Intuiam că ceea ce urma să-mi povestească era partea cea mai interesantă. Așa că am insistat pe lângă ea să bea apă.

– Iertați-mi întrebarea, dar câți ani aveți, Edurne?

– Cu doi ani mai puțin decât Amelia, nouăzeci și trei.

– Adică străbunica mea ar avea acum nouăzeci și cinci de ani...

– Da, așa este. Vreți să continui?

Am consimțit recunoscător, gândindu-mă ce s-ar întâmpla dacă aș aprinde o țigară. Dar m-am temut că ar apărea jupâneasa ori nepoata bătrânelor doamne dintr-un moment într-altul și am hotărât să nu-mi pun norocul la încercare.

«De-abia revenise din luna de miere de la Paris, când Amelia s-a întâlnit cu Lola García. A fost din întâmplare. Lola se ducea trei după-amiezi pe săptămână să spele, să coasă și să calce în casa unor marchize care locuiau în cartierul Salamanca, foarte aproape de domiciliul unchiului Ameliei, don Armando. Într-o după-amiază, după ce Amelia luase o gustare cu Melita și cu Laura, a dat peste Lola. Amelia a fost foarte bucuroasă și oricâtă rezistență a opus Lola, până la urmă a acceptat să o însoțească pe Amelia la noua ei locuință de tânără căsătorită.

Amelia a tratat-o pe Lola de parcă ar fi fost prietene de o viață, interesându-se de treburile ei, mai ales de avatarurile ei politice. Lola îi răspundea cu neîncredere la întrebări; nu reușea să o înțeleagă pe tânăra aceea burgheză care locuia într-o casă somptuoasă din cartierul Salamanca și care, cu toate acestea, o întreba cu aviditate despre petițiile muncitorilor și cauzele nemulțumirilor sociale.

Le-am servit cafeaua în salon și Amelia m-a invitat să stau și eu cu ele. Eram la fel de stânjenită ca și Lola, dar Amelia nu părea să-și dea seama.

Lola i-a explicat că urma să fie primită la cursuri într-o Casă a Poporului, că tot acolo învățase să citească și să scrie, că i se vorbea despre istorie, despre teatru și învăța chiar și să danseze. Amelia părea entuziasmată și a întrebat dacă aș putea fi și eu admisă sau ar trebui să mă afiliez la Tineretul Socialist. Lola a șovăit și a promis că va întreba.

– Presupun că va fi admisă. La urma urmelor, Edurne este muncitoare... dar n-ai vrea să te afiliezi?

– Eu... mă rog, niciodată nu m-a interesat prea mult politica, nu sunt ca fratele meu, am răspuns eu.

– Ai un frate? În ce partid militează? vru să știe Lola.

– În PNV și, în plus, muncește într-un sediu al partidului...

– Cu alte cuvinte, colaborează cu burghezii naționaliști.

– Mă rog, are o slujbă și, pe deasupra, crede că noi, bascii, suntem diferiți, am explicat eu speriată.

– Ah, da? Diferiți? De ce? Ar trebui să fim cu toții egali, să avem aceleași drepturi, să nu conteze de unde suntem. Nu, nu sunteți diferiți, tu ești muncitoare ca și mine. Prin ce te deosebești de mine? Prin faptul că te-ai născut într-un cătun, iar eu, la Madrid? Nimeni nu ne va dărui nimic, vom fi ceea ce suntem capabile să facem noi însene.

Lola era o socialistă înfocată și vorbea despre drepturi și egalități cu o patimă care a reușit să o molipsească pe Amelia. Eu urma să fiu primită la cursuri în acea Casă a Poporului la care avea să mă ducă Lola. În aceeași după-amiază, s-a hotărât atât soarta mea, cât mai ales a Ameliei.

3

Vizitele Lolei acasă la Amelia au devenit frecvente. Până când, într-o zi, Amelia i-a cerut Lolei să o ducă la o adunare politică a PSOE[1] sau a UGT.

– Dar ce-o să faci tu la o adunare de-a noastră? Ceea ce vrem noi este să isprăvim cu ordinea burgheză, iar tu... mă rog, ești o burgheză, soțul tău e antreprenor și tatăl tău, de asemenea... Am prins drag de tine pentru că ești fată bună; dar, Amelia, tu nu ești de-ai noștri.

Amelia s-a simțit rănită de vorbele Lolei. Nu înțelegea că era respinsă în felul acela, că nu era considerată una de-a lor. Eu n-am știut ce să spun, asistam deja de două luni la lecțiile din Casa Poporului și eram bucuroasă de progresele mele. Învățam să scriu la mașină și mă temeam că, dacă Amelia se supăra pe Lola, va trebui să nu mă mai duc acolo.

Dar Amelia nu s-a supărat, a întrebat-o pur și simplu ce trebuie să facă pentru a deveni socialistă, pentru a fi acceptată de cei care aveau cel mai puțin, dar care sufereau cel mai mult. Lola i-a promis că va vorbi cu șefii ei și că îi va da un răspuns.

Santiago știa de prietenia Ameliei cu Lola și nu a ridicat niciodată obiecții, dar s-au certat când Amelia l-a anunțat că, dacă va fi acceptată, se va face socialistă.

– Niciodată nu vei fi considerată una de-a lor, nu te amăgi, îi argumenta Santiago. Eu nu sunt de acord cu nedreptățile și știi deja ce părcre am despre guvernele radical-cediste. Aceste formațiuni de dreapta pe care le avem nu sunt la înălțimea împrejurărilor, dar nici nu mi se pare că revoluția ar fi o soluție bună. Dacă vrei, te duc într-o zi la o adunare a Stângii Republicane;

[1] Siglă pentru denumirea în spaniolă a formațiunii politice Partido Socialista Obrero Español / Partidul Socialist Muncitoresc Spaniol, înființat în anul 1879 de către Pablo Iglesias (n.tr.)

ei sunt cei care ne reprezintă cel mai bine, Amelia, nu Largo Caballero[1] și nici Prieto. Gândește-te, nu vreau să fii folosită și cu atât mai puțin să fii lovită.

În anul acela 1935, formațiunile de dreapta lansaseră o campanie de discreditare împotriva lui don Manuel Azaña. Santiago spunea că făceau asta pentru că se temeau de el, pentru că știau că este singurul politician spaniol în stare să găsească o ieșire din situația aceea de blocaj în care se afla Republica.

Amelia nu a ajuns să solicite să fie acceptată în PSOE, dar o ajuta pe Lola cu tot ce îi stătea în putință și mai ales împărtășea cu ea opinia potrivit căreia acele continue crize ministeriale și ale șefilor de guvern erau o dovadă palpabilă a faptului că nici radicalii lui Lerroux, nici CEDA a lui Gil-Robles nu aveau o soluție pentru problemele Spaniei.

Lola făcea parte din facțiunea cea mai revoluționară a PSOE, cea a lui Largo Caballero, și era o admiratoare înflăcărată a Revoluției sovietice. Într-o zi, a consimțit în sfârșit la rugămințile Ameliei și a dus-o la o întrunire la care participau câțiva conducători socialiști de vază.

Amelia s-a întors acasă emoționată, dar mai ales speriată. Oamenii aceia aveau o forță magnetică, se adresau inimilor celor care nu aveau nimic, dar, în același timp, ofereau alternative care puteau duce la o revoluție. Astfel că Amelia avea față de socialiști un sentiment contradictoriu.

Santiago, îngrijorat de influența pe care o exercita Lola asupra Ameliei, a început să o ducă la câte o întrunire a lui Manuel Azaña. Și Amelia se zbătea între admirația profundă și deruta față de oameni politici atât de diferiți, atât de distanțați unii de alții, dar la fel de convinși că ideile lor sunt cele bune.

Amelia fraterniza atât cu muncitorii socialiști prieteni ai Lolei, cât și cu tinerii comuniști sau cu adepții convinși ai lui Azaña, cum erau majoritatea prietenilor lui Santiago. A început să trăiască în două lumi; a ei, cea din care făcea parte prin naștere și căsătorie, care era lumea unei fete burgheze, și cea a Lolei, cea a unei croitorese care dorea să se termine odată cu

[1] Francisco Largo Caballero (1869–1946), om politic marxist spaniol, conducător istoric al PSOE și al UGT (n.tr.)

regimul burghez de la putere și, în definitiv, cu privilegiile de care beneficia Amelia.

Eu o însoțeam de obicei la reuniunile politice la care o ducea Lola, dar nu întotdeauna, pentru că Amelia nu voia să-mi întrerup instruirea în Casa Poporului.

În primele zile din martie, Amelia a început să se simtă rău. Grețurile și amețelile au anunțat-o că era însărcinată. Santiago era fericit, urma să aibă un copil și, în plus, s-a gândit că sarcina va servi ca soția lui să-și astâmpere neliniștile politice, dar s-a înșelat în această privință. Sarcina nu a împiedicat-o pe Amelia să o însoțească în continuare pe Lola la unele întruniri, în ciuda protestelor soțului și ale părinților ei, pentru că don Juan și doña Teresa au rugat-o pe fiica lor ca măcar în timpul sarcinii să lase politica. Dar a fost în zadar, nici măcar Laura nu a reușit să o facă să-i vină mintea la cap și asta cu toate că verișoara ei a fost întotdeauna persoana cu cea mai mare influență asupra Ameliei.

Și iarăși, într-o zi, s-a întâmplat din nou. Santiago a dispărut. Cred că era prin luna aprilie a anului 1935. În dimineața aceea, Amelia a plecat la cursurile ei, iar după-amiază fusese acasă la verișoarele ei, pe care le vedea tot atât de des ca și până atunci. Laura continua să-i fie cea mai bună prietenă. O pasiona politica la fel ca pe Amelia, dar ideile sale, ca și ale tatălui ei, erau de partea lui Azaña.

Când Amelia s-a întors în seara aceea, l-a așteptat pe Santiago la cină, dar la unsprezece noaptea nu se întorsese încă și la birou nu răspundea nimeni. Amelia era îngrijorată. În zilele acelea, în Madrid erau frecvente tulburările și mai ales răfuielile între partide, astfel că erau elemente de extremă dreapta care căutau confruntările cu oamenii de stânga, iar aceștia, la rândul lor, răspundeau atacurilor.

Am așteptat toată noaptea și, în dimineața următoare, Amelia i-a telefonat tatălui lui Santiago.

Don Manuel i-a spus că nu știe unde se află fiul său, dar că probabil plecase într-o călătorie, deoarece avea prevăzut de mai multe zile să se ducă la Londra ca să viziteze un furnizor.

Amelia a făcut o criză de nervi. Trântită pe pat, țipa și plângea, jurând că nu-l va ierta pe soțul ei pentru un asemenea afront. Apoi a părut că se

liniștește, întrebându-se dacă nu cumva o fi suferit vreun accident și ea îl judeca în mod greșit. A trebuit să o chemăm pe doña Teresa, care a venit numaidecât cu Antonietta ca să preia controlul situației. Laura, cunoscătoare a reacțiilor verișoarei sale, a venit și ea când a aflat știrea.

Santiago a zăbovit două săptămâni până să se întoarcă și, în acele două săptămâni, Amelia s-a schimbat radical. Încă îmi mai amintesc de o conversație pe care a avut-o cu mama ei, cu sora ei Antonietta și cu verișoarele sale Laura și Melita.

– Dacă a fost în stare să mă părăsească însărcinată, de câte altele nu va fi oare în stare? Nu pot să am încredere în el.

– Hai, draga mea, nu spune asta, știi deja cum este Santiago; doña Blanca ți-a explicat, ea, ca mamă, suferea când fiul ei dispărea, dar așa e el, nu o face ca să necăjească.

– Nu, nu o face ca să necăjească, dar ar trebui să-și dea seama de răul pe care îl face. Amelia este însărcinată și să-i producă această neplăcere... comenta verișoara ei Laura.

– Dar Santiago o iubește, insistă Antonietta, care îl venera pe cumnatul ei.

– Grozav mod de a o demonstra! Aproape că mă omoară de supărare! răspunse Amelia.

– Hai, verișoară, nu exagera, sublinie Melita. Bărbații n-au sensibilitatea noastră.

– Dar asta nu-i o scuză ca să facă ce poftesc, spuse Laura.

– Bărbaților trebuie să li se suporte multe lucruri, a explicat împăciuitoare doña Teresa.

– Mă îndoiesc că tata ți-a făcut vreodată ce mi-a făcut mie Santiago. Nu. mamă, nu, nu o să-l iert. Cine a zis că ei au dreptul să facă tot ce poftesc cu noi? Nu o să consimt așa ceva!

Începând de atunci, Amelia și-a sporit interesul pentru politică sau, mai bine zis, față de socialism. Nu s-a mai dus niciodată la nicio ședință sau întrunire a partidului lui Azaña și, în ciuda rugăminților lui Santiago, care se temea pentru sarcina ei, Amelia a devenit o colaboratoare dezinteresată a Lolei la toate activitățile politice ale acesteia, dar a descoperit că prietena ei nu îi răspundea cu aceeași încredere.

Într-o după-amiază de mai, le-am însoțit pe Amelia și pe mama ei la medic. Când am plecat de la consultație, doña Teresa ne-a invitat la o gustare la casa Viena Capellanes, cea mai bună cofetărie din Madrid. Urma să sărbătorim faptul că medicul a confirmat că sarcina Ameliei evolua normal. Tocmai ne pregăteam să intrăm în cofetărie când, pe trotuarul de vizavi, am văzut-o pe Lola. Mergea grăbită și ținea de mână un băiat de vreo zece sau doisprezece ani. Părea că îl ceartă, pentru că băiatul o asculta spăsit. Amelia s-a desprins de brațul mamei sale, hotărâtă să-i ceară Lolei să ni se alăture.

Lola nu și-a ascuns stânjeneala când ne-a văzut. Dar surpriza noi am avut-o când l-am auzit pe copil spunând: „Mamă, cine sunt aceste doamne?".

Lola ni l-a prezentat pe fiul ei fără tragere de inimă.

– Îl cheamă Pablo, după numele lui Pablo Iglesias, știi tu, întemeietorul PSOE.

– Nu știam că ai un fiu, răspunse Amelia, mâhnită că prietena ei avea secrete față de ea.

– Și de ce ți-aș fi zis? răspunse Lola prost dispusă.

– Mă rog, mi-ar fi plăcut să-l cunosc mai demult. Vreți să luați o gustare cu noi la casa Viena? îi propuse Amelia.

Pablo a răspuns numaidecât că da, că nu intrase niciodată într-o cofetărie atât de elegantă, dar Lola părea că ezită. Doña Teresa era jenată de situația aceea, iar eu eram îngrijorată de consecințele pe care le-ar fi putut avea descoperirea fiului Lolei, care a acceptat în cele din urmă invitația, dându-și seama că era o ocazie pentru ca fiul ei să ia o gustare într-un local atât de renumit.

– Nu știam că ești măritată... spuse doña Teresa ca să înceapă o conversație.

– Nu sunt, răspunse Lola sub privirea uluită a doñei Teresa.

– Nu ai un soț? Și atunci...? vru să știe Amelia.

– Nu-i nevoie de un soț ca să ai copii, iar eu n-am vrut să mă mărit. Pablo a venit pe lume fără să vreau, dar este aici.

– Dar o fi având un tată... insistă Amelia.

– Bineînțeles că am un tată, spuse Pablo supărat, și îl cheamă Josep! Sunt pe jumătate catalan, pentru că tatăl meu este catalan. Acum nu-i aici, dar vine să ne vadă de câte ori poate.

Lola s-a uitat furioasă la fiul ei și, din privirea sa, am putut să-mi dau seama că, de îndată ce vor rămâne singuri, copilul nu va scăpa de o mustrare zdravănă pentru că l-a luat gura pe dinainte. Dar Pablo a hotărât să o ignore pe mama sa și să vorbească în continuare.

– Tatăl meu este comunist. Voi ce sunteți?

Fără să putem să o împiedicăm, Lola i-a tras o palmă fiului ei și i-a poruncit să tacă. Doña Teresa a trebuit să intervină ca să liniștească lacrimile copilului și mânia mamei.

– Hai, fii cuminte! Bea ciocolata pe care ai comandat-o... și tu, Lola, nu mai plesni băiatul, este mic și singurul lucru pe care l-a făcut a fost să spună că are un tată de care este mândru, acesta nu-i un motiv să-l pedepsești. Buna doña Teresa încerca să calmeze nervii Lolei.

– I-am spus că trebuie să-și țină gura, să nu povestească nimic despre mine și nici despre tatăl lui; există oameni care se tem de comuniști și de socialiști și ne pot face necazuri.

– Dar noi nu! Eu sunt prietena ta, afirmă Amelia, mâhnită.

– Da... bine... dar chiar și așa... Pablo, termină ciocolata și cornul, pentru că trebuie să mergem.

În după-amiaza următoare, când eu și Amelia eram acasă și coseam, Lola s-a prezentat ca să vorbească cu Amelia. Eu am dat să ies din salon, dar cum Amelia nu mi-a cerut să plec, am preferat să rămân ca să aflu ce avea de zis Lola.

– Nu ți-am spus că am un fiu pentru că nu-mi place să-mi povestesc viața primei persoane care-mi iese în cale, s-a justificat Lola.

– Dar eu nu sunt prima persoană care-ți iese în cale, credeam că ai deja încredere în mine, mă rog, te consideram prietena mea.

Lola și-a mușcat buza. Se vedea că se gândise mult ce să spună și nu voia să se lase condusă de temperamentul său.

– Ești o persoană cumsecade, dar nu suntem prietene... Trebuie să înțelegi, noi două nu suntem egale.

– Ba da, suntem egale, suntem două femei care ne simpatizăm una pe cealaltă; tu m-ai convins de multe lucruri, m-ai făcut să văd ce există dincolo de acești pereți, m-ai făcut să mă simt o privilegiată și, în consecință, vinovată pentru acest lucru. Încerc să ajut cauzei tale, deoarece cred că este

o cauză dreaptă, pentru că nu mi se pare corect ca eu să am totul și alții să nu dispună de nimic. Dar, după cum se pare, pentru tine nu e de-ajuns și știi ceva, Lola? Nu voi cere iertare. Nu, nu voi cere iertare pentru că am niște părinți minunați, un soț iubitor și o familie care mă ocrotește. Cât despre bani... tatăl meu a muncit toată viața, la fel ca și bunicii și străbunicii mei... Iar pe Santiago l-ai văzut cât muncește, cum își petrece zilele în fabrică, îngrijindu-se de bunăstarea celor care muncesc pentru el. Chiar și așa, admit că avem mai mult decât strictul necesar, că nu este drept ca, în vreme ce alții n-au nimic, noi să avem atât de mult. Dar tu știi, Lola, că nu exploatăm pe nimeni, că îi ajutăm pe ceilalți atât cât ne stă în putință. Dar acum văd că pentru tine nu este de-ajuns și că nu vei avea niciodată încredere în mine.

S-au certat, dar până la urmă s-au împăcat, cu toate că Amelia își dădea seama că între Lola și ea exista o graniță, cea a prejudecăților Lolei înseși, și că îi va fi foarte greu să depășească granița aceea.

Chiar și așa, Amelia și-a dat și mai mult silința, dacă mai era cu putință, în activitățile politice; s-a oferit voluntară să predea cursuri într-o Casă a Poporului, făcea lucrări de birou pentru gruparea în care milita Lola și ducea disciplinat la îndeplinire tot ce i se cerea.

Activitatea politică a Ameliei mergea în paralel cu a lui Santiago, deoarece, în anul acela, 1935, între lunile mai și octombrie, don Manuel Azaña a ținut o serie de discursuri și a obținut sprijinul unor sectoare importante ale societății, și la multe dintre acele întruniri și ședințe ale Stângii Republicane participa și Santiago. Era convins că soluția pentru problemele Spaniei era aceea ca don Manuel Azaña să guverneze țara, din ce în ce mai adâncită într-o criză instituțională și economică.

Nici în restul lumii lucrurile nu mergeau mai bine. Hitler neliniștea restul Europei.

Într-o seară de aprilie, când părinții Ameliei veniseră în vizită să ia cina la fiica și la ginerele lor, don Juan a comentat cu satisfacție faptul că Societatea Națiunilor de la Geneva condamnase reînarmarea Germaniei.

– Se pare că, în sfârșit, începe să se facă ceva împotriva acelui nebun... îi declară don Juan ginerelui său.

– Eu n-aș fi atât de optimist. În Europa, oamenii sunt preocupați, chiar foarte preocupați de ceea ce s-a întâmplat în Rusia, se tem să nu ne molipsim de Revoluția sovietelor, răspunse Santiago.

– Da, poate că ai dreptate, se pare că lumea a înnebunit, sunt veşti că Stalin se arată neiertător față de disidenți, spuse don Juan.

Amelia a intervenit furioasă, surprinzându-i pe tatăl și pe soțul ei.

– Să nu dăm crezare propagandei fasciștilor! Problema e că unora le este frică, da, frică să nu-și piardă privilegiile, dar, în Rusia, se cunoaște pentru prima dată ce înseamnă demnitatea, se edifică o republică a muncitorilor, a bărbaților și a femeilor egali, liberi...

– Dar, draga mea, ce tot spui acolo!

– Amelia, nu te înfuria, amintește-ți că ești însărcinată! Doña Teresa suferea pentru fiica ei.

– Știi, Amelia, sunt îngrijorat că spui astfel de lucruri, tu ești cea care te lași influențată de propaganda comuniștilor. Santiago părea supărat.

– Haideți, nu vă certați, că îi face rău fetei. Doña Teresa detesta acele discuții politice în care intervenea acum și Amelia.

– Dar nu ne certăm, mamă. Însă nu-mi place ca tata să spună că lucrurile merg prost în Rusia. Și tu, Santiago, ar trebui să dorești să ajungă ceva din Revoluția sovietică și în restul Europei, oamenii nu pot aștepta veșnic să fie tratați cu dreptate.

În noaptea aceea, Amelia și Santiago s-au certat. De îndată ce don Juan și doña Teresa au plecat, cei doi soți au început o ceartă pe care am auzit-o până la urmă toți cei din casă.

– Amelia, trebuie să încetezi să o mai vezi pe Lola! Îți vâră în cap niște idei...

– Cum adică îmi vâră în cap idei? Crezi că sunt proastă, că nu sunt în stare să gândesc singură, că nu-mi dau seama ce se întâmplă în jurul meu? Formațiunile de dreapta ne duc la dezastru... Tu însuți te plângi de situație, iar tatăl meu... știi bine prin ce dificultăți trece familia mea...

– Soluția nu este o revoluție. În numele revoluției se comit multe nedreptăți. Crezi că prietenei tale Lola i-ar fi milă de tine dacă aici ar fi o revoluție?

– Milă? Și de ce ar trebui să-i fie milă? Eu aș sprijini revoluția!

– Ești nebună!

– Cum îndrăznești să mă faci nebună?!

– Îmi pare rău, nu voiam să te jignesc, dar mă îngrijorează ceea ce spui, habar n-ai ce se întâmplă în Rusia...

– Cel care n-are habar ești tu! Îți voi spune eu ce se întâmplă în Rusia: oamenii au de mâncare; da, pentru prima dată, este mâncare pentru toți. Nu mai există săraci, i-au lichidat pe capitaliștii care acționau ca niște lipitori și...

– Dar, fată dragă, nu fi naivă!

– Naivă, eu?

Amelia a ieșit din salon trântind ușa și plângând în hohote. Santiago a urmat-o până în dormitor, îngrijorat că cearta l-ar putea afecta pe copilul pe care îl așteptau.

Amelia era din ce în ce mai pătrunsă de ideile Lolei sau, mai bine zis, ale lui Josep, partenerul ei de viață și tatăl lui Pablo. Pentru că Amelia îl cunoscuse până la urmă.

Într-o după-amiază în care eu și Amelia ne duseserăm acasă la Lola, el era acolo, sosit de curând de la Barcelona.

Josep era un bărbat chipeș. Înalt, voinic, cu ochi negri și înfățișare cruntă, dar cu un comportament pe cât de amabil, pe atât de prudent, și nu părea chiar atât de suspicios ca Lola.

– Lola mi-a vorbit despre tine, știu că ai ajutat-o. Dacă ar fi fost prinsă atunci, cu siguranță că ar mai fi încă la închisoare. Fasciștilor ălora dezgustători habar n-ai tu ce le poate pielea când e vorba de femei. A fost mare păcat că n-am putut să ducem revoluția până la capăt. Data viitoare vom fi mai bine pregătiți.

– Da, păcat că lucrurile n-au ieșit mai bine, răspunse Amelia.

Vreme de două ore, Josep a monopolizat conversația și așa avea să se întâmple de fiecare dată când îl vedeam. Ne povestea cum se schimbă lucrurile în Rusia, cum oamenii au trecut de la condiția de sclavi la aceea de cetățeni, cum consolida Stalin revoluția punând în practică promisiunile bolșevicilor: lichidaseră clasele sociale și poporul avea de mâncare. Erau în curs de desfășurare planuri de dezvoltare, iar țăranii erau entuziasmați.

Josep ne descria paradisul și Amelia îl asculta fascinată, sorbindu-i fiecare cuvânt. Eu, entuziasmată de tot ce povestea, îmi spuneam că trebuie

să-i scriu fratelui meu Aitor să-l conving să reflecteze și să-și deschidă mintea către noile idei ce veneau din Rusia. Noi eram țărani, nu feciori de bani gata, oamenii noștri erau ca Josep. Știam, desigur, că Aitor nu mă va lua în seamă; el continua să muncească și să militeze în PNV și visa la o patrie bască, dar se abținea să o spună pe față.

În momentul acela, nu am înțeles de ce, dar Josep părea că este interesat de Amelia și, în timpul șederii sale la Madrid, o trimitea pe Lola să ne caute.

Amelia era entuziasmată pentru că un om ca Josep o lua în serios. Iar Josep era lider comunist la Barcelona. Era șoferul unei familii din burghezia catalană. În fiecare zi, îl ducea pe patronul său la fabrica de textile pe care o avea la Mataró, și o conducea pe stăpâna casei în diferite vizite sau îi însoțea pe copii la școală. Înainte fusese șofer de autobuz. A cunoscut-o pe Lola în timpul șederii stăpânilor lui la Madrid și l-au avut pe Pablo, fără ca niciunul din ei să vrea să se căsătorească, cel puțin așa ziceau, dar eu am bănuit întotdeauna că Josep fusese însurat înainte de a o cunoaște pe Lola. Întreținea o relație ciudată, deoarece se vedeau doar când venea Josep la Madrid însoțindu-l pe șeful său, ceea ce se întâmpla o dată la o lună și jumătate, căci patronul își vindea țesăturile prin toată Spania și avea un asociat în capitală. În ciuda acestei relații discontinue, Lola și Josep păreau că se înțeleg bine și, desigur, Pablo îl adora pe tatăl său.

După cum spunea, Josep se avea bine nu numai cu conducătorii comuniști catalani.

Amelia se simțea măgulită că un militant comunist de importanța lui arăta interes în a-i cunoaște opiniile și a o asculta vorbind. Dar Josep își dedica mare parte din timpul pe care îl petrecea cu noi mai ales ca să ne indoctrineze, să ne dea apă la moară, să ne convingă că viitorul va fi al comuniștilor și că Revoluția sovietică era doar începutul marii revoluții mondiale căreia nu i se va putea opune nicio forță omenească.

– Știți de ce va ieși victorioasă revoluția? Pentru că suntem mai mulți, da; suntem mai mulți cei care n-am avut niciodată nimic. Suntem mai mulți cei care avem o mare comoară: forța muncii noastre. Lumea nu se va putea mișca fără noi. Noi suntem progresul. Cine va pune în mișcare mașinile? Cumva feciorii de bani gata? Dacă ați ști cum se trăiește în Uniunea Sovietică, progresele obținute în mai puțin de douăzeci de ani... Moscova

dispune din luna aprilie de trenuri subterane, un metrou cu un traseu de optzeci și doi de kilometri; ăsta-i un lucru important, dar și mai important este faptul că stațiile sunt împodobite cu opere de artă, cu candelabre de cristal, cu tablouri și fresce pe pereți... Și toate astea sunt pentru muncitori, pentru cei care n-au avut niciodată posibilitatea să vadă un tablou și nici să fie luminați de lămpile acelea de cristal fin... Ăsta-i spiritul revoluției...

Amelia nu a îndrăznit să facă pasul, dar eu, da, și i-am cerut lui Josep să garanteze pentru mine ca să devin comunistă. Ce altceva putea fi o fată ca mine, născută în munți și care muncise de când se știa pe lume?

Într-o după-amiază, Lola ne-a lăsat vorbă acasă ca în noaptea aceea să ne întâlnim cu ea și cu Josep și cu niște tovarăși comuniști.

Amelia nu știa cum să-i spună lui Santiago că avea să iasă noaptea, mai ales că în zilele acelea confruntările de stradă între formațiunile de stânga și cele de dreapta erau permanente și se soldau cu câte un rănit, dacă nu chiar cu vreun mort.

– N-ar fi trebuit să mă mărit, se plângea Amelia, pentru că acum nu pot face un pas fără acordul lui Santiago.

De fapt, nu era adevărat că îi împărtășea soțului ei divagațiile sale politice, dar să iasă singură noaptea era mai mult decât își putea permite. Însă mereu a fost foarte încăpățânată, astfel că, de îndată ce Santiago a ajuns acasă, i-a spus verde-n față decizia ei de a se duce acasă la Lola să cunoască niște prieteni comuniști ai cuplului.

S-au certat, dar în cele din urmă Santiago a avut câștig de cauză.

– Dar ce ai de gând? Cu tot ce se întâmplă, crezi că îți voi permite să treci dincolo de cartierul Ventas, acasă la Lola, să te întâlnești cu niște oameni care nu știu cine sunt? Dacă nu-ți pasă de mine, nici măcar de tine, gândește-te cel puțin la copilul nostru. N-ai niciun drept să-l pui în primejdie. Halal prieteni acea Lola și acel Josep care invită o femeie însărcinată să iasă noaptea din casă prin Madrid!

Santiago nu a cedat și, cu toate că Amelia a încercat să-l convingă, mai întâi cu dezmierdări și lingușeli, apoi cu plânsete și mai târziu cu țipete, cert este că nu a îndrăznit să iasă din casă fără aprobarea soțului ei.

Situația politică se deteriora în continuare, de la o zi la alta, și oricât de mult ar fi încercat, președintele Republicii, Niceto Alcalá-Zamora, se vedea neputincios să obțină cel mai mic consens între formațiunile de stânga și CEDA.

Joaquín Chapaprieta[1], care fusese ministru de Finanțe, a primit până la urmă din partea lui Alcalá-Zamora misiunea de a forma un guvern, care s-a încheiat și acesta cu un eșec.

Îmi amintesc că într-o duminică am fost să luăm masa de prânz acasă la familia Carranza. Cred că era prin octombrie, pentru că Amelia era în ultima perioadă a sarcinii și se simțea disperată că devenise grasă și că îi venea greu chiar să se și deplaseze.

Don Manuel și doña Blanca invitaseră toată familia Garayoa, nu numai pe părinții Ameliei, ci și pe don Armando și doña Elena, așa că acolo se aflau și verișoarele, Melita, Laura și micul Jesús.

Îmi amintesc de prânzul acela pentru că Amelia a fost cât pe-aci să nască înainte de vreme.

Don Juan era mai îngrijorat decât de obicei pentru că primise o scrisoare de la cel care până atunci fusese angajatul său, herr Helmut Keller, în care îi explica detaliat în ce constau legile de la Nürenberg, promulgate în luna septembrie a anului 1935. Helmut își arăta îngrijorarea pentru că, potrivit noii legislații, doar cel care avea sânge „pur" putea fi considerat german; ceilalți urmau să fie aserviți. De asemenea, se interziceau căsătoriile dintre evrei și arieni. Domnul Keller credea că sosise momentul ca herr Itzhak Wassermann și familia sa să plece din Germania și se plângea că nu reușise încă să-i convingă să o facă, dar erau multe familii de evrei care emigraseră deja, speriați de ceea ce se întâmpla. Domnul Keller îl ruga pe don Juan să încerce să-l convingă pe herr Itzhak.

– M-am gândit să plec în Germania. Trebuie să-l scot de acolo pe bunul meu prieten Itzhak cu familia sa, mă tem pentru viața lor, se lamenta don Juan.

– Dar poate fi periculos! exclamă doña Teresa.

– Periculos? De ce? Eu nu sunt evreu.

Joaquín Chapaprieta Torregrosa (1871–1951), om politic spaniol, președinte al Consiliului de Miniștri al celei de-a Doua Republici spaniole între lunile septembrie și decembrie 1935 n.tr.)

– Dar herr Itzhak este și ai văzut ce s-a întâmplat cu afacerea voastră, ați fost ruinați, au trecut multe luni de când nicio întreprindere germană nu cumpără și nici nu vă vinde materiale, ați fost chiar acuzați de fraudă în contabilitate.

Doña Teresa era cu adevărat speriată.

– Știu, draga mea, știu, dar nu s-a putut dovedi nimic.

– Chiar și așa, vi s-a închis magazinul.

– E cazul să înțelegi că trebuie să mă duc.

– Dacă îmi permiteți, cred că soția dumneavoastră are dreptate. Glasul puternic al lui don Manuel și-a făcut loc în discuția dintre don Juan și doña Teresa. Prietene, ar trebui să vă resemnați în ceea ce privește pierderea afacerii dumneavoastră din Germania, ați plătit consecințele pentru faptul de a fi avut un asociat care nu este pe placul noului regim. Nu cred că veți rezolva ceva mergând până acolo, ar fi mai bine ca ei să încerce să părăsească Germania.

S-au antrenat într-o discuție în care Amelia îl sprijinea pe tatăl ei cu atâta avânt, încât a declarat că îl va însoți ea însăși pentru a-i salva pe herr Itzhak și pe familia sa și că a-i lăsa în voia sorții ar fi un act de lașitate. S-a necăjit atât de tare, încât a sfârșit prin a se simți rău, iar noi ne-am temut pentru starea ei.

La începutul lui noiembrie s-a născut Javier. Pe Amelia au apucat-o durerile facerii în zorii zilei de 2, dar l-a adus pe fiul său pe lume de-abia a doua zi. Cât a mai plâns! Sărăcuța de ea a suferit nespus de mult, și asta deși a fost asistată permanent de doi medici și o moașă.

Santiago a suferit împreună cu ea. Lovea cu furie în perete ca să-și descarce neputința pe care o resimțea pentru că nu putea face nimic ca să-și ajute soția.

Până la urmă, au scos copilul cu forcepsul, dar ea aproape că era să moară. Javier era minunat, un copil sănătos, lung și subțire, care a venit pe lume foarte înfometat și își mușca disperat pumnii.

Amelia a pierdut mult sânge la naștere și a avut nevoie de mai bine de o lună ca să se refacă, deși o răsfățam cu toții, mai ales Santiago. I se părea totul prea puțin pentru soția lui, dar Amelia se arăta tristă și indiferentă la tot ce se întâmpla în jurul ei; se bucura doar când o vizita verișoara sa

Laura sau Lola. Atunci părea că strălucirea îi revenea în privire și era interesată de conversație. În zilele acelea, Laura se logodise cu un tânăr avocat, fiul unor prieteni ai părinților ei, și totul prevestea o nuntă. Cât despre Lola, când o vizita, Amelia ne cerea să le lăsăm singure, ceea ce Santiago accepta, ca să nu o necăjească.

Lola îi dădea vești despre Josep și despre alți tovarăși pe care Amelia îi cunoscuse. Iar Amelia o întreba cum mergeau pregătirile pentru revoluție, pentru acea mare revoluție mondială despre care vorbea Josep și la care ea dorea să participe.

Odată cu trecerea timpului, Lola părea să aibă din ce în ce mai multă încredere în Amelia și o făcea părtașă la micile confidențe despre Josep și importanța lui printre comuniștii catalani.

– Și tu de ce ești socialistă în loc să fii comunistă? a întrebat-o Amelia, care nu înțelegea de ce prietena ei nu împărtășea militantismul politic al lui Josep.

– Nu-i nevoie să fii comunist ca să recunoști realizările Revoluției sovietice; în plus, sunt socialistă prin tradiție, tatăl meu a fost socialist, l-a cunoscut pe Pablo Iglesias... La fel, și eu sunt adeptă a lui Largo Caballero, și el îi admiră pe bolșevici. Adevărul e că Prieto și alți lideri socialiști i se împotrivesc lui Largo Caballero; cum nu sunt muncitori ca el, ei nu înțeleg ce dorim noi...

Erau frânturi de conversație pe care reușeam să le aud când le serveam gustarea. Eram singura care putea să le întrerupă, nici măcar Águeda nu avea permisiunea să intre în salonul Ameliei.

Ah, Águeda! Era doica lui Javier. Au adus-o din Asturias pentru că Amaya, mama mea, nu a găsit nicio doică bască, așa cum le-ar fi plăcut doñei Teresa și Ameliei înseși.

Águeda era o femeie cu o constituție voinică, înaltă, cu păr castaniu și ochi căprui. Nu era măritată, dar un flăcău miner o lăsase însărcinată; avusese nenorocul să-și piardă fiul imediat după ce îl născuse. Niște prieteni ai lui don Juan au recomandat-o ca să-i fie dădacă lui Javier și a venit la abia o săptămână după ce își îngropase propriul copil.

Era o femeie cumsecade, afectuoasă și amabilă, care se purta cu Javier de parcă ar fi fost propriul fiu. Tăcută și ascultătoare, Águeda părea o umbră binefăcătoare în casă și toți am prins drag de ea. Pentru Santiago, a

însemnat o ușurare să-și vadă propriul copil atât de bine îngrijit, ținând cont de apatia pe care o manifesta Amelia; nici măcar fiul ei nu părea să o bucure.

Dată fiind starea sa de slăbiciune, Crăciunul acela a fost sărbătorit acasă la don Juan și doña Teresa. Familia lui Santiago înțelegea că era cel mai bine pentru Amelia, care nu se simțea încă în stare să fie amfitrioană la o festivitate atât de importantă.

De fapt, casa Ameliei și a lui Santiago se afla la trei străzi distanță de cea a familiei Garayoa, așa că pentru Amelia nu însemna un efort mare să se deplaseze acasă la părinții ei.

Stârneau invidie. Da, stârnea invidie să-i vezi pe toți Garayoa, precum și pe fratele lui don Juan, don Armando, și pe soția acestuia, doña Elena, cu copiii lor Melita, Laura și Jesús, alături de familia Carranza, părinții lui Santiago.

Ajutată de mama mea, doña Teresa și-a dat toată silința pentru cină. Și pentru mine Crăciunul acela a fost deosebit, ultimul pe care l-am petrecut cu mama mea. Ea luase hotărârea: după sărbătoarea Regilor Magi[1] se întorcea în cătun și plecarea ei însemna să rămân singură la Madrid.

Fratelui meu Aitor îi mergea bine la locul de muncă și insista ca mama noastră să nu-i mai slujească pe alții și să se ocupe de bunicii noștri și de micul nostru petic de pământ. Pentru mama, pământul era tot atât de important ca și pentru Aitor; pe vremea aceea, eu mă simțeam îndeajuns de comunistă ca să văd lumea cu mai multă deschidere, o lume în care totul era al tuturor și pentru toți, iar pământul nu avea alți proprietari decât poporul și nu conta unde ne-am fi născut, pentru că nu exista altă patrie decât întreaga lume și nici alți frați decât toți cei care eram muncitori.

Dar să revin la cina aceea... S-au cântat colinde, au mâncat și au băut toate acele bunătăți care nu ajungeau pe masa săracilor, dar toți cei care slujeam în casa aceea nu ne puteam plânge: mâncam și beam întotdeauna la fel ca stăpânii noștri.

[1] Importantă sărbătoare religioasă în toate țările catolice în ziua de 6 ianuarie, care celebrează închinarea celor trei Magi de la Răsărit, Melchior, Gaspar și Baltazar, în ieslea de la Betleem unde s-a născut Mântuitorul. (n.tr.)

Încă îmi mai amintesc că am mâncat curcan cu castane... Și cum se întâmpla de obicei când se reuneau cele două familii, au vorbit și au discutat politică.

– Se pare că președintele Alcalá-Zamora este dispus să se formeze un nou guvern sub conducerea lui don Manuel Portela Valladares[1], comentă don Juan.

– Ce trebuie el să facă este să convoace numaidecât alegeri, a replicat Santiago.

– Ce nerăbdători sunteți voi, tinerii! răspundea don Armando Garayoa. Don Niceto Alcalá-Zamora nu vrea să dea puteri formațiunii CEDA, n-are încredere în Gil-Robles.

– Și pe bună dreptate! intervenea don Juan.

– Eu nu văd vreo ieșire din această situație... Nu cred că alegerile ar rezolva ceva, pentru că, dacă le câștigă stânga, să ne păzească Dumnezeu! se lamenta don Manuel Carranza, tatăl lui Santiago.

– Și dumneavoastră ce vreți? Să guverneze această dreaptă incapabilă să soluționeze problemele Spaniei? Amelia îl privea mânioasă pe socrul ei.

– Amelia, fiica mea, nu te enerva! încercă mama ei să intervină.

– Da, îmi vine să turbez că mai există încă persoane care cred că CEDA poate face vreun lucru bun. Oamenii nu vor mai suporta multă vreme această situație, continuă Amelia.

– Ei bine, eu mă tem de un guvern de stânga, insistă don Manuel.

– Iar eu, de unul de dreapta, replică Amelia.

– Este nevoie de autoritate. Crezi că o țară o scoate la capăt prin greve? o întrebă don Manuel pe nora sa.

– Ce cred eu este că oamenii au dreptul să mănânce și să nu trăiască prost, cum se întâmplă aici, răspunse Amelia.

Santiago o susținea întotdeauna pe Amelia, dar nuanța opiniile ei politice. El, am mai spus-o și înainte, era adeptul lui Azaña, nu credea în revoluție, dar nici nu lua apărarea dreptei.

Cu excepția Ameliei, care a spus că se simte obosită și a rămas cu fiul ei Javier care dormea liniștit în brațele Águedei, la douăsprezece, familia a plecat la biserică să asculte slujba din noaptea de Ajun.

---

[1] Om politic spaniol (1867–1952), de ideologie liberală și de centru, președinte al Consiliului de Miniștri între decembrie 1935 și februarie 1936 (n.tr.)

4

Președintele Alcalá-Zamora nu reușea să stăpânească conflictul dintre formațiunile de dreapta și cele de stânga, iar în Spania nemulțumirea continua să crească, așa că până la urmă nu a avut altă opțiune decât să convoace alegeri generale pentru data de 16 februarie 1936. Niciunul dintre noi nu își putea imagina ce avea să se întâmple după aceea...

Din PSOE, Prieto susținea necesitatea de a reface o mare coaliție a formațiunilor de stânga, în vreme ce Largo Caballero lupta pentru un front unic cu comuniștii, dar nu a știut să se impună; în afară de asta, nu știu dacă aveți habar, dar Partidul Comunist a fost sfătuit de la Moscova să facă o alianță cu burghezia de stânga împotriva dreptei și a fascismului. Fără îndoială că era o poziție mai realistă. Și așa s-a născut Frontul Popular[1].

– Amelia, Amelia! Azi s-a format Frontul Popular!

Santiago a sosit acasă euforic în acea zi de 15 ianuarie 1936, știind că soția lui se va bucura foarte mult la aflarea acestei vești. În plus, Santiago credea că alianța Stângii Republicane cu socialiștii și comuniștii îl va apropia de soția sa, din ce în ce mai pătrunsă de ideologia prietenei sale Lola și a lui Josep.

– Slavă Domnului! Este o veste bună. Și ce crezi că vor face dacă vor câștiga alegerile?

– Ceea ce am auzit de la câțiva prieteni din Stânga Republicană este că se va încerca să se relanseze ce s-a făcut deja în legislatura din anii '31 până în '33.

[1] Denumire dată coaliției formate în 1935, alcătuite din republicanii de stânga, socialiști și comuniști, și care a câștigat alegerile din 16 februarie 1936. (n.tr.)

– Dar nu e de-ajuns.

– Dar, Amelia, ce vorbești? Înțelept este să se meargă pe această cale. Uite, nu-mi place să te necăjesc, dar mă îngrijorează ideile pe care ți le vâră în cap Lola și acel Josep. Chiar crezi cu adevărat că problemele Spaniei se vor rezolva printr-o revoluție? Vrei să ne ucidem unii pe alții? Nu pot să cred că ești atât de inconștientă...

– Uite ce este, Santiago, știu că te deranjează că nu-ți împărtășesc ideile, dar măcar respectă-le pe ale mele. Îmi pare rău, nu mi se pare drept ca noi să avem de toate, iar alții... Mă gândesc uneori la Pablo, fiul Lolei. Ce viitor îl așteaptă? Lui Javier al nostru nu-i va lipsi nimic, și asta mă consolează, dar nu-i drept. Nu, nu este.

Discuția a întrerupt-o Águeda, care era alarmată de plânsetele neîntrerupte ale lui Javier.

– Nu știu ce i se întâmplă copilului, dar nu vrea să mănânce și plânge întruna, spuse doica.

– De când e așa? vru să știe Santiago.

– A avut o noapte proastă, dar de azi-dimineață nu s-a oprit din plâns și cred că acum are febră.

Santiago și Amelia s-au dus numaidecât în camera lui Javier. Copilul plângea neconsolat în leagănul lui și, într-adevăr, îi ardea fruntea.

– Amelia, cheamă-l pe doctorul Martínez, ceva se întâmplă cu Javier, sau, dacă nu, să mergem mai bine la spital, acolo va fi mai bine tratat.

Amelia l-a înfășurat pe Javier într-o broboadă și, luând copilul în brațe, a plecat cu Santiago la spital.

Totul a fost doar o sperietură. Javier avea otită și durerea de urechi era cauza pentru care plângea. Din fericire, nu era nimic grav. Dar acea sperietură a șocat-o pe Amelia, care până atunci trăia fără grija lui Javier, pentru că Águeda se ocupa de tot, de la a-i face baie până la a-i da de mâncare.

– Edurne, nu sunt o mamă bună, mi-a mărturisit Amelia în noaptea aceea, printre suspine, în vreme ce îl privea pe fiul ei în leagăn.

– Nu spune așa ceva...

– Ăsta-i adevărul, îmi dau seama că uneori sunt într-adevăr mai îngrijorată de ce i se întâmplă lui Pablo, fiul Lolei, decât lui Javier.

– E normal, știi că fiul tău nu duce lipsă de nimic, pe când lui Pablo, sărăcuțul de el, îi lipsește tot.

– Dar are ceva mai important: dragostea și atenția continuă a mamei sale, se auzi glasul lui Santiago.

Am tresărit amândouă. Intrase atât de încet în cameră, încât niciuna din noi nu ne dăduserăm seama.

Amelia l-a privit pe Santiago cu deznădejde. Ceea ce tocmai spusese soțul ei o rănise profund, mai ales pentru că simțea că el avea dreptate.

A ieșit din cameră plângând. Santiago s-a apropiat de leagănul fiului său și s-a așezat lângă el, hotărât să-și petreacă noaptea veghindu-l. Eu m-am oferit să rămân împreună cu Águeda să avem grijă de Javier, dar Santiago nu a vrut și ne-a trimis pe amândouă la culcare.

– Un copil bolnav are nevoie de părinții săi; de altfel, n-aș fi liniștit, n-aș putea să dorm gândindu-mă că băiatul plânge pentru că îl dor urechile.

M-am dus la culcare, dar a doua zi am aflat că Águeda se sculase la miezul nopții ca să fie alături de Javier. Santiago și ea l-au vegheat pe micuț, în tăcere, atenți la respirația lui.

Amelia s-a trezit cu ochii roșii și umflați de atâta plâns și a vărsat și mai multe lacrimi când a aflat că soțul ei și Águeda își petrecuseră noaptea lângă leagănul copilului.

– Îți dai seama, Edurne, că sunt o mamă rea?

– Hai, nu te învinovăți...

– Santiago a stat toată noaptea cu fiul nostru, la fel și Águeda, care nu este nimic pentru el, doar... este doar...

Știu că voia să spună că Águeda era doar o servitoare, dar nu a făcut-o, conștientă că, dacă ar fi spus-o, ar fi însemnat că își trăda ideile revoluționare.

– Águeda este doică, am consolat-o eu, și este obligația ei să se ocupe de Javier.

– Nu, Edurne, nu, nu este obligația ei să vegheze copilul când e bolnav, ci a mamei. Ce se întâmplă cu mine? De ce nu sunt în stare să le dau fiului și soțului meu ce e mai bun în mine?

Amelia avea dreptate. Comportamentul ei era extraordinar față de străini, pentru care se dădea peste cap până la niște limite nebănuite, și cu toate

astea, le acorda lui Santiago și fiului ei din ce în ce mai puțină atenție, deși Javier de-abia se născuse.

Nu am îndrăznit să o întreb dacă îl mai iubea pe Santiago, dar în momentul acela m-am gândit că Amelia plângea tocmai din acest motiv, pentru că nu era în stare să-l iubească pe soțul ei și nici să simtă afecțiunea pe care o mamă o are pentru copiii săi. Dar nu am judecat-o pentru că, pe vremea aceea, la fel ca ea, și eu eram pătrunsă de idei revoluționare și credeam că ceea ce ni se întâmpla mie sau ei era un fleac pe lângă ce se petrecea cu restul omenirii și că era important să se clădească o lume nouă, asemenea celei despre care ne povestea Josep că se constituie în Uniunea Sovietică.

– Doamnă, copilul e mai bine. Azi-dimineață i-am dat să sugă și nu m-a respins. Nu mai vomită și este mult mai liniștit.

Amelia o privea pe Águeda legănându-l pe Javier. Era evident că femeia îl iubea pe micuț și că venise să-și aline durerea pentru fiul ei mort.

La 16 februarie, Frontul Popular a câștigat alegerile, dar cu o marjă foarte strânsă față de cea prevăzută, în comparație cu CEDA și celelalte forțe de dreapta. În vreme ce PNV-ul, partidul de centru al președintelui Alcalá-Zamora și Liga[1] catalană au obținut restul voturilor.

Cu aceste rezultate, lui don Manuel Azaña avea să-i fie greu să readucă liniștea de care avea nevoie țara.

Oamenii se săturaseră să o ducă prost, să fie exploatați, și în Andaluzia și Extremadura țăranii au început să ocupe unele moșii; au avut loc, de asemenea, greve care au pus în încurcătură noul guvern și, de parcă nu ar fi fost de-ajuns, oameni din recent înființata Falangă[2] s-au consacrat sarcinii de a destabiliza Frontul Popular.

Azaña a restabilit autonomia Cataloniei și Lluís Companys a revenit la președinția așa-numitei Generalitat. Și apoi a urmat o încercare de a-l înlătura pe președintele Alcalá-Zamora... Iar socialiștii, mă rog, mai bine zis

Este vorba despre partidul denumit Liga Regionalistă, întemeiat în anul 1901 și dizolvat în 1936, partid de orientare de dreapta, de ideologie creștin-democrată și monarhică. (n.tr.)

Partid politic spaniol, de ideologie fascistă și național-sindicalistă, înființat în 1933 de către José Antonio Primo de Rivera, fiul fostului dictator decedat (n.tr.)

sectorul lui Largo Caballero, au votat împotriva lui Prieto ca să nu facă parte din guvern... A fost o greșeală... Nu... nu s-a procedat bine, dar asta o putem spune acum, că a trecut timpul; în momentul acela, îl trăiam și nu aveam nicio clipă ca să reflectăm la ceea ce făceam și, cu atât mai puțin, la consecințe. Și știți un lucru, tinere? Nu, n-am făcut bine, noi, cei care aveam cele mai frumoase idealuri, care reprezentam progresul, care aveam dreptate, nici noi nu am procedat bine.

– Cred că ar trebui să mergi o vreme cu copilul acasă la bunica ta, îi propuse Santiago Ameliei. Nu-mi place cum stau lucrurile, iar la Biarritz ați fi mai liniștiți. De ce n-o rogi pe sora ta Antonietta să te însoțească?

– Prefer să rămân aici. De ce ți-e frică?

– Nu mi-e frică, Amelia, dar nu-mi plac anumite lucruri pe care le aud și aș prefera ca tu și Javier să fiți plecați pentru o vreme. Mi-ai spus că, de când erai mică, întotdeauna de-abia așteptai vacanța ca să mergi acasă la bunica ta Margot.

– E adevărat, dar acum e diferit, prefer să rămân, nu vreau să pierd ceea ce se întâmplă.

– E vorba să anticipezi puțin vacanța, nimic mai mult, eu mă voi alătura vouă de îndată ce voi putea. Sunt îngrijorat, lucrurile nu merg bine și nici tatălui tău nu-i ies afacerile așa cum spera el. Importurile din Statele Unite sunt ruinătoare și nu putem continua să-l sprijinim să aducă utilajele și piesele de schimb de acolo, cheltuielile sunt mult prea mari.

– Veți renunța la afacerile cu tata? întrebă Amelia alarmată.

– Nu-i vorba să renunțăm la afaceri, pur și simplu trebuie să închidem această linie de import. Nu e rentabilă.

– Asta e ideea tatălui tău! Știi bine că tatăl meu a fost nevoit să-și închidă afacerea din Germania și că, oricâte demersuri a făcut, naziștii le-au expropriat tot ce aveau... și, cu toate astea, pe tatăl tău îl interesează doar afacerea lui.

– Ajunge, Amelia! Și încetează să-l mai acuzi pe tata pentru toate relele din această lume. În familia mea ești iubită, ne-am dovedit cu vârf și îndesat afecțiunea față de familia ta, dar nu putem continua să mai pierdem bani, pentru că nici nouă nu ne merge bine.

– Tocmai acum când guvernează Frontul Popular și când sunt sigură că lucrurile se vor aranja, voi ați hotărât să-l abandonați pe tata...

– Nu, Amelia, din nefericire, Frontul Popular nu pare să poată face față celor ce se întâmplă. Cunoști admirația mea față de don Manuel Azaña; știu că dacă ar depinde de el... Dar lucrurile nu sunt cum ne-ar plăcea nouă să fie, și Azaña se confruntă cu multe dificultăți. Grevele ne ruinează...

– Muncitorii au dreptate! protestă Amelia.

– În unele privințe au dreptate, dar în altele... În orice caz, nu se poate rezolva în câteva luni tot ce nu s-a rezolvat timp de secole, și asta este ceea ce se întâmplă, și anume că nerăbdarea unora și boicotarea Frontului Popular de către alții ne conduc spre o situație imposibilă.

– Tu faci întotdeauna pe imparțialul! răspunse Amelia mânioasă.

– Încerc să văd lucrurile așa cum sunt, în mod realist. Din tonul lui Santiago se simțea că era sătul de atâtea certuri cu Amelia.

– Locul meu este aici, Santiago, lângă familia mea.

– Vrei într-adevăr să rămâi cu noi?

– Ce insinuezi?

– Că petreci mai mult timp cu prietenii tăi comuniști decât acasă... De când l-ai cunoscut pe Josep, te-ai schimbat. Dacă ți-ar păsa cu adevărat de noi, dacă te-ai gândi numai la Javier, atunci ai accepta să pleci pentru o vreme la bunica ta Margot.

– Cum îndrăznești să-mi spui că nu-mi pasă de fiul meu?

– Îndrăznesc, pentru că e un fapt dovedit că Águeda petrece mai mult timp cu el decât tine.

– Este doica lui! Crezi că îl iubesc mai puțin pentru că iau parte la reuniuni politice? Ceea ce năzuiesc eu este să sprijin edificarea unei lumi noi în care Javier să nu fie nevoit să sufere nicio nedreptate. Ți se pare ceva atât de rău, încât să mi-o reproșezi?

Certurile acelea îi epuizau atât de Amelia, cât și pe Santiago și îi făceau să se îndepărteze. Trebuie să recunosc că Santiago suporta ce era mai rău, pentru că suferea din cauza situației în care trăiau; în vreme ce Amelia, prin politică, își trăia propria viață, iar soțul ei făcea imposibilul ca să-și salveze căsnicia.

Confruntările erau din ce în ce mai frecvente și atât familia Garayoa, cât și familia Carranza erau conștiente de deteriorarea relațiilor dintre fiica și fiul lor.

Doña Teresa o mustra pe Amelia spunându-i că nu se comportă ca o soție bună, dar Amelia o considera pe mama ei „învechită" și zicea că nu înțelege că lumea era în schimbare și că femeile nu aveau de ce să fie supuse.

Familia Carranza, atât don Manuel, cât și doña Elena, încercaú să nu intervină în neînțelegerile dintre soți, dar sufereau să-l vadă îngrijorat pe fiul lor.

Una dintre ocaziile din ce în ce mai rare în care familiile se adunau la cină a fost în ziua de 7 martie. Îmi amintesc, pentru că don Juan a venit târziu și Amelia era nerăbdătoare fiindcă trebuia să întârzie cu servirea cinei.

Când, în sfârșit, a sosit, aducea o știre care părea să-l fi emoționat în mod deosebit.

– Germania a invadat Renania, spuse el cu un glas obosit.

– Da, am auzit la radio, răspunse don Manuel.

– Am încercat toată ziua să vorbesc cu Helmut Keller și, până la urmă, am reușit... Bietul om e disperat și rușinat pentru tot ce se întâmplă. Știți că Helmut este un om chibzuit, un om cumsecade...

Don Juan vorbea agitat. Cum destinul său luase altă întorsătură din ziua când Hitler a ajuns la putere, de atunci urmărea evenimentele din Germania cu atâta pasiune, de parcă ar fi fost vorba despre țara lui. Se încăpățâna în continuare să-l scoată din Germania pe domnul Itzhak, dar acesta insista că era pământul lui natal și că pentru nimic în lume nu și-ar părăsi patria.

– Hitler a încălcat Tratatul de la Versailles, afirmă Santiago.

– Și pe cel de la Locarno, sublinie don Manuel.

– Dar ce înseamnă pentru el să încalce tratatele internaționale? Puterile europene vor regreta într-o bună zi că nu l-au înfrânat, s-a plâns don Juan.

A doua zi după cină, pe data de 8, Santiago a plecat din nou în călătorie fără să anunțe. A zăbovit mai multe zile până să se întoarcă, după toate aparențele fusese la Barcelona să-i întâlnească pe asociații săi catalani.

Amelia s-a înfuriat și în a doua zi de absență a soțului ei a hotărât că nu o mai obliga nimic să respecte niciun fel de convenție socială.

– Dacă el poate să plece și să vină când are chef, voi face și eu același lucru. Așa că, pregătește-te, Edurne, pentru că la noapte vom merge acasă la Lola, e o întrunire și vor participa câțiva prieteni ai lui Josep.

Am fost tentată să-i spun că nu ar trebui să mergem, că Santiago avea să se supere, dar am tăcut. Santiago nu era și, când va afla, vor fi trecut deja mai multe zile.

Amelia s-a dus în camera lui Javier să-i dea un sărut înainte de plecare.

– Ai mare grijă de el, Águeda, este cea mai prețioasă comoară a mea.

– Stați liniștită, doamnă, știți că se simte bine cu mine.

– Da, știu, îl îngrijești mai bine decât mine.

– Nu spuneți asta! Eu doar încerc să-i dau tot ce are nevoie.

Águeda avea dreptate; îi dădea lui Javier tot ce avea nevoie, mai ales dragostea și prezența de care Amelia îl lipsea. Să nu credeți că o judec, ea făcea ce credea că e mai bine. Eram convinse că trebuia să ne aducem obolul pentru o lume mai bună. Eram foarte tinere, foarte neexperimentate și eram convinse că ideile noastre erau cele bune.

În noaptea aceea, acasă la Lola se strânsese mai multă lume decât de obicei. Și acolo se afla și el, Pierre.

Nu contam pe prezența lui Josep, pentru că plecase în urmă cu cincisprezece zile, dar, după cum se părea, șeful lui a trebuit să vină urgent la Madrid.

– Poftiți, poftiți... Vino, Amelia, vreau să ți-l prezint pe Pierre, spuse Josep, care se arăta întotdeauna foarte respectuos cu Amelia.

Pe vremea aceea, Pierre să tot fi avut vreo treizeci și cinci de ani. Nu era foarte înalt, dar avea părul de culoarea aurului vechi și niște ochi cenușii pătrunzători ca oțelul care, atunci când te priveau, păreau că pot citi până în cele mai ascunse gânduri.

Josep ni l-a prezentat ca fiind un tovarăș pe jumătate francez, de profesie librar și în vizită la Madrid pentru chestiuni de serviciu.

Aș minți dacă nu aș recunoaște că atât Amelia, cât și Pierre au părut să simtă imediat atracție unul pentru celălalt. Cu toate că în noaptea aceea Pierre era solicitat să explice situația din Uniunea Sovietică și, mai ales, de ce intelectualii europeni sprijineau în număr din ce în ce mai mare Revoluția din Octombrie, el nu înceta să-i caute privirea Ameliei, care îl asculta fascinată, în tăcere.

– De ce nu vii cu mine la Paris? îi propuse el, luând-o deoparte.

– La Paris? Pentru ce? răspunse Amelia cu o oarecare ingenuitate.

– Revoluția are nevoie de femei ca tine, este mult de lucru. Cred că ai putea să mă ajuți, să lucrezi cu mine. Lola mi-a spus că vorbești franceza, chiar și puțină engleză și germană, nu-i așa?

– Da... bunica mea din partea tatălui este franțuzoaică, iar tatăl meu avea înainte afaceri în Germania, cea mai bună prietenă a mea este nemțoaică; engleza am învățat-o de la guvernanta mea, dar nu o vorbesc foarte bine...

– Îți repet invitația, dar în realitate este o ofertă de serviciu. Ai putea să-mi fii de mare ajutor.

– Eu... eu nu știu cu ce anume te-aș putea ajuta.

Pierre a privit-o fix și privirea aceea era încărcată de cuvinte pe care doar ea le putea interpreta.

– Mi-ar plăcea să vii cu mine nu numai pentru serviciu, gândește-te.

Amelia s-a înroșit și și-a aplecat privirea. Așa, atât de direct, niciun bărbat nu îi mai făcuse vreodată o propunere. Cum eram aproape, la pândă în caz că ar fi avut nevoie de mine, și auzisem invitația lui Pierre, m-am apropiat numaidecât.

– Este târziu, Amelia, ar trebui să plecăm.

– Da, ai dreptate, s-a făcut foarte târziu.

– Trebuie să pleci chiar acum? vru să știe Pierre.

– Da, șopti ea, dar fără să se miște din loc. Era evident că nu avea niciun chef să plecăm.

– O să te gândești la ce ți-am spus? insistă Pierre.

– Să vin cu tine la Paris?

– Da, voi sta la Madrid câteva zile, dar nu multe, și nu știu când mă voi putea întoarce.

– Nu. Nu pot veni la Paris, ne vom vedea cu altă ocazie, spuse Amelia oftând.

– Ce te împiedică să vii cu mine?

– Are un soț și un copil, am răspuns eu, dar am regretat imediat că am vorbit, mai ales din pricina privirii furioase pe care mi-a aruncat-o Amelia în clipa aceea.

– Da, știu că este măritată și că are un copil. Cine nu este?! răspunse Pierre liniștit.

– Nu, nu pot merge. Mulțumesc pentru invitație.

Am părăsit casa Lolei în tăcere. Amelia era supărată din cauză că i-am întrerupt, și eu mă temeam că, în plus, își va pierde încrederea în mine.

Nu am vorbit până acasă. Tocmai mă retrăgeam spre camera mea, când m-a apucat de braț și mi-a spus foarte încet:

– Dacă cineva trebuie să știe ceva despre mine, eu voi fi cea care să i-o spună. Ține seama de asta pentru data viitoare.

– Iartă-mă, eu... nu era intenția mea să mă amestec...

– Dar ai făcut-o.

Mi-a întors spatele și m-a lăsat acolo, pironită în vestibul, plângând de mama focului. Era prima dată de când ne cunoșteam când se supăra pe mine, prima dată când nu am mai simțit-o ca pe o prietenă, ci ca pe o străină.

În dimineața următoare, Amelia s-a sculat târziu. Subreta mi-a spus că ceruse să nu fie deranjată și, cu toate că aveam privilegiul să pot intra la ea în cameră, nu am îndrăznit să o fac după incidentul din noaptea anterioară.

Nu am văzut-o pe Amelia până la amiază; părea că are febră și se plângea de durere de cap. Mama ei, care venise să ia masa de prânz cu ea și să-și vadă nepotul, a pus această indispoziție a fiicei sale pe seama neplăcerii pe care i-o provoca absența lui Santiago; dar eu intuiam că nu soțul său era cauza agitației sale, ci năvala lui Pierre în viața ei, în viețile noastre, pentru că ne-a schimbat amândurora existența.

Antonietta a sosit pe la șase să o ia pe mama ei și Amelia s-a despărțit de ele ușurată, pentru că în după-amiaza aceea nu păreau să-i distragă atenția nici mama, nici sora ei.

Pe la șapte seara, s-a prezentat Lola. De cum am văzut-o, am știut că venea trimisă de Pierre, pentru că mi-a cerut să o vadă pe Amelia între patru ochi. Nu știu despre ce au vorbit, dar era lesne de presupus, pentru că peste o jumătate de oră Amelia m-a chemat să-mi spună că pleacă la o întrunire politică împreună cu Lola, dar că nu voia să o însoțesc. Am protestat. Santiago nu voia ca ea să iasă fără mine, dar cel mai mult mă durea să mă simt exclusă.

Amelia s-a dus în camera lui Javier. Copilul era în brațele Águedei, care îi cânta. Zâmbea și își ridica mânuțele spre chipul doicii sale. Amelia și-a sărutat fiul și a plecat în grabă, urmată de Lola.

Am rămas în vestibul, așteptând să se întoarcă, ceea ce nu s-a întâmplat până târziu, după miezul nopții. S-a întors cu chipul îmbujorat, transpirată și părea că tremură. S-a simțit stânjenită când m-a văzut acolo și m-a trimis la culcare.

– Amelia, vreau să vorbesc cu tine, am rugat-o eu.

– La ora asta? Nu, du-te să te odihnești, nu mă simt bine și trebuie să dorm.

– Dar, Amelia, sunt îngrijorată, am simțit toată ziua o apăsare aici, în piept... Vreau să mă ierți pentru povestea din noaptea trecută... eu... eu nu voiam să te jignesc, nici să mă amestec în treburile tale... știi că... nu te am decât pe tine și, dacă tu nu vrei să mai știi nimic de mine, nu știu ce mă voi face.

– Dar, Edurne, ce vorbești?! Ce înseamnă asta că mă ai numai pe mine? Dar mama ta, dar Aitor, dar bunicii tăi? Hai, nu mai vorbi prostii și du-te să te odihnești!

– Dar mă ierți?

Amelia m-a îmbrățișat bătându-mă ușor pe umăr cu afecțiune; ea a fost întotdeauna foarte generoasă și nu suporta să vadă pe nimeni suferind.

– N-am de ce să te iert, povestea din noaptea trecută a fost o prostie, am avut un acces de proastă dispoziție, nu-i da importanță.

– Dar astă-seară ai plecat fără mine... și... mă rog... este pentru prima dată când ieși fără ca eu să te însoțesc. Știi că poți să ai încredere în mine, că niciodată n-aș spune și nici n-aș face ceva care să te afecteze.

– Și ce ai avea de spus? mă întrebă ea supărată.

– Nimic, nimic, despre tine aș putea spune numai lucruri bune. Am început să plâng, temându-mă că am călcat din nou în străchini.

– Hai, nu mai plânge! Suntem amândouă foarte sensibile, probabil că din cauza vremii și a tensiunii politice; lucrurile nu merg bine, mă tem pentru guvernul Frontului Popular.

– Mama ta este foarte îngrijorată pentru că țăranii ocupă terenuri în Andaluzia și Extremadura, am răspuns eu ca să zic ceva.

– Mama mea este foarte bună la suflet și, cum se poartă bine cu toată lumea, crede că toată lumea face la fel, dar oamenii trăiesc în niște condiții cumplite... De altfel, nu-i vorba să se facă opere de caritate, ci dreptate.

– Vei pleca?

Nu știu de ce i-am pus această întrebare, mă mai întreb până și în ziua de astăzi. Amelia a devenit serioasă și am observat că îi tremurau mâinile și că încerca să nu-și piardă stăpânirea de sine.

– Unde crezi că voi pleca?

– Nu știu... ieri, Pierre ți-a cerut să-l însoțești la Paris... Poate că ai hotărât să te duci să lucrezi acolo...

– Și dacă aș face-o, ce ai gândi?

– Aș putea să te însoțesc?

– Nu, nu ai putea. Dacă plec, trebuie să plec singură.

– Atunci, nu vreau să pleci.

– Ce egoistă ești!

Da, avea dreptate, eram egoistă, mă gândeam la mine, la ce se va întâmpla cu mine dacă ea urma să plece. Am lăsat capul în jos, rușinată.

– Dacă vrem să iasă victorioasă revoluția în toată lumea, nu ne putem gândi la noi, trebuie să ne oferim spre sacrificiu.

– Dar tu nu ești comunistă, am reușit eu să bâigui.

– Poate cineva să fie altceva?

– Întotdeauna ai simpatizat cu socialiștii...

– Edurne, eu eram la fel de ignorantă ca și tine, dar mi s-au deschis ochii treptat, mi-am dat seama de cum stau lucrurile și admir revoluția, cred că Stalin este o binecuvântare pentru Rusia și eu doresc același lucru pentru Spania, pentru restul lumii. Știu că revoluția e posibilă și la noi, au făcut-o în Rusia, dar sunt multe interese în joc, interesele celor care nu vor să cedeze nimic, cei care își apără vechile privilegii... Nu va fi ușor, dar o putem face. Acum, datorită forței de stânga, noi, femeile, suntem luate în considerare; înainte nu valoram nimic. dar încă nu este suficient, trebuie să luptăm ca să obținem adevărata egalitate. În Rusia nu mai există deosebiri între bărbați și femei, toți sunt egali.

Îi străluceau ochii. Părea să fi căzut în extaz pe când îmi vorbea despre Stalin și despre revoluție, și am știut că era o chestiune de timp, de zile, de ore până ce Amelia avea să plece, dar, în același timp, încercam să mă conving că nu era cu putință, că nu va îndrăzni să-l lase pe Santiago și să-și abandoneze fiul.

5

Vreme de mai multe zile, Amelia a continuat să-l întâlnească pe Pierre acasă la Lola. Mă lăsa să o însoțesc, dar uneori, când ajungeam acolo, mă trimitea să fac vreun comision ca să rămână singură cu el.

Părinții lui Santiago s-au dus într-o seară să-și vadă nepotul și au hotărât să aștepte întoarcerea Ameliei. Cum întârziam și era deja trecut de ora zece, Águeda și celelalte servitoare nu au mai avut încotro și au trebuit să mărturisească faptul că uneori ajungeam după miezul nopții.

Don Manuel și doña Blanca au plecat scandalizați, iar Águeda ne-a povestit că doña Blanca i-a spus soțului ei că trebuiau să vorbească cu Santiago de îndată ce avea să se întoarcă, înainte ca mariajul să se ducă de râpă.

Între timp, don Manuel a hotărât să stea de vorbă cu tatăl Ameliei și să insiste să o țină din scurt pe fiica sa.

Don Juan și doña Teresa i-au trimis vorbă Ameliei să nu iasă din casă, pentru că vor veni să o viziteze.

– De ce s-or fi amestecând în viața mea? se lamenta Amelia. Nu sunt o copilă!

– Sunt părinții tăi și te iubesc, am încercat eu să o liniștesc.

– Atunci să mă lase în pace! Socrii mei sunt de vină, pentru că se bagă în toate. De ce vin să-l vadă pe Javier fără să anunțe?

– Doña Blanca te-a sunat, i-am amintit eu.

– Mă rog, e totuna, sunt niște băgăcioși, nu numai că nu-l ajută pe tatăl meu, dar, pe deasupra, îi mai cer și să vorbească cu mine. Dar cine se cred?

Don Juan și doña Teresa au venit să ia o gustare și, în timp ce doña Teresa se amuza cu micuțul Javier, don Juan a profitat ca să stea de vorbă cu Amelia.

– Fata mea, părinții lui Santiago sunt îngrijorați și, mă rog... și noi. Nu vreau să mă amestec în treburile tale, dar trebuie să înțelegi că nu e bine să vii și să pleci de acasă de parcă n-ai avea nicio obligație. Ești mamă de familie, Amelia, și asta implică faptul că nu poți să faci tot ce poftești, că trebuie să te gândești la soțul și la fiul tău. Înțelege că prin ieșirile tale nocturne de acasă îl faci de râs pe Santiago.

– Dar Santiago cu dispariițiile lui nu mă face și el de râs? A plecat acum zece zile și nu știu unde este. Oare el n-are obligații față de mine și de fiul său? Doar pentru că el e bărbat îi este permis orice?

– Amelia, știi bine că Santiago are acest obicei de a pleca pe neașteptate în călătorie, chiar și mama lui i-l reproșează. Dar, fata mea, fie că-ți place, fie că nu, nu-i același lucru; el este bărbat și nu-și pune în joc reputația, și nici pe a ta.

– Tată, știu că nu poți înțelege, dar lumea se schimbă, iar noi, femeile, vom obține aceleași drepturi ca și bărbații. Nu-i drept ca voi să puteți să veniți și să plecați de acasă fără să dați explicații, iar noi să fim supuse zăvorârilor.

– Chiar dacă nu-i drept, asta este, și până când nu se vor schimba lucrurile, tu va trebui să fii prudentă, din respect față de soțul tău, de fiul tău și de noi. Da, draga mea, comportamentul tău ne afectează și pe noi.

– Cu ce vă pot eu face rău dacă merg la o întrunire politică?

– Cred că te implici prea mult și, pe deasupra, cu comuniștii. Noi am luptat întotdeauna pentru dreptate, dar nu împărtășim ideile comuniștilor, iar tu, fata mea, nu știi în ce te-ai băgat.

– Dar nu sunt o copilă!

– Ba da, Amelia, ești o copilă. Chiar dacă te-ai măritat și ai un fiu, n-ai împlinit nici nouăsprezece ani. Să nu crezi că le știi pe toate și să n-ai încredere atât de mare în ceilalți; ești puțin cam naivă, așa cum se cuvine la vârsta ta, iar eu cred că acea Lola se folosește de tine.

– Este cea mai bună prietenă a mea!

– Da, nu mă îndoiesc că tu îi ești prietenă, dar crezi cu adevărat că ea te consideră prietena ei cea mai bună? Și verișoara ta Laura? Înainte erați nedespărțite, iar acum, de-abia găsești timp să te vezi cu ea. De ce?

– Laura are logodnic.

– Știu, dar asta nu înseamnă să nu te mai duci acasă la unchiul și la mătușa ta și să te vezi cu verișoarele tale, cum făceai mereu; nici măcar nu mai vii pe-acasă să o vezi pe sora ta Antonietta, iar ea, când vine să te viziteze, nu te găsește niciodată. Mă doare că trebuie să-ți spun toate astea, dar cred că nu ești o mamă bună, că pui politica mai presus decât pe fiul tău, iar asta, Amelia, nu o face nicio femeie de casă.

Amelia a izbucnit în plâns. Ultimele cuvinte ale tatălui ei au rănit-o profund. Avea conștiința încărcată de faptul că nu era în stare să-i ofere fiului ei atâta atenție câtă acorda activității ei politice.

– Hai, nu mai plânge! Știu că îl iubești pe Javier, dar fiul tău petrece mai mult timp cu Águeda decât cu tine, și asta nu-i bine deloc.

Suspinele de plâns ale Ameliei au devenit și mai intense, pentru că știa mai bine decât oricine că nu era o mamă bună și îi părea rău, cu toate că se simțea incapabilă să se îndrepte.

Uneori intra în camera lui Javier, îl scotea din leagăn și îl săruta și îl strângea la piept, de parcă ar fi vrut să-i transmită cât de mult îl iubește, dar nu reușea decât să-l sperie pe micuț care începea să plângă, simțind-o ca pe o străină și își ridica mânuțele, căutând-o pe Águeda.

Doña Teresa a stat și ea de vorbă cu fiica ei și i-a repetat argumentele soțului ei, dar nu a obținut mult mai mult decât el, în afară de faptul că Amelia se simțea vinovată și nu se oprea din plâns. Când au plecat, am auzit cum doña Teresa îi spunea soțului ei: „Cred că Amelia este bolnavă, parcă i s-ar fi făcut vrăji... Lola aia este o pramatie care ne-a furat-o pe fiica noastră".

Peste două zile, Amelia i-a trimis vorbă verișoarei sale să se ducă să o vadă, iar Laura nu s-a lăsat rugată și a venit numaidecât în vizită. Cele două verișoare se iubeau în continuare și aveau încredere una în cealaltă.

Eu coseam ceva, așezată lângă balcon, și cum nu mi-au cerut să plec, am fost martoră la conversația lor.

– Ce se întâmplă, verișoară? întrebă Laura.

– Sunt disperată și nu știu ce să fac... Am nevoie de sfatul tău, ești singura persoană care mă poate înțelege.

– Dar ce se întâmplă? Laura era alarmată, mai ales văzând-o pe Amelia mai slabă și într-o stare de agitație.

– M-am îndrăgostit de alt bărbat! Sunt foarte nefericită!

– Dumnezeule! Dar cum este cu putință...? Santiago te adoră, iar tu... mă rog, credeam că ești îndrăgostită de soțul tău.

– Credeam că sunt, dar nu este așa, este primul bărbat pe care l-am cunoscut, care nu m-a tratat ca pe o copilă și în plus... Mă rog, tu știi deja, pentru că ți-am mărturisit-o, Santiago îmi plăcea, dar voiam, de asemenea, să-l ajut pe tata, bietul de el nu și-a revenit după pierderea afacerii din Germania.

– Știu, știu... dar mi-ai spus că îl iubești, că te măriți cu Santiago ca să-l ajuți pe tatăl tău, dar și că îl iubești.

Laura era neliniștită pentru că descoperea deodată că verișoara ei nu-și iubea soțul; ea îl simpatiza pe Santiago, de fapt, era foarte greu să nu simți afecțiune pentru el. Santiago era un adevărat cavaler, mereu atent și galant, bine-crescut și, pe deasupra, atât de chipeș...

– Nu știu ce o să mă fac, dar trebuie să mă hotărăsc.

– Să te hotărăști?

– Da, Laura, bărbatul pe care îl iubesc mi-a cerut să plec cu el. Nu știe că sunt îndrăgostită, îmi cere doar ajutor pentru cauza noastră, să triumfe comunismul, și cred că îl pot ajuta... eu, care sunt un nimeni... dar el crede în mine...

– Dar el te iubește?

– Nu mi-a spus, dar... eu știu că da... Observ cum mă privește, pentru că se înfioară ca și mine când ne atingem, citesc asta în ochii lui... Dar este un cavaler, să nu crezi că a încercat să depășească măsura cu mine, dimpotrivă.

– Dacă ar fi un cavaler, nu ți-ar cere să-ți părăsești familia ca să participi la o revoluție, protestă Laura.

– Tu nu înțelegi, verișoară dragă. A fi comunist este... este... este ca o religie... nu poți să ajungi în paradis fără sacrificii, iar cei care credem în el

nu avem dreptul să punem interesele noastre personale mai presus de interesele omenirii.

– Pentru numele lui Dumnezeu, Amelia, ce lucruri spui! Uite ce este, dragostea creștinească începe cu tine însuți...

– Dar nu-i vorba despre dragoste creștinească, ci despre dreptate! Toate mâinile nu sunt de-ajuns pentru a ajuta revoluția, trebuie să facem în așa fel, încât lumea să devină patria oamenilor muncii, să urmăm exemplul Rusiei.

– Știi că la noi în casă nu sunt plăcuți cei de dreapta și că părinții mei, ca și ai tăi, sunt de partea lui Azaña, care muncește pentru ca țării să-i fie mai bine, dar comunismul... I-am cerut tatei să-mi explice cât mai bine tot ce știe el despre comuniști și adevărul este, Amelia, că nu sunt sigură că revoluția este chiar atât de bună.

– Dar ce vorbești?! Ei spun asta pentru că nu văd tot binele pe care ni-l poate aduce comunismul. Uite ce se întâmplă în Germania din cauza lui Hitler.

– Dar nici una, nici cealaltă; ai fost întotdeauna cam exagerată, verișoară dragă! Dar, mă rog, spune-mi cine este el.

– Îl cheamă Pierre, este francez, părinții lui au o librărie aproape de bulevardul Saint-Germain, iar el îi ajută și, în plus, scrie la câteva publicații de stânga. Este foarte devotat comunismului și vine din când în când la Madrid să-i vadă pe tovarășii, ca să afle cum stau lucrurile, să evalueze situația. Călătorește și în alte locuri și, pe deasupra, profită ca să cumpere cărți pentru librăria părinților lui, ediții speciale, câte o bijuterie bibliografică... dar, mai presus de toate, este comunist.

– Da, mi-ai mai spus-o, este comunist. Și ce vrea de la tine?

– Să-l ajut, să călătoresc cu el ca să-i vizităm pe tovarășii din alte țări, să le cunoaștem greutățile, nevoile, să elaborăm rapoarte pentru Internaționala Comunistă[1], să muncim ca să ducem revoluția pretutindeni...

[1] Organizație comunistă internațională întemeiată în anul 1919 la inițiativa lui Lenin și a Partidului Muncitoresc Social-Democrat din Rusia, având drept scop asocierea partidelor comuniste din mai multe țări, printre care și România, în vederea desființării sistemului capitalist, a stabilirii dictaturii proletariatului și a Republicii Internaționale a Sovietelor, abolirea completă a claselor sociale, precum și realizarea socialismului ca prim pas pe calea trecerii la societatea comunistă. (n.tr.)

– Și pentru asta trebuie să-i lași pe soțul și pe fiul tău?

– Nu mi-o spune în felul ăsta! N-aș suporta ca și tu să mi-o reproșezi, să nu mă înțelegi. Sunt îndrăgostită, nu știi cât de mult. Nu fac altceva decât să număr minutele ca să fiu cu Pierre.

– Amelia, nu-ți poți părăsi copilul!

Ori de câte ori era menționat numele lui Javier, Amelia izbucnea în plâns. Dar în după-amiaza aceea auzisem destul ca să știu că, în ciuda lacrimilor, Amelia hotărâse deja să plece de acasă, să-i părăsească pe Santiago și pe fiul ei și să fugă cu Pierre. Febra aceea care părea să nu o fi părăsit nu avea nimic de-a face cu gripa, ci cu pasiunea pe care o simțea pentru bărbatul acela. Soarta ei era pecetluită, și a mea, de asemenea.

Cu toate că Laura a rugat-o să se mai gândească, i-a jurat verișoarei ei că, orice ar face, se va putea bizui pe ea întotdeauna. Amelia s-a simțit mai liniștită știind că verișoara ei nu îi va întoarce niciodată spatele.

– Este însurat? vru Laura să știe.

Amelia tresări. Nu luase în considerare posibilitatea ca Pierre să fie însurat. Ea nu îl întrebase și nici el nu îi spusese nimic în această privință.

– Nu știu, răspunse Amelia, aproape în șoaptă.

– Ar trebui să-l întrebi, dar, spre binele tău, sper să nu fie. Știi? Întotdeauna m-am temut că vei sfârși prin a te îndrăgosti de Josep și că asta ar distruge prietenia ta cu Lola.

Amelia își lăsă rușinată capul în jos. Laura o cunoștea bine și, prin urmare, își dăduse seama că, la un moment dat, se simțise atrasă și de Josep.

– Îl admir pe Josep, dar nu m-am îndrăgostit de el.

– Cred că simți o atracție specială pentru comuniști. Nu știu ce e de capul lor, dar pe mine nu mă poți înșela, te fascinează.

– Pe tine nu te-aș înșela niciodată și, într-adevăr, ai dreptate, simt o atracție pentru oamenii aceia, îi văd atât de puternici, de siguri pe ei, atât de convinși de ce au de făcut, dispuși la orice sacrificiu... Nu înțeleg cum de simți și tu la fel...

Mă rog, n-am cunoscut pe niciunul care să mă fi impresionat și adevărul este că cei pe care-i cunosc sunt... mă rog... într-adevăr, nu mă văd îndrăgostindu-mă de mecanicul care îi repară mașina tatei. N-am nici în clin nici în mânecă cu el!

– Te crezi mai bună decât oamenii muncii? întrebă Amelia.

– Nici mai bună, nici mai rea, doar că n-am niciun interes comun cu ei. Nu mă amăgesc, Amelia. Și eu vreau ca lumea să fie mai dreaptă, dar asta nu înseamnă că trebuie să mă mărit cu mecanicul. Firește că vreau ca el să trăiască bine, să nu-i lipsească nimic, dar...

– Dar el la casa lui și tu, la a ta, nu-i așa?

– Da, cam așa ceva.

– Într-o bună zi, vor dispărea clasele sociale, toți vom fi egali, nimeni nu va câștiga mai mult pentru că a studiat, pentru că a avut o familie burgheză, deoarece vom face să dispară burghezia, pe toți cei care se deosebesc de noi.

– Dar și tu ești la fel de burgheză ca și mine.

– Dar eu mi-am dat seama de faptul că existența claselor sociale este o perversitate și vreau să renunț la toate privilegiile noastre, nu consider corect că ar trebui să existe persoane care să aibă mai multe șanse decât altele, mi se pare nedrept că nu suntem cu toții egali.

– Îmi pare rău, Amelia, nu pot să-ți împărtășesc ideile. Bineînțeles că și eu cred că toți meritățm aceleași oportunități, dar știi? Din nefericire, oamenii nu vor fi niciodată egali.

– Asta a fost până acum. Stalin a demonstrat că este posibilă o societate egală pentru toți.

– Bine, bine, să nu mai vorbim politică, du-mă în camera lui Javier, vreau să-i dau un pupic înainte să plec.

Pe seară, Amelia s-a dus acasă la Lola, sau asta mi-a spus mie, pentru că nu mi-a îngăduit să o însoțesc. M-a asigurat că Pierre va veni să o ia de la colț și că nu va umbla singură pe străzi. S-a întors de-abia în zorii zilei următoare. Nu știu ce s-a întâmplat în noaptea aceea, dar, când a ajuns acasă, nu mai era aceeași persoană.

Și-a petrecut dimineața foarte agitată și s-a indispus când mama ei i-a trimis vorbă că va veni cu Antonietta să ia prânzul, ca să petreacă puțin timp cu Javier.

În timpul mesei a fost distrată și, pe la ora cinci, le-a rugat pe mama și pe sora ei să plece, spunând că trebuie să meargă într-o vizită. M-am mirat că le-a îmbrățișat brusc cu efuziune, stăpânindu-și lacrimile.

Când doña Teresa și Antonietta au plecat, Amelia s-a încuiat pentru o jumătate de oră la ea în cameră. Apoi a ieșit și s-a dus în odaia lui Javier. Micuțul dormea, în vreme ce Águeda croșeta lângă el.

Amelia l-a luat pe copil în brațe trezindu-l din somn și a început să plângă, sărutându-l și șoptind: „Copilașul meu, copilașul meu iubit, iartă-mă, fiule, iartă-mă".

Eu și Águeda o priveam în tăcere, descumpănite.

– Ai mare grijă de Javier, este comoara mea neprețuită, îi spuse Amelia Águedei.

– Da, doamnă, știți că-l iubesc de parcă ar fi copilul meu.

– Ai grijă de el, răsfață-l.

A ieșit din odaie, iar eu am urmat-o, știind că avea să se întâmple ceva. Amelia a intrat în camera ei și a ieșit cu o valiză pe care de-abia o putea duce.

– Unde pleci? am întrebat-o eu tremurând, deși cunoșteam răspunsul.

–.Plec cu Pierre.

– Dar, Amelia, nu face asta! Am început să plâng în timp ce o imploram.

– Taci, taci, ori va afla toată casa. Tu ești comunistă ca și mine și poți să înțelegi pasul pe care îl voi face. Plec acolo unde pot fi de folos.

– Lasă-mă să te însoțesc!

– Nu, Pierre nu vrea, trebuie să plec singură.

– Și cu mine ce se va întâmpla?

– Soțul meu este bun la suflet și îți va îngădui să rămâi. Uite, ia-i, aveam ceva bani păstrați pentru tine.

Amelia mi-a pus în mână un teanc de bancnote pe care am refuzat să le iau.

– Edurne, nu-ți face griji, n-o să pățești nimic, Santiago va avea grijă de tine. În plus, te poți bizui mereu pe verișoara mea Laura. Ia asta, vreau să-i duci această scrisoare. Îi spun unde plec și ce voi face și o rog să aibă grijă de tine, dar să nu o dai nimănui altcuiva decât ei, promite-mi.

– Și ce-o să spun când vor vedea că nu te întorci? Pe mine mă vor întreba...

– Spune că m-am dus într-o vizită și că am zis că voi veni târziu.

– Dar soțul tău va vrea să știe adevărul...

– Santiago este și el în călătorie și, când se va întoarce, spune-i să vorbească cu verișoara mea Laura, ea îi va explica. În scrisoarea pe care ți-am dat-o pentru Laura o rog să anunțe ea familia că am plecat pentru totdeauna.

Ne-am îmbrățișat plângând, până când Amelia s-a desprins din brațele mele și, fără să-mi lase timp să spun ceva, a deschis ușa și a ieșit închizând-o încet.

Nu aveam să o mai văd pentru multă, multă vreme.»

Edurne suspină. Era obosită. Timp de trei ore vorbise fără o clipă de răgaz. Eu rămăsesem nemișcat, atent la o poveste care, pe măsură ce înainta, mă interesa din ce în ce mai mult. Eram uluit, multe din cele auzite mi se păreau nemaipomenite. Dar bătrâna aceea era acolo, având pe chip o expresie îndurerată și privirea pierdută în gol, o privire în care sălășluiau amintirile ei.

Da, pe Edurne o mâhnea să-și amintească acele zile care i-au schimbat viața, cu toate că nu mi-a spus ce s-a întâmplat cu ea după aceea.

Mi-am dat seama că nu puteam să o forțez să vorbească și, mai mult, era prea epuizată fizic și emoțional ca să insist să-mi lămurească unele aspecte ale relatării ei.

– Vreți să vă conduc undeva anume? am întrebat eu ca să zic ceva.

– Nu, nu-i nevoie.

– Aș dori să vă fiu de folos...

M-a fixat cu o privire obosită clătinând din cap. Voia să o las în pace, să nu o oblig să-și mai stoarcă memoria în care sălășluiau fantomele tinereții sale.

– Mă duc să anunț că am terminat. Nu știți cât de recunoscător vă sunt pentru tot ce mi-ați povestit, mi-ați fost de mare ajutor. Acum știu mai bine cine era Amelia, străbunica mea.

– Serios?

Întrebarea lui Edurne m-a surprins, dar nu am răspuns, am reușit doar să zâmbesc. Era foarte în vârstă; mi-am dat seama că avea acea paloare albăstrie care precede ultimul drum și am început să tremur.

– Le voi anunța pe doamne.

– Vă însoțesc.

Am ajutat-o să se ridice în picioare și am așteptat să se sprijine în bastonul pe care îl ținea în mâna dreaptă. Nu îmi imaginam cum fusese Edurne în trecut, dar acum era o bătrână extrem de slabă și de fragilă.

Amelia María Garayoa era cu mătușile ei. Părea îngrijorată și, când ne-a văzut intrând, a sărit de pe canapea.

– Era și timpul, chiar nu ți-ai dat seama că Edurne este foarte în vârstă? Dacă ar fi fost după mine, nu ți-aș fi permis să rămâi atât de multă vreme.

– Știu, știu...

– Ți-a fost folositoare conversația? vru să știe doña Laura.

– Da, sunt într-adevăr surprins. Trebuie să mă gândesc, să pun cap la cap tot ce mi-a povestit Edurne... Nu mi-aș fi putut închipui că străbunica mea a fost comunistă.

Rămaseră tăcute și mă făcură să mă simt stânjenit, ceea ce începea să fie un obicei al lor.

Amelia María o ajuta pe Edurne să se așeze, în vreme ce doña Laura mă privea plină de așteptări, iar cealaltă bătrână, doña Melita, părea pierdută în gândurile sale. Uneori, părea că nu îi mai pasă de ceea ce se întâmpla în jurul ei, ca și cum nu ar mai fi interesat-o ceea ce trăia.

Și eu eram obosit, dar știam că pentru a-mi continua investigația va trebui să vorbesc cu ele.

– Bine, dumneavoastră ați spus că îmi veți îndruma pașii. Care este următorul? Dar, dacă stau să mă gândesc mai bine, aș avea nevoie să vorbesc cu dumneavoastră, doña Laura, ca să-mi spuneți ce s-a întâmplat când...

– Nu, acum nu, mă întrerupse bătrâna doamnă, este târziu. Sună mâine și îți voi spune cum să continui.

Nu am protestat, știam că ar fi fost zadarnic, mai ales pentru că Amelia María îmi comunica din priviri că, dacă mai insist, îmi va da brânci pe ușă afară.

Când am ajuns acasă, am șovăit dacă să o sun pe mama ca să-i povestesc tot ce descoperisem despre străbunica sau, dimpotrivă, să nu spun o iotă până când nu voi avea istoria completă. Până la urmă, am ales să mă culc și să las decizia pentru a doua zi. Mă simțeam descumpănit; povestea străbunicii mele se dovedea a fi mult mai complicată decât prevăzusem și

nu știam dacă nu va deveni până la urmă un roman foileton sau dacă îmi mai putea aduce încă o mulțime de surprize.

Am adormit gândindu-mă că Amelia Garayoa, acea misterioasă străbunică a mea, fusese o romantică temperamentală, o femeie dornică de experiențe, constrânsă de obligațiile sociale ale epocii sale; puțin cam imprudentă și, fără doar și poate, stăpânită de o tendință clară către adâncul prăpastiei.

De dimineață, pe când îmi beam prima cafea din acea zi, am sunat-o pe mama.

– Ce mai telenovelă povestea străbunicii! i-am spus eu în loc de salut.

– Ai aflat, așadar, ce s-a întâmplat...

– Nu tot, ci doar o parte, și nu încape îndoială că, pentru anii aceia, a fost o doamnă foarte deosebită. Ce să spun, nu-i păsa de nimic.

– Povestește-mi...

– Nu, nu-ți voi povesti nimic, prefer să termin investigația și să scriu povestea, așa cum mi-a cerut mătușa Marta.

– Îmi pare foarte bine că nu-i povestești mătușii Marta, dar eu sunt mama ta și îți amintesc că eu ți-am dat prima pistă când ți-am spus să te duci să vorbești cu don Antonio, preotul din parohia noastră.

– Știu că ești mama mea și, fiindcă te cunosc foarte bine, știu că nu vei putea rezista tentației și vei povesti totul fraților tăi, așa că n-o să-ți spun nimic.

– N-ai încredere în mine!

– Bineînțeles că am încredere în tine, ești singura persoană în care am încredere, dar pentru lucrurile importante; cum ăsta nu este, prefer să nu-ți spun niciun cuvânt, cel puțin deocamdată, dar îți promit că vei fi prima care va cunoaște întreaga poveste.

Ne-am ciondănit puțin, dar nu a mai avut încotro decât să-mi accepte hotărârea. Apoi am sunat-o pe mătușa Marta, mai mult ca să nu creadă că îi cheltuiesc banii fără să muncesc.

– Vreau să vii la birou să mă informezi despre felul cum decurge investigația.

– Nu-ți voi istorisi nimic până când nu-ți voi preda toată povestea în scris, așa cum mi-ai cerut. Ți-am spus deja că am dat de urma străbunicii

mele, mă rog, a bunicii tale, și că, în cele din urmă, familia va afla ce s-a întâmplat, dar trebuie să lucrez în ritmul meu și fără presiuni.

– Eu nu fac presiuni asupra ta, eu te plătesc ca să cercetezi o poveste și, în consecință, trebuie să-mi dai socoteală pentru felul în care îmi cheltuiești banii.

– Te asigur că n-am făcut niciun fel de risipă și că îți voi da chiar și bonurile de la taxi; dar, deocamdată, oricât de mult te-ai înfuria, nu-ți voi dezvălui nimic. Sunt la începutul investigației și vreau doar să-ți spun că am obținut primele roade; adică sunt pe urmele Ameliei Garayoa. Nu cred că mai durează prea mult până termin investigația și atunci voi scrie relatarea și ți-o voi preda.

Nu i-am spus mătușii mele că le-am cunoscut pe verișoarele străbunicii și că încheiasem un pact cu ele: ajutorul lor în schimbul citirii manuscrisului și acordul lor înainte de a-l preda familiei mele. Aveam să înfrunt această problemă mai târziu.

Mă angajasem și față de mama că va fi prima care va cunoaște întreaga poveste a străbunicii noastre, astfel că, la momentul respectiv, voi decide cine va fi prima sau primele care vor afla; până atunci, voiam să fiu lăsat în pace.

Mătușa Marta a acceptat scrâșnind din dinți. Apoi i-am telefonat din nou mamei, pentru că eram sigur că mătușa o va suna ca să-i facă o serie de reclamații la adresa mea.

PIERRE

1

În zilele următoare, am încercat să aștern în ordine pe hârtie tot ce îmi povestise Edurne. Așteptam ca bătrânele doamne Garayoa să-mi telefoneze, întrucât cu greu aș fi putut duce investigația până la capăt fără ele.

Mi-a trecut prin minte gândul că ar trebui să încerc să o caut pe acea Lola, dar biata de ea o fi deja pe lumea cealaltă; cât despre Pierre, mă intriga cu adevărat. „Ce escroc! m-am gândit eu, mare neobrăzat trebuie să fii ca să-i sufli altuia nevasta în numele revoluției."

Era incredibil ca Pierre să mai trăiască încă, doar dacă o fi având peste o sută de ani, ceva mai mult decât imposibil, deoarece cred că am auzit-o pe Edurne spunând că, atunci când Pierre a cunoscut-o pe Amelia, era mai mare decât ea cu destul de mulți ani. Ea avea optsprezece, iar el trecuse de treizeci; prin urmare, probabilitatea ca Pierre să fie în viață era nulă.

Când, în sfârșit, m-a sunat Amelia María Garayoa, am oftat ușurat; adevărul e că ajunsesem să mă tem ca nu cumva bătrânele doamne să își fi regretat oferta și să fi decis să mă împiedice să-mi continui investigația.

– Mătușa mea vrea să te vadă, mi-a aruncat ea în chip de salut.

– Care din ele?

– Mătușa Laura.

– Și mătușa dumneavoastră Melita?

– Este foarte răcită și nu se simte bine.

– Auziți, am o curiozitate: doña Amelia și doña Laura sunt surori? Din ceea ce am citit în jurnalul străbunicii mele și mi-a povestit Edurne, cea mai bună prietenă a Ameliei era verișoara ei Laura. Am intrat într-o încurcătură, am încercat eu să-i par simpatic.

– Poate că toate astea sunt prea mult pentru dumneata, răspunse ea, lăsând să se înțeleagă limpede că nu prea are încredere în mine.

– Trebuie să recunoașteți că existența atâtor Amelia poate surprinde pe oricine, m-am apărat eu.

– Ei bine, nu, să-ți explic, pe una din străbunicile mătușilor mele, surorile bunicii, o chema Amelia, o femeie, după cum se spune, foarte frumoasă și iubită de întreaga familie; atât de mult, încât nepoții ei au hotărât că, dacă vor avea fiice, le vor pune numele bunicii lor. Și asta au făcut Juan și Armando Garayoa: le-au pus primelor lor născute numele Amelia, cel al bunicii lor.

– Ce încurcătură!

– O fi încurcătură pentru dumneata; pentru familia noastră, lucrurile sunt foarte clare.

– Din câte știu, am și eu ceva de-a face cu familia dumneavoastră...

– Rămâne de văzut.

– Dar v-am arătat certificatul de botez al bunicului meu Javier!

– Uite ce este, am îndoielile mele în privința dumitale; dar, în plus, chiar dacă ai fi nepotul fiului Ameliei Garayoa, ce rost are să apari așa, dintr-odată, cu povestea asta stupidă că vei scrie o carte despre străbunica dumitale?

– Eu n-am spus că voi scrie o carte, ci o relatare pe care mătușa mea Marta o va lega și o va dărui de Crăciun întregii mele familii.

– Emoționant!

Amelia Garayoa o spuse pe un ton zeflemitor care m-a supărat.

– Auziți, vă înțeleg reticențele, dar am fost sincer din primul moment și, pe deasupra, vă place sau nu, suntem rude.

– Ah, nu! Aici te înșeli. Eu și dumneata nu suntem nimic, oricât te-ai strădui să cauți grade de rudenie. Doar n-ai pretenția ca acum, deodată, familia Garayoa să se reîntâlnească cu familia Carranza, de parcă ar fi vorba de un roman foileton?!

– Auziți, în privința asta aveți dreptate, adevărul este că povestea străbunicii mele miroase a roman foileton... dar eu n-am nici cea mai mică intenție să vă propun să petrecem Crăciunul împreună.

– Nici să nu-ți treacă prin cap gândul că ar trebui să ne cunoaștem familiile.

– Nu este intenția mea, mi-e de-ajuns că trebuie să supraviețuiesc în familia mea, ca să trebuiască să mai suport alta care vă include și pe dumneavoastră.

– Ești nepoliticos!

– Nu, nu sunt, vreau doar să vă spun că sunt de acord că trecutul este trecut.

– Să lăsăm baltă această discuție inutilă. Mătușa mea te așteaptă mâine la douăsprezece. Să fii punctual!

Amelia María Garayoa închise telefonul fără să-și ia la revedere. Într-adevăr, nu îi eram simpatic.

A doua zi, am ajuns punctual la întâlnire, cu un buchet de trandafiri roz. Jupâneasa m-a condus în bibliotecă, unde mă aștepta doña Laura.

Stătea într-un fotoliu și avea o carte pe genunchi.

– Ai ajuns deja... ia loc, mi-a poruncit ea, arătându-mi un fotoliu aproape de al ei.

– Cum se simte sora dumneavoastră? am întrebat eu pe un ton îngrijorat, în timp ce îi ofeream buchetul de trandafiri. I-am adus aceste flori...

– Sora mea? întrebă ea ușor mirată.

– Nepoata dumneavoastră Amelia María mi-a spus ieri că doña Melita este răcită...

– Ah, da! Sigur că este răcită, dar se simte deja mai bine, de ieri nu mai are febră. Suntem foarte în vârstă, știi? Și ne afectează orice... iar gripa de anul acesta a picat foarte rău. Dar se simte mai bine. Îi voi spune că ai întrebat de ea.

Făcu un gest pentru a-i indica jupânesei să ia florile și îi ceru să aducă pentru amândoi cafeaua.

– Bun, ce părere ai despre ce ți-a povestit Edurne? mă întrebă ea fără altă introducere.

– De fapt, mi se pare că verișoara dumneavoastră era o tânără destul de aiurită, și aspira să devină eroină, am răspuns eu ca o concluzie.

– Da, e ceva adevărat în ce spui, dar nu numai asta. Verișoara mea Amelia a fost întotdeauna o fată inteligentă, neastâmpărată, doar că a greșit secolul; dacă s-ar fi născut în ziua de azi, ar fi devenit o femeie remarcabilă, ar fi putut să-și dezvolte întregul ei talent, dar pe vremea aceea...

– Faptul că a plecat cu acel Pierre crezând că trebuie să se sacrifice pentru revoluție... în sfârșit, mi se pare o scuză puerilă. A plecat cu el pentru că s-a îndrăgostit și tot ar fi plecat, cu sau fără revoluție, am încheiat eu sub privirea îngrozită a doñei Laura.

– Tinere, mi se pare că dumneata n-ai înțeles nimic. O judeci cu multă ușurință pe Amelia. Poate că nu ești în stare să înțelegi... poate că nu ești persoana adecvată ca să-i scrii povestea...

Era clar că dădusem cu bâta în baltă. Cine m-a pus să-mi dau drumul la gură pe nepusă masă și să-mi spun părerea despre străbunica mea! Am încercat să o dreg cum mi-a stat în putință.

– Vă rog, nu interpretați greșit! Uneori, noi, jurnaliștii, suntem cam impulsivi, spunem lucrurile cu brutalitate, uitând de nuanțe, dar vă asigur că, în momentul când voi scrie această poveste, o voi face cu imparțialitate și cu afecțiune; la urma urmelor, a fost străbunica mea.

M-am temut să nu-mi spună să plec, dar nu a zis nimic. A așteptat ca jupâneasa, care tocmai intrase, să ne toarne cafeaua.

– Bine, dumneata ai spus că ai câteva întrebări de pus. Ce mai vrei să știi?

– De fapt, dumneavoastră trebuie să-mi spuneți pe ce cale să o apuc. Recunosc că fără ajutorul dumneavoastră mi-ar fi foarte greu să pot descifra istoria străbunicii mele. Aș vrea, de asemenea, să-mi povestiți ce s-a întâmplat când s-a întors Santiago, străbunicul meu.

– Să nu-l compătimești. Santiago a fost un om dintr-o bucată, care a suferit, într-adevăr, pentru pierderea Ameliei, dar care a știut să se biruie pe sine însuși cu o demnitate enormă.

– Exact despre asta aș dori să-mi vorbiți. La urma urmelor, dumneavoastră erați rudele cele mai apropiate ale Ameliei.

– Bine, îți voi povesti câteva amănunte, dar să nu-ți iei obiceiul ca noi să fim cele care îți dăm informațiile; nu așa ne-a fost înțelegerea. De altfel, sunt lucruri pe care, chiar dacă am dori, n-am putea să ți le povestim pentru că nu le cunoaștem. Dar, așa cum spui dumneata, știm pe ce căi trebuie să o apuci. Ți-am pregătit încă două întrevederi.

M-am instalat comod în fotoliu, dispus să o ascult pe doña Laura, care rămăsese tăcută, de parcă s-ar fi gândit de unde să înceapă...

«A doua zi după fuga Ameliei, Edurne mi-a adus scrisoarea verișoarei mele. Era într-o duminică de la sfârșitul lunii martie a anului 1936 și eram cu toții acasă. O am aici ca să ți-o arăt. În scrisoare, Amelia îmi spunea că se îndrăgostise de Pierre, că nu suporta gândul că el avea să plece și că nu îl va mai vedea niciodată, că prefera să moară decât să-l piardă. Mă implora, de asemenea, ca eu să le explic absența ei părinților săi și lui Santiago; insista că adevăratul motiv nu era Pierre, ci idealurile sale revoluționare. Le cerea iertare tuturor și mă ruga să fac tot posibilul pentru a evita ca fiul ei să o urască; zicea, de asemenea, că va reveni într-o bună zi să-l ia pe Javier. Și îmi cerea să am grijă de Edurne, pentru că se temea că Santiago ar putea să o concedieze.

Se poate imagina starea mea de șoc când am citit scrisoarea aceea. Mă simțeam distrusă, pierdută și chiar trădată, pentru că Amelia nu numai că era verișoara mea, dar era și cea mai bună prietenă a mea. De mici copile, împărtășiserăm până și confidențele cele mai lipsite de importanță, eram mai legate una de cealaltă decât de propriile surori.

Edurne era îngrozită. Se gândea, și pe bună dreptate, că putea să rămână fără slujbă, că va trebui să se întoarcă în cătun. Plângea, rugându-mă să o ajut. Eu mă simțeam depășită de situație, dat fiind că, la optsprezece ani, pe vremea aceea, îți poți imagina cât de puțin știam despre lume, iar verișoara mea fugise, lăsându-mi pe umeri o responsabilitate pentru care nu eram pregătită. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să încerc să o liniștesc pe Edurne și să-i promit că nu i se va întâmpla nimic și i-am spus să se întoarcă acasă la Amelia și că, dacă cineva o va întreba de Amelia, trebuia să răspundă că nu știe unde plecase. Apoi m-am dus să o văd pe mama, care în momentul acela era cu bucătăreasa dându-i instrucțiuni, pentru că în seara aceea aveam musafiri.

– Trebuie să vorbesc cu tine.

– Nu poți să aștepți? Să nu crezi că e ușor să organizezi o cină pentru douăsprezece persoane.

– Mamă, este foarte urgent, trebuie să vorbesc cu tine, am insistat eu.

– Cât de nerăbdătoare sunteți voi, fetele din ziua de azi! Noi, oamenii mari, trebuie să lăsăm totul ca să vă facem pe plac. În sfârșit, du-te în salonaș, că vin imediat.

Mama a întârziat încă ceva vreme până a venit să stea de vorbă cu mine; între timp, eu mi-am ros toate unghiile.

– Ce s-a întâmplat, Laura? Sper să nu fie vreo prostie de-ale tale.

– Mamă, Amelia a plecat.

– Sora ta? Firește că a plecat, s-a dus în vizită la prietena ei Elisa.

– Nu mă refer la sora mea, Melita, ci la verișoara mea.

– Dacă n-ai găsit-o, s-o fi dus acasă la părinții ei sau să viziteze pe cineva, sau poate că o fi cu acea Lola...

– A plecat pentru totdeauna.

Mama a rămas tăcută, încercând să priceapă ceea ce tocmai auzise.

– Dar ce tot spui? Ce prostie mai e și asta?! Știu că e supărată pe Santiago din pricina ultimei lui călătorii... Adevărul e că Santiago ar trebui să fie mai respectuos și să nu mai plece așa, când îi e lumea mai dragă... dar Amelia știe deja cum este soțul ei...

– Mamă, Amelia l-a părăsit pe Santiago.

– Dar ce vrei să spui, copilă?! Gata cu prostiile!

Mama se făcuse roșie de enervare. Îi venea greu să înțeleagă ceea ce îi spuneam.

– A plecat pentru că... deoarece crede în revoluție și se va sacrifica pentru a construi o lume mai bună.

– Dumnezeule! Nu pot să cred că Lola i-a spălat în așa hal creierul bietei tale verișoare! Hai, spune-mi unde este, o să-l sun pe tatăl tău, trebuie să mergem să o căutăm numaidecât... îmi închipui că s-a dus acasă la Lola aia.

– A plecat în Franța!

– În Franța? Ce vorbești? Spune-mi ce s-a întâmplat, dar cum poți să zici că Amelia a plecat în Franța...?

Tata a intrat în salonaș alarmat de țipetele mamei. S-a speriat când a văzut-o mișcându-se dintr-o parte într-alta și făcând gesturi teatrale.

– Dar ce se întâmplă? Elena, ce se întâmplă? Te simți rău? Laura, sper că nu i-ai provocat nicio supărare mamei tale și cu atât mai puțin azi, când avem oaspeți la cină...

– Tată, Amelia a plecat în Franța. L-a părăsit pe Santiago și pe familia ei, dar într-o bună zi se va întoarce după Javier.

Am spus totul dintr-o suflare, fără preambuluri. Tatăl meu a rămas mut, privindu-mă fix, de parcă n-ar fi înțeles ce îi spuneam. Mama, neconsolată, izbucnise în plâns.

Le-am povestit cu poticneli despre fuga Ameliei, încercând să nu o trădez, fără să-l pomenesc nicio clipă pe Pierre.

Tatălui meu nu îi venea să creadă că nepoata lui, oricât ar fi fost de aiurită, a plecat în Franța să facă revoluție.

– Dar ce revoluție? insista tatăl meu.

– Păi, revoluția. Știi ce se spune: comuniștii vor să ducă revoluția pretutindeni... am răspuns eu fără prea mare convingere.

Vreme de mai bine de o oră, tata mi-a pus necontenit întrebări, în timp ce mama vorbea întruna despre influența Lolei.

– Trebuie să-i sunăm pe Juan și pe Teresa. Ce supărare le vom pricinui! Și tu, Laura, arată-mi scrisoarea aceea pe care ți-a scris-o Amelia, îmi ceru tatăl meu.

I-am mințit. Am jurat că, din cauza nervilor, fără să-mi dau seama, am rupt-o. Nu i-o puteam da, pentru că în scrisoare Amelia spunea tot adevărul, și anume că se îndrăgostise de Pierre.

– Nu te cred! spuse tatăl meu cerând scrisoarea.

– Te asigur că am rupt-o fără să-mi dau seama, am protestat eu plângând.

Unchiul Juan și mătușa Teresa au ajuns la noi acasă în mai puțin de o jumătate de oră. Tata insistase că era urgent să vină. Pentru el însemna o mare suferință să fie nevoit să-i spună fratelui său că fiica lui fugise.

Tata mi-a cerut să le povestesc tot ce știam, iar eu, printre lacrimi, le spuneam tot ce puteam.

Mătușa Teresa a leșinat și mama a trebuit să se ocupe de ea, ceea ce ne-a permis tatălui meu, unchiului Juan și mie să ne refugiem în birou, unde amândoi insistau pe lângă mine să le spun tot ce știam. Eu nu am cedat câtuși de puțin și am atribuit revoluției cauza pentru care a fugit verișoara mea Amelia.

– Bine, acceptă unchiul Juan, atunci vom merge la Lola aia; ea a fost cea care i-a vârât în cap Ameliei aceste idei extremiste. Ea o fi știind unde este, nu cred că a avut timp să ajungă în Franța; în orice caz, va trebui să ne spună unde o putem găsi. Dar, mai întâi, vom merge acasă la Amelia,

trebuie să ne străduim să nu alarmăm servitorii în legătură cu cele ce se întâmplă. Sper ca Edurne să nu scoată o vorbă.

În vreme ce mama se ocupa de mătușa Teresa, am fost cu tatăl și cu unchiul meu acasă la Amelia. Dar nu era ziua noastră norocoasă și, când am ajuns acolo, am avut o mare surpriză, fiindcă Santiago se întorsese de dimineață din călătorie.

Santiago vorbea cu Edurne sau, mai bine zis, Santiago vorbea, iar Edurne plângea.

El a fost surprins să ne vadă și eu am început să tremur. Să mă aflu față în față cu părinții mei, cu unchiul și mătușa mea era ceva, dar să mă confrunt cu Santiago...

Unchiul Juan era și el nervos. Nu avea să-i fie ușor să-i spună lui Santiago că soția lui plecase.

– Ce se întâmplă? întrebă Santiago pe un ton înghețat.

– Putem vorbi între patru ochi? îl rugă unchiul Juan.

– Da, desigur. Însoțiți-mă în birou, iar tu, Edurne... vom continua discuția după aceea.

L-am urmat în birou toți trei, eu rugându-mă cu voce joasă, cerându-i lui Dumnezeu să facă o minune și Amelia să apară brusc. Dar în ziua aceea Dumnezeu nu m-a auzit.

Santiago ne-a poftit să luăm loc, dar unchiul Juan era atât de nervos, încât a rămas în picioare.

– Îmi pare rău pentru ce îți voi spune... sunt dezolat... și te asigur că nu înțeleg, dar...

– Don Juan, cu cât îmi veți spune mai degrabă de ce ați venit, cu atât mai bine, îl întrerupse Santiago.

– Da... desigur... regret cele întâmplate... dar, în sfârșit, n-am încotro decât să te informez că Amelia a fugit.

L-am apucat pe tatăl meu de mână de parcă aș fi căutat un refugiu, pentru că figura lui Santiago exprima o mânie fără margini.

– A fugit? Unde? De ce? Santiago încerca să se controleze, dar era evident că era pe punctul de a izbucni.

– Nu știm... mă rog, ba da... se pare că a plecat în Franța.

– În Franța? Dar ce nebunie mai e și asta?! Santiago ridicase tonul.

– Amelia i-a scris Laurei ca să-i explice, reuși tatăl meu să spună.

– Ah, da? Bine, atunci să citim scrisoarea aceea. Și mă privi fix, în timp ce întindea mâna, așteptând să-i înmânez misiva Ameliei.

– N-o am, am șoptit eu, fiind atât de nervoasă, am rupt-o…

– Aha! Și ai pretenția să te cred?

– Ăsta-i adevărul! Mi-am dat seama că, în ciuda protestului meu, Santiago tot nu mă credea.

Adevărul e că mi-a fost întotdeauna greu să mint.

– Și ce te-a autorizat Amelia să ne spui? Santiago continua să facă eforturi să se stăpânească.

– Păi, a plecat în Franța să susțină revoluția, acolo sunt mai pregătiți ca să dea o mână de ajutor la răspândirea Revoluției sovietice pretutindeni.

Am spus-o ca pe apă, învățasem bine lecția.

– Laura, cu cine a plecat Amelia? Tonul lui Santiago era aspru și tăios.

Mi-am mușcat buza până la sânge și mi-au dat lacrimile.

– Răspunde, fata mea, mi-a cerut tata.

– Nu știu…

– Ba da, știi. Tu și Edurne știți exact ce s-a întâmplat, când și cu cine a plecat, afirmă Santiago.

Don Juan și tatăl meu s-au privit cu spaimă, în vreme ce Santiago își pironea ochii într-ai mei, făcându-mă să-mi plec capul rușinată.

– Laura, nu-i faci niciun serviciu Ameliei ascunzându-ne adevărul. Verișoara ta, prost sfătuită, a comis o greșeală, dar, dacă ne spui tot ce știi, încă mai putem să o îndreptăm, insistă tata.

– Ce știu eu este că a plecat să facă revoluția… am răspuns eu suspinând.

– Nu spune prostii! mă întrerupse Santiago. Nu ne lua drept tâmpiți. Vina este a mea, pentru că i-am permis Ameliei să participe la acele întruniri ale Tineretului Socialist din Spania la care o ducea Lola. Și cu atât mai mult, pentru că mă amuza faptul că Edurne lua atât de în serios apartenența ei la organizația aceea. Amelia, o revoluționară? Da, o revoluționară însoțită de servitoarea ei pentru ca, firește, domnișoara să nu fie nevoită să se deranjeze nici ca să-și facă patul.

– Amelia n-a luat-o cu ea pe Edurne, am protestat eu prinzând puțin curaj.

– Nu, n-a luat-o cu ea, pentru că nu i s-a permis. Edurne mi-a povestit că ea a vrut s-o însoțească, dar că Amelia i-a spus că nu era autorizată să meargă cu nimeni. Bine, ați venit să-mi spuneți ceea ce știam deja, că Amelia a plecat. Când am ajuns acasă azi-dimineață, am întrebat de soția mea și nimeni n-a știut să mă pună la curent, iar Edurne a început să plângă atunci când am întrebat-o de ea. A reușit să-mi spună doar aceeași prostie ca și tine, Laura, că Amelia a plecat în Franța să facă revoluție.

Deodată, Santiago părea obosit, de parcă toată furia pe care o stăpânise s-ar fi transformat în resemnare.

– Santiago, suntem alături de tine, dispuși să te ajutăm cu orice ar fi, dar vreau să te rog s-o ierți pe nepoata mea, este o copilă fără nicio intenție rea. Cuvintele tatălui meu păreau că reînvie mânia lui Santiago.

– Să mă ajutați? În ce fel ați putea să mă ajutați? Nu vă lăsați amăgit, don Armando, dacă Amelia a plecat înseamnă că... înseamnă că a plecat cu alt bărbat.

– Nu, nici vorbă de așa ceva – unchiul Juan se postă ofensat în fața ginerelui său. Nu-ți voi permite să fii nerespectuos cu fiica mea. Amelia e o copilă, da, a comis o greșeală, dar să plece cu alt bărbat, niciodată! Nu vreau să-ți reproșez nimic, dar călătoriile tale neanunțate n-au fost tocmai modul cel mai adecvat de a te îngriji de căsnicia ta.

Santiago a strâns din pumni. Cred că, dacă nu ar fi fost desăvârșita lui educație și, mai ales, faptul că era un bărbat care știa să se controleze, l-ar fi lovit pe unchiul Juan.

– Vreau să cred că Amelia ne-ar fi părăsit pe mine și pe fiul ei numai pentru o mare pasiune. Să-l abandoneze pe Javier doar pentru o revoluție? Nu, dumneavoastră nu o cunoașteți pe Amelia. E foarte adevărat că nu s-a comportat niciodată ca o mamă grijulie cu Javier, dar eu știu că îl iubește; în ceea ce mă privește... credeam același lucru.

– Ne-am gândit să mergem acasă la Lola, interveni tatăl meu, sper că ne vei însoți.

– Nu, nu, don Armando, nu vă voi însoți. Nu voi merge s-o caut. Dacă a plecat, o fi știind ea de ce și va trebui să-și asume consecințele.

– Dar este soția ta! protestă unchiul Juan.

– O soție care m-a părăsit.

– Dar tu tocmai te-ai întors dintr-o călătorie și, când ai plecat, nici măcar nu ți-ai luat rămas-bun de la ea...!

Santiago a ridicat din umeri. Pentru el era perfect normal să plece și să vină fără să dea explicații, de parcă ar fi fost o prerogativă pentru care nu trebuia să se justifice.

– Am dori să ne însoțești acasă la Lola, insistă tatăl meu.

– V-am mai spus că nu, don Armando. Iar tu, Laura...

Nu mi-a mai adresat niciun alt cuvânt, dar m-a făcut să mă simt ca o ticăloasă.

Am plecat distruși de la Santiago. Nu putusem să vorbim cu Edurne, iar eu m-am bucurat, pentru că nu știu dacă am fi putut să ne menținem ferme în versiunea noastră, dacă amândouă am fi fost presate.

Le-am indicat unde locuia Lola. Am mers grăbiți până în strada Toledo, până când am găsit locuința pe care Lola o împărțea cu Josep și unde trăia cu fiul ei Pablo. Lola ocupa o mansardă la care se ajungea printr-o scară întunecoasă. Eu fusesem în casa aceea o singură dată, însoțind-o pe verișoara mea. De fapt, nici mie nu-mi plăcea Lola, nici eu ei, astfel că obișnuiam să ne tratăm cu o răceală care o mâhnea pe Amelia. Ei i-ar fi plăcut să fim prietene și, mai ales, să poată împărtăși cu mine peripețiile ei cu Lola.

Soneria nu funcționa, așa că unchiul Juan a bătut în ușă. Ne-a deschis Pablo, fiul Lolei. Puștiul era răcit și părea că are febră.

– Ce doriți?

– Pablo, o căutăm pe Amelia, am reușit eu să spun înainte ca unchiul sau tatăl meu să vorbească.

– Dar Amelia a plecat cu Pierre, au plecat azi-noapte cu trenul, răspunse el.

Unchiul Juan s-a făcut alb la față auzind ceea ce tocmai spusese copilul.

– Putem intra? a întrebat el dându-l la o parte și intrând.

Pablo a ridicat din umeri, privindu-mă mirat de situație.

– Mama nu-i acasă, și nici Josep.

– Cine-i Josep? întrebă unchiul Juan.

– Tatăl meu.

– Și îi spui Josep? Întrebarea unchiului meu nu a părut să-l surprindă pe copil.

– Da, toți îi spun Josep, dar uneori îi spun și tată, depinde cum îmi vine.

În acest moment al conversației, eram deja în mica încăpere care servea drept cameră de zi și de dormitor al lui Pablo. Mansarda avea doar două camere: una era cea în care ne aflam, iar cealaltă, încă și mai mică, unde dormeau de obicei Lola și Pablo când Josep nu era acasă, precum și o bucătărie minusculă luminată printr-o lucarnă. Nu aveau cameră de baie; ca și ceilalți locatari, trebuiau să folosească o toaletă situată pe palier.

Unchiul Juan a căutat din priviri un scaun pe care să se poată așeza. Eu și tatăl meu am rămas în picioare, în vreme ce Pablo se așeza pe un alt scaun, așteptând să-i spunem ce dorim.

– Bine, zi-ne exact unde este Amelia, îi porunci unchiul meu.

– V-am mai spus: în Franța, cu Pierre.

– Și cine este Pierre? insistă unchiul meu.

– Logodnicul Ameliei... mă rog, nu știu dacă e logodnicul ei, pentru că Amelia este măritată, dar dacă nu-i logodnicul ei, e ceva asemănător. Se iubesc și Amelia îl va ajuta.

Unchiul Juan a început să transpire, în vreme ce tatăl meu, năucit de ceea ce spunea Pablo, a hotărât să ia loc.

– Pablo, nu spune astfel de lucruri... Amelia și Pierre sunt doar prieteni... Amelia îl va ajuta să facă revoluția, am intervenit eu, privindu-l neliniștită pe Pablo, încercând să-i spun din priviri să nu mai rostească niciun cuvânt.

– Taci! Tonul tatălui meu mă întrerupse brusc. Și tu, băiete, adăugă el, o să ne spui tot ce știi.

Pablo a părut că se sperie dintr-odată și a înțeles că a vorbit mai mult decât ar fi trebuit.

– Eu nu știu nimic! reuși el să îngaime, îngrijorat.

– Ba știi foarte bine! Și ne vei spune. Tatăl meu se ridicase și se postase în fața copilului, care îl privea speriat.

– Cu cât ne vei povesti mai repede tot ce știi, cu atât vom pleca mai repede de aici, îl somă unchiul Juan.

– Dar eu nu știu nimic! Te rog, Laura, spune-le să mă lase în pace!

Mi-am plecat ochii rușinată. Nu puteam să fac asta și nici să spun altceva. Nici tatăl și nici unchiul meu nu aveau să-mi permită să intervin ca să-l împiedic pe copil să vorbească.

– Mama spune că nu sunt sclav, că nu trebuie să mă umilesc în fața capitaliștilor de rahat, spuse Pablo, încercând să-și facă singur curaj.

– Dacă nu ne zici ce știi, o să te ducem la comisariat, poliția o s-o caute pe mama ta și o să vedem după aceea ce-o să se întâmple, îl amenință tatăl meu.

Pablo, căruia îi străluceau ochii din ce în ce mai tare din cauza febrei și a spaimei, a început să se smiorcăie.

– Mama este revoluționară și acum ne guvernează fasciștii. Aceasta a fost ultima încercare a lui Pablo înainte de a începe să vorbească.

– Bine, să mergem la comisariat; din câte știu, mama ta are câteva socoteli neîncheiate cu poliția și, oricât o fie ea de revoluționară, legea e lege pentru toată lumea, a afirmat tatăl meu.

Pablo mi-a căutat din nou privirea, cerându-mi ajutorul, dar eu nu puteam să-i spun nimic, mă rugam ca băiatul să nu dea niciun indiciu care ar putea zădărnici fuga Ameliei.

– Amelia a venit aseară aici, Pierre o aștepta. Au spus că se duc să ia trenul, că mai întâi vor pleca la Barcelona și apoi în Franța.

– La Barcelona? întrebă unchiul Juan.

– Pierre trebuie să se întâlnească cu niște prieteni ai tatălui meu, reuși Pablo să spună.

– Unde locuieşte tatăl tău? vru să ştie unchiul Juan.

– Pe o stradă din cartierul Ensanche.

– Și care este numele de familie al tatălui tău? insistă unchiul meu.

– Soler.

– Spune-mi, cine-i Pierre? Tatăl meu vorbea acum pe un ton blând, încercând să-l liniștească pe Pablo.

– E un prieten al părinților mei, este un revoluționar de la Paris. Lucrează ca să ducă revoluția pretutindeni și ne ajută.

– Este logodnicul Ameliei? Tatăl meu puse întrebarea fără să ne privească nici pe mine, nici pe unchiul Juan.

– Da, murmură Pablo. Ieri, când a venit Amelia, s-au sărutat. Ea plângea foarte tare, dar el i-a promis că nu va avea niciodată motive să regrete

că a plecat cu el. Pierre o săruta întruna și Amelia pe el. Se sărutau așa cum se sărută părinții mei... iar Amelia i-a spus că îl va urma până la moarte.

Am început să tușesc. Era o tuse nervoasă, tot ce-mi doream era ca Pablo să tacă, să nu mai scoată niciun cuvânt, ca tatăl și bietul meu unchi Juan să nu mai audă toate acele amănunte.

Unchiul Juan era palid și trupul îi era atât de rigid, încât părea un cadavru. Îl asculta pe Pablo cu ochii mari deschiși și în ei nu se citea doar suferința, ci și rușinea și stupoarea. Cum să și-o poată închipui pe Amelia sărutându-se cu un bărbat care nu era soțul ei? Era oare cu putință ca ea să se lege de un alt bărbat până la moarte? Tot ce auzise nu i se părea cu putință, ca și cum ar fi fost vorba de o străină, nu de propria fiică. Deodată, părea să-și fi dat seama că nu o cunoștea, că femeia despre care vorbeau nu avea nimic de-a face cu prima lui născută, cu fiica pe care o iubea din tot sufletul.

Tata s-a apropiat de unchiul meu, îndemnându-l să plecăm. Unchiul Juan s-a ridicat cu chiu, cu vai în picioare. Părea un robot. Tatăl meu l-a luat de braț, ajutându-l să se îndrepte spre ușă. Au ieșit, fără să-l salute pe Pablo.

– Mâine plec la Barcelona, îmi spuse băiatul în loc de rămas-bun.

– La Barcelona? Și o s-o vezi pe Amelia? am întrebat eu cu voce joasă.

– Nu știu, dar mama zice că o să locuim cu tatăl meu. E foarte bucuroasă. Mie îmi pare rău că plec din Madrid, chiar dacă aici nu avem pe nimeni. Mă rog, pe bunica mea, dar mama nu se înțelege bine cu ea.

– Dacă o vezi pe Amelia, spune-i... spune-i că-i doresc să fie foarte fericită și că o iubesc mult.

Pablo a încuviințat fără să spună o vorbă, iar eu am ieșit iute, ca să-i ajung din urmă pe tata și pe unchiul Juan.

La întoarcerea mea acasă, mătușa Teresa încă mai plângea. Mama îi dăduse să bea două cești cu ceai de tei și un pahar cu Apa carmelitelor[1], dar n-au avut niciun efect. Mama o chemase pe verișoara mea Antonietta, care stătea pe scaun, foarte serioasă, fără să scoată o vorbă.

– Ați găsit-o? întrebă nerăbdătoare mama.

[1] Soluție calmantă pe bază de plante, utilizată în secolul al XVII-lea în mănăstirile Ordinului Carmelitelor pentru a trata crizele de nervi, isteria, chiar și depresia (n.tr.)

Tatăl meu i-a povestit fără lux de amănunte că ne-am văzut cu Santiago și apoi am fost acasă la Lola și că, după cum se pare, Amelia a plecat la Barcelona, dar că destinația ei finală este Franța.

Mătușa Teresa a plâns cu și mai multă patimă și disperare auzind relatarea din ultimele ore și nu reușea decât să ceară să i se înapoieze fiica.

Nu știam ce să facem, nici ce să spunem; a fost cea mai lungă zi din viața mea.

Pe la mijlocul după-amiezii, eu și Melita i-am însoțit pe mătușa, pe unchiul și pe verișoara noastră acasă la ei. Eram foarte îndurerați cu toții, dar mama hotărâse că nu putea anula cina din seara aceea, deoarece printre invitați era și un cuplu împreună cu doi dintre fiii lor, din care unul o curta pe sora mea Melita și știam că în noaptea aceea avea să ceară oficial permisiunea de a-i face curte.

Eu aș fi rămas cu dragă inimă cu unchiul, cu mătușa și cu Antonietta, dar ei au preferat să fie singuri.

Cina a fost un coșmar. Tata era absent; mama, nervoasă, iar sora mea, șocată de cele întâmplate, de-abia îi acorda atenție pretendentului ei. E foarte adevărat că tânărul nu a fost descurajat de atmosfera neobișnuită și, susținut de tatăl său, a sfârșit prin a-i cere tatălui meu permisiunea pentru a începe o relație cu sora mea. Tatăl meu i-a acordat-o fără să se arate entuziasmat. După mai mulți ani, i-am povestit lui Rodrigo ce se întâmplase în ziua aceea. Deși acum nu are nicio legătură, vă voi spune totuși că, la scurtă vreme după ce a izbucnit războiul civil, Rodrigo s-a însurat cu sora mea Melita.

În dimineața următoare, Edurne s-a prezentat la mine acasă cu valiza. Santiago i-a dat o sumă generoasă de bani ca să se întoarcă în cătun, la mama și la bunicii ei.

– Eu nu mă pot întoarce, domnișoară Laura; mama mă omoară dacă află că don Santiago m-a dat afară.

– Dar tu n-ai nicio vină pentru tot ce s-a întâmplat, mama ta te va înțelege, i-am spus eu, puțin convinsă.

– Acolo au nevoie de ce câștig eu, gospodăria de-abia le oferă strictul necesar ca să trăiască și, în plus, mama îmi face trusoul, în cazul în care m-aș mărita într-o bună zi.

– Trusoul poate să aştepte, interveni mama, iar tu, fiind acolo, poţi oricând să dai o mână de ajutor. De altfel, fratele tău Aitor este bine situat în PNV; cumnata mea Teresa mi-a spus că este foarte bine văzut.

– Ah, doña Elena, dumneavoastră n-o cunoaşteţi pe mama! Nu ştiţi cât de mult o să se supere. Ea mi-a cerut să mă comport cum s-a purtat ea întotdeauna cu familia Garayoa şi vedeţi şi dumneavoastră ce am făcut eu.

Edurne plângea neconsolată şi mă ţinea de mână, implorându-mă să nu o părăsesc. Eu mă zbăteam între ceea ce mă rugase verişoara mea Amelia, să am grijă de Edurne, şi povara responsabilităţii pe care mi-o asumam. Loialitatea faţă de verişoara mea a avut câştig de cauză.

– Mamă, pot vorbi cu tine un moment între patru ochi?

Mama m-a privit cu neîncredere; mă cunoştea foarte bine şi ştia ce aveam de gând să-i cer, aşa că a încercat să tragă de timp.

– Uite ce este, Laura, nu pot să mai pierd vremea, avem destule probleme pe cap...

– Doar o clipă! am implorat-o eu.

Am ieşit din salon şi ne-am dus în camera mea. În momentul acela, mama devenise deja foarte prost dispusă.

– Laura, trebuie să fii chibzuită, începu ea să-mi spună, dar am întrerupt-o.

– Ce-ai să-mi reproşezi? Cu ce te-am supărat?

– Cu nimic, copilă, cu nimic, dar trebuie să înţelegi că nu o putem angaja pe Edurne, ştiu că asta o să-mi ceri.

– Dar, mamă, ea nu se poate întoarce în cătun! Tu ştii că Amaya e cam năbădăioasă...

– Amaya a fost întotdeauna o servitoare credincioasă. Măcar de-ar fi fost şi Edurne ca mama ei, n-ar fi intrat în bucluc şi nici nu i s-ar fi umplut capul cu aiureli despre revoluţie.

– Te rog frumos, vorbeşte cu tata!

– Nu suntem bogaţi, nu putem aduce încă o gură în casă. Chiar nu-ţi dai seama de situaţie? Politica răvăşeşte totul: sunt greve, tulburări de stradă, unii nebuni atacă mănăstirile; nu ştiu ce se va întâmpla... iar tatăl tău este un mototol, îl sprijină pe don Manuel Azaña, ca şi fratele său Juan, dar cred că Azaña nu va reuşi să controleze situaţia...

– Nu mă interesează politica! Ce vreau eu este s-o ajut pe Edurne! Și să nu-mi spui că nu-i putem găsi un locșor în casă. Poate dormi în odaia cameristei tale, n-o va deranja pe Remedios. De altfel, Remedios este în vârstă, îi va prinde bine s-o ajute cineva.

– Nici gând! Nu vreau să am o comunistă drept subretă, nu vreau belele în casă. E de-ajuns câte avem din cauza celor întâmplate cu verișoara ta Amelia.

Tata a bătut ușor la ușă. Auzise vocea iritată a mamei.

– Mă duc la birou, o să mă întorc la masă. Dar ce se întâmplă?

– Fiica ta vrea s-o aducem pe Edurne aici, în casă. Santiago a dat-o afară.

– Te rog, tată!

– Uite ce este, ceea ce putem face este să vorbim cu unchiul și cu mătușa ta, eu însumi mă voi duce să-i fac o vizită Teresei și să-i explic situația. Ei ar trebui să-și ia răspunderea pentru Edurne. La urma urmelor, Edurne este fiica Amayei, care a fost mulți ani servitoarea lor. Ei vor ști ce să facă.

Mama se arăta încăpățânată ca un catâr.

– Nu cred că-i o idee bună, spuse tatăl meu, spre surprinderea mea și a mamei.

– De ce nu? Spune-mi, Armando, de ce nu? Edurne nu este problema noastră.

– Amelia este nepoata mea și ceea ce a făcut are consecințe și asupra noastră, nu ne putem spăla pe mâini. Uite ce este, Elena, pentru fratele meu și pentru Teresa ar fi dureros să fie obligați să o primească pe Edurne. Ar face-o, desigur, dintr-un simț al responsabilității, dar prezența ei ar fi o permanentă aducere-aminte a dramei pe care trebuie să o înfrunte. Nu, nu vreau să le provoc și mai multă durere fratelui și cumnatei mele, iar Laura are dreptate, n-o putem abandona pe fetișcana aia proastă.

– Este o comunistă, răspunse mama și părea că scuipă cuvântul „comunistă".

– Crezi că Edurne știe cu adevărat ce este comunismul? Și chiar dacă ar fi comunistă, de ce n-ar trebui să fie? Ce i-a dat ei viața până acum, ca să fie altceva?

– Ar trebui să-i fie recunoscătoare familiei tale pentru tot ce a făcut pentru ea. Au tratat-o ca pe un membru al familiei, la fel ca și pe mama ei...

– Recunoscătoare? Nu, Elena, lucrurile nu sunt așa cum le înfățișezi tu. Au tratat-o ca pe o ființă umană și nimeni n-are de ce să fie recunoscător pentru că este tratat drept ceea ce este. Edurne și-a făcut bine treaba, așa cum o făcea și Amaya; nu ne datorează nimic.

– Cum poți vorbi așa?! Uneori, și tu pari comunist!

– Hai, Elena, nu exagera! Nu confunda comunismul cu dreptatea. De așa ceva duce lipsă țara asta, de aceea se întâmplă ce se întâmplă. Aici, oamenii au fost înrobiți și acum mulți se miră că poporul își cere ceea ce este al său.

– Și de asta trebuie să dea foc bisericilor? Ești de acord ca țăranii să ocupe proprietățile? Nu sunt ale lor!

– Uite ce este, să nu ne mai certăm, trebuie să plec la birou și vreau să trec pe la fratele meu Juan. Ei trăiesc o tragedie din cauza fugii Ameliei și obligația noastră este să le întindem o mână de ajutor.

Fermitatea tatălui meu a înduplecat-o pe mama.

– Și ce vrei să facem?

– Deocamdată, Edurne să rămână aici, măcar provizoriu. Instaleaz-o unde crezi că se cuvine și dă-i de lucru.

– Nu vreau să le molipsească pe fiicele mele cu ideile ei…

– Elena, nu mai insista și fă ce ți-am spus, o întrerupse tăios tatăl meu, iar tu, Laura, sper să fii înțeleaptă. Știu cât de legată erai de verișoara ta, dar trebuie să recunoști că s-a purtat urât, foarte urât, cu toți: cu soțul ei, cu fiul ei și chiar cu tine. Nu vreau să te duci nicăieri cu Edurne fără permisiunea mamei tale. În această familie am avut deja destule neplăceri din cauza politicii.

– Îți promit, tată, că nu vei avea niciun motiv să te plângi de mine.

– Asta sper și eu; sora ta Melita este mai înțeleaptă. Are același nume ca verișoara ta Amelia, dar poate pentru că i s-a adăugat și numele María, Amelia María, a făcut-o să fie altfel.

– Ce idee! Ce legătură să aibă numele cu cele întâmplate? spuse mama.

Discuția aceea între părinții mei s-a soldat cu Edurne instalată în casă, iar ședereа ei, care urma să fie provizorie, a devenit permanentă. De atunci, Edurne a fost întotdeauna cu mine, până în ziua de astăzi.»

Doña Laura oftă. Amintirile păreau că o copleșesc și își trecea mâna prin păr, încercând parcă să le alunge.

– Poate că reușești să reconstitui cu ajutorul familiei dumitale ce s-a întâmplat cu Santiago din momentul acela. La urma urmelor, este străbunicul dumitale. El a rupt pentru totdeauna relațiile cu familia Garayoa.

– Nu l-ați mai văzut niciodată? am întrebat eu descumpănit.

– N-a vrut să știe nimic de noi. Presupun că, dacă ne-ar fi văzut, și-ar fi amintit permanent umilința pe care i-o provocase abandonul Ameliei. Niciodată nu ne-a permis să-l vizităm pe Javier, nici măcar unchiului și mătușii mele care, în definitiv, erau bunicii băiatului.

– Ce tare! Și don Juan și doña Teresa au acceptat așa ceva?

– N-aveau încotro! Se simțeau rușinați și se învinuiau pentru comportamentul Ameliei. Nu voiau să contribuie cu prezența lor la suferința lui Santiago, de fapt, n-au îndrăznit să i-o impună. Santiago a rupt orice relație cu unchiul Juan și te asigur că asta a însemnat o lovitură dură pentru el. Unchiul și mătușa mea au fost practic ruinați când s-a închis afacerea din Germania, așa că pierderea sprijinului din partea familiei Carranza a fost o lovitură în urma căreia unchiul Juan nu și-a revenit niciodată. După aceea, a venit războiul și totul a fost din ce în ce mai rău. Au fost vremuri grele pentru toți... În sfârșit, ți-am pregătit o întâlnire ca să-ți continui investigația.

– Ah, da? Cu cine? am întrebat eu, fără să-mi ascund interesul.

– Cu Pablo Soler.

– Cu fiul Lolei?

– Da, cu fiul Lolei. Dar, fiind jurnalist, dumneata trebuie să știi cine este Pablo Soler.

– Eu? Habar n-am. De ce ar trebui să știu?

– Pentru că este istoric, a scris mai multe cărți despre războiul civil și în ultimii ani a participat la dezbateri la televiziune și a scris articole în ziare.

– Da, numele îmi este cunoscut, dar, de fapt, nu m-a interesat niciodată prea mult să cunosc dedesubturile războiului. În acești ani s-au publicat atâtea cărți, au avut loc atâtea polemici... Războiul a fost o sălbăticie, iar eu, drept să spun, nu vreau să știu de sălbăticii.

– O atitudine prostească.

– Ei, comedie, doña Laura! Dar cum puteți să-mi spuneți așa ceva?

– Te simți mai bine dacă ignori istoria? Crezi că, dacă n-o cunoști, n-a existat?

– Măcar mă mențin departe de polemicile unora și ale altora.

– O atitudine de neînțeles la un jurnalist.

– N-am spus niciodată că sunt un jurnalist bun, m-am apărat eu.

– Bine, să lăsăm această discuție. Uite, ai aici notat numărul de telefon al lui Pablo Soler; am vorbit cu el și este dispus să te primească. Va trebui să mergi la Barcelona.

– Îl voi suna numaidecât și, de îndată ce îmi acordă întrevederea, voi pleca.

– Bine, atunci nu mai avem ce să ne spunem, cel puțin deocamdată.

Doña Laura se ridică anevoie. Mi se părea că îmbătrânește pe zi ce trece, dar nu m-am oferit să o ajut să se ridice în picioare. Știam că mi-ar fi refuzat ajutorul. Îmi dădeam seama că, în ciuda vârstei lor, doamnelor din familia Garayoa le plăcea să se simtă independente.

2

Când am ajuns acasă, m-am apucat să scriu tot ceea ce îmi povestise doña Laura. Aveam totul proaspăt în memorie și nu voiam să uit vreun amănunt.

Am scris până în zori, fiind însoțit de o sticlă de whisky bun. Se crăpa de ziuă când m-am vârât în pat și am dormit ca un copil până când soneria telefonului mobil, pe care îl lăsasem pe noptieră, m-a readus la realitate.

– Bună, fiule, cum îți merge?

– Of, mamă, m-ai fi putut suna la altă oră!

– Dar e două după-amiază. Nu cumva dormeai?

– Ei bine, da, asta făceam, am lucrat până în zori. Ieri mi s-au povestit o mulțime de lucruri despre străbunica și nu voiam să uit ceva.

– Despre asta voiam să-ți vorbesc. Să-ți explic, Guillermo, sunt îngrijorată pentru tine. Mi se pare că iei prea în serios misiunea încredințată de mătușa ta Marta și îți neglijezi meseria. Știu că mătușa te plătește generos; să scrii despre străbunica e o treabă bună ca divertisment, dar nu ca să o iei razna și să nu mai cauți de lucru în profesia ta, cea de jurnalist.

Îmi simțeam capul ca un dop de plută, dar știam că dacă mama hotărâse să-mi țină o predică, nimic nu ar fi oprit-o, așa că am decis să mă predau din capul locului.

– Și mie mi-ar plăcea să-mi apară o slujbă bună. Crezi că nu am dat sfoară peste tot în țară? Dar nu mi se oferă nimic, mamă. Dreapta n-are încredere în mine, pentru că mă consideră un „extremist de stânga", și nici stânga, pentru că nu-i susțin, așa că n-am multă căutare.

– Hai, Guillermo, lucrurile nu pot fi așa cum le înfățișezi tu. Ești un jurnalist bun; în plus, vorbești perfect engleza și franceza, chiar și germana destul de bine. E imposibil la valoarea ta să nu ți se ofere nicio slujbă.

– Mamă, pentru tine valorez foarte mult, dar nu și pentru ei.

– Dar trusturile de presă nu aparțin politicienilor.

– Nu, dar este ca și cum le-ar aparține; unii au interese într-unele, și alții în altele. Nu asculți radioul? Nu te uiți la televizor?

– Guillermo, nu fi încăpățânat și ascultă-mă!

– Dar te ascult! Știu că îți vine greu să înțelegi cum stă treaba cu jurnalismul, dar crede-mă că așa este.

– Promite-mi că vei încerca în continuare să-ți găsești o slujbă.

– Îți promit.

– Bine. Când mai vii să mă vezi?

– Nu știu, lasă-mă să mă scol și să mă organizez, apoi te sun, bine?

Depășind momentul critic al conversației cu mama, m-am băgat sub duș ca să mă dezmeticesc. Tâmplele îmi zvâcneau și simțeam un nod în capul stomacului. Whisky-ul își făcuse mendrele.

Am aruncat o privire în frigider și am găsit un suc de fructe la cutie și un iaurt. Suficient cât să-mi refac energiile înainte de a-i telefona lui Pablo Soler. Bineînțeles că mai întâi am intrat pe internet să caut informații despre el și, spre surprinderea mea, am găsit că profesorul Soler era un istoric renumit, că predase cursuri la Universitatea Princeton și revenise în Spania cu toate onorurile în anul 1982. Publicase peste douăzeci de cărți și era considerat o autoritate în privința războiului civil spaniol.

Am căutat numărul de telefon pe care mi-l pusese la dispoziție doña Laura.

– Don Pablo Soler?

– La telefon.

– Don Pablo, mă numesc Guillermo Albi Carranza. Numărul dumneavoastră de telefon mi l-a dat doña Laura Garayoa. Cred că v-a vorbit despre investigația pe care o desfășor.

– Așa este.

Omul nu părea foarte vorbăreț, așa că eu am fost cel care a continuat să vorbească.

– Dacă nu vă deranjează, aș dori să mă primiți ca să-mi lămuriți unele lucruri cu privire la Amelia Garayoa, care, nu știu dacă v-a spus doña Laura, a fost străbunica mea.

– Mi-a spus, într-adevăr.

– Bine, așadar, când aș putea veni să vă văd?

– Mâine la ora opt fix.

– Seara?

– Nu, dimineața.

– Aha! Bun... deci... bine... dacă îmi dați adresa, voi fi acolo.

Mi-am deplâns soarta. Mi-ar fi plăcut să-mi revin din somn și din whisky, dar nu aveam încotro decât să-mi vâr câteva lucruri într-o geantă și să mă duc la aeroport ca să iau primul avion către Barcelona. Slavă Domnului că mătușa Marta era darnică în privința fondurilor, pentru că va trebui să dorm acolo și, în starea în care mă aflam, nu eram dispus să mă cazez la un hotel de mai puțin de patru stele.

Pablo Soler s-a dovedit a fi un bătrân înalt, zvelt, foarte drept pentru vârsta lui, căci avea peste optzeci de ani, dar păstra o agilitate surprinzătoare. Mi-a deschis chiar el ușa casei sale, o locuință situată într-o zonă rezidențială a Barcelonei.

Halal comunist! m-am gândit eu când am intrat în apartamentul spațios, decorat elegant. Pe pereți am observat un Mompó[1], două desene de Alberti[2], un Miró[3]... Cu alte cuvinte, o avere cheltuită pentru decorații interioare.

– Vă interesează pictura? mă întrebă el văzând că îmi fugeau ochii de la un tablou la altul.

– Într-adevăr, sunt jurnalist, dar am oscilat în a studia Belle-Artele.

– Și de ce n-ați făcut-o?

– Ca să nu mor de foame. Știu că îmi lipsește talentul necesar ca să fac ceva măreț, dar nici ca jurnalist nu îmi merge foarte bine.

[1] Manuel Hernández Mompó (1927–1992), pictor spaniol, reprezentant de seamă al generației de pictori abstracționiști din anii 1950 (n.tr.)

[2] Rafael Alberti Merello (1902–1999), poet spaniol, aparținând așa-numitei Generații de Argint din 1927; prima lui vocație artistică se îndreaptă către pictura de avangardă pe care o părăsește la moartea tatălui său în 1920, când își descoperă talentul de poet. (n.tr.)

[3] Joan Miró i Ferrà (1893–1983), pictor, sculptor, gravor și ceramist spaniol de origine catalană, reprezentant de seamă al suprarealismului (n.tr.)

Pablo Soler m-a condus în biroul său, ai cărui pereți erau îmbrăcați de sus până jos cu rafturi pline de cărți. Portretul unei tinere ocupa singurul loc rămas liber pe perete, unde nu erau cărți. M-am oprit să privesc tabloul. pentru că tânăra pictată părea mulatră.

– Este soția mea, spuse el.

– Aha! a fost singurul răspuns care mi-a trecut prin cap.

– Bine, să revenim la treburile noastre. Vă ascult.

– Bănuiesc că doña Laura v-a spus...

– Da, da, mă întrerupse el, încercați să cunoașteți viața Ameliei.

– Într-adevăr, despre asta este vorba. Mi-a fost străbunică, dar în familia mea nu se știe nimic despre ea, a fost întotdeauna un subiect tabu. Uitați, am adus copia unei fotografii vechi. O recunoașteți?

Pablo Soler o privi pe îndelete.

– A fost o femeie foarte frumoasă, murmură el.

Luă un clopoțel pe care îl agită, făcându-l să răsune. Apăru numaidecât o subretă filipineză într-o uniformă desăvârșită. Eu eram în continuare uluit, ținând seama de faptul că îl consideram un revoluționar. A cerut să ne aducă o cafea, motiv pentru care i-am fost recunoscător, pentru că, în mod normal, la opt dimineața, nu sunt în cea mai bună formă.

– Cu ce vreți să încep? mă întrebă el fără alte preambuluri.

– Mă gândisem să-mi povestiți dacă ați văzut-o pe Amelia chiar aici, la Barcelona, când a fugit cu Pierre. După cum mi-a spus doña Laura, exact în zilele acelea, mama dumneavoastră v-a adus să locuiți aici. Și, mă rog, dacă m-ați putea informa despre cine era într-adevăr Pierre...

– Pierre Comte era un agent al INO.

– Și asta ce este? am întrebat eu stupefiat, dat fiind că nu auzisem niciodată această denumire.

– Departamentul Extern al Serviciului de Informații, o secție a NKVD[1], care, la rândul său, provenea din CEKA[2], organism creat în 1917 de către Felix Dzerjinski[3]. Știți despre ce vorbesc?

[1] Sigla denumirii în rusă a Comisariatului Poporului pentru Afaceri Interne, înființat în 1934 și îndeplinind funcții polițienești și de securitate a statului sovietic (n.tr.)

[2] Poliție secretă având rolul de a organiza procese extrajudiciare și execuții în vederea apărării revoluției (n.tr.)

[3] Revoluționar comunist polonez (1877–1926), întemeietorul poliției secrete bolșevice numite CEKA (n.tr.)

Pablo Soler mă privea curios, deoarece rămăsesem năucit la auzul dezvăluirilor sale. Tocmai aflasem că străbunica mea fugise cu un agent sovietic, de parcă s-ar fi dus la plimbare.

– Știu cine a fost Felix Dzerjinski, un polonez care conducea serviciul de securitate al lui Lenin și care a sfârșit prin a pune în funcțiune CEKA, o poliție al cărei obiectiv era urmărirea contrarevoluționarilor.

– Se poate spune și așa... CEKA și-a sporit puterea și funcțiile și și-a schimbat denumirea în GPU – Direcția Politică a Statului – și apoi în OGPU, care înseamnă Direcția Politică Unificată a Statului. Până când, în 1934, a fost încorporată în NKVD. Dar dumneavoastră vă este mai cunoscută denumirea de KGB, așa cum s-a numit începând din 1954. Pe vremea aceea, NKVD era organizat ca un minister; de el depindea totul: poliția politică, grănicerii, spionajul extern, gulagurile, iar în cadrul NKVD era INO, alcătuit dintr-o adevărată armată din umbră care acționa peste tot în lume. Agenții săi erau de temut.

– Dată naibii străbunica mea!

– Când Amelia a fugit cu tovarășul Pierre, habar n-avea cu ce se ocupa acesta. Nici Josep, nici Lola nu-i spuseseră nimic despre el, decât că era librar la Paris și tovarăș comunist; nici ei nu știau că Pierre era agent sovietic. Și asta ținând seama că atât Josep, cât și Lola erau comuniști convinși, capabili să facă orice li s-ar fi cerut.

– Credeam că mama dumneavoastră a fost socialistă.

– Într-adevăr, a fost la început, dar a sfârșit prin a milita cu comuniștii; ei nu-i plăceau lucrurile făcute pe jumătate. Lola a fost cu adevărat o femeie de caracter.

– Mă uimește faptul că atunci când vorbiți despre părinții dumneavoastră folosiți prenumele lor...

– E bine să pui distanță când e vorba să scoți în evidență niște fapte istorice, dar, în cazul meu, când am ajuns la adolescență, am început să mă gândesc la ei ca la Josep și Lola. Și, într-adevăr, erau comuniști dintr-o bucată, nimic și nimeni n-ar fi reușit să-i facă să se clatine din convingerile lor. Erau teribili. Știți? N-am încetat niciodată să-i admir pentru credința lor într-o cauză, pentru cinstea lor, pentru simțul loialității și al sacrificiului, dar nici n-am încetat să le reproșez orbirea.

– Iertați-mă, domnule profesor, vă voi pune o întrebare care poate vi se va părea impertinentă: sunteți comunist?

– Credeți că aș fi putut ține cursuri la Princeton dacă aș fi fost comunist? Mi-a fost de-ajuns cu părinții mei... Nu, nu sunt comunist și nu le-am împărtășit niciodată crezul, ideea lor puerilă despre paradis. M-am răzvrătit împotriva părinților mei, cum fac de obicei tinerii; în cazul meu, din motive personale, mai ales împotriva mamei, dar, pe vremea aceea, eram un băiețel care, în plus, îl adoram pe tatăl meu, simțeam pentru el o admirație fără margini. Dacă vreți să știți ce gândesc, vă voi face un rezumat: detest orice „ism": comunism, socialism, naționalism, fascism... În definitiv, tot ce poartă germenul totalitarismului.

– Dar trebuie că aveți totuși o ideologie...

– Sunt un democrat care crede în oameni, în inițiativa și în capacitatea lor de a o scoate la capăt fără tutele politice sau religioase.

– Așadar, ați dat chix cu părinții dumneavoastră...

– Poftim?

– Este o expresie colocvială. Presupun că noi, fiii, până la urmă îi decepționăm de obicei pe părinții noștri, nu suntem niciodată ceea ce au visat ei că vom fi.

– În cazul meu, vă pot garanta că așa a fost.

– Iertați-mi indiscreția, voi căuta să nu vă mai întrerup.

Pablo își începu relatarea.

«Josep îl admira pe Pierre. Cred că, deși nu știa că este agent sovietic, datorită venirilor și plecărilor sale, precum și a colaborării lui cu Internaționala Comunistă îi bănuia importanța, mai ales pentru că era evident că Pierre se ocupa să culeagă informații. Îl interesa tot, de la modul în care se organizau comuniștii spanioli până la mișcările troțkiștilor[1] sau la forța oamenilor din CNT[2], a socialiștilor sau a guvernului lui Azaña.

[1] Adepți ai troțkismului, o tendință politică în cadrul marxismului, deci a mișcării comuniste internaționale, condusă și dezvoltată de către Lev Troțki, pe numele său adevărat Leiba Davidovici Bronstein (1879–1940), om politic și revoluționar rus de origine evreiască, fost comisar al Poporului pentru Afaceri Externe (n.tr.)

[2] Confederación Nacional del Trabajo / Confederația Națională a Muncii, uniune a sindicatelor autonome, organizație anarho-sindicalistă înființată în 1910 la Barcelona, în jurul sindicatului Solidaritatea Muncitorească (n.tr.)

Câteodată, într-o conversație, îi scăpa amănuntul că stătuse de vorbă cu vreun politician de stânga sau că luase cina cu vreun jurnalist celebru.

Pierre avea cea mai bună acoperire: era librar, specialist în cărți rare și vechi. Librăria lui din Paris era un termen de referință pentru oricine căuta o ediție rară, un incunabul sau cărți interzise. Asta îi permitea să călătorească prin toată lumea și să intre în legătură cu oameni din cercurile culturale, mereu agitați și deschiși noutăților, inclusiv ale celor ideologice. Nimeni nu se mira că, din când în când, acest librar sosea în Spania și circula o vreme între Madrid și Barcelona, vizitând în același timp și alte capitale ale provinciilor spaniole.

Eu eram un copil când l-am cunoscut. Mă amuza că vorbea spaniola cu accent franțuzesc; vorbea, de asemenea, engleza și rusa. Mama lui era o rusoaică măritată cu un francez. Tatăl lui Pierre împărtășea aceeași ideologie cu fiul său, dar mama lui îi mulțumea lui Dumnezeu că scăpase de revoluție, deoarece multe dintre rudele sale au dispărut fără urmă din pricina politicii represive a lui Stalin.

Acesta era Pierrre, un bărbat care le părea irezistibil femeilor, pentru că era galant și, mai ales, pentru că le asculta, o adevărată raritate într-o epocă în care bărbații, inclusiv revoluționarii, nu umblau cu subtilitățile din ziua de azi. Dar Pierre făcuse o artă din a ști să asculte, nu exista nimic care să nu îl intereseze, nimic pe care să-l considere o istorioară minoră. Părea că tot ce i se povestea îi servea lui, le înmagazina în creierul său, așteptând să-i fie de o oarecare utilitate. Câteodată, mama îi reproșa lui Josep că nu era în stare să o asculte așa cum o făcea Pierre, și asta ținând cont că și tatăl meu cultiva acest dar de a asculta, de aceea a reușit să o convingă pe Amelia de binefacerile revoluției.

Amelia s-a îndrăgostit de Pierre fără să vrea. Era foarte chipeș și, pe deasupra, deosebit; se îmbrăca neconvențional, dar întotdeauna elegant; iradia simpatie și bună dispoziție și era extrem de cult, dar niciodată pedant.

Într-adevăr, i-am întâlnit pe Amelia și pe Pierre la Barcelona la începutul lui aprilie 1936. Eu și mama am ajuns acolo la două zile după ei.

Tatăl meu hotărâse să venim să locuim cu el. Îi găsise mamei o slujbă de croitoreasă în casa șefului său.

Mansarda în care locuia tatăl meu era mai spațioasă decât cea pe care o ocupasem la Madrid. Avea trei odăi și bucătăria separat, dispunea chiar

și de o mică toaletă cu lavabou, ceea ce, pe vremea aceea, era un lux. Era situată la ultimul etaj al casei șefului tatălui meu; i-o cedase ca să-l aibă mereu la dispoziție, ziua și noaptea, în cazul în care ar fi trebuit să plece pe neașteptate sau să o ducă pe doamna undeva. Înainte de a i se oferi atâta spațiu, tatăl meu împărțea o odaie în altă mansardă cu majordomul, dar tata i-a explicat patronului său că vrea să trăiască împreună cu familia și că avea nevoie de un spațiu în care să-i instaleze sau, în caz contrar, va trebui să renunțe la slujba aceea și să-și găsească alta.

Patronul i-a cedat mansarda, dar i-a cerut tatălui meu să nu-i spună soției sale că nu este însurat, că mama mea, Lola, nu era nevasta lui legitimă, pentru că, altminteri, vor avea probleme amândoi. Pe el nu îl interesa starea civilă a părinților mei; era un negustor pragmatic, bucuros să aibă un șofer la dispoziție douăzeci și patru de ore și, mai ales, discret, deoarece, în fiecare joi după-amiază, tatăl meu îl ducea la o anumită adresă, unde îl aștepta o tânără pe care o întreținea; câteodată, chiar și când călătoreau la Madrid pentru afaceri, ea îl însoțea. Așa că au ajuns la un acord: mansardă mare, dar salariu mai mic.

La câteva zile după ce am ajuns la Barcelona, am fost cu Lola acasă la doña Anita. Iar acolo se afla Amelia. Doña Anita era văduva unui librar de la care moștenise librăria și convingerile comuniste sau poate că el însuși se molipsise de la ea. Doña Anita, înainte de a fi tratată ca o „doamnă", fusese călcătoreasă și între clienții ei se număra și familia librarului. După cum se pare, pe vremea aceea, ea milita deja cu comuniștii. Cum era o fată isteață, a sfârșit prin a-l îmbrobodi pe fiul librarului, cu care s-a măritat, dar acesta avea o sănătate foarte șubredă și a murit de tânăr, în urma unui atac de cord. Ea s-a luptat din răsputeri cu socrii ei ca să rămână la conducerea librăriei care fusese a soțului ei, și a reușit. A început să organizeze ceea ce numea ea „serate literare" și a reușit să aducă mulți intelectuali, aspiranți să ajungă scriitori, jurnaliști și politicieni de stânga. Într-una dintre cărțile mele, cea despre Alexander Orlov[1] și despre prezența agenților sovietici în anii premergători războiului civil, mă refeream și la librăria doñei Anita:

[1] Alexander Mihailovici Orlov (1895–1973), pe numele său adevărat Leiba Lazarevici Felbing, bielorus de origine evreiască, militar și spion sovietic în timpul Războiului Civil din Spania, omul de legătură al spionilor cu NKVD (n.t.)

era un loc unde se lăsau mesaje, se transmiteau informații și se realizau întâlniri discrete între anumiți agenți și respectivii lor oameni de legătură.

Librăria doñei Anita avea o scară interioară care comunica cu locuința ei, situată la primul etaj al clădirii din apropierea pieței San Jaime. Acolo ne-am întâlnit din nou cu Amelia.

– Lola, Pablo, ce bucurie! Amelia părea încântată să ne vadă.

– Ce mai faci? E totul în regulă? întrebă Lola.

– Da, da, sunt foarte fericită, dar nu încetez să mă gândesc la fiul meu și la...

– Taci! Taci! Ai luat decizia potrivită. Tu și Pierre aveți o misiune de îndeplinit și, în plus... vă iubiți. Amelia, ai hotărât să fii o revoluționară și, ca să fii, trebuia să-ți revoluționezi propria viață de burgheză prostuță.

Lola nu umbla cu menajamente când trata cu Amelia. Cu timpul, am înțeles că simțea o invidie secretă pentru ea. Amelia era frumoasă, elegantă, plăcută, avea o oarecare cultură și, mai ales, lustrul pe care ți-l dă faptul de a fi crescut înconjurată de lucruri frumoase, de cărți, tablouri, mobile... Lola fusese mai întâi servitoare, apoi călcătoreasă și croitoreasă și nu-și putea ascunde originea: era o proletară plină de iluzii, convinsă că venise momentul pentru cei care, ca și ea, nu aveau nimic.

– Nu mă pot abține! Îl iubesc atât de mult pe Javier! Sper că într-o zi micuțul meu va înțelege ce am făcut, dar Pierre mi-a promis că voi fi din nou cu fiul meu, că această despărțire este temporară...

Amelia voia să se amăgească pe ea însăși, dar Lola nu-i permitea.

– Fiului tău nu-i va lipsi nimic, la fel ca și vărului tău Jesús, care este de vârsta lui Pablo al meu și totuși... Există milioane de copii care nu vor avea niciodată nici a patra parte din ceea ce are copilul tău; pentru acești copii trebuie să te sacrifici. Uită de tine însăți, lasă deoparte egoismele tale de mică burgheză.

În seara aceea, nu era multă lume acasă la doña Anita care, bineînțeles, a strâmbat din nas când m-a văzut. Deși eram fiul Lolei și al lui Josep, ei nu-i plăceau mucoșii și a spus-o fără menajamente.

– Aici, copilul este în plus.

– N-am unde să-l las și Josep mi-a zis că trebuie să vin aici să mă întâlnesc cu el, spuse ea, ridicând din umeri.

Lola recunoștea în doña Anita proletara care fusese, în ciuda fustei bine croite, a bluzei de mătase, a cerceilor cu perle și a părului bine coafat. Pe ea nu o impresiona o femeie ca doña Anita.

– Astă-seară vin persoane importante să-l vadă pe Pierre și nu vreau să-i deranjeze cineva, insistă doña Anita.

– Pablo nu deranjează, fiul meu este comunist din ziua în care l-am născut și este obișnuit cu întrunirile politice. De altfel, îl cunoaște bine pe Pierre. Spune-i și tu, Amelia.

– Nu vă faceți griji, doña Anita, băiatul este foarte cuminte și nu va da bătaie de cap nimănui.

Josep ocupa un loc de seamă printre comuniștii catalani; nu era un conducător de primă clasă, ci un om de încredere al șefilor. Îndeplinea funcția de „curier", datorită slujbei sale ca șofer și călătoriilor frecvente la Madrid.

Pentru un copil, aceea nu a fost o seară amuzantă. Așezat pe un scaun, fără să mi se permită să mă mișc, nu puteam face nimic altceva decât să observ. Când a sosit Pierre, Amelia i s-a adresat nervoasă.

– Ai întârziat mult, se plânse ea.

– N-am putut veni mai devreme, trebuia să-i văd pe câțiva tovarăși.

– Și nu puteai să-i vezi aici?

– Nu, pe aceia, nu. Și acum, dă-mi voie să vorbesc cu domnii care tocmai au intrat, apoi ți-i voi prezenta. Unul dintre ei este secretarul unui membru al Consell Executiu de la Generalitat[1].

– Și este comunist?

– Da, dar șeful lui nu știe. Acum, taci și ascultă. Trebuie să te obișnuiești să te miști la aceste reuniuni. Mai ales să asculți și apoi să-mi povestești, ți-am mai spus că vreau să-ți amintești orice amănunt, oricât de neînsemnat ți s-ar părea. Uite, caută să vorbești cu cei din grupul de colo, cei din dreapta sunt doi jurnaliști care au multă influență aici, în Catalonia, iar bărbatul cu care stau ei de vorbă este un conducător socialist. Cu siguranță

[1] Alexander Mihailovici Orlov (1895–1973), pe numele său adevărat Leiba Lazarevici Felbing, bielorus de origine evreiască, militar și spion sovietic în timpul Războiului Civil din Spania, omul de legătură al spionilor cu NKVD (n.tr.)

că ne poate interesa ce spun ei. Cere-i doñei Anita să ți-i prezinte și fă cum ți-am spus, vorbind puțin și ascultând mult. Ești foarte frumoasă și foarte dulce și nu se vor feri de tine.

Pierre o pregătea să devină agentă. O agentă care să lucreze pentru el. Amelia era o domnișoară distinsă, educată, care se putea introduce în mediile cele mai selecte, fără să atragă atenția. Pierre își dăduse seama de acel potențial al ei și se gândea să-l folosească în favoarea sa. Dar, într-adevăr, nu avea nici cea mai mică intenție să i se destăinuie, să-i explice că era un agent al INO. Îi spusese niște jumătăți de adevăr: că făcea parte din Internaționala Comunistă, că uneori îi reprezenta în unele călătorii, ducând vreo însărcinare tovarășilor din alte țări... și îi explica aceste activități în așa fel, încât să pară complet nevinovate, mai cu seamă în urechile unei femei atât de neexperimentate ca ea.

Amelia s-a apropiat de doña Anita și i-a spus cu voce joasă că Pierre dorește să îi fie prezentați domnii aceia care discutau însuflețiți în capătul salonului.

Doña Anita a încuviințat și a luat-o de braț, începând cu ea o discuție banală, în timp ce se apropiau de jurnaliști și de conducătorul socialist catalan.

– Dragii mei prieteni, v-am prezentat-o pe Amelia Garayoa? Este o prietenă de la Madrid în vizită zilele acestea la Barcelona. Și îmi comenta câtă agitație este în capitală, nu-i așa, Amelia?

– Da, de fapt, e multă lume care dorește ca guvernul să dea dovadă de autoritate față de tulburările de stradă și de provocările extremei drepte.

– Da, ar trebui să fie opriți, recunoscu politicianul socialist.

– Și ce se spune despre viitorul președintelui Alcalá Zamora? întrebă unul din jurnaliști.

– Ce vreți să se spună? De fapt, toată atenția este îndreptată spre don Manuel Azaña.

Cei trei bărbați s-au privit, înțelegând că Amelia știa mai mult decât declara, dar ea spusese fraza aceea ca să iasă din încurcătură. Cu greu și-ar fi putut închipui că Alcalá Zamora avea să fie destituit peste două zile din funcția de președinte al republicii. Și cert este că era în curs o operațiune politică pentru a-l aduce la președinție pe don Manuel Azaña, iar cei trei bărbați știau ceva despre asta.

La început, au vorbit cu prudență față de Amelia, iar apoi, cu încredere. Ea se mărginea să asculte, să încuviințeze, să zâmbească, dar mai ales era foarte atentă la toate și la fiecare cuvânt în parte pe care îl rosteau, ceea ce îi făcea să se simtă centrul universului.

Aceasta a fost una dintre calitățile pe care le-a cultivat cu succes Amelia de-a lungul vieții sale și pe care Pierre a știut să o vadă, să o modeleze și să o dezvolte.

Josep a venit târziu, însoțit de doi conducători sindicali pe care Pierre voia să-i cunoască. Astfel că serata aceea s-a prelungit dincolo de ora zece. Am fost ultimii care au plecat și îmi amintesc că Amelia mi-a dat un sărut și m-a îmbrățișat afectuos. Ea și Pierre erau găzduiți acasă la doña Anita. Pierre evitase să meargă la vreun hotel, deoarece nu voia să o facă de râs pe Amelia împărțind camera cu ea. Știa că trebuie să procedeze cu precauție pentru ca ea să nu regrete pasul pe care îl făcuse și pentru nimic în lume nu ar fi dorit să o expună vreunei umilințe. Casa doñei Anita era suficient de mare ca să fie instalați fără să o lipsească de spațiu pe amfitrioană și acolo urmau să petreacă primele zile și încă multe altele, la vizitele ulterioare. În casa doñei Anita aveau să trăiască primele zile ale războiului civil.

Nu e greu de imaginat ce au vorbit în noaptea aceea Amelia Garayoa și Pierre Comte.

– Ei bine, întrebă Pierre, ce-au povestit jurnaliștii ăia?

– Îl criticau pe Alcalá Zamora pentru că a dizolvat de două ori Cortes-urile[1], pentru că așa ceva nu este prevăzut în Constituție. Iar socialistul spunea că nu era exclus ca Prieto să fie însărcinat până la urmă cu formarea guvernului. Apoi, s-au apropiat de noi Josep și sindicaliștii de la UGT și unul dintre ei ne-a asigurat că Largo Caballero nu va permite ca Prieto să aibă câștig de cauză.

– Lui Largo Caballero îi este greu să o ia pe calea cea bună, nu înțelege că nu este încă momentul pentru un guvern de stânga, că este nevoie să cadă la înțelegere cu burghezia nefascistă.

– Dar asta pare o contradicție...

[1] Consiliul Executiv al Guvernului Autonom al Cataloniei (în catalană în original) (n.t.)

– Nu este, e vorba să se acționeze în conformitate cu circumstanțele din fiecare moment. Nu se poate da burgheziei lovitura definitivă înainte de vreme, pentru că ar exista riscul de a pierde totul. Burghezia nefascistă nu poate face un pas fără noi.

– Dar noi fără ei?

– Da, da, am putea, dar prețul ar fi mai mare. Să lăsăm guvernul republican al lui Azaña să meargă mai departe, măcar pentru o vreme...

Am revăzut-o pe Amelia a doua zi, când a venit la noi în mansardă ca să stea de vorbă cu Lola. Mereu afectuoasă cu mine, mi-a adus o pungă de bomboane cu gust de cafea cu lapte, foarte bune. Părea fericită, pentru că, după cum i-a povestit mamei mele, Pierre o învăța rusește.

– Am înclinație pentru învățarea limbilor străine, mărturisi ea.

Amelia și Lola au petrecut mare parte din după-amiază vorbind despre divin și uman; eu le ascultam cu atenție, pentru că mă fascinau conversațiile oamenilor mari. De altfel, eram obișnuit să stau în liniște, fără să deranjez în timpul întrunirilor pe care părinții mei le aveau cu tovarășii lor.

– Josep m-a convins să părăsesc Tineretul Socialist. Și cu toate că îmi pare rău, pentru că îmi place ce spune Largo Caballero, dar Josep are dreptate, noi nu putem să fim unul de o parte și celălalt de alta, trebuie să împărtășim totul, iar momentul este foarte delicat, sunt probleme pe care n-ar putea să mi le spună dacă aș fi în alt partid.

– Faci bine, Lola. Mi se pare atât de frumos să poți împărtăși totul cu bărbatul pe care îl iubești! La urma urmelor, Largo Caballero nu se află chiar atât de departe de comunism, nu-i așa?

– Ba da, există într-adevăr diferențe, dar nu atât de multe câte are Prieto față de PCE[1]. Prieto este prea binevoitor cu burghezii.

– Santiago simpatiza cu Prieto... Spunea că este un politician cinstit și se plângea de puterea lui Largo Caballero.

– Uită de soțul tău! Nu mai dezgropa morții, acum ai altă viață, trăiește-o fără să te mai uiți în urmă.

[1] Numele tradițional pe care îl primesc Camerele Legislative în Spania și Portugalia, corespondentul parlamentului din alte țări, inclusiv din România. (n.tr.)

– Dacă ar fi atât de ușor... Ceea ce simt pentru Pierre este atât de intens, încât mă arde pe dinăuntru, dar nu pot înceta să mă gândesc la Santiago și la micul meu Javier... Eu îi iubesc, în felul meu, dar îi iubesc. De când am plecat, am coșmaruri, nu reușesc să adorm. De îndată ce închid ochii, îmi apare chipul lui Santiago și, cum adorm, mă trezesc speriată, pentru că mi se pare că-l aud pe fiul meu plângând. Nu pot înceta să am mustrări de conștiință...

– Conștiința este o născocire a Bisericii! Este un mod ușor de a domina oamenii. Dacă îți domină conștiința, te domină și pe tine, pentru că încetezi să mai fii liberă. De când te naști, toți preoții îți spun ce e bine și ce e rău după părerea lor și te conving că, dacă nu faci ce vor ei, te duci direct în Infern. Dar Infernul nu există, e un basm pentru proști, ca să-i țină sub dominație pe bieții oameni. Vor ca noi să suferim pe pământ, pentru ca, după acea, să ne bucurăm de paradis în ceruri, dar nimeni nu s-a întors de pe lumea cealaltă ca să ne spună ce e acolo. Și știi de ce? Pentru că nu este nimic, după moarte nu există nimic. Bogații l-au inventat pe Dumnezeu ca să ne domine pe noi, sărmanii.

– Ce tot vorbești, Lola!

– Spun adevărul! Gândește-te, gândește-te unde îl vezi pe Dumnezeu. Oare Dumnezeu face ceva pentru sărmani? Dacă e atotputernic, de ce permite atâta nedreptate? De ce permite suferința atâtor nevinovați?

– Doar n-ai de gând să-l judeci pe Dumnezeu, nici măcar nu-l înțelegi! El știe de ce ne face să trecem prin încercări dureroase și trebuie să le acceptăm.

– Ei bine, chiar dacă Dumnezeu ar exista, te asigur că n-am de gând să accept ca fiul meu să fie mai prejos decât al tău, nici să fie lipsit de educația pe care o va primi fiul tău, nici de aceleași alimente, de aceleași șanse. De ce fiul tău, Javier, și vărul tău Jesús trebuie să aibă niște avantaje față de Pablo? Hai, spune-mi de ce!

Lola ridica glasul și o privea sfidător pe Amelia, al cărei zâmbet devenise un rictus de durere. Amelia suferea văzând câtă ură împroșca Lola și cum o parte din ura aceea o îndrepta spre ea.

– Am renunțat la tot ca să lupt pentru cei mai slabi. Mi-am abandonat fiul și soțul, casa, părinții, pe sora mea, familia, prietenii și am făcut-o

pentru că eu cred că lumea nu este justă și nimeni n-are dreptul să aibă mai mult decât celelalte ființe omenești. Ți se pare neînsemnată renunțarea mea?

– Și crezi că trebuie să-ți fim recunoscători pentru decizia pe care ai luat-o? Ai fi făcut-o dacă nu te-ai fi îndrăgostit de Pierre?

Amelia s-a ridicat deodată cu ochii plini de lacrimi. Lola tocmai îi dăduse o lovitură sub centură; de fapt, exprimase cu voce tare ceea ce știau cu toții, ceea ce știa și ea: că, dacă Pierre nu ar fi apărut, ea s-ar fi mărginit doar să cocheteze cu ideile revoluționare.

Eu m-am speriat văzându-le pe Amelia și pe Lola privindu-se în tăcere. Pe chipul Lolei se citea mânia; pe al Ameliei, stupoarea. În cele din urmă, a înghițit în sec, a respirat adânc și și-a recăpătat calmul care o părăsise.

– Cred că e mai bine să plec. Doña Anita a invitat niște prieteni la cină și trebuie să fiu acolo devreme ca să o ajut.

– Da, de aici până acasă la ea e o bucată bună de drum.

Amelia m-a sărutat și, cu un gest de tandrețe, m-a mângâiat pe obraz. Apoi a ieșit fără să spună un cuvânt. Lola a oftat. Josep avea să se supere când va afla că se certase cu Amelia. Dacă Pierre a ales-o pe Amelia, a fost pentru că avea o valoare specială pentru interesele cauzei sacre a comunismului și era mai bine să nu fie contrariată, să se facă tot posibilul ca ea să nu regrete că și-a abandonat soțul și fiul. Dar pe Lola o enerva Amelia, niciodată nu a ținut cu adevărat la ea.

Cu toate că aceea nu a fost prima ciocnire pe care au avut-o, a fost cea care a afectat-o cel mai mult pe Amelia; atât de mult, încât nu am mai văzut-o în zilele următoare, iar Josep, sosind acasă într-o noapte, a anunțat că Pierre Comte și Amelia plecaseră la Paris.

– Continuă să fie bosumflată din cauza mea? întrebă Lola.

– Nu știu, nici măcar nu știu dacă i-a povestit lui Pierre cearta voastră. El nu mi-a spus nimic; cât despre ea, continuă să fie la fel de încântătoare ca întotdeauna. Știi că ai călcat în străchini, i-a reproșat Josep.

– Eu? Pentru că așa spui tu! Sunt sătulă de mironosița aia, v-a îmbrobodit pe toți, chiar și pe tine. Dacă nu l-ar fi întâlnit pe Pierre, ar fi sfârșit prin

a se încurca cu tine. Crezi că nu-mi dădeam seama când te privea năucită? Iar tu o îndoctrinai, de parcă ți-ar fi fost în joc viața.

– Hai, Lola, nu te comporta ca o femeie geloasă! Nu-mi placi în rolul ăsta.

– Ah, nu? Păi, atunci să-mi spună Domnia Sa cum mă place și o să încerc să-i fac pe plac. Vrea domnul să-mi plec ochii și să mă înroșesc când mă privește?

– Nu mai vorbi prostii!

Până la urmă, au început să țipe, fără să țină seama de prezența mea. Nu era prima dată când se certau, dar niciodată în felul acela. Lola împroșca furie. Era logic să fie așa. Era o femeie curajoasă, capabilă de sacrificii mari pentru ideile sale, dar nu știa să-și folosească armele feminine în relațiile cu bărbații. Îi trata ca pe egalii ei și, în societatea aceea, oricât de mult își răceau gura oamenii de stânga vorbind despre egalitatea dintre bărbați și femei, cert este că toți erau rodul a ceea ce era și țara, iar bărbații aceia erau obișnuiți cu femeile sacrificate, nu egale lor.

Lola luptase ca să obțină respectul și considerația tovarășilor ei, se comportase cu fermitate și curaj în timpul tulburărilor provocate de greva generală din octombrie '34. Era o adevărată revoluționară, din convingere, prin origine și pentru că rațiunea îi spunea că aceasta era calea eliberării femeilor ca ea. O enervau și simțea un dispreț profund pentru bărbații care nu știau să prețuiască valoarea unor femei ca ea și care nu erau în stare să se elibereze de impresia pe care le-o produceau astfel de femei. Lola pleda pentru egalitate, câștigase dreptul să fie tratată ca atare, dar în forul ei interior o irita faptul că bărbații nu băgau de seamă că și ea este femeie, nu doar tovarășă.

3

Ameliei nu i-a fost prea bine cu noua ei familie de la Paris. De unde știu? Păi, cum v-am mai spus, am realizat o investigație exhaustivă în privința spionilor din timpul războiului civil spaniol ca să scriu o lucrare pe care o consider una dintre cele mai bune cărți ale mele. Iar Pierre a fost un agent special; aparent, colabora cu Internaționala Comunistă și asta îi permitea să intre în legătură cu tovarășii săi din întreaga lume, dar realitatea era, cum v-am mai spus, că făcea parte din INO.

Să nu credeți că mi-a fost ușor să-i reconstitui viața ca să-i pot contextualiza importanța în cadrul mișcării revoluționare și prezența lui în războiul civil. Am petrecut mai multe luni la Paris, având întrevederi cu oameni care dețineau informații precise despre el; unii l-au cunoscut, alții aveau informații la mâna a doua sau a treia. Bineînțeles că a sa *liaçon*[1] cu Amelia nu a fost niciun secret și există documente care certifică prezența „frumoasei spanioloaice" în zilele acelea la Paris.

Mama lui Pierre, Olga, a primit-o călcându-și pe inimă. Nu-i plăcea ca singurul ei fiu să-și unească destinul cu o femeie măritată. Tatăl, Guy, ca francez lipsit de prejudecăți ce era, a tolerat mai bine situația. În plus, îl cunoștea suficient de bine pe fiul său ca să știe că acesta nu se va abate câtuși de puțin de la obligațiile sale de revoluționar, nici măcar pentru „frumoasa spanioloaică". Guy Comte era la curent în privința colaborării fiului său cu Internaționala Comunistă; la urma urmelor, dacă Pierre era comunist, faptul i se datora lui, dar nu știa că devenise agent sovietic.

[1] Pronunție alterată în spaniolă a cuvântului francez „liaison" / legătură amoroasă (n.tr.)

– Așadar, ți-ai părăsit familia pentru fiul meu? o întrebă Olga fără menajamente atunci când Pierre le-a făcut cunoscută situația.

Amelia s-a înroșit. Simțise aversiunea Olgăi de cum trecuse pragul apartamentului în care Pierre stătea cu părinții săi.

– Te rog, mamă, fii mai politicoasă cu invitata noastră!

– Invitata noastră? Zi mai bine: amanta ta. Oare nu așa se numesc femeile măritate care-și pierd capul pentru un bărbat și își părăsesc căminul, ca să trăiască o aventură fără niciun viitor?

– Femeie, nu vorbi așa! Dacă Pierre o iubește pe Amelia, atunci fie binevenită în familia noastră; va face parte din ea alături de noi. Iar tu, fata mea, nu te lăsa intimidată de nevastă-mea, așa este ea, spune tot ce-i trece prin minte fără să se gândească, dar e o persoană cumsecade, vei vedea, va sfârși prin a te iubi. Și, adresându-i-se Olgăi, adăugă: Fiul tău, Pierre al nostru, este cel care a ales-o și trebuie să-i respectăm deciziile.

– Îl iubesc pe Pierre, altminteri... altminteri n-aș fi fost în stare să fac ce am făcut... și în plus... cred în revoluție, vreau să ajut... murmură Amelia cu ochii înecați în lacrimi. Se simțea umilită și poate că și-o fi dat seama pentru prima dată că, în ochii oamenilor, hotărârea ei o prefăcea în paria.

– Mamă, Amelia este femeia mea, dacă nu o accepți, plecăm în clipa asta, tu decizi. Dar dacă vrei să rămânem, o vei trata cu respectul și considerația pe care le merită o femeie care a dovedit că este curajoasă și care a sacrificat o viață comodă, lipsită de necazuri, ca să lupte pentru revoluția mondială. Nu numai că se bucură de dragostea mea, ci și de profundul meu respect.

Pierre o privea pe mama sa cu mânie, iar Olga și-a dat seama că, dacă nu voia să-l piardă pe fiul ei, va trebui să o accepte pe acea spanioloaică nebună. Va trebui să se resemneze încă o dată, ca atunci când a acceptat ca soțul și fiul ei să fie comuniști înflăcărați.

Olga îl cunoscuse pe Guy Comte pe vremea când era domnișoară de companie a unei bătrâne aristocrate ruse, o ducesă, care petrecea sezoane întregi la Paris. Bătrâna era o cititoare împătimită și îi plăcea să-și cumpere personal cărțile, așa a devenit o clientă asiduă a librăriei Rousseau, situată pe bulevardul Saint-Germain, pe malul stâng al Senei, proprietate a lui *monsieur* Guy Comte.

La început, Olga și Guy se priveau pe furiș. Apoi Guy a început să stea de vorbă cu ea, în vreme ce ducesa scotocea prin rafturi căutând cărți. Mai târziu, Guy, cu permisiunea ducesei, a obținut o întâlnire cu Olga. Dacă ar fi fost după Guy, relația lui cu Olga nu ar fi trecut de o simplă seducție, dar ducesa nu era dispusă să accepte ca reputația domnișoarei sale de companie să fie compromisă și, de îndată ce a aflat că Olga rămăsese însărcinată, i-a somat să se căsătorească. Ea însăși a fost nașa miresei și a înzestrat-o cu o sumă de bani considerabilă.

Fie datorită anilor trăiți alături de aristocrație, fie că nu-i plăceau revoluționarii pentru că reprezentau o amenințare pentru existența ei burgheză cu soțul librar, cert este că Olga nu s-a lăsat niciodată înșelată de idei care, după cum afirma ea, nu știa unde aveau să ducă. Astfel că, pentru Olga, Amelia era doar o fetișcană proastă care se lăsase îmbrobodită de foarte atrăgătorul ei fiu, care avea să o părăsească de îndată ce se va plictisi de ea. Așa se încheiau aceste povești de iubire interzisă; știa ea foarte bine, doar nu degeaba îi citise pe toți clasicii ruși. Tolstoi, Dostoievski, Gogol erau cel mai bun termen de referință.

Pierre dispunea de două camere în casa părintească; una îi servea ca dormitor, iar cealaltă, ca birou. Amelia petrecea mai mult timp în biroul lui Pierre decât în salonul casei, ca să nu o întâlnească pe Olga. Cele două femei se tratau cu răceală și căutau să se evite.

Amelia își dădea seama cât de atașat era Pierre față de părinții săi și cum, în ciuda certurilor continue dintre mamă și fiu, aceștia erau legați printr-o afecțiune profundă.

Pentru Amelia, Parisul acela s-a dovedit a fi diferit de cel pe care îl cunoscuse cu părinții ei. De această dată, nu își mai petrecea zilele vizitând-o pe mătușa ei Lily, sora bunicii Margot; nici nu mai cutreiera muzeele, cum o făcuse, îndrumată de tatăl său și însoțită de mama și de sora ei Antonietta. Ar fi vrut să meargă să o vadă pe mătușa ei, sora bunicii, dar, cum să-i spună că își părăsise familia? Mătușa Lily nu ar fi înțeles-o, cu siguranță că i-ar fi dezaprobat hotărârea. Pierre părea că se grăbește ca prietenii săi să o cunoască și, mai ales, ca ea să ia pulsul activităților politice din orașul acela fascinant, unde se părea că există revoluționari la fiecare colț de stradă. Chiar și așa, găsea mereu timp să continue lecțiile de limba rusă care o încântau atât de mult pe Amelia.

La câteva zile după sosirea lor la Paris, Pierre a garantat pentru ea intrarea în Partidul Comunist, în pofida reticențelor unor tovarăși care considerau precipitată primirea în rândurile lor a unei spanioloaice pe care de-abia o cunoșteau.

Jean Deuville, un poet prieten și membru al aceluiași partid ca și Pierre, a fost cel care s-a opus cel mai categoric aderării Ameliei la Partidul Comunist Francez.

– Nu știu cine este, argumenta acesta în fața Comitetului din Paris, oricât de mult și-ar asuma răspunderea pentru ea tovarășul Comte.

– Nu-ți ajunge garanția mea? Îți amintesc că a fost de-ajuns pentru ca tu să devii tovarășul nostru, contraataca Pierre.

Poate pentru că s-a intervenit în mod discret de la ambasada sovietică sau pentru că Deuville a hotărât să cedeze ca să nu piardă prietenia amicului său, cert este că Amelia Garayoa a devenit militantă a Partidului Comunist Francez. Ea, o străină, fără alte recomandări decât aceea de a fi amanta unui om valoros pentru sovietici și care era convins că spanioloaica îi putea fi de mare utilitate. Ceea ce Amelia nu știa era că, în urmă cu câteva săptămâni, omul de legătură al lui Pierre îi transmisese ultimele ordine de la Moscova din partea șefului de operațiuni din INO: va trebui să se deplaseze în America de Sud ca să consolideze și să extindă rețelele care începeau să activeze acolo cu agenți locali.

Șeful de operațiuni îi atrăsese atenția asupra firii, uneori explozive, a sud-americanilor, insistând să aibă grijă când va veni momentul să-și aleagă colaboratorii.

Pierre nu încetase să se gândească la misiunea care se apropia și pentru care avea nevoie de o acoperire mai credibilă decât cea de librar în căutare de bijuterii bibliografice; aceasta avea sens în Europa, dar nu în acea parte a lumii, care i se părea tot atât de îndepărtată, pe cât era de necunoscută.

Când a întâlnit-o pe Amelia, a început să se gândească la faptul că tânăra aceea i-ar putea fi de folos. Nu numai că era de o frumusețe delicată și că avea maniere elegante, ci și că era, pe deasupra, de o naivitate desăvârșită, o argilă pură în mâinile sale, incapabilă să vadă dincolo de propriile emoții.

Instalarea lor în Mexic sau în Argentina ca doi îndrăgostiți care fug de un soț părăsit ar da credibilitate unei acoperiri pe motiv că au trebuit să se

stabilească pe continentul acela. Și ea fiind spanioloaică, ar întări și mai mult acoperirea.

Țineți seama de faptul că Pierre era agent sovietic, un om care trăia doar pentru cauza revoluției, iar orbirea lui era atât de mare, încât ființele omenești pe care le întâlnea în cale erau doar niște pioni de care se folosea și pe care îi sacrifica în beneficiul unei idei superioare. Iar Amelia nu făcea excepție.

De când a hotărât să o facă să devină parte din planul său sud-american, Pierre a căutat să nu facă niciun pas greșit cu Amelia, față de care se arăta drept un seducător căzut în plasa iubirii.

Ca să consolideze dependența Ameliei de el, Pierre nu ezita să se lase însoțit de ea la toate reuniunile de prieteni unde se puteau întâlni cu câteva dintre amantele care o precedaseră și cu care schimba câte o privire complice, spre îngrijorarea spanioloaicei.

Astfel că Amelia, din prima zi a sosirii sale, s-a pomenit prinsă într-un vârtej de întruniri politice, presărate cu dineuri cu prietenii lui Pierre, dintre care unii comentau în spatele lor că nu pot înțelege de ce un bărbat cu valoarea și convingerile acestuia se predase în fața unei femei atât de frumoase, dar atât de inconsistente, dată fiind naivitatea ei.

În zilele acelea, conversațiile se învârteau în jurul lui Léon Blum[1] și al consecințelor dizolvării Acțiunii franceze[2], datorită faptului că în februarie 1936 niște tineri militanți ai acestei formațiuni de dreapta l-au atacat pe Blum când făcea parte din cortegiul funerar al academicianului Bainville[3].

Și exact la o cină organizată la restaurantul La Coupole pentru sărbătorirea zilei de naștere a lui Pierre a avut loc prima întâlnire între Amelia și Albert James.

Albert James era un jurnalist american de origine irlandeză care lucra ca *freelance* pentru mai multe ziare și reviste din țara sa. Înalt, cu păr șaten și

[1] Om politic francez (1872–1950), unul dintre liderii Partidului Socialist Unificat – secțiunea franceză a Internaționalei Comuniste, președinte al Consiliului de Miniștri, îndeplinind rolul de prim-ministru în mai multe ocazii (n.tr.)

[2] Mișcare politică franceză de tip monarhic, înființată în anul 1898, ca urmare a așa-numitei afaceri Dreyfus, mișcare ce milita pentru reinstaurarea monarhiei în Franța. (n.tr.)

[3] Jacques Pierre Bainville (1879–1936), jurnalist, cronicar de politică internațională, istoric și academician francez (n.tr.)

ochi albaștri, arăta bine și avea mare succes la femei. Îi plăcea să se comporte ca un *bon vivant*, era un antifascist înverșunat, dar asta nu îl făcuse să îndrăgească marxismul. Nu era prieten cu Pierre, ci cu Jean Deuville, așa că s-a apropiat de grup să-i salute, atras mai ales de prezența Ameliei.

A băut o cupă de șampanie cu grupul lui Pierre și a căutat să se plaseze lângă Amelia, care părea nelalocul ei acolo.

– Ce face aici o tânără ca dumneavoastră? o întrebă el direct, profitând că Pierre era ocupat să întâmpine un alt prieten care se alătura grupului vesel.

– Și de ce n-ar trebui să fiu aici?

– Se vede că nu este mediul dumneavoastră, vă imaginez în spatele unor geamuri de cristal, brodând, așteptând să vină Făt-Frumos să vă salveze.

Amelia a râs la gluma lui Albert James, pe care l-a găsit simpatic încă de la prima vedere.

– Nu sunt prințesă, prin urmare, aș putea cu greu să aștept brodând venirea lui Făt-Frumos.

– Sunteți franțuzoaică?

– Nu, spanioloaică.

– Dar vorbiți perfect franceza.

– Bunica mea este franțuzoaică, din sud, și cu ea vorbeam întotdeauna franțuzește; de altfel, verile le petreceam la Biarritz.

– Vorbiți cu melancolie.

– Cu melancolie?

– Da, parcă ați fi o bătrânică și v-ați aduce aminte de vremuri de demult.

– Nu te lăsa îmbrobodită de Albert, îi întrerupse Jean Deuville. Cu toate că este american, tatăl lui este irlandez și a învățat arta seducției de la noi, francezii, și cum se întâmplă de obicei, elevul își depășește maestrul.

– Oh, dar nu vorbeam despre nimic în mod deosebit, se justifică Amelia.

– De altfel, chiar dacă nu pare, Pierre este gelos și n-aș vrea să asist ca martor la un duel între doi prieteni buni, continuă Deuville să glumească.

Amelia se înroși. Nu era obișnuită cu asemenea glume slobode. Îi venea greu să se obișnuiască cu rolul de amantă pe care și-l asumase printre acei

bărbați și femei aparent lipsiți de prejudecăți, dar care o cercetau minuțios și o bârfeau pe la spate.

– Sunteți logodnica lui Pierre? întrebă curios Albert James.

– Mai mult decât logodnică, este femeia care i-a furat inima. Trăiesc împreună, comentă Jean Deuville ca să nu-i lase americanului loc de îndoială că nu trebuia să mai avanseze niciun pas față de Amelia.

Ea s-a simțit stânjenită. Nu înțelegea de ce Jean se văzuse obligat să fie atât de explicit, punând-o într-o situație de inferioritate.

– Acum înțeleg, sunteți o femeie eliberată de constrângerile sociale, fapt care mă surprinde fiind spanioloaică, dar mi s-a spus că în Spania s-au schimbat unele lucruri și că, datorită formațiunilor de stânga, femeile încep să ocupe un loc de seamă în toate straturile societății. Sunteți și revoluționară? întrebă Albert James ironic.

– Nu vă bateți joc, reuși Amelia să spună, oftând ușurată când l-a văzut pe Pierre apropiindu-se.

– Ce tot îți spun acești doi neobrăzați? întrebă el amuzat, arătând spre Albert și Jean. Apropo, Albert, foarte bun articolul tău din *The New York Times* despre pericolul nazismului în Europa. L-am citit la întoarcerea mea din Spania și, sincer vorbind, m-a surprins perspicacitatea ta. Spui că ești convins că Hitler nu va sta liniștit între granițele sale, că obiectivul lui va fi expansiunea și semnalezi ca primă „îmbucătură" Austria și că Mussolini nu va face nimic ca să-l împiedice, nu numai pentru că este fascist, ci și pentru că știe că va pierde în fața Germaniei.

– Da, așa cred. Am petrecut o lună călătorind prin Germania, Austria și Italia și așa stau lucrurile acolo. Evreii sunt principalele victime ale lui Hitler, dar într-o zi toată lumea va fi.

– Problema nu este lupta împotriva nazismului pentru că îi persecută pe evrei, ci pentru că este o rușine pentru omenire, răspunse Pierre.

– Dar nu se poate trece cu vederea ceea ce li se întâmplă evreilor.

– Eu sunt comunist și singurul meu scop este revoluția, eliberarea tuturor oamenilor de sub povara capitalismului care-i strivește și îi exploatează, nepermițându-le să fie liberi. Și îmi este indiferent dacă sunt evrei sau budiști. Religia, oricare ar fi ea, este un cancer. Ar trebui s-o știi.

– Chiar și ca să nu crezi în Dumnezeu trebuie să ai o idee despre Dumnezeu, afirmă Albert ridicând din umeri.

– Câtă vreme crezi în Dumnezeu, nu vei fi niciodată un om liber, vei lăsa ca viața ta să fie determinată de superstiție.

– Și dacă aș fi doar comunist? Crezi că aș fi liber? N-ar trebui să stau în așteptarea directivelor de la Moscova? La urma urmelor, Moscova vrea să salveze oamenii de răul capitalismului și mulți dintre voi veți sfârși prin a preface comunismul într-o nouă religie. Credința voastră este mai mare decât cea a părinților noștri recitând Biblia. Nu știu dacă o să-ți mai placă viitorul meu reportaj despre Uniunea Sovietică, unde sper să călătoresc foarte curând. Știi că Ministerul sovietic al Culturii a pregătit un *tour* pentru ca noi, jurnaliștii și scriitorii europeni, să putem vedea realizările revoluției; dar tu mă cunoști, am defectul că analizez și critic tot ce văd.

– De aceea nu ești simpatic nimănui. Răspunsul lui Pierre arăta cât de mult îl irita Albert.

– N-am crezut niciodată că noi, jurnaliștii, trebuie să fim simpatici, mai curând contrariul.

– Poți să fii sigur că ai reușit.

– Haideți, băieți! îi întrerupse Jean Deuville, cum vă place vouă să vă înfuriați fără motiv. Nu-i lua în seamă, Amelia, așa sunt ăștia doi, de cum se întâlnesc, încep să se certe și nu-i poate opri nimeni. Poartă în ei germenul dezbaterii. Dar azi e ziua ta de naștere, Pierre, așa că să o sărbătorim. Pentru asta am venit, nu-i așa?

Albert și-a luat la revedere, lăsându-l pe Pierre prost dispus și pe Amelia, surprinsă. Asistase în tăcere la ceartă, neîndrăznind să scoată o vorbă. Cei doi bărbați păreau să întrețină un duel mai de demult.

– E un biet om care nu încetează să fie capitalist, ca majoritatea americanilor, spuse Pierre pe un ton sentențios.

– Nu fi nedrept. Albert este un tip cumsecade, doar că nu s-a convertit, „căzând de pe cal" ca sfântul Pavel pe drumul Damascului; dar vina este a noastră că n-am fost în stare să-l convingem să se alăture cauzei noastre, însă nici nu este împotrivă. Și dacă este apropiat de cineva, aceia suntem noi, îi urăște pe fasciști, răspunse Jean Deuville.

– N-am încredere în el. În plus, are numeroși prieteni trotkiști.

– Și cine nu cunoaște un trotkist la Paris! se justifică Jean Deuville. Hai să nu devenim paranoici.

– Măi să fie, ia te uită cum îl aperi pe american!

– Îl apăr de subiectivismul tău. Amândoi sunteți insuportabili când vreți să aveți dreptate.

– Nu mă compara cu el!

Era o oarecare ferocitate în tonul lui Pierre, și Jean nu i-a răspuns. Știa că, dacă ar continua să vorbească, ar sfârși prin a se certa, și se înfruntaseră deja în urmă cu câteva săptămâni din pricina Ameliei pentru care, acum, Jean simțea o simpatie sinceră de când își dăduse seama că e complet inofensivă.

– Hai, Amelia, nu e nimic care să nu se poată aranja cu o cupă de șampanie, spuse Pierre apucând-o pe Amelia de braț și îndreptându-se cu ea spre masa la care ședea restul grupului de prieteni.

Pierre a început să-și organizeze cu precauție călătoria în America de Sud pe care i-o ordonase Moscova. Prima oprire va fi la Buenos Aires, unde Partidul Comunist local părea să conteze pe o mare categorie aparținând sectoarelor culturale ale capitalei argentiniene. Din punct de vedere strategic, zona nu era vitală pentru interesele sovietice, dar șeful INO voia să aibă ochi și urechi peste tot. În timpul antrenamentului său la Moscova, instructorii INO insistaseră pe lângă Pierre asupra importanței faptului de a ști să asculte și să culeagă tot felul de informații, oricât de neînsemnate ar fi putut părea; câteodată, informații-cheie erau culese la mii de kilometri de locul unde aveau să se producă anumite evenimente. I s-a subliniat, de asemenea, importanța faptului de a conta pe agenți care să se miște prin cercurile influente din țara în care avea să acționeze. Nu le-ar servi la nimic niște militanți entuziaști a căror muncă activă s-ar desfășura departe de centrele de putere.

Moscova avea deja un „rezident" la Buenos Aires, dar le lipseau agenți bine plasați, capabili să transmită informații de interes.

Amelia nu voia să plece de la Paris și insista pe lângă Pierre să mai aștepte puțin, că încă nu se obișnuise cu ideea de a fi atât de departe de fiul ei. Nu înseamnă că ar fi avut de gând să se întoarcă în Spania, dar i se părea că, dacă pleca la Buenos Aires, distanța ar fi de nesuportat.

Cu mult tact și răbdare, Pierre încerca să o convingă că era mai bine să înceapă o nouă viață undeva unde nu-i cunoștea nimeni.

– Avem nevoie să știm dacă relația noastră merită într-adevăr tot sacrificiul. Vreau să fim singuri, fără să ne cunoască nimeni, doar tu și cu mine. Sunt convins că nimeni și nimic nu va reuși să ne despartă, dar trebuie să punem la încercare dragostea noastră, fără interferențe, fără familie, fără prieteni.

Ea îi cerea timp să se obișnuiască cu gândul că ar fi mai bine să pornească o viață nouă pe celălalt țărm al oceanului. Pierre nu voia să o silească, temându-se că ea, îngrijorată, s-ar hotărî să se întoarcă în Spania.

Câteodată, atitudinea Ameliei îl aducea la disperare, pentru că, doar în câteva secunde, trecea de la euforie la deprimare. O găsea adeseori plângând, văicărindu-se că e o mamă atât de rea și că își părăsise fiul. Alteori, părea veselă și fericită, se bucura să iasă să se distreze puțin, pierzându-se ca niște îndrăgostiți în vreun colț al Parisului. Nici mama lui, Olga, nu-i înlesnea situația, convinsă cum era de faptul că își pierdea fiul din vina spanioloaicei.

– O să-ți iroseşti toată viața din cauza acestei femei! Dar ea nu merită sacrificiul. Ce o să facem cu librăria dacă nu te mai întorci? Tatăl tău suferă, chiar dacă nu-ți spune, îi reproșa ea fiului său.

Adevărul este că Guy Comte accepta resemnat hotărârea lui Pierre de a pleca să trăiască în America de Sud. Avea încredere oarbă în fiul său și era convins că, dacă Pierre luase această hotărâre, era cea mai bună. Cu toate acestea, în forul său interior, se întreba cum de era cu putință ca fiul său să se sacrifice atât de mult pentru o femeie ca Amelia, pe care el o găsea frumoasă, dar insipidă.

La data de 4 iunie 1936, Léon Blum devine șef al guvernului din partea Frontului Popular[1] din Franța. Pe vremea aceea, don Manuel Azaña își asumase deja președinția Republicii Spaniole printr-un vot la care dreapta s-a abținut. Indalecio Prieto nu a putut să pună mâna pe guvern din cauza opoziției grupării lui Largo Caballero din PSOE.

Amelia urmărea cu îngrijorare știrile pe care le publicau ziarele franceze despre Spania și știa că situația era și mai tulbure decât atunci când plecase.

[1] Coaliție a partidelor politice de stânga, creată în anul 1935 şi care a guvernat între 1936–1938 sub conducerea lui Léon Blum. (n.tr.)

Prietenii lui Pierre ne asigurau că în Spania putea să se întâmple orice, ținând seama de faptul că formațiunile de extremă dreapta nu renunțau la politica lor de banditism și provocări.

Pierre avea prevăzut să plece spre Buenos Aires la sfârșitul lunii iulie. O vor face într-o cabină la clasa întâi a unui luxos pachebot care pleca de la Le Havre.

– Va fi luna noastră de miere, o asigura el încercând să-i învingă ultimele rezistențe.

La începutul lui iulie, Pierre s-a întâlnit cu „legătura" sa la Paris. Igor Krisov părea ceea ce nu era: un blajin evreu britanic de origine rusă, care se îndeletnicea cu antichitățile.

În realitate, Igor Krisov controla mai mulți agenți din Regatul Unit, Franța, Belgia și Olanda.

Krisov a ajuns la Café de la Paix și îl căuta din priviri pe Pierre. Acesta citea un ziar, aparent absorbit în lectură, în vreme ce își bea cafeaua. S-a așezat la masa de alături de Pierre și a cerut să i se aducă un ceai.

– Văd că ai primit la timp mesajul meu.

– Da, răspunse Pierre.

– Bine, tovarășe, am instrucțiuni pentru dumneata. Moscova vrea să mergi în Spania înainte de a începe lunga dumitale călătorie.

– În Spania, iarăși?

– Da, acolo situația se deteriorează de la o zi la alta și vrem să vorbești cu anumiți oameni. În acest plic se află instrucțiunile. Preferăm să fii dumneata cel care acoperă această misiune, e vorba de câteva zile.

– Îmi creați un mic conflict, știți că am găsit ca „paravan" o tânără spanioloaică și care nu se arată foarte încântată de călătoria pe care o vom întreprinde; dacă o las singură câteva zile, e posibil să dea îndărăt...

– Te credeam mai convingător cu femeile, răspunse Krisov ironic.

– E o puștoaică. M-am străduit și am avut multă răbdare cu ea. Și cred că va sfârși prin a deveni o agentă bună, o agentă „oarbă", dar eficace.

– Să nu comiți greșeala de a-i spune ce faci dumneata, îi atrase atenția Krisov.

– De aceea v-am spus că va fi o agentă „oarbă", va lucra pentru noi fără să știe că o face. Este o romantică incorigibilă și este convinsă că singura

mea dorință arzătoare este aceea de a reuși să răspândesc comunismul în întreaga lume.

– Și nu-i așa?

Privirea ironică a lui Krisov l-a deranjat pe Pierre.

– Firește, tovarășe.

– Am aprobat utilizarea domnișoarei Garayoa. Credem, ca și dumneata, că, date fiind caracteristicile sale, îți va putea fi de folos, dar să nu te încrezi în ea.

– Și nici nu fac asta, tovarășe.

– Bine, o să ne vedem când te întorci din Spania.

La 10 iulie, Pierre și Amelia soseau la Barcelona și se instalau din nou acasă la doña Anita. Pentru Pierre, era liniștitor să poată conta pe ospitalitatea văduvei, deoarece aceasta avea grijă de Amelia în timpul reuniunilor pe care le avea de-a lungul întregii zile. La început, se gândise să o lase pe Amelia la Paris în grija părinților săi, dar a exclus ideea, știind că tatăl său nu ar putea face nimic dacă Olga și Amelia s-ar fi înfruntat. În plus, Pierre începea să fie îngrijorat, pentru că Amelia părea, cu fiecare zi care trecea, că regretă pasul făcut și asta îl obliga să nu o piardă din ochi.

Amelia a primit cu bucurie vestea întoarcerii în Spania. Îi ceruse să meargă la Madrid ca să încerce să-și vadă fiul, și Pierre a hotărât să nu-i spună categoric nu, dar nici nu avea cea mai mică intenție să-i facă pe plac.

– Ia te uită, măi să fie, avem aici din nou perechea fericită! le spuse doña Anita în chip de salut de bun venit. Și de data asta, câte zile mă voi putea bucura de prezența voastră?

– Trei sau patru. Trebuie să văd un client care mă asigură că a găsit un exemplar pe care îl caut de ani de zile. Dacă lucrurile merg bine, poate că vom ajunge și la Madrid, răspunse Pierre.

– Și dumneata, Amelia, o vei vizita pe prietena dumitale Lola García? Acum câteva zile a fost aici cu Josep; este un om tare cumsecade și ar trebui să vezi cât de mândru este de mucosul ăla de fiu-său.

Amelia a încuviințat stânjenită. După cearta dintre ele, nu avea niciun chef să o vadă pe Lola. De fapt, începea să simtă aversiune față de fosta ei prietenă, pe care o învinuia pentru deriva pe care o apucase viața ei.

A doua zi, de îndată ce Pierre și-a luat la revedere de la ea ca să se ocupe de treburile sale, Amelia i-a spus doñei Anita că se duce să facă niște cumpărături de care aveau nevoie pentru călătoria pe care urmau să o facă la Buenos Aires. Văduva șovăia dacă trebuia sau nu să o lase să meargă singură, deoarece Pierre îi recomandase să o supravegheze, dar în dimineața aceea primea o comandă de cărți și, cu toate că avea un băiat de prăvălie care o ajuta, nu îi plăcea să-și părăsească librăria, așa că i-a permis Ameliei să iasă singură.

– Dar să nu te întorci prea târziu, ca să nu-mi fac griji, îi atrase ea atenția.

– Nu vă faceți griji, doña Anita, nu o să mă rătăcesc. Țesăturile de care am nevoie o să le găsesc cu siguranță prin împrejurimi.

– Da, ți-am mai spus că la două străzi de aici se află magazinul de mătăsuri englezești și acolo poți găsi oricâte materiale ai nevoie.

De fapt, Amelia avea alt plan: să meargă la centrala de telefoane ca să o sune de acolo pe verișoara ei Laura. Dorea cu înfrigurare să aibă vești despre familia sa, despre micuțul ei Javier. De când fugise, nu luase legătura cu Laura, iar părinților ei nu îndrăznea nici măcar să le trimită o scrisoare cerându-le iertare.

De la Paris, nu îndrăznise să o sune pe verișoara ei, temându-se că Pierre ar încerca să o facă să se răzgândească. Își dădea seama că pentru prima dată de la fuga ei avea să dispună de câteva momente ca să fie singură.

A ieșit din librăria doñei Anita și a pornit-o în plimbare, simțind că era pe punctul de a înșela încrederea pe care Pierre o avea în ea. Dar la fel cum era sigură că el are secretele lui, și ea le va avea pe ale ei.

Cu greu își putea imagina Amelia că soarta nu va fi de partea ei. Când la centrala telefonică i s-a adresat unei funcționare solicitându-i o convorbire cu numărul de telefon de acasă de la unchiul și mătușa ei din Madrid, nu și-a dat seama că bărbatul care era alături de funcționară o privea fix, cu surprindere. Ea nu și-l amintea, dar el a recunoscut-o imediat. În timpul șederii sale anterioare la Barcelona, Amelia îl însoțise pe Pierre la o adunare cu câțiva tovarăși, între care era și bărbatul de la centrala telefonică, un militant local al partidului, situat într-un post strategic. Omul a fost surprins să o vadă acolo singură și, mai ales, atât de agitată.

Amelia își frângea mâinile, așteptând să i se facă legătura pentru atât de mult dorita convorbire și, între timp, bărbatul a convins-o pe colega sa să ia o mică pauză, dat fiind că legătura telefonică întârzia.

– Nu-ți face griji, mă ocup eu.

– Mulțumesc, de o oră vreau să merg la toaletă.

Bărbatul hotărâse să nu piardă niciun cuvânt din convorbirea pe care o va purta Amelia, așa că a intervenit pe circuit, deviindu-l spre propriul receptor.

Apoi, când operatoarea de la Madrid l-a informat că s-a răspuns deja la numărul de telefon solicitat, i-a făcut semn Ameliei, care părea în continuare absentă, să intre în cabina de unde putea vorbi.

– Puteți vorbi, spuse operatoarea de la Madrid.

– Laura? Aș dori să vorbesc cu Laura, murmură Amelia.

– Cine o caută? întrebă subreta care răspunsese la telefon.

Amelia.

– Domnișoara Amelia? întrebă alarmată subreta.

– Te rog, grăbește-te! Anunț-o pe verișoara mea, n-am mult timp la dispoziție.

Peste câteva clipe, Amelia a auzit glasul mătușii sale Elena.

– Amelia, slavă Domnului că știm de tine! Unde ești?

– Mătușă, n-am mult timp să vă explic... Unde este Laura?

– Acum este la ore, știi bine. Dar tu? Unde ești? Te gândești să te întorci?

– Mătușă, eu... eu nu pot să vă explic... îmi pare foarte rău pentru ce s-a întâmplat... Ce mai face micuțul meu? Dar părinții mei?

– Fiul tău este bine. Águeda are grijă de el ca o mamă, dar nu l-am mai văzut. Santiago... Santiago a preferat să rupă orice legătură cu familia noastră. Părinții tăi o sună pe Águeda ca să știe de copil.

– Și tatăl meu? Ce face tata? Știe ceva despre herr Itzhak?

– Tatăl tău... a suferit un atac de cord când ai plecat, dar nu te speria, n-a fost nimic grav, medicul a spus că a fost din cauza tensiunii, acum și-a revenit.

Amelia a izbucnit în plâns. Își dădea seama brusc de consecințele pe care le dezlănțuise fuga ei. Nu voise să se gândească la ce lăsa în urmă, prefera să creadă că totul avea să fie la fel, că nimic nu se va schimba. Și s-a pomenit cu

faptul că Santiago îi împiedica pe părinții ei să-l poată vedea pe Javier, că tatăl ei suferise un atac de inimă... și totul, din vina ei.

– Doamne Dumnezeule, ce-am făcut! Nu mă va putea ierta niciodată! spunea ea printre lacrimi.

– De ce nu te întorci? Dacă o vei face, se va aranja totul... Sunt sigură că Santiago te mai iubește încă și dacă îi ceri iertare... aveți un fiu... el nu poate refuza s-o ierte pe mama fiului său. Întoarce-te, Amelia, întoarce-te... Părinții tăi vor fi foarte bucuroși, nu e zi în care să nu deplângă absența ta, la fel ca și noi. Și Laura a fost bolnavă, tot din cauza supărării... Sunt sigură că, dacă te întorci, nu vor exista reproșuri. Îți amintești parabola fiului risipitor?

– Și Edurne? reuși Amelia să întrebe.

– Este la noi, Laura a insistat să rămână aici. Santiago n-a mai vrut s-o țină...

– Ce-aîn făcut?! Ce-am făcut?!

– Fiica mea, vina a avut-o proasta companie. Acea Lola, comuniștii ăia... Lasă-i baltă, Amelia, lasă-i și întoarce-te.

Bărbatul a hotărât să întrerupă legătura. Bănuia că acea tânără amantă a tovarășului Pierre era pe punctul de a ceda la rugămințile mătușii sale. Cel mai bine era să nu mai continue convorbirea și să o cheme numaidecât pe doña Anita; o fi știind ea ce să facă.

– Alo, alo, s-a întrerupt! striga Amelia, încercând să-i atragă atenția.

– Un moment, domnișoară, să văd dacă pot s-o restabilesc, așteptați în cabină.

Dar în loc să se țină de cuvânt, i-a telefonat doñei Anita, căreia i-a spus repede tot ce auzise.

– Reține-o, vin imediat acolo. Aceste tinere burgheze cred că viața e un joc.

Amelia aștepta nerăbdătoare în cabină cu speranța că se va restabili legătura cu casa unchiului și a mătușii sale. Ar fi preferat să vorbească cu Laura, dar mătușa ei se arătase afectuoasă și înțelegătoare. Dacă s-ar întoarce... poate că ar ierta-o cu toții.

Deodată, a simțit niște ochi reci care o sfredeleau. Doña Anita se îndrepta către cabina unde aștepta ea.

– Amelia, draga mea, ce coincidență! A trebuit să ies să fac un comision și mi s-a părut că te văd din stradă. Vrei să te însoțesc? Cu cine aștepți să vorbești, fata mea?

A simțit dorința să o ia la fugă, să scape, dar doña Anita își încleștase deja mâna pe brațul ei.

– Am vrut să vorbesc cu familia mea, răspunse ea printre lacrimi.

– Sigur, sigur! Bine, o să aștept până ți se dă legătura.

– Nu, nu vă faceți griji, sunt probleme pe circuitele telefonice, voi suna din nou.

– Dar nu-i nevoie să vii până aici, știi bine că librăria dispune de telefon, este unul dintre puținele luxuri pe care mi le permit.

– Nu voiam să deranjez... se scuză Amelia.

– Dumneata, să deranjezi? Sub nicio formă; Pierre și dumneata sunteți bine primiți la mine acasă. Avem un ideal comun. Fata mea, nu știi ce noroc ai că Pierre s-a îndrăgostit de dumneata. Câte femei n-ar dori să fie ele cele alese! Și este atât de atent și de cavaler cu dumneata... Profită de viață și nu renunța la această dragoste atât de mare, ți-o spun eu care am experiență.

Amelia a plătit costul convorbirii și a ieșit din centrala telefonică ținută de braț de doña Anita, care nu i-a mai dat drumul.

– Bine, acum te voi însoți să cumperi materialele, ce părere ai? Și nu mai plânge, ai nasul ca un ardei gras și ochii ți s-au micșorat din cauza lacrimilor. Ce necăjit ar fi Pierre să te vadă așa! Hai, după-amiază o vom vizita pe prietena dumitale Lola, cu siguranță că ea va ști cum să-ți ridice moralul.

Doña Anita nu a mai lăsat-o singură nicio clipă. Ascunzându-și iritarea pentru că devenise „gardiana" „micuței burgheze", cum o numea ea pe Amelia, și-a petrecut restul zilei însoțind-o să colinde fără rost prin oraș. Când s-au întâlnit după-amiază cu Pierre, doña Anita își ascundea anevoie proasta dispoziție și nici Amelia nu făcea vreun efort ca să-și țină la distanță depresia ce o năpădise după conversația cu mătușa ei.

Pierre fusese deja informat de bărbatul de la centrala telefonică despre conținutul convorbirii dintre Amelia și doña Elena.

– Cum v-ați petrecut ziua? întrebă el, făcând pe niznaiul.

– Bine, foarte bine, am fost la cumpărături. Amelia avea nevoie de niște lucruri pentru călătoria voastră la Buenos Aires, răspunse doña Anita.

– Bine, dacă sunteți de acord, vă invit să luăm cina. M-am întâlnit cu Josep și ni se va alătura împreună cu Lola și cu Pablo. Să iei masa de seară cu prietenii este lucrul cel mai bun după o zi de muncă. Hai, Amelia, ia-ți o figură mai veselă și aranjează-te puțin; între timp, vreau să vorbesc cu doña Anita despre cartea pe care am venit să o caut, am nevoie de ochiul ei expert.

Amelia, ascultătoare, s-a închis în camera pe care o împărțea cu Pierre. Îi venea greu să fie obligată să o vadă pe Lola, mai ales într-un moment în care era cu moralul la pământ. Dar nu îndrăznea să i se împotrivească lui Pierre, așa că a deschis dulapul și a căutat cu ce să se îmbrace. Între timp, Pierre și doña Anita au coborât în librărie, departe de urechile Ameliei.

– Știu ce s-a întâmplat, m-a anunțat tovarășul López în același timp cu tine. După cum mi-a spus, convorbirea cu mătușa ei a fost banală, afirmă Pierre.

– Mie n-a apucat să-mi spună ce au vorbit, dar tânăra a bâzâit toată ziua și s-a văicărit pentru fiul ei. Nu știu, dar am impresia că vei avea probleme cu ea. E foarte tânără și mi se pare că se căiește pentru că și-a părăsit familia, răspunse doña Anita.

– Dacă devine o problemă, eu însumi o s-o trimit la Madrid.

– Ca să vezi, făceai pe îndrăgostitul de ea!

Pierre nu a răspuns. Îl irita faptul că pierdea controlul asupra Ameliei. Era sătul să se mai comporte ca un îndrăgostit nebunește, sătul să trebuiască să se prefacă zi de zi că este un seducător, că este atent la fiecare moft. Aproape că dorea ca ea să-i spună că se întoarce la Madrid. Dacă nu ar fi fost faptul că își prevăzuse deja acoperirea la Buenos Aires cu Amelia, ar fi părăsit-o chiar acolo, la Barcelona, iar ea să se descurce cum o putea ca să se întoarcă la Madrid.

Amelia a coborât să-i caute și totul lăsa să se vadă la ea lipsa oricărui chef: expresia, mersul, atitudinea ei absentă.

Au mers până la un mic restaurant aproape de Cartierul Gotic, proprietate a unui tovarăș, unde îi așteptau deja Josep, Lola și Pablo.

– Ați întârziat, se plânse Lola, suntem aici de mai bine de o jumătate de oră. Lui Pablo îi este foame.

Ne-am așezat la o masă puțin mai izolată de celelalte, iar Pierre, făcând un efort, a încercat să înveselească atmosfera. Dar nici Amelia și nici Lola nu aveau niciun chef, iar doña Anita avea nervii întinși la maximum, după ce a umblat toată ziua cu menajamente față de Amelia.

Josep s-a interesat de necazurile lui Pierre și a făcut imposibilul ca să însuflețească puțin grupul. Până la urmă, cei doi bărbați au hotărât să se predea în fața atitudinii femeilor și s-au lăsat absorbiți într-o conversație despre ultimele evenimente politice care se învârteau în jurul certitudinilor din ce în ce mai mari că un sector al Armatei părea că vrea să pună capăt experienței republicane. Numele generalului Mola[1] era pe buzele tuturor.

Amelia aproape că nu a pus gura pe nimic, spre deosebire de doña Anita și Lola, care aveau întotdeauna poftă de mâncare.

Când s-a terminat cina, Josep s-a oferit să-i conducă o bucată de drum spre casa doñei Anita. Pierre și Amelia mergeau în față și, cu toate că vorbeau cu voce joasă, frânturi din conversația lor ajungeau până la mine.

– Ce se întâmplă, Amelia? De ce ești tristă?

– Nu sunt tristă.

– Hai, nu încerca să mă păcălești, te cunosc foarte bine și știu că ceva te face să suferi!

Ea a izbucnit în plâns și și-a ascuns fața cu mâinile, în vreme ce Pierre îi trecea mâna peste umăr cu un gest protector.

– Eu te iubesc, dar... cred că am fost foarte egoistă, nu m-am gândit decât la mine, la faptul că voiam să fiu cu tine și n-am procedat bine, știu că n-am procedat bine, repetă ea.

– La ce bun toate astea, Amelia? Am mai vorbit și cu alte ocazii. Chiar tu mi-ai povestit că în Spania este o zicală care spune că nu poți face omletă fără să spargi ouăle. Știu că nu este ușor să rupi cu familia, crezi că nu pricep? Tu nu te înțelegi bine cu mama, dar este mama mea și eu o iubesc. Cred că trebuie să ne dăm șansa de a începe o viață nouă și, așa cum tu ți-ai lăsat familia, și eu am lăsat-o pe a mea, așa cum mi-am părăsit și afacerea, și viitorul.

– Dar tu n-ai niciun copil!

[1] Emilio Mola Vidal (1887–1937), renumit militar spaniol, personaj important în timpul dictaturii lui Primo de Rivera și a celei de-a Doua Republici Spaniole, conducătorul revoltei militare din 1936, cea care a provocat izbucnirea Războiului Civil Spaniol. (n.tr.)

– Nu, n-am niciun copil, dar năzuiesc să-l pot avea în ziua când relația noastră va fi stabilă și definitivă. Nimic nu m-ar face mai bucuros. Este singura supărare pe care o am, faptul că nu-l poți lua cu tine pe Javier, cel puțin deocamdată, dar să nu excludem faptul că îl vom putea avea cu noi în viitor.

– Asta nu se va întâmpla niciodată! Santiago n-ar consimți, nici măcar nu le permite părinților mei să-l vadă pe copil.

– Și cum vine asta? Ai vorbit cu părinții tăi?

Amelia s-a înroșit. Fără să-și dea seama, se dăduse de gol, dar după aceea s-a gândit că doña Anita oricum îi va spune până la urmă.

– Am vorbit cu mătușa Elena. O sunasem pe verișoara mea Laura, dar nu era acasă și mătușa a răspuns la telefon.

– Asta-i foarte bine, nu trebuie să pierzi legătura cu familia ta. Știu că vei fi mai liniștită dacă ai vești despre ei, afirmă Pierre, ascunzând faptul că gândea exact contrariul. Spune-mi ce ți-a zis mătușa ta.

– Știe de la Águeda, doica lui, că Javier este bine. Santiago nu vrea să aibă de-a face cu familia mea și nu le permite să vadă copilul. Tatăl meu s-a îmbolnăvit când am plecat, inima... din vina mea... ar fi putut să moară.

– Asta chiar că nu pot accepta din partea ta! Nu voi permite să te învinovățești pentru boala tatălui tău. Fii rațională, nimeni nu se îmbolnăvește de inimă din cauza unei supărări; dacă tatăl tău a avut un infarct, nu tu ai fost cauza. În ceea ce privește faptul că soțul tău nu le permite să-l vadă pe fiul tău, mi se pare o cruzime, asta nu-l pune într-o lumină favorabilă, nici nu mi se pare drept să-i pedepsească pe bunici împiedicându-i să-și vadă nepotul. Nu, Amelia, soțul tău nu procedează bine.

Vorbele lui Pierre au sporit și mai mult jeluirea Ameliei, care încerca să-l scuze pe soțul ei.

– El este foarte bun și nu este nedrept, dar, văzându-i pe părinții mei, își amintește de mine și are motive să dorească să mă uite. M-am purtat atât de urât cu el! Santiago nu merita ce i-am făcut!

Noaptea aceea Pierre a petrecut-o consolând-o pe Amelia, încercând să aline rana deschisă din conștiința ei.

A doua zi era 13 iulie, o dată-cheie în istoria Spaniei: în ziua aceea a fost asasinat José Calvo Sotelo[1], lider al dreptei monarhice.

Pierre a hotărât să se ducă la Madrid, dar nu avea ordin expres să o facă; evenimentul acela era îndeajuns de grav ca să meargă în capitală și să ia legătura cu unii tovarăși care îi transmiteau în mod regulat informații precise despre guvernul Azaña. Cu toate că la Madrid erau agenți în subordinea *rezidenturii*, acum Pierre era cel care dorea să evalueze situația și să trimită un raport precis la Moscova.

Amelia a primit cu bucurie vestea că vor călători la Madrid. Pierre a amăgit-o, spunându-i că luase această hotărâre din cauza suferinței ei. Adevărul e că nu îndrăznea să o lase în grija doñei Anita, iar Lola și Amelia se arătau distante una față de cealaltă, dintr-un motiv pe care la un moment dat avea să-l afle.

Călătoria cu trenul li s-a părut interminabilă. Când în sfârșit au sosit la Madrid, au găsit capitala cufundată în tot felul de zvonuri. Pierre a hotărât să se instaleze într-o pensiune numită La Carmela, situată pe strada Calderón de la Barca, aproape de Palatul Parlamentului. Proprietarii pensiunii o țineau curată și aveau mare grijă de oaspeții lor. Se mândreau că au printre clienți chiar și câte un deputat. Dispunea doar de patru camere și au avut noroc că în momentul acela una dintre ele era liberă.

– Ieri a plecat don José, știți dumneavoastră, comis-voiajorul din Valencia care ne vizitează o dată pe lună. Cred că l-ați întâlnit aici o dată, spuse proprietăreasa, doña Carmela.

– Da, cred că da, a răspuns Pierre fără prea mult chef de vorbă.

– Nu știam că sunteți însurat, întrebă doña Carmela, curioasă.

– Păi, vedeți și dumneavoastră... răspunse Pierre, fără să spună nici da, nici nu.

Pierre se tot gândea ce să facă cu Amelia cât timp ședeau la Madrid. Nu o putea lua peste tot, trebuia să se întâlnească cu agenții, să poarte conversații confidențiale, ceea ce ar fi fost imposibil cu Amelia de față. Dar, dacă o lăsa singură, era sigur că va sfârși prin a ceda impulsului de a-și vedea familia, fără ca el să poată prevedea consecințele. Așa că a hotărât să ia inițiativa, să fie el cel care să înlesnească întâlnirea, dar cu el de față.»

[1] Om politic și membru al Academiei Regale Spaniole (1893–1936) (n.tr.)

– Poate că ar trebui să vorbiți cu doña Laura. Ea vă va putea spune mai bine decât mine ce s-a întâmplat în decursul acelor zile la Madrid. Apoi reveniți și vom continua să stăm de vorbă, încheie Pablo Soler.

Acesta îmi zâmbea satisfăcut. Trecuseră mai bine de patru ore de când vorbea, iar eu nu am deschis gura. Nu îmi puteam ascunde uimirea: străbunica mea fugise cu un francez, agent al spionajului sovietic, și intrase în Partidul Comunist din Franța. Părea de necrezut ce se întâmplă cu mironosițele, de îndată ce ești neatent, te pomenești cu o Mata Hari[1] în față.

– Ați mai văzut-o pe Amelia?

– Da, sigur că da, de cum s-au întors la Barcelona. Dar v-am mai spus că una dintre cele mai bune cărți ale mele tratează despre agenții sovietici în zilele acelea, iar Pierre era unul dintre ei. Astfel că a trebuit să cercetez în amănunt ce s-a întâmplat cu el. Era un om foarte interesant, un fanatic, deși nu părea. Cred că ar trebui să-mi citiți cartea, cu siguranță că v-ar fi de mare ajutor.

– Vorbiți în ea și despre străbunica mea?

– Nu, nu vorbesc despre ea.

Don Pablo se ridică și scoase de pe un raft o carte destul de voluminoasă. I-am mulțumit pentru cadou și l-am asigurat că îl voi suna din nou.

– Da, vă rog, zilele astea n-am nimic de făcut, tocmai am trimis o carte la tipografie, așa că sunt pe jumătate în vacanță.

Mă conducea la ușă când ne-a ieșit în întâmpinare soția lui.

– Nu rămâneți să luați masa de prânz cu noi? întrebă ea zâmbind.

– Ah, Charlotte, nu ți l-am prezentat pe domnul Albi.

– Încântat de cunoștință, doamnă. Sunt Guillermo Albi.

– Domnule Albi, trebuie să vă mulțumesc că l-ați întreținut pe soțul meu; când nu scrie, nu știe cu ce să-și umple timpul și, cum tocmai a terminat o carte, n-are altceva de făcut decât să ia o pauză. Așa că sunteți bine-venit.

[1] Pe numele ei adevărat Margaretha Geertruida Zelle (1876–1917), celebră dansatoare și actriță olandeză, condamnată la moarte și executată în Franța pentru spionaj în favoarea Germaniei în timpul Primului Război Mondial. Considerată cea mai celebră spioană dublă din istoria „Marelui Război" (n.tr.)

– Vă mulțumesc, sper să nu vă stau pe cap prea des, dar don Pablo mi-a dat permisiunea să vin din nou în vizită în scurt timp.

Deși mai în vârstă, era evident că Charlotte era aceeași femeie din tabloul care îmi atrăsese atenția. Părea americancă, dar vorbea fluent spaniola, cu un ușor accent din Sud. Soția lui don Pablo mi s-a părut foarte simpatică și, pe deasupra, ținând seama de tablou, trebuie să fi fost foarte frumoasă, încă îi mai rămăseseră pe chip urmele frumuseții ei apuse.

Am plecat la hotel ca să o sun liniștit pe doña Laura. Începea să mă amuze misiunea încredințată de mătușa Marta. Mergeam din surpriză în surpriză, și eu însumi îmi imaginam scena când, la Crăciunul viitor, familia mea va citi povestea străbunicii. Mătușa Marta, adeptă a formațiunilor de dreapta, va leșina când va afla că bunica ei fusese amanta unui agent sovietic.

Am deschis telefonul mobil în drum spre hotel. Aveam un mesaj urgent de la șeful departamentului de cultură al ziarului digital la care colaboram. L-am sunat numaidecât.

– Guillermo, unde ai dispărut? Trebuia să ne predai ieri cronica la cartea lui Pamuk[1]. În mare belea ne-ai băgat, pentru că avem publicitate de la editură și azi-dimineață au sunat să întrebe ce se întâmplă.

– Îmi pare rău, Pepe, m-am zăpăcit, ți-o trimit chiar acum, lasă-mă o oră.

– O oră? Auzi, ăsta-i un ziar digital și trebuie să bag cronica acum. Unde naiba ești?

– La Barcelona, am venit să cunosc un istoric, pe Pablo Soler.

– Nu mai spune! Soler este unul dintre cei mai prestigioși istorici, cărțile lui despre războiul civil sunt cele mai serioase și mai echidistante dintre toate cele care au fost publicate. Este o autoritate în lumea universitară americană.

– Da, știu că este un personaj nemaipomenit. Să-ți explic, am avut ocazia să-l cunosc și... mă rog, am uitat de cronica la Orhan Pamuk, dar am citit cartea și nu întârzii prea mult să scriu articolul și să ți-l trimit. Lasă-mă să ajung la hotel, că sunt pe drum.

[1] Orhan Pamuk (n. 1952), scriitor turc, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în anul 2006 (n.tr.)

– De data asta, treacă, meargă... și, auzi, dacă tot îl cunoști pe Pablo Soler, cere-i un interviu; ai da lovitura, pentru că nu-i plac jurnaliștii și nu acordă niciodată interviuri.

– Bine, o să încerc, să vedem ce o să-mi spună.

– Da, încearcă, măcar o să-i treacă directorului supărarea pe tine. Ah, și să nu întârzii mai mult de o jumătate de oră până să-mi trimiți afurisitul ăla de articol.

Până la urmă, avea dreptate mama: mă implicam atât de mult în povestea străbunicii, încât m-am îndepărtat de propria realitate, care nu era alta decât o slujbă de doi bani la un ziar digital unde mi se plăteau o sută de euro pe articol. Erau luni când nu depășeam patru sute de euro, exact cât să-mi cumpăr țigări, abonamentul de autobuz și încă ceva. Dacă Pablo Soler se învoia să-mi acorde un interviu, chiar și directorul ziarului va fi convins că poate să aibă încredere în mine ceva mai mult decât să fac cronică literară. Interviurile erau plătite mai bine. Sigur că mă grăbeam să mă întorc acasă la profesorul Soler ca să-i cer un interviu; una era faptul că hotărâse să-mi vorbească despre străbunica mea și altceva, foarte diferit, să vrea să vorbească pentru presă. Dar voi încerca. În privința finanțelor mele, nu era loc de subtilități, în ciuda faptului că, atâta vreme cât va dura investigația referitoare la Amelia Garayoa, mă puteam baza pe subvenția mătușii Marta.

4

Nu terminasem de citit cartea lui Pamuk, dar știam destulă meserie ca să scriu o cronică de întâmpinare, ceea ce am și făcut. I-am telefonat lui Pepe ca să-l întreb dacă a primit articolul, și să mă liniștesc. A insistat să-i iau un interviu profesorului Soler și am promis să încerc. Apoi am sunat-o pe mama.

– Dar, fiule, unde ești? Am încercat toată dimineața să te sun pe mobil, dar îl aveai închis.

– Sunt la Barcelona ca să mă văd cu o persoană care a cunoscut-o pe străbunica.

– Pe străbunica ta? Atunci o fi un babalâc, pentru că, dacă ar mai trăi, bunica ta ar avea mai mult de nouăzeci de ani.

– Mă rog, era copil când a cunoscut-o, iar acum are și el o vârstă.

– Și cine este?

– Nu-ți spun, mamă, n-o să dau nimic în vileag până când nu termin investigația, dar pot să-ți zic că bunica ta, adică străbunica mea, a avut o viață destul de agitată, veți fi surprinși.

– Mătușa ta Marta m-a sunat să se plângă, zice că nu vrei s-o informezi despre mersul investigației și că nu știe dacă tu chiar lucrezi sau trăiești pe picior mare pe spinarea ei.

– Ai o soră încântătoare.

– Guillermo, este mătușa ta și te iubește foarte mult!

– Pe mine? Bănuiesc că o fi făcut un curs rapid de prefăcătorie, pentru că n-am observat asta niciodată.

– Guillermo, nu fi nesuferit!

– Bine, mamă, n-o să mă cert cu mătușa Marta mai mult decât este necesar. Eu te-am sunat să văd ce mai faci și dacă mă inviți diseară la cină.

– Bineînțeles, fiule, vreau să te văd.

– Atunci, la zece o să mă găsești înfipt ca un piron, bătând la tine la ușă.

Am închis telefonul și m-am gândit că mama avea o nesfârșită răbdare cu mine.

Apoi am sunat-o pe doña Laura; voiam să-mi povestească ce se întâmplase cu Amelia în acele zile premergătoare războiului civil sau să-mi spună cine putea să-mi dea această informație, pentru că era clar că nu aveam altă pistă pe care să o apuc.

Jupâneasa a ezitat când i-am zis cine sunt și că doresc să vorbesc cu doña Laura sau cu doña Melita. M-a lăsat să aștept la telefon și, după câteva minute, am auzit vocea doñei Laura care mi s-a părut mai stinsă decât ultima dată.

– Nu mă simt bine, mi-a scăzut glicemia, mi-a explicat ea de-abia șoptit.

– Nu vreau să vă deranjez, dar profesorul Soler mi-a spus că Amelia a fost la Madrid cu două sau trei zile înainte de izbucnirea războiului civil și că intenția ei era să ia legătura cu familia. Profesorul mi-a indicat faptul că dumneavoastră ați putea să-mi povestiți ce s-a întâmplat în zilele acelea, înainte ca el să-și continue relatarea. Dar, dacă nu vă simțiți bine... pot să aștept sau dumneavoastră ați putea să-mi indicați cu cine trebuie să vorbesc despre asta.

Doña Laura a insistat că nu se simțea foarte bine și că medicul îi recomandase să stea în pat. Cât despre doña Melita, nici ea nu era mai bine, astfel că cel mai indicat era să vorbesc cu Edurne.

– De fapt, Edurne a fost cea pe care a văzut-o Amelia în zilele acelea. Cu mine a stat mai puțin de o oră. Veniți mâine-dimineață, dar căutați să n-o obosiți prea mult pe Edurne, este foarte bătrână și pentru ea reprezintă un mare efort să-și amintească.

– Vă promit că voi încerca să scurtez conversația la maximum.

Îmi dădeam seama că „sursele" mele erau persoane în vârstă, care se aflau pe ultima sută de metri a vieții lor. Ori mă grăbeam, ori mă puteam pomeni ca oricare dintre ele să dispară de la o zi la alta. Am luat hotărârea

să mă concentrez pe investigație și să renunț la orele de somn ca să nu-mi pierd slujba precară de la ziarul digital.

Când am ajuns la aeroport, la cursa aeriană către Madrid rămăseseră doar bilete la clasa *business*. Am ezitat dacă să aștept următorul avion, dar am hotărât că mătușa Marta nu se va ruina dacă o să plătească puțin mai mult pentru un bilet de avion.

Când am ajuns, am luat un taxi. Eram în drum spre casă, când bâzâitul mobilului m-a scos din îngândurare.

– Guillermo, frumosule, unde te ascunzi? Nu m-ai sunat de mai bine de cincisprezece zile.

– Bună, Ruth, tocmai am aterizat la Madrid, vin de la Barcelona.

– Te-am sunat ca să te întreb dacă ai chef să vii să iei cina la mine, am un *foie-gras* delicios pe care l-am cumpărat ieri de la Paris.

Nu am șovăit nicio clipă. O voi suna pe mama ca să mă scuz: o seară cu Ruth mi se părea mai emoționantă, mai ales dacă începeam să ne privim în ochi pe deasupra platoului cu *foie-gras*. Ruth era stewardesă la o companie *low cost* și făcea de obicei cursa către Paris, așa că eram sigur că pateul de *foie-gras* va fi însoțit de un minunat vin de Burgundia. Așa că se întrevedea o noapte cum nu se poate mai fericită.

Mama a bombănit, dar nu s-a supărat. Adevărul e că, atunci când mi-a spus ce meniu îmi pregătise, mi-am întărit hotărârea de a lua cina cu Ruth. Mama era convinsă că mă alimentam prost, așa că, de fiecare dată când luam prânzul sau cina la ea, se încăpățâna să mănânc legume, ca primul fel, și pește la grătar, fără strop de sare, la al doilea.

Noaptea a fost memorabilă. Nu mi-am dat seama cât de mult mi-a lipsit până când nu am fost cu ea. La drept vorbind, avea o răbdare infinită cu mine și nu mă presa să ne căsătorim. Mă lăsa să-mi văd de treburile mele, nu știu dacă asta se datora faptului că mă considera băiatul-obiect, bun din când în când, sau pentru că realmente își dădea seama că nu sunt încă matur ca să am o legătură serioasă. În orice caz, era o relație ideală.

Am ajuns la unsprezece dimineața acasă la familia Garayoa. Jupâneasa m-a informat că doña Laura era în continuare țintuită la pat și că doña Melita se dusese la doctor să-și facă niște analize. O dusese nepoata ei, Amelia María.

Edurne mă aştepta în bibliotecă. Nu s-a bucurat când m-a văzut.

– Nu v-a fost suficient tot ce v-am povestit?

– Vă promit să nu vă deranjez mult, dar aş vrea să ştiu ce s-a întâmplat când Amelia a venit cu Pierre la Madrid. Cred că a fost în jur de 14 sau 15 iulie '36. Doña Laura mi-a spus că aţi văzut-o.

– Da, am văzut-o... răspunse Edurne cu un glas slăbit. Cum să uit aşa ceva...

«Amelia şi Pierre erau de două zile la Madrid. El i-a rugat pe nişte prieteni de-ai lui, un cuplu, să se ocupe de Amelia şi să nu o lase singură. Oricât a încercat să se opună companiei celor doi soţi, nu a avut încotro decât să cedeze, dar, în acelaşi timp, se simţea atât de copleşită de lipsa ei de libertate şi de neîncrederea pe care Pierre o manifesta faţă de ea, încât a început să-i treacă prin minte gândul de a-l părăsi. Dar, pe vremea aceea, Amelia nu simţea decât confuzie şi, când se hotăra să pună capăt relaţiei sale cu Pierre, se răzgândea apoi văzându-l apărând zâmbitor cu un trandafir în mână.

A sosit momentul în care el şi-a dat seama că nu mai poate să amâne multă vreme întâlnirea Ameliei cu familia sa, că nu mai poate să tărăgăneze lucrurile. În ziua de 17, dimineaţa, în prezenţa lui Pierre, Amelia a sunat-o pe Laura. Domnişoara Laura nu era acasă; ieşise cu sora ei Melita, cu fratele lor Jesús şi cu mama lor, doña Elena. Nici don Armando nu era acasă. Amelia, îngrijorată, a întrebat de mine. Voia să-şi vadă părinţii, dar nu îndrăznea să se prezinte acasă fără să ştie peste ce va da acolo, mai ales neştiind dacă îl vor primi pe Pierre.

Eu am înnebunit de bucurie când i-am auzit glasul, iar ea m-a rugat să vin la pensiunea La Carmela, unde era cazată. Am ajuns în mai puţin de zece minute şi nu vă puteţi închipui cum am alergat până acolo, pentru că distanţa nu era mare.

Ne-am văzut şi am început să plângem de emoţie. Am rămas o vreme îmbrăţişate, fără ca Pierre să reuşească să ne despartă.

– Haideţi, haideţi, nu mai plângeţi! Nu eraţi nerăbdătoare să vă vedeţi? Ei bine, în sfârşit...

Amelia m-a rugat să-i povestesc în amănunt cum se simţeau părinţii ei.

– Don Juan este mai bine, şi-a revenit după atacul de inimă; doña Teresa stă tot timpul pe capul lui. Mama ta a tras o sperietură soră cu

moartea, pentru că don Juan era cu ea când a leșinat. Slavă Domnului că a avut prezență de spirit să-l cheme pe șofer și să-l ducă numaidecât la spital. Asta i-a salvat viața. Dar tatăl tău este trist, nu-i același om de când ai plecat. Doña Teresa a îmbătrânit brusc, dar nu se descurajează, ea este cea care susține moral familia. Și sora ta Antonietta s-a simțit rău, nu s-a oprit din plâns săptămâni întregi.

– Crezi că, dacă mă duc acasă, părinții mei mă vor ierta?

– Bineînțeles! Le vei face o mare bucurie.

– Și ce vor spune despre Pierre?

– Dar o să vină cu tine?

– Păi, da, Pierre este... este... Mă rog, este ca și cum ar fi soțul meu.

– Dar nu este!

– Știu bine asta, dar n-are importanță. De îndată ce va fi posibil, voi divorța și mă voi mărita cu el, e doar o chestiune de timp.

– Dar părinții tăi sunt foarte afectați de cele întâmplate, n-ai putea să te duci singură să-i vezi?

Ameliei i-ar fi plăcut să facă asta, dar Pierre nu era dispus să o lase să se întâlnească cu familia ei fără ca el să fie de față. Se temea că o va pierde. De fapt, era la un pas să se întâmple așa ceva.

– Și fiul meu? Ce mai face Javier?

– Știu despre el numai de la Águeda. Don Santiago nu vrea să știe nimic despre familia ta. Le-a spus că preferă să se distanțeze de ei și că în viitor va vedea dacă le va permite să-l vadă pe copil. Dar este un om cumsecade, pentru că e de acord ca părinții tăi să o sune pe Águeda când el nu este acasă și să întrebe de copil.

– Nici tu nu l-ai mai văzut pe fiul meu?

– Nu, n-am îndrăznit. Dar poți fi liniștită, Águeda se ocupă bine de el, îl iubește pe copil de parcă ar fi al ei, știi asta.

Amelia a izbucnit în lacrimi, se simțea datoare față de Águeda pentru îngrijirile pe care i le acorda fiului ei, dar, în același timp, o durea faptul că juca rolul de mamă pentru Javier.

– Dar este fiul meu! Este al meu!

– Da, sigur că e fiul tău, dar tu nu ești cu el.

Vorbele acelea au fost mai dureroase decât dacă i-aș fi tras o palmă. M-a privit cu furie și durere.

– Îl vreau pe fiul meu! țipă ea.

Pierre a îmbrățișat-o, temându-se să nu facă o criză de isterie, ceea ce nu-i convenea, dat fiind că la pensiunea La Carmela erau considerați soț și soție.

– Liniștește-te, Amelia, nimeni nu pune la îndoială faptul că Javier este fiul tău și îl vom recupera, vei vedea, dar totul la momentul potrivit. La Buenos Aires vom începe demersurile pentru divorțul tău și apoi vei veni după Javier.

– Pleci la Buenos Aires? am întrebat eu.

– Nu știu! Nu vreau să merg nicăieri!

Se vedea că Pierre era sătul de situație și cred că era aproape gata să-mi spună să o iau pe Amelia cu mine.

– Nu trebuie să mergi dacă nu vrei. De fapt, am propus să plecăm ca să începem o viață nouă, departe de trecutul nostru, dar dacă nu mă iubești...

– Ba da, te iubesc! Dar cred că o să-mi pierd mințile!

– Cel mai bine ar fi să plecați, Edurne, acum știți unde suntem. Spuneți-le unchiului și mătușii Ameliei și, dacă vor considera potrivit, vom veni acasă la ei sau la părinții Ameliei. Vreau să le cer iertare cu umilință lui don Juan și doñei Teresa pentru necazul pricinuit și să știe că o iubesc pe Amelia mai mult decât propria viață și nu vreau decât să o fac fericită.

M-am întors acasă nespus de impresionată. Eu îl admiram pe Pierre din momentul în care îl văzusem acasă la Lola. Era atât de convingător, părea atât de sigur pe el... Și nu mă îndoiam că este îndrăgostit nebunește de Amelia. Dar îmi dădeam seama că nu era fericită, că regreta pasul pe care îl făcuse, că dacă s-ar putea întoarce în timp, ar face-o fără șovăire. Dar eu nu știam cum să o ajut, mă simțeam la fel de pierdută ca și ea.

Doña Elena și fiicele sale nu s-au întors acasă până la amiază și, de îndată ce le-am spus că Amelia era la Madrid, că părea foarte nefericită și că voia să-i vadă, domnișoara Laura nu a șovăit o clipă.

– Chiar acum mergem după ea!

– Dar, fiica mea, nu ne putem prezenta la pensiunea aceea unde stă cu acel bărbat!

– Și de ce nu? Nu înțelegi că nu îndrăznește să vină aici?

– Aici este bine-venită, dar fără bărbatul acela. Asta trebuie să-i spună Edurne. Vreau s-o vedem și o vom însoți acasă la părinții ei, dar va trebui să vină singură. Ar fi rușinos să se prezinte cu bărbatul acela. Unchiul tău Juan ar muri de supărare. Amelia trebuie să înțeleagă.

– Dar, mamă, nu fi așa! protestă domnișoara Laura.

– Nu-l voi primi pe bărbatul acela la mine în casă! Niciodată! Este un nerușinat, a profitat de naivitatea Ameliei și nu vreau să am de-a face cu scursuri ca el.

– Mamă, Amelia s-a îndrăgostit de Pierre!

– Ia te uită, acum ne spui că a plecat din dragoste și nu ca să facă revoluția... Santiago avea perfectă dreptate.

– Dar, mamă...

– Ajunge, vom face așa cum spun eu. Edurne, du-te s-o vezi pe Amelia și spune-i că o așteptăm. În ceea ce îl privește pe bărbatul acela, trebuie să înțeleagă că o familie decentă nu-l poate primi. Tatăl tău trebuie să vină curând și va fi de acord cu mine.

M-am întors în fugă la pensiunea La Carmela, fără să-mi dau seama că domnișoara Laura mă urmărea de la mică distanță. Hotărâse să iasă din cuvântul mamei sale ca să se întâlnească cu Amelia, căci se temea că aceasta va refuza să-i vadă dacă nu venea însoțită de Pierre. Când tocmai mă pregăteam să intru în vestibul, m-a ajuns din urmă. Am urcat împreună în pensiune, situată la primul etaj. Amelia și Pierre luau prânzul în mica sufragerie. Încă îmi mai amintesc și în ziua de azi că proprietăreasa pensiunii le servise ochiuri la capac cu ardei.

Dacă Amelia a plâns când mă văzuse, când s-a întâlnit cu domnișoara Laura, lacrimile îi curgeau șiroaie. Cele două verișoare s-au îmbrățișat afectuos și îndelung.

Pierre era stânjenit de situație, deoarece doña Carmela nu pierdea ocazia să intre în sufragerie ca să afle tot ce se întâmpla acolo. A propus să mergem în oraș, într-un loc unde să putem sta de vorbă fără martori. Ne-a dus la o cafenea din piața Santa Ana și acolo ne-am așezat toți patru la o masă.

– Amelia, trebuie să mergi acasă, mama îi va suna pe părinții tăi și te vom însoți, dar trebuie să vii singură. Trebuie să înțelegeți că nu sunteți bine-venit în aceste momente, poate mai încolo... spuse Laura.

Amelia părea dispusă să se lase convinsă de verișoara ei, dar reacția lui Pierre a împiedicat-o.

– Voi face cum dorește Amelia, dar trebuie să vă spun, domnișoară, că nici pentru familia mea n-a fost ușor să accepte relația mea cu o femeie măritată și, cu toate că o iubesc foarte mult pe mama, i-am impus această situație, lăsând să se înțeleagă foarte limpede că, dacă trebuie să aleg între Amelia și ea, n-am nicio îndoială: alegerea mea este Amelia.

După ce l-a ascultat, Amelia s-a simțit obligată să treacă de partea lui.

– Dacă nu vreți să vină cu mine, nu voi veni nici eu, răspunse ea plângând.

– Dar, Amelia, trebuie să înțelegi! Tatăl tău a suferit un infarct, dacă te prezinți cu Pierre, nu știu ce i s-ar putea întâmpla. Bineînțeles că și mama ta ar avea de suferit... E mai bine să îi luăm cu binișorul, să te vadă mai întâi pe tine și, după aceea, noi două îi vom convinge să-l primească și pe Pierre. Nu le poți cere părinților tăi să accepte, nici una, nici două, un alt bărbat care nu este soțul tău; știi bine că tatăl tău îl apreciază foarte mult pe Santiago...

Pierre a îmbrățișat-o pe Amelia, mângâind-o pe păr.

– O vom scoate la capăt! îi spuse el cu o voce înflăcărată. Nu-ți face griji, totul se va aranja, dar trebuie să le demonstrăm tuturor că dragostea noastră e adevărată.

Amelia s-a desprins din îmbrățișare și și-a șters lacrimile cu batista lui Pierre.

– Spune-le părinților tăi că nu voi merge nicăieri fără el. Dorința mea este să divorțez de Santiago și să devin soția lui Pierre. Dacă puteți să mă ajutați de bunăvoie ca părinții mei să mă primească, voi fi cea mai fericită femeie din lume; dacă nu, mă declar bucuroasă că am putut să te îmbrățișez. Am încredere că vei putea să-i convingi, dar, dacă nu este așa... măcar promite-mi că nu mă vei uita niciodată și că vei face tot posibilul ca într-o bună zi să fiu iertată. Acum îți cer să te întorci acasă cu Edurne și să te străduiești să faci ceea ce te-am rugat.

S-au îmbrățișat din nou printre lacrimi, iar domnișoara Laura i-a promis că va încerca să-i convingă pe părinții ei.

– Sper ca măcar tata să ne ajute; poate că e mai înțelegător decât mama. Nici ea, și nici mama ta nu sunt de acord cu divorțul, dar dacă află că aveți intenția să vă căsătoriți, poate că vor ceda puțin.

Cine ar fi bănuit că atunci când ne-am întors acasă aveam să-l găsim pe don Armando într-o stare de mare agitație din pricina știrilor care veneau din nordul Africii, unde se relata că se răzvrătise un grup de militari.

În primele ore, știrile erau confuze și se vorbea că ar putea avea loc o revoltă militară condusă de generalii Mola, Queipo de Llano[1], Sanjurjo și Franco.

– Tată, trebuie să vorbesc cu tine, îl rugă Laura pe don Armando.

– Fata mea, acum nu pot, trebuie să ajung la Palatul Parlamentului, am stabilit o întâlnire cu un deputat al cărui avocat sunt; vreau să știu ce se întâmplă.

– Amelia este la Madrid.

– Amelia? Verișoara ta?

– Da, Armando, într-adevăr, nepoata ta este aici, iar Laura a fugit să o vadă. Aveam de gând să-ți spun, dar n-am avut timp, cum erai atât de agitat din cauza revoltei militare... adăugă doña Elena.

Vestea l-a tulburat definitiv pe don Armando. Din toate zilele posibile, aceea era cea mai nepotrivită pentru a face față unei drame familiale. Țara fierbea, iar familia trebuia să acorde atenție situației Ameliei.

– Trebuie să-i anunțăm pe părinții ei. Aranjează-te, Elena, trebuie să mergem acasă la fratele meu. Unde-i nebuna aia? o întrebă el pe fiica sa.

– La pensiunea La Carmela împreună cu Pierre.

– Cu nenorocitul ăla! Nu contează, mergem după ea. Dumnezeule! Trebuia să apară tocmai azi!

– Pentru numele lui Dumnezeu, tată, lucrul cel mai important este că verișoara mea este aici! îi reproșă Melita, fiica lui cea mare.

– Important este că nu știu dacă se produce sau nu o lovitură de stat și, după cum vă puteți imagina, acest fapt ar putea avea consecințe cumplite. Bine, haideți să facem ce e de făcut, să mergem s-o căutăm.

[1] Gonzalo Queipo de Llano y Sierra (1875–1951), general-locotenent de cavalerie, participant activ la Războiul Civil spaniol (n.tr.)

– Nu, tată, n-o putem face decât dacă ați fi dispuși să-l acceptați pe Pierre, declară Laura.

– Să-l accept pe nerușinatul ăla? Niciodată!

– Tată, Amelia zice că va veni aici sau acasă la părinții ei numai cu Pierre, în caz contrar...

– Dar cum îndrăznește să pretindă o asemenea absurditate? Nu-l vom primi pe bărbatul acela, nu, n-am de gând să-i deschid ușile casei mele, interveni doña Elena.

– Explică-te, Laura, îi ceru don Armando pe un ton foarte serios.

– Ori îi primim pe amândoi, ori Amelia nu va veni nici aici, nici acasă la părinții ei; a spus-o foarte clar. Tată, te implor să-l acceptăm pe Pierre, altminteri o vom pierde pe Amelia pentru totdeauna. Edurne mi-a spus că el are de gând să o ducă la Buenos Aires. Cred că dacă ne ducem după ea și ne prefacem că îl acceptăm și pe el, vom putea s-o convingem să rămână; în caz contrar, o vom pierde pentru totdeauna.

Don Armando se simțea depășit de evenimente, atât de cele politice, cât și de cele familiale.

– Fata mea, după tot ce a făcut, Amelia nu poate pune condiții. Ușile acestei case vor fi întotdeauna deschise pentru ea și nu mă îndoiesc că fratele meu va spune același lucru dacă fiica lui îi va bate la ușă. Dar ea nu poate pretinde să acceptăm un bărbat care a adus atâta nenorocire în familie. Iar eu nu îndrăznesc să merg acasă la unchiul tău și să-i provoc o neplăcere, punându-l în fața alternativei potrivit căreia, dacă vrea s-o vadă pe Amelia, trebuie să fie împreună cu acel Pierre. Ar fi o cruzime față de el.

– Știu, tată. Am încercat să discut cu Amelia, dar n-a fost posibil. Este... este ca și cum și-ar fi pierdut voința. Se lasă condusă de Pierre.

– Ce vom face? vru să știe doña Elena.

– Edurne se va întoarce la pensiunea aceea și îi va explica Ameliei că trebuie să vină aici fără bărbatul ăla. Apoi o vom însoți acasă la părinții ei, a spus don Armando pe un ton sentențios.

– Și dacă refuză? Laura vorbea cu un firicel de voce.

– Ne va pune într-o situație foarte dificilă. Va trebui să merg să-l văd pe fratele meu și să-i explic ce se întâmplă și mă tem că îi voi pricinui o neplăcere care va avea consecințe pentru sănătatea lui.

– Tată, de ce nu te duci tu să vorbești cu Amelia? îl imploră Laura.

– Eu? Nu, nu, fata mea, mi se pare cu totul nepotrivit să-l văd pe bărbatul acela, care nu merită altceva decât să fie provocat la duel pentru ceea ce a făcut.

Așa cum mi s-a indicat, m-am întors la pensiunea La Carmela, dar n-am mai găsit-o nici pe Amelia, nici pe Pierre. Proprietăreasa m-a informat că plecaseră destul de grăbiți, pentru că venise un tânăr la pensiune să-i aducă lui Pierre mesajul cum că tocmai avea loc o revoltă militară în nordul Africii. Proprietăreasa mi-a spus că era speriată de vestea revoltei, dar, chiar și așa, nu s-a jenat să mă întrebe ce se întâmpla între Pierre și Amelia și de ce ea plângea neîncetat. Nu i-am răspuns, am întrebat-o doar dacă știe unde au plecat și când aveau să se întoarcă, dar nu a știut să mă informeze, așa că m-am întors acasă.

În noaptea aceea, Amelia a sunat-o pe Laura. Don Armando și doña Elena se duseseră acasă la don Juan și nu se întorseseră încă. Laura a încercat să o convingă pe verișoara ei să-și vadă familia fără ca Pierre să fie de față, dar a fost în zadar. Amelia a anunțat-o că a doua zi după-amiază se întorcea la Barcelona și că de acolo pleca în Franța. Nu știa dacă se vor mai revedea vreodată.»

Edurne rămase tăcută, cu privirea pierdută, ca atunci când am stat de vorbă data trecută. Părea că acele amintiri o loveau în suflet și nu știa cum să le stăpânească.

– Asta-i tot? am întrebat eu.

– Da, asta-i tot. Amelia a plecat. Doña Teresa s-a dus s-o caute a doua zi la pensiunea La Carmela însoțită de Antonietta, dar tânăra plecase deja. N-a fost o hotărâre ușoară pentru doña Teresa să se prezinte acolo, la pensiune, căutându-și fiica, dar hotărâse că trebuia să o smulgă pe Amelia din ghearele lui Pierre: dragostea pentru fiica ei era mai puternică decât convențiile sociale și familiale. Nu i-a spus lui don Juan, a luat pur și simplu hotărârea și i-a cerut Antoniettei s-o însoțească; dar au ajuns prea târziu. A plâns mult, învinuindu-se că nu acționase mai repede, ducându-se dis-de-dimineață sau chiar cu o seară înainte.

Bănuiesc că Pierre s-a gândit că ar fi fost mai bine să plece înainte ca familia ei să se hotărască să se prezinte acolo și să o ia cu ei.

Mi-am luat la revedere de la Edurne, mulțumindu-i din toată inima pentru tot ce mi-a povestit și asigurând-o că speram să nu o mai deranjez din nou. Adevărul e că eu însumi mă simțeam impresionat de evenimentele care o înconjurau pe Amelia și mă întrebam ce s-o fi întâmplat după aceea. Era clar că trebuia să vorbesc din nou cu Pablo Soler.

În vestibul, m-am întâlnit cu Amelia María și cu mătușa ei Melita. Ce încurcătură cu atâtea Amelia!

– Tocmai plecam, am spus eu înainte ca ea să se schimonosească la față.

– Da, știam că o să vii azi.

– Și dumneavoastră ce mai faceți? am întrebat-o pe bătrâna doamnă, care mergea extrem de încet, însoțită și de o infirmieră, în afară de nepoata ei.

– Sunt pe ducă, fiule, dar voi aștepta să citesc relatarea dumitale, îmi răspunse ea zâmbind. Azi se pare că sunt ceva mai bine, iar medicii spun că nu-mi găsesc nimic; de parcă vârsta n-ar fi o boală, dar este, dragul meu Guillermo, este. Cel mai rău este că te privează de amintiri.

– Să mergem, mătușă, trebuie să te odihnești. Condu-o pe mătușa mea la ascensor, îi ceru ea infirmierei.

Amelia María rămase câteva clipe tăcută, văzând-o pe mătușa ei intrând în ascensor sprijinită de infirmieră.

– Bine, Guillermo, în ce stadiu ești cu povestea dumitale?

– Merg din surpriză în surpriză; străbunica mea a avut o viață destul de agitată.

– Da, asta cred și eu, dar altceva?

– Păi, nimic în mod special, în afară de faptul că mătușa dumneavoastră Laura mă ajută, dându-mi o mulțime de indicii. Ce i-a spus medicul doñei Melita?

– Că e bine; în general, e sănătoasă, ceea ce este un miracol, având în vedere vârsta ei. Acum câteva zile am angajat o infirmieră care să stea acasă și să le îngrijească pe mătușile mele. Nu sunt liniștită să le las singure când mă duc la serviciu. Dacă se întâmplă ceva, infirmiera va ști ce trebuie să facă.

– Ați procedat foarte bine. Încântat că v-am revăzut, mătușă.

– Ce spui?

– Chiar dacă nu vă face plăcere, suntem rude, iar dumneavoastră trebuie să-mi fiți o mătușă foarte îndepărtată, nu-i așa?

– Știi, Guillermo? N-ai niciun haz.

– Nici n-am pretenția, vă asigur.

Eram încântat să o necăjesc, pentru că îmi amintea mult de mătușa Marta.

M-am dus acasă la mama să mănânc legumele de care știam că nu pot scăpa, apoi am trecut pe la redacția ziarului ca să-mi iau cecul nesemnificativ și, de acolo, m-am dus direct la aeroport. În dimineața următoare, Pablo Soler mă va primi din nou. Bunului domn îi plăcea să se scoale cu noaptea în cap, pentru că întâlnirea era tot la ora opt dimineața.

5

Charlotte îmi deschise ușa și mă însoți până în biroul soțului ei.

– Fac cafeaua chiar acum, ne spuse ea pe un ton matern.

După câteva minute, subreta intra aducând o tavă cu o cafetieră, o cană cu lapte și o farfurie cu pâine prăjită. Don Pablo turnă cafea pentru amândoi, dar nu făcu gestul de a-și lua o felie de pâine prăjită, așa că m-am abținut, dar adevărul este că aș fi avut poftă să mănânc una unsă bine cu unt și cu dulceață.

– Ei bine, ce v-a povestit doña Laura? mă întrebă el.

– N-am putut s-o văd, este puțin cam suferindă, dar am vorbit cu Edurne, știți cine este.

– Buna Edurne, sigur că da. Doña Laura ține enorm la ea. Apropo, aseară am vorbit cu ea și m-a asigurat că se simte mai bine. Cât despre Edurne... ea a fost o martoră excepțională la tot ce s-a întâmplat. Lola o aprecia foarte mult, mult mai mult decât pe Amelia; o recunoștea ca pe o egală a ei, ca pe o muncitoare. Lola obișnuia să spună că familia Garayoa făcea opere de caritate și de aceea se purtau frumos cu Edurne, dar ea, bineînțeles, pleda pentru dreptatea socială.

– Mă rog, avea dreptate, am răspuns eu.

– Da, în această privință, așa este, dar Lola era destul de arbitrară în judecățile ei.

– Lucrurile n-au fost ușoare pentru ea, am scuzat-o eu.

– Nu, într-adevăr, n-au fost. Dar să ne întoarcem la ale noastre.

I-am spus tot ce îmi relatase Edurne, iar el m-a ascultat atent, chiar și-a luat câteva notițe, spre surprinderea mea. Apoi, după ce a sorbit și ultimul strop de cafea, Pablo Soler și-a reluat povestirea de unde o lăsase după prima noastră întâlnire.

«Pierre a luat hotărârea să se întoarcă la Barcelona, unde voia să stabilească legătura cu unul dintre informatorii săi, ca imediat după aceea să plece în Franța și, odată ajuns acolo, să-l întâlnească pe Igor Krisov. Revolta militară putea pune în pericol guvernul Republicii. Ținând seama de faptul că Pierre era un agent care se mișca pretutindeni și că avea contacte prețioase în Spania, nu știa dacă șefii săi de la Moscova vor lua sau nu decizia de a anula călătoria plănuită în America de Sud. Vaporul pleca la sfârșitul lui iulie, iar Pierre a ajuns la Barcelona în data de 19, când orașul trăia prima zi din ceea ce avea să fie războiul civil.

Îmi amintesc, de parcă ar fi azi, că Lola și Josep m-au dus acasă la doña Anita, unde erau adunate mai multe persoane, unele dintre ele lideri comuniști ai unor grupări și asociații, jurnaliști și conducători de sindicate, în jur de vreo douăzeci de persoane în total.

Amelia m-a îmbrățișat cu afecțiune. Mi-au atras atenția paloarea și ochii ei înroșiți. Doña Anita îi reproșa că a slăbit foarte mult în câteva zile. Josep a început să rezume situația.

– Oamenii sunt îngrijorați pentru că se tem că și aici se va răscula armata. Se pare că revolta a învins în Galicia, în Castilla la Vieja, în Navarra, în Aragón, în câteva orașe andaluze și în Asturias; se spune că și în insulele Baleare și Canare. Dar sunt știri neconfirmate, e multă confuzie. Și totul indică faptul că aviația se menține credincioasă Republicii.

– Dar Companys ce face? vru Pierre să știe.

Răspunsul i l-a dat Marcial Lluch, un jurnalist simpatizant al PSUC[1], și el prieten cu Pierre.

– Încearcă să-i câștige pe militari de partea lui, stă de vorbă cu ei, dar, din câte am aflat, nu știe dacă să se încreadă în toți cei care îl asigură că vor rămâne loiali legalității Republicii.

– Dar noi ce facem? l-a întrebat Pierre pe Josep.

– Oamenii noștri s-au dus la sedii să ceară instrucțiuni. Nu înseamnă că avem tot ce ne trebuie ca să ne apărăm, dar câte ceva tot avem. Cei din CNT sunt mai bine organizați și nu par să aibă probleme cu armamentul. Dar să-ți spună Lola, ea a fost martoră la câteva ciocniri.

Pierre a privit-o cu interes pe Lola. O vedea tare ca piatra, genul de comunistă care avea nevoie de revoluție. Ea nu șovăia.

[1] Denumirea în catalană a Partit Socialista Unificat de Catalunya / Partidul Socialist Unificat din Catalonia (n.tr.)

Lola și-a înghițit saliva înainte de a începe să vorbească. Prefera acțiunea în locul discursurilor.

– În zori, din cazărmile din cartierul Pedralbes a ieșit o companie de militari și s-a iscat o încăierare în piața Universității. Din fericire, gărzile de asalt le-au făcut față cu ajutorul milițiilor, dar n-am putut să-i împiedicăm să ocupe Compania de Telefoane, Cercul Armatei și pe cel al Flotei, până și hotelul Columb. Noi, cei din milții, eram foarte prost înarmați.

– Și tu ai fost acolo? întrebă Pierre uimit.

– Am ieșit în stradă cu un grup de tovarăși.

– Generalul Llano de la Encomienda[1] s-a arătat împotriva revoltei, afirmă Marcial Lluch.

– Așa e, dar n-are nicio autoritate asupra celor care s-au răsculat, sublinie doña Anita.

– Dar atitudinea sa este o avertizare pentru cei indiferenți, insistă jurnalistul. Lucrul cel mai bun a fost că la amiază au fost evacuați militarii răsculați din clădirea centrală a Universității; au fost alungați și din piața Catalonia și a fost eliberată Compania de Telefoane.

– Se spune că Buenaventura Durruti[2] a condus atacul, comentă doña Anita.

– Așa este, confirmă jurnalistul Marcial Lluch, și a făcut-o fără ajutorul nimănui, doar cu milițiile din CNT. Tipului nu-i este frică de nimic. Iar ultima știre este următoarea: Comandamentul Militar a scos steagul alb azi după-amiază pe la ora șase. Cred că milițiile voiau să-l împuște pe generalul Goded, dar cineva de sus i-a împiedicat.

Au stat de vorbă ore întregi, analizând situația și hotărârile adoptate de către șefii comuniști.

Pierre era îngrijorat, ca și Josep; dar Lola părea euforică. Era ca și cum ar fi crezut că doar confruntarea armată i-ar putea nimici pe odioșii fasciști. Ea năzuia la paradis, unde îngerii vor fi proletari ca ea. Josep, la rândul său, nu luase parte la nicio ciocnire, deoarece se afla cu șeful lui la Perpignan și nu sosise la Barcelona decât cu o oră în urmă. Josep și Lola se certaseră pentru că ea mă lăsase singur acasă ca să ia parte la încăierare. Lola i-a spus că făcuse asta pentru ca eu să fiu într-o bună zi un om liber și i-a atras

[1] Francisco Llano de la Encomienda (1877–1963), comandant militar al Cataloniei și apoi al armatei din Nord (n.tr.)

[2] José Buenaventura Durruti Dumange (1896–1936), sindicalist și revoluționar anarhist spaniol (n.tr.)

atenția că nimic și nimeni nu o va împiedica să lupte împotriva fasciștilor. L-a amenințat chiar că îl va părăsi dacă încerca să o împiedice. Cred că în ziua aceea Josep și-a dat seama că singura pasiune a mamei mele era comunismul, iar singurul ei obiectiv, să înfrângă fascismul; toate celelalte erau circumstanțe care o însoțeau, inclusiv el și cu mine.

Lola părea altă persoană, sigură pe ea, relaxată, de parcă încăierarea ar fi făcut-o să scoată la lumină adevărata ei natură. Vorbea cu aplomb și toți au observat că se schimbase ceva la ea.

Pe când o ajutau pe doña Anita să servească o gustare, a întrebat-o pe Amelia dacă și-a văzut familia la Madrid.

– M-am întâlnit cu verișoara mea Laura, dar familia mea nici nu vrea să audă de Pierre și de aceea n-am putut să-mi văd părinții și nici pe unchiul și pe mătușa mea, răspunse ea, încercând să-și stăpânească lacrimile.

– Sunt niște burghezi convenționaliști, așa că era de așteptat. Una este să spui „cred în libertate", și altceva, foarte diferit, să o dovedești. Familia ta nu vrea să-ți permită să-ți folosești libertatea așa cum ai tu chef, îi replică Lola.

– Nu-i vorba despre asta, tatăl și unchiul meu sunt adepți ai lui Azaña, adevărul e că ei cred că am greșit când i-am părăsit pe fiul și pe soțul meu. Tatăl meu mi-a vorbit întotdeauna despre libertatea responsabilă...

– Libertate responsabilă! Ce mai e și asta? Că trebuie să faci ce le convine celorlalți? Tu te-ai alăturat unui revoluționar, iar el crede că poți avea o mare contribuție la cauza noastră. Poate că așa o fi. În orice caz, ești privilegiată, pentru că poți să demonstrezi că nu ești ca adunătura aia de dreapta, ca ipocriții ăia care vorbesc despre drepturile celorlalți, dar refuză să-și piardă privilegiile.

– Părinții mei nu sunt așa! Îmi pare rău că ai suferit, că ai avut o viață grea, pentru că asta te împiedică să vezi realitatea. Tu judeci totul prin aceeași prismă, împarți lumea în buni și răi și nu ești în stare să te pui în pielea celorlalți. Pentru tine, cel care posedă ceva este un ticălos, dar tot ce au părinții mei au obținut prin strădania lor, prin munca lor, n-au exploatat pe nimeni.

– Înțeleg că îi aperi pe ai tăi, asta te onorează, dar realitatea este una singură, și anume că în lume există exploatatori și exploatați, iar eu lupt ca această divizare să ia sfârșit și să fim egali cu toții, pentru ca nimeni să nu aibă vreun avantaj pentru că s-a născut într-o anumită familie. Mama m-a născut singură, cu ajutorul surorii mele mai mari. Știi câți ani avea sora

mea? Opt, opt anișori. Și chiar în ziua aceea a trebuit să mă lase în grija ei ca să se ducă să frece podelele în casa unei familii burgheze pentru care mama mea nu însemna nimic. Tatăl meu murise de tuberculoză cu două luni înainte, lăsând-o cu două fiice. Locuiam într-o odăiță, unde trebuia să împărțim aceeași saltea. Ca să ne spălăm, mama se ducea la fântână să umple două găleți; chiar și așa, se încăpățâna să ne spălăm chiar și iarna când apa era înghețată. Știi când am început să muncesc? La fel ca sora mea: la vârsta de opt ani o însoțeam deja pe mama la frecat podelele. Ea se ducea în fiecare zi într-o casă unde făcea munca cea mai grea: freca podelele, spăla geamurile, vărsa oalele de noapte... Niciodată n-am putut merge la școală, n-aveam timp nici măcar să asistăm la lecțiile de catehism. Uită-te la mâinile mele, Amelia, privește-le și spune-mi ce vezi. Sunt mâinile unei spălătorese de vase. Am crescut invidioasă, da, invidioasă pe casele acelea unde mama se ducea să spele podelele și unde fetițele de vârsta mea să jucau liniștite și fericite cu niște păpuși la care n-aș fi putut visa nicicând. Odată, o doamnă mi-a dăruit o păpușă a fiicei sale. Ea nu o mai voia, îi smulsese un braț și îi lipsea un ochi, dar pentru mine a devenit o comoară. O îngrijeam și o răsfățam de parcă ar fi fost o ființă vie și o asiguram că nu-i voi face rău, așa cum îi făcuse copila aceea bogată. Nopțile, îmbrățișam păpușa ca să-i ofer căldură și uneori căutam chiar să-i las ei porțiunea mea de saltea ca să stea comod, deși asta mă făcea să dorm pe jos. Ai observat genunchii mei? Sunt plini de bătături de atâta frecat podelele; habar n-ai câte ore am stat în genunchi pe jos săpunind podeaua, ceruind-o, temându-mă că nu lucește îndeajuns și că doamnele mă vor certa sau vor hotărî să mă plătească mai puțin din această pricină. Odată, de Crăciun, într-una dintre casele la care ne duceam să frecăm podelele, mamei mele i s-au dăruit capul și labele puiului pe care tocmai îl tăiaseră pentru cina din noaptea aceea. Labele, Amelia, nu pulpele. Labele acelea subțiri cu trei gheare. Asta și o baghetă de pâine. Îți imaginezi festinul? La treisprezece ani, i-am căzut cu tronc băiatului celui mare al stăpânului casei, așa că a trebuit să-i suport pipăielile, temându-mă că, dacă mă răzvrăteam, am fi fost date afară amândouă. Pe vremea aceea, sora mea mai mare murise de tuberculoză, la fel ca tatăl meu. Mama era foarte credincioasă și îmi spunea că trebuie să acceptăm tot ce ne dădea Dumnezeu, dar eu o întrebam ce am făcut de se purta așa cu noi. Multă vreme m-am simțit vinovată, eram sigură că trebuie să fi făcut ceva foarte rău ca să ne condamne la mizerie, dar mai târziu am început să mă revolt. Parohul a chemat-o pe mama ca

să-i spună că devenisem o îngâmfată, că atunci când mă duceam la spovedanie, tot ce făceam era să-l iau la rost pentru situația noastră, că trebuia să mă învețe să accept cu bucurie ce ne dă Dumnezeu. De la invidie, am trecut la mânie. Am încetat să mai fiu invidioasă pe domnișoarele casei și am început să le urăsc. Trăiau vesele și ocrotite și singura lor dorință arzătoare era să găsească un soț bun care să le ofere în continuare un trai precum cel pe care îl aveau, plin de confort, fără griji. Mama a insistat pe lângă paroh să le convingă pe evlavioasele care dădeau de pomană în parohie și le învățau pe fetele sărmane să coasă să mă ajute și pe mine. Așa că atunci când terminam de frecat podelele, mergeam să mă învețe să brodez. Biata mea mamă visa să devin croitoreasă și să nu mai fiu nevoită să frec pe jos. Se părea că aveam ceva talent la cusut, spre deosebire de sora mea, care a trebuit să se mulțumească cu ocupația de lustruit podelele. Le-am suportat pe evlavioasele acelea până am învățat să cos și după aceea i-am spus parohului că nu mă va mai prinde niciodată în biserica acelui Dumnezeu care mă pedepsea fără să-i fi făcut nimic rău. Poți să-ți închipui cât de scandalizat a fost. Mama m-a implorat cu lacrimi în ochi să nu încerc să-l înțeleg pe Dumnezeu, că El știe ce face, dar eu luasem o hotărâre de la care nu m-am mai abătut niciodată. Într-o zi, l-am cunoscut pe Josep; a fost sincer cu mine și mi-a spus că a fost însurat, dar că s-a distanțat de soția lui. El m-a învățat ce este comunismul, cum să-mi canalizez mânia într-un mod profitabil, cum să lupt pentru cei care nu au nimic, așa ca mine. M-a învățat, de asemenea, să citesc, mi-a dat cărți, m-a tratat ca de la egal la egal. Ne-am îndrăgostit, s-a născut Pablo și iată-ne ajunși aici. Eu lupt pentru ca fiul meu să nu fie mai prejos decât al tău. De ce ar trebui să fie altfel? Spune-mi, de ce?

Amelia a rămas tăcută privindu-mă. Într-adevăr, nu găsea niciun răspuns la întrebările Lolei: de ce eu, Pablo Soler, trebuie să am mai puțin decât Javier Carranza, fiul ei? De ce el avea viitorul asigurat, iar eu, nu? Amelia era o persoană foarte bună la suflet, astfel că, deși se simțea sfâșiată de întrebările Lolei, îi dădea dreptate, chiar dacă asta însemna să se distanțeze de cei pe care îi iubea cel mai mult, de familia sa.

– Când plecați? întrebă Lola schimbând brusc vorba.

– Nu știu. Pierre nu mi-a spus. Dar vaporul nostru pleacă în ziua de 29 iulie din portul Le Havre, așa că nu mai putem rămâne multă vreme, asta dacă nu cumva intervine vreo schimbare de planuri.

– Și de ce ar trebui să se schimbe?

– Nu știu, dar ce se întâmplă aici este important, încă nu se cunoaște amploarea acestei revolte.

– De fapt, este cel mai bun lucru care s-a putut întâmpla, acum e care pe care, ori noi, ori ei, iar dreptatea este de partea noastră, astfel că vom sfârși cu fascismul o dată pentru totdeauna și vom instaura o republică muncitorească. Știm că se poate, au făcut-o în Rusia.

– Și ce veți face cu cei care nu sunt comuniști?

Lola și-a ațintit ochii negri asupra Ameliei și a părut că ezită o clipă înainte de a-i răspunde.

– Nu vor avea încotro decât să accepte realitatea. Vom isprăvi cu clasele sociale: fiul tău Javier nu va fi mai presus decât Pablo.

Amelia m-a privit cu afecțiune. Eu stăteam pe un scaun, aproape de ele, foarte liniștit. Copilăria mea s-a scurs în tăcere, ca să nu deranjez, în vreme ce părinții mei visau să facă revoluția.

Președintele Lluís Companys îi ceruse generalului Goded să se adreseze prin radio trupelor răzvrătite, somându-i să nu admită revolta. Generalul, capul vizibil al răsculaților din oraș, nu a avut încotro decât să accepte, dar adevărul e că nu a făcut-o prea entuziasmat. În cele din urmă, a fost executat.

Confruntările armate au continuat toată noaptea, iar veștile, care se răspândeau cu iuțeala fulgerului, indicau izbânda celor loiali republicii. Știți, cei din CNT s-au luptat cu înverșunare, în acele prime zile intervenția lor a fost fundamentală.

Luni, 20 iulie, Barcelona părea să-și fi redobândit calmul. Milițiile CNT-iste patrulau prin oraș. A doua zi, Generalitat a promulgat un decret prin care se înființa Corpul Milițiilor Cetățenești, a căror misiune era aceea de a lupta împotriva fasciștilor și de a apăra Republica. Începând din momentul acela, milițiile aveau să constituie o adevărată contraputere, iar Generalitat nu ar fi putut face un pas fără ajutorul lor.

Corpul Milițiilor Cetățenești era condus de Comitetul Central al Milițiilor Antifasciste, în care erau reprezentate toate partidele și sindicatele. Lola s-a înrolat în Comitetul Milițiilor, la fel și Josep, dar trebuie să spun adevărul: ea era o femeie de acțiune, pe când el era un bun organizator, astfel că a ajuns să colaboreze cu Comitetul Central al Milițiilor, comandând activitatea patrulelor, în timp ce Lola devenea o milițiană care, cu pistolul la cingătoare, făcea parte din patrulele de control, formațiuni al

căror obiectiv era menținerea ordinii în oraș, arestarea suspecților și percheziționarea localurilor și a locuințelor, în căutarea oricărei urme de insurecție.

Încă mi-o mai amintesc cu părul negru pieptănat pe spate, foarte lins, prins cu agrafe într-un coc improvizat. Mie îmi plăcea părul negru al Lolei. De mic, când mă refugiam în brațele ei, simțeam mirosul de lavandă al mamei mele. De aceea am plâns când și l-a tăiat. Într-o dimineață, înainte de a ieși să patruleze, am găsit-o în fața oglinzii tăindu-și cu foarfeca lunga ei coamă de păr.

– Dar ce faci? am țipat eu.

– Vreau să mă simt comod, iar vremurile nu sunt ca să te îngrijești de păr. Mă deranjează, agrafele îmi cad; așa îmi va fi mai bine.

Îmi venea greu să o recunosc cu părul ciopârțit, care nu îi mai acoperea nici măcar urechile.

– Nu-mi placi așa, mamă! i-am spus eu înfuriat.

– Pablo, nu mai ești un copil, așa că nu mă face să pierd timpul cu prostii. Mama ta luptă pentru tine, mi-a răspuns ea dându-mi un sărut și îmbrățișându-mă cu putere. Dar, în realitate, lupta pentru ea, pentru copilăria pe care n-a putut s-o aibă.

Doña Anita ne-a invitat la o cină de rămas-bun pe care o organizase pentru Pierre și Amelia. Eram doar noi, pentru că atât Pierre, cât și doña Anita credeau că Lola și Amelia sunt foarte bune prietene și că, pentru aceasta din urmă, noi eram ceea ce semăna cel mai mult cu o familie.

Amelia părea resemnată că pleacă, dar nu-și ascundea apatia și lipsa de entuziasm, iar Pierre prefera să facă pe niznaiul. Concepuse un plan pentru șederea sa în America de Sud, iar Amelia reprezenta un pretext la care nu era dispus să renunțe. Cu toate acestea, se vedea că se stăpânește, de parcă ar fi fost sătul de ea.

Amelia și Pierre au ajuns la Paris pe 24 iulie și acolo îi aștepta o nouă întâlnire cu Igor Krisov, care era interesat să primească direct de la sursă impresiile lui Pierre despre situația din Spania.

Krisov i-a cerut lui Pierre să vină însoțit de Amelia și le-a dat întâlnire peste două zile la Café de la Paix. Se vor preface că s-au întâlnit din întâmplare, iar el se va prezenta drept un anticar cu cetățenie engleză, o identitate falsă cu care se prezentase câteodată ca client la librăria Rousseau.

În după-amiaza zilei de 26 iulie, Pierre a invitat-o pe Amelia la o plimbare prin oraș.

– Mâine plecăm la Le Havre, va fi despărțirea noastră de Paris, spuse el.

Amelia a acceptat, indiferentă. Îi era totuna; avea senzația că a devenit o marionetă în mâinile destinului, în fața căruia se supunea.

Au mers cu aparentă nepăsare până la Café de la Paix, unde Pierre i-a propus să intre să bea ceva. Erau acolo de zece minute când a apărut Igor Krisov.

– Domnule Comte! Ce mai faceți? Tocmai mă gândeam să trec într-una din zilele astea pe la librăria dumneavoastră.

– Încântat să vă văd, domnule Krisov, permiteți-mi să v-o prezint pe domnișoara Garayoa. Amelia, domnul Krisov este un vechi client al librăriei.

Igor i-a strâns mâna Ameliei și nu a putut evita un sentiment imediat de simpatie față de ea. Să fi fost datorită tinereții ei, a frumuseții ori a aerului ei neajutorat, fapt este că experimentatul spion a fost cucerit de Amelia.

– Îmi permiteți să vă invit la o cafea? Este primul moment din ziua aceasta când mă pot bucura de o oarecare liniște și compania dumneavoastră mi-ar fi foarte plăcută.

– Firește, domnule Krisov, acceptă Pierre.

– Sunteți spanioloaică? întrebă domnul Krisov.

– Da, răspunse Amelia.

– Nu prea cunosc țara dumneavoastră, am vizitat doar Madridul, Bilbao și Barcelona...

Krisov a dat tonul conversației. La început, Amelia s-a arătat rece și distantă, dar rusul a știut să-i risipească reținerile făcând-o să zâmbească. Au vorbit în franceză până când Amelia i-a spus că studiase engleza și germana. Krisov a trecut la engleză și apoi la germană ca să verifice, glumind, dacă într-adevăr tânăra cunoștea limba așa cum afirma, și a fost surprins să constate nu numai că se descurca cu ușurință, dar avea o bună pronunție a ambelor limbi.

– Tatăl meu a insistat să studiem engleza și germana și am petrecut câteva veri în Germania, în casa unui asociat al său, herr Itzhak Wassermann.

Rusul a rugat-o să-i vorbească despre herr Itzhak, iar Amelia s-a întins la vorbă povestindu-i scene din copilăria sa la Berlin, cu prietena ei Yla.

– Din nefericire, venirea lui Hitler la putere a constituit o lovitură grea pentru afacerea tatălui meu. Evreilor le-a fost luat tot ce aveau. Tatăl meu a insistat pe lângă herr Itzhak să părăsească Germania, dar el se opune, zice că este german. Sper ca până la urmă să-l asculte pe tatăl meu, nu vreau să mi-o imaginez pe Yla purtând o stea galbenă cusută pe rever și fiind tratată ca o delincventă.

– Dacă sunt perfect de acord cu domnul Comte în vreo chestiune este în ceea ce privește pericolul pe care îl reprezintă Hitler pentru întreaga Europă, arătând cea mai urâtă față a fascismului, spuse Krisov.

– Oh! E mai rău decât fascismul, vă pot asigura, răspunse Amelia cu un aer candid.

După o oră, Pierre a întrerupt reuniunea, invocând faptul că părinții lui îi așteptau la cină.

– Sper să ne revedem, îi spuse Krisov Ameliei când și-a luat la revedere de la ea.

– Dragul meu prieten, asta va fi dificil, pentru că mâine plecăm la Le Havre, vaporul ne așteaptă să o pornim către Buenos Aires, sublinie Pierre.

În noaptea aceea, după cină, Pierre a invocat o întâlnire inevitabilă cu tovarășii săi.

– Mama te poate ajuta să închizi bagajele…

– Nu, prefer să o fac singură. Vei întârzia mult?

– Sper că nu, dar dacă tot mergem la Buenos Aires, vreau să știu dacă pot fi util cauzei noastre… Știi bine că eu colaborez cu Internaționala Comunistă.

Amelia a acceptat fără urmă de neîncredere scuza lui Pierre; aproape că prefera să rămână singură.

Pierre s-a întâlnit cu Igor Krisov, omul său de legătură, în fața bisericii Saint-Germain.

– Ei bine, cum vi s-a părut? îl întrebă el pe Krisov.

– Tristă și încântătoare, răspunse acesta.

– Da, nu-i ușor să ai de-a face cu ea.

– Eu, prietene, te invidiez, e foarte frumoasă. Îți va fi utilă acolo unde mergeți, naivitatea ei este un paravan bun. Dar să ai grijă, nu e proastă și într-o bună zi poate ieși din letargia melancoliei…

– Cine se va ocupa de legăturile mele din Spania? vru să știe Pierre, îngrijorat din cauza izbucnirii revoltei militare.

– Nu-ți face griji. La Moscova au deja toate informațiile despre ce se întâmplă. Acum concentrează-te asupra noii misiuni.

– Nu discut ordinele, dar, dată fiind situația, n-aș fi mai util în Spania?

– Asta, dragă prietene, nu o pot hotărî eu. Departamentul a decis să extindă rețeaua noastră de informații în America de Sud și asta trebuie să facem.

– Înțeleg, dar ținând seama de împrejurări, insist că e mai multă nevoie de mine în Spania.

– E nevoie de dumneata acolo unde hotărăște Moscova. Nu îndeplinim această activitate pentru satisfacția noastră, ci pentru o idee grandioasă. Sunt chestiuni la care nu se cuvine să stai pe gânduri; primești ordine, dă-le ascultare, asta-i regula principală. Ah! Știi că trebuie să iei legătura cu ambasada sovietică, dar nu te grăbi s-o faci; totul trebuie să pară întâmplător. Nu te poți prezenta la ambasadă, nici să suni la telefon. N-o să-ți spun eu cum să procedezi, ești un profesionist și vei găsi dumneata calea.

– Cu tot respectul, tovarășe, nu reușesc să înțeleg importanța misiunii mele.

– Ei bine, are importanță, tovarășe Comte, are. Moscova are nevoie de urechi peste tot. Misiunea dumitale este aceea de a găsi agenți care să fie bine situați în preajma puterii, de preferință în Ministerul Afacerilor Externe. Persoane a căror poziție să fie stabilă, funcționari care să nu depindă de vicisitudinile politicii. La Buenos Aires vei lucra liniștit, deoarece marile puteri nu consideră acest oraș un teren de joacă pentru interesele lor. Dar la Ministerul de Externe argentinian vor ajunge comunicate de la ambasadorii săi din toată lumea dezvăluind mici secrete, conversații purtate cu înalți conducători ai țărilor în care sunt acreditați, analize ale situației. Toate aceste rapoarte vor constitui un material important pentru departamentul nostru. În acest moment, nici Statele Unite, nici Franța, nici Marea Britanie, nici Germania nu au vreun interes strategic în zonă, astfel că nu-ți va fi greu să îndeplinești misiunea cu succes. Bătăliile nu se poartă doar pe front.

În primele zile, Amelia s-a bucurat de traversarea oceanului. Călătoreau într-o elegantă cabină la clasa întâi și luau parte la serate cu un grup de pasageri alcătuit din comercianți, oameni de afaceri, familii și chiar o divă a belcanto-ului, Carla Alessandrini, care, de la începutul călătoriei, a devenit centrul atenției atât a pasagerilor, cât și a echipajului.

În a treia zi de navigație, în timpul unei plimbări pe covertă, Amelia a făcut conversație cu Carla Alessandrini. Diva italiană era o femeie la vreo patruzeci de ani, plinuță, dar fără să fie grasă, înaltă, cu păr blond și ochi de un albastru intens. Se născuse la Milano, din tată italian și mamă nemțoaică, și căreia îi datora faptul că devenise o mare stea de operă, pentru că ea a fost cea care, cu orice preț, adică opunându-se părerii tatălui, nu s-a lăsat până nu a reușit ca fiica ei să-și deschidă calea și să ajungă să fie diva care era pe vremea aceea.

Carla Alessandrini călătorea cu impresarul și totodată soțul ei, Vittorio Leonardi, un italian perspicace născut la Roma și care se ocupa în exclusivitate de valorificarea talentului soției sale.

Amelia și Carla erau foarte aproape una de cealaltă, sprijinite de balustradă, privind în depărtare și pierdute în gândurile lor, când Vittorio, soțul divei, le-a scos din însingurarea lor.

– Cele mai frumoase două femei de pe vapor sunt aici, singure și tăcute! Nu e cu putință!

Carla s-a întors zâmbitoare spre soțul ei, iar Amelia l-a privit intrigată pe italianul dezinvolt.

– Te simți atât de neînsemnată privind marea... spuse Carla.

– Neînsemnată tu? Imposibil, draga mea, până și marea s-a predat în fața ta, navigăm de trei zile și n-am văzut niciun val, parcă plutim pe un lac. Nu-i așa, domnișoară? spuse el, adresându-i-se Ameliei.

– Da, într-adevăr, marea este liniștită, spre norocul nostru, pentru că așa nu avem rău de mare, răspunse ea.

– Vittorio Leonardi la dispoziția dumneavoastră, domnișoară...

– Amelia Garayoa.

– Soția mea, divina Carla Alessandrini, spuse Vittorio prezentând-o. Călătoriți de plăcere, ca să vă vedeți familia, pentru afaceri?

– Hai, Vittorio, nu fi atât de curios! Nu-l luați în seamă, domnișoară, soțul meu este puțin cam indiscret, interveni Carla.

– Nu vă faceți griji, nu mă deranjează întrebările sale. Călătoresc ca să încep o viață nouă, presupun eu.

– Și cum vine asta? continuă Vittorio cu întrebările, fără nicio jenă.

Amelia nu a știut ce să răspundă. Îi era rușine să spună că fugea cu amantul ei și că, de fapt, nu aștepta nimic de la viitor.

– Te rog, Vittorio, nu o pune în încurcătură pe domnișoara! Vino, să mergem în cabină, începe să bată vântul și nu vreau să-mi afecteze gâtul.

Scuzați-l pe soțul meu, domnișoară, și să nu credeți că toți italienii sunt atât de comunicativi ca el.

Diva și soțul ei s-au îndepărtat pe covertă, iar Amelia a putut să audă cum Carla îl dojenea cu afecțiune pe soțul ei, care o privea spăsit.

În seara aceea, căpitanul a oferit un cocktail de bun venit pasagerilor de la clasa întâi și, spre surpriza lui Pierre, Carla Alessandrini și soțul ei Vittorio s-au apropiat de Amelia. Ea a făcut prezentările, iar Pierre iradia simpatie, conștient de faptul că perechea aceea putea să-i fie de folos. Au stat de vorbă nepăsători și, la ora cinei, Vittorio a propus să împartă aceeași masă.

Din ziua aceea, au devenit nedespărțiți. Vittorio, care era mai cu seamă un *bon vivant*, a simpatizat numaidecât cu Pierre, care părea că îi împărtășește gustul pentru lucrurile plăcute ale vieții. Carla, care avea un dezvoltat simț dramatic al vieții, a fost impresionată de acea poveste de dragoste dintre Amelia și Pierre, care îi făcea să fugă pe alte meleaguri ca să-și refacă viețile.

Diva avea prevăzut să stea o lună la Buenos Aires, pentru că trebuia să cânte la teatrul Columb interpretând *Carmen*, ceea ce, fără îndoială, servea planurilor lui Pierre, care se gândea că perechea alcătuită din Carla și Vittorio ar putea să le deschidă multe uși.

Au ajuns la Buenos Aires în plină iarnă. Ultimele zile de navigație nu fuseseră plăcute. Valurile măturau coverta și majoritatea pasagerilor trebuiau să rămână în cabine din pricina amețelii. În mod ciudat, spre deosebire de respectivii parteneri, nici Carla, nici Amelia nu păreau afectate de valuri. Vittorio se plângea de soarta lui și o asigura pe Carla că va muri. Pierre se mărginea să rămână în cabină, aproape fără să mai mănânce, cu toată insistența Ameliei. Această împrejurare le-a făcut pe cele două femei să devină și mai bune prietene și astfel, când au ajuns în port, Amelia credea că găsise în Carla o a doua mamă, iar aceasta, fiica pe care nu o avusese niciodată.»

– Bine, Guillermo, îmi permiți să-ți spun pe nume? Ajunși aici, cel mai bine ar fi să vorbești cu doamna Venezziani și cu profesorul Muiños, concluse Pablo Soler.

– Și aceștia cine sunt? am întrebat eu, decepționat.

– Francesca Venezziani este cea mai mare autoritate din lume în materie de operă. A scris mai multe cărți despre această lume și principalii săi protagoniști. Într-o biografie a Carlei Alessandrini vorbește despre Amelia

Garayoa și despre prietenia acesteia cu diva. În carte sunt chiar și diferite fotografii ale celor două împreună.

Probabil că am făcut o față de prostănac din cauza surprinzătoarei sale revelații.

– Să nu te miri, ți-am mai spus că Francesca Venezziani este o mare autoritate în materie de operă. Am vorbit cu ea de vreo două ori, încercând să aflu dacă diva Carla a ajuns să bănuiască faptul că Pierre Comte era agent sovietic, dar nu a găsit nimic în scrisorile acesteia, nici în mărturiile celor care au cunoscut-o. În orice caz, dacă aș fi în locul dumitale, aș merge la Roma ca să vorbesc cu doamna Venezziani și, de acolo, aș călători la Buenos Aires ca să fac același lucru cu profesorul Muiños.

– Dar cine este Muiños?

– După numele său de familie bănuiesc că deduci că este originar din Galicia. Don Andrés Muiños este profesor emerit la Universitatea din Buenos Aires; m-am întâlnit cu el la Princeton, unde preda istoria continentului ibero-american. A publicat mai multe cărți și, între ele, două remarcabile care sunt o referință indispensabilă pentru cei ce doresc să aprofundeze exilul nazist în America Latină și alta despre spionii sovietici din zonă.

– Și care este ideologia lui?

– Văd că te interesează peste măsură ideologia celorlalți...

– Doar ca să știu cu cine voi sta de vorbă și ca să selectez tot ce îmi relatează.

– Dumneata, domnule Albi, ai multe prejudecăți.

– Nu, pur și simplu sunt prevăzător; trăind în țara asta, simți povara ideologiilor. Aici, ori ești de partea unora, ori ești de partea altora, ori n-ai nimic de făcut și, bineînțeles, istoria nu e relatată la fel din toate părțile. Dumneavoastră ar trebui să știți mai bine decât oricine, pentru că, în afară de istoric, ați fost un martor privilegiat la tot ce s-a întâmplat în ultimul nostru război civil.

– Profesorul Muiños este un erudit, sunt sigur că îl vei găsi interesant. Doña Laura e de aceeași părere cu mine că este absolut necesar să vorbești cu el. Mi-am dat osteneala să-l sun chiar aseară, după ce am vorbit cu ea, și va fi încântat să te primească.

Pablo Soler mi-a înmânat un cartonaș cu adresele și numerele de telefon din Roma ale Francescăi Venezziani și ale profesorului Muiños din Buenos Aires.

– Cu doamna Venezziani n-am vorbit încă, dar nu-ți face griji, o voi suna.

În vreme ce don Pablo îmi vorbea, eu ezitam dacă să îndrăznesc sau nu să-i solicit un interviu, așa cum îmi propusese redactorul-șef al ziarului digital și, cu toate că mă temeam că îmi va da brânci pe ușă afară, am găsit curajul să i-o spun.

– Aș dori să vă cer o favoare, firește nu vreau să vă simțiți obligat...

– Tinere, ajuns pe această culme a vieții, nu mă simt obligat de nimeni și de nimic, așa că spune-mi despre ce e vorba.

– Știți că sunt jurnalist și... mă rog, ar fi prea mare îndrăzneala să vă cer să-mi acordați un interviu în care să vorbiți despre cărțile dumneavoastră, mai ales despre cea care este în curs de publicare?

– Ah, jurnaliștii ăștia! N-am mare încredere în voi... și, pe deasupra, nu dau interviuri.

– Înțeleg, dar trebuia să încerc, am spus eu, predându-mă fără să lupt.

– E chiar atât de important pentru dumneata să obții un interviu de la mine?

– Adevărul e că da, aș crește în ochii șefului meu și m-ar ajuta să-mi păstrez precara slujbă. Dar înțeleg că nu trebuie să abuzez de amabilitatea dumneavoastră și că m-ați ajutat foarte mult în privința străbunicii mele, ea fiind, la urma urmelor, motivul pentru care mă aflu aici.

– Trimite-mi un chestionar și voi răspunde la toate întrebările; voi căuta să fiu scurt în răspunsuri, dar învoiala este ca voi să nu puneți nicio virgulă și nici să nu tăiați vreun rând din motive de spațiu. Dacă șeful dumitale acceptă această învoială, voi răspunde de îndată ce îmi vei trimite chestionarul.

Nu știam dacă să-l și pup pe amândoi obrajii, pe lângă strângerea de mâini, dar cert e că îi voi fi mereu recunoscător pentru interviul acela.

Când am ieșit din casa lui don Pablo, l-am sunat pe Pepe la redacție ca să-i spun că profesorul a acceptat să-mi acorde interviul cu condiția să nu-i adăugăm și nici să-i scoatem vreo virgulă. Am insistat să-i spună asta directorului, deoarece nu eram dispus să-mi creeze probleme cu Soler.

– Uite ce e, Pepe, îl cunosc datorită unor chestiuni familiale și nu pot să mă pun rău cu el. Știi că nu dă interviuri și că vom crește în ochii directorului, dar ori facem cum vrea el, ori prefer să nu risc.

Pepe mi l-a dat pe director la telefon, care mi-a garantat că și dacă ar fi vorba de un memorandum, tot nu ar tăia niciun cuvânt din interviu.

– Dacă îl obții cu adevărat, vom vorbi despre viitorul tău aici, mi-a spus el în chip de momeală.

– Primul lucru despre care trebuie să vorbim este cât o să-mi plătești, pentru că nici să nu te gândești că poți să scapi cu o sută de euro.

– Nu, măi omule, nu, dacă într-adevăr îl obții, îți voi plăti trei sute de euro pentru interviu.

– Păi, nu accept. În orice supliment cultural sau într-unul duminical dacă ar apărea, mi s-ar da dublu pentru el.

– Cât vrei?

– Nu-l fac pentru mai puțin de șase sute de euro.

– De acord, trimite-l când îl ai gata.

Peste o jumătate de oră îi trimiteam chestionarul prin e-mail și îmi promise că va remite răspunsurile în scurt timp.

Am sunat-o pe mătușa Marta să-i spun că voi avea nevoie de mai mulți bani, pentru că trebuia să mă duc la Roma și apoi la Buenos Aires.

– Cum adică pleci la Roma și la Buenos Aires? De parcă ai lua metroul... Va trebui să-mi dai o explicație.

– Pentru că bunica ta Amelia, adică străbunica mea, a avut o viață cât se poate de agitată și, dacă vrei să-ți scriu toată povestea, n-am încotro decât să merg acolo unde mă conduc indiciile. Să nu crezi că această investigație a fost un drum presărat cu petale de trandafiri.

– Nu știu dacă o fi fost un drum presărat cu petale de trandafiri, dar pare, într-adevăr, un drum destul de costisitor.

– Auzi, tu ești cea care vrei să știi ce s-a întâmplat cu bunica ta; îți dai seama că mie îmi este indiferent. Dacă vrei să renunț, o voi face.

Mătușa Marta ezita dacă să mă trimită la plimbare, iar eu am strâns pumnii, rugându-mă să nu o facă, pentru că, sincer vorbind, nu voiam să pierd povestea Ameliei Garayoa.

– De acord, dar spune-mi de ce trebuie să te duci la Roma și la Buenos Aires?

– Pentru că la Roma trebuie s-o văd pe cea mai mare expertă din lumea operei, iar la Buenos Aires, pe un profesor care știe tot despre spionii sovietici și naziști.

– Dar ce prostii poți să vorbești!

– Îți spun că strămoașa noastră nu s-a dedicat broderiei, ci a fost implicată în întâmplări halucinante.

– Nu cumva tu ești cel care le născocește ca să-ți bați joc de noi?

– Ei bine, nu, mătușă. Nu. Te pot asigura că n-am atâta imaginație, încât să pot fi la înălțimea lucrurilor pe care le-a făcut bunica ta. A naibii cucoană!

Mătușa Marta a acceptat să-mi depună din nou bani în cont după ce m-a amenințat că o s-o încurc rău de tot dacă îmi bat joc de ea.

– O să vorbesc cu Leonora și o să-i spun că nu o să-ți îngădui nicio glumă în această privință.

– Bine-ai face să vorbești cu mama, pentru că ea vrea să renunț la această investigație; crede că pierd timpul.

Mama s-a îngrijorat când i-am spus că mă duc mai întâi la Roma și apoi la Buenos Aires.

– Fiule, mie toate astea mi se par o prostie. Spune-i mătușii Marta să-și păstreze banii și caută-ți o slujbă serioasă.

– Nu ești curioasă să afli ce a făcut bunica ta?

– Ce vrei să-ți spun? Ba da... dar nu vreau ca tu, în schimb, să pierzi alte ocazii.

6

Am ajuns la Roma în aceeași noapte și m-am instalat la hotelul Inghilterra, în centrul orașului, la câțiva pași de Piazza di Spagna și de ambasada spaniolă, pe lângă Vatican.

Hotelul era foarte scump, dar mi-l recomandase Ruth. Nu știu dacă prietena mea îl folosea prea des, deoarece compania ei low-cost nu se remarca deloc prin generozitate în privința cazării personalului în hoteluri de înaltă clasă. M-am gândit să o sun să aflu ce făcea în momentul acela, dar am renunțat la idee, pentru că nu voiam să par un logodnic gelos și paranoic. Cum se spune adesea în astfel de cazuri: ce nu văd ochii, inima nu simte.

Când i-am telefonat a doua zi dimineață Francescăi Venezziani, am obținut o întrevedere pentru aceeași zi, după-amiază. Profesorul Soler vorbise cu ea, recomandându-mă.

Nu mică mi-a fost mirarea când am văzut-o pe Francesca: foarte frumoasă, înaltă, brunetă, la vreo treizeci și cinci de ani și îmbrăcată de la Armani, vreau să spun că taiorul pe care îl purta costa o avere. M-a primit la ea acasă, un splendid apartament în via Frattini, la câțiva metri de hotelul meu.

– Așadar, faceți investigații despre viața Ameliei Garayoa...

– A fost străbunica mea, am răspuns eu în chip de scuză.

– Ce interesant! Și ce vreți să aflați și nu știți, având în vedere că a fost strămoașa dumneavoastră?

– Chiar dacă vi se pare ciudat, în familie nu se știe nimic despre ea, a dispărut într-o bună zi pe neașteptate, părăsindu-i pe toți, inclusiv pe fiul ei în vârstă de câteva luni, bunicul meu.

– Eu vă pot vorbi despre Amelia Garayoa doar în legătură cu Carla Alessandrini. De fapt, străbunica dumneavoastră m-a interesat numai în măsura în care celebra Carla o trata ca pe o fiică.

– V-aș fi recunoscător dacă ați fi atât de amabilă să-mi povestiți tot ce știți.

– Voi face ceva și mai convenabil, vă voi dărui cartea mea despre diva Alessandrini. Citiți-o și, dacă aveți vreo nelămurire, sunați-mă.

– Vă mulțumesc, dar, dacă tot am venit la Roma, n-aș vrea să plec fără nimic...

– Plecați cu cartea mea. Vi se pare puțin lucru?

– Nu, nu, mi se pare minunat, dar nu mi-ați putea povesti câte ceva despre relația dintre Carla și Amelia?

– V-am spus că este scris totul în această carte. Uitați-vă, sunt chiar și câteva fotografii ale Carlei cu Amelia. Vedeți, aceasta e în Buenos Aires, asta în Berlin și acestea la Paris, Londra și Milano... Iar la înmormântarea Carlei, Amelia a citit un poem de adio. Carla Alessandrini a fost o femeie excepțională, pe lângă cea mai extraordinară cântăreață de opera din toate timpurile.

– De ce a fost atât de legată de Amelia?

– Pentru că tot ce nu a avut Carla a fost un copil. A sacrificat totul pentru carieră și, când a cunoscut-o pe Amelia, era la vârsta aceea, trecută de patruzeci de ani, când femeile se întreabă ce au făcut cu viața lor. Amelia i-a stârnit un puternic sentiment de protecție; era fiica pe care ar fi putut să o aibă și o vedea atât de neajutorată, încât a adoptat-o din punct de vedere emoțional. A protejat-o, a ajutat-o în diferite momente ale vieții ei și nu i-a cerut niciodată nimic, în afară de ceea ce îi oferea Amelia: o dragoste imensă, o afecțiune sinceră. Carla îi întindea mereu mâna când o vedea că urmează să se prăbușească. Devenise un refugiu sigur pentru Amelia, iar Carla, care era o femeie generoasă, nu i-a pus niciodată întrebări la care nu i-ar fi putut răspunde. În fond, nu dorea să știe mai mult decât vedea în tânăra spanioloaică.

– Și soțul Carlei, Vittorio Leonardi, ce părere avea despre relația aceea mamă-fiică?

– Vittorio avea tupeu, era un om cumsecade, dar cu tupeu, foarte chipeș și simpatic, dar și foarte isteț. Era impresarul Carlei, știa să-i apere

interesele, o răsfăța la nesfârșit și o cunoștea foarte bine. Știa că în anumite privințe era inutil să se opună dorințelor ei. Așa că a acceptat-o în mod firesc pe Amelia, la fel cum în alte ocazii închidea ochii la aventurile amoroase ale soției sale. Când a cunoscut-o pe Carla, nu avea decât hainele de pe el și, de la un gazetăraș căruia nu-i ajungea leafa până la sfârșitul lunii, a ajuns să trăiască înconjurat de un lux inimaginabil, alături de o femeie pe care o dorea și o adora toată lumea. A trecut de la zero la infinit și n-a pus niciodată în joc relația lui cu Carla; în mod ciudat, i-a fost întotdeauna fidel.

– Și ce părere avea Carla Alessandrini despre Pierre Comte?

– Exact asta a vrut să știe și profesorul Soler când mi-a telefonat acum doi ani; pregătea o reeditare a cărții sale referitoare la spionii sovietici din Spania. Într-adevăr, m-am simțit foarte măgulită că o autoritate academică precum Soler îmi cerea părerea. Bine, ca să vă răspund la întrebare, Carlei nu-i prea plăcea Pierre Comte și a ajutat-o pe Amelia când aceasta a hotărât să o rupă cu el. Cred că n-avea încredere în acel francez, care, după cum am citit în cărțile profesorului Soler, nu era altceva decât un spion sovietic. Bineînțeles, Carla n-a știut-o niciodată sau cel puțin nu există nicio mărturie sau vreun document care să ne facă să credem că știa. În orice caz, nu-l simpatiza, nu pentru că ar fi fost comunist, ci pentru că Amelia nu era fericită; nu știu dacă aveți cunoștință de faptul că diva Carla Alessandrini a fost o femeie remarcabilă care, în plus, s-a menținut fermă împotriva lui Mussolini și care nu se ferea să-l disprețuiască pe Hitler în public. Într-o împrejurare, când a cântat la Opera din Berlin și Hitler a vrut să meargă s-o felicite în cabină, Carla a refuzat să-l primească, pretextând o puternică durere de cap. Probabil că vă dați seama, pe vremea aceea, nimeni nu îndrăznea să-l refuze pe Hitler, oricât de tare l-ar fi durut capul. Ceea ce știa Carla într-adevăr era cu ce avea să se ocupe Amelia după mai mulți ani. Și nu pentru că aceasta i-ar fi spus, ci pentru că era o femeie inteligentă.

– Și cu ce avea să se ocupe Amelia după mai mulți ani? am întrebat eu puțin îmbufnat.

– Ah! Asta va trebui să descoperiți treptat. Profesorul Soler mi-a spus că trebuie să mergeți pas cu pas, că așa i s-a cerut și lui. Nu știu despre ce e vorba, dar se pare că există cineva care dorește ca dumneavoastră să fiți cel care să pună cap la cap toate indiciile din viața Ameliei Garayoa, care, după cum v-am mai spus, pentru mine prezintă un interes relativ, dat fiind

că obiectul investigațiilor mele a fost Carla Alessandrini. Apropo, vă place opera?

– N-am fost în viața mea să văd vreun spectacol și, dacă e să fiu sincer, n-am niciun CD cu vreo operă.

– Păcat! Dumneavoastră pierdeți.

– Și cum se face că pe dumneavoastră vă interesează atât de mult?

– Am vrut să fiu cântăreață, mă închipuiam ca o nouă Carla Alessandrini, dar... adevărul e că n-am nici vocea, nici talentul ei, nici al altora la fel de mari ca ea. Mi-a fost greu să accept, dar am hotărât că, dacă nu pot să fiu cea mai bună, atunci era de preferat să renunț. Am studiat muzicologia, în același timp cu orele de canto și am participat la cor la trei sau patru opere, spectacole prin care am trecut așa și așa. Teza mea s-a axat pe figura Carlei Alessandrini, cercetând aspecte puțin cunoscute ale vieții sale. Profesorul care mi-a îndrumat teza de doctorat are legături cu lumea editorială și era convins că lucrarea mea se va putea transforma într-o carte interesantă. Și așa a fost. Acum mă dedic scrierii de cărți despre muzică, dar mai ales despre operă și colaborez la ziare din aproape toată lumea. Am reușit să ajung cineva, ceea ce și urmăream. Mă rog, acum știți aproape totul despre mine, povestiți-mi ceva despre dumneavoastră.

– Sunt jurnalist, fără slujbă din cauza avatarurilor politicii. Nu știu cum or sta lucrurile în Italia, dar, la mine în țară, dacă vrei să scrii despre politică ori ești de dreapta, ori ești de stânga, ori ești naționalist de vreun fel sau, altminteri, ești în șomaj. Eu mă aflu în ultimul caz.

– Nu sunteți de nicio parte?

– Ba da, mă consider de stânga, dar am mania să gândesc liber și să nu repet lozincile nimănui, ceea ce mă face să fiu un individ care prezintă puțină încredere.

– Să nu credeți că în Italia e foarte diferit... Eu, în locul dumneavoastră, m-aș ocupa să scriu despre altceva, nu despre politică.

– Cu asta mă ocup acum, partea proastă este că mi-am făcut deja renume de rebel și nu mai au încredere în mine nici ca să scriu recenzii culturale.

– Atunci, chiar că o duceți rău.

– Da, ăsta-i adevărul.

Francesca s-a îndurat de mine şi m-a invitat să rămân la cină ca să vorbim în continuare despre Carla şi Amelia.

– Ele s-au cunoscut în timpul unei traversări către Buenos Aires. Spuneţi-mi, ce s-a întâmplat când au ajuns acolo?

– Vă puteţi imagina zarva care s-a produs în port când a acostat vaporul. Zeci de jurnalişti o aşteptau nerăbdători pe Carla Alessandrini. Ea nu-i dezamăgea niciodată pe admiratorii ei, astfel că a coborât de pe vapor înfăşurată într-o haină de blană de zibelină şi agăţată de braţul soţului ei, foarte chipeşul Vittorio. S-au instalat într-un apartament din hotelul Plaza şi în următoarele patru zile a participat la repetiţii, a acordat interviuri şi a asistat la câteva acţiuni de binefacere. Ambasadorul Italiei a oferit un cocktail în onoarea ei la care au luat parte toate persoanele de vază din oraş, precum şi membri ai corpului diplomatic al altor ţări şi, bineînţeles, la indicaţia Carlei, Amelia şi Pierre au fost şi ei invitaţi. V-am mai spus că diva nu simpatiza cu guvernul lui Mussolini, dar, când călătorea în străinătate, obişnuia să accepte omagiul care i se aducea la toate ambasadele Italiei. Permiteţi-mi să insist că trebuie să-mi citiţi cartea. Cred că profesorul Soler v-a recomandat să mergeţi la Buenos Aires ca să vorbiţi cu profesorul Muiños şi, după părerea mea, cu ceea ce vă va povesti Muiños şi ceea ce veţi citi în cartea mea, veţi putea să scrieţi propria dumneavoastră relatare.

Am acceptat propunerea Francescăi.

Mama m-a sculat la opt dimineaţa, trezindu-mă dintr-un somn adânc.

– Dar, mamă, asta nu-i o oră de dat telefon...! am protestat eu.

– Nu pot dormi gândindu-mă la tine. Uite ce este, fiule, cred că trebuie să pui capăt acestei prostii de a investiga trecutul bunicii. Oricât de interesant s-ar putea dovedi până la urmă, nu-i cu putinţă să-ţi pierzi cariera.

– Care carieră, mamă?

– Hai, nu fi încăpăţânat! Eşti foarte orgolios şi crezi că ceilalţi trebuie să bată la uşa ta, dar lucrurile nu funcţionează în felul ăsta, aşa că nu-ţi mai rămâne altceva de făcut decât să te duci tu să baţi la uşa trusturilor de presă ca să-ţi cauţi de lucru.

– E ora opt, sunt la Roma, m-am culcat târziu şi ţi-am mai spus că mă dor încheieturile degetelor de atâta bătut la uşa trusturilor de presă!

– Dar, fiule...

– Uite cee, mamă, o să mai vorbim, o să te sun eu mai târziu.

Am închis telefonul, prost dispus. Am hotărât să plec în aceeași zi la Buenos Aires, acolo cel puțin mă va suna mai rar, dat fiind costul convorbirilor transoceanice.

Am băgat laptopul în priză și m-am conectat la internet ca să văd dacă am vreo corespondență la care să răspund. Spre surprinderea mea, acolo erau răspunsurile profesorului Soler. Mi-am zis că, în ciuda apelului mamei mele, ziua nu începea rău deloc. Așa că m-am apucat de lucru, am scris un șapou și o încheiere pentru interviu, am pus titlurile și i l-am trimis lui Pepe, șeful departamentului cultural al ziarului digital, amintindu-i de angajamentul asumat față de profesorul Soler.

M-am îndrăgostit de Buenos Aires pe traseul dintre aeroport și hotel. Ce oraș! La sfârșit, va trebui să-i mulțumesc mătușii Marta pentru sarcina pe care mi-o dăduse, întrucât, ăsta-i adevărul, trăiam o experiență cum nu se poate mai interesantă, cunoscând persoane nemaipomenite și vizitând un oraș precum cel care mi se deschidea dinaintea ochilor în dimineața aceea de toamnă australă. În vreme ce în Spania ne îndreptam către vară, la Buenos Aires se instala toamna. Dar dimineața sosirii mele era însorită și călduță.

Agenția de voiaj îmi rezervase un hotel în zona centrală a orașului. Odată instalat, i-am telefonat profesorului Muiños, care primise deja apelul pertinent al profesorului Soler. Mi-a dat întâlnire pentru a doua zi după-amiază, fapt pentru care i-am fost recunoscător, pentru că asta avea să-mi permită să mă obișnuiesc cu diferența de fus orar și să cunosc puțin orașul.

Cu o hartă pe care mi-au dat-o de la recepția hotelului, am pornit-o pe străzi, hotărât să descopăr cele mai frumoase locuri ale orașului. În primul rând, m-am îndreptat spre piața Mayo, pe care o văzusem de atâtea ori la televizor, pentru că acolo se adună acele femei neînfricate, Bunicile din piața Mayo[1], ca să protesteze pentru dispariția fiilor și nepoților lor, victime ale dictaturii militare.

[1] Bunicile din piaţa Mayo, asociaţie argentiniană a drepturilor omului înfiinţată în anul 1977 având ca scop găsirea şi revenirea în familiile naturale a tuturor copiilor sechestraţi şi dispăruţi în timpul dictaturii militare din anii 1976–1983, precum şi pedepsirea celor ce s-au făcut vinovaţi de crime împotriva umanităţii. (n.tr.)

Am stat o bună bucată de vreme în piață, fără să pierd vreun amănunt, simțind forța acelor femei care, cu basmalele lor albe și în mod pașnic, au ținut piept cum nu se poate mai energic acelei șlehte de asasini care au făcut parte din Junta Militară.

Apoi am vizitat catedrala și m-am lăsat purtat de mulțimea de oameni care circulau pe străzile orașului Buenos Aires până când, pe la șase după-amiază, așa-numitul *jet-lag*[1] m-a împiedicat să mai avansez. Am oprit un taxi și m-am întors la hotel, m-am vârât în pat și nu m-am mai trezit până a doua zi.

Primul lucru pe care l-am făcut a fost să o sun pe mama, convins că, dacă nu dădeam semne de viață, era în stare să sune la Interpol ca să reclame pierderea iubitului ei fiu, adică eu. Astea sunt inconvenientele de a fi copil singur la părinți și de a fi crescut fără tată, dat fiind că al meu murise pe când eram mic.

Casa profesorului Muiños era situată în elegantul cartier Palermo și avea două nivele. De cum mi s-a deschis ușa, am simțit mirosul de lemn putred, de cărți așezate de-a lungul și de-a latul pereților, care nu erau altceva decât o bibliotecă enormă ce ocupa toată casa.

Ușa mi-a deschis-o o slujnică boliviană, cu înfățișare timidă, care m-a condus imediat în biroul profesorului.

Andrés Muiños era ceea ce te puteai aștepta să fie un bătrân profesor. Era îmbrăcat simplu, cu o haină tricotată, purta părul alb pieptănat pe spate și avea acel aer distrat al savanților și bunăvoința celui care a văzut de-acum tot și pe care nu îl mai poate surprinde nimic.

– Așadar, dumneata ești jurnalistul spaniol, mi-a spus el în chip de salut.

– Da... Vă mulțumesc că mă primiți, am răspuns eu.

– M-a rugat Pablo Soler, un bun prieten și coleg. Ne-am întâlnit la Princeton.

– Da, mi-a povestit don Pablo.

– Dacă e să alegem să scriem despre vieți extraordinare, a lui Pablo chiar este, dar știu că obiectul investigației dumitale este Amelia Garayoa, străbunica dumitale, dacă n-am înțeles greșit.

[1] Oboseală datorată schimbării fusului orar (în engleză în original) (n.tr.)

– Într-adevăr, Amelia Garayoa a fost străbunica mea, dar în familie se știu foarte puține despre ea, practic nimic.

– Cu toate acestea, a fost o femeie importantă, mult mai importantă decât vă puteți închipui; viața ei a fost plină de aventuri și de primejdii, demnă de un roman al lui Le Carré.

– Adevărul e că am avut multe surprize. Dar trebuie să vă spun că ceea ce știu despre ea până acum nu o face să fie o femeie interesantă, mai curând mi se pare o persoană care se lasă dominată de evenimente, fără ca ea să le poată controla.

– După cum mi-a spus Pablo, dumneata știi povestea Ameliei până când a venit cu Pierre Comte la Buenos Aires. Pe vremea aceea, era o tânără de vreo douăzeci de ani și nu știu dacă dumneata cunoști, dar eu nu cunosc pe nimeni interesant care să aibă această vârstă, nici măcar vârsta pe care o ai dumneata acum: treizeci, treizeci și ceva, poate?

Al naibii profesor! Era cam slobod la gură. Îmi spunea zâmbind că nu m-ar fi ales niciodată drept partener de conversație. Dar nu era momentul să fac pe ofensatul, așa că am făcut pe prostul.

– Cred că ați stat de vorbă și cu doamna Francesca Venezziani, greșesc?

– Vin de la Roma, unde am cunoscut-o. Mi-a dăruit cartea ei despre Carla Alessandrini.

– Am văzut-o pe doamna Venezziani de două sau de trei ori, e destul de interesantă și de isteață; a știut că nu va fi o mare cântăreață, dar și-a făcut un nume povestind istorii despre marii soliști ai belcantoului. Nici cărțile ei nu sunt rele, trebuie să recunosc că sunt bine documentate. Ați citit cartea despre diva Alessandrini?

– Nu complet, am început s-o citesc în avion.

– Carla Alessandrini a fost și ea o femeie remarcabilă, dincolo de talentul ei pentru canto. Era puternică, curajoasă, hotărâtă, dintre cele cărora nu le pasă de nimic, dar pentru că așa vor ele, nu ca străbunica dumitale care s-a lăsat târâtă de Pierre Comte. Știi, tinere, n-am cine știe ce treburi de făcut, așa că am pregătit un plan de vizite ca să te duc în niște locuri care au legătură cu străbunica dumitale; așa îi vei înțelege mai bine peripețiile prin acest oraș și, în treacăt, vei cunoaște Buenos Aires, orașul în care au emigrat părinții mei imediat după ce s-a încheiat războiul civil. Tatăl meu a fost căpitan în armata

republicană și a putut să fugă când s-a terminat războiul. Slavă Domnului! Altminteri, ar fi fost împușcat. Eu aveam pe atunci cinci ani, astfel că, deși m-am născut la Vigo, mă simt de aici. Dar să ne întoarcem la ale noastre. De unde vreți să încep?

– Aș vrea să știu ce s-a întâmplat când Piere și Amelia au ajuns aici.

– De acord, spuse Muiños zâmbind, în timp ce mă privea cum dădeam drumul la reportofon.

«S-au instalat la hotelul Castelar, care este situat pe bulevardul Mayo. Vom merge să-l vizităm, pentru că acolo a locuit și Federico García Lorca între octombrie 1933 și martie 1934.

Era un hotel comod, unde se cazau de obicei unii artiști și scriitori în trecere prin Buenos Aires. Pierre Comte nu avea intenția să prelungească prea mult ședeȩrea la hotel, ci să găsească o casă de unde să-și poată desfășura dubla sa activitate, de librar și de spion.

Poate că nu știi, dar la începutul secolului XX, Buenos Aires era o capitală plină de farmec, care intrase în modernitate privind către Franța, către Parisul baronului Haussmann[1]. Nu exista artist apreciat care să nu evolueze la teatrul Colón[2]. A existat un impresar italian care a demarat proiectul și care a dispus de mai mulți arhitecți până la finalizarea lui în 1908. La teatrul Colón au evoluat adevărate legende vii precum Caruso, Toscanini, Menuhin, Maria Callas și, bineînțeles, Carla Alessandrini. Ține seama de faptul că mulți dintre marii cântăreți de operă susțin că, după Scala din Milano, Colón este sala cu cea mai bună acustică din lume.

Astfel că în epoca aceea era cum nu se poate mai logic ca o cântăreață de talia Carlei Alessandrini să evolueze pe scena sălii Colón.

Pierre considera o binecuvântare prietenia care părea să ia naștere între Amelia și Carla. Diva era cea mai bună carte de vizită în acest oraș, cucerit dinainte de marea Alessandrini.

[1] Georges-Eugène Baron Haussmann (1809–1891), funcționar public, deputat și senator francez și, în calitatea sa de prefect al departamentului Sena, inițiatorul unor planuri urbanistice în urma cărora a fost demolată mare parte din cetatea medievală a Parisului, deschizând marile bulevarde de jur împrejurul așa-numitei Place de l'Étoile, care dau imaginea Parisului până în zilele noastre. (n.tr.)

[2] Numele în spaniolă al lui Cristofor Columb, denumire pe care o poartă teatrul de operă din Buenos Aires, considerat una dintre primele cinci săli de operă din lume. (n.tr.)

Omul nostru nu a pierdut timpul și a doua zi după debarcare își căuta deja un loc potrivit unde să se instaleze. Între bagajele sale aducea mai multe lăzi cu cărți rare și ediții deosebite, care, fără îndoială, aveau să fie interesante pentru bibliofili. Multe dintre ele le achiziționase în Spania când începuse să vadă în Amelia un alibi perfect pentru a se instala la Buenos Aires.

Moscova nu se zgârcea în ceea ce privește banii acordați spionilor săi, dar nici nu îi lăsa să-i risipească fără rost; trebuiau să dea socoteală până la ultimul bănuț pe care îl cheltuiau și nu aveau încredere în cei cu mână spartă. Nu se puteau cheltui degeaba banii poporului.

A doua zi după sosire, Carla le-a trimis vorbă că erau invitați la cocktailul pe care îl oferea ambasada Italiei în onoarea ei. Pierre era cum nu se poate mai satisfăcut de modul în care se desfășurau lucrurile și se întreba dacă fusese o idee bună să-l însoțească Amelia.

Cu toate că Pierre era mai mare decât ea cu cincisprezece ani, alcătuiau o pereche frumoasă. Tânăra era fragilă, aproape eterică, atât de blondă și de subțire. El avea o ținută elegantă și era un om de lume.

Carla a îmbrățișat-o pe Amelia de cum a văzut-o intrând în ambasadă.

– Dar cum de nu m-ai sunat? Mi-ai lipsit, n-am cu cine să vorbesc.

Amelia s-a scuzat, spunând că acele prime două zile le petrecuseră căutând casă și că nu le era ușor să găsească ceea ce avea nevoie Pierre.

– Dar pot să te ajut! Nu-i așa, Vittorio? Cu siguranță că noi cunoaștem pe cineva care știe cum să găsească ce aveți voi nevoie. Lasă totul în seama mea.

Invitații la cocktail, înalta societate din Buenos Aires, vedeau cu ochi buni afecțiunea Carlei pentru Amelia.

Dacă marea Alessandrini luase sub protecția ei perechea aceea, însemna că cei doi erau niște persoane importante. În seara aceea, Pierre și Amelia au primit diferite invitații la dejunuri, dineuri, serate muzicale sau la curse de cai. Pierre și-a etalat tot farmecul personal, *charme*-ul său de francez, și nu doar o doamnă a fost cucerită de acel bărbat galant care promitea atât de mult dintr-o privire.

Atât Pierre, cât și Amelia erau avizi de știri despre situația din Spania și la aproape toate întrebările lor le-a dat răspuns un napolitan gălăgios, Michelangelo Bagliodi, însurat cu una dintre secretarele ambasadei Italiei.

– Franco n-a intrat încă în Madrid, dar o va face dintr-un moment într-altul. Am în vedere faptul că cei mai buni generali spanioli, Sanjurjo, Mola și Queipo de Llano, sunt în fruntea răscoalei. N-am nici cea mai mică îndoială că vor izbândi spre binele patriei dumneavoastră, domnișoară Garayoa.

Pierre o strângea cu putere de mână pe Amelia ca să o împiedice pe aceasta să răspundă mânioasă. O instruise că era de preferat să vadă, să asculte și să vorbească puțin, dar ea era prea afectată ca să-și păstreze cumpătul.

– Și credeți, domnule Bagliodi, că Italia și Germania vor colabora cu militarii care s-au ridicat împotriva Republicii? întrebă Pierre.

– Prietene, nu încape îndoială că se bizuie pe simpatia Ducelui și a Führerului! Și că, dacă e nevoie... Mă rog, sunt sigur că Italia și Germania o vor ajuta pe marea noastră națiune-soră care este Spania.

Michelangelo Bagliodi era încântat să fie obiectul atenției acelui cuplu pe care i-l prezentase marea Carla. În plus, păreau că îi apreciază opiniile, ceea ce găsea că este firesc, ținând seama de poziția sa de persoană cunoscătoare a vicisitudinilor politicii mondiale, grație căsătoriei sale cu secretara ambasadorului, dulcea sa Paola. El, care emigrase cu mulți ani în urmă din Napoli, orașul său natal, muncise din greu până să devină un negustor prosper care, pe deasupra, avansase pe scara socială însurându-se cu o funcționară a ambasadei, ceea ce îi asigura noi contacte și mai ales posibilitatea de a se bate pe burtă cu elita orgolioasei societăți din Buenos Aires la cocktailurile sau dineurile de la ambasadă.

– Și ce face președintele Azaña? întrebă Amelia.

– Un dezastru, domnișoară, un dezastru. Republica îi lasă pe civili să se înarmeze pentru apărarea ei, fiindcă mai mult de jumătate din armată este de partea generalilor care s-au răsculat împotriva situației. Experții spun că forțele sunt foarte echilibrate, dar, după părerea mea, domnișoară, nu se poate compara iscusința și curajul militar al unora cu al altora. În plus, cum se vor pune de acord republicanii, socialiștii, anarhiștii, comuniștii și toți acei oameni de stânga? Veți vedea cum se vor lupta până la urmă între ei.

Eu prevăd un sfârșit favorabil pentru acest conflict, cu victoria lui Franco, cel mai bun lucru care i se poate întâmpla Spaniei.

Napolitanul, satisfăcut de conversația sa cu Amelia și cu Pierre, s-a oferit să-i ajute în orice ar fi avut nevoie.

– Tocmai ați sosit și nu cunoașteți bine orașul, așa că nu ezitați să-mi solicitați serviciile pentru orice aveți nevoie. Eu și soția mea ne-am simți foarte onorați dacă ați dori să ne vizitați acasă, am putea să invităm câțiva prieteni și să organizăm o serată... îndrăzni Bagliodi să propună.

– Am fi încântați să vă vizităm, îl asigură Pierre.

Bagliodi le-a înmânat cartea lui de vizită și a notat pe o hârtie numele hotelului unde erau cazați cei doi, promițând să le trimită vorbă cât de curând pentru a stabili serata aceea.

– E un imbecil! spuse Amelia de îndată ce s-au despărțit de el. Și n-am de gând să merg acasă la fascistul ăla! Nu înțeleg cum de i-ai spus că vom merge!

– Amelia, dacă din prima zi de la sosirea noastră ne proclamăm ideile, vom fi vulnerabili. Nu cunoaștem pe nimeni în acest oraș și avem nevoie să ni se deschidă uși. Ți-am spus odată că eu colaborez cât pot cu Internaționala Comunistă și niciodată nu-i rău să știi ce gândesc dușmanii.

– Că doar n-oi fi vreun spion! exclamă Amelia.

– Ce prostii spui! Nu-i vorba să spionăm, ci să ascultăm, pentru că ceea ce spun în mod naiv dușmanii e de folos ca să fim pregătiți, ca să fim cu un pas înaintea lor. Năzuiesc la revoluția mondială, să punem capăt privilegiilor celor care au totul, dar firește că nu ne vor lăsa să-i despuiem de ele și de aceea e nevoie să știm cum gândesc, cum se mișcă...

– Da, mi-ai mai spus. Chiar și așa, nu sunt dispusă să am de-a face cu acest om insuportabil și cu nesărata lui de nevastă.

– Vom face ce trebuie să facem, spuse Pierre pe un ton sentențios, agasat de proasta dispoziție a Ameliei. De altfel, cine ne poate informa mai bine decât acest om de situația din Spania? Credeam că dorești să ai vești demne de încredere despre țara ta.

A doua zi, Amelia a primit un telefon de la Carla care o invita la o gustare la cafeneaua Tortoni.

– Dar vino singură, vreau să stăm de vorbă liniștite. Termin repetițiile în jur de ora șase. Cred că o să găsești ușor cafeneaua. Este pe bulevardul Mayo și la Buenos Aires o știe toată lumea.

Pierre nu a avut nimic împotriva întâlnirii și și-a dedicat ziua căutării în continuare a acelei locuințe ideale care până în momentul acela exista doar în imaginația lui.

Amelia a găsit-o pe Carla nervoasă; așa era întotdeauna înaintea unei premiere, căci nu se lăsa amăgită de lingușeli.

– Toți sunt foarte amabili, dar dacă s-ar întâmpla să scot o notă falsă, m-ar crucifica și mi-ar întoarce spatele cu aceeași naturalețe cu care azi se înclină în fața mea. Nu-mi pot permite nicio greșeală, mă vor sublimă și așa trebuie să fiu.

În seara premierei, Amelia și Pierre, invitați de Carla, au ocupat o lojă. Amelia era foarte frumoasă, după cum făcându-se ecoul societății, relatau a doua zi ziarele care se refereau la ea ca la „cea mai bună prietenă a divei"

Carla a fost sublimă, dacă e să dăm cezare acelorași cronici. Spectatorii au aplaudat în picioare mai mult de o jumătate de oră și ea a trebuit să iasă pe scenă de mai multe ori ca să mulțumească pentru aplauze.

Vittorio organizase după spectacol un dineu cu mai mulți potentați din Buenos Aires, unele personalități ale lumii culturale și cu directorii principalelor ziare și, desigur, au fost prezenți acolo și Amelia cu Pierre. În noaptea aceea, soarta a vrut să treacă de partea acestuia, când un domn cu un puternic accent italienesc l-a întrebat unde erau instalați, iar el i-a explicat că era în căutarea unui loc unde să poată combina o locuință cu o mică prăvălie în care să-și expună bijuteriile bibliografice.

Bărbatul s-a prezentat ca fiind Luigi Masseti, proprietarul mai multor clădiri și localuri comerciale, și s-a oferit să-i găsească locul potrivit.

– Am exact localul care vă poate fi de folos. Este amplasat la parterul unei clădiri vechi foarte bine situate, în strada Piedras. Deși este la parter, e foarte luminos, pentru că dispune de o fereastră mare care dă spre exterior. Problema este că nu are ieșire spre stradă ca locuință, și nici ca local comercial. Nu e foarte mare, dar cred că este suficient ca să adăpostească un

cuplu și magazinul de cărți. Ce-ar fi să treceți mâine pe la biroul meu, și unul dintre angajații mei vă va însoți să-l vedeți!

Pierre a acceptat recunoscător. Amelia, la rândul ei, avea un mare număr de curtezani roind în jurul ei. La momentul acela, se știa deja, pentru că Pierre avusese grijă să anunțe, că fugiseră de familiile lor, ea părăsindu-și soțul și fiul, iar el, lăsând o afacere prosperă, ca să trăiască o poveste de dragoste pătimașă. Unii dintre bărbații aceia au crezut că spanioloaica putea fi o pradă ușoară pentru aventurile lor amoroase și încercau să-și ia niște libertăți care au surprins-o și au rănit-o deopotrivă pe Amelia.

Carla Alessandrini, care își dădea seama de situație, a intervenit de vreo două ori, declarând că oricine ar supăra-o pe prietena ei ar jigni-o pe ea personal.

Pierre prefera să ignore situația, întrucât obiectivul lui era acela de a-și face treptat un mare număr de cunoscuți în înalta societate închisă și rafinată din Buenos Aires. Iar acolo venea crema acestei societăți. Nu ar fi putut avea o șansă mai mare de atât.

Carla le-a prezentat un cuplu de care părea că o leagă o veche prietenie.

– Amelia, vreau să-i cunoști pe Martin și Gloria Hertz. Sunt cei mai buni prieteni pe care îi am la Buenos Aires.

Martin Hertz era un evreu german care sosise în urmă cu trei ani în căutarea unui loc liniștit în care să se elibereze de opresiunea nazistă. Era medic otorinolaringolog și o cunoscuse pe Carla cu ani în urmă, la Berlin, când diva a avut o problemă cu gâtul cu două zile înainte de a evolua pe scena Operei. Martin a îngrijit-o, făcând posibile urcarea ei pe scenă și o altă noapte de aplauze. De atunci, Carla nu avea rezerve față de acest tânăr medic german, care, sosit de curând în oraș, s-a îndrăgostit de o tânără spanioloaică originară din Buenos Aires, Gloria Fernández, cu care s-a însurat.

Amelia i-a simpatizat numaidecât pe soții Hertz. Martin avea oglindită pe față o asemenea bonomie, încât inspira încredere, iar Gloria se caracteriza printr-o personalitate puternică și emana simpatie.

– Trebuie să ne vizitați la galeria mea de artă, îi invită Gloria. Acum expune un tânăr pictor mexican, căruia îi prevestesc un mare viitor. Încerc să

fac în așa fel încât galeria mea să devină un termen de referință pentru noua pictură, un loc unde tinerii să găsească șansa de a expune.

Pierre a făgăduit numaidecât să viziteze galeria familiei Hertz. Și își spunea în sinea lui că, așa cum intuise, Amelia era un talisman de preț ca să-și deschidă calea în societatea din Buenos Aires.

– Cea mai bună prietenă a mea este o nemțoaică din Berlin, comentă Amelia, dar nu știu dacă nu cumva o fi acum la New York. Măcar de-ar fi așa! Yla este evreică, iar tatăl ei, herr Itzhak Wassermann, este asociatul tatălui meu, dar naziștii l-au hărțuit atât de rău, încât afacerea s-a dus pe apa sâmbetei. Tatăl meu încearcă de multă vreme să-l convingă pe herr Itzhak să plece din Germania și... mă rog, înainte de a veni eu aici, mi s-a spus că aveau de gând să emigreze la New York.

– Naziștii nu ne lasă multe posibilități de opțiune, ne jefuiesc, ne deposedează de bunurile noastre, iar oamenii din detașamentele SS[1] ne urmăresc cu înverșunare. Mai întâi, ne-au privat de unele drepturi cetățenești și apoi, prin Legile de la Nürnberg, ne-au prefăcut în ciumați. Eu am plecat în '34, conștient de faptul că, deși vor să creeze în Germania comunități evreiești, nazismul nu va fi vremelnic. În mai 1933, am fost martor la acel act rușinos și cumplit care a fost arderea în public a cărților, a operelor scrise de către evrei și care aparțin omenirii... Acea întâmplare m-a făcut să mă decid să plec, știam că după aceea aveau să ne hărțuiască în continuare, cum s-a și întâmplat, din nefericire. Părinții mei n-au vrut să mă însoțească, am un frate mai mare, însurat și cu doi copii, care n-a vrut nici el să emigreze. M-am rugat pentru ei în fiecare zi și îmi clocotește sângele în vine când mi-i imaginez hărțuiți de vecini.

– Hai, Martin, suntem la o petrecere... protestă Gloria, încercând să-i ridice moralul soțului ei.

– Îmi pare rău, a fost vina mea... N-ar fi trebuit...

– Nu spuneți asta! Mă bucur să știu că sunteți o persoană sensibilă care deplânge situația celorlalte ființe omenești, răspunse Martin, dar, într-adevăr, Gloria are dreptate, nu ne putem întrista tocmai la petrecerea Carlei, ea vrea să fim fericiți.

[1] Siglă pentru denumirea în germană a unei organizații militare, polițienești, politice, penitenciare și de siguranță din Germania nazistă – Schutzstaffel – condusă între anii 1929–1945 de către Heinrich Himmler (n.tr.)

Pe drumul de întoarcere la hotel, Pierre s-a arătat afectuos și atent cu Amelia. Oricine i-ar fi observat cu atenție ar fi crezut că bărbatul acela era îndrăgostit nebunește de tânăra plăpândă care mergea alături de el.

După o săptămână, Amelia și Pierre s-au instalat în apartamentul pe care li-l închiriase Luigi Masseti. Pierre îl considera locul perfect: în locuință, care se afla la parter, se intra printr-un portic enorm. Dintr-un mic vestibul se intra într-un salon de cincizeci de metri pătrați care, într-adevăr, era luminat prin fereastra enormă care dădea în stradă. În spate, două încăperi, o bucătărie mică și o cameră de baie completau ceea ce avea să fie căminul lor. Ferestrele din acea parte a casei dădeau într-o curte interioară comună.

Amelia a făcut o curățenie desăvârșită în ceea ce avea să fie noul ei cămin. Pierre a dovedit calități de bun tâmplar cumpărând lemn pe care l-a transformat într-o mare bibliotecă și acoperind toți pereții salonului. Cât despre restul casei, nu au cheltuit prea mult cu decorarea, au cumpărat doar strictul necesar.

– Vom aștepta să vedem cum ne merg afacerile, vom avea timp destul ca să dispunem de un mobilier demn de tine, îi spuse Pierre Ameliei.

Nu le-a mers rău. Buenos Aires era un oraș cosmopolit care se preda în fața europenilor veniți să-și caute refugiul acolo. Și cum Pierre era francez, iar Amelia, o femeie delicată și frumoasă, nu au avut probleme pentru ca, încetul cu încetul, să li se deschidă ușile. Tot ce o uimea pe Amelia era faptul că Pierre insista să aibă de-a face cu Michelangelo Bagliodi, soțul secretarei de la ambasada Italiei. Pierre și Bagliodi păreau că se au bine unul cu celălalt și nu rareori luau masa de prânz împreună ori toți patru petreceau ziua de duminică în casa uneia din perechi.

Dacă Martin și Gloria Hertz îi prezentaseră cercurilor intelectuale din oraș, Bagliodi, prin soția sa Paola, reușise să facă în așa fel încât să fie invitați la câteva evenimente de la ambasada Italiei, unde Pierre dădea mâna cu mare naturalețe cu ambasadori și diplomați din alte țări.

Amelia părea că se acomodează încetul cu încetul cu noua sa poziție și nu era chiar nefericită, deși trăia preocupată de războiul civil din Spania. Lucrul

cel mai rău pentru ea a fost plecarea Carlei Alessandrini. Diva își îndeplinise angajamentele artistice la Buenos Aires și trebuia să se întoarcă în Europa, unde, în septembrie, deschidea stagiunea la Scala din Milano cu *Aida*, o operă dificilă, pe măsura ambiției sale. Înainte de a pleca, s-a întâlnit din nou cu Amelia între patru ochi la cafeneaua Tortoni, care devenise locul preferat al amândurora. Acolo, așezate la mesele de stejar și marmură verde, le plăcea să facă schimb de confidențe.

– Îmi vei lipsi, *cara* Amelia... De ce nu te întorci în Europa? Dacă vrei, te pot ajuta...

– Și ce aș face acolo? Nu, Carla, am luat o hotărâre pe care am regretat-o uneori, dar acum e târziu ca să dau înapoi. Soțul meu nu mă va ierta niciodată, cât despre familia mea... le-am pricinuit mult rău, ce ar face cu mine dacă mă întorc? Îi cer lui Dumnezeu doar ca Franco să piardă războiul și să revină din nou calmul. Mă tem pentru ei, cu toate că Madridul rezistă încă...

– Dar fiul tău? Nu-ți dai seama că, dacă nu te întorci, îl vei pierde... Este încă mic, dar, într-o zi, va dori să știe ce s-a întâmplat cu mama lui și ce i se va putea spune? Amelia, mă ofer să te duc înapoi în Europa...

Dar Amelia părea de neclintit în hotărârea pe care, de altfel, o regretase de atâtea ori. În plus, în momentul acela, nu ar fi îndrăznit să-l înfrunte pe Pierre. Tremura gândindu-se la reacția lui dacă i-ar spune că îl părăsește.

– Pe fiul meu l-am pierdut și știu că nu mă va ierta niciodată. Sunt cea mai rea mamă din lume, poate că voi ieși în câștig prin absență, își reproșa Amelia, fără să-și poată stăpâni lacrimile.

– Hai, nu mai plânge, totul are o rezolvare; numai tu să vrei. Ai adresa mea și pe cea de la biroul lui Vittorio unde poți oricând să-mi trimiți mesaj; în orice caz, acolo ți se va spune unde sunt și cum mă poți găsi. Dacă ai nevoie de mine, nu ezita să-mi scrii, știi că voi face imposibilul ca să te ajut.

Pierre muncea cu râvnă, dar, din când în când, și el se lăsa pradă melancoliei. În luna octombrie, intrase deja în contact cu omul său de legătură, secretarul ambasadorului Uniunii Sovietice, căruia îi transmitea informații culese în cercurile intelectuale, precum și printre negustori și înalta societate a orașului. Rapoartele lui erau minuțioase și nu lăsa să-i scape niciun amănunt nerelatat, oricât de neînsemnat ar fi fost.

Și obișnuia să o supună pe Amelia unor adevărate interogatorii atunci când aceasta ieșea la o gustare cu noile sale prietene sau când stătea la taifas cu vreo persoană importantă, fie la un cocktail, la un eveniment literar sau la o petrecere de nuntă.

Era un agent disciplinat având o misiune de îndeplinit, dar credea că locul său nu era la Buenos Aires, unde, după șase luni, „racolase" un agent chiar în Ministerul de Externe, așa cum primise ordin. Miguel López era un funcționar din minister, cu convingeri comuniste, dar care nu era afiliat niciunui partid. Detesta înalta societate, deplângând lipsurile pe care le îndurau mulți dintre compatrioții săi care trăiau în provincie, dar chiar și în capitală erau unii care puteau doar să asiste ca spectatori la așa-numitul *glamour* al orașului.

Miguel López obținuse slujba de funcționar public grație unui unchi al său care lucra ca portar la minister. Acesta era un om plăcut care, într-o zi, l-a recomandat pe tânărul său nepot, care știa dactilografia și stenografia și avea cunoștințe de contabilitate. Pe deasupra, avea un talent deosebit pentru limbile străine, căci, fără să fi putut merge la vreo școală, învățase franceza singur. Probabil că a fost convingător, pentru că lui Miguel López i s-a acordat un post de funcționar public și, cum era isteț și discret, după un an, a fost avansat ca secretar al șefului Departamentului de Cifru. López își ocupa timpul liber studiind legi, deoarece visa să devină avocat, circumstanță care părea să sporească părerea bună pe care o aveau șefii săi despre el.

Amelia îl simpatiza pe Miguel López și prietenia din ce în ce mai strânsă dintre cei doi bărbați nu-i dădea nimic de bănuit. Pentru ea, prietenia cu acel tânăr era o binecuvântare, dat fiind că o ținea la curent cu noutățile din Spania, deoarece prin mâinile lui treceau rapoartele cifrate ale ambasadorului Argentinei la Madrid.

Într-una din serile acelea în care Miguel a venit să ia cina acasă la Amelia și la Pierre, le-a spus că situația în Spania se agrava din ce în ce mai mult.

– Se pare, spuse el, că în spatele frontului, fasciștii comit tot felul de barbarii, îi împușcă pe militanții de stânga și își descarcă furia pe învățătorii republicani. Dar cel mai important este că muncitorii spanioli au organizat o adevărată mișcare de rezistență împotriva fasciștilor și, în afară de armata

Republicii, există unități de miliții populare. Milițienii din Batalionul Abraham Lincoln[1] participă deja la luptă și încep să vină oameni de pretutindeni ca să se înroleze în Brigăzile Internaționale. Apropo, a adăugat el, călătoria în Mexic a delegației de femei antifasciste începe să dea roade. Ambasadorul nostru acolo spune că vor continua să strângă fonduri pentru miliții și ca să ajute Republica. Din punctul de vedere al propagandei, rezultatul nu poate fi mai bun de atât, majoritatea ziarelor îi atacă pe participanții la lovitura de stat și trec de partea guvernului lui Azaña. Iar aici, noi nu putem face nimic! Mi-e rușine cu oamenii noștri politici!

López simțea o satisfacție personală pentru faptul că devenise agent al Uniunii Sovietice și visa la momentul în care, ca recunoaștere pentru serviciile sale, va fi chemat în „patria oamenilor muncii" ca să rămână acolo pentru totdeauna.

Pierre îi explicase că nu trebuie să atragă atenția, că nu trebuie să aibă încredere în nimeni și, mai ales, să continue cu rolul său de funcționar neînsemnat.

În ciuda faptului că Miguel López îi spusese odată că una dintre colegele sale de serviciu părea că simte aceeași aversiune ca și el față de regimul de la ei din țară și chiar făcuse un comentariu negativ în privința fascismului, Pierre i-a interzis să aibă încredere în ea.

Cu toată munca destoinică a lui Miguel López, Pierre avea nevoie de alt agent situat în inima Ministerului de Externe sau chiar a președinției, căci așa îi recomandase omul său de legătură de la ambasadă.

Cum norocul părea să fie de partea lui de la sosirea lor la Buenos Aires. Amelia i-a povestit într-o seară că fusese pe la galeria Gloriei și că aceasta îi prezentase o prietenă care trecea printr-o perioadă proastă.

– Nici nu-ți poți închipui ce trebuie să îndure biata de ea lucrând în Casa Guvernului[2] și fiind o antifascistă înverșunată. După părerea Gloriei, prietena ei Natalia are idei comuniste.

[1] Organizație de voluntari proveniți din SUA căreia i s-au integrat unități ale Brigăzilor Internaționale, în sprijinul celei de-a Doua Republici, în timpul războiului civil spaniol. Majoritatea componenților erau membri ai Partidului Comunist din Statele Unite. (n.tr.)

[2] Cunoscută și sub denumirea de Casa Roz, sediul Puterii Executive a Republicii Argentina în care se află și cabinetul președintelui Națiunii Argentiniene. (n.tr.)

Pierre nu părea să arate mare interes, dar, peste câteva zile, a insistat să-i invite la cină pe Martin și Gloria Hertz și, în cursul serii, a adus în discuție ceea ce îi povestise Amelia.

– Oh, da, biata Natalia! Pentru ea este foarte greu să lucreze în Casa Guvernului. Adevărul e că nu ocupă un post important, nu lucrează direct cu președintele, ci în Departamentul de Traduceri. Își petrece toată ziua traducând documente, scrisori, în sfârșit, orice hârtie scrisă în engleză. Și dacă președintele are nevoie de o interpretă, bineînțeles că recurge la ea. Natalia vorbește perfect engleza, deoarece tatăl ei a fost diplomat și pentru o vreme a fost numit în Anglia, apoi în Statele Unite și mai târziu în Norvegia și Germania. Ea avea cinci ani când tatăl ei a fost numit în Anglia și a rămas acolo până a împlinit nouă ani; următoarea destinație a tatălui ei a fost Washington, astfel că limba engleză n-are secrete pentru ea.

Pierre s-a străduit să arate că-i părea sincer rău pentru Natalia și a sugerat că ar trebui să-i însoțească cu prima ocazie când se vor vedea.

Pierre a cunoscut-o pe Natalia Alvear peste o lună și din întâmplare, la vernisajul unei expoziții în galeria Gloriei. Natalia era o femeie la vreo cincizeci de ani, de statură mijlocie, cu păr șaten și aspect elegant, dar, desigur, nu era o frumusețe. Era necăsătorită și nemulțumită de viață și frecventa medii culturale și artistice, unde avea de-a face cu oameni de stânga. Munca ei la Casa Guvernului i se părea anostă, iar lipsa perspectivelor personale îi amăra viața.

Din primul moment, Pierre și-a dat seama că o putea transforma într-o agentă și că această activitate ar fi putut deveni rațiunea vieții ei. Dar a hotărât să meargă pas cu pas până avea să fie sigur că fata aceea bătrână era îndeajuns de matură ca să-și asume o astfel de sarcină.

Peste două zile, trecând prin fața Casei Guvernului, s-a prefăcut că o întâlnește din întâmplare la ora când ea spusese că iese să ia masa de prânz.

– Dragă Natalia, ce surpriză!

– Domnule Comte, într-adevăr, ce coincidență…

– Nu-mi mai spuneți „domnule Comte", cred că ne putem tutui și ne putem spune pe nume, nu vi se pare? Am venit să văd un client pe aici pe aproape și acum mă pregătesc să mănânc ceva ușor, pentru că am o altă întâlnire nu departe de locul acesta. Și dumneavoastră, încotro mergeți?

– Ca și dumneavoastră, să iau masa.

– Dacă nu o veți lua ca pe o îndrăzneală din partea mea, aș fi încântat să vă invit.

– Oh, nu! Nu pot accepta.

– Aveți altă întâlnire?

– Nu, nu-i asta, dar, mă rog, mi se pare că nu trebuie să accept.

– La Buenos Aires nu se obișnuiește ca două persoane care se cunosc să ia masa de prânz împreună? întrebă Pierre, făcând pe niznaiul.

– Mă rog, dacă sunt prieteni, sigur că da.

– Dumneavoastră sunteți prietena Gloriei, iar noi îi considerăm pe soții Hertz printre cei mai buni prieteni ai noștri, așa că nu văd unde ar fi inconvenientul... Haideți, permiteți-mi să vă invit la masă. Amelia se va supăra dacă îi spun că v-am întâlnit și că am fost atât de nepoliticos, încât să nu vă invit la prânz.

Au intrat într-un restaurant din apropiere și Pierre a făcut paradă de ceea ce se numește *savoir-faire*[1] a unui om de lume. A reușit să o facă să râdă și chiar a cochetat ușor cu ea ca să o determine să se simtă o femeie care stârnește dorință.

Natalia era prea singură și prea scârbită de existența ei plumburie ca să-i reziste unui bărbat ca Pierre.

Nu a fost singura ocazie în care el s-a prefăcut că o întâlnește din întâmplare, iar ea s-a lăsat invitată la masă. Încetul cu încetul, au început să aibă o relație care în ochii oricărui naiv părea o simplă dragoste platonică între două persoane care, din simțul datoriei, nu îndrăzneau să mai facă vreun pas.

Pierre se apăra sub pretextul că trebuie să-i fie credincios Ameliei, care își părăsise soțul și copilul pentru el. Iar Natalia îl admira și mai mult din acest motiv, dar dorea în taină ca Pierre să se hotărască să comită această infidelitate.

El i-a mărturisit Nataliei că este comunist și că doar ea putea înțelege importanța cauzei sale.

Fără ca ea să-și dea seama, a convins-o treptat că nu puteau sta cu mâinile încrucișate lăsându-i pe fasciștii din lume să aibă câștig de cauză, până când a venit și ziua în care i-a cerut ca orice informație pe care ar socoti-o

[1] Pricepere (în limba franceză în original) (n.tr.)

relevantă pentru „cauză" să i-o transmită lui pentru ca el, la rândul său, să o poată comunica persoanelor adecvate.

Natalia a șovăit la început, dar Pierre a mai făcut un pas și a devenit amantul ei.

– Doamne Dumnezeule, ce am făcut! se jeluia Natalia.

– Trebuia să se întâmple, o consolă el.

– Dar Amelia?

– Nu vreau să vorbesc despre ea, dă-mi voie să mă bucur de această clipă, cea mai fericită pe care am avut-o în ultima vreme.

– Nu e bine ce s-a întâmplat!

– Am fi putut să evităm asta? Spune-mi, Natalia, nu ne-am împotrivit tot acest timp? Să nu-mi spui că îți pare rău, pentru că n-aș putea suporta.

Ei nu-i părea rău, ci doar o îngrijora viitorul, în cazul în care ar fi putut exista vreunul pentru amândoi.

– Să trăim ziua de azi, Natalia, ceea ce avem; viitorul... cine poate ști ce se va întâmpla? Pe noi nu ne unește plăcerea fizică, ci o idee, mare și eliberatoare pentru omenire. Și această idee sacră este mai puternică decât orice. Nu contează ce se va întâmpla cu noi, ci faptul că vom avea mereu o legătură strânsă, pentru că împărtășim aceeași cauză.

Natalia nu știa de existența lui Miguel, și nici acesta de a ei. Amândoi erau controlați de Pierre, care, la rândul său, îi dădea raportul legăturii sale, secretarul ambasadorului.

7

La Moscova, păreau mulțumiți de activitatea lui Pierre Comte. Cel puțin asta îi spusese omul său de legătură. În mai puțin de șase luni, racolase doi colaboratori plasați în locuri strategice și amândoi se dovedeau a fi o mină de aur în furnizarea informațiilor.

Amelia nu bănuia nimic despre legătura lui Pierre cu Natalia și continua să întrețină cu ea o relație prietenească. Nu era ceva neobișnuit ca aceasta să ia cina acasă la cei doi, să-i însoțească la expozițiile de la galeria Gloriei Hertz sau ca în zilele de sărbătoare să meargă în excursie prin împrejurimile orașului Buenos Aires.

Au devenit un trio nedespărțit, iar Pierre se simțea stimulat de descărcările de adrenalină pe care i le producea ieșirea în lume cu cele două amante ale sale, câte una de o parte și de alta, în perfectă armonie.

– Îmi pare rău pentru Amelia, obișnuia să-i spună Natalia, sărăcuța de ea e foarte naivă. Cum e cu putință să nu-și dea seama că tu pe mine mă iubești?

– Mai bine așa, draga mea, n-am curaj s-o părăsesc, cel puțin deocamdată, suntem de puțină vreme la Buenos Aires și după ce am adus-o până aici... Trebuie să înțelegi, am nevoie de timp.

De fapt, Pierre avea nevoie de Amelia. Tânăra spanioloaică reușea foarte ușor să fie acceptată de toată lumea; ea îi deschidea orice fel de ușă lui Pierre, iar acesta nu uita, mai ales, că majoritatea noilor săi prieteni aveau legătură cu Carla Alessandrini. Dacă diva ar afla că voia să o părăsească sau că o înșela pe Amelia, cu siguranță și-ar determina toți prietenii

din Buenos Aires să-i întoarcă spatele. Astfel că Pierre îi impusese Nataliei o discreție severă ca să nu iasă la iveală faptul că erau amanți.

Pierre nu renunțase nici la prietenia sa cu Michelangelo Bagliodi și soția acestuia, Paola. Și ei continuau să fie o excelentă sursă de informații. Natalia obișnuia să li se alăture la dejunurile din casa italienilor, aceștia fiind încântați să aibă printre ei o femeie care lucra aproape de președintele republicii. De altfel, sfătuită de Natalia, Paola a început să se îngrijească de aspectul ei, alegând îmbrăcăminte elegantă, dar atrăgătoare, schimbându-și coafura sau pensându-și sprâncenele.

La unul dintre acele dejunuri, Bagliodi îi explica lui Pierre sprijinul ferm acordat generalului Franco de către Hitler și Duce[1].

– Trebuie să țineți seama că, pe lângă afinitățile ideologice, Führerul nu poate permite un regim prosovietic în Spania, ținând cont că are la porțile sale Frontul Popular francez. De aceea, Franco a dispus din primul moment de avioanele Junkers-52 pe care Hitler le-a trimis la Tetuán[2] și în Legiunea Condor[3] și să n-aveți nicio îndoială că succesul îi este asigurat datorită consilierii din partea militarilor germani. Nu există altă armată precum cea germană.

– Ah, Pierre! Am pentru dumneavoastră enciclica *Divini Redemptoris* a Papei Pius al XI-lea în care condamnă comunismul ateu, a intervenit Paola, înmânându-i un dosar lui Pierre.

– Cum să câștige războiul Azaña și comuniștii din Frontul Popular dacă nu-l au pe Dumnezeu de partea lor! exclamă Michelangelo Bagliodi văzând privirea plictisită a Ameliei și zâmbetul Nataliei.

– Credeți că Dumnezeu e de partea fasciștilor? întrebă Amelia, neputându-se abține.

– Bineînțeles, draga mea! Doar nu credeți că Dumnezeu poate fi de partea celor care îl scuipă și care incendiază bisericile? Paola îmi spunea

[1] Apelativul sub care era cunoscut liderul fascist al Italiei, Benito Mussolini, între anii 1924–1945. Nu avea rangul aristocratic de duce, ci denumirea provine din latinescul *dux*, echivalent cu gradul militar de general. (n.tr.)

[2] Oraș în nordul Marocului, fostă capitală a protectoratului spaniol în perioada anilor 1913–1956 (n.tr.)

[3] Denumirea forței aeriene de intervenție trimise de Hitler în ajutorul generalului Franco ca susținere pentru armata terestră a acestuia în timpul războiului civil spaniol (n.tr.)

acum câteva zile că milițiile de stânga îi împușcă pe preoți și pe călugărițe și profanează bisericile.

– Nu numai asta, dragul meu, există grupuri de milițieni care se prezintă prin sate ca să asasineze oameni de bine, catolici și militanți sau simpatizanți ai partidelor de dreapta.

– Cu toate astea, Franco n-a reușit să pună mâna pe Madrid, sublinie Amelia, stăpânindu-și mânia care o copleșea.

– Dar va intra în oraș, draga mea, va intra; el nu obișnuiește să provoace bătălii inutile. E adevărat că a fost oprit la râul Jarama, dar pentru cât timp?

– Generalul Miaja[1] se bucură de un mare prestigiu, răspunse Amelia.

– Aha! Cel care e considerat marele apărător al Madridului, răspunse Bagliodi.

– Este cel care conduce Junta de Apărare și se spune că e un militar capabil, interveni Pierre.

– Dar guvernul este o menajerie de nătărăi în frunte cu Largo Caballero, comuniști și anarhiști... Credeți că se pot pune de acord? Și asta, ținând cont că i-a permis confratelui său Prieto să pună mâna pe portofoliile Marinei și Aviației. Dar ce știe Prieto despre războaie?

Pentru Amelia, dejunurile acelea reprezentau un coșmar pentru care, după aceea, îi făcea reproșuri lui Pierre.

– Nu știu cum de îi suporți, comentariile lor despre comunism sunt ofensive, dar tu nu spui nimic, de parcă nu te-ar atinge și noi n-am fi comuniști. Ai uitat?

– Și ce-ai vrea să fac? Dialogul cu ei este inutil, dar sunt o sursă bună de informații și astfel aflăm ce se întâmplă în Spania.

– Se spune și în ziare.

– Da, dar ei au mai multe informații.

– Și pentru ce vrem noi aceste informații? Uniunea Sovietică ajută Republica, așa că știu mai mult decât suficient care este situația. Nimic din ce le-am putea povesti tovarășilor noștri nu e ceva nou pentru ei, comentă Amelia.

[1] José Miaja Menant (1878–1958), general spaniol, comandantul Juntei de Apărare a Madridului, cel care a împiedicat intrarea lui Franco în Madrid. (n.tr.)

Într-o noapte de aprilie, Miguel López a venit acasă la Amelia și la Pierre fără să anunțe. Ea scria după dictarea lui Pierre. El continua să-i dea în fiecare zi lecții de limba rusă.

Se vedea că Miguel era agitat, nerăbdător să vorbească, dar Pierre i-a făcut semn să nu spună o vorbă până când Amelia nu avea să-i lase singuri.

– Draga mea, de ce nu pregătești ceva de mâncare pentru cină? Între timp, eu și Miguel vom bea ceva și vom sta de vorbă. Am obosit să fac socoteli, astfel că, dragă prietene, îmi dai ocazia de care aveam nevoie ca să iau o pauză.

Amelia s-a dus la bucătărie. Miguel îi era simpatic, așa că nu avea nimic împotrivă ca acesta să rămână la cină.

– Ce se întâmplă? vru Pierre să știe.

– Azi după-amiază ne-a sosit un comunicat de la ambasada noastră la Madrid: Legiunea Condor a bombardat Guernica; n-a rămas nimic în picioare. Încă nu este oficial, nu cred că va apărea în ziarele de mâine.

– Guernica este patria spirituală a bascilor, murmură Pierre.

– Știu, știu, și n-au lăsat piatră peste piatră... afirmă Miguel.

– Guernica va deveni un simbol și asta, dragul meu prieten, le va servi drept imbold celor care luptă pentru Republică.

– Generalul Miaja dispune de avioane și de care sovietice de luptă și, potrivit ambasadorului nostru, cele două brigăzi alcătuite din milițieni ai Brigăzilor Internaționale se luptă cu succes.

– Ce se întâmplă cu Anglia și Franța?

– Potrivit ambasadei noastre la Madrid, preferă să nu intervină oficial în războiul din Spania; nu vor să se internaționalizeze conflictul, puțin le pasă dacă Italia și Germania îi ajută încă din primul moment pe cei care au dat lovitura de stat. În plus, Franco se bucură de recunoaștere diplomatică.

– Care este opinia ambasadei voastre în ceea ce privește evoluția războiului?

– Spun că Franco este în avantaj.

Miguel i-a dat lui Pierre copii ale câtorva telegrame primite de la alte ambasade. Documente valoroase care serveau *rezidenturii* sovietice din Buenos Aires ca să primească felicitări de la superiorii lor de la Moscova.

Amelia i-a chemat la masă în bucătărie și acolo au împărțit friptura rămasă de la prânz cu salată și o sticlă de vin de Mendoza. Au vorbit despre toate și despre nimic și, ca de obicei, Amelia l-a întrebat pe Miguel dacă are vreo veste nouă din Spania; el l-a privit pe Pierre înainte de a răspunde.

– Știi bine că din 31 martie au început bombardamentele asupra Țării Bascilor; zona care a suferit cel mai mult a fost Vizcaya și... mă rog, nu este oficial, dar Legiunea Condor a distrus Guernica.

Miguel și-a dat seama de șocul pe care vestea aceea i l-a produs Ameliei, care s-a făcut albă la față și a îndepărtat farfuria cu mâncare.

– Amelia, este război! Știi că se întâmplă astfel de lucruri. Pierre încerca să o liniștească, pentru că ea tremura.

– Eu sunt bască și... tu nu știi ce înseamnă Guernica, răspunse ea cu o voce stinsă.

– Tu eşti comunistă și patria ta este lumea; chiar dacă porți nume de familie basc, ce contează? Vrem să construim o lume fără națiuni, ai uitat?

– Nu, n-am uitat, dar nici nu vreau să trec cu vederea cine sunt și nici de unde vin. Când eram mică, tatăl meu îmi spunea că a fi bască este o emoție...

În iulie, la Buenos Aires a început un frig cumplit. Trecuse un an de când Pierre și Amelia părăsiseră Spania ca să ajungă în capitala australă. Timpul scurs i se părea ei o eternitate, dar el părea mulțumit și spunea că nu îi este dor. Numeroasele lăzi pline cu cărți cu care venise constituiau baza afacerii sale, pe care a extins-o treptat, cumpărând ediții ale cărților argentiniene și din alte țări sud-americane. Și tatăl său îi trimitea unele cărți de la Paris. Nu era o mare afacere, dar le permitea să trăiască bine și să reprezinte paravanul pe care îl plănuise Pierre.

Amelia tot nu bănuia relația dintre Pierre și Natalia, până când, într-o după-amiază când lua o gustare cu Gloria Hertz la ceainăria Ideal, aceasta i-a spus o frază care i-a pricinuit o senzație neplăcută în stomac, fără să știe de ce.

– Nu ți se pare prea insistentă prezența Nataliei? I-am zis deja că ar trebui să vă lase un pic să răsuflați, este mereu între voi doi, de parcă ar încerca să bage zâzanie. Nu știu, dar ai face bine dacă ai ține-o puțin la distanță, mie mi-e foarte dragă, dar n-aș suporta să fie mereu între mine și soțul meu.

Neștiind ce să răspundă, Amelia, nervoasă, a strâns pumnii.

– Mă rog, nu lua prea mult în seamă ce ți-am spus, vru Gloria să o liniștească, tu știi că sunt foarte geloasă, sunt prea îndrăgostită de Martin.

De atunci, Amelia a început să fie deosebit de atentă la Natalia și mai ales la felul cum se comporta Pierre cu ea. După câteva săptămâni, a ajuns la concluzia că nu avea de ce să-și facă griji. Natalia era o femeie care suferea de singurătate și care găsise în ei un refugiu, iar Pierre nu părea impresionat de Natalia care, deși era o femeie elegantă, nu avea un fizic prea atrăgător.

Dar Pierre și Natalia își continuau idila departe de ochii tuturor și ajunseseră să domine cu măiestrie arta prefăcătoriei.

La sfârșitul lunii august, Pierre a primit de la Moscova o înștiințare prin care era felicitat pentru realizările sale și anunțat că în curând va primi noi instrucțiuni.

Într-o zi, ieșind de acasă de la Natalia, Pierre s-a întâlnit în poartă cu Igor Krisov.

La început, nu a știut cum să reacționeze, dar zâmbetul poznaș al rusului i-a dat curaj să-l îmbrățișeze.

– Parc-ai fi văzut o nălucă! îi spuse Krisov.

– Ești chiar ca o nălucă! De unde ai apărut? Mi te închipuiam la mii de kilometri de aici, cu un ocean între noi...

– Iar eu mi te închipuiam îndrăgostit de drăgălașa Amelia, răspunse rusul bătându-l ușor pe spate.

– Mă rog, nu este ceea ce crezi... încercă Pierre să se scuze.

– Ba da, este chiar ce cred. Ai altă amantă, se numește Natalia Alvear, lucrează în Casa Guvernului și este una dintre agentele tale. Te sacrifici pentru cauză, spuse Krisov râzând.

– Da, cam așa ceva, dar, spune-mi, ce faci aici?

– Este o poveste lungă.

– O poveste lungă? Ce se întâmplă? De curând am fost felicitat de la Moscova, sunt mulțumiți de informațiile pe care le obțin...

– Da, asta ți-or fi spus. Unde putem sta de vorbă?

– Păi... Nu știu... Să mergem la mine acasă, acolo vom putea fi liniștiți, la ora asta Amelia ia gustarea cu vreuna dintre prietenele ei.

– Tot nu știe adevărul? vru să afle Krisov.

– Adevărul? Ah! bineînțeles că nu știe nimic. Dar este o comoară, o adevărată comoară, i se deschid toate ușile și oamenii cei mai importanți și-o dispută ca invitată. Știam eu că este o miză sigură.

Au ajuns acasă și, spre surprinderea lui Pierre, au găsit-o pe Amelia.

– Ia te uită, credeam că ești cu prietenele tale! îi spuse el pe un ton de reproș.

– Aveam de gând să ies, dar ai uitat că azi trebuiau să vină niște clienți ca să vadă ediția din secolul al XVIII-lea a volumului *Don Quijote?*

– Ca să vezi, e adevărat, uitasem! se văită Pierre.

– Cred că vă cunosc, îi spuse Amelia lui Krisov, zâmbind și întinzându-i mâna.

– Într-adevăr, domnișoară Garayoa, ne-am cunoscut la Paris.

– Da, cu o zi înainte de a părăsi Franța…

– O spuneți cu melancolie.

– Da, mi-e dor de tot ce am lăsat în urmă. Buenos Aires este un oraș splendid, foarte european, nu-i greu să te simți în largul tău, dar…

– Dar vă este dor de Spania și de familia dumneavoastră, e firesc, răspunse Krisov.

– Dacă nu te deranjează, Amelia, am unele probleme de discutat cu domnul Krisov…

– Voi căuta să nu deranjez, dar prefer să rămân, nu mai am chef să ies din casă.

Pe Pierre l-a supărat hotărârea Ameliei, dar nu a spus nimic, în vreme ce Igor Krisov părea că se bucură de prezența ei.

Cei doi bărbați au rămas singuri în salonul care îndeplinea rolul de librărie.

– Ei bine, ce se întâmplă? vru Pierre să știe.

– Am dezertat. Pe când făcea această afirmație, pe chipul lui Krisov se citea o expresie îndurerată.

Vestea l-a șocat pe Pierre. Nu știa nici ce să facă, nici ce să spună.

– Te surprinde, nu-i așa? întrebă Krisov.

– Da, într-adevăr. Te credeam un comunist convins, a reușit Pierre să spună până la urmă.

– Și chiar sunt, sunt comunist și voi muri comunist. Nimeni nu mă va putea convinge că există o idee mai bună pentru a face din această lume un loc plăcut în care să fim cu toții egali și unde soarta noastră să nu depindă de avatarurile destinului. Nu există o cauză mai dreaptă decât cea a comunismului, în această privință n-am nicio îndoială.

Declarația lui Igor l-a surprins și mai mult pe Pierre.

– Atunci... nu te înțeleg.

– Acum două luni am fost chemat la Moscova. Avem un șef nou, tovarășul Nikolai Ivanovici Ejov[1]. Este omul care l-a înlocuit pe tovarășul Ghenrih Grigorievici Iagoda[2] la conducerea NKVD-ului. Bineînțeles, tovarășul Ejov n-are de ce să-l invidieze pe tovarășul Iagoda în ceea ce privește cruzimea.

– Tovarășul Iagoda a fost un om energic, dar cred că în ultimul timp s-a abătut... reuși Pierre să spună.

– Știi, au trecut mai bine de opt ani de când n-am mai pus piciorul pe pământ rusesc și, din câte știu acum, Iagoda, Ghenrih Grigorievici Iagoda, a fost mult mai rău decât mi s-a povestit.

– Tovarășul Iagoda, ca șef al NKVD, s-a bucurat de încredere totală din partea tovarășului Stalin... de-abia a îndrăznit Pierre să aibă o replică.

– Și nu-i de mirare că Iagoda a ajuns atât de sus, primind ordine direct de la Stalin și devenind brațul său executant, dar până la urmă a sfârșit ca victimă a propriului tratament. El însuși n-a putut scăpa de teroarea pe care o instaurase. Este arestat și te asigur că va sfârși prin a mărturisi ceea ce dorește Stalin.

– Ce vrei să spui?

– Că este în închisoare, supus acelorași interogatorii pe care chiar el le ducea la îndeplinire cu alte personaje incomode pentru Stalin și cu dușmanii declarați ai revoluției. Nu eu voi fi cel care să deplângă soarta lui Iagoda după crimele pe care le-a comis.

– Criminalii trebuie să fie judecați, iar cei care trădează revoluția sunt de cea mai joasă speță, replică Pierre.

[1] Șeful Comisariatului Poporului pentru Afacerile Interne NKVD în perioada Marii Epurări, între 1936–1938 (n.tr.)

[2] Predecesorul lui Ejov la conducerea NKVD în perioada 1934–1936 (n.tr.)

– Haide, Pierre, nu mai face pe naivul, știi la fel de bine ca și mine că în Uniunea Sovietică se fac epurări împotriva celor pe care Stalin îi declară contrarevoluționari: dar întrebarea este: cine sunt cei care trădează revoluția? Răspunsul, dragul meu prieten, este că cel mai mare trădător este Stalin.

– Dar ce vrei să spui?

– Te-am scandalizat? Stalin a dat ordin să fie asasinați pe rând mulți dintre tovarășii din vechea gardă, cei care au fost în prima linie luptând pentru revoluție. Dintr-odată, oameni ireproșabili au devenit personaje incomode pentru Stalin, care nu vrea să-i smulgă cineva puterea absolută de care se bucură. Orice critică sau opinie contrară dorințelor sale este pedepsită cu moartea. Ai auzit vorbindu-se despre procesele intentate împotriva unor presupuși contrarevoluționari...

– Da, împotriva oamenilor care au trădat revoluția, care tânjesc după vremurile apuse, burghezi care nu se adaptează la noua situație, aceea de a-și fi pierdut vechile privilegii.

– Te credeam mai inteligent, Pierre, încât să nu înghiți toată această propagandă. Dar trebuie să-ți spun că, la început, și eu vedeam lucrurile tot așa, mi se părea cu neputință de acceptat că această lume nouă pe care urma să o construim nu era altceva decât transformarea iubitei noastre Rusii într-o dictatură feroce, în care viața are mai puțină valoare decât pe vremea țarilor.

– Nu spune asta!

– Mai întâi, am aflat de prieteni care dispăruseră, bolșevici devotați pe care agenții NKVD-ului îi arestau în zorii zilei din casele lor, acuzându-i că sunt contrarevoluționari. Tovarășul Iagoda a îndeplinit cu deosebită strălucire funcția de comisar al poporului pentru Afaceri Interne. Orice persoană de care Stalin dorea să scape primea vizita oamenilor lui Iagoda.

– Mulți dintre cei arestați au mărturisit că au uneltit împotriva Uniunii Sovietice.

– Nu știu ce ai ajunge dumneata să mărturisești dacă ai fi torturat zile întregi până ai deveni o zdreanță.

– Dar ce vrei să spui? Eu nu voi fi niciodată un trădător.

– Nici eu, nu, nu-mi voi trăda niciodată idealurile, cele pentru care am luptat. Sunt mult mai în vârstă decât dumneata, Pierre, aș putea să-ți fiu

tată și am fost un tânăr dăruit cauzei când am participat la revoluție. Am ucis și mi-am riscat viața, deoarece credeam că vom da naștere unei lumi mai bune. Stalin este cel care a trădat toate idealurile pentru care am luptat.

– Taci!

– Dacă vrei, am să plec, dar ar trebui să mă asculți.

Pierre asculta cu pumnii strânși, se simțea sfâșiat. Îl admirase atât de mult pe Igor Krisov...

– Epurările se extind la toate instituțiile statului, nimeni nu-i scutit să fie declarat suspect, nici măcar cei mai buni ofițeri din Armata Roșie nu sunt în siguranță. Nikolai Ivanovici Ejov este la fel de însetat de sânge ca și Iagoda și va sfârși ca el, pentru că Stalin n-are încredere în nimeni, nici măcar în cei care asasinează în numele său. Ejov îi epurează pe toți cei care au lucrat cu Iagoda. Îți repet că n-are încredere în nimeni. Și atât eu, cât și dumneata am lucrat pentru Iagoda.

– Nu! Eu lucrez pentru NKVD, numele nu contează, importantă este ideea, iar eu slujesc revoluția.

– Da, despre asta era vorba, de a sluji o idee superioară, dar lucrurile nu sunt așa, Pierre, și lucrăm pentru niște psihopați. Știi cine a fost împușcat de curând? Generalul Berzin[1], un militar strălucit numit în Spania ca responsabil al GRU. Te vei întreba care a fost delictul său, iar răspunsul este niciunul, absolut niciunul. Mulți dintre prietenii săi, tovarășii lui, au fost împușcați, cei care au avut mai puțin noroc au trecut mai întâi pe la Lubianka, alții sunt deportați în lagărele în care marele Stalin vrea să-i reeduce... Moscova este un oraș în care domnește frica, unde nimeni n-are încredere în nimeni, unde se vorbește cu voce joasă, unde prietenii se trădează ca să mai câștige o săptămână de viață. Intelectualii au devenit suspecți, știi de ce? Pentru că gândesc și au crezut că se pot exprima liber, că pentru asta s-a făcut revoluția. Artiștii trebuie să urmeze ordinele lui Stalin; creația poate fi contrarevoluționară dacă nu respectă criteriile acestuia. Știi,

[1] Ian Karlovici Berzin (1889–1938), militar și comunist sovietic de origine letonă, fost ambasador al Uniunii Sovietice în mai multe țări, printre care Finlanda și Austria, apoi a lucrat în Serviciul Secret al Armatei Roșii, așa-numitul GRU. Mai târziu, în anii 1936–1937 a fost consilierul militar sovietic al trupelor republicane în războiul civil spaniol. A murit în 1939, în timpul Marii Epurări, împușcat în temnița Lubianka. (n.tr.)

dragul meu prieten, că homosexualii sunt consideraţi lepădături, fiinţe perverse de care societatea trebuie să scape?

– Şi asta este ceea ce te afectează pe dumneata? întrebă Pierre cu răutate.

– Da, sunt homosexual. N-o declar în gura mare, dar nici n-o ascund, n-am de ce. În lumea nouă pe care urma s-o construim, nimeni n-ar mai fi putut fi discriminat pentru rasa sa, pentru condiţia sa sexuală, nici măcar pentru credinţele sale... Când am luptat în 1917, nimeni nu m-a întrebat ce sunt, toţi eram tovarăşi care visam la aceeaşi idee. Să fiu homosexual nu m-a împiedicat să lupt, să fac foamea, să simt frigul, să ucid şi să mă expun morţii; de fapt, sunt în viaţă printr-o minune, un glonţ mi-a străpuns umărul şi păstrez ca amintire rana cicatrizată de la o baionetă care mi-a pătruns în picior.

Igor Krisov şi-a aprins o ţigară fără să ceară permisiunea să o facă. Nu-i păsa ce i-ar fi putut spune Pierre, pe care îl vedea împuţinat, de parcă ar fi fost bătut, sau poate ca pe un copil care descoperă pe neaşteptate că nu există Regii Magi.

Fără să-i dea un răgaz, Krisov a continuat să vorbească.

– La Moscova, se respiră frica, pe care o impun oameni precum Iagoda sau, acum, Ejov, simpli executanţi ai nebuniilor lui Stalin. Mama dumitale este rusoaică şi, din câte ştiu, n-a fost niciodată o simpatizantă a revoluţiei, dar cu siguranţă încă mai are rude şi cunoştinţe în Uniunea Sovietică. Ai întrebat-o dacă mai sunt în viaţă?

– Pentru mama mea, toţi revoluţionarii suntem nişte nebuni, ea era o mică burgheză, domnişoară de companie a unei aristocrate, răspunse Pierre, pe un ton oarecum disprețuitor.

– Preferi, aşadar, să nu afli ce s-a întâmplat cu rudele dumitale din Rusia şi eşti convins că merită ce li s-a întâmplat... Nu mă dezamăgi, te credeam în stare să gândeşti cu mintea dumitale.

– Spune-mi ce doreşti.

– Ţi-am spus că l-am întâlnit pe Ejov şi m-a tratat cu dispreţ, cu ş̧cârbă. Ştii care e porecla sub care este cunoscut? Piticul, da, Ejov este un pitic, dar asta n-ar fi nicio problemă dacă ar fi alt gen de om. Mi-a cerut să-i dau lista tuturor agenţilor mei, a celor care colaborează de atâţia ani cu mine pentru NKVD. Voia să ştie nume, adrese, alibiuri, cine sunt rudele şi prietenii

lor... În sfârșit, tot, absolut tot. Și mi-a reproșat că rapoartele mele n-au fost mai amănunțite cu privire la personalitatea agenților mei, că ar fi trebuit să fiu mai puțin concis când a venit momentul să explic cine sunt colaboratorii noștri. În definitiv, îmi cerea să cunosc până și cel mai mic amănunt despre toți cei care de-a lungul acestor ani au colaborat chiar și ca agenți „orbi" cu NKVD-ul. Dumneata știi că am controlat un grup de agenți direcți, ca dumneata, dar și colaboratori ocazionali, persoane care n-ar fi acceptat niciodată să devină agenți, dar care au ajutat într-adevăr în mod ocazional cauza revoluției. Despre aceștia din urmă și despre agenții „orbi" Moscova nu deține încă informații precise și tocmai astea erau informațiile pe care mi le cerea Ejov. Întreabă-te de ce. M-a anunțat că se gândise la o nouă destinație pentru mine, la Moscova. Am putut citi în privirea lui, în gesturile, în zâmbetul său crud pe care de-abia și-l ascundea, că eu sunt pentru el trecutul și că, de îndată ce va obține ce dorește, mă va trimite într-o celulă la Lubianka, unde mă vor tortura până mărturisesc ce vor ei. Trebuia să câștig timp, așa că le-am spus că păstrez într-un seif dintr-o bancă londoneză toate amănuntele precise ale agenților mei, dintre care unii sunt cunoscuți la Moscova doar după porecle și după locul unde sunt infiltrați. O bancă capitalistă este locul cel mai sigur pentru păstrarea secretelor comuniste, i-am spus tovarășului Ejov. Nu m-a crezut, dar nici nu putea să riște să fie adevărat ceea ce spuneam, așa că a schimbat tactica și a început să desfășoare o amabilitate mieroasă. M-a invitat la masa de prânz și, brusc, m-a întrebat de dumneata. M-am mirat, pentru că dumneata ești un agent deja veteran în NKVD. De fapt, dumneata ai început să colaborezi cu noi încă de pe vremea OGPU[1]. Nici măcar Ejov nu pune la îndoială faptul că ești un agent valoros. Acoperirea dumitale ca librar ți-a permis să călătorești prin Europa și să stabilești contacte cu elitele intelectuale, reușind colaborări importante, dar mai ales raportând informații de încredere. Puțini cunosc atât de amănunțit ca dumneata politica spaniolă.

– Ce voia să știe tovarășul Ejov despre mine?

– Nimic concret, dar m-a surprins interesul său pentru dumneata, inclusiv că m-a întrebat pe mine dacă convingerile dumitale comuniste sunt

[1] Sigla în rusește a Administrației Politice Unite de Stat de pe lângă Sovietul Comisarilor Poporului, continuatoarea GPU-ului începând cu anul 1923, la rândul său continuatoare a CEKA, poliția secretă a RSFSR (n.tr.)

ferme sau, dimpotrivă, ești doar unul dintre acei intelectuali diletanți. O să-ți spun părerea mea: dumneata nu-i placi lui Ejov. Mai târziu, m-am întâlnit cu un vechi tovarăș, Ivan Vasiliev, care a fost surghiunit la un departament administrativ al NKVD-ului; era unul dintre oamenii de încredere ai lui Iagoda și l-au îndepărtat, dar e mulțumit că n-a fost împușcat. Acest prieten a fost până de curând cel care primea rapoartele dumitale de la Buenos Aires și m-a asigurat că ai mare succes, pentru că ai reușit să racolezi doi agenți din inima statului, astfel că nu se explica de ce Ejov pusese ochii pe dumneata. Dar ar fi în zadar să încercăm să înțelegem sufletul unui asasin.

– Cred că vrei să mă alarmezi fără niciun temei. Mi se pare logic ca tovarășul Ejov să te întrebe de agenții dumitale, obligația dumitale este să-i dai socoteală.

– Pierre, dumneata nu mai ești unul dintre agenții mei, ești aici, la Buenos Aires, și ai alt om de legătură. Două zile mai târziu, prietenul acela de care îți vorbesc mi-a confirmat ceea ce intuiam; Ejov voia să facă o „curățire", să mă înlocuiască, să pună în fruntea rețelei un om al său de încredere și să-i epureze pe cei care i se vor părea șovăielnici înlocuitorului meu. Prietenul meu mi-a spus că lui Ejov nu-i plac burghezii, oricât de revoluționari ar putea fi. Și s-ar putea întâmpla ca dumneata să fi căzut în dizgrație, la fel ca și mine. Ejov mi-a permis să mă întorc la Londra, dar când am ajuns acolo, l-am găsit așteptându-mă în aeroport pe un vechi coleg, un bărbat cu care am avut dispute în trecut. Ordinele lui erau precise, trebuia să-i predau toate informațiile despre care spusesem că le țin într-o bancă și, după aceea, să mă întorc la Moscova. Acest agent nu trebuia să se despartă de mine nici ziua, nici noaptea până când nu m-aș fi îmbarcat într-un avion și, până în momentul acela, urma să se instaleze la mine acasă.

– Dar ești aici...

– Da, sunt de prea mulți ani în meserie ca să nu mă fi gândit, măcar o dată, ce să fac dacă într-o zi ar trebui să plec la repezeală, fie pentru că Serviciul britanic de Contraspionaj ar fi descoperit că sunt agent sovietic, fie pentru că am pierdut încrederea Moscovei, cum li se întâmplase altor colegi. Poți să nu mă crezi, dar te asigur că mulți dintre tovarășii alături de care am luptat la Revoluția din 1917 sunt morți, victime ale terorii lui Stalin. Alții au

fost trimiși în lagăre de muncă, iar altora le este atât de frică, încât n-au îndrăznit să vorbească cu mine și mi-au închis ușa, cu lacrimi în ochi, implorându-mă să plec și să nu-i compromit cu prezența mea. Așa că, înainte de a pleca de la Moscova, am început să pun în aplicare un plan ca să dezertez. Am reușit să scap de omul pe care îl trimisese Ejov să mă supravegheze; o să-ți spun cum am făcut: punându-i un somnifer în paharul cu vin. Era cât pe-aci să fiu nevoit să-l beau chiar eu, deoarece el părea că n-are încredere în bunele mele intenții când i-am propus un toast pentru glorioasa Uniune Sovietică și pentru tovarășul Stalin. După ce a adormit profund, l-am legat de pat și i-am pus un căluș în gură. Mi-am petrecut restul nopții încercând să iau legătura cu agenții mei și să-i previn să fie pregătiți pentru ceea ce s-ar putea întâmpla. A doua zi, la prima oră, m-am prezentat la bancă, am cerut seiful în care păstram bani, pașapoartele false și alte documente și am trecut în Franța, unde, la fel ca dumneata, m-am îmbarcat cu destinația către acest oraș. În iubita noastră Europa eram în primejdie. Acolo, mai devreme sau mai târziu, mă puteau localiza, dar Lumea Nouă este imensă și, după cum știi și dumneata, nu avem încă rețele foarte solide, astfel că America Latină este cel mai bun loc ca să mi se piardă urma.

– Unde vei merge?

– Asta, dragă prietene, n-o să-ți spun. Dacă sunt aici este pentru că mai păstrez încă intactă o parte din integritatea mea de om și de bolșevic și mă simt obligat să te previn că poți fi în primejdie. Le datorez loialitate tovarășilor care au lucrat cu mine, care au dat ce aveau mai bun în ei înșiși ca să reușească să propage revoluția și să ridice în slăvi ideea de comunism. Oameni care, asemenea dumitale, s-au sacrificat și au renunțat la existențe confortabile întrucât credeau că toate ființele omenești sunt egale și că merită același lucru. Când lupți într-un război, știi cât este de important să fii loial și să te bizui pe fidelitatea tovarășilor tăi. Nu ești nimic fără ei, nici ei nu sunt nimic fără tine, așa că mi-am îndeplinit obligația. Cum te cunosc bine, știu că, dacă ți-aș fi trimis o scrisoare, n-ai fi avut încredere în mine. Ți-am spus că în noaptea cea lungă de dinaintea plecării mele, am luat legătura cu agenții cei mai implicați de la Londra, oameni care mai devreme sau mai târziu știu că vor ajunge pe lista neagră a lui Ejov. Le-am atras atenția asupra situației, pentru ca ei să decidă ce trebuie să facă. Înainte de a mă îmbarca, l-am înștiințat pe alt agent să meargă la mine

acasă și să-l dezlege pe omulețul lui Ejov. Bun, și iată-mă aici. Cred că într-una din zilele următoare vei primi o invitație să mergi la Moscova; eu, în locul dumitale, nu m-aș duce și, cu atât mai puțin, însoțit de Amelia Garayoa. La Moscova este cunoscută ca agentă „oarbă", dar, din câte știu, acolo se crede că Amelia e doar un capriciu de mic burghez, o scuză pe care ai găsit-o ca să întreții o relație adulterină cu o femeie. Amelia nu valorează nimic pentru ei, astfel că eu n-aș expune-o elucubrațiilor mintale ale lui Ejov.

– Vrei să zici că ai venit până la Buenos Aires doar ca să-mi spui că trebuie să dezertez?

– Nu-ți spun să dezertezi, îți expun care este situația, îți dau informații și acum dumneata ești cel care trebuie să decidă ce anume va face. Eu mi-am îndeplinit obligația.

– Doar nu vrei să mă faci să cred că ai dezertat și că te-ai simțit obligat să vii pentru a mă preveni înainte de a dispărea. E pueril, spuse Pierre ridicând glasul.

– Să ai conștiință e un inconvenient, iar eu, dragă prietene, o am, n-am putut niciodată să mă debarasez de ea. Sunt ateu, mi-am șters din minte toate istorioarele pe care mi le povesteau părinții mei când eram copil și pe cele pe care popa se străduia să ne facă să le acceptăm ca fiind singurul adevăr. Nu, nu cred în nimic, dar mi-a rămas undeva în creier imprimată o conștiință; te asigur că aș fi vrut să mă lipsesc de ea, pentru că este cea mai rea tovarășă pe care o poate avea un om.

Pierre se învârtea prin salon. Era scos din sărite, speriat și enervat deopotrivă. Nu voia să-l creadă pe Igor Krisov, dar nici nu îndrăznea să nu-i dea deloc crezare.

Deodată, cei doi bărbați și-au dat seama că Amelia era în prag foarte liniștită, palidă, cu ochii plini de lacrimi.

– Ce cauți aici? îi strigă Pierre. Ești o băgăcioasă! Ești mereu unde n-ar trebui să fii!

Amelia nu i-a răspuns, nici măcar nu s-a clintit din loc. Igor s-a ridicat și a îmbrățișat-o ca pe un copil, încercând să-i transmită consolare și siguranță.

– Haide, draga mea, nu plânge! Nu se întâmplă nimic care să nu poată fi remediat. De când ești aici, ascultând?

Dar Amelia nu reușea să scoată o vorbă. Igor a ajutat-o să se așeze și s-a dus la bucătărie să-i aducă un pahar cu apă, în vreme ce Pierre îi reproșa că ascultase conversația. În cele din urmă, a putut să spună că venise să-i anunțe că masa era gata și nu putuse evita să audă o parte din ceea ce spunea Igor.

– Este oribil! Groaznic! repeta ea printre lacrimi.

– Hai, gata! Încetează să mai fii o copilă. Eu nu te-am amăgit, tu ai fost cea care ai vrut să te amăgești, îi spunea Pierre, care își stăpânea cu greu mânia dezlănțuită de destăinuirile lui Krisov.

– Ar trebui să te controlezi; văd că nu ești pregătit să te confrunți cu o criză, te credeam un om mai tare, îi reproșă Krisov lui Pierre.

– Nu mă dăscăli! continua Pierre să strige.

– Nu, n-am intenția s-o fac. Mi-am îndeplinit datoria, acum plec. Dumneata fă ce ai de făcut... Îmi pare rău pentru dumneata, Amelia, știu că ai îmbrățișat plină de iluzii cauza comunismului, nu lăsa ca această idee să fie doborâtă de proasta utilizare pe care i-o dau unii oameni. Ideea este frumoasă și merită să lupți și să te sacrifici pentru ea. Dar ai grijă și învață să te îngrijești de dumneata însăți, apucă frâiele propriei dumitale vieți.

– Unde vă duceți? întrebă Amelia, încercând să-și stăpânească lacrimile.

– Înțelege că nu pot să-ți spun. Pentru siguranța mea și a dumitale.

– Pleacă înainte să te denunț! îl amenință Pierre.

– O vei face, știu că o vei face, sunt sigur că vei lua legătura cu *rezidentura;* dacă ai de gând să continui cu ei, este ceea ce trebuie să faci. Dacă, dimpotrivă, te hotărăști să te gândești la ce ți-am spus, atunci e de preferat să nu se știe ce ți-am spus. Dar hotărârea îți aparține.

Ivan Krisov i-a sărutat mâna Ameliei și, fără să mai adauge vreun cuvânt, a ieșit din casă, pierzându-se printre primele umbre ale nopții.

– Nu vreau să aud reproșuri, îi atrase Pierre atenția Ameliei.

Ea s-a frecat la ochi, încercând să-și șteargă lacrimile. Se simțea copleșită de ceea ce auzise. Nu știa foarte bine ce să facă și nici ce să spună, dar era pe deplin conștientă că se trezea dintr-un vis și că realitatea pe care o avea înaintea ochilor săi chiar o speria. Au rămas o bună bucată de vreme

în tăcere, silindu-se să-și recapete cumpătul ca să poată să se confrunte unul cu celălalt. Pierre a fost cel care a rupt tăcerea ce se instalase între ei.

– Nu-i nimic de schimbat, pentru tine e totuna gradul colaborării mele cu Uniunea Sovietică; doar că acum, prin faptul că știi, ești expusă la mai multe primejdii. Pentru propria siguranță, trebuie să uiți tot ce ai auzit în această seară, nu vei putea să încredințezi asta nimănui, nici măcar nu o vom discuta între noi. Este mai bine.

– E chiar atât de ușor? întrebă Amelia.

– Da, o putem face chiar atât de ușor, depinde de tine.

– Atunci, îmi pare rău să-ți spun că nu va fi posibil, pentru că nu voi putea uita ce am auzit azi. Ai pretenția să nu dau mare importanță faptului că m-ai înșelat și m-ai manipulat și că ești spion, că viața ta, ca și a mea, depinde de niște oameni care sunt la Moscova. Nu, Pierre, ceea ce vrei tu nu este posibil.

– Păi, așa va trebui să fie, altminteri...

– Altminteri, ce? Spune-mi ce vei face dacă nu accept ceea ce vrei să-mi impui? Cui îi vei spune? Ce îmi vor face?

– Ajunge, Amelia! Nu complica și mai mult situația.

– Nu eu sunt răspunzătoare pentru această situație, ci tu, tu ești de vină. M-ai înșelat, Pierre, și știi, eu te-aș fi urmat oricum, nu mi-ar fi păsat ce ești, i-aș fi părăsit pe fiul și pe soțul meu pentru tine și dacă mi-ai fi zis că ești diavolul în persoană. Te iubeam atât de mult!

– Înseamnă că nu mă mai iubești? o întrebă Pierre pe un ton alarmat.

– În clipa asta, nu știu, ca să fiu sinceră. Mă simt pustiită, incapabilă să simt ceva. Nu te urăsc, dar...

Pierre a suferit un atac de panică. Singurul lucru pe care nu îl prevăzuse niciodată era că Amelia ar înceta să-l mai iubească și că ar înceta să fie tânăra frumoasă și supusă care îi demonstra încontinuu devotamentul său absolut. Se obișnuise ca ea să-l iubească și numai gândul de a o pierde i se părea insuportabil. În momentul acela, și-a dat seama că o iubea pe tânăra aceea care îl urmase până în celălalt capăt al lumii și nu își imagina restul vieții fără ea. S-a apropiat de Amelia și a îmbrățișat-o, dar i-a simțit trupul rigid, respingându-i apropierea.

– Iartă-mă, Amelia! Te implor să mă ierți. Singura mea intenție era să nu te pun în primejdie...

– Nu, Pierre, asta îți era indiferent. Încă nu știu de ce m-ai adus până aici, dar știu că nu a fost pentru că ai fi simțit o dragoste ca a mea, răspunse ea desprinzându-se din îmbrățișarea lui.

Pierre și-a dat seama că în noaptea aceea Amelia încetase să mai fie o fetișcană, ca să devină o femeie și că cea pe care o avea în fața lui i se părea o necunoscută.

– Să nu te îndoiești de faptul că te iubesc. Crezi că ți-aș fi cerut să-ți părăsești familia și să vii cu mine dacă nu te-aș fi iubit? Crezi că nu-mi pasă de opinia părinților mei? Chiar și așa...

– Eu sunt cea care te-a iubit și am crezut că și tu mă iubești cu aceeași patimă. În noaptea asta am descoperit că relația noastră se întemeiază pe o minciună și mă întreb câte altele nu-mi vei fi spus.

– Nu pune la îndoială cât de importantă ești pentru mine!

Amelia a ridicat din umeri cu indiferență, simțea că nu o mai leagă nimic de bărbatul acela pentru care sacrificase atât de mult.

– Trebuie să mă gândesc, Pierre, trebuie să hotărăsc ce voi face cu viața mea.

– Nu te voi părăsi niciodată! afirmă el îmbrățișând-o din nou.

– Nu-i vorba doar de ceea ce vrei tu, ci și de ceea ce doresc eu, și la asta mă voi gândi. Dacă nu te deranjează să dormi pe canapea, voi rămâne aici, în caz contrar, îi voi cere Gloriei să mă primească la ei acasă pentru câteva zile.

A fost tentat să refuze, dar nu a făcut-o, știind că în momentul acela nu putea duce nicio bătălie pe care să o câștige.

– Îmi pare rău că te-am rănit și nu sper altceva decât să mă ierți. Voi dormi pe canapea și nu te voi deranja cu prezența mea mai mult decât strictul necesar. Îți cer doar să nu uiți că te iubesc, că nu-mi imaginez viața fără tine.

Amelia a ieșit din salon și s-a încuiat în dormitor. Voia să plângă, dar nu a putut. Spre surprinderea ei, a adormit numaidecât.

Din noaptea aceea, între ei s-a stabilit o rutină plină de tăceri. Cu toate că Pierre se arăta extrem de condescendent, căutau să se evite.

Una dintre rarele conversații pe care le-au avut a fost atunci când Amelia l-a întrebat dacă l-a denunțat pe Igor Krisov.

– Era de datoria mea să informez despre prezența lui aici, Krisov este un dezertor.

Ea l-a privit cu dispreț și Pierre s-a răstit la ea prost dispus.

– Dacă n-aș fi informat, am fi devenit suspecți, colaboratori ai unui dezertor! Nu voi fi niciodată un trădător!

– Krisov s-a purtat cuviincios cu tine, murmură Amelia.

Peste câteva zile, Natalia s-a prezentat acasă la ei, îngrijorată că Pierre încetase să o mai viziteze, chiar și să o sune la telefon, și nu a putut să nu se bucure în sinea ei când și-a dat seama de criza prin care treceau cei doi.

– Scuzați-mă că am venit fără să vă anunț, dar îmi era dor de voi, spuse ea în chip de salut când Amelia i-a deschis ușa.

– Intră, Natalia. Pierre lucrează în salon. Vrei un ceai?

– Îmi va prinde bine, este frig. Ce mai faci? N-ai venit la dejunul de acasă de la Gloria, ne-ai lipsit.

– Cum i-am spus și ei, sunt puțin răcită.

Natalia a observat că Amelia nu avea niciun simptom de răceală, dar nu a zis nimic; în schimb, a fost într-adevăr îngrijorată de salutul glaciar al lui Pierre.

– Ia te uită, nu te așteptam! Ce cauți tu aici?

– Mă rog, mi-era dor de voi, de o săptămână nu mai știu nimic despre voi și toată lumea mă întreabă ce se întâmplă cu „trioul nedespărțit"...

Pierre nu a răspuns și a făcut o mutră de plictiseală când Amelia a spus că se duce la bucătărie să facă puțin ceai.

– Nu vreau să beau nimic, am de lucru, a spus el, fără să-și ascundă proasta dispoziție.

– Nu stau mult, răspunse Natalia, din ce în ce mai stânjenită.

De îndată ce Amelia a ieșit din salon, l-a privit pe Pierre, hotărâtă să-i ceară o explicație.

– Vrei să-mi spui ce se întâmplă?

– Nimic.

– Cum nimic? Am informații importante să-ți dau și tu n-ai luat legătura cu mine. În plus... în plus, îți simt lipsa alături de mine, șopti ea.

– Taci! Nu vreau să-mi spui nimic aici, o să te sun eu.

– Dar când?

– De îndată ce o să pot.

Amelia a intrat cu o tavă cu un ceainic și trei cești și cu o tartă de mere pe care o cumpărase de la Pisica Neagră, o prăvălie proprietate a unui spaniol, unde se găseau de toate.

Oricât de mult a încercat Natalia să anime conversația, nici Amelia, nici Pierre nu păreau dispuși să o ajute. Se simțea tensiunea dintre ei și faptul că evitau să se adreseze unul altuia. Natalia a hotărât că ar fi mai bine să-i lase singuri. Dar înainte de a pleca, pe când Amelia s-a dus după paltonul ei, i-a spus lui Pierre cu voce joasă că este urgent să se vadă. El a dat din cap, fără să scoată o vorbă.

Când Natalia a plecat, Amelia a intrat în salon și s-a așezat în fața mesei la care ședea Pierre.

– Am luat o hotărâre și cred că va fi mai bine pentru amândoi să ți-o spun cât mai curând. Prietenii noștri sună la telefon și vor să știe de ce nu le acceptăm invitațiile și, vezi bine, până și Natalia s-a prezentat aici îngrijorată.

– Natalia este puțin cam băgăcioasă, răspunse Pierre.

– Nu, nu este, are dreptate, era mereu cu noi, așa că nu înțelege ce se întâmplă. Bun, dacă nu te deranjează, cred că a sosit momentul să stăm de vorbă.

Pierre a închis registrul de contabilitate la care lucra și se pregătea să o asculte pe Amelia. Pentru nimic în lume nu ar fi dorit să o contrarieze. În zilele acelea își spunea în sinea lui că, fără ea, ar fi pierdut.

– Mă voi întoarce în Spania. Țara mea este în război, într-un cumplit război civil, iar eu nu vreau să trăiesc în continuare întorcând spatele la ce se întâmplă acolo. Nu mai știu nimic despre familia mea de când am ajuns aici și nu mai suport gândul că au pățit ceva. Știu că nu-mi vor ierta niciodată comportamentul capricios și egoist, dar chiar dacă ar hotărî să nu-mi mai vorbească niciodată, m-aș mulțumi să mă aflu în preajma lor. Mă îndoiesc că soțul meu îmi va permite să-mi văd fiul, dar eu mă voi duce să-l văd chiar și de la distanță; trebuie să-l văd crescând, alergând, râzând, plângând... și poate că într-o bună zi o să mă pot apropia de el și o să-i cer iertare...

– Nu poți pleca, șopti Pierre cu o figură crispată.

– Dacă te preocupă tot ce știu eu, poți să stai liniștit, nu voi spune nimănui niciodată că ești spion sovietic. Voi păstra secretul. N-am de gând să-ți fac vreun rău, nu vreau decât să mă întorc acasă.

– Nu pot permite să pleci…

– Și ce vei face? Te vei duce să mă denunți la ambasada sovietică? Eu nu sunt agentă.

– Îmi pare rău, Amelia, dar ai fost fără să știi, ești ceea ce noi numim agent „orb", cineva care lucrează pentru noi, fără să aibă cunoștință despre asta. Te-am adus aici ca acoperire ca să mă instalez, ca să nu mă bănuiască nimeni. Era mai ușor să se deschidă ușile în fața unui cuplu care își lăsa în urmă familiile pentru că se îndrăgostiseră unul de celălalt. Moscova mi-a aprobat planul și, de fapt, a fost un succes. Grație prietenei tale Carla Alessandrini și contactelor pe care ni le-a înlesnit, am putut cunoaște oameni foarte utili pentru cauza noastră. Și… mă rog, misiunea mea era să organizez o rețea de agenți, asta presupune timp, dar datorită ție am reușit în câteva luni. L-ai auzit pe Igor Krisov, la Moscova se punea mare preț pe rapoartele mele, grație spuselor agenților mei.

– Ești un ticălos! izbucni Amelia.

– Sunt un ticălos, îmi pare rău. Tot ce-ți pot spune este că te iubesc și, în afară de faptul că m-am folosit de tine, important este ce însemni tu pentru mine. Te iubesc, Amelia, mult mai mult decât mi-o închipuiam eu însumi. Nu poți pleca, ne leagă o cauză, faci parte din planul Moscovei la Buenos Aires. Nu te vor lăsa să pleci așa, cu una, cu două.

– Nici măcar Moscova nu va reuși să mă împiedice să plec, numai dacă nu cumva vor hotărî să mă asasineze, răspunse Amelia ridicându-se în picioare.

8

Amelia era ferm hotărâtă să-l părăsească pe Pierre, în ciuda faptului că nu avea bani și că depindea cu totul de el. Circumstanța aceea i-a servit ca să-și dea seama cât este de important să dispună de mijloace proprii ca să-și poată organiza viața personală. Ea trecuse de sub tutela familiei sub cea a soțului ei și de la a acestuia la tutela lui Pierre. Nu i-a lipsit niciodată nimic, dar nici nu avusese ceva al ei în mod special, și a înțeles că pentru a urma sfatul lui Krisov de a-și lua în mâini frâiele propriei vieți nu avea încotro decât să muncească. Pierre nu-i va da bani să-și cumpere un bilet de întoarcere în Europa, iar ea nu se simțea în stare să ceară bani cu împrumut, așa că s-a hotărât să muncească.

A doua zi după cearta cu Pierre, Amelia s-a prezentat la galeria Gloriei Hertz.

– Trebuie să lucrez. Mă poți ajuta?

– Ce se întâmplă? Librăria nu mai merge bine?

– Dimpotrivă, merge excelent, chiar mai bine decât prevăzuse Pierre, dar nu este vorba de librărie, ci de mine, vreau să fiu independentă și să dispun de banii mei.

Gloriei nu i-a fost greu să-și dea seama că solicitarea aceea era consecința unei crize între Amelia și Pierre.

– Te-ai certat cu Pierre? vru Gloria să știe.

– Vreau să mă despart de el și să mă întorc în Spania și, pentru asta, am nevoie să lucrez, a răspuns ea cu simplitate.

– Iartă-mă că mă amestec, dar n-o fi cumva o ceartă trecătoare? După toate prin câte ați trecut ca să fiți împreună...

– Vreau să mă întorc la mine în țară. Nu-mi pot scoate din cap războiul, ce o fi făcând fiul meu, ce s-o fi întâmplat cu familia mea.

– Nu-l mai iubești pe Pierre?

– Poate... De fapt, dacă privesc în urmă, mă surprinde faptul că am luat hotărârea de a fugi cu el, chiar și că l-am iubit. Dar nu mă pot plânge pentru ceea ce am făcut în trecut, pentru că n-am puterea să schimb nimic, dar să fiu stăpână pe viitorul meu pot.

Pe Gloria a impresionat-o să o audă pe Amelia vorbind în felul acela: îi s-a părut brusc o femeie matură, și nu o copiliță drăgălașă și amabilă a cărei companie o căutau cu toții.

– Ce zice Pierre? insistă Gloria.

– Nu vrea să plec, dar este o hotărâre care nu depinde de voința lui, ci de a mea. Hotărârea este luată și am nevoie de bani ca să mă întorc.

– El... Mă rog... El nu vrea să te ajute?

– Pierre nu-mi va înlesni întoarcerea, astfel că depind de mine însămi. Am nevoie de o slujbă. Mă poți ajuta să-mi găsesc ceva?

– Nu-i ușor... dar poate că noi îți putem împrumuta bani.

– Nu, asta nu. Nu vreau să fac nicio datorie. Prefer să muncesc.

– Dar ce-ai putea face?

– Orice, mi-e indiferent, vreau doar să câștig bani îndeajuns ca să cumpăr un bilet de călătorie.

– O să vorbesc cu Martin, poate că îi vine vreo idee... Dar... ești sigură? Toate cuplurile se mai ceartă, chiar și eu uneori am avut chef să mă despart, dar, până la urmă, ceea ce contează este dragostea și, dacă există dragoste într-un cuplu, toate celelalte n-au importanță.

– Tu ai spus-o, trebuie să existe dragoste, iar eu n-o mai simt ca să continui viața alături de Pierre. Vreau să mă întorc în Spania, insistă Amelia.

Restul dimineții l-a petrecut umblând prin oraș în căutarea vreunui anunț cu o ofertă de muncă. Când se întorcea acasă, a văzut un afiș în ușa unei cofetării pe care scria: SE ANGAJEAZĂ VÂNZĂTOARE.

Amelia nu s-a gândit de două ori și a intrat. Cofetăria era mică, decorată cu simplitate și bun-gust, iar proprietarii erau doi soți deja în vârstă. Amândoi erau spanioli. Emigraseră dintr-un sat din provincia Lugo la sfârșitul secolului al XIX-lea și munciseră mult până să obțină acea mică

prăvălie de care erau foarte mândri, pentru că reprezenta rodul eforturilor și al grijilor lor. Nu aveau copii și chiar dacă la început doña Sagrario se plângea, până la urmă acceptase cu resemnare spunând că era voia Domnului. Cât despre don José, el chiar că le simțea lipsa, dar nu i-a mărturisit niciodată soției sale.

Don José era bolnav, suferise două atacuri de inimă, iar ultimul îi afectase și creierul, lăsându-i paralizată partea dreaptă a corpului. Doña Sagrario nu avea destul timp ca să se îngrijească și de soțul ei, și de prăvălia care le asigura hrana, și de aceea hotărâse să angajeze pe cineva care să se ocupe de cofetărie.

Cele două femei s-au simpatizat imediat și doña Sagrario s-a bucurat să afle că Amelia era o bucătăreasă bună și că se pricepea puțin și la patiserie.

– M-ai putea ajuta să fac tartele și prăjiturile, în afară de a le vinde, îi spuse femeia cu bunăvoință.

Salariul nu era foarte mare, dar Amelia a calculat că în câteva luni ar putea strânge îndeajuns ca să-și plătească biletul pentru orice vapor care ar ajunge în Franța și, de acolo, în Spania. De data asta, n-ar deranja-o să călătorească pe puntea de la clasa a treia, fără lux și confort.

Doña Sagrario i-a propus să rămână să lucreze chiar din ziua aceea și Amelia a acceptat cu plăcere. Stătea la tejghea și, când nu erau clienți, intra în bucătărie, despărțită de prăvălie printr-o ușă, ca să o ajute pe doña Sagrario la aluatul de prăjituri. Don José le observa fără să scoată o vorbă, dar doña Sagrario o asigura pe Amelia că era bucuros că a angajat-o.

Se lăsa întunericul când Amelia s-a întors acasă, unde Pierre o aștepta nervos.

– Dar unde-ai dispărut?! Am fost foarte îngrijorat! M-a sunat Gloria acum câteva minute ca să-mi spună că s-ar putea să-ți fi găsit de lucru. Vrei să-mi explici ce înseamnă povestea asta, că o să lucrezi? Nu m-ai consultat în această chestiune și îți spun de pe acum că nici să nu-ți treacă prin minte.

Dar Amelia nu mai era tânăra drăgălașă pe care o cunoscuse Pierre și i-a răspuns răstit, pledând pentru drumul său de curând inițiat către independență.

– Nu sunt proprietatea ta. Din câte știu, ești împotriva acesteia, așa că cu atât mai puțin vei fi proprietar al unei ființe omenești, în acest caz, persoana mea. Am hotărât să lucrez, să câștig bani și să-mi cumpăr bilet

pentru orice vapor care să mă ducă în Franța. Am întrebat-o pe Gloria dacă știe de vreo slujbă, dar am avut noroc și am găsit-o singură și am început deja să lucrez.

Pierre a ascultat-o în tăcere și simțea fiecare cuvânt ca pe o lovitură de pumn în stomac.

– Amelia, ți-am cerut iertare... Ți-am spus până și ceea ce n-ar trebui să știi, pentru siguranța ta... Ce mai vrei? Nu-ți mai e de-ajuns că te iubesc? Îmi spuneai că e singurul lucru care contează pentru tine, ca eu să te iubesc...

– Trebuie să accepți că lucrurile s-au schimbat, că eu m-am schimbat. Nu poți avea pretenția să mă fi înșelat cum ai făcut-o și să nu se întâmple nimic. Atât de puțin mă prețuiești, Pierre? E clar că... ai cu siguranță motive mai mult decât suficiente ca să te gândești la mine ca la o idioată. M-ai manevrat ca pe o marionetă, te-am urmat orbește, fără să mă gândesc. dar m-am trezit, Pierre; prietenul tău Krisov m-a trezit la realitate și să nu crezi că te învinovățesc mai mult decât pe mine însămi. Mă disprețuiesc pentru tot ce am făcut, așa că acceptă să te disprețuiesc și pe tine.

– Dar idealurile noastre, visurile noastre? Urma să schimbăm lumea.

– Erau visurile și idealurile tale, dar nu mai sunt și ale mele, Pierre: acum, singurul meu vis este să mă întorc în țara mea și să fiu lângă ai mei. Știu că nici tatăl și nici unchiul meu nu i-au sprijinit pe cei care s-au ridicat împotriva Republicii și mă tem pentru ei, ca și pentru Santiago și pentru fiul meu.

– Nu mă părăsi, Amelia, o imploră Pierre.

– Îmi pare rău, dar de îndată ce voi putea, voi pleca.

Gloria și Martin au insistat să-i invite la cină. Erau îngrijorați pentru cei doi și convinși că neînțelegerile lor vor fi trecătoare. Amelia s-a opus, dar până la urmă a cedat și, într-o seară, după ce și-a terminat treaba la cofetărie, s-a întâlnit cu Pierre și cu soții Hertz.

Ameliei îi plăcea să stea de vorbă cu Martin pentru că o făceau întotdeauna în germană. El insistase să exerseze această limbă, ca să nu o uite.

– Mă surprinde accentul bun pe care îl ai, comentă Martin.

– Asta îmi spunea și prietena mea Yla, dar, dacă n-ai fi tu, aș sfârși prin a o uita.

– Știi, am primit o scrisoare de la un unchi al meu care a reușit să ajungă la New York. Dacă vrei, îi spun să o caute pe Yla și pe părinții ei, dar trebuie să-mi oferi niște date ca să știe de unde să înceapă să caute.

– Nu știu, Martin, nu știu, verișoara mea Laura mi-a spus doar că herr Itzhak cedase în fața pericolului evident pe care îl reprezintă Hitler pentru evrei și că pregătea călătoria Ylei la New York. Măcar de-ar fi reușit!

Au vorbit despre toate și despre nimic, dar, în ciuda eforturilor soților Hertz de a înviora conversația, nici Amelia, nici Pierre nu aveau chef și nici nu reușeau să ascundă imensa fisură care exista între ei.

Încetul cu încetul, Pierre s-a obișnuit cu noua rutină impusă de Amelia. Dormeau separat, el pe canapea și ea în camera pe care o împărțiseră până în seara când apăruse Igor Krisov.

Amelia se trezea când se crăpa de ziuă, lăsa prânzul pregătit pentru Pierre și pleca la cofetărie, unde doña Sagrario o învăța tot ce știa în materie de patiserie. Uneori, Amelia trebuia să se ocupe singură de prăvălie, pentru că don José nu se simțea bine sau, cum s-a întâmplat de vreo două ori, pentru că a trebuit să fie spitalizat.

Când se întorcea acasă, îl saluta pe Pierre, dar nu întreținea nicio conversație cu el, nici măcar nu îl întreba cum îi mersese în acea zi. De obicei, sfârșea seara istovită și dornică să se poată odihni.

Pierre, la rândul său, își continuase relația amoroasă cu Natalia. O vizita mai des acum, de când Amelia și el dormeau separat.

A informat-o pe Natalia că relația cu Amelia nu mergea bine și femeia s-a străduit din răsputeri să umple toate golurile pe care spanioloaica le-ar fi putut lăsa libere. Natalia risca din ce în ce mai mult sustrăgând documente din Casa Guvernului ca să-i demonstreze lui Pierre că este dispusă la orice nebunie pentru el.

Miguel López continua să fie o sursă privilegiată de informații, deoarece îi furniza rapoartele cifrate ale ambasadorilor Argentinei din întreaga lume.

Omul de legătură al lui Pierre, care îndeplinea funcția de secretar al ambasadorului, îl felicita din când în când, asigurându-l că la Moscova erau mulțumiți de activitatea lui și, cu toate că nu îi mai menționase faptul că va trebui să călătorească acolo, Pierre nu își putea stăpâni neliniștea ca

nu cumva să i se spună din nou asta, pentru că avertismentele lui Krisov îşi făcuseră cuib în sufletul său, umplându-l de teamă.

Până la Crăciunul din 1937 nu s-au mai produs noutăţi în viaţa Ameliei şi a lui Pierre.

Amelia coresponda cu Carla Alessandrini şi păstra scrisorile acesteia ca pe nişte bijuterii de preţ. Diva îi comenta succesele ei sau îşi descărca sufletul în legătură cu inconvenientele vreuneia dintre istovitoarele sale călătorii, dar mai ales îi spunea părerea ei despre evoluţia războiului civil din Spania, unde Carla avea câţiva prieteni.

Amelia o rugase în ultima ei misivă să încerce să ia legătura cu verişoara ei Laura Garayoa ca să afle veşti despre familia sa.

Fără ca Amelia să ştie, Pierre citea aceste scrisori când ea pleca la serviciu. Se temea să nu piardă complet controlul asupra ei şi se scuza faţă de el însuşi, spunându-şi că, dacă citea scrisorile Carlei, era ca să o protejeze pe Amelia, ca nu cumva aceasta să-i destăinuie divei ceva ce nu se cuvenea.

Întotdeauna aştepta ca Amelia să le citească, pentru ca apoi să scotocească în comoda în care le păstra.

Gloria şi Martin i-au invitat la cina din 24 decembrie ca să petreacă ajunul Crăciunului. Cu toate că Martin era evreu, nu şovăise să introducă în viaţa sa de zi cu zi sărbătorile catolice şi obişnuia să glumească în această privinţă cu soţia lui, spunându-i că ei se bucură de mai multe sărbători decât restul lumii.

Deşi Amelia nu avea niciun chef să sărbătorească Naşterea Domnului, nu a vrut să-i supere pe prietenii ei şi a acceptat să meargă cu Pierre la cină.

Familia Hertz invitase douăsprezece persoane, printre care era şi doctorul Max von Schumann, prieten al lui Martin din copilărie şi, pe deasupra, medic ca şi el.

– Amelia, vreau să-l cunoşti pe Max, cel mai bun prieten al meu, i-l prezentă Martin adresându-se Ameliei în germană.

Ea a răspuns în aceeaşi limbă şi au început toţi trei o conversaţie care părea că îl deranjează pe Pierre, dat fiind că nu îi înţelegea.

– Cine este acest prieten al vostru? o întrebă francezul pe Gloria.

– Dragul nostru Max... baronul von Schumann. Martin și el se cunosc de când erau copii și au studiat medicina împreună; Max este chirurg și, după părerea lui Martin, cel mai bun.

– Așadar, este un aristocrat...

– Da, este baron și medic militar din tată în fiu. Dar, mai ales, este o persoană nemaipomenită.

– Și soția lui?

– Nu s-a însurat încă, dar o s-o facă în curând. Este logodit cu fiica unor prieteni ai părinților lui, contesa Ludovica von Waldheim.

– Și ce face la Buenos Aires?

– Îl vizitează pe Martin. Max a făcut imposibilul ca el să poată ieși din Germania și i-a ajutat familia cât a putut, precum și pe numeroși prieteni evrei ai acestuia. Se iubesc ca frații și pentru noi este o mare bucurie că a venit să ne viziteze.

Pierre nu înceta să o observe pe Amelia, care părea încântată să stea de vorbă cu baronul von Schumann, și s-a simțit iritat când Gloria, sub pretextul că așa vor putea vorbi în limba lui, i-a indicat Ameliei să ia loc lângă acel neamț în timpul cinei.

Amelia l-a impresionat pe Max von Schumann. Îl înduioșa fragilitatea ei, tristețea care emana din toată persoana ei.

Au stat de vorbă toată seara și Gloria s-a bucurat să o vadă însuflețită pe prietena ei și, mai ales, să o vadă râzând, dar s-a simțit obligată să-i atragă atenția Ameliei.

– De multă vreme nu te-am văzut atât de veselă, îi spuse ea cu voce joasă într-un moment în care Max era chemat de Martin.

– Știi, n-aveam chef să vin, dar acum mă bucur că am făcut-o, îi mărturisi Amelia.

– Îți place de Max? o întrebă Gloria, zâmbind când a văzut cum s-a înroșit Amelia.

– Ce tot spui?! Este foarte amabil și simpatic și... mă rog, mă face să mă simt bine.

– Mă bucur! Dar... îți amintesc că este pe punctul de a se însura cu contesa Ludovica von Waldheim. Martin spune că e o tânără foarte frumoasă și că alcătuiesc o pereche potrivită.

Gloria nu voia ca Amelia să ajungă să se simtă atrasă de Max și să ... din nou o decepție, astfel că preferase să o aducă pe prietena ei cu ... rele pe pământ.

– Îți mulțumesc, Gloria, răspunse Amelia, supărată de averti... prietenei sale.

– Am vrut doar să ții seama de asta... În sfârșit... Se pare că tu ș... vă simpatizați.

– Dat fiind că m-ați așezat lângă el pentru că vorbesc germana, am ... tat să fiu amabilă.

– Nu vreau să suferi!

– Nu văd de ce aș suferi pentru că am stat de vorbă cu musafirul ... răspunse Amelia cu o voce tăioasă.

– Max aparține unei vechi familii prusace și are un ascuțit sim... datoriei.

– Da, am dedus asta din conversația pe care am avut-o în timpul cin...

Martin și Max s-au apropiat de cele două femei și au început numai... cât o nouă conversație despre situația dificilă prin care trecea Germania.

– Este Crăciunul și ar trebui să vorbim despre lucruri mai vesele! se plânse Gloria.

– Au dispărut atâția prieteni! După cum povestește Max, țara se lasă din ce în ce mai mult târâtă de nebunia lui Hitler... se lamentă Martin.

– Cel mai rău este că Chamberlain[1] se înverșunează într-o politică de destindere cu Hitler și Mussolini și asta îl face pe Führer să se simtă din ce în ce mai sigur pe situație.

– Dar englezii nu-i pot sprijini pe naziști, răspunse Amelia.

– Cert este că Chamberlain nu vrea probleme și asta sporește visurile lui Hitler, sublinie Max.

– Cum puteți fi în serviciul armatei lui Hitler? întrebă Amelia, fără să-și ascundă o oarecare supărare.

– Eu nu sunt în serviciul armatei Führerului, sunt în serviciul armatei Germaniei, cum au fost și tatăl, și bunicul, și străbunicul meu... Familia

[1] Arthur Neville Chamberlain (1869–1940), om politic britanic, membru al Partidului Conservator, prim-ministru al Regatului Unit al Marii Britanii între anii 1937–1940. A rămas cunoscut în istorie pentru politica sa de împăciuire și toleranță față de Hitler. (n.tr.)

mea este o familie de militari şi datoria mea faţă de ai mei este să continui tradiţia.

– Dar mi-aţi spus că îl detestaţi pe Hitler! exclamă Amelia pe un ton nemulţumit.

– Şi aşa este. Simt un profund dispreţ pentru acel caporal austriac ale cărui visuri de grandoare nu ştiu unde vor duce şi mă tem pentru patria mea.

– Atunci, părăsiţi armata! insistă Amelia.

– Am fost educat să-mi servesc ţara mai presus de conjuncturi. Nu pot să plec pentru că nu-mi place de Hitler.

– Chiar dumneavoastră aţi relatat despre persecuţiile ale căror victime sunt evreii...

Max se simţea stânjenit din pricina acestei conversaţii şi Martin a hotărât să schimbe subiectul.

– Amelia, uneori ne vedem obligaţi să facem lucruri care nu ne plac şi, cu toate astea, suntem incapabili să dăm bir cu fugiţii, nu putem să o facem, oricât de mult ne-am dori. Viaţa tuturor oamenilor este plină de clarobscur... Să-l lăsăm pe prietenul meu Max să se bucure de Crăciun ori nu va mai dori niciodată să-l petreacă cu mine.

– Îmi pare rău, dar simt o ură imensă faţă de Hitler, mărturisi Amelia.

– E o vreme minunată şi m-am gândit să facem o excursie în afara oraşului Buenos Aires; dacă tu şi Pierre vreţi să vă alăturaţi nouă, am fi încântaţi să ne însoţiţi mâine... interveni Gloria.

Amelia şi Pierre nu au fost în excursia pusă la cale de Gloria, pentru că în zori, când s-au întors acasă, au găsit un bilet lăsat pe sub uşă. Omul de legătură al lui Pierre îl soma să se pună imediat în contact cu el.

La nouă dimineaţa, Pierre a ieşit din casă ca să se îndrepte către edificiul Kavanagh, un zgârie-nori de treizeci de etaje inaugurat în 1935 şi de care locuitorii din Buenos Aires se simţeau deosebit de mândri.

În spatele edificiului, se deschidea un mic pasaj spre strada San Martín, unde era situată biserica Preasfântului Sacrament; acesta era locul de întâlnire al lui Pierre cu omul său de legătură.

Rusul stătea în ultimul rând de strane şi părea că citeşte o carte de rugăciuni, urmărind liturghia pe care în momentul acela o oficia un preot în

fața a vreo treizeci de persoane, ale căror chipuri oglindeau oboseala, consecință a exceselor gastronomice din noaptea de Ajun.

Pierre a luat loc lângă omul său de legătură și a așteptat ca acesta să-i vorbească.

– Trebuie să plecați la Moscova, îl anunță rusul.

– Când? În răspunsul lui Pierre se bănuia teama.

– Curând, Ministerul Culturii organizează un congres al intelectualilor europeni și americani ca aceștia să cunoască glorioasa realitate din Uniunea Sovietică. Veți face parte din comitetul însărcinat cu organizarea acestui eveniment. Vizita este foarte importantă, știți deja că există grupuri fasciste înverșunate să discrediteze revoluția. Cei mai buni aliați ai noștri sunt intelectualii europeni.

– Și ce pot face eu?

– Dumneavoastră cunoașteți mulți intelectuali francezi, spanioli și britanici și câțiva germani... În sfârșit, v-ați mișcat mereu în aceste cercuri. Avem nevoie de informații personale despre ei... Toată lumea are câte un punct slab...

– Un punct slab? Nu vă înțeleg...

– Vi se va explica la Moscova. Pregătiți-vă de călătorie.

– Și ce le voi spune oamenilor de aici?

– Colaboratorii dumneavoastră vor trebui să-mi comunice mie informațiile, cât despre prietenii dumneavoastră... o să vă vină vreo idee, la urma urmelor ați călătorit mereu în căutarea edițiilor deosebite.

– Și Amelia?

– Vă va însoți.

– Dar s-ar putea să nu vrea să o facă... În ultimul timp, este foarte îngrijorată de evoluția războiului din Spania. Suferă pentru familia ei...

– Un comunist nu se gândește la dorințele sale personale, ci la ce convine revoluției, cauzei noastre. Credeam că e o comunistă bună ...

– Și chiar este! Să nu vă îndoiți de asta!

– Atunci, nu va fi nicio problemă cu tovarășa Garayoa. Vă va însoți. Pentru ea va fi o onoare să cunoască Moscova.

Când Pierre s-a întors acasă, Amelia îl aștepta cu o ceașcă de cafea în față. Înainte ca el să-i spună ceva, ea a putut citi tulburarea din privirea lui, zâmbetul crispat cu care a salutat-o.

– Ce ți-au spus? întrebă ea, fără să mai aștepte ca Pierre să ia loc.

– Mi s-a ordonat să plec la Moscova. Trebuie să plec în cincisprezece sau douăzeci de zile.

– Krisov a spus...

– Știu bine ce a spus trădătorul ăla! Tonul vocii lui Pierre îi trăda îngrijorarea, amestecată cu frica.

– De ce vor să te duci?

– Se pregătește un congres al intelectualilor, vor fi invitați scriitori, jurnaliști și artiști din întreaga lume. Intelectualii sunt cei mai buni propagandiști ai revoluției. Au autoritate morală în țările lor. La Moscova vor să colaborez cu comitetul care organizează congresul.

– Înțeleg. Te scot din Buenos Aires, unde ai stabilit o bază de spionaj, și te trimit la Moscova să faci parte dintr-un comitet... Nu te duce, Pierre.

– Nu pot să refuz.

– Ba poți, spune-le că nu te vei duce și... lasă baltă toate astea, recapătă-ți viața.

– Viața? La ce viață te referi?

– Spune-le că nu vrei să continui să fii agent, că ești obosit, că ai făcut deja destul...

– Crezi că e atât de ușor? Nu, Amelia, în asta nu se intră și nu se iese când vrei. Odată înăuntru, trebuie să mergi până la capăt.

– Ai dreptul să trăiești altă viață.

Pierre a privit-o cu un aer obosit, se simțea bătrân, posomorât.

– Mi-am dedicat viața comunismului. N-am avut niciodată alt orizont căruia să-i slujesc, în afară de revoluție. Amelia, n-aș ști să fac altceva.

– Krisov te-a prevenit de ce ți s-ar putea întâmpla dacă te duci la Moscova.

El a ridicat din umeri. Nu se simțea în stare de altceva decât să-și înfrunte destinul pe care îl alesese.

– Ei vor să vii cu mine, murmură el.

– Da, îmi imaginez. Nu vor să lase urme.

– Dar nu vei veni. M-am tot gândit, îi voi face să creadă că mă vei însoți, dar, în ziua plecării, te vei îmbolnăvi, vom zice că ai avut o criză de apendicită și te voi interna într-un spital. Le voi spune că mi te vei alătura mai târziu. Îți voi da bani ca să te întorci în Spania sau unde vrei tu; poate că ai fi mai în siguranță cu prietena ta Carla, măcar o vreme. Șefii mei de la Moscova vor fi iritați că nu mergi și...

– Și ar putea să hotărască să mă elimine, nu-i așa?

– N-am încredere în ceea ce ți s-ar putea întâmpla în Spania, știi că acolo a fost amplasat un comandament sovietic care ajută Republica.

– Krisov mi-a dat un sfat pe care l-am urmat întocmai din după-amiaza când a venit în această casă. Acum eu sunt cea care ține frâiele vieții mele.

– Nu vreau să pățești nimic, te iubesc, Amelia. Știu că nu mă crezi, că nu vrei să mă ierți, dar lasă-mă măcar să te ajut.

– Eu hotărăsc, Pierre, eu hotărăsc pentru mine.

Pierre și-a dedicat următoarele zile întâlnirilor cu Natalia și cu Miguel ca să-i anunțe despre călătoria lui la Moscova și cum trebuiau să se pună în contact cu omul de legătură sovietic.

Natalia a făcut o criză de nervi când Pierre a anunțat-o că trebuie să plece la Moscova și că va lipsi câteva luni până să se întoarcă.

– Nu mă poți lăsa! se văicărea Natalia. Vreau să vin cu tine!

– Și mie mi-ar plăcea, dar nu se poate. Trebuie să înțelegi. Nu voi lipsi mai mult de cinci sau șase luni...

– Și eu ce-o să fac?

– Același lucru ca până acum. Nu vei avea probleme ca să-i transmiți omului de legătură informațiile pe care le vei obține.

– N-am încredere în nimeni, numai în tine. Și dacă sunt urmărită? Pot să fiu bănuită dacă sunt văzută cu un rus...

– Ți-am explicat cum să eviți să fii urmărită și ți-am mai spus și că nu e nevoie să vă vedeți, decât în cazul în care s-ar întâmpla ceva extraordinar. Când vei avea de transmis ceva relevant, plasezi acest ghiveci cu mușcate pe care ți l-am adus în partea stângă a ferestrei. Nu-l miști din această poziție vreme de trei zile. În a treia zi, pui raportul între paginile unui ziar oarecare și la ora prânzului te duci să te plimbi prin grădina zoologică și, în

zona păsărilor, așază-te pe o bancă să le privești și, când pleci, lași ziarul uitat acolo.

– Și dacă îl ia cine nu trebuie?

– Asta nu se va întâmpla.

Lui Pierre nu i-a fost ușor să o convingă pe Natalia să colaboreze în continuare cu sovieticii. Interesul femeii pentru revoluție era direct proporțional cu relația ei cu amantul.

În timp ce el petrecea mai multă vreme ca oricând cu Natalia, Amelia continua să lucreze, iar rarele ei momente libere obișnuia să le împartă cu soții Hertz.

Gloria și Martin erau conștienți de atracția pe care Amelia și Max o simțeau unul pentru celălalt și își făceau griji pentru că favorizau o relație care știau că este imposibilă. Amelia era măritată; în Spania, ce-i drept, dar, la urma urmelor, avea un soț și, pe deasupra, trăia cu un amant. Iar dragul lor prieten Max von Schumann era genul de bărbat care ar fi preferat mai curând să se lase ucis decât să nu își ducă la îndeplinire angajamentele sau să păteze ceea ce el numea „onoarea familiei". Oricât de îndrăgostit ar fi fost de Amelia, nu ar fi rupt niciodată logodna cu contesa Ludovica von Waldheim, astfel că relația lui cu tânăra spanioloaică nu avea niciun viitor. La aceeași concluzie a ajuns și Pierre, îngrijorat la început de interesul pe care medicul german și Amelia nu erau în stare să-l ascundă.

Cu toate acestea, Pierre căuta să o însoțească pe Amelia când știa că aceasta urma să-i întâlnească pe soții Hertz, deși câteodată ea nu îi făcea cunoscute aceste întâlniri.

Într-o seară, când Pierre a trebuit să meargă să ia cina acasă la Natalia pentru că ea îl chemase scăldată în lacrimi, Amelia a profitat ca să accepte invitația lui Max.

– Voi pleca peste câteva zile și aș vrea să cinăm între patru ochi măcar o dată; nu știu dacă este corect sau îți creez vreo problemă cu... cu Pierre, dar dacă ai putea... îi ceruse Max.

Când și-a încheiat ziua de lucru la cofetărie, și-a luat la revedere de la doña Sagrario mai grăbită decât de obicei. Cofetăreasa și-a dat seama că Ameliei îi luceau ochii într-un mod deosebit.

– Văd că azi ești bucuroasă. Ai cumva o aniversare specială cu Pierre?

Amelia a zâmbit fără să răspundă. Nu voia să o mintă pe femeia aceea care se arătase atât de înțelegătoare când a aflat că Pierre nu este soțul ei legal, dar nici nu voia să-i spună că are întâlnire cu alt bărbat, temându-se de ce ar fi putut să gândească despre ea.

Max o aștepta la cafeneaua Tortoni și de acolo s-au dus să ia cina la un restaurant.

Dacă Amelia era agitată, nici Max nu era mai puțin tulburat. Cei doi știau că prin întâlnirea aceea între patru ochi întreceau limita pe care niciunul din ei nu ar fi trebuit să o depășească.

– Mă bucur că ai acceptat să iei cina cu mine. Plec peste o săptămână. nu pot să prelungesc mai mult șederea mea la Buenos Aires.

– Știu, Gloria mi-a spus că trebuie să te încorporezi în unitate.

– Sunt un privilegiat, Amelia, m-am bucurat de această lungă vacanță în casa celor mai buni prieteni ai mei, dar influența familiei mele nu e atât de mare, încât să pot să-mi mai prelungesc șederea aici, răspunse Max râzând.

– De ce ai venit la Buenos Aires? Doar ca să-l vezi pe Martin?

– Te miră faptul?

– Mă rog, în realitate, da…

– Tu nu te-ai duce la New York dacă ai ști unde să o găsești pe Yla? Mi-ai spus că a fost cea mai bună prietenă a ta din copilărie, în afară de verișoara ta Laura.

– Ba da, sigur că m-aș duce!

– Ei bine, asta este ceea ce am făcut și eu, am venit să-l văd pe cel mai bun prieten al meu, care a fost nevoit să părăsească țara noastră din pricina unor nebuni. Aveam nevoie să știu că e bine, că aici… În sfârșit, voiam să văd dacă e fericit. Nu e ușor să-ți abandonezi patria, casa, prietenii, să încetezi să mai respiri aerul pe care l-ai respirat întotdeauna… Tu poți să înțelegi asta, pentru că și tu ți-ai părăsit țara.

Amelia s-a întristat. În ultimele luni, de câte ori se gândea la Spania. simțea un gol în stomac care sfârșea prin a se preface în durere.

– Dar să nu ne întristăm! Nu vreau ca singura ocazie pe care o avem de a fi între patru ochi să se transforme într-un priveghi.

– Nu-ți face griji, n-o să mă întristez.

S-au dus să ia cina și amândoi s-au străduit ca discuția lor să o apuce pe făgașe prietenoase, dar, când erau la desert, Amelia nu a mai putut rezista să nu îl întrebe despre viitorul lui în armată.

– Spune-mi: cum de poți suporta să fii la ordinele cuiva care crede că există ființe omenești de diferite categorii, care îi persecută pe evrei, care îi jefuiesc de tot ce posedă?

– Am mai vorbit despre asta...

– Da, dar... îmi vine foarte greu să mi te închipui la ordinele lui Hitler.

– Acum este cancelar, dar nu va fi pentru totdeauna, și Germania va continua să fie Germania. Eu nu-l slujesc pe Hitler, ci îmi slujesc țara.

– Dar Hitler conduce Germania!

– Din nefericire, așa este, dar ce vrei să fac? A câștigat alegerile.

– Chiar și așa...

– Sunt militar, Amelia, nu politician. Dar vreau să-ți vorbesc despre altceva, știu că nu trebuie, dar o voi face.

– Te rog, aș prefera să...

– Da, corect ar fi să nu-ți spun asta, dar trebuie s-o fac. M-am îndrăgostit de tine și te asigur că am făcut imposibilul ca să nu se întâmple asta. Nu voiam să plec fără să-ți spun.

– Cred că și mie mi s-a întâmplat același lucru. Dar nu sunt sigură... Simt o mare confuzie...

– Cred că amândoi ne-am îndrăgostit și am făcut lucrul cel mai rău pe care îl puteam face, deoarece n-avem niciun viitor împreună.

– Știu, șopti Amelia.

– Nu pot să rup logodna cu Ludovica, de fapt... mă rog, nunta e prevăzută la întoarcerea mea. Și tu ai sacrificat multe ca să fii cu Pierre... și, în plus, nu vreau să te amăgesc, dar dacă aș rupe logodna cu Ludovica, familia mea nu te-ar accepta, pentru ei ai fi întotdeauna o femeie măritată.

Amelia a simțit că îi ard obrajii. Îi era rușine, cum nu îi mai fusese de când își părăsise familia ca să plece cu Pierre.

– N-am vrut să te jignesc... Iartă-mă... Vreau să fiu sincer cu tine, chiar cu riscul de a fi brutal... se scuză Max.

– E mai bine să vorbim clar, a răspuns Amelia, pe când, cu un gest distrat, își netezea fusta, de parcă prin acest gest ar fi fost mai puțin expusă rușinii pe care o simțea din cauza cuvintelor lui Max.

– Am nevoie să mă înțelegi, să-mi spui ce gândești și dacă tu crezi că există vreo altă soluție.

– Nu, Max, nu există. Adevărul supără, dar îl prefer minciunii. N-aș fi putut suporta să dai aripi iluziilor mele și apoi... Știi cine sunt: o femeie căsătorită care și-a abandonat soțul și fiul, familia, ca să fugă cu alt bărbat. În ochii celorlalți, asta mă preface într-o femeie puțin respectabilă și înțeleg că părinții tăi nu m-ar putea accepta niciodată. Nici nu ți-aș cere să rupi logodna cu Ludovica, știu că simțul onoarei tale ar suferi atât de mult încât, chiar dacă nu mi-ai spune, nu m-ai ierta niciodată că ți-ai încălcat cuvântul. Să lăsăm lucrurile așa cum sunt. Zilele pe care le-am petrecut împreună au fost foarte speciale, dar am știut întotdeauna că trebuie să pleci și că n-am niciun rol în viitorul tău. Doar că... mă rog, mi-ai redat pofta de viață. Voiam să plec de la serviciu ca să mă întâlnesc cu soții Hertz și cu tine sau așteptam să sune telefonul și să o aud pe Gloria invitându-mă să-mi petrec weekendul la țară. Îți voi fi mereu recunoscătoare pentru aceste zile, pentru că, știi? Credeam că sunt moartă.

A condus-o acasă. Au mers unul lângă celălalt în tăcere, fără să îndrăznească să se atingă.

– Ne vom mai vedea înainte de plecare, îi spuse Max.

– Sigur că da, știu că Gloria îți pregătește o petrecere de rămas-bun.

Spre ușurarea lui Martin și a Gloriei Hertz, nu s-au mai văzut între patru ochi. Amelia nu a venit la petrecerea de rămas-bun al lui Max, dar i-a trimis un bilet, urându-i noroc.

Cu toate acestea, acea scurtă și infructuoasă relație cu baronul von Schumann a lăsat în Amelia o urmă adâncă, încă una. Și-a pierdut veselia pe care părea că o recăpătase alături de Max, și prietenii ei o găseau din ce în ce mai gânditoare și mai taciturnă.

5 februarie era data prevăzută pentru călătoria lui Pierre la Moscova. Pe măsură ce se apropia această dată, el devenea din ce în ce mai agitat: avertismentul lui Krisov își făcuse cuib atât de adânc în sufletul său, încât de-abia mai putea dormi nopțile, pentru că în vis se vedea arestat și torturat de tovarășii săi. În unele nopți, se trezea din coșmaruri țipând și Amelia venea grijulie și îi oferea un pahar cu apă. El se prindea de mâna ei ca un copil care știe că e pe punctul de a o apuca pe căi greșite.

Teama lui Pierre a trezit în Amelia instinctul protector. A început să-și facă griji pentru el, de parcă ar fi fost vorba de un copil. Când își încheia ziua de muncă la cofetărie, se întorcea repede acasă ca să stea cu Pierre. Continuau să doarmă în paturi separate, dar ea îl îngrijea cu blândețe. Atitudinea Ameliei era atât de îndatoritoare, încât prietenii celor doi credeau că s-au împăcat. El, care era un sofisticat om de lume, se lăsa condus de ea și o privea recunoscător; în plus, părea agitat când ea nu era lângă el. În zilele acelea, ea a stabilit o legătură specială cu Pierre.

Cu toate că Pierre îi spusese Ameliei că nu va călători cu el și insista asupra planului inițial de a se preface bolnavă cu o zi înainte de plecare, oficial, amândoi îi anunțaseră pe prietenii lor că urmau să plece într-o călătorie în Europa, în care cu siguranță aveau să-și facă apariția și la Moscova. Nimeni nu a fost surprins că Pierre dorește să-și viziteze părinții la Paris și să pornească în căutarea acelor ediții deosebite pe care le vindea după aceea la un preț atât de ridicat.

Cu o zi înainte de plecare, Pierre o privea pe Amelia cum se căznea să facă bagajele.

– Îmi va fi foarte dor de tine, a spus el cu voce joasă, crezând că ea nu îl aude.

– Nu cred, răspunse Amelia, privindu-l fix.

– Ba da, îmi va fi într-adevăr dor de tine, ești parte din mine, cel mai bun lucru pe care l-am avut în viață, dar pe care n-am știut să-l văd decât atunci când a fost prea târziu, se plânse Pierre.

– Nu-ți va fi dor de mine, pentru că plec cu tine.

– Dar ce vorbești?! E imposibil, nu poți veni.

– Ba da, pot. Nu te văd în stare să faci față la ceea ce te așteaptă.

– Ce vrei să spui?

– Că îți este frică și chiar ai motive să-ți fie. Țipetele tale noaptea mă sperie și pe mine. Nu știi cu ce te vei confrunta la Moscova și ai nevoie de cineva alături de tine.

– Da, mă tem de ceea ce se poate întâmpla. Se povestesc lucruri cumplite despre tovarășul Ejov.

– Cum se povesteau și despre tovarășul Iagoda.

– Tu nu trebuie să te expui niciunui risc, ai sacrificat destule pentru mine. Este șansa ta de a te întoarce în Europa, de a fi liberă.

– Ai dreptate, este șansa mea, dar nu te voi lăsa singur. Te voi însoți, vom vedea ce se întâmplă la Moscova și, dacă Igor Krisov ne-a spus adevărul, măcar voi fi lângă tine; dacă nu-i așa, de îndată ce voi putea, mă întorc în Spania.

– Nu, Amelia, nu-ți pot cere asta.

– Nu tu mi-o ceri, eu am hotărât. Nu fac decât să-mi amân planurile pentru câteva luni. Te-am iubit mult, Pierre, și cu tot răul pe care mi l-ai făcut, nu suport să te văd în starea în care te afli. Mâine voi pleca cu tine și dar-ar Domnul să se fi înșelat Krisov și să ne putem întoarce amândoi...»

Profesorul Muiños rămase tăcut, pierdut în gândurile sale. Tăcerea lui m-a readus în prezent.

– Ia te uită la străbunica mea! am spus eu uluit, dându-mi seama că expresia capătă o nuanță admirativă.

De trei zile mergeam dintr-o parte într-alta cu profesorul Muiños pentru că se încăpățâna să-mi arate toate locurile din oraș pe unde umblase străbunica mea: adevărul e că nu mă lăsase nicio clipă să răsuflu.

– Bun, am ajuns la capătul acestui traseu, acum va trebui să te duci la Moscova, îmi spuse profesorul cu un aer detașat.

– La Moscova?

– Da, fiule, da. Eu ți-am relatat tot ce știam despre șederea Ameliei Garayoa la Buenos Aires, dar, dacă vrei să afli mai mult, va trebui să cercetezi în continuare, și viitoarea dumitale oprire este la Moscova.

– Credeam că dumneavoastră, mă rog, că dumneavoastră îmi veți putea povesti sfârșitul istoriei.

Profesorul râse din toată inima, de parcă aș fi spus ceva amuzant.

– Văd că nici măcar bunul meu prieten, profesorul Soler, n-are prea multe informații despre Amelia Garayoa. Tinere, n-ai făcut decât să începi să afli ce s-a întâmplat cu ea. Te asigur că viața acestei femei a fost pasionantă și dificilă, mai cu seamă dificilă. Mă tem că, dacă vrei să afli mai multe despre ea, va trebui să te duci să cauți informații la Moscova.

– La Moscova?

– Da, ți-am spus deja că străbunica dumitale l-a urmat pe Pierre la Moscova. Nu face mutra asta. Ți-am obținut o întâlnire cu profesoara Tania Kruvkoski. Este o femeie remarcabilă și, după părerea mea, un istoric independent, o adevărată autoritate în materie de CEKA, GPU, OGPU, NKVD și KGB. Profesoara Kruvkoski este cea mai indicată să-ți spună totul despre la șederea Ameliei la Moscova. Este una dintre puținele persoane care au fost lăsate să vadă câteva arhive ale KGB-ului, dar cu restricții și cu angajamentul de a nu povesti dincolo de anumite limite. Cu alte cuvinte, i s-a permis să arunce o privire peste arhivele din trecut, din anii 1930 și 1940, să spunem că până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. KGB-ul este scheletul pe care s-a organizat noul stat, astfel că nu i s-a permis să cerceteze nimic din cele întâmplate începând cu anul 1945. I-am telefonat chiar azi-dimineață și, cu toate că n-are niciun chef să te primească, o va face, dată fiind prietenia ei cu profesorul Soler și cu mine. Încă ceva, te sfătuiesc să fii prudent față de ea; Tania Kruvkoski are o fire năbădăioasă și, dacă nu-i câștigi respectul, îți va da brânci pe ușă afară.

M-am întors la hotel, gândindu-mă ce să fac. Era clar că profesorul Muiños considera încheiate conversațiile cu mine și, pe deasupra, îmi fixase peste două zile o întrevedere la Moscova.

Am hotărât să o sun pe mama, la ziar și pe mătușa Marta, în această ordine, ca să știu dacă pot să iau avionul spre Moscova.

Eram obosit; în mai puțin de o săptămână fusesem la Barcelona, la Roma și la Buenos Aires, dar dacă mătușa Marta îmi dădea aprobarea, mă vedeam deja în drum spre Moscova.

Așa cum mă așteptam, mama m-a dojenit. Nu o mai sunasem de patru zile și mi-a reproșat că din cauza mea o durea stomacul.

Nici conversația cu Pepe, redactorul-șef al ziarului, nu a fost prea îmbucurătoare.

– Guillermo, unde te-ai ascuns? Auzi, una e interviul cu profesorul Soler care a fost o bombă de presă, și alta să crezi că vei primi premiul Nobel. Ți-am trimis acasă trei cărți ca să faci o cronică urgentă și n-ai dat semne de viață.

– De acord, Pepe, dar nu mă certa. Uite ce este, cronica acelor cărți poate aștepta, pentru că am ceva mai bun pentru ziar. Ți-am spus că

trebuie să vin la Buenos Aires și tocmai se desfășoară Târgul de Carte, care știi bine că, împreună cu cel de la Guadalajara, din Mexic, sunt cele mai importante din America Latină.

– Băiete, ce nivel! Așadar, la Buenos Aires.

– Da, și o să-ți trimit mai multe cronici referitoare la târg, inclusiv niște interviuri cu câțiva autori și, în plus, n-o să-ți pasez lista cu cheltuieli, dar vreau să mi le plătești mai bine decât cronicile literare, de acord?

Pepe a bombănit ceva vreme, dar a acceptat până la urmă, însă somându-mă să-i trimit prima cronică în mai puțin de o oră.

Nu i-am spus nici da, nici nu și am sunat-o pe mătușa Marta, pe care am găsit-o la fel de prost dispusă, ca de obicei.

– Te distrezi bine? mă întrebă ea ironică.

– Ei bine, da, adevărul e că mă simt bine. Buenos Aires este un oraș uimitor, ar trebui să vii în concediu.

– Lasă-te de idioțenii și spune-mi ce faci acolo!

I-am rezumat evoluția investigației, fără să-i dau prea multe detalii, ceea ce i-a produs o și mai mare iritație, așa încât, atunci când am anunțat-o că trebuie să merg la Moscova, răspunsul ei a fost fulgerător: mi-a trântit telefonul în nas.

M-am hotărât să-mi iau un răgaz ca să mă gândesc ce să fac și, între timp, m-am dus să vizitez Târgul de Carte ca să trimit cronicile la care mă angajasem. Dificultatea va fi aceea de a convinge vreun scriitor să-mi acorde un interviu. La urma urmelor, nu eram acreditat la târg și nu mă aștepta nimeni.

Cu siguranță că am un înger păzitor, pentru că de îndată ce am ajuns în incinta în care avea loc evenimentul literar, m-am întâlnit cu doi tineri scriitori spanioli, invitați să participe la una dintre mesele rotunde organizate de către responsabilii târgului. M-am ținut scai de ei, am asistat la dezbaterea de la masa rotundă care trata despre ultimele tendințe literare și le-am pus câte douăsprezece întrebări fiecăruia din ei, care îmi vor servi ca interviuri; și, cu riscul de a mă considera un profitor, nu m-am despărțit de ei, astfel că am sfârșit prin a cunoaște patru scriitori argentinieni, un editor, doi critici literari și mai mulți scriitorași, așa ca mine.

Când m-am întors la hotel, aveam o „recoltă" suficientă ca să nu mă pun rău cu ziarul și să câștig timp, în cazul în care aș putea până la urmă să plec la Moscova.

Am sunat-o din nou pe mătușa mea la telefon.

– Știi cât e ceasul aici? mă întrebă ea țipând.

– Adevărul e că nu...

Nu mi-a spus, pur și simplu a închis telefonul. Astfel că m-am hotărât să o trezesc pe mama și să-i cer un împrumut ca să mă duc pe cont propriu la Moscova, dar nici ea nu s-a arătat dispusă să mă ajute, pentru că mă considera în continuare vinovat de durerea ei de stomac.

Adio, călătorie, mi-am spus în sinea mea. Cert este că îmi părea nespus de rău, pentru că povestea Ameliei Garayoa devenise o obsesie, nu pentru că a fost străbunica mea, ceea ce îmi era cu totul indiferent, ci pentru că se dovedea a fi o poveste captivantă.

Am lăsat să treacă mai multe ore ca să nu mai trezesc pe nimeni în Spania și i-am telefonat doñei Laura.

Jupâneasa m-a lăsat să aștept aproape zece minute la telefon și am răsuflat ușurat când am auzit glasul bunei doamne.

– Spune-mi, Guillermo, unde ești?

– La Buenos Aires, dar trebuie să vă dau o veste proastă: nu mai pot continua investigația.

– Cum? Ce s-a întâmplat? Profesorul Soler m-a asigurat că ți s-au indicat pașii pe care trebuie să-i faci și că ai o întâlnire stabilită la Moscova.

– Exact asta-i problema. Mătușa Marta nu vrea să mai finanțeze investigația, așa că nu voi putea merge la Moscova. În sfârșit, îmi pare rău, voiam doar să vă spun. Mâine sau poimâine mă voi întoarce în Spania și, dacă nu vă deranjează, voi trece pe acolo să vă mulțumesc pentru ajutorul pe care mi l-ați dat. Adevărul este că fără el n-aș fi putut face niciun pas.

Doña Laura părea că nu mă aude. Rămăsese tăcută, dar la capătul firului mi se părea că îi aud răsuflarea agitată.

– Doña Laura, mă auziți?

– Da, sigur că da. Să-ți explic, Guillermo, vreau să continui investigația.

– Înțeleg, și mie mi-ar plăcea, dar îmi lipsesc mijloacele, astfel că...

– Voi plăti eu cheltuielile.

– Dumneavoastră?

– Mă rog, noi. La început, ne-ai părut... Mă rog, nu ne-ai făcut o impresie prea bună, dar ceea ce ai făcut dumneata cineva tot trebuia s-o facă, iar acum credem că ești persoana potrivită. Trebuie să mergi mai departe. Dă-mi un număr de cont în care îți vom depune bani pentru cheltuielile dumitale. Dar încă ceva, începând din acest moment, dumneata lucrezi pentru noi; asta înseamnă că istoria pe care o vei scrie nu i-o vei putea da și nici nu o vei lăsa s-o citească pe mătușa dumitale Marta, și nici pe ceilalți membri ai familiei dumitale.

– Dar... Eu, adevărul e că nu știu ce să vă spun... Nu mi se pare corect ca dumneavoastră să plătiți această investigație. Nu, nu m-aș simți în largul meu.

– Prostii!

– Nu, doña Laura, nu pot accepta, chiar îmi pare rău, dar nu pot.

– Guillermo, dumneata ai fost cel care s-a prezentat acasă la noi cerându-ne ajutorul ca să poți scrie despre Amelia. Ne-a fost greu să luăm o decizie, dar odată ce am hotărât să avem încredere în dumneata, n-am încetat să te ajutăm, de fapt... În sfârșit, cum bine spui, fără noi n-ai fi putut afla nimic. Ceea ce nu știi este că, mă rog, ai dezlănțuit ceva care nu mai poate fi oprit. Așa că acceptă să lucrezi pentru noi, scrie tot ce afli despre viața Ameliei Garayoa și apoi uită de ea pentru totdeauna.

– Dar de ce acest interes brusc ca eu să investighez viața verișoarei dumneavoastră? Cu siguranță că știți ce s-a întâmplat...

– Nu-mi pune întrebări, ci răspunde: vei lucra pentru noi, da sau nu?

Am șovăit câteva clipe. Adevărul e că nu aveam chef să renunț la investigație, dar, pe de altă parte, nu-mi plăcea să fiu nevoit să primesc bani de la familia Garayoa.

– Nu știu, lăsați-mă să mă gândesc.

– Vreau răspunsul acum, m-a presat doña Laura.

– De acord, accept.

I-am scris un e-mail mătușii Marta, anunțând-o că voi continua investigația cu un alt „sponsor" și, cum îmi închipuiam, la scurt timp, m-a sunat la telefon țipând la mine.

– Dar ești nebun! Ți-ai pierdut mințile! Crezi că voi permite ca un necunoscut să te plătească pentru investigarea istoriei bunicii mele?

Guillermo, o să punem capăt acestei afaceri. Am avut o idee care s-a dovedit a fi mai complicată decât prevăzusem; întoarce-te la Madrid, povestește-mi ce ai aflat și atunci voi hotărî ce să fac, dar, cum probabil îți poți da seama, n-o să-ți finanțez înconjurul lumii.

– Îmi pare rău, mătușă, m-am angajat deja față de niște persoane să continui și să le predau lor rezultatul investigației.

– Dar cine sunt aceste persoane? Nu voi consimți să scoți la iveală rufele murdare ale familiei în fața nu știu cui.

– În această privință sunt de acord cu tine, dar, să-ți explic: Amelia Garayoa, în afară de tine, căreia ți-a fost bunică, avea și alte rude care sunt la fel de interesate ca și tine să afle ce s-a întâmplat cu ea, așa că totul va rămâne în familie.

Mama m-a sunat mai târziu spunându-mi că vreau să-i amărăsc existența. Tocmai avusese un scandal din cauza mea cu sora ei. Dar și eu luasem o hotărâre și am început să mă gândesc că faptul de a lucra pentru doña Laura și doña Melita era cel mai nimerit; la urma urmelor, fără ele n-aș fi putut face un pas ca lumea. În plus, eram sătul să fiu nevoit să cerșesc de la mătușa Marta fiecare euro de care aveam trebuință.

9

Nu știu ce temperatură o fi fost la Moscova în primăvara anului 1938. dar în cea din 2009 era un ger cumplit.

Eram fericit că mă aflu într-un oraș care mi se părea plin de mistere. Cum, spre surprinderea mea, doña Laura mă sunase ca să-mi spună că făcuse o depunere în contul meu curent și că, pe deasupra, îmi rezervase o cameră la hotelul Metropol, aveam impresia că totul va merge ca pe roate.

Ia te uită ce mai lux! m-am gândit eu când am intrat în holul de la Metropol. Bineînțeles că orașul pe care îl zărisem prin geamurile taxiului nu părea să aibă nimic de invidiat orașelor New York, Paris sau Madrid, doar că în câteva minute văzusem mai multe automobile Maserati și Jaguar decât în toată viața mea. Ei comedie, foștii comuniști nu au pierdut timpul ca să se pună la zi cu sistemul capitalist! mi-am spus eu.

Odată instalat în cameră, m-am apucat să-mi fac „lecțiile" și am sunat-o pe profesoara Tania Kruvkoski.

Profesoara vorbea engleza – slavă Domnului! – și ne-am înțeles numai-decât, dar am avut o mare surpriză când mi-a spus că, dacă prefer, putem vorbi în spaniolă. Am stabilit o întâlnire pentru a doua zi de dimineață la ea acasă; după cum mi-a explicat, nu era departe de hotelul Metropol, așa că puteam merge în pas de plimbare.

Am profitat de restul zilei ca să vizitez orașul, am fost la mormântul lui Lenin, m-am plimbat prin Piața Roșie, am văzut Catedrala Sfântul Vasile și m-am rătăcit pe străzile animate, pline de baruri, restaurante și magazine de îmbrăcăminte de cele mai sofisticate mărci.

Habar nu aveam cum o fi fost Moscova înainte de a cădea Zidul Berlinului, dar ceea ce vedeam acum cu ochii mei era chintesența capitalismului surprinsă în orașul acela. Desigur că nu semăna cu orașul pe care mi l-a descris mama: cenușiu, sărac și trist. E adevărat că ea făcuse un *tour* prin Uniunea Sovietică în plină eră comunistă și, dacă ar vedea-o acum, ar crede că are halucinații, că vede totul în culori.

Apartamentul în care locuia profesoara Kruvkoski era mic, dar confortabil, cu rafturi de lemn pline de cărți, draperii de creton, o canapea, două fotolii tapițate în catifea verde și o masă de sufragerie plină de hârtii. Profesoara era exact cum mă așteptam să fie: o femeie în vârstă, plinuță, cu părul alb prins într-un coc. M-a mirat rochia ei înflorată, aproape tinerească și broboada de lână pe umeri.

Dar, în spatele înfățișării ei de bunicuță duioasă, am găsit o femeie energică, deloc dispusă să-mi dăruiască vreo secundă în plus din timpul său, astfel că avea pregătite mai multe dosare despre Pierre Comte și Amelia.

– Colegii mei, profesorul Soler și profesorul Muiños, m-au rugat să vă spun ce s-a întâmplat cu Pierre Comte și cu Amelia Garayoa când au ajuns la Moscova în februarie 1938. Bun, nu știu dacă veți face însemnări...

– Aș prefera să înregistrez conversația, deoarece dumneavoastră vorbiți o spaniolă excelentă, i-am răspuns eu cu intenția de a o flata.

– Faceți cum doriți. Nu dispun de prea mult timp. Vă voi dedica această dimineață, dar niciun minut mai mult, mă avertiză ea.

Am încuviințat, punând în funcțiune un minireportofon.

– După cum știți, perversitatea tovarășului Stalin n-avea limite. Nimeni nu era în siguranță, toți erau suspecți și, pe vremea aceea, epurările se succedau zilnic. Încetul cu încetul, a reușit să-i înlăture pe oamenii care au luptat în prima linie pentru revoluție, bolșevici plini de abnegație, care au fost acuzați de trădare. Nimeni n-avea capul sigur pe umeri. Stalin se bizuia în politica sa criminală pe oameni fără scrupule, dispuși să se ploconească în fața lui și să comită cele mai cumplite atrocități, doar ca să-l slujească, crezând că astfel își câștigau dreptul la viață, dar multe dintre aceste ființe abjecte și-au încheiat și ele rău zilele, pentru că Stalin nu era mulțumit și nici recunoscător nimănui.

– Dată fiind vârsta dumneavoastră... Mă rog... Credeam că ați fost revoluționară în tinerețe.

– Sunt o supraviețuitoare. Când trăiești într-un regim de teroare, singurul lucru la care năzuiești este să mai câștigi o zi de viață și îți pleci capul; nu vezi, nu auzi, aproape nu simți, temându-te să nu atragi atenția. Teroarea anulează ființele omenești și, ca să poată supraviețui, scoate din ele la iveală cele mai rele instincte. Dar acum nu e vorba despre viața mea, ci despre Comte și Garayoa.

– Da, da, scuzați-mă că v-am întrerupt, credeam că ați fost o comunistă convinsă.

Profesoara ridică din umeri și mă privi cu o expresie neprietenoasă, așa că am ales să tac.

– Familia mea a participat la Revoluția din Octombrie, dar asta nu ne-a garantat nimic; tatăl meu și câțiva unchi și veri au murit în gulaguri, pentru că, la un moment dat, au îndrăznit să spună cu voce tare ceea ce era evident: că sistemul nu funcționa. Nu înseamnă că ar fi crezut că doctrina comunistă n-avea răspunsurile adecvate pentru edificarea unei lumi mai bune; ei considerau că cei care conduceau țara nu o făceau cu pricepere. Stalin a ucis prin înfometare mii de țărani... Dar asta e deja istorie, alta decât cea pe care ați venit s-o aflați. V-am spus deja că, pentru a supraviețui, sfârșești prin a te adapta la împrejurări și în familia mea am învățat să plecăm capul și să tăcem. Putem continua?

– Da, da, iertați-mă.

«Amelia și Pierre s-au instalat în casa mătușii lui, Irina, sora mamei sale. Era măritată cu un funcționar de la Ministerul de Externe, Gheorghi, un om fără vreo funcție sau importanță deosebită. Aveau un fiu, Mihail, jurnalist, mai tânăr decât Pierre și însurat cu Annuška, o frumusețe de femeie, dedicată teatrului. Casa avea două camere și un mic salonaș, care a devenit dormitorul lui Pierre și al Ameliei.

A doua zi după sosire, Pierre s-a prezentat la sediul NKVD-ului din piața Dzerjinski, cel cunoscut sub numele, de tristă amintire, Lubianka...

Pierre nu a fost primit de niciun responsabil marcant al NKVD-ului. Un funcționar de rang inferior l-a informat că din momentul acela era la deplina dispoziție a NKVD-ului și că i se va atribui în curând o misiune.

Între timp, trebuia să scrie amănunțit tot ce știa despre rețeaua lui Krisov, din care făcuse parte, precizând numele și datele tuturor agenților „orbi" care au colaborat în Europa cu NKVD-ul.

Pierre a protestat. Dacă se afla acolo, a spus el, era ca să ajute la organizarea unei vizite, pentru celebrarea unui congres al intelectualilor din lumea întreagă. Funcționarul nu a mai umblat cu menajamente și l-a amenințat: ori va îndeplini ordinele, ori va fi considerat trădător.

Pierre nu a îndrăznit să mai discute și a acceptat în silă instrucțiunile bărbatului.

– Veți lucra în Departamentul de Identificare și Arhivă, ajutându-l pe tovarășul Vasiliev.

În momentul acela, Pierre și-a amintit că Igor Krisov îi vorbise despre un prieten căzut în dizgrație, un anume Ivan Vasiliev, și s-a întrebat dacă nu cumva o fi aceeași persoană.

Ivan Vasiliev avea pe vremea aceea treizeci și cinci de ani. Era un bărbat înalt, foarte voinic, și lucrase de la înființare în Departamentul Exterior al NKVD-ului.

Biroul unde era situat Departamentul de Identificare și Arhivă era amplasat într-unul din subsolurile de la Lubianka și, pentru a ajunge la el, trebuia să coboare niște scări unde nu era ceva neobișnuit să se întâlnească cu deținuți care mergeau cu capul plecat, știind că de acolo rareori se scăpa cu viață.

Vasiliev i-a arătat lui Pierre masa la care avea să lucreze și care era luminată de un bec cu putere mare. De-abia avea loc să se miște, pentru că niște fișete imense acopereau fiecare palmă de perete.

– Ați fost prieten cu Igor Krisov? l-a întrebat Pierre de îndată ce s-a așezat.

Ivan Vasiliev l-a privit cu asprime, reproșându-i din priviri că a rostit numele acela. Apoi a înghițit în sec și și-a căutat cu grijă cuvintele ca să răspundă.

– Știu că ați fost unul dintre agenții tovarășului Krisov, un trădător de cea mai joasă speță.

Pierre a tresărit auzind răspunsul și a fost cât pe-aci să dea replica, dar ochii lui Vasiliev i-au atras atenția să-și țină gura.

Vasiliev s-a cufundat în hârtiile sale și, din când în când, se ridica. ducându-se la alte mese unde alți oameni ca el lucrau în tăcere. Într-una dintre acele ocazii, trecând aproape de masa lui Pierre, a lăsat să-i alunece o hârtie. Acesta a fost uimit și a deschis-o.

„Nu fiți prost și nu puneți întrebări care ne pot compromite pe amândoi. Când voi putea, voi sta de vorbă cu dumneavoastră."

Când Pierre s-a întors acasă la mătușa Irina seara târziu, Amelia îl aștepta nerăbdătoare.

– Ce s-a întâmplat? De ce n-ai sunat să spui că ești bine? îi reproșă ea îngrijorată, în franceză, limbă în care se putea înțelege și cu unchiul și mătușa lui Pierre.

Le-a povestit Ameliei și rudelor sale fiecare amănunt trăit în ziua aceea de lucrú, fără să omită sentimentul său de neliniște și dezamăgire. Nu aceea era „patria" căreia îi dăruise tot ce avea mai bun în el însuși. Mătușa sa Irina l-a rugat să vorbească mai încet.

– Nu vorbi atât de tare și fii prudent, ori o s-o sfârșim cu toții la Lubianka! îl certă ea.

– Dar de ce? Oare nu se poate vorbi liber? întrebă Amelia cu o oarecare naivitate.

– Nu, nu se poate, spuse unchiul Gheorghi pe un ton sentențios.

Pierre și Amelia s-au pomenit dintr-odată că mitul pentru care sacrificaseră atât de mult era un monstru necruțător care îi putea devora, fără să poată cineva mișca un deget ca să-l împiedice.

– Așadar, ai fost amăgit, spuse unchiul Gheorghi.

– După spusele lui, este evident, sublinie mătușa Irina.

– Krisov te-a avertizat, îi aminti Amelia.

– Cine e Krisov? vru să știe mătușa Irina.

– Omul pentru care am lucrat… răspunse Pierre.

– Omul lui de legătură, spuse Amelia.

– Nu-i momentul pentru reproșuri, dar… în sfârșit... să fii spion nu e cea mai bună îndeletnicire. Mătușa Irina nu voia să-și ascundă supărarea provocată de acea activitate a nepotului său. Să te ocupi cu iscodirea celorlalți și apoi să-i denunți…

– N-am denunțat niciodată pe nimeni! protestă Pierre. Singura mea sarcină a fost aceea de a culege informații care ar fi putut servi Uniunii Sovietice și revoluției.

– Pierre n-a făcut nimic rău, îl apără Amelia.

– Să spionezi este o îndeletnicire de pungași! insistă mătușa Irina.

– Hai, femeie, nu te enerva, nepotul tău este unul dintre nenumărații naivi care au crezut povestea cu revoluția; și noi am crezut în ea și am dat ce era mai bun în noi, a intervenit unchiul Gheorghi.

– Bineînțeles că am făcut-o, dar Stalin este...

– Taci! Acum tu ești cea imprudentă, știi că pereții au urechi. Vrei să ne aresteze pe toți? îi aminti unchiul Gheorghi.

Mătușa Irina și-a împletit degetele ca să-și ascundă crisparea. Ar fi vrut să nu fi fost nevoită să-l primească pe nepotul ei, dar Olga era singura ei soră și singura ei speranță în cazul în care ar putea ieși într-o bună zi din imensa închisoare în care se transformase patria ei.

Puțin mai târziu, a venit Mihail și s-a alăturat conversației. Pe tânăr îl deranjau comentariile lui Pierre.

– Voi exagerați! protestă Mihail vorbind rusește. Bineînțeles că sunt probleme! Acum construim un regim nou, o Rusie unde nu mai există robi, ci oameni liberi, și trebuie să învățăm să fim responsabili de noi înșine. E firesc să se comită greșeli, dar importantă este calea pe care am pornit și unde ne va duce. Se trăia cumva mai bine pe vremea țarului? Nu, și o știți foarte bine.

– Ba eu trăiam mai bine pe vremea țarului, afirmă Irina, privindu-l sfidător pe fiul său. Acum privește în jurul tău și nu vei vedea decât foamete. Oamenii mor de foame, chiar nu vezi? Nici măcar tu, care ești de-ai lor, n-ai mai mult decât majoritatea nenorociților din țara asta. Da, fiule, da, trăiam mai bine pe vremea țarului.

– Dar tu nu ești măsura tuturor oamenilor din Rusia, tu erai o burgheză privilegiată. Privește în jurul tău, mamă, acum suntem toți egali, avem aceleași șanse.

– Oamenii mor de foame și dispar în închisori pentru că protestează; Stalin e mai rău decât țarul, răspunse Irina.

– Dacă n-ai fi mama mea...

– M-ai denunța? Stalin a reușit să putregăiască sufletul Rusiei, pentru că n-ai fi tu primul fiu care și-ar denunța părinții. Dar Stalin nu e singurul vinovat, el este doar discipolul privilegiat al lui Lenin, pe care îl considerați un zeu. Cu el, demnitatea umană a încetat să mai aibă un sens, a prefăcut-o într-o monedă devalorizată.

– Ajunge, Irina! Nu vreau această discuție în casă. Iar tu, fiule... Vei vedea într-o zi realitatea așa cum este ea, dincolo de iluziile și visurile tale. Am fost bolșevic, am luptat pentru revoluție, dar n-o recunosc. Tac din gură, pentru că vreau să trăiesc și nu doresc să-ți aduc prejudicii și pentru că sunt un laș.

– Tată!

– Da, fiule, sunt un laș. Am luptat pentru revoluție și a fost cât pe-aci să-mi pierd viața și nu mi-a fost frică. Dar acum tremur la gândul că aș putea să fiu dus la Lubianka să mărturisesc vreun delict inexistent, așa cum li s-a întâmplat unor prieteni, sau să fiu trimis la vreunul dintre acele lagăre de muncă din Siberia, de unde nu te mai întorci niciodată.

– Eu cred în revoluție, răspunse Mihail.

– Și eu am făcut revoluția, dar nu asta, care este un coșmar dezlănțuit de Stalin.

– Stalin veghează pentru ca nimeni să nu se abată de la țelurile revoluției! strigă Mihail.

Au rămas tăcuți, istoviți, fără să se privească unii pe alții. Amelia și Pierre se simțeau înspăimântați de ceea ce tocmai auziseră.

Irina a luat-o de mână pe Amelia încercând să o îmbărbăteze.

– Nu te speria, sunt discuții de familie, dar Mihail ne iubește și n-ar mișca niciodată un deget împotriva noastră.

Au tăcut auzind zgomotul cheii în broască. Annuška se întorcea de la serviciu și, cu toate că era măritată cu Mihail, nici Irina, nici Gheorghi nu vorbeau liber de față cu ea.

– Uf! După fețele pe care le aveți, văd că iar v-ați certat, spuse ea intrând în salonaș.

– Părinții mei sunt prea critici în privința revoluției, răspunse Mihail.

– Sunt prea în vârstă și nu înțeleg că, pentru a nu ne abate de la țelurile revoluției, trebuie să-i stârpim pe dușmani.

Amelia nu a spus nimic, dar nu era sigură că Annuška avea dreptate.

În noaptea aceea, când toți dormeau, Amelia s-a apropiat de Pierre. Cei doi împărțeau o saltea întinsă pe jos.

– Trebuie să plecăm de aici, îi șopti ea la ureche.

– Din casa unchilor mei?

– Din Uniunea Sovietică. Suntem în pericol.

– E imposibil, nu mă vor lăsa să plec, și nici pe tine.

– Ne vom gândi la ceva, dar trebuie să plecăm. Simt că mă sufoc. Mi-e frică.

Pierre i-a strâns mâna, frica lui era și mai mare.

Mătușa Irina a început să-i dea lecții de rusă Ameliei. Au fost surprinși să constate că tânăra spanioloaică avea multe cunoștințe de limba rusă.

– De fapt, nu prea am ce să te învăț, te descurci foarte bine, îi spuse mătușa Irina.

– Pierre a fost un profesor bun, răspunse tânăra.

Ea a demonstrat că era o elevă bună, dat fiind că avea o ușurință remarcabilă pentru limbile străine, și în plus, lecțiile o ajutau să depășească situația.

Mătușa lui Pierre s-a dovedit a fi o femeie plăcută care avea grijă de ai săi și se ocupa de treburile casei de când, în urmă cu șase luni, supraviețuise unei delicate operații pe inimă.

La începutul lunii martie, unchiul Gheorghi a anunțat-o pe Amelia că are o slujbă pentru ea.

– La minister, avem un departament la care vin ziare și reviste din toată lumea, în care se vorbește despre Uniunea Sovietică. Acolo se citesc acele articole și se clasifică, iar cele care merită osteneala de a fi traduse ca să le citească ministrul Molotov[1] se traduc în rusește.

– Dar eu nu stăpânesc rusa, se scuză Amelia.

– Nu e vorba să traduci ceva, pur și simplu citești presa spaniolă, germană și franceză și dacă e ceva care merită, o treci șefului departamentului și acesta

[1] Viaceslav Mihailovici Molotov (1890–1986), om politic și diplomat sovietic. Între anii 1930–1941 a îndeplinit funcția de președinte al Consiliului Comisarilor Poporului, iar între 1939–1949, pe cea de ministru al Afacerilor Externe. (n.tr.)

o va trimite spre traducere, dar cred că și tu ai putea s-o faci. Este o activitate ca oricare alta; nu mai poți sta acasă, n-ar fi bine.

– Dar sunt străină...

– Da, spanioloaică și membră a Partidului Comunist Francez. O revoluționară internațională, răspunse ironic unchiul Gheorghi.

Amelia nu a îndrăznit să refuze și Pierre, la rândul său, a încurajat-o să accepte slujba.

– E mai bine să lucrezi; aici, dacă nu faci nimic, ești considerat suspect: ai putea fi acuzată că ești contrarevoluționară.

Astfel că Amelia a început să meargă în fiecare dimineață la Ministerul de Externe împreună cu unchiul Gheorghi și nu se întorcea la apartament până la prânz. La început, i-a fost greu, cu toate că se descurca în rusă, deoarece colegii de serviciu o priveau cu neîncredere. Șeful departamentului i-a explicat că nu are voie să vorbească cu nimeni despre conținutul articolelor publicate în presa din străinătate și, dacă exista vreunul critic la adresa Uniunii Sovietice, trebuia să i-l predea lui personal.

În ziua de 13 martie, unchiul Gheorghi a sosit acasă pradă unei mari agitații.

– Hitler a anexat Austria la Germania! anunță el.

– Știu, tată, răspunse Mihail, omul ăsta e un pericol pe care cineva va trebui să-l oprească.

– Și noi vom fi cei care o vom face? vru să știe Annuška.

– S-ar putea, afirmă unchiul Gheorghi, dar, deocamdată, politica noastră este să observăm fără să intervenim.

În noaptea aceea, Pierre i-a comentat în șoaptă Ameliei că a putut sta de vorbă cu Ivan Vasiliev.

– S-a întâmplat la ieșirea de la birou, s-a prefăcut că m-a întâlnit din întâmplare și am mers o bucată de drum împreună.

– De ce n-ai spus în timpul cinei?

– Pentru că n-am încredere în Mihail. Este vărul meu și, cu toate astea, n-am încredere, e un fanatic, iar Annuška nu e mult mai brează decât el. Sunt membri de partid care se bucură de încrederea șefilor lor.

– Și ce ți-a spus Ivan Vasiliev?

– Mi-a recomandat prudență. Se pare că deocamdată mă țin sub observație și vor să mă pună la încercare pentru că n-au încredere în mine, pentru că am fost unul dintre agenții tovarășului Krisov. Vasiliev crede că mă vor ține două luni în departament și după aceea vor hotărî ce vor face cu mine, el zice că cel mai bun lucru care mi se poate întâmpla este să uite de mine.

– Și când crede că te vor lăsa să te întorci la Buenos Aires?

Pierre a rămas tăcut și a prins-o cu putere de mână pe Amelia înainte de a răspunde.

– Nu știe, spune că poate niciodată.

– Dar părinții tăi pot să te cheme cu insistență!

– Ei știu că am rude aici: mătușa Irina, unghiul Gheorghi... Dacă părinții mei ar protesta, s-ar putea lua măsuri împotriva unchiului și a mătușii mele, astfel că ei se bizuie pe faptul că n-o vor face.

– Pierre, ești cetățean francez, să mergem la ambasada Franței.

– Nu mă vor lăsa nici să mă apropii; după părerea lui Vasiliev, sunt urmărit.

– Dar tu nu faci nimic rău... Ce ți-a mai spus Vasiliev?

– Că s-ar putea să mă interogheze și că trebuie să fiu pregătit pentru asta; sunt unii care nu trec de un interogatoriu.

– Nu, Pierre, nu-ți pot face nimic, nu pot tortura un cetățean francez. Cât despre mine... sunt spanioloaică. Nu ne pot reține împotriva voinței noastre. Vreau să plecăm. Ai venit de îndată ce ți-au cerut, dacă ai fi făcut ceva împotriva Uniunii Sovietice, n-am mai fi aici, așa că n-au de ce să fie neîncrezători. Ei sunt cei care te-au amăgit spunând că vor să participi la acel congres al intelectualilor care va avea loc în iunie.

– Taci, vorbește mai încet, altminteri o să ne audă Mihail și Annuška, i-a cerut Pierre.

– Nu trebuie să-ți fie frică de ei.

– Ei bine, mi-e frică și ar trebui să-ți fie și ție. Să nu crezi că Annuška îți este prietenă, încearcă doar să te tragă de limbă.

Ivan Vasiliev avea dreptate. Într-o după-amiază, când Pierre se pregătea să plece de la birou ca să se întoarcă acasă, s-au apropiat de el doi bărbați.

– Însoțiți-ne, tovarășe, îi ordonă unul din ei.

– Unde? întrebă Pierre tremurând.

– Întrebările le punem noi, dumneavoastră doar vă supuneți ordinelor.

Trei zile și trei nopți a petrecut Pierre în carcerele de la Lubianka fără să-i spună cineva de ce se află acolo. Apoi, într-a patra zi, doi bărbați l-au dus într-o sală de interogatorii unde îl aștepta un bărbat mic de statură, dar solid, cu păr rar și o privire de gheață.

Bărbatul i-a arătat un scaun pe care să se așeze și, fără să-l privească, a început să citească niște hârtii pe care le avea pe masă. Lui Pierre, aceste minute i s-au părut nesfârșite.

– Tovarășe Comte, aveți posibilitatea să faceți în așa fel încât lucrurile să fie ușoare sau dificile.

– Eu... eu nu știu ce se întâmplă.

– Ah, nu? Păi, ar trebui să știți. Ați lucrat pentru un trădător.

– Eu... eu... eu nu știam că tovarășul Krisov era un trădător.

– Nu știați? E ciudat, deoarece el vă considera unul dintre cei mai buni agenți ai săi; erați un om de cea mai mare încredere.

– Da, mă rog, eu făceam tot ce îmi cerea Krisov, era omul meu de legătură, nimic mai mult. N-am fost niciodată prieteni.

– Și nu v-a spus niciodată că are de gând să dezerteze?

– Absolut deloc! V-am spus că nu eram prieteni; de altfel, când a dezertat, eu nu mai lucram la ordinele sale, eram la Buenos Aires.

– Da, știu asta, și mai știu și că tovarășul Krisov a venit acolo să vă vadă. Ciudat, nu-i așa?

– L-am informat pe omul meu de legătură din Buenos Aires despre vizita lui Krisov și despre tot ce mi-a spus.

– Știu, știu. Un mod de a vă acoperi în cazul în care v-ar fi văzut cineva împreună cu Krisov. Ați fi putut pregăti foarte bine amândoi ce trebuia să-i spuneți omului dumneavoastră de legătură.

– Nici vorbă de așa ceva! Krisov s-a prezentat pe neașteptate și am avut o mică discuție, l-am făcut chiar și trădător.

– Vrem să știm unde se află tovarășul Krisov.

– Nu știu, nu mi-a spus.

– Și aveți pretenția să vă cred? Haideți să vedem, un vechi agent precum Krisov fuge și își dă osteneală să călătorească până în Argentina ca să vă vadă și să vă spună de ce a hotărât să fugă. Ne luați drept proști?

– Dar așa a fost... El... Mă rog, a zis că se simte răspunzător pentru agenții săi, pentru toți cei care au lucrat cu el. În plus... a insinuat că cel mai bun loc ca să dispară este America Latină.

– Trădătorul Krisov avea mulți prieteni printre susținătorii tovarășului Troțki.

– Nu știam, n-am vorbit niciodată despre chestiuni personale, nu știu cine erau prietenii lui...

– Tovarășe Comte, vreau să vă reîmprospătați memoria, să-mi spuneți unde se află trădătorul Krisov. Vom ști să vă fim recunoscători pentru această informație... În caz contrar...

– Dar dacă nu știu!

– Vă vom ajuta să vă amintiți.

Bărbatul s-a ridicat și a ieșit din încăpere, lăsându-l pe Pierre tremurând. Peste un minut au intrat doi oameni care l-au dus îndărăt în celula în care fusese închis în cele trei zile anterioare. Pierre a încercat să protesteze, dar un pumn zdravăn în stomac l-a lăsat fără grai. Și a plâns întins pe pardoseala rece a acelei celule întunecoase de la Lubianka.

În prima noapte în care Pierre nu s-a întors acasă la unchiul și mătușa lui, Amelia a așteptat nerăbdătoare până târziu; când nu a mai putut suporta neliniștea, l-a trezit pe Mihail.

– Vărul tău nu s-a întors.

– Și pentru asta mă trezești? S-o fi îmbătat cu vreun prieten sau cu vreo prietenă, așa sunt francezii, răspunse Mihail pe un ton prost dispus.

– Știu cum este Pierre și, dacă nu s-a întors, este pentru că i s-a întâmplat ceva.

– Nu-ți face griji și dormi, o să vezi când se întoarce cum o să-ți îndruge o întreagă poveste.

Amelia s-a întors la salteaua pe care dormea și a numărat minutele care treceau, până când l-a auzit pe unchiul Gheorghi că s-a trezit.

– Unchiule, Pierre nu s-a întors, sunt îngrijorată.

– Eu și Irina n-am închis un ochi gândindu-ne la el. O să încerc să aflu ce s-a întâmplat.

Amelia nu voia să meargă la serviciu, avea de gând să se prezinte la Lubianka să întrebe de Pierre, dar mătușa Irina i-a scos din cap această idee.

– Nu fi nesăbuită, cel mai bun lucru pe care îl putem face este să așteptăm.

– Dar nu-i normal că n-a venit! se plânse Amelia.

– Nu, nu este, dar în Rusia nu mai e nimic normal. Așteaptă ca Gheorghi să ne spună ceva și... Mă rog, o să-i cer lui Mihail să încerce și el să afle ce s-a întâmplat.

După-amiază, când Amelia se întorcea de la serviciu, se ruga să-l găsească pe Pierre acasă la unchiul și mătușa lui. Dar Irina i-a spus că nu aflaseră nimic despre el, așa că cele două femei au așteptat stând jos în tăcere să sosească Gheorghi, însă și acesta le-a mărturisit că nu putuse afla nimic. Îi telefonase unui prieten al cărui cumnat lucra la Lubianka și, de cum i-a spus despre ce e vorba, omul i-a închis telefonul, somându-l să nu-l mai sune niciodată.

Mihail și Annuška au sosit puțin mai târziu. El a surprins-o pe Amelia spunându-i că avusese atât de mult de lucru, încât nici măcar nu își putuse face griji pentru absența lui Pierre.

– Cum e cu putință să fii așa? țipă Amelia la el. Pierre este vărul tău!

– Și de ce ar trebui să-mi fac griji pentru el? E destul de mare. Dacă nu s-a întors este pentru că n-a vrut. Și dacă a făcut ceva, atunci să-și asume consecințele.

Amelia a ieșit din casă trântind ușa. Era hotărâtă să se prezinte în poartă la Lubianka și să întrebe de Pierre. Unchiul Gheorghi a ieșit în urma ei, încercând să o convingă să fie prudentă sau altminteri putea să bage toată familia în încurcătură.

– Sunt familii întregi care suferă represalii pentru că vreunul dintre membrii săi este considerat contrarevoluționar. Sunt trimiși în lagăre de muncă, la minele de sare, chiar și în spitale, de unde ies complet smintiți. Nu ne pune în primejdie, Amelia, te rog.

Dar ea nu i-a dat ascultare și a ieșit în stradă hotărâtă să se prezinte la Lubianka. Mergea grăbită, înfricoșată și mânioasă, când a băgat de seamă că un bărbat venise lângă ea.

– Vă rog, luați-o la dreapta la primul colț și urmați-mă. Vreau să vă ajut.

– Cine sunteți dumneavoastră? întrebă Amelia tresărind de spaimă.

– Ivan Vasiliev. Am așteptat toată după-amiaza în împrejurimile casei; n-am îndrăznit să urc în apartament.

Amelia i-a dat ascultare bărbatului, regretând faptul că nu se gândise să se ducă să-l vadă. Dacă cineva îi putea spune unde se afla Pierre, acela era Vasiliev.

L-a urmat o bună bucată de drum, până la o clădire sumbră de apartamente unde bărbatul a intrat și a urcat grăbit scările până la primul etaj. Acolo a vârât o cheie în ușă și a intrat în apartament, urmat de Amelia.

– Nu putem sta multă vreme aici, o preveni Ivan Vasiliev.

– Nu e casa dumneavoastră? întrebă Amelia uimită.

– Nu, nu este, aici locuiește un prieten care nu se află acum la Moscova. Vom putea sta de vorbă liniștiți.

– Unde este Pierre?

– E arestat, îl țin într-o celulă la Lubianka.

– Dar de ce? N-a făcut nimic. Pierre este un comunist bun.

– Știu, știu, nu-i nevoie să fii un comunist rău ca să fii arestat. Îl vor pe Krisov și sunt convinși că Pierre știe unde este.

– Dar nu știe! Nu i-a spus.

– Igor Krisov a fost unul dintre cei mai buni prieteni ai mei, am luptat împreună și... Mă rog, am avut o prietenie foarte specială.

Amelia l-a privit cu uimire pe Ivan Vasiliev. Krisov îi mărturisise lui Pierre că era homosexual și, din vorbele lui Vasiliev, se deducea că și acesta putea fi la fel. El a părut că-i citește gândurile.

– Să nu mă înțelegeți greșit. Am fost tovarăși buni, doar atât, apoi el a plecat la Londra. Avea o acoperire perfectă, deoarece una din bunicile lui era irlandeză. El stăpânea engleza, precum și franceza și germana, avea un mare talent pentru limbile străine. Pierre mi-a spus că și dumneavoastră aveți acest talent. În sfârșit, în pofida despărțirii noastre, am păstrat mereu afecțiunea și prietenia, cu toate că ei cred că ne-am detestat.

– Ei?

– Da, șefii Serviciului Extern al NKVD-ului. Igor a spus că lucrul cel mai bun ca să ne protejăm unul pe celălalt era să trecem drept dușmani neîmpăcați și am întreținut această farsă ani întregi. Eu l-am avertizat că pierduse încrederea șefilor noștri.

– Știu, i-a spus-o lui Pierre. De ce este Krisov atât de important?

– Era unul dintre principalii agenți din Europa și știe multe: nume, coduri, conturi bancare, moduri de operare... Se tem ca nu cumva să vândă cuiva toate aceste informații.

– De ce?

– Pentru că sunt niște asasini nerușinați și ei ar face-o, așa că se gândesc că și ceilalți sunt în stare de aceleași infamii ca și ei.

– Și cine ar putea cumpăra aceste informații?

– Oricine, Uniunea Sovietică are mulți dușmani. Anglia ar fi dispusă să plătească un preț bun ca să cunoască numele agenților sovietici care operează acolo. Guvernul britanic este îngrijorat de avântul ideologiei comuniste printre tinerii universitari din țara lor.

– Dar Krisov...

– Igor era scârbit de ce se întâmplă aici, ca și toți cei care au un minimum de bun-simț. Peste noapte, oricine poate deveni un „dușman al poporului"; e de-ajuns un denunț, o bănuială. Ei ucid oameni fără milă.

– Cine?

– O fac în numele revoluției, ca să o apere de dușmani. Și să nu credeți că se înverșunează doar împotriva burghezilor, aici nimeni nu scapă de a fi acuzat drept contrarevoluționar, până și țăranii sunt persecutați. Știți câți culaci au fost uciși?

– Nu știu ce sunt culacii...

– V-am mai spus, țărani, mici proprietari atașați de pământul lor care refuză să renunțe la el sau să ducă la îndeplinire planurile stupide ale comitetelor de partid.

– Ce vor face cu Pierre?

– Îl vor interoga până când va mărturisi ce vor ei. Ori poate că se vor convinge că nu știe nimic despre Krisov. Nimeni nu iese de la Lubianka.

– Pierre este francez!

– Și rus, mama lui este rusoaică.

– E multă lume care știe că suntem aici, nu le convine ca lumea să afle că există persoane care dispar la Moscova.

– Și cine o să creadă așa ceva? Cum veți demonstra că îl țin închis la Lubianka?

– Dumneavoastră…

– Nu, dragă, nu! Eu voi nega că v-aș fi spus ceva și, dacă e nevoie, voi spune că întâlnirea în acest apartament a fost una amoroasă.

Amelia l-a privit cu oroare și a citit în ochii lui Ivan Vasiliev că este dispus să supraviețuiască: nu conta ce ar fi trebuit să facă, nici pe cine ar fi trebuit să sacrifice.

– Ce pot să fac? întrebă Amelia pe un ton disperat.

– Nimic. Nu puteți face nimic. Cu puțin noroc, Pierre va fi condamnat la vreun lagăr; dacă nu-l vor condamna pentru mulți ani și reușește să scape cu viață, va avea noroc.

Au rămas tăcuți. Ameliei îi venea să plângă și să țipe, dar s-a stăpânit.

– Mie ce mi se va întâmpla?

– Nu știu. Poate că se mulțumesc doar cu Pierre. În dosarul dumneavoastră se spune că sunteți o comunistă entuziastă și o agentă „oarbă", așa că se presupune că nu știți nimic.

– Nu știu ce vor ei, dar știu despre ei ceea ce n-aș fi vrut niciodată să aflu.

– Când ești tânăr ai aroganța de a crede că poți schimba lumea și… iată ce am făcut aici, am prefăcut țara noastră în antecamera infernului, a încercat Ivan Vasiliev să o consoleze.

– Au trădat revoluția, spuse Amelia pe un ton sentențios.

– Credeți cu adevărat? Nu, Amelia, nu. Lenin și noi toți cei care l-am urmat orbește credeam că nu se poate face o revoluție fără vărsare de sânge, că teroarea era necesară. Revoluția noastră a plecat de la o premisă, și anume că viața oamenilor nu este ceva extraordinar și că a o considera sfântă ține de religie, iar aici s-a decretat moartea lui Dumnezeu.

– Mă vor aresta?

– Nu știu, sper că nu. Dar urmați-mi sfatul, când veți vorbi cu colegii dumneavoastră de serviciu, arătați-vă drept o comunistă fanatică, convinsă că trebuie să fie epurat oricine nu urmează întocmai ceea ce vrea Stalin.

Nu vă exprimați nicio îndoială, doar convingerea că partidul are întotdeauna dreptate.

– Îmi vor permite să plec?

– Nu știu, poate că da sau poate că nu.

– Nu mi-ați dat un răspuns.

– Nu-l am.

– Ce pot face pentru Pierre?

– Nimic. Nimeni nu poate face nimic pentru el.

S-au înțeles să se vadă peste o săptămână în același loc. Ivan i-a promis că va încerca să-i aducă vreo veste despre Pierre.

Pe când mergea înapoi spre casă, Amelia se gândea ce să le spună unchiului și mătușii lui Pierre și, mai ales, lui Mihail și Annușkăi. Singurul lucru care îi era clar era că în niciun caz nu putea destăinui ce vorbise cu Ivan Vasiliev.

Când a ajuns acasă, mătușa Irina pregătea cina și unchiul Gheorghi discuta cu fiul său Mihail, în vreme ce Annuska își dădea cu ojă pe unghii și se prefăcea că e indiferentă.

– Unde-ai fost? o întrebă Mihail, fără să-și ascundă supărarea.

– Am făcut o plimbare. Aveam nevoie să iau aer.

– Ai fost la Lubianka? insistă el.

– Nu, nu m-am dus. Dar o voi face mâine, cineva trebuie să încerce să afle ceva despre Pierre.

– Poate că el nu e cum îl crezi tu, spuse Mihail cu un oarecare aer misterios.

– Nu știu ce vrei să spui… răspunse Amelia.

– Poate că vărul meu nu este un comunist bun și a trădat partidul.

– Ești nebun! Nu-l cunoști pe Pierre, ne-ar sacrifica mai curând pe noi toți decât partidul.

– Să nu fii chiar atât de sigură, Amelia, insistă Mihail.

Mătușa Irina s-a apropiat indignată auzind ce spune fiul ei.

– Mihail, cum îndrăznești să te îndoiești de vărul tău? Ce știi de spui așa ceva? întrebă mama lui.

– Nimic, nu știu nimic. Era doar o presupunere. Uniunea Sovietică are mulți dușmani, mamă, oameni care nu înțeleg semnificația revoluției

noastre. Dar să nu ne facem griji, poate că Pierre a trebuit să plece într-o călătorie și se va întoarce peste câteva zile.

– Asta nu-i cu putință, Mihail, Pierre n-ar fi plecat niciodată fără să-mi spună, afirmă Amelia.

– Ești puțin cam naivă, interveni Annuška.

– Poate că sunt, dar știi? cred că îl cunosc destul de bine pe bărbatul pentru care mi-am abandonat familia și pe fiul meu și te asigur că Pierre nu este bețiv și nici un bărbat care să lipsească de acasă dacă nu e dintr-o cauză de forță majoră.

– Poate că există această „cauză de forță majoră"; dar să nu ne facem griji, o să apară, insistă Annuška.

– Și dacă nu va fi așa? întrebă tânăra Amelia.

Mihail a ridicat din umeri, așezându-se lângă soția lui.

– Mihail, unde este Pierre? întrebă mătușa Irina, postându-se în fața fiului ei.

Acesta a rămas tăcut, șovăind dacă să-i dea mamei sale un răspuns și a ridicat din nou din umeri.

– Nu știu, mamă.

– Dar el a plecat la lucru ca în fiecare zi și s-a dus la Lubianka. Trebuie să întrebăm de el. Dacă a fost nevoit să plece într-o călătorie, cum zici tu, ne-o vor spune acolo.

Annuška își privea unghiile, satisfăcută după ce le dăduse cu ojă. Părea străină de conversație, în afară de momentele în care, din când în când, îi întâlnea privirea lui Mihail; în ochii lui se putea citi că o îndemna să-și păstreze această atitudine.

– Mâine mă voi duce la Lubianka. Vreau să primesc informații despre Pierre, vreau să-l văd, declară Amelia.

– Va fi o strădanie inutilă, dragă Amelia. Nu te compromite făcând demersuri care nu te vor duce nicăieri, dar care pot să prejudicieze întreaga familie, replică Mihail.

– Să vă prejudicieze? De ce? Pentru că voi întreba de Pierre? Dacă pot să vă prejudiciez din acest motiv, voi pleca din această casă. Chiar mâine. Voi căuta o cameră de locuit și în felul acesta nu veți fi compromiși de prezența mea aici.

– Hai, Amelia, nu fi melodramatică! o întrerupse Annuşka. Îţi amintesc că aici eu sunt actriţa, şi încă una foarte bună. Mihail are dreptate, dacă te prezinţi la Lubianka şi întrebi de Pierre, ne poţi crea probleme. La urma urmelor, ţi-a spus deja că nu ştie nimic. Ce mai vrei?

– Vreau să ştiu unde este Pierre.

– Nu-ţi trece prin minte că ar putea exista altă femeie? o întrebă Mihail râzând.

Amelia a fost cât pe-aci să ţipe şi să-şi exprime tot dispreţul faţă de el, dar s-a abţinut. Nu putea dezvălui ce îi spusese Ivan Vasiliev, aşa că a strâns din pumni până şi-a înfipt unghiile în carne. Orice indiscreţie îl putea costa scump pe Vasiliev, dar şi pe ea şi pe Pierre.

Ştia că, dacă ar vorbi, Mihail nu ar şovăi să o acuze de cine ştie ce delict, prefăcând-o în „duşmancă a poporului". Se mira că nu îşi denunţase încă părinţii, având în vedere că pe vremea aceea se obişnuia ca fiii să denunţe „devierile" părinţilor. Nu de puţine ori poliţia năvălea într-o fabrică, într-o casă, oriunde, ca să aresteze pe cineva denunţat de o rudă, de un prieten, de nevastă, de bărbat sau de un amant.

În realitate, în casa unchiului şi a mătuşii lui Pierre se vorbea cu o libertate neobişnuită şi Amelia credea că era doar o chestiune de timp pentru ca Mihail sau Annuşka să-i denunţe pe Irina şi pe Gheorghi.

Aşa că Amelia a înghiţit în sec şi s-a disprețuit pe ea însăşi pentru că nu lăsa să-i scape vorbele care îi veneau la gură.

– Fata mea, e mai bine să rămâi aici, asta şi-ar dori Pierre. Şi nu-ţi face griji pentru noi, nu ne pricinuieşti niciun fel de încurcătură, spuse mătuşa Irina.

– Vă mulţumesc şi, date fiind împrejurările, având în vedere că acum muncesc, voi contribui la cheltuielile casei.

– Pentru asta nu-ţi face griji, interveni unchiul Gheorghi.

– Amelia are dreptate, trebuie să ajute, de asta munceşte. Ştii, dragă, mi se pare că eşti mai isteaţă decât laşi să se înţeleagă la prima vedere, spuse Annuşka pe un ton sentenţios.

10

În lipsa lui Pierre, zilele au început să pară nesfârșite. Amelia a învățat să-și ascundă sentimentele, să se prefacă în fața lui Mihail și a Annușkăi. Nu își spunea niciodată părerea în vreuna dintre discuțiile pe care le porneau Irina și Gheorghi cu fiul lor Mihail. Era distantă, ca și cum nu ar fi interesat-o nimic din ce se întâmpla în jurul ei. Evita, de asemenea, să se lase atrasă în provocările Annușkăi, care părea că nu are încredere în ea.

După o săptămână, s-a întâlnit din nou cu Ivan Vasiliev. Acesta părea mai îngrijorat decât data trecută.

– Am venit pentru că mă temeam că veți încerca să luați legătura cu mine, dar trebuie să vă spun că nu ne vom mai vedea, cred că sunteți supravegheată și e posibil ca și eu să fiu.

– De unde știți?

– Uitați că lucrez la Lubianka? Am prieteni, aud conversații, citesc câte un document sau altul... Acum câteva zile, au cerut dosarul dumneavoastră, poate că Pierre le-o fi spus ceva.

– N-are ce să spună, eu n-am fost niciodată la curent cu activitățile lui, am aflat din întâmplare că era agent.

– La Lubianka, oamenii sunt în stare să mărturisească orice.

– Spuneți-mi, ce știți despre Pierre?

– Puțin mai mult decât v-am spus săptămâna trecută. Îl interoghează, îl duc în celulă, îl interoghează din nou... Și tot așa, până când le va spune ce vor ei.

– Nu poate spune ce nu știe. Krisov nu i-a zis unde avea de gând să se ascundă.

– Nu contează adevărul, vor continua să-l interogheze până când se satură.

– Ce s-ar întâmpla dacă m-aș prezenta la Lubianka să întreb de Pierre?

– V-ar putea aresta.

– Ați putut să-l vedeți?

– Nu, nici n-am încercat. Știu... Mă rog, vă puteți închipui că îl torturează și că nu se află într-o stare prea bună. Acum trebuie să plecăm. Ieșiți dumneavoastră întâi, eu voi mai rămâne o vreme.

– Când vă voi mai vedea?

– Niciodată.

– Dar...

– Am riscat deja destul, nu pot face nimic mai mult. Dacă lucrurile se vor schimba, știu unde să vă găsesc.

Pierre căuta să-și protejeze capul cu mâinile într-o încercare zadarnică de a evita bastonul de cauciuc pe care anchetatorul îl utiliza cu atâta precizie.

Câte lovituri primise în zorii acelei zile? Anchetatorul părea deosebit de furios. Răsuflarea îi mirosea a votcă și se amesteca cu duhoarea care se răspândea de la subsuori de fiecare dată când bătăușul ridica brațul să-l lovească.

– Vorbește, câine, vorbește! îi striga acesta.

Dar Pierre nu avea nimic de spus și putea doar să lase să-i scape acele urlete de durere care până și lui îi sunau ca fiind neomenești.

Când anchetatorul a obosit să-l mai lovească cu bastonul de cauciuc, l-a îmbrâncit la pământ și i-a vârât o cârpă lungă între dinți; apoi, prinzând capetele acesteia pe după umeri, le-a legat de glezne.

Nu era pentru prima dată când îl supuneau acelei torturi care îl prefăcea într-o roată, cu spinarea încovoiată, în vreme ce primea șuturi furioase din partea anchetatorilor.

Dacă ar fi știut unde era Krisov, ar fi mărturisit; de fapt, ar fi spus orice, dar nimic din ce știa el nu îi interesa pe oamenii aceia, ci numai unde se afla Krisov.

Numele acestuia îi lovea tâmplele ca un ciocan și blestema ziua în care îl cunoscuse. Se blestema și pe sine însuși că putuse să creadă în acel zeu care fusese pentru el comunismul.

Nu mai băuse apă de două zile și își simțea gâtlejul uscat și limba umflată. Nu era pentru prima dată când îl pedepseau lăsându-l fără apă. Temnicerilor săi le plăcea în mod special să le facă pe victimele lor să mănânce hamsii sărate din marea Azov și să le refuze apa vreme de mai multe zile.

Nu știa dacă era noapte ori zi, nici ce zi era, nici de cât timp îndura infernul acela, dar înțelesese ce înseamnă într-adevăr infinitatea timpului, acum, când își dorea cu ardoare moartea. Se ruga, da, chiar așa, se ruga ca una dintre loviturile anchetatorului să-l lase inconștient și să nu mai fie niciodată nevoit să se trezească.

La început, se gândea la Amelia și regreta că o târâse să îmbrățișeze o cauză care se dovedise a fi un coșmar infernal. Dar acum nu-i mai păsa de Amelia, nici de unchiul și mătușa lui, nici de părinții săi, nici de nimeni din cei pe care-i cunoștea. Tot ce-și dorea era să moară, să nu mai sufere.

Unchiul Gheorghi obișnuia să-i relateze Ameliei despre evoluția războiului din Spania. Avea informații de primă mână, deoarece Uniunea Sovietică ajuta tabăra republicană. Și astfel, la sfârșitul lui aprilie, Amelia a aflat că Franco lansase o mare ofensivă pe valea fluviului Ebro până la Mediterană și că împărțise în două teritoriul aflat în puterea trupelor Republicii. În plus, unchiul Gheorghi i-a spus că, din nefericire, Franco se bucura de un avantaj clar și de superioritate aeriană și navală față de trupele republicane.

Amelia se întreba ce s-o fi întâmplat cu părinții, cu unchiul și mătușa ei și, mai ales, cu fiul său. Javier apărea în toate coșmarurile ei, în care vedea copilul murind strivit între case dărâmate. Din când în când, îi scria lungi scrisori verișoarei sale Laura și i le înmâna unchiului Gheorghi, cu speranța că el va ști cum să le facă să ajungă până în Madridul asediat de război.

Îi ura din tot sufletul pe Franco și pe cei care se răzvrătiseră împotriva Republicii, simțind în același timp un dispreț rece față de comunism.

Ea, care profesase cu atâta ardoare și inocență credința aceea, care își părăsise fiul, soțul și familia pentru Pierre, da, într-adevăr, dar și cea care

fusese convinsă în același timp că era hărăzită să contribuie la punerea în mișcare a unei noi societăți, descoperise brutalitatea sistemului celor care își spuneau comuniști. Dar ea nu era asemenea lui Krisov, nu separa oamenii de idei, pentru că acestea i se prezentaseră cu o brutalitate inimaginabilă prin intermediul unor fanatici precum Mihail sau Annuška, sau ca unii dintre colegii ei de serviciu. Dar cel mai rău fusese să vadă cu propriii ochi că paradisul făgăduit de revoluție era doar un coșmar.

Era hotărâtă să plece, dar o copleșea situația lui Pierre. Nu putea face nimic pentru el, dar să plece de la Moscova i se părea o trădare de neiertat față de un om care era închis la Lubianka.

În iunie, a fost chemată la biroul șefului departamentului său. Amelia s-a prezentat cu teamă, întrebându-se ce greșeală o fi făcut.

Bărbatul nu a invitat-o să ia loc, i-a dat doar un ordin.

– Tovarășă Garayoa, după cum știți, era prevăzut să aibă loc la Moscova un mare congres al intelectualilor, pe care a trebuit să-l amânăm până în septembrie. Vor veni câteva zeci de jurnaliști, scriitori și artiști din toată lumea și vrem să plece cu o imagine reală despre Uniunea Sovietică. Vor fi duși să viziteze fabrici, vor sta de vorbă cu artiștii noștri, vor călători prin toată țara, în deplină libertate, dar călăuziți de persoane competente care să le poată explica și să-i facă să vadă realizările revoluției. Tovarășa Anna Nikolaievna Kornilova a vorbit în favoarea dumneavoastră. După cum știți, tovarășa Nikolaievna Kornilova face parte din comitetul de organizare a congresului și a cerut ca dumneavoastră să vă alăturați grupului de tovarășe care vor trebui să sprijine comitetul în tot ce va fi nevoie: să-i însoțească pe invitații noștri, să le înlesnească informațiile pe care le solicită, să li se arate ceea ce doresc să vadă... bineînțeles, cu acordul prealabil al comitetului. Dumneavoastră vorbiți spaniola, franceza și germana și nivelul limbii ruse este acceptabil, astfel că sunteți calificată pentru noua activitate. Veți lucra la ordinele directe ale tovarășei Nikolaievna Kornilova. Să vă prezentați mâine la cabinetul său de la Ministerul Culturii.

Amelia a încuviințat tot ce îi spunea omul acela, ascunzându-și în același timp uimirea pe care i-o pricinuia să afle că Annuška era o persoană marcantă la Ministerul Culturii. O considera o persoană de nădejde a

partidului, chiar mai mult decât atât, dar realitatea e că Annuşka era o necunoscută pentru ea. În plus, nu şi-ar fi imaginat niciodată că ar putea-o recomanda. De ce o fi făcut-o?

Când a ajuns la apartament, i-a povestit mătuşii Irina despre însărcinarea pe care o primise prin mijlocirea Annuşkăi.

– E o persoană foarte specială. Nici eu nu ştiu prea bine cu ce se ocupă. Cred că înainte era actriţă, dar acum este regizoare de teatru sau aşa ceva. Mi se pare că lucrează într-un departament care are sarcina de a hotărî ce piese de teatru putem vedea. Mă bucur că a vorbit în favoarea ta, dacă a făcut-o înseamnă că a riscat pentru tine.

Amelia s-a gândit că poate Annuşka nu era o persoană chiar atât de rea cum şi-a închipuit ea, dar tot nu reuşea să scape de sentimentul de neîncredere.

În noaptea aceea, Mihail şi Annuşka păreau însufleţiţi, chiar bucuroşi. Amelia i-a mulţumit că o recomandase, dar tânăra i-a răspuns că nu a făcut mare lucru.

– Congresul este foarte important, vrem ca intelectualii să plece cu cea mai bună imagine despre Uniunea Sovietică. Avem nevoie de oameni cu care să se poată simţi în largul lor, care să le vorbească pe limba lor. Tu o vei face bine. Mâine, la cabinet, îţi voi da toate detaliile, nu-mi place să vorbesc acasă despre treburi de serviciu.

Pe la mijlocul lui septembrie, Amelia se afla împreună cu alt grup de funcţionari aşteptând pe aeroport sosirea zborurilor care aduceau invitaţii la congres. Era nervoasă, dorea cu înfocare să-i întâlnească pe acei necunoscuţi care pentru ea însemnau o poartă deschisă spre lumea pe care o părăsise, dar în care tânjea să se întoarcă.

Congresul a fost inaugurat la 20 septembrie în prezenţa câtorva miniştri şi a mai multor membri ai Comitetului Central. Era prevăzut ca, vreme de cincisprezece zile, intelectualii europeni şi ruşi să dezbată probleme referitoare la muzică, artă, teatru etc.

Invitaţii străini aveau să participe la reprezentaţii de teatru şi balet şi să viziteze fabrici şi gospodării agricole model. Se zvonea printre participanţi că, la un moment dat, şi Stalin va face act de prezenţă.

Amelia a primit sarcina să însoțească un grup de jurnaliști la o întâlnire cu niște colegi ruși ca să dezbată limitele libertății de exprimare.

Pe când se îndrepta cu ei spre sala unde urma să aibă loc întâlnirea, a auzit că era strigată pe nume.

– Dar este... Amelia? Amelia Garayoa?

Ea s-a întors și s-a pomenit în fața unui bărbat pe care la început nu l-a recunoscut. Îi vorbea în franceză și o privea cu surprindere.

– Sunt Albert James, ne-am cunoscut la Paris, în restaurantul La Coupole. Ne-a făcut cunoștință Jean Deuville, iar dumneavoastră erați cu Piere Comte. Vă amintiți?

– Da, acum da, scuzați-mă că nu v-am recunoscut din primul moment, sunteți ultima persoană pe care mă gândeam s-o întâlnesc aici, răspunse Amelia.

– Bine, nici eu nu mă așteptam să vă întâlnesc la Moscova și, cu atât mai puțin, lucrând pentru sovietici. L-ați văzut pe Jean Deuville?

– Nu, nu l-am văzut, nu știam că e invitat la acest congres.

– Mă rog, este poet și, pe deasupra, comunist, nu putea lipsi, dar spuneți-mi, Pierre este aici cu dumneavoastră?

Amelia s-a făcut albă la față. Nu știa ce să răspundă. Simțea privirile câtorva jurnaliști, dar mai ales pe ale funcționarilor sovietici, foarte atenți la conversația pe care o întreținea cu Albert James.

– Da, este aici.

– Splendid, presupun că îl vom putea vedea. În afară de Jean, sunt mai mulți prieteni ai lui Pierre care au fost și ei invitați la acest congres.

În timpul întâlnirii dintre jurnaliștii ruși și cei europeni, Albert James s-a arătat deosebit de polemic. În fața colegilor săi sovietici, care pledau pentru intervenția statului în mijloacele de comunicare în calitatea sa de garant al intereselor generale, Albert James pleda pentru libertatea de exprimare fără limite și fără tutele. Pozițiile sale îi deranjau pe sovietici și, la un moment dat, dezbaterea a devenit puțin încordată.

Când s-a încheiat ședința, Albert James s-a apropiat de Amelia care nu încetase nicio clipă să-l privească.

– Cu cine sunteți de acord, cu ei sau cu mine? o întrebă el, știind că o pune în încurcătură.

– Prefer libertatea absolută, răspunse ea, știind bine că ceilalți funcționari sovietici nu pierdeau o vorbă din ceea ce spuneau.

– Bine cel puțin că nu v-au stricat încă.

– Să mergem, domnule James, este ora mesei, îl zori ea, și apoi trebuie să continuați dezbaterea.

– Uf, e prea mult pentru mine! Aș prefera să mă plimb prin Moscova. Am discutat destul în cursul dimineții. De ce nu mă însoțiți?

– Pentru că nu este prevăzut nici ca dumneavoastră și nici ca nimeni altcineva să se plimbe acum prin oraș, ci să continuați să lucrați după masa de prânz, astfel încât să îndepliniți programul, a răspuns Amelia.

– Nu fiți atât de rigidă... înțelegeți că venirea la Moscova a fost o ocazie pe care n-o puteam lăsa să treacă, dar acest congres mă plictisește, deja mi-am dat seama că nu va servi la nimic.

Seara, Amelia s-a întâlnit din nou cu Albert James la teatru, în timpul unei reprezentații a spectacolului *Lacul Lebedelor.* Albert era împreună cu Jean Deuville și amândoi o căutau.

Jean a îmbrățișat-o și a sărutat-o pe amândoi obrajii. Se bucura să o vadă, dar, mai ales, voia să afle noutăți despre prietenul său.

– Unde-i Pierre? Vreau să-l văd cât mai curând. Când se termină spectacolul putem să te conducem acasă, îi vom face o surpriză, propuse Jean.

– Nu, nu se poate. Îl veți vedea altă dată, răspunse Amelia stânjenită.

– Vreau să-i fac o surpriză, insistă Jean.

– Azi, nu, Jean, poate mâine.

Mai mulți funcționari sovietici nu încetau să fie atenți la familiaritatea dintre Amelia și cei doi bărbați, astfel că, pe la mijlocul reprezentației de balet, Amelia a simțit o mână care se sprijinea pe umărul ei, și întorcându-și privirea, s-a pomenit cu Annuška șoptindu-i să iasă din lojă.

– Cine sunt acești bărbați? o întrebă ea.

– Albert James este jurnalist, iar Jean Deuville, poet, dar tu ar trebui să-i cunoști, sunt invitații voștri.

– De unde-i cunoști?

– Sunt niște prieteni ai lui Pierre pe care i-am cunoscut la Paris. Insistă să-l vadă. Dar nu numai ei, sunt mai multe persoane la acest congres care îl cunosc și, văzându-mă, toți mă întreabă de el.

Annuşka a regretat faptul că o alesese pe Amelia pentru activitatea aceea, dat fiind că prezenţa ei devenise o problemă.

– Ce le-ai spus?

– Vor să mă însoţească acasă ca să-i facă o surpriză lui Pierre, dar le-am spus că azi nu e posibil, că îl vor vedea altă dată.

Şi rostind aceste cuvinte, Amelia şi-a dat seama că le putea crea o problemă sovieticilor dacă prietenii lui Pierre insistau să-l vadă şi nu reuşeau.

– Spune-le că nu-i la Moscova, că s-a întors la Buenos Aires, îi porunci Annuşka.

– Îmi pare rău, le-am spus că este aici şi că îl vor putea vedea oricând, nu mi-a trecut altceva prin minte, răspunse Amelia, încercând să pară nevinovată.

La întoarcerea în lojă, a început să-l privească insistent pe Albert James, încercând să-i atragă atenţia. Acesta i-a simţit privirea şi i-a zâmbit; cu puţin timp înainte de a se încheia spectacolul, s-a prezentat în loja ei. Annuşka, fără să-i piardă din ochi, a venit şi ea numaidecât. Nu ştia de ce, dar o îngrijora relaţia Ameliei cu bărbatul acela.

– V-aţi răzgândit şi îmi veţi arăta Moscova, deşi e noapte?

– Imposibil, mâine trebuie să începeţi treaba devreme.

– Observ ceva ciudat la dumneavoastră, Amelia, şi nu ştiu ce este...

Ea îl privea, încercând să-i vorbească fără cuvinte, dar Albert James nu pricepea ce voia să-i spună.

– Sunteţi fericită? o întrebă el brusc.

– Nu, nu sunt.

Pe el l-a surprins răspunsul şi nu a ştiut ce să mai spună. Annuşka îi asculta, prost dispusă. Ca şi Amelia, vorbea perfect franceza, astfel că nu pierduse niciun detaliu din conversaţie şi s-a hotărât să intervină.

– Dar ce spune draga noastră Amelia! Bineînţeles că este fericită, noi toţi ţinem mult la ea.

Albert James s-a întors să vadă cine i-a întrerupt şi s-a pomenit cu o femeie tânără şi atrăgătoare, blondă, înaltă, zveltă şi cu nişte imenşi ochi verzi. Şi-a dat seama numaidecât că este una dintre organizatoarele congresului.

– Ah, dumneavoastră sunteţi...!

– Anna Nikolaievna Kornilova, directoarea Departamentului Artelor de la Ministerul Culturii.

– Precum și actriță și regizoare de teatru, sublinie Amelia.

– Am auzit vorbindu-se despre dumneavoastră! Cred că mâine-seară vom asista la o piesă de teatru pe care ați regizat-o, greșesc cumva? întrebă Albert James.

– Așa este, pentru mine va fi o onoare să-mi vedeți munca.

– Cehov, cred...

– Într-adevăr. Și acum, că spectacolul s-a încheiat, noi avem de lucru, trebuie să vă conducem la hotel. Amelia, cred că grupul tău se îndreaptă deja spre locul unde sunt autobuzele.

– Și eu fac parte din grupul său, spuse Albert James.

– Bine, atunci, să nu întârziați. Pe tine, Amelia, o să te văd la hotel și o să ne întoarcem împreună acasă. Mihail ne va însoți. Ești de acord?

Amelia a încuviințat și s-a îndreptat cu Albert James spre hol împreună cu restul jurnaliștilor.

– O femeie importantă și foarte frumoasă. Văd că aveți relații foarte bune.

– Este măritată cu vărul lui Pierre. Locuim cu toții împreună.

– Ah, da! Cred că îmi amintesc că mama lui Pierre este rusoaică, nu-i așa?

– Da, iar sora ei Irina ne-a primit la Moscova.

– Scuzați-mi insistența, dar vă văd ciudată și mărturisirea dumneavoastră că nu sunteți fericită... Adevărul e că m-a surprins.

– Vreau să plec din Uniunea Sovietică, dar nu pot, dumneavoastră, eventual, m-ați putea ajuta, șopti Amelia privind în jurul ei, temându-se să nu o audă cineva.

– De ce vă este frică? vru el să știe.

– Ar trebui să vă explic atâtea lucruri ca să înțelegeți... Pierre mi-a spus că nu sunteți comunist.

– Și nici nu sunt. Nu vă faceți griji, nu sunt nici fascist. Îmi place prea mult libertatea ca să mi se dirijeze viața. Cred în individ mai presus de orice. Dar vă mărturisesc că eram curios să cunosc Uniunea Sovietică.

– Nu veți pleca dezamăgit, spuse Amelia pe un ton grav.

– Sunteți chiar atât de sigură?

– Dumneavoastră, ca și ceilalți, veți vedea ce vor ei să vedeți. Dar nici nu vă imaginați ce se întâmplă aici.

Au întrerupt conversația când s-au urcat în autobuz. Amelia s-a așezat departe de Albert James. Se temea că, dacă era văzută prea mult timp împreună cu jurnalistul, vor hotărî ca ea să se ocupe de alt grup de invitați și atunci nu va mai avea ocazia să ducă mai departe planul care începea să-i încolțească în minte.

Pe drumul de întoarcere spre apartament, flancată de Mihail și de Annuška, Amelia încerca să-și stăpânească nervozitatea.

– Cine-i jurnalistul ăla? insistă Annuška.

– Se numește Albert James, este un antifascist american, prieten cu Pierre. La Paris erau nedespărțiți, minți Amelia, și se încăpățânează să-l vadă.

– Asta va fi o problemă, afirmă Mihail.

– Știu, dar nici el și nici ceilalți invitați nu se vor mulțumi cu scuza că Pierre nu vrea să-i vadă pentru că are mult de lucru sau pentru că a trebuit să plece pe neașteptate într-o călătorie. Lucrurile nu se întâmplă așa în Europa. Va trebui să faceți ceva.

Annuška a rămas tăcută, conștientă de faptul că, într-adevăr, cazul lui Pierre putea să sfârșească prin a da peste cap operațiunea de imagine regizată de Ministerul de Externe și de cel al Culturii. Avea prevăzut să stea de vorbă cu superiorii ei la prima oră, dar știa că și ea însăși ar fi compromisă din cauză că Pierre era vărul lui Mihail și, mai ales, pentru că o propusese pe Amelia pentru această activitate.

În dimineața următoare, așa cum se temea Amelia, când a ajuns la congres, superiorul ei îi repartizase alt grup, de data aceasta, de pictori. Nu a protestat și a acceptat faptul cu o aparentă indiferență, dar era hotărâtă să-l caute pe Albert de îndată ce îi va fi cu putință. Ocazia i s-a ivit la masa de prânz, când diferitele grupuri de lucru se găseau toate în fața unui bufet suedez.

Amelia s-a gândit că, dacă cetățenii sovietici ar fi putut vedea mâncarea aceea, ar fi făcut orice să o obțină, deoarece suportau cu stoicism lipsurile și foametea, iar la congresul acela părea că în Uniunea Sovietică prisoseau alimentele.

– Ne-ați părăsit, îi spuse Albert James de cum o văzu.

– Am fost repartizată unui alt grup, îi îngrijorează faptul că vorbesc cu dumneavoastră sau cu Jean Deuville. Poate că vor hotărî chiar să mă înlăture din această activitate, așa că n-am mult timp pentru explicații. Știu că dumneavoastră și Pierre nu vă simpatizați prea mult unul pe celălalt, dar vă cer să-i salvați viața.

– Ce spuneți? Albert James o privea uluit.

– Este arestat la Lubianka și de acolo se iese doar mort sau către un lagăr de muncă de unde, de obicei, nu se mai întoarce nimeni niciodată.

– Dar ce a făcut? Era un ton de neîncredere și de neliniște în întrebarea lui Albert James.

– Vă jur că n-a făcut nimic, vă implor să mă credeți. Vor o informație pe care Pierre n-o are despre... despre o persoană pe care a cunoscut-o și care se pare că era un agent care a dezertat. A fost declarat dușman al poporului.

– Doamne Dumnezeule! Amelia, în ce încurcătură v-ați băgat!

– Vă rog, vorbiți încet! Nu cred că mi se va mai permite să vorbesc cu dumneavoastră. Numai dacă împreună cu Jean și cu alte persoane începeți să insistați că vreți să-l vedeți pe Pierre, poate exista o șansă ca să se salveze. Insistați asupra acestui lucru, vă rog. În ceea ce mă privește, dacă v-ați putea gândi la ceva ca să-i convingeți că trebuie să plec cu voi... Aici simt că mor.

– Tot ce mi-ați spus este atât de ciudat...

– Nu vă pot da mai multe detalii, vă cer doar să aveți încredere în mine, știu că nu mă cunoașteți, dar vă asigur că nu sunt o persoană rea...

Un funcționar de la departamentul Ameliei s-a apropiat cu o figură neprietenoasă.

– Tovarășă Garayoa, vă neglijați munca, îi atrase acesta atenția.

– Îmi pare rău, tovarășe.

Amelia s-a îndepărtat cu privirea pierdută în pământ.

Albert James nu știa ce să facă. Mărturisirea Ameliei îl lăsase perplex. Nu înțelegea ce se întâmplă și, cu atât mai puțin, de ce fusese Pierre arestat. De fapt, nu știa de ce acesta și Amelia veniseră să trăiască la Moscova. În ciuda atâtor întrebări pe care și le punea și cărora nu le găsea răspuns, îl impresiona zbuciumul Ameliei, pe care ea îl stăpânea și părea să-l prefacă într-un calm rece. S-a gândit să-i spună totul lui Jean Deuville, dar prietenul

său poet era îndrăgostit de revoluție și pentru el ar fi fost o lovitură dură să știe că Pierre era închis și, mai ales, că autoritățile îl considerau „dușman al poporului". Și-a simțit mâinile umede de sudoare și a căutat un scaun pe care să se așeze și să se poată gândi.

– Mulțumit de lucrările de azi?

Annuška se postase în fața lui și îi zâmbea prietenoasă. S-a gândit că frumusețea aceea blondă părea mai curând o prințesă din basme decât o funcționară a Partidului Comunist.

– Vreau să-l văd pe Pierre, răspunse el, constatând cum ei îi îngheață zâmbetul și rămâne descumpănită.

– Pe Pierre? Mă rog, asta nu va fi cu putință, este plecat într-o călătorie. Nu v-a spus Amelia?

– Nu. Amelia ne-a spus că e aici. Înțelegeți că ni se pare foarte ciudat că prietenul nostru n-a venit să ne vadă. La acest congres asistă peste douăzeci sau treizeci de persoane care îl cunosc.

– Aha! Și nu puteți înțelege că, oricât de bun prieten ar fi cu dumneavoastră, are și el munca lui? Din nefericire, a trebuit să plece într-o călătorie. Dacă se întoarce înainte de încheierea congresului, fără îndoială că va dori să vă vadă.

– Dar Amelia...

– Probabil că s-a zăpăcit. Pierre lipsește de acasă de câteva zile din motive de serviciu.

– Știți, nu știu de ce, dar nu vă cred...

– Ce spuneți?

– Că nu vă cred, tovarășă Nikolaievna Kornilova, nici eu, nici prietenii lui Pierre care ne aflăm aici.

– Mă jigniți, ne insultați...

– Ah, da? De ce?

– Pentru că puneți la îndoială cuvântul meu.

– Mă tem că, dacă nu-l vedem pe Pierre, toate eforturile dumneavoastră ca să aducem laude pentru realizările revoluției se vor dovedi zadarnice...

Annuška a făcut stânga împrejur, plină de mânie. Era hotărâtă ca Amelia să plătească scump pentru faptul că nu declarase ceea ce i se

ordonase în privința lui Pierre. A căutat-o pe Amelia și, când a găsit-o, a luat-o deoparte.

– Ce-ai de gând? țipă Annuška.

– Eu? La ce te referi?

– Ți-am ordonat să spui că Pierre a trebuit să plece într-o călătorie.

– Și ți-am spus clar că n-aveam de gând s-o fac. Nu, Annuška, nu voi minți, nu pentru că mi-ar păsa prea mult s-o fac, ci pentru că, dacă mint în această privință, eu voi prelungi situația lui Pierre.

– N-am puterea să-l scot de la Lubianka.

Amelia a ridicat din umeri și a privit-o sfidător.

– Ai putea face ceva. Nu vreau decât să-i salvez viața și să plec de aici.

– Cu Pierre? Ești nebună! Nu-l vor lăsa niciodată să plece. Cât despre tine... Vei putea pleca, cred că asta chiar va fi posibil de aranjat.

– Nu accept învoiala, Annuška, nu cer libertatea mea în schimbul libertății lui Pierre, vreau libertate pentru amândoi. Știi ce se va întâmpla dacă prietenii săi nu-l vor vedea? Imaginează-ți titlurile din ziare: „Cunoscut intelectual francez dispare la Moscova". Și Parisul, Londra și New Yorkul n-au nimic de-a face cu Moscova, acolo există libertatea presei. N-o să vă placă ce se va spune despre acest congres, te asigur.

A doua zi, secretarei ministrului de Externe Maxim Litvinov[1] i-a sosit un document semnat de douăzeci dintre intelectualii invitați la congres solicitând să-l vadă numaidecât pe Pierre Comte. Textul nu lăsa loc de îndoieli: știau că librarul parizian se află la Moscova și, la repetatele cereri de a se întâlni cu el, primeau tot felul de răspunsuri evazive care îi făceau să bănuiască faptul că se întâmpla ceva ciudat, motiv pentru care îi solicitau ministrului o explicație coerentă, precum și posibilitatea de a se întâlni cu monsieur Comte.

Albert James făcuse mari eforturi cerându-le unora dintre prietenii săi să semneze scrisoarea aceea. A vorbit cu Jean Deuville și acesta a calificat-o pe Amelia drept o nebună fermecătoare, refuzând să admită posibilitatea că Pierre era arestat și, cu atât mai puțin, că era declarat „dușman al poporului".

[1] Maxim Maximovici Litvinov (1876–1951), revoluționar rus și diplomat sovietic, Comisar al Poporului pentru Afaceri Externe al URSS între anii 1930–1939, funcție echivalentă cu cea de ministru de Externe (n.tr.)

Insistența lui James a fost atât de mare și, mai ales, amenințarea voalată că era dispus să publice în ziarele americane „ciudata dispariție a lui Pierre Comte", încât a reușit să-l convingă pe Jean Deuville să semneze scrisoarea aceea și să-l ajute să convingă și alți sceptici.

– Sper că știi ce faci, Albert, ceea ce ți-a spus Amelia pare foarte ciudat... Numai de n-am fi utilizați în vreo manevră de discreditare a Uniunii Sovietice. Știi că sunt comunist și că am responsabilități la Paris.

– Știu, Jean, dar mai știu și că, în pofida credinței tale fără fisuri, păstrezi încă o anumită autonomie de gândire. Dacă va fi o capcană, îmi voi asuma întreaga responsabilitate.

– Tovarășii mei nu m-ar ierta niciodată dacă aș servi, chiar și involuntar, interesele fasciștilor.

La congres asistau aproape două sute de invitați și a fost un succes faptul că a obținut ca douăzeci dintre ei să semneze documentul. Responsabilii congresului s-au văzut obligați să găsească o soluție, iar Annuška a primit sarcina să o pună în practică.

Torționarul a intrat în celulă și Pierre s-a trezit și a încercat să se facă mic, izbucnind în plâns și temându-se de încă una dintre acele interminabile ședințe în care își dorea moartea. Îl aduseseră de curând în celulă și adormise adânc după ce stătuse patruzeci și opt de ore pe un scaun, legat de mâini și de picioare; diferiți torționari făceau cu schimbul de-a lungul orelor, supunându-l la tot felul de cruzimi, în vreme ce îl întrebau despre tovarășul Krisov.

A simțit cum torționarul l-a ridicat de pe jos și l-a obligat să umble, lovindu-l cu piciorul.

Nu voia să meargă, nu putea, voia doar să moară și a început să se roage de ei să-l omoare. Dar l-au condus la infirmerie unde o femeie voinică îmbrăcată în alb i-a făcut o injecție care l-a cufundat într-un somn adânc.

Când s-a trezit, i s-a părut că vede chipul nedeslușit al unui bărbat care îl privea.

– Vă simțiți mai bine?

Pierre nu reușea să vorbească, nici măcar să-și miște capul. Credea că visează, trebuia să fie un vis, pentru că nimeni nu îl lovea.

– Acum o să vă ajut să vă ridicați, trebuie să faceți un duș. Apoi vi se va aranja părul și vi se vor da haine curate.

– Unde mă aflu? întrebă el cu un glas slăbit.

– La spital. Sunt medicul însărcinat să vă îngrijească. Nu vă faceți griji, vă veți reveni.

– La spital?

– Da, omule, la spital. Ați avut un accident, v-ați pierdut memoria, dar, din fericire, vă reveniți. Familia dumneavoastră va veni să vă viziteze foarte curând, când veți arăta mai bine.

– Familia mea?

Pierre s-a gândit la mama sa, la mâinile gingașe ale Olgăi când, copil fiind, îl mângâia pe frunte și îi dădea sărutul de noapte bună. Mama lui îmbrățișându-l, zâmbindu-i, strângându-i mâna când traversau orice stradă. O fi acolo mama lui?

După-amiază se simțea mai vioi, dar nu își simțea unele părți din trup. Doctorul i-a explicat că din cauza „accidentului" avea un braț distrus pe care nu îl va mai putea mișca niciodată. Pierduse mai multe degete. Cât despre ochiul drept, din nefericire, îl pierduse și pe acela. Și Pierre și-a amintit noaptea în care unul dintre oamenii aceia i-a înfipt o șurubelniță în ochi, iar el a leșinat de durere. Despre ce accident îi vorbea doctorul? Dar nu a întrebat, nu a spus nimic, se simțea la capătul puterilor și fericit în acele cearșafuri curate, care miroseau a dezinfectant.

Cât despre testicule, i-a atras atenția medicul, lovitura suferită în urma accidentului fusese atât de puternică, încât le pierduse. Pierre l-a revăzut pe torționarul său cu acel clește apucând mai întâi un testicul și strivindu-l și, apoi, pe celălalt. Dar doctorul îi spunea că le pierduse din cauza „accidentului", iar el a încuviințat, reconfortat de cuvintele bărbatului îmbrăcat în alb.

Trecuseră șase zile de când Amelia o înfruntase pe Annuška. Atunci când se întâlneau acasă, de-abia își vorbeau. Nici Mihail nu își ascundea ostilitatea crescândă, îl auzise chiar certându-se cu mama lui și cerându-i să o dea afară pe Amelia, dar mătușa Irina îi ținuse piept, spunându-i că ea va rămâne în casă până când va apărea Pierre.

Într-o noapte, Mihail și Annuşka au sosit acasă la puțin timp după Amelia. Se văzuseră în timpul zilei la congres, dar i s-a părut ciudat că Annuşka dispăruse în prima oră a după-amiezii.

Mihail și-a dres glasul și le-a cerut părinților săi și Ameliei să ia loc, pentru că Annuşka trebuia să le spună ceva.

Mătușa Irina și-a șters mâinile pe șorț, iar unchiul Gheorghi a pus ziarul deoparte. Amelia a încercat să-și ascundă tremurul pe care îl simțea din cap până în picioare. Se temea de ce era mai rău.

Annuşka i-a privit pe toți în tăcere, a plecat capul și apoi l-a ridicat, scuturându-și splendida ei coamă de păr blond. Acel gest calm a atras și mai mult atenția tuturor asupra ei.

– Pierre trăiește și este bine, anunță ea.

Mătușa Irina și Amelia au întrebat într-un glas unde se află și când îl vor putea vedea.

– Fiți liniștite, calmați-vă. Să vă explic, pentru noi a fost foarte dureros să vă ascundem cele întâmplate, spuse ea, luându-l de mână pe Mihail, deoarece ajunseserăm să credem că nu-și va mai reveni.

– Dar ce s-a întâmplat? strigă mătușa Irina.

– Pierre a suferit un foarte grav accident, în care era să-și piardă viața. Cel mai rău a fost faptul că a suferit de amnezie până de curând și era pierdut; mă rog, nu de tot, se afla într-un spital, dar neputând să spună cine este...

– Un accident? Unde? întrebă Amelia, știind că minte.

– Draga mea Amelia, ceea ce voi spune va fi dur, în special pentru tine... Mă rog, este obligația mea s-o fac. Să nu crezi că eu și Mihail n-am încercat să aflăm unde se afla Pierre, dar ceea ce am aflat, în sfârșit, nu era prea plăcut pentru tine. Pierre avea și o altă amantă; într-o noapte, au ieșit împreună; mergeau cu mașina înspre dacea[1] ei din împrejurimile Moscovei. Pierre se gândea să telefoneze ca să se scuze, spunând că are mult de lucru și că va sosi târziu, dar, din nefericire, au suferit un accident. După cum se pare, se făceau lucrări pe șosea și o macara s-a prăbușit peste mașina prietenei lui Pierre. Ea a murit pe loc, iar el... Mă rog, a suferit răni foarte grave

[1] Un anumit tip de locuință, un fel de cabană în zonele rurale din Uniunea Sovietică și în Rusia din zilele noastre, folosită drept casă de vacanță (n.tr.)

și, pe deasupra, și-a pierdut memoria. În tot acest timp a fost într-un spital și te asigur că e o minune că mai e încă în viață, dar starea lui... În sfârșit, îți poți imagina...

– Nu, nu pot, și vreau să-l văd. Tonul din glasul Ameliei era rece ca gheața. Ar fi vrut să o facă mincinoasă pe Annușka și, mai ales, să-i tragă niște palme, dar știa că trebuie să se stăpânească și să accepte rolul de amantă umilită.

– Îți repet că starea lui este cumplită, e posibil nici să nu te recunoască, afirmă Annușka.

– Vreau să-l văd, insistă tânăra spanioloaică.

– De acord, mâine te vom însoți la spital, încuviință Annușka.

– Amelia, trebuie să ne ierți că nu ți-am spus nimic despre amanta lui Pierre, dar nu voiam să te jignim și să suferi și mai mult din cauza dispariției lui, a spus Mihail, privind-o cu milă.

– Dar eu nu cred că Pierre avea o amantă! afirmă Irina. Este imposibil! Știu cât de mult depindea de Amelia. Trebuie să existe o altă explicație.

– Nu, mamă, nu există. Partea cea mai proastă este că femeia care îl însoțea era... E o rușine că în Uniunea Sovietică mai există încă în ziua de azi prostituate. Nimeni n-a reclamat cadavrul femeii, se pare că n-avea rude și, cum Pierre nu știa să spună cine este...

– Și cum l-au găsit? Cum se știe că este Pierre? insistă mătușa Irina.

– Sigur că este el. Mâine vom merge cu toții să-l vedem. Nu-ți face griji pentru serviciu, Amelia, am anunțat deja că vei ajunge mai târziu și, date fiind circumstanțele, au înțeles. De altfel, mâine, invitații noștri vor fi duși să cutreiere prin câteva fabrici-model.

Annușka și Mihail cu greu puteau să răspundă la nenumăratele întrebări ale mătușii Irina. Unchiul Gheorghi aproape că nu a scos o vorbă. A înțeles că, dintr-un anumit motiv care îi scăpa, cineva hotărâse să-l facă pe Pierre să reapară și nu îndrăznea să întrebe unde fusese și nici ce se întâmplase cu el. S-au dus curând la culcare. Annușka a pretextat că o doare capul, iar Mihail, că e obosit. De fapt, nu mai suportau întrebările Irinei, nici conversația lor interminabilă.

Amelia nu a putut să doarmă toată noaptea. Se răsucea pe saltea, imaginându-și ziua următoare. Cum de-au putut născoci că Pierre suferise

un accident! își spunea în sinea ei simțind în același timp o ușurare știindu-l în viață.

Medicul i-a condus printr-un culoar lung și s-a oprit în fața unei camere. A deschis ușa și i-a invitat să intre. Înainte, îi instruise cum trebuiau să se comporte cu bolnavul. Niciun fel de întrebări. Lui Pierre îi revenea memoria, iar starea lui mintală era de o confuzie absolută.

La început, nu l-au recunoscut. Amelia a înaintat spre pat gândindu-se că fuseseră înșelați, fiind duși în fața unui bărbat care nu era Pierre. Dar el era, doar că părea mai bătrân. Aproape că nu mai avea păr pe cap și puținele fire care îi mai rămăseseră erau complet albe. Îi lipseau degete de la mâini și o parte a corpului părea paralizată. Un bandaj îi acoperea ochiul drept.

Amelia a izbucnit în plâns, iar mătușa Irina nu a putut nici ea să-și stăpânească lacrimile. Chiar și Mihail a părut impresionat de înfățișarea lui Pierre.

– Este o minune că a putut să supraviețuiască după accident, afirmă medicul. Bine că nu-și mai amintește ce i s-a întâmplat.

– Nu-și amintește nimic? întrebă mătușa Irina.

– Nu, nu-și amintește. În plus, îl tratăm ca să depășească gândurile negre.

– Îl tratați? Ce-i faceți? întrebă Amelia alarmată.

– Încercăm să-i alinăm suferința, nimic mai mult. Medicului i s-a părut nepotrivită întrebarea Ameliei.

Ea a apucat o mână a lui Pierre și l-a mângâiat pe obraz. El a deschis ochiul stâng și s-a uitat la ea, dar privirea lui era goală, părea că nu o recunoaște.

– Pierre, sunt eu, Amelia, îi șopti ea la ureche, fără ca el să răspundă.

– Nu vă recunoaște, afirmă medicul, încercând să o îndepărteze pe Amelia de francez.

Dar ea a simțit că cele trei degete care i-au mai rămas la mâna aceea i-o strângeau pe a ei. A privit-o din nou, dar privirea din ochiul lui era în continuare pierdută.

– N-are importanță că nu mă recunoaște, știu că-i place să mă simtă aproape.

– Nu trebuie să-l obosim, insistă medicul.

– Hai, Amelia, l-ai văzut, poți sta liniștită, aici este îngrijit, spuse Annuška, apucând-o de braț.

– Vreau să rămân singură cu Pierre. Amelia nu o spunea pe un ton de rugăminte, ci considera că nimeni nu ar putea să o împiedice să rămână cu el.

– Așa ceva este imposibil, o asigură medicul.

– Nu, nu-i imposibil. Pierre a suferit foarte mult, știu că nu mă recunoaște, dar sunt sigură că îi va face bine să simtă o mână prietenoasă.

Annuška l-a privit pe medic. Au ieșit amândoi din încăpere și ea s-a întors după câteva minute.

– L-am convins pe medic să te lase să rămâi puțin, dar trebuie să înțelegi că Pierre are nevoie de odihnă. Promite-mi că nu-l vei sili să vorbească.

– Nu voi face nimic care să-i dăuneze.

Mătușa Irina l-a sărutat duios pe Pierre, unchiul Gheorghi părea că nu îndrăznește să-l atingă. Pe când ieșeau din cameră, Annuška a anunțat-o că se va întoarce să o ia peste câteva minute.

Amelia îl mângâia pe cap pe Pierre și i se părea că îl vede schițând un zâmbet ușor pe buze. Din când în când, deschidea ochiul stâng, dar nu o căuta cu privirea, ci părea că se pierde în albul peretelui din fața lui.

– Am suferit mult din pricina absenței tale, dar, văzându-te, știu că suferința mea a fost un fleac față de ce a trebuit să pătimești tu... Dumnezeule, ce ți-au făcut! Te voi scoate de aici, ne vom întoarce la Paris, acolo te vei reface, o să vezi, ai încredere în mine, îi spunea ea cu voce foarte joasă, temându-se să nu o audă cineva.

Din când în când, o infirmieră intra în încăpere și se apropia de pat privind cu neîncredere spre Amelia, de parcă ea ar fi fost vinovată pentru starea în care se afla Pierre.

Mai târziu, Annuška s-a întors în cameră însoțită de medic.

– Amelia, draga mea, trebuie să ne întoarcem la serviciu. Diseară îl vei putea vizita din nou pe Pierre.

L-a sărutat pe buze și le-a simțit reci, ca pe ale unui cadavru.

– Nu-ți face griji, mă voi întoarce, i-a spus ea, dar el nu părea că o aude.

Au ieșit pe culoar și Annușka a anunțat-o că doctorul voia să vorbească cu ea. S-au dus în cabinetul acestuia. Le-a invitat să ia loc și apoi a privit-o pe Amelia cu neîncredere.

– Tovarășă Garayoa, îmi pare rău că trebuie să vă spun că starea tovarășului Comte este foarte gravă, afirmă medicul.

– Asta-i evident, răspunse Amelia cu o urmă de ironie în glas.

– Este un bărbat puternic, dar chiar și așa... În urma accidentului și-a pierdut testiculele, îi spuse el privind-o fix și încercând să o facă să se simtă rușinată.

– Ah, da? Mă rog, din câte știu, se poate trăi și fără testicule.

– Loviturile primite... Știți deja că a căzut o macara peste el... În sfârșit, i-a produs leziuni ireversibile.

– Sunt conștientă de starea lui, tovarășe doctor.

– Are creierul afectat, cât despre facultățile sale mintale... Nu cred că va mai fi o persoană normală. Trebuie să fiți pregătită pentru ce este mai rău, tovarășă, spuse medicul pe un ton sentențios.

– Ce este mai rău? Poate fi ceva mai rău decât ceea ce i s-a întâmplat?

– Vă asigur că am făcut tot ce am putut, insistă medicul, dar trebuie să țineți seama că... În sfârșit, n-a fost îngrijit cum s-ar fi cuvenit.

– Vreau să-l duc la Paris, la părinții lui, anunță Amelia pe un ton sfidător.

– Imposibil! exclamă Annușka.

– De ce? N-are sens să rămânem aici în continuare niciunul din noi doi. Pierre are nevoie de îngrijiri speciale, are nevoie de familia lui.

– Noi suntem familia lui, Amelia, îi reproșă Annușka.

– Părinții lui sunt la Paris și acolo este locul unde Pierre dorește și trebuie să stea.

– Nu știu dacă va fi cu putință să fie transportat în starea în care se află... Medicul o privea pe Annușka cu îngrijorare.

– Vă asigur că starea lui se va ameliora simțitor de cum vom pleca de aici, răspunse Amelia, abia stăpânindu-și furia.

– M-am gândit că ar fi bine poate să vină să-l vadă jurnalistul acela, Albert James, precum și poetul, Jean Deuville, sublinie Annușka.

– Foarte drăguț din partea ta. Dar în plus îți cer, tovarășă Anna Nikolaievna Kornilova, să obții permisele necesare pentru transportarea lui

Pierre la Paris. Intenția mea este să mă întorc împreună cu intelectualii invitați, în special cu cei doi buni prieteni ai săi, Albert James și Jean Deuville.

Annușka a strâns din dinți înăsprindu-și expresia de pe chip. O irita atitudinea Ameliei, dar știa că nu era momentul să se certe cu ea.

A încercat să facă orice, numai să mai fie lăsată să rămână lângă Pierre, dar medicul s-a arătat neînduplecat. Până a doua zi nu mai putea să vină să-l viziteze, deoarece trebuia să i se mai facă niște analize. Putea veni dimineața devreme împreună cu prietenii lui Pierre.

În noapte aceea, Amelia a luat parte la dineul de adio pe care Comitetul Central îl oferea intelectualilor participanți la congres.

Atmosfera era una de îngrijorare: în ziua aceea de 30 septembrie se primise confirmarea pactului la care ajunseseră, la München, Édouard Daladier[1] în numele Franței și Neville Chamberlain în numele Angliei cu Hitler și Mussolini. Cele două puteri europene cedaseră în fața lui Hitler în privința hotărârii acestuia de a pune stăpânire pe regiunea cehă a Sudeților.

– Este o rușine! afirma Albert James. Franța și Anglia vor plăti scump pentru greșeala lor. Îi permit lui Hitler să creadă că poate face și desface totul după bunul său plac și singurul lucru pe care îl fac este acela de a hrăni un câine turbat.

Amfitrionii sovietici ascultau conversațiile invitaților lor, dar se abțineau în mod prudent de la comentarii. Preferau să asculte, să ia pulsul opiniilor acelui grup de oameni care reprezentau o parte din „intelectualitatea" europeană.

Amelia s-a apropiat de grupul în care se afla Albert James și i-a făcut semn să stea de vorbă între patru ochi.

– Ce se întâmplă? întrebă jurnalistul.

– Vreau să vă mulțumesc pentru tot ce ați făcut pentru Pierre. Azi am putut să-l văd; slavă Domnului, este în viață, dar starea lui e critică.

– Unde era? Ce i s-a întâmplat?

[1] Om politic francez, prim-ministru al Franței în 1933, în 1934 și între 1938–1940 (n.tr.)

– Îl veți vedea mâine și... mă rog, vă va fi greu să-l recunoașteți. L-au torturat, dar vi se va spune același lucru ca și mie, că a suferit un accident, că a căzut o macara peste el.

I-a relatat povestea pe care o născociseră sovieticii ca să justifice starea lui Pierre și l-a rugat să se ducă negreșit a doua zi cu Jean Deuville să-l vadă la spital.

– Eu și Annușka vom veni să vă luăm la ora opt fix. Acum vreau să vă cer altă favoare.

– Măi să fie! Despre ce este vorba acum?

– Vreau să-i spuneți Annușkăi că Pierre trebuie să se întoarcă la Paris și că dumneavoastră și Jean Deuville mă veți ajuta să am grijă de el în timpul călătoriei. Dar trebuie să insistați că este necesar să mergem cu voi.

– Ar putea refuza.

– Da, dar dacă dumneavoastră îi strângeți cu ușa... S-au văzut obligați să-l facă să apară și, mă rog, autoritățile sovietice nu vor scandal la acest congres, au pretenția ca voi toți să aduceți mari laude sistemului, de aceea v-au invitat. Ăsta e motivul pentru care n-au avut încotro decât să consimtă la cererea dumneavoastră de a-l vedea pe Pierre.

– E de necrezut că l-au ținut arestat atâta timp...

– Să tortureze și să asasineze în numele poporului este o practică obișnuită. Dacă cineva este declarat dușman al revoluției, din momentul acela, merită tot ce i s-ar putea întâmpla. Oamenilor le este frică, îndură foamea, există cenzură, fiii își denunță părinții, unchii pe nepoți, iar prietenii se privesc cu neîncredere. Stalin a instaurat un regim de teroare, dar, în realitate, vina nu o poartă doar el, sămânța acestei barbarii a fost sădită de Lenin.

– Ați încetat să mai îmbrățișați credința comunistă?

– Am trăit aici suficient de mult timp ca să vreau să fug de ceea ce se numește comunism. Dar nu e important ce gândesc eu, acum este vorba să-l salvăm pe Pierre.

Jean Deuville nu și-a putut stăpâni o exclamație de oroare când a intrat în camera lui Pierre. Albert James era și el impresionat, dar, spre liniștea Annușkăi, nu a spus nimic. Medicul le-a explicat gravitatea stării sale, insistând că a fost o minune că a supraviețuit accidentului cu macaraua.

– Prietene Pierre, ce ți s-a întâmplat? îl întrebă Jean, făcând un efort să-și stăpânească lacrimile.

Singurul ochi al lui Pierre era deschis, dar nu părea că îi vede. Ameliei i s-a părut mai somnoros decât cu o zi înainte, iar în singurul lui ochi sănătos a putut să citească frica pe care o simțea Pierre.

– Îl vom duce la Paris, afirmă Albert James, va veni cu noi. Cu cât va fi mai curând cu familia sa, cu atât mai repede își va reveni.

– Nu cred că... În sfârșit, s-ar putea ca sănătatea lui mintală să rămână afectată pentru totdeauna. Vedeți și dumneavoastră, este un pic mai mult decât o legumă, afirmă medicul.

– Chiar și așa, va veni cu noi, replică Jean Deuville cu fermitate; mama lui nu m-ar ierta niciodată dacă l-aș lăsa aici.

– Nicăieri nu va avea îngrijirile de care se bucură într-un spital dedicat sănătății poporului, adăugă Annuška.

– Nu sunt de acord, tovarășă Anna Nikolaievna Kornilova, nicăieri în lume nu te simți mai bine decât acasă, afirmă Jean.

– Uniunea Sovietică este patria lui Pierre și a tuturor oamenilor muncii. De altfel, vă reamintesc că tovarășul are familia aici, afirmă Annuška.

– Anna Nikolaievna, ca prieteni ai lui Pierre și ca reprezentanți ai părinților lui, insistăm să-l ducem la Paris. Nu înțelegem încăpățânarea dumneavoastră de a-l împiedica să se întoarcă... spuse Albert James.

– Tovarășul Comte nu este în stare să călătorească îl asigură medicul; nici măcar nu îndrăznesc să spun... În sfârșit...

– Va suporta călătoria, îl asigură Jean Deuville, știu că va putea s-o suporte.

Albert James și Jean Deuville nu le-au mai lăsat nici medicului, nici Annuškăi posibilitatea să aleagă, astfel că aceștia au optat să spună că vor face demersurile pentru obținerea permiselor necesare, dar că, dacă îl luau și i se întâmpla ceva, va fi responsabilitatea lor. Amelia rămăsese tăcută, știind că nu ea era cea care trebuia să ducă această bătălie.

Amelia se simțea fericită făcând bagajele. În sfârșit, Annuška o anunțase că putea să se întoarcă la Paris cu grupul lui Albert James și Jean Deuville și să-l ia pe Pierre cu ei.

Mătușa Irina o ajuta să strângă hainele în valiză; femeia aceea cumsecade îi dădea sfaturi cum să-l trateze pe bolnav în timpul călătoriei pe care urmau să o întreprindă.

– Sora mea Olga nu mă va ierta niciodată pentru ce i-au făcut fiului ei, se văita ea. N-am făcut pentru el ceea ar fi trebuit să fac…

– Dumneavoastră și unchiul Gheorghi v-ați purtat foarte frumos cu Pierre și cu mine, n-aveți nimic ce să vă reproșați, acest sistem afurisit e de vină…

– N-am fost niciodată o revoluționară, o asigură mătușa Irina, dar Gheorghi a fost și, mă rog, am ajuns să cred că avea dreptate, că poporul va trăi mai bine, că vor construi o societate cu mai multe libertăți, dar acum este mai multă frică decât pe vremea țarului. Mihail se supără când o spun, dar ăsta-i adevărul.

– Aveți grijă de dumneavoastră, mătușă Irina.

– Crezi că fiul meu ar fi în stare să mă denunțe?

– Nu, n-am spus asta.

– Dar o gândești, Amelia, știu că o gândești. Nu, el n-o va face. Știu că mulți fii și-au denunțat părinții, dar al meu n-o va face. Mihail nutrește o credință de nezdruncinat pentru comunism, dar este un fiu bun. Să nu te îndoiești de el.

Amelia nu a vrut să o contrazică pe femeie. De altfel, în momentul acela, singurul lucru care o interesa era să închidă valiza și să meargă la hotelul Metropol, unde o așteptau Albert James și Jean Deuville. Annuška le promisese că o mașină îi va duce la spital ca să-l ia pe Pierre și de acolo vor merge la aeroport.

Mătușa Irina a vărsat mai multe lacrimi când și-a luat adio de la ea.

– Ai grijă de Pierre și dă-i scrisoarea surorii mele Olga.

– Așa voi face, iar dumneavoastră aveți grijă.

Jean Deuville era nervos, iar Albert James nu părea nici el foarte binedispus.

– Dacă mi-ar fi spus cineva că voi trăi așa ceva, i-aș fi zis că e nebun, se plânse Deuville.

Annuşka a apărut la ora stabilită cu o maşină mare pentru ca, după cum a spus ea, să-l instaleze mai comod pe Pierre. Părea neliniştită şi fără chef de vorbă.

Ajunşi la spital, Annuşka le-a cerut să aştepte ca ea să-l caute pe medicul director ca să semneze externarea lui Pierre.

Amelia a încuviinţat nervoasă. Ştia că în Uniunea Sovietică birocraţia putea fi interminabilă.

După o jumătate de oră, a apărut Annuşka împreună cu medicul care se ocupa de Pierre.

– Însoţiţi-mă, vă rog, le ceru medicul. Starea tovarăşului Comte s-a înrăutăţit. Azi-dimineaţă în zori, a suferit o criză cardiacă acută. Facem acum tot posibilul să-i salvăm viaţa şi, desigur, este imposibil să poată călători.

L-au urmat nervoşi. Amelia îşi simţea bătăile inimii ieşindu-i din piept, în vreme ce Jean Deuville şi Albert James se priveau surprinşi.

Medicul a deschis uşa încăperii în care se afla Pierre şi au văzut două infirmiere şi alţi doi medici în jurul patului.

– Îmi pare rău, tovarăşi, bolnavul tocmai a suferit un stop cardiac, spuse unul dintre medici, din nefericire, n-am putut să facem nimic. A murit.

Amelia s-a apropiat de pat şi i-a dat la o parte. Chipul lui Pierre era crispat, ca şi cum ultimele sale clipe ar fi fost de mare suferinţă. A izbucnit în plâns, la început fără să scoată niciun sunet, apoi lăsând să-i scape un ţipăt ascuţit. A îmbrăţişat trupul inert al lui Pierre. Trupul unui bătrân. Trupul unui om torturat.

Albert James s-a apropiat de pat şi a încercat să o facă pe Amelia să se desprindă de Pierre, dar ea nu voia, avea nevoie să-i simtă trupul lipit de al ei şi să-i spună în şoaptă că nu va mai iubi niciodată pe nimeni aşa cum îl iubise pe el.

Cu ajutorul lui Jean Deuville, Albert James a putut să o îndepărteze pe Amelia. Cei doi bărbaţi erau impresionaţi de scenă.

– Îmi pare rău, îi asigură medicul.

– Vă pare rău? Cred că voi l-aţi…

Albert James nu i-a permis Ameliei să vorbească în continuare. Ştia că avea să spună acelaşi lucru pe care îl bănuia şi el: că îl omorâseră pe Pierre.

– Te rog, Amelia! Trebuie să plecăm. Nu mai putem face nimic pentru Pierre, îi spuse el pe un ton dur.

– Vreau să i se facă autopsia! Vreau să iau cadavrul la Paris și să i se facă acolo autopsia ca să știu de ce a murit, țipa Amelia.

– Amelia, nu te simți bine, poate că ar trebui să rămâi ca să-ți revii după pierderea lui Pierre, afirmă cu răceală Annuška.

Cuvintele ei sunau a amenințare.

– E de înțeles starea ei, puneți-vă în locul ei, afirmă Albert James cu un glas neutru.

– Să mergem, Amelia, aici nu mai avem nimic de făcut, îi spuse Jean Deuville pe când își trecea brațul pe după umerii ei.

– Țineți seama de faptul că accidentul pe care l-a suferit a fost cumplit, spuse doctorul.

– Da, ținem seama de asta. E miraculos că a trăit până azi, răspunse Albert James ironic.

Amelia a refuzat să-și ia adio de la Annuška, iar aceasta s-a angajat față de Jean Deuville și Albert James să se ocupe de înmormântare.

– Nu uitați că Pierre are familie aici, insista Annuška, și va fi îngropat așa cum se cuvine.

Pentru o secundă, Amelia a șovăit dacă trebuia sau nu să rămână pentru înmormântare, dar Albert James a insistat că trebuie să plece cu ei.

– Însoțiți-ne, nu mai are rost să rămâneți în continuare aici. El n-ar fi vrut să rămâneți.

Ea a refuzat să dea mâna și cu medicul care se ocupase de Pierre. Îmbrățișată de Jean Deuville, nu înceta să repete „asasini" în spaniolă, limbă pe care credea ea că nu o cunoaște niciunul dintre cei prezenți.

Au plecat de la spital direct către aeroport. Era ziua de 2 octombrie 1938...»

Profesoara Kruvkoski rămase tăcută, privindu-l fix pe Guillermo.

– Asta-i tot ce vă pot spune.

– Păi, m-ați făcut praf.

– Ce spuneți?

– Că sunt foarte impresionat. Crimele stalinismului îți fac părul măciucă. Trebuie să fi fost o perioadă cumplită.

– A fost, într-adevăr, sistemul funcționa prin teroare, așa au reușit să domine toată țara. Da, a fost cumplit, au murit milioane de oameni nevinovați, asasinați din ordinul lui Stalin.

– Spuneți-mi, cum de puteți ști cu atâta precizie ce s-a întâmplat? O spun, pentru că nu poate fi ușor să se cerceteze ce s-a întâmplat la Lubianka.

– Unele documente și arhive au fost deschise pentru cercetători.

– E de necrezut că nu v-ați răzvrătit împotriva lui Stalin și, mai ales, că în ziua de astăzi există oameni care îl regretă.

– Întrebați-i pe părinții dumneavoastră de ce nu s-au răzvrătit împotriva lui Franco, răspunse profesoara prost dispusă.

Tăcerea se instală din nou între ei. După aceea, profesoara Kruvkoski oftă și păru că se relaxează.

– Este greu să înțelegeți ce s-a întâmplat. Cât despre cei care îl regretă pe Stalin... Nu, nu vă lăsați înșelat, poporul rus n-are nostalgia lui, ceea ce nu suportă este faptul că nu mai suntem o putere, că nu ne mai bucurăm de respectul celorlalte țări. Uniunea Sovietică a fost o mare putere, temută de toți, și acest fapt era un motiv de mândrie pentru ruși. Căderea Zidului Berlinului ne-a lăsat descumpăniți. Eram săraci, încetaserăm să mai fim o putere, totul se prăbușea în jurul nostru... Occidentul ne considera învinși, iar rușii se simțeau umiliți.

– Recunoașteți că democrația este mai bună decât dictatura.

– Firește, tinere, nici nu încape îndoială, dar noi, rușii, suntem mândri și nu suportăm să fim desconsiderați. Occidentul a greșit față de Rusia.

– Faceți parte din Europa.

– Tocmai asta-i greșeala. Facem parte din Europa, dar nu pe deplin. Rusia este ea însăși un continent, cu propriile particularități. De aceea nu înțelegeți voi de ce Putin se bucură aici de atâta prestigiu, iar răspunsul este faptul că le-a redat rușilor mândria. În sfârșit, n-am de gând să vă dau o lecție de geopolitică, nici să vă explic cum suntem noi, rușii.

– Vă mulțumesc că mi-ați povestit despre străbunica mea.

– A fost o femeie remarcabilă și foarte curajoasă.

– Da, presupun că da.

Nu mai aveam nicio justificare să rămân la Moscova, dar îmi părea rău că nu îmi puteam prelungi șederea încă două zile. În plus, mi-ar fi plăcut

foarte mult să merg la Sankt Petersburg, dar, având în vedere că acum finanțatoarele mele erau bătrânele doamne Garayoa, nu mă simțeam în stare să abuzez de încrederea lor; am profitat totuși de restul zilei ca să cutreier prin Moscova. A doua zi, dimineața devreme, trebuia să mă întorc în Spania. Eram plin de așteptări, pentru că nu îmi puteam imagina pe ce făgașe o fi apucat-o străbunica mea când s-a întors la Paris. Și mă întrebam pe cine va însărcina acum doña Laura să-mi călăuzească pașii.

ALBERT

1

Mama m-a certat din cale afară și nu s-a lăsat înduioșată când i-am povestit că în mai puțin de cincisprezece zile vizitasem Roma, Buenos Aires și Moscova.

– Nu mai cerceta trecutul și treci la treabă!

– Dar, mamă, eu muncesc.

Pentru mama mea însă, tot ce nu era o slujbă cu un program fix nu era muncă. Pe deasupra, m-a somat să abandonez investigația referitoare la străbunica.

– Mătușa ta Marta face pe originala, te-a băgat în încurcătură și acum nu-i mai pasă, ceea ce mă bucură, dar nu-mi place că tu continui cu această poveste.

Mi-a spus că din vina mea se certase cu sora ei și că nu-și mai vorbeau de o săptămână. Apoi, a insistat din nou să-mi bag mințile în cap și să-mi caut o slujbă ca lumea.

– Guillermo, fiule, nu înțeleg de ce alții care sunt mai puțin valoroși decât tine apar acolo, la televiziune. Uite, Luis, care a fost coleg cu tine și a fost mereu puțin cam bleg, prezintă totuși un buletin informativ la radio, iar Esther… fata aia nu face doi bani și iat-o acolo, ca „stea" de televiziune… iar Roberto… dintre toți prietenii tăi, era cel mai prostănac și l-au făcut totuși director general.

– Îmi pare rău, mamă, dar am un defect: nu-mi țin gura și asta nu le place șefilor.

– Și prietenii tăi socialiști, de ce nu-ți întind o mână? În campania electorală, ziceau că vor jurnaliști independenți.

– Și tu i-ai crezut? Hai, mamă, nu fi naivă! Politicienii îi detestă pe independenți, orice persoană care nu le servește interesele sfârșește prin a fi marginalizată. Și în această privință, sunt deopotrivă și cei de dreapta, și cei de stânga, și cum eu mă cert cu toți, vezi bine care-i rezultatul.

Discuțiile cu mama mi se păreau întotdeauna inutile. Ea crede orbește tot ce zic politicienii la televizor și nu îi intră în cap că fac exact contrariul a ceea ce spun.

Cu siguranță că latura cea mai bună a mamei mele este încrederea pe care o are în ființa omenească.

Am sunat-o pe doña Laura ca să o informez despre întoarcerea mea la Madrid. Mi-a spus că va reveni cu un telefon ca să-mi indice pașii de urmat, așa că am profitat de timpul pe care îl aveam la dispoziție ca să o văd pe Ruth, iubita mea, să merg la redacția ziarului, să beau ceva cu prietenii și să mă cert din nou cu sfânta mea mamă. Trecuse deja o săptămână când doña Laura mi-a telefonat.

– Va trebui să-l suni pe profesorul Soler. El te va îndruma.

Când l-am auzit la celălalt capăt al firului, am avut impresia că regăsesc glasul unei vechi cunoștințe.

– Doña Laura m-a rugat să îndrum în continuare investigația dumitale. Nu va fi ușor, dar cu ceea ce știu și cu unele lucruri pe care o să mi le povestești dumneata, voi putea să te îndrum mai departe, dacă nu cumva este nevoie să-mi dai unele detalii. Acum trebuie să te duci la Paris. Vei sta de vorbă cu un vechi prieten, Victor Dupont; el a cunoscut-o pe Amelia când era un adolescent puțin mai mare decât mine.

– Cine este?

– Fiul unui activist, un comunist. Părinții noștri au fost prieteni și noi am trăit o vreme în casa lor de la Paris la sfârșitul războiului civil.

– Dumneavoastră ați trăit la Paris?

– Da, cu tatăl meu.

– Și mama dumneavoastră?

– Nu știu ce s-a întâmplat cu ea, poate că au împușcat-o franchiștii. N-a vrut să treacă în Franța; era hotărâtă să continue lupta chiar și după ce Franco a câștigat războiul. Tatăl meu a fugit în Franța cu mine.

– Și ce poate ști domnul Dupont despre Amelia Garayoa?

– Mai mult decât îți închipui. A cunoscut-o pe ea, precum și pe Jean Deuville și pe Albert James.

– Și credeți că își va aminti ce s-a întâmplat atunci?

– Desigur. În plus, Victor este documentarist, tatăl său a fost jurnalist și, când a murit, Victor i-a păstrat toate documentele. Dar nu vreau să anticipez nimic. Du-te la Paris, Victor Dupont te va primi numaidecât.

Ploua la Paris, ceea ce nu m-a surprins, pentru că rareori am fost în capitala Franței și să nu fi prins o aversă. Dar mirosea a primăvară și asta m-a însuflețit.

Rezervasem o cameră într-un hotel de pe malul stâng al Senei, aproape de locuința lui Victor Dupont.

Am avut parte de o surpriză când l-am cunoscut. Era un bărbat foarte în vârstă, dar căruia îi mai rămăsese încă multă energie de consumat.

Documentarist și arhivist de profesie, domnul Dupont mi s-a părut un savant serios.

După aspectul său fizic, am dedus că trebuie să fi fost un bărbat chipeș; înalt, cu ochi albaștri, acum avea părul alb și ținuta semeață a unui flăcău tomnatic.

– Așadar, investighezi istoria străbunicii dumitale, în mare încurcătură te-ai băgat! spuse domnul Dupont, în vreme ce așeza pe masă două pahare cu vin de Bordeaux care să acompanieze o farfurie cu brânzeturi.

– Da, asta spune și mama, că m-am vârât într-o mare încurcătură.

– Fiule, sunt lucruri pe care este mai bine să nu le răscolești, mai ales cele de familie. Dar e treaba dumitale. Te voi ajuta în tot ce îmi este cu putință, pentru că m-a rugat bunul meu prieten Pablo. De unde vrei să încep?

– Din câte știu, Amelia Garayoa a revenit la Paris la începutul lui octombrie 1938 însoțită de Jean Deuville și Albert James. Se întorceau de la un congres al intelectualilor de la Moscova.

– Da, un congres propagandistic organizat întru preamărirea realizărilor sovietice și care s-a dovedit a fi fost foarte reușit la momentul acela.

Nu am îndrăznit să-l întreb dacă este comunist, dat fiind că tatăl său fusese și, pe deasupra, fiind prieten cu tatăl lui Pablo Soler, care era și el comunist, dar Dupont trebuie să-mi fi citit gândurile.

– Am fost comunist și nu-ți poți imagina cu câtă înflăcărare. Comuniștii au făcut lucruri reprobabile, dar și mult bine. Iar în rândurile lor au existat oameni plini de abnegație, credincioși, la fel de buni ca și sfinții, în râvna lor de a-i ajuta pe ceilalți. Acum mulți ani, am încetat să mai militez și asta mi-a permis să-mi analizez propria viață cu o perspectivă și o sinceritate de care n-aș fi fost în stare dacă aș fi continuat să rămân în rândurile lor. Dar nu despre mine vom discuta. Știi? Bunica dumitale a locuit la mine acasă.

Am rămas cu gura căscată, dar, gândindu-mă bine, ajuns la momentul acela, nu trebuia să mă mai surprindă nimic. Dupont și-a continuat relatarea...

«Jean Deuville era prieten cu André Dupont, tatăl meu. L-a sunat ca să-l întrebe dacă vrea să închirieze o cameră unei prietene de-a lui, deoarece știa că aveam o cameră liberă, pentru că locuiam în casa bunicii mele. Era o casă mare și, de altfel, bunica mea murise cu câteva luni înainte.

Mama mea, Danielle, a fost cea care a luat hotărârea să o acceptăm pe Amelia, pentru că asta presupunea un mic venit suplimentar. Cu câteva luni înainte, mama lucrase într-o papetărie, dar proprietarul a murit și fiii săi au închis afacerea, așa că ne prindea bine chiria de câțiva franci pentru cameră.

De altfel, toți câștigam din această învoială, pentru că, atunci când Amelia a sosit la Paris, s-a instalat două zile la un hotel, dar nu voia să irosească puținii bani pe care îi avea și Jean s-a gândit că închirierea unei camere nu îi va fi atât de împovărătoare.

Pe atunci, aveam 15 ani și o să-ți mărturisesc că m-am îndrăgostit de Amelia de îndată ce am văzut-o. Nu părea o femeie reală, era extrem de zveltă și avea o înfățișare eterică.

Mama a vrut să afle cât timp avea să rămână, dar Amelia i-a spus că nu știa încă ce urma să facă.

– Doamnă Dupont, vreau să mă întorc în Spania, dar nu știu dacă va fi posibil și, dacă nu va fi, va trebui să-mi caut de lucru.

– Dar e imposibil să mergeți în Spania! exclamă mama mea.

– Guvernul legitim al Republicii încă mai menține Madridul, Catalonia, Valencia... dar nu cred că putem fi optimiști. În iulie, generalul Rojo[1] a reușit să străpungă pozițiile lui Franco la fluviul Ebro, dar n-a putut să mențină acel aliniament. Nu cred că puteți să ajungeți în Spania, interveni tatăl meu.

Amelia a ridicat din umeri. Părea resemnată să facă orice ar fi fost cu putință, dar fără să sfideze destinul.

Cu toate că era foarte rezervată și doar rareori zâmbea, avea multă răbdare cu mine și o ajuta și pe mama la treburile casei. Știi și dumneata, să spele vasele, să calce, să coasă...

Eu ascultam conversațiile părinților mei, cele pe care le întrețineau cu alți tovarăși, ca Jean Deuville.

Jean le povestise părinților mei cele întâmplate la Moscova. Pentru el, a fost un șoc atât de mare, încât i-a zdruncinat credința în comunism. Nu îndrăznea să părăsească partidul, iar la Moscova, în afară de Pierre, cel mai bun prieten al său, își pierdusc și virginitatea ideologică.

Nici Ameliei și nici lui Jean Deuville nu le-a fost ușor să le spună părinților lui Pierre Comte că fiul lor murise. A doua zi după sosirea lor la Paris, Albert James, Jean și Amelia au mers acasă la părinții lui Pierre. Din câte știu, scena a decurs mai mult sau mai puțin așa:

Olga, mama lui Pierre, a deschis ușa și, văzând-o pe Amelia, a scos un țipăt și a întrebat unde este fiul ei. Jean a încercat să o îmbrățișeze pe femeie ca să-i prezinte condoleanțe și să-i spună ce s-a întâmplat, dar Olga l-a respins.

– Unde-i Pierre? Ce-ai făcut cu el? o întrebă ea pe Amelia.

Albert James a trebuit să o susțină pe Amelia pentru că a început să tremure și s-a temut că nu va putea rezista la această scenă. De fapt, Albert James a fost cel care a făcut față situației, pentru că atât Amelia, cât și Jean erau prea afectați.

Tatăl lui Pierre a ieșit în vestibul, alarmat de țipetele soției sale.

– Dar ce se întâmplă? Ce faceți aici? Și tu, Amelia...? Unde-i Pierre?

[1] Vicente Rojo Lluch (1894–1966), șeful Statului Major al Armatei Republicane în timpul Războiului Civil spaniol, a luat parte la apărarea Madridului, precum și la organizarea bătăliei de pe malurile fluviului Ebro. (n.tr.)

Amelia le-a relatat cele întâmplate. Nu le-a ascuns nimic. Nici că Pierre fusese agent sovietic, nici amănuntele vieții lor la Buenos Aires, ordinul de a călători la Moscova, lunile trăite în capitala rusă, dispariția lui Pierre, șederea lui la Lubianka, torturile care îi fuseseră aplicate și convingerea ei că îl asasinaseră. Ceea ce nu le-a spus, cum de altfel nu-i spusese nici lui Albert James și nici lui Jean Deuville, a fost faptul că ea aflase de arestarea lui Pierre de la Ivan Vasiliev. Nu voia să-l pună în primejdie pe omul acela care măcar o ajutase să afle unde era Pierre.

Olga a plâns neconsolată ascultând relatarea Ameliei, iar tatăl lui Pierre a părut că îmbătrânește pe măsură ce afla despre oroarea la care fusese supus fiul său.

– Tu ești vinovat! Tu și afurisitele tale de idei despre comunism pe care i le-ai băgat în cap fiului nostru! N-ai vrut să mă asculți, și acum fiul nostru este mort. Și tu l-ai asasinat! îi strigă Olga soțului ei.

– Vă rog, doamnă Comte, liniștiți-vă! o ruga Albert James.

Dar nu era chip să controleze mânia și durerea Olgăi, nici să-și găsească vorbele pentru a-l consola pe tatăl lui Pierre. Nici Jean Deuville nu știa cum să-i ajute, pentru că nici el nu era în stare să-și stăpânească lacrimile.

Olga i-a dat afară din casă, blestemând-o pe Amelia, pe care a avertizat-o că nu dorește să o mai vadă vreodată.

Jean Deuville și Albert James și-au luat sarcina de a avea grijă de Amelia. Păreau că se simt responsabili pentru ea. În perioada aceea, Franța era guvernată de Édouard Daladier, iar străinii, mai ales spaniolii, începeau să aibă probleme pentru a-și stabili reședința legală în acea țară. Exodul spaniolilor care fugeau de război depășise administrația franceză și Parisul a început să elaboreze legi împotriva străinilor.

Așa că atât Jean Deuville, cât și Albert James au trebuit să recurgă la toți prietenii lor pentru a obține un permis de rezidență pentru Amelia. Nimeni nu s-a mirat că Albert James a angajat-o ca secretară. Până în momentul acela, nu avusese nevoie de niciuna, dar acesta era modul lui de a o ajuta, fără să o jignească. Cât despre Jean, acesta a devenit umbra ei, obișnuia să meargă să o ia de acasă și să o oblige să iasă la plimbare, la teatru, să asculte muzică. Amelia se lăsa dusă și părea un robot, de parcă într-adevăr nu-i păsa de nimic din tot ce se întâmpla în jurul ei.

Părinții mei se întrebau de ce un jurnalist ca Albert James se hotărâse să se ocupe de Amelia așa cum o făcea. Cazul lui Jean Deuville era diferit, fusese cel mai bun prieten al lui Pierre și erau tovarăși în Partidul Comunist, dar nu era și cazul lui Albert James, care nici nu o cunoștea atât de bine pe Amelia. Dar a ajutat-o cât de mult i-a stat în putință.

Albert James colabora cu unele ziare și reviste din Statele Unite, precum și cu un ziar britanic. Pentru gustul părinților mei, era extrem de independent. Ei credeau că, în epoca în care le era dat să trăiască, trebuie să iei atitudine. Obiectivitatea lui James îi irita și se certau pe față cu el. În realitate, Albert James a refuzat să fie „tovarăș de drum" al partidului, ceea ce îl prefăcea într-un personaj incomod. Cu toate acestea, îl respectau, avea o influență enormă și articolele sale erau luate în seamă atât de către guvernul Statelor Unite, cât și de cel britanic și francez.

Ceea ce a scris despre congresul intelectualilor de la Moscova a fost dezamăgitor pentru amfitrionii săi sovietici. James a afirmat că satele și fabricile pe care le vizitaseră păreau produsul unor scenarii menite să-i convingă pe străini că în Uniunea Sovietică totul era roz și a criticat faptul că în niciun moment nu li s-a permis să călătorească în voie prin țară, nici să viziteze nimic care nu era în program. A dat asigurări într-unul dintre articolele sale că acolo nu se respira în libertate. În sfârșit, criticile sale au fost ca un duș rece pentru autoritățile sovietice, dar, desigur, opiniile lui James au fost compensate printr-o multitudine de elogii ale altor intelectuali europeni.

Amelia venea în fiecare dimineață, devreme, la biroul lui James și se ocupa să răspundă la corespondență, să pună ordine în arhivă, să-i organizeze agenda, să treacă pe curat unele dintre textele sale și să țină contabilitatea.

Poate că cea mai mare bucurie pe care a avut-o în zilele acelea a fost apariția la Paris a Carlei Alessandrini. Diva urma să rămână cincisprezece zile în oraș interpretând *La Traviata* la Opera Garnier. Sosirea ei a devenit un mare eveniment.

Jean Deuville s-a angajat să o însoțească pe Amelia la operă ca să o asculte pe Carla.

Încă mi-o mai amintesc în noaptea premierei. Amelia avea o eleganță naturală și, cu toate că pe vremea aceea nu dispunea de toalete adecvate, părea o prințesă în rochia ei neagră, fără alte podoabe.

Carla Alessandrini a fost magnifică; spectatorii au aplaudat în picioare aproape douăzeci de minute. După cum ne-a povestit Jean, Amelia a plâns de emoție și la încheierea spectacolului s-a dus la cabina Carlei, convinsă că i se va permite să o vadă pe divă, dar responsabilii Operei montaseră un dispozitiv pentru ca nimeni care nu fusese invitat în mod expres de către marea Carla să nu poată pătrunde în cabină.

– Spuneți-i că aici se află prietena ei Amelia Garayoa, îi zise aceasta unui omuleț cam circumspect, care o împiedica să treacă înspre cabine.

Dar, spre surprinderea ei, i s-a transmis mesajul și, peste câteva minute, i-a ieșit în întâmpinare Vittorio Leonardi, soțul divei.

Vittorio a strâns-o pe Amelia în brațe, a certat-o din cauza excesivei sale slăbiciuni, i-a strâns mâna lui Jean de parcă ar fi fost prieteni de o viață și i-a condus la cabină.

Cele două femeie s-au îmbrățișat îndelung pline de afecțiune. Din câte știu, diva o prețuia cu adevărat pe Amelia, o considera fiica ei.

– Dar cum de nu m-ai anunțat că ești la Paris! Nu știi cât am fost de îngrijorată pentru tine. Gloria și Martin Hertz mi-au spus că tu și Pierre urma să faceți o călătorie de vreo două luni, dar nu numai că nu v-ați întors, ci nici nu mai știau nimic despre voi. Lasă-mă să te privesc... ești prea slabă, fetițo, și... nu știu... te văd schimbată, unde-i Pierre?

– A murit.

– A murit? Nu știam că era bolnav... spuse Carla.

– Nu era. A fost omorât.

Carla și soțul ei, Vittorio Leonardi, au rămas impresionați de vestea Ameliei. Diva a îmbrățișat-o așa cum o mamă și-ar îmbrățișa copila ca să o ocrotească.

– Trebuie să-mi povestești tot!

Amelia i l-a prezentat pe Jean Deuville, care rămăsese tăcut privind scena. Acesta se simțea impresionat de prietenia dintre cele două femei. La urma urmelor, Carla Alessandrini era un personaj cu o faimă mondială, una dintre cele mai dorite femei din epoca aceea.

În timpul șederii Carlei la Paris, nu a fost zi în care să nu se vadă cu Amelia. Eu și părinții mei am fost pentru prima dată la operă invitați de Carla Alessandrini și pentru noi a fost un adevărat eveniment să ne aflăm acolo, printre acei bogătași și burghezi care păreau că trăiesc ignorând realitatea și care râdeau și beau șampanie, de parcă nimic din ce se întâmpla în viața de zi cu zi nu i-ar fi afectat.

Amelia o vizita pe Carla la hotelul ei sau aceasta o invita la dejunurile și dineurile cu oameni distinși; într-o zi, Carla a vizitat-o pe Amelia chiar la noi acasă. Am rămas în spatele ușii de la salon, spionându-le, nu pentru că m-ar fi interesat ce vorbeau, ci pentru că simțeam o adevărată fascinație pentru Carla, care îi luase locul Ameliei în visele mele de adolescent.

– Fetițo, trebuie să te hotărăști ce vei face și mi-ar plăcea să te gândești la posibilitatea de a veni cu noi. Nu cred să ai mare viitor în Franța, vezi și tu cum stau lucrurile cu străinii. Am vorbit cu Vittorio și e de acord cu mine că cel mai bine ar fi să vii cu noi.

– Vreau să mă întorc în Spania, știu că acum nu pot din pricina războiului, dar se va încheia într-o bună zi. Vreau să mă interesez de soarta familiei mele, vreau să fiu cu fiul meu.

– Te înțeleg, dar crezi că soțul tău îți va permite?

– Nu știu, dar trebuie să-i cer iertare și îl voi implora să mă lase să-l văd pe Javier. Nu va putea refuza, este fiul meu.

Carla a rămas tăcută. I se părea dificil ca soțul spaniol să-și ierte nevasta după ce aceasta fugise cu amantul. Dar nu a vrut să-i spulbere speranțele Ameliei, pe care o știa deosebit de fragilă după coșmarul trăit la Moscova.

– Înțeleg că vrei să te întorci în Spania; dar, așa cum spui chiar tu, acum nu-i cu putință, așa că ai putea să stai cu noi și, când va veni momentul, te vom ajuta să te întorci la Madrid.

– Tu și Vittorio sunteți foarte generoși cu mine, dar aici am o slujbă care îmi permite să mă întrețin și nu știu ce aș putea face dacă vă însoțesc.

– Nimic, nu trebuie să faci nimic, doar să stai cu noi. N-ai nevoie să lucrezi, doar să ne ții companie.

Dar Amelia era orgolioasă și pentru nimic în lume nu ar fi acceptat să depindă de cineva și să nu-și câștige singură pâinea. A căutat modul de a i-o spune fără să o jignească pe Carla.

– Nu m-aș simți bine văzându-vă pe voi muncind, iar eu să stau fără să fac nimic.

– Bine, atunci ai putea fi secretara lui Vittorio.

– Dar n-are nevoie de altă secretară!

Au mai stat de vorbă ceva vreme și Carla a făcut-o să-i promită că va apela la ea în caz de nevoie.

Când Carla Alessandrini a plecat de la Paris, a lăsat un mare gol în sufletul nostru al tuturor, nu numai în sufletul Ameliei.

Într-o zi, Amelia s-a întors acasă plângând. Mama a încercat să o consoleze.

– Eu... eu... aveam o mătușă, sora bunicii mele, care trăia la Paris, mătușa Lily. Azi am îndrăznit să mă apropii de casa ei cu speranța că mă va primi și îmi va da vești despre familia mea, dar portarul mi-a spus că a murit acum câteva luni.

Dorea cu înfocare să afle despre soarta familiei sale și îi povestea mamei că se ruga să fie iertată.

Îi era dor de părinții ei, de fiul ei, de verii ei, chiar și de soțul ei.

– Am fost atât de rea cu el! Santiago nu merita ce i-am făcut, se lamenta ea.

În ziua de 7 noiembrie, secretarul ambasadei Germaniei la Paris, Ernst von Rath, a fost victima unui atentat. Două zile mai târziu, a avut loc în Germania faimoasa Noapte de Cristal sau a Geamurilor Sparte, de tristă amintire. Peste 30 000 de evrei au fost arestați, au fost distruse 191 de sinagogi, au fost jefuite peste 7 500 de magazine... Albert James obișnuia să spună că urma să vină ce era mai rău și avea dreptate. Guvernele europene nu voiau să recunoască faptul că aveau de-a face cu un monstru și l-au lăsat să-și facă de cap...

Părea că în acele zile de sfârșit de an 1938 se prăbușea totul. În decembrie, Franco a început o mare ofensivă militară împotriva Cataloniei care avea să decidă efectiv sfârșitul războiului și victoria fasciștilor.

Cu puțin timp înainte de Crăciun, Albert James a plecat în Irlanda. Deși era american, părinții lui erau irlandezi și își vizitau în mod frecvent țara, unde aveau multe rude. Părinții lui James veniseră în călătorie până la Dublin, iar el nu a stat pe gânduri și s-a dus să petreacă împreună cu ei

sărbătorile de Crăciun. Nu știu dacă dragul meu prieten Pablo Soler ți-a spus, dar Albert James aparținea unei familii înstărite și printre strămoșii săi se numărau militari iluștri. Bunicul lui James servise la curtea reginei Victoria. Pe vremea aceea, alți câțiva membri ai familiei sale ocupau posturi de răspundere în guvernul britanic, cred că un văr al mamei sale deținea o funcție înaltă în Ministerul de Externe, iar un unchi din partea tatălui său era la Amiralitate[1].

Călătoria lui Albert James a stârnit și mai mult nostalgia Ameliei și în ziua de Crăciun, părinții mei, Danielle și André Dupont, l-au invitat pe Jean Deuville să ia parte cu noi la masa de prânz ca să încerce să-i ridice moralul tinerei.

Cum era și firesc, au vorbit despre Spania. Negrín[2] încă mai credea că este posibil să reziste. Dar nu putea, era voluntarism pur. Pe deasupra, singurul lucru care părea să intereseze Anglia și Franța era să găsească un echilibru cu Hitler, iar acesta, împreună cu Mussolini, erau principalii sprijinitori ai lui Franco în afara granițelor.

În ziua de 26 ianuarie 1939, Barcelona a căzut în mâinile trupelor lui Franco, dar încă din zilele anterioare se organizase un exod în masă către Franța. Guvernul francez a încercat să împiedice sute de mii de refugiați spanioli să treacă granița, dar s-a văzut depășit de evenimente și a trebuit să o deschidă.

În presa cea mai reacționară de dreapta se puteau citi articole într-adevăr xenofobe împotriva exilaților spanioli; îți voi da să citești unele dintre ele ca să-ți poți face o idee precisă despre atmosfera în care se trăia în Franța în momentul acela.

Albert James a hotărât să meargă la graniță ca să facă un reportaj despre sosirea exilaților și i-a cerut Ameliei să-l însoțească în calitate de asistentă.

– Patru ochi văd mai bine decât doi și, în plus, mă vei ajuta ca translatoare. Eu nu vorbesc bine spaniola și mi-e greu să o înțeleg dacă mi se vorbește foarte repede.

[1] Denumirea în Marea Britanie a Ministerului Marinei (n.tr.)

[2] Juan Negrín López (1892–1956), președinte al guvernului celei de-a Doua Republici Spaniole între anii 1937–1939 (n.tr.)

Amelia a acceptat fără șovăire. Era o ocazie să se apropie de Spania și cred chiar că visa în taină să se poată întâlni cu vreunul dintre ai săi.

Au ajuns pe 28 ianuarie și s-au pomenit cu o priveliște dezolantă. Femei, copii, bătrâni, bolnavi, oameni de toate condițiile care fugeau de franchiști. Oameni disperați, care se confruntau cu abisul exilului, fără să știe dacă se vor mai putea întoarce vreodată.

Autoritățile franceze s-au văzut depășite și au improvizat tabere de refugiați în departamentul Pirineii Orientali. Prima dintre ele a fost instalată în Rieucros, în apropiere de Mende (Lozère); apoi au fost mai multe, pe plajele de la Argelès și Saint-Cyprien, la Arles-sur-Tech...

Albert James a scris unul dintre cele mai emoționante articole din toată cariera sa; mai păstrez încă și altele pe care le-a publicat în presa englezească.

În zilele acelea, Amelia i-a servit drept interpretă și au luat interviuri de la zeci de refugiați care le-au dat știri precise despre suferința trăită și despre faptul că războiul era iremediabil pierdut.

În noaptea de 5 februarie, exact la o zi după ce trupele franchiste au cucerit Gerona, guvernul francez s-a văzut din nou în situația de a permite intrarea în țară a unui nou val de emigranți, de data aceasta, militari, pe care i-a obligat mai întâi să-și lase armele.

A fost o minune că în tot acel haos Amelia l-a întâlnit pe Josep Soler și pe fiul acestuia, Pablo. După toate aparențele, Albert James și ea stăteau de vorbă cu niște refugiați când femeia a simțit că cineva o atinge pe spate. S-a întors și a dat peste Josep, care îl ținea de mână pe Pablo. Pentru Amelia a fost o lovitură grea să-i vadă.

– Doamne Dumnezeule, sunteți în viață! Cât de mult mă bucur! Și Lola?

– N-a vrut să vină, doar o cunoști. N-a fost chip s-o conving, îi explică Josep.

– Mama a spus că pe ea fasciștii n-or s-o dea afară din Spania, zise Pablo.

Amelia i-a luat deoparte de grupul de refugiați. Era impresionată de extrema slăbiciune a lui Pablo și de îmbătrânirea prematură a lui Josep.

– Primul lucru pe care îl vom face este să mâncăm ceva, propuse ea.

– Asta va fi greu, francezii încearcă să ne împiedice să ne împrăștiem, spuse Josep.

Dar Amelia nu era dispusă să-i lase de izbeliște pe Josep și pe Pablo. Banii au făcut întotdeauna minuni și, chiar în tot acel haos, erau refugiați care se bucurau de o soartă diferită. Cei care aveau bani, bijuterii, obiecte de valoare sau care aveau prieteni se bucurau de o oarecare posibilitate de a putea scăpa din acele tabere. Josep și Pablo erau lipsiți de bani sau de vreun obiect de valoare, dar găsiseră în Amelia cel mai bun salvconduct ca să scape din haos...»

Victor Dupont își turnă ultimul pahar de vin care mai rămăsese în sticlă.

– Cred că pentru azi e destul. Poate că ar trebui să-l sunăm pe prietenul nostru Pablo Soler pentru ca el să-ți povestească ce s-a întâmplat în continuare, la urma urmelor a fost unul dintre protagoniștii acelui eveniment.

– O voi face de îndată ce mă întorc în Spania. Mi-ați făcut o mare surpriză când mi-ați povestit că profesorul Soler a revăzut-o pe Amelia.

– Da, sigur că da. El îți va povesti mai departe. Îți convine mâine?

– Mâine?

– Da, sosește devreme la Paris, astfel că, dacă dumneata n-ai nimic mai bun de făcut, după prânz ne putem întâlni toți trei.

Victor Dupont izbucni în râs văzând expresia mea neîncrezătoare. Îl amuza faptul că a putut să mă surprindă.

– Pablo și Charlotte vin din când în când la Paris și aveau programată această vizită de mai multă vreme.

– Nu mi-a spus nimic...

– Știu, dar nici n-avea de ce, nu crezi?

N-avea importanță ce aș fi putut crede, astfel că, ascultător, am acceptat instrucțiunile lui Victor Dupont și a doua zi la trei după-amiază m-am întâlnit cu cei doi. Mă rog, de fapt cu cei trei, pentru că, atunci când am sosit acasă la Dupont, era și Charlotte.

– Eu n-o să vă deranjez, am de gând să mă duc la cumpărături, așa că vă las. Mă voi întoarce la ora șapte, e bine? spuse Charlotte în chip de la revedere.

– Bine, Guillermo, prietenul meu Victor m-a pus la curent cu tot ce ți-a povestit.

– Adevărul e că merg din surpriză în surpriză, domnule profesor, am răspuns eu ironic.

– Este ceea ce caracterizează investigația, răspunse el, fără să se simtă vizat.

– Așadar, ați revăzut-o pe străbunica mea...

– Ți-am mai spus că am locuit acasă la Victor Dupont.

– Da, e adevărat.

– Și cum crezi că am ajuns acolo?

– Presupun că asta îmi veți spune acum.

– Așa este, răspunse profesorul Soler.

«Amelia ne-a instalat într-o cameră din hotelul în care era găzduită, pentru că a crezut că îl va putea convinge pe prefectul de poliție că făceam parte din familia ei și că ne lua sub oblăduirea ei, dar de fapt Albert James a fost cel care a reușit să învingă rezistența autorităților franceze. James era un jurnalist foarte important și nimeni nu dorea să apară menționat în vreunul dintre articolele sale din presa britanică sau din Statele Unite. Chiar și așa, nu eram siguri că vom putea scăpa de internarea în vreo tabără dintre acelea.

– Vreau să-mi povestești ce s-a întâmplat, dacă războiul este cu adevărat pierdut, îi ceru Amelia lui Josep.

– Crezi că aș fi aici dacă n-ar fi așa? E inutil să mai continuăm lupta, am pierdut.

– Dar de ce?

– Ei au avut mai mult ajutor.

– Dar noi ne-am bizuit pe Brigăzile Internaționale și pe sprijinul Moscovei, insistă Amelia.

– Nu te lăsa amăgită, am fost singuri. Europa ne-a întors spatele, Franța și Marea Britanie au observat de departe ce se întâmpla, dar fără să dorească să se angajeze. Și într-adevăr, au venit oameni din întreaga lume să sprijine Republica, i-au dat curaj și i-au adus sacrificii, dar n-a fost deajuns. Franco a dispus de ajutorul Germaniei și al Italiei, dar mai ales de pasivitatea Europei. Nici nu știi cum a fost bătălia de pe malurile fluviului

Ebro, acolo am primit lovitura de grație. Au murit mii dintre oamenii noștri și dintr-ai lor, dar au și câștigat.

– Este un strateg bun, sublinie Albert James.

– Cine? Franco? Amelia păru surprinsă de această afirmație a lui James.

– Știi, Amelia? E imposibil să învingi dușmanul dacă nu-i recunoști calitățile.

– Calități! Cum poți să spui că Franco are calități? Este un trădător al Republicii, a distrus Spania, răspunse Amelia supărată.

– Dat fiind rezultatul războiului, s-a dovedit un bun strateg militar. A admite asta nu înseamnă că nu este, într-adevăr, un fascist și o nenorocire pentru Spania. Ești mai liniștită dacă recunosc toate astea?

– Nu-i vorba s-o recunoști de parcă mi-ai face o favoare, este vorba de realitate.

– O să-ți explic o parte din realitate care bănuiesc că n-o să-ți placă. E adevărat tot ce spune Josep, dar sunt și alte probleme, și e vorba despre multele energii pe care tabăra republicană le-a irosit luptându-se cu sine însăși, spuse Albert James pe un ton sentențios.

Josep și-a plecat capul. Părea că nu vrea să audă ce spune jurnalistul.

– Ce vrei să spui? întrebă Amelia pe un ton răutăcios.

– Vreau să spun că, în vreme ce armata fascistă avea un singur dușman clar, în tabăra republicană n-a fost așa. Josep, greșesc dacă afirm că voi, comuniștii, ați consumat multă energie urmărindu-i pe oamenii din POUM[1] și că certurile dintre socialiști, anarhiști și comuniști au fost continue? Cine l-a ucis pe Andreu Nin[2]?

– Au fost probleme, într-adevăr, admise Josep.

– Astfel că, în vreme ce Franco avea un singur obiectiv, și anume lichidarea Republicii pentru a instaura un regim fascist, formațiunile de stânga au luptat împotriva lui, dar s-au luptat și între ele. În războaiele civile iese la iveală ce e mai rău în oameni, Amelia.

[1] Acronim pentru denumirea în spaniolă a Partidului Muncitoresc de Unificare Marxistă / Partido Obrero de Unificación Marxista, înființat în anul 1935 ca partid revoluționar marxist în opoziție cu stalinismul și oarecum apropiat de troțkism (n.tr.)

[2] Andreu Nin Pérez (1892–1937), secretar general al POUM. Conform ultimelor informații dezvăluite în arhivele rusești, a murit ucis de un agent al NKVD-ului din Spania. (n.tr.)

– Tu nu cunoști bine țara mea. Franco este un trădător, așa cum sunt toți cei care s-au răzvrătit.

– Da, Franco este un trădător, dar asta nu înseamnă că n-am dreptate în ceea ce am spus, răspunse James.

– N-am pierdut războiul doar din cauza neînțelegerilor din sânul stângii, afirmă Josep.

– Sigur că nu, a spune așa ceva, în afară de faptul că ar fi o minciună, ar fi și o prostie. Am subliniat doar că voi, cei care ați apărat Republica, ați irosit energii care vă erau foarte necesare, pentru că aveați în față un dușman care se lupta doar cu voi și, pe deasupra, dispunea de ajutorul Germaniei și al Italiei, replică Albert James.

– Ce se întâmplă la Madrid? întrebă Amelia îngrijorată.

– Madridul rezistă, iar o parte din provinciile La Mancha și Valencia se află încă în mâinile republicanilor, dar nu știu pentru cât timp, nu cred că vor mai putea rezista multă vreme, răspunse Josep.

– De-acum știu... știu că e greu să afli ceva, dar ai vreo veste despre familia mea? Le-ați mai văzut pe Edurne sau pe verișoara mea Laura?

– Nu, Amelia, nu știu nimic despre ele, noi am trăit o bună parte din război la Barcelona.

– Și acum ce aveți de gând să faceți? îl întrebă Albert James pe Josep.

– Nu știu, deocamdată, să trăiesc. Ce credeți că le va face Franco tuturor comuniștilor?

Nici Albert James și nici Amelia nu au răspuns. Josep nu avea nevoie de un răspuns; știa mai bine decât oricine ce îi așteptă pe tovarășii săi.

– Poate că mă voi înrola în Legiunea Străină, mi s-a spus că este singurul mod de a scăpa să ajungem în vreunul dintre afurisitele alea de lagăre de internare, mărturisi Josep.

– Dar Pablo? E un copil... el... Amelia nu-și lua ochii de la mine.

Josep a ridicat din umeri.

– Ar trebui să stea cu Lola, e mama lui, dar lucrurile sunt așa cum sunt, o s-o scoatem cumva la capăt.

Amelia l-a convins pe Albert James să ne ajute pe mine și pe Josep; voia să încerce să facă în așa fel, încât francezii să ne permită să ne deplasăm la Paris și să evităm astfel internarea în lagăre. Nu era ușor, pentru că

prefecții de poliție din zonă doreau să împiedice ca refugiații să poată ajunge în alte locuri și mai ales la Paris, dar Amelia și-a demonstrat încă o dată talentul de a face față unor situații imposibile. Le ținuse piept sovieticilor la Moscova, obținând eliberarea lui Pierre, iar acum era hotărâtă să-și salveze prietenii.

Hotelul în care erau instalați aparținea unei familii cu doi fii, din care cel mare muncea transportând fructe și legume cu un mic camion. Amelia l-a rugat să ne ascundă între lăzile cu verdețuri și să ne transporte la Paris. Ea avea să ne însoțească în caz că s-ar fi ivit vreo problemă. Firește, i-a oferit o sumă considerabilă de bani, tot ce reușise să economisească până atunci. Tânărul a ezitat, dar până la urmă a hotărât să accepte.

Albert James nu a avut cum să o convingă că era o nebunie și că, dacă eram arestați, cu toate că ea avea documentele în ordine, tot străină era – spanioloaică, în momentul acela, tot ce era mai rău pentru cineva în Franța – și putea sfârși într-o tabără de refugiați.

Dar a avut succes și am ajuns la Paris fără neplăceri. Amelia nu a ezitat să ne ducă acasă la familia Dupont.

Danielle nu a știut ce să facă atunci când, deschizând ușa, s-a pomenit cu Amelia ținând de mână un copil, cu Albert James și un necunoscut flancând-o. A pofțit tot acel grup ciudat să intre, privindu-i cu oarecare teamă pe cei care îl alcătuiau.

În momentul acela, familia cina, iar uimirea lui André Dupont și a lui Victor a fost cum nu se putea mai mare.

– Permiteți-mi să vă explic, spuse Amelia, hotărâtă să salveze situația, Josep este un vechi prieten, un tovarăș, iar acesta e fiul său Pablo. Au putut să fugă din Spania, Franco a câștigat războiul, iar eu... eu vreau să-i ajut.

Albert James i-a povestit lui André Dupont amănuntele călătoriei din sudul Franței până la Paris și i-a rugat să ne adăpostească până vor putea găsi un loc unde să trăim. El însuși s-a angajat să încerce să facă rost de documentele necesare ca să putem locui în capitală.

André Dupont a rămas tăcut. Nu știa ce să răspundă, nici cum să evite încurcătura în care Amelia și James îi vârâse pe el și pe familia sa. Până la urmă, a luat o hotărâre.

– De acord, puteți rămâne o vreme, dar nu-i o soluție bună.

Amelia a răsuflat ușurată, iar Albert James i-a făcut un gest discret Daniellei și i-a înmânat un plic.

– Este pentru a contribui la întreținerea prietenilor Ameliei, îi șopti el la ureche.

– Nu... nu-i nevoie, răspunse ea puțin cam tulburată.

– Ba da, sigur că e nevoie, nu vă puteți asuma o astfel de povară, spuse James, considerând chestiunea tranșată.

Josep a trebuit să doarmă pe canapea, iar Victor, să cedeze o parte din camera lui acelui spaniol, adolescent ca și el, care tocmai dăduse buzna în casa lor.

Pe măsură ce treceau zilele, Josep continua să insiste că unica soluție era să se înroleze în Legiunea Străină. Singura problemă eram eu; nu știa ce să facă cu mine. În ziua de 9 februarie 1939, Franco a promulgat Legea Răspunderilor Politice, care era preambulul epurărilor și persecuțiilor la care erau deja supuși învinșii.

Dar pentru noi toți, o lovitură și mai grea a însemnat faptul că Franța și Marea Britanie au hotărât să recunoască guvernul lui Franco instalat la Burgos. În perioada aceea, la sfârșitul lunii februarie, Albert James a anunțat-o pe Amelia că trebuiau să călătorească în Mexic. Ceruse de multă vreme o întrevedere cu Lev Troțki și, în sfârșit, politicianul rus acceptase. Pe vremea aceea, trăia în Mexic, care a fost ultima oprire dintr-un lung exil care a început în Kazahstan, a continuat în Turcia, Franța, Norvegia și s-a sfârșit când a ajuns acolo.

Eu o însoțeam de obicei pe Amelia la biroul lui James și stăteam acolo foarte liniștit citind într-un colț, ca să nu deranjez. Tatăl meu pleca devreme să-și caute de lucru ca să ne putem întreține și, grație ajutorului câtorva tovarăși francezi, obținea din când în când vreo slujbă neînsemnată. Într-o zi, am fost martor la o ceartă între Amelia și Albert James.

James se închisese în biroul său ca să scrie, când a primit un telefon prin care i se anunța data la care îl va primi Troțki pentru interviu. Era peste zece zile și trebuia să răspundă numaidecât dacă era dispus să călătorească în Mexic. Bineînțeles, nu a șovăit o clipă.

– Amelia, plecăm în Mexic, spuse el ieșind din birou.

– În Mexic? Și de ce trebuie să mergi acolo? întrebă Amelia.

– Am spus că plecăm, eu și cu tine. Tocmai m-au sunat și Troțki acceptă să mă primească. Nu știi cât m-am agitat ca să obțin întrevederea. Peste zece zile trebuie să fim acolo.

– Dar eu nu pot să plec și, în plus... nu cred că ți-aș putea fi de folos acolo.

– Te înșeli, exact în Mexic este locul în care voi avea mai multă nevoie de tine. Vei fi interpreta mea, ca atunci când am fost la granița cu Spania.

– Dar Troțki vorbește franceza...

– Da, dar eu nu vorbesc spaniola și în Mexic se vorbește spaniola. Nu voi vorbi doar cu Troțki, sper să pot discuta cu oamenii care i-au dat adăpost, precum și cu dușmanii săi din Partidul Comunist.

S-au certat o bună bucată de vreme. Amelia nu voia să ne lase singuri pe Josep și pe mine, iar Albert James s-a arătat neclintit și i-a amintit că acea călătorie făcea parte din munca ei.

Amelia i-a spus Daniellei că trebuia să plece și că va întârzia cel puțin o lună până să se întoarcă. Știa că punea familia Dupont în încurcătură lăsându-mă în grija lor, dar nu avea încotro, căci nu-și putea permite să piardă slujba oferită de James. Lui André Dupont nu i-a plăcut deloc vestea, dar până la urmă a acceptat propunerea Ameliei. De îndată ce ea avea să se întoarcă, a spus el, va căuta o soluție pentru noi sau, mai bine zis, își va asuma răspunderea pentru mine cu toate consecințele, dat fiind că Josep urma să solicite înrolarea în Legiunea Străină.»

Brusc, profesorul Soler a considerat încheiată convorbirea și trebuie să recunosc că faptul acela m-a supărat.

– Dragul meu Guillermo, va trebui să te duci în Mexic, eu nu știu ce s-a întâmplat acolo, spuse el pe un ton sentențios, spre uimirea mea.

– Dar, domnule profesor, ce mai contează? Spuneți-mi dumneavoastră ce s-a întâmplat când Amelia și James s-au întors din Mexic. Probabil că s-au dus, au luat interviul și asta-i tot.

– Ah, nu! Nici vorbă de așa ceva. Doamnele Garayoa te-au angajat ca să investighezi dumneata, vor să știe cât mai amănunțit cu putință tot ce se referă la viața Ameliei și te asigur că cercetarea istorică nu este o treabă ușoară, uneori e chiar ingrată.

– Dar...

– Niciun „dar", Guillermo, dumneata trebuie să umpli toate lacunele. Nu știu ce s-a întâmplat realmente în Mexic, dar vei fi de acord cu mine că interviul cu Troțki a avut importanța sa.

– De acord, voi merge, dar de ce nu-mi povestiți ce s-a întâmplat când s-a întors Amelia? După aceea, când voi scrie, voi pune faptele în ordine cronologică.

– Nu, nu, trebuie să mergi pas cu pas, crede-mă. Doña Laura m-a rugat să te îndrum și asta fac. După părerea mea, trebuie să te duci în Mexic.

M-am resemnat să-i urmez sfatul, dar mi se părea că acea călătorie va fi o pierdere de timp. De fapt, nu-mi trecea prin minte cum să dau de urma Ameliei în capitala aztecă. Dar norocul era de partea mea, pentru că mi-a telefonat Pepe, redactorul-șef al ziarului, ca să mă anunțe că îmi expediază acasă câteva cărți ca să le citesc și să-i trimit cronicile cât mai curând.

– Auzi, tu n-ai fost troțkist? l-am întrebat eu.

– Ba da, dar ce legătură are asta? îmi răspunse el îmbufnat.

– Troțki a trăit în Mexic, nu-i așa?

– Da, acolo a fost asasinat.

– Crezi că mai există încă troțkiști în Mexic?

– Dar ce-i cu toată prostia asta?! Ție ce-ți pasă dacă mai sunt troțkiști în Mexic?

– Am nevoie să-mi găsești un contact cu vreun troțkist mexican.

– Tu te-ai țicnit! Sunt douăzeci de ani de când am renunțat la această poveste.

– Bine, dar știi cu siguranță pe cineva care mă poate ajuta. Caut un troțkist în Mexic, nu un marțian pe Gran Vía.

– Poți să-mi spui de ce? Nu știu în ce te-ai băgat, dar încep să bănuiesc...

– Îți cer ajutorul, nu cred că îți este atât de greu.

Ne-am certat puțin, dar până la urmă, l-am convins să-mi dea o mână de ajutor. Pe când organizam călătoria în Districtul Federal[1] am așteptat nerăbdător telefonul lui Pepe, care până la urmă a venit.

[1] Denumirea unui teritoriu care se află sub suveranitatea unui stat federal fără să facă parte din vreun stat sau provincie integrată în federație. Este considerat capitala oficială a unui astfel de stat federal, precum Mexic, Argentina, Brazilia, Canada, Statele Unite ale Americii etc. (n.tr.)

– Am pierdut toată după-amiaza ca să găsesc pe cineva care să cunoască vreun tovarăș în Mexic. În sfârșit, am dat de un prieten care a lucrat o vreme la secretariatul de relații internaționale al Ligii[1] și care mi-a dat numărul de telefon al unui jurnalist mexican mai bătrân probabil decât Matusalem[2]. Sună-l, dar pe mine să nu mă bagi în încurcăturile tale, că nici nu știu de ce te ajut.

– Pentru că, deși ești un exploatator, ai și tu o inimioară.

– Guillermo, fără bășcălie, că n-am chef de așa ceva!

– Asta este pentru că iubitul nostru director te exploatează, dar nu ca pe mine; măcar te plătește mai bine.

– Auzi, gata cu discursurile! Cu cât îmi trimiți mai repede cronicile la cărțile pe care ți le-am expediat, cu atât mai bine.

Și, într-adevăr, aveam noroc, pentru că l-am sunat pe jurnalistul mexican și acesta s-a arătat încântat să mă ajute de îndată ce aveam să ajung la el în țară.

Bătrânul coleg s-a dovedit a fi cum nu se poate mai eficace, pentru că atunci când l-am sunat de la hotel ca să-i spun că am sosit, îmi pregătise deja o întrevedere.

– Mâine vă va primi don Tomás.

– Ah, da? Splendid... dar spuneți-mi cine este don Tomás?

– Un om surprinzător, este foarte în vârstă, mai bătrân decât mine, anul ăsta împlinește o sută de ani.

– O sută de ani?

– Da, o sută de ani, dar nu vă faceți griji, are o memorie prodigioasă. L-a cunoscut pe Troțki, pe Diego Rivera[3], pe Frida[4]...

[1] Este vorba despre Liga Națiunilor Unite, predecesoarea Organizației Națiunilor Unite, cu sediul la Geneva. (n.tr.)

[2] Personajul cel mai longeviv menționat în Vechiul Testament, Facerea, 5:27, care a atins vârsta de 969 de ani. (n.tr.)

[3] Artist muralist mexican (1886–1957), militant comunist, autor al unor celebre picturi realizate pe clădiri din Ciudad de Mexico, Acapulco, San Francisco, Detroit, New York și altele (n.tr.)

[4] Frida Kahlo (1907–1954), pictoriță mexicană, căsătorită cu Diego Rivera și cunoscută ca amantă, printre alții, a lui Lev Troțki (n.tr.)

2

Tomás Jiménez s-a dovedit a fi într-adevăr surprinzător. Având aproape o sută de ani, își păstra privirea vioaie și o memorie extraordinară. Trăia la Coyoacán[1] cu unul dintre fii și cu nora sa, care mi s-au părut aproape la fel de bătrâni ca și el. M-a asigurat că are peste douăzeci de nepoți și o duzină de strănepoți.

Își închinase viața picturii și îi frecventase pe unii artiști din grupul lui Diego Rivera și al Fridei Kahlo, dar nu a făcut parte din cercul de prieteni intimi ai cuplului.

Casa în care locuia don Tomás era o veche reședință de familie boierească, cu o curte interioară care mirosea a iasomie și se bucura de umbra mai multor pomi fructiferi. Adevărul e că am rămas cucerit de Coyoacán, o oază de frumusețe în mijlocul haosului din capitala mexicană.

Doña Raquel, nora lui don Tomás, mi-a atras atenția că nu trebuie să-l obosesc.

– Socrul meu are o sănătate bună, dar obosește repede, așa că mă încred în buna dumitale judecată, mă avertiză ea.

– Așadar, dumneata ești strănepotul Ameliei Garayoa. Frumoasă femeie, da, domnule, foarte frumoasă, îmi spuse don Tomás când mă văzu.

– Ați cunoscut-o?

[1] Astăzi, unul din cele 16 sectoare ale Districtului Federal. În perioada despre care e vorba carte, era o mică localitate ce a fost integrată încetul cu încetul în capitala Mexicului, ajungând în centrul geografic al acesteia. (n.tr.)

– Da, din întâmplare. Ea a sosit în Mexic în martie 1939 cu un jurnalist american. Pe vremea aceea, eram trotkist și căutam să fiu la curent cu tot ce se întâmpla în preajma liderului meu.

– Ați avut relații cu Trotki?

– Puțin. Îi era frică. Stalin încercase să-l ucidă de mai multe ori, iar el nu mai avea încredere în nimeni. Nu era ușor să ajungi la el, cu toate că avea mulți adepți, printre care mă număram și eu. Trebuie să vizitați Casa Albastră.

– Casa Albastră?

– Da, acolo a trăit Trotki cu soția lui, Natalia. Casa era a Fridei Khalo, acum este muzeu. Când străbunica dumitale și jurnalistul au ajuns în Mexic, lucrurile nu mergeau bine între Trotki, Diego Rivera și Frida. Diego era un geniu, dar avea o fire îngrozitoare. Era extrem de impulsiv: când se declara un trotkist convins, când se certa pe față cu Trotki. S-au certat pentru că Diego nu l-a sprijinit pe Lázaro Cárdenas[1], căruia Trotki, desigur, avea multe motive să-i fie recunoscător. De fapt, Trotki n-avea prea mare încredere în Diego, îl admira ca artist, dar nu-l vedea cu ochi buni ca om politic. S-au certat, iar Trotki și Natalia au părăsit Casa Albastră, dar au rămas aici în Coyoacán, într-o locuință care azi a devenit Muzeul Lev Trotki.

– Cum ați cunoscut-o pe Amelia Garayoa?

Don Tomás își luă un răgaz până să răspundă. Scoase o țigară de foi, o aprinse și trase un fum, apoi își continuă narațiunea.

«În acea lună, martie 1939, niște prieteni, proprietari ai unei galerii de artă, m-au invitat să particip la o expoziție colectivă. Cum îți poți imagina, pentru mine era foarte important. La vernisaj, au participat mulți prieteni, mai ales tovarăși trotkiști, și unul dintre ei a venit însoțit de Amelia Garayoa și de jurnalistul american Albert James. Acest prieten al meu, Orlando, care este cumătrul meu, era și jurnalist, și lider al partidului, făcea parte din cercul lui Trotki și, după cum se pare, fusese mediatorul lui James pentru obținerea interviului.

[1] Lázaro Cárdenas del Río (1895–1970), general și om de stat mexican, președinte al Mexicului între 1934–1940 (n.tr.)

Ce să-ți spun, pe străbunica dumitale era imposibil să nu o remarci, pentru că era foarte frumoasă. Părea foarte fragilă, aproape eterică; mi-a trezit imediat curiozitatea, precum și pe a „fraților" mei, și asta într-o țară în care nu avem predilecție pentru femeile slabe, dar ea părea deosebită. O să-ți spun și de ce n-am uitat-o, și anume pentru că a avut curajul să recunoască faptul că în pictura mea nu era nimic genial. Îți poți închipui că în ziua aceea primeam numai felicitări și elogii deloc sincere, dar străbunica dumitale n-a avut nici cea mai mică jenă să-mi spună adevărul. Prietenul meu Orlando ne-a făcut prezentările, dar a omis să spună că eu eram autorul acelor tablouri pe care el nu înceta să le laude. Mie mi s-a părut că Amelia strâmba din nas și privea cu indiferență pânzele.

– Nu vă plac tablourile? am întrebat-o eu.

– Cred că pictorul stăpânește tehnica portretului, dar îi lipsește „sufletul"; nu cred să fie vreun geniu.

Am rămas cu toții tăcuți, neștiind ce să spunem. Albert James a privit-o supărat pe Amelia, iar bunul meu prieten Orlando a rămas la fel de descumpănit ca și mine.

– Ah, femeile! Acum au păreri despre orice. Ei bine, fetițo, Tomás este unul dintre cei mai buni, dar dumneata nu înțelegi prea mult din pictură, o dojeni cumătrul meu.

– Nu sunt expertă în pictură, dar veți fi de acord cu mine că suntem cu toții în stare să ne dăm seama când ne aflăm în fața unei capodopere geniale. Fără îndoială, aceste tablouri nu sunt proaste, dar n-au nimic deosebit, insistă Amelia, care părea că tot nu aflase că eu eram autorul tablourilor.

Eu m-am supărat pentru comentariile spanioloaicei, așa că i-am lăsat baltă și am plecat să ascult în continuare laudele altor invitați de-ai mei. Pentru mine, era o zi specială și ea tocmai mi-o stricase!

Am revăzut-o peste trei zile, în casa cumătrului meu Orlando, care organizase o cină la care ne-a spus că va veni și Troțki. Eu eram dornic să pot sta de vorbă cu el, dar până la urmă nu a mai venit. Ți-am spus deja că trăia obsedat de siguranța proprie, pentru că Stalin încercase de mai multe ori să-l ucidă și, după cum știi, până la urmă a și reușit.

Albert James era euforic. Obținuse interviul cu Troțki mult mai devreme decât fusese prevăzut.

– Credeam că o să aștept mai multe zile, dar a fost cât ai bate din palme. Este un personaj foarte interesant, păcat că se încăpățânează să apere în continuare excesele revoluției, spuse James.

– Excese? Crezi că e posibil să răstorni un regim fără vărsare de sânge? Vrei să-mi spui cum s-au eliberat americanii de Coroana britanică? Și ce a trebuit să facă Lincoln, cel atât de admirat de dumneata, ca să termine cu sclavia? Dragul meu prieten, istoria nu avansează fără vărsare de sânge, am spus eu convins și susținut cu entuziasm de către cumătrul meu Orlando.

– În Rusia, n-au avut încotro, decât să-i lichideze pe țariști și toate elementele contrarevoluționare, altminteri ar fi fost imposibil ca oamenii muncii să pună mâna pe țară.

– Problema nu este revoluția, ci faptul că tovarășul Stalin nu vrea să împartă puterea cu nimeni. I-a înlăturat treptat din preajma sa pe vechii tovarăși bolșevici, adăugă Orlando.

În afara americanului, Amelia era singura care cunoștea bine Uniunea Sovietică și, știi, abia mult mai târziu m-am gândit cât de prudentă fusese în aprecierile ei. Oricât de multe întrebări îi puneam despre cum se trăia la Moscova, Amelia nu a făcut nicio critică și nici nu a spus nimic care să ne dea un singur indiciu asupra realității. Ne-a descris Moscova, de parcă ar fi făcut-o pentru un ghid turistic, dar adăugând încă ceva.

Am întrebat-o cum i s-a părut Troțki, dat fiind că îl însoțise pe Albert James la întrevedere.

– Cred că suferă mult. Nu poate fi ușor să trăiești în exil neștiind în ce moment anume vor încerca să te asasineze. Asta îl face extrem de precaut, de neîncrezător; dar, firește, are dreptate să fie așa. M-a impresionat mai mult soția sa, Natalia.

– Da? Ei bine, eu nu-i găsesc nimic deosebit, am răspuns, uimit de faptul că îi atrăsese atenția soția lui Troțki.

– Presupun că, la o simplă privire, Natalia nu pare o femeie deosebită, dar este; l-a urmat cu devotament pe soțul ei în exil, îl îngrijește, îl răsfață, îl ocrotește, îl iartă, afirmă Amelia.

– Aha, ți s-au spus deja bârfe despre Troțki! exclamă Orlando. Să nu crezi că e afemeiat, chiar dacă o fi avut vreo aventură, ca orice bărbat.

– Mie mi se pare că a trăi cu un om ca el în aceste circumstanțe este un act de eroism, spuse Amelia pe un ton sentențios.

Știi că s-a spus că Troțki și Frida Kahlo au avut o idilă. Ceva lipsit de importanță pentru amândoi, dat fiind că pentru Frida nu exista nimeni altcineva în afară de Diego și cu siguranță că Troțki avea nevoie de Natalia. Dar femeile nu-i înțeleg pe bărbați și îi judecă foarte superficial. Frida era deosebită, iar Troțki, un bărbat care nu avea de ce să-i reziste unei femei ca ea, nu crezi?

Amelia și Albert James au mai rămas câteva zile în Mexic. Jurnalistul voia să afle câte ceva despre politica mexicană și a obținut chiar o întrevedere cu președintele Lázaro Cárdenas, dar, pe deasupra, a intrat în legătură cu spanioli care sosiseră cu luni în urmă. Chiar eu am fost cel care i-a pus în legătură cu câțiva dintre acești exilați, printre ei numărându-se și prietenul meu José María.

José María Olazaga era basc și fugise pe la granița cu Franța la puțin timp după ce trupele lui Franco au învins forțele republicane și după ce au căzut în mâinile sale provinciile Asturias, Santander și Țara Bascilor.

A sosit în Mexic însoțit de soția și fiul său, precum și de un tânăr care îndeplinea rolul de secretar. Erau naționaliști din PNV[1], nu ocupaseră funcții importante în partidul acela, dar amândoi erau cunoscuți.

I-am propus americanului Albert James să se întâlnească cu José María, pentru că acesta îi putea spune cum se organiza exilul spaniol în Mexic. James a acceptat numaidecât și eu l-am însoțit la întâlnirea cu prietenul meu care, ca și Troțki, se instalase la Coyoacán.

În ziua de azi, Coyoacán este încă un cartier din Districtul Federal, dar pe vremea aceea era o mică localitate la zece kilometri de centrul capitalei. Prietenul meu deschisese o tipografie care funcționa bine și care devenise locul în care oamenii din exil își tipăreau materialele de propagandă și afișele.

José María ne aștepta plin de speranțe, i se spusese că jurnalistul american era acompaniat de o spanioloaică. Nu știi ce spaimă am tras când, de

[1] Siglă pentru denumirea în spaniolă a formațiunii politice El Partido Nacionalista Vasco , Partidul Naționalist Basc (n.tr.)

îndată ce a intrat în casa prietenului meu, Amelia a scos un țipăt teribil. Era un țipăt de surpriză, de bucurie. Împreună cu José María era un puști, secretarul său, pe care îl chema Aitor. Amelia și el se cunoșteau; după cum au povestit mai târziu, sora lui Aitor fusese servitoarea Ameliei.

– Dumnezeule! Nu-mi vine să cred! strigă Amelia.

S-au îmbrățișat și Amelia a izbucnit în lacrimi, pe când Aitor și le stăpânea pe ale sale.

– Dar ce faci aici? Te credeam cu mama ta în cătun... îi spuse Amelia.

– A trebuit să fug. I-am ajutat pe don José María și pe familia sa să treacă granița. Îți amintești că mi-ai cerut să te învăț potecile păstorilor care trec în Franța? Am putut ieși de acolo printr-o minune. Odată ajuns în Franța, m-am gândit să mă întorc, dar...

– Dar eu l-am sfătuit să n-o facă, interveni José María, era periculos. Oamenii știau că lucrează cu noi și era riscant. Știi și dumneata ce se întâmplă, vin falangiștii în sate și totdeauna este cineva dispus să-și denunțe vreun vecin. Au omorât mulți oameni, să nu crezi că toate pierderile de vieți omenești se produc pe front.

– Și tu ce faci în Mexic? Edurne ne-a povestit... Mă rog, știu că ai plecat în Franța, spuse Aitor, puțin cam tulburat.

– Da. Bănuiesc că ți-o fi spus tot.

Aitor și-a plecat capul și a șoptit un „da" care de-abia s-a auzit. Părea rușinat că știe ceea ce știa, iar Amelia s-a simțit și ea stânjenită.

– Sora mea este în continuare la verișoara ta Laura, spuse Aitor. Cred că erau bine, dar nu mai știu de mult timp nimic despre ele.

– Și mama ta, bunicii tăi? se interesă Amelia îngrijorată.

– Știu că sunt în continuare în cătun. Au fost duși la interogatoriu la cazarma cea mică a Gărzii Civile, dar le-au dat drumul. Tu îi cunoști, știi că nu s-au implicat niciodată în politică.

– Spune-mi care este ultimul lucru pe care îl știi despre familia mea...

– N-o duc bine. Soțul tău... mă rog, da, soțul tău este cu trupele republicane și, din câte știu, a fost rănit, dar s-a vindecat și s-a întors pe front; acum nu mai știu ce s-a întâmplat cu el. Tatăl și unchiul tău sunt și ei mobilizați, femeile au rămas la Madrid. Sora mea a vrut să rămână cu verișoara ta Laura, de altfel... Știi că a devenit socialistă sau comunistă...

– Da, știu. Despre fiul meu știi ceva?

– Ultimul lucru pe care ni l-a povestit Edurne este că din când în când o însoțește pe verișoara ta Laura să-l vadă când doica lui, cred că se numește Águeda, îl scoate la plimbare. Soțul tău nu vrea să știe nimic despre familia ta, dar se pare că acea Águeda e o femeie cumsecade și le-a permis părinților, precum și mătușii și unchiului tău, să-l vadă pe ascuns pe Javier. Cum copilul vorbește deja și Águeda se teme să nu-i spună tatălui său, au stabilit ca ea să-l scoată la plimbare, iar ei să-l vadă de departe, așa că nu se mai apropie, pentru că știu că, dacă soțul tău află, o va da afară pe buna Águeda.

Amelia își stăpânea cu greu lacrimile. Nu era nevoie să fii prea isteț ca să înțelegi că se simțea umilită. Îi tremura buza de jos și își frângea mâinile.

– Te vei întoarce în Spania? o întrebă Aitor.

– Să mă întorc? Cum? E imposibil, poate că sunt fișată drept comunistă, nu știu.

– Ești membră de partid? vru să știe José María.

– Mă rog, sunt membră a Partidului Comunist Francez, în Spania n-am avut niciodată vreun carnet.

– Atunci, nu ești fișată. Poate că îți vor permite să te întorci, răspunse José María.

Cred că în momentul acela și-a făcut loc în mintea Ameliei o asemenea posibilitate.

– Și tu? Vei rămâne să trăiești în Mexic?

Aitor a tăcut, dar José María a vorbit în locul lui.

– Presupun că sunteți persoane de încredere, bănuiesc așadar că putem vorbi deschis. Deocamdată, este mai bine să rămânem aici; din câte știu, guvernul francez se poartă rău cu spaniolii, dar oamenii de aici nu sunt așa. Ne gândim că ar trebui să încercăm să-i ajutăm pe cei din țară, chiar să-i ajutăm să iasă pe cei care vor să o facă, acum, când Franța a hotărât să închidă granița. Despre asta am vorbit ieri, pentru că Aitor cunoaște bine trecătorile și, chiar dacă ar risca foarte mult, poate că este mai de folos la granița cu Spania. Dar n-am hotărât încă nimic. Mai întâi, trebuie să știm exact ce se întâmplă și dacă se termină odată acest război blestemat.

– Câștigă fasciștii, îl asigură Amelia.

L-am privit cu toții pe Albert James, așteptând ca el să confirme ceea ce spunea Amelia și să ne informeze despre situația reală.

– Amelia are dreptate, Republica a pierdut războiul. E o chestiune de săptămâni ca să se încheie, spuse jurnalistul pe un ton grav.

– Ce credeți că se va întâmpla? întrebă José María.

– Nu știu, dar e greu de crezut că Franco va fi generos cu cei care au luptat pentru Republică. Cei care au supraviețuit din cele două tabere vor trebui să se confrunte cu o țară devastată și să ducă altă bătălie, de data asta împotriva mizeriei și a foametei.

– Și puterile europene? întrebă Aitor.

– N-au considerat niciodată războiul din Spania problema lor. Franța și Regatul Unit au recunoscut deja guvernul de la Burgos; Germania și Italia sunt aliații lui Franco. Nu, nu vă lăsați înșelați: Spania e singură, așa a fost în timpul războiului și tot așa va fi și de acum încolo. Nu-i o prioritate pentru nimeni, spuse James.

– Atunci, poate că va trebui să ne schimbăm planurile și Aitor să se întoarcă în Europa cât mai curând. Avem prieteni, oamenii noștri de cealaltă parte a pietrei de hotar, în Franța; acolo nu va avea probleme și va putea să ajute oamenii să treacă granița sau chiar să organizeze vreo mișcare de rezistență în țară... cugetă José María.

Rămaseserăm copleșiți de duritatea expunerii lui Albert James. Nu e vorba că José María și Aitor ar fi fost naivi, dar, în definitiv, nu puteau înceta să aibă o urmă de speranță că ar putea să salveze Spania de Franco și să se salveze și pe ei înșiși.

În zilele următoare, Amelia și Aitor au petrecut împreună cât de mult timp le-a fost cu putință. José María a fost surprins să-i audă vorbind în limba bască. Niciunul dintre noi nu îi înțelegeam, și nici el. Limba euskera[1] se vorbea pe vremea aceea în cătune și nu era o limbă pe care burghezii voiau să o vorbească, mai degrabă contrariul, de aceea era atât de ciudat că Amelia o învățase.

– Văd că n-ai uitat-o, îi spuse Aitor.

– Adevărul e că nu știam că o mai țin minte, a trecut atâta timp de când n-am mai vorbit-o...

– Mama spunea că ai talent pentru limbile străine.

[1] Denumirea limbii basce (în limba bască în original.) (n.tr.)

– Draga mea Amaya! Mama ta a fost întotdeauna atât de bună și de afectuoasă cu mine...»

Tomás Jiménez a închis ochii și m-am speriat gândindu-mă că i s-ar fi putut întâmpla ceva. Dar i-a deschis numaidecât după aceea.

– Nu te speria, Guillermo, nu te speria, adevărul e că, dacă închid ochii, îmi amintesc mai bine și pot s-o văd pe Amelia și pe prietenii mei. Aitor și José María i-au dat Ameliei mai multe numere de telefon și adrese ale tovarășilor din PNV care reușiseră să se refugieze în Franța. Aitor i-a spus Ameliei că, dacă se va întoarce, o va căuta. Presupun că a făcut-o, pentru că peste două luni a plecat. José María a rămas în Mexic și nu s-a mai întors niciodată în Spania. Din nefericire, a murit înaintea lui Franco.

Doña Raquel și-a luat la revedere de la mine, cerându-mi să promit că mă voi întoarce să-i văd înainte de a pleca din Mexic.

Nu mi-am îndeplinit promisiunea, eram atât de prins în viața străbunicii mele, încât nu mă gândeam decât să scriu relatarea și altcineva să-mi povestească mai departe. I-am telefonat lui Victor Dupont, nu știam dacă Pablo Soler și Charlotte mai erau încă în capitala Franței. Mi-a confirmat că se întorseseră deja la Barcelona. Era clar că ghidul cărții mele continua să fie istoricul, așa că următoarea mea destinație era Spania.

– Te invit mâine la masă și așa vom avea la dispoziție toată după-amiaza ca să vorbim, îmi propuse Soler când l-am sunat.

Am ajuns punctual la întâlnirea cu profesorul. Recunosc că îmi era foarte simpatic și, de fiecare dată când ne vedeam, mă surprindea cu o altă revelație. În timpul prânzului, i-am povestit călătoria mea în Mexic, iar el a așteptat desertul ca să-mi relateze ce s-a întâmplat când Amelia și Albert James s-au întors la Paris...

«Ne-am bucurat să o avem din nou pe Amelia printre noi. Danielle Dupont spunea că se obișnuise cu „micuța spanioloaică" și că, fără ea, casa părea pustie. Și domnul Dupont ne-a îndemnat să sărbătorim întoarcerea ei. Cred că pentru Josep a fost o ușurare să o aibă din nou în preajmă, ea era zâna ocrotitoare, protectoarea lui. Amelia a vrut să o punem la curent cu ce se întâmpla în Spania.

– La Madrid, generalul Casado[1], sprijinit de Julián Besteiro[2], a preluat controlul situației și a pus capăt guvernului lui Negrín. Se pare că generalul Casado poartă negocieri cu guvernul de la Burgos ca să se încheie războiul și că acest fapt e o chestiune de zile, relată Josep cu voce slăbită.

Nu a fost o chestiune de zile, pentru că a doua zi, 29 martie 1939, trupele franchiste au intrat deja în Madrid. Pentru Amelia și Josep a fost ca o lovitură de măciucă. Deși așteptau vestea, adevărul e că nu erau pregătiți să o primească.

Cel mai rău a fost când Albert James s-a prezentat acasă la ei pe data de 1 aprilie cu o hârtie în mână.

– Îmi pare rău, tocmai am făcut rost de ăsta: e ultimul comunicat de război.

– Citește-l, îi ceru Amelia.

– „În ziua de azi, armata comunistă fiind luată prizonieră și dezarmată, trupele franchiste și-au atins ultimele obiective militare. Războiul s-a încheiat." Îl semnează generalisimul Francisco Franco.

Amelia a izbucnit în plâns și nici Josep nu și-a putut stăpâni lacrimile. Chiar și eu, doamna Dupont și Victor ne-am molipsit. Doar Albert James a fost în stare să se controleze.

– Voi merge în Spania, îi spuse James Ameliei. Voi cere permisele adecvate ca să merg la Madrid.

– Vin cu tine, răspunse Amelia, ștergându-și lacrimile cu dosul palmei.

– Nu cred că ar fi înțelept, nu știm ce s-ar putea întâmpla, răspunse Albert James.

– Dacă nu plec cu tine, voi pleca singură, vreau să mă duc acasă, vreau să știu de ai mei. Am un fiu, niște părinți, un soț... spuse ea printre suspine.

– O să văd ce pot face.

---

[1] Segismundo Casado López (1893–1968), militar spaniol, general care a avut un rol hotărâtor în ultima etapă a Războiului Civil Spaniol, conducând lovitura de stat care l-a dat jos de la putere de Negrín, șeful guvernului socialist prosovietic. (n.tr.)

[2] Julián Besteiro Fernández (1870–1940), om politic spaniol, devenit, după căderea de la putere a lui Negrín și fuga celorlalți membri ai Consiliului de Apărare a Madridului, autoritatea supremă a republicanilor, care a predat puterea învingătorilor din Războiul Civil Spaniol, punând astfel capăt conflictului armat. (n.tr.)

Albert James a plecat, promițând să se întoarcă mai târziu cu mai multe vești și tatăl meu a plecat și el ca să-și vadă câțiva tovarăși și să culeagă informații.

În noaptea aceea, am luat cu toții cina în casa familiei Dupont și am stat de vorbă până aproape în zorii zilei următoare.

Josep a spus că nu avea altă alternativă decât să se înroleze în Legiunea Străină; nu voia să se întoarcă în vreunul dintre lagărele de refugiați în care erau îngrămădiți mii de spanioli care fugiseră de război. I-a cerut Ameliei să mă ducă în Spania și să încerce să o găsească pe Lola.

– Cu mama lui îi va fi mai bine.

– Dar poate că o fi fost arestată sau poate o fi reușit și ea să fugă, argumentă Amelia.

– Ne-ar fi găsit. O cunosc pe Lola, cred că o fi rămas să lupte până la capăt. Asta mi-a și spus. V-am mai zis că i-am cerut să treacă granița cu noi, însă a refuzat. Dar a venit și sfârșitul războiului și trebuie să-l scoatem la liman pe fiul nostru. Chiar dacă nu o găsești pe Lola, mama ei se poate ocupa de Pablo. Locuiește la Madrid, în colțul pieței de la Paja. Este o femeie cumsecade și nu s-a amestecat niciodată în nimic, nu cred ca fasciștii să fi avut ceva cu ea. Îl va îngriji bine pe Pablo.

După tonul lui Josep, nu încăpea îndoială că hotărârea fusese luată.

Eu am spus că nu vreau să mă despart de tatăl meu ca să merg la bunica mea, iar Danielle, care era o femeie foarte generoasă, s-a oferit să aibă grijă de mine până când situația din Spania avea să fie mai clară, dar Josep s-a arătat de neclintit. Știa că în momentul acela pentru noi nu exista un viitor în Franța. Veștile care ne soseau despre lagărele de internare erau cumplite. francezii erau depășiți de avalanșa de refugiați. În lagărul de la Bram i-au internat pe bătrâni; în Agde și Riversaltes erau membri ai miliției, mai ales catalani; la Sepfonds și Le Vernet au concentrat majoritatea muncitorilor, precum și intelectuali, la fel ca la Gurs.

Albert James a obținut permis să călătorească în Spania. Era periculos pentru că, deși războiul se încheiase, franchiștii le cereau socoteală celor care luptaseră în tabăra republicană. James se temea pentru Amelia, dar ea nu a cedat câtuși de puțin. I-a spus Daniellei că, dacă se întoarce acompaniată de un jurnalist american, franchiștii nu îi vor face nimic, dar adevărul era că nici chiar Albert James nu era foarte sigur.

Eu, Amelia și Albert James am călătorit cu mașina până la graniță. Albert conducea o mașină bună pentru epoca aceea, dar călătoria de la Paris ni s-a părut nesfârșită.

În ziua de 10 mai, la ora opt dimineața, am ajuns la Irún[1]. Erau soldați și gărzi peste tot. Două gărzi civile de la punctul de frontieră ne-au ordonat să coborâm din mașină. Albert James o rupea puțin în spaniolă, așa că Amelia a trebuit să facă față situației.

– Unde mergeți? întrebă ostașul de gardă.

– La Madrid.

– Și ce o să faceți acolo? întrebă ostașul în vreme ce colegul lui ne examina pașapoartele.

– Domnul James este jurnalist american și vrea să scrie un reportaj despre Spania acum, după încheierea războiului.

– În ceea ce-l privește pe el, înțeleg, dar dumneavoastră cine sunteți?

– Sunt asistenta domnului James, interpreta lui. V-am spus că e american, puteți vedea în pașaportul său.

– Și flăcăul ăsta? De ce merge cu dumneavoastră?

– Să vă explic, sunt prietenă cu părinții lui și, cum eu trăiam la Paris, l-au trimis la mine ca să nu sufere ravagiile războiului; acum îl aduc înapoi la părinții săi, care sper să fie în viață.

– Părinții sunt de partea noastră? vru să știe ostașul de gardă.

– Sunt persoane extraordinare, cinstiți și muncitori, și au luptat pentru Spania ca nimeni alții.

– Și unde aveți o hârtie care să adeverească faptul că sunteți responsabilă pentru băiat? întrebă ostașul de gardă.

– Auziți, credeți că în timpul războiului se gândea cineva la hârtii? Au făcut destul de mult trimițându-l la Paris ca să nu aibă necazuri.

Ostașii de gardă au vorbit între ei o vreme și, până la urmă, probabil că s-au gândit că un jurnalist american, o femeie tânără și un băiat nu puteau fi periculoși, așa că ne-au lăsat să trecem.

[1] Oraș în provincia Guipúzcoa din Țara Bascilor, punct de frontieră cu departamentul Pirineii Atlantici din Franța (n.tr.)

Amelia, care începuse de curând să fumeze, și-a aprins o țigară de îndată ce ne-am urcat în mașină.

– Ești foarte pricepută să eviți întrebările, îi spuse Albert James.

– Cum de știi, dacă tu nu înțelegi spaniola?

– Oh! De înțeles, o înțeleg destul de bine, dar îmi vine greu s-o vorbesc. Ce tupeu poți să ai! Mi-am dat seama, bineînțeles, chiar și la Moscova.

Ne-a luat aproape douăsprezece ore până să ajungem la Madrid, nu numai din pricina stării deplorabile în care se aflau șoselele, ci pentru că erau peste tot trupe, mergând dintr-o parte într-alta.

Când am ajuns la Madrid, Albert James ne-a dus la un hotel de pe Gran Vía, numit Florida, pe care i-l recomandase un coleg. Florida fusese locul de întâlnire a jurnaliștilor străini care informau din tabăra republicană. Hotelul suferise ravagiile războiului și nu era într-o stare foarte bună, așa că Albert James și-a amintit altă adresă, a unei pensiuni nu departe de acolo, unde un fotograf american prieten de-al lui petrecuse mare parte în timpul conflictului armat.

Patroana era o femeie scundă și atât de slabă, încât părea subalimentată. Îmi amintesc că ne-a primit cu o expresie de recunoștință.

– N-am niciun oaspete, așa că vă puteți alege orice cameră. Nu vă garantez că vă pot da de mâncare, pentru că nu-i nimic la piață, doar dacă găsiți ceva la bursa neagră. Ah! Numele meu este Rosario.

Camerele erau curate și balcoanele dădeau chiar spre Gran Vía.

De îndată ce Albert James i-a spus patroanei că veniserăm la ea la recomandarea altui jurnalist american, doña Rosario a părut că ne privește cu și mai multă simpatie.

– Adevărul e că trebuie să ai grijă pe cine primești în casă și mai ales ce vorbești, pentru că acum poți s-o sfârșești la închisoare pentru cel mai neînsemnat comentariu.

Doña Rosario ne-a povestit că soțul ei fusese funcționar în Ministerul de Finanțe și că până la izbucnirea războiului nu le lipsise nimic.

– Trăiam bine, vedeți și dumneavoastră ce confortabil este acest apartament, dar soțul meu s-a înrolat în serviciul militar și sărăcuțul de el a fost ucis pe front, chiar acolo, în munții Guadarrama. Și vedeți acum și dumneavoastră, în timpul războiului, trebuia să trăiesc din ceva, așa că am început să

primesc oaspeți. M-a sfătuit o verișoară, ea avea închiriate două camere unor jurnaliști străini și mi-a trimis câțiva prieteni ai oaspeților ei, și după cum vedeți, am supraviețuit datorită acestei afaceri.

– Erați de partea Republicii? o întrebă Amelia.

– Vai, fata mea, nu mai contează! Acum trebuie să trăim cu ce avem și cel mai bine e să nu spui nimic. Știi bine că înainte de a se termina războiul, Franco a aprobat Legea Răspunderilor Politice, iar acum sunt închise la pușcărie multe persoane; hai, ce să mai vorbim, sunt băgați la închisoare toți cei care sunt bănuiți că ar fi fost de partea celeilalte tabere. Nimeni nu-i iertat.

Era în jur de zece seara când Amelia ne-a spus că vrea să se apropie de casa părinților ei.

– Nu pot să aștept până mâine, n-aș putea să dorm.

– Dar n-ar trebui să ieși singură la ora asta, o sfătui Albert. Încă nu știm cum stau lucrurile, ai putea fi arestată. E mai bine să aștepți.

I-a fost greu să o convingă, dar a reușit. În noaptea aceea, Amelia nu a închis un ochi și în zori ne-a trezit.

Albert James a spus că primul lucru pe care trebuia să-l facă era să se acrediteze ca jurnalist în fața autorităților franchiste. James voia să știe care erau regulile, dar nu avea nici cea mai mică intenție să se lase constrâns de cenzura franchistă. Scopul său era să vadă și să audă, pentru ca apoi să scrie reportaje despre Spania de după război.

I-a propus Ameliei să-l însoțească, deoarece nu vorbea bine spaniola și i-a promis că după aceea o va duce acasă la părinții ei și, mai târziu, să o caute pe Lola, dar ea a refuzat, era nervoasă și voia să se prezinte acasă, să afle despre ai săi. Până la urmă, el a cedat și s-au înțeles ca eu să o însoțesc acasă la părinții ei, în vreme ce el se organiza ca să înceapă să lucreze la reportajele sale.

Încă îmi mai amintesc impresia pe care mi-a produs-o Madridul de atunci. Se simțea mizeria și disperarea, dar se observa și euforia învingătorilor.

Am mers pe Gran Vía în jos până la fântâna Cibeles și de acolo am luat-o spre cartierul Salamanca, unde locuiau părinții Ameliei, precum și unchiul și mătușa ei.

Mi-o amintesc tremurând pe când apăsa soneria de la casa părinților săi. Nimeni nu a răspuns la sunetele ei insistente.

Am coborât scările în căutarea portarului, pe care nu îl văzuserăm când am intrat, dar era acolo, în chichineața lui.

– Domnișoara Amelia! Dumnezeule, ce surpriză! Omul rămăsese cu gura căscată văzând-o.

– Bună, Antonio, ce mai faci? Dar soția și fiii dumitale?

– Bine, bine, sunt bine cu toții. Am supraviețuit și ne considerăm norocoși din acest motiv.

– Nu-i nimeni acasă?

Portarul, nervos, a strâns din pumni înainte de a răspunde.

– Nu știți?

– Să știu? Ce trebuie să știu?

– Mă rog, în familia dumneavoastră s-au întâmplat câteva lucruri, răspunse portarul stânjenit.

Amelia s-a înroșit, umilită că trebuia să culeagă vești despre propria familie.

– Explică-te, Antonio.

– Uitați ce este, e mai bine să mergeți acasă la unchiul dumneavoastră, la don Armando, și să fiți pusă la curent cu noutățile.

– Unde sunt părinții mei? insistă Amelia.

– Nu sunt, domnișoară Amelia, nu mai sunt. Tatăl dumneavoastră... mă rog, nu știu precis, iar mama dumneavoastră... Îmi pare rău, dar doña Teresa a murit. A fost înmormântată acum câteva luni.

Țipătul Ameliei a fost sfâșietor. S-a îndoit de mijloc și eu am crezut că o să cadă. Eu și portarul am prins-o. A rămas inertă, tremurând și, cu toate că nu era nici urmă de vreo adiere rece, îi clănțăneau dinții.

– Vedeți de ce n-am vrut să vă spun...? Despre astfel de lucruri e mai bine să aflați de la familie, se văită portarul, speriat de starea Ameliei.

Cu ochii scăldați în lacrimi, Amelia a întrebat de sora ei.

– Și sora mea unde este?

– Domnișoara Antonietta a plecat cu unchiul și cu mătușa dumneavoastră, presupun că o fi la ei. Nu stătea prea bine cu sănătatea.

Bărbatul ne-a poftit în chichineața lui și i-a oferit un pahar cu apă Ameliei, care nu dădea semne că și-ar reveni în fire. Era atât de rece, atât de palidă, încât părea neputincioasă...

Ne-am dus pe jos până la casa unchiului și a mătușii sale, la câteva străzi de acolo. Amelia, care nu înceta să plângă, mă ducea de mână și încă mai țin minte cât de tare mi-o strângea.

Am urcat scările în grabă. Amelia era nerăbdătoare să afle ce li se întâmplase alor săi. De data aceasta, ni s-a deschis ușa la primul țârâit al soneriei și ne-am pomenit față în față cu Edurne, fiica doicii Amaya, femeia care le îngrijise pe copilele Garayoa de la cea mai fragedă vârstă a lor. Edurne fusese subreta Ameliei, confidenta și prietena ei și, datorită Lolei, militase și ea în Partidul Comunist.

Întâlnirea dintre cele două femei a fost emoționantă. Amelia a îmbrățișat-o pe Edurne și aceasta, văzând-o, a izbucnit în plâns.

– Amelia! Ce bucurie! Ce bucurie! Bine că te-ai întors!

Vocea Ameliei și cea a lui Edurne au alertat-o pe doña Elena, care a apărut numaidecât în vestibul. Mătușa Ameliei aproape că a leșinat văzându-și nepoata.

– Amelia! Ești aici! Doamne Dumnezeule, Laura, Antonietta, Jesús, veniți aici!

Doña Elena a luat-o pe Amelia de mână și a dus-o în salon. Eu le-am urmat speriat. Mă simțeam un intrus.

Antonietta a intrat în salon, urmată de verii săi, Jesús și Laura. Amelia a încercat să o îmbrățișeze pe sora ei, dar aceasta nu i-a permis.

– Nu, nu mă săruta, sunt bolnavă; am avut tuberculoză și nu mi-am revenit încă.

Amelia a privit-o îngrozită și, brusc, și-a dat seama de starea lamentabilă în care se afla sora ei.

Era de o slăbiciune extremă. Chipul său era cum nu se putea mai palid și îi ieșeau în evidență ochii mari și lucioși. Dar cunoscând-o pe Amelia, tuberculoza nu o putea împiedica să-și îmbrățișeze sora. Pentru o bună bucată de timp, nu a fost chip să fie despărțită de Antonietta, pe care a sărutat-o și i-a mângâiat părul, fără să se oprească din plâns. Laura s-a apropiat de verișoarele ei, alăturându-se îmbrățișării lor.

– Ce mare te-ai făcut, Jesús! Și ești la fel de serios ca întotdeauna, îi spuse Amelia vărului ei, care avea mai mult sau mai puțin vârsta mea și care părea foarte timid.

– Și el a fost foarte bolnăvior. Are anemie. Am îndurat atâta foame! Și o îndurăm în continuare, răspunse doña Elena.

– Și tata? Unde-i tata? întrebă Amelia cu glasul stins.

– Tatăl tău a fost împușcat acum o săptămână, murmură doña Elena, iar mama ta, biata mea cumnată... îmi pare rău, Amelia, dar mama ta a murit de tuberculoză înainte de terminarea războiului. Slavă Domnului, se pare că Antonietta își revine, dar este foarte slăbită.

Amelia a făcut o criză de isterie. A început să țipe, numindu-i pe franchiști fasciști nenorociți, blestemându-l pe Franco, jurând că își va răzbuna tatăl. Verișoara ei Laura și Antonietta i-au cerut să se liniștească.

– Pentru numele lui Dumnezeu, fată dragă, dacă te aude cineva, te vor împușca și pe tine! îi spuse tulburată doña Elena, implorând-o să vorbească mai încet.

– Dar de ce? De ce? Tatăl meu era cel mai bun om din lume!

– Am pierdut războiul, răspunse plângând Antonietta.

– Am încercat să facem tot posibilul ca să obținem grațierea, explică Laura, dar a fost în zadar. Nu știi câte documente am prezentat cerând clemență; le-am cerut ajutorul și prietenilor noștri care erau de partea franchiștilor, dar n-am putut face nimic.

Atunci Amelia s-a prăbușit, s-a așezat pe jos și, stând acolo, și-a îmbrățișat genunchii, plângând și mai tare. De data aceasta, Laura și Jesús au ridicat-o și au ajutat-o să se așeze pe canapea. Doña Elena și-a șters lacrimile cu o batistă, iar eu m-am agățat de mâna lui Edurne, pentru că mă simțeam pierdut în drama aceea care părea că nu se mai sfârșește, întrucât, după cum i-a spus Laura verișoarei sale, bunica Margot murise și ea.

– Bunica nu se simțea bine cu inima, dar eu cred că s-a îmbolnăvit de supărare. Servitoarea ei Yvonne ne-a povestit că a murit în somn, că a găsit-o moartă în pat.

Când Amelia a dat semne că poate să se stăpânească, doña Elena i-a povestit cele întâmplate.

– Am dus-o foarte greu, fără mâncare, aproape fără medicamente... Antonietta s-a îmbolnăvit și mama ta a îngrijit-o zi și noapte, și s-a molipsit

de la ea. Mama ta suferea de anemie, era foarte slăbită și, în plus, când avea ceva de mâncare, i-o dădea Antoniettei. Nu s-a plâns niciodată, s-a ținut neclintită până la sfârșit. Pe deasupra, a trebuit să facă față întemnițării tatălui tău și asta a fost și mai rău. Se ducea zilnic la închisoare ca să-i ducă ceva de mâncare, dar nu reușea să-l vadă întotdeauna.

– De ce a fost închis? întrebă Amelia cu o voce răgușită.

– L-a denunțat cineva; nu știm cine. Tatăl tău a fost pe front, ca și unchiul tău Armando, și au fost răniți amândoi și s-au întors la Madrid, spuse doña Elena.

– Tatăl meu este în pușcărie, adăugă Laura.

– În pușcărie? De ce? Amelia părea că se înfurie din nou.

– Din aceleași motive ca și tatăl tău, pentru că cineva l-a denunțat că ar fi comunist, îi explică Laura.

– Nici tatăl, nici unchiul meu n-au fost vreodată comuniști, făceau parte din Stânga Republicană, răspunse Amelia, știind că ceea ce spunea era clar pentru toată lumea.

– N-are importanță, acum asta nu mai are importanță, pentru Franco singurul lucru care contează este de partea cui era fiecare, spuse Laura.

– Sunt niște asasini, rosti Amelia.

– Asasini? Da, în această țară există și au existat mulți asasini, dar nu numai franchiștii, nu, și ceilalți au ucis mulți oameni nevinovați, afirmă doña Elena, căutând o batistă cu care să-și șteargă lacrimile.

Amelia a rămas tăcută, în așteptare, neputând să înțeleagă ce spusese mătușa ei.

– Eu sunt monarhistă, ca toată familia mea, știi asta, la fel era și biata ta mamă. Vrei să știi cum a murit fratele meu mai mare? O să-ți spun: știi că fratele meu Luis era șchiop și n-a fost mobilizat. Într-o zi, a venit în sat un grup de luptători din miliții, au întrebat dacă acolo sunt fasciști și li s-a arătat casa fratelui meu. Luis n-a fost niciodată fascist, de dreapta și monarhist a fost, într-adevăr, dar nu fascist. Nu le-a păsat, s-au dus la el acasă și, în fața soției și a fiului lor, i-au legat mâinile, l-au luat cu ei și l-au împușcat în șanțul de scurgere. Fiul său Amancio a auzit împușcătura, a ieșit în fugă din casă și l-a găsit pe tatăl său pe jos cu un glonț în cap. Știi ce i-a spus nepotului meu șeful grupului de milițieni? Că aceea era soarta care îi aștepta pe

toți franchiștii și să umble cu grijă. Da, asta i-a spus unui copil de doisprezece ani.

Doña Elena a oftat și a băut o gură de apă din paharul pe care Edurne îl pusese pe măsuța din salon.

– Dar îți voi povesti mai multe, Amelia, pentru că ți-o amintești cu siguranță pe vara mea Remedios, călugărița. Când erați mici, v-am dus odată s-o vedeți la mănăstire, în apropiere de Toledo. Crezi cumva că vara mea a făcut vreun rău cuiva? Era la mănăstire de la optsprezece ani... Într-o noapte, a venit un grup de luptători din milițiii, trupe neregulate, le-au violat pe cele douăsprezece călugărițe și apoi le-au ucis. Știi de ce? O să-ți spun: pentru că erau călugărițe, numai din cauza asta.

– Nu-mi vine să cred, afirmă Amelia.

– Ăsta-i adevărul, ceea ce îți povestește mama este adevărat, spuse Laura.

– Pot să-ți relatez și alte cazuri, al unei persoane foarte apropiate de tine, al mătușii tale Montse, sora mamei tale.

Amelia a tresărit și apoi s-a încordat. Mătușa ei Montse era singura soră a mamei ei și atât Antonietta, cât și ea o iubeau mult. Rămăsese nemăritată și obișnuia să petreacă sezoane întregi la Madrid, cu ele. Antoniettei și ei îi plăceau vizitele mătușii lor pentru că le răsfăța și le alinta mai mult decât părinții lor.

– Draga mea Montse a plecat la Palamós ca să se refugieze în gospodăria unor veri ai ei. Biata femeie se gândea că măcar la țară nu va face foame. Pentru că tu nu știi, Amelia, dar am făcut multă foame, am îndurat multe nevoi. Nenorocirea familiei tale catalane este că n-au fost comuniști, nici socialiști, nici anarhiști, nici adepți ai lui Companys... Bieții de ei au fost de dreapta! Da, de dreapta, dar oameni cumsecade, muncitori și cinstiți. Dar asta n-a contat pentru cei care i-au împușcat. Știi deja, oameni din milițiii care s-au prezentat în sat și i-au întrebat pe cei de teapa lor dacă există franchiști pe acolo. Cineva a arătat către gospodăria acelor veri ai mamei tale și ai lui Montse. I-au ucis pe toți pe loc, pe cei doi bătrâni soț și soție, pe cei trei fii ai lor și pe mătușa ta Montse, care se refugiase acolo. Spune-mi, Amelia, nu crezi că ăsta a fost un asasinat?

– Mamă, nu vorbi așa! protestă Laura din pricina tonului dur al doñei Elena.

– Vreau doar să știe că aici s-a ucis mult, că franchiștii i-au asasinat pe comuniști și comuniștii pe franchiști, dincolo de câmpul de luptă, dincolo de războiul propriu-zis. Pe cine trebuie să urăsc eu, Amelia? Spune-mi tu. Pe soțul meu îl țin în pușcărie franchiștii, pe fratele meu l-au ucis comuniștii, pe cine ar trebui să urăsc mai mult? Știi ceva? Îi urăsc pe toți, spuse doña Elena pe un ton sentențios.

– Unde-i unchiul Armando? întrebă Amelia, care era impresionată de tot ce auzise.

– La închisoarea din Ocaña. A fost condamnat la moarte, la fel ca tatăl tău, și am cerut grațierea, i-am înaintat lui Franco tot felul de petiții. Dacă e nevoie, nu-mi pasă să mă arunc la picioarele lui și să-l implor pentru soțul meu; dacă asta vor să fac, o voi face.

– Mamă, liniștește-te! o rugă Jesús, apucând-o de mână.

– Îmi pare rău, îmi pare rău... eu...

– Tu ai plecat și habar n-ai ce s-a întâmplat aici. Nu știu dacă ai fost fericită sau nefericită, dar te asigur că nimic din cele prin care ai trecut tu n-a fost mai rău decât ce am trăit noi.

Amelia și-a plecat capul, rușinată, la reprosul mătușii sale. Nu era greu de ghicit că se simțea vinovată că trăise în siguranță la Buenos Aires, unde soseau doar ecouri ale războiului.

– Și fiul meu? Știți ceva despre Javier? întrebă ea privind-o pe Laura, pentru că nu suporta privirea inchizitorială a mătușii sale.

– Javier este bine. Águeda îl îngrijește și îl iubește mult. Acum este acasă la bunicii lui, la don Manuel și doña Blanca. Ei... mă rog, știi că erau mai degrabă de dreapta și acum nu sunt în primejdie, dar Santiago...

Laura părea că nu îndrăznește să continue. Știa că verișoara ei era la capătul puterilor, că nu va suporta să mai primească și alte vești proaste, și să-i spună că Santiago este la închisoare avea să însemne o nouă lovitură pentru ea.

– Și Santiago este închis, spuse în cele din urmă Laura.

– După cum vezi, țara asta a înnebunit. Ideile politice ale lui Santiago, soțul tău, erau aceleași ca ale tatălui tău și ale lui Armando al meu. N-a fost niciodată radical, nici comunist, dar asta nu i-a împiedicat să-l bage la pușcărie, adăugă mătușa Elena.

– Și el este tot la Ocaña? vru să știe Amelia, care devenise și mai palidă.

– Da, acolo este, răspunse Laura.

– Și părinții lui nu pot face nimic? Ei au prieteni... întrebă Amelia.

– Crezi că n-au răscolit cerul și pământul pentru Santiago? Poți să-ți închipui că da. Pe don Manuel l-a reținut poliția secretă și a scăpat viu printr-o minune. Se pare că a fost torturat. Soția lui, doña Blanca, a reușit să-i trimită un mesaj lui Santiago informându-l de arestarea tatălui său. Santiago era pe front cu gradul de comandant și, după cum se pare, era un ofițer foarte apreciat de superiorii săi, care s-au mobilizat să obțină eliberarea lui don Manuel. Dar să nu crezi că a fost ușor. Vezi și tu cum au stat lucrurile: fiul pe front luptând pentru Republică, iar tatăl, întemnițat de cei care ziceau că o apără. Noi nu știm nimic direct, dar Águeda ne-a tot povestit ce se întâmpla, spuse mătușa Elena.

– Fiul tău e foarte drăgălaș și simpatic. Am convins-o pe Águeda să ne lase să-l vedem când ieșea cu el la plimbare și ea a fost de acord; obișnuia să-l aducă aproape de casa părinților tăi, pentru ca ei să-i iasă în întâmpinare ca din întâmplare și să-l poată vedea pe Javier. Dar acum, că băiatul a crescut și vorbește ca o moară stricată, îl vedem doar de departe. Águeda se teme ca nu cumva Javier să le spună bunicilor că vede și alte persoane. Iar noi nu vrem să o expunem pe buna femeie. Javier este foarte atașat de ea, spuse Laura.

– Vreau să-l văd, mă puteți ajuta? le imploră Amelia.

– O voi trimite pe Edurne să aștepte în împrejurimile casei socrilor tăi și, când o s-o vadă pe Águeda ieșind, s-o întrebe când te poți duce să-l vezi pe fiul tău, propuse Laura.

Era ora mesei când doña Elena a considerat încheiată conversația. Până în momentul acela, eu rămăsesem foarte liniștit lângă Edurne, neîndrăznind să scot o vorbă. Cu toate că eram doar un adolescent, puteam să înțeleg imensa suferință a Ameliei.

Am mâncat cartofi cu o bucată de slănină. Amelia nu s-a atins de mâncare, iar mătușa Elena a trebuit să o silească pe Antonietta să mănânce.

– Fetițo, trebuie să mănânci, altminteri n-o să te vindeci.

Amelia le-a spus că lucrează cu un jurnalist american și că, grație lui, trecuserăm fără probleme granița. Le-a informat, de asemenea, că trebuie să o caute pe Lola ca să mă lase la ea.

– Femeia aia a fost sursa tuturor nenorocirilor tale, afirmă mătușa Elena. Dacă n-ai fi cunoscut-o și nu ți-ar fi băgat în cap ideile ei revoluționare, n-ai fi plecat niciodată.

– Nu, mătușă, nu, vina nu este a Lolei; eu sunt singura răspunzătoare pentru actele mele. Știu că am procedat greșit, am fost egoistă, nu mi-a păsat de nimic și nu m-am gândit la ai mei, și nici la consecințe. Lola nu m-a obligat să fac ce am făcut, vina este numai a mea.

– Femeia aia a vârât dracii în tine, este o frustrată, o invidioasă, care te-a urât întotdeauna, ori crezi cumva că avea vreo simpatie pentru tine, care reprezentai tot ceea ce combătea ea? insistă doña Elena.

–N-o învinovățesc pentru asta, răspunse Amelia.

Laura m-a privit și i-a cerut mamei sale să schimbe subiectul conversației. Doña Elena a acceptat în silă.

– Nu v-am întrebat de verișoara Melita, unde este?

– Verișoara ta s-a căsătorit. Nu erai aici și de aceea nu știi.

– Cu cine?

– Cu Rodrigo, îți amintești? E băiat bun, războiul l-a prins în tabăra franchiștilor.

– Dar când s-au căsătorit?

– Curând după ce a început războiul. Au plecat să locuiască la Burgos, de unde este el. Are pământuri și o farmacie. Le va merge bine.

– Și cum zici că îl cheamă pe soțul ei?

– Rodrigo Losada.

– Au copii?

– Da, o fată.

– Nu i-or fi pus numele tot Amelia, am fi deja prea multe…

– O cheamă Isabel, ca pe mama soțului ei. Încă n-o cunoaștem, are un an, spuse Laura.

– Bine, și acum, ce-ai de gând să faci? vru să știe doña Elena.

– Nu știu, tot ce s-a întâmplat este atât de oribil… Nu puteam să-mi imaginez nimic din tot ce mi-ați povestit și nici că părinții mei au murit.

– Am trecut printr-un război, răspunse doña Elena, necăjită.

– Știu, mătușă, și îți înțeleg starea de spirit. Să nu crezi că nu mă simt vinovată pentru că n-am fost aici să împart cu voi toate nenorocirile. Nu-mi voi ierta niciodată că mama a murit și că n-am făcut nimic să evit ca tata să

fie împușcat. Mă voi ocupa de Antonietta; ne vom duce să locuim acasă. presupun că mai este încă a noastră, nu-i așa?

– Crezi că îți poți lua răspunderea pentru sora ta? Ei bine, eu cred că nu. Antonietta are nevoie de îngrijiri, de o atenție permanentă pe care cred că tu nu i-o poți acorda. Doña Elena se arăta dură ca oțelul.

– Voi munci ca să mă îngrijesc de sora mea, este ceea ce și-ar fi dorit părinții mei.

– Nu, Amelia, nu, mama ta m-a pus să jur că o voi îngriji pe Antonietta și că va locui aici cu noi. I-am jurat în ziua când a murit. Eu am întrebat-o ce trebuia să fac dacă te întorceai într-o bună zi și ea mi-a spus că, și în acest caz, Antonietta trebuia să rămână cu noi, să aibă o familie care să o ocrotească.

Amelia s-a ridicat de la masă plângând. Nu era în stare să suporte cuvintele mătușii sale, pe care le simțea ca pe niște cuțite înfipte în piele. Laura și Antonietta au urmat-o, iar eu am rămas la masă foarte liniștit. neîndrăznind să ridic ochii din farfurie. Mă temeam că în orice moment doña Elena se va repezi la mine. Când s-au întors, Amelia continua să plângă...

– Mătușă, îți mulțumesc pentru tot ce ai făcut pentru noi. Înțeleg că mama n-avea încredere în mine și că se temea pentru Antonietta, așa că va rămâne aici până când voi putea demonstra că sunt în stare să-mi asum răspunderea pentru sora mea.

Doña Elena nu a răspuns. Își dădea seama că o rănise pe Amelia și de aceea era mâhnită. O iubea pe nepoata ei, dar fără îndoială că suferințele războiului o privaseră de acea delicatețe pe care o arăta pe vremuri.

– Mamă, Amelia are nevoie de sprijinul nostru, are deja prea multe pe cap, spuse Laura.

– Îmi pare rău, ar fi trebuit să-ți vorbesc altfel. Ți-ai pierdut părinții și ești distrusă, iar eu... Îmi pare rău cu adevărat, Amelia. Știi că te iubim și că te poți baza pe noi pentru orice dorești...

– Știu, mătușă, știu, răspunse Amelia printre lacrimi.

– Mâine vom merge să-l vizităm pe unchiul Armando, spuse Antonietta, încercând să schimbe vorba.

– La închisoare? întrebă Amelia.

– Da, la închisoare, și voi merge și eu. Până acum, n-am ieșit din casă pentru că nu mă simțeam bine, dar mătușa Elena a spus că mâine îmi va permite să le însoțesc. Ai putea veni și tu, sugeră Antonietta.

– Da, bineînțeles că voi merge!

După aceea, doña Elena s-a interesat de planurile Ameliei. Voia să știe dacă avea să rămână la Madrid și unde anume și, generoasă, i-a oferit o cameră. Amelia i-a spus mătușii sale că, întrucât lucra pentru un jurnalist american, iar acesta nu vorbea bine spaniola, cu siguranță că nu ar vedea cu ochi buni să-l lase singur la pensiune. A fost ideea Laurei ca și Albert James să fie găzduit la ele acasă.

– Îi putem închiria o cameră. Banii pe care îi plătește la pensiune să ni-i plătească nouă. Ne-ar prinde foarte bine acum, când de-abia avem cu ce să ne întreținem, propuse Laura.

Doña Elena a părut că meditează la propunerea fiicei sale. Fără îndoială că o jena faptul că nu îl putea primi pe jurnalist ca pe un oaspete în casa ei, cum s-ar fi întâmplat înainte de război, dar nevoia și necazurile o făcuseră să devină o femeie practică.

– Ar putea dormi în camera Melitei, pe care o ținem închisă de când s-a măritat... Iar acest copil poate dormi în camera subretei, la urma urmelor, nu mai avem alți servitori, doar pe Edurne. L-aș găzdui în cameră cu Jesús, dar băiatul nu este încă vindecat și are nevoie de odihnă. Da, avem loc berechet ca să-i instalăm pe toți, acceptă doña Elena.

Amelia a promis că îi va face propunerea lui Albert James. Pentru ea însemna o ușurare să stea cu familia ei, mai ales în momentul acela când nenorocirea se abătuse asupra tuturor.

Laura ne-a însoțit la pensiunea doñei Rosario ca să ne ajute cu bagajele. Acolo l-am găsit pe Albert James destul de supărat.

– Te aștept de o jumătate de oră! îi reproșă el de îndată ce ne văzu.

– Îmi pare rău... mi s-au întâmplat atâtea lucruri în orele astea.

Amelia i-a povestit printre lacrimi toate cele întâmplate: decesul părinților ei, boala surorii sale, nenorocirile care se abătuseră peste întreaga ei familie. El a părut că se potolește, dar nu a primit cu plăcere ideea de a se muta acasă la doña Elena.

– Du-te tu, e firesc să vrei să stai cu familia ta, dar prefer să-mi păstrez o oarecare independență și aici voi fi bine sau poate o să mă mut la un hotel. Având în vedere starea hotelului Florida, cred că voi merge la Ritz.

Laura a fost cea care, învingându-și rușinea, i-a explicat lui James că pentru ele ar însemna un ajutor să-i închirieze o cameră, garantându-i că nu îl va deranja nimeni și că va putea să se simtă la fel de independent ca în casa doñei Rosario.

El a șovăit, dar până la urmă s-a lăsat convins de Laura. Nu trebuia să fii ager la minte ca să-ți dai seama că și familiile cărora nu le-a lipsit nimic în trecut acum de-abia dacă se puteau întreține.

Astfel că ne-am dus din nou pe jos cu valizele în mână până acasă la mătușa Ameliei.

Se făcuse deja târziu când eram cu toții instalați, dar Albert James a propus ca Amelia să meargă cu el acasă la Lola ca să mă lase la ea.

Eu doream cu înflăcărare să o găsesc pe mama. Lola era o femeie puternică, hotărâtă, cu care eram sigur că nu mi se va putea întâmpla nimic rău. În plus, voiam să rămân în Spania, nu voiam să mă întorc în Franța, unde, în ciuda a tot și a toate sau, mai bine zis, grației Ameliei, eu și tatăl meu supraviețuiserăm cu demnitate.

Am mers până acasă la Lola, dar acolo nu a știut nimeni să ne informeze. Ea nu se mai întorsese de când, la începutul războiului, plecaserăm la Barcelona, așa că Amelia a propus să ne ducem la adresa din piața de la Paja pe care i-o dăduse Josep și unde locuia bunica mea, mama Lolei. Am început să tremur, nu îndrăzneam să-i spun că preferam să rămân cu Amelia decât cu bunica mea. Dolores, căci acesta era numele bunicii, nu se înțelegea bine cu mama și îmi aminteam că, atunci când mergeam să o vedem, se certau întotdeauna din cauza ideilor lor politice.

Nu ne-a fost greu să găsim casa bunicii. Am sunat la sonerie fără să ne răspundă cineva și o vecină a fost cea care ne-a dat vești despre ea.

– Dolores a fost dusă la spital. Suferă de astm și a avut o criză în care aproape că s-a sufocat. Este foarte bolnavă biata femeie. Și, pe deasupra, suferă de atâtea lipsuri…

Amelia a întrebat dacă știa ceva de Lola, dar vecina ne-a asigurat că nu a mai fost văzută pe acolo de dinainte de război.

– Lola nu s-a îngrijit niciodată prea mult de maică-sa, pentru ea cel mai important era revoluția, iar despre nepotul lui Dolores, Pepe, se știe că a fost ucis de comuniști pentru că făcea parte din POUM, răspunse ea cu voce joasă, privind peste tot, ca nu cumva să o audă cineva.

Ne-am dus la spital unde o călugăriță ne-a condus până în salonul în care se afla bunica mea. Eu de-abia mi-o mai aminteam și m-a impresionat să aflu că bătrâna aceea cu părul alb și privirea pierdută era ea.

Biata femeie nu m-a recunoscut și s-a pornit să plângă atunci când Amelia i-a spus cine sunt.

– Dumneavoastră sunteți domnișoara aceea, prietenă cu Lola a mea! Și el e nepotul meu? Ce înalt e! Unde este maică-ta? De luni de zile nu mai știu nimic de ea, sper că n-a fost împușcată; franchiștii împușcă pe toată lumea. Sigur că revoluționarii nu s-au lăsat mai prejos. I-am spus Lolei: nu-i pot ierta că l-au ucis pe singurul meu nepot de frate, pe Pepe, pentru că era din POUM. Vedeți și dumneavoastră: revoluționari ucigând revoluționari, unde s-a mai pomenit așa ceva? Lola ura POUM-ul, spunea că sunt niște trădători.

Bunica s-a angajat să aibă grijă de mine de îndată ce va ieși din spital.

– Sunt bătrână și bolnavă, dar voi face tot ce va fi nevoie pentru nepotul meu.

Doña Elena a părut resemnată să rămân cu ele până când bunica mea Dolores avea să iasă din spital, mai ales când Albert James a asigurat-o că va plăti și pentru mine întreținerea câtă vreme vom sta la ea acasă.

A doua zi de dimineață, Albert James le-a însoțit pe doña Elena, pe Laura, pe Amelia și pe Jesús la închisoare ca să-l viziteze pe don Armando.

James voia să vadă de aproape închisoarea spaniolă și spera să nu li se pună multe piedici din cauza prezenței lui acolo.

A trebuit să mituiască doi funcționari ca să-i lase pe toți să intre pe culoarul lung, unde, despărțiți prin niște gratii, rudele și deținuții dispuneau de câteva minute ca să se vadă. Don Armando a fost emoționat să o vadă pe Amelia. Unchiul și nepoata nu și-au putut stăpâni lacrimile, regretând pierderea tatălui Ameliei, don Juan, și a mamei ei, doña Teresa.

– Este oribil, unchiule! Tata, mama, bunica Margot, mătușa Lily... și atâtea persoane din familie pe care le-am pierdut. Încă nu știu cum o să suport așa ceva, spuse Amelia plângând.

– O vom scoate noi la capăt, tatăl tău s-a ținut tare până în ultima clipă și, când l-au luat de aici, mi-a cerut să vă sărut din partea lui și să vă spun cât de mult vă iubea pe Antonietta și pe tine.

– Crezi că m-a iertat?

– Sigur că da. Tatăl tău te iubea foarte mult și, cu toate că n-a înțeles niciodată ceea ce ai făcut, te-a iertat. Cel mai rău îi părea că l-ai părăsit pe fiul tău, asta a fost întotdeauna supărarea lui cea mai mare. Îl durea atât de mult, că nu se putea bucura de singurul lui nepot...

Don Armando le-a vorbit despre nesiguranța și teama pe care o simțeau toți cei care erau deținuți acolo.

– În fiecare zi sunt duși oameni ca să fie împușcați... și uneori îți pierzi speranța că va mai veni grațierea. Câte scrisori ați scris cerând clemență?

– Tată, nu vom renunța, răspunse Laura.

– Nu, nu vom renunța, nici când vom fi morți, răspunse resemnat don Armando.

– Mâine ne vom duce să-i vedem pe soții Herrera. Pedro Herrera era prietenul tău, ai fost avocatul lui și i-ai câștigat un proces important, îți amintești? Ei bine, acum este un om cu relații în preajma lui Franco. Are un nepot de frate colonel la Cartierul General al Armatei și un cumnat cu o funcție înaltă în Falangă. Și lui însuși îi merge bine, cred că face deja afaceri cu noul guvern. M-am prezentat la el acasă și am vorbit cu soția lui, Marita, și mi-a promis că va interveni pe lângă soțul ei. Ea s-a ținut de cuvânt, pentru că ieri mi-a trimis vorbă că ne primește mâine, începând cu ora opt seara, când se întoarce el de la slujbă. Vei vedea că vom obține ceva, spuse doña Elena.

Îndurerată la ieșirea din închisoare, Amelia l-a însoțit pe Albert James la întrevederile pe care le avea stabilite pentru reportajele sale. S-au întors acasă la doña Elena noaptea târziu. Pe atunci, eu găsisem deja în Edurne ocrotirea care până în momentul acela mi-o acordase Amelia. Edurne mă consola, spunându-mi că mama era o femeie curajoasă și că eu nu

trebuia să o uit niciodată. Am legat prietenie și cu Jesús; aveam aproape aceeași vârstă și, cu toate că el era un puști timid și căuta să treacă neobservat, am descoperit curând că avea un dezvoltat simț al umorului.

La două zile după ce ne instalaserăm în casa doñei Elena, Edurne s-a întors din oraș foarte agitată.

– Águeda mi-a spus să fim după-amiază pe la cinci la poarta principală a Grădinilor Retiro, pentru că ea va fi acolo plimbându-se cu Javier. Mi-a zis, de asemenea, că Santiago va fi eliberat, că e o chestiune de câteva zile. L-a auzit zicând asta pe don Manuel, care se pare că are prieteni bine situați în preajma lui Franco.

Amelia a plâns aflând că își va putea vedea fiul. Doña Elena a hotărât că eu, Laura, Antonietta, Jesús și Edurne trebuia să o însoțim. Se temea de reacția Ameliei când se va întâlni cu fiul ei.

La ora cinci fix eram la poarta principală a Grădinilor Retiro. Așteptam cu nerăbdare până când, peste o jumătate de oră, am văzut-o pe Águeda ținându-l de mână pe Javier.

Laura a încercat să o țină pe Amelia, dar ea a fugit către copil și l-a îmbrățișat plângând. Nu înceta să-l sărute și micuțul s-a speriat și a început să plângă.

– Vă rog, doamnă, lăsați-l! îi ceru Águeda, speriată că vreun cunoscut ar putea vedea scena și, mai ales, că Javier le-ar putea povesti bunicilor săi că o doamnă îl sărutase și îl strânsese în brațe până îl făcuse să plângă.

Dar Amelia nu asculta, îl strângea pe Javier și mai tare în brațe și îl umplea de sărutări.

– Copilul meu! Copilul meu! Dar ce frumos ești! Ți-o amintești pe mama? Nu, sărăcuțul de tine, cum să ți-o amintești? Dar eu te iubesc atât de mult, fiul meu…

Cu ajutorul Antoniettei, Laura a reușit să-l smulgă pe Javier din brațele mamei sale și să-l înapoieze Águedei.

– Vai, doamnă, ce-o să se întâmple dacă află don Manuel și doña Blanca! se văita Águeda.

– Dar sunt mama lui! Nu mi-l pot refuza pe fiul meu, răspunse plângând Amelia.

Javier, speriat, nu se oprea din plâns.

– Cel mai bine ar fi să plecați. Îl veți vedea altă dată, dar acum îl iau la plimbare ca să se liniștească, adăugă femeia, care era sincer speriată.

Verișoara ei Laura împreună cu Antonietta au reușit să o îndepărteze pe Amelia de Águeda și de băiețel, care a luat-o la fugă speriat pe stradă în sus.

Amelia nu înceta să plângă și nu auzea cuvintele de mângâiere ale verișoarei și ale surorii sale. Eu, Edurne și Jesús am rămas tăcuți, neștiind ce să facem și nici ce să spunem.

Când ne-am întors acasă la doña Elena, Antonietta a obligat-o pe sora ei să bea un ceai de tei foarte concentrat, dar nici asta nu a reușit să o liniștească, atât de mare îi era durerea. Doar Albert James a fost în stare să o facă să reacționeze. El obișnuia să o trateze cu o oarecare răceală. reamintindu-i că se aflau la Madrid ca să lucreze și că nu se putea lăsa doborâtă de împrejurări. Pe vremea aceea, eu îl consideram un om dur. lipsit de inimă; acum înțeleg că asprimea sa aparentă trezea în Amelia frica de a nu rămâne fără slujbă și asta o făcea să reacționeze, pentru că nu își putea permite așa ceva, nici pentru ea, nici pentru Antonietta, nici pentru restul familiei sale.

Un exemplu a fost hotărârea lui Albert James să asiste la defilarea pe care Franco o organizase în acea zi de 19 mai, în ciuda protestelor Ameliei.

– Eu sunt aici ca să muncesc, și tu la fel, îi aminti el.

Atunci Amelia a tăcut, conștientă de cât de valoroși erau pentru ea, și pentru noi toți, banii pe care îi primea pentru munca ei de traducătoare și de secretară a jurnalistului.

Pe 19 mai, am fost cu toții la defilare. Hotărârea a luat-o doña Elena, temându-se ca nu cumva vreun vecin să le denunțe că au rămas acasă, în loc să-și arate devotamentul față de Caudillo[1], cum era deja numit Franco. Ne-am dus în silă; eu, deși eram un adolescent, îl uram pe Franco din tot sufletul, pentru că mă lăsase pierdut în lume, astfel că, la fel ca Amelia, Laura și Edurne, am protestat, până când doña Elena, cu ajutorul lui Albert James, ne-a făcut să tăcem.

[1] Căpetenie sau lider politic, conducător militar sau ideologic. Este denumirea care i s-a dat lui Francisco Franco, devenit suprema instituție a ierarhiei de stat. (n.tr.)

Artera numită Paseo de Recoletos, pe unde trecea defilarea, nu era departe de casă, astfel că ne-am dus pe jos și cu destul timp înainte, ca să ocupăm loc.

În depărtare, l-am putut zări pe Franco, iar Amelia a șoptit că îi pare un „pitic", ceea ce a făcut-o pe doña Elena să o ciupească de braț, poruncindu-i să tacă.

În ziua aceea, lui Franco i s-a decernat Marea Cruce Încununată cu Lauri a Sfântului Ferdinand, cea mai apreciată decorație militară și singura pe care nu o avea încă.

Albert James privea totul cu interes și i-a cerut Ameliei să-i traducă toate comentariile oamenilor dimprejurul nostru. Pe James l-a surprins entuziasmul arătat de spectatori la defilare. Mai târziu, ne-a întrebat cum de era posibilă acea înflăcărare din partea unui oraș care a fost ultimul care a rezistat trupelor lui Franco. Doña Elena i-a explicat.

– De frică, fiule, de frică, ce vrei să facă oamenii? Războiul a fost pierdut, cu toate că eu nu știu dacă l-am pierdut sau l-am câștigat. Acum nimeni nu vrea să iasă în evidență; ia să vedem care-i viteazul care îndrăznește să-l critice pe Franco. Nu știu dacă vi s-a spus, dar Legea Răspunderilor Politice prevede pedepse pentru toți cei care au avut ceva de-a face cu comuniștii și vă puteți închipui că sunt unii care au avut mai multe, alții mai puține rude în ambele tabere.

Amelia era foarte afectată. Fusese foarte impresionată să-l vadă pe fiul său și nu s-a liniștit până nu a convins-o pe mătușa ei să o trimită din nou pe Edurne să vorbească cu Águeda ca să stabilească o nouă întâlnire. Doña Elena a acceptat cu greu, dar a trimis-o pe Edurne la ora când știau că Águeda ieșea la cumpărături.

Edurne s-a întors cu vești bune. Nu a trebuit să aștepte prea mult ca Águeda să iasă din casă și o urmase discret până când au fost destul de departe ca să nu le vadă niciun cunoscut. Águeda i-a povestit că Santiago fusese eliberat cu o zi înainte și că era mai slab și mai îmbătrânit, dar, la urma urmelor, liber și sănătos. Javier nu se despărțea de tatăl lui și în noaptea aceea dormise cu el.

Santiago hotărâse să se întoarcă acasă și să nu rămână la părinții săi. Astea erau veștile bune, cele proaste erau că Águeda nu îndrăznea să înlesnească altă întâlnire cu Amelia de teamă ca nu cumva

Javier să-i povestească tatălui său. Nu pentru că băiatul ar fi putut spune cine era doamna aceea care îl îmbrățișa, dar Santiago ar fi putut deduce că era Amelia, iar Águeda se temea de reacția lui. Cel mult, consimțea ca Amelia să-i privească de departe, dar să promită că nu se va apropia.

Condițiile Águedei i s-au părut umilitoare Ameliei, care a luat o hotărâre ce ne-a speriat pe toți.

– Mă duc să-l văd pe Santiago. Îi voi cere iertare, cu toate că știu că nu mă va putea ierta niciodată, și îl voi implora să mă lase să-mi văd copilul.

Doña Elena a încercat să o facă să se răzgândească: se temea de reacția lui Santiago. Albert James a sfătuit-o și el să se gândească puțin mai bine la această hotărâre, dar Amelia nu s-a lăsat nici în ruptul capului și nu a cedat decât în privința de a merge însoțită acasă la Santiago.

3

Cred că Amelia s-a prezentat acasă la Santiago în după-amiaza zilei de 22 sau 23 mai. Águeda s-a înfiorat când, deschizând ușa, s-a pomenit cu cele trei domnișoare Garayoa.

– Vreau să-l văd pe don Santiago, spuse Amelia cu un glas slăbit.

Águeda le-a lăsat să aștepte în vestibul și s-a dus repede să-l caute pe stăpânul casei. Javier a intrat în antreu și a rămas uimit, privindu-le curios pe cele trei femei. Amelia a încercat să-l ia în brațe, dar copilul a fugit râzând, ea l-a urmat și a dat nas în nas cu Santiago.

– Ce cauți aici? întrebă el palid de mânie.

– Am venit să te văd, trebuie să vorbesc cu tine... răspunse Amelia bâiguind.

– Afară din casa mea! Noi doi n-avem nimic ce să ne spunem. Cum îndrăznești să te prezinți aici? Chiar nu respecți nimic? Pleacă și să nu te mai întorci vreodată!

Amelia tremura. Încerca să-și stăpânească lacrimile, conștientă de faptul că fiul ei, Javier, îi privea.

– Te implor să mă asculți. Știu că nu merit să mă ierți, dar lasă-mă măcar să-mi văd fiul.

– Fiul tău? Tu n-ai niciun fiu. Pleacă!

– Te rog, Santiago! Te implor! Lasă-mă să-mi văd copilul!

Santiago a apucat-o de braț și a împins-o spre antreu, unde Antonietta și Laura așteptau foarte agitate după ce auziseră conversația.

– Aha, ți-ai adus și companie! Ei bine, nu-mi pasă, nu sunteți bine-venite în această casă.

– Nu-mi lua copilul! îl imploră Amelia plângând.

– Te-ai gândit la fiul tău când ai plecat cu amantul în Franța? Nu, nu-i așa? Ei bine, atunci nu știu despre ce fiu îmi vorbești. Pleacă!

Le-a dat afară din casă fără să arate nici cel mai mic semn de compasiune față de Amelia. Santiago o iubise din tot sufletul; durerea lui era la fel de intensă pe cât fusese și dragostea lui, și asta îl împiedica să o ierte.

După acea reîntâlnire traumatizantă, Amelia a zăcut bolnavă trei zile la pat, fără să mănânce. A reacționat doar atunci când doña Elena a intrat în camera ei plângând ca să-i spună că soții Herrera o anunțaseră că nu-i puteau obține grațierea lui Armando Garayoa. Mai era o singură posibilitate, i-au spus aceștia în mare secret, și anume să meargă să vorbească cu o persoană care avea relații foarte bune cu noul regim și care, în schimbul unei sume de bani, obținea de obicei unele grațieri; dar chiar dacă nu reușea întotdeauna, în niciun caz nu înapoia banii.

Albert James, care în momentul acela era bărbatul casei, s-a angajat să vorbească cu autoritățile și să facă presiuni în măsura posibilităților sale. dată fiind condiția lui de jurnalist străin, dar doña Elena și fiica sa Laura au hotărât că trebuiau să încerce ca acel personaj despre care îi vorbiseră soții Herrera să se ocupe de rezolvarea situației.

Doña Elena, însoțită de fiica și de nepoata sa, a obținut o întrevedere cu Agapito Gutiérrez, căci așa se numea vânzătorul de favoruri.

Acesta luptase de partea franchiștilor și avea rude bine situate în înaltele organe centrale ale regimului și ale Falangei. Înainte de război, era un descurcăreț fără niciun căpătâi, dar dibaci și lipsit de scrupule și foarte pregătit să supraviețuiască, așa că a prosperat fără nicio problemă în cadrul armatei, umblând cu șiretlicuri și încasând favoruri de la unii și de la alții în anii aceia de mizerie și de lipsuri.

În aparență, Agapito Gutiérrez nu ducea lipsă de nimic. Se instalase într-un birou de pe strada Velázquez, într-o veche reședință seniorială. În ziua de azi, am spune că în biroul acela se ocupa cu „traficul de influență" dacă principala sa afacere nu s-ar fi bazat pe viața celor care se aflau în închisoare.

O femeie brunetă, cu un decolteu îndrăzneț pentru epoca aceea și care le-a spus că este secretara (dar care părea mai degrabă o cântăreață de

cabaret), le-a poftit într-o sală de așteptare unde se aflau nerăbdători și alți petiționari, mai ales femei.

Acolo au stat aproape trei ore până le-a venit rândul să fie primite de Agapito Gutiérrez.

Au dat peste un bărbat mic de statură și îndesat, îmbrăcat într-un costum cu dungi și cravată prinsă cu un ac, pantofi de lac și purtând pe mâna dreaptă un inel mare de aur.

Agapito le-a aruncat o privire grăbită care s-a oprit asupra Ameliei. Aceasta, deși slabă, era o frumusețe blondă și eterică, o femeie inaccesibilă în orice altă împrejurare pentru un bărbat ca acela.

Le-a ascultat plictisit, dar neluându-și privirea de la Amelia, pe care părea că o devora cu ochii, până când le-a făcut să se simtă stânjenite atât pe doña Elena, cât și pe fiica ei Laura și pe nepoata sa.

– Bine, să văd ce pot să fac, dar după tot ce mi-ați spus, comunistul ăla de soțul dumitale a dat de bucluc și eu nu pot face minuni. Demersurile mele costă multe parale, așa că să-mi spuneți dacă puteți să plătiți sau nu.

– Vom plăti cât se cuvine, a răspuns Laura numaidecât.

– Sunt cincizeci de mii de pesete și dacă obțin grațierea, și dacă nu. Doar pentru că am inimă bună, toți cei care vin aici mă imploră să ajut o șleahtă de delincvenți care au făcut mult rău națiunii noastre…

Doña Elena s-a făcut albă la față. Nu dispunea de cincizeci de mii de pesete și nici nu știa de unde să le obțină, dar nu a spus nimic.

– Dacă sunteți de acord, aduceți-mi cele cincizeci de mii de pesete, iar peste trei zile să vă întoarceți să vă dau un răspuns. Mai bine zis, nu veniți toate, nu-i nevoie, te aștept numai pe dumneata, domnișoară Garayoa, spuse el adresându-i-se Ameliei.

– Pe mine? întrebă ea surprinsă.

– Da, pe dumneata, la urma urmelor, ești nepoata și nu ești atât de direct implicată, nu-i prima dată când, atunci când dau o veste proastă, mi se face aici o dramă și asta îmi strică reputația.

Amelia s-a înroșit, iar doña Elena a fost pe punctul de a-i spune că în niciun caz nu va veni nepoata ei, dar a tăcut. Era în joc viața soțului ei.

Albert James a fost indignat când i-au relatat scena. A spus că o să se ducă să-i tragă un pumn nenorocitului ăluia, dar cele trei femei l-au

implorat să nu o facă. Nu își puteau permite să-și irosească singura șansă. Ceea ce a făcut într-adevăr doña Elena, roșie de rușine, a fost să-i ceară lui James să le ajute să găsească cele cincizeci de mii de pesete.

Chiar și pentru Albert James suma era excesivă, dar s-a angajat să le ajute. A doua zi, cu ajutorul lui Edurne, femeile s-au pus în legătură cu un speculant care le-a dat două mii de pesete pentru două sfeșnice de argint, cristaluri venețiene, figurine de porțelan și două lămpi de bronz asortate. Albert James nu i-a spus, dar, după multe strădanii, a reușit să ia legătura cu părinții săi, pe care i-a convins să depună într-o bancă o cambie pe care să o poată încasa în Spania în valoare de cincizeci de mii de pesete. Era o sumă atât de exorbitantă, încât tatăl său a refuzat la început să i-o împrumute.

– Ți-i voi restitui, dar de aici nu pot face nimic și am nevoie urgent de acești bani pentru a salva viața cuiva. Ia legătura cu o bancă sau cu ambasada noastră, cu cine vrei tu, tată, dar trimite-mi banii ăștia, altfel nu te voi ierta niciodată, îl amenință James pe tatăl său.

La câteva zile după data prevăzută, Amelia s-a prezentat cu banii în biroul lui Agapito Gutiérrez. Albert James a însoțit-o până la ușa biroului, temându-se ca nu cumva să fie jefuită pe stradă având asupra ei o asemenea sumă de bani.

Agapito avea o secretară nouă, de data aceasta o tânără cu părul vopsit în roșu și cu un decolteu și mai mare decât cea dinainte.

Bărbatul era îmbrăcat în același costum în dungi, dar cu o cravată diferită și o cămașă din ale cărei mânșete ieșeau în evidență niște butoni din aur masiv.

– Măi să fie, n-am crezut că o să fiți în stare să faceți rost de cincizeci de mii de pesete! Multe persoane vin aici cu speranța că voi face opere de caritate cu ele, dar eu sunt foarte serios în afaceri, și pe cel care cere ceva îl și costă ceva.

Agapito a invitat-o să ia loc pe canapea lângă el și, în vreme ce vorbea, i-a pus mâna pe genunchi. Amelia s-a mișcat, jenată.

– Doar n-oi fi vreo mironosiță?

– Nu știu ce vreți să spuneți.

– Una din domnișoarele alea fandosite care vor ca un tip să le facă ce trebuie să le facă, dar o ascund, prefăcându-se că sunt mari doamne.

– Am venit să vă aduc banii ca să obțineți grațierea unchiului meu, nimic mai mult.

– Ia te uită, faci pe mironosița cu mine! Și dacă refuz să fac vreun demers?

– Dar ce pretindeți?!

În ciuda rezistenței Ameliei, care l-a zgâriat, Agapito Gutiérrez s-a apropiat de ea și a sărutat-o.

– Mâță afurisită ce ești! Nu te mai preface, și ție îți place la fel de mult ca și mie, te-ai udat toată.

Amelia s-a ridicat în picioare și l-a privit cu mânie și scârbă, dar nu a îndrăznit să plece, temându-se că Agapito avea să refuze să facă demersul pentru a obține grațierea unchiului său Armando Garayoa.

Escrocul s-a ridicat și a zâmbit, privind-o în față și încercând să o îmbrățișeze din nou.

– Dă-mi drumul! Cum îndrăznești?! Ești un nerușinat!

– Nu mai puțin decât tine; m-am interesat de voi și mi s-a spus că ești o curvă care și-a lăsat bărbatul și fiul ca să o șteargă cu un francez. Așa că nu te mai preface cu mine.

– Aveți aici banii, îi spuse Amelia înmânându-i un plic gros din hârtie de împachetat în care erau cele cincizeci de mii de pesete. Îndepliniți-vă promisiunea!

– Eu n-am promis nimic, o să vedem dacă unchiul tău va fi grațiat, nici nu merită, fiind comunist.

Bărbatul a luat plicul, l-a deschis și a numărat banii, bancnotă cu bancnotă, în vreme ce Amelia îl privea, încercând să-și stăpânească lacrimile. Când a terminat de numărat, a privit-o zâmbind cu răceală.

– A crescut prețul.

– Dar ați spus că ne luați cincizeci de mii de pesete! Nu avem mai mult...

– Tu o să plătești diferența. Va trebui să faci ce îți cer eu, dacă nu, unchiul tău nu va ieși din închisoare și va fi împușcat. O să mă ocup eu să fie împușcat cât mai curând.

Amelia a fost cât pe-aci să se prăbușească, nu voia decât să iasă în goană din biroul acela care mirosea a sudoare amestecată cu apă de colonie

ieftină. Dar nu a făcut-o, știa că în cazul acesta, unchiul ei Armando va sfârși în fața plutonului de execuție.

El și-a dat seama că biruise.

– Vino aici, o să facem câte ceva amândoi...

– Nu, nu vom face nimic. Vă las banii și, dacă unchiul meu iese din închisoare, atunci...

– Ce curvă afurisită te-ai făcut! Cum îndrăznești să-mi pui condiții?

– O să vin în ziua când unchiul meu va ieși din închisoare.

– Vei veni cu siguranță! Să nu crezi că n-o să-mi plătești.

Amelia a ieșit din birou și a traversat sala de așteptare, unde secretara vorbea la telefon, pilindu-și în același timp unghiile. Roșcata i-a făcut cu ochiul cu un gest de complicitate.

– Ce ți s-a întâmplat? o întrebă Albert James, îngrijorat, văzând-o ieșind pe poartă roșie în obraji și cu ochii plini de lacrimi.

– Nimic, nimic, omul ăla e un nerușinat, nici chiar dându-i cele cincizeci de mii de pesete nu pare să fie mulțumit și nu dă garanții pentru grațierea unchiului meu.

– Urc la el să-i zic vreo câteva de la obraz. Să vedem dacă o să îndrăznească să-mi spună și mie că o să rămână cu banii pe degeaba.

Dar ea nu i-a dat voie. Nici nu i-a spus ce pretindea ticălosul acela. Știa că zarurile fuseseră aruncate și că doar o minune o putea salva din mâinile acelui bărbat.

Așteptarea părea nesfârșită. Amelia și Albert James plecau la lucru la primă oră a dimineții și uneori nu se întorceau decât seara târziu, întotdeauna cu ceva de mâncare cumpărată de la vreun speculant: o cutie de biscuiți, o duzină de ouă, un pui, zahăr... Doña Elena continua să administreze casa cu pumnul pe care îl avea, iar eu căutam să trec neobservat alături de Edurne, pe care o însoțeam peste tot. De vreo două ori, Edurne m-a dus la spital să o vizitez pe bunica, dar starea femeii nu se ameliora, motiv pentru care șederea mea în casa doñei Elena se tot prelungea.

Edurne se dusese din nou să vorbească cu Águeda și o convinsese să-i permită Ameliei să-l vadă de departe pe micuțul Javier. Femeia a acceptat cu toată teama pe care i-o trezea Santiago, iar Amelia s-a ținut de

promisiunea de a nu se apropia de copil. Îl vedea de la distanță, stăpânindu-și dorința de a alerga spre el și a-l lua în brațe.

Într-o zi, dis-de-dimineață, doña Elena a primit un telefon de la Agapito Gutiérrez. Bărbatul a anunțat-o că în dimineața aceea urma să se semneze grațierea lui don Armando și că în aceeași după-amiază ar putea fi liber, dar că, înainte de asta, trebuia să o trimită pe Amelia la el la birou. Doña Elena a întrebat de ce, dar Agapito nu i-a dat explicații, ci doar ordinul categoric de a o trimite pe nepoata ei sau, în caz contrar, actul de grațiere se va pierde.

Doña Elena a început să plângă de bucurie. Biata femeie era epuizată din pricina incertitudinii și a suferinței. Ca să sărbătorim evenimentul, ne-a permis să ne punem câte o lingură plină cu zahăr în fiertura de cicoare ce ținea loc de cafea.

– Nu înțeleg ce vrea omul ăla... Insistă să te duci singură la el la birou, că are de discutat ceva cu tine. Și nu vrea să spună ce, poate că vrea mai mulți bani...

Albert James a insistat să o însoțească pe Amelia la întâlnirea cu Agapito Gutiérrez, dar ea a refuzat.

– Ai o întrevedere cu ambasadorul britanic și nu vreau să schimbi data pentru mine.

– Adevărul e că nu vreau să te las singură.

– Nu-ți face griji, acum important e ca unchiul meu să iasă de la închisoare.

Albert James nu a avut încotro decât să accepte, călcându-și pe inimă. Amelia era mai neliniștită decât mătușa ei, iar el nu voia să contribuie la zdruncinarea echilibrului fragil pe care-l avea de la întoarcerea ei în Spania. Pierderea părinților ei, a fiului ei, pe lângă faptul că găsise țara devastată de mizerie și, ceea ce era cel mai rău, de ură, toate acestea la un loc îi răvășiseră sufletul.

La prima oră a după-amiezii, Amelia și-a luat la revedere ca să se ducă la biroul lui Agapito Gutiérrez, în vreme ce doña Elena ne-a poruncit mie și lui Edurne să o însoțim împreună cu Laura, Jesús și Antonietta până la închisoare, dat fiind că era zi de vizită și era posibil să avem bucuria de a ne putea întoarce cu don Armando, dacă actul de grațiere îi sosise directorului

închisorii. Înainte de a pleca, i-a telefonat Melitei la Burgos ca să o înștiințeze că tatăl ei urma să-și recapete libertatea.

Amelia i-a povestit verișoarei sale Laura ce s-a întâmplat în după-amiaza aceea în biroul lui Agapito Gutiérrez, dar eu, care aveam auzul ascuțit și țineam atât de mult la Amelia, nu am rezistat să nu trag cu urechea la ușă.

De data aceasta, nu a trebuit să aștepte ca să o primească. Când a sosit secretara, aceeași roșcată de ultima dată, i-a făcut cu ochiul și, pe când o conducea în biroul șefului ei, i-a șoptit la ureche:

– Închide ochii și gândește-te că e altul, dar cel mai rău este mirosul, o să vezi cum duhnește a transpirație.

Agapito era așezat în spatele enormei mese de mahon și de-abia a privit-o. Continua să citească niște hârtii, fără să o invite să ia loc. După câteva minute a rămas privind-o fix.

– Știi de ce-ai venit. Ori plătești, ori unchiul tău nu iese din pușcărie.

– V-am dat deja cei cincizeci de mii de pesete.

– Se așteaptă telefonul meu ca să se trimită actul de grațiere, o să vezi... spuse el ridicând din umeri.

– Sunați la telefon.

– Nu, mai întâi plătești.

– O să plătesc când veți suna, până când nu vă aud spunând să se trimită grațierea...

– Nu-ți stă în putință să-mi ceri nimic!

– Acum n-am nimic, așa că n-am nimic nici de pierdut; știu ce vreți și voi plăti, dar după ce o să sunați la telefon.

Agapito a privit-o cu dispreț. A ridicat receptorul și a format un număr. A vorbit cu un bărbat care i-a confirmat că grațierea era semnată și urma să fie trimisă imediat la închisoare.

Când a închis telefonul, a rămas privind-o pe Amelia de sus până jos.

– Dezbracă-te!

– Nu-i nevoie... bâigui ea.

– Fă ce ți-am spus, cățea!

S-a năpustit asupra ei, a plesnit-o până a făcut-o să cadă la pământ, i-a smuls hainele de pe ea și apoi a îmbrâncit-o până a întins-o pe masa de mahon, unde a violat-o.

Amelia a opus rezistență la brutalitatea bărbatului, dar el părea un nebun care se delecta, făcându-i rău. Când a terminat cu ea, a împins-o din nou pe jos. Amelia s-a chircit, încercând să-și ascundă trupul de acel bărbat câinos.

– Nu mi-a plăcut, cu smiorcăielile alea n-am simțit nicio plăcere. Nu ești bună nici de curvă. Ești frigidă.

Amelia s-a ridicat și s-a îmbrăcat în grabă, temându-se că o va lovi iar. Între timp, el și-a înnodat cravata și a insultat-o din nou.

– Pot să plec? a întrebat Amelia tremurând.

– Da, pleacă. Nu știu de ce m-am deranjat să-l scot pe unchiul tău din pușcărie; cel mai bun loc pentru comuniști este la cimitir.

Când Amelia s-a întors acasă, noi nu sosiserăm încă. Când am ajuns, Laura a găsit-o plângând în cadă. Acolo i-a povestit verișoarei ei umilințele suferite, imensa scârbă când a simțit răsuflarea lipicioasă a acelui bărbat, loviturile primite care l-au excitat atât de mult pe acel nemernic, cuvintele murdare auzite; și-a descărcat sufletul, spunându-i tot ce suferise, verișoarei ei, care nu știa cum să o consoleze.

Laura a silit-o pe Amelia să se culce. Doña Elena nu înțelegea ce se întâmplă sau poate nu voia să afle, dat fiind că pe obrajii Ameliei erau evidente loviturile primite. Agitată, nu înceta să vorbească întruna, anunțând că a doua zi soțul ei avea să iasă din închisoare, așa cum ni se confirmase în după-amiaza aceea. Le-a poruncit Laurei și Antoniettei să o ajute pe Edurne să facă ordine și curat în casă, pentru ca don Armando să găsească totul ca înainte de război.

Amelia nu a vrut să se dea jos din pat pentru cină și, când Albert James a insistat să o vadă și să vorbească cu ea, Laura l-a rugat să o lase să se odihnească până a doua zi. Doña Elena ne-a trimis pe toți la culcare ca să economisească lumina, iar James s-a îndreptat spre camera Ameliei și a bătut ușor în ușă. Eu l-am auzit și am sărit din pat, hotărât să aflu dacă Amelia avea să-i povestească cele întâmplate.

Am auzit hohotele de plâns ale Ameliei și cuvintele lui James încercând să o consoleze. I-a povestit ce făcuse ca să-l salveze pe unchiul ei, iar el și-a reproșat că nu a mers cu ea ca să-l fi înfruntat pe porcul ăla. A jurat că a doua zi se va duce să încheie socotelile cu nerușinatul ăla, dar Amelia l-a implorat să nu o facă, pentru că i-ar pune în pericol întreaga familie. Apoi, n-am vrut să mai ascult, mi se pare că el a îmbrățișat-o ca să o încurajeze și că acea îmbrățișare a fost preludiul pentru ca peste câteva zile să devină amanți.

Don Armando a ieșit din închisoare la prima oră a dimineții de 10 iunie. Doña Elena îl aștepta emoționată și, când l-a avut în fața ei, au căzut unul în brațele celuilalt în poarta închisorii. Ea plângând, el stăpânindu-și lacrimile.

I-am așteptat acasă. Laura, nervoasă și nerăbdătoare; Antonietta, veselă ca întotdeauna, cu toate că în zilele acelea părea puțin mai slăbită.

Laura s-a aruncat în brațele tatălui ei, care a îmbrățișat-o emoționat. Apoi a fost rândul lui Jesús, după aceea al Antoniettei și al Ameliei, și al lui Albert James, căruia i-a mulțumit că obținuse cele cincizeci de mii de pesete.

– Aveți în persoana mea mai mult decât un prieten, pentru că vă datorez viața. Dumneavoastră nu mă cunoașteți deloc și ați plătit pentru eliberarea mea, nu voi ști niciodată cum să vă mulțumesc. Fiți sigur că vi-i voi restitui; voi avea nevoie de timp, dar o voi face. Sper să pot profesa din nou avocatura și, dacă nu, voi munci orice, numai ca să-mi scot familia la liman și să vă plătesc datoria.

Primele zile după eliberare au fost zile de euforie. Melita, fiica cea mare a lui don Armando și a doñei Elena, a venit de la Burgos cu soțul ei, Rodrigo Losada, și cu fiica ei Isabel ca să sărbătorească eliberarea tatălui ei. Familia era fericită, iar micuța Isabel a devenit centrul atențiilor tuturor. Doar Amelia nu reușea să iasă din starea de deprimare în care era cufundată de la sosirea ei în Spania.

Don Armando se bucura de fiecare clipă și se desfăta mâncând din nou „ca o ființă omenească", savurând cartofii fierți cu slănină sau lintea înăbușită.

– La închisoare, mâncam bob cu gândaci, ne povestea el râzând, pluteau în supă și n-o să vă spun ce gust au gândacii, bietele de voi, mai bine să nu știți.

Albert James o trimisese pe Edurne cu bani să caute provizii pentru a sărbători revenirea la viață a lui don Armando. Nu era mare lucru, dar, la prețuri foarte mari, pe piața neagră mereu se găsea câte ceva.

La sfârșitul anului 1939, James a anunțat că se întoarce la Paris.

– Mi-am terminat treaba aici, acum trebuie să mă întorc și să mă pun pe scris. Amelia a hotărât să continue să muncească, așa că vine cu mine la Paris.

Doña Elena a protestat spunând că locul Ameliei era la Madrid, lângă ai săi, dar Amelia i-a explicat motivul plecării sale.

– Aici nu pot să fac nimic. Am o slujbă ca secretară a lui Albert, câștig o leafă bună și cu banii ăștia vă pot ajuta pe voi și pe sora mea. Vreau ca Antoniettei să nu-i lipsească medicamentele de care are nevoie ca să se vindece și vreau să puteți mânca și altceva decât cartofi.

– Dar fiul tău? îndrăzni doña Elena să întrebe.

– Santiago nu-mi va permite niciodată să mă apropii de el. Îmi merit soarta cu vârf și îndesat. Voi veni din când în când să vă văd și voi căuta o modalitate să mă apropii de Javier; poate că într-o bună zi voi putea să-i cer iertare și poate că mă va ierta.

Don Armando a recunoscut că nepoata lui avea dreptate. Ce putea lucra Amelia la Madrid? Laura, care studiase ca să devină învățătoare, nu găsea de lucru, fiind fiica unui comunist, și trebuia să se mulțumească cu un post auxiliar într-un colegiu de călugărițe, la care fusese elevă și unde maica stareță, luând în considerare afecțiunea pe care o avea pentru ea, o primise pentru anul următor. Va trebui să mătură, să curețe clasele, să aibă grijă de cei mai mici în timpul recreațiilor și să facă diverse comisioane și, pentru toate astea, avea să primească de-abia câteva pesete.

Cât despre don Armando, autoritățile i-au dat de înțeles clar că nu putea să-și exercite vechea profesie, cel puțin deocamdată. Era mai bine să treacă neobservat în ochii regimului. Bunul om a căutat mijlocul de a-și câștiga existența cu demnitate, dar nu i-a fost ușor și, spre umilința lui, a trebuit să accepte o slujbă de stagiar în cabinetul de avocatură al unui franchist, un om de încredere al învingătorilor, care avea nevoie de cineva care să cunoască legile și care să muncească mult, câștigând puțin și fără să protesteze.

Amelia i-a semnat o împuternicire unchiului său ca să vândă apartamentul părinților ei și să poată plăti astfel datoria față de Albert James și să obțină ceva mai mulți bani ca să acopere lipsurile materiale ale familiei. La început, don Armando a refuzat să accepte ideea Ameliei, argumentând că apartamentul era moștenirea ei și a Antoniettei, dar cele două surori au insistat să încerce să găsească un bun cumpărător, fiind sigure că or fi existând persoane care trăgeau foloase și care să poată plăti un apartament în plin centru al cartierului Salamanca.

În ziua în care Amelia și Albert James au plecat am fost să-i conducem la gara de Nord. Plângeam cu toții, mai ales Antonietta, pe care a trebuit să o smulgem din brațele surorii sale pentru ca Amelia să se poată urca în tren.

Pentru cei rămași începuse o nouă viață; pentru Amelia, de asemenea.»

Profesorul Soler își încheie relatarea, se ridică din fotoliu și se plimbă prin încăpere, întinzându-și picioarele. Se făcuse întuneric de ceva vreme și Charlotte, soția lui, deschisese ușa la un moment dat ca să vadă dacă mai continuam să vorbim.

– Domnule profesor, iertați-mă, dar am o curiozitate, de ce nu scrieți dumneavoastră povestea Ameliei Garayoa?

– Pentru că eu cunosc doar unele episoade; dumneata trebuie să completezi acest puzzle.

Trebuie să mărturisesc că eram din ce în ce mai surprins, pe măsură ce aflam mai multe despre străbunica mea. De la prima impresie despre Amelia, pe care am socotit-o o tânără răzgâiată lipsită de orice interes, și până în momentul acela, părerea mea se schimbase. Amelia mi se părea un personaj tragic, hărăzit să sufere și să genereze suferințe.

– Bine, acum trebuie să continui investigația, mă anunță el, așa cum mă temeam.

Cum s-a întâmplat și în alte ocazii, prevăzuse deja pistele pe care trebuia să le urmez.

– De la Madrid au plecat la Paris, dar n-au rămas multe zile. Albert James a hotărât să plece la Londra și a luat-o pe Amelia cu el, așa că va trebui să te duci acolo. Am vorbit deja cu doña Laura și este de acord, în orice

caz, vorbește și dumneata cu ea. Îți voi înlesni legătura la Londra cu maiorul William Hurley, un militar în retragere care este arhivar.

– Îl cunoașteți?

– Pe maiorul Hurley? Nu, nu-l cunosc. De fapt, prietenul meu Victor Dupont a fost cel care mi-a sugerat numele lui Hurley, pe care l-a cunoscut la un congres al documentariștilor. Cred că va putea să te ajute să dai de urma lui Albert James.

Înainte de a pleca la Londra, am trecut prin Madrid ca să o văd pe mama. De data aceasta, supărarea ei era reală, am știut de îndată ce mi-a deschis ușa.

– Ai înnebunit, crezi că are vreun rost ceea ce faci? I-am spus și surorii mele că ea e de vină. Ce idee năstrușnică a putut să aibă! Cui îi pasă ce a făcut străbunica ta? Cum ne va schimba viața?

– Mătușa Marta nu mai are nimic de-a face în povestea asta, am răspuns eu.

– Dar ea a fost cea care ți-a vârât otrava. Uite ce este, Guillermo, în ceea ce mă privește, nu vreau să știu nimic despre viața bunicii mele, mă doare în cot de ea. Dar îți mai spun ceva: ori încetezi cu această nebunie, ori să nu te mai bizui deloc pe mine. Nu sunt dispusă să mă uit cum arunci totul pe fereastră. În loc să-ți cauți o slujbă ca lumea, te ocupi să investighezi trecutul acelei Amelia Garayoa care... care... în sfârșit, chiar și după moarte, continuă să supere familia.

Nu am reușit să o conving pe mama mea că merita osteneala să fac această investigație. S-a arătat de neclintit și mi-a demonstrat-o, anunțându-mă să nu-i cer niciun împrumut, pentru că n-avea de gând să mă ajute, până când nu voi renunța la ceea ce considera ea că e o „nebunie".

Mi-a picat greu cina și am plecat prost dispus, dar hotărât să continui investigația referitoare la Amelia Garayoa. În mod ciudat, nu simțeam că ar fi ceva care să-mi aparțină, interesul pe care îl trezise treptat în mine nu avea nicio legătură cu faptul că era străbunica mea. Viața ei mi se părea mai interesantă decât a atâtor persoane pe care le-am cunoscut și despre care am scris ca jurnalist.

Doña Laura s-a arătat încântată de progresele mele și nu a avut nimic împotrivă să mă duc la Londra.

4

Am ajuns la Londra într-o dimineață când nici nu ploua, nu era nici frig, nici ceață. Soarele nu strălucea, dar măcar atmosfera mi s-a părut mai plăcută decât cu alte ocazii. De fapt, fusesem la Londra doar o singură dată când eram adolescent și mama s-a încăpățânat să mă trimită într-una dintre acele călătorii de schimb de experiență, ca să-mi pun în aplicare cunoștințele de limbă engleză.

Maiorul William Hurley mi s-a părut un bătrân cârcotaș, cel puțin la telefon.

– Veniți mâine la ora opt fix și să nu întârziați; voi, spaniolii, aveți ciudatul obicei de a ajunge cu întârziere.

M-a deranjat această referire cum că noi, spaniolii, nu am fi foarte punctuali și mi-am spus că îl voi întreba câți spanioli cunoaște și dacă toți au întârziat la vreo întâlnire cu el.

Dimineață, la ora opt fix, am sunat la soneria unei reședințe victoriene situate în districtul Kensington. Mi-a deschis o subretă foarte tânără îmbrăcată într-o uniformă impecabilă. Fata trebuia să fie originară din Caraibi, pentru că, în pofida rigidității care se respira în pragul casei, mi-a zâmbit cu gura până la urechi și mi-a spus că îl va anunța numaidecât pe maior de sosirea mea.

William Hurley mă aștepta stând lângă șemineu într-o imensă bibliotecă. Părea absent, privind cum arde un buștean, dar s-a ridicat imediat în picioare și mi-a întins o mână care parcă era de oțel, pentru că aproape mi-a strivit degetele.

– Vă primesc la solicitarea domnului Dupont, îmi aminti el.

– Iar eu vă mulțumesc, domnule maior Hurley.

– Domnul Dupont m-a înștiințat că doriți informații despre familia James, așa este?

– Într-adevăr, sunt interesat să cunosc tot ce are legătură cu un membru al acestei familii care, după cum am înțeles, avea rude în Foreign Office[1] și la Amiralitate.

– Așa este, altminteri n-ați fi aici.

– Ce spuneți?

– Tinere, mi-am dedicat bună parte din viață studierii arhivelor militare, mai ales a celor privitoare la cel de-al Doilea Război Mondial și, într-adevăr, un James a servit în Amiralitate în perioada aceea. Lordul Paul James a fost un ofițer însărcinat cu una dintre secțiile contraspionajului și unul dintre nepoții săi s-a însurat cu lady Victoria, o nepoată a soției mele. Lady Victoria, o femeie remarcabilă, este o mare jucătoare de golf, pe lângă faptul că este istoric. Ea a pus în ordine toate arhivele familiei sale, precum și pe cele ale familiei soțului ei. Bine, încheie el, ce anume căutați?

I-am explicat cine sunt și i-am spus că, după cum se pare, o amantă a lui Albert James, Amelia Garayoa, era străbunica mea, și că singurul meu interes era să-i reconstitui trecutul la solicitarea familiei.

– O femeie cu totul deosebită străbunica dumitale.

– Ah! Dar știți și dumneavoastră ceva despre ea?

– Eu n-am timp de pierdut. Domnul Dupont mi-a telefonat cerându-mi să te primesc și mi-a explicat motivul investigației dumitale, astfel că m-am uitat prin arhivele Amiralității, cele care sunt publice, deoarece mai există încă mult material clasificat care, firește, nu va ieși niciodată la lumină. A existat o agentă independentă, o spanioloaică, Amelia Garayoa, care a colaborat cu Serviciul Secret britanic în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Protectorul ei a fost Albert James, nepotul lordului Paul James, care a fost și acesta agent, dintre cei mai buni, aș zice eu.

Am rămas încremenit. Străbunica mea nu înceta să mă surprindă.

– O agentă independentă? Ce înseamnă asta? am întrebat eu, încercând să-mi revin din uimire.

[1] Denumire dată în Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord Ministerului de Externe (în limba engleză în original) (n.tr.)

– Nu era englezoaică, nu aparținea niciunui Corp, dar, la fel ca multe alte persoane din întreaga Europă, a colaborat cu serviciile secrete britanice pentru înfrângerea nazismului. În război, au existat două fronturi, iar cel al Serviciilor Secrete a fost la fel de important ca și cel militar.

Maiorul Hurley mi-a ținut o lecție magistrală despre funcționarea serviciilor secrete în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Omul părea că se delectează expunându-și amplele sale cunoștințe, iar eu l-am ascultat foarte atent. Ca jurnalist, o lecție pe care am învățat-o bine este aceea că nimeni n-are nimic împotrivă să fie ascultat cu atenție. În realitate, oamenii au mare nevoie să se facă auziți și, dacă cineva are răbdarea și umilința să asculte fără să întrerupă, poate afla lucrurile cele mai ieșite din comun.

La zece fix, subreta originară din Caraibi a bătut ușor la ușă ca să-l anunțe pe maior că o mașină îl așteaptă la poartă.

– Ah! Am întâlnire la club cu un vechi prieten. Bine, tinere, o voi ruga pe lady Victoria să te primească, s-ar putea ca ea să-ți dea informații privitoare la aspectele cele mai... să zicem, cele mai personale ale relației dintre Albert James și Amelia Garayoa. În ceea ce mă privește, te voi pune la curent cu activitatea ei ca agent. Te voi suna la hotel.

Am plecat entuziasmat din casa maiorului Hurley. Povestea Ameliei Garayoa începea să capete o perspectivă nebănuită.

Lady Victoria m-a primit peste două zile. Era o femeie atrăgătoare, cu toate că avea probabil mai mult sau mai puțin vârsta mamei mele.

Înaltă, subțire, cu un păr arămiu, ochi albaștri, ten foarte alb, presărat cu pistrui și cu eleganța tipică a femeilor de înaltă clasă cărora nu le-a fost greu să dobândească nimic din tot ce aveau, chiar dacă lady Victoria a fost o studentă remarcabilă a Universității Oxford și și-a luat licența în Istorie.

– Ce strădanie lăudabilă din partea dumitale să cercetezi trecutul străbunicii dumitale! Fără rădăcini, nu suntem nimic, este ca și cum n-am avea picioarele bine înfipte în pământ. Trebuie să fie cumplit să nu știi cine ești și, bineînțeles, asta putem să o știm numai cunoscând povestea strămoșilor noștri.

Am făcut un efort să nu-i răspund la peroraţia ei de reprezentantă a unei clase sociale, dar am tăcut pentru că aveam nevoie de ea.

– Află, tinere, că în arhivele familiei am găsit o mulţime de lucruri despre străbunica dumitale. Scrisori, referiri despre ea în jurnalul mamei lui Albert James; în sfârşit, cred că ceea ce îţi voi povesti îţi poate fi de folos. Dar, firește, unchiul William va fi cel care îţi va spune amănuntele cele mai esenţiale. Ce emoţionant este să afli că străbunica dumitale a fost spioană şi că şi-a riscat viaţa luptând împotriva naziştilor! Dragul meu, în pofida tuturor lucrurilor, trebuie să te simţi mândru că ai în familia dumitale o femeie ca ea.

La fel ca şi pe maiorul William, am lăsat-o pe aristocrată să apuce frâiele conversaţiei. Cel mai bine era să ascult; de altfel, lady Victoria nu fusese educată să fie întreruptă de cineva. Şi-a aprins o ţigară şi a început să vorbească.

«Albert James şi străbunica dumitale au ajuns la Londra la mijlocul lunii iulie 1939. Exact cu o lună înainte de a se fi aprobat înfiinţarea Armatei Terestre feminine... dar să nu ne abatem de la subiect. S-au instalat în casa pe care Albert o avea în districtul Kensington, un apartament tipic de celibatar, spaţios şi plăcut. Părinţii lui Albert aveau o casă foarte aproape de a fiului lor, mă rog, de fapt, casa continuă să existe, exact acolo locuieşte acum un nepot de-al lor. Nu faceţi faţa asta de uluit. Îţi voi vorbi mai târziu despre nepot, dar acum nu e important.

Părinţii lui Albert se aflau în momentul acela în casa strămoşească din Irlanda, la Howth, aproape de Dublin, unde obişnuiau să meargă în fiecare vară, cu toate că în restul anului trăiau în Statele Unite. Nu ştiu dacă ştii, dar clanul James aparţine unei vechi familii de nobili rurali. Paul James era fratele mai mare care a moştenit casa strămoşească; tatăl lui Albert, Ernest, a hotărât să plece în Statele Unite ca să facă avere, şi încă ce avere a făcut! A devenit un negustor prosper, dar nu şi-a tăiat niciodată rădăcinile şi, când s-a îmbolnăvit la bătrâneţe, s-a întors să moară în Irlanda. Ernest ar fi vrut ca fiul său să se nască în Irlanda, dar s-a născut înainte de vreme, ştii ce vreau să spun, adică prematur, aşa că a trebuit să se împace cu gândul că fiul său va fi newyorkez. De fapt, nici nu-i chiar atât de rău să te naşti la New York, nu crezi?

Albert i-a scris mamei sale, anunțând-o că va veni în Irlanda însoțit de Amelia Garayoa; tocmai am găsit scrisoarea printre hârtiile lui lady Eugenie, acesta fiind numele mamei lui Albert. În zilele cât au stat la Londra n-au fost inactivi. Îți poți imagina situația politică din momentul acela: știi deja că Chamberlain a făcut tot posibilul să găsească un echilibru cu Hitler, convins că era cel mai bine, și s-a înșelat, desigur. Unchiul lui Albert, Paul James, fratele tatălui său, lucra la Amiralitate.

Paul James l-a invitat pe nepotul său și pe frumoasa Amelia să ia cina la el acasă împreună cu alți prieteni; conversația principală s-a învârtit în jurul intențiilor lui Hitler. Printre invitați, erau unii convinși că Germania va sfârși prin a provoca un război în Europa, iar alții, în mod naiv, credeau că ar fi posibil să fie oprit. Dar faptul cel mai remarcabil de la acel dineu a fost că Amelia Garayoa a întâlnit un vechi prieten, Max von Schumann, acompaniat de soția sa, baroana Ludovica von Waldheim. Să nu crezi că ceea ce îți povestesc sunt presupuneri, adevărul e că sunt înrudită cu familia James și că bunica mea a luat parte tocmai la dineul acela; ea obișnuia să le vorbească nepoților despre anii aceia de război.

Albert a prezentat-o pe Amelia ca fiind asistenta lui, nu a îndrăznit mai mult, dat fiind că ea era măritată, dar pentru toți a fost evident că relația dintre ei doi era ceva mai mult decât una profesională.

Străbunica dumitale era o femeie foarte frumoasă, asta o știu pentru că am văzut câteva fotografii care se mai păstrează încă în arhivele familiei, și se pare că cei prezenți la dineu au fost cuceriți de ea. Frumoasă, inteligentă, poliglotă, nu părea spanioloaică. Să nu vă simțiți ofensat, dar femei de categoria străbunicii dumitale, și mai ales spanioloaice, nu erau obișnuite pe vremea aceea.

Ultimul lucru la care s-ar fi așteptat atât Max von Schumann, cât și Amelia Garayoa era să se întâlnească la dineul acela discret și exclusivist din casa lui Paul James.

– Amelia, ce bucurie! Dă-mi voie să te prezint soției mele Ludovica, baroana von Waldheim. Ludovica, ea este Amelia, ți-am vorbit despre ea, ne-am cunoscut la Buenos Aires, în casa prietenilor mei, soții Hertz.

Ludovica i-a strâns mâna Ameliei și nu a scăpat nimănui faptul că cele două femei se măsurau din priviri. Blonde amândouă, zvelte, elegante, cu ochi deschiși la culoare și foarte frumoase... păreau două walkirii.

Dacă pentru Albert a fost o surpriză că Amelia vorbea germana, pentru unchiul său Paul James a fost una și mai mare.

Max von Schumann era la Londra cu o misiune secretă: să încerce să convingă guvernul britanic să-i taie aripile lui Hitler. Von Schumann reprezenta un grup ce se opunea nazismului, alcătuit din câțiva intelectuali, activiști creștini și câțiva militari care căutau fără succes de mai multă vreme ca puterile occidentale să înceteze a-l mai tolera pe Hitler și să recunoască faptul că acesta reprezenta un pericol pentru pacea Europei. Grupul nu era foarte numeros, dar era cu adevărat foarte activ și, într-una dintre ultimele sale încercări disperate de a câștiga atenția Marii Britanii, îl trimisese pe von Schumann la Londra.

Max von Schumann era militar și aparținea corpului medical al Armatei, ceea ce adăuga o valoare substanțială faptului că se afla acolo.

Amelia l-a prezentat pe Albert lui Max și soției sale Ludovica și, pentru câteva momente, cei patru au făcut schimb de generalități. Pentru toți a apărut evident faptul că Schumann căuta ocazia de a conversa între patru ochi cu Amelia, dar Ludovica nu era dispusă să-i înlesnească soțului ei o asemenea ocazie.

Paul James și-a dat seama numaidecât de calitățile Ameliei și, cu toate că nu a spus nimic pe moment, chiar s-a gândit că spanioloaica putea fi de mare utilitate în viitor, dacă până la urmă se declara războiul, așa cum era convins că se va întâmpla.

– Albert, ce planuri ai? îl întrebă lordul Paul James pe nepotul său.

– Deocamdată, să scriu câteva reportaje despre Spania și, după aceea, să merg să-mi văd părinții în Irlanda. Vreau să o cunoască pe Amelia.

– Pot să te întreb dacă sunteți logodiți?

Albert și-a dres glasul stânjenit, dar a hotărât să-i spună adevărul unchiului său.

– Amelia este căsătorită, despărțită de soțul ei și mă tem că deocamdată nu ne putem legaliza relația. Dar sunt îndrăgostit de ea. Este o femeie deosebită: puternică, inteligentă, hotărâtă... A trebuit să depășească unele situații cumplite, dacă ai fi văzut de ce a fost în stare să facă în Uniunea Sovietică pentru a salva un om de la moarte... Pe tatăl ei l-au împușcat franchiștii și ea și-a pierdut câteva rude în război... În sfârșit, n-a avut o viață ușoară.

– Nu-i va plăcea mamei tale, știi bine că vrea să te vadă însurat... și, mă rog, e mai bine să-ți spun: a invitat-o pe lady Mary și pe părinții ei să-și petreacă vacanța în Irlanda. Din câte știu, mâine pleacă de la Londra în drum spre casa voastră.

Paul James nu putea să-i dea o veste mai proastă nepotului său, cu toate că în momentul acela ultimul lucru care îl preocupa erau complicațiile sentimentale ale lui Albert. Convins că războiul era iminent, avea planuri pentru care spera să se poată bizui pe Albert.

– După vacanță, ai ceva prevăzut, să mergi în altă parte? îl întrebă el.

– Poate în Germania, mi-ar plăcea să văd de aproape ce face Hitler.

– Excelent! Mă bucur că mergi în Germania.

– De ce, unchiule?

– Pentru că, deși la minister se încăpățânează cu toții să nu vadă realitatea, războiul este iminent. Lordul Halifax[1] pare să creadă orbește în rapoartele lui sir Neville Henderson, ambasadorul nostru la Berlin, și nu-ți ascund faptul că acestea sunt prea binevoitoare cu Hitler. Chamberlain a irosit prea mult timp să fie conciliant cu Hitler ca să accepte că războiul este inevitabil.

– Și ce legătură au toate astea cu mine? întrebă Albert cu neîncredere.

– Tu te-ai născut în Statele Unite, chiar dacă în realitate ești irlandez. dar în acest moment poate fi foarte util să ai un pașaport american...

– Nu știu la ce te gândești, dar să nu contezi pe mine. Sunt jurnalist și nu mă voi lăsa niciodată prins în manevrele tale de spionaj.

– Nu ți-am cerut-o niciodată și nici n-aș face-o dacă împrejurările n-ar fi excepționale. În curând, toți va trebui să alegem; nu ne va fi cu putință să stăm cu brațele încrucișate și să ne declarăm neutri. Nici tu nu vei putea. Albert, oricât ai vrea, nu vei putea. Statele Unite va trebui și ele să aleagă, e o chestiune de timp.

– Unchiule Paul, te găsesc foarte pesimist.

– În profesia mea, este foarte periculos să te înșeli pe tine însuți. Asta o lăsăm pe seama oamenilor politici.

[1] Edward Frederick Lindley, conte de Halifax (1881–1959), om politic, membru al Partidului Conservator din Marea Britanie, a deținut mai multe funcții ministeriale, dintre care cea mai importantă a fost aceea de secretar de stat în Ministerul de Externe britanic în anul 1938. (n.tr.)

– În orice caz, să nu contezi pe mine pentru nimic din ceea ce ți-a trecut prin minte. Eu îmi iau profesia la fel de în serios cum ți-o iei și tu pe a ta.

– Nu mă îndoiesc, dragul meu Albert, dar, din nefericire, sunt sigur că vom mai vorbi despre toate astea.

În alt moment al serii, Max von Schumann a găsit atât de mult dorita ocazie de a sta de vorbă cu Amelia. Soția lui Paul James, lady Anne, a reținut-o pe Ludovica într-o conversație cu o altă doamnă, iar baroana nu a găsit prilejul să le părăsească pe interlocutoarele sale fără să atragă atenția.

– Te găsesc schimbată, Amelia.

– Viața nu trece în zadar.

– Albert James este...?

– Amantul meu? Da, este.

– Iartă-mă, n-am vrut să te supăr.

– Nu mă superi, Max. Cum s-ar putea descrie altfel relația mea cu Albert? Sunt o femeie măritată, așa că, dacă sunt cu alt bărbat, acesta nu poate fi decât amantul meu.

– Te rog să mă ierți, am vrut doar să știu ce mai faci. N-am încetat să mă gândesc la tine de când ne-am cunoscut la Buenos Aires. Le-am cerut lui Martin și Gloriei Hertz să-mi vorbească despre tine, dar în scrisorile lor au repetat întruna că ai plecat cu Pierre la Moscova la un congres al intelectualilor și că nu te-ai mai întors. Gloria mi-a scris spunându-mi că tatăl lui Pierre fusese la Buenos Aires ca să închidă librăria și să preia bunurile personale ale fiului său și că n-a vrut să le dea vești despre tine. Nu știu dacă trebuie să te întreb de Pierre...

– L-au omorât la Moscova.

Max nu a știut ce să spună în legătură cu moartea lui Pierre. Femeia pe care o avea în față nu semăna deloc cu fetișcana neajutorată pe care crezuse că o cunoștea în Argentina.

– Îmi pare rău.

– Mulțumesc.

Păreau că nu mai știau ce să-și spună. Max era stânjenit pentru că simțea privirile iscoditoare ale soției sale, iar în ceea ce o privea pe Amelia, era de presupus că se simțea dezamăgită, poate rănită, pentru că îl găsise pe Max însurat. Nu însemna că ea s-ar fi așteptat ca el să rămână credincios

amintirii ei și să fi rupt logodna cu Ludovica, dar una era să știe, și alta, să o vadă cu ochii ei.

– Vei rămâne multă vreme la Londra? vru el să afle.

– Nu știu, de-abia am sosit. Albert va hotărî. În afară de faptul că este amantul meu, lucrez pentru el, sunt asistenta lui, secretara lui, fac câte puțin din toate. El m-a salvat, a făcut-o la Moscova, la Paris, la Madrid; a fost mereu aproape când am avut nevoie de el și, fără să-i fi cerut nimic, mi-a întins o mână.

– Îl invidiez pentru asta.

– Serios? Știi, Max? Mi-ai lipsit mult de când ai plecat și, la început, visam că într-o bună zi ne vom întâlni din nou. După aceea, la Moscova, am încetat pentru totdeauna să mai visez. Am învățat să nu mă gândesc decât la clipa pe care o trăiesc.

– Ai suferit mult...

Amelia a ridicat din umeri cu un gest care se voia indiferent.

– Aș vrea să te revăd, îi spuse el.

– Pentru ce?

– Ca să stăm de vorbă, ca să... Nu mă face să mă simt ca un adolescent, e atât de greu să înțelegi că îmi pasă de tine?

– Pentru numele lui Dumnezeu, ce tot spui?!

– Ai putea să-mi reproșezi multe lucruri, dar fie că accepți, fie că nu, ești în continuare importantă pentru mine.

– Dacă întâmplarea nu ne-ar fi adus azi aici, n-am mai fi știut niciodată unul de celălalt...

– Dar întâmplarea a vrut contrariul și iată-ne aici. Te pot invita să luăm ceaiul mâine la hotelul Dorchester?

– Nu știu, nu-ți pot promite că vin. Depinde de Albert.

– Ai nevoie de permisiunea lui?

– Am nevoie de el.

– La ora cinci voi fi la hotelul Dorchester. Ce bine ar fi dacă ai putea veni!

Baroana Ludovica von Waldheim s-a apropiat de ei cu un mers hotărât.

– Vă amintiți vremurile de odinioară? întrebă ea ironic.

– Tocmai o invitam la ceai pe domnișoara Garayoa și sper să poată să-mi accepte invitația. Cine știe când ne vom mai revedea!

– Oh, destinul este foarte capricios! Nu credeți, draga mea? spuse baroana sfredelind-o pe Amelia cu privirea.

– Încerc să nu mă bazez pe destin atunci când îmi fac planurile, răspunse ea.

Probabil că pe Albert James nu l-a deranjat invitația baronului von Schumann deoarece, a doua zi, el însuși a condus-o până la hotelul Dorchester.

– O să vin să te iau peste o oră, îi spuse el, sărutând-o pe obraz după ce l-a salutat pe Max von Schumann.

– Mă bucur că ai venit, spuse Max de îndată ce au rămas singuri.

– Albert găsește firesc să putem lua ceaiul împreună, având în vedere că ne-am cunoscut la Buenos Aires și că avem prieteni comuni.

– Foarte înțelegător domnul James.

– Este un om extraordinar, cel mai bun din câți am cunoscut, răspunse Amelia cu o urmă de iritare în glas.

Au vorbit despre întorsătura pe care o luase viața amândurora. El i-a povestit de ce se află la Londra și cum eșuase în încercarea lui de a-i convinge pe britanici să-l oprească pe Hitler.

– N-am reușit să-i fac să mă asculte, dar vom încerca în continuare. Alt membru al grupului nostru va sosi la Londra peste câteva zile și va avea din nou întrevederi cu persoane importante din guvernul britanic.

– Dar aseară sir Paul James și-a manifestat public convingerea că Hitler va provoca un război în Europa. Cum poți să spui că ai eșuat?

– Sir Paul este un om inteligent, capabil să vadă realitatea și să nu se încăpățâneze asupra modului cum i-ar plăcea lui să fie lucrurile. Din nefericire, nu depinde de el ca guvernul britanic să ia în considerare temerile noastre.

– Știi? Mă surprinde faptul că, fiind militar, vii în Marea Britanie să le ceri englezilor să-l oprească pe Hitler; te credeam un patriot incapabil să facă ceva împotriva Germaniei.

– Ceea ce fac este pentru Germania și tocmai pentru că sunt patriot. Să nu crezi că a fost ușor să obțin permisiunea de a călători într-un moment ca acesta, dar bănuiesc că vechea nobilime își păstrează încă anumite privilegii, oricât de mult ne urăște Hitler. În plus, aveam o justificare: Ludovica

are o verișoară căsătorită cu un conte englez și, oficial, am venit la botezul primului lor copil.

Apoi Max i-a povestit că făcuse demersuri ca să afle amănunte despre herr Itzhak Wassermann, asociatul tatălui Ameliei, dar toate strădaniile sale fuseseră zadarnice. Angajatul lui herr Itzhak, Helmut, îl asigurase că nu știe unde este.

– Bietului om îi era frică, n-avea încredere în mine. Sigur că, în aceste vremuri, toată lumea a devenit bănuitoare în Germania. Ți-am scris ca să-ți spun, dar presupun că nu mai erai la Buenos Aires, pentru că nu mi-ai răspuns la scrisoare.

Peste o oră, Albert James s-a prezentat să o ia pe Amelia. Max l-a invitat să bea un ceai, voia să-i cunoască opinia în legătură cu ceea ce se întâmpla în Europa și a fost uimit când Albert i-a spus că se gândește să meargă în Germania.

– Eu și Ludovica am fi încântați să vă primim și dacă putem să vă fim de vreun ajutor...

Amelia rămase tăcută, pentru ea surpriza fusese și mai mare să afle că Albert plănuia o călătorie la Berlin, dar a ales să nu spună nimic.

Mai târziu, jurnalistul i-a comunicat faptul că, de îndată ce avea să termine de scris reportajele despre Spania, vor merge să petreacă în Irlanda câteva zile cu părinții lui și, după aceea, vor călători în Germania.

– Mai multe ziare americane vor să știe despre Hitler și dacă e adevărat că a salvat țara de la haosul economic în care se afla. Vei veni cu mine?

– Sigur că da, pentru nimic în lume n-aș pierde ocazia să merg la Berlin. Cine știe?! Poate reușesc ca herr Helmut, angajatul pe care îl aveau tatăl meu și herr Itzhak, să-mi dea vești. Mi-e așa de dor de Yla!

Despre șederea lui Albert și a Ameliei în Irlanda nu se poate spune că a fost un succes. Lady Eugenie, mama lui Albert, era o femeie foarte încăpățânată și, cu toate că a primit-o cu zâmbetul pe buze pe Amelia, a dat curând de înțeles că nu o considera persoana potrivită pentru fiul ei. În plus, după cum îi spusese și Paul James, familia îi avea ca oaspeți pe prietenii lor, soții Brian, și pe fiica acestora, Mary, care, după părerea lui lady Eugenie, întrunea toate calitățile necesare ca să devină soția lui Albert.

Unele pasaje din jurnalul lui lady Eugenie ne dau o viziune exactă asupra celor întâmplate în zilele acelea.

Amelia este încântătoare, nu o pot nega, dar este căsătorită, astfel că Albert nu va avea încotro decât să rupă relația cu ea. Cât despre Mary, o găsesc perfectă pentru Albert. E frumoasă, educată, aparține unei excelente familii cu foarte bune relații. Pentru Mary a însemnat o decepție să-l vadă pe Albert atât de îndrăgostit de Amelia și chiar și părinții ei sunt deranjați de această situație, de aceea am hotărât să intervin. Mâine voi sta de vorbă cu Albert și apoi cu soții Brian; ei nu știu că Amelia este căsătorită și am de gând să le spun. Cât despre Ernest, nu știu dacă mă voi putea baza pe el, m-a rugat să nu fac pe peițitoarea și să respect hotărârea fiului nostru, chiar dacă nici lui nu-i place relația acestuia cu Amelia. Dar Ernest a devenit foarte american și uită că există valori și tradiții care trebuie să se păstreze. Un fiu trebuie să înțeleagă că însurătoarea nu este o decizie exclusiv proprie, că trebuie să se gândească și la familie. Dar, de altfel, în acest caz, nici măcar nu e vorba să aleagă între căsătoria cu Mary sau cu Amelia, pentru că spanioloaica este deja măritată.

Conversația cu Albert nu a fost prea plăcută. Cred că faptul că a fost educat în Statele Unite a făcut din el un om mai puțin convențional. I-am spus că Amelia se bucură de simpatia mea, dar că relația lor nu are viitor.

– Vei renunța la a avea copii? l-am întrebat eu.

Albert a rămas tăcut, cred că nu se gândise la așa ceva sau că pur și simplu nu a vrut să își pună problema până acum.

– Dacă vei avea copii, vei face din ei niște bastarzi, asta vrei?

Apoi i-am amintit obligațiile sale față de familie, el fiind singurul nostru fiu. Din nefericire, eu nu am mai putut să am alți copii și lui îi revine sarcina să perpetueze numele de familie și toate bunurile pe care le avem, oricât ar spune el că e american și că nu crede în clasele sociale. Fie că îi place, fie că nu, este un James.

Conversația cu soții Brian nu a fost ușoară. Le-am explicat că relația lui Albert cu Amelia nu este decât o iluzie de tineri. Cred că au fost mai liniștiți să afle că, deși Albert ar fi dorit, nu se poate însura cu Amelia, pentru că ea este măritată și, cu Franco la conducere în Spania, posibilitățile de divorț erau nule. Au fost foarte discreți, nefăcând niciun comentariu despre Amelia care ar fi putut să o rănească. Lui Mary i-am cerut să aibă puțină

răbdare, asigurând-o că uneori bărbații își pierd pe moment capul pentru o femeie și că doamnele ca noi trebuie să accepte situația cu eleganță. Mai bine să pară neștiutoare decât să facă o scenă sau să provoace o conversație directă în care s-ar putea zice lucruri nepotrivite. De altfel, sunt sigură că, oricât de greu i-ar fi și oricât de american s-ar simți, Albert își va îndeplini obligația față de noi.

Albert și-a dat seama că nu putea să-și mai prelungească șederea în Irlanda decât cu riscul de a provoca o confruntare directă cu mama sa și s-a hotărât să se întoarcă la Paris înainte de a călători la Berlin.

Pe data de 22 august 1939, Hitler, într-un discurs adresat Înaltului Comandament german, și-a declarat limpede intențiile de a invada Polonia. A doua zi, pe 23, Amelia și Albert erau invitați la cină acasă la Jean Deuville. Amelia păstrase neștirbită prietenia cu cel mai bun prieten al lui Pierre. Îi era recunoscătoare, ca și lui Albert, pentru ajutorul pe care i-l acordase la Moscova, încercând să-l salveze pe Pierre. De la moartea acestuia, Jean reușise doar cu mari dificultăți să depășească cele trăite la Moscova, deoarece descoperise un chip al comunismului care îi producea oroare.

De parcă n-ar fi fost destul, și pentru Deuville fusese o lovitură grea faptul că în ziua aceea Germania și Uniunea Sovietică semnaseră un pact de neagresiune. Ca și atâția alți comuniști, se simțea dezarmat, incapabil să găsească argumente pentru a justifica pactul Ribbentrop-Molotov.

Hitler îi persecuta cu înverșunare pe comuniști în Germania, iar Deuville nu putea înțelege de ce Stalin, contravenind oricărui principiu, îi dădea Führerului un balon de oxigen.

– Cum poți să fii atât de naiv? îi spuse Amelia. Nu-ți dai seama că Stalin câștigă timp?

– Timp? El nu face altceva decât să-i dea în dar timp lui Hitler, se lamentă Jean Deuville.

– Vor sfârși prin a se înfrunta, să nu te îndoiești de asta, totul este doar o mișcare tactică, insistă Amelia.

– Dar principiile? Nu sunt dintre cei care cred că scopul scuză mijloacele.

– Ai fost întotdeauna un romantic, interveni Albert, care ajunsese să-l aprecieze sincer pe Deuville după ce împărtășiseră atâtea necazuri la Moscova.

– Ideile nu pot fi dezonorante. Cum aș putea să le explic acest pact prietenilor mei, celor pe care i-am convins că ideologia comunistă este singura capabilă să construiască o lume nouă? Cum pot să le cer să luptăm în continuare împotriva fascismului dacă Stalin pactizează cu Hitler?

Jean Deuville era dezamăgit și niciunul dintre argumentele invocate de către Amelia și Albert nu a reușit să-i potolească neliniștea. Era un om curat din punct de vedere ideologic, căruia îi era cu totul de neînțeles că, oricare ar fi fost motivele, Stalin căzuse la învoială cu Hitler.

Când Amelia și Albert se pregăteau să plece de la el de acasă fiind trecut de miezul nopții, Jean a îmbrățișat-o câteva minute, de parcă ar fi vrut să o rețină; apoi, pe când își lua la revedere de la Albert cu o puternică strângere de mână, i-a dat o însărcinare.

– Dă-mi cuvântul tău de onoare că vei avea grijă de ea, da?

– Asta și am de gând, să am grijă de Amelia tot restul vieții mele, răspunse Albert în mod solemn.

– Asta mă face să fiu mai liniștit.

Pe Amelia a neliniștit-o îngrijorarea lui Jean Deuville și, mai ales, modul în care și-a luat rămas-bun.

– N-ar trebui să-l lăsăm singur, îi spuse ea lui Albert de îndată ce au ieșit din apartamentul lui Deuville.

– Hai, nu fi prostuță! Nu i se întâmplă nimic, doar că e un om integru și nu pricepe nici tacticile, nici strategiile politice. De aceea nu poate înțelege pactul Ribbentrop-Molotov. Apropo, ai fost foarte generoasă încercând să-l justifici, având în vedere ce crezi tu despre Stalin.

– Jean este un om bun și nu vreau să-i zgândăresc în rană.

Peste două zile, au sosit la Berlin și s-au instalat în hotelul Adlon. Amelia nu a reușit să-și stăpânească emoția pe care o simțea întorcându-se la Berlin, un oraș pe care îl cunoscuse când era o copilă și călătorea în Germania cu părinții ei.

Nu i-a fost greu să-l convingă pe Albert să o ajute să caute familia Wassermann. Era încrezătoare că îi va da cineva vreun indiciu în legătură cu herr Itzhak și cu soția sa Judith sau măcar despre fiica lor Yla.

Amelia l-a condus până în Oranienburger Strasse, aproape de Neue Synagoge, cel mai mare templu din Germania.

– E deosebit de impresionantă! comentă Albert, privind clădirea în stil maur.

– Așa este, într-adevăr; încă îmi mai amintesc ce ne-a spus herr Itzhak despre sinagogă... A fost inaugurată în anul 1866 și este opera lui Edouard Knoblauch, un discipol al lui Karl Friedrich Schinkel.

– Ce memorie ai!

– Întotdeauna am fost interesată de istorie și de artă.

Niciun vecin nu a știut să le dea vreo informație precisă despre herr Itzhak și familia sa. Amelia a insistat să sune la toate ușile clădirii în care locuise familia Wassermann, dar tot ce au reușit să afle a fost că dispăruseră de pe o zi pe alta.

Amelia simțea lipsa de încredere a acelor puțini oameni care au îndrăznit să le deschidă ușa. Clădirea aceea, locuită pe vremuri de familii burgheze, apărea deodată prost îngrijită și întunecoasă.

– Cu siguranță că familia Wassermann a părăsit Germania. Chiar tu mi-ai spus că tatăl tău insista să-i convingă.

– Da, dar herr Itzhak refuza, zicea că asta-i patria lui.

– Înțeleg, dar având în vedere cum s-au desfășurat lucrurile, bietul om n-ar mai fi avut încotro decât să plece. Dacă îmi amintesc bine, mi-ai spus că naziștii i-au închis prăvălia și că asta a însemnat ruina tatălui tău.

– Așa este, dar, cu toate acestea, herr Itzhak nu voia să părăsească Germania.

Amelia nu se dădea bătută cu ușurință, astfel că a insistat până l-a convins pe Albert că trebuiau să încerce să-l găsească pe Helmut, contabilul firmei domnului Wassermann.

– Este un om cumsecade și, dacă dăm de el, ne va putea informa cu siguranță despre familia Wassermann.

– Nu te dai niciodată bătută? răspunse Albert râzând.

Amelia nu i-a răspuns și l-a dus până la Stadthaus[1], unde a întrebat de Zur Letzten, cel mai vechi restaurant din oraș. Un bărbat le-a spus că sunt foarte aproape și le-a indicat cum să ajungă acolo.

– Știu că herr Helmut locuia pe aici, casa lui nu era departe de cel mai vechi restaurant din Berlin. Tatăl meu ne-a adus într-o seară să luăm cina la Zur Letzten și înainte fuseserăm la el în vizită.

După ce s-au învârtit de mai multe ori prin cartier, au găsit clădirea. După ce i-a privit cu atenție, portarul i-a informat că herr Helmut este acasă.

Albert a trebuit să alerge în urma Ameliei, care s-a pornit să urce scara atât de repede, încât părea că o împinge vântul de la spate.

Au sunat la sonerie și au așteptat nerăbdători un răspuns, care a sosit numaidecât, când un bărbat în vârstă și cu o înfățișare obosită a deschis ușa.

– Ce doriți? întrebă bărbatul, privindu-i cu neîncredere.

– Herr Helmut, sunt Amelia Garayoa! Nu mă recunoașteți?

– Fräulein Amelia, Dumnezeule, dar sunteți o femeie în toată firea!

După surpriza inițială, neamțul i-a invitat să intre în casă.

– Poftiți, intrați, o să vă fac puțină cafea, din nefericire, soția mea este în pat cu febră, dar vă voi primi eu.

– Nu vrem să vă deranjăm, eu voiam doar să știu ce mai faceți și să vă întreb de familia Wassermann... se scuză Amelia.

Dar herr Helmut părea că nu o aude. I-a condus în salon și i-a rugat să ia loc și să aștepte să le servească o cafea.

– Pare un om cumsecade, reuși să spună Albert James.

– Este, într-adevăr, sigur că e un om cumsecade. Tatăl meu avea mare încredere în el.

Bărbatul s-a întors cu o tavă și nu a vrut să răspundă la întrebările Ameliei până nu a văzut-o savurând cafeaua pe care o pregătise.

– Spune-mi despre tatăl dumitale, de multă vreme nu mai știu nimic despre don Juan. Am aflat că a participat la războiul împotriva lui Franco... I-am scris, dar n-am primit răspuns.

[1] Sediul primăriei (în limba germană în original) (n.tr.)

– Tatăl meu a murit, l-au împușcat curând după terminarea războiului.

– Cât de rău îmi pare! Tatăl dumitale, ca și herr Itzhak, a fost un patron bun, drept și respectuos... Transmite-le din partea mea cele mai sincere condoleanțe mamei și surorii dumitale Antonietta, încă îmi mai amintesc de voi când eraţi mici...

– Și mama a murit, iar sora mea Antonietta, deși e bolnavă, slavă Domnului, trăiește, răspunse Amelia, încercând să-și controleze emoția și lacrimile.

Herr Helmut a fost copleșit auzind relatarea nenorocirilor suferite de familia Garayoa. Nu știa ce cuvinte să pronunțe ca să-și exprime regretul. Amelia l-a rugat să o informeze despre familia Wassermann.

– Vă pot spune puține lucruri, ceea ce i-am zis și tatălui dumitale, don Juan. De la venirea lui Hitler la putere, a fost declanșată o politică antievreiască. Dumneata erai prea mică să-ți amintești, dar în 1933 s-a proclamat primul boicot împotriva evreilor germani și au existat sute de pichete alcătuite din naziști care s-au postat în fața magazinelor și a întreprinderilor proprietate a cetățenilor evrei. După aceea, au început să fie privați de drepturile lor legale și civile și, cu cele mai variate justificări, să fie jefuiți de tot ce aveau. Au fost dați afară din funcțiile publice, din magistratură, din spitale, din universități, din teatre, de la ziare... Unii au ales să plece, dar cei mai mulți, ca herr Itzhak, au refuzat s-o facă. Erau germani, de ce trebuiau să-și părăsească țara? Apoi, au venit Legile de la Nüremberg... La început, guvernul național-socialist prefera ca evreii să plece, pentru ca astfel să rămână cu toate bunurile lor, dar știți deja ce s-a întâmplat, și anume că multe țări n-au vrut să-i primească și așa am ajuns în situația actuală: arestări în masă, distrugerea sinagogilor, exproprierea bunurilor, anularea pașapoartelor... Tatălui dumitale și lui herr Itzhak le-a fost expropriată afacerea. Nu știu dacă tatăl dumitale ți-a spus, dar, la sfârșitul anului 1935, au făcut o inspecție la întreprindere și au spus că există modificări în actele contabile. Nu era adevărat, îți jur, eu țineam socotelile și te asigur că erau corecte. Dar n-a fost chip să se apere de acuzațiile care li s-au adus și atât herr Itzhak, cât și tatăl dumitale au pierdut întreprinderea. Știu că asta a însemnat o mare lovitură pentru ei.

– Da, știu toate acestea, herr Helmut, dar vreau să aflu ce s-a întâmplat cu familia Wassermann, insistă Amelia.

– Ai auzit vorbindu-se despre Noaptea Geamurilor Sparte?

– Da, bineînțeles că am auzit.

– Nu-ți imaginezi câți evrei au fost închiși de atunci. Sunt duși în lagăre de muncă și, odată ajunși acolo, nu-i chip să mai afli ceva despre ei.

– Vă rog, spuneți-mi unde este familia Wassermann!

– Nu știu, nu știu nimic precis. Herr Itzhak a reușit s-o trimită pe Yla afară din Germania, cred că la niște rude ale lui frau Judith din Statele Unite. Yla nu voia să plece, dar herr Itzhak și frau Judith s-au arătat de neclintit, nu voiau ca ea să sufere în continuare umilințele pe care le îndurau toți evreii germani. Dar ei au rămas aici, crezând că țara își va recăpăta înțelepciunea, că Hitler era doar un vis urât, că evreii vor fi din nou considerați buni germani... Au trăit de azi pe mâine cu puținul care le-a rămas, eu i-am ajutat cât am putut și, într-o zi... mă rog, herr Itzhak a dispărut; frau Judith aproape că și-a pierdut mințile când am reușit să aflăm că a fost dus într-un lagăr de muncă.

– Și ea unde este?

– Au luat-o și pe ea.

Amelia a izbucnit în plâns. Herr Helmut a rămas tăcut privind-o, neștiind ce să facă.

– Te rog, Amelia, liniștește-te! Putem încerca să aflăm unde se află și, cine știe?, să facem ceva pentru ei, spuse Albert, încercând să o consoleze.

– Cel puțin fräulein Yla este bine. Știu că le-a scris părinților ei când a ajuns la New York.

Bărbatul i-a asigurat că nu cunoaște adresa de la New York a rudelor lui frau Judith, dar în toată nenorocirea aceea, pe Amelia a liniștit-o să știe că prietena ei din copilărie este în siguranță.

– Ce s-a întâmplat cu fabrica și cu întreprinderea? vru Amelia să afle.

– Au confiscat-o; pentru o vreme, m-au lăsat la conducerea fabricii, după aceea, au spus că aparține statului și acum e în mâinile unui membru al Partidului Nazist. Dar am putut să salvez câteva utilaje, de aceea i-am scris tatălui dumitale. Nu știam ce trebuie să fac cu ele.

– Dar încă mai folosesc la ceva? întrebă Amelia uimită.

– Erau mașini bune, domnișoară, și m-am gândit că, dacă tot nu le puteam vinde, măcar să le închiriez; asta am făcut cu un război de țesut: i l-am închiriat unui mic fabricant de maiouri. Cât despre mașinile de cusut, le-am închiriat unei familii care a deschis cu ele un atelier și confecționează îmbrăcăminte pe care o vând în magazine. Câștigurile nu sunt foarte mari, știu pentru că eu le țin contabilitatea, dar sunt aici, în cazul în care herr Itzhak ar apărea într-o bună zi sau... mă rog, tatăl dumitale este deja mort... Sigur că... dumneata ești fiica lui, ai dreptul la o parte din acești bani.

– Și dumneavoastră ce munciți acum? întrebă Albert.

– Îmi câștig existența cum pot. Țin contabilitatea fabricii de maiouri și a atelierului de confecții; nu câștig mult, dar suficient ca eu și soția mea să putem trăi. Și am grijă ca utilajele lui don Juan și ale lui herr Itzhak să se păstreze în stare bună. Fiul meu cel mare este însurat și a intrat în armată cu mai mulți ani în urmă; n-are nevoie de nimic de la noi.

Domnul Keller a insistat că Amelia trebuia să fie depozitara unei părți din câștigurile obținute prin închirierea utilajelor.

La început a refuzat, dar până la urmă a acceptat.

– Acești bani sunt ai tatălui dumitale, deci îți revine sarcina de a-i administra după cum crezi de cuviință. Îți voi preda registrele de contabilitate.

5

Amelia i-a fost din nou de mare ajutor lui Albert datorită stăpânirii limbii germane.

– Ce noroc pe mine că ai atâta ușurință la învățarea limbilor străine!

– Nu-i vorba despre asta, dacă vorbesc franceza este pentru că bunica din partea tatălui meu, bunica Margot, era din Biarritz; cât despre germană, ți-am mai spus că, atunci când eram mică, am petrecut câteva veri aici, invitată de familia Wassermann. Fiica lor Yla este de aceeași vârstă cu mine. Tatăl meu a ținut foarte mult ca eu și Antonietta să învățăm germana și puțină engleză, care, după cum știi, este limba pe care o vorbesc cel mai prost.

– Nici vorbă, te descurci cu ușurință în engleză, dar îți lipsește vocabularul. Știu deja ce vom face, în loc să vorbim între noi franțuzește, de acum încolo o vom face în engleză și așa o vei exersa.

Așa au făcut. Pentru Albert James a fost evident că Germania se pregătea de război şi că amenințarea lui Hitler la adresa Poloniei nu era deloc una dintre fanfaronadele sale.

Berlinezii erau veseli și agitați, dar era o veselie isterică, perceptibilă la o simplă privire.

În ciuda protestelor Ameliei, Albert a insistat să-i telefoneze lui Max von Schumann. Ca jurnalist, era interesat să cunoască opiniile baronului ca militar. Albert nu părea să bănuiască faptul că între Amelia și Max existase în trecut vreun sentiment pe care împrejurările îl împiedicaseră să se manifeste.

Max von Schumann i-a invitat pe cei doi să ia cina la reședința sa, situată în inima orașului.

Casa avea două etaje și era înconjurată de o grădină foarte bine întreținută. Un majordom le-a deschis ușa și i-a condus în bibliotecă, unde îi așteptau Max și Ludovica.

– Mă bucur că sunteți aici, deși, date fiind circumstanțele, poate că nu este cel mai bun moment să veniți în Germania...

– Te rog, dragul meu, nu-i alarma pe musafirii noștri! îl întrerupse Ludovica.

– Adevărul e că Berlinul m-a surprins, mărturisi Albert.

– Este imposibil să nu iubești acest oraș, afirmă Ludovica.

– Credeți că Hitler își va duce la îndeplinire amenințarea de a invada Polonia? vru Albert să știe.

Max și-a dres vocea stânjenit și a evitat să răspundă la întrebare, dar lui Albert nu i-a scăpat privirea pe care baronul a schimbat-o cu soția sa.

Și în această privire fulgerătoare a putut să citească faptul că amenințarea lui Hitler de a invada Polonia avea să devină realitate.

Albert a mărturisit că citise câteva discursuri ale lui Hitler și i se părea un mister faptul că germanii se lăsau îmbrobodiți de Führer.

– Am impresia că îi tratează pe germani de parcă ar fi niște copii.

– Oh, n-aveți idee cum era Germania înainte ca Führerul să vină la conducerea țării! Dumnezeu știe că Germania nu conta în lume, ca să nu vorbesc despre lipsa locurilor de muncă, a banilor, a unui viitor... Hitler i-a redat Germaniei demnitatea, suntem respectați în Europa și, după cum puteți vedea și dumneavoastră, acum este o țară prosperă. În Germania nu există șomaj. Întrebați, întrebați pe stradă; pentru clasele muncitoare, Hitler este o binecuvântare, ca și pentru noi, care eram în pragul ruinei, le spuse Ludovica.

– La cine vă referiți când spuneți „noi"? întrebă Albert.

– La familiile care vreme de secole am contribuit la prosperitatea patriei noastre. Industriașii germani erau aproape ruinați și știu despre ce vorbesc, deoarece familia mea deține fabrici în Ruhr[1].

[1] Cea mai importantă zonă industrială a Germaniei situată în landul Renania de Nord-Westfalia, în bazinul râului Ruhr (n.tr.)

Max părea stânjenit de explicațiile Ludovicăi. Ameliei i s-a părut că vede un rictus crispat pe chipul prietenului ei, în vreme ce Ludovica vorbea și-l ridica în slăvi pe Hitler, și s-a gândit că neînțelegerile trebuiau să fie foarte mari în mariajul lor.

– Sunt mulți germani care nu sunt de aceeași părere cu Ludovica, spuse Max pe un ton sentențios, incapabil să se mai abțină mult timp.

– Dar, dragul meu, numai comuniștii, socialiștii și toată acea lume proastă sunt incapabili să admită că datorită Führerului Germania a redevenit o mare națiune. Dar noi, bunii germani, avem multe pentru care să-i fim recunoscători lui Adolf Hitler.

– Eu sunt un bun german și n-am nimic pentru care să-i fiu recunoscător, răspunse Max.

– Să-i mulțumim pentru că i-a pus pe jidani la locul care li se cuvine. Jidanii au fost lipitoarele Germaniei.

– Ajunge, Ludovica! Știi că nu admit să vorbești în felul acesta în prezența mea. Printre cei mai buni prieteni ai mei sunt mulți germani de origine evreiască.

– Îmi pare rău, dragul meu, dar chiar dacă ești soțul meu, nu pot împărtăși cu tine această idee pe care o ai despre jidani. Nu sunt ca noi, aparțin unei rase inferioare.

– Ludovica!

– Hai, Max, fii coerent, nu aperi tu libertatea? Atunci, permite-mi să mă exprim liber. Sper că nu i-am scandalizat pe musafirii noștri... Nu-i așa, dragă Amelia?

Amelia de-abia a schițat un zâmbet. Nu înțelegea cum de s-a putut însura Max cu femeia aceea. Nu avea nimic în comun cu baroana, în afară de faptul că amândoi aparțineau unor vechi familii și că se cunoșteau de mici. I-a fost milă de el.

Peste patru zile, la 1 septembrie 1939, Germania a invadat Polonia. Albert i-a telefonat lui Max, încercând să stabilească o întâlnire cu el, de data aceasta, între patru ochi, fără Ludovica.

– Azi îmi este cu neputință să mă văd cu dumneavoastră, înțelegeți-mă, se scuză Max.

– Vă înțeleg, dar în zilele următoare?

– Desigur, desigur; în principiu, voi rămâne la Berlin. Voi găsi un moment să ne vedem.

Două zile mai târziu, pe 3 septembrie, Marea Britanie, Franța, Australia și Noua Zeelandă au declarat război Germaniei. Așa a început cel de-al Doilea Război Mondial. La 5 septembrie, Statele Unite s-au proclamat neutre, ceea ce i-a permis lui Albert să-și poată continua fără probleme șederea la Berlin, precum și Ameliei, fiind spanioloaică.

Max von Schumann a făcut ceva mai mult decât să se întâlnească din nou cu Albert James, și anume, l-a prezentat câtorva prieteni ai săi care, ca și el, erau împotriva lui Hitler. Grupul era alcătuit din profesori, avocați. câte un mic negustor și chiar un alt aristocrat, văr al lui Max, precum și doi pastori protestanți. În definitiv, oameni din burghezia cultivată care detestau ceea ce făcea Hitler cu Germania.

Albert l-a simpatizat pe Karl Schatzhauser, un bătrân profesor la medicină care fusese unul dintre dascălii lui Max pe când baronul își făcea studiile.

Karl Schatzhauser locuia într-o clădire de pe Leipziger Strasse, periculos de aproape de cartierul general al Gestapoului, ceea ce nu părea să-l sperie la momentul întâlnirii cu prietenii săi care făceau parte dintr-un grup clandestin ce i se opunea lui Hitler.

– De ce nu vă puneți de acord cu socialiștii și comuniștii? îl întrebă Albert pe profesorul Schatzhauser.

– Ar trebui s-o facem, dar ne despart atât de multe... Cred că ei n-ar avea încredere în noi și poate că nici unii dintre noi n-am avea încredere în ei. Nu, nu este momentul să acționăm împreună cu ei. Chiar și acum, comuniștii nu știu ce să facă după pactul semnat de către ministrul Ribbentrop cu rușii. Pentru ei, pactul acela este o tragedie: aici, Hitler îi închide și îi persecută pe comuniști și, cu toate acestea, Stalin trece cu vederea totul și semnează cu Germania. În plus, ceea ce vor comuniștii germani este să transforme patria noastră în altă Uniune Sovietică, iar noi aspirăm ca Germania să revină la normalitate.

– Dar asta vă reduce din forță în momentul în care vă opuneți lui Hitler. insistă Albert.

– Noi dorim o Germanie creștină, democratică, în care să fim cu toții supuși legii, și nu capriciilor nebunești ale acelui caporal pe care l-am făcut cancelar. Și să nu credeți că nu mă gândesc că partidele moderate n-au avut partea lor de responsabilitate când i-au permis lui Hitler să ajungă la putere. Nu se poate tolera un personaj ca el, este greșeala pe care am comis-o noi, germanii, precum și națiunile europene.

– Pentru a putea da randament trebuie să trecem neobservați și de aceea insist pe lângă prietenii noștri că trebuie să acționăm ca niște cameleoni, spuse Schatzhauser. De exemplu, Max voia să părăsească armata, dar l-am convins să n-o facă, pentru că ne este mai util înăuntrul ei; știm astfel ce gândesc șefii militari, câți pot ajunge să simpatizeze cu noi, ce planuri are Hitler... Trebuie să rămânem cu toții la posturile noastre, nu-i nevoie să demonstrăm niciun entuziasm față de Führer, dar nici să ne facem remarcați prea mult, încât să sfârșim în temnițele Gestapoului. Acolo n-am fi de nicio utilitate pentru țara noastră.

Pe Albert îl impresiona fermitatea și claritatea ideilor profesorului Schatzhauser, în vreme ce Amelia credea că Max, profesorul și prietenii lor erau prea lipsiți de curaj pentru a fi eficienți în lupta împotriva unui monstru precum Hitler.

Berlinezii păreau că trăiesc străini de suferința războiului, iar Berlinul continua să fie *Stadt der Musik und des Theaters* (orașul muzicii și al teatrelor).

– Albert, se spune aici că divina Carla Alessandrini va avea peste cincisprezece zile premiera la *Tristan și Isolda* la Deutsches Opernhaus!

– Prietena ta Carla vine la Berlin? Mi-ai spus că este o antifascistă convinsă.

– Și chiar este! Dar Carla, în afară de faptul că este cea mai bună cântăreață de operă din lume, este italiancă, așa că nu-i de mirare că a fost angajată la Berlin. Nu suntem aici noi doi? Naziștii cred că, tu fiind american și țara ta declarându-se neutră, nu ești un element periculos, iar eu sunt spanioloaică, motiv pentru care probabil că mă consideră franchistă.

Albert nu a răspuns; știa cât de mult o aprecia Amelia pe Carla Alessandrini și orice comentariu critic ar fi dus la o ceartă.

– Dar este aici! exclamă Amelia.

– Ce spui?

– Carla este cazată la hotelul Adlon, se spune în ziar. Voi cere la centrala telefonică să mă pună în legătură cu ea.

Peste câteva minute, Amelia a auzit glasul vesel al lui Vittorio Leonardi, soțul Carlei.

– Amelia, *cara! Come vai?*

Amelia i-a spus că stă în hotel și că arde de nerăbdare să-i vadă, iar Vittorio nu s-a lăsat rugat.

– Carla este la repetiție, mă duc acum s-o iau de la teatru, de îndată ce ne întoarcem ne putem vedea ca să luăm cina împreună.

Când s-au întâlnit în holul hotelului, Carla Alessandrini a îmbrățișat-o pe Amelia. Între timp, Vittorio stătea de vorbă cu Albert de parcă l-ar fi cunoscut de o viață; de fapt, de-abia îl zărise la Paris. Dar Vittorio era un om de lume și a înțeles numaidecât că însoțitorul Ameliei era ceva mai mult decât un bun prieten.

Au luat cina toți patru la restaurantul hotelului și Carla a fost foarte interesată de ultimele avataruri din viața Ameliei.

– *Cara!* S-ar părea că te urmărește tragedia! Și nu înțeleg, că doar ești atât de frumoasă dar, în sfârșit, asta-i viața; acum, important e că ești bine și că Albert are grijă de tine; ați face bine să fie așa, pentru că altminteri o să aveți de-a face cu mine! spuse ea ridicând un deget amenințător către Albert James.

Diva le-a explicat că, deși îi urăște pe naziști, Vittorio insista că, deoarece fasciștii conduceau Italia, ar ieși prea mult în evidență dacă ar refuza să cânte la Berlin. Deplângea faptul că mulți prieteni evrei, muzicieni, dirijori, oameni de teatru plecaseră în exil.

– Nu te lăsa înșelată de aparențe, orașul ăsta nu mai e ce a fost odată, cei mai buni au trebuit să fugă. Să nu crezi că îmi face plăcere să mă aflu aici...

– Dar, Carla, *amore!* Nu îți poți manifesta atât de clar preferințele politice. La Milano, și-a permis să-l umilească pe Duce când a vrut s-o salute după ce a văzut-o în *La Traviata*. Carla s-a închis în cabină după spectacol și mi-a poruncit să-i spun că este chinuită de o migrenă care o împiedică să vorbească. Bineînțeles că Ducele n-a crezut-o și am aflat prin niște prieteni că a dat ordin să fim supravegheați. Dacă am fi refuzat să venim la Berlin.

ce credeți că ar fi gândit Ducele? Nu puteam pretexta nimic ca să refuzăm acest contract.

– Îi urăsc pe fasciști, iar pe naziști, și mai mult! rosti cu voce tare Carla, fără să-i pese că mesenii din apropierea lor o priveau cu stupoare.

– Pentru numele lui Dumnezeu, draga mea, nu țipa! o rugă Vittorio.

– Îți împărtășesc sentimentele, spuse Amelia, luându-i mâna prietenei sale.

– Toți gândim la fel, dar Vittorio are dreptate, trebuie să fim prudenți, sublinie Albert.

– Asta-i problema, prudența sfârșește prin a deveni colaborare, spuse Amelia.

– Nu, n-ai dreptate. Cred că e mai bine că putem să ne mișcăm prin Berlin și să vorbim cu unii și cu alții pentru ca, după aceea, să putem povesti lumii ce pericol reprezintă Hitler. Dacă acum mă ridic de la masă și încep să-i atac pe naziști, singurul lucru pe care voi reuși să-l fac va fi să mă aresteze și, până la urmă, nu voi putea scrie în ziare ce se întâmplă aici, a fost concluzia lui Albert.

– Și apoi se spune că bărbații nu sunt calculați și practici, adăugă Carla.

Vittorio i-a informat că peste două zile responsabilii de la Deutsches Opernhaus vor oferi un cocktail urmat de un dineu în onoarea Carlei și că va cere să fie invitați și ei.

– Ar fi mai bine să veniți, pentru că, altminteri, eu voi fi cea care nu voi lua parte la cocktail, spuse Carla pe un ton sentențios.

Pactul germano-sovietic avea o importanță mai mare decât cea pe care o bănuiseră mulți în primul moment. Protocoalele secrete începeau să iasă la lumină pe calea faptelor și în data de 17 septembrie trupele sovietice au intrat în Polonia.

Amelia și Albert au asistat a doua zi la o reuniune în casa lui Karl Schatzhauser. Medicul le cerea celorlalți membri ai grupului de opozanți pe care îl conducea să rămână calmi.

– Și-au împărțit între ei Polonia, se plânse Max, și, din nefericire, guvernul britanic n-a mișcat un deget în apărarea ei.

– Angliei nu-i este clar pe ce cale trebuie s-o apuce, sublinie Albert.

– Se presupune că polonezii sunt aliații lor, dar cert este că i-au lăsat să cadă în mâinile lui Hitler și ale lui Stalin! replică Amelia.

La reuniune a asistat un pastor protestant care încerca să contracareze descurajarea ce părea să se răspândească în grup, vorbindu-le despre speranță.

– Încă mai putem face ceva, nu ne vom da bătuți. Sunt mulți oameni împotriva lui Hitler, îi asigură acel pastor, care se numea Ludwig Schmidt.

Pastorul a spus că el cunoaște o persoană apropiată amiralului Canaris[1]. șeful contraspionajului german; după părerea acelei persoane, marinarul nu împărtășea ideile Partidului Nazist aflat la putere; mai mult decât atât. se pare că amiralul își arăta disponibilitatea pentru a ajuta pe cât îi stătea în putință opoziția împotriva lui Hitler, cu condiția să nu fie compromis.

Max von Schumann a confirmat această informație, adăugând că șeful Biroului de Contraspionaj al Înaltului Comandament al Forțelor Armate. colonelul Hans Oster[2], alături de alți șefi militari, era împotriva lui Hitler.

– Ar trebui să-și unească forțele! insistă Albert.

– Nu trebuie să călcăm strâmb, e mai bine ca fiecare grup să acționeze cum crede de cuviință, o să vină ceasul în care vom ști cine cu cine este. replică profesorul Karl Schatzhauser.

– Dumneavoastră conduceți grupul nostru, domnule profesor, iar eu vă accept strategia, dar cred că prietenul nostru Albert James are dreptate. interveni Max.

Pastorul Ludwig Schmidt i-a lămurit lui Albert fundamentele nazismului.

– Sunt trei cărți pe care ar trebui să le citiți ca să înțelegeți pe ce se sprijină această nebunie: *Mein Kampf*[3], a lui Adolf Hitler însuși, *Mitul secolului XX* de Alfred Rosenberg și *Manifest pentru abolirea cametei și a înrobirii prin*

[1] Wilhelm Canaris (1887–1945), amiral şi şef al Serviciului de Contraspionaj al Marinei şi al Forţelor Armate germane – Abwehr – şi conducătorul mai multor comploturi eşuate împotriva lui Hitler. A murit fiind condamnat de Curtea Marţială şi executat prin spânzurare la insistenţele lui Heinrich Himmler pe lângă Hitler. (n.tr.)

[2] General în armata germană (1887–1945), adjunct al lui Canaris la conducerea Serviciului de Contraspionaj, precum şi unul dintre conducătorii Rezistenţei germane împotriva nazismului între 1938–1943. A murit spânzurat alături de Canaris şi de ceilalţi complotişti participanţi la operaţiunea Walkiria din 20 iulie 1944. (n.tr.)

[3] *Lupta mea* (în limba germană în original) (n.tr.)

dobânda banilor de Gottfried Feder. Nu vă imaginați ce a putut să scrie Feder despre cum să fie însănătoșită economia noastră. Cât despre cartea lui Rosenberg, este o prostie, scopul său este acela de a demonstra superioritatea nordicilor. Atacă și fundamentele creștinismului, pentru că nu trebuie să uitați că naziștii îl detestă pe Dumnezeu. Dar citiți, citiți *Mein Kampf* și veți vedea clar ce propune Hitler.

– Până acum, principalele victime au fost evreii, spuse Amelia.

– Aveți dreptate, dar în afară de dorința de a termina cu evreii, obiectivul național-socialismului este acela de a smulge rădăcinile creștine ale Germaniei, de a crea o țară fără Dumnezeu și fără religie, răspunse pastorul Schmidt.

Amelia a profitat de un moment în care Albert vorbea cu profesorul Schatzhauser ca să insiste pe lângă Max să o ajute să-i caute pe soții Wassermann.

– Un prieten al nostru ne-a informat că au fost duși într-un lagăr de muncă, trebuie să existe vreun registru în care să figureze numele lor...

– Nu va fi ușor de aflat, dar voi face tot ce îmi stă în putință.

– Tu ești ofițer, ție îți vor spune.

– Un ofițer care va deveni suspect în ochii partidului dacă mă interesez de niște evrei. Lucrurile nu sunt atât de simple, voi vedea dacă printr-un prieten din serviciul de contraspionaj pot să aflu ceva.

În alt moment al reuniunii, Amelia l-a întrebat pe Max de Ludovica.

– După cum poți să-ți imaginezi, nu știe nimic despre aceste reuniuni, nu mă îndoiesc că ne-ar denunța.

– Ludovica este nazistă, nu-i așa?

– Ai auzit-o; spre ghinionul meu, am o soție național-socialistă convinsă. Aparține unei familii în care există antreprenori și industriași din Ruhr care, asemenea multor altora, l-au sprijinit pe Hitler. Doreau un guvern puternic, un dictator. Mulți dintre cei care l-au sprijinit spun acum că se gândeau că îl vor putea influența, dar este scuza unor oameni care își apără propriile interese și cărora nu le pasă deloc de degradarea morală la care au adus Germania.

– Îmi pare rău pentru ceea ce înduri...

– Îți poți închipui cât de dureros este pentru mine că Ludovica este nazistă. Evident că n-am încredere în ea și relația noastră s-a deteriorat treptat, păstrăm doar aparențele.

– De ce nu te desparți de ea?

– Nu pot, sunt catolic. Ai văzut, în această țară cu o majoritate protestantă există și catolici, iar eu și Ludovica suntem de această religie. Suntem condamnați să rămânem împreună.

– Dar este oribil!

– Nu vom fi nici primul, nici ultimul cuplu care păstrează aparențele. În plus, chiar dacă aș vrea să mă despart, Ludovica n-ar consimți, astfel că ne-am adaptat încetul cu încetul acestei situații. Eu nu mai am pretenția să fiu fericit, singurul lucru care mă obsedează este să pot isprăvi cu Hitler.

Karl Schatzhauser, însoțit de Albert, s-a apropiat de ei.

– Draga mea Amelia, încerc să-l conving pe Albert să transmită guvernului britanic că nu întreaga Germanie a înnebunit, că există bărbați și femei dispuși să lupte împotriva lui Hitler, dar că avem nevoie de ajutor. Da, avem nevoie de ajutor, dar britanicii trebuie să țină seama de faptul că nu ne vom trăda niciodată țara, nu vrem decât să-l răsturnăm pe Hitler de la putere și să împiedicăm ca acest război să devină o tragedie și mai cruntă decât a fost războiul anterior.

Albert a afirmat că îi va ajuta, încălcând pentru prima dată un principiu pe care îl menținuse neclintit: acela de a le povesti cititorilor săi ceea ce vedea și auzea ca jurnalist, dar fără să se implice din punct de vedere politic.

La sfârșitul lui septembrie, Polonia s-a predat Germaniei. Țara a rămas împărțită pe zone: provinciile occidentale au fost anexate Germaniei, pe când cele orientale au rămas în mâinile Uniunii Sovietice. Milioane de polonezi au suferit consecințele de a fi fost sub cizma Reichului. Primele victime au fost evreii.

Premiera operei *Tristan și Isolda* a fost un mare succes. Un public entuziast și fermecat a aplaudat-o pe Carla Alessandrini făcând-o să iasă să-l salute de mai bine de zece ori. În noaptea aceea, la reprezentație, a asistat

Joseph Goebbels[1] împreună cu alți conducători ai Partidului Nazist. Unii dintre ei nu au ezitat să-i trimită divei italience buchete de flori, cerându-i o întâlnire sau invitând-o direct la cină. Dar Carla nici măcar nu se uita la flori și îi cerea cameristei să le lase afară din cabină.

– Până și florile naziste miros urât, garanta ea.

După spectacol, Vittorio și Carla au invitat la cină la hotel un grup de prieteni, între care se aflau Amelia și Albert. După dineu, Carla și-a luat la revedere de la invitații săi, scuzându-se că este obosită și i-a cerut Ameliei să o însoțească în apartamentul din hotel.

– N-am avut ocazia să fim singure niciun minut și voiam să te întreb dacă relația ta cu Albert James este serioasă.

Amelia a meditat asupra răspunsului. Ea însăși se întreba cât de profundă era relația ei cu jurnalistul.

– Albert m-a salvat în mai multe ocazii. Este bărbatul cel mai generos pe care l-am cunoscut și care nu mi-a cerut niciodată nimic.

– Te-am întrebat dacă îl iubești, nimic mai mult.

– Da, cred că îl iubesc.

– Of, halal răspuns! Adică, nu-l iubești.

– Ba da, ba da, îl iubesc! Doar că nu cum l-am iubit pe Pierre, dar cred că nu voi mai iubi niciodată pe cineva așa cum l-am iubit pe el. Mi-a făcut atât de mult rău!

– Dă-l uitării pe Pierre! E mort, și ce ai trăit e bun trăit, nu există cale de întoarcere. Și nu fi una dintre acele persoane care se complac să se lamenteze pentru trecut. Trebuie să privești în viitor și să cauți să te bucuri de prezent cât poți de mult. O să-ți spun părerea mea: Albert este un om cumsecade, te iubește și este dispus să facă orice pentru tine; și poate că tocmai de aceea nu-l prețuiești cum ar trebui.

– Dar știu foarte bine că este un om excepțional!

– Care te iubește și are încredere în tine necondiționat. Așa este și Vittorio și, vezi bine, n-aș putea trăi fără el, dar din egoism. Este soțul meu, într-adevăr, dar este și cel care îmi asigură ariergarda. Cred că Albert este ca Vittorio și, mă rog, acești bărbați merită ceva mai mult decât le putem da noi. E păcat, dar așa-i viața!

[1] Om politic german (1897–1945), ministru al Propagandei Germaniei naziste (n.tr.)

– N-aș vrea să crezi că nu-l prețuiesc pe Albert.

– Bineînțeles că îl prețuiești! Doar că nu ești îndrăgostită de el și îl vei părăsi în orice clipă. Ce se întâmplă cu baronul tău german, Max von Schumann?

– Nimic, eu și Albert am luat cina la el acasă și l-am văzut cu câteva prilejuri.

– Cred că îmi amintesc că mi-ai scris, spunându-mi cât de mult te simțeai atrasă de el.

– E adevărat... dar, mă rog, Max este însurat, am cunoscut-o pe soția lui, baroana Ludovica, foarte frumoasă, dar cumplită, este nazistă. Max nu e fericit cu ea.

– Conflict la orizont! Vei cădea în brațele lui Max.

– Nu, nu vreau, și nici el nu vrea. Max este un om de onoare și căsnicia lui cu Ludovica este pentru totdeauna. Sunt catolici!

– Cum să nu! Și ce dacă! Și eu sunt catolică și bineînțeles că n-am de gând să-l las pe Vittorio, dar dacă mi-ar ieși în cale un mare amor? Ce aș fi în stare să fac? Până acum, bărbații pe care i-am cunoscut și iubit n-au meritat ca eu să-l părăsesc pe Vittorio și, odată cu trecerea anilor, mi se pare și mai dificil să apară un prinț pe un cal alb cu care să vreau să fug, dar, dacă apare? Singurul lucru pe care nu trebuie să-l facem este să ne amăgim. Văd că baronul te mai atrage încă, în sfârșit, sper doar să nu suferi prea mult. Nu vreau să uiți că, dacă lucrurile îți merg prost, vei putea întotdeauna să te bizui pe mine și, cu atât mai mult acum, că ți-ai pierdut părinții. Apropo, ai vești despre familia ta?

– Sora mea, Antonietta, continuă să aibă o sănătate șubredă.

– Fata aceea are nevoie de mâncare, de ce nu o aduci în Italia? Puteți veni la mine acasă, la Milano, sau și mai bine, știi că am o vilă la Capri, acolo s-ar reface respirând aerul curat al mării.

– Știi că nu pot, trebuie să lucrez, nu vreau să primesc bani de la Albert decât pentru munca mea. Cu acești bani îmi pot ajuta familia, unchiul meu Armando câștigă de-abia cât să-i întrețină pe toți. În plus, Pablo, fiul Lolei, stă în continuare la unchiul și la mătușa mea, bunica lui tot nu s-a făcut bine și este internată în spital. Sunt multe guri de hrănit.

– Iar tu ești atât de mândră, încât refuzi să-mi accepți ajutorul!

– Nu sunt mândră, Carla, te asigur că, dacă n-aș fi în stare să câștig bani pentru ai mei din munca mea, decât să-i las să îndure și mai multe lipsuri, ți-aș cere ajutorul, dar deocamdată pot să le trimit destui bani, eu nu cheltuiesc nimic pentru mine.

– Da, am văzut asta. Hai să mergem la cumpărături, nu poți să mă refuzi să-ți dăruiesc câte ceva, pentru că, dă-mi voie să-ți spun, semeni cu Cenușăreasa.

Peste câteva zile, profesorul Karl Schatzhauser i-a telefonat lui Albert cerându-i să vină numaidecât la el. A insistat ca Amelia să-l însoțească.

S-au dus la el acasă la căderea nopții și s-au întâlnit acolo cu Max și cu un alt bărbat. Karl Schatzhauser a intrat direct în subiect.

– Draga mea Amelia, Max mi-a spus că ești prietenă cu diva Carla Alessandrini.

– Într-adevăr, răspunse Amelia, descumpănită.

– Poate că vei reuși să ne ajuți să salvăm o tânără.

– Nu vă înțeleg...

– Permiteți-mi să vi-l prezint pe părintele Rudolf Müller.

Profesorul Schatzhauser se adresă bărbatului care până în momentul acela rămăsese tăcut. Preotul, care nu părea să aibă mai mult de treizeci de ani, era nervos.

– Părintele Müller este preot catolic și membru al micului nostru grup de opozanți împotriva lui Hitler. Bineînțeles, este cu noi cu titlu personal, nu ca reprezentant al Bisericii catolice.

Amelia și Albert l-au privit cu interes pe preot, care, la rândul său, îi studia cu îngrijorare.

– Nu e nevoie să vă explic situația evreilor germani, supuși persecuțiilor. De pe o zi pe alta, mulți dintre ei au dispărut, fiind trimiși în lagăre de muncă, fără ca ulterior să fie posibil să se obțină vreo informație despre soarta lor în locurile acelea. Ei bine, o familie de evrei cunoscută de părintele Müller are o problemă și eu și Max ne-am gândit că ne-ați putea ajuta. Dar e mai bine ca părintele să vă explice situația.

Preotul și-a dres glasul înainte de a începe să vorbească și, uitându-se drept la Amelia, a explicat ce aștepta de la ea.

– Sunt orfan. Tatăl meu a murit când eram copil, iar mama ne-a crescut pe mine și pe sora mea mai mare. Tatăl meu avea un atelier de legătorie care ne permitea să trăim lejer, avea chiar și un angajat. Când tatăl meu a murit, mama s-a ocupat de afacere, iar sora mea o ajuta cât putea, dar nu-i nevoie să vă amintesc lipsurile prin care a trecut Germania și, pe lângă nenorocirea morții tatălui meu, s-a adăugat faptul că atelierului a început să-i lipsească lucrările. Foarte aproape de atelier, în împrejurimile pieței Chamissoplatz, părinții mei aveau niște prieteni, soții Weiss, care își deschiseseră o afacere de vânzare-cumpărare de cărți. Domnul Weiss, pe lângă faptul că era prieten, era și client al tatălui meu, obișnuia să-i aducă ediții vechi de cărți ca să le lege. Domnul Weiss nu era evreu, dar soția sa, Batsheva, era evreică. Aveau o singură fiică, Rahel, de aceeași vârstă cu mine; se poate spune că am crescut împreună și pentru mine este ca o soră. Când tatăl meu a murit, domnul Weiss a ajutat-o pe mama cât a putut și, în pofida dificultăților pe care el însuși le avea de înfruntat, nu a încetat niciodată să ne ocrotească. Acum un an, domnul Weiss a murit de un atac de inimă și, două luni mai târziu, Gestapoul a arestat-o pe Batsheva, acuzând-o că vinde cărți interzise. Nu era adevărat, dar au luat-o și tot ce am putut afla a fost că biata femeie este într-un lagăr de muncă. Din fericire, în ziua când Gestapoul s-a prezentat la librărie, Rahel nu era acasă, astfel că a scăpat să fie luată și ea. De atunci, locuiește cu mama, cu sora mea Hanna și cu mine, o ținem ascunsă, dar ne temem pentru ea. Nu voi fi liniștit până când nu o voi ști departe de Germania, dar pentru evrei nu-i ușor să obțină permise de călătorie. În urmă cu un an, guvernul le-a anulat pașapoartele... în sfârșit, presupun că sunteți la curent cu ce se întâmplă. Prin intermediul unor prieteni, care mă asigură că au cunoștință de un funcționar, s-ar putea să obținem un pașaport pentru Rahel, dar este nevoie s-o susțină cineva, să aibă un protector ca să obțină documentul acela și, mai ales, s-o ia cu el de aici. Max m-a asigurat că divina Carla Alessandrini vă apreciază foarte mult și s-a gândit... Mă rog, ne-a venit ideea că, dacă doamna Alessandrini s-ar prezenta ca protectoare a lui Rahel, ne-ar fi mai ușor să obținem permisul de călătorie. Dacă doamna Alessandrini ar da asigurări că o vrea pe Rahel ca subretă, asistentă sau ce i s-ar părea mai potrivit, poate că autoritățile nu o vor refuza. Asta este ceea ce voiam să vă cer: să o

salvați pe Rahel, pentru mine este ca o soră, iar eu... eu vă voi fi veșnic recunoscător.

– Să presupunem că divina Carla Alessandrini obține ca lui Rahel să i se dea permisul acela și să o putem scoate din Germania. Dar după aceea? întrebă Albert James.

– Salvați-o! Faceți tot posibilul să poată ajunge în Statele Unite, acolo există o comunitate evreiască la care ar putea găsi un sprijin, unde ar putea-o găsi pe vreuna dintre rudele mamei sale care au emigrat cu mulți ani în urmă la New York.

– Nu vă promit nimic, dar o voi ruga pe Carla. Ea este antifascistă și îi urăște pe naziști. Și dacă ea nu va putea s-o facă, aș putea încerca eu, la urma urmelor sunt spanioloaică și Franco este aliatul lui Hitler. Chiar și dacă prietena mea Carla o scoate din Germania, eu o pot ajuta pe Rahel să treacă în Spania și s-o duc până în Portugalia, afirmă Amelia.

Când părintele Müller a plecat, Max și profesorul Schatzhauser s-au scuzat față de Amelia și de Albert.

– Știm, spuse Max, că v-am pus într-o situație delicată și trebuie să mărturisesc că ideea a fost a mea, motiv pentru care vă cer scuze. Îl cunosc de ceva vreme pe părintele Müller, este un om bun și aș vrea să-l ajut, chiar dacă pentru asta v-am pus pe voi în încurcătură. Mai ales pe tine, Amelia, dat fiind că tu ești prietena Carlei Alessandrini.

La întoarcerea la hotel, Amelia și Albert s-au certat. Pe el îl îngrijora faptul ca nu cumva Carla să se simtă folosită de Amelia și că asta ar putea să știrbească prietenia dintre cele două femei, iar el știa cât de importantă era Carla pentru Amelia.

Dar Albert nu știa ce fel de om era divina Alessandrini și, de îndată ce Amelia i-a expus situația, nu a șovăit o clipă să accepte să o ajute pe Rahel, cu toate că soțul ei, Vittorio, i-a cerut să fie prudentă.

– Prudentă? Cum îmi ceri să fiu prudentă când pot să ajut o biată nefericită? O voi face, sigur că o voi face, mă voi prezenta la poliție solicitând un permis de călătorie pentru Rahel, voi spune că nu mă pot lipsi de serviciile ei, că este o cameristă extraordinară. Și chiar dacă ar trebui să-l sun pe Goebbels ca să obțin permisul... tot aș face-o și o vom scoate pe fata asta de aici.

Amelia a îmbrățișat-o pe prietena ei și i-a mulțumit plângând. Știa că diva avea o inimă mare și nu se îndoise câtuși de puțin că va accepta să îndeplinească acea favoare atât de periculoasă.

Însoțită de părintele Müller și de Rahel însăși, Carla s-a prezentat la biroul care elibera evreilor permise de călătorie. În prealabil, funcționarul de care depindeau formalitățile primise o mită în numerar, bani puși la dispoziție chiar de Max.

Carla a completat o mulțime de formulare, a răspuns la o serie nesfârșită de întrebări absurde, și, mai ales, s-a comportat mai mult decât oricând ca o divă, știind că așa i-ar putea impresiona pe funcționarii aceia. Când unul dintre aceștia a insistat spunând că eliberarea permisului cere timp. Carla, foarte supărată, a făcut o scenă.

– Timp? Cât timp credeți că pot rămâne la Berlin? Îl voi suna pe ministrul Goebbels ca să rezolve această problemă și o să vedem atunci dacă o să-i placă faptul că mă contrariați așa cum o faceți. Am de gând să-i spun că, dacă nu se rezolvă această problemă, nu voi mai cânta niciodată la Berlin!

Rahel a obținut pașaportul, pe care era aplicată ștampila cu mențiunea *Jude*[1].

Carla, Vittorio, Amelia și Albert, împreună cu Rahel, au plecat din Berlin în ziua de 12 octombrie. Înainte de a părăsi orașul, Amelia a insistat pe lângă Max să o ajute să-i găsească pe soții Wassermann.

– Nu pot să cred că n-ai reușit să afli unde sunt, se plânse Amelia.

– Nu pot întreba direct, înțelege, dar te asigur că fac tot posibilul ca să aflu locul unde sunt.

– Când îi vei găsi, trebuie să-i ajuți, jură-mi că îi vei scoate de unde se află!

– Îți dau cuvântul meu de onoare că voi face tot ce îmi stă în putință ca să-i ajut.

– Asta nu-i destul! Trebuie să-i scoți din lagărul de muncă în care se află!

– Nu pot să-ți promit, Amelia, dacă aș face-o, te-aș minți.

[1] Evreu (în lb. germană în original) (n.tr.)

Scoaterea lui Rahel din Berlin era doar prima parte a planului pe care îl elaboraseră în zilele anterioare. Vor merge cu trenul până la Paris și, de acolo, Carla se va întoarce în Italia, în vreme ce Albert și Amelia o vor duce pe Rahel până la granița cu Spania. Amelia se angajase să o treacă în Spania, însoțind-o apoi până în Portugalia. Albert, la rândul său, se va ocupa nu numai să le însoțească, dar și să facă demersurile la ambasada britanică pentru a obține permisele necesare ca Rahel să poată călători până la New York. Albert se gândea să-i telefoneze unchiului său Paul James pentru ca, prin relațiile acestuia, dată fiind funcția sa la Amiralitate, ambasada britanică să nu se arate șovăitoare în înlesnirea documentelor de care avea nevoie Rahel Weiss ca să ajungă în Statele Unite ale Americii.

Prezența Carlei era cel mai bun salvconduct. Controlorii, poliția, chiar și Gestapoul nu dădeau semne că nu ar avea încredere în divă, astfel încât, în ciuda temerilor lui Albert, ale Ameliei și ale lui Rahel însăși, călătoria până în capitala Franței a decurs fără incidente.

Rahel s-a dovedit a fi o femeie cu un aspect plăcut, cu păr castaniu și ochi căprui, timidă, drăgălașă și foarte cultă; toți au fost fermecați de ea.

La Paris, Carla și Vittorio s-au instalat la hotelul Meurice, unde diva hotărâse să petreacă două zile înainte de a-și continua drumul spre Roma. Nu era un capriciu, ci modalitatea de a le lăsa timp Ameliei și lui Albert să poată ajunge la granița cu Spania. Cu toate că nu întâmpinaseră nicio piedică până în momentul acela, Carla se gândea că era mai bine să fie aproape, în caz că ar fi fost arestați din cauza lui Rahel.

În momentul acela, în Franța domnea deznădejdea. Oficial, țara era în război cu Germania, iar prim-ministrul Édouard Daladier începuse să fie depășit de evenimente.

Amelia elaborase un plan care consta în sosirea la Biarritz și, de acolo, să continue călătoria până la granița cu Spania, pe care se gândea să o traverseze nu prin vamă, ci prin trecătorile pe care le învățase cu ani în urmă în excursiile ei cu Aitor. Încă păstra vie în memorie perioada ei de convalescență petrecută în gospodăria doicii Arnaya, precum și prietenia pe care o legase acolo cu odraslele acesteia, Edurne și Aitor. Amelia se întreba dacă

Aitor s-o fi întors din Mexic și, în acest caz, dacă o fi trăind exilat în Țara Bascilor din Franța. Dacă ar fi așa, era sigură că Aitor le-ar ajuta.

Albert a condus fără oprire până la Biarritz și, când au ajuns, Amelia i-a dus la casa bunicii ei Margot. Bătrâna murise cu ceva vreme în urmă, dar Amelia era încrezătoare că Yvonne, servitoarea ei, păstrase cheile casei sau că locuia în continuare acolo.

Când s-au apropiat de casă, situată pe cornișă, cu fața spre mare, Amelia a observat că obloanele erau deschise.

Le-a cerut lui Albert și lui Rahel să o aștepte în mașină, pentru că nu era sigură ce urma să găsească acolo.

Yvonne a deschis poarta și la început a părut că nu o recunoaște, apoi a îmbrățișat-o plângând.

– Mademoiselle Amelia, ce bucurie să vă văd! Dumnezeule, ce surpriză!

A condus-o în casă și, printre lacrimi, i-a povestit ceea ce Amelia știa deja, că madame Margot murise.

– Madame n-a suferit, dar în ultimele zile a fost foarte agitată, părea că știe că avea să moară și se văieta că nu poate să-și ia adio de la fiii și nepoții săi, în special de la dumneavoastră și de la mademoiselle Laura, care erau nepoatele sale preferate.

Yvonne i-a explicat că madame Margot îi dăduse permisiunea să rămână în casă, fiind sigură că fiii ei, atunci când vor putea să vină la Biarritz, o vor păstra în continuare în serviciul lor.

– Doamna a făcut testament cu câteva luni înainte de a muri; aici am un plic pe care mi l-a dat, este închis, dar madame mi-a spus că înăuntru este numele notarului căruia trebuiau să i se adreseze don Juan și don Armando. Madame era foarte prevăzătoare și era îngrijorată din cauza războiului din Spania; mi-a dat o sumă de bani ca să nu-mi lipsească nimic la bătrânețe și... mă rog, iată-mă aici, așteptând să apară cineva din familia Garayoa.

Amelia i-a spus că este în drum spre Spania în compania unor prieteni și că le-ar prinde bine să se odihnească și să mănânce ceva cald.

Și pentru Albert și Rahel a fost o ușurare să se găsească în siguranță în casa aceea. Yvonne nu avea nevoie să i se explice nimic ca să-și dea seama că se întâmpla ceva important și că Amelia era într-o încurcătură și, în

timpul nopții, când Rahel s-a retras să se odihnească și Albert adormise de epuizare, Yvonne s-a apropiat de Amelia.

– Mademoiselle, spuse ea, cred că aveți probleme și dacă vă pot ajuta... Madame Margot avea încredere în mine și știți cât de mult țin la familia dumneavoastră, v-am crescut de când v-ați născut, ca și pe sora dumneavoastră, Antonietta. Eu am ajuns în această casă pentru că m-a adus mama lui madame Margot, madame Amélie, al cărei nume îl purtați...

– Știu, știu, Yvonne... Sigur că știu că pot avea încredere în tine! Să-ți explic, vom trece în Spania, dar nu prin punctul de frontieră, ci prin trecătorile din munți. Îl mai ții minte pe Aitor, fiul doicii mele Amaya? El mi-a arătat poteci ascunse pe unde nu trec decât caprele.

– Mulți spanioli au venit aici fugind de Franco, dacă i-ați fi văzut, bieții de ei! Nu știu nimic de Aitor, dar cunosc un spaniol care s-a refugiat aici cu familia și care era din PNV. Un om cumsecade, care muncește mult ca să le dea de mâncare copiilor săi. Înainte de război, se pare că avea o afacere, dar a pierdut tot când s-a exilat. Norocul lui a fost că era însurat cu o femeie de aici și acum lucrează într-un hotel. Dacă vreți... nu știu... poate că știe el ceva despre Aitor...

– Ți-aș fi foarte recunoscătoare! Aitor ar putea să ne fie de mare ajutor, l-am văzut acum câteva luni în Mexic și părea dispus să se întoarcă pentru a-i ajuta pe refugiați, măcar de-ar fi făcut-o!

– Mâine-dimineață, devreme, o să merg să-l văd pe omul acela, la șapte este deja la recepția hotelului.

Yvonne s-a ținut de promisiune și i-a spus Ameliei că omul din PNV avea să vină să-i viziteze după-amiază, când termină ziua de lucru. Albert hotărâse să o lase pe Amelia să facă tot ce trebuie, dar avea îndoieli; se gândea că nu e prudent să se încreadă într-un străin.

La șase și jumătate după-amiază, Patxi Olarra s-a prezentat la casa bunicii Margot. Albert a socotit că avea vreo cincizeci de ani. Părea un bărbat viguros și avea părul complet alb.

Amelia l-a întrebat dacă îl cunoaște pe Aitor Garmendia, dându-i amănunte: cine era, unde era situată gospodăria familiei și că ultima dată îl văzuse în Mexic ca secretar al unui conducător al PNV-ului în exil.

Olarra a ascultat în tăcere și a lăsat să treacă un timp înainte de a vorbi.

– Ce doriți? întrebă el pe neașteptate.

– Ce dorim? Nu dorim nimic, sunt prietenă cu Aitor din copilărie…

– Înțeleg, dar ce doriți de la el? insistă Olarra.

– V-am mai spus că aș vrea să știu dacă este aici și, dacă e așa, să-l văd. Presupun că exilații din PNV or fi în legătură, or fi știind unii de alții…

– O să văd ce pot face pentru dumneavoastră.

Patxi Olarra s-a ridicat de pe scaun și, după o înclinare a capului, a ieșit din casă fără să rostească vreun cuvânt.

– Ce om ciudat! comentă Albert.

– Bascii sunt oameni care vorbesc foarte puțin, dacă trebuie să facă ceva, o fac și gata, răspunse Amelia.

– Nu știu dacă este un prieten sau ne va trăda, spuse Albert îngrijorat.

– Nu știe nimic despre noi, n-a văzut-o pe Rahel.

– Așa e, dar… nu știu… mă îngrijorează.

– Este un om cumsecade, vă asigur, interveni Yvonne.

Au trecut două zile fără să aibă vreo veste de la Olarra și Amelia a hotărât că nu vor mai aștepta și că vor încerca să treacă în Spania prin mijloace proprii.

– Dar ești sigură că îți mai amintești trecătorile despre care ți-a vorbit Aitor? o întrebă Albert îngrijorat.

– Bineînțeles, răspunse Amelia cu mai multă siguranță decât avea cu adevărat.

Rahel, la rândul ei, se lăsase atât de mult în nădejdea Ameliei, încât, deși era mai mare decât aceasta, depindea de ea, de parcă ar fi fost o copilă.

Amelia organizase plecarea pentru a doua zi, așa că le-a propus să se culce devreme și să se odihnească.

– Trecătorile din munți nu sunt ușoare și e mai bine să fim odihniți.

Nu se duseseră încă la culcare când cineva a bătut în poartă. S-au încordat cu toții, în stare de alertă. Yvonne a trimis-o pe Rahel la etaj, în vreme ce ea se ducea să deschidă poarta.

Afară, cineva întreba de Amelia și ea, recunoscându-i glasul, a strigat de bucurie.

– Ai venit! Aitor!

– Să nu crezi că e ușor să treci dintr-o parte într-alta, răspunse Aitor pe când o îmbrățișa pe prietena lui.

Au stat de vorbă multă vreme. Aitor le-a spus că șeful său hotărâse să-l trimită înapoi ca să servească de legătură între cei care fugeau și cei care reușiseră să se organizeze în exil.

– Căutăm să fim discreți ca să nu implicăm prea mult autoritățile franceze, pentru că, deși Franța este în război cu Germania, nu a rupt încă relațiile cu Spania, așa că trebuie să umblăm cu grijă. Nu-ți imaginezi sutele de mii de refugiați care trăiesc în lagăre și în ce condiții... Noi căutăm să-i ajutăm pe unii dintre ai noștri și să trecem oameni peste graniță, dar este complicat.

– Vrem să trecem în Spania exact pe acele cărări din munți despre care mi-ai vorbit, trebuie să salvăm pe cineva...

Amelia i-a spus lui Aitor povestea lui Rahel și cum încercau să ajungă la Lisabona.

– Nu va fi ușor și, cu atât mai puțin în această perioadă a anului, suntem aproape în iarnă și este zăpadă. În plus, soldații și poliția lui Franco sunt peste tot.

– Dar voi la ce folosiți trecătorile, dacă nu ca să scoateți oameni din Spania?

Aitor a rămas tăcut. Nu voia să o dezamăgească pe Amelia, dar, pe de altă parte, se temea să nu pună organizația în primejdie, încercând ceva atât de rocambolesc precum introducerea unei evreice pe teritoriul spaniol cu scopul de a traversa toată țara ca să ajungă în Portugalia. Dacă îi arestau și îi torturau, ar mărturisi pe unde, cum și cu cine trecuseră peste graniță și ar fi descoperiți.

– N-am autoritatea să iau această hotărâre, trebuie să mă consult cu superiorii mei, spuse Aitor în încheiere.

– Nu trebuie să te consulți, dacă nu vrei să mă ajuți, n-o face. Mâine plecăm, dacă tu nu vii, vom încerca noi singuri.

– Te rog, Amelia, nu face nebunii! O să vă rătăciți pe munte, cu atât mai mult în această perioadă a anului. Nu-i un joc, nici excursie la iarbă verde.

– Nu mai putem rămâne aici, pe zi ce trece, Rahel riscă din ce în ce mai mult. Singura ei șansă este să ajungă în Portugalia.

– Poate că va obține un permis de reședință în Franța... la urma urmelor, ei sunt în război cu Germania.

– Îți bați joc de mine? Trebuie să-ți amintesc unde sunt refugiații spanioli? Vrei să-ți vorbesc de politica referitoare la evrei? Du-te, Aitor, nu vreau să te implic mai mult, tu duci propriul război, iar Rahel nu face parte din el. N-ai de ce să ne ajuți.

– Dacă ceva iese prost, îți pui viața în joc, îi atrase atenția Aitor.

– Știu, o știm cu toții, dar n-avem de ales.

Aitor a plecat prost dispus. Nu reușise să o facă pe Amelia să se astâmpere, să o convingă că trecătorile păstorilor din munți sunt foarte periculoase.

Nici Albert nu a putut să o convingă pe Amelia să încerce să găsească altă soluție.

– Eu plec mâine cu Rahel și te asigur că voi reuși să ajung dincolo, răspunse ea mânioasă la raționamentele lui Albert.

La ora trei dimineața, când Amelia, Rahel și Albert își luau la revedere de la Yvonne, au auzit bătăi puternice în poartă. Bătrâna servitoare s-a dus să deschidă și, spre surprinderea ei, l-a văzut pe Aitor.

– Ești încăpățânată ca un catâr, așa că n-am încotro decât să te ajut sau altminteri, vei reuși doar să faci ca poliția să descopere cărările care duc dincolo de piatra de hotar, spuse bărbatul.

Amelia l-a îmbrățișat, recunoscătoare.

– Mulțumesc! Îți mulțumesc din suflet!

– Sunteți bine echipați? Aveți nevoie de haine călduroase, altfel veți muri înghețați.

– Cred că avem tot ce ne trebuie, îl asigură Albert.

În prima noapte au dormit sub cerul liber, apoi, în mici refugii ale păstorilor. Aitor mergea în frunte cu pas sigur, în ciuda întunericului, iar Albert închidea convoiul. Amelia și Rahel mergeau tăcute, fără să se plângă de dificultatea terenului și nici de teama pe care le-o produceau zgomotele nopții.

– Mai avem foarte puțin până intrăm în Spania și e mai bine s-o facem pe întuneric, îi anunță Aitor în zori.

– Cât mai e? întrebă Albert.

– Nu mai mult de cincisprezece kilometri. Apoi vom merge la gospodăria bunicilor mei. Acolo suntem așteptați.

Amelia a zărit silueta Amayei profilându-se în poarta gospodăriei și a alergat spre ea plângând. A îmbrățișat-o pe doica ei, iar femeia a acoperit-o cu sărutări.

– Draga mea Amelia, ce frumoasă ești! Ce mult te-ai schimbat! Doamne Dumnezeule, credeam că n-o să te mai văd niciodată!

Au intrat în gospodărie, despre care Amelia păstra amintiri în adâncul sufletului și s-a simțit mâhnită aflând că bunicul a murit și văzând-o pe bunică zăcând bolnavă în pat.

– Nici nu mai vorbește, șopti doica Amaya arătând spre bătrână, care părea că nu-i recunoaște.

Amaya le-a pregătit de mâncare și a lăsat să-i scape un hohot de râs văzând expresia lui Albert când a băut o cană mare cu lapte.

– Nu-ți place? Asta înseamnă că n-ai băut niciodată lapte adevărat, este muls de curând.

– Ce știi de familia mea?

– Edurne scrie din când în când, dar cu mare teamă, știi că acum se deschid scrisorile și poliția suspectează pe toată lumea. Sora ta Antonietta se pare că e mai bine; cât despre fiul Lolei, stă în continuare acasă la unchiul și la mătușa ta, pentru că bunica lui este tot în spital. Don Armando are o slujbă, iar verișoara ta Laura se pare că e mulțumită la școală, Edurne a mea le slujește bine, nu-ți face griji.

– Presupun că nu-ți povestește nimic despre fiul meu Javier, și nici despre Santiago…

– Pe fiul tău îl văd de departe și este un băiețel frumos căruia nu-i lipsește nimic. Águeda are grijă de el și îl poartă foarte curat. Nu vrei să cauți un telefon ca să-i suni?

– Bineînțeles că nu! o întrerupse Aitor. E mai bine să fie discretă și, cu cât va trece mai neobservată, cu atât mai bine; poliția controlează toate apelurile telefonice.

– Da, ai dreptate, admise Amelia.

– Acum o să vă spun cum să ajungeți în Portugalia. Am un prieten care se ocupă să strângă fier vechi, umblă peste tot cu o camionetă mică. O să vă ducă în Portugalia, dar va trebui să-i plătiți. Călătoria e lungă și puteți fi arestați, așa că nu va fi ieftin, aveți bani?

Albert l-a asigurat că vor plăti cât va fi nevoie și Aitor l-a privit, recunoscând că nu este un om obișnuit. S-a întrebat dacă Amelia o fi îndrăgostită de el și a ajuns la concluzia că nu, dar era evident că formau o pereche frumoasă.

Nu trecuse nici o jumătate de oră când José María Eguía, negustorul de fier vechi, s-a prezentat la gospodărie. Aitor a ieșit să-l întâmpine de îndată ce a auzit zgomotul de motor al camionetei.

Eguía a cerut banii în avans pentru a-i duce până în Portugalia.

– Dacă tot mă bag în belea, spuse el, vreau măcar să scot niște parale, că îmi fac mare trebuință. Am nevastă, trei copii și soacra care locuiește cu noi și nu prea avem ce pune în oală. De altfel, dacă faci o treabă, trebuie să primești niște bani, nu-i așa?

Nu s-au tocmit nici măcar pentru o pesetă și și-au luat rămas-bun de la Aitor și Amaya.

– Îți mulțumesc, nu voi uita niciodată ce ai făcut pentru mine, îi spuse Amelia.

– Aveți grijă, tu și Albert aveți pașapoarte în regulă, dar fata evreică... Nu știu ce o să-i facă dacă o să vă oprească poliția.

– Vom fi atenți, nu-ți face griji!

– Puteți avea încredere în Eguía. E un om cumsecade, dar cam rudimentar. Bunicii lui aveau gospodăria pe aproape și când eram mici ne jucam împreună.

– Este din PNV? vru Amelia să știe.

– Nu, pe ăsta nu-l interesează politica.

De-abia încăpeau în camionetă. Albert s-a așezat lângă Eguía, iar Amelia și Rahel s-au instalat în spate, între o grămadă de fiare vechi, dar niciuna din femei nu s-a plâns.

– Crezi că vom reuși să ajungem în Portugalia? o întrebă timid Rahel pe Amelia.

– O să vezi că o să reușim. Călătoria e lungă și cu aceste șosele, și mai lungă... dar vom reuși, iar Albert te va ajuta să ajungi în Statele Unite.

Rahel a privit-o cu recunoștință pentru acele cuvinte de îmbărbătare. Călătoria nu a fost ușoară și curând a fost evident că vehiculul acela era într-o stare mai proastă decât părea. La Santander au avut pană de cauciuc.

și, după ce a demontat roata, Eguía le-a spus că nu mai putea fi folosită și că vor trebui să cumpere alta.

– Dar n-aveți o roată de rezervă? întrebă Albert cu teamă în glas.

– Asta-i bună! De unde să scot eu o roată de rezervă? Aici n-avem de niciunele.

În cele din urmă, au găsit un vechi atelier unde au ales o roată deja uzată pe care, firește, a plătit-o Albert.

– Dacă trebuie să plătesc pentru roată, nu-mi iese mare lucru din călătorie, spuse Eguía în chip de scuză.

Cumpărau pâine și ce mai găseau și mâncau și dormeau în camionetă. Albert s-a oferit să conducă și el și, cu toate că Eguía la început a refuzat, a acceptat până la urmă, ca să se poată odihni.

– A naibii călătorie! Dacă știam, vă ceream mai mult ca să vă duc, se văită negustorul de fier vechi.

Albert James avea să scrie ulterior câteva articole despre Spania de după război, în care relata că găsise o țară care ducea lipsă de toate și în care frica pecetluise gura oamenilor.

Povestea că atunci când se opreau să bea o cafea în orice bar sau să pună benzină, sau când intrau în vreo prăvălioară mizerabilă să cumpere pâine, la orice încercare de a obține o opinie privitoare la evoluția situației politice, se loveau de un zid.

Îl surprindeau, de asemenea, discursurile exagerat de patriotice ale noilor conducători, dar, mai presus de orice, îl înspăimânta foametea. Într-un articol, a scris că, în anii aceia, spaniolilor li se citea foamea pe chip.

De cum au intrat în principatul Asturias, camioneta s-a oprit în mijlocul unei trecători. Au trebuit să se dea jos și să o împingă cu toții în afara drumului, unde Eguía a încercat să o repare.

– Uf, asta-i chiar îngrozitor! exclamă el, după ce s-a uitat la motor.

– Dar îl puteți repara? întrebă Amelia.

– Păi, nu știu, poate că da, poate că nu.

Au avut noroc. Mai multe camioane ale armatei au trecut prin locul acela și Eguía le-a făcut semn să oprească.

Ofițerul, cu grad de căpitan, care comanda grupul de patru camioane, s-a dovedit a fi un om binevoitor.

– Eu nu mă pricep la așa ceva, dar sergentul este foarte îndemânatic și o să vedeți cum vă repară motorul.

Amelia s-a rugat să nu le ceară documentele. Se temea mai ales ca nu cumva să o întrebe ceva pe Rahel, deoarece nu vorbea decât germana, sau pe Albert, care chiar dacă vorbea spaniola, nu o făcea fluent. La început, căpitanul nu a arătat vreun interes deosebit pentru cele două femei, ci pentru Albert.

– Și de unde sunteți? îl întrebă el.

– Din Statele Unite.

– Ia te uită! N-oți fi cumva dintre cei care au venit cu Brigăzile Internaționale? spuse căpitanul râzând.

– Nu, bineînțeles că nu.

– Se vede, domnule, se vede, aveți înfățișare de om înstărit, de unul dintre americanii aceia cărora le prisosesc dolarii.

– Banii nu prisosesc niciodată, răspunse Albert ca să zică ceva.

– Și fetele?

– Soția mea și sora ei.

– Sunteți demn de toată lauda că le suportați și pe soție, și pe cumnată.

– Sunt persoane cumsecade, răspunse Albert, care nu a înțeles prea bine glumele căpitanului.

– Să nu credeți, femeile sunt pretutindeni la fel.

– Gata, domnule căpitan! îi întrerupse sergentul. Avaria nu era așa de gravă cum părea.

Căpitanul șovăi puțin, faptul de a întâlni un cetățean al Statelor Unite în Asturias i se părea destul de ciudat, dar și-a amintit că Spania nu avea nimic împotriva americanilor, așa că a ales să le ureze drum bun.

– Mergeți cu grijă!

Peste trei zile au ajuns în Portugalia. Eguía le-a spus că vor trece granița printr-un sat unde aproape că nu era supraveghere.

– Satul este chiar pe graniță; locuitorii văd Portugalia de la ferestrele caselor și trec de cealaltă parte urmărindu-și găinile.

– Dar sunteți sigur că aici nu sunt ostași de pază? întrebă Amelia cu teamă.

– Sunt sigur; în plus, am aici un prieten care ne va ajuta.

Prietenul lui Eguía se numea Mouriño, se pare că se cunoscuseră în timpul serviciului militar și se înțeleseseră atât de bine, încât ajunseseră să facă afaceri din contrabandă, evitând frontiera, unul cu Franța, iar celălalt cu Portugalia. Când s-a terminat războiul, s-au întors și ei la vechile obiceiuri.

Mouriño i-a invitat să mănânce pâine cu brânză și să bea un pahar cu vin, în vreme ce el și prietenul său Eguía vorbeau despre afaceri. Bascul și-a descărcat fierul vechi, iar Mouriño l-a dus în țarcul din spatele casei, unde, sub o prelată, erau mai multe pachete pregătite să le transporte la San Sebastián.

– Este tutun englezesc, îi spuse el. Le place mult francezilor.

Nimeni nu i-a întrebat nimic și au trecut în Portugalia, fără să dea peste vreun ostaș de pază.

– E de neînțeles! Nu puteam să-mi imaginez că vom trece granița atât de ușor, exclamă Albert.

– Să nu credeți că-i ușor, dar satul ăsta e departe de punctele de trecere a frontierei și, dacă ai noroc, nu întâlnești niciun soldat de pază și treci fără probleme. Pe aici se face multă contrabandă.

– Credeam că vindeți fier vechi.

– Și alte lucruri.

La Lisabona au căutat o pensiune aproape de port pe care le-a recomandat-o chiar Eguía.

– Nu-i cine știe ce, dar cearșafurile sunt curate de obicei și, ce-i mai important, nu se pun întrebări.

În noaptea aceea, în sfârșit, au mâncat ceva cald și au dormit între cearșafuri, chiar dacă au fost ceva mai puțin curate decât îi asigurase Eguía.

În dimineața următoare, Albert i-a telefonat unchiului său Paul.

– Se poate știi unde ești?

– Acum, la Lisabona, dar mai întâi am traversat jumătate din Franța și încă o jumătate din Spania ca să ajung aici.

– Măi să fie, nu știam că îți place atât de mult să călătorești, răspunse unchiul său cu o urmă de ironie.

– Nici eu. Să-ți explic, unchiule Paul, am nevoie de ajutorul tău.

– Mă miram eu de ce m-ai sunat. Ei bine, ce se întâmplă?

– Am o prietenă, o persoană foarte specială...

– Amelia Garayoa?

– Nu, nu-i vorba despre ea, cu toate că este și ea cu mine aici. Este o persoană pe care am cunoscut-o la Berlin, o cheamă Rahel Weiss și este evreică.

– Înțeleg. Și ce anume vrei?

– Ca ambasada noastră să-i înlesnească vreun document sau vreun permis ca să poată călători în Statele Unite.

– Vrei să spui în Anglia.

– Nu, vreau să spun în Statele Unite, are familie acolo.

– După cum bănuiești, nu pot face nimic.

– Te rog, știu că poți! Nu ți-aș cere-o dacă n-ar fi important. Știi ce se întâmplă cu evreii în Germania?

– Știu deja că lui Hitler nu-i plac evreii, dar nu-i putem primi pe toți cei care încearcă să fugă din Germania.

– Nu-ți cer imposibilul, ci doar un salvconduct ca să o scot de aici.

– Nu pot face excepții.

– Bineînțeles că poți! Nu vreau decât ca Rahel să ajungă în Statele Unite.

– Și de unde știi că va fi primită acolo?

– Dacă tu îmi obții salvconductul, eu mă ocup să rezolv problema cu vama de la New York.

– Mi-ar plăcea să te ajut, dar nu pot.

– Știi ce înseamnă asta? Am traversat jumătate din Europa ca să ajungem până aici. Te asigur că n-a fost ușor, fără Amelia și fără Carla Alessandrini n-am fi reușit.

– Carla Alessandrini? Te referi la marea divă de operă?

– Da, o femeie foarte curajoasă și hotărâtă, o foarte bună prietenă a Ameliei.

– Ia te uită, măi să fie! Prietena ta Amelia este o cutie cu surprize.

– Mă ajuți sau nu?

– O să văd dacă pot să fac ceva, dar aveți grijă: la Lisabona sunt agenți naziști peste tot.

– Îmi închipui că sunt și britanici.

– Îmi place foarte mult credința ta în noi. Dă-mi un număr de telefon la care să te pot găsi.

Paul James i-a telefonat nepotului său peste douăzeci și patru de ore, după ce a purtat o discuție tensionată cu superiorii săi, în vreme ce încerca să găsească un salvconduct pentru Rahel Weiss. Dacă i-a convins a fost, le-a spus el, pentru că spera să obțină un beneficiu de pe urma favorii acordate nepotului său.

Albert, însoțit de Amelia și de Rahel, s-a prezentat la ambasada britanică. Acolo au întrebat de persoana la care îi îndrumase Paul James. Pentru Albert, a fost evident că era vorba de un ofițer de contraspionaj. Bărbatul a ascultat cu răbdare povestea lui Rahel și a arătat și mai mult interes când a aflat amănuntele fugii din Berlin, mai ales cele referitoare la relațiile pe care părea să le aibă Amelia. Aceasta a început să se simtă stânjenită de întrebările acelui bărbat, care părea că o interoghează.

– Și dacă noi nu vă putem acorda salvconductul, ce veți face? întrebă bărbatul, așteptând ca Amelia să-i dea răspunsul.

– Să n-aveți nicio îndoială că am face orice, numai să nu o abandonăm pe Rahel. Dumneavoastră nu sunteți singurul nostru as din mânecă, răspunse ea sfidătoare.

Bărbatul și-a luat la revedere spunându-le că peste două zile vor avea vești de la el și le-a zis, de asemenea, să caute să nu atragă atenția asupra lor la Lisabona.

– Formați un trio care cu greu poate trece neobservat.

Practic, nu au mai ieșit din pensiune. Albert îi plătea patroanei să le pregătească de mâncare și singurul lucru pe care au îndrăznit să-l facă a fost să se plimbe puțin pe malul mării.

Peste două zile, omul de la ambasadă a telefonat la pensiune și le-a dat întâlnire într-un bar din apropiere.

– Bun, aveți aici documentele domnișoarei Weiss, de dumneavoastră va depinde să fie admisă la sosirea ei la New York.

– Vă mulțumesc... spuse Albert, întinzându-i mâna omului de la ambasadă.

– Nu-mi mulțumiți mie, ci influentului dumneavoastră unchi. Ah, apropo, mi-a cerut să vă spun să-l sunați numaidecât, cred că așteaptă să vă vadă curând la Londra.

Albert a cumpărat un bilet de călătorie pentru Rahel pe un vapor care urma să plece a doua zi cu destinația New York. Era un vas comercial care admitea și pasageri, astfel că traversarea nu avea să fie prea incomodă pentru Rahel și ea va trece și mai neobservată la sosirea în Statele Unite.

De asemenea, i-a plătit căpitanului ca să aibă grijă de Rahel.

Amelia, înlăcrimată, și-a luat rămas-bun de la ea. Ajunsese să o aprecieze sincer pe fata aceea timidă și tăcută. Înainte de a urca pe vapor, Rahel și-a scos un inel și i l-a oferit Ameliei.

– Așa nu mă vei uita, îi spuse ea, punându-i inelul pe deget.

– Bineînțeles că nu te voi uita! Te rog, păstrează inelul, e de aur și pietrele astea... E foarte valoros și, dacă lucrurile merg prost, s-ar putea să ai nevoie de el.

– Nu, nici dacă aș muri de foame n-aș vinde vreodată acest inel. A fost al bunicii mele, mama tatălui meu. El mi l-a dăruit când am împlinit optsprezece ani. Vreau să fie al tău.

– Dar nu pot să-l primesc!

– Dacă îl ai tu, va fi ca și cum am fi împreună. Te rog, nu-l refuza!

S-au îmbrățișat și Albert a trebuit să le despartă ca Rahel să se îmbarce.

– Nu-ți face griji, vei fi așteptată la sosirea ta la New York, nu vei avea nicio problemă să treci de vamă, îi făgădui Albert.

Când a văzut vaporul ieșind în larg din port, Amelia a simțit un fior de singurătate. Albert i-a trecut un braț pe după umeri ca să o încurajeze. Era îndrăgostit de Amelia până peste urechi și ar fi făcut orice ca să-i fie pe plac.

– Ce vom face acum? îl întrebă ea mai târziu, când ajunseră la pensiune.

– Vom merge la Londra. Trebuie să-l rog pe tatăl meu să vorbească cu câțiva prieteni care îi pot înlesni lui Rahel intrarea în Statele Unite. Tatăl meu este prieten cu guvernatorul, așa că, dacă s-ar interesa de Rahel, ea n-ar avea nicio problemă. Vreau să-i telefonez, de asemenea, unui prieten din copilărie care lucrează la biroul primarului. În plus, omul de la ambasadă ne-a spus că unchiul Paul vrea să ne vadă cât mai curând la Londra și. după această favoare, nu pot să-l refuz.

– Ce o fi vrând unchiul tău?

– Să-și ia răsplata pentru favoarea pe care ne-a făcut-o.

– Dar cum?

– Încă nu știu, dar sunt sigur că prețul va fi mare.

– Mie... îmi pare rău că te-am pus în această situație.

– Nu e din cauza ta, Amelia. Salvarea lui Rahel a fost o chestiune de demnitate. Din nefericire, nu-i putem ajuta pe toți cei care au nevoie. În plus, doctorul Schatzhauser și Max au fost cei care ne-au cerut amândurora să o ajutăm pe Rahel și să nu uităm că, fără Carla, n-am fi fost în stare.

– Aș vrea să merg la Madrid... Suntem atât de aproape...

Albert a ezitat, dar până la urmă a rămas de neclintit în hotărârea sa de a călători imediat la Londra.

– Îmi pare rău, Amelia, dar, după tot ce a făcut, nu-l pot supăra pe unchiul meu.

– Ai dreptate, vom merge cu altă ocazie.

– Îți promit.

6

Amelia nu reușea să se simtă în largul ei la Londra. Percepea ostilitatea ambianței ca pe o reflectare a ostilității familiei și a prietenilor lui Albert care erau informați că acesta trăia cu o femeie măritată, situație scandaloasă pentru înalta societate britanică, foarte puritană.

Albert a aflat că părinții săi se întorceau la New York, motiv pentru care i-a cerut tatălui său să intervină pe lângă guvernatorul orașului ca să o ajute pe Rahel. Ernest James își adora fiul și nu era în stare să-i refuze nimic, în plus era un antinazist înverșunat, așa că a făgăduit să o ajute pe fată.

– Nu-ți face griji, vom reuși ca tânăra aceea să intre în Statele Unite. Acum, că suntem singuri... în sfârșit... aș vrea să stau de vorbă cu tine. Mama ta este îngrijorată, știi că se gândea că tu și lady Mary... În sfârșit...

– Știu, tată, știu că mamei și ție v-ar plăcea să mă însor cu Mary Brian și îmi pare rău că nu pot să vă fac pe plac.

– Atunci hotărârea ta e definitivă?

– V-am prezentat-o pe Amelia și știți că sunt îndrăgostit de ea.

– E o tânără foarte frumoasă și inteligentă, dar e măritată și știi bine că relația voastră n-are viitor.

– Are viitorul pe care vrem amândoi să-l aibă. Voi sunteți *irlandezi* și vă simțiți mai atașați de norme și de tradiție.

– Și tu ești irlandez, chiar dacă te-ai născut la New York.

– Și am fost educat acolo ca un american, ceea ce mă simt. Respect tradițiile, caut să mă mențin în cadrul normelor, dar nu le sacralizez. M-am

îndrăgostit de Amelia și trăiesc cu ea, așa că mama ar face bine să renunțe la stăruința de a mă vedea însurat cu Mary.

– Nu veți putea avea copii.

– Sper ca într-o bună zi să existe o soluție pentru situația noastră. Până atunci, tată, aș vrea să te rog să mă înțelegi și, dacă nu poți să mă înțelegi, măcar să-mi respecți hotărârea. O iubesc pe Amelia și îți cer să o accepți în familie ca și cum ar fi soția mea.

– Mama ta nici nu vrea să audă de ea!

– Atunci, nu va mai auzi nimic nici de mine.

– Te rog, fiule, mai gândește-te!

– Crezi că nu m-am gândit deja la ce înseamnă să trăiesc cu Amelia? Ba da, sigur că am făcut-o și îți spun, de asemenea, că nu voi permite nimănui s-o jignească sau s-o desconsidere. Nici măcar mamei mele.

Lordul Paul James a organizat o cină de rămas-bun în onoarea fratelui său Ernest și a soției sale Eugenie, la care i-a invitat și pe Albert și Amelia. Mama lui Albert a pretextat o puternică migrenă care o împiedica să ia parte la dineu și, în plus, a invocat iminenta plecare la New York. Eugenie găsea dineul nelalocul lui.

Albert și Amelia s-au prezentat acasă la unchiul lui la ora șase fix, așa cum era scris pe cartonașul de invitație. Paul James adunase acasă la el o duzină de invitați și toți au fost surprinși de modul deferent cu care o trata pe Amelia, care pentru societatea puritană din vremea aceea nu era altceva decât amanta nepotului său. Chiar a produs o oarecare agitație îndrăzneala Ameliei când a reproșat faptul că Marea Britanie și puterile europene s-au spălat pe mâini în privința războiului din Spania.

Doar după ce au plecat toți invitații, Paul James le-a cerut nepotului său și Ameliei să rămână la un pahar de vin de Porto în bibliotecă.

Albert i-a șoptit Ameliei la ureche: „Acum ne va cere răsplata pentru că a ajutat-o pe Rahel".

– Sunt foarte impresionat de peripețiile voastre pentru a o salva pe tânăra aceea evreică, Rahel Weiss, le spuse el de îndată ce le turnă un pahar din vinul acela portughez de culoare roșu-închis.

– Da, a fost ceva complicat, dar am avut noroc, răspunse Albert.

– Noroc? Eu aș zice că ați dovedit inteligență și simț al improvizației. Vă felicit pe amândoi.

Pe când o observa cu coada ochiului pe Amelia, lordul James și-a dres vocea înainte de a continua. Tânăra părea calmă, sigură pe ea, fără să lase să i se observe agitația lăuntrică.

– Bun, suntem în război și se știe cum încep războaiele, dar nu cum și când se termină. Dușmanul este puternic și va fi care pe care, ori el, ori noi. Când vorbesc despre noi, mă refer la Europa rațiunii, cea a valorilor în care am crescut și în care am crezut. Iar în acest război nu-i loc pentru neutri. Îmi pare rău pentru tine, Albert.

– Tocmai voiam să-ți vorbesc despre câteva persoane pe care le-am cunoscut la Berlin. M-am angajat față de ele să le pledez cauza în Anglia, așa că o voi face în fața ta. Prietenul tău, baronul Max von Schumann, face parte dintr-un grup de opoziție față de Hitler.

– Asta o știu deja, ce crezi că făcea aici astă-vară? Ne-a cerut ajutor pentru a-l răsturna pe Hitler, un ajutor pe care nu i-l puteam acorda în momentul acela.

– Ei bine, ați greșit.

– Da, sunt unii care au greșit, crezând că nu va fi război, că Hitler nu va îndrăzni să invadeze Polonia, să facă demersurile pe care le face acum. Eu m-am gândit întotdeauna că așa va face, dar superiorii mei erau de părere contrară. Chiar și așa, grupul baronului von Schumann este... mă rog. oameni strânși de ici și de colo, neorganizați, nu sunt sigur că ar fi un grup eficace de opoziție, având capacitatea de a face și altceva decât să se întâlnească și să se plângă de faptul că Hitler a devenit stăpânul Germaniei.

– Te înșeli, unchiule. Să-ți explic, în afară de comuniști și de socialiști. nu cred să existe multe grupuri de opoziție organizate împotriva lui Hitler. Iar comuniștii, chiar dacă sunt urmăriți în Germania, se pomenesc că șeful lor, Stalin, a încheiat un pact cu Hitler. Socialiștii n-au destulă forță să răstoarne ei singuri regimul. După părerea mea, ar trebui ca toate grupurile de opoziție să fie convinse să lucreze în mod coordonat. Șeful grupului lui Max von Schumann este profesorul Karl Schatzhauser care, în afară de faptul că este un medic prestigios, este și un respectat profesor universitar. Cred că ar trebui să ții seama de acest lucru.

– Te-ai angajat la ceva?

– Doar să vă transmit cererea lor de ajutor și să-mi declar opinia că merită tot ajutorul.

– Bine, voi ține seama de ceea ce îmi spui, dar nu pot să-ți promit decât că o voi comunica superiorilor mei. Acum voiam să vă vorbesc despre altă problemă... este o temă delicată și sper să contez, în orice caz, pe discreția voastră.

Atât Amelia, cât și Albert l-au asigurat că așa va fi.

– Războaiele nu se câștigă doar pe front, avem nevoie de informații și acestea trebuie să fie culese în spatele liniilor inamice, motiv pentru care e nevoie de bărbați îndrăzneți și de femei curajoase. Departamentul meu de la Amiralitate va instrui câțiva oameni ca să ducă la îndeplinire această sarcină, aceștia fiind civili și prezentând niște calități specifice, precum cele pe care le aveți dumneavoastră, Amelia.

– Unchiule Paul, ce-ai de gând? îl întrerupse Albert.

– Să știu doar dacă sunteți dispuși să colaborați pentru ca acest război să se termine cât mai curând.

– Sunt jurnalist și singura mea modalitate de colaborare împotriva războiului este să le spun oamenilor ce se întâmplă.

– Ți-am mai spus, Albert, de data asta nu mai poți fi neutru. Cu toate că politica lui Chamberlain a fost una conciliantă față de Hitler, ne-am pomenit că ne îndreptăm către război. Din nefericire, Hitler nu se va mulțumi doar cu Polonia, nemaivorbind că sovieticii, după cum presupun că știi, au hotărât să păstreze Finlanda. Mă tem că nu cunoaștem încă realmente dimensiunea pe care o va lua războiul, dar obligația mea este aceea de a le pune superiorilor mei la dispoziție informații ca să poată lua deciziile adecvate. După declarația de război, a trebuit să părăsim Germania, dar avem nevoie acolo de ochi și de urechi.

– Și dacă nu mă înșel, ai de gând să ne inviți să facem parte din acele grupuri pe care le organizezi.

– Da, așa este. Tu ești american și poți merge oriunde fără să trezești suspiciuni, iar domnișoara Garayoa este spanioloaică. Țara ei este aliată cu Hitler, și cu pașaportul ei poate călători prin Germania fără să trezească suspiciuni. Îmi vorbeai mai înainte despre baronul von Schumann, al cărui rol ca membru al opoziție nu mă interesează atât de mult, cât faptul că este

un militar de grad înalt, bine văzut în cadrul armatei. Are acces la informații care pot fi vitale pentru noi.

– Max von Schumann nu va trăda niciodată Germania. Vrea doar să termine cu Hitler, interveni Amelia.

– Dar asta, dragă doamnă, nu o va putea face fără unele compromisuri. Mă tem că în aceste împrejurări vom sfârși cu toții prin a face ceea ce nu ne este pe plac.

– Îmi pare rău, unchiule Paul, nu te pot ajuta, declară Albert.

Paul James s-a uitat la nepotul său încruntat. Spera ca războiul să-i fi deschis ochii, dar Albert dădea în continuare un sens romantic jurnalismului.

– Spuneți-mi, lord James, dacă Marea Britanie câștigă războiul cu Germania, ce efect va avea acest lucru în restul Europei? întrebă Amelia.

– Nu înțeleg...

– Vreau să știu dacă sfârșitul lui Hitler poate însemna că puterile europene vor hotărî să restabilească democrația în Spania. Vreau să știu dacă vor continua să-l sprijine și să-l recunoască pe Franco.

Pe lordul James l-a surprins întrebarea Ameliei. Era evident că tânăra ar colabora numai dacă ar crede că aceasta ar putea fi în beneficiul Spaniei. așa că a zăbovit câteva secunde căutând cuvintele potrivite pentru a-i răspunde Ameliei.

– Nu vă pot asigura de nimic. Dar o Europă fără Hitler ar fi diferită. Poziția Ducelui n-ar fi aceeași în Italia, iar în ceea ce privește Spania... este evident că pentru Franco ar însemna o lovitură grea dacă nu s-ar mai bizui pe sprijinul Germaniei. Poziția ei ar fi mai șubredă.

– Bine; dacă așa stau lucrurile, cred că aș fi dispusă să colaborez împotriva lui Hitler.

– Splendid! O decizie foarte înțeleaptă, draga mea Amelia.

– Dar, Amelia, nu poți face așa ceva! Unchiule, nu trebuie s-o amăgești...

– S-o amăgesc? Nu fac așa ceva, Albert, n-o fac. Amelia a încercat să rezolve o ecuație și rezultatul poate fi cel la care năzuiește. Nu i-l pot garanta, dar dacă vom câștiga acest război, vor exista consecințe imediate în politica europeană, bineînțeles și în Spania.

– Pentru mine este de-ajuns și o singură posibilitate. Ce doriți să fac? spuse Amelia.

– Oh! Deocamdată, să vă pregătiți. Aveți nevoie de antrenament și, cu siguranță, să vă puneți la punct limbile pe care le vorbiți. Care sunt acestea? Rusa, franceza, germana?

– Vorbesc franceza la fel de bine ca spaniola; cu germana, n-am probleme, se spune chiar că accentul meu este destul de bun; cât despre rusă, adevărul e că doar mă descurc. Am o oarecare ușurință în învățarea limbilor străine.

– Perfect! Perfect! Veți lucra pentru aprofundarea cunoștințelor de rusă și le veți șlefui și mai mult pe cele de germană. În plus, veți învăța să trimiteți și să descifrați mesaje, precum și anumite tehnici indispensabile în prelucrarea informațiilor.

– Amelia, îți cer să te gândești bine la angajamentul pe care ți-l asumi. Habar n-ai în ce te bagi. Iar tu, unchiule Paul, n-ai dreptul s-o îmbrobodești pe Amelia și s-o pui în primejdie pentru o cauză care nu este a ei. Amândoi știm că Spania nu este o prioritate pentru politica externă a Marii Britanii, chiar și Franco vă deranjează mai puțin fiind la putere decât dacă acolo ar fi un guvern comunist. Nu voi îngădui s-o amăgești pe Amelia.

– Te rog, Albert! Crezi că o amăgesc? N-aș face-o nici de-ar fi doar pentru tine. Germania a devenit un mare pericol pentru toți; trebuie să câștigăm acest război. Eu n-am spus că, dacă îl vom câștiga, ar însemna căderea lui Franco, doar că, fără Hitler, lucrurile n-ar sta la fel. Amelia este inteligentă, știe ce decurge din politică.

– Este un pariu, Albert, în care, în cazul meu, poate că e ceva de câștigat și nimic de pierdut; am pierdut deja totul, îi întrerupse Amelia.

– Dacă vei lucra pentru unchiul Paul, vei trăi într-o lume subterană din care nu vei mai putea scăpa.

– Nu vreau să iau această hotărâre știind că nu ești de acord. Ajută-mă, Albert, înțelege de ce am spus da.

Când au plecat, lordul James a mai băut un pahar de vin de Porto. Era bucuros. Știa că Amelia Garayoa este un diamant care așteaptă să fie șlefuit. Făcea parte de prea multă vreme din Serviciile Secrete ca să știe cine

are potențial să devină un bun agent și era sigur de calitățile acelei tinere cu o înfățișare atât de fragilă și de delicată.

În noaptea aceea, lordul James a dormit neîntors, dar Amelia și Albert au petrecut-o treji, certându-se.

La ora șapte în dimineața zilei următoare, o mașină a Amiralității a trecut să o ia pe Amelia.

Lordul James purta uniforma Marinei și părea că se bucură la vederea Ameliei.

– Poftiți, intrați, Amelia. Mă bucur că nu v-ați răzgândit.

– Dumneavoastră vă gândiți la Anglia, iar eu, la Spania, sper că ne vom putea armoniza interesele, spuse ea.

– Desigur, draga mea, este și dorința mea. Acum vă voi prezenta persoanei care se va ocupa de instruirea dumneavoastră, comandantul Murray. El vă va pune la curent cu totul. Înainte, trebuie să semnați un document în care vă angajați la o totală confidențialitate. Vă vom fixa și onorariile, pentru că aceasta este o muncă.

Comandantul Murray era un bărbat cordial în jur de patruzeci de ani, care nu și-a ascuns uimirea văzând-o pe Amelia.

– Dar câți ani ai?

– Douăzeci și doi.

– Dar ești o copilă! Lordul James știe care este vârsta dumitale? Nu putem câștiga războiul cu copii! protestă el.

– Nu sunt o copilă, vă asigur.

– Am o fată de cincisprezece ani și un fiu de doisprezece, au aproape vârsta dumitale, răspunse el.

– Nu vă faceți griji pentru mine, domnule comandant, sunt sigură că voi putea face ceea ce mi se va cere.

– Grupul de care răspund este alcătuit din bărbați și femei ceva mai în vârstă, cel mai tânăr are treizeci de ani, nu știu ce voi face cu dumneata.

– Să mă învățați tot ce pot fi eu în stare să învăț.

Murray a prezentat-o celorlalți membri ai grupului: patru bărbați și o femeie, toți britanici.

– Voi cu toții împărtășiți aceeași calitate: cunoașterea limbilor străine, le spuse Murray.

Dorothy, cealaltă femeie din grup, până să fie recrutată, fusese învățătoare. Brunetă, nu foarte înaltă, avea în jur de patruzeci de ani, un zâmbet sincer și deschis și a simpatizat-o imediat pe Amelia.

Dintre ceilalți membri ai grupului, Scott era cel mai tânăr, avea treizeci de ani, Anthony și John erau trecuți de patruzeci.

Comandantul Murray le-a explicat programul de antrenament.

– Veți învăța unele lucruri împreună, iar altele, specifice, în funcție de calitățile voastre. Trebuie să scoateți ce e mai bun din voi.

Comandantul Murray i-a prezentat instructorilor lor, iar la ora mesei, și-a luat la revedere de la ei și i-a convocat pentru a doua zi la ora șapte fix.

– Plecați și odihniți-vă, veți avea nevoie.

– Vrei să bem câte o ceașcă de ceai? îi propuse Dorothy Ameliei.

Amelia a acceptat cu plăcere. Dorea să se întoarcă acasă ca să stea de vorbă cu Albert, dar se temea că se va certa din nou cu el.

Dorothy s-a dovedit a fi o persoană foarte plăcută. I-a povestit Ameliei că este din Manchester, dar că fusese căsătorită cu un neamț, astfel că vorbea germana curgător.

– Locuiam la Stuttgart, dar soțul meu a murit acum cinci ani făcând atac de cord și am hotărât să mă întorc în Anglia. Nu mă lega nimic de locul acela, pentru că n-am avut copii. Nu-ți poți închipui cât de mult îmi lipsește, dar așa e viața. Cred că măcar fac ceea ce i-ar fi plăcut și lui, nu-l suporta pe Hitler.

A pus-o la curent, de asemenea, cu cine erau ceilalți membri ai grupului.

– Scott este celibatar, este fiul unui diplomat și s-a născut în India, dar, firește, este britanic. A crescut la Berlin pentru că tatăl său a fost numit în funcție acolo. A studiat limbile semitice la Oxford, știi tu, ebraica, aramaica... În plus, stăpânește germana, precum și franceza, cred că datorită unor relații de familie. Aparține unei familii distinse. Anthony este profesor de germană și este însurat cu o evreică. Cât despre John, a fost în armată și, când a fost lăsat la vatră, a pus pe picioare o afacere: o școală de limbi străine. Se pare că are o ușurință uimitoare de a vorbi orice limbă. Un unchi al lui s-a însurat cu o exilată care l-a învățat limba rusă, dar în afară de asta, vorbește spaniola, pentru că a fost cu Brigăzile Internaționale în timpul războiului din Spania, unde a învățat puțină maghiară, și vorbește, de

asemenea, destul de bine germana. John nu este însurat, dar se pare că logodit de mai multă vreme.

Când s-a întors acasă, Amelia nu l-a găsit pe Albert. L-a așteptat nerăbdare. Avea nevoie de el, mai ales de aprobarea lui. Depindea de mai mult decât recunoștea ea însăși, și cu toate că știa că relația lor nu avea un viitor, își spunea că, atâta timp cât se va putea, va fi cu el.

Albert a sosit mai târziu decât de obicei, dar părea mai binedispus decât în ajun.

– Am reușit: prim-ministrul mă primește mâine, trebuie să pregătesc interviul. Îl vor publica mai multe ziare, în Statele Unite există mare interes în a cunoaște cum va înfrunta Regatul Unit acest război. Și ție, cum ți-a mers azi?

– Bine, presupun că greul va începe mâine. Azi am cunoscut grupul cu care voi lucra, par persoane cumsecade.

– N-am să i-o iert niciodată unchiului Paul că te-a convins să lucrezi el. Hotărârea pe care ai luat-o îți va marca restul vieții.

– Știu, dar nu pot să rămân cu brațele încrucișate după tot ce am văzut în Germania.

– Nu e războiul tău, Amelia.

– Nu, nu e războiul meu, mă tem că va fi al tuturor.

În următoarele trei luni, comandantul Murray a pregătit-o pe Amelia să devină agentă. A luat lecții intensive de germană și de rusă, a învățat să pregătească explozivi, să descifreze coduri și să utilizeze arme. Ea și restul grupului începeau antrenamentul la șapte dimineața și nu se întorceau acasă decât noaptea târziu.

Albert era îngrijorat pentru că o vedea epuizată, dar știa că nimic din ce i-ar spune nu ar servi ca ea să dea îndărăt. Amelia se convinsese pe ea însăși că, dacă Hitler ar fi învins, Anglia ar ajuta Spania să scape de Franco.

În lunile acelea, Amelia a păstrat permanent legătura cu familia ei din Madrid. Îi trimitea regulat bani unchiului ei Armando ca să ajute la întreținerea surorii sale, Antonietta.

Amelia trăia tot cu Albert, dar își plătea cheltuielile și asta o făcea să se simtă independentă și aproape fericită.

Între timp și după o rezistență neașteptată și eroică a soldaților finlandezi, Armata Roșie a pus totuși mâna pe Finlanda, ceea ce a avut drept consecință excluderea Uniunii Sovietice din Societatea Națiunilor.

Și cu toate că Anglia și Franța erau oficial în război cu Germania de la invadarea Poloniei, numai în anul următor, în 1940, au început cu adevărat ostilitățile.»

– Bun, ajunși în acest punct, poate că ar trebui să vorbiți cu maiorul Hurley, îmi spuse lady Victoria. Cu toate că mi-au mai rămas câteva lucruri de spus, maiorul vă poate informa cu și mai multă precizie despre activitățile Ameliei Garayoa în serviciul secret. Ah, era să uit! V-am spus înainte că Amelia continua să păstreze permanent legătura cu familia sa; se pare că i-a vizitat în februarie 1940. Nu sunt sigură de acest fapt, dar am găsit o scrisoare a lui Albert către tatăl său în care povestește, printre altele, că Amelia era la Madrid.

Mi-am luat la revedere de la lady Victoria după ce mi-a promis că mă va mai primi ca să cercetez în continuare viața Ameliei Garayoa.

Eram într-atât de impresionat de ceea ce îmi povestise, încât am trecut cu vederea un e-mail trimis de Pepe. Acesta mă anunța că, ținând seama de faptul că nu mai dădeam semne de viață și nici nu răspundeam la mesajele sale electronice, directorul publicației hotărâse să înceteze colaborarea cu mine. Cu alte cuvinte: eram concediat. Adevărul este că nu îmi păsa, îmi părea rău doar pentru scandalul de care, cu siguranță, nu mă va scuti mama de îndată ce va afla.

Cu toată insistența mea de a-l vedea cât mai curând, maiorul William Hurley m-a convocat la el acasă doar peste o săptămână.

Am sunat-o pe mama și, așa cum mă temeam, m-a tratat de parcă aș fi fost un adolescent pribeag. Era deja la curent cu faptul că fusesem concediat pentru că Pepe, dat fiind că nu-i răspundeam la e-mailuri, sunase acasă la mama să o întrebe dacă mai trăiesc.

– Nu știu ce ai de gând, dar te înșeli. Pe cine interesează viața acelei doamne? îmi reproșă ea din nou.

– Doamna aceea a fost bunica ta, așa că te-ar putea interesa chiar pe tine.

– Dar ce vrei să spui?! Crezi că îmi pasă câtuși de puțin de ceea ce a făcut acea Amelia? Nu-i bunica mea.

– Cum nu-i bunica ta? Doar asta mai lipsea să aud!

– Doamna aceea l-a abandonat pe fiul ei, pe tatăl meu, și a dispărut. N-am auzit niciodată vorbindu-se despre ea și nici nu m-a interesat vreodată de ce a făcut-o. Cu ce se va schimba viața mea dacă aș afla?

– Te asigur că viața bunicii tale a fost una *heavy*[1].

– Atunci, mă bucur pentru ea, sper că s-o fi distrat bine.

– Hai, mamă, nu te supăra!

– Să nu mă supăr? Trebuie să mă bucur că am un fiu cu capul în nori care, în loc să-și ia viața în serios, se ocupă cu investigarea unei istorii irelevante a familiei?

– Te pot asigura că istoria Ameliei nu-i deloc irelevantă. Ar trebui să te intereseze, la urma urmelor este bunica ta.

– Să nu-mi mai vorbești despre această doamnă! Uite ce este, ori renunți la această investigație, ori să nu mă mai suni să te scot din încurcături financiare. Ai vârsta să-ți câștigi singur existența și, dacă n-o faci, este pentru că nu vrei, așa că ești avertizat. De acum înainte, singurul lucru pe care îl voi face pentru tine este să-ți pun în față o farfurie cu mâncare când vei binevoi să mă vizitezi, dar să nu-mi mai ceri vreun împrumut ca să plătești ipoteca apartamentului, n-am de gând să-ți dau nici măcar un euro.

Din perspectiva ei de mamă, avea dreptate, dar dintr-a mea, n-aveam de ales decât să merg mai departe. Nu numai că mă angajasem față de doña Laura și de doña Melita, dar investigația se dovedea a fi ca o otravă căreia nu eram în stare să-i rezist.

[1] Grea (în limba engleză în original) (n.tr.)

7

I-am telefonat de la hotel profesorului Soler ca să-mi relateze, dacă își mai amintea, vizita Ameliei la Madrid în februarie 1940. Don Pablo nu s-a lăsat rugat și mi-a cerut să merg la Barcelona ca să vorbim mai liniștiți.

– Vreți să vă povestesc ce am mai aflat? l-am întrebat eu după ce am luat loc în fața lui, în biroul său.

– Nu mie trebuie să-mi dai socoteală. Poate că sunt unele lucruri despre care doamnele vor să rămână în familie.

– Dar, după cum aflu treptat, dumneavoastră aproape că faceți parte din familie!

– Nu, greșești, tinere. Le voi fi veșnic recunoscător pentru ceea ce au făcut pentru mine, dar n-am niciun drept să știu mai mult decât vor ele să-mi spună. Dumneata continuă să potrivești piesele acestui puzzle și, când va fi complet, prezintă-le lor întreaga poveste.

Don Pablo, care în mod evident avea o memorie prodigioasă, mi-a povestit vizita aceea a Ameliei. O vizită pe care a calificat-o drept „dramatică"...

«Antoniettei i s-a agravat tuberculoza, iar don Armando și doña Elena s-au temut pentru viața ei. Au trebuit să o interneze în spital și don Armando i-a cerut Ameliei să vină de îndată la Madrid. Slăbise, dar părea mai liniștită, mai sigură pe ea însăși. Cum a sosit, a insistat să meargă numaidecât la spital, iar verii ei, Laura și Jesús, au însoțit-o. M-am dus și eu, de fapt, oriunde mergea Jesús, mergeam și eu.

Doña Elena și Edurne o îngrijeau făcând cu schimbul, iar don Armando și Laura veneau la spital de cum ieșeau de la slujbă. Lui Jesús nu i se permitea să meargă prea des, pentru că fusese și el bolnav de tuberculoză și doña Elena se temea să nu se îmbolnăvească din nou.

Amelia a îmbrățișat-o pe sora ei și a legănat-o ca pe un copil. Antonietta plângea emoționată, ținea mult la Amelia și suferea din cauza absenței ei, dar nu s-a plâns niciodată.

– Ce bine că ai venit! Acum chiar că o să mă fac bine!

– Sigur că o să te faci bine, altminteri o să mă supăr pe tine!

– Nu-mi spune asta, eu te iubesc atât de mult! protestă Antonietta.

Amelia a vorbit cu medicul care o îngrijea pe sora ei și l-a somat să o salveze.

– Faceți ce trebuie făcut, dați-i tot ce are nevoie, dar dacă i se întâmplă ceva surorii mele... nu știu ce voi fi în stare să vă fac!

– Dar, domnișoară, cum îndrăznești să mă amenințI răspunse doctorul, evident supărat.

– Nu vă amenințI, Dumnezeu să mă ferească să rostesc amenințări, dar... Antonietta este tot ce mi-a mai rămas. Am fost lăsată fără familie, mi se va lua și sora?

– Aici nu luăm nimic, facem tot ce putem ca să salvăm vieți, dar sora dumitale este foarte slăbită și răspunde greu la tratament.

– Spuneți-mi ce trebuie să fac și o voi face, să nu vă îndoiți de asta.

– Adevărul e că nu putem face mai mult decât facem. Viața surorii dumitale nu se află în mâinile noastre, ci într-ale lui Dumnezeu. Dacă El hotărăște s-o cheme, noi nu putem face nimic.

– Ce spuneți?

– Că viața surorii dumitale, ca și a noastră, depinde de Dumnezeu.

– Ei bine, eu nu cred așa ceva. Chiar credeți că Dumnezeu are nevoie de viața surorii mele? Pentru ce?

– Te rog, Amelia, nu te certa cu doctorul! îi ceru doña Elena, nervoasă din pricina turnurii pe care o lua conversația.

– Nu mă cert, mătușă, sper doar ca Antonietta să primească îngrijirile de care are nevoie ca să depășească boala, iar eu nu suport această resemnare cum că, dacă moare, este pentru că așa a hotărât Dumnezeu.

– Dar, fiica mea, doctorul are dreptate, Tatăl Nostru Ceresc este cel care hotărăște ceasul morții noastre.

– Nu, mătușă, nu. Nu cred că Dumnezeu a hotărât ca tatăl meu să moară împușcat și ca mama... știi că mama a murit bolnavă, fără vlagă, neputând înfrunta boala din pricina înfometării, a suferinței, a mizeriei. Pe tatăl meu l-au ucis gloanțele fasciștilor, nu Dumnezeu.

– Nu vreau să vorbești despre politică! Am suferit deja destul din cauza politicii. Vrei să-ți amintesc de morții mei? Știi de ce nu mi-am pierdut mințile? O să-ți spun, Amelia: pentru că eu cred în Dumnezeu și admit că El are motive pe care nu le înțeleg.

– Ei bine, eu nu mă voi resemna ca Antonietta să moară. O vom muta la alt spital, vom căuta alți medici care s-o îngrijească și care să nu se spele pe mâini, spunând că viața surorii mele nu depinde de ei, ci de Dumnezeu. Să nu-l băgăm pe Dumnezeu în asta.

Doña Elena era scandalizată de ceea ce spunea Amelia. A privit-o ca pe o necunoscută; de fapt, așa și era. Cu toate că Amelia părea fragilă ca înfățișare, deodată ni se arăta schimbată.

În noaptea aceea, Amelia a rămas să o vegheze pe Antonietta, iar doña Elena și Edurne s-au întors cu noi acasă. Doña Elena i s-a plâns lui don Armando de atitudinea nepoatei sale.

– Dacă ai fi auzit-o... Îți spun, Armando, Amelia nu mai e aceeași persoană... Nu știu, are o amărăciune în adâncul sufletului...

– Și te miră asta? Este aceeași amărăciune pe care o avem și noi. Am pierdut o parte din familie, am rămas fără nimic, ea își câștigă existența în străinătate, ai pretenția să fie tânăra drăgălașă din trecut?

– Dar să pui la îndoială voința lui Dumnezeu... asta e prea mult, Armando.

– Vrei cumva ca Amelia să accepte că este voința lui Dumnezeu ca Antonietta să moară? Nu, doar nu vorbești serios. Crezi că a fost voința lui Dumnezeu ca biata ta verișoară, călugărița, să fie torturată și asasinată de o bandă de fanatici? A fost oare voința lui Dumnezeu ca fratele meu să fie asasinat?

– Vorbești ca ea!

– Vorbesc cu glasul raţiunii. Ştii bine că sunt credincios, dar sunt unele lucruri... Amelia are dreptate, să-l lăsăm în pace pe Dumnezeu şi să-i cerem să ne dea putere să suportăm tot răul care ne înconjoară.

Amelia s-a străduit să găsească alt spital în care sora ei să fie îngrijită. A vizitat doi medici şi le-a cerut sfatul, dar amândoi i-au spus că totuna era un spital sau altul, că oamenii mureau zilnic de tuberculoză şi de alte boli, că totul depindea de rezistenţa bolnavei. Dar Amelia nu se resemna şi insista să caute pe cineva care să-i dea speranţe.

Într-o după-amiază, când am mers cu toţii să o vedem pe Antonietta, acesteia i s-a făcut şi mai rău.

Îmi mai amintesc scena... a fost cumplită... Amelia îmbrăţişându-şi sora, cerea ţipând să o ajute cineva.

Jesús a început să tremure. Era un puşti foarte sensibil care ţinea mult la verişoara sa Antonietta; a fost prea mult pentru el să o vadă în starea aceea şi şi-a pierdut cunoştinţa. Cred că leşinul lui Jesús a servit ca, pentru câteva clipe, să revină calmul. Părinţii lui şi sora sa Laura au venit să-i dea primul ajutor. Una dintre călugăriţele care îngrijeau bolnavele din salonul acela a venit şi ea numaidecât. Nu ştiu dacă era sau nu o bună soră medicală şi nu îmi mai amintesc numele ei, dar o îngrijea cu delicateţe pe Antonietta şi s-a aşezat lângă Amelia.

– Sora ta are un înger păzitor care veghează asupra ei, şopti ea, şi Dumnezeu o va ajuta, acum lasă-ne pe noi să avem grijă de ea. Călugăriţa a împins-o blând pe Amelia ca să-i dea drumul surorii ei.

Amelia nu i-a răspuns, doar plângea, părea că nu o aude, dar poate că vocea caldă a călugăriţei a liniştit-o. Medicul a venit flancat de două călugăriţe şi ne-a cerut să ieşim din încăpere.

Am rămas cu Amelia pe culoar, aşteptând ca medicul să ne informeze despre starea Antoniettei. A întârziat multă vreme, îmi amintesc asta, pentru că doña Elena şi don Armando au avut timp să se întoarcă împreună cu Jesús, care era foarte palid şi o ţinea strâns de mână pe sora sa Laura.

– Cum te simţi, Jesús? se interesă Amelia, devenită un pachet de nervi.

– Mă simt mai bine...

– N-a fost nimic deosebit, spuse don Armando, l-a impresionat s-o vadă aşa pe Antonietta.

Când medicul a ieșit, Amelia s-a postat în fața lui tremurând, se temea de ce ar fi putut spune.

– Liniștiți-vă, a avut o criză, dar acum e mai bine. I-am făcut o injecție care îi va alina durerea și apăsarea de pe piept. Acum e cazul să se odihnească, ar fi mai bine să nu intrați toți în salon, pentru că îi luați aerul.

– Dar eu vreau să rămân cu sora mea.

– N-am nimic împotrivă să rămâneți, dar să n-o obosiți.

Don Armando a hotărât că era mai bine să ne întoarcem acasă și Amelia să rămână cu Antonietta.

– Dar mâine devreme va veni Edurne să te schimbe, altminteri o să cazi și tu la pat.

Călugărița probabil că nu greșea spunând că Antonietta avea un înger păzitor care veghea asupra ei, pentru că a început să-și revină, până a fost în afara oricărui pericol. În ziua în care a fost externată și Amelia a adus-o acasă, doña Elena organizase o mică petrecere. Mă rog, de fapt nu fusese o petrecere, ci făcuse rost, nu știu de unde, de făină, de untură și de niște rodii și pregătise o prăjitură.

Antonietta era foarte slăbită, dar era fericită să se afle din nou acasă, cu familia ei.

Doña Elena ne instruise pe mine și pe Jesús să nu facem nicio poznă care să o deranjeze pe Antonietta, iar lui Edurne îi dăduse o singură însărcinare: să o îngrijească pe bolnavă.

De îndată ce Amelia a văzut că starea surorii ei se ameliora, a anunțat că se întoarce în Anglia.

– Trebuie să muncesc, iar acum, mai mult decât oricând, ca să puteți cumpăra medicamentele de care are nevoie Antonietta.

Amelia se îngrijea și de întreținerea mea, deoarece bunica era tot la spital, iar Lola nu dădea semne de viață. Don Armando făcuse tot posibilul să afle vești despre Lola, dar fără niciun rezultat. Unii dintre vechii ei tovarăși erau la închisoare, iar rudele lor comentau multe despre Lola: unii, că fusese împușcată la Barcelona; alții, că murise în timpul războiului; erau chiar și unii care ne asigurau că fugise. Dar Amelia nu credea această ultimă posibilitate pentru că, spunea ea, dacă ar fi fost așa, Lola m-ar fi

căutat. Cât despre tatăl meu, era în continuare în Legiunea Străină, astfel că nici despre el nu știam mare lucru.

Don Armando și doña Elena mă tratau ca pe un alt membru al familiei. Bănuiesc că se resemnaseră să mă țină la ei. Erau prea buni la suflet ca să nu se intereseze de mine; în plus, eu și fiul lor Jesús ne aveam ca frații.

Înainte de a se întoarce la Londra, Amelia i-a cerut lui Edurne să meargă să o întrebe pe Águeda dacă i-ar permite să-și vadă fiul. Doña Elena a spus că nu e o idee bună, că, dacă ar afla Santiago, am pune-o pe Águeda într-o situație neplăcută și poate că atunci ar fi chiar și concediată. Don Armando a intervenit pentru nepoata sa.

– E logic să vrea să-l vadă pe Javier, măcar să încerce, căutând să fie discretă. Águeda este o femeie cumsecade, cu siguranță că va face tot posibilul pentru ca Amelia să-și vadă fiul.

Dar doña Elena insista ca Amelia să nu se ducă să-l vadă pe Javier și atât de mare i-a fost insistența, încât don Armando a sfârșit prin a se certa cu ea și, spre uimirea tuturor, în special a doñei Elena, i-a poruncit lui Edurne să meargă prin preajma casei lui Santiago ca să încerce să o convingă pe Águeda să-i permită Ameliei să-l vadă pe micuțul Javier.

Două zile a tot dat târcoale Edurne în apropierea casei lui Santiago până când a văzut-o pe Águeda ieșind. La început, femeia a refuzat ca Amelia să-l vadă pe Javier. Se temea de reacția lui Santiago, dar, până la urmă, s-a îmblânzit, după ce Edurne i-a povestit cât de bolnavă era Antonietta și cum se temuseră pentru viața ei. În momentul acela, nu am știut de ce, dar când Edurne s-a întors acasă după ce o văzuse pe Águeda era nervoasă.

Águeda a chemat-o pe Amelia a doua zi după-amiază la poarta parcului Retiro, la fel ca data trecută. Laura a spus că o va însoți. Temându-se de reacția sa, nu voia ca verișoara ei să fie singură la întâlnire, iar doña Elena a hotărât ca eu și Jesús să le însoțim.

Îmi amintesc că în după-amiaza aceea era frig, dar, deși era iarnă, soarele strălucea. Când am ajuns la poarta parcului, Águeda era deja acolo. Avea paltonul descheiat, părea că îi rămăsese mic pentru că se îngrășase. Îl ținea pe Javier de mână. Copilul încerca să se elibereze și să o ia la fugă, dar Águeda nu îi permitea.

Laura a trebuit să o țină strâns pe Amelia ca să nu alerge către copil.

– Te rog, stăpânește-te și încearcă să pară că întâlnirea a fost întâmplătoare, altfel Águeda nu ne va mai permite să ne apropiem de Javier.

Femeile au salutat-o pe Águeda și Amelia l-a întrebat pe băiețel dacă vrea să-i dea un sărut. Javier s-a gândit de două ori până să miște din cap în semn de refuz.

– Hai, fiule, dă-i un sărut acestei doamne atât de frumoase, îl îndemnă Águeda.

– Nu vreau, mamă, răspunse Javier.

Amelia părea că va izbucni în plâns. Probabil că i-a pricinuit o mare durere să-l audă pe Javier spunându-i Águedei „mamă". Dar verișoara ei Laura i-a șoptit la ureche să se calmeze.

– Ești cuminte, copile? întrebă Amelia.

– Da.

– Și ce îți place să faci?

– Să mă joc cu tata și cu mama. Și o să mă joc și cu frățiorul meu.

– Frățiorul tău? Amelia tremura.

– Da, voi avea un frățior, nu-i așa, mamă?

Águeda a privit-o neliniștită pe Amelia și a putut să vadă același lucru pe care l-am văzut și noi: disperare și mânie.

– Vei avea un copil, Águeda?

– Da, doamnă.

– Te-ai măritat?

– Nu... nu, doamnă.

– Atunci, cum o să ai un copil?

Privirea înghețată a Ameliei a făcut-o pe Águeda să-și plece capul, rușinată. Javier se uita la cele două femei neînțelegând ce se întâmplă, dar, conștient de tensiune, a început să se smiorcăie.

– Mamă, vreau să merg acasă.

– Mie... îmi pare rău, doamnă.

– Dormi în patul meu?

– Pentru numele lui Dumnezeu, nu-mi spuneți asta! Ce vreți să fac? Eu... Don Santiago este foarte bun cu mine și eu îl iubesc mult pe copil și vedeți și dumneavoastră că și copilul mă iubește pe mine. Sunt lucruri care se întâmplă, știți bine... l-ați părăsit pe soțul dumneavoastră.

– Cum îndrăznești să te compari cu mine?! Eu nu m-am vârât în pat niciunui bărbat însurat, nici nu i-am furat vreunei mame dragostea fiului ei.

Javier a început să plângă, speriat de tonul Ameliei, care de-abia își mai putea stăpâni furia.

– Pentru numele lui Dumnezeu, doamnă, nu vorbiți așa în fața copilului!

– Cum ai îndrăznit?! Le-ai fost recomandată părinților mei ca o persoană decentă, dar n-ar fi trebuit să avem încredere în tine, la urma urmelor, ai rămas însărcinată fără să fii măritată.

– Te rog, Amelia, nu te înjosi astfel! spuse Laura, încercând să o ia de acolo pe verișoara ei.

– N-aveți dreptul să mă judecați, nu sunteți mai bună decât mine și dacă n-aveți dragostea fiului dumneavoastră, nu-i vina mea, dumneavoastră l-ați părăsit.

Laura a trebuit să o țină strâns pe Amelia ca să o împiedice să o pleznească pe Águeda. Eu și Jesús rămăseserăm încremeniți de violența acelei scene.

– Să mergem, Amelia. Iar tu, Águeda, nu trebuie să-i răspunzi așa doamnei, nu uita cine ești, n-ai niciun drept s-o judeci și, cu atât mai puțin să-i vorbești așa despre fiul ei.

Águeda, biata femeie, nu știa ce să facă, părea că avea să izbucnească în plâns.

Laura a apucat-o de braț pe verișoara ei și a tras de ea, silind-o să meargă. Eu și Jesús le-am urmat, fără să îndrăznim să spunem ceva. Am văzut perfect cum tremura Amelia. Când am ajuns acasă, am găsit-o pe doña Elena foarte agitată, certându-se cu don Armando. Au tăcut când ne-au văzut intrând.

– Unchiule, nu știți ce s-a întâmplat! Amelia se aruncă plângând în brațele lui don Armando.

– Îmi pot imagina, mătușa ta tocmai îmi povestea ceva ce păstrase în secret, de aceea nu voia s-o vezi pe Águeda.

– Dar știați...? Amelia o privea pe doña Elena așteptând un răspuns.

– Da, fata mea, da, știam că Águeda este însărcinată cu Santiago. Nu trăiesc în concubinaj. Nu ți-am spus ca să nu-ți provoc o altă durere, ai suferit deja destul.

– Dar, mătușă, ar fi trebuit să-mi spui, se văită Amelia.

– Nu mi-a spus nici măcar mie, afirmă don Armando.

– Nu voiam să sufere nimeni; dacă am greșit, vă cer iertare, dar intenția mea a fost bună, se scuză doña Elena.

– Cum ați aflat? întrebă Amelia, care se observa că face un mare efort ca să nu o înfrunte pe mătușa ei.

– Pentru că au intrat în gura lumii. Am aflat cu ocazia unei vizite acasă la doña Piedad. Știi că, înainte de război, doña Piedad și soțul ei aveau mai multe cofetării de la care ne plăcea să cumpărăm. Războiul i-a lăsat fără nimic; biata femeie este văduvă și bolnavă și merg s-o văd din când în când. Acolo am aflat de relația dintre Santiago și Águeda. Soțul tău a făcut-o stăpâna casei; chiar dacă n-o duce la prietenii lui, iese cu ea și cu Javier. Fiul tău crede că Águeda este mama lui și Santiago îngăduie ca el să creadă asta.

– Da, presupun că e modul lui de a mă pedepsi. Știe că nu mă pot plânge că Águeda s-a vârât în patul meu, dar am dreptul s-o fac de supărare, pentru că m-a lipsit de dragostea fiului meu.

– Îmi pare rău, Amelia, șopti don Armando pe când o îmbrățișa pe nepoata sa, poate că ar trebui să rămâi și să lupți pentru fiul tău. Vom merge să-l vedem pe Santiago, voi vorbi cu el și îl voi face să înțeleagă că nu-l poate lăsa pe Javier fără adevărata lui mamă. Nu cred că don Manuel și doña Blanca sunt de acord cu ce face fiul lor. Am putea vorbi cu ei…

– Nu, unchiule, este în zadar. Îl cunosc bine pe Santiago. M-a iubit atât de mult, încât dragostea i s-a transformat în ură și nu mă va ierta niciodată. O merit cu vârf și îndesat; de altfel, nici eu nu mă pot ierta. Și atunci, cum aș putea să-i cer lui să mă ierte? Meritam o pedeapsă și Dumnezeu m-a pedepsit din plin. Sper doar ca, atunci când Javier va fi mare, să mă asculte și să mă ierte.»

Don Pablo rămase tăcut, părea că retrăiește scena.

Și eu am rămas tăcut, așteptând să-mi mai povestească ceva.

– Bine, Guillermo, acum va trebui să te întorci din nou la Londra și să continui acolo anchetele tale, spuse don Pablo pe un ton grav.

– A naibii Amelia! Am fost surprins că a tratat-o pe Águeda ca pe o stricată. Și asta, după ce străbunica mea fusese comunistă și o femeie mai mult decât frivolă pentru acea epocă.

– O judeci pe Amelia?

– Nu, nu asta-i intenția mea, doar că am fost surprins că a tratat-o așa pe biata Águeda, care, între noi fie vorba, pentru mama, ea este bunica ei, iar pentru mine, străbunica.

– Amelia era rănită profund și ea însăși se judeca cu asprime. Dar, la urma urmelor, noi toți suntem produsul epocii noastre, iar ea fusese educată ca o domnișoară din burghezia luminată.

– Educată, într-adevăr, dar ea însăși a încălcat toate convențiile sociale ale epocii.

– Da, dar nu înceta să fie cine era, nu se putea detașa de educația primită. În ceea ce privește faptul că străbunica dumitale a fost comunistă, eu n-aș merge atât de departe. S-a îndrăgostit de Pierre Comte, care era într-adevăr comunist, dar, de fapt, ea era o tânără idealistă cu capul plin de gărgăuni și care n-avea o idee exactă despre ce însemna să fie comunistă.

M-am întors la Londra și le-am telefonat lui lady Victoria și maiorului Hurley. Lady Victoria era pe Coasta de Azur la un campionat de golf. Trădătoarea! Cât despre maiorul Hurley, m-a primit cu trei zile mai târziu decât fusese prevăzut.

Maiorul avea informații precise despre tot ce îmi povestise ruda sa, lady Victoria; mi-a arătat chiar și câteva note pe care le lăsase aceasta, pentru cazul în care i-ar fi putut fi de ajutor când avea să vorbească cu mine. Astfel că a intrat direct în subiect și mi-a amintit, încă o dată cu o expresie posomorâtă, că nu are timp de pierdut, un mod de a-mi spune că îl irosește cu mine.

Maiorul Hurley își începu relatarea.

«La mijlocul lunii martie 1940, Amelia Garayoa a fost înrolată în unitatea comandantului Murray. Regatul Unit trecea printr-o situație foarte delicată, agravată de război. Chamberlain și Halifax întreținuseră cu Germania o politică de conciliere care nu dăduse niciun rezultat; dacă au făcut-o, a fost pentru că erau conștienți de faptul că, și în cazul în care ar fi câștigat un nou

război, asta ar fi însemnat o ruinare iremediabilă pentru economia și finanțele țării. De aceea, tinere, unii istorici au emis judecăți prea severe atunci când au examinat politica aceea de antantă pe care Chamberlain a pus-o în aplicare față de Germania lui Hitler. Dar, în pofida a tot ce vă spun, Churchill avea dreptate: pe termen lung, ar fi fost imposibil să se mențină politica de antantă față de Germania, pur și simplu pentru că Hitler dorea războiul.

Domnișoara Garayoa a fost înrolată în postul ei în care a continuat antrenamentul, așa cum continua și relația ei sentimentală cu Albert James. Pentru o vreme, articolele acestuia publicate în ziarele britanice au fost cele mai dure și mai tăioase care s-au scris înainte de război împotriva lui Hitler.

La 9 aprilie, fără o declarație prealabilă de război, armata germană a invadat Danemarca și Norvegia; invazia aceea a fost cunoscută sub numele de Operațiunea Weserübung, iar la 5 mai, a început ofensiva împotriva Franței. La 10 mai, aceeași zi în care Churchill devenea prim-ministru, înființând, în plus, funcția de ministru al Apărării, Germania a invadat Belgia, Luxemburgul și Țările de Jos. Acel eveniment a fost cunoscut ca *Blitzkrieg* sau „războiul fulger". La 12 mai, nemții au străpuns Linia Maginot[1], iar la 15 mai, Țările de Jos s-au predat, iar germanii au ajuns până în împrejurimile Parisului și au bombardat sudul Angliei. Îți faci o idee despre ce se întâmpla în zilele acelea?

Lordul Paul James l-a întrebat pe comandantul Murray dacă unitatea sa era gata de acțiune și răspunsul a fost afirmativ. Înainte de sfârșitul anului 1940, Amelia avea să participe la două operațiuni. În iunie, comandantul Murray i-a reunit pe membrii echipei sale ca să-i anunțe că intrau în acțiune și ca să le dea ordinele corespunzătoare.

– A sosit momentul să acționați. Nu-i nevoie să vă explic ce s-a întâmplat: trupele Wehrmachtului[2] au ocupat mare parte din Franța, Olanda și Belgia. Prim-ministrul Franței, Paul Reynaud[3], a fost demis și înlocuit cu mareșalul Pétain[4]. E vreunul dintre voi care preferă să renunțe acum?

[1] Linie de fortificații și de apărare construită în Franța de-a lungul graniței cu Germania și Italia, construită după Primul Război Mondial, în perioada 1930–1940 (n.tr.)

[2] Forța de Apărare, denumirea forțelor armate reunite ale Germaniei naziste, în perioada 1935–1945 (în limba germană, în original) (n.tr.)

[3] Om politic francez (1878–1966), prim-ministru al Franței între 21 martie și 16 iunie 1940 (n.tr.)

[4] Philippe Pétain (1856–1951), om politic, șeful Statului Francez de la Vichy instalat cu aprobarea ocupanților germani între 1940–1944 și devenit colaboraționist al regimului nazist (n.tr.)

Au răspuns cu toții că nu, păreau dornici să intre în acțiune.

– Bine, mă voi întâlni separat cu fiecare dintre voi. Niciunul nu trebuie să știe ce fac ceilalți; începând din acest moment, nu puteți discuta cu nimeni, nici cu familia, nici cu prietenii voștri cei mai apropiați scopul misiunii voastre.

Amelia a fost ultima care a primit ordine de la Murray. O lăsase la urmă în mod deliberat, pentru că, deși o considera în stare să ducă la îndeplinire misiunea pe care avea să i-o încredințeze, tinerețea ei nu înceta să-l îngrijoreze.

– Vreau să vă întoarceți în Germania.

– În Germania?

– Da, aveți acolo prieteni importanți.

– Cunosc câteva persoane, dar nu știu dacă sunt importante.

– Lordul James m-a informat că dumneavoastră cunoașteți un ofițer din armată, pe comandantul Max von Schumann, un aristocrat însurat cu o admiratoare fanatică a lui Hitler, deși el face parte dintr-un grup opus național-socialismului, greșesc cumva?

– Nu, este adevărat.

– Cred că dumneavoastră și Albert James, nepotul lordului James, ați adus un mesaj al acelui grup din care face parte von Schumann. Știu, de asemenea, că ați ajutat o tânără evreică să scape de persecuții.

– Da, așa este, eu nu v-am spus nimic, pentru că n-am crezut necesar.

– Dar obligația mea este să cunosc totul despre agenții cu care voi lucra.

– Înțeleg.

– Bine, este de preferat să vă întoarceți în Germania și să ne trimiteți toate informațiile pe care Max von Schumann vi le poate furniza în legătură cu mișcările armatei. Este de importanță vitală să știm dacă pregătește invazia insulelor britanice. După ce armata germană a ocupat Franța și după cele întâmplate la Dunkerque[1], prim-ministrul trebuie să ia decizii și pentru asta, informațiile sunt indispensabile.

[1] Oraș portuar în nordul Franței, situat la 10 kilometri de granița cu Belgia. În 1940, peste 330 000 de soldați francezi și britanici staționați aici au fost îmbarcați și evacuați către Marea Britanie pentru a fi salvați din calea înaintării trupelor germane. (n.tr.)

– Baronul von Schumann nu-și va trăda niciodată țara; nu cred să fie cu putință să-mi încredințeze vreo informație relevantă.

– Von Schumann și dumneavoastră sunteți vechi prieteni, astfel că vă bucurați deja de încrederea sa.

– Dar nu-mi va încredința niciodată vreo informație care ar putea pune în primejdie Germania.

– Nu e vorba să i-o cereți. Mergeți la Berlin, vedeți, ascultați și trageți concluziile.

– Trebuie să știe că sunt agentă?

– Pentru propria dumneavoastră siguranță și pentru a lui, e mai bine să nu știe nimic. Chiar dumneavoastră trebuie să susțineți că n-ați colabora niciodată cu noi. Trebuie să găsim o acoperire care să justifice prezența dumneavoastră la Berlin.

– Poate că... mă rog, nu știu dacă va servi la ceva, dar tatăl meu avea afaceri la Berlin, i s-a expropriat întreprinderea pentru că asociatul său era evreu, dar contabilul a salvat mai multe utilaje pe care le-a închiriat și o parte din acele câștiguri revine familiei mele...

– Splendid! N-am fi putut găsi o scuză mai bună ca să justificăm prezența dumneavoastră la Berlin.

– Cum voi trimite informațiile în cazul în care le-aș obține?

– Veți scrie scrisori unei prietene din Spania în care îi veți povesti lucruri banale, utilizând firește un cod.

– Unei prietene din Spania?

– Prietena aceea nu există. Veți trimite scrisorile la o adresă la care le va primi o femeie foarte amabilă care colaborează cu noi. Ea ne va transmite scrisorile și noi le vom decodifica. Să scrieți numai când aveți ceva relevant de comunicat.

– Cât timp va trebui să rămân la Berlin?

– Nu știu. Credeți că veți putea pleca acolo peste două zile sau aveți nevoie de mai mult timp pentru a vă pune în ordine treburile personale?

– Cum voi merge?

– Veți merge mai întâi la Lisabona. De acolo, în Elveția, de unde veți lua un tren până la Berlin.

Era trecut cu puțin de ora cinci când s-a întors în apartament și s-a mirat să-l găsească pe Albert în bibliotecă, ascultând muzică și bând whisky.

– Ce sărbătorești? îl întrebă ea curioasă, dat fiind că nu obișnuia să bea la ora aceea din zi.

– Am o veste importantă. Vino să-ți torn un pahar, avem ceva de sărbătorit.

Amelia a acceptat whisky-ul. Și-a zis că va avea nevoie de el ca să-i spună lui Albert că peste două zile urma să se întoarcă la Berlin ca să facă față primei sale misiuni ca agentă a Serviciului Secret britanic.

– Mi-a telefonat tatăl meu ca să-mi spună că Rahel a sosit cu bine la New York și că, grație prietenilor care lucrează cu guvernatorul, s-au putut rezolva formalitățile de imigrare. Slavă Domnului, este teafără și nevătămată cu familia ei. Este sau nu o veste importantă?

Așa era, și Amelia s-a bucurat, mai ales pentru că se temea de reacția lui Albert când îl va anunța că pleacă. A băut o înghițitură zdravănă de whisky și, după ce au vorbit puțin despre Rahel, i-a spus că trebuie să-l anunțe ceva.

– Sper să fie altă veste bună, n-aș vrea să-mi spui nimic care să mi-o umbrească bucuria pentru povestea cu Rahel.

– M-au trimis la Berlin, plec peste două zile.

Albert a rămas privind-o fix, neștiind ce să spună.

– Trebuia să se întâmple într-o zi, șopti el, luându-și privirea de la Amelia.

– Nu mă așteptam să fie atât de curând... nu știu ce să-ți spun.

– Nimic, nu-mi spune nimic. Să te iubesc devine o aventură complicată, dar nu-mi pot schimba sentimentele față de tine. Din primul moment am știut că relația noastră nu va fi ușoară și îți mărturisesc că m-am temut mereu că te voi pierde. Ești atât de imprevizibilă... Niciodată nu-l voi ierta pe unchiul Paul că te-a convins să te înrolezi în serviciul secret și dacă ți se va întâmpla ceva...

– Nu mi se va întâmpla nimic. Vor doar să merg la Berlin, scopul fiind acela de a încerca să aflu dacă Hitler are de gând să invadeze Anglia.

– Așa, tam-nesam, de parcă ar fi atât de ușor! Ei știu că asta nu-i o misiune pentru o puștoaică. Ar trebui să trimită agenți experimentați. Cum vei obține aceste informații?

– Vor să stabilesc legătura cu Max și cu grupul său. Nu uita că Max este comandant în armată, cu siguranță că are acces la anumite informații care ne vor fi utile.

– Te rog, Amelia, nu fi naivă! Crezi că Max îți va spune ce are de gând să facă armata? Văd că nu-l cunoști.

– Nu te înțeleg... Max este membru al opoziției și îl urăște pe Hitler, răspunse ea fără prea multă convingere.

– Da, și va face tot posibilul să-l răstoarne de la putere, dar nu va trăda niciodată Germania. Asta e nuanța pe care cred că n-ai înțeles-o.

Amelia nu a știut ce să răspundă. Știa că Albert avea dreptate. Când comandantul Murray i-a explicat misiunea, nu i se păruse complicată, dar Albert o aducea cu picioarele pe pământ.

– Trebuie să încerc.

– Da, presupun că trebuie s-o faci. Și cu noi ce se va întâmpla?

– Nu știu ce vrei să spui...

– Ai pretenția să te dedici spionajului, în vreme ce eu te aștept cu răbdare, rugându-mă să nu ți se întâmple nimic rău până când te vei întoarce din fiecare misiune?

– Eu... de fapt, n-am nicio pretenție, nu-ți cer să mă aștepți...

– Cred că nu te-ai gândit la mine, știi de ce? Pentru că n-ai făcut-o niciodată, pur și simplu sunt aici, dar dacă n-aș fi, nici nu ți-ai da prea mult seama.

– Nu spune asta! Nu-i adevărat! Eu... eu te iubesc, poate că nu așa cum aștepți tu, nici cum meriți, dar te iubesc, în felul meu, te iubesc.

– Asta-i problema: felul tău de a mă iubi.

Amelia Garayoa a ajuns la Berlin pe 10 iunie, aceeași zi în care Italia a declarat război Franței și Regatului Unit. A răsuflat ușurată când a ieșit din gara Berlin. Poliția nu a părut să-i acorde atenție. Era o femeie ca oricare alta, cărând o valiză și o geantă. Amelia a căutat să meargă cu pas hotărât. Comandantul Murray o avertizase că, dacă germanii ajungeau să o suspecteze, ar fi împușcat-o ca spioană.

S-a îndreptat direct către casa lui Helmut Keller, contabilul întreprinderii tatălui ei și a lui herr Itzhak. În ultimele două zile, schițase un plan precis. Se gândea să-i ceară lui herr Helmut să-i închirieze o cameră. Nu-și

putea permite să se instaleze din nou în hotelul Adlon și s-ar simți mult mai în siguranță locuind într-o casă; pe deasupra, dacă el o primea, îi va servi drept acoperire, deoarece putea să treacă oricând drept o invitată a familiei și să dovedească vechile legături care îi uneau, atât de familie, cât comerciale.

Herr Helmut s-a bucurat văzând-o din nou. Soția lui, Greta, era în continuare bolnavă și acel bărbat cumsecade o îngrijea cu atenție, ocupându-se în plus și de treburile casei.

– Bine cel puțin că acum îmi fac mare parte din munca de contabil acasă; altfel, n-aș putea să mă ocup de Greta.

L-a mirat propunerea Ameliei, dar nu a șovăit să accepte să o aibă drept oaspete.

– Nu trebuie să-mi plătești nimic, mi-e de-ajuns cu ce câștig.

– Îmi faceți o mare favoare primindu-mă acasă la dumneavoastră, mă simți foarte singură într-un hotel. Nu e vorba că aș putea să vă plătesc mult, dar v-ar prinde bine măcar câteva mărci și bineînțeles că voi contribui la cheltuielile pentru masă și o să vă ajut cât pot să o îngrijiți pe soția dumneavoastră.

Nici Greta nu a fost împotrivă să o primească pe Amelia ca oaspete. Femeia simțea o deosebită simpatie pentru tânăra spanioloaică și încă își mai amintea pe tatăl ei, don Juan, un adevărat domn și, pe deasupra, foarte generos. Va avea cu cine să stea la taifas în afară de soțul ei, acum, când își petrecea cea mai mare parte a timpului în pat. Avea astm și obosea la fiecare pas.

Camera Ameliei era mică, înainte folosită ca debara.

– Aș vrea să poți sta în camera fiului meu Frank; dar, cu toate că nu vine des pentru că e în armată, mama lui dorește ca el să aibă în continuare camera lui ca atunci când locuia cu noi.

– Mă voi simți bine aici, herr Helmut, n-am nevoie de mai mult. În afară de pat și o masă cu un scaun, dulapul este încăpător; serios că n-am nevoie de nimic mai mult.

Amelia le-a spus că acum, când a izbucnit războiul între Anglia și Germania, avea de gând să se întoarcă în Spania și să caute de lucru. Dar fiindcă Germania devenise cea mai puternică națiune din Europa

se gândise să-și perfecționeze germana și să încerce să pună din nou în funcțiune vechea afacere de familie. Deoarece herr Helmut salvase mai multe utilaje, ar putea să o învețe cum funcționa afacerea înainte de război și posibilitatea de a o prelua din nou. În plus, le-a dat de înțeles că dorea să-și revină după un necaz personal.

Bărbatul acela cumsecade a acceptat tot ce îi spunea Amelia, dar mai târziu avea să-i mărturisească soției sale că, după părerea sa, tânăra poate că fugea de vreo dezamăgire sentimentală, și s-a referit la chipeșul jurnalist american care o acompaniase în călătoria anterioară.

În după-amiaza zilei următoare sosirii sale la Berlin, Amelia s-a îndreptat către casa profesorului Karl Schatzhauser. Se gândea că era mai bine să reia legătura cu șeful acelui grup de opoziție, în loc să o facă direct cu Max.

Profesorul Schatzhauser nu părea foarte surprins să o vadă. A poftit-o la el în birou și i-a oferit o ceașcă de ceai.

– Aduci vești de la Londra? Se va ține seama de noi? o întrebă el fără altă introducere.

– Am transmis mai departe tot ce ne-ați spus. Firește că prima lor grijă sunt planurile pe care le poate avea Führerul în privința Angliei.

– Înțeleg, pe englezi îi preocupă în primul rând ceea ce li s-ar putea întâmpla lor, nu-i așa?

– Cu greu v-ar putea ajuta dacă nu se pot ajuta pe ei înșiși, nu credeți?

– Și prietenul dumitale, domnul James? El de ce nu este aici?

– Albert este jurnalist și modul lui de a apăra libertatea constă în relatarea a tot ce vede. Vă asigur că articolele sale din ziarele britanice și din Statele Unite au produs un mare impact. L-a descris pe Hitler ca fiind cel mai mare pericol și vă asigur că în Statele Unite cronicile lui au provocat un mare șoc, pentru că acolo mulți cred că nu-i privește ceea ce se întâmplă în Europa.

– Așa că dumneata lucrezi pentru britanici, dar nu și domnul James. Păcat! Mi s-a părut un om dintr-o bucată, în care poți avea încredere. Dumneata ești foarte tânără și, pe deasupra, spanioloaică, cum de lucrezi pentru britanici?

– Oh, nu, să nu credeți că lucrez pentru britanici! Sunt doar un curier. Și dacă fac asta este tocmai pentru că sunt spanioloaică și am speranța ca acest război să ne ajute să ne eliberăm de Franco!

– Dumneata vrei ca războiul să se mute și în Spania?

– Eu vreau ca dumneavoastră să-l înfrângeți pe Hitler, și un Hitler înfrânt ar însemna că Franco ar rămâne fără principalul său aliat, în afară de Duce.

– Un sfârșit demn de toată lauda, dar permite-mi să-ți spun să nu te încrezi prea mult.

– Și nici n-o fac, dar nici nu pot rămâne cu brațele încrucișate.

– Bine, acum explică-mi exact ce anume doresc prietenii dumitale de la Londra și eu îți voi spune la rândul meu ce așteptăm noi de la ei.

Amelia a fost destul de ambiguă ca să nu se angajeze la nimic și nici să ceară ceva ce știa că nu poate obține. Misiunea ei avea puțin de-a face cu soarta grupului opozant pe care îl conducea profesorul Karl Schatzhauser. Ceea ce îi ordonase comandantul Murray era să afle tot ce îi stătea în putință, prin Max von Schumann, din mișcările Wehrmachtului. Sigur că pentru asta trebuia să acorde atenție grupului condus de profesorul Schatzhauser.

Profesorul Schatzhauser i-a propus ca a doua zi să-l însoțească la un dineu.

– Vom lua cina în casa unor buni prieteni, va participa și dragul nostru Max și părintele Müller, care îți va rămâne recunoscător dumitale și domnului James pentru ce ați făcut pentru Rahel. Se va bucura să afle că e teafără și nevătămată la New York.

Amelia era surprinsă de veselia și de lipsa de griji în care păreau să trăiască berlinezii. Pe străzile orașului, femeile se plimbau cu copiii lor, străine de orice necaz, cabaretele continuau să fie pline până la refuz, iar comercianții își etalau mărfurile, nepăsători la tot ce nu însemna satisfacerea clientelei.

Cu toate că la Londra populația era conștientă de război, reîmbarcarea soldaților de pe plajele de la Dunkerque fusese urmărită cu neliniște.

La întoarcerea acasă la herr Helmut, Amelia a intrat într-o prăvălie ca să cumpere ceai și cozonac, cu gândul să-i facă o plăcere lui frau Greta. Femeia se arăta amabilă și binevoitoare față de ea.

Amelia își spunea că făcuse bine instalându-se în casa aceea. Asta îi permitea să treacă și mai neobservată, cu toate că la Berlin, în zilele acelea, mii de ochi păreau că iscodesc până în interiorul caselor.

Greta s-a arătat recunoscătoare pentru ceai și cozonac și i-a propus Ameliei să-l bea împreună. Herr Helmut nu se întorsese încă acasă, deoarece plecase să ducă registrele de socoteli la o prăvălie căreia îi ținea contabilitatea. Omul acela cumsecade muncea cât îi stătea în putință ca să câștige îndeajuns pentru întreținerea Gretei, mai ales pentru tratamentul costisitor al bolii ei.

Profesorul Schatzhauser a ajuns acasă la soții Keller ca să o ia pe Amelia. Herr Helmut i-a deschis ușa și l-a invitat înăuntru, dar Amelia era deja gata, așa că au plecat imediat.

Amelia le spusese soților Keller că profesorul Schatzhauser era un vechi prieten al tatălui ei și că se oferise cu amabilitate să o ajute cu tot ce ar fi avut nevoie în timpul ședерii ei la Berlin.

Profesorul Schatzhauser conducea o mașină veche de culoare neagră și nu părea foarte comunicativ.

– Sunteți îngrijorat? întrebă Amelia.

– Max m-a prevenit că vor mai veni doi oaspeți importanți, amiralul Canaris și aghiotantul său, colonelul Hans Oster. Sunt doi oameni importanți, dat fiind rangul lor militar și poziția lor socială.

– Ce le veți spune despre mine?

– Nimic ce n-ar trebui să știe, dar, firește, vor încerca să afle totul despre dumneata prin propriile mijloace, care sunt multe.

– Asta presupune vreun pericol?

– Sper că nu, să fim încrezători că nu, cu un anumit prilej chiar ne-au ajutat. În orice caz, draga mea, nimic nu e mai bun decât să spui adevărul și, întrucât dumneata te afli la Berlin cu o misiune foarte lăudabilă, aceea de a încerca să recuperezi afacerea familiei dumitale, n-ar trebui să ne facem griji, nu crezi?

Casa lui Manfred Kasten era aproape de palatul Charlottenburg. Era o reședință cu două nivele în stil neoclasic, înconjurată de o grădină în care predominau mai multe sălcii și câțiva brazi.

I-a primit soția amfitrionului, doamna Kasten, o femeie trecută de șaizeci de ani, cu părul alb, înaltă și subțire.

– Profesore Schatzhauser, ce bucurie să vă revăd! Veniți însoțit de o tânără foarte frumoasă... poftiți, intrați. Îl veți găsi pe Manfred în bibliotecă stând de vorbă cu un prieten al dumneavoastră, baronul von Schumann. Sper că în noaptea aceasta vă veți bucura de petrecere și nu vă veți angrena în discuții politice, îmi promiteți?

Helga Kasten a zâmbit încrezătoare, oferindu-le câte o cupă de șampanie. I-a lăsat imediat, ca să se ocupe de alți invitați.

Profesorul a luat-o de braț pe Amelia și s-a îndreptat cu ea spre bibliotecă, dar Ludovica von Waldheim le-a ieșit în întâmpinare.

– Ia te uită, iubitul profesor Schatzhauser și domnișoara Garayoa! Nu știam că sunteți la Berlin...

– De-abia am sosit.

– L-ați părăsit pe chipeșul domn James? În locul dumneavoastră, n-aș face-o, nu sunt mulți bărbați ca el.

– Albert are obligații profesionale, dar de îndată ce va putea, mi se va alătura.

– Și cum de v-a permis să veniți singură?

– Sunt invitată de niște vechi prieteni ai părinților mei. Tatăl meu importa utilaje germane și voi încerca să recuperez afacerea familiei, îi explică Amelia, deranjată de interogatoriul la care o supunea Ludovica. Ce mai face soțul dumneavoastră, baronul? întrebă la rândul ei.

– Soțul meu este bine, mulțumesc. Acum se află în bibliotecă discutând politică împreună cu prietenii săi. Vă interesează politica?

– Strictul necesar, baroană.

– Așa îmi place! Bărbații încurcă totul, sunt incapabili să se bucure de viață. Trebuie să veniți la noi acasă, vom vorbi de ale noastre, îmi acceptați invitația?

– Desigur, voi fi încântată.

– Locuiți la hotelul Adlon, nu-i așa?

– Nu, v-am spus că sunt invitată de niște prieteni ai părinților mei și sunt oaspetele lor.

– E totuna, trimiteți-mi vorbă când puteți veni, spuse Ludovica pe când se îndepărta de ei.

– Ai grijă cu baroana, îi atrase atenția profesorul Schatzhauser, e evident că n-are încredere în dumneata.

– Nici eu n-am încredere în ea.

– Bine faci, dacă baroana ar ști de activitățile noastre, ar putea să ne denunțe.

– N-ar putea s-o facă, ar trebui să-l denunțe și pe soțul ei.

– Dacă e cazul, poate că ar face-o. Este o nazistă convinsă. A fost o imprudență din partea lui Max s-o aducă la acest dineu, dar presupun că n-a avut de ales, la urma urmelor, este soția lui.

Amiralul Wilhelm Canaris s-a dovedit a fi un bărbat încântător, care părea că citește în sufletul Ameliei pe când o cerceta cu privirea. A demonstrat o bună cunoaștere a situației din Spania și a supus-o unui interogatoriu subtil, încercând să afle de partea cui era.

Și colonelul Hans Oster a părut că se interesează de Amelia, a cărei prezență la acea serată atrăgea atenția tuturor.

Cei doi bărbați păreau că sunt într-o perfectă armonie și schimbau între ei priviri fugitive prin care își vorbeau. Dacă Amelia spera să audă de la ei vreo critică la adresa nazismului se înșela, căci niciunul din cei doi nu a spus nimic care ar fi permis să se bănuiască faptul că nu erau de acord cu Führerul.

Amelia s-a bucurat să se întâlnească din nou cu părintele Müller, preotul care le încredințase viața lui Rahel, și au stat cu discreție deoparte ca să vorbească fără să fie auziți de restul invitaților.

– Nu vă voi putea mulțumi niciodată îndeajuns pentru ce ați făcut. Este o ușurare pentru mine să știu că Rahel e teafără și nevătămată.

– Spuneți-mi, părinte, credeți că sunt destul de mulți germani împotriva lui Hitler?

– Ce întrebare! Ce bine ar fi dacă aș putea să vă răspund că suntem cu miile cei care vedem ce pericol reprezintă Hitler, dar mă tem că nu este așa. Germania năzuiește doar să fie din nou mare, să ocupe locul care cred nemții că le-a fost luat cu forța în urma Primului Război Mondial.

– Și dumneavoastră ce puteți face?

– Nu știu, Amelia. În cazul meu, să colaborez la tot ce mi se cere, dar sunt preot, un iezuit care se reprezintă doar pe sine însuși. Cred că singurul

lucru pe care îl putem face este să-i convingem pe cei din jurul nostru de răul intrinsec pe care îl reprezintă nazismul.

– Părinte, după părerea dumneavoastră, până unde vrea să ajungă Hitler?

– Până devine stăpânul Europei, nu se va opri până nu va reuși.

Max s-a apropiat de ei cu un aer absent, de-abia o salutase pe Amelia, știind că Ludovica nu-l pierdea din ochi. Deși soția lui nu-i spusese nimic despre spanioloaică, știa că este geloasă pe ea.

– Cât timp vei rămâne la Berlin?

– Încă nu știu, depinde de ce pot face aici.

– Profesorul Schatzhauser mi-a spus că te-au trimis britanicii... spuse el, coborând glasul.

– Nu, nu-i așa, sunt la Berlin din alte motive, dar mi-au cerut să fiu curier pentru grupul vostru. Vor să știe ce aveți de gând acum, când se pare că războiul a cuprins toată Europa.

– Nu putem face mare lucru. Ce vor britanicii?

– Vor să știe până unde este dispus Hitler să ajungă. Dacă are intenția de a invada Marea Britanie, întrebă Amelia de-a dreptul.

Max și-a dres vocea. Părea că se simte deranjat de întrebare și a privit în jur înainte de a răspunde.

– Ar putea îndrăzni, dar, din câte știu, ar prefera să cadă la înțelegere cu britanicii, asta e cel puțin ceea ce tocmai mi-a spus amfitrionul nostru. Manfred Kasten este un diplomat ieșit la pensie, dar păstrează relații deosebite în Ministerul de Externe și are de obicei informații excelente despre demersurile ministrului Ribbentrop.

– Când te pot vedea?

– Poate peste două sau trei zile. Mâine trebuie să primesc ordin în privința destinației mele imediate. Poate că voi fi trimis în Polonia sau în oricare alt loc, nu știu, dar aș prefera să rămân la Berlin, cel puțin deocamdată. Dar asta nu depinde de mine. Te voi înștiința prin doctorul Schatzhauser ne putem vedea la el acasă. Apropo, unde locuiești?

– La herr Helmut Keller.

Amelia i-a dat un număr de telefon și o adresă pe care Max le-a memorat. Știa că Ludovica obișnuia să-i scotocească prin buzunare.

La data de 22 iunie, Franța a semnat un armistițiu cu Germania și, peste două zile, cu Italia. Hitler a vizitat Parisul pe 23 iunie și a rămas fermecat de clădirea Operei și de Domul Invalizilor, unde se odihnesc rămășițele pământești ale lui Napoleon.

Pentru Amelia au devenit o rutină vizitele acasă la profesorul Schatzhauser, care organiza în mod regulat reuniuni la care asistau feluriți membri ai micului grup opozant, pe care îi asculta cu atenție. Mulți dintre ei erau persoane de o anumită relevanță socială, bine situați în posturi strategice ale administrației, astfel că aveau acces la informații care, chiar dacă nu erau importante, îi serveau Ameliei să explice la Londra pregătirile pentru o nouă fază a războiului. La una dintre acele reuniuni, Amelia s-a întâlnit din nou cu Manfred Kasten, bătrânul diplomat care îl detesta pe Hitler din tot sufletul.

De data aceea, la reuniune nu participau multe persoane. În afară de profesorul Schatzhauser, erau de față doi colegi ai săi de la universitate, un diplomat elvețian, părintele Müller, pastorul Ludwig Schmidt, un funcționar de la Ministerul Agriculturii și altul de la Ministerul de Externe, pe lângă Max von Schumann și aghiotantul său, căpitanul Henke.

Manfred Kasten a relatat că un prieten cu relații bune în partid îi spusese că lucrează la un plan care consta în deplasarea evreilor pe un teritoriu din afara Europei.

– Dar în ce scop? întrebă doctorul Schatzhauser.

– Prietene, Hitler și acoliții săi spun că evreii sunt cei mai răi dușmani ai rasei ariene și ai Reichului. Oficiul Principal pentru Siguranța Reichului, înființat de Hitler și de acolitul său Reinhard Heydrich, nu e străin de ideea nesăbuită de a deporta mii de evrei dincolo de granițele Germaniei ca o soluție de a se descotorosi de ei toți, și nu numai de cei germani, ci și de cei polonezi și de toți cei care există în țările ocupate de Wehrmacht.

– Unde au de gând să-i trimită? întrebă Max alarmat.

– Le-a venit ideea năstrușnică de a-i deporta într-o anumită țară africană.

– Sunt nebuni! exclamă părintele Müller.

– Mult mai rău, nebunii nu sunt atât de periculoși, spuse pastorul Ludwig Schmidt pe un ton sentențios.

– Dar pot s-o facă? insistă Amelia.

– Acum studiază cum s-o facă. Peste câteva zile, voi lua parte la un dineu acasă la ambasadorul Japoniei, acolo mă voi întâlni cu un prieten care ar putea să-mi dea mai multe detalii privitoare la această operațiune.

– Cred că mai avem încă o chestiune de discutat, nu-i așa, Max? spuse profesorul Schatzhauser.

– Vreau să vă anunț că am fost însărcinat cu inspectarea condițiilor sanitare din armata noastră, acolo unde se deplasează. Astfel că voi începe să călătoresc dintr-o parte într-alta, dar oriunde m-aș afla, voi fi în continuare cu voi și să știți că puteți conta pe mine pentru orice ar fi nevoie. îi anunță von Schumann.

– Vei lipsi multă vreme? vru să știe Manfred Kasten.

– Vor fi opriri cu durată nedeterminată. Trebuie să inspectez trupele, să verific intendența medicală și să scriu rapoarte despre carențele medicale pe câmpul de luptă. Am impresia că superiorii mei vor să mă țină ocupat.

– Crezi că bănuiesc ceva? întrebă alarmat profesorul Schatzhauser.

– Sper că nu. Presupun că nu le place lipsa mea de entuziasm față de ceea ce se întâmplă. Mă tolerează pentru că sunt cine sunt și pentru că aparțin unei vechi familii de militari, și pentru că se știe că nu voi trăda niciodată nici Germania, nici armata.

– Caută să-ți ascunzi sentimentele, nu rezolvi nimic arătând ce gândești cu adevărat, ne-ai pune în primejdie pe toți, îi ceru pastorul Schmidt.

– Nu vă faceți griji, așa procedez. Știu că umblu pe nisipuri mișcătoare, dar sunt momente în care îmi vine greu să-mi ascund disprețul pe care îl simt pentru unii comandanți militari, mari oameni de arme care par niște adolescenți speriați în fața Führerului, adăugă Max.

– Nu-i judeca atât de aspru, cine nu vrea să supraviețuiască în aceste zile în care puterea Gestapoului este nelimitată și îl preface în suspect pe oricine? încheie Kasten.

Peste câteva zile, Amelia a primit o invitație la ceai de la profesorul Schatzhauser. Când a ajuns acasă la el, Amelia s-a întâlnit cu Manfred Kasten.

– Îi povesteam profesorului că, așa cum v-am anunțat, am participat la un dineu acasă la ambasadorul Japoniei și acolo m-am întâlnit cu un

prieten care lucrează exact la planul acela nesăbuit de a-i deporta pe evrei afară din Europa. Planul este supervizat de însuși Heinrich Himmler[1].

– Unde vor fi duși? se interesă Amelia.

– În Madagascar. Așa mi-a spus prietenul meu. Se pare că au de gând să-i ducă acolo pe toți evreii europeni.

– Au prevăzută o dată când o vor face?

– Încă nu, acum studiază logistica. Nu-i ușor să deplasezi sute de mii de persoane din Europa până în sudul Africii, le lipsesc mijloacele.

– Și ce vor face cu evreii în Madagascar? întrebă profesorul Schatzhauser.

– Îi vor ține în lagăre de muncă. De fapt, vor să facă din insula aceea o mare închisoare. Prietenul meu crede că planul este nesăbuit, dar m-a asigurat că Hitler personal și-a dat binecuvântarea și i-a somat să rezolve cât mai repede problemele logistice ale operațiunii.

– Dar vor avea nevoie de sute de vapoare ca să transporte atâția evrei! afirmă Amelia, care nu-și putea reveni din uimire. Nu le va fi ușor, continuă ea. Germania nu cunoaște bine mările.

– Asta-i evident, și ceea ce încearcă ei acum este desfășurarea planului cu cele mai mici riscuri și costuri. Spuneți-mi, veți informa la Londra?

Pentru câteva clipe, Amelia a rămas tăcută. Ordinele comandantului Murray fuseseră clare: nu trebuia să împărtășească nimănui care era misiunea ei la Berlin. În repetate rânduri, îi asigurase pe profesorul Schatzhauser, precum și pe Max că nu avea nicio legătură cu britanicii, dar își dădea seama că profesorul era încredințat că ea nu le spunea adevărul.

– Îmi pare rău că vă dezamăgesc, herr Kasten, dar nu lucrez pentru britanici, îl asigură ea cu convingere.

– Dar Max ne-a spus că prietenul dumneavoastră Albert James are relații bune la Amiralitate, afirmă profesorul Schatzhauser.

– Așa este, dar e o relație de familie, iar eu... mă rog, voi căuta ca Albert să afle ce mi-ați povestit, el va ști ce să facă...

De obicei, Amelia profita de nopți ca să-i scrie inexistentei sale prietene din Spania scrisori codificate. După cina cu soții Keller, ascultau radioul,

[1] Comandantul-șef al trupelor SS și apoi ministru de Interne în cadrul guvernului nazist (1900–1945) (n.tr.)

care transmitea propaganda regimului, și apoi se retrăgea la ea în cameră. Era deja de două luni la Berlin și, cu toate că soții Keller păreau încântați să o aibă ca oaspete, observa că prezența ei îi uimește, astfel că într-o după-amiază când erau singure, i-a mărturisit Gretei că, dacă se întorsese la Berlin, fusese ca să-l țină la distanță pe amantul ei, Albert James. Nu a avut nicio reținere să-i spună că părinții lui Albert se opuneau relației lor și că ea era dispusă să se sacrifice, numai ca el să fie fericit.

– Cu mine n-are niciun viitor, știți că sunt măritată.

Greta Keller o consola și îi spunea că era sigură că Albert va veni să o caute.

Ca să dea credibilitate ședерii sale, se înscrisese la o școală de limbi străine unde mergea zilnic să-și perfecționeze cunoștințele de germană. Restul timpului îl petrecea în casa profesorului Schatzhauser sau îl vizita pe părintele Müller, cu care legase treptat o strânsă prietenie.

Părintele Müller nu era mult mai în vârstă decât Amelia și faptul că aceasta o ajutase pe Rahel stabilise între ei o legătură specială. Uneori, discutau în contradictoriu despre poziția Bisericii cu privire la nazism. Amelia îl critica pe papă pentru că nu i se opunea deschis lui Hitler, în vreme preotul încerca să o convingă că, dacă Pius al XII-lea s-ar hotărî să înfrunte public pe Führer, i-ar pune în pericol pe catolicii din Germania și din toate țările aflate sub ocupație nazistă, spunea el.

– Tu însăți te dai drept o tânără nepăsătoare, când în realitate ești așa din alte motive, o provoca el.

– Ce motive? Vreau doar să-mi perfecționez cunoștințele de limbă germană acum, când se pare că voi, germanii, ne veți domina pe toți și nu vom avea încotro decât să cunoaștem bine limba voastră, glumea ea.

În multe după-amiezi, Amelia mergea la parohia în care părintele ținea liturghia. Preotul îl ajuta pe un iezuit foarte în vârstă și bolnav, dar căruia nu-i venea să-și părăsească enoriașii în momentele acelea de mare necaz. Bătrânul preot nu era la fel de îndrăzneț ca părintele Müller și se prefăcea că nu știe nimic despre întrunirile conspirative ale tânărului preot, dar în realitate îi aproba atitudinea. N-avea nimic împotrivă nici în legătură prietenia din ce în ce mai strânsă dintre părintele Müller și pastorul Ludwig Schmidt; îi atribuia pastorului politizarea din ce în ce mai pătimașă a tânărului, cu toate că știa foarte bine că ceea ce îl îndemnase pe părintele Müller

să ia atitudine împotriva lui Hitler fusese situația acelei familii de evrei de care se simțea atât de atașat. Rahel fusese ca o soră pentru el și pentru Hanna. Atât Irene, mama părintelui Müller, cât și Hanna n-au șovăit nicio clipă să o ascundă la ele în casă. Într-o zi, i-a spus că Rahel este în siguranță; nu i-a explicat în ce fel și nici el nu îl întrebase. Acum observa că părintele Müller petrecea din ce în ce mai mult timp cu o tânără spanioloaică și se întreba în ce s-or fi implicat cei doi, dar nu l-a întrebat, prefera să nu știe. Bătrânul preot își spunea că era mai bine să nu știe prea multe despre activitățile celui care era mâna sa dreaptă.

Amelia obișnuia să meargă acasă la părintele Müller ca să asculte emisiunile de la radio BBC. Era întotdeauna bine primită de către Irene și Hanna. Cele două femei o simpatizau pe spanioloaică și îi erau recunoscătoare că o salvase pe Rahel.

La 10 iulie, în casa părintelui Müller, Amelia a aflat știrea despre hotărârea guvernului colaboraționist al lui Pétain de a rupe relațiile cu Anglia. Adunarea de la Vichy acordase puteri depline mareșalului Franței. Și asta se întâmpla la numai câteva zile după ce portul Dover fusese bombardat.

Amelia i-a revăzut pe amiralul Canaris și pe colonelul Oster cu alte două prilejuri la evenimente sociale la care l-a acompaniat pe profesorul Schatzhauser, ultimul dintre ele la mijlocul lunii august acasă la Max, când Ludovica organizase un dineu de rămas-bun pentru soțul ei, înainte de plecarea acestuia în Polonia.

În afară de Goering[1] și de Himmler, Ludovica îi invitase pe toți cei care erau cineva la Berlin și a acceptat în silă să-i poftească și pe prietenii pe care soțul ei a insistat să-i aibă în preajmă.

În noaptea aceea, Manfred Kasten s-a apropiat de Amelia foarte zâmbitor.

– Draga mea, am aflat câteva detalii ale Operațiunii Madagascar, mai trebuie doar ca Führerul să-și dea aprobarea finală. Ai putea să ne vizitezi pe mine și pe soția mea mâine la ceai.

[1] Hermann Wilhelm Goering (1893–1946), om politic și militar german, figură proeminentă a Partidului Nazist, locțiitor al lui Hitler și comandat suprem al Luftwaffe – Forțele Militare Aeriene ale Germaniei (n.tr.)

Amelia a acceptat numaidecât. Era o informație pe care o așteptau la Londra, nu atât pentru că ar fi fost îngrijorați de soarta evreilor, ci pentru că un plan de o asemenea anvergură compromitea mobilizarea marilor resurse, precum și controlul și stăpânirea rutelor maritime din Oceanul Atlantic, niște ape dominate până atunci de britanici. Însuși Winston Churchill încerca să convingă Statele Unite că, dacă Anglia era înfrântă de Hitler, stăpânirea Atlanticului ar trece în mâinile Germaniei. Astfel că informația referitoare la operațiunea aceea îi putea sluji Serviciului britanic de Contraspionaj ca să analizeze până unde putea să ajungă puterea maritimă a Germaniei.

Cu toată stânjeneala pe care o simțeau amândoi din pricina privirilor iscoditoare ale Ludovicăi, și Max a profitat ca să-și ia rămas-bun de la Amelia.

– Aș fi vrut să ne vedem între patru ochi, dar nu mi-a fost cu putință. M-au împiedicat obligațiile mele militare și familiale.

– Știu, nu-ți face griji. Presupun că atunci când te vei întoarce, voi mai fi încă aici. Știi exact unde vei fi trimis?

– În principiu, voi merge la Varșovia, dar trebuie să vizitez trupele noastre desfășurate prin toată țara, astfel că mă voi mișca dintr-o parte într-alta.

– Căpitanul Henke te însoțește?

– Da, și asta va fi o ușurare. Hans este ofițer de intendență și este cel care trebuie să transmită ordinele mele referitoare la necesarul medical de pe front.

– Vei fi măcar cu un prieten.

– Nu-ți imaginezi cât de greu este să te poți încrede în cineva. În armată mai sunt câțiva ofițeri care gândesc ca noi, dar nu îndrăznesc să facă nicio mișcare. De-acum știi de ce sunt în stare naziștii să facă împotriva celor care se amestecă în planurile lor; se tem că li s-ar putea întâmpla ca lui Walter von Frisch, șeful Armatei, pe care Goering, prin intermediul Gestapoului, l-a acuzat că ar fi homosexual. Sau ca mareșalului Blomberg, care a fost obligat să-și dea demisia din funcția de ministru de Război după ce s-au făcut presiuni asupra lui pe seama trecutului soției sale. Nu sunt secrete nici opiniile lui Ludwig Beck; a fost șeful Marelui nostru Stat Major până acum doi ani, când a demisionat din pricina unor neînțelegeri cu Führerul. Există

generali precum Witzleben și Stülpangel care l-au sprijinit în trecut pe Beck. Încep, de asemenea, să izbucnească confruntări între unii comandanți ai armatei și conducerea trupelor SS, a căror influență crește pe zi ce trece. Se pare că, în timpul campaniei din Polonia, s-au ivit unele neînțelegeri între generalul Bloskovitz și trupele SS. Atât generalul von Tresckow[1], cât și von Schlabrendorff sunt îngrijorați de actuala derivă a politicii germane.

– De ce îmi spui toate astea?

– Deoarece cred că pot avea încredere în tine și mă interesează care e opinia ta; nu vreau să crezi că în Germania suntem cu toții naziști: sunt oameni cărora le repugnă tot ce înseamnă nazismul și, mai ales, nu doresc un nou război în Europa.

– E atât de greu să-l răsturnați pe Hitler de la putere?

– Aceasta e o acțiune care nu se poate improviza. Poate când se va încheia războiul...

– Poate că atunci o să fie prea târziu...

– Niciodată n-o să fie prea târziu pentru a transforma din nou Germania într-o democrație, pentru a i se restitui instituțiile. Suntem împotriva lui Hitler, dar nu ne vom trăda niciodată țara. Mai ești în legătură cu lordul Paul James?

– Știi că l-am văzut doar de două ori însoțindu-l pe Albert, care este nepotul lui.

– Mă îngrijorează faptul că Londra vede Germania ca pe un bloc compact în jurul lui Hitler, or nu este așa. Suntem mulți gata să ne dăm viața ca să curmăm acest coșmar.

Ludovica s-a apropiat de ei, urmată de un chelner care purta o tavă cu niște cupe de șampanie.

– Dragul meu, n-ai vrea să ciocnim cu Amelia pentru o nouă întâlnire la Berlin? Tonul Ludovicăi era încărcat de ironie, iar privirea, plină de furie.

– O idee excelentă, răspunse Max, să ciocnim pentru o nouă întâlnire, la fel de veselă ca astăzi.

[1] Henning von Tresckow (1901–1944), general al armatei germane, unul dintre membrii complotului organizat împotriva lui Hitler și eșuat la data de 20 iulie 1944 (n.tr.)

Max i-a oferit o cupă Ameliei și au ciocnit pentru toastul Ludovicăi. Apoi Max a dat curs solicitării soției sale, care l-a chemat să se ocupe și de ceilalți invitați.

În noaptea aceea, Amelia nu a putut să doarmă. Trebuia să se întoarcă la Londra și să încerce să vorbească personal cu lordul Paul James, dar o să vrea el oare să o primească? Știa că cel pe care trebuia să-l informeze era șeful ei, comandantul Murray, dar Max o întrebase în mod expres de lordul James. Avea un singur mijloc de a se apropia de el: prin Albert. Da, va trebui să-l roage să organizeze vreo întâlnire mondenă cu unchiul său înainte ca ea să se prezinte la birourile Amiralității ca să se pună la dispoziția comandantului Murray. Nu va fi ușor să-l convingă pe Albert, dar spera să reușească. Simțea că avea nevoie mai întâi de permisiunea lui Murray ca să se întoarcă la Londra și trebuia să-l convingă de faptul că ceea ce avea de transmis era atât de important, încât trebuia să părăsească Berlinul.

S-a sculat devreme și l-a găsit pe herr Helmut pregătindu-i Gretei micul dejun.

– Trebuie să plec. Ați fi atât de bună să terminați de pregătit ceaiul și să i-l duceți soției mele la pat? Știu că vă cer mult, dar ați putea s-o ajutați să se ridice din pat și s-o așezați în fotoliul de lângă fereastră? Se pare că se simte ceva mai bine.

– Mergeți liniștit, herr Helmut, voi avea grijă de Greta.

– Nu trebuie să vă duceți la cursuri?

– Ba da, dar am timp berechet.

După-amiază, Amelia s-a dus acasă la Manfred Kasten. Soția sa Hertha a fost cea care i-a deschis ușa și a condus-o în biroul soțului ei. Bătrânul diplomat o aștepta nerăbdător; a invitat-o să ia loc și i-a înmânat un dosar care conținea informații despre planul Madagascar. Amelia a citit cu avidi-tate fără să scoată un cuvânt, dar pe chipul său se citea uimirea pe care i-o pricinuia operațiunea aceea nesăbuită.

– Pot să iau cu mine aceste hârtii?

– Ar fi periculos. Gestapoul are ochi și urechi peste tot și e posibil să știe mai mult decât ne închipuim despre grupul nostru. N-are încredere în nimeni. E mai bine ca aceste documente să nu iasă de aici, pentru propria dumitale siguranță și a noastră.

Zilele următoare, Amelia și le-a petrecut luându-și rămas-bun de la profesorul Karl Schatzhauser, de la părintele Müller și de la alți membri ai acelei celule de opoziție. I-a asigurat că se va întoarce curând. A mai luat hotărâre: avea să se spovedească părintelui Müller și în acea spovedanie avea să includă și colaborarea ei cu britanicii.

– Ăsta nu-i un păcat, o liniști el.

– Știu, dar am nevoie să mă asigur că nu vei împărtăși nimănui această informație.

– Nu pot s-o fac, sunt obligat de secretul confesiunii, răspunse el ofensat. Spune-mi, de ce mi-ai mărturisit-o?

– Pentru că am nevoie de ajutor, în afară de nevoia de a mă încrede în cineva.

A doua zi, s-a dus să-l viziteze pe preot la el acasă. L-a instruit cum să încripteze cu cifrul orice informație care ar fi putut avea însemnătate și i-a cerut ca, odată codificată informația și convertită într-o scrisoare banală s searbădă, să o trimită la aceeași adresă din Madrid unde și ea trimitea propriile scrisori.

– Cu acest cifru, oricine ar citi scrisorile tale ar crede că scrii unei vechi prietene.

– Și n-ar trebui să mai instruiești pe cineva în cazul în care aș păți ceva? întrebă îngrijorat părintele Müller.

– Nu vei păți nimic și, în plus, nu se cade ca toată lumea să cunoască acest sistem de cifrat mesaje. Să nu uiți că scrisorile vor ajunge la Madrid unde sunt numeroși spioni germani. Am putea pune în pericol persoana care primește misivele.

Părintele Müller a condus-o pe Amelia la gară și a ajutat-o să se instaleze în compartiment care, spre ușurarea amândurora, era ocupat doar de o femeie cu trei copii mici.

– Când te vei întoarce? vru preotul să știe.

– Nu depinde de mine... Dacă ar fi după mine, foarte curând: cred că pot fi de folos la Berlin.

Destinația Ameliei nu a fost Madrid, ci Lisabona, de unde putea ajunge la Londra. Știa că metropola britanică era ținta bombardamentelor germane și că se produceau mari pierderi materiale și de vie

Amelia s-a cufundat din nou în lectura acelor documente, încercând să memoreze amănuntele. Cel care redactase planul acela precizase numărul de vapoare de care era nevoie pentru a muta toți evreii din Germania în Madagascar, precum și navele de sprijin necesare pentru a duce operațiunea la bun sfârșit. În afară de numărul de vapoare estimate pentru a efectua deportarea, documentul specifica situația flotei comerciale a Reichului. Informația putea fi fundamentală pentru Amiralitate, astfel că Amelia și-a reafirmat hotărârea de a se întoarce imediat la Londra.

– Vă mulțumesc pentru încredere, herr Kasten, spuse ea când a terminat de citit documentele.

– Sunt creștin, Amelia, și mă consider un bun german căruia îi repugnă ceea ce fac unii oameni cu țara mea. Să deporteze evreii! Să-i surghiunească pe o insulă, de parcă ar fi ciumați!

Era deja târziu când Amelia s-a întors acasă la soții Keller. Greta dormea, iar soțul ei era în bucătărie, verificând niște registre de contabilitate.

Amelia i-a spus că avea de gând să plece acasă.

– S-a întâmplat ceva? se interesă bărbatul.

– Nu, dar știți că sora mea Antonietta este bolnavă și nu vreau să petrec prea mult timp departe de ea. Dar mă voi întoarce, herr Helmut, și dacă veți avea în continuare bunătatea de a-mi închiria camera, vă voi fi recunoscătoare. Cred că pot găsi de lucru la Berlin, am cunoscut câteva persoane care au nevoie de cineva care să vorbească bine spaniola. De-acum știți de colaborarea dintre Hitler și Franco, țările noastre sunt aliate...

Helmut Keller a încuviințat. Nu vorbise niciodată cu Amelia despre politică; cei doi evitaseră orice referire la ceea ce se întâmpla. Pe el îl mira faptul că Amelia nu a făcut nicio aluzie la nazism și, cu atât mai mult, ținând seama de faptul că tatăl ei își pierduse averea din cauza noului regim, dar nici nu îndrăznea să-și declare în fața tinerei ura pe care o simțea pentru Führer, pentru că știa foarte bine că fiii nu moștenesc ideile părinților. Propriul fiu, Frank, părea că e mulțumit în armată; spunea că Hitler îi reda acum Germaniei măreția. La început, se certau, dar mai târziu, tată și fiu evitau să vorbească despre politică pentru a nu o supăra pe Greta, care suferea când îi vedea ciondănindu-se.

omenești și dorea din tot sufletul să se întâlnească din nou cu Albert și să constate că era bine.

La Lisabona, s-a instalat într-un mic hotel situat aproape de port. Alegerea nu era întâmplătoare. Comandantul Murray îi dăduse adresa aceea după ce o asigurase că, dacă avea nevoie de ajutor sau dacă voia să ia legătura cu el, proprietarul hotelului va ști cum să contacteze persoanele potrivite.

Hotelul Oriente era mic și curat, și proprietarul lui s-a dovedit a fi un britanic, John Brown, care era însurat cu o portugheză, doña Mencia. Amelia s-a gândit că amândoi lucrau probabil pentru Serviciul Secret britanic.

Le-a spus că vrea să meargă la Londra și i-a întrebat care e cel mai bun mijloc de a o face. A rostit parola pe care i-o dăduse Murray: „Am treburi de rezolvat, dar mai ales îmi este dor de ceață".

John Brown a încuviințat, fără să rostească vreun cuvânt și, peste câteva ore, a trimis-o pe soția sa în camera Ameliei ca să o informeze că un vas pescăresc o va duce până în Anglia. A părăsit Portugalia la două zile după ce Lev Troțki a fost asasinat în Mexic. Auzise știrea la BBC și și-a amintit călătoria pe care o făcuse nu de mult împreună cu Albert. Și-l amintea bine pe Troțki, privirea lui iscoditoare, atitudinile sale neîncrezătoare, în definitiv, teama sa de a fi asasinat.

Și s-a înfiorat gândindu-se la cât de lung este brațul Moscovei și cum i se părea ei că scăpase de acea primejdie.

8

Spre surprinderea Ameliei, Albert nu era la Londra. Apartamentul era înghețat și cu un strat de praf peste tot. A găsit un bilet pe masa de scris din biroul lui Albert. Avea data de 10 iulie.

Dragă Amelia,

Nu știu când vei citi această notă, nici măcar dacă vei ajunge să o citești. L-am întrebat pe unchiul Paul până când te va ține departe de Londra, dar nu a vrut să-mi dea un răspuns. În cazul în care te vei întoarce în lipsa mea, vreau să știi că plec la New York. Am treburi de rezolvat acolo: să mă întâlnesc cu directorii ziarelor la care scriu, să-mi verific extrasele de cont, să stau de vorbă cu tatăl meu și să mă cert cu mama... Cred că o voi căuta și pe Rahel ca să aflu dacă e bine. Încă nu știu cât timp voi sta la New York, dar știi cum să iei legătura cu mine.

Apartamentul rămâne la dispoziția ta. Doamna O'Hara va veni din când în când să facă curat.

Mă rog, draga mea, eu, care scriu atâtea pagini pentru ceilalți, nu știu prea bine cum să-ți scriu ție.

Al tău,
ALBERT JAMES

Comandantul Murray a părut că se bucură când Amelia a intrat în biroul său.

– Bună treabă, îi spuse el în chip de salut.

– Credeți?

– Cu siguranță că da.

– De fapt, nu v-am trimis nicio informație substanțială, dar aduc cu mine amănuntele unei operațiuni care cred că poate fi de importanță vitală.

– Așa presupun, dat fiind că ați luat hotărârea să vă întoarceți fără pernisiunea mea.

– Îmi pare rău, dar cred că, atunci când vă voi explica în ce constă Operațiunea Madagascar, veți fi de acord cu mine că este o chestiune importantă.

Murray i-a cerut secretarei sale să-i facă un ceai. Apoi s-a așezat în fața Ameliei, gata să asculte.

– Să vedem ce aveți să-mi spuneți.

Amelia i-a explicat amănunțit tot ce făcuse de la sosirea ei la Berlin până în ziua întoarcerii. Contactele stabilite, grupul de opozanți cu care lucrase, planul Operațiunii Madagascar, precum și tot ce îi relatase Max von Schumann în privința nemulțumirii din anumite sectoare ale armatei.

Comandantul asculta tăcut și o întrerupea doar ca ea să-i precizeze vreun amănunt. Când Amelia a terminat, Murray s-a ridicat din fotoliu și, vreme de câteva minute, s-a plimbat prin birou fără să rostească un cuvânt, neținând seama de stânjeneala crescândă a Ameliei.

– Așadar, ați stabilit o mică rețea în inima celui de-al Treilea Reich. Acum, avem un grup de prieteni binevoitori la Berlin care ne vor informa și un loc la care să apelăm. Adevărul e că nu speram atât de mult din partea dumneavoastră. În ceea ce privește informațiile furnizate de către baronul von Schumann, nu voi spune că ne vor ajuta să câștigăm războiul, dar măcar ne putem face o idee despre ce se întâmplă. Evaluările dumneavoastră politice asupra demersurilor pe care le face Hitler sunt mai valoroase decât puteți presupune... Este interesant de știut că nu toți germanii sunt de partea Führerului.

– Nu sunt mulți, sublinie Amelia.

– Da, da, desigur... foarte interesant. Draga mea, ne-ați adus informații foarte prețioase. Vreau să puneți pe hârtie tot ce mi-ați relatat și vreau ca raportul să fie gata peste două ore. Tocmai am de tratat o chestiune cu lordul James. Cred că va fi bucuros să afle că ați avut succes în misiunea încredințată, mult mai mare decât alți agenți care lucrează în același timp cu dumneavoastră la Berlin.

Amelia a tresărit și l-a privit sfidătoare pe Murray.

– Ați mai trimis și alți agenți la Berlin?

– Firește, doar nu veți crede că v-am trimis doar pe dumneavoastră? Cu cât sunt puse în funcțiune mai multe rețele, cu atât mai bine. Veți înțelege că e mai bine să nu aveți relații unele cu altele până când nu va fi nevoie. Și nu numai din motive de siguranță.

– Așadar, există chiar acum alți agenți la Berlin... insistă Amelia.

– La Berlin și în alte părți din Germania. Vă rog, nu-mi spuneți că sunteți surprinsă!

Nu a spus-o, dar de fapt așa era. Atunci a început să înțeleagă că în lumea serviciilor secrete nimic nu este ceea ce pare și că agenții sunt singuri, nefiind decât niște piese în mâinile șefilor lor.

– Trebuie să mă întorc la Berlin?

– Scrieți raportul și să fie gata peste două ore. Apoi duceți-vă acasă și odihniți-vă. Azi e vineri, luați-vă două zile de repaus și luni, la ora nouă, prezentați-vă să primiți noi ordine.

Amelia a urmat întocmai instrucțiunile lui Murray. Și-a petrecut weekendul scriindu-i lui Albert și făcând ordine în apartament. Nu avea chef să vadă pe nimeni; de altfel, persoanele pe care le cunoștea la Londra nu erau prietenii ei, ci ai lui Albert.

Luni, la ora nouă fix, s-a prezentat la biroul comandantului Murray, care părea prost dispus.

– Atacurile Luftwaffe sunt din ce în ce mai precise... se plânse Murray.

– Știu, domnule.

– Trebuie să le întoarcem vizita la Berlin.

Amelia a încuviințat, neputându-și reține un fior, gândindu-se la toți prietenii pe care îi lăsase acolo, cu toții opozanți ai lui Hitler, dispuși să-și rișteviața ca să pună capăt celui de-al Treilea Reich.

– Bine, am altă misiune pentru dumneavoastră. Trebuie să plecați imediat în Italia.

– În Italia? Dar... mă rog... eu credeam că mă voi întoarce la Berlin.

– Ne veți fi mai utilă în Italia. Ceea ce vă spun acum este o informație confidențială, dar, în urmă cu câteva zile, un submarin necunoscut a scufundat crucișătorul *Helle*. Credem că submarinul acela este italienesc.

– Dar de ce trebuie să merg eu în Italia? Insist că sunt mai utilă la Berlin.

– Trebuie să mergeți în Italia pentru că sunteți prietenă cu diva Carla Alessandrini.

– Da, sunt prietenă cu Carla, dar...

– Nu încape niciun „dar", o întrerupse Murray. Știți deja că Ducele ne-a declarat război. Nu e vorba că am fi prea îngrijorați, dar nu există dușman neînsemnat. Doamna Alessandrini vă va ajuta să vă introduceți în înalta societate. Tot ce vreau este să ascultați, să luați notă de tot ce vi se pare de interes și să ne comunicați. Este vorba despre aceeași treabă pe care ați făcut-o și la Berlin. Sunteți o tânără plină de grație, bine educată și cu o mare capacitate de a avea relații, nu faceți notă discordantă cu cercurile elegante, nici cu cele ale puterii.

– Dar eu nu pot să mă folosesc de Carla!

– Nu vă cer să faceți asta; din ceea ce știu despre prietena dumneavoastră, nu este adeptă a Ducelui și, în plus, are legături cu Rezistența...

– Carla? Nu-i cu putință! E o mare cântăreață de operă și e adevărat că se opune fascismului, dar asta nu înseamnă că vrea să intre în încurcături.

– Și nu credeți că a făcut-o deja când a ajutat-o să fugă pe tânăra aceea evreică? Rahel cred că se numește, greșesc cumva?

– Dar aceea a fost o împrejurare foarte specială, protestă Amelia.

– Mergeți la Milano sau oriunde s-ar afla acum marea Carla Alessandrini și spuneți-ne ce se vorbește la „curtea" Ducelui. Asta e misiunea dumneavoastră. Avem nevoie ca doamna Alessandrini să colaboreze cu noi. Ea are acces liber la toate centrele de putere din Italia. Ducele este primul ei admirator.

– Și ce îi voi spune Carlei?

– Nu o mințiți, dar nici să nu-i spuneți tot adevărul.

– Și asta cum se face?

– Deocamdată, o faceți foarte bine.

– Dar ce vreți să aflați?

– Nu știu, îmi veți spune dumneavoastră.

– Cum mă voi pune în legătură cu Londra?

– Vă voi da o altă adresă de la Madrid unde va trebui să scrieți. Acolo veți trimite scrisori adresate aparent altei prietene. Codul cifrat va fi diferit

de cel pe care l-ați folosit de la Berlin. Vă vom învăța altul nou, nu cred că vă va lua mult timp să-l memorați. Dacă va trebui să ne comunicați ceva urgent, veți merge la Madrid, aveți întotdeauna scuza că familia are nevoie de dumneavoastră, și veți lua legătura cu comandantul Finley, Jim Finley. Lucrează la ambasadă ca funcționar de rang inferior, dar este de-al nostru. Înainte de a pleca, vă voi spune cum să luați legătura cu el. Vă vreau în Italia într-o săptămână. Nu cred că aveți nevoie de vreo acoperire specială dacă mergeți în calitate de prietenă invitată de Carla Alessandrini. Apropo, mi-am permis să-i trimit o telegramă în numele dumneavoastră anunțând-o că vă veți duce s-o vedeți și a răspuns entuziasmată.

– V-ați folosit de numele meu ca să vă puneți în legătură cu Carla! protestă Amelia.

– Am grăbit unele formalități, asta-i tot.

În realitate, Amelia nu fusese chiar atât de surprinsă cum a vrut să pară când a aflat că prietena ei Carla avea legături cu Rezistența. Carla era o femeie pătimașă, cu idei politice precise în privința fascismului, care îi repugna atât de mult.

Comandantul hotărâse că va călători la Roma via Lisabona și a acceptat călcându-și pe inimă, la cererea Ameliei, să-i permită să petreacă două zile la Madrid vizitându-și familia.

A sosit la Madrid pe 1 septembrie. A lăsat în urmă o Anglie suferind cu stoicism atacurile nemiloase ale Luftwaffe nu numai la Londra, ci și în multe alte orașe: Liverpool, Manchester, Bristol, Worcester, Durham, Gloucester, Portsmouth se numărau printre cele sinistrate. Sigur că RAF răspundea cu aceeași monedă la atacurile Luftwaffe: bombardamentele de la Berlin se intensificau pe zi ce trecea.

Între timp, Winston Churchill își continua munca de diplomație secretă cu Statele Unite, încercând să-l convingă pe președintele Roosevelt că Anglia nu numai că nu era învinsă, ci că putea chiar să câștige războiul; dar, într-adevăr, pentru a obține victoria, aveau nevoie de ajutorul material al Statelor Unite. Churchill îi schița lui Roosevelt un viitor care putea fi sumbru dacă ajutorul nu ajungea la timp și Hitler reușea să devină stăpânul

[1] Acronim pentru denumirea în engleză a Royal Air Force – Armata Regală a Aerului (n.tr.

Atlanticului, amenințând direct Statele Unite. Astfel că Churchill insista pe lângă Roosevelt că victoria Regatului Unit era vitală pentru țara acestuia.

Situația financiară a Regatului Unit era din ce în ce mai critică și a fost nevoie ca țara să ajungă la faliment pentru ca Statele Unite să devină conștiente de faptul că ori îi ajuta, ori se vor trezi cu Hitler pe propriile țărmuri.

La data de 2 septembrie 1940, Statele Unite i-au împrumutat Angliei cincizeci de distrugătoare în schimbul instalării de baze americane în toată lumea...»

Maiorul Hurley își drese glasul. Părea că ajunsese la sfârșitul relatării sale. Se uită la ceas fără să disimuleze. M-am întrebat dacă maiorul își va lua rămas-bun de la mine fără să-mi dea și alte informații ori mă va trimite din nou la lady Victoria, dar am ales să nu spun nimic.

Ascultasem în tăcere, captivat de relatare și nu i-am pus nici măcar o întrebare.

– Străbunica dumitale a jucat un rol de seamă în Italia. Dar, Guillermo, poate că vrei să știi câte ceva din ce a făcut la întoarcerea ei la Madrid. Din nefericire, nu te pot informa în această privință. Cât despre Italia, îți voi putea da cu mare plăcere informații despre munca pe care a dus-o la bun sfârșit Amelia în zilele acelea, dar, din nefericire, informațiile nu pot fi exhaustive, pentru că n-am găsit mare lucru în arhive. Dumneata însuți mi-ai povestit, desigur, că ai cunoscut o profesoară expertă în viața Carlei Alessandrini; poate ca ea să-ți furnizeze mai multe amănunte în această privință. Sau poate că nu... În orice caz, acum trebuie să plec și nu te voi putea primi din nou decât peste câteva zile.

Am fost cât pe-aci să protestez. Dar mi-am spus că maiorului William Hurley puțin îi va păsa de protestele mele. El dispunea de informațiile pe care eram interesat să le obțin și le furniza după cum voia el, astfel că am sfârșit prin a-i spune că putea conta pe veșnica mea recunoștință pentru ajutorul pe care mi-l acorda.

– Fără dumneavoastră nu mi-aș putea continua investigația, i-am spus eu ca să-l lingușesc.

– Bineînțeles că nu, dar, după cum îți poți da seama, am alte îndatoriri și responsabilități; astfel că mai înainte de câteva zile, să zicem săptămâna viitoare, pe miercuri, nu te voi primi din nou. Sun-o la telefon marți pe secretara mea ca să-ți confirme dacă sunt disponibil.

Am plecat prost dispus din casa maiorului. M-am gândit la zicala aceea: tot răul spre bine, pentru că puteam să o sun pe Francesca, să-i reproșez că nu-mi spusese nicio vorbă despre activitățile politice ale Carlei Alessandrini și cu această scuză să mă duc să o văd la Roma. Nu voiam să abuzez de mijloacele financiare pe care doña Laura mi le punea la dispoziție ca să fac cercetări în legătură cu Amelia, dar m-am convins că voiajul la Roma era mai mult decât justificat. Mi se întâmpla ca și străbunicii mele: nu reușeam să rămân la Londra.

Am sunat-o pe mama, pregătit pentru cearta de rigoare și am găsit-o sarcastică și distantă.

– Așadar, tu ești Guillermo? Mă bucur.

– Hai, mamă! Nu te văd foarte bucuroasă să știi că sunt bine.

– Mă rog, bănuiesc că așa este, de-acum ești destul de mare, așa că de ce să mă suni, e de-ajuns să mă feliciți de Crăciun și de ziua mea, sigur că pentru asta ar trebui să-ți amintești, și cum ești copleșit de atâta muncă...

Asta era problema! Fusese ziua ei de naștere și nu o felicitasem! Mama nu mi-o va ierta, pentru că, între ritualurile de neclintit, erau cina de ziua ei de naștere, de a mea și cea din ajunul Crăciunului. Celelalte nopți din an nu o interesau, dar acestea trei erau sfinte pentru ea.

– Iartă-mă, mamă, dar nu știi cât de prins sunt cu investigațiile referitoare la bunica ta.

– Ți-am mai spus că nu mă interesează ce a făcut doamna aceea și nu te scuza, n-ai de ce, ești cât se poate de liber să suni pe cine vrei și când vrei.

– Păi, mă gândeam să vin la Madrid și să te invit la cină, am mințit eu improvizând.

– Nu mai spune! Ce atent!

– Uite, mâine voi fi la Madrid și vin să te iau la ora nouă. Gândește-te unde ai chef să te invit la cină.

9

Când am intrat în apartamentul meu, am simțit bucuria de a fi din nou acasă. M-am gândit cât de reconfortanți mi se păreau acei patru pereți împodobiți cu mobile de la Ikea. Trecuse atât de mult timp de când umblam dintr-un loc într-altul în căutarea Ameliei Garayoa, încât de-abia trecusem pe acasă. A fost de-ajuns o singură privire ca să-mi dau seama că apartamentul avea urgent nevoie de curățenie și mi-am făgăduit că trebuia să o conving pe mama să mi-o trimită pe menajera ei, cu promisiunea fermă că o voi plăti eu.

Am făcut un duș și apoi m-am trântit în pat. Ce mult mi-a lipsit patul meu! Am adormit pe loc. Îngerul meu păzitor a hotărât să mă trezească pentru a mă scuti de furia mamei mele, deoarece dacă nu m-aș fi prezentat în seara aceea la ea acasă să o invit la cină, ar fi fost în stare să nu-mi mai vorbească tot restul vieții ei. M-am trezit din somn tresărind de spaimă și căutând ceasul. Opt și jumătate seara! Am sărit în sus din pat și am făcut din nou un duș. La ora nouă fix, cu părul încă ud, m-am prezentat la ea acasă.

– În ce hal arăți! îmi spuse ea în chip de salut, fără măcar să-mi dea un sărut.

– Nu-ți plac? Eu te găsesc superbă.

– Gata, gata, ei bine, arăți îngrozitor. Știi la ce folosește fierul de călcat? Sigur că știi, pentru că uneori ești deștept.

M-a deranjat ironia mamei mele chiar dacă avea dreptate și cămașa pe care o purtam era mototolită, iar blugii aveau nevoie să treacă prin mașina de spălat.

– Abia am avut timp să desfac valiza. Dar important este că sunt aici, nu știi cât de mult voiam să te văd.

– Apă! Te rog, să mi se aducă apă! strigă mama.

– Dar ce ai pățit? am întrebat eu alarmat.

– Îmi dai palpitații cu figura asta dură pe care o ai.

– Dar ce sperietură am tras eu din cauza ta!

Am mers la restaurantul ales de ea. Conversația s-a desfășurat pe același ton tot restul serii. Adevărul e că am regretat că am invitat-o la cină. Pe deasupra, ca să-mi irosească slabele economii, mama, ea care era practic abstinentă la băutură, a hotărât să acompanieze cina cu șampanie și a cerut o sticlă de Bollinger, de parcă ar fi fost apă minerală.

A doua zi de dimineață i-am telefonat doñei Laura și am întrebat-o dacă vrea să o vizitez ca să-i povestesc tot ce aflasem până în momentul acela.

– Prefer să-mi predai povestea scrisă când va fi completă.

– Voiam doar să constatați cum avansez. Vă asigur că viața Ameliei Garayoa este demnă de un roman.

– Bine, bine, atunci când vei ști tot, îl scrii și mi-l aduci. Nu așa ne-am înțeles?

– Desigur, doña Laura, și așa voi face.

– Mai ai nevoie de ceva?

– Nu, deocamdată mă descurc. Profesorul Soler îmi este de mare ajutor. Firește că m-am oferit să-i povestesc ce anume cercetez, dar mi-a spus că nu vrea să știe nimic în afară de strictul necesar ca să mă ajute.

– Și așa și trebuie. Pablo este un bun prieten al familiei, dar nu e din familie și sunt unele lucruri... în sfârșit, pe care nici el, nici nimeni altcineva nu are de ce să le afle.

– Trebuie să-l sun, pentru că am nevoie să aflu de la el dacă Amelia a fost la Madrid la începutul lui septembrie 1940.

– Dacă vrei, poți vorbi cu Edurne, ea te poate ajuta.

– Dar dumneavoastră, doña Laura, nu vă amintiți nimic din acea perioadă?

– Bineînțeles că da! Dar nu vreau ca memoria mea să fie cea care să dicteze cele întâmplate, ci memoria neutră a celor care au fost cu noi.

– Și își va aminti? Se pare că pe biata femeie o afectează mult faptul că trebuie să-și amintească.

– Pe bună dreptate; nouă, bătrânilor, nu ne place să ni se răscolească prin amintiri. Edurne este foarte rușinoasă și loială și nu-i vine ușor să povestească unui străin lucruri de-ale familiei.

– Eu sunt din familie, nu uitați că Amelia a fost străbunica mea. Și dumneavoastră îmi sunteți un fel de străbătușă.

– Nu spune prostii! În sfârșit, cred că ar trebui să vorbești cu Edurne. Dacă îți convine, treci pe aici mâine devreme, pentru că atunci are capul mai limpede.

Nu știu de ce se încăpățâna doña Laura ca Edurne să stea de vorbă cu mine. Biata femeie nu-și putea ascunde stânjeneala de a fi obligată să-i povestească unui străin aspecte intime ale familiei căreia îi dedicase întreaga sa viață.

Când am ajuns acasă la doamnele Garayoa, jupâneasa m-a anunțat că Edurne mă așteaptă, dar că trebuie să trec mai întâi prin salon să le văd pe doamne.

Acolo erau doña Laura și doña Melita. Mi s-a părut că aceasta din urmă nu arăta prea bine, se vedea că era obosită.

– Vă este foarte greu să strângeți date pentru a alcătui povestea? mă întrebă ea cu glas slăbit.

– Nu este ușor, doña Melita, dar nu vă faceți griji, cred că voi reuși măcar să cunosc cele mai importante fapte din viața străbunicii mele.

Doña Laura se foia stânjenită pe canapea și îmi porunci să caut să nu mai pierd timpul.

– Nu e vorba doar de cheltuielile pe care le atrag după sine toate aceste cercetări, dar suntem prea bătrâne ca să mai așteptăm.

– Nu vă faceți griji, sunt primul interesat să închei cât mai repede această investigație. M-am lăsat de jurnalism și mama aproape că nu mai vorbește cu mine.

– Ai o mamă? mă întrebă doña Melita, și întrebarea ei m-a mirat, dat fiind că le vorbisem despre familia mea.

– Da, da, din fericire, o am încă pe mama, am răspuns eu descumpănit.

– Înțeleg. Ce noroc pe dumneata! Eu am pierdut-o pe a mea când eram foarte tânără.

– Bine, gata cu pălăvrăgeala, o întrerupse doña Laura. Guillermo este aici ca să lucreze, așa că du-te dumneata să vorbești cu Edurne, te așteaptă în bibliotecă.

Edurne stătea în fotoliu și părea că dormitează. A tresărit când m-a auzit intrând.

– Cum vă simțiți?

– Bine, bine, răspunse ea buimăcită.

– Nu vreau să vă deranjez prea mult, dar poate că vă amintiți de o vizită pe care a făcut-o Amelia la Madrid în septembrie 1940. Cred că mergea la Roma, dar mai întâi a venit să-și vadă familia.

– Amelia pleca și venea întruna, și de multe ori nu ne spunea nici de unde venea, nici încotro se ducea.

– Dar vă amintiți ce s-a întâmplat atunci? Era în septembrie 1940 și cred că a venit singură, fără Albert James, jurnalistul. La vizita ei anterioară descoperise că Águeda era însărcinată...

– Gata, mi-am amintit acum! Biata Amelia! Ce surpriză neplăcută a avut! Águeda îl adusese pe Javier la intrarea în parcul Retiro ca Amelia să-l poată vedea, dar i s-a deschis paltonul și au văzut că era grasă, grasă din pricina sarcinii...

– Da, toate astea le știu deja, dar vreau să aflu ce s-a întâmplat la următoarea vizită a Ameliei.

Edurne, cu un glas obosit, începu să vorbească.

«Nu o așteptam. S-a prezentat fără să anunțe. Ceva ce devenise un obicei pentru ea. Nu știam niciodată când urma să vină. Antonietta era mai bine, grație banilor pe care îi trimitea Amelia și care îi permiteau lui don Armando să cumpere medicamente... mă rog, medicamente și mâncare, pentru că Antonietta avea nevoie să se hrănească bine. Banii pe care îi trimitea Amelia nu ajungeau *pentru lux*, *dar pentru* mâncare, da. Pe vremea aceea, puteai găsi lucruri bune la bursa neagră, dar costau o avere.

Cred că era seară când Amelia s-a prezentat acasă; da, da, era seară, pentru că eu eram la bucătărie pregătind cina și a deschis ușa domnișorul Jesús.

– Mamă, mamă, vino, că este verișoara Amelia!

Am ieșit cu toții în vestibul și acolo era ea, îmbrățișată cu Jesús.

– Dar ce frumușel te-ai făcut, vere! Ai crescut și arăți mult mai bine, nu mai ești atât de palid.

Și Jesús se refăcea. Întotdeauna a fost un copil cam pricăjit și bietul de el se îmbolnăvise în timpul războiului. Dar în zilele acelea, starea lui se ameliorase. Medicamentele și, mai ales, mâncarea au făcut minuni.

Antonietta a îmbrățișat-o pe sora ei și nu era chip să le despartă.

Domnișoara Laura a început să plângă de emoție, iar don Armando își stăpânea cu greu lacrimile. Toți voiam să o îmbrățișăm și să o sărutăm. Doña Elena a fost cea care, cu simțul său practic, a pus ordine între atâtea îmbrățișări și ne-a făcut pe toți să intrăm în salon. L-a trimis pe Pablo să ducă valiza Ameliei în camera Antoniettei și mie mi-a cerut să termin de pregătit cina și să mai pun o farfurie la masă.

Amelia a fost foarte afectuoasă cu noi toți; mie mi-a dat două sărutări, la fel și lui Pablo.

Jesús și Pablo erau prieteni buni și acum, că Jesús se simțea mai bine, doña Elena instalase patul lui Pablo în camera fiului ei, pentru că spunea că puștiul era în creștere și nu era bine să doarmă cu mine în cameră.

În noaptea aceea, am mâncat orez cu roșii și niște felii de slănină prăjită. Slănina o cumpărasem eu în după-amiaza aceea de la un tip care se ocupa cu bursa neagră și care îmi făcea curte.

Rufino, căci așa îl chema pe bărbat, îmi trimisese vorbă că are slănină proaspătă; așa că doña Elena m-a trimis să cumpăr. Ce spuneam? Da... mi-am amintit... Amelia ne-a spus că nu va sta multă vreme, numai două sau trei zile, pentru că trebuia să muncească. Era asistenta lui Albert James, jurnalistul american care, după cum se părea, se afla la New York, dar care îi dăduse sarcina să meargă la Roma pentru un reportaj pe care îl făcea, nu-mi amintesc despre ce, dar a fost o șansă că a trimis-o la Roma și așa a putut să treacă în drum prin Madrid.

– Pe unde ai venit de la Londra? o întrebă don Armando.

– Prin Lisabona, e cel mai sigur.

– Englezii nu-l văd cu ochi răi pe Franco, spuse don Armando.

– Englezii nu pot lupta și împotriva lui Hitler, și a lui Franco; mai întâi trebuie să înfrângă Germania și doar după aceea vor veni toate celelalte.

– Ești sigură? Anglia continuă să-i acorde lui Franco așa-numitele *navicert*[1] ca să ne trimită benzină și grâu; nu vine mult, dar ceva tot vine.

– Vei vedea cum se vor schimba lucrurile când îl vor înfrânge pe Hitler.

Am pus-o la curent cu noutățile din familie. Antonietta i-a spus surorii ei că ar vrea să lucreze, dar că doña Elena nu-i permite.

– Nu mă lasă nici măcar să dau o mână de ajutor la bucătărie, protestă Antonietta.

– Păi, bineînțeles că nu, încă nu ești complet refăcută! afirmă, supărată, doña Elena.

– Mătușa are dreptate. Cel mai bun ajutor pe care îl poți da familiei este să te vindeci complet, răspunse Amelia.

– Și medicul ne-a spus că trebuie să avem grijă cu ea, pentru că se poate îmbolnăvi din nou, adăugă don Armando.

– Și tu, Laura, ești în continuare la colegiu?

– Dă, anul ăsta voi da ore de franceză. Călugărițele se poartă foarte bine cu mine. Au schimbat-o pe stareță; nu mai e maica Encarnación, biata de ea a murit de pneumonie și au ales-o pe maica María de las Virtudes, cea care a fost profesoara noastră de pian, o mai ții minte?

– Da, sigur că da! Era foarte afectuoasă cu noi, o femeie bună la suflet.

– Ea zice că la colegiu nicio călugăriță nu vorbește franceza ca mine, așa că anul ăsta voi da lecții de franceză și, de îndată ce Antonietta va fi mai bine și va putea munci, poate că voi reuși s-o conving pe maica María s-o lase să dea lecții de pian... dar mai întâi trebuie să-și revină complet...

– Ar fi foarte bine! Vezi, Antonietta, că vei putea munci cu adevărat. Dar trebuie să te vindeci. Până când unchiul și mătușa nu-mi vor spune că ești bine, îți interzic să faci ceva.

Don Armando a povestit cum îi mergea la birou, la noua sa slujbă de avocat stagiar.

– Trebuie să suport multe, dar nu mă plâng, pentru că, la urma urmelor, ceea ce câștig ne permite să o scoatem la capăt. Sunt fișat drept „comunist", așa că nu sunt lăsat să pledez în tribunale, dar măcar lucrez într-un domeniu pe care îl cunosc, pregătind cazurile pe care le apără alții.

[1] Certificat atestând faptul că o navă comercială nu contravine legilor împotriva contrabandei pe timp de război și care permite unui vas al unei țări neutre să transporte mărfuri fără să fie controlat (în limba engleză în original) (n.tr.)

– Îl exploatează, în fiecare zi își aduce de lucru acasă și n-are nici sâmbete, nici duminici libere, se plânse doña Elena.

– Da, dar am o slujbă, ceea ce e deja mult, dacă luăm în considerare faptul că, acum câteva luni, a fost cât pe-aci să mă împuște. Nu, nu mă plâng, Amelia mi-a salvat viața și am de lucru, este mai mult decât visam când eram în închisoare. De altfel, cu ajutorul tău, Amelia, ne descurcăm bine.

– Știți ceva despre Lola? întrebă Amelia privindu-l pe Pablo.

– Ei bine, nu, nu se știe nimic despre ea. Pablo merge s-o vadă pe bunica lui la spital, dar biata femeie este pe zi ce trece mai rău. Tatăl lui îi scrie din când în când, dar nu-i nicio urmă de Lola, îi spuse Laura.

– Băieții merg la școală, adăugă don Armando. Sunt isteți și au note bune. Jesús e foarte bun la matematică, iar Pablo, la latină și la istorie, așa că se ajută unul pe celălalt. Sunt ca frații, uneori chiar se bat cum o fac frații.

– Dar nu ne batem! protestă Jesús.

– Mă rog, aș zice că am auzit uneori câte un țipăt ieșind de la voi din cameră, continuă don Armando.

– Dar pentru niște prostii! Nu-ți face griji, Amelia, mă înțeleg foarte bine cu Pablo. Nu știu ce m-aș face fără el aici în casă, cu atâtea femei și atât de autoritare, răspunse Jesús râzând.

– Eu... vă mulțumesc foarte mult că mă țineți aici... șopti Pablo.

– Ce prostie! Gata cu mulțumirile, ești încă un membru al familiei, îl întrerupse tăios don Armando.

Amelia a petrecut două zile ocupându-se de treburile familiei. S-a dus să vorbească cu medicul care o îngrijea pe Antonietta și i-a cerut domnișoarei Laura să o însoțească la maica María de las Virtudes, ca să o salute și să-i înmâneze o mică donație „ca să cumpere flori pentru Fecioara din capelă" și, așa cum ne temeam cu toții, a insistat să-și vadă fiul, pe micuțul Javier.

Doña Elena refuza să mă trimită să dau târcoale prin împrejurimile casei lui Santiago, dar insistența Ameliei a fost atât de convingătoare, încât, până la urmă, a cedat.

– După cele întâmplate ultima dată, s-ar putea ca Águeda să refuze să te lase să vezi copilul, spuse doña Elena.

– E fiul meu și trebuie să-l văd. Nu înțelegi, mătușă? Nu mă pot afla la Madrid și să nu fac nimic ca să-l văd. Dacă ai ști cât de mult mă căiesc că l-am abandonat...

Amelia i-a povestit domnișoarei Laura că are coșmaruri și că în multe nopți se trezește țipând pentru că vede o femeie alergând, ducându-și în brațe pe Javier.

Într-o zi, m-am postat în colțul casei lui don Santiago așteptând-o pe Águeda să iasă, și așa am petrecut toată ziua. M-am întors acasă seara târziu. L-am văzut numai pe don Santiago ieșind dimineața devreme și întorcându-se după-amiază, dar nici urmă de Águeda, nici de Javier.

Doña Elena s-a enervat și ne-a spus că era mai bine să o lăsăm pe Amelia altă dată, dar Amelia a insistat; nu putea rămâne multă vreme la Madrid, era deja de trei zile, dar nu avea de gând să plece fără să-și vadă fiul. Până la urmă, doña Elena a izbucnit în plâns.

– Dar, Elena, ce-i cu tine? Don Armando era alarmat de lacrimile soției sale.

– Mătușă... mătușă... nu plânge, nu vreau să te fac să suferi, s-a scuzat Amelia.

Domnișoara Laura o îmbrățișa pe mama ei, neștiind cum să o consoleze. Când doña Elena s-a calmat, s-a făcut liniște.

– Ești atât de încăpățânată, Amelia! Eu n-am vrut să-ți spun, ca să nu suferi... dar insiști întruna...

– Ce se întâmplă, mătușă? Nu cumva i s-a întâmplat ceva fiului meu? întrebă Amelia alarmată.

– Nu, nici vorbă, Javier este bine și, din câte știu, e la socrii tăi.

– La don Manuel și la doña Blanca? Dar de ce?

– Pentru că Águeda a născut o fetiță, asta s-a întâmplat acum o săptămână și se pare că a avut dificultăți la naștere și este la spital. Santiago l-a dus pe Javier acasă la părinții lui până când Águeda va fi în stare să se întoarcă acasă cu fetița. N-am vrut să-ți spun ca să nu te supăr.

Amelia nu a plâns. Tremura, făcând un mare efort să se controleze, înghițindu-și lacrimile, și a reușit. Când a putut să vorbească, cu glas stins a întrebat-o pe mătușa ei:

– De când știi?

– Ți-am mai spus, de acum o săptămână; m-am întâlnit cu o prietenă care nu mai pridídea spunându-mi că Águeda născuse o fetiță pe care o vor boteza Paloma. Mi-a povestit că interveniseră complicații la naștere și că femeia a țipat aproape două zile până când a născut-o pe fetiță. Santiago nu s-a mișcat de lângă ea. Mi-a mai spus că, de când a rămas Águeda însărcinată, Santiago angajase altă servitoare care să se ocupe de treburile casnice și că, de fapt, Águeda a devenit stăpâna casei. Nu mai poartă șorț și, cu toate că Santiago încă n-o ia cu el când își vizitează prietenii, toată lumea știe că trăiesc împreună.

– Nu pot să-i reproșez nimic. N-am niciun drept s-o fac, murmură Amelia.

– Ai dreptate, oricât de greu îți este, nu poți s-o faci. Santiago este un bărbat... un bărbat tânăr, nu se poate păstra pur în absența ta, spuse don Armando.

– N-are de ce s-o facă, unchiule. Eu am fost cea care l-a părăsit și care a plecat cu altul, lăsându-l cu un copil de câteva luni. Măcar de-aș fi în stare, într-o bună zi, să mă iert!

– Dacă vrei, pot să-i sun pe don Manuel și pe doña Blanca și să le cer să te lase să-l vezi pe Javier... propuse don Armando.

– Nu-i nevoie să te umilești, unchiule. Știi bine că nu mi-ar permite să mă apropii de fiul meu. Speram ca Águeda...

– Te voi însoți, vom merge acasă la socrii tăi. Vom aștepta până când vor scoate copilul la plimbare și îl vei vedea măcar de departe, se oferi Laura.

– Mi se pare o idee bună, poate reușesc să-l văd de departe. Îmi voi amâna plecarea cu încă o zi, sper că... mă rog, sper ca Albert să nu se supere din cauza întârzierii.

Doña Elena mi-a poruncit să le însoțesc pe cele două verișoare. Nu voia ca Amelia și domnișoara Laura să fie singure, se temea de ceea ce s-ar fi putut întâmpla. Ne-am prezentat dimineața devreme aproape de casa părinților lui Santiago și n-a trebuit să așteptăm mult, pentru că, pe la unsprezece, am văzut-o ieșind pe doña Blanca ținându-l de mână pe Javier. Băiatul crescuse destul de mult și părea bucuros în compania bunicii sale.

Domnișoara Laura mergea agățată de brațul Ameliei, dar nu a putut să o împiedice să se elibereze și să alerge către fiul ei.

– Javier! Javier! Fiule, sunt mama ta! exclamă Amelia.

Doña Blanca s-a oprit brusc și s-a înroșit, eu cred că de furie.

– Dar cum îndrăznești! țipă ea la Amelia. Cum îndrăznești să te prezinți aici?! Du-te! Pleacă!

Dar Amelia îl luase pe Javier în brațe și îl strângea cu putere, acoperindu-l de sărutări.

– Băiețelul meu! Dar ce frumos ești! Ce mare ai crescut! Te iubesc mult, Javier; mama te iubește mult!

Speriat, Javier a început să plângă. Doña Blanca a vrut să-i ia copilul, dar Amelia nu-i dădea drumul. Eu și domnișoara Laura nu știam ce să facem.

– Vă rog, doña Blanca, fiți bună! o imploră domnișoara Laura. Puneți-vă în locul ei, este mama copilului și are dreptul să-l vadă.

– O stricată afurisită! Dacă și-ar fi iubit fiul, nu l-ar fi abandonat, lăsându-l pe el și pe soțul ei ca să plece cu alt bărbat! Dă-i drumul, stricato! țipa ea trăgându-l pe Javier de braț.

– Doña Blanca, sunteți mamă, lăsați-o pe Amelia să-și poată săruta fiul! insista domnișoara Laura.

– Dacă nu-i dă drumul copilului, o să țip și mai tare, o să chem un sergent de stradă și o s-o denunț. N-a plecat ea cu un comunist? Toți erați comuniști și ar trebui să stați la închisoare. Comunistele sunt toate niște târfe... Crezi că nu se știe cum a ieșit tatăl tău de la penitenciarul din Ocaña? Dar pentru stricata asta nu mai contează că-i vorba de unu sau de o sută, țipă ea arătând către Amelia.

Domnișoara Laura se înroșise ca focul și a făcut ceva cu totul neobișnuit pentru ea. A apucat-o de braț pe doña Blanca și, răsucindu-i-l, a desprins-o de Amelia și de Javier. Apoi a împins-o de perete și, ținând-o strâns și nedând atenție țipetelor doñei Blanca, a călcat-o pe picior.

– Taci din gură, vrăjitoareo! Dumneata chiar că ești o femeie stricată. Să n-o mai insulți pe verișoara mea, să n-o mai faci, ori... îți jur că o să-ți pară rău. Tatăl meu trăiește grație Ameliei, pentru că voi, franchiștii, sunteți o șleahtă de ticăloși... niște lepădături... dumneata și ai dumitale nu ne ajungeți nici la talpa pantofilor. Cât despre târfe, franchiștii au prefăcut în târfe multe femei decente, du-te dumneata pe Gran Vía și o să vezi câte femei, mame de familie, se plimbă în sus și în jos, vânzându-se ca să poată

să le dea de mâncare copiilor lor. Asta e prosperitatea lui Franco? Dar, desigur, dumitale nu-ți lipsește nimic, prietenii dumitale au câștigat războiul... și asta, după ce au fost cât pe-aci să-l omoare pe fiul dumitale, pentru că Santiago nu era fascist, nu era, slavă Domnului!

Doña Blanca s-a smuls din strânsoarea Laurei, trăgându-i un ghiont puternic. Între timp, Amelia încerca să-l calmeze pe Javier, care plângea neconsolat, speriat de felul cum o tratau pe bunica lui acele două femei care pentru el erau două necunoscute.

– Fie că vreți, fie că nu, este fiul meu și nu-l puteți minți spunându-i că are o altă mamă. Oi fi eu cea mai rea mamă din lume și nu-l merit pe Javier, dar este fiul meu și voi nu mi-l puteți smulge, spuse Amelia înfruntând-o pe soacra ei.

– Când o să afle Santiago ce ați făcut voi... Toate comunistele sunteți niște curve, curvelor! Lăsați-ne în pace, ați făcut deja destul rău!

Amelia l-a lăsat jos pe Javier și i-a dat un ultim sărut.

– Fiule, spuse ea, te iubesc mult și orice ți s-ar spune, nu uita niciodată că eu sunt mama ta.

De-acum în brațele doñei Blanca, copilul a început să se liniștească. Femeia a intrat din nou cu un mers grăbit sub portalul casei sale.

Noi ne-am întors acasă temându-ne de ce avea să se întâmple în continuare. Cunoscându-l pe Santiago, cu siguranță că nu avea să rămână cu brațele încrucișate când mama sa îi va povesti cele întâmplate.

Don Armando a încercat să le liniștească pe Amelia și pe domnișoara Laura și le-a încredințat că nu-i va permite lui Santiago să facă ceva. Dar doña Elena era neliniștită, așa că am petrecut restul dimineții și o parte din după-amiază așteptând să se întâmple ceva. Și s-a întâmplat. Bineînțeles că s-a întâmplat. Era ora nouă și jumătate și luam cina când s-a auzit insistent soneria.

Doña Elena m-a trimis să deschid și eu m-am dus tremurând, pentru că eram sigură că era Santiago.

Am deschis ușa și, într-adevăr, el era. Santiago era crispat la față de mânie și se observa că făcea un mare efort să se stăpânească. Îl însoțea tatăl său.

– Anunță că suntem aici, îmi spuse el fără altă introducere.

Am intrat în sufragerie și, bâlbâindu-mă, l-am anunțat pe don Santiago. Don Armando ne-a spus să nu ne mișcăm de la locurile noastre, că va sta el

de vorbă cu Santiago. Am rămas foarte liniștiți, fără să vorbim, temându-ne pentru ce s-ar putea întâmpla.

– Bună seara, Santiago, don Manuel... Cu ce vă pot fi de folos?

– Vreau ca odată pentru totdeauna nepoata dumneavoastră să stea departe de familia mea. N-are niciun drept să-l sperie pe fiul meu. Și vreau să știți că nu voi tolera ca mama mea să fie tratată așa cum a făcut-o azi fiica dumneavoastră Laura. Santiago cu greu își putea stăpâni furia.

– Dacă cineva mai ridică vreodată fie și numai un deget asupra soției mele sau a nepotului meu, va merge la închisoare, vă asigur că voi face tot posibilul ca așa să fie, sublinie don Manuel.

– Nu mă îndoiesc că veți reuși, dar nimeni n-a ridicat un deget asupra doñei Blanca. După cum mi-a relatat Laura, n-a făcut decât s-o îndepărteze de Amelia pentru ca ea să-și poată lua copilul în brațe. Nimeni n-a fost nerespectuos cu doña Blanca, dar ea chiar a fost, nu numai cu Amelia, ci și cu Laura, și ne-a insultat întreaga familie.

– Soția mea este o doamnă și se poartă întotdeauna ca atare, ceva ce nu se poate zice despre nepoata dumneavoastră, spuse don Manuel.

– Te rog, tată, nu-i nevoie...! spuse Santiago, deranjat de comentariul tatălui său.

– Dacă ați venit aici ca să ne insultați, e mai bine să plecați. Nu admit niciun cuvânt împotriva Ameliei. Ce a fost a fost. Iar tu, Santiago, n-ai dreptul să-i interzici să-și vadă fiul și să-l zăpăcești pe Javier spunându-i că mama lui este Águeda. Asta e o răutate, într-o zi va trebui să-i spui adevărul și crezi că Javier te va ierta? Că îl va ierta pe cel care i-a refuzat mamei sale dreptul să-l vadă?

– N-am venit să discut cu dumneavoastră hotărârile mele, ci să vă informez că nu voi permite altă scenă precum cea de azi-dimineață. Fiul meu crește, e fericit, are o familie și nu eu sunt cel care l-a lăsat fără mamă.

– Don Armando, interveni don Manuel, sunteți avertizat că voi trage toate sforile ca să vă las în cea mai neagră mizerie. Vă veți pierde slujba și pot face, de asemenea, să vi se revizuiască sentința, ca să vă întoarceți la pușcărie. La urma urmelor, toată lumea știe cum ați reușit să ieșiți de acolo, peste tot e câte un măr putred, iar cel care a făcut posibilă eliberarea dumneavoastră în schimbul favorurilor Ameliei este un măr lipsit de importanță.

– Cum îndrăzniți s-o insultați! Da, sunt liber mulțumită ei, grație banilor pe care a trebuit să-i plătească unui corupt care schimbă vieți pe bani, astfel de lepădături există printre franchiști. Dar să nu îndrăzniți să spuneți niciun cuvânt care să o insulte pe Amelia!

– Tată, nu era nevoie să spui toate astea! îl mustră Santiago pe tatăl său.

– Ah, dar el nu știe? Nu pot să cred că nu știe ceea ce a aflat tot Madridul! Întrebați-o pe nepoata dumneavoastră cu ce a plătit, în afară de bani, ca să vă scoată de la Ocaña, insistă don Manuel.

În momentul acela, Amelia a apărut în pragul ușii de la vestibul și s-a plasat între don Armando de o parte, și Santiago și tatăl lui, de cealaltă parte.

– Mă puteți insulta cât doriți. Nu vă refuz acest drept după tot ce am făcut, dar tu, Santiago, trebuie să-mi lași familia în pace. Ei nu ți-au făcut nimic. Cât despre Javier... este fiul meu și, oricât de rău ți-ar părea, nu poți schimba asta. Nu pot da timpul înapoi, dar dacă aș putea, te asigur că n-aș mai face ce-am făcut, că mă căiesc și că nu mi-o voi ierta tot restul vieții, dar nu pot schimba ceea ce am făcut.

– Amelia, te rog, du-te înăuntru, lasă-mă pe mine să rezolv asta. N-au niciun drept să te insulte, nu le voi tolera aceste insinuări.

– Nu, unchiule, eu sunt cea care nu pot permite să fii insultat și amenințat. Vă credeam altfel, don Manuel, întotdeauna v-am considerat un cavaler incapabil de o josnicie precum cea pe care tocmai ați săvârșit-o spunând ceea ce ați spus. Nu eu sunt nerușinată pentru că l-am salvat pe unchiul meu de la execuție. Prietenilor dumneavoastră franchiști nu le-a fost de-ajuns că au câștigat războiul, ci se răzbună pe cei care au luptat în tabăra republicană. Apropo, asta era și tabăra ta, Santiago, dar n-a fost niciodată a tatălui tău. Franco va fi oare mai puternic pentru că a împușcat mii de oameni care au luptat de cealaltă parte? Nu, nu va fi; va fi temut și detestat, dar asta nu-l va face mai puternic.

– Stai departe de fiul meu, spuse Santiago, privind-o furios.

– Nu, nu voi sta departe de Javier; voi încerca de mii de ori, de câte ori va fi nevoie, să-l văd, să stau câteva minute cu el, să-i amintesc că sunt mama lui, să-i spun că, în pofida a ceea ce am făcut, îl iubesc din adâncul sufletului. Și voi continua să mă rog în fiecare zi, cerându-i iertare lui Dumnezeu și cerându-i, de asemenea, ca Javier să mă ierte într-o bună zi.

– Îmi menţin tot ce am spus: nu voi permite ca vreun membru al acestei familii să se apropie de a mea. Să fie clar; în caz contrar, veţi suporta consecinţele, spuse don Manuel pe un ton grav.

Santiago s-a întors şi l-a apucat pe tatăl său de braţ, silindu-l să iasă din casă, fără să spună nici măcar adio.

Am ieşit cu toţii în vestibul. Don Armando o privea fix pe Amelia cu lacrimi în ochi.

– Dar ce-ai făcut ca să mă scoţi de la Ocaña? întrebă el, temându-se de răspuns.

– Nimic care să mă dezonoreze. Am plătit preţul pe care mi l-a pretins canalia aia de Agapito care a făcut pe intermediarul. Şi nu cel care plăteşte un preţ comite greşeala, ci cel care îl cere.

– Amelia, pentru numele lui Dumnezeu, vreau să ştiu ce ai făcut! insistă don Armando.

– Te rog, unchiule! Am făcut ceea ce îmi cerea simţul datoriei faţă de tine, căci te iubesc atât de mult. Şi nu-mi pare rău, aş face orice să salvez o viaţă. Un preţ nu e niciodată prea mare ca să-l plăteşti pentru o viaţă şi, cu atât mai puţin, pentru viaţa cuiva pe care îl iubeşti.

Don Armando era deznădăjduit. Doña Blanca l-a îmbrăţişat, încercând să-i transmită toată dragostea de care avea nevoie în momentul acela.

– Amelia a fost foarte bună cu noi, n-o face să se ruşineze, punându-i întrebări, îl rugă ea pe soţul ei. Va trebui să-i fim mereu recunoscători că mai eşti în viaţă.

– Dar nu cu orice preţ!

– Nu spune asta! Nu ştiu ce a făcut Amelia în afară de a-i fi dat bani acelui neruşinat, dar îţi jur că şi eu aş fi făcut orice mi s-ar fi cerut ca să te salvez.

Amelia a rugat familia să se strângă în salon.

– Ceea ce a sugerat Santiago... ei bine, este adevărat, nimeni nu ştia, cu excepţia Laurei, sau, cel puţin, aşa credeam eu, dar, după cum se vede, canalia care a făcut pe intermediarul, acel Agapito, a umblat cu vorba, spunând că m-am dăruit lui în schimbul comutării pedepsei tale cu moartea. Aş fi vrut ca nici tu, nici nimeni din familie să nu afle şi îţi jur, unchiule, că eu deja am uitat.

– Dumnezeule, Amelia! Doamne Dumnezeule! Cât ar fi suferit tatăl tău dacă ar fi știut așa ceva! Eu... eu nu merit să trăiesc pe seama unui sacrificiu atât de mare... niciodată nu te voi putea răsplăti...

– Te rog, unchiule, nu-mi spune asemenea lucruri! Nu-mi datorezi nimic, nimic, nu există datorii între persoane care se iubesc. Și îți repet că nu-mi pare rău pentru ce-am făcut, că nu m-a mustrat conștiința nici măcar o zi, și că, dacă simt ceva pentru acel Agapito, este o ură profundă și dorința să se molipsească de sifilis și să moară. Dar eu nu mă simt pângărită, așa că te rog să nu-mi reproșezi nimic. Știu că ți-ai fi dat viața ca să mi-o salvezi pe a mea, iar eu i-am acordat câteva minute din viața mea unui om lipsit de suflet.

În noaptea aceea, n-a putut dormi niciunul dintre noi. Am auzit-o pe Amelia vorbind cu Laura și cu Antonietta până în zori. Doña Elena s-a sculat să-i facă lui don Armando un ceai de tei, iar Jesús și Pablo vorbeau în șoaptă. Eram impresionați.

Amelia a plecat a doua zi și a mai trecut ceva timp până să se întoarcă.»

Edurne tăcu și închise ochii. Se vedea că suferă. Îmi era jenă că doña Laura o obliga să-și amintească. Nu știu de ce am făcut-o, dar i-am luat mâna și m-am înclinat în fața ei.

– Mii de mulțumiri, nu știți cât de recunoscător vă sunt pentru ajutor, fără dumneavoastră n-aș putea reconstitui viața străbunicii mele.

– Și de ce trebuie s-o reconstituiți? Dacă n-ați fi apărut în această casă, totul ar fi continuat la fel și am fi murit liniștite, fără să privim înspre trecut.

– Îmi pare rău, Edurne, chiar îmi pare rău.

– Va trebui să mai vorbesc cu dumneavoastră?

– Voi căuta să nu vă mai deranjez, vă promit.

Am vrut să-mi iau rămas-bun de la cele două bătrâne doamne, dar jupâneasa mi-a spus că au ieșit. Nu am crezut-o, dar am acceptat scuza. Nu numai că îmi plăteau un salariu, dar, fără ajutorul lor, nu aș fi putut niciodată să mă apropii de povestea Ameliei. Aveau tot dreptul să nu țină cont *de mine*.

Am ieșit din casă cu o senzație ciudată, ca o strângere de inimă. Nu știam prea bine de ce, presupun că relatarea lui Edurne mă tulburase. Acedon Manuel nu-mi era simpatic; mă deranja faptul că trebuia să recunosc că, deși de departe, eram oarecum înrudit cu el, dat fiind că era bunicul bunicului meu; până la urmă, eram totuși rude.

M-am dus la mine în apartament cu intenția de a scrie despre ceea ce aflasem în ultimele săptămâni. Era atât de mult material acumulat, încât am hotărât să transcriu înregistrările și să-mi pun ordine în note înainte de a mă pierde în ele.

Am lucrat tot restul zilei și mare parte din noapte. Voiam să mă duc cât mai curând la Roma ca să vorbesc cu Francesca Venezziani.

Înainte de a pleca, l-am sunat pe Pepe ca să văd cum mergeau lucrurile pe la ziarul digital. Mă concediaseră, dar la fel de bine puteau să li se facă milă și să mă reprimească.

– Nici gând, Guillermo, nici gând! Șeful nu vrea să mai audă de tine. Zice că ești neserios și are dreptate. Eu m-am săturat să-ți tot iau apărarea, așa că vezi-ți de viața ta, băiete!

Nu voiam să-mi fac griji, dar mama avea dreptate: când voi termina investigația despre Amelia și, odată scrisă toată povestea, poate că nu voi mai găsi de lucru. Mi-am spus că nu mai e cale de întoarcere și m-am hotărât să adopt, ca fiind a mea, fraza lui Iulius Caesar din *Comentarii asupra războiului din Galia:* „Când vom ajunge la râul acela, vom vorbi atunci despre pod". Astfel că, de acum încolo, voi începe să mă îngrijesc de mine și de viitorul meu.

10

M-am instalat la hotelul Inghilterra, chiar lângă piazza di Spagna și la un pas de casa Francescăi.

Eram sigur că mă va invita la cină și așa a fost, astfel că am cumpărat o sticlă de Chianti și am ajuns la timp.

– *Ciao, caro, come vai!* spuse ea în chip de salut.

– Aș zice că, deocamdată, destul de bine, am răspuns eu zâmbind.

I-am reproșat că nu-mi spusese că divina Carla Alessandrini făcuse incursiuni în politică.

– Eu te-am avertizat că a fost o femeie deosebită, îmi răspunse ea în chip de scuză.

– Deosebită mi se pare puțin spus. A ajutat-o să fugă din Berlin pe o tânără evreică traversând cu ea jumătate din Europa și, după toate aparențele, a avut legături cu partizanii, astfel că marea divă făcea ceva mai mult decât triluri.

– Da, da, toate astea sunt adevărate. Carla a fost o femeie extraordinară.

– Așa e, dar nu mi-ai spus nimic de implicarea ei în politică.

– Nu m-ai întrebat.

– Bine, atunci, pentru ca lucrurile să fie clare: vreau să știu tot, absolut tot despre Carla Alessandrini, mi-e indiferent dacă e vorba de politică sau de grădinărit, tot înseamnă tot.

– Nu știu dacă pot să-ți povestesc totul deodată.

– Ah, nu? Și de ce? am întrebat-o eu supărat.

– Pentru că profesorul Soler mi-a spus că trebuie să cercetezi pas cu pas, că trebuie să găsești un fir conducător și să-l urmezi și să afli totul într-o anumită ordine. Nu știu care este ordinea investigației tale, dar să nu te îndoiești că, de fiecare dată când va apărea Carla, vei putea recurge la mine.

– Asta chiar că-i una bună! M-am cam săturat să tot fiu manevrat ca o marionetă.

Francesca ridică din umeri, lăsând să se înțeleagă clar că aceea nu era treaba ei.

– Ce vrei să știi?

– Vreau să știu ce făcea marea Carla în septembrie 1940, când străbunica mea s-a prezentat să o vadă la Roma și vreau să-mi spui dacă ceea ce știi despre epoca aceea ai mai povestit cuiva, pentru că în cartea despre Alessandrini nu spui niciun cuvânt.

– Și de ce ar fi trebuit să relatez fapte care n-aveau nicio legătură cu arta ei?

– Ești biografa ei.

– Sunt ceva mai mult decât atât, sunt păstrătoarea amintirii ei. Bun, atunci îți voi mărturisi un secret: scriu acum o nouă carte despre Carla, dar îmi va lua mai mult timp, nu știu prea multe despre ce a făcut în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Începem?

«Amelia a sosit la Milano pe 5 septembrie 1940. Vittorio Leonardi, soțul Carlei, s-a dus să o aștepte la gară.

– Ce bucurie să te avem aici! Carla dorește să te vadă numaidecât, trebuie să ne povestești ce s-a întâmplat cu Rahel...

La intrarea în gară îi aștepta șoferul cu o mașină Fiat ultimul model.

Carla era bucuroasă să o aibă pe Amelia lângă ea. De când primise telegrama anunțându-i sosirea, s-a ocupat să redecoreze una dintre încăperile reședinței sale, gândindu-se la gusturile Ameliei.

În vreme ce subreta desfăcea bagajele, cele două femei nu s-au oprit din povestit.

Amelia i-a spus că relațiile ei cu Albert nu treceau printr-o perioadă bună și Carla a sfătuit-o ca, dacă nu-l iubește, să-l părăsească.

– Este un om bun la suflet, nu merită să sufere, nici măcar pentru tine, *cara*. Seamănă cu Vittorio, doar că soțul meu este fericit așa, dar Albert dorește să aibă toată dragostea ta și, dacă nu i-o poți da, lasă-i măcar ocazia s-o găsească la altcineva.

– Ai dreptate, dar chiar dacă nu mă crezi, eu îl iubesc, în felul meu, dar îl iubesc.

– Ți-am mai spus și la Berlin: nu înseamnă că îl iubești, ai nevoie de el, este un refugiu sigur. Dar tu n-ai nevoie să te refugiezi lângă niciun bărbat ca să te simți în siguranță, ne ai pe mine și pe Vittorio, știi că te iubim ca pe o fiică. Și acum, spune-mi, cum de te-ai hotărât să vii?

Carla era prea inteligentă ca să creadă că Amelia era acolo doar ca să o vadă. Diva era o femeie pătimașă și sinceră și nu suporta răspunsurile în doi peri. Amelia și-a descărcat inima în fața ei.

– După ce am ajutat-o pe Rahel să fugă de la Berlin, unchiul lui Albert, care lucrează la Amiralitate, mi-a propus să lucrez pentru el. Am acceptat. M-am întors la Berlin și, prin Max, am putut să aflu că există grupuri de opozanți față de politica lui Hitler, împrăștiați prin toată Germania; unele sunt grupări creștine, altele sunt socialiste, anarhiste, dar nu sunt coordonate între ele, fiecare funcționează în felul ei, ceea ce le scade din forță. Dar este încurajator să se știe că există opozanți față de Hitler, chiar dacă sunt puțini și, pentru britanici, asta constituie o informație fundamentală.

– Churchill este un om extraordinar. Am vorbit cu el cu un anumit prilej: critica pe față politica conciliatoristă. Îl va înfrânge pe Hitler, n-am nici cea mai mică îndoială. Dacă el conduce războiul, va câștiga.

– În acest război este în joc viitorul întregii Europe. Și sper că, dacă îl învinge pe Hitler, puterile europene ne vor salva de Franco.

– Sărăcuța de tine, cât ești de naivă! Fii serioasă, Amelia, Franco nu-i deranjează, îl preferă față de guvernul Frontului Popular. Nu-i vor pe ruși la ei acasă, nu vor permite ca Spania să fie o bază a Uniunii Sovietice.

– Nici eu nu doream așa ceva, ci o democrație ca în Anglia.

– Să dea Dumnezeu! Înțeleg că a suporta regimul lui Franco trebuie să fie la fel cum îl suportăm noi pe Duce.

– Englezii spun că ai legături cu partizanii…

– Asta spun? Poate, și ce dacă!

– Ei cred că ești antifascistă și că îi vei ajuta pe cei care luptă împotriva fascismului în Italia și a lui Hitler în Europa.

– Nu-i chiar atât de simplu. Îmi iubesc țara, n-aș trăi nicăieri în altă parte, aici este casa mea și, când plec într-o călătorie, mă gândesc deja la întoarcere. N-aș trăda niciodată Italia, dar Ducele... Nu-l suport! Este un înfumurat care știe cum să înflăcăreze masele. Îmi este rușine că ne reprezintă, ne-a atras în război într-o manieră rușinoasă. Așa că îmi voi ajuta țara să se elibereze de el și... știu că n-o să-ți placă, dar am simpatii pentru comuniști, chiar dacă asta înseamnă să-mi atrag neplăceri; dacă ei ar guverna, ce s-ar întâmpla cu mine?! Dar nu asta e important acum, ci să isprăvim cu Ducele și să scoatem Italia din acest război.

– Pot să știu cum ai ajuns să ai legături cu partizanii?

– Oamenii mă cunosc, au încredere în mine. Au luat legătura cu mine ca să-mi ceară unele favoruri... nimic important, deocamdată. În sfârșit, o să-ți spun că bătrânul meu profesor de canto este comunist. Îi datorez mult de fapt, tot ceea ce sunt. Ți-l voi prezenta. Îl cheamă Mateo, Mateo Marchetti, și este o legendă printre cântăreții de operă. M-a rugat de curând să ascund un important partizan, era agentul de legătură cu oamenii din afară și poliția îl încolțise. L-am ascuns acasă la mine și am reușit să-l duc în Elveția. Am făcut cam ce ai făcut tu cu Rahel. Și ție ce ți-a cerut unchiul lui Albert?

– Vrea să știe ce are de gând să facă Ducele, până unde se va implica în acest război. Mi-a cerut să vin; știe că tu te miști în sfere înalte și vrea ca eu să trag cu urechea. Poate că aflu ceva relevant.

– Așa că ai devenit o mică spioană, spuse Carla râzând.

– Nu spune asta! Nu, nu mă simt spioană, până acum, singurul lucru pe care l-am făcut a fost să ascult și să observ ce se întâmplă în jurul meu. Nici măcar nu știu dacă ceea ce fac are vreo importanță.

– Bine, voi organiza un dineu și voi invita câțiva dintre acei țtabi pe care îi detest atât de mult. Sper ca vreunul dintre ei să-ți spună ceva care să merite osteneala, pentru că te asigur că îmi repugnă numai și gândul de a-i avea la mine în casă.

Carla a organizat o petrecere la care au asistat mulți dintre prietenii ei și un număr important dintre dușmanii săi. Niciunul nu era în stare să reziste

la chemarea Carlei Alessandrini, mai ales atunci când, ca de data aceea, era vorba despre o petrecere în casa ei.

La Milano, diva locuia într-un *palazzo* cu trei nivele, decorat cu tot rafinamentul. În noaptea aceea, casa era luminată doar cu lumânări și Carla dăduse dispoziție ca singura băutură să fie șampania.

Vittorio Leonardi nu reușea să înțeleagă motivul unei asemenea risipe din partea soției sale, dar nu a protestat atunci când Carla i-a spus apăsat că ea nu putea da o petrecere dacă nu era la cel mai înalt nivel.

Îmbrăcată într-o rochie roșie de mătase și dantelă, diva și-a primit invitații, împreună cu Vittorio și Amelia.

– Trebuie să stai lângă mine, pentru că așa îmi va fi mai ușor să te prezint tuturor invitaților.

Între cele peste două sute de persoane invitate, Carla i-a indicat Ameliei un cuplu pe care l-a primit fără niciun entuziasm.

– Sunt prieteni ai lui Galeazzo Ciano, ginerele Ducelui. Dacă le vei fi simpatică, îți vor deschide ușile celui mai intim anturaj al lui Mussolini.

Amelia și-a pus în evidență tot farmecul pentru ca Guido Gallotti și soția sa Cecilia să o remarce.

Guido era diplomat și unul dintre consilierii lui Ciano, ministrul de Externe. Împlinise deja patruzeci de ani, în schimb, soția sa avea probabil vârsta Ameliei.

Cecilia era fiica unui înstărit negustor de textile, cu relații bune, un fervent susținător al Ducelui, la umbra căruia începea să facă afaceri profitabile, printre care aceea de a o fi căsătorit pe fiica sa cu diplomatul acela atât de apropiat de familia lui Mussolini însuși; o căsătorie care convenise ambelor părți. Guido Gallotti îi oferea statut social Ceciliei și familiei ei, iar aceasta, un cont bancar consistent, care le permitea să-și satisfacă toate capriciile.

– Cunosc Spania, am fost înainte de războiul civil. Aveți noroc cu Franco. Este un mare om de stat, ca și Ducele nostru, îi spuse Guido Gallotti.

Amelia a tresărit. Nu suporta să audă pe nimeni care își arăta admirația pentru Franco, dar Carla a ciupit-o de braț și Amelia a schițat un zâmbet.

– Îmi doresc foarte mult ca Guido să mă ducă în Spania, mi-a promis-o. Soțul meu s-a îndrăgostit de țara dumneavoastră, adăugă Cecilia.

– Mă bucur că v-a plăcut și bineînțeles că ar trebui s-o duceți pe soția dumneavoastră, sunt sigură că îi va plăcea la fel de mult, răspunse Amelia.

Carla a plecat să primească alți invitați și Amelia s-a ocupat să-i întrețină pe cei doi, povestindu-le cum este Madridul după război, căutând să evite orice referire politică. Vittorio s-a apropiat de ei.

– Fata asta ne este foarte dragă, spuse Vittorio făcându-i cu ochiul Ameliei.

Cecilia părea impresionată de prietenia Ameliei cu Alessandrini. Nu erau multe persoanele care se puteau lăuda că fac parte din cercul intim al divei. Carla avea o întreagă legiune de admiratori risipiți prin toată lumea, dar era foarte exigentă când era vorba să-și aleagă prietenii. În plus, nu era niciun secret ce părere avea despre regimul lui Mussolini și că nu se priva de îndrăzneala de a-l critica pe însuși Ducele. De aceea, soții Gallotti au fost surprinși, nu numai de invitația Carlei, ci și pentru că în noaptea aceea diva invitase câteva persoane al căror angajament cu fascismul era absolut.

– Trebuie să ne vizitați la Roma. Veți fi bine-venită în casa noastră. Veți rămâne multă vreme la Milano? întrebă Cecilia.

– Încă nu știu, bineînțeles că nu voi pleca înainte de premiera operei *Tristan și Isolda*. Pentru nimic în lume n-aș renunța s-o ascult pe Carla în rolul Isoldei la Opera Scala.

– Minunat! Eu sunt din Milano, tatăl meu are o fabrică aproape de oraș. Astfel că venim adesea să-i vedem pe părinții mei. De altfel, avem prevăzut să asistăm la spectacol, nici eu nu vreau să pierdem ocazia de a o vedea pe marea Carla. Nu-i așa, dragul meu?

Guido a ascuns sub un zâmbet uimirea pe care i-a produs-o afirmația soției sale. Ceciliei nu-i plăcea opera, de fapt nu înțelegea nimic din *belcanto*, dar dorea să fie în preajma unor persoane precum Carla.

– Va fi o plăcere să vă revedem și, firește, sperăm să fiți oaspetele nostru la Roma.

Mai târziu, Amelia le-a povestit Carlei și lui Vittorio că reușise ca soții Gallotti să o invite în capitală.

– Doar n-ai acceptat?!

– Mă rog, nu m-am angajat la nimic.

– Nici nu trebuie s-o faci încă. Lasă-i să insiste. Ei știu că Ducele nu-mi inspiră simpatie și, cu toate că Cecilia e cam prostuță, Guido este viclean ca un vulpoi.

– Așa impresie proastă ai despre Cecilia?

– Este o parvenită. Mă rog, amândoi sunt, dar se completează: Guido aduce relații sociale, iar ea, bani. Sunt făcuți unul pentru celălalt.

– Nu crezi că sunt îndrăgostiți?

– Ba da, sigur că sunt. Guido iubește cu patimă banii Ceciliei, care îi permit să-i cheltuiască slobod cu grupul de prieteni care îl înconjoară pe Galeazzo Ciano, iar ea iubește poziția lui Guido. N-ai de ce să te temi din partea Ceciliei, dar de el, da. Să nu uiți asta.

– Pe deasupra, este un afemeiat necruțător, interveni Vittorio, și nu mi-a plăcut deloc cum se uita la tine. Nici Carla, nici eu nu vrem să devii un trofeu de vânătoare pentru cei doi soți.

– Un trofeu de vânătoare! Ce exagerat ești, Vittorio, eu sunt o nimeni, spuse Amelia râzând.

– Ești prietena Carlei, astfel că Cecilia se poate lăuda că are ca prietenă pe cineva foarte apropiat de marea divă. Cât despre el, sunt sigur că nu s-ar da în lături să te adauge pe lista femeilor frumoase cărora le-a făcut curte.

– Voi avea mare grijă, vă promit.

Premiera operei *Tristan și Isolda* era prevăzută pentru mijlocul lunii octombrie. Carla lua parte în fiecare zi la repetiții, în afară de faptul că petrecea două sau trei ore cântând acasă sub îndrumarea maestrului ei Mateo Marchetti.

În ceea ce o privea, Amelia, sfătuită de Carla și Vittorio, a acceptat mai multe invitații din partea câtorva prieteni ai cuplului. A fost interesată în special de bătrânul Marchetti, dat fiind că părea să fie mai mult decât un simplu militant comunist.

La început, bărbatul se arăta distant și neîncrezător, dar Carla insista pe lângă el că Amelia e demnă de încredere și, treptat, a încetat să i se mai împotrivească.

Uneori, rămânea la cină după ce termina lecțiile cu diva. Vorbeau mai ales despre politică și rareori se întâmpla ca Marchetti să nu-i ceară Carlei vreo favoare pentru vreunul dintre tovarășii săi.

Amelia era de obicei tăcută, pentru că vorbea prost italiana și se simțea nesigură când era nevoită să poarte o conversație la un oarecare nivel intelectual; dar Carla și Vittorio insistau să ia parte fără sfială la discuții.

Într-o seară, pe când luau cina, Carla l-a surprins pe bătrânul său maestru vorbind cu Amelia despre zilele pe care le petrecuse la Moscova.

Profesorul s-a arătat foarte interesat să cunoască opinia tinerei femei în privința realizărilor revoluției și cu greu a putut să se stăpânească atunci când a auzit-o pe Amelia descriind viața din Rusia lui Stalin.

– Dumneata nu înțelegi nimic, îi spuse Marchetti, ești foarte tânără și cu siguranță nu ți-ai dat seama ce a însemnat revoluția. Lumea nu va mai fi aceeași. Zici că sunt probleme? Cum să nu fie! Că lucrurile nu funcționează încă așa cum vrea Stalin? Nu mă mir. În Rusia au rămas încă mulți contrarevoluționari care nu sunt dispuși să-și piardă privilegiile. Dumneata îi acuzi pe Stalin că îi persecută pe toți cei care nu sunt de partea revoluției. Firește! Ce altceva ar trebui să facă? Uniunea Sovietică a devenit farul către care ne îndreptăm cu toții privirile, știind că dă naștere unei lumi noi, unui om nou. Contrarevoluționarii trebuie să fie lichidați, pentru că reprezintă un pericol pentru lumea pe care vrem să o creăm.

Amelia îi combătea discursul înflăcărat, povestind mici întâmplări zilnice din timpul șederii ei la Moscova; dar profesorul Marchetti se arăta de neclintit în opiniile sale și o acuza că îi lipsește pasiunea unei adevărate revoluționare.

– Revoluția nu este democrație? îl întrebă Amelia.

– Dar ce legătură are revoluția cu democrația burgheză?! Bineînțeles că nu! Stalin știe ce face, trebuie să conducă aproape un continent, să convingă milioane de oameni că, înainte de orice, sunt comuniști, că nu contează unde s-au născut, că sunt cu toții egali, că nu există alte principii decât cele pe care le indică partidul.

– Am cunoscut mulți comuniști și ceea ce mă uimește este că au transformat comunismul într-o dogmă, și partidul, în biserica acestuia, replică Amelia.

În pofida disputelor continue, cei doi au sfârșit prin a se împăca și, la solicitările Carlei, Marchetti a început să vorbească în fața Ameliei cu încredere, astfel că aceasta a reușit să afle cum se organiza în clandestinitate Partidul Comunist, care erau relațiile acestuia cu socialiștii și cu alte grupări

oponente Ducelui și, mai ales, cum se trimiteau uneori de la Moscova instrucțiuni care erau primite în Elveția.

Semnarea Pactului Tripartit, parafat de către Germania, Japonia și Italia la 27 septembrie, a însemnat încă un pas pe calea către războiul total.

Repetițiile se desfășuraseră fără incidente până pe 2 octombrie, când Carla s-a trezit cu febră și a trebuit să suspende orele cu profesorul Marchetti.

Carla era furioasă pe ea însăși că devenise victima a ceea ce la început părea o gripă obișnuită care pricinuia afonie. Medicul i-a recomandat repaus ca să-și grăbească vindecarea, dar diva era o bolnavă rebelă care, în ciuda protestelor lui Vittorio să se îmbrace gros, își petrecea cea mai mare parte a zilei umblând prin casă de colo până colo înfășurată în capoate subțiri de mătase. În ziua de 8 octombrie, Carla a rămas fără voce. O puternică afonie pusese stăpânire pe gâtul ei, ceea ce însemna o serioasă amenințare pentru premiera operei *Tristan și Isolda*, prevăzută pentru ziua de 20.

Marchetti l-a sfătuit pe Vittorio să cheme un bătrân medic otorinolaringolog, deja pensionat, doctorul Bianchi. Singura problemă era că acesta locuia la Roma.

Vittorio a luat legătura cu el și a insistat să vină la Milano să se ocupe de Carla, dar soția medicului s-a arătat de neclintit.

– Soțul meu este pensionar, are artroză și nu-i voi permite să călătorească pentru nimeni. Cel mult, o poate primi pe doamna Alessandrini aici, la noi acasă.

Atât de mult a insistat Marchetti asupra priceperii doctorului Bianchi, încât, până la urmă, a convins-o pe Carla să meargă la Roma.

Diva de-abia putea vorbi și avea febră în continuare, dar, în cele din urmă, a acceptat să meargă la Roma, temându-se că, altminteri, va trebui să amâne premiera operei *Tristan și Isolda*.

În dimineața zilei de 10 octombrie au plecat cu mașina spre Roma. Amelia o însoțea pe Carla pe bancheta din spate, în vreme ce Vittorio conducea, iar profesorul Marchetti stătea lângă el.

Călătoria a fost epuizantă pentru bolnavă și, când au ajuns la Roma, îi crescuse și mai mult febra.

Amelia a fost uimită de minunatul duplex pe care îl avea Carla lângă piazza di Spagna. Apartamentul era spațios și se bucura de cele mai frumoase privelişti ale orașului.

Două subrete se ocupau să țină casa în ordine tot timpul anului și, când au ajuns, era totul pregătit să-i primească.

Amelia și Marchetti au fost instalați fiecare în respectivele camere de oaspeți. Profesorul nu și-a pierdut timpul să-și desfacă bagajele, ci i-a telefonat doctorului Bianchi, insistând să o viziteze numaidecât pe bolnavă.

– Dar e nouă seara! protestă de la celălalt capăt al firului soția lui Bianchi.

– De parcă ar fi patru dimineața! Carla Alessandrini a călătorit ca să fie examinată de soțul dumneavoastră și călătoria i-a agravat starea. Are febră foarte mare, dacă se întâmplă ceva, veți fi răspunzătoare.

Peste o oră, doctorul Bianchi o examina pe bolnavă.

– Are o infecție serioasă a coardelor vocale. Are nevoie de medicamente și de repaus absolut, n-are voie nici să vorbească.

– Dar va putea cânta în ziua de 20? întrebă Marchetti temându-se de răspuns.

– Nu cred, este în stare foarte gravă.

– Am venit ca s-o vindecați! protestă maestrul de canto.

– Asta e și dorința mea, dar nu fac minuni, răspunse doctorul Bianchi.

– Ba faceți, cu siguranță! Îmi amintesc că în 1920 ați reușit să vindecați doar în trei zile o afonie cumplită de care suferea Fabia Girolami.

– Doamna Alessandrini nu are o simplă gripă însoțită de afonie, ci o puternică infecție în gât, în faringe, pe coardele vocale și asta necesită timp pentru vindecare. Vă voi prescrie o rețetă cu medicamentele pe care trebuie să le ia, dar mă îngrijorează febra; dacă în două ore nu îi scade, va trebui s-o duceți la un spital. A fost o imprudență s-o aduceți de la Milano.

– Dar a fost din vina dumneavoastră! strigă Marchetti. Dacă ați fi venit la Milano, starea ei nu s-ar fi agravat.

Doctorul Bianchi a acceptat să rămână două ore lângă bolnavă, dar s-a menținut de neclintit: dacă febra nu scade, va trebui să fie spitalizată.

La douăsprezece noaptea, Carla părea să cadă într-un delir. Febra crescuse și Vittorio nu a șovăit să o transporte la spital, unde au ajuns însoțiți de doctorul Bianchi.

Acesta le-a expus colegilor din spital opinia sa clinică și, știind că era pe mâini bune, și-a luat la revedere, promițând să o viziteze a doua zi.

Nici Vittorio, nici Amelia și nici Marchetti nu s-au mișcat din salonul Carlei, care părea că se zbate între viață și moarte. Până târziu în dimineața următoare, medicii nu au reușit să-i scadă febra.

Doctorul Bianchi s-a ținut de făgăduiala de a o vizita pe Carla în fiecare zi.

Pentru Vittorio, era evident că soției sale îi va lua ceva timp până va fi în stare să cânte, așa că a anulat toate angajamentele contractate pentru următoarele două luni.

– Și vom vedea atunci ce se întâmplă, spuse el mâhnit.

Profesorul Marchetti nu a vrut să se întoarcă la Milano. Se simțea răspunzător pentru Carla, era părintele ei muzical, și i-a cerut lui Vittorio să-i permită să rămână la Roma. Amelia, desigur, nu a șovăit nicio clipă să decidă că locul ei era lângă prietena sa și că nu se va mișca din spital.

Știrea despre starea de sănătate a Carlei a fost publicată în toate ziarele. Diva nu putea inaugura stagiunea Operei Scala și, pe deasupra, anulase multe alte angajamente, astfel că presa a fost foarte atentă la boala ei. În fiecare zi, Vittorio îi informa pe jurnaliști în legătură cu evoluția Carlei, în vreme ce sute de buchete de flori trimise de prieteni și admiratori se îngrămădeau prin tot spitalul.

În ziua de 18 octombrie, Cecilia Gallotti s-a prezentat la spital insistând să o vadă pe Amelia. La data aceea, Carla era încă internată, dar în afara oricărui pericol. Când o asistentă medicală speriată a intrat să spună că doamna Gallotti amenință că nu va pleca din spital până nu o va vedea pe domnișoara Garayoa, Carla mai întâi s-a supărat, dar apoi s-a gândit mai bine.

– Fetițo, du-te s-o vezi, altfel femeia aia e în stare să se instaleze pe culoar, spuse ea cu un glas slăbit.

– Pentru numele lui Dumnezeu, nu vorbi! o imploră Amelia. Ți s-a spus să nu vorbești. De-abia ai un firicel de glas! Și de altfel, nu vreau s-o văd nici pe Cecilia, nici pe altcineva; acum, singurul lucru important este să te faci bine.

Carla a insistat. Suferea de fiecare dată când rostea un cuvânt, dar a reușit să o convingă pe Amelia.

– Dacă mă obligi să insist, o să-mi fie și mai rău.

Amelia a coborât prost dispusă în holul spitalului unde o aștepta Cecilia.

– Dragă Amelia! Mă bucur să vă revăd! Presupun că ați primit florile pe care i le-am trimis Carlei. Eu și Guido suntem foarte mâhniți de cele întâmplate. Eram atât de nerăbdători s-o vedem în rolul Isoldei! Dar își va reveni. cu siguranță că își va reveni. Și dumneavoastră, draga mea, ați putut vedea ceva din Roma? Am venit să vă invit la un dineu la mine acasă. Va veni un grup de prieteni, persoane de mare încredere, și aș vrea atât de mult să vă avem printre noi...

Cecilia vorbea fără oprire și părea entuziasmată să poată conta pe Amelia ca invitată.

– Am fi încântați să ne putem bucura și de prezența Carlei și a soțului ei. dar ținând cont de starea în care se află biata de ea, nici nu poate fi vorba de așa ceva. Mai are mult de stat aici? Să sperăm că nu și că se va reface curând. Dar veți veni? Vă rog, Amelia, spuneți-mi că veți veni!

În momentul acela, a sosit Vittorio care fusese să stea de vorbă cu medicii și s-a apropiat să le salute pe cele două femei.

– Cu cine e Carla? întrebă el îngrijorat.

– Profesorul Marchetti a rămas în salon, răspunse Amelia. Dar urc chiar acum la ea.

– Dragă Vittorio, o întrerupse Cecilia, am venit să mă interesez de soția dumneavoastră, știți cât de mult o prețuim. Ne pare atât de rău că nu va fi ea cea care va deschide stagiunea... Dar Amelia îmi spune că e mult mai bine și asta e o veste nemaipomenită. Am venit special s-o invit pe Amelia să ia parte mâine la un dineu la mine acasă. O cină selectă, cu prieteni foarte distinși. Credeți că vă veți putea lipsi de ea câteva ore? Voi trimite o mașină s-o ia. Vă convine?

Amelia a încercat să protesteze fără succes, iar Vittorio, plictisit de flecăreala Ceciliei, dornic ca ea să plece cât mai curând, a scăpat de ea fiind de acord cu tot ce spunea aceasta.

– Bine, bine... Amelia să meargă la dumneavoastră acasă... va fi o distracție pentru ea... din partea mea, n-am nimic împotrivă.

Carla a fost de aceeași părere când i-au spus care a fost motivul vizitei Ceciliei.

– Trebuie să te duci, îi spuse ea cu un glas abia șoptit, nu uita pentru ce te afli aici.

– N-am nimic mai important de făcut decât să fiu lângă tine, răspunse Amelia cu sinceritate.

– Știu, știu, dar trebuie să te duci.

La ora prevăzută, o mașină a soților Gallotti a trecut să o ia pe Amelia ca să o ducă la vila pe care o aveau pe Via Appia Antica, o luxoasă reședință, protejată de un zid de privirile indiscrete.

Soții Gallotti adunaseră cincisprezece persoane în jurul mesei. Amelia a observat că majordomul era cel care părea că se ocupă de toate detaliile și că Cecilia se purta fără nicio grijă, lăsându-l pe acesta să se desfășoare.

După cum i s-au prezentat ceilalți invitați, și-a dat seama că acolo era strânsă crema diplomației Ducelui.

Cecilia a prezentat-o pe Amelia ca și cum ar fi fost vorba despre un trofeu.

– Permiteți-mi să v-o prezint pe domnișoara Garayoa, prietena apropiată a Carlei Alessandrini, care stă la ea acasă, nu-i așa, draga mea? Din fericire, Amelia ne aduce vești bune despre starea de sănătate a Carlei.

Amelia strângea din dinți, supărată că Cecilia se folosea de Carla și cu greu și-a stăpânit dorința de a pleca și a o lăsa baltă pe amfitrioană.

În primele momente, conversația s-a axat pe chestiuni banale și doar pe la mijlocul dineului, Guido, răspunzând întrebărilor unuia dintre prietenii săi, a făcut o dezvăluire care i-a atras atenția Ameliei.

– Ducele i-a spus ginerelui său, dragul nostru Galeazzo, că se gândește să-i dea Greciei o lecție nemaipomenită. Dar, domnilor, vă cer discreție. Ducele nostru vrea să-l uimească pe Hitler.

– Dar asta îl va înfuria pe Führer! răspunse un bărbat cu părul cărunt și destul de înaintat în vârstă.

– Fără îndoială, conte Filiberto, fără îndoială, dar Ducele știe ce face. Vrea să-i dea de înțeles Führerului că suntem aliații săi, dar că avem și noi propriile interese.

– Și ce părere are Galeazzo? întrebă femeia care stătea lângă contele Filiberto.

– Păi, ce credeți? Firește, sprijină decizia Ducelui. Galeazzo este sigur că Grecia nu va găsi mare ajutor. Bineînțeles că nu se poate bizui nici pe Turcia, nici pe Iugoslavia; cât despre bulgari, regele lor sprijină Axa, răspunse Guido Gallotti.

– Dar englezii? Credeți că englezii vor sta cu brațele încrucișate? întrebă alt comesean, un diplomat de vârstă mijlocie care răspundea la numele de Enrico.

– Atunci când se va afla, va fi prea târziu; pe deasupra, au destulă bătaie de cap să apere Londra de atacurile Luftwaffe, răspunse Guido.

– Dar este în continuare o putere navală... șopti contele Filiberto.

– Dar Grecia este foarte departe de coastele ei. Nu, prieteni, nu trebuie să vă temeți de nimic. Ducele știe ce face. Guido se arăta euforic și categoric.

Amelia nu îndrăznea să scoată un cuvânt. Înțelegea italiana mai mult decât credeau amfitrionii ei și invitații, dar ea căuta să le lase impresia că de-abia pricepea, pentru că asta îi făcea să vorbească mai liniștiți.

– Și ce părere au conducătorii armatei despre această aventură? întrebă o altă invitată, o femeie în toată firea, cu brațele pline de brățări și mâinile încărcate de inele.

– Romana, ești întotdeauna atât de perspicace! comentă Enrico.

– Nu mă îndoiesc de clarviziunea Ducelui, răspunse Romana cu o urmă de ironie în glas, dar armata este cea care trebuie să spună dacă suntem sau nu în stare să ne confruntăm cu grecii; bătăliile sunt făcute ca să fie câștigate, dacă nu, mai bine stai acasă.

– Haideți! Vă voi spune cum stau lucrurile, dar insist să păstrați confidențialitatea. Avem agenți în Grecia care au cumpărat voințe; da, dragi prieteni, niște bani care au ajuns în mâinile potrivite și asta va ajuta să se producă o reacție în favoarea Italiei, adăugă Guido cu o grimasă de complicitate.

– Banii pot cumpăra unele voințe, dar nu pe toate. Îi cunosc bine pe greci, știți că ne-am petrecut verile mulți ani în Grecia și mă îndoiesc că ne vor primi cu urale și aplauze. O vor face cei care au primit mită, dar nu și ceilalți. Grecii sunt foarte patrioți, replică femeia.

– *Confidență pentru confidență*, și eu vă pot spune ceva. Cel care a vorbit era un bărbat care până în momentul acela rămăsese, în mod prudent, tăcut și care răspundea la numele de Lorenzo.

– Aha! Și ce anume știi ce nu mi-ai spus nici măcar mie? întrebă o femeie cu înfățișare impunătoare, agitându-și coama de păr negru și ațintindu-și ochii de culoarea cărbunelui asupra bărbatului care tocmai vorbise și care s-a dovedit a fi soțul ei.

– Nu știam că... în sfârșit, credeam că hotărârea Ducelui este un secret de stat, îi declară acel Lorenzo soției sale.

– Bine, atunci spune-ne... insistă soția lui.

– Din câte știu, în Statul Major al Armatei există o anumită reticență față de această operațiune, spuse Lorenzo.

– De ce? se interesă Romana.

– Printre alte motive, pentru că rapoartele ambasadorului nostru la Atena nu sunt atât de optimiste precum cele ale dragului nostru Galeazzo și se crede că va fi nevoie de o forță de atac foarte importantă, răspunse Lorenzo.

– Și pentru când e prevăzută operațiunea? vru să știe Enrico.

– Este o chestiune de zile, dezvălui Guido.

– Ceea ce nu reușesc să pricep este de ce nu-i spune Ducele lui Hitler, insistă contele Filiberto.

– S-a săturat; da, s-a săturat ca Führerul să facă politica faptului împlinit. Suntem aliații săi, dar nu se bazează niciodată pe noi când vine vremea să acționeze, aflăm numai când vrea el. Ducele îi va răspunde cu aceeași monedă. De altfel, Hitler nu va avea încotro decât să ne sprijine. Dar liniștiți-vă, conte; din câte știu, Ducele îi va scrie lui Hitler anunțându-i atacul, dar când va ajunge scrisoarea la Berlin, noi vom fi deja în Grecia.

– Să ne ajute Dumnezeu! șopti Romana.

Amelia a ajuns după miezul nopții acasă la Carla, în apropiere de piazza di Spagna. Tremurând, nu știa ce să facă. Era conștientă de importanța acelei informații. Dar cum să o lase pe Carla în aceste împrejurări?

La prima oră, s-a prezentat la spital să o vadă pe Carla. Vittorio și-a frecat ochii înroșiți când a văzut-o.

– Ce bine că ai venit atât de devreme; dacă îmi iei locul, mă voi duce acasă să dorm puțin și să mă schimb de haine, îi spuse el în chip de salut.

Când a plecat Vittorio, Amelia s-a apropiat de patul Carlei.

– Îmi pare rău, dar trebuie să plec imediat la Madrid.

Carla a întredeschis ochii și i-a pironit asupra Ameliei. I-a întins mâna și Amelia i-a luat-o într-ale sale și i-a strâns-o.

– Te vei întoarce? întrebă bolnava cu un glas stins.

– Da, cel puțin asta am de gând.

– Ce s-a întâmplat?

– Azi-noapte am auzit acasă la Guido și Cecilia că Ducele este adeptul unei operațiuni împotriva Greciei.

– Omul ăla e nebun... murmură Carla.

– Mă ierți?

– Ce-ar trebui să iert? Cu cât pleci mai degrabă, cu atât mai repede te vei putea întoarce, o încurajă Carla, silindu-se să zâmbească.

Amelia a avut noroc, pentru că peste două zile era un zbor spre Madrid. Când a ajuns, s-a îndreptat numaidecât către adresa pe care i-o dăduse comandantul Murray, o casă situată aproape de bulevardul La Castellana, aceeași la care își trimitea scrisorile.

Amelia s-a întrebat cine o fi locuind de fapt în casa aceea. Spre uimirea ei, i-a deschis poarta o femeie în vârstă, cu un ușor accent pe care nu a putut să-l identifice.

– Doamna Rodríguez? o întrebă Amelia pe femeia aceea care o privea în tăcere.

– Eu sunt, dar dumneavoastră cine sunteți?

– Amelia Garayoa.

– Poftiți, intrați, nu stați în ușă.

Femeia a invitat-o să intre și i-a cerut să o urmeze până într-un salon spațios prin ale cărui ferestre mari se zărea strada. Încăperea era mobilată sobru: o canapea, două fotolii cu rezemătoare de cap, un șemineu și măsuțe joase pe care se observau fotografii în rame de argint.

– Doriți un ceai? întrebă doamna Rodríguez.

– Nu vreau să vă deranjez.

– Nu vă faceți griji, îl voi pregăti într-o clipă.

Femeia a dispărut și s-a întors după câteva minute cu o tavă cu ceaiul și o farfurie cu *plum cake*.

– Gustați, e făcut de mine.

– Cred că dumneavoastră mă puteți pune în legătură cu un prieten... cu domnul Finley, spuse Amelia coborând glasul.

– Desigur, când doriți să-l vedeți?

– Dacă s-ar putea, chiar astăzi...

– Este atât de urgent?

– Da.

– Bine, atunci voi face tot ce pot. Dacă doriți, puteți să mă așteptați aici.

– Aici? Mă gândisem să merg la mine acasă...

– Dacă este atât de urgent, cu siguranță că domnul Finley va veni să vă vadă numaidecât și nu e bine să vă deplasați dintr-o parte într-alta. La Madrid sunt mulți ochi care văd ceea ce nici măcar nu bănuim. Îi voi spune subretei mele să se ocupe de dumneavoastră cât voi lipsi și nu va dura mult. E mai bine așa.

Doamna Rodríguez a agitat clopoțelul de argint și, după puțin timp, a apărut o subretă într-o uniformă impecabilă.

– Luisita, voi ieși un moment. Ocupă-te de doamna, nu voi zăbovi mult.

Subreta încuviință, așteptând ca Amelia să-i dea vreo indicație, dar ea a asigurat-o că nu avea nevoie de nimic și că va aștepta revenirea stăpânei casei.

Așteptarea i s-a părut eternă. Doamna Rodríguez a întârziat o oră până să se întoarcă și a găsit-o pe Amelia îngrijorată.

– Fiți liniștită, domnul Finley va veni să vă viziteze.

– Aici?

– Da, aici. Este cel mai discret loc. În această casă nu sunt ochi străini. E mai bine așa. Vreți să mai beți un ceai sau altceva?

– Nu, nu... poate... mă rog, nu...

– Ce doriți să mă întrebați? Părea că doamna Rodríguez îi putea citi gândurile Ameliei.

– E doar o curiozitate, sunteți de aici?

– Spanioloaică? Nu, nu sunt, dar trăiesc la Madrid de peste patruzeci de ani. Soțul meu era spaniol, dar eu sunt englezoaică. Unele persoane de-abia observă un ușor accent când vorbesc.

– Dar este aproape imperceptibil și, dacă mi-ați fi spus că sunteți madrilenă, v-aș fi crezut cu ochii închiși.

– De fapt, *este ca și cum aș fi*. Patruzeci de ani într-o țară te fac să o simți ca fiind a ta. Am fost plecată doar în timpul războiului civil. Soțul meu s-a încăpățânat să ne întoarcem la Londra și, din nefericire, când ne-am întors a murit.

– Și dumneavoastră colaborați cu...

– Da, un vechi prieten de familie mi-a cerut dacă îi pot ajuta permițând ca la domiciliul meu să sosească anumite scrisori pe care ar trebui să i le predau domnului Finley. Am acceptat fără șovăire. Știu că ce se întâmplă acum este mai important decât credem. În plus, sunt o admiratoare înflăcărată a lui Churchill.

Ceva mai târziu, subreta l-a anunțat pe domnul Finley.

– Poftiți, intrați, domnule Finley, vreau să vă prezint unei prietene, domnișoara Garayoa.

– Sunt comandantul Jim Finley, este o surpriză să vă cunosc.

– Bine, vă las să vorbiți, spuse doamna Rodríguez, ieșind din salon.

Când au rămas singuri, Amelía nu a pierdut nicio secundă și i-a povestit lui Finley tot ce auzise în casa soților Gallotti.

Când și-a terminat relatarea, Jim Finley i-a pus nenumărate întrebări ca să fie sigur că a înțeles la justa dimensiune informația Ameliei.

– Ce trebuie să fac acum? vru ea să știe.

– Să vă întoarceți la Roma. Ați făcut bine venind aici. Informația este foarte importantă și trebuie să încercați s-o completați cât mai curând, răspunse Finley.

– Voi încerca, dar nu știu dacă voi avea atât de mult noroc să pot auzi altă confidență precum cea pe care v-am transmis-o.

– Cultivați-vă prietenia cu doamna Gallotti, cu siguranță că i-ar plăcea să se laude în fața dumneavoastră că știe ce se întâmplă.

– Nu știu dacă Guido Gallotti i-o fi spunând Ceciliei amănunte din activitatea lui.

– Trebuie să încercați. Dar acum mergeți să vă vedeți familia, este cea mai bună acoperire pentru a vă justifica voiajul la Madrid. Cu siguranță că italienii nu sunt atât de nevrotici precum germanii, dar e mai bine să evitați surprizele. Sigur că nu veți putea rămâne mai mult decât timpul absolut

necesar ca să vă asigurați acoperirea. Trebuie să vă întoarceți la Roma cât mai curând.

– Data viitoare când voi avea o informație urgentă, ce trebuie să fac?

– Am numărul de telefon al unui prieten de la Roma, dar trebuie să-l folosiți numai în cazul în care vă este imposibil să veniți la Madrid și să luați legătura direct cu mine.

– Cine este acest prieten?

– Un artist care adoră Roma. Este pictor, sculptor... face din toate câte puțin.

– Italian?

– Elvețian.

– Elvețian?

– Da, fratele lui face parte din Garda Elvețiană. Familia s-a instalat la Roma cu mai mulți ani în urmă. El este artistul familiei.

– Și lucrează pentru Amiralitate?

– Este un om deosebit, care are principii... și pe care, de altfel, îl plătim bine. Dar insist că trebuie să stabiliți legătura cu el numai dacă situația este extraordinară; altfel, e mai bine să veniți în Spania.

Amelia a urmat întocmai instrucțiunile și, spre marele ei regret, a rămas doar o săptămână cu familia. După cum spusese Finley, era acoperirea ei.

Când s-a întors la Roma, Carla era încă la spital, dar în ultimele ore părea că starea ei de sănătate se ameliorase.

Vittorio s-a arătat foarte bucuros când a văzut-o pe Amelia intrând în salon. Carlei îi lipseau îngrijirile prietenei sale; să o aibă aproape îi înveselea inima.

Mateo Marchetti a părut că se bucură și el de întoarcerea Ameliei.

– De două zile n-am mai stat de vorbă cu nimeni, spuse el zâmbind în chip de salut.

Carla le-a cerut celor doi bărbați să plece să se odihnească și să o lase cu prietena ei. Era nerăbdătoare să afle ce se întâmplase.

– Mi-au cerut să strâng relațiile cu soții Gallotti. Britanicii cred că o acțiune a Italiei împotriva Greciei ar prelungi încă și mai mult războiul.

– Va trebui să împiedicăm acest lucru, șopti Carla.

– Crezi că dacă o sun pe Cecilia va bănui ceva?

– Nu cred, va fi încântată că ai făcut-o. Spune-i că vrei s-o inviți la dejun ca răspuns la invitația ei la dineu. Cu siguranță că o să-ți povestească tot ce vrei.

– În cazul în care știe ceva...

– Cu siguranță că știe, nu cunosc niciun bărbat în toată firea care să nu se împăuneze în fața unei femei mai tinere.

– Dar Cecilia este soția lui, răspunse Amelia râzând.

– Da, cea care îl întreține, astfel că îi convine să facă pe importantul în fața ei.

Urmând sfatul Carlei, Amelia a invitat-o la masă pe Cecilia Gallotti. Femeia a acceptat încântată.

Amelia a ales un restaurant foarte popular de pe colina Aventino numit Checchino dal 1887, prin geamurile căruia se strecurau ultimele raze ale soarelui de toamnă.

După ce s-a interesat de sănătatea Carlei Alessandrini, cele două femei au vorbit despre subiecte lipsite de importanță. Amelia nu știa cum să îndrepte cursul conversației ca să o facă pe Cecilia să-i scape vreo confidență cu tentă politică; dar a fost chiar italianca însăși cea care a abordat subiectul.

– Nu știți cât de mult mă bucur că m-ați invitat la dejun tocmai azi. Guido stă blocat de două zile în minister, se pregătește... mă rog, dumneavoastră pot să v-o spun, de fapt Guido a povestit-o acasă. Vom invada Grecia. În plus, nu mai e un secret, e multă lume implicată în această chestiune.

– Și credeți că Italia e pregătită pentru această acțiune? Faptul de a ataca Grecia înseamnă să intrați din plin în război.

– Da, va fi simplu ca bună ziua. După cum l-am auzit pe Guido spunând, vor ataca din Epir... da, cred că Epir se numește regiunea de unde vom ataca. Și avem forțe suficiente ca s-o facem; închipuiți-vă că pentru a face așa ceva sunt necesare cel puțin douăzeci de divizii, dar grecii sunt atât de înapoiați, încât nu va fi nevoie de mai mult de șase divizii.

– Ce mult vă pricepeți la strategia militară!

– Să nu credeți asta, nu știu nimic despre război, nici nu mă interesează, dar, tot auzind, rămâi cu câte ceva. Zilele trecute, Guido discuta cu contele

Filiberto pe tema diviziilor și soțul meu a spus că Statul Major crede că nu-i nevoie de mai mult de cele șase divizii care sunt în Albania sub comanda generalului Visconti Prasca[1]. Vă asigur că este un general foarte capabil.

– Și ce va spune Hitler?

– Ducele este genial. I-a trimis o scrisoare ca să-l informeze, dar cum Hitler este la Paris, n-o va primi decât la întoarcerea sa. Nu va putea să-i reproșeze lui Mussolini că nu l-a informat, dar, în același timp, Ducele a luat decizia cea mai nimerită pentru Italia și fără permisiunea Führerului. Veți vedea cum peste câteva săptămâni vom pune mâna pe Grecia. I-am spus lui Guido că, de îndată ce Grecia va fi ocupată, trebuie să facem o călătorie acolo. Întotdeauna am fost foarte curioasă să vizitez Partenonul, dar dumneavoastră?

– Bineînțeles, aș fi încântată.

– Atunci, o vom face! Vom merge împreună în Grecia! Toți prietenii lui Guido sunt atât de vârstnici... Îmi place să am lângă mine pe cineva de vârsta mea. Dar veți putea s-o părăsiți pe Carla?

– Sper să-și revină definitiv. V-am spus deja că în ultimele zile starea ei s-a ameliorat mult; dacă va continua așa, medicul o va externa curând. Sunt încredințată că așa va fi.

– Și n-ar putea veni cu noi? I-ar prinde bine o călătorie după cât a suferit, de ce nu-i propuneți?

– Bună idee, o voi face, dar va depinde de ce îi vor permite medicii, e foarte slăbită...

La sfârșitul prânzului, Amelia s-a îndreptat spre casa Carlei. Acolo a scris cifrat tot ce îi relatase Cecilia. Comandantul Murray trebuia să afle cât mai curând că Ducele plănuia să invadeze Grecia prin Epir. Când a terminat de scris mesajul, nu a ezitat să se îndrepte către cartierul Trastevere; acolo a căutat piazza di San Cosimato, unde Jim Finley îi indicase că locuiește elvețianul al cărui frate făcea parte din garda papei.

Studioul artistic al lui Rudolf Webel ocupa parterul unei clădiri care părea pe punctul de a se prăbuși. Ușa era întredeschisă și Amelia a

[1] Sebastiano Visconti Prasca (1883–1961), general italian, a condus ofensiva inițială a războiului greco-italian (1940–1941), dar a fost înlocuit din postul de comandă de generalul Ubaldo Soddu după doar două săptămâni din cauza incompetenței sale. (n.tr.)

împins-o. A dat peste un bărbat de vârstă mijlocie, înalt, cu ochi albaștri, cu o barbă la fel de blondă ca și părul, absorbit în studierea unei femei cu trupul înfășurat într-o pânză de culoarea purpurei.

– Vrei să stai liniștită, Renata? Așa nu pot să lucrez, mormăi bărbatul.

– *Caro,* ai o vizită! îi semnală Renata, trăgând cât mai mult de pânză.

– Atunci să plece, pentru că acum sunt ocupat, răspunse elvețianul, fără măcar să se uite la intrusă.

– Scuzați-mă, domnule Webel, dar aș putea vorbi cu dumneavoastră? îl rugă Amelia.

– Nu, nu puteți. Luați-o din loc pe unde ați venit. Nu vedeți că lucrez?

– Îmi pare rău că vă deranjez, dar insist să vă vorbesc. M-a trimis un prieten al dumneavoastră de la Madrid.

– De la Madrid? N-am prieteni acolo sau poate că am, dar acum tot ce-mi doresc este s-o luați din loc. Veniți în altă zi.

– Dacă nu vă deranjează, voi aștepta aici până terminați, răspunse Amelia, cu încăpățânare.

Rudolf Webel se întoarse furios ca să o privească. Niciodată nu îngăduise să i se opună cineva câtuși de puțin. A fost uimit să dea peste o tânără femeie care îl înfrunta, hotărâtă să nu cedeze.

– Nu, nu sunteți bine-venită, cum vreți să vă mai spun?

– N-am pretenția să-mi urați bun venit, ci doar să mă ascultați.

– Dar de ce n-o asculți? țipă Renata.

– Pentru că vorbesc doar când vreau eu și cu cine vreau eu!

– Nu cred, domnule Webel, sunt sigură că până și dumneavoastră trebuie să vorbiți câteodată cu cine nu doriți. Și nu mă faceți să insist mai mult. Trebuie să vă spun ceva urgent. Vă asigur că, dacă ar fi fost după mine, nu v-aș fi ales niciodată ca interlocutor.

– Mi-ați tăiat inspirația! țipă el.

Amelia a dat din umeri, în vreme ce modelul se ridica în picioare înfășurată în pânza purpurie.

– Vorbește cu *signorina* și lasă-mă să mă odihnesc puțin. Și în plus, mi-e frig. Poate că ar trebui să faci vara sculpturile de nuduri.

– Dar tu crezi că un artist trebuie să se adapteze la pretențiile unui model? Dacă ți-e frig, suporți, de asta te plătesc!

– Tu mă plătești? Dar pastele pe care le-am mâncat azi le-a adus mama. Dacă ar fi după tine, am muri de foame.

Renata a ieșit din încăpere și i-a lăsat singuri. Webel continua să nu-i dea atenție Ameliei, studiind blocul de marmură pe care îl prefăcea în trupul palid al modelului.

– Mă ascultați sau nu? insistă Amelia.

– Ce doriți?

– Jim Finley mi-a spus să vin să vă văd dacă n-am altă opțiune și, din nefericire, n-am.

– Finley ăla e un încurcă-lume.

– Spuneți-i-o lui. Ce mă miră e că are încredere în dumneavoastră.

– Și nici n-are, să zicem că n-are prea multe opțiuni în acest oraș, așa că va trebui să se descurce cu mine. Și acum, spuneți-mi ce doriți.

– Trebuie să duceți chiar azi o scrisoare în Elveția.

– Azi nu pot, răspunse el sfidător.

– Domnule Webel, pe mine nu mă impresionează absolut deloc atitudinea dumneavoastră, așa că încetați să mai jucați rolul de artist și faceți ce vă cer. Ăsta nu-i un joc și dumneavoastră o știți.

Pe Webel l-a surprins tonul energic al Ameliei. A privit-o fix în ochi și ceea ce a văzut a fost o femeie tânără, într-adevăr, dar cu o privire în care se citea cât de multe trăise.

– În regulă, o să duc scrisoarea la Berna. O aveți la dumneavoastră?

Amelia i-a înmânat-o, dar Webel nici măcar nu s-a uitat la ea. A vârât-o în buzunarul de la pantaloni.

– Unde să vă caut dacă e vreun răspuns?

– O să vă caut eu pe dumneavoastră. Dacă vă convine, voi trece pe aici peste câteva zile.

– Nu-mi place să vină persoane care să-și bage nasul prin casă.

– N-am nici cea mai mică dorință să-mi bag nasul pe undeva și, cu atât mai puțin, dacă are vreo legătură cu dumneavoastră. Și acum, vă repet să nu mai pierdeți timpul, această scrisoare trebuie să ajungă cât mai urgent la destinație.

Webel i-a întors spatele, pierzându-se în celălalt capăt al încăperii. Amelia a ieșit, închizând ușa și întrebându-se cum putea Finley să aibă încredere într-un om ca acela.

În zorii zilei de 28 octombrie, ambasadorul italian la Atena s-a prezentat la reședința președintelui Consiliului de Miniștri, Metaxas[1], ca să înmâneze o notificare oficială cerând să autorizeze intrarea trupelor italiene pe teritoriul elen. Răspunsul prim-ministrului grec a fost categoric: Nu.

Dar generalul Metaxas a făcut ceva mai mult decât să răspundă „nu" cererii italienilor: a solicitat și ajutorul Marii Britanii. Între timp, Divizia Iulia a trecut frontiera dintre Albania și Grecia. Planul Statului Major italian consta în a trimite, în afară de forțele sale prin munții Pindului înspre regiunea Tesalia, și alte divizii care se îndreptau direct către Ioannina pentru ca, de acolo, să controleze Epirul; celelalte trupe și-au început marșul spre Macedonia.

Mussolini era euforic. În sfârșit, putea să se prezinte în fața Führerului și să se laude cu inițiativa luată.

Dar Ducele nu prevăzuse că grecii aveau să lupte eroic ca să apere independența patriei lor. Șeful Statului Major grec, generalul Alexandros Papagos[2], concentrase în Macedonia grosul trupelor sale și a făcut ca unitățile italiene să se retragă. Cu toate că forțele italiene înaintau în Epir, Papagos a reușit să încercuiască faimoasa Divizie Iulia, decimând-o.

La începutul lui noiembrie, ajutorul britanic s-a materializat prin atacarea și distrugerea unei părți din flota italiană ancorată în portul Tarento.

Royal Navy[3] a dat ordin de decolare de pe portavionul *Illustrious* câtorva biplane, cele numite Fairey Swordfish[4], care au dobândit un mare succes prin distrugerea unei bune părți din navele Marinei italiene.

[1] Ioannis Metaxas (1871–1941), general și om politic grec, care a instaurat o dictatură fascistă în Grecia între anii 1936–1941, când a deținut mai multe funcții politice, printre care și pe cea de președinte al Consiliului de Miniștri. (n.tr.)

[2] Mareșal grec (1883–1955), comandant al armatei grecești în războiul italo-grec (n.tr.)

[3] Marina Militară Regală (în engleză în original) (n.tr.)

[4] Avioane torpiloare-bombardiere biplane produse de compania aviatică Fairey cu numele de Swordfish (n.tr.)

La mijlocul lui noiembrie, era deja evident că Ducele putea pierde războiul împotriva Greciei.

Carla Alessandrini își continua recuperarea, dar, de-acum, în casa ei de la Roma. Amelia era lângă ea, cultivând în același timp prietenia cu soții Gallotti. Cecilia devenise un nesecat izvor de informații, iar Guido părea bucuros de prietenia soției sale cu spanioloaica, pe care o considera o franchistă convinsă. De fapt, așa presupunea el, pentru că Amelia evita mereu să vorbească despre politică, prefera să-i facă să creadă că nu o interesa prea mult.

Într-o dimineață, pe neașteptate, Albert James s-a prezentat în casa Carlei de la Roma. Amelia a fost foarte bucuroasă când l-a văzut. Carla, generoasă cum era, a insistat să-l primească drept oaspete. Albert a rezistat cât a putut, dorea să fie singur cu Amelia, dar a înțeles curând că pentru Carla era important să o aibă aproape pe Amelia, pe care o iubea ca pe o fiică.

Atunci când în sfârșit au putut fi singuri, Albert i-a mărturisit că era acolo ca s-o ducă înapoi la Londra.

– Acum nu pot pleca, se scuză Amelia, nu numai din pricina misiunii mele, ci și din pricina Carlei.

– Cred că unchiul meu Paul are probabil alte planuri. Nu mi le-a dezvăluit, dar m-a trimis la comandantul Murray să iau o scrisoare pentru tine.

– Și ai venit pentru asta?

– Nu, am venit să te văd, să fiu cu tine, pentru că te iubesc. Nimic mai mult. Dar trebuie să-ți mărturisesc că mă bucur că ți se dă ordin să te întorci la Londra, deși, cunoscându-l pe unchiul Paul și pe Murray, presupun că nu te vor lăsa multă vreme să stai liniștită.

Amelia l-a prezentat pe Albert soților Gallotti, care s-au arătat entuziasmați să-l cunoască pe celebrul jurnalist, în ciuda faptului că Guido citise unele dintre articolele sale și cunoștea criticile acestuia la adresa lui Hitler, precum și a lui Mussolini. Chiar și așa, cuplul părea bucuros că se poate etala cu un jurnalist american. Guido i-a aranjat chiar și un interviu cu ministrul de Externe și ginere al lui Mussolini, Galeazzo Ciano.

Amelia nu a putut nesocoti ordinele primite în scrisoarea de la comandantul Murray. Trebuia să se întoarcă la Londra oricât de greu i-ar fi fost să se despartă de Carla.

– De ce nu renunți la tot și nu vii să locuiești cu noi? îi propuse aceasta.

– Mă vei adopta? răspunse Amelia râzând.

– Măcar de-ar fi așa! Nu m-ar deranja, nici pe Vittorio. Ești fiica pe care am fi vrut s-o avem. Hai, gândește-te, poți face multe lucruri lângă mine și să fii la fel de utilă prietenilor tăi de la Londra trăind la Roma. Cât despre Albert... nu ți-aș propune să rămâi dacă aș ști că ești îndrăgostită de el, dar nu ești, ții la el, într-adevăr, dar nu cum l-ai iubit pe Pierre.

Amelia a simțit o împunsătură de durere. Da, îl iubise pe Pierre și îl iubise atât de mult, încât știa că nu va mai putea să iubească niciodată la fel niciun alt bărbat, dar Pierre îi distrusese inocența, călcase în picioare dragostea pe care i-o purtase și îi lăsase o cicatrice atât de profundă în inimă, încât o va durea tot restul vieții ei.

– Voi face tot posibilul să mă întorc. Cum spui tu, pot fi utilă și din Italia.

– Sunt sigură că ai fost deja, răspunse Carla.»

– Sfârșitul poveștii.

Francesca a căscat. Părea obosită. Eu nu o întrerupsesem nicio clipă, lăsând-o să se desfășoare.

– Bine, Guillermo, acum trebuie să-ți cauți în continuare drumul în viață.

– Asta-i tot?

– Cel puțin deocamdată. Din câte știu, trebuie să-i reconstitui trecutul Ameliei Garayoa pas cu pas, fără să sari peste ceva. Bine, așadar, ți-am povestit ce a făcut străbunica ta la sfârșitul anului 1940 în Italia. Te asigur că n-am nici cea mai vagă idee de ce anume s-a întâmplat în continuare. Firește, îți pot relata ce a făcut Carla care, la urma urmelor, este cea care mă interesează pe mine.

– Amelia s-a mai întors la Roma?

– A plecat în decembrie 1940. Dacă mergi mai departe, e posibil să te revăd. Dar pentru ca investigația să aibă un sens, nu poți face salturi peste anumite perioade.

– Profesorul Soler te-a instruit foarte bine, am concluzionat eu.

– Tot ce mi-a cerut a fost să te ajut cât pot de mult, dar să nu-ți spun nimic care să te determine să faci salturi peste cronologie, pentru că este important să fii în stare să relatezi unul câte unul toate lucrurile pe care le-a făcut Amelia Garayoa.

– Dar ar fi mai ușor ca tu să-mi povestești tot ce știi despre ea, iar eu, după aceea, mă voi ocupa să montez piesele acestui puzzle.

– Ei bine, nu o voi face, așa că...

Așa că și-a luat rămas-bun de la mine, deși amândoi știam că ne vom revedea. M-am întors la Londra fără să trec prin Spania. Preferam să încerc să avansez cu investigația. În plus, primisem un telefon de la lady Victoria care mă anunța că este dispusă să vorbească din nou cu mine și, ținând cont de faptul că prioritatea ei era golful, nu puteam să refuz gestul ei de bunăvoință.

11

De această dată, lady Victoria m-a invitat să iau masa de prânz la ea acasă, spunându-mi că așa vom dispune de mai mult timp ca să stăm de vorbă.

Când am revăzut-o, m-am gândit din nou că e o femeie impresionantă. Părea sinceră când se interesa de investigația mea. I-am povestit până la punctul în care mă lăsase Francesca.

– Așadar, ați rămas în decembrie 1940... șopti ea pe când își revizuia caietul.

– Da, cred că Amelia s-a întors la Londra cu Albert James.

– Da, așa a fost și după aceea au plecat în Statele Unite.

– În Statele Unite? Dar de ce? am întrebat eu iritat. Mă deranja vânzoleala străbunicii mele dintr-un loc într-altul. Mi se părea istovitor să-i calc pe urme prin aproape toată lumea.

– Pentru că lordul James i-a cerut o favoare nepotului său și acesta a insistat că i-o va face numai dacă îl însoțea și Amelia. Este totul aici, în acest caiet, spuse lady Victoria arătând coperta.

– Pot să-l văd?

– De fapt, este o parte din jurnalul lui lady Eugenie, mama lui Albert. Mulțumită ei avem informații despre cele întâmplate. Nu știu dacă ți-am spus, dar Eugenie scria în fiecare zi în aceste caiete. Era modul ei de a spune tot ce avea pe suflet. Albert nu înceta să o supere prin refuzul său de a rupe legătura cu Amelia ca să se însoare cu lady Mary Brian. Ești pregătit?

Am încuviințat. Știam că cel mai bun lucru pe care îl puteam face era să ascult fără să o întrerup până când va obosi să mai vorbească.

«Winston Churchill se străduia să obțină colaborarea Statelor Unite. Știa că Marea Britanie nu putea câștiga războiul fără ajutorul lor și încerca să-l convingă prin toate mijloacele pe președintele Roosevelt să le acorde sprijinul. Regatul Unit era în faliment și avea nevoie urgentă de bani ca să facă față costisitoarelor cheltuieli de război.

Lordul James se gândise că, deoarece fratele său Ernest era un prosper om de afaceri în Statele Unite, cumnata sa Eugenie aduna în salonul ei elita societății newyorkeze, iar Albert era un jurnalist influent, putea deci să utilizeze întreaga familie ca să convingă personalitățile de la Washington că ajutorul lor era absolut necesar pentru a-l învinge pe Hitler.

Ernest și Eugenie au acceptat cu entuziasm să devină ambasadori extraordinari ai patriei lor, astfel că Albert s-a angajat să țină o serie de conferințe pe întreg teritoriul Statelor Unite ca să vorbească despre pericolul pe care îl reprezenta Hitler, dar a insistat că Amelia trebuia să-l însoțească.

Auziți ce scria Eugenie în jurnalul său:

Albert sosește mâine. Cumnatul meu Paul l-a convins. Slavă Domnului! Chiar și Ernest, atât de înțelegător mereu cu fiul nostru, era furios din cauza refuzului acestuia de a se implica în ceea ce se întâmplă. Bineînțeles că ne face să plătim un preț destul de mare: vine cu acea Amelia care a devenit pentru mine un coșmar. Cum o voi prezenta prietenilor noștri? Nu pot să spun că este logodnica lui Albert, deoarece e o femeie măritată. Nu vreau să o prezint nici ca pe o prietenă de familie. Nu știm nimic despre ea și, în ceea ce mă privește, sunt de părere că e doar o aventurieră, chiar dacă Paul i-a spus lui Ernest că Amelia a făcut unele lucruri utile. Nu știu ce anume, dar cu siguranță că nu sunt atât de importante cum l-a făcut Paul să creadă pe Ernest. Orice ar fi făcut fata asta, nu o scutește să fie o terchea-berchea. Albert zice că Amelia e de familie bună, dar ce fel de familie este aceea care îi permite unei fiice să-și abandoneze soțul și fiul?

Nu va fi ușor să suport bârfele despre Albert din cauza încăpățânării lui de neclintit de a o instala pe Amelia în apartamentul său de la New York, așa cum a făcut și la Londra. Fiul meu trăind în concubinaj cu spanioloaica aia... ce-o să mai vorbească lumea!

Dacă nu ar fi fiul meu, nu l-aș mai primi niciodată. S-a prezentat acasă cu Amelia și asta după ce tatăl lui insistase că au de vorbit între patru ochi.

Dar Albert este atât de încăpățânat! Dejunul mi s-a părut insuportabil. Fata aceea nu înceta să mă privească, iar Albert era atent numai la ea. Cel mai rău a fost când Ernest s-a retras singur cu Albert și a trebuit să stau aproape o oră cu stricata aia. Am întrebat-o dacă îl citise pe Shakespeare și mi-a spus că nu. Mi-am închipuit eu. Nici preferințele ei muzicale nu sunt extraordinare, dar, după cum se pare, e capabilă să interpreteze la pian câteva piese de Mozart, Chopin și Liszt. Nu știu ce vede fiul meu la femeia aceea. E exasperant.

Ernest mi-a spus că Albert a avut mare succes la Washington. Au venit să-l asculte câțiva prieteni ai președintelui Roosevelt, precum și câțiva oameni din echipa acestuia. Cred că au fost îngrijorați de ceea ce l-au auzit spunând. Pare de necrezut că americanilor le vine greu să înțeleagă că Hitler este un pericol și pentru ei. Dacă nu ar fi Winston Churchill, Hitler ar deveni stăpânul lumii, fapt pe care nu vor să-l înțeleagă aici, dar Ernest m-a asigurat că Roosevelt se arată foarte receptiv la tot ce spune Churchill.

Ce rușine! Doamna Smith a venit să mă vadă. Vrăjitoarea aia voia doar să-mi spună ceea ce știu deja, și anume că prezența Ameliei este scandaloasă și că Albert ar trebui să fie mai respectuos cu familiile bune și să nu se prezinte peste tot cu ea.

I-am spus doamnei Smith că ar trebui poate să-și facă griji pentru ce face fiica ei Mary Jo, pentru că la dineul de la soții Vanderbilt nu a încetat să flirteze cu fiul cel mare al soților Miller. Știu că nu mă va ierta pentru comentariu, dar nu mi-a trecut altceva prin cap pentru a o înfrunta. Nu pot permite să vină în casa mea și să-l critice pe fiul meu.

Dacă Ernest nu mi-ar fi spus, nu aș fi crezut niciodată. Albert i-a cerut Ameliei ca și ea să țină conferințe despre ceea ce se întâmplă în Europa. După cum se pare, sălile se umplu ca să fie auzită, dar știu bine că sunt pline ca să o vadă pe ea, ca să se știe ce fel de femeie este cea care l-a făcut pe Albert să-și piardă capul.

Ernest zice că înalta societate din San Francisco a fost cucerită de Amelia și că este primită în toate casele importante. Se pare că Amelia ține conferințe în cluburile feminine, pentru că Albert crede că noi, soțiile, suntem în stare să-i convingem de orice pe soții noștri.

Peste două zile, se vor întoarce la New York. Ernest vrea să organizez un mare dineu ca să-i invit pe toți cunoscuții noștri și vrea ca Albert să rostească un discurs.

Dineul a fost un succes, dar sunt epuizată. A venit toată lumea; cred că, în afară de Roosevelt, i-am avut ca invitați pe toți cei care sunt cineva la Casa Albă.

Albert a fost sublim. În ce fel a relatat cine este caporalul acela austriac, Adolf Hitler! Pe doamne le-a speriat, iar domnilor le-a dat de gândit. Ernest zice că Roosevelt are nevoie să i se dea câteva mici ghionturi ca să se arate mai dispus să ajute Anglia. De fapt, a început deja să o facă. Pentru unii dintre prietenii noștri, războiul este o ocazie bună să facă afaceri, întrucât, firește, ajutorul care i se acordă Angliei va trebui plătit într-un fel sau altul. Americanii sunt foarte pragmatici, dar mă bucur că fiul meu le-a dat argumente ca să înțeleagă ce se întâmplă în Europa.

Albert le vorbește ca și cum ar fi unul dintre ei și adevărul e că acest fiu al meu este mai mult american decât irlandez, deși tot sângele lui vine din Irlanda. Spune chiar că îl înțelege pe Roosevelt, pentru că un conducător trebuie să evite războiul dacă nu este inevitabil.

Ceea ce nu mă așteptam cu acest prilej a fost faptul că i-a cerut Ameliei să vorbească, iar ea, care nu are pic de rușine, nu a ezitat să se adreseze invitaților noștri. După părerea mea, a fost cam nelalocul ei când a povestit istoria acelei prietene a ei, Yla, fiica asociatului tatălui ei, care a trebuit să fugă din Berlin, sau a acelei Rahel. Se pare că Amelia are numai prietene evreice. Nu e vorba că aș avea ceva împotriva evreilor, mulți dintre cei mai buni prieteni ai noștri sunt evrei, dar, așa cum relatează Amelia lucrurile, pare că ce e mai rău la Hitler e faptul că nu-i plac evreii. Spanioloaica simplifică mult.

A trebuit să retez mai multe comentarii despre Amelia și Albert, pentru că lumea se încăpățânează să întrebe dacă sunt ceva mai mult decât buni prieteni, de parcă nu ar fi evident că ea este amanta fiului meu. Toată această situație este foarte dezagreabilă, dar Albert refuză să audă chiar și un singur cuvânt de rău despre Amelia.

Ce rușine: Albert s-a încăierat cu fiul cel mare al soților Miller și, pe deasupra, la ei acasă. Familia Miller organizase un dineu de rămas-bun pentru Albert, care se întoarce la Londra peste câteva zile. Totul decurgea perfect până când Bob, fiul cel mare al familiei, a insistat ca Amelia să danseze cu el. Tânărul era puțin cam cherchelit, dar Amelia s-a comportat ca o mironosiță, refuzând să danseze. Bob nu a acceptat să fie refuzat, a apucat-o de braț și a insistat să danseze cu el. Amelia a devenit isterică, cerând să-i dea drumul și Albert i-a sărit în ajutor, trăgându-i un pumn lui Bob. Fiul

meu s-a făcut de râs, iar pe noi toți ne-a făcut de rușine. Petrecerea nu se putea încheia mai prost de atât. Domnul Miller și Ernest au trebuit să intervină ca să oprească încăierarea, iar noi a trebuit să plecăm în murmurele invitaților. Amelia era palidă, dar nu cred că i-a părut absolut deloc rău pentru cele întâmplate. Acum ne vor critica toți și, ce e mai prost, toată povestea va ajunge până la Londra. Prietenii noștri sunt foarte generoși acceptând ca Albert să se prezinte acasă la ei cu Amelia, dar, după acest incident, cu siguranță că nu vor mai fi invitați.

I-am cerut fiului meu să vină să mă vadă și azi a venit să-și ia rămas-bun. Bine că a avut tactul să nu o aducă pe Amelia. Deși Ernest îmi ceruse să nu mă cert cu Albert, niciunul din noi nu s-a putut abține. L-am rugat să termine odată cu această situație, că nu poate pretinde respect față de o femeie care nu se respectă pe ea însăși. Fiul meu mi-a spus că nu mă va ierta niciodată că spun așa ceva despre Amelia care, după părerea lui, este femeia cea mai integră și mai curajoasă pe care a cunoscut-o.

Nu știu ce i-a dat de îl ține așa din scurt, dar e de nerecunoscut, nu-l interesează decât ea.

Fiul meu mi-a spus că, dacă nu accept relația lui cu Amelia, va înceta să ne mai viziteze. Ce e mai rău e că a fost sincer când mi-a spus-o. Femeia asta ne va distruge pe toți. O face deja cu Albert și acum vrea să ne distrugă toată familia.

Albert a plecat fără să-mi dea un sărut, este pentru prima dată în toată viața lui când nu mă sărută de rămas-bun. Mâine se întorc la Londra.

Albert și Amelia s-au întors la Londra la începutul lunii martie 1941. Călătoria lor a fost un succes sau așa a crezut lordul Paul James. În înaltele sfere politice și economice de la Washington părea că multe dintre ideile expuse de Albert au pătruns adânc.

Cei doi s-au instalat din nou în apartamentul lui Albert, știind că în orice moment Amelia putea fi trimisă într-o nouă misiune în afara granițelor Angliei. Albert s-a confruntat cu unchiul său Paul cerându-i să înceteze să o mai utilizeze pe Amelia, dar acesta considera că se achitase de datoria față de nepotul său, permițându-i Ameliei să-l însoțească în Statele Unite.

Comandantul Murray nu a întârziat să-i ceară Ameliei să se întoarcă în Germania.

– Mi-ați spus că prietenul dumneavoastră Max von Schumann a fost mutat în Polonia, îi aminti el.

– Da, așa este.

– Nu ne-ar prinde rău să știm ce se întâmplă acolo. Avem câteva rapoarte, dar am vrea să le completăm.

– Aveți oameni în Polonia? vru să știe Amelia.

– Asta, draga mea, nu vă privește. Ce trebuie să faceți este să luați legătura cu von Schumann și să încercați să vă duceți să-l vizitați acolo unde este detașat în Polonia.

– Cu ce pretext?

– Asta depinde de dumneavoastră. V-am învățat în timpul antrenamentului că agenții de teren sunt cei care își concep acoperirile, cu greu o putem face dintr-un birou de la Londra. Spuneți-mi de ce aveți nevoie și vă voi pune la dispoziție tot, dar dumneavoastră sunteți cea care știți cum să vă apropiați de von Schumann. Am aflat că baronul este foarte atras de dumneavoastră.

Amelia a încremenit. Insinuarea comandantului Murray era jignitoare.

– Cum îndrăzniți...? În tonul Ameliei se simțea indignarea.

– Nu este în intenția mea să vă jignesc. Am pentru dumneavoastră cel mai mare respect și considerație, dar nu uitați că sunteți o agentă cu o misiune și când vă pregăteam ca să îndepliniți această muncă, v-am spus, ca și celorlalți colegi ai dumneavoastră, că va trebui să mințiți, chiar să ucideți, dacă este nevoie, că vă veți vedea silită să faceți lucruri care v-ar repugna în condiții normale, dar care în război sunt necesare. Așa că nu vă simțiți jignită, nu suntem într-un salon de ceai, ci în birourile Amiralității. Dacă nu faceți față acestei munci, spuneți-mi, dar nu-mi jucați scena femeii ofensate. Sigur că sunteți o doamnă respectabilă, dar și agentă și, ca atare, va trebui să faceți ceea ce nu v-ați închipuit niciodată că ați putea ajunge să faceți. În orice caz, eu nu v-am ordonat nimic concret, v-am amintit doar ceea ce este evident: baronul se simte atras de dumneavoastră și asta poate fi un atu pentru munca dumneavoastră; așa că va trebui să decideți singură cum să faceți față operațiunii.

Pentru câteva secunde, au rămas tăcuți, privindu-se în față, măsurându-se unul pe celălalt. Comandantul Murray era un gentleman, dar și un soldat dedicat unei meserii, cea a spionajului, unde nu există norme și nici limite. Nu avusese intenția să o jignească, din primul moment simțise pentru ea o simpatie secretă, dar o trata cu aceeași asprime ca pe restul oamenilor săi. Erau în război și nu era loc de vreun convenționalism social.

– Voi merge la Berlin și voi face tot posibilul să-l întâlnesc în Polonia pe baronul von Schumann, spuse, în cele din urmă, Amelia.

– Poate că va trebui să nu vă dezlipiți de el pentru o vreme, ne interesează să avem o sursă atât de remarcabilă în armată. În pofida opoziției sale față de Hitler, este un militar de un anumit grad cu acces la alți militari de rang superior.

– Îl urăște pe Hitler, dar este patriot, nu va spune niciodată ceva care să poată pune în primejdie viața soldaților germani.

– Așa este, fără îndoială, dar e vorba ca dumneavoastră să obțineți aceste informații fără ca el să aibă senzația că își trădează patria. De data aceasta, veți putea conta pe un ajutor. Există o persoană pe care o cunoașteți și care se află la Berlin.

– Cine este?

– O colegă de antrenament, v-o amintiți pe Dorothy?

– Da, ne-am împrietenit.

– Soțul lui Dorothy era german, din Stuttgart, a murit de un atac de cord. Ea vorbește germana aproape la fel de perfect ca Jan.

– Jan? Nu cred că-l cunosc...

– Nu, pe Jan nu-l cunoașteți. Este britanic, dar mama lui era germană. A fost crescut de către bunica maternă, pentru că a rămas orfan de mic. Cunoaște Berlinul ca în palmă. A trăit în oraș până la 14 ani, când familia tatălui său l-a cerut ca să-i dea aici o educație mai aleasă.

– Cu ce acoperire se află la Berlin?

– Trec drept un cuplu fericit. Jan este un bărbat care a împlinit deja șaizeci de ani; a lucrat pentru Amiralitate și, cu toate că este aproape de pensionare, s-a oferit voluntar pentru această misiune. I-am fabricat o identitate falsă: oficial, părinții lui erau germani emigrați în Statele Unite și acum fiul risipitor a vrut să se întoarcă în patrie, atras de magnetismul lui Hitler și a făcut-o împreună cu încântătoarea sa soție, o femeie cu câțiva ani mai

tânără decât el. Dispun de mijloace suficiente de trai, dar fără să atragă atenția. Faptul că Jan este inginer ne este de mare utilitate; astfel că l-am trimis cu un radio special, foarte puternic, dar, bineînțeles, trebuie să se ferească de aparatele de ascultare ale Gestapoului. De acum înainte, când veți obține o informație relevantă, le-o veți da lor. Veți primi instrucțiunile mele tot prin intermediul lui Dorothy și al lui Jan. Trebuie să fiți cu mare băgare de seamă ca nimeni să nu vă urmărească atunci când mergeți să-i vedeți și, cel puțin pentru moment, este mai bine să nu vorbiți cu nimeni de existența lor, nici măcar cu prietenii dumneavoastră și nici cu baronul von Schumann.

Comandantului Murray i-a luat mai mult de o oră ca să-i explice Ameliei ce se aștepta din partea ei.

Murray a acceptat cererea ei de a călători în Germania din Spania. Știa că singurul lucru pe care nu i-l putea refuza, dacă dorește să se bizuie în continuare pe ajutorul ei, era să-și poată vizita din când în când familia. De altfel, putea călători în Germania doar dintr-o țară prietenă a Reichului, iar Spania era una dintre acestea.

– Nu vreau să te duci, îi spuse Albert când Amelia l-a anunțat că trebuie să se întoarcă în Germania.

– Este munca mea, Albert.

– Munca ta? Nu, Amelia, ceea ce faci nu este o muncă. Te-ai băgat în ceva ce nu poți controla, ești o sfârlează care se învârte după bunul plac al altora. Când vei dori să-ți recapeți controlul asupra vieții tale va fi prea târziu, nu îți vei mai aparține. Renunță, nu ți-o cer pentru mine, ci pentru tine, renunță înainte să fii distrusă.

– Crezi că ceea ce fac nu servește la nimic? răspunse Amelia mânioasă.

– Nu mă îndoiesc că foloasele spionajului sunt absolut necesare pentru câștigarea războiului, dar crezi într-adevăr că ești pregătită pentru jocul ăsta numai pentru că ai făcut un curs scurt la Amiralitate? Ești folosită, Amelia, ți se dă apă la moară spunându-ți-se că poate atunci când îl vor înfrânge pe Hitler se vor gândi să facă ceva și împotriva lui Franco, dar nu o vor face, îl preferă pe el decât ca Spania să aibă un guvern precum cel al Frontului Popular, nu-ți dai seama?

– Nimeni nu mi-a promis nimic, dar cred cu fermitate că, odată ce Hitler va fi înfrânt, regimul lui Franco se va clătina. Va rămâne fără aliați. Îmi pare rău că mă consideri atât de neînsemnată, atât de incapabilă să fac această muncă, dar îmi voi continua misiunea, voi da tot ce e mai bun din mine ca să o fac bine.

– Atunci va trebui să reconsiderăm relația noastră.

Amelia a simțit o împunsătură dureroasă în capul pieptului. Nu era îndrăgostită de Albert, dar, de la moartea lui Pierre, el era stâlpul de care se sprijinea, locul unde se simțea în siguranță și pe care nu era pregătită să-l piardă. Chiar și așa, când i-a răspuns, mândria ei a fost mai puternică.

– Dacă asta dorești…

– Ce doresc eu este să trăim împreună, să încercăm să fim fericiți. Asta este ceea ce doresc.

– Și eu, dar numai dacă respecți ceea ce fac.

– Te respect pe tine, Amelia, bineînțeles că te respect, dar de aceea îți cer să vorbești cu comandantul Murray și să-i spui că renunți, că nu vei merge mai departe.

– Nu voi face asta, Albert, îmi voi îndeplini angajamentul față de Amiralitate. Pentru mine, acest angajament este compatibil cu relația mea cu tine…

– Îmi pare rău, Amelia. Dacă ăsta e ultimul tău cuvânt, îmi pare rău. dar nu putem continua.

S-au despărțit. Peste două zile, Amelia pleca din casa lui Albert cu două valize în care își ducea toate bunurile personale. O mașină a Amiralității o aștepta la poartă. Comandantul Murray aranjase trecerea ei prin Spania în drum spre Berlin.»

– Bine, dragă Guillermo, încheie lady Victoria, știu că Amelia a petrecut mai multe zile la Madrid, bănuiesc că a stat la familia ei. Am vorbit cu maiorul Hurley și ți-am pregătit o surpriză. Maiorul a acceptat să vină mâine la cină la mine acasă. Mi-a spus că există unele documente declasificate referitoare la călătoria aceea a Ameliei în Germania și că ne va da unele amănunte în timpul mesei.

– Ce noroc pe mine că dumneavoastră și maiorul Hurley sunteți rude. am răspuns eu ironic.

– Da, ai noroc și cu atât mai mult cu cât sunt căsătorită cu un nepot al lordului Paul James; altminteri, ți-ar fi mult mai greu să reconstitui ce s-a întâmplat în zilele acelea.

Am plecat de la lady Victoria promițându-i că voi veni la cină a doua zi la ora șase. Când am ajuns la hotel, i-am telefonat profesorului Soler. I-am cerut să-și amintească dacă Amelia a trecut prin Madrid la mijlocul lunii martie 1941 și profesorul a părut că se îndoiește.

– Îmi voi consulta însemnările și te sun. Amelia venea deseori la Madrid, uneori stătea câteva zile, alteori rămânea mai mult timp. Adevărul e că nu-mi amintesc să se fi întâmplat ceva extraordinar în martie 1941.

– Ea nu vă povestea nimic din ce făcea?

– Nu, nu spunea niciodată. Nici măcar verișoarei sale Laura. Amelia apărea și dispărea fără să spună nimic. Unchiul ei Armando încerca să afle cum își câștiga existența, dar Amelia îi spunea să aibă încredere în ea că o câștiga în mod onorabil. Știam că trăiește cu Albert și, de fapt, credeam că el este cel care o întreține.

– Așadar, nici măcar dumneavoastră nu știți bine ce a făcut Amelia... i-am spus eu cu neîncredere.

– Străbunica dumitale n-a fost niciodată obiectul investigațiilor mele istorice; de ce ar fi trebuit să fie?

Peste o oră mi-a telefonat să-mi spună că nu găsește nicio notă despre zilele acelea, așa că am căzut de acord că Amelia o fi trecut prin Madrid și că, în afară de a-și fi văzut familia, nu se întâmplase nimic nou.

Nu mai aveam încotro decât să aștept să văd ce surpriză îmi rezerva cina cu maiorul Hurley acasă la lady Victoria. Trebuie să mărturisesc că eram puțin cam exasperat de atâta formalism. Nu înțelegeam de ce maiorul Hurley și lady Victoria nu-mi spuneau dintr-odată tot ce știau, în loc să-mi dea informațiile cu țârâita. Dar ei erau cei care țineau frâiele în mână, așa că n-aveam de ales decât să accept ceea ce hotărau ei.

MAX

1

Soțul lui lady Victoria era complet diferit de maiorul Hurley. Eu nu-l cunoscusem până în seara aceea și ne-am simpatizat numaidecât. Am ajuns la ora șase fără cinci minute și subreta m-a invitat să trec în bibliotecă unde era lordul Richard James, nepotul acelui lord Paul James care o fișase pe Amelia în evidențele Amiralității ca agentă.

Lordul Richard James, un bărbat la vreo șaizeci de ani cu părul cărunt și figură rubicondă, m-a primit zâmbind, în vreme ce îmi strângea mâna.

– Așadar, scrieți despre Amelia Garayoa... Bine faceți, am înțeles că a fost o femeie remarcabilă.

– Ați cunoscut-o? am întrebat eu curios.

– Nu, nu, dar țineți seama de faptul că Albert James, o rudă de-a mea, nepot al bunicului meu, a fost îndrăgostit de ea, un adevărat scandal pe vremea aceea, și știți deja că tot ce întrerupe rutina unei familii sfârșește prin a fi cunoscut până și de către descendenți. Astfel că toți membrii familiei James au auzit istorii despre dragostea nefericită a strămoșului nostru Albert James pentru o frumoasă spanioloaică.

Richard James mi-a oferit un cherry pe care nu l-am refuzat, dar care, la drept vorbind, mi-a picat ca un glonț în stomac. N-am înțeles niciodată preferința englezilor pentru cherry, bănuiesc că din cauză că mie mi se urcă la cap de la prima înghițitură.

La ora șase fix a sosit maiorul Hurley urmat de lady Victoria. La fel ca noi, au băut și ei cherry. Când lordul Richard a oferit încă un păhărel, m-am gândit că seara aceea cu greu va putea fi una de lucru, deoarece eram deja amețit, și mi-am imaginat efectul pe care îl va avea asupra lor un al doilea

cherry. Dar m-am înșelat. Lady Victoria mergea la fel de semeață ca de obicei, iar maiorul Hurley nu și-a schimbat deloc expresia încruntată întreaga seară.

Am ascultat cu răbdare cum se desfășura conversația pe niște făgașe care n-aveau nicio legătură cu obiectul serii. Până la desert, lady Victoria nu i-a cerut maiorului Hurley să ne amintească de călătoria aceea a Ameliei în Germania. Atunci și-a început relatarea...

«Amelia a ajuns la Berlin pe data de 3 aprilie 1941. Pregătise cu meticulozitate planul pe care avea să-l urmeze și a hotărât să locuiască din nou acasă la Helmut și Greta Keller.

– Mă bucur să te avem din nou la noi, soției mele îi era dor de dumneata, cu toate că acum îl avem și pe Frank cu noi. Are o permisie. Dar femeile vor întotdeauna să aibă în preajmă o prezență feminină, presupun că sunt lucruri pe care le discutați doar între voi. Greta nu mai stă în pat, s-a ridicat deja de câteva zile, se pare că s-a vindecat, slavă Domnului!

– Vă sunt foarte recunoscătoare că m-ați primit în casa dumneavoastră...

Greta Keller a primit cu emoție batistele brodate pe care i le adusese Amelia în dar.

Frank, fiul soților Keller, era un flăcău voinic, înalt, cu păr șaten și ochi albaștri, care a părut încântat de Amelia.

– Ce mult ați crescut, îmi amintesc de dumneavoastră când erați o copilă, cred că v-am văzut de vreo două ori împreună cu sora dumneavoastră Antonietta. Îmi pare rău pentru părinții dumneavoastră... don Juan a fost întotdeauna foarte bun cu familia mea. Veți rămâne mai multe zile la Berlin?

– Îmi place Berlinul. Tatăl dumneavoastră probabil că v-a spus că mă ocup de ceea ce el însuși a putut să salveze din afacerea tatălui meu și a lui herr Itzhak... Nu vă închipuiți cum este Spania după război... acolo nu sunt multe posibilități. Și dumneavoastră veți rămâne mai mult timp?

– Am câteva zile de permisie, apoi trebuie să mă întorc la Varșovia.

– Iar noi, draga mea, vom petrece o vreme la țară, la sora mea. Medicul zice că mi-ar face bine să plec din oraș și să respir aer curat, o anunță Greta.

– Oh! Atunci îmi voi căuta altă locuință unde să stau.

– Nu, nu, sub nicio formă! Poți rămâne aici și așa vei avea grijă de casă. Nu vom lipsi mult, doar câteva zile, o asigură Greta.

– Dar nu vreau să fiu o problemă...

– Nici nu sunteți, altfel nu v-am fi invitat să rămâneți, adăugă herr Helmut.

Berlinul continua să trăiască euforia victoriei. Armata germană părea că nu trebuie să depună prea mari eforturi ca să-și atingă obiectivele și orașul încerca să se arate străin de război.

Amelia s-a prezentat acasă la Karl Schatzhauser a doua zi după sosirea ei în oraș. Profesorul nu și-a ascuns uimirea când a văzut-o.

– Ia te uită, nu mă așteptam să te întorci. A trecut multă vreme de când nu mai aveam vești despre dumneata, nici despre prietenul dumitale jurnalistul și nici despre prietenii dumitale britanici.

– Îmi pare rău, vă asigur că le-am transmis tot ce mi-ați cerut.

– Dar, după cum se pare, nu suntem luați în serios. N-au făcut-o nici când le-am atras atenția să nu mai continue cu politica conciliatoristă cu Hitler, pentru că nu va duce la nimic bun. După cum bine știi, înainte de război, Max i-a explicat acest lucru lordului Paul James fără niciun rezultat.

– Domnule profesor, știți că singura mea legătură cu lordul James este prin intermediul nepotului său Albert. Îmi pare rău că nu pot să vă fiu de mai mult folos, mai ales în acest moment.

– De ce te-ai întors? întrebă profesorul.

– Trebuie să fiu sinceră cu dumneavoastră. Relația mea personală cu Albert s-a încheiat. De aceea sunt aici... eu... în sfârșit, nu știam încotro să mă îndrept. Poate că n-a fost o idee bună, dar... mă rog, mi-am făcut iluzii că aici aș putea să fiu de folos. Cum v-am mai spus, contabilul tatălui meu a salvat câteva utilaje ale întreprinderii și... la urma urmelor, asta îmi aduce ceva bani care îmi sunt absolut necesari ca să-mi ajut familia. Dar dacă pot să vă ajut și pe dumneavoastră... nu știu, cu orice...

– Și ce ai putea face dumneata? Nu ești nemțoaică și acesta nu-i războiul dumitale. Germania și Spania sunt aliate. De ce nu te întorci în țara dumitale?

– Nu pot, încă nu pot trăi acolo. Nu suport lipsa părinților mei.

– Max e la Varșovia. Soția lui, baroana Ludovica – le-a spus-o unor prieteni – se pare că îi organizează o petrecere ca să-l întâmpine, îi spuse profesorul, privind-o drept în ochi.

– Și părintele Müller? Dar soții Kasten? întrebă Amelia.

– Sunt mai activi decât oricând colaborând cu pastorul Schmidt. Helga și Manfred au mare curaj și ne acordă mult ajutor. Manfred este un om foarte respectat de către colegii săi din diplomație care îl mai consultă încă, dar mai ales are deschise ușile celor mai importante case. Duce o viață mondenă frenetică și nu-ți poți închipui câte informații este în stare să culeagă la cocktailuri și dineuri.

– Când i-aș putea vedea?

– Peste două zile ne vom strânge aici ca să ținem o serată literară, știi dumneata, desigur, pentru ce. Vino, și lor le-ar face plăcere să te vadă.

Următoarea vizită pe care a făcut-o Amelia a fost acasă la Dorothy și Jan, care se instalaseră într-un imobil discret de pe bulevardul Unter den Linden. Vecinii lor erau persoane înstărite și apropiate celui de-al Treilea Reich și nu li s-a părut ciudată prezența acelui cuplu care închiriase un apartament.

Dorothy s-a arătat încântată să o revadă pe Amelia. Nu-i fusese ușor să lase impresia că este soția unui bărbat care, până cu câteva luni în urmă, îi era total necunoscut. Atât ea, cât și Jan erau văduvi și aveau vârsta aceea la care se reușește supunerea tuturor pasiunilor, dar, chiar și așa, la început s-au simțit stânjeniți să împartă același acoperiș, chiar dacă avea fiecare dormitorul său.

Jan era un bărbat de statură mijlocie, păr șaten-deschis, ochi căprui, era metodic și suspicios, într-atât de mult, încât a întrebat-o de mai multe ori pe Amelia dacă fusese urmărită și, cu toate răspunsurile ei negative, nu părea să fie mulțumit.

Numele lor conspirative erau „Mama" și „Tata", așa se refereau la ei la Londra.

– Este un om cumsecade, îi spuse Dorothy, profitând de faptul că Jan ieșise puțin din camera de zi.

– Și foarte suspicios.

– Dă-ți seama de situația noastră, trebuie să fim prudenți, orice greșeală ne-ar costa viața, a noastră, a ta și a celorlalți agenți de teren.

– Comandantul Murray nu mi-a spus cine sunt „ceilalți"...

– Nici eu nu-ți voi spune: cu cât știm mai puțin unii despre alții, cu atât mai bine; în felul acesta, reducem pericolele. Dacă te arestează Gestapoul și te torturează, vei putea vorbi numai despre Jan și despre mine, dar nu și despre ceilalți.

– Dar dacă vă arestează pe voi, ar fi și mai rău, pentru că știți numele nostru al tuturor.

– Dacă s-ar întâmpla așa ceva, Amelia, nu vom trăi destul ca să povestim ceva. Ne-am angajat să... mă rog, presupun că și ție ți s-o fi dat o pastilă de cianură. Mai bine mori decât să cazi în mâinile Gestapoului.

– Pentru numele lui Dumnezeu, nu spune așa ceva!

– Când acceptăm să facem această muncă, acceptăm și posibilitatea de a muri. Nimeni nu ne obligă să facem ceea ce facem. Misiunea noastră este aceea de a ajuta să câștigăm războiul și în toate războaiele sunt pierderi, nu numai pe câmpul de luptă.

Jan a intrat în camera de zi aducând o tavă cu un ceainic și trei cești.

– Nu-i ca ceaiul nostru, dar o să-ți placă, spuse el privind-o pe Amelia.

– Sigur că da... nu trebuia să vă deranjați.

– Nu-i niciun deranj, de altfel, primirea unei vizite este o scuză bună pentru a bea o ceașcă de ceai. Și acum să stabilim anumite norme de securitate gândindu-ne la viitoarele întâlniri. Nu e oportun să ne vizitați prea des, doar în cazul în care ați avea o informație care nu poate aștepta. Gestapoul are ochi și urechi peste tot și, de fiecare dată când transmitem, ne punem viața în pericol.

– Știu, știu, comandantul Murray mi-a dat instrucțiuni despre cum va trebui să lucrăm.

– E mai bine să ne vizitați la ore obișnuite, nimeni nu va bănui ceva dacă veniți la ora ceaiului, dar veți trezi cu adevărat suspiciuni dacă v-ați prezenta noaptea sau dis-de-dimineață.

– Comandantul Murray credea că m-aș putea întâlni cu voi și în alte locuri.

– Chiar și așa va trebui să fim foarte precauți și să alegem cu grijă locul de întâlnire. Propun grădina Prater, acolo vom trece neobservați.

– Prater? Nu știu unde este, răspunse Amelia.

– Pe Kastanienallee, este o berărie foarte populară; vara e ticsită de clienți, aperitivele cu carne sunt excelente și există și un teatru.

– Dar nu vom atrage atenția?

– E atât de multă lume, încât nu ne vor da atenție. Firește că va fi nevoie să trecem cât mai neobservați cu putință și să fim îmbrăcați fără ostentație.

– Niciodată nu m-am îmbrăcat cu ostentație, răspunse Amelia, deranjată de recomandare.

– Mai bine.

Jan i-a explicat cum să pregătească întâlnirile și ce trebuiau să facă dacă bănuiau că sunt urmăriți.

– Dacă avem un ziar în mână înseamnă că nimeni nu ne urmărește și se poate intra în legătură; dacă nu suntem siguri, atunci vom scoate o batistă albă din geantă și ne vom sufla nasul. Acesta va fi semnalul că nu trebuie să stabilim legătura și că, de îndată ce va fi posibil, trebuie să părăsim locul acela, încercând să nu atragem atenția.

Amelia simțea o mare bucurie lăuntrică la revederea lui Dorothy, dar mai ales pentru că reînnoise legătura cu grupul de opozanți condus de profesorul Schatzhauser. Își spunea în sinea ei că până în momentul acela avusese noroc în munca ei de agentă. La Londra apreciaseră pozitiv raportul privitor la Operațiunea Madagascar și, cu atât mai mult, activitatea ei în Italia când a putut să aducă informații în legătură cu invazia Greciei de către Mussolini. Era încrezătoare că norocul va fi în continuare de partea ei. dar era conștientă că, pe măsură ce avansa războiul, situația ei era din ce în ce mai primejdioasă.

Peste două zile, Amelia s-a prezentat din nou acasă la profesorul Karl Schatzhauser. L-a găsit nervos, se temea că Gestapoul îl supraveghează. Știa că unii dintre prietenii săi dispăruseră fără urmă după ce Gestapoul se prezentase la ei acasă. Prieteni care nu erau evrei sau militanți de stânga, ci oameni ca el, profesori, avocați, comercianți, cărora le repugna să vadă Germania sub stăpânirea lui Hitler.

Helga și Manfred Kasten au îmbrățișat-o afectuos pe Amelia, ca și pastorul Ludwig Schmidt. Amelia a fost îngrijorată nevăzându-l pe părintele Müller.

– Nu te teme, va veni, o asigură pastorul Schmidt. Această reuniune a fost convocată tocmai pentru ca el să ne spună ce se întâmplă la Hadamar.

– Hadamar? Ce este Hadamar? întrebă Amelia.

– Este un ospiciu la nord-vest de Frankfurt. Un prieten ne-a informat că acolo se întâmplă lucruri oribile. Părintele Müller s-a oferit să meargă ca să încerce să afle dacă ceea ce ni s-a povestit este adevărat, îi explică pastorul Schmidt.

– Dar ce anume v-a povestit atât de oribil? întrebă Amelia curioasă.

– Este o asemenea barbarie, încât nu poate fi adevărat, nici chiar Hitler nu poate îndrăzni așa ceva. Dar părintele Müller este un tânăr foarte inimos și, dacă se confirmă ceea ce ni s-a spus, intenția lui este să informeze numaidecât Vaticanul.

Amelia a insistat ca pastorul să-i spună la ce fel de barbarie se referă.

– Ni s-a spus că bolnavii mintali sunt uciși, că li se ia viața ca să nu fie o povară pentru stat.

– Doamne Dumnezeule, ce grozăvie!

– Da, fiica mea, da, asta ar însemna că se aplică eutanasia unor bieți nefericiți care nu se pot apăra. Persoana de la care am aflat toate acestea a lucrat acolo; zice că s-a îmbolnăvit pentru că nu mai suporta să li se curme viața persoanelor reduse mintal și nebunilor. Mie încă nu-mi vine să cred, cel care ne-a spus este simpatizant socialist și poate că exagerează, conchise pastorul Ludwig Schmidt.

Pe când îl așteptau pe părintele Müller, Manfred Kasten i-a informat că Max von Schumann urma să fie la Berlin cel mai târziu peste o săptămână. Așa îl asigurase baroana Ludovica, pe care o întâlniseră la teatru. Baroanei părea că îi era dor de soțul ei și îi anunțase că, de îndată ce Max va ajunge acasă, se gândea să organizeze un dineu în cinstea lui. Ludovica se plângea că soțul ei fusese detașat în Polonia.

În sfârșit, a sosit părintele Müller; era însoțit de o femeie, de sora sa Hanna.

Amelia l-a găsit schimbat, mai slab și cu un rictus de amărăciune în colțul gurii. Aproape că nu i-a acordat atenție, atât era de nerăbdător să le spună prietenilor săi ce văzuse la Hadamar, unde stătuse în ultimele două săptămâni.

– Tot satul știe ce se întâmplă în ospiciu, până și copiii. Am fost martor când un copilaș care se bătea cu fratele lui în plină stradă îl amenința pe acesta: „O să spun la toată lumea că ești nebun și o să te trimită să fii ars la Hadamar".

– Hai, fiule, povestește-ne pas cu pas, îi ceru pastorul Schimdt, încercând să-l facă pe părintele Müller să-și recapete calmul pe care părea să-l fi pierdut în călătoria sa la Frankfurt.

– Omul care ne-a dat informația ne-a spus adevărul. Am fost la adresa pe care mi-a dat-o el, cea a casei fratelui său, un domn pe nume Heinrich, care locuiește cu soția și cei doi fii ai săi. Heinrich lucrează și el la Hadamar, este infirmier. El a confirmat punct cu punct tot ce ne relatase fratele său. Mi-a spus că, dacă ar fi putut, și el ar fi plecat, dar are o familie de întreținut, astfel că, oricât de greu i-ar fi să-și învingă scrupulele, continuă să lucreze la Hadamar. N-a fost ușor, dar datorită lui am putut să intru în ospiciu. M-a prezentat ca pe un prieten care avea nevoie de o slujbă. Directorul ospiciului părea bănuitor, dar Heinrich i-a spus că familiile noastre se cunoșteau de multă vreme și că el îmi vorbise despre munca lui în ospiciu. A trebuit să joc cel mai odios rol pe care vi-l puteți imagina: cel al unui om din partid convins de superioritatea rasei ariene și de necesitatea de a ne descotorosi de toți cei care ne pângăresc rasa. Cu siguranță că interpretarea mea a fost genială, pentru că directorul de la Hadamar a început să-mi acorde încredere și m-a asigurat că ceea ce făceau acolo este spre binele Germaniei. Presupun că i s-a părut, de asemenea, o idee bună să poată dispune de încă două mâini care să se ocupe de nebuni. Oamenii din sat evită ospiciul și nici nu le place să aibă de-a face cu cei care lucrează acolo. La sfârșitul zilei de lucru, Heinrich obișnuia să meargă la un bar să bea ceva înainte de a se întoarce acasă. Zicea că altfel nu putea dormi. Avea nevoie să se îmbete ca să-și poată privi copiii în față. La bar, oamenii ne evitau, de parcă am fi fost ciumați. Între timp, Heinrich nu se oprea din băut. Ce am văzut la Hadamar... e oribil! Părintele Müller rămase tăcut.

– Haide, fiule, fă un efort, e important să ne spui ce ai văzut acolo, insistă pastorul Schmidt.

– Vreți să știți câți nebuni au trecut pe la Hadamar? Heinrich socotește că au fost șapte sau opt mii. Nu, acolo nu-i loc pentru atâția, sunt aduși din alte spitale psihiatrice din Germania. Vin în vagoane pentru vite, de parcă

ar fi animale. Bieții oameni nevinovați nu știu care le va fi soarta. Când ajung, sunt conduși în ospiciu fără să li se dea măcar apă și hrană. Dacă i-ați vedea... epuizați, agitați, dezorientați. Sunt conduși în beciurile ospiciului. Acolo au amenajat niște încăperi cu pereții goi, nu există bănci pe care să se așeze. Prin tavan, au băgat niște țevi. Infirmierii îi obligă să se dezbrace și apoi îi închid acolo. Țipetele lor sunt înspăimântătoare...

Părintele Müller și-a întrerupt relatarea. Și-a acoperit fața cu mâinile, de parcă ar fi vrut să evite o imagine oribilă pe care o avea întipărită în minte. Niciuna dintre persoanele care erau acolo n-a îndrăznit să întrebe, nici chiar pastorul Schmidt n-a mai insistat să vorbească. Hanna, sora preotului, i-a pus mâna pe umăr și apoi l-a mângâiat pe păr, făcându-l să revină la realitate. Părintele Müller a oftat cu ochii scăldați în lacrimi și, făcând un mare efort, și-a continuat teribila relatare.

– În încăperile acelea nu exista nimic, doar un grilaj pe tavan. În vreme ce bolnavii țipă speriați, începe să iasă un fum gros prin grilaj, un fum care îi acoperă până le ascunde goliciunea, un fum care, respirându-l, le provoacă sufocarea, un fum ucigător care sfârșește prin a le secera viețile. Da, în beciurile de la Hadamar au construit niște camere de gazare și acolo sunt duși bolnavii psihic din întreaga Germanie ca să-i lichideze. După aceea, transportă cadavrele la un cuptor și le ard.

– Doamne Dumnezeule! Și cum de nimeni nu spune nimic, cum de oamenii din sat permit așa ceva?! exclamă Amelia.

– Oficial, nimeni nu știe nimic, cu toate că pentru oamenii de acolo nu e un secret ce se întâmplă, fumul de la crematoriu se vede pe deasupra acoperișurilor. Heinrich crede că, după ce vor isprăvi cu nebunii, îi vor asasina pe bătrâni și pe toți cei pe care îi socotesc inutili. L-a auzit spunând asta pe directorul ospiciului.

– Trebuie să facem ceva! exclamă indignat profesorul Schatzhauser. Nu putem îngădui o asemenea infamie!

– I-am comunicat tot ce am văzut acolo episcopului de Limburg, de a cărui dioceză aparține Hadamar. Auzise deja zvonuri, iar eu i le-am putut confirma. Și a promis să vorbească cu autoritățile. Va spune că au ajuns până la el mai multe comentarii care îl îngrijorau și va solicita o investigație oficială, continuă părintele Müller.

– Poate că asta îi va face să se oprească, spuse Helga Kasten.

– Ce bine ar fi să ai dreptate! răspunse soțul ei.

– Și tu... tu... ce-ai făcut acolo? Întrebarea Ameliei i-a pricinuit un efect devastator părintelui Müller, care a privit-o cu ochii ieșiți din orbite.

– Directorul ospiciului nu voia ca eu să-mi asum sarcina de a-i ajuta pe ceilalți infirmieri să-i transporte pe bieții bolnavi la acele camere sinistre. În prima săptămână, mi-a dat de făcut alte treburi, dar apoi a părut că are încredere în mine și... mă rog., într-o zi a sosit un contingent de bolnavi. erau femei, chiar și câțiva copii. Heinrich m-a căutat să-mi spună că directorul îi dăduse ordin să-mi ceară să ajut la mutarea bolnavilor până la camera de gazare. Nu puteam refuza, deoarece era necesar să-mi joc în continuare rolul, dar n-am putut rezista; când au început să-i împingă ca să-i bage în cameră, am încercat să-i împiedic, am început să țip, de parcă și eu aș fi fost un dement. Bieții oameni au devenit și mai agitați din cauza țipetelor mele... Heinrich mă privea speriat, eu... eu țipam că e o crimă, că să fie lăsați să iasă... Cineva mi-a dat cu un baston de cauciuc în cap, am rămas inconștient. Când m-am trezit, eram în încăperea în care infirmierii se schimbă de haine. Heinrich mă târâse până acolo și mi-a spus să nu scot o vorbă. Directorul voia să mă interogheze; fusese deja amenințat că avea să fie predat Gestapoului sub acuzația că adusese în spital un dușman al Reichului. Heinrich s-a jurat că eram un bun nazist, dar prea sensibil pentru munca aceea, și s-a jurat pe toți sfinții că nu reprezint niciun pericol, dar directorul l-a somat să mă aducă în biroul său. N-a făcut-o. M-a scos din ospiciu prin depozitul de cărbuni și mi-a cerut să nu mă duc la el acasă nici măcar ca să-mi strâng lucrurile. „Fugi, eu o să mă descurc. Dacă ești prieten cu fratele meu, cu siguranță că împreună veți putea face ceva ca să se termine cu această oroare. Eu n-am curaj." Și am fugit, da, am fugit din locul acela blestemat; am căutat un refugiu, m-am adresat episcopului și mulțumită lui mă aflu aici.

– Și Heinrich? Ce i s-a întâmplat? întrebă alarmat profesorul Schatzhauser.

Părintele Müller a izbucnit în plâns. A dat frâu liber suferinței pe care nu o mai putea stăpâni.

– Când a socotit că eram destul de departe de ospiciu, a urcat în biroul directorului și chiar de acolo s-a aruncat în gol.

– Dumnezeule! strigară aproape într-un glas profesorul Schatzhauser, pastorul Ludwig Schmidt și soții Kasten.

– Fratele meu a suferit mult, șopti Hanna, punându-și din nou brațul peste umerii preotului, poate că ar trebui să ne întoarcem acasă. Trebuie să-și revină.

– Părinte Müller, ești foarte curajos și ai adus o mare contribuție cauzei lui Dumnezeu. Numai știind ce se întâmplă, vom putea să ne opunem, spuse pastorul Schmidt.

– În doctrina nazistă se află eliminarea bolnavilor și a neputincioșilor, nu este pentru prima dată când aflăm despre asasinarea bolnavilor mintali. A mai existat un plan similar înainte de izbucnirea războiului, le aminti Manfred Kasten.

– Singura modalitate de a opri aceste asasinate este aceea de a le face cunoscute, șopti profesorul Schatzhauser.

– Episcopul va denunța autorităților ce se întâmplă la Hadamar, murmură părintele Müller.

– Dar nu-l va lua nimeni în seamă! La ce folosește să denunți o crimă tocmai călăilor? spuse Amelia, care cu greu își putea controla sentimentul de oroare provocat de relatarea preotului.

– Dar asta îi va obliga să suspende, măcar provizoriu, asasinatele de la Hadamar. Avem cu toții datoria de a povesti ce se întâmplă acolo, spuse Schmidt pe un ton sentențios.

– Mă îngrijorează siguranța dumneavoastră, spuse profesorul Schatzhauser.

– Și pe noi, interveni Hanna, sora părintelui Müller, dar episcopul a hotărât să-l trimită pe Rudolf la Roma.

– Așadar, vei pleca… deduse pastorul Schmidt.

– Este lucrul cel mai nimerit, admise Manfred Kasten. Gestapoul va cerceta cine este acel lucrător dispărut de la Hadamar. Și dacă îl găsesc… oamenii ăia nu respectă pe nimeni.

– Când pleci? vru să știe Amelia.

– Peste câteva săptămâni, răspunse preotul.

Părintele Müller n-a fost singurul care n-a putut închide un ochi din pricina celor văzute la Hadamar. Niciunul dintre cei prezenți la întrunirea din

casa profesorului Schatzhauser nu putea înceta să se gândească la cele relatate de preot. Neputința lor față de acel regim criminal li se părea dureroasă.

Amelia s-a întors acasă la soții Keller cu o hotărâre luată: va face orice, numai să contribuie la înfrângerea Reichului, orice ar fi fost necesar.

În noaptea aceea, în singurătatea camerei sale, a scris un mesaj către Londra, relatând ce se întâmpla la Hadamar.

Domnul Keller a insistat să bea o ceașcă de ceai cu soția sa Greta și cu fiul lor Frank, dar Amelia nu se simțea în stare să simuleze o atitudine firească, astfel că s-a scuzat, invocând o indispoziție provocată de o puternică durere de cap.

– E o tânără simpatică, dar cam ciudată, nu-i așa? le spuse Frank părinților săi.

– Nu fără motiv, și-a pierdut familia în războiul civil. Cred că dacă stă aici este pentru că îi este greu să trăiască în Spania înconjurată de amintirea părinților ei, îi spuse domnul Keller fiului său.

– Pentru mine este o companie plăcută, adăugă Greta.

Amelia s-a prezentat atât de devreme acasă la Dorothy și Jan, încât amândoi s-au alarmat.

– Dar ce se întâmplă? întrebă Dorothy când deschise ușa și se pomeni cu Amelia.

Femeia era încă în capot și păstra pe față urmele somnului din timpul nopții.

– Pentru numele lui Dumnezeu, Amelia, e ora șapte! Spune-mi ce se întâmplă!

– Este urgent să trimiți un raport la Londra, este deja cifrat. Nu-i foarte lung, dar cu cât îl au mai repede, cu atât mai bine.

Jan a apărut în pragul ușii de la salon. Și el era în halat de casă.

– Ți-am spus să vii la ore când nu atragi atenția, îi reproșă el Ameliei.

– Știu, dar am o informație de mare însemnătate, dacă n-ar fi fost așa, n-aș fi riscat.

Le-a repetat cuvânt cu cuvânt tot ce povestise părintele Müller și, cu toate că Jan părea la fel de impresionat ca și Dorothy, i-a reproșat Ameliei imprudența.

– Toate astea ai fi putut să ni le povestești peste două ore sau chiar azi după-amiază. Fără îndoială că este cumplit ce se întâmplă în ospiciul de la Hadamar, dar insist că n-ar fi trebuit să te prezinți la ora asta.

– Cum puteți spune așa ceva! Naziștii ucid mii de oameni nevinovați! Părintele Müller a spus că Heinrich a calculat că au fost deja asasinate aproape opt mii de persoane, răspunse Amelia cu un ton isteric în glas.

– Sigur că e oribil! Dar trebuie să acționăm cu precauție, fără să atragem atenția. Crezi că dacă ieșim în evidență îi vom putea ajuta mai mult pe oamenii aceia nevinovați? Vom sfârși prin a trezi bănuielile vecinilor, cineva poate lăsa să-i scape vreo vorbă despre noi la Gestapo, știi ce ar însemna asta?

Dorothy l-a privit pe Jan cerându-i parcă să nu fie atât de dur cu Amelia. Apoi a ieșit din camera de zi ca să prepare cafeaua.

Ameliei i-a fost greu să-și recapete calmul. Jan o intimida, în prezența lui se simțea ca o școlăriță. Agentul i-a reamintit măsurile de securitate stabilite.

– Bine, acum trebuie să rămâi aici o bună bucată de vreme. Poate că te-a mai văzut intrând și altcineva în afară de portăreasă. Cel mai bine e să pleci la o oră rezonabilă.

– Când veți trimite acest raport la Londra?

– De îndată ce o să pot.

– Dar când se va întâmpla asta? insistă Amelia.

– Dumneata îți faci treaba dumitale, iar eu, pe a mea, fiecare din noi știe cum s-o facă. Nu mă presa, eu sunt cel care hotărăște momentul.

– Hai, Jan, Amelia este impresionată, și pe bună dreptate, interveni Dorothy.

– Și crezi că eu nu sunt? Ce fel de om aș fi dacă n-aș fi înspăimântat la auzul celor relatate de preotul acela despre ospiciul de la Hadamar? Dar trebuie să acționăm cu cap, fără să facem niciun pas greșit. Bineînțeles că voi transmite cât mai curând această informație, dar știi bine că trebuie să ne luăm tot felul de precauții ca să stabilim legătura cu Londra. Și nu o voi face înainte de a mai vedea o altă persoană care trebuie și ea să ne furnizeze informații. De îndată ce o voi vedea, voi trimite ceea ce îmi va spune împreună cu raportul Ameliei, dar nu trebuie să risc, luând legătura cu Londra de două ori în aceeași zi, cu excepția unui caz de urgență.

– Ai dreptate, admise Dorothy.

– Bineînțeles că am dreptate. N-am ajunge nicăieri dacă ne-am pierde cu firea.

În aceeași zi, Manfred Kasten și soția sa au reunit un grup de persoane. Profesorul Karl Schatzhauser le ceruse să convoace această întrunire ca să lămurească ceva în legătură cu Amelia. Nu știa de ce, dar nu reușea să creadă. Pentru el, n-avea niciun sens ca Amelia să fi apărut pe neașteptate, oferindu-se să-i ajute în orice ar fi avut nevoie.

– Poate că am fost oarecum imprudenți acceptând-o printre noi, de fapt nu știm nimic despre ea, explică profesorul.

– Crezi că poate fi o spioană a lui Franco și că informațiile pe care și le obține de la noi ajung până la urmă chiar pe biroul lui Hitler? întrebă un bărbat cu părul cărunt și cu înfățișarea cuiva obișnuit să dea ordine.

– Nu știu, domnule general... nu știu... Max von Schumann pare să aibă încredere în ea; i-a fost de mare ajutor părintelui Müller scoțând tânără evreică din țară. Dar de ce s-a întors? Nu cred explicația ei cum că încearcă să recupereze afacerea tatălui ei sau că a încheiat relația sentimentală cu acel jurnalist american și n-avea un loc mai bun unde să meargă, răspunse profesorul.

– Numai dacă n-o fi având un motiv personal să fie aici, îl întrerupse Helga Kasten.

– Ce anume îți trece prin minte? spuse soțul ei privind-o bănuitor.

– Am cunoscut-o prin Max și, din câte știu, cei doi au făcut cunoștință acum câțiva ani la Buenos Aires. Nu trebuie să fii foarte perspicace ca să-ți dai seama că Amelia este o persoană specială pentru Max și că și el este la fel pentru ea. Dacă Amelia a rupt relația ei cu Albert James, nu-i de mirare că a venit în Germania în căutarea lui Max.

– Ce idei îți trec prin minte! îi reproșă soțul ei.

– Poate că Helga are dreptate, interveni bărbatul căruia i se spunea „generalul". Chiar și așa, nu ne putem încrede pe deplin în ea.

– Nu e bine să știe câți comandanți din armată suntem împotriva Führerului, adăugă colonelul.

– Într-adevăr, ar fi o imprudență, încuviință generalul.

– Da, dar poate că știe deja mai mult decât se cuvine, răspunse profesorul Schatzhauser, de aceea i-am cerut lui Manfred să convoace această reuniune.

– Bine, cred că decizia pe care trebuie s-o adoptăm este aceea de a păstra o anumită distanță față de domnișoara Garayoa, dar fără să încetăm s-o mai vedem; poate că ne convine s-o utilizăm, dată fiind legătură ei cu britanicii, fu de părere Manfred.

– Nu cred că britanicii o ascultă acum, când a rupt relația cu Albert James; la urma urmelor, legătura ei cu Amiralitatea era de tip personal, afirmă profesorul.

Îngrijorarea profesorului și a prietenilor săi era justificată. Riscau foarte mult având încredere în spanioloaica aceea despre care știau atât de puțin. Cu toate că armata îi jurase credință lui Hitler, unii comandanți militari conspirau împotriva Führerului și era logic să n-aibă încredere.

Baroana Ludovica era hotărâtă să-și recucerească soțul. Nu era dispusă să mai accepte indiferența lui Max pentru că lui i se păreau ireconciliabile deosebirile lor politice. Ea era nazistă, într-adevăr, și era mândră de asta. Führerul nu reda oare măreția pierdută a Germaniei? O irita că Max era orb la faptul evident că Hitler devenise omul providențial. Ea se emoționa când îl auzea vorbind, acele discursuri ale liderului trezeau în ea mândria de a fi germană. Dar Max era un romantic împătimit care îl disprețuia pe Hitler și spunea că e o rușine faptul că armata germană era la ordinele acelui caporal austriac, cum se referea el la Führer. Ea îl va face să vadă că trebuie să fie pragmatici; pe deasupra, industriile din Ruhr ale familiei ei s-au văzut favorizate datorită avântului economic al Germaniei.

Dar Max punea simțul onoarei înaintea oricărui considerent, așa că nu va accepta niciodată prosperitatea familiei drept motiv suficient pentru a accepta cel de-al Treilea Reich. Astfel că Ludovica n-a găsit decât o singură modalitate pentru ca Max să nu o părăsească până la urmă și aceasta era să rămână însărcinată. Nu-i va fi ușor, întrucât de multă vreme nu împărțeau decât casa, dar ea era dispusă să facă orice, numai să aibă un copil, un fiu care să-l determine pe Max să rămână lângă ea pentru totdeauna. Era singurul bărbat din familie; cele două surori ale lui aveau fii, dar numai prin el se putea perpetua numele de von Schumann.

Așa că Ludovica și-a promis sieși să evite orice discuție politică cu soțul ei, va accepta cu blândețe toate comentariile pe care le-ar face el împotriva Führerului și se va preface, de asemenea, că îi simpatizează pe prietenii aceia ai lui Max care o iritau atât de mult.

Gândindu-se la întoarcerea lui, Ludovica poruncise pregătirea unei cine cu felurile de mâncare preferate ale soțului ei.

Max a ajuns de la Varșovia în ziua de 15 mai pe la jumătatea după-amiezii și pe chipul său se citea oboseala și încă ceva ce Ludovica nu reușea să înțeleagă.

A sărutat-o ușor pe obraz și nu părea să-și dea seama nici de schimbarea coafurii ei, nici de rochia ei cea nouă, nici nu părea să aprecieze cupa de șampanie cu care l-a întâmpinat soția lui în semn de bun venit. Ludovica și-a ascuns iritarea pe care i-o provocase atitudinea rece a soțului ei, dar n-avea de gând să cedeze în fața primei dificultăți.

– Mă bucur să te am aici. Odihnește-te puțin, apoi vom lua cina, vreau să-mi povestești tot ce s-a întâmplat în Polonia în aceste luni. Aici totul este la fel, mă rog, în afară de faptul că RAF ne vizitează din când în când. Din fericire, noi n-am suferit nicio neplăcere. Desigur, surorile și nepoții tăi sunt bine, vor să te vadă. Le-am spus că îi voi anunța de îndată ce vei sosi la Berlin.

– Sunt în oraș? se interesă Max.

– Da, dar sora ta mai mare mi-a spus că, de îndată ce se va face vreme bună, vor pleca la Mecklenburg.

Max încuviință, amintindu-și vechea reședință a familiei situată în regiunea lacurilor, nu departe de Berlin. Acolo petrecuse cele mai fericite veri din copilărie plimbându-se pe bicicletă sau pescuind.

Imediat după ce a făcut baie și s-a bărbierit, Max a revăzut-o pe Ludovica. Lunile petrecute la Varșovia îl făcuseră să reflecteze la situația ciudată a căsniciei sale și luase hotărârea să pună capăt acelei uniuni de conveniență.

– Cum te-ai descurcat în aceste luni? o întrebă el din politețe în timpul mesei.

– Prost, foarte prost, răspunse ea plecându-și privirea.

– De ce? Ce s-a întâmplat?

– M-am gândit mult la noi doi, Max...

– Și eu, Ludovica.

– Atunci, vei înțelege că nu mi-a fost bine. Te iubesc, Max, mi-a fost dor de tine, mi-am dat seama că n-aș putea trăi fără tine. Nu spune nimic, ascultă-mă... Știu că uneori te-am iritat cu comentariile mele despre politică și te asigur că sunt convinsă că nimic și nimeni nu merită îndeajuns să intervină între noi. Mai ții minte ziua când ne-am căsătorit? Eu eram cea mai fericită mireasă din lume... Nu m-am măritat cu tine doar pentru că așa doreau părinții mei și știu că și tu mă iubeai mai presus de dorința părinților tăi de a ne uni familiile.

– Ludovica, acesta-i trecutul, răspunse Max pe un ton de protest.

– Nu, nu-i așa, cel puțin nu pentru mine. Dacă n-am fost o soție bună, îți cer iertare. Întotdeauna mi-ai spus că sunt prea temperamentală și ai dreptate, pun prea mult suflet în tot ce spun și în tot ce fac. Și... ceea ce vreau să știi, Max, este că nu voi îngădui nimănui, nici lui Hitler și nici celui de-al Treilea Reich, să intervină între noi; sunt catolică la fel ca tine și căsătoria noastră este pentru totdeauna.

Max a fost copleșit de mărturisirea Ludovicăi. Cum mai putea să-i spună că se gândise la o despărțire amiabilă? A privit-o surprins pe soția sa și, în ciuda zâmbetului ei rugător, i s-a părut că descoperă în ochii ei duritatea de odinioară.

– Vom încerca, nu-i așa, Max? spuse ea invitându-l să-i dea un răspuns.

– Poate că e prea târziu...

– Nu, nu este! Cum să fie prea târziu! Am făcut legăminte în fața altarului și sunt hotărâtă să le îndeplinesc. Iartă-mi comportamentul dacă te-ai simțit ofensat de apărarea pe care i-o luam Führerului, dar te asigur că nu se va mai întâmpla.

Și-a pironit din nou privirea în ochii Ludovicăi. Îi venea greu să o recunoască pe soția sa în femeia aceea aparent supusă și a înțeles că totul era doar o farsă și că nu va accepta niciodată despărțirea.

Au terminat cina în tăcere, apoi el s-a scuzat, spunând că este obosit din cauza călătoriei și că se retrage în camera sa. Ludovica a încuviințat cu bunăvoință. Peste o jumătate de oră, când Max era pe punctul de a adormi, a auzit deschizându-se ușa de la cameră și a văzut-o pe Ludovica apropiindu-se, înfășurată într-o vaporoasă cămașă de noapte albă. Înainte de a putea spune ceva, femeia se vârâse în pat.

2

Sirenele au sfâșiat liniștea nopții.

– Probabil că RAF a decis să întoarcă vizita Luftwaffe. Am auzit la BBC că avioanele noastre au produs pagube Muzeului Britanic și abației Westminster, le spuse Helga Kasten invitaților ei.

Soții Kasten ofereau un dineu în onoarea lui Max von Schumann.

Amelia încercase toată seara fără succes să poată vorbi între patru ochi cu Max, dar Ludovica nu se îndepărta de lângă soțul ei și pentru toți a devenit evident faptul că relația dintre cei doi soți părea că se ameliorase. În plus, spre uimirea tuturor, în noaptea aceea, Ludovica n-a făcut nicio remarcă în favoarea celui de-al Treilea Reich.

Amelia s-a apropiat de Manfred Kasten.

– Credeți că m-ați putea ajuta să vorbesc un minut cu Max?

Diplomatul a încuviințat. S-a gândit că probabil soția sa Helga avea dreptate și că Amelia se întorsese la Berlin în căutarea lui Max.

– Îi voi spune lui Max să mă însoțească în bibliotecă, duceți-vă și așteptați-ne acolo. Soția mea va încerca să-i distragă atenția baroanei, dar vedeți că în noaptea asta Ludovica aproape că nu s-a îndepărtat de lângă soțul ei.

Amelia a ieșit cu pas hotărât din salon și s-a îndreptat către bibliotecă. Max și Manfred Kasten n-au întârziat să apară.

– Ce este atât de important să-mi spuneți între patru ochi? îl întrebă Max pe diplomat.

– E o persoană care vrea să vă vorbească.

Max s-a oprit în pragul ușii când a văzut silueta Ameliei profilându-se în bibliotecă; rigiditatea expresiei sale indica stânjeneala.

– Voiam să vorbesc cu tine, îi spuse ea schițând un zâmbet.

– Ce se întâmplă? întrebă el pe un ton destul de sec.

Manfred Kasten a ieșit din încăpere, lăsându-i singuri.

– Am făcut ceva care te deranjează? Dacă i-am cerut lui herr Kasten să te aducă aici este pentru că știu că nu-ți place să vorbești despre anumite lucruri de față cu Ludovica... se scuză Amelia.

– S-o lăsăm deoparte pe Ludovica și spune-mi ce vrei să vorbești cu mine atât de urgent.

– Aș vrea să știu ce se întâmplă în Polonia...

– Așadar, despre asta-i vorba, trebuie să-i informezi pe prietenii tăi britanici?

– Te rog, Max! Ce-i cu tine?

– De ce trebuie să-ți spun ce se întâmplă în Polonia? Va servi la încetarea războiului?

– Va înceta cumva Hitler să trimită la Londra avioane ale Luftwaffe? Dar cum poți să spui așa ceva, Max! Nu te înțeleg...

– Sunt obosit de toate, de ceea ce fac, obosit să văd cât de inutilă a fost încrederea mea în Marea Britanie, eram dintre cei care credeau că războiul putea fi evitat, dar nici Chamberlain, nici Halifax n-au vrut să ne asculte. Și acum ce pretinzi? Să-mi trădez țara?

– Niciodată nu ți-aș cere așa ceva!

– Atunci, de ce vrei să știi ce se întâmplă în Polonia? Din curiozitate sau ca să-i povestești lui Albert James ca să scrie un reportaj?

– Credeam că vrei să oprești acest război...

– Asta și vreau, într-adevăr, dar n-am spus niciodată că vreau ca Germania să-l piardă. Ai pretenția să nu-mi pese de viața compatrioților mei?

– Nu te înțeleg, Max...

– Asta o bănuiam deja... S-o lăsăm baltă, Amelia, sunt obosit, azi am primit ordinul de a mă încorpora din nou. Te mai pot ajuta cu ceva?

– Nu, mulțumesc, îmi pare rău că te-am deranjat.

Amelia a ieșit din bibliotecă având o expresie mânioasă și, în drum spre salon, a dat peste Ludovica.

– Presupun, draga mea, că știți unde e soțul meu... o interogase Ludovica.

– Îl veți găsi în bibliotecă, răspunse Amelia, fără să-și ascundă surpriza neplăcută.

Cu greu a reușit să închidă ochii în noaptea acea. Se întreba ce i s-o fi întâmplat lui Max ca să o trateze în felul acela. Soții Keller plecaseră cu o zi înainte la țară și o copleșea singurătatea, dar se bucura că Greta se simțea mai bine, că era atât de vioaie, încât să o pornească în călătorie spre casa surorii ei de la Neuruppin.

Soneria de la ușă a făcut-o să tresară. S-a uitat la ceas. Ora zece dimineață. Pentru o clipă, a început să tremure gândindu-se că ar putea fi Gestapoul. Apoi, a deschis ușa.

– Max!... Dar ce-i cu tine aici?

– Voiam să-mi cer scuze pentru atitudinea de aseară. M-am purtat cam nepoliticos.

– Vrei să fac un ceai? propuse ea, ca să-și ascundă nervozitatea.

– O ceașcă de ceai mi-ar face foarte bine, dar nu vreau să te deranjez...

– Oh, nu-ți face griji, nu-mi va lua decât un minut!

În vreme ce Amelia turna ceaiul, Max a început să vorbească.

– Vreau să fiu sincer cu tine. Știi ce simt pentru tine și... asta mă tulbură, mai ales în aceste momente în care eu și Ludovica încercăm să ne salvăm căsnicia.

Amelia a rămas tăcută câteva clipe, apoi a încercat să zâmbească, în vreme ce îi răspundea.

– Mă bucur pentru tine, știu că sufereai din cauza problemelor cu Ludovica, murmură Amelia, surprinsă de mărturisirea aceea neașteptată.

– Ea crede că mai e încă posibil să recuperăm ceea ce am simțit în trecut...

– Sigur că merită să încercați. Îți doresc tot binele din lume.

– Peste două zile mă întorc la Varșovia și m-ai întrebat ce se întâmplă acolo...

– Da, dar era o scuză ca să te văd între patru ochi. De fapt, nu vreau să știu nimic despre Varșovia.

Dar Max nu părea să o audă și a început să vorbească având o privire rătăcită.

– Bieții polonezi! Habar n-ai ce au făcut acolo cei din Einsatzgruppen...

– Einsatzgruppen...?

– Sunt unități speciale, Grupurile de Acțiune, a căror inimă și conducere sunt trupele SS. Știi care a fost misiunea lor? Să curețe Polonia de elementele antigermane. Îți imaginezi cum au făcut-o? La început, n-am știut, dar cei din Einsatzgruppen au sosit în Polonia cu o listă de treizeci de mii de persoane considerate periculoase pentru cel de-al Treilea Reich, persoane care au fost arestate și executate. Avocați, medici, membri ai aristocrației, chiar și preoți...

– Și tu... tu... iei parte la toate astea? întrebă Amelia.

– Ei sunt cei care fac treaba asta. Merg în sate, adună oamenii, îi pun să sape o groapă și apoi îi împușcă. Unii sunt mai norocoși și doar li se confiscă pământurile și sunt deplasați către alte locuri. Li se lasă de-abia câteva minute ca să strângă strictul necesar și să-și abandoneze căminele. Cel mai rău o pățesc evreii, știi deja cât de mult îi urăște Hitler. Am auzit de masacre la Poznań, la Błonie...

– Armata îi ucide pe țărani?

– Nu, încă n-am ajuns până acolo. Ți-am spus că de asta se ocupă trupele SS și Grupurile sale de Acțiune. Unii ofițeri din Wehrmacht încă mai încercăm să ne păstrăm onoarea.

– Dar de ce sunt asasinați atâția oameni nevinovați, preoți, avocați, medici...?

– Se gândesc că, dacă lichidează „inteligheția" țării, pe cei care au capacitatea de a li se opune, ceilalți nu vor îndrăzni să protesteze, și au dreptate. Au prefăcut Varșovia într-un cimitir în viață.

– Și tu ce faci în Polonia, Max?

– Mă îngrijesc de sănătatea soldaților noștri, organizez spitale de campanie, mă străduiesc să nu lipsească medicamentele și nici infirmierii... Vizitez trupele oriunde sunt desfășurate. Trebuie să fac tot posibilul ca oamenii să nu contracteze boli venerice... În cazul în care mă întrebi dacă mi-am pătat mâinile cu sânge, răspunsul este nu, dar asta nu mă face să mă simt mai bine.

– Te vei întoarce la Varșovia?

– Da, dar nu pentru multă vreme. Cartierul General vrea să mă deplasez ca să vizitez unitățile noastre desfășurate prin Olanda, Belgia și Franța.

Apoi mă vor trimite în Grecia. Acum câteva zile, soldații noștri au defilat prin Atena împreună cu soldații italieni.

– M-am despărțit de Albert, exclamă Amelia pe neașteptate.

Max a rămas tăcut, privind-o îndurerat.

– Îmi pare rău... credeam că sunteți fericiți.

Amelia a ridicat din umeri și, ca să-și ascundă nervozitatea, a băut o gură de ceai și și-a aprins o țigară.

– Este un om bun și loial, țin mult la el, dar nu sunt îndrăgostită de el. Vom fi mereu prieteni, orice s-ar întâmpla, știu că mă voi putea bizui pe el, dar nu sunt îndrăgostită.

– Ce-ai de gând să faci?

– Am venit la Berlin să te văd, să fiu cu tine, răspunse ea privindu-l drept în ochi.

Max n-a știut ce să răspundă. Se simțea atras de ea de când s-au cunoscut la Buenos Aires și, dacă n-ar fi fost logodit cu Ludovica, ar fi inițiat o relație cu tânăra spanioloaică. Dar acum, nu numai că era însurat, ci, pe deasupra, soția sa îl rugase să dea o nouă șansă căsniciei lor, iar el îi făgăduise că așa va fi. Nu voia să o trădeze pe Ludovica, oricât de mult ar fi dorit să-i ceară Ameliei să-l însoțească la Varșovia sau oriunde ar fi fost detașat.

– Plec peste câteva zile.

– Da... înțeleg, în cazul ăsta...

Max s-a ridicat în picioare și Amelia l-a condus la ușă, dar n-a apucat s-o deschidă. Max o strângea cu putere în brațe și ea s-a abandonat. În dimineața aceea, în singurătatea casei soților Keller, a devenit amantul ei.

Părintele Müller nu reușea să-și șteargă din minte scenele de coșmar care îl urmăreau de când se întorsese de la ospiciul din Hadamar. Devenise ursuz și bătrânul preot pe care îl ajuta nu știa ce să facă pentru a-l scoate din infernul acela. Nici mama, nici sora lui nu reușeau să-i redea buna dispoziție pe care o arătase mereu. De aceea, au privit cu bucurie în duminica aceea vizita Ameliei, gândindu-se că tânăra spanioloaică va reuși poate să-l ajute să se înveselească. A doua zi, luni, părintele Müller urma să plece la Roma. Episcopul organizase călătoria, temându-se că Gestapoul îl va găsi pe tânărul preot în orice moment.

Irene a insistat ca fiul său să iasă la o plimbare cu Amelia.

– O să-ți facă bine să iei puțin aer, azi e o zi minunată și cu siguranță că Amelia preferă să se plimbe, nu-i așa, fiica mea?

– Sigur că da, ne va face bine amândurora.

Au mers pe jos până la grădina zoologică aproape fără să vorbească. Odată ajunși acolo, s-au așezat pe o bancă, de unde vedeau o cușcă plină cu maimuțe.

– Am vrut să stau de vorbă cu tine înainte să pleci, spuse Amelia.

– Mă tem că acum nu sunt o companie bună pentru nimeni, răspunse părintele Müller.

– Suntem prieteni, așa că vreau să împart cu tine toate frământările.

– Nimeni nu-și poate face o idee despre oroarea celor trăite de mine, răspunse el disperat.

– Rudolf, de ce nu le permiți prietenilor tăi să te ajute?

Părintele Müller a tresărit când și-a auzit numele. Nimeni nu-i spunea așa, cu excepția mamei și a surorii lui și deodată tânăra spanioloaică uita de condiția sa de preot, adresându-i-se pe numele de botez.

– Înțeleg cât a trebuit să suferi simțindu-te neputincios că nu erai în stare să-i ajuți pe acei bieți nenorociți, dar nu e bine să te complaci în durere, important este să te gândești că putem face în așa fel încât să se termine cu aceste asasinate. Și tu ai făcut deja ceva, episcopul a protestat pe lângă autorități. Nu vor avea încotro decât să pună capăt acestor crime. Acum, ce trebuie noi să facem este să luptăm în continuare, știind cu ce fel de oameni ne confruntăm. M-am gândit să iau legătura cu Albert; el este jurnalist, poate fi interesat să relateze ce se întâmplă la Hadamar și nici măcar Hitler nu va putea face în continuare ceea ce face dacă presa americană și cea britanică vor denunța faptul că în Germania sunt uciși bolnavii psihic.

Preotul o asculta cu atenție. Ea dovedea o mare fermitate în modul ei de a pune problema.

– Ceea ce nu poți face este să cedezi. Ai văzut deja răul cu ochii tăi; ei bine, atunci, datoria ta ca preot și ca ființă omenească este aceea de a le ține piept acestor criminali.

– Crezi că îi poți transmite prietenului tău Albert James informația privitoare la ceea ce se întâmplă la Hadamar?

– Măcar voi încerca. Trebuie să găsesc mijlocul, pentru că nu pot să scriu o scrisoare care ar cădea în mâinile Gestapoului. De fapt, ai putea duce scrisoarea la Roma.

– La Roma?

– Carlei Alessandrini. Ea ne va ajuta, va ști cum să facă să ajungă scrisoarea mea la Albert.

– Ai soluții pentru orice!

– Să nu crezi asta, mi-a venit ideea în timp ce stăteam de vorbă. Și acum, am și eu ceva să-ți spun.

I-a mărturisit că relația ei cu Albert James se încheiase.

– Îmi pare rău... și în același timp mă bucur, spuse preotul.

– Te bucuri!

– Da, pentru că... mă rog... tu ești căsătorită și... în sfârșit... nu era bine că trăiați împreună.

– Crezi că asta are vreo importanță?

– Bineînțeles că are! Niciodată nu te vei putea mărita cu el, și dacă ați fi avut copii, închipuie-ți care ar fi fost situația lor... Chiar dacă te doare, e mai bine. Și să nu crezi că Albert nu-mi este simpatic, mi se pare un om chibzuit și curajos care merită să găsească o femeie cumsecade cu care să-și împartă viața.

Ceea ce Amelia nu i-a povestit părintelui Müller a fost că devenise amanta lui Max von Schumann și că, profitând de absența soților Keller, se vedeau în fiecare zi. În momentul acela, când ei erau la grădina zoologică, Max tocmai îi comunica Ludovicăi faptul că nu putea să dea o șansă căsniciei lor. Încercase în mod sincer, dar asta se întâmplase înainte ca Amelia să devină amanta lui. În clipa aceea, nu dorea decât să fie cu tânăra spanioloaică și nu era dispus să lase pe nimeni să-i despartă, nici măcar pe Ludovica.

La căderea serii, părintele Müller și Amelia s-au îndreptat către casa profesorului Schatzhauser. Preotul voia să-și ia rămas-bun de la prietenii săi înainte de a pleca la Roma.

Când au sosit, Manfred Kasten tocmai le povestea celor prezenți acolo că se pregătea ceva teribil. Spunea că era mare agitație la Cartierul General al Armatei și că în ultimele zile Hitler părea euforic.

– Pe cine vom mai invada acum? întrebă pastorul Schmidt.

– Nu cred că va avea loc vreun atac împotriva Angliei. RAF ține în frâu Luftwaffe, comentă profesorul Schatzhauser.

– Dar dumneavoastră nu vă imaginați cum este Londra, se lamentă Amelia.

– Presupun că e la fel ca Berlinul, fata mea, la fel ca Berlinul... așa este în război, răspunse Helga Kasten.

Nu era pentru prima dată când Manfred Kasten insista că Hitler pregătește o mare surpriză; dar când Amelia îi cerea lui Jan și lui Dorothy să transmită aceste zvonuri vagi, Jan protesta.

– Nu poți obține ceva mai multe informații? Să trimit un mesaj spunând că e agitație la Cartierul General al Armatei germane în plin război este un lucru evident; că generalii sunt foarte ocupați, e logic; cât despre faptul că Hitler e bucuros, nu mi se pare relevant.

– Așa e, dar sursele mele cred că se va întâmpla ceva important și, chiar dacă nu știm ce anume, e mai bine ca oamenii de la Londra să fie informați.

Ameliei nu i-a fost ușor să le mărturisească lui Dorothy și lui Jan că devenise amanta lui Max și că îl va însoți în Polonia și, ca atare, avea nevoie de noi ordine din partea comandantului Murray.

Niciunul din cei doi n-a părut surprins și Jan s-a mărginit să-i spună să revină peste două zile; până atunci, el va lua legătura cu Londra.

Ordinele lui Murray au fost precise: Amelia trebuia să-l însoțească pe baronul von Schumann și să obțină prin intermediul lui orice informație cu putință referitoare la desfășurarea trupelor în Răsărit. I-a comunicat și un nume, Grazyna, o adresă din Varșovia unde trebuia să meargă ca să transmită informațiile pe care le culegea și o parolă ca să fie bine primită la adresa aceea: „Marea este liniștită după furtună".

Jan i-a înmânat Ameliei un mic aparat de fotografiat.

– S-ar putea să ai nevoie de el

– Nu-mi va fi ușor să-l ascund.

– Va trebui s-o faci.

În ziua de 2 iunie, Max și Amelia au plecat la Varșovia. Pe vremea aceea, în ochii tuturor prietenilor săi, Amelia devenise amanta lui Max. Ea

însăși i-a comunicat asta profesorului Schatzhauser, spunându-i că n-are rost să mai ascundă multă vreme ceea ce era între ea și Max. Profesorul și-a putut disimula cu greu neplăcerea. Baroana Ludovica nu îi era simpatică și îl compătimea în tăcere pe Max că era însurat cu o nazistă, dar asta nu îl scuza să și-o ia drept amantă pe acea tânără spanioloaică ciudată.

Știrea a dat naștere la tot felul de comentarii printre prietenii lui Max. dar, în general, niciunul nu era mulțumit. N-au fost singurii; pentru soții Keller a fost o surpriză neașteptată. Amelia le-a spus că pleacă la Varșovia cu baronul. Nu era nevoie să mai dea și alte explicații. Herr Helmut i-a spus că poate conta pe ei și că ușile casei lor vor fi mereu deschise pentru ea. Dar Greta l-a privit pe soțul ei cu o expresie severă: nu putea fi de acord ca Amelia să-i fure soțul altei femei și să plece cu el. Nu, nu era bine deloc.

3

Max și Amelia au mers cu trenul până la Varșovia unde îi aștepta căpitanul Hans Henke, aghiotantul lui Max. De acolo, au plecat în sud, la Cracovia, unde își stabilise reședința Hans Frank, un bavarez pe care Hitler îl numise guvernator general al Poloniei.

– Este unul dintre cele mai frumoase orașe din lume, îi spuse Max, referindu-se la Cracovia.

Ea i-a dat dreptate de îndată ce au ajuns în oraș, dar a impresionat-o tristețea care domnea pe chipul polonezilor.

N-aveau să rămână multe zile la Cracovia, Max trebuia să rezolve cu Hans Frank și comandanții săi militari unele probleme referitoare la intendența medicală, iar apoi urmau să se întoarcă la Varșovia.

Amelia a simțit o antipatie profundă când l-a cunoscut pe Hans Frank, care se instalase în castelul Wawel și se comporta ca un rege de operetă.

Îi plăcea să organizeze dineuri pe care le prezida ca și cum ar fi fost un monarh, etalând vesela de porțelan și cristalurile de Bohemia.

La unul dintre aceste evenimente, Amelia, flancată de Max și de căpitanul Hans Henke, i-a fost prezentată lui Hans Frank și soției acestuia, care în momentul acela se îndreptau spre masa pentru dineu, conversând cu alți invitați.

Masa era excesiv de încărcată pentru gustul Ameliei; Max stătea în fața ei, iar alături avea un ofițer SS. Ochii albaștri ai acelui bărbat erau reci ca gheața. Era blond, înalt și atletic, dar, în ciuda înfățișării sale plăcute, Amelia îl găsea respingător.

– Sunt comandantul Jürgens, îi spuse el, întinzându-i mâna.

– Amelia Garayoa, răspunse ea.

Jürgens a schițat o grimasă în timp ce dădea din cap. Bineînțeles că nu trecuse cu vederea sosirea la Cracovia a comandantului von Schumann, aristocratul acela îngâmfat, însoțit de o tânără spanioloaică, după toate aparențele, amanta lui. Se gândea să cerceteze cine era tânăra a cărei frumusețe nu putea să nu o admire. Nu-i venea să creadă că e spanioloaică atât de blondă, atât de fragilă și atât de zveltă, el fiind convins că toate spanioloaicele sunt brunete și împlinite la trup.

– Domnule comandant Schumann, ați profitat de șederea dumneavoastră la Berlin? întrebă el, adresându-i-se lui Max.

– Desigur, răspunse baronul fără tragere de inimă.

– V-ați întors foarte bine acompaniat de această frumoasă domnișoară... spuse comandantul privind-o pe Amelia.

– Amelia, ți-l prezint pe comandantul Ulrich Jürgens. Ferește-te de el!

Avertismentul lui von Schumann i-a provocat lui Jürgens un hohot de râs.

– Haideți, domnule comandant, n-o speriați pe domnișoara! Aristocrația din Wehrmacht se arată întotdeauna urâcioși față de cei care nu s-au născut ca ei într-un castel. Apropo, ce mai face încântătoarea dumneavoastră soție, baroana Ludovica?

Max a devenit încordat, iar Amelia s-a albit la față. Cuvintele comandantului Ulrich Jürgens sunau ca o ofensă.

O femeie înaintată în vârstă care stătea lângă Max a intervenit în conversație.

– Tinerii sunt întotdeauna atât de impulsivi și de indiscreți! Spuneți-mi, comandante Jürgens, sunteți însurat?

– Nu, doamnă contesă, nu sunt.

– Aha! Înseamnă că nu vă bucurați de avantajele căsniciei. Ar trebui să vă însurați, aveți deja vârsta potrivită, nu credeți? Asta v-ar scădea interesul pentru căsniciile celorlalți. Și dumneata, draga mea, de unde ești? Ai un accent pe care nu reușesc să-l disting...

– Din Spania, sunt spanioloaică, răspunse Amelia, recunoscătoare pentru intervenția neașteptată a doamnei.

– Sunt contesa Lublin.

– Sunteți poloneză? întrebă Amelia, curioasă.

– Da, sunt poloneză, dar am trăit cea mai mare parte din viață la Paris. Soțul meu era francez, dar am rămas văduvă și am hotărât să mă întorc la mine în țară. Vezi că n-am ales bine momentul. Vorbele contesei au lăsat să se ghicească o ironie fină.

Contesa a reușit să deplaseze conversația pe făgașe mondene. Le-a vorbit despre Paris, despre o recentă călătorie în Statele Unite, unde locuia fiul său cel mare și despre vreme, despre primăvara la Cracovia.

Comandantul Jürgens părea că se concentrează asupra dineului, lăsând să se vadă că nu le acordă atenție, dar Amelia putea simți cum o scrutează cu privirea, precum și sclipirea mânioasă pe care o avea în ochi când se uita la Max.

Peste. două zile, s-au întors la Varșovia și s-au instalat în hotelul Europejski, unde eficientul aghiotant al lui Max, căpitanul Hans Henke, reușise să rezerve pentru Amelia o cameră alăturată de a lui Max.

– Mă bucur atât de mult să te am aici... dar mă tem că te plictisești și că preferi să te întorci la Berlin, îi spuse Max.

– Vreau doar să fiu cu tine; în plus, să cunoști un oraș este întotdeauna o aventură. În curând voi cunoaște mai multă lume, nu-ți face griji pentru mine.

– Dar trebuie să fii prudentă, acest oraș nu este sigur, Gestapoul și trupele SS sunt peste tot.

– Nu poate fi mai rău decât la Berlin.

– Aici nu-i nimeni în care să ai încredere, în afară de căpitanul Henke.

– Știu, știu...

Ceea ce Max nu își imagina era că nu putea avea încredere nici măcar în femeia de care era îndrăgostit ca un nebun. Amelia începuse deja să fotografieze documentele pe care le păstra el în servietă.

Ea fotografia tot, sperând că la Amiralitate vor ști să găsească ce îi interesa.

Ca să fotografieze documentele, Amelia profita de obicei de momentele când Max dormea sau făcea duș. Tremura la gândul că îi va face un rău ireparabil dacă o va descoperi într-o zi. Pentru că Max era îndrăgostit de ea așa cum nu mai fusese niciodată de vreo altă femeie. Amelia îi răspundea

cu aceeași dragoste, dar nu la fel de intensă, își spunea în sinea ei că irosise cele mai frumoase sentimente de iubire dăruindu-le lui Pierre.

La câteva zile după sosirea lor la Varșovia, Max își stabilise deja rutina de lucru și Amelia s-a simțit liberă să caute adresa de contact pe care Jan și Dorothy i-o puseseră la dispoziție din ordinul comandantului Murray.

Era o clădire situată în centrul Varșoviei. Casa avea trei nivele, iar una dintre fațade dădea în piața de Mărfuri. A urcat până la etajul trei și a apăsat pe sonerie, așteptând nerăbdătoare.

O tânără a deschis ușa și a privit-o de sus până jos întrebând-o:

– Ce doriți?

– Scuzați-mă, nu vorbesc poloneza, se scuză Amelia în germană.

– Nu vorbiți decât germana? răspunse tânăra.

– Engleza, franceza, spaniola...

– Să vorbim în germană. Ce doriți?

– „Marea este liniștită după furtună", rosti Amelia.

– Poftiți, vă rog, răspunse tânăra, care i-a spus că o cheamă Grazyna.

Casa era spațioasă și luminoasă. De la ferestrele foarte mari se putea privi piața și una dintre străzile adiacente. Se vedea că este o casă burgheză cu mobile și tablouri de bună calitate.

Grazyna a invitat-o să ia loc.

– Cine sunteți?

– Mă numesc Amelia Garayoa și cred că avem prieteni comuni...

– Da, așa se pare. Ce doriți?

– Mi s-a spus să vin aici să vă predau niște fotografii...

– Am fost anunțată că veți veni, dar nu când anume. Ce aveți?

– Am putut să fotografiez mai multe documente, poate că sunt importante.

– Dați-mi-le și voi face să ajungă la destinație.

– Cum reușiți ca materialul să ajungă la Londra?

– Nu pot să vă spun. Suntem în mare primejdie și, dacă veți fi arestată, nu veți putea spune ceea ce nu știți.

– Opoziția este bine organizată?

– Opoziția? Grazyna izbucni într-un hohot de râs amar. Nu vă imaginați ce au făcut nemții când ne-au invadat. Au venit cu liste interminabile de persoane, cu toți cei care ar fi putut alcătui cea mai neînsemnată

rezistență. Așa-numiții Einsatzgruppen au asasinat mii de persoane: medici, artiști, avocați, funcționari... Da, i-au asasinat pe toți cei care ar fi putut să încerce să li se opună, chiar și numai prin forța cuvântului.

– Îmi pare rău.

– Nimeni n-a făcut nimic ca să-i oprească, se plânse Grazyna.

– Marea Britanie a declarat război Germaniei din cauza invadării Poloniei, răspunse Amelia pe un ton de protest.

– Prea târziu. Au fost toleranți față de Hitler și au refuzat să vadă ce avea să se întâmple, iar noi, polonezii, am fost primele victime. Măcar de-ar putea Churchill să facă ceva! Cel puțin, el n-a fost niciodată partizanul politicii conciliatoriste. Cum de au putut fi atât de orbi?

În vreme ce Grazyna vorbea, Amelia o observa. A socotit că n-avea probabil mai mult de douăzeci și cinci de ani, cu toate că ridurile din jurul gurii o făceau să pară mai în vârstă. De statură mijlocie, cu părul șaten-deschis și ochii de un albastru-închis, plinuță, deși nu era frumoasă, în ansamblu era plăcută. Amelia s-a gândit că Grazyna ar putea trece oriunde neobservată.

– Locuiești singură? îndrăzni ea să întrebe.

– Da, dar părinții mei locuiesc aproape de aici. Și dumneata? Care este acoperirea dumitale?

– Sunt amanta unui medic, ofițer din Wehrmacht.

Grazyna a strâns din dinți ca să evite o grimasă de scârbă.

– De unde ești?

– Din Spania.

– Ai venit de foarte departe... De ce nu ești în țara dumitale?

– Tatăl meu a fost împușcat după războiul nostru civil, mama mea a murit și... mă rog, să spunem că viața m-a împins până aici. Ah! Și chiar dacă nu credeți, ofițerul cu care trăiesc este un om bun, nu este nazist.

– Înțeleg! Îmi veți spune că se mărginește să îndeplinească ordine.

– Așa este. Făcea parte din armată înainte de venirea lui Hitler la putere.

– Dar, bineînțeles, nu știe că îl spionezi.

– Nu, nu știe.

– Și de ce o faci?

– Sper ca, odată ce Hitler va fi înfrânt, țara mea să scape de Franco.

Hohotul de râs al Grazynei a iritat-o pe Amelia. Ea credea orbește în faptul că, mai devreme sau mai târziu, Franco va fi îndepărtat de la putere. se agăța de acest vis care îi dădea forța să trăiască.

– Pe mine nu mă amuză, afirmă ea pe un ton sec.

– Mă uimește naivitatea dumitale, dar, desigur, nu vreau să te jignesc. Bine, dă-mi materialul.

Amelia a scos o batistă în care avea înfășurat rolfilmul și i l-a înmânat.

– Cred că această casă este încă sigură, dar nu trebuie să fim prea încrezătoare. La fereastră, am un ghiveci; dacă este pus în partea dreaptă. înseamnă că mă poți vizita fără probleme, dar dacă este în partea stângă. ori nu sunt acasă, ori e vreun pericol și, atunci, orice s-ar întâmpla, nu trebuie să urci la mine. Ai înțeles?

– Desigur.

– Ce părere ai despre evrei?

Întrebarea a descumpănit-o pe Amelia și a rămas tăcută, ceea ce a făcut-o pe Grazyna să interpreteze greșit reacția ei.

– Văd acum că ești una dintre acele persoane ale căror convingeri se topesc atunci când vine vorba despre evrei.

– Dar ce spui! Cea mai bună prietenă a mea era evreică, asociatul tatălui meu era evreu... Dar nu știu ce să răspund în legătură cu ce cred despre ei, trebuie să cred ceva în mod special? Asta-i problema celor care cred că trebuie să gândești „ceva" despre evrei.

– Nu te supăra, era doar o întrebare. Logodnicul meu este evreu. Este în ghetou.

– Îmi pare rău. Știu că au fost izolați în câteva străzi și că nu li se permite să iasă de acolo.

– Condițiile de viață din ghetou sunt pe zi ce trece mai proaste.

– Îl poți vedea pe logodnicul dumitale?

– Nu se poate intra și nici ieși din ghetou fără permis, dar reușim să le înșelăm vigilența, deși nu-i totdeauna posibil.

– Dacă pot face ceva...

– Probabil, dat fiind că amantul dumitale este nazist.

– Max este soldat, comandant de intendență medicală în Wehrmacht. și ți-am spus că nu este nazist.

– Va trebui să-i spui că ne cunoaștem.

– Bine, îi voi spune că te-am cunoscut întâmplător pe stradă, că m-am rătăcit și că te-ai oferit cu amabilitate să mă conduci la hotel și, ca să-ți mulțumesc, te-am invitat să bem un ceai și ne-am simpatizat, îți convine?

– Da, e credibil. În ce hotel sunteți cazați?

– În Europejski.

– Avem aproximativ aceeași vârstă și dumneata nu cunoști aici pe nimeni, așa că amantului dumitale îi va face plăcere să știe că, în vreme ce el se ocupă cu uciderea polonezilor, dumneata ai cu cine să stai de vorbă.

– Te rog să nu mai insiști cu aprecierile dumitale despre Max. Nu-l cunoști, ca atare n-ar trebui să-l judeci. Înțeleg că pentru dumneata toți germanii sunt dușmani, dar el nu este.

– Presupun că trebuie să crezi asta ca să nu te simți atât de rău când îți faci treaba, admise Grazyna.

– Nu, nu-i așa. Îl cunosc de multă vreme și te asigur că nu este nazist.

Grazyna a ridicat din umeri. Nu era dispusă să facă și alte concesii cu privire la ce părere avea despre germani. Îi ura prea mult ca să facă deosebiri. Unii dintre cei mai buni prieteni ai ei dispăruseră în mâinile celor din Einsatzgruppen, doi dintre unchii ei fuseseră spânzurați, iar logodnicul ei se afla în ghetou. Nu, spanioloaica nu îi putea cere să vadă dincolo de durere și de ură.

– O să te însoțesc la întoarcerea la hotel, așa va putea fi credibil ceea ce îi vei spune amantului dumitale.

Au ieșit din casă în tăcere, Amelia analizând dacă va reuși să se înțeleagă cu Grazyna; iar aceasta, la rândul ei, neștiind ce să creadă despre Amelia. După cum tocmai îi spusese, era o agentă britanică având o misiune de îndeplinit și pentru asta cu siguranță că trebuia să îl utilizeze pe acel ofițer din Wehrmacht, dar, chiar și așa, disprețuia pe oricine ar fi avut o relație amabilă cu dușmanul.

Grazyna i-a spus că este soră medicală și că lucrează la Spitalul Sfântul Stanislav. Când putea, fura medicamente ca să le ducă în ghetou.

Nu era ușor, dar se bizuia pe complicitatea unei călugărițe, măicuța Maria.

– Este o femeie extraordinară și foarte curajoasă, în pofida vârstei ei.

– Câți ani are? întrebă Amelia.

– Cred că a împlinit șaizeci de ani; este puțin cam grasă și cam cârcotașă, dar nu-i pasă că riscă. Are acces la sertarul în care se păstrează cheile de la farmacia spitalului și ea este cea care mă ajută să fur medicamente.

– O călugăriță care fură... șopti Amelia zâmbind.

– O călugăriță care ajută să salveze vieți, răspunse Grazyna supărată.

– Bineînțeles! Nu mă înțelege greșit. Mi se pare admirabil ce face măicuța Maria, mă gândesc doar că nu și-o fi imaginat niciodată că ar putea să fure.

– Dar dumneata ți-ai fi imaginat că ai putea deveni amanta unui nazist?

– Nu sunt amanta niciunui nazist.

Au rămas din nou tăcute până când au ajuns la hotel. Acolo, Amelia a invitat-o să bea un ceai. Grazyna avea dreptate: era nevoie ca Amelia să dea credibilitate minciunii pe care urma să i-o spună lui Max.

Acesta n-a ajuns la hotel decât seara târziu. Era obosit și iritat, dar și-a schimbat dispoziția de îndată ce s-a întâlnit cu Amelia. Ea i-a povestit că a cunoscut o tânără soră medicală poloneză și că s-au înțeles bine, iar el a încurajat-o să o revadă.

– Așa nu vei fi atât de singură; știu că sunt un egoist pentru că te-am adus aici, dar nu voiam să mă despart de tine pentru nimic în lume.

În noaptea aceea, la fel ca și în următoarele nopți, Amelia a continuat să fotografieze documentele din servieta lui Max. Îi era îngrozitor de frică de fiecare dată când o făcea și se întreba dacă el ar ierta-o în cazul în care ar descoperi-o.

În ziua de 20, după-amiază, Amelia s-a prezentat din nou acasă la Grazyna. Nu o mai vizitase din ziua în care se cunoscuseră. A văzut că ghiveciul era pus în partea dreaptă și a urcat cu pași grăbiți până la etajul trei.

A sunat la sonerie și Grazyna n-a întârziat să-i deschidă ușa.

– Oh, tu erai! spuse ea fără să-și ascundă surprinderea.

– Da... am văzut ghiveciul așezat în partea dreaptă și de aceea am urcat... se scuză Amelia.

– Intră, te voi prezenta unor prieteni.

În salon, erau doi bărbați și o altă tânără. Cei trei au privit-o curioși.

– Ți-i prezint pe Piotr și pe Tomasz, iar ea este verișoara mea Ewa, cea mai bună cofetăreasă din Varșovia. Ar trebui să treci într-o zi pe la cofetăria părinților ei, te asigur că merită osteneala.

Piotr părea să aibă mai curând patruzeci decât treizeci de ani; era înalt, voinic, cu părul blond-închis și ochi căprui aproape verzi, și niște mâini puternice și bătătorite; exact contrariul lui Tomasz, care nu părea să aibă încă treizeci de ani, zvelt, de statură mijlocie, cu părul blond aproape alb, iar ochii, de culoare albastru intens. Fără îndoială, Ewa era cea mai tânără din grup. Amelia a socotit că putea avea vreo douăzeci de ani: înaltă, zveltă, cu părul șaten-deschis și ochii albastru-închis, ca ai Grazynei.

– Ai mai adus informații? o întrebă aceasta.

Amelia a devenit încordată și n-a răspuns. Nu știa cine erau musafirii Grazynei și a surprins-o indiscreția tinerei.

– Hai, nu-ți face griji! Sunt prieteni, altminteri nu te-aș fi invitat să intri. Nu m-ai întrebat de Rezistență? Ei bine, îi ai aici pe trei dintre ei. Pregătim o incursiune în ghetou.

– Și cum faceți? întrebă Amelia curioasă.

– Casa contesei Lublin este situată pe o stradă de lângă zidul care închide ghetoul. În partea din spate a casei este ușa de serviciu; acolo există un canal de scurgere, Piotr a găsit drumul care duce în cealaltă parte. Canalele sunt de obicei supravegheate, dar câteodată putem să fentăm supravegherea, nu-i așa, Piotr?

Bărbatul încuviință. Grazyna vorbea în germană, limbă pe care, din fericire pentru Amelia, păreau să o cunoască și prietenii acesteia.

– Piotr este șoferul contesei. O femeie nemaipomenită, pare să fie prietena naziștilor, dar Piotr crede că e doar o aparență, o lămuri Grazyna.

– Am cunoscut-o la Cracovia la un dineu oferit de către guvernatorul general, Hans Frank.

– Porcul ăla! exclamă Grazyna.

– Nu vă închipuiți cum se suferă în ghetou, o întrerupse Ewa, mai ales copiii. Au nevoie urgentă de medicamente, mulți suferă de febră tifoidă.

– Când va fi incursiunea? întrebă Amelia.

– Sperăm să o putem face peste două zile, răspunse Ewa.

– Bine, ai mai adus material sau nu? se impacientă Grazyna.

– Da, îl ai aici. Cred că poate fi ceva important, un mare număr de trupe sunt deplasate către frontieră.

Grazyna a schimbat o privire rapidă cu Tomasz și acesta a dat din cap ca și cum ar fi încuviințat ceea ce ea îl întreba în tăcere.

– Îl voi trimite imediat, poate chiar la noapte, făgădui Grazyna.

– Da, fă-o. Max pleacă mâine, mi-a spus că va lipsi câteva zile, că merge spre nord, exact acolo unde va avea loc cea mai mare desfășurare de trupe. Au multe divizii în Polonia...

– Bine, măcar vei scăpa de prezența omului ăluia pentru câteva zile, încheie Grazyna.

– Crezi că aș putea intra cu voi în ghetou?

– Nu! au răspuns cu toții într-un glas.

– Bine... întrebam doar... aș vrea să ajut...

– Tu fă-ți treaba ta, noi o vom face pe a noastră. Îți închipui cum ar fi dacă ne-ar aresta? Nu-i nevoie să riști mai mult decât trebuie, îi reproșă Grazyna.

În ziua de 22 iunie a fost pusă în mișcare Operațiunea Barbarossa: Wehrmachtul a invadat Uniunea Sovietică. Știrea n-a luat Marea Britanie prin surprindere. Prin agenții săi, Serviciile Secrete britanice dispuneau de informații despre mișcarea trupelor germane. Cea pe care a adus-o Amelia Garayoa a fost una dintre multele care confirmau ceea ce se știa deja la Londra. Pe atunci, reușiseră deja să descifreze codul Enigma cu care armata și marina germane își cifrau mesajele. Pentru Churchill a fost o veste bună. Era convins că Hitler, deși părea de neînvins, nu va putea să lupte cu aceeași intensitate pe două fronturi în același timp.

Stalin, cu toate că primise numeroase informații prevenindu-l cu privire la invazie, nu le-a dat niciodată crezare. Mai mult decât atât, a dat ordin să fie împușcați unii dintre cei care îndrăzniseră să-l avertizeze.

Epurările din Armata Roșie fuseseră de o asemenea anvergură, încât cei mai buni generali au murit împușcați. Atacul german a fost brutal: 153 de divizii, 600 000 de vehicule, 3 580 de tancuri, 2 740 de avioane, împărțite în trei grupuri, au participat la invazie.

Șeful Statului Major sovietic, mareșalul Gheorghi Jukov, i-a telefonat lui Stalin, care se afla la dacea sa de la Kunțevo, situată la douăzeci de

kilometri de Moscova, ca să-l informeze că trupele germane trecuseră „hotarul" Poloniei sovietice. Stalin a rămas mut, nu putea să creadă ce îi spunea Jukov. Avusese atât de mare încredere în Hitler, încât neglijase granița poloneză.

Pentru Amelia, vizitele acasă la Grazyna au devenit un obicei. N-avea nimic mai bun de făcut, dat fiind că Max înainta cu trupele germane și nu mai era la Varșovia. Încetul cu încetul, a reușit să facă să scadă antipatia pe care Grazyna părea că o are față de ea.

Într-o după-amiază, a mers să o caute la spital, unde a cunoscut-o pe măicuța Maria, care se afla la infirmerie cu privirea fixată pe niște hârtii.

– Așadar, sunteți spanioloaică... Grazyna mi-a vorbit despre dumneavoastră. Veniți, vă voi însoți unde este ea acum, deși nu cred să întârzie, pentru că la ora cinci se încheie tura ei.

Grazyna se afla într-un salon plin cu femei; îi lua temperatura unei bătrâne care părea în pragul morții. Pe Amelia a surprins-o blândețea cu care o trata pe bătrână. Când le-a văzut pe Amelia și pe măicuța Maria, s-a îndreptat spre ele.

– Amelia, ce faci aici? Ce s-a întâmplat? o întrebă Grazyna.

– Nimic, iartă-mă dacă te-am speriat, treceam prin apropiere și am intrat să te văd...

– Ce spaimă mi-ai tras! Văd că îl cunoști deja pe îngerul meu păzitor, spuse ea, zâmbindu-i măicuței Maria.

– Nu fi lingușitoare, știi că pe mine laudele nu mă impresionează.

– Ea e prietena mea, spuse Grazyna, ridicând glasul ca să le liniștească pe femeile speriate, auzind-o vorbind germană pe cea care tocmai venise.

În vreme ce Grazyna se schimba, măicuța Maria a invitat-o pe Amelia să bea un ceai la infirmerie. Cele două femei s-au înțeles bine numaidecât. Călugărița a putut să vadă zbuciumul din ochii Ameliei.

– Măicuță, avem nevoie de medicamente, îi șopti la ureche Grazyna.

– Nu pot să-ți dau mai multe, ne vor descoperi, răspunse călugărița.

– Sunt copii într-o stare foarte proastă... e greu să stăvilești febra tifoidă în ghetou, răspunse Grazyna.

– Dacă suntem descoperite, va fi și mai rău, pentru că nu le vei mai putea duce nimic, replică măicuța Maria.

– Știu, dar am nevoie de aceste medicamente...

– Voi ieși cu Amelia din infirmerie ca să-i arăt pavilionul copiilor, vom zăbovi zece minute.

– Mulțumesc, murmură Grazyna, recunoscătoare.

De îndată ce Amelia și măicuța Maria au ieșit din infirmerie, Grazyna a deschis sertarul în care călugărița păstra cheile și a căutat-o pe cea de la farmacie. La întoarcere, măicuța Maria s-a uitat cu îngrijorare la geanta burdușită pe care Grazyna o avea în mână.

– Dar câte ai luat! Mâine avem inspecție și știi care le sunt obiceiurile aici, au inventariat până și ultimul leucoplast, ce-o să le spun?

– Spuneți că inventarul a fost greșit.

– Asta am spus-o ultima dată... vor sfârși prin a mă muta în altă parte, pentru că nu sunt sârguincioasă și îngădui să dispară medicamente din farmacie.

– Dar maica stareță nu v-a reproșat asta niciodată...

– Da, dar nu vrea să știe nimic din ce fac, spune că e cu atât mai bine cu cât știe mai puțin. Și în plus, sărăcuța de ea nu știe să mintă.

– Veniți într-o zi în ghetou să vedeți cum au nevoie de tot ce le ducem! Acolo sunt medici, dar n-au cu ce să trateze și plâng de neputință văzând cum le mor oamenii.

– Plecați, duceți-vă până când nu mă răzgândesc. Acum va trebui să mă gândesc la o minciună ca să justific dispariția tuturor medicamentelor pe care le-ai luat.

Au ieșit în stradă, unde mirosea a vară și soarele strălucea pe cerul albastru.

– Să mergem la mine acasă, Piotr va veni să mă ia de cum se lasă întunericul. Dacă ne ajută Dumnezeu, la noapte vom intra în ghetou să ducem toate astea, spuse Grazyna arătând spre geantă.

– Lasă-mă să vă însoțesc, îi ceru Amelia.

– Ești nebună! Nu se poate. De câte ori trebuie să-ți mai spun?

– Poate că e util să transmit la Londra un raport despre ghetou, cred că acolo nu reușesc să înțeleagă până unde duc naziștii ura lor împotriva evreilor.

Grazyna a rămas tăcută, cugetând la vorbele Ameliei. A șovăit un moment înainte de a-i răspunde.

– Te iau numai dacă sunt și ceilalți de acord.

Piotr s-a arătat reticent, la fel și Tomasz, dar Ewa și Grazyna, împreună, le-au biruit rezistența.

– Britanicii nu știu cu exactitate ce este ghetoul, vom obține un oarecare avantaj dacă Amelia le-o spune, argumentă Grazyna.

– Cel puțin, vor avea informații de primă mână, adăugă Ewa.

Când a început să se întunece, Piotr cedase deja și, înainte de ora la care începea interdicția de circulație pe timpul nopții, s-au îndreptat separat și cu un mers hotărât către casa contesei Lublin. Grazyna ducea geanta cu medicamente, iar Tomasz și Ewa purtau alte genți, care păreau și mai grele decât a Grazynei.

Conduși de Piotr, au intrat pe ușa de serviciu care dădea într-un vestibul de unde, printr-o ușă batantă, se ajungea în bucătărie. De cealaltă parte, erau trei odăi pentru servitori. Piotr avea norocul să dispună de un dormitor doar pentru el, dat fiind că era singurul bărbat din casă; celelalte două încăperi erau destinate bucătăresei și subretei contesei, care le împărțeau dacă era nevoie.

– Cred că nu trebuie să vă amintesc să nu faceți zgomot și, cu atât mai *puțin, să ieșiți din camera mea.* Servitoarele zic că îi urăsc pe naziști, dar prefer să nu riscăm, le atrase el atenția.

Grazyna, Tomasz și Ewa s-au îndreptat către camera lui Piotr, urmați de Amelia. Odăița era mică, de-abia încăpea patul, o măsuță și un dulap. S-au așezat pe pat, așteptându-l pe Piotr să se întoarcă.

Amelia avea de gând să întrebe ceva, dar Tomasz i-a făcut semn să păstreze tăcerea.

După ce au așteptat o bună bucată de timp în cameră, s-a întors și Piotr. Avea o figură obosită.

– Contesa avea musafiri și am fost nevoit să aștept să plece toți. Acum vom mai aștepta ceva vreme și apoi vom ieși în tăcere. Știți deja ce aveți de făcut, spuse el, adresându-li-se prietenilor săi, iar dumneata, Amelia, fă ca noi; dar, pentru numele lui Dumnezeu, să nu cumva să te împiedici sau să scoți vreo vorbă.

Noaptea era spuzită de stele. Resturi de lumină păreau reținute pe cerul Varșoviei, ceea ce nu-i avantaja *să meargă liniștiți și au făcut-o la iuțeală.* Piotr a ridicat capacul canalului, invitându-i cu mâna pe prietenii săi să se

afunde în subsolul orașului. Tomasz a fost primul care a coborât pe scările strâmte de fier care conduceau la canalul de scurgere. L-au urmat Ewa, Grazyna și Amelia, ultima.

Piotr a pus la loc capacul peste canalul de scurgere și s-a întors în camera lui. În noaptea aceea, nu-i putea însoți. Contesa era imprevizibilă și putea să-l cheme în orice moment. De când rămăsese văduvă, îl alesese pe el să-i facă nopțile mai puțin lungi, iar el acceptase, știind că acest fapt îl plasa într-o situație avantajoasă față de ceilalți servitori. Nu-l anunța niciodată din timp, dar el știa să-i citească în priviri când avea să se producă semnalul ei.

Dar în noaptea aceea, orice s-ar fi întâmplat, trebuia să facă în așa fel, încât să dea la o parte capacul de pe canalul de scurgere peste patru ore, timpul exact cât prietenii săi aveau să rămână în ghetou.

Amelia a trebuit să-și stăpânească senzația de vomă care îi urca în gât. Mirosul i se părea insuportabil. Mergea peste scârnăvia Varșoviei, evitând șobolanii, cufundându-și picioarele în apa murdară care umplea canalul subteran de scurgere ce traversa orașul dintr-o parte într-alta.

Tomasz era în fruntea grupului, urmat de Grazyna și de Ewa, Amelia fiind ultima. Ewa a văzut rozătorul fugind, s-a întors și a luat-o pe Amelia de mână.

– Nu te uita la ei, îi recomandă ea.

– Dar dacă ne mușcă... reuși Amelia să spună.

Ewa ridică din umeri, trăgând-o pe Amelia de mână. Tomasz grăbise pasul, la fel și Grazyna, iar Ewa nu voia să-i piardă din vedere.

N-au mers mult; poate că au fost doar cincisprezece minute, dar Ameliei i s-a părut o veșnicie. Apoi Tomasz s-a oprit și le-a arătat niște scări metalice vechi. A urcat primul. A lovit de două ori în capacul canalului de scurgere și cineva l-a ridicat. O mână l-a apucat pe Tomasz și a tras de el în sus. Apoi le-a venit rândul și celorlalți.

– Grăbiți-vă, soldații nu vor întârzia, spuse un bărbat căruia de-abia i se vedea chipul învăluit în umbrele nopții.

I-a îndrumat spre o clădire din apropiere, unde alt bărbat aștepta nerăbdător în poartă.

– Ați întârziat.

Au urcat pe scări până la al patrulea etaj și ultimul, unde un alt bărbat aștepta pe palier în dreptul unei uși deschise ce dădea către o încăpere de-abia luminată.

– Slavă Domnului că sunteți aici! exclamă o femeie care a ieșit să-i primească. Și asta cine este? întrebă ea văzând-o pe Amelia.

– Este prietena mea și ne poate fi de folos. Vorbește germana, dar este spanioloaică, explică Grazyna.

– Ai adus medicamente? întrebă femeia.

– Da, sunt aici, nu sunt multe, dar mi-a fost imposibil să fur și altele.

Femeia a deschis cu nerăbdare geanta pe care i-o înmâna Grazyna. Amelia a privit-o cu atenție. Probabil că avea în jur de șaizeci de ani sau chiar mai mult, era foarte slabă, avea chipul palid și plin de riduri, părul, strâns într-un coc și care odinioară trebuie să fi fost negru, era brăzdat acum de șuvițe cărunte; privirea ei era de un albastru foarte viu.

– Nu sunt de-ajuns, se plânse femeia când examină conținutul genții.

– Îmi pare rău, voi încerca să aduc mai multe data viitoare, se scuză Grazyna.

Amelia îi căuta din priviri pe Tomasz și pe Ewa, care se aflau în celălalt capăt al încăperii, stând de vorbă cu bărbatul de pe scară și cu cel care îi îndrumase până acolo.

– Unde este Szymon? întrebă Grazyna pe un ton nerăbdător.

– Fiul meu va veni dintr-un moment într-altul. Este la spital.

– Aveți aici un spital? întrebă Amelia.

– Nu-i chiar un spital, ci un spațiu în care îi îngrijim pe cei mai bolnavi. Fiul meu este medic, răspunse femeia în germană.

– Sarah este mama lui Szymon, spuse Grazyna în chip de prezentare a femeii care îi primise.

– Vezi și tu, am un fiu îndrăgostit ca un nebun de o păgână, râse Sarah, luând-o cu afecțiune de mână pe Grazyna și apropiindu-se de grupul în care erau Tomasz și Ewa cu ceilalți bărbați.

– El este Barak, fratele lui Szymon, iar el este Rafal, i-i prezentă Grazyna Ameliei. Ei se ocupă ca, în ciuda războiului, copiii noștri să studieze în continuare.

Ewa deschisese geanta în care adusese bomboane și dulciuri.

– Copiilor le plac bomboanele făcute de tine, spuse Rafal.

– Îmi pare rău că n-am adus mai multe, dar e greu să mergi cu o geantă încărcată fără să atragi atenția soldaților.

– Ar trebui să îndrăznim să aducem mai multe genți, se plânse Tomasz.

– Ai atrage prea mult atenția, prefer să aduceți exact cât se poate și să evitați să fiți arestați, spuse Sarah pe un ton sentențios.

Geanta lui Tomasz era plină cu materiale școlare: caiete, creioane, ascuțitori, gume... Era învățător și unii dintre copiii din ghetou fuseseră elevii lui. Rafal fusese profesor de muzică la aceeași școală la care Tomasz ținea ore în continuare. Erau prieteni de prea mulți ani pentru ca invadatorii germani să le poată distruge prietenia.

– Tocmai le spuneam lui Tomasz și Ewei că autoritățile au redus din nou rațiile de alimentele care intră în ghetou. Ei zic că ne e de-ajuns cu cele o sută optzeci și patru de calorii zilnic. Murim de foame. Am organizat cantine unde pregătim ceva supă din puținul pe care îl avem ca să o împărțim celor mai nevoiași. Dar lucrul cel mai rău este lipsa medicamentelor, trebuie să ne faci rost de mai multe. Tonul lui Rafal era de implorare.

– O voi face, dar mă tem să nu mă descopere. Măicuța Maria este foarte bună și închide ochii, dar într-una din zilele astea va fi interogată și, cu toate că știu că nu mă va denunța, îi vor lua cheia de la farmacie, răspunse Grazyna.

– Szymon este disperat, zice că nu suportă să vadă cum îi mor copiii, fără să poată face nimic pentru ei, pentru că îi lipsesc medicamentele adecvate, continuă să spună Rafal.

Câteva bătăi ușoare în ușă i-au pus în alertă. Sarah s-a dus să deschidă și l-a sărutat pe bărbatul care tocmai sosise.

– Mamă, a venit Grazyna?

– Intră, fiule, este acolo, în celălalt capăt al camerei.

Szymon a intrat în încăpere și s-a îndreptat fără șovăire către Grazyna, pe care a strâns-o cu putere în brațe. Au rămas îmbrățișați câteva clipe, apoi au luat loc lângă ceilalți. Grazyna i l-a prezentat Ameliei, iar ea a fost uimită de marea asemănare a celor doi frați, Szymon și Barak, cu mama lor. Bruneți, cu oase mari, zvelți și aceeași culoare a ochilor, de un albastru intens.

– Trebuie să facem ceva, nu putem continua așa, se plânse Szymon.

– Dar ce putem face? Ghetoul este supravegheat zi și noapte, nu-i chip să ieșim, cu excepția celor care sunt duși la muncă, îi răspunse fratele său Barak.

– Zilele trecute, un ofițer SS a dat o petrecere și i s-au adus din ghetou câțiva dintre cei mai buni muzicieni ai noștri, adăugă Rafal.

– Trebuie să facem rost de alimente și de medicamente. Poate că frații noștri din Palestina or fi în stare să ne ajute. Trebuie să ne punem în legătură cu delegațiile pe care le au la Geneva sau la Constantinopol. Cu bani, poate fi cumpărat vreunul dintre acești porci de naziști ca să ne permită să achiziționăm alimente și să le ducem în ghetou, insistă Szymon.

– Ești nebun! Ne-ar denunța și ar rămâne și cu banii. Nu, nu-i o idee bună. Dar ai dreptate că trebuie să luăm legătura cu comunitatea evreiască din Palestina sau cu cea din Statele Unite, să vedem dacă ne pot ajuta, interveni Rafal.

– Organizația noastră face tot ce poate, Szymon, știi bine, spuse Barak.

– Nu mă interesează politica, frate, doar să-i salvăm pe ai noștri.

– Oricât te-ai încăpățâna să mă contrazici, politica este totul, Szymon. Situația din ghetou ar fi și mai disperată dacă noi n-am face nimic, repetă Barak.

– Fără *Judenrat*[1], ghetoul ar fi în condiții și mai rele, măcar recunoaște asta, spuse Sarah, privindu-l fix pe Szymon.

– Cred că pierdeți timpul căutând să faceți în așa fel, încât viața în ghetou să se desfășoare în mod normal, în loc să încercați să ne organizăm ca să-i înfruntăm pe naziști, protestă Szymon.

– Chiar și înăuntrul zidurilor și al gardurilor de sârmă ghimpată trebuie să fim în continuare oameni, iar oamenii au nevoie de ceva mai mult decât de pâine ca să fie oameni, îl dojeni Sarah.

– Trebuie să-i amuzăm pe copii, adăugă Rafal.

– Sărăcuții de ei, îmi pare rău să-i văd venind la aceste școli în care simulați normalitatea, continuă Szymon să protesteze.

– Ce trebuie să le spunem? Că nu e nicio speranță? Se vedea că Barak era iritat din cauza fratelui său.

Szymon se pregătea să-i răspundă, dar Grazyna i-a luat-o înainte.

[1] Consiliul evreiesc de administrare a ghetoului (în germană în original) (n.tr.)

– Îți înțeleg pesimismul, dar n-ai dreptate; viața merge mai departe. chiar și aici, în ghetou, iar obligația noastră, a tuturor, este să meargă și mai departe, așa, ca și cum nu s-ar întâmpla nimic, în pofida dificultăților și a suferinței. *Judenrat* face tot ce poate și, datorită lor, lucrurile funcționează și oamenii se simt ocrotiți.

– Azi după-amiază am văzut cinci persoane murind, doi dintre ei, copii. și mamele lor îmi cereau plângând să fac ceva ca să-i salvez. Vă puteți închipui cum mă simt, murmură Szymon.

Grazyna l-a îmbrățișat, stăpânindu-și lacrimile. Amelia nu îndrăznea să scoată o vorbă, impresionată de scena la care asista.

Din nou, câteva bătăi seci în ușă i-a alertat. Sarah s-a ridicat și, cu un pas hotărât, s-a dus să deschidă. Au auzit glasul unei femei care întreba de Szymon printre hohote de plâns.

– Ce se întâmplă? o întrebă Szymon pe femeie.

– Trebuie să vii, soțul meu este pe moarte, trebuie să-i dai ceva, cârpele cu apă rece nu-i scad febra, îl imploră femeia.

– Te însoțesc, să văd ce pot face.

– Aveți grijă, suntem de ceva vreme sub interdicția de circulație pe timpul nopții și soldații trag fără somație, le recomandă Sarah.

Szymon și Grazyna s-au îmbrățișat din nou. Apoi Szymon a ieșit în urma femeii, care insista să se grăbească.

– Lamentările nu servesc la nimic. Ați putea să ne mai aduceți câte ceva de care avem nevoie? îl întrebă Barak pe Tomasz.

– Știi că organizația noastră face tot ce poate, peste două zile vom încerca să ne întoarcem cu niște saci cu făină și ceva orez.

– Peste două zile... Ce putem face? Va trebui să așteptăm. Nu mai avem nimic din ce ați adus ultima dată, răspunse Rafal.

– Nu-i ușor să te plimbi cu saci de făină prin Varșovia, îl întrerupse Ewa.

– O știu și vă mulțumim pentru tot ce faceți. Tot ce se întâmplă ni se pare de neînțeles... ne țin aici izolați, de parcă am fi niște animale urât mirositoare și, dacă asta va mai dura multă vreme, chiar că vom sfârși așa. răspunse Rafal cu o urmă de amărăciune în glas.

– Ce lucruri poți să spui, Rafal! îl mustră Sarah. Nu vreau să te aud vorbind așa. Vom ieși de aici, naziștii nu ne pot ține izolați pentru totdeauna; între timp, trebuie să ne organizăm cum putem mai bine.

– Mamă, tu te-ai născut în Palestina și ai trăit acolo înainte de a-l cunoaște pe tata. Dacă unul dintre noi ar fugi și ar reuși să ajungă acolo, la cine ar trebui să apeleze? întrebă Barak.

– Să fugă... Ce bine ar fi dacă am putea să fugim și să ajungem în Palestina! Dar cred că cel mai bine ar fi dacă am încerca să transmitem știri despre situația noastră la biroul comunității evreiești de la Geneva... asta ar trebui să facem.

– Poate că aș reuși să ies din ghetou prin canal... sugeră Barak.

– Te vor prinde! exclamă Grazyna. Nu, nu cred că-i o idee bună. Poate că eu sau Ewa am putea merge la Geneva...

– Despre ce vorbiți? întrebă Amelia.

Grazyna a pus-o la curent cu disperarea prietenilor ei și în legătură cu ideea aceea nesăbuită de a merge la Geneva ca să relateze ce se întâmplă în ghetoul din Varșovia.

– M-aș putea duce eu, spuse Amelia cu un glas abia auzit.

– Tu? Da... poate că ai reuși să ajungi mai ușor decât noi la Geneva, răspunse Grazyna.

Au discutat pe această temă o bună bucată de vreme. Când mai rămăsese doar o oră până să iasă din ghetou, s-a întors și Szymon. Se vedea că este epuizat, cu un rictus de durere înghețat pe buze.

– N-am putut să fac nimic, bietul om a murit. Apoi a apucat-o pe Grazyna de mână și a privit-o cu duioșie. O iubea și o admira pentru curajul ei. Era o femeie căreia nu-i păsa să-și riște viața ca să-l ajute, și nu numai pe el și pe ai săi, ci pe toți evreii din ghetou.

Grazyna era sufletul acelui mic grup de rezistență împotriva naziștilor la care participau și alți tineri ca ei. Ea nu acorda importanță la tot ce făcea, dar realitatea era că își punea viața în joc, mai ales pentru că, așa cum Szymon știa foarte bine, grupul Grazynei transmitea informații britanicilor.

– A venit vremea, le aminti Ewa care se uita cu nerăbdare la ceas.

S-au ridicat încet în picioare. Niciunuia nu îi plăceau despărțirile.

– Vă așteptăm peste două zile, le aminti Sarah.

– Vom încerca, răspunse Tomasz.

Barak a fost cel care i-a însoțit printre umbrele nopții până la canalul de scurgere. Au trebuit să aștepte să treacă patrula, apoi au ridicat capacul și s-au pierdut la iuțeală în adâncurile subsolului, rugându-se ca în cealaltă parte să-i aștepte Piotr.

Amelia mergea întristată, de data aceasta nemaiacordând atenție șobolanilor care fugeau când auzeau pașii intrușilor în regatul lor de sub oraș. Nu însemna că nu-i mai era frică, doar că era prea impresionată ca să mai ia în seamă propriile temeri.

Drumul li s-a părut mai scurt, dar a fost un moment când, în mijlocul acelui întuneric, Tomasz a lăsat impresia că șovăie în privința rutei pe care trebuiau să o urmeze; în cele din urmă, au ajuns la ora prevăzută la intrarea în canalul de scurgere, unde sperau să fie Piotr.

Tomasz a bătut de două ori scurt în capacul canalului și niște mâini l-au ridicat. Piotr era acolo, nerăbdător.

– Ați întârziat zece minute, le reproșă el.

– Îmi pare rău, se scuză Tomasz.

– Trebuie să mă întorc la contesă. I-am spus că merg la baie și n-o să creadă că am stat acolo tot timpul, spuse el nervos. Pe deasupra, nu știu de ce, dar, în noaptea asta, parcă ar fi mai multe patrule decât de obicei.

I-a condus în tăcere până în casă și le-a făcut un semn să nu iasă din camera lui și să nu facă vreun zgomot. Piotr s-a întors în patul contesei, unde a mai rămas puțin, exact până răsărea soarele, când ea îl poftea să plece, cerându-i să se întoarcă în odaia lui. Până în momentul acela, Tomasz, Grazyna, Ewa și Amelia au stat pe pat, înghesuiți, fără să se miște, încercând să rămână treji, dar, din când în când, nu se puteau abține să nu le cadă capul de somn.

Se crăpa de ziuă când Piotr a intrat în cameră.

– Trebuie să mai așteptați puțin până să ieșiți. E mai bine să se facă ziuă, în felul ăsta, patrulele nu vor bănui nimic când o să vă vadă.

– Eu trebuie să plec cât mai curând, la opt trebuie să fiu la spital, spuse Grazyna.

– De acord, o să pleci prima; iar Amelia să meargă cu tine; dacă va fi oprită, nu va ști să spună de ce e pe stradă atât de devreme, răspunse Piotr.

De parcă ar fi repetat cu toții un ritual cu care erau obișnuiți, Tomasz s-a așezat pe jos, ca și Ewa și Grazyna; Amelia i-a imitat, iar Piotr s-a

trântit pe patul îngust și a adormit numaidecât. Au rămas tăcuți, pierduți în propriile gânduri. După puțin timp, au început să se audă primele zgomote ale zilei și Piotr s-a trezit speriat. Dar și-a recăpătat curând liniștea când i-a văzut pe prietenii săi așezați pe jos, aproape în aceeași poziție în care erau când închisese el ochii. S-a sculat și a ieșit pe culoar fără să rostească un cuvânt. N-a văzut pe nimeni, astfel că a intrat din nou în cameră și i-a făcut semn Grazynei, care a ieșit în grabă, urmată de Amelia. Peste câteva minute, același lucru l-au făcut Tomasz și Ewa.

Deși era foarte obosită, Amelia se bucura de aerul curat al dimineții. Soarele părea că vrea să se strecoare printre niște nori înalți care fugeau pe cerul Varșoviei. Grazyna părea îngrijorată.

– O să întârzii, spuse ea. Măicuța Maria se va supăra.

– Mai e o jumătate de oră până la opt, răspunse Amelia, încercând s-o liniștească.

– Dar de aici până la spital e o bucată bună de drum. Ar trebui să te duci la hotel, știi să ajungi?

– Prefer să te însoțesc până la spital, de acolo mă orientez mai bine.

– Le vei spune șefilor tăi de la Londra ce-ai văzut? vru să știe Grazyna.

– Voi pregăti un mesaj și ți-l voi aduce mai târziu, îi făgădui Amelia.

– Nu e vorba că ei nu știu ce se întâmplă în ghetou, dar eu cred că politica britanică se rezumă la câștigarea războiului, iar ei cred că, dacă îl vor câștiga, se va rezolva și problema evreiască.

– Și nu-i o poziție logică?

– Nu, nu este, situația evreilor este încă și mai proastă decât războiul însuși. Asta vreau să le spui.

– O voi face. Crezi că aș mai putea face și altceva?

– Cu asta va fi de-ajuns. Mă rog, îmi închipui că îl vei spiona în continuare pe nazistul tău.

– Ți-am mai spus că a fost mutat pe front. Nu știu când se va întoarce, așa că n-am pe cine să spionez.

– Dar la hotel sunt cazați și alți ofițeri.

– De care încerc să stau deoparte. Prefer să fiu prudentă, situația mea la Varșovia nu-i ușoară. Sunt amanta unui medic ofițer, e mai bine să nu atrag atenția.

– Poate că ar trebui să te hazardezi puțin mai mult. Ofițerii se simt foarte singuri departe de casă, cu siguranță că vreunul dintre ei se va da bătut în fața unei femei ca tine. Ești frumoasă și educată, și pe deasupra spanioloaică, o aliată. Nu vor fi bănuitori în privința ta.

– Cred că ai o părere greșită despre mine. A fi amanta lui Max este ceva mai mult decât o sarcină, ți-am mai spus că ne cunoaștem de multă vreme și am o mare stimă pentru el. Nu sunt o prostituată.

– N-am spus că ai fi așa ceva, ci doar să profiți de situația ta actuală. Unii bărbați vorbesc numai în pat.

Amelia se simțea neînțeleasă de Grazyna. O admira pe tânăra polonezăă, dar aceasta continua să o trateze cu dispreț; chiar și așa, se vedea obligată să se încreadă în ea.

S-au despărțit în poarta spitalului și Amelia a grăbit pasul spre hotel. Simțea nevoia să facă o baie; fiecare por al pielii ei mirosea a hazna.

Era la recepție luându-și cheia de la cameră când a simțit răsuflarea unui bărbat la spatele ei. S-a întors și s-a pomenit cu comandantul SS Ulrich Jürgens.

– Ia te uită! Distinsa domnișoară, prietenă a comandantului von Schumann! Arătați rău, ați dormit cumva prost? După aspectul îmbrăcămințiii, se pare că nici măcar n-ați dormit. Văd că nu v-a luat mult timp să-l uitați pe von Schumann.

– Cum îndrăzniți?! Amelia ar fi vrut să-l plesnească pe bărbatul acela care o privea cu impertinență de sus în jos și care o trata ca pe o femeie stricată.

– Cum îndrăznesc? Nu știu la ce vă referiți, am spus cumva ceva nelalocul său? Poate că n-am fost foarte cavaler prin faptul că nu mi-am ascuns uimirea pentru aspectul dumneavoastră. Cum ar fi reacționat baronă dumneavoastră într-o asemenea situație? Credeți că von Schumann s-ar fi prefăcut că nu observă? Nu sunt un aristocrat, spuneți-mi dumneavoastră ce-ar fi zis el în locul meu? Tonul batjocoritor al lui Jürgens continua să fie grosolan.

– E evident că nu sunteți un aristocrat, nici măcar un cavaler, spuse Amelia întorcându-i spatele ca să se îndrepte spre ascensor.

Ulrich Jürgens a urmat-o cu intenția de a o jigni în continuare.

– Dat fiind că nu țineți seama de cei absenți, nu veți avea nimic împotrivă să luați cina cu mine astă-seară. Vă convine ora șapte?

Amelia a intrat în ascensor fără să răspundă. Când ușile s-au închis, a răsuflat ușurată.

După o baie îndelungată, s-a vârât în pat. A adormit, gândindu-se cum să-l evite pe comandantul Jürgens.

Când s-a trezit, începea să se întunece. Se înțelesese cu Grazyna să-i ducă un mesaj pentru Londra, dar a hotărât că ar fi mai prudent să rămână în cameră, având în vedere că mai mult ca sigur comandantul Jürgens s-o fi învârtind prin hol, așteptând-o. Nu voia să-i dea ocazia să-i facă o scenă în public și, cu atât mai puțin, având în buzunar un mesaj cifrat.

A căutat o carte și a încercat să nu se mai gândească până când niște bătăi scurte în ușă au făcut-o să tresară.

– Cine este? întrebă ea prin ușă.

– Ați uitat oare că vă aștept? Era comandantul Jürgens.

– *Fiți atât de amabil și nu mă deranjați*, răspunse ea, încercând să nu-i tremure vocea.

– Nu faceți pe inocenta cu mine, le știu eu pe femeile ca dumneavoastră. Manierele de mare doamnă pe care le afișați nu mă înșală. Nu sunteți altceva decât o prostituată costisitoare.

Amelia și-a stăpânit dorința de a deschide ușa și de a-i trage o pereche de palme. Îi era frică de bărbatul acela.

– Plecați de aici sau le voi prezenta o plângere șefilor dumneavoastră!

L-a auzit râzând, în vreme ce bătea în ușă. Amelia a rămas tăcută, nerăspunzând la șirul de insulte ale lui Jürgens care, după o vreme, sătul de scena aceea, a hotărât să se retragă.

Amelia a rămas încă o bună bucată de vreme în spatele ușii, neîndrăznind să miște un mușchi, temându-se ca nebunul acela să nu se întoarcă. Apoi a împins un fotoliu în fața ușii și s-a așezat în el. N-ar fi putut să se odihnească în pat știind că s-ar fi putut întoarce. Dar Jürgens nu s-a întors.

A doua zi, Amelia s-a îndreptat spre casa Grazynei. A făcut-o după ce a dat mai multe ture prin oraș, *temându-se că Jürgens ar fi putut s-o urmărească*, deși nu-l văzuse în holul hotelului.

Grazyna părea obosită, avea cearcăne și era foarte prost dispusă.

– De ce n-ai venit ieri? îi reproșă ea de îndată ce o văzu.

– Din vina unui comandant SS căruia nu-i sunt pe plac.

– Ia te uită, acum iese la iveală că ai prieteni și în SS!

– Nu, nu-i un prieten, e un porc. De fiecare dată când mă vede, mă jignește, dar bănuiesc că cel pe care îl urăște cu adevărat este Max. Când m-am întors la hotel, l-am întâlnit în hol și a început să-și bată joc de aspectul meu, de parcă m-ar fi prins întorcându-mă de la un chef. A încercat să mi se bage pe sub piele și m-a invitat la cină. Mi-a bătut la ușă multă vreme. De-abia am dormit azi-noapte, temându-mă să nu încerce să intre cu forța. Mi s-a părut mai prudent să nu ies din cameră.

Grazyna a încuviințat, apoi a luat hârtia pe care Amelia o scotea din geantă.

– E ceea ce trebuie să trimit la Londra?

– Da.

– Mă voi strădui să le ajungă chiar la noapte.

– Vreau să mă întorc în ghetou, îi ceru Amelia.

– De ce?

– Aș putea să vă fiu de folos, nu știu, poate că Sarah are vreo idee.

– Nu trebuie să ne expunem unor pericole inutile.

– Știu, Grazyna, știu, dar pot să ajut, chiar și numai cărând un sac cu orez.

4

În următoarele două luni, Amelia s-a întors de mai multe ori în ghetou dând o mână ajutor la transportul sărăcăcioaselor provizii obținute de către acel grup condus de Grazyna.

Tânăra poloneză continua să fure medicamente din spital grație bunăvoinței măicuței Maria. Călugărița protesta, dar închidea ochii.

Ewa i-a șoptit odată că erau mai mulți studenți în grup și vreo doi avocați tineri, precum și învățători, dar Amelia nu a ajuns niciodată să-i cunoască. Grazyna se arăta foarte grijulie în ceea ce privește siguranța grupului, cu toate că știa că Amelia lucra pentru britanici.

În acele incursiuni în ghetou, Amelia a devenit martora discuțiilor tăioase dintre Szymon și fratele său Barak, oricât de mult se străduia mama celor doi să instaureze pacea între fiii săi.

– Cum puteți fi atât de orbi! Voi, cei din *Judenrat*, vă resemnați față de cele ce se întâmplă! îi strigă Szymon fratelui său.

– Cum îndrăznești să spui așa ceva! Barak părea că se pregătește să-i tragă un pumn lui Szymon.

– Pentru că ăsta-i adevărul! Credeți că vi se va permite să administrați firimiturile pe care ni le dau ăia! Iar eu spun că trebuie să luptăm, că de arme avem noi nevoie.

– Tu nu le știi pe toate, Szymon! Sigur că avem nevoie de arme! Dar câtă vreme nu vom fi pregătiți, cu ce vrei să ne împotrivim armatei germane? replică Barak, stăpânindu-și cu greu mânia pe care i-o provocau reproșurile fratelui său.

Sarah era cea care îi obliga să tacă, amintindu-le că trebuie să fie uniți ca să facă față împrejurărilor potrivnice.

– Adevărul e că îmi repugnă să-i văd pe cei din *Judenrat* negociind cu naziștii ca să obțină să ni se dea niște firimituri de pâine! protesta Szymon.

– Cu siguranță că tu ai putea să te descurci mai bine! răspunse ironic Barak.

Amelia asculta în tăcere. În timpul liber, învăța poloneza și începea să înțeleagă câte ceva din cele auzite. Dar Grazyna era cea care o punea pe Amelia la curent cu certurile dintre cei doi frați și era de acord mai mult cu Szymon. Mai târziu, l-a întrebat pe Tomasz de ce nu încercau să ducă arme în ghetou, nu numai medicamente.

– Nu-i ușor să găsești arme. De unde crezi că le putem obține? Chiar și așa, vom încerca. Szymon este foarte vehement, dar poate că are dreptate. Dar eu sunt de aceeași părere cu Barak și cu prietenul meu Rafal: acum e important să îmbunătățim situația din ghetou. Crezi că într-adevăr evreii de acolo ar avea măcar o singură șansă dacă s-ar confrunta cu soldații? I-ar omorî pe toți.

– Dar cel puțin ar muri încercând să facă ceva, răspunse Amelia.

– Moartea nu servește la nimic. Te ucid și gata. Nu mi se pare o idee bună să le spui oamenilor să se lase uciși, insistă Tomasz.

– Eu nu spun să se lase uciși, protestă Amelia.

– Și ce altceva s-ar întâmpla? Cu câte pistoale crezi că poate fi înfrântă armata germană? Te rog, Amelia, să fim realiști! Ar fi sinucidere curată. Sigur că trebuie să luptăm, dar când o să vină momentul. Liderii tineri din ghetou n-au renunțat să lupte, dar au nevoie de arme și de muniție ca să reziste mai multă vreme.

Grazyna nu lua parte la discuții și de aceea Amelia a fost mirată când, într-o după-amiază, mergând s-o viziteze, a găsit-o cu Piotr luându-și rămas-bun de la un bărbat pe care ea nu-l cunoștea.

– Nu te așteptam, spuse Grazyna când a văzut-o.

– Îmi pare rău că am venit fără să mă anunț, se scuză Amelia.

Bărbatul n-a spus nimic și a pornit-o pe scări, fără să-și ia la revedere. Grazyna a intrat în apartament, urmată de Piotr și de Amelia.

– Nu trebuia să vii pe neașteptate. Am și eu viața mea, știi?

– Îmi pare rău, o să vin altă dată, răspunse Amelia, făcând gestul de a pleca.

– Acum, că tot ești aici... în sfârșit, rămâi. Îi așteptăm pe Tomasz și pe Ewa ca să mergem în ghetou.

– Ți-am mai spus că sunt prea multe patrule, iar contesa mi-a trimis vorbă că mă așteaptă la noapte, îi spuse Piotr Grazynei, neținând seama de prezența Ameliei.

– Știu, dar vrei să rămân cu armele în casă? Ar fi o nebunie. Cu cât le ducem mai curând, cu atât mai bine.

– Da, dar nu azi. Știi că va fi greu să vă pot ajuta. Contesa nu-i de partea naziștilor, dar face tot posibilul să n-aibă necazuri cu ei. Și când mă cheamă la ea în cameră, nu mi-e ușor să scap de ea. De altfel, la noapte le-a dat liber servitoarelor și vom fi singuri.

– Atunci, va trebui să născocești ceva, Piotr, dar trebuie să ducem armele chiar la noapte.

– Ce arme? îndrăzni Amelia să întrebe.

– Am făcut rost de mai multe pistoale și de câteva arme de vânătoare. Nu sunt cine știe ce, dar măcar vor servi pentru ca oamenii din ghetou să nu se simtă atât de lipsiți de apărare, explică Grazyna.

– Arme? Și cum ați făcut rost de ele? Uimirea se citea în glasul Ameliei.

– Puștile ni le-au dat niște prieteni amatori de vânătoare, cât despre pistoale... mai bine nu-ți spunem. Cu cât știi mai puțin, cu atât vei fi mai în siguranță, răspunse Grazyna, căreia nu i-a scăpat privirea alarmată a lui Piotr.

– Vă pot ajuta să le transportați în ghetou, se oferi Amelia.

– Da, dacă tot ești aici, ne vei fi de folos.

De-abia se lăsa înserarea, când Ewa și Tomasz s-au prezentat acasă la Grazyna. Ewa aducea un coș plin cu dulciuri.

– Dulciurile le vom duce altă dată, spuse Grazyna, armele sunt grele și nu vom putea căra totul.

– Să încercăm, copiii sunt atât de bucuroși...

Piotr le-a condus prin umbrele nopții până acasă la contesă. A deschis ușa din spate care dădea în bucătărie și le-a împins către camera lui când a auzit un zgomot pe scara care ducea la etajul principal.

– Piotr, ești acolo...?

Vocea contesei l-a alarmat pe Piotr.

– Da, doamnă, urc numaidecât.

– Nu, n-o face, o să cobor eu. Poate fi amuzant să facem schimb de camere.

Piotr s-a încordat și a început să urce repede scările. Trebuia s-o împiedice pe contesă să-i descopere pe prietenii lui.

– Doamnă, nu mi se pare potrivit să coborâți în camera mea, nu-i de rangul Domniei Voastre.

– Hai, lasă, nu fi atât de fandosit. Obișnuiește-te cu gândul că nu sunt o contesă, ci una dintre servitoare, va fi amuzant.

– Nu, sub nicio formă, insistă Piotr, încercând să evite ca femeia să mai coboare treptele.

Grazyna a închis ochii, temându-se de ce era mai rău. Ewa și Tomasz de-abia mai îndrăzneau să respire, în vreme ce Amelia părea că se roagă în tăcere.

Au răsuflat ușurați când au auzit pașii lui Piotr și ai contesei îndepărtându-se și au așteptat aproape două ore fără să îndrăznească să se miște, vorbind în șoaptă. În sfârșit, Piotr s-a întors. Se vedea că este transpirat și îmbrăcat pe jumătate.

– Avem la dispoziție cinci minute. Contesa se încăpățânează să coboare la mine în odaie. Grăbiți-vă, dacă nu mă întorc repede, va veni ea să mă caute.

Au ieșit în stradă și Piotr a ridicat capacul de la canalul de scurgere și i-a ajutat să se strecoare până la haznaua orașului. De-abia a pus capacul la loc când, întorcându-se, a văzut silueta contesei în poarta din spate. S-au privit, fără să rostească un cuvânt. Contesa a făcut stânga împrejur și s-a întors la ea în cameră. Piotr a urmat-o, dar ea închisese cu cheia ușa camerei și nu i-a răspuns la chemare.

La ora prevăzută, la patru dimineața, Piotr s-a întors pe străduță ca să deschidă din nou capacul canalului de scurgere. Prima care a ieșit a fost Grazyna, observând numaidecât expresia îngrijorată a lui Piotr.

– Ce s-a întâmplat? îl întrebă ea.

– Cred că ne-a văzut.

– Dumnezeule! Și ce ți-a spus? vru să știe Grazyna.

– Nimic, mi-a închis ușa de la camera ei. Poate că o să mă dea afară. Nu știu. O să vorbim mai târziu, acum trebuie să plecați.

– Dar nu putem ieși în stradă la ora asta! Este încă interdicție de circulație, îi aminti Tomasz.

– Și ce se va întâmpla dacă ea va coborî la mine în odaie? Ce-o să-i spun? Că sunteți un grup de prieteni care ați venit prin canalele de scurgere să mă vizitați? Știu că este foarte periculos pentru noi toți, dar nu puteți rămâne aici.

– Dar exact asta vom face, afirmă Grazyna, surprinzându-i pe toți cu fermitatea ei.

– Nu... nu se poate... protestă Piotr.

– Contesa ta s-ar putea să ne denunțe dacă ne găsește aici, dar e sigur că vom fi cu toții spânzurați dacă suntem arestați mergând prin oraș cât există interdicția de circulație pe timpul nopții. Între cele două riscuri, prefer să ne surprindă contesa.

Piotr ridică din umeri. Era prea îngrijorat ca să se opună Grazynei, iar ceilalți n-au spus nimic. Le era clar că Grazyna dădea ordinele.

La șapte și jumătate, Grazyna a ieșit din casă însoțită de Amelia, peste două minute au făcut-o și Ewa cu Tomasz. De-abia ieșiseră, când contesa s-a prezentat în camera lui Piotr.

– Au plecat? întrebă ea.

El nu i-a răspuns, dar s-a apropiat de ea și a îmbrățișat-o, conducând-o către odaia lui. Servitoarele urmau să se întoarcă la ora opt, dacă doamna contesă voia să se simtă ca o servitoare, el avea să-i facă pe plac.

Comandantul Jürgens o hărțuia în continuare pe Amelia cu insinuările sale nerușinate, iar ea făcea tot posibilul să-l evite, cu toate că uneori îl întâlnea în hol sau la restaurantul hotelului.

Din când în când, primea câte o scrisoare de pe front, de la Max. Erau scrisori cuviincioase, precum cele care i se scriu unei bune prietene, dar nimic mai mult. Amelia nu se mira că nu găsește nicio expresie amoroasă, știind că orice scrisoare care venea de pe front trecea prin cenzura militară.

Dar nu era deloc pregătită pentru ceea ce s-a întâmplat pe la mijlocul lui noiembrie. Într-o seară, când se întorcea dintr-o vizită la Grazyna, la

recepția hotelului, a dat peste ultima persoană cu care ar fi dorit să se întâlnească.

Femeia, cu alură aristocratică, stătea de vorbă cu comandantul Jürgens și alți doi ofițeri SS și, când s-a întors cu fața, a recunoscut-o pe Amelia.

– Ia te uită, aici e spanioloaica! spuse comandantul Jürgens, ridicând glasul și atrăgând atenția femeii și celor doi ofițeri care o însoțeau.

Baroana Ludovica și-a ațintit privirea asupra Ameliei, măsurând-o de sus și până jos. Ochii ei împroșcau ură și contraziceau zâmbetul ce i se desena pe buze.

– Amelia, ce surpriză! Nu știam că sunteți la Varșovia. Ce mult mă bucur să vă văd! spuse nemțoaica.

Ludovica s-a apropiat de Amelia și a făcut gestul de a o săruta pe obraz, bucurându-se de tulburarea ei.

– Baroană... nu știam că veți veni la Varșovia.

– Sigur că nu știați! Cum ați fi putut ști? E o surpriză... vreau să-i fac o surpriză soțului meu, despre care nu știți nici că sosește mâine în permisie. Ne vom bucura de câteva zile împreună după aceste luni care mi s-au părut nesfârșite... De altfel, draga mea, îi aduc o surpriză despre care nu-mi pasă că o veți afla înaintea lui: vom avea un copil! Veți fi de acord cu mine că este cel mai frumos dar care i se poate face unui bărbat.

Amelia simțea că îi tremură picioarele și observa că îi ard obrajii. Zâmbetul batjocoritor al contesei o umilea și mai mult decât hohotele de râs ale comandantului Jürgens, care nu ascundea cât de mult se delecta cu scena aceea.

– Nu-mi spuneți nimic, Amelia? Nu mă felicitați pentru vestea cea bună? o auzi ea spunând pe baroană.

– Sigur că da. Vă felicit, răspunse ea cu greu.

– Alăturați-vă nouă, Amelia. Baroana ne va onora cu prezența ei la cină, spuse comandantul Jürgens.

– Îmi pare rău, sunt... sunt foarte obosită... cu altă ocazie... se scuză ea.

– Desigur, draga mea, cu altă ocazie! Cu siguranță că Max va dori să vă invităm să sărbătorim cu toții vestea cea bună, spuse baroana.

Amelia se îndreptă spre ascensor încercând să controleze tremurul pe care îl simțea în tot trupul. Camera ei era exact lângă a lui Max și, cu toate

că era încuiată de când plecase pe front, se temea să fie aproape de Ludovica, aceasta neezitând să se instaleze în camera lui Max.

Cu siguranță că aceea nu era ziua ei norocoasă. Peste o oră după ce sosise la hotel și se învârtise prin cameră, a auzit niște bătăi în ușă. S-a temut să nu fie comandantul Jürgens, dar surpriza a fost și mai mare când a auzit glasul Grazynei.

– Pentru numele lui Dumnezeu, Amelia, deschide ușa!

Grazyna era descompusă la față și, practic, îi era greu să vorbească.

– Măicuța a fost ridicată... reuși ea să spună.

– Măicuța? La cine te referi?

– Au ridicat-o pe măicuța Maria... Cineva a denunțat lipsa medicamentelor din farmacia spitalului. Se pare că s-a făcut un inventar fără ca ea să știe nimic și de ceva vreme aveau o listă completă cu ce lipsește. Azi după-amiază, directorul a chemat-o la el în birou, măicuța Maria l-a asigurat că ea nu știe nimic despre medicamentele lipsă, dar n-au crezut-o și au luat-o cu ei.

– Doamne, Dumnezeule! Și cum de știi toate astea?

– Când am aflat că o chemase directorul, m-am dus la maica stareță. Era foarte nervoasă, m-a asigurat că ea n-a spus nimic, pentru că n-a vrut niciodată să știe ceva, dar că se teme că poliția o va obliga pe măicuța Maria să vorbească. Nu m-am dus acasă la mine, este primul loc unde vor veni să mă caute.

– Ce-o să facem? întrebă Amelia neliniștită.

– Nu știu... Dar dacă măicuța Maria vorbește... mă vor aresta, Amelia... sunt sigură.

– Și ai venit aici! Ce nebunie! În acest hotel sunt cazați majoritatea ofițerilor germani și un mare număr de ofițeri SS.

– Tocmai de aceea am venit, mi s-a părut locul cel mai sigur, aici nu mă vor căuta. E nevoie să rămân aici... trebuie să-mi permiți să rămân. În tonul Grazynei era un amestec de ordin și de rugăminte.

– De acord, poți rămâne, cu toate că și eu am probleme. Azi după-amiază am întâlnit-o în hol pe soția lui Max, împreună cu acel comandant SS care mă urăște de moarte. Nu știu... nu mi se pare că prezența Ludovicăi este întâmplătoare...

– Asta nu-i important. Trebuie să mergi s-o anunți pe Ewa, ea va ști cum să le dea alarma celorlalți. În noaptea asta, urma să ducem mai multe arme în ghetou...

– În noaptea asta? Nu m-ai anunțat, se plânse Amelia.

– Nu... n-aveam de gând să-ți spun, recunoscu Grazyna, persoanele care ne-au făcut rost de arme ar fi fost neliniștite văzând o străină. De data asta, transportul este important și... alți membri ai grupului urmau să ne ajute să le ducem. Problema este că se gândeau să le transporte direct acasă la Piotr. Eu și Ewa urma să-i însoțim până acolo. Trebuie să împiedicăm să fie arestați.

– Dar măicuța Maria nu știe nimic despre grupul tău, așa că nu poate să vă denunțe.

– Dar dacă o fac să vorbească, va mărturisi că medicamentele eu le iau. Poate că la ora asta o fi spus deja și, dacă așa este, îmi vor afla adresa și mă vor căuta. Și trăgând de firul ăsta, nu le va fi greu să le ia urma prietenilor mei și să-i aresteze.

– Sunt numai niște presupuneri, încercă Amelia s-o liniștească.

– Hai, nu fi naivă! Crezi că Gestapoului îi va fi foarte greu să facă o călugăriță să vorbească? Suntem în primejdie și trebuie să acționăm rapid, altminteri va cădea tot grupul. Du-te până la cofetăria Ewei ca și cum ai vrea să cumperi dulciuri. Trebuie să spui o frază, învață-o pe dinafară pentru că este important: „Îmi plac dulciurile, dar uneori mă înec cu ele". O să ții minte?

– Sigur că da. Și, cu fraza asta, crezi că Ewa va ști ce se întâmplă?

– Da, și îi va anunța pe ceilalți. Acum pleacă, mai e doar o jumătate de oră până se închide cofetăria.

– Și dacă n-o găsesc pe Ewa?

– Atunci, întoarce-te cât mai repede, înseamnă că a fost arestată.

– Dar... mă rog... dacă mă arestează și pe mine?

– Pe tine? E posibil, dar cred că, înaintea ta, ne vor aresta pe noi, la urma urmelor, ești amanta unui ofițer german.

Amelia a urmat instrucțiunile Grazynei și a pornit-o cu pași grăbiți către cofetăria Ewei, care nu era foarte departe de hotel. Grazyna o va aștepta în camera ei să se întoarcă.

Ameliei nu i-au trebuit mai mult de zece minute ca să revină la hotel. Cofetăria era sigilată, așa că l-a întrebat pe portarul casei de alături dacă știe ce s-a întâmplat.

– Oh! poliția a venit acum câteva clipe. Nu mă întrebați de ce, nu știu, nici nu vreau să știu.

– Dar s-o fi întâmplat ceva... insistă Amelia, încercând să se facă înțeleasă cu slabele ei cunoștințe de limbă poloneză.

– Da, cu siguranță. Nu fiți curioasă și lăsați-mă în pace.

Portarul i-a întors spatele și Amelia s-a simțit pierdută. Ce putea să facă? A luat o hotărâre: se va duce să îl anunțe pe Piotr; cu siguranță că el va ști cum să dea alarma în grupul Grazynei. Știa că este o hotărâre riscantă, dar n-avea de ales: singurii membri din grup pe care îi cunoștea, în afară de Grazyna și de Ewa, erau Piotr și Tomasz, dar nu știa unde să îl găsească pe cel din urmă.

A urcat într-un autobuz care a lăsat-o aproape de casa contesei Lublin. Mergea repede, uitându-se în dreapta și în stânga în eventualitatea că ar fi văzut ceva suspect, dar nimic din ceea ce vedea nu i se părea neobișnuit. S-a apropiat de latura din spate a casei situată pe o străduță pe care o cunoștea și a bătut ușor în ușa de serviciu, ținându-și răsuflarea.

Una din servitoarele contesei a deschis ușa și, cu o expresie severă, a întrebat-o ce dorește.

– Sunt o prietenă a lui Piotr și trebuie să-l văd urgent... este... este o problemă de familie, o imploră Amelia, sperând că s-a făcut înțeleasă.

Servitoarea a privit-o de sus până jos și i-a cerut să aștepte la ușă, în vreme ce ea avea să-l anunțe pe șoferul contesei.

Piotr a zăbovit doar câteva clipe până să vină însoțit de servitoare. Văzând-o pe Amelia, s-a schimonosit la față, dar n-a spus nimic, a apucat-o de braț și a vârât-o în camera lui.

– Ești nebună? Cum îndrăznești să te prezinți aici?

– Au arestat-o pe măicuța Maria, precum și pe Ewa. Grazyna este ascunsă la mine în cameră. Trebuie să-i anunți pe cei din grupul tău ca să nu vină la noapte cu armele ori veți fi cu toții arestați.

Conștient de pericol, Piotr a părut că îmbătrânește brusc. Îi era greu să se gândească ce anume trebuia să facă.

– Poate că Ewa o fi vorbit și i-or fi arestat pe toți, iar acum se pregătesc să vină după mine, răspunse el, după câteva clipe de tăcere.

– Nu știu, dar încă ai mai putea face ceva... Dacă Ewa n-a vorbit, măcar există posibilitatea ca tu și prietenii tăi să puteți fugi. Eu trebuie să mă întorc la Grazyna.

– Nu, nu te duce. Ție ți-ar fi mai ușor să mergi dintr-o parte într-alta... O să-ți dau o adresă, în piața Zamkowy, acolo îl vei găsi pe unul de-ai noștri, Grzegorz, el este cel care are armele pe care urmau să le aducă aici în noaptea asta.

– Și tu ce vei face?

– O să încerc să fug.

– Și dacă l-au arestat pe prietenul tău Grzegorz?

– Atunci, este doar o chestiune de timp să ne aresteze pe toți, inclusiv pe tine, spuse Piotr ridicând din umeri, dar acum, pleacă.

Piotr a deschis ușa și s-a uitat de o parte și de alta a străduței, dar n-a văzut nimic care să-i atragă atenția. Amândoi și-au urat noroc în chip de la revedere.

Amelia a căutat din nou un autobuz ca să ajungă în piața Zamkowy. Se uita la ceas cu nerăbdare și se ruga să-l găsească pe acel Grzegorz.

A coborât cu o stație înainte de a ajunge la destinație și a mers grăbită, căutând adresa pe care i-o indicase Piotr. A urcat scările și a apăsat îngrijorată pe sonerie. Ușa s-a deschis și în penumbră a văzut profilată silueta unui bărbat.

– Grzegorz? Nu mă cunoașteți, vin din partea lui Piotr ca să vă atrag atenția...

N-a putut să-și termine fraza: bărbatul a apucat-o de braț și a tras-o cu putere în locuință, târând-o până într-un salon amplu, aflat aproape în întuneric. Când ochii Ameliei s-au obișnuit cu lipsa luminii, a putut să zărească un bărbat trântit pe jos într-o baltă de sânge. De-abia a putut scoate un țipăt când bărbatul care o ținea strâns de braț a îmbrâncit-o, aruncând-o la pământ.

De acolo, a putut distinge silueta altui bărbat care privea scena, stând comod într-un fotoliu.

– Cine ești? o întrebă bărbatul așezat în fotoliu.

Amelia era prea speriată ca să răspundă. Bărbatul a izbit-o cu vârful bocancului drept în mijlocul feței și Amelia a simțit gustul metalic al sângelui pe buze.

– Ar fi mai bine să vorbești, altfel poți s-o sfârșești ca prietenul dumitale.

Ea tot nu răspundea, fiind prea șocată ca s-o facă.

– Șefule, spuse bărbatul care deschisese ușa, mai bine o ducem în centrală, acolo o să vorbească.

– Numele dumitale, insistă bărbatul de pe canapea.

– Amelia Garayoa.

– Nu ești poloneză.

– Sunt spanioloaică.

– Spanioloaică?

Cei doi bărbați păreau încurcați de afirmația Ameliei.

– Ce face o spanioloaică luptând împotriva poporului german? Oare țările noastre nu sunt prietene? Sau ești o curvă comunistă? Sau poate jidoavcă, insistă bărbatul.

A mai izbit-o o dată cu vârful bocancului, dar de data asta Amelia a reușit să-și acopere fața. Apoi a simțit cum o trag de braț, obligând-o să se ridice în picioare. A simțit un lichid lipicios pe mâini, pe picioare și și-a dat seama că era sângele lui Grzegorz.

– Așadar, faci parte din grupul celei pe care o cheamă Grazyna, ca și nenorocitul ăsta. Vezi bine cum o sfârșesc dușmanii noștri, spuse bărbatul, în vreme ce o împingea spre ușă.

Au suit-o într-o mașină și au dus-o până pe Aleja Szucha, sediul central al Gestapoului.

Cât a durat drumul, și-a spus în sinea ei că, oricât de dur ar fi ceea ce o aștepta, trebuia să suporte. Dacă le spunea că Grazyna era la ea la hotel, ar aresta-o pe loc, iar Amelia avea doar un lucru în minte: Ludovica o asigurase că Max urma să sosească în ziua următoare. Dacă așa era, chiar dacă n-ar fi ușor, poate că Grazyna va reuși să găsească o ocazie ca să se apropie de Max și să-i spună ce se întâmpla. Numai el o putea salva. Era singura ei șansă.

Au condus-o într-un beci umed și au împins-o în interiorul unei celule. A observat numaidecât că pe pereți erau urme de sânge și a început să

tremure. Nimeni nu o maltratase vreodată și nu știa dacă va fi în stare să suporte să fie bătută.

Au ținut-o pe întuneric, fără să-i dea să bea și să mănânce, până când a pierdut noțiunea timpului. S-a gândit la Pierre și și-a închipuit că la Lubianka nu o fi fost cu mult diferit de acea temniță nazistă. I-au trecut din nou prin minte încercările vieții ei, căindu-se din tot sufletul pentru drumul parcurs până să ajungă în celula aceea. Și și-a spus că ea singură se vârâse acolo. Apoi a început să se roage cu aceeași fervoare ca atunci când era mică. Nu e vorba că n-ar mai fi făcut-o, deseori murmura o rugăciune când înfrunta vreo dificultate, dar o făcea aproape automat, amintindu-și că, de când era o copilă, mama ei îi spunea că nu există nimeni mai bun decât Dumnezeu care s-o ajute. Acum, mai mult decât oricând, avea nevoie să fie adevărat ceea ce îi spunea mama ei. A murmurat toate rugăciunile pe care și le amintea: Tatăl Nostru, Ave Maria, Crezul și a regretat că nu știe mai multe.

Când în sfârșit s-a deschis ușa, a intrat o femeie cu o înfățișare înspăimântătoare care a dus-o îmbrâncind-o până la un etaj superior, unde i-a spus că va fi interogată.

Amelia se simțea murdară, îi era foame și sete și se ruga, cerându-i lui Dumnezeu să-i dea putere să înfrunte ceea ce o aștepta. Temnicera i-a poruncit să se dezbrace, în vreme ce mai mulți bărbați intrau în sală. Unul dintre ei era căpitan SS, ceilalți doi erau îmbrăcați civil și, fără măcar s-o privească, și-au scos sacourile, le-au atârnat de niște cuie din perete și, fără să rostească un cuvânt, mai întâi i-au smuls hainele de pe ea și apoi au început s-o lovească. Primul pumn l-a primit în stomac, al doilea în coaste și al treilea în partea de jos a abdomenului, iar la al patrulea a leșinat. Și-a revenit în fire simțind că se îneacă. Cei doi bărbați îi vârau capul într-o cadă de baie plină cu apă murdară. I-l băgau și îl scoteau, fără să-i lase timp să respire. Când au obosit, i-au legat mâinile cu o frânghie care îi jupuia pielea și au atârnat-o de un cârlig ieșit din tavan. Cu brațele în sus, goală și prinsă doar de frânghia care îi lega mâinile, Amelia simțea oasele trosnindu-i și durerea tuturor mușchilor. Simțea gustul sărat al lacrimilor sale deschizându-și drum printre colțurile buzelor și, în depărtare, auzea propriile țipete de durere.

– Bine, domnișoară Garayoa, l-a auzit spunând pe ofițerul SS care până în momentul acela așteptase în tăcere fumând țigară de la țigară și privind impasibil cum o torturau. Cred că acum vom putea sta de vorbă. Ce părere ai? Vreau să-mi răspunzi la câteva întrebări; dacă o faci, nu vei mai suferi, cel puțin până vei fi judecată. Și acum, spune-mi unde se află prietena ta Grazyna?

– Nu știu, reuși Amelia să spună.

Unul dintre torționari i-a tras un pumn în burtă și Amelia a urlat din nou de durere.

– Haide... hai s-o luăm de la capăt. Unde este Grazyna Kaczynsky? Întrebarea-i foarte simplă. Răspunde! strigă ofițerul.

– Nu știu, n-am mai văzut-o de câteva zile.

– Așadar, admiți că o cunoști pe domnișoara Kaczynsky, asta e foarte bine. Și cum sunteți prietene bune, acum trebuie să-mi spui unde se află.

– Nu știu... vă asigur. Ea... ea muncește... ne vedem din când în când...

– Mai ales în nopțile fără lună plină, așa-i?

– Nu știu despre ce îmi vorbiți, răspunse ea în timp ce era lovită din nou peste picioare, de data asta cu o bâtă.

– Ți-a spus de niște arme... Dar cine ar zice că o domnișoară atât de delicată ca tine se ocupă să dea ajutor unui grup de delincvenți periculoși care strâng arme ca să ucidă germani, nu-i așa?

– Eu... nu știu... nu știu nimic despre arme.

– Ba știi! Tu și prietenii tăi faceți parte dintr-un grup criminal care îi ajută pe jidanii ăia împuțiți și, pe deasupra, pregăteau acțiuni împotriva armatei noastre. Sărmani nenorociți!

Căpitanul i-a făcut semn unuia din bărbații în civil și acesta i-a tras o lovitură aproape de tâmplă. Și-a pierdut din nou cunoștința și a recăpătat-o când a simțit șiroiul de apă rece pe față. Temnicera avea în mână o găleată, femeia turnase apă peste ea și părea că se desfată văzând-o cum suferă. Amelia și-a dat seama că de-abia mai vedea, figurile erau neclare și a izbucnit în plâns cu puținele forțe care îi mai rămăseseră.

– Te pot trimite înapoi în celulă numai dacă-mi spui unde este prietena ta Grazyna Kaczynsky; dar dacă te încăpățânezi să suferi, te asigur că nu s-a ajuns încă la ce-i mai rău, spuse căpitanul SS.

– Vă rog, lăsați-mă, îl imploră Amelia.

– O să-mi spui unde-i prietena ta?

– Nu știu! Nu știu!

Unul din bărbați s-a apropiat cu ceva în mână. Amelia de-abia reuși să vadă ca prin ceață, apoi a țipat ca un animal rănit de moarte când a simțit doi clești strângând-o de sfârcuri. O speriau propriile țipete, dar oamenii aceia o priveau într-o tăcere indiferentă. N-a știut câte minute a avut cleștii aceia pe sfârcuri, pentru că a leșinat din nou. Când s-a trezit, era pe podeaua celulei. N-avea putere să se miște și nici nu voia să o facă, ca cumva să fie văzută trează și s-o urce din nou în sala de tortură. A rămas acolo chircită, simțind podeaua rece peste o băltoacă de sânge din propriile răni.

Se temea să se miște, nici măcar nu îndrăznea să plângă, cu toate că durerea îi era insuportabilă. Pieptul îi ardea și s-a întrebat dacă mai are sfârcuri.

A pierdut noțiunea timpului și a tremurat de frică auzind din nou cum se deschide ușa celulei. Avea ochii închiși, dar a putut simți prezența temnicerei.

– E într-un hal fără de hal, nu cred să mai reziste mult, îi spuse ea unui bărbat care o însoțea.

– Nu contează, căpitanul a zis să facem orice, numai să vorbească proasta asta.

Amelia a plâns, gândindu-se că, dacă o vor tortura din nou, nu va mai avea forță să refuze în continuare să mărturisească.

Căpitanul aștepta în sala de tortură și a privit-o cu o expresie obosită, dispreț că îl face să piardă prețiosul său timp.

I-au pus din nou frânghia în jurul mâinilor și au atârnat-o de cârligul din tavan. A simțit mai întâi pumnii acelor bărbați izbindu-se de coastele, de pântece, de piept, apoi au lovit-o cu o bară peste tălpile picioarelor. Avea gura atât de umflată, încât de-abia mai putea țipa, nici vorbă să le ceară să-i lase în pace, să le spună că era dispusă să vorbească. N-a putut s-o facă. Au băgat din nou capul în cada cu apă murdară, fără să-i lase măcar timp să poată respira, până când, în sfârșit, i-au dat un răgaz: îi auzea râzând în timp când o sileau să-și înghită voma.

Când au obosit s-o mai lovească, de ea s-a apropiat căpitanul.

– I-am arestat pe toți prietenii tăi, ne-a mai rămas doar s-o găsim pe Grazyna Kaczynsky și te asigur că o vom găsi. Nu fi proastă și spune-mi unde este.

Unul din bărbați se apropia cu cleștii în mână sau așa a crezut ea, și atunci a țipat din toți rărunchii. De îndată ce cleștii au strâns-o de sfârcuri, Amelia a leșinat.

Când și-a revenit, s-a pomenit așezată pe un scaun în sala de tortură. Căpitanul vorbea la telefon și părea foarte agitat.

– Grăbiți-vă, să mergem la hotelul Europejsky! A fost arestată o femeie, se pare că e Kaczynsky.

Amelia l-a privit prin ceața care îi acoperea ochii. Era sigură că nu spusese nimic sau nu cumva vorbise?

– Își revine, spuse temnicera, parcă vrea să spună ceva.

– Nu, acum o să mergem la hotel, dădu ordin căpitanul. Vom continua cu ea după aceea.

Trecând pe lângă Amelia, unul din torționari n-a rezistat tentației de a o lovi încă o dată.

5

Grazyna nu mai ieșise din cameră de două zile. Se ascundea în dulap de fiecare dată când auzea cheia învârtindu-se în broască și intrând camerista care observa uimită absența Ameliei. De fapt, camerista bănuia că ea este acolo. O văzuse în după-amiaza când plecase Amelia. Ea i-a spus că e prietenă cu domnișoara Garayoa și că aceasta îi ceruse s-o aștepte până se întoarce. Dar Amelia nu mai apăruse de două zile. În afară de cameristă, s-a mai speriat și atunci când, din ascunzătoarea ei din fundul dulapului, a văzut intrând un ofițer german privind îngrijorat prin încăperea pustie. Ofițerul a ieșit aproape imediat și ea s-a gândit că bărbatul acela putea fi amantul Ameliei. Uneori, îl auzea vorbind cu o femeie prin crăpăturile ușii care despărțea camera Ameliei de cea a bărbatului aceluia. Nu părea foarte fericit cu soția lui, pentru că îi auzea certându-se.

În fundul dulapului, pitit printre haine, găsise ascuns aparatul cu care Amelia fotografia documentele amantului ei.

Pe măsură ce treceau orele, era din ce în ce mai sigură că Amelia fusese arestată, altfel s-ar fi întors. Se tot gândea cum să fugă de acolo și, în cele din urmă, a hotărât s-o facă în dimineața următoare, când în holul hotelului va fi lume și astfel va putea trece neobservată. Cel mai rău era faptul că n-avea unde să se ducă, pentru că absența Ameliei însemna că nu ajunsese la timp să anunțe grupul ca să se salveze. Nu-i mai rămânea decât să încerce să ajungă la Ciechanow[1], unde locuia mătușa ei Agnieszka; fusese întotdeauna nepoata ei preferată și era sigură că o va ajuta.

[1] Oraș în nordul Poloniei, în voivodatul Mazovia (n.tr.)

Adormise când a auzit ușa deschizându-se și n-a mai avut timp să se ascundă în dulap.

Au intrat mai mulți bărbați urmați de cameristă și de un portar. Camerista a arătat-o pe Grazyna.

– Asta-i femeia care stă de trei zile aici, în camera lui fräulein Garayoa... Bănuiesc că o așteaptă... eu... i-am spus deja domnului director că mi se pare foarte suspect.

– Plecați, le porunci unul dintre oamenii Gestapoului cameristei și portarului. Amândoi i-au dat ascultare fără tragere de inimă, dornici să știe ce se va întâmpla.

Grazyna rămase nemișcată. Știa că n-are scăpare. Au prins-o de brațe, poruncindu-i să spună cum o cheamă.

– Mă numesc Grazyna Kaczynsky, murmură ea.

Unul dintre bărbați a început să percheziționeze camera. Nu i-a luat mult timp să găsească aparatul de fotografiat pe care Amelia îl ascunsese în dulap. N-a știut de ce a făcut-o, dar a început să țipe cât o țineau plămânii, opunând rezistență ca să nu fie scoasă din încăpere de către oamenii aceia de la Gestapo. Iar țipetele ei au fost atât de puternice, încât locatarii camerelor din apropiere au ieșit pe culoar.

Grazyna a putut să citească uimirea în ochii acelui ofițer care intrase cu o zi înainte în cameră pentru doar câteva secunde.

În ciuda faptului că Ludovica îi cerea cu insistență să se întoarcă la ei în cameră, Max von Schumann a încercat să facă uz de autoritatea lui ca ofițer pentru ca oamenii aceia să-i dea o explicație pentru ce se întâmpla.

– Vedeți-vă de treburile dumneavoastră, domnule comandant, îi spuse disprețuitor unul dintre oamenii Gestapoului.

– Vă ordon să-mi spuneți ce se întâmplă aici și de ce o luați pe această domnișoară...

– Dumneavoastră nu ne puteți da niciun ordin, răspunse bărbatul.

Un râs sardonic îi atrase atenția lui Max și, întorcându-se, a dat peste comandantul Ulrich Jürgens.

– Baroană! Comandantul Jürgens i-a făcut o plecăciune exagerată Ludovicăi, la care aceasta i-a răspuns cu un zâmbet larg.

– Ce se întâmplă, Jürgens? îl întrebă Max pe comandantul SS.

– După cum puteți vedea, este arestată această domnișoară. Greșesc cumva dacă spun că această cameră este a bunei dumneavoastră prietene fräulein Garayoa? Ce întâmplare regretabilă, o criminală în camera unei prietene a dumneavoastră!

Ludovica a făcut o grimasă și și-a ațintit ochii mânioși asupra comandantului Jürgens, care i-a evitat privirea.

Max s-a uitat cu ură la Jürgens, dar n-a pierdut timpul știind că femeia aceea pe care o luau cu ei era singura care îi putea spune unde este Amelia.

– Cine sunteți dumneavoastră? o întrebă el pe Grazyna.

– N-aveți nicio autoritate să-i puneți întrebări deținutei, îl întrerupse comandantul Jürgens.

– Nici dumneavoastră, ca să-mi dați mie ordine! Cum îndrăzniți?!

– Au arestat-o! Au arestat-o pe Amelia! Eu o așteptam aici. Au arestat-o, strigă Grazyna.

– Dar de ce? Cine sunteți dumneavoastră?

– Lucrez la spital... am cunoscut-o pe Amelia... ea... ea...

N-a putut spune mai mult. Oamenii de la Gestapo au lovit-o și au luat-o târând-o după ei pe scări. Când Max se pregătea să-i urmeze, Ludovica l-a apucat de braț.

– Te rog, Max, nu fi imprudent!

– Ca de obicei, aveți dreptate, baroană, se pare că soțul dumneavoastră are nevoie să i se recomande prudență, altfel... cine știe ce i s-ar putea întâmpla... aveți prieteni foarte periculoși, domnule baron von Schumann... prieteni care vă pot aduce multe neplăceri.

– Să nu îndrăzniți să mă amenințați, Jürgens, îi atrase atenția Max von Schumann.

– Să vă amenințe? N-aș îndrăzni atât de mult! Cine poate amenința un aristocrat, ofițer al Wehrmachtului? râse Jürgens.

– Nu fiți impertinent! îl admonestă Ludovica.

– Scuzați-mă, baroană, știți că n-am nici cea mai mică intenție de a vă supăra, prietenii nu obișnuiesc să-i supere pe bunii lor prieteni.

– Dumneavoastră nu sunteți prietenul nostru, Jürgens, afirmă Max.

– Sunt un devotat slujitor al baroanei, spuse el privind-o pe Ludovica.

Aceasta l-a tras de braț pe Max până l-a făcut să intre în cameră. Oaspeții din celelalte camere erau în continuare pe culoar, observând

curioși scena, iar ea avea oroare să devină subiectul de bârfă al acelor oameni pe care îi disprețuia.

– Voi pleca, Ludovica, spuse Max de îndată ce au închis ușa. Trebuie să aflu ce i s-a întâmplat Ameliei.

– Am uitat să-ți spun că am văzut-o acum câteva zile în hol. A fost o surpriză să o întâlnesc aici, era însoțită de un tânăr foarte chipeș, minți Ludovica. În locul tău, nu mi-aș face griji pentru ea.

– N-ai auzit ce a spus femeia aceea pe care au arestat-o?

– Pentru numele lui Dumnezeu, Max, nu știm cine este femeia aceea! Și dacă era o criminală în camera Ameliei, nu ne convine să fim indiscreți. La urma urmelor, nici despre spanioloaica aceea nu știm prea multe. A venit la Berlin ca amantă a unui jurnalist american... O astfel de femeie... în sfârșit... nu cred că trebuie să ne amestecăm în treburile ei.

Dar Max nu părea s-o audă pe Ludovica. Se învârtea prin cameră, hotărât să plece în căutarea Ameliei. Cine o fi fata aceea pe care au arestat-o? Poate acea prietenă nouă despre care îi vorbise odată Amelia... Dar ce făcuse? De ce o arestaseră?

– Max, în starea în care sunt, nu-mi fac bine emoțiile, și nici neplăcerile. Ludovica se apropiase de soțul ei și, apucându-l de mână, i-o puse pe pântecele ei. Nu-l simți pe copilul nostru? Ai o responsabilitate, Max, față de mine, față de copilul nostru, față de numele tău...

Deodată, Max părea că înțelege ceea ce până în momentul acela i se păruse firesc: Ludovica rămăsese însărcinată înainte ca el să fi fost trimis la Varșovia; ea căutase să rămână însărcinată de teamă să nu-l piardă și venise până acolo ca să-i ceară să acționeze ca bărbatul care era, ca un von Schumann, ca un aristocrat, ca un ofițer al armatei care nu putea scăpa de legătura matrimonială fără să-și dezonoreze familia.

Dar Ludovica trebuia să fi știut că Amelia era la Varșovia, că venise cu el.

Se întorsese de pe front în urmă cu două zile și visa să o reîntâlnească pe Amelia, dar, spre surprinderea lui, a dat peste Ludovica și, oricât de mult întrebase la recepție, nimeni nu a știut să-i dea vești despre Amelia.

N-avea nici cea mai mică îndoială că Amelia se afla în primejdie, iar comandantul Ulrich Jürgens nu era străin de acest fapt. Dar și Ludovica

avea cunoștință de cele întâmplate? Fusese uimit de familiaritatea care părea să existe între soția sa și comandantul acela din SS.

– Îmi pare rău, dragă, dar mă duc s-o caut pe Amelia oriunde s-ar afla.

– Nu o face, Max, nu te duce, n-ai dreptul să mă faci de râs.

– Ce vrei să spui?

– Crezi că la Varșovia este un secret că ai o amantă? Cât timp crezi că mi-a luat ca să aflu că această cameră comunică cu a unei tinere spaniole pe nume Amelia Garayoa? îi spuse ea și, puțin mai calmă, continuă: Vom avea un fiu, Max, și obligația noastră este să poată purta cu mândrie numele părinților lui. Numele tău, Max, va fi un von Schumann, dar va purta și numele meu, va fi un von Waldhein; fiul nostru va fi sinteza a ceea ce e mai bun în rasa noastră. Vrei să-i pângărești viitorul umblând după aventuriera aia din Spania? Până când crezi că voi mai suporta și alte umilințe? Am tăcut în fața unor fapte evidente, nu voiam să văd ceea ce vedeau cu toții. Și știi de ce am făcut-o, Max? Pentru ceea ce suntem, pentru a îndeplini angajamentul sacru pe care ni l-am asumat în fața altarului, dar pe care și l-au asumat cu mult înainte părinții noștri. Nu ne putem eschiva de la ceea ce suntem, Max, nu putem.

– Mă duc s-o caut pe Amelia. Îmi pare rău, Ludovica.

– Max!

A ieșit din cameră fără să știe foarte bine unde să meargă, temându-se că și Amelia s-ar afla în mâinile Gestapoului, la fel ca tânăra pe care tocmai o ridicaseră. Dar de ce? Ce a făcut Amelia cât timp fusese el pe front?

Deodată, și-a amintit de relațiile amantei sale cu britanicii și s-a întrebat dacă nu cumva asta o fi cauza arestării ei. Dar și-a spus imediat că nu, că Amelia nu era o agentă, făcuse doar pe mesagera pentru britanici din cauza relației cu jurnalistul acela, Albert James, nepotul lordului Paul James, unul dintre șefii Amiralității.

S-a îndreptat către Cartierul General, neștiind cui să-i ceară ajutorul. cuiva cu destulă autoritate asupra oamenilor din Einsatzgruppen, din Gestapo, din SS, asupra celor care o dețineau pe Amelia.

L-a căutat pe aghiotantul său, căpitanul de intendență Hans Henke: simțea nevoia să stea de vorbă cu cineva.

– Dumneavoastră îl cunoașteți pe generalul von Tresckow, îi aminti căpitanul Henke.

– Credeți că generalul poate face ceva?

– Eventual...

– Puneți-mă în legătură cu aghiotantul său... măcar să încerc.

– Puteți apela și la Hans Oster și chiar la Canaris, poate că ei au mai multe posibilități de acțiune.

– Da... da... aveți dreptate, am un prieten care lucrează cu Oster, Abwehrul are urechi peste tot... Voi vorbi cu el și chiar cu Hitler în persoană, dacă va fi necesar.

Pe Grazyna au torturat-o vreme de mai multe zile, chiar cu și mai mare cruzime decât o chinuiseră pe Amelia. Bănuiau că ea era cea care conducea acel grup de rezistență și aveau nevoie să afle ce operațiuni erau în desfășurare. Unii dintre membrii grupului pe care îi arestaseră, printre care verișoara ei Ewa și Tomasz, i-au asigurat că nu făceau altceva decât să încerce să-i ajute pe câțiva prieteni din ghetou, dar n-au fost crezuți.

Operațiunea împotriva acelui grup începuse prin indiscreția uneia dintre secretarele directorului spitalului la care lucra Grazyna. Femeia întreținea o relație sentimentală cu un soldat din armata germană și odată, fără să-și dea seama, îi spusese că șeful ei bănuia că cineva lua medicamente din spital, dar oricât o întrebase acesta pe măicuța Maria, cea care răspundea de farmacie, nu reușeau să-l găsească pe cel care se făcea vinovat de furturi. Măicuța Maria îl asigura pe director că ea nu știe nimic, dar era evident că cineva lua medicamente cu complicitatea călugăriței.

Directorul spitalului denunțase furtul la poliție și se organizase o supraveghere discretă și eficace a măicuței Maria, care nu-l bănuise pe noul brancardier, în realitate un polițist plasat să lucreze la ordinele ei. Brancardierul părea un om cumsecade, mereu dispus să muncească mai multe ore peste program.

Nu i-a fost greu să audă unele conversații între călugăriță și Grazyna și să ajungă la concluzia că ea era cea care lua medicamentele având-o complice pe măicuța Maria.

Poliția a organizat o acțiune operativă pentru a o urmări pe Grazyna zi și noapte și, cu răbdare, i-au descoperit pe majoritatea membrilor din rețea. În felul acesta, au aflat că se pregătea ceva important și au hotărât să acționeze, arestând-o mai întâi pe măicuța Maria, căreia îi atribuiau

o responsabilitate mai mare decât avea cu adevărat. Au arestat-o într-o sâmbătă, după ce Grazyna a plecat de la spital, pentru ca aceasta să nu bănuiască nimic, și au torturat-o violent, dar călugărița n-a putut spune nimic pentru că nu știa nimic. Când Grazyna s-a întors la spital luni, i s-a spus că măicuța Maria este bolnavă și ea a crezut, până când, peste două zile, o asistentă căreia îi era simpatică i-a șoptit că auzise că poliția o arestase pe călugăriță. Grazyna s-a hotărât să fugă și să-i anunțe pe membrii rețelei, întrucât în noaptea aceea era prevăzut să ducă arme în ghetou.

Max von Schumann a aflat despre toate acestea printr-o legătură pe care i-o înlesnise prietenul care lucra în preajma lui Hans Oster, aghiotantul lui Canaris. Acest om de legătură, pe nume Karl Kleist, era un ofițer care lucra în departamentul de transmisiuni și nimeni nu s-ar fi îndoit că nu este un bun național-socialist, dar, în realitate, era în dezacord cu Hitler și cu tot ce reprezenta acesta.

Grație presiunilor prietenilor săi, Max a reușit s-o scoată pe Amelia din ghearele Gestapoului, dar nu i-a putut obține eliberarea și a trebuit să se resemneze la gândul că va fi mutată la Pawiak, închisoarea de pe strada cu același nume din Varșovia, în care erau îngrămădiți împreună bărbați și femei.

Max a încercat fără succes s-o vadă; comandantul SS Ulrich Jürgens avusese grijă ca Amelia să fie considerată o deținută periculoasă; ca atare, se afla în regim de izolare, la fel ca și Grazyna.

Cu toate acestea, Max a insistat în continuare pe lângă prietenii săi din Înaltul Comandament al Armatei, interesându-se de situația Ameliei. Ceea ce nu știa el era că baroana Ludovica își folosise influența politică pentru a-l împiedica pe soțul ei să obțină eliberarea rivalei sale.

La câteva zile după aceste evenimente, Max a primit ordinul să se întoarcă pe front. Pentru Ludovica a fost o ușurare că soțul ei urma să părăsească Varșovia.

– Te voi aștepta la Berlin, trebuie să încep pregătirile pentru nașterea copilului nostru. Încă n-am stabilit ce nume îi vom pune, dar sunt câteva pe care vreau să ți le propun. Dacă e băiat, și mă rog la Dumnezeu așa să fie, îl vom numi Friedrich, ca pe tatăl tău, și dacă e fată, Irene, ca pe mama mea.

Poate că, dacă Ludovica n-ar fi fost însărcinată, Max s-ar fi despărțit de ea pentru totdeauna, dar, cu toată aversiunea pe care o simțea față de ea, nu înceta să se bucure la gândul că va avea un copil, un fiu legitim care va duce mai departe numele familiei sale.

Karl Kleist, ofițerul care lucra în preajma colonelului Oster, l-a asigurat pe Max că va face tot posibilul ca să-l țină la curent cu privire la Amelia.

Pentru Amelia a însemnat o ușurare să fie trimisă la închisoare. Măcar acolo nu o torturau sistematic, așa cum făcuseră oamenii din Gestapo.

Secția de femei era denumită „Serbia". Acolo împărțea celula umedă și plină de purici cu mai multe femei, unele dintre ele condamnate la moarte pentru asasinat. Femei care își așteptau destinul fatal cu o aparentă resemnare. Una își ucisese soțul cu un cuțit de bucătărie, sătulă de maltratările acestuia. Alta era prostituată și ucisese un client ca să-l jefuiască. Cea mai tânără susținea că nu omorâse pe nimeni, că fusese arestată din greșeală. Împreună cu ele, erau deținutele politice: zece femei al căror singur delict era acela că nu erau naziste.

Stăteau înghesuite, dar aceasta era cea mai neînsemnată dintre probleme. La câteva zile după ce a sosit în pavilionul numit Serbia, Amelia a început să simtă mâncărimi pe tot corpul și se scărpina întruna în cap. Una dintre deținute i-a spus cu indiferență:

– Ai păduchi, dar o să te obișnuiești până la urmă. Nu știu ce-i mai rău, păduchii ori puricii. Tu ce crezi?

Când a sosit la închisoare, Amelia de-abia se putea mișca. Torționarii îi lăsaseră urme pe tot corpul, dar era și foarte slăbită, pentru că de-abia îi dăduseră să mănânce și să bea. Au trecut săptămâni până a căpătat putere să vorbească cu femeile acelea care o tratau cu un amestec de curiozitate și indiferență.

Într-o zi, au dus-o la infirmeria închisorii, pentru că leșinase. Când și-a revenit în fire, a reușit să-i audă pe asistentă și pe medicul care se ocupa de *ea vorbind despre Grazyna.*

– De ce s-o fi băgat în încurcături spanioloaica asta? Are noroc că mai este încă în viață; pe fata aia, Grazyna, au spânzurat-o acum câteva zile, spuse medicul.

– Dar și pe asta o vor condamna la moarte, oricând poate veni ordinul de execuție, răspunse asistenta.

– Se pare că a fost amanta unui ofițer și acesta face tot posibilul să-i salveze viața, deși are pneumonie și poate că nici n-o să supraviețuiască, zise medicul.

Amelia s-a simțit încurajată aflând că Max nu o abandonase, că lupta pentru viața ei.

Încetul cu încetul, și-a revenit și s-a adaptat rutinei din închisoare. Câteodată, li se permitea deținutelor să se plimbe prin curtea interioară, dar cea mai mare parte a timpului o petreceau îngrămădite în celule. Nu știa nimic despre Max, dar lui îi datora faptul că încă era în viață. Aproape în fiecare zi duceau pe câte cineva să fie executat. Femeile își împărțeau puținele bunuri personale între tovarășele de celulă înainte de a fi conduse la locul unde urmau să fie spânzurate.

Cum Amelia sosise într-o stare deplorabilă, a avut nevoie de mai mult timp până să iasă din celulă și de aceea n-a știut decât după o vreme că în închisoare se afla și Ewa, verișoara Grazynei.

S-au văzut cu prima ocazie când Amelia a putut să meargă singură până în sala de mese. La început, n-a recunoscut-o pe Ewa: îi tunseseră frumoasa ei coamă de păr șaten, albastrul ochilor devenise mai întunecat și mergea șchiopătând.

– Ewa!

– Dumnezeule, Amelia, ești în viață!

Au făcut gestul de a se îmbrățișa, dar una dintre gardience le-a împiedicat, lovindu-le cu un baston de cauciuc.

– Potoliți-vă! Aici nu se permit porcării!

Cele două tinere s-au privit cu teamă, stăpânindu-și dorința de a se îmbrățișa, dar măcar nu le-a împiedicat nimeni să se așeze alături la una dintre mesele la care se pregăteau să mănânce niște felii de cartofi înotând într-o zeamă negricioasă.

– Ce s-a întâmplat cu Tomasz? Dar cu Piotr? întrebă Amelia.

– Tomasz a fost spânzurat, răspunse Ewa cu o grimasă îndurerată.

– Grazyna... am auzit că Grazyna... Amelia nu îndrăznea să spună ce auzise de la medic și asistenta sa.

– Au spânzurat-o, știu, spuse Ewa.

– Și măicuța Maria? vru să știe Amelia.

– N-a putut suporta umilințele și tortura, răspunse Ewa, coborând glasul pentru că gardiana nu-și lua privirea de la ea.

– Biata de ea... Și tu?

– Nu știu cum de mai sunt încă în viață. De fiecare dată când mă loveau, leșinam... mi-au făcut atâtea... Mi-ai văzut piciorul? Mi l-au fracturat în timpul unui interogatoriu și nu s-a sudat bine... dar măcar sunt în viață. Părinții mei au vorbit cu niște cunoscuți care au relații bune cu nemții, fiind furnizori de carne. Sunt condamnată la moarte, dar i-au cerut clemență Führerului însuși și sunt în așteptarea răspunsului de la Berlin, i-a povestit Ewa.

– Cred că eu sunt încă în viață mulțumită lui Max, recunoscu Amelia.

– Amantul tău german?

– Da.

– Sper să-mi salvez viața, îi mărturisi Ewa.

– Să dea Domnul! răspunse Amelia.

Nu le era ușor să stea împreună, pentru că gardiencele căutau să le despartă, dar chiar și așa, găseau prilejuri să vorbească. Gardiencele erau prea ocupate să le maltrateze pe deținutele politice și să încerce să mențină ordinea în incinta aceea în care era o asemenea înghesuială, încât femeile de-abia dispuneau de spațiu să se ridice în picioare și să meargă câțiva pași.

– Aici nu se permit conspirațiile! le spuneau ele, în vreme ce le loveau cu bastoanele de cauciuc, obligându-le să se așeze departe una de alta.

Într-o dimineață, Ewa și Amelia s-au întâlnit întâmplător în curtea interioară. Era frig, plouase în timpul nopții și cerul își etala cea mai urâtă culoare a sa. Femeile tremurau, pentru că nu aveau o haină mai groasă cu care să se acopere, dar preferau să îndure frigul decât să renunțe la minutele acelea în aer liber.

Ewa s-a apropiat de Amelia, părea bucuroasă.

– Piotr este aici, îi șopti ea la ureche.

– Unde?

– Aici, la Pawiak.

– De unde știi?

– De la o femeie pe care tocmai au mutat-o la mine în celulă. O cheamă Justyna. A fost în secția a VIII-a, au dus-o acolo când au arestat-o. Zice că

în unele celule bagă femei împreună cu bărbați. Îl cunoaște pe Piotr, mi-a spus că au fost logodiți cu ceva vreme în urmă; ea e comunistă, și Piotr a fost, dar, după cum se pare, a părăsit partidul.

– Nu știam că Piotr a fost comunist...

– Nici eu, cred că nici măcar Grazyna nu știa. Femeia aia, Justyna, zice că Piotr a părăsit partidul din cauza unei confruntări cu unul dintre șefii de atunci a trecut ceva vreme. Piotr i-a cerut s-o caute pe Grazyna sau pe mine și că, dacă ne întâlnește, să ne spună că este în viață și că unii prieteni au reușit să fugă, dar nu i-a spus cine anume. Și el a fost condamnat la moarte. Se pare că doamna contesă Lublin a reușit să-l viziteze de vreo două ori și i-a adus haine groase și ceva de mâncare.

– Cum îi putem spune că suntem aici? întrebă Amelia.

– Nu putem, nu-mi trece prin minte cum am putea s-o facem...

– Poate că ne vom întâlni în ziua când ne vor spânzura.

– Nu spune așa ceva, Amelia! Știu că este greu să ieșim de aici, dar nu vreau să-mi pierd speranța, eu... eu sunt credincioasă și mă rog lui Dumnezeu să nu mă părăsească, să nu permită să fiu spânzurată.

– Și eu mă rog, Ewa, dar nu mai știu dacă să cred sau nu în Dumnezeu.

– Ce tot spui! Sigur că trebuie să crezi în Dumnezeu! Avem nevoie de El mai mult decât oricând!

– Noi avem nevoie de El, dar El de noi?

Credința Ewei o ajuta să suporte toată suferința care se abătea asupra ei în închisoarea Pawiak. Amelia, la rândul ei, credea mai mult în faptul că Max von Schumann va fi în stare s-o scoată de acolo.

Atât pentru Amelia, cât și pentru Ewa era o consolare să fie aproape una de cealaltă. De-abia ajunseseră să se cunoască pe vremea când intraseră în mod clandestin în ghetou, deoarece Grazyna nu dădea ocazie să se nască în cadrul grupului relații personale. Amelia se gândea că Ewa era o fată extraordinară, plină de bune intenții și că, dacă mergea în ghetou, era ca să o urmeze pe verișoara ei Grazyna. N-avusese timp s-o aprecieze pe Ewa pentru ea însăși și numai după ce a întâlnit-o la Pawiak a descoperit noblețea morală a tinerei cofetărese. Astfel că, de fiecare dată când li se permitea stăteau împreună și făceau schimb de năzuințe și de confidențe. Amelia nu-și permitea să-și facă planuri, dar Ewa visa întruna la ce avea să facă atunci când va ieși de la Pawiak.

– Trebuie să refacem grupul și să continuăm activitatea Grazynei. Nu putem să ne dăm bătute. Nu fac altceva decât să mă gândesc la copii, cu siguranță că duc dorul bomboanelor mele.

Au trecut luni întregi fără ca Amelia să știe ceva despre Max. Nicio scrisoare. Niciun mesaj. Nimic. De vreo două ori au dus-o iar la infirmerie. De-abia îi dădeau de mâncare. Se îmbolnăvise de anemie, tușea și leșina frecvent. La început, tovarășele ei de celulă le chemau pe gardience să le anunțe că spanioloaica își pierduse cunoștința, dar au încetat curând s-o mai facă. Înainte de a o duce la infirmerie, gardiencele aveau obiceiul să o lovească cu picioarele și s-o insulte.

– Ridică-te, putoare! Nu face pe adormita! Îți mai trag eu câteva ca să te trezești! Ce domnișoară delicată!

Când își revenea în fire, simțea în gură gustul sângelui. Gardiencelor le plăcea mai ales s-o lovească peste față, de parcă n-ar fi putut suporta frumusețea Ameliei.

În multe nopți, Amelia se trezea din cauza țipetelor celorlalte deținute.

– Ce se întâmplă? a întrebat-o pe una dintre tovarășele ei de celulă.

– Se pare că au sosit noi ordine de spânzurare pentru unele dintre cele care suntem aici. Cine știe dacă mâine nu ne vine și nouă rândul!

Amelia s-a ridicat în capul oaselor și s-a rezemat de peretele de piatră, șoptind o rugăciune și cerându-i lui Dumnezeu să nu se deschidă ușa celulei. Auzeau pașii dintr-o parte într-alta pe culoar, țipetele unor femei târâte spre locul de execuție, rugămințile unora dintre tovarășele ei cerând să fie puse în legătură cu familiile lor, chiar dacă știau că nu era cu putință. Altele, în schimb, mergeau în tăcere, cu capul sus, încercând să-și păstreze demnitatea în ultimele lor clipe de viață.

În fiecare zi erau executați zeci de deținuți pe strada Smocza, lângă închisoarea Pawiak. Bărbați, femei, chiar și adolescenți... pentru naziști era totuna. Ordinele soseau la închisoare și erau executate numaidecât; și acea forfotă de pași, de țipete, de hohote de plâns le tulbura atât de mult sufletul, încât doreau să se termine cât mai curând supliciul acela.

Doar spre sfârșitul lunii mai 1942, Karl Kleist i-a spus lui Max von Schumann, care înaintase deja la gradul de colonel, că toate demersurile făcute pentru eliberarea Ameliei erau pe punctul de a da roade.

– Nu-ți pot da încă asigurări, dar oamenii lui Oster sunt pe punctul de a obține eliberarea lui fräulein Garayoa. Poate fi o chestiune de zile.

– Slavă Domnului! Vă voi rămâne veșnic îndatorat ție, lui Hans Oster și amiralului Canaris, exclamă Max.

– Toți îi suntem datori Germaniei, îi răspunse Kleist.

Aveau să mai treacă încă două luni până când Amelia avea să-și recapete libertatea. Între timp, Max a obținut o permisie ca să meargă la Berlin. Ludovica născuse un băiețel în urmă cu trei luni.

Max a fost mai emoționat decât ar fi vrut să recunoască atunci când l-a luat fiul în brațe.

Ludovica continua să zacă la pat, de parcă aducerea pe lume a micului copil ar fi reprezentat o măreață faptă vitejească. Se lăsa răsfățată de familia sa și de familia soțului ei și simțea că îi crește influența în cadrul familiei după ce reușise să ducă mai departe stirpea von Schumann.

– Friedrich al nostru e adorabil, un arian pur, îi spuse Ludovica lui Max.

Baroana era întinsă pe un *chaise longue* așezat lângă fereastra camerei sale și observa cu o sclipire de perversitate ce însemna pentru soțul ei acel bebeluș cu piele trandafirie.

– Da, e într-adevăr adorabil, recunoscu Max.

– Mătușile tale spun că seamănă cu tine și au dreptate. Mă bucur atât de mult că ești aici... Îl vom boteza pe fiul nostru așa cum se cuvine. Vom da o mare petrecere și îi vom invita pe Hitler, pe Goebbels și pe toți buni noștri prieteni.

– Suntem în război, Ludovica, și nu trebuie să dăm dovadă de manifestări ostentative inutile. Oamenii suferă, își pierd fiii, soții, frații... Îl vom boteza pe Friedrich, dar vom invita numai familia și pe prietenii noștri mai apropiați.

– Bine, dar asta nu exclude să-l invităm pe Führer; știu că are o mare stimă pentru mine, nu-ți închipui cum mă tratează când mă vede. I-am putea cere chiar să fie nașul lui Friedrich...

– Niciodată! Nu, nu voi fi de acord cu așa ceva. Fiul meu nu-l va avea drept naș pe acel... acel... acel dement.

– Max! Cum îndrăznești?!

– Gata, Ludovica! Nu vreau să ne certăm. Uită acest gând nesăbuit. Nu mă obliga să te dezaprob. Sora mea cea mare va fi naşa lui Friedrich, iar naşul, dacă eşti de acord, poate fi unul dintre fraţii tăi.

– Dar, Max, nu poţi să-mi interzici să organizez un mare botez pentru Friedrich!

– Fiul nostru va avea botezul pe care îl merită, cu familia lui şi nimeni altcineva.

Ludovica n-a insistat. Ştia că naşterea lui Friedrich era motivul pentru care Max nu o părăsise, dar îl cunoştea prea bine, încât să nu-şi dea seama că, dacă va insista prea mult, soţul ei va sfârşi prin a pleca din nou.

– De acord, dragul meu, vom face cum vrei tu. Şi acum, aşază-te lângă mine, am multe să-ţi povestesc.

Max a profitat de şederea sa la Berlin ca să se întrunească din nou cu grupul de prieteni care alcătuiau rezistenţa faţă de regim. Profesorul Schatzhauser părea mai pesimist decât oricând şi pe Max l-a surprins faptul că l-a întrebat de Amelia.

– Este în închisoarea Pawiak, la Varşovia. A fost arestată de Gestapo.

– Sărăcuţa de ea! Auzisem nişte zvonuri...

– Fac tot posibilul s-o scot de acolo.

– Da, am aflat câte ceva. Fii prudent, Max, ai duşmani.

– Ştiu, domnule profesor.

– Jurnalistul acela american, Albert James, a fost la Berlin. Mi-a telefonat şi a venit să mă vadă; în timpul conversaţiei, s-a interesat de Amelia.

– Mă rog, ştiţi că James şi Amelia... în sfârşit, au avut o relaţie frumoasă.

– I-am spus adevărul, că plecase cu tine la Varşovia şi că n-am mai ştiut nimic despre ea, dar că îmi închipuiam că e bine.

Max nu i-a răspuns. Îl deranja faptul că profesorul îl menţionase pe amantul anterior al Ameliei. Nu era vorba că îi reproşa ceva, doar că, deşi îi venea greu să o recunoască, era gelos.

– Spuneţi-mi cum merg lucrurile pe aici, *dacă sunt noutăţi în micul* nostru grup.

– Suntem foarte puţini, Max, şi nu suntem bine organizaţi, se plânse doctorul.

– Problema noastră, adăugă Manfred Kasten, bătrânul diplomat, este că noi, cei care luptăm împotriva Reichului, nu suntem în stare să ne unim forțele. Comuniștii sunt de o parte, socialiștii, de altă parte, nici creștinii nu ne punem de acord, iar voi, ofițerii din armată, nu reușiți să înțelegeți că, în realitate, sunt mulți germani dornici ca voi să faceți ceva.

– Despre această ultimă părere nu sunt chiar atât de sigur, admise Max. Pe deasupra, nu-i atât de ușor, dacă nici măcar cei care suntem împotrivă nu reușim să ne punem de acord asupra a ceea ce trebuie într-adevăr să facem.

– Dacă decapitați Reichul, totul va fi mai ușor, insistă profesorul Schatzhauser.

– Führerul a cerut ca armata să-i jure loialitate, mulți ofițeri se simt legați de mâini prin acest jurământ, argumentă Max.

– Și tu la fel? îl întrebă Manfred Kasten.

– Loialitatea armatei trebuie să fie față de Germania, interveni profesorul fără să-i lase timp lui Max să poată răspunde.

– Au fost arestați câțiva prieteni, adăugă pastorul Ludwig Schmidt. Gestapoul arestează oamenii și aceștia dispar pentru totdeauna.

– Și tu, Max, ce crezi că trebuie să facem? întrebă Helga Kasten.

Max von Schumann n-avea răspuns pentru întrebarea aceea. Le putea spune doar că în sânul armatei erau ofițeri, asemenea lui, care credeau că trebuie să facă ceva ca să i se opună lui Hitler și că unii dintre camarazii săi de arme ajunseseră chiar să sugereze că ar fi imposibil să se termine cu cel de-al Treilea Reich înainte de a o isprăvi cu Führerul, dar nu trecuseră mai departe de atât.

Cu patru zile înainte de a se întoarce pe front, Max și Ludovica l-au botezat pe micuțul Friedrich; la ceremonie a asistat doar familia. Ludovica cedase la dorințele soțului ei, dar prevăzuse o altă petrecere când Max avea să se întoarcă pe front. Era hotărâtă să convoace la ea acasă prieteni din ierarhia nazistă pentru a sărbători nașterea și botezul lui Friedrich.

La rândul său, Max avea propriile planuri. Înainte de a se întoarce pe frontul rusesc, era hotărât să treacă prin Varșovia. Karl Kleist, ofițerul care lucra în preajma colonelului Oster, îl asigurase că Amelia era pe punctul de a fi eliberată și el dorea să fie acolo în momentul eliberării sau măcar să încerce să i se permită s-o viziteze la închisoarea Pawiak și să-i explice

planurile pe care le făcuse pentru ea în momentul în care își va recăpăta libertatea.

Ceea ce nu știa el era faptul că Amelia era bolnavă; când tușea, scuipa sânge și, în plus, suferea de anemie.

Dar pentru Amelia, cel mai rău lucru care i s-a putut întâmpla n-a fost să lupte împotriva febrei, nici împotriva puricilor care îi chinuiau trupul sau a păduchilor care încă își mai găseau loc în puținul păr ce îi mai rămăsese. Pentru Amelia cel mai rău a fost să supraviețuiască asasinării Ewei.

– Știi că părinții mei au venit să mă vadă? îi spuse Ewa într-o dimineață pe când erau în curtea interioară a pavilionului Serbia, inspirând aerul curat care ajungea până la închisoare.

– Ai putut să-i vezi? întrebă Amelia.

– Nu, nu mi-au permis să-i văd, dar știu că au venit, pentru că mi-a spus o colegă de celulă care face din când în când curățenie în biroul directorului închisorii Pawiak. Este o femeie cumsecade și am încredere în ea. Știi? Cred că părinții mei aduceau vești bune, cu siguranță că sunt pe punctul de a-mi obține grațierea. Am o presimțire.

Ewa, convinsă de norocul ei, zâmbea plină de iluzii, pe care i le umbrea doar gândul că avea s-o lase pe Amelia între zidurile închisorii Pawiak.

– De îndată ce voi ieși, îți promit că îl voi căuta pe Max oriunde ar fi și voi insista să facă tot posibilul să te scoată. Ai încredere în mine.

– Dacă n-ai fi fost tu, nu știu cum aș fi rezistat atât de mult...

– Dar ești mai puternică decât mine! În plus, ai un fiu pentru care merită să trăiești. Într-o bună zi, voi merge cu tine în Spania.

– Spania... fiul meu... Ce mult mi-aș dori să pot da timpul înapoi! Eu sunt singura vinovată pentru tot ce mi se întâmplă și mă gândesc uneori că sunt aici fiindcă trebuie să plătesc pentru tot răul pe care l-am făcut celor care mă iubeau: fiul meu, părinții mei, sora mea, soțul meu, unchiul, mătușa și verișoarele mele; le-am greșit tuturor...

– Nu te tortura, Amelia, vei ieși de aici și vei putea să te întorci în Spania și să îndrepți lucrurile.

– Nu le pot reda viața părinților mei.

– Tu nu ești vinovată de moartea lor, au fost victimele războiului vostru civil.

– Dar n-am fost cu ei. N-am fost acolo când tatăl meu a fost împușc[illegible] nici n-am stat la căpătâiul mamei mele bolnave. Acum n-o îngrijesc pe s[illegible] mea, și ea bolnavă. Îmi las întotdeauna responsabilitățile pe seama al[illegible] acum în mâinile unchiului, ale mătușii și ale bietei mele verișoare La[illegible] Iar fiul meu... nu mă pot plânge că am devenit o străină pentru mi[illegible] meu Javier. L-am părăsit și nu trece zi în care să nu regret că am făcut-[illegible]

– Vom ieși de aici, vei vedea, și asta se va întâmpla foarte curând [illegible] încredere în mine. Simt că libertatea e foarte aproape.

În după-amiaza aceea, ca în toate după-amiezile, pe când deținu[illegible] erau în celule, au auzit pașii gardiencelor. Urmau să citească numele damnatelor care aveau să fie spânzurate în zori.

Amelia avea febră și aproape că nu era atentă, astfel că i-au trebu[illegible] câteva clipe ca să reacționeze și să se întrebe dacă a auzit bine.

– O s-o spânzure pe prietena aia a ta. Tocmai i-au rostit numele. B[illegible] de ea! îi șopti la ureche una dintre tovarășele ei.

Țipătul Ameliei s-a auzit de-a lungul și de-a latul acelui culoar urâ[illegible] din care se intra în celule. Dar țipătul s-a pierdut printre plânsetele și v[illegible]tele celor care urmau să fie spânzurate. Era același sunet al plânsetelor [illegible] vaietelor pe care le auzeau zilnic, dar în ziua aceea Ameliei i s-a păr[illegible] insuportabil.

Una dintre gardience a intrat în celulă și a lovit-o cu un băț, obligând-[illegible] să tacă.

– Nu mai țipa, străină de căcat ce ești! Sper să vină cât mai curând o[illegible]nul să fii spânzurată, ca să nu ne mai cheltuiești banii pe mânc[illegible] Nemernico!

Durerea pe care o simțea în suflet era atât de mare, încât de-abia ș[illegible] dat seama că una dintre lovituri îi fracturase încheietura mâinii stângi.

– Vreau s-o văd! Vreau s-o văd! urla Amelia, agățată de fusta gardien[illegible] care o lovea fără milă.

– Nu, n-o s-o vezi pe cățeaua aia de prietenă a ta care o să primească merită, trădătoarea. Este o scârboasă de prietenă a jidanilor, ca și t[illegible] Scroafelor! Sunteți niște scroafe! țipa gardianca lovind-o întruna.

Se crăpa de ziuă când gardiencele s-au prezentat din nou în fața celu[illegible]lor ca să le ia pe condamnate. Unele plângeau și se rugau de ele, alt[illegible]

rămâneau tăcute, încercând să se concentreze asupra acelor ultime minute de viață în care își puteau lua rămas-bun doar de la ele însele.

Ajutată de alte două deținute, Amelia s-a instalat în fața ferestruicii din ușă prin care se vedea culoarul pe care veneau condamnatele. A văzut-o pe Ewa mergând șontâc-șontâc, cu privirea senină și pipăind boabele rozariului din pânză pe care și-l făcuse dintr-o bucată de combinezon. Găsea forță în rugăciune și i-a zâmbit Ameliei când a trecut prin fața ușii ei.

– O să ieși de aici, o să vezi, roagă-te pentru mine, eu voi avea grijă de tine când voi ajunge în cer.

Gardianca a împins-o pe Ewa cu brutalitate.

– Taci din gură, fățarnico, și mișcă-te! Prietena ta o să ți se alăture foarte curând! Și ea va fi spânzurată!

Amelia a încercat să-i spună ceva Ewei, dar n-a putut. Avea ochii înecați în lacrimi și n-a fost în stare să rostească niciun cuvânt.

După aceea, s-a lăsat copleșită de disperare și a refuzat să mănânce zeama negricioasă în care pluteau gândaci din belșug, dar care le ținea în viață.

Vreme de *mai multe zile s-a zbătut* între viață și moarte. Se dăduse bătută, nu mai voia să lupte.

Așa a găsit-o Max când s-a dus s-o caute la închisoarea Pawiak. Sosise la Varșovia în aceeași zi, însoțit de aghiotantul său, de-acum comandantul Hans Henke, și cu garanția lui Karl Kleist că toate documentele pentru eliberarea Ameliei fuseseră semnate.

S-a dus numaidecât la Pawiak, unde nimeni n-a părut prea impresionat că un colonel din armată arăta o asemenea preocupare pentru deținuta aceea pe care primiseră ordin s-o elibereze.

Directorul închisorii s-a arătat rigid față de el și l-a somat să aștepte în biroul său ca deținuta să fie adusă de jos, din beciuri.

– O puteți lua, dar eu, în locul dumneavoastră, aș avea grijă, fata asta e foarte bolnavă cu plămânii și cine știe cu ce vă poate molipsi. Eu, în locul dumneavoastră, m-aș ține departe de ea.

Max a reușit cu greu să se stăpânească. Simțea un dispreț instinctiv față de omul *acela și dorea din tot sufletul să iasă de acolo* cât mai repede și s-o ia cu el pe Amelia.

Când a văzut-o, nu și-a putut stăpâni o exclamație de durere.

– Doamne Dumnezeule, ce ți-au făcut?!

Îi venea greu s-o recunoască pe Amelia în femeia aceea cu înfățișare famelică, de-abia putându-se ține pe picioare, cu părul atât de scurt, încât i se vedea pielea capului, îmbrăcată în haine mizerabile și murdare, și cu privirea pierdută.

Max și aghiotantul său, Hans Henke, au luat-o împreună pe Amelia și, odată semnate toate documentele, au plecat din închisoarea Pawiak.

Cei doi bărbați erau impresionați și aproape că nu îndrăzneau să-i vorbească acelei femei.

– Să mergem la hotel, o voi examina acolo, îi spuse Max aghiotantului său.

– Cred că ar trebui s-o ducem la un spital, eu nu sunt medic ca dumneavoastră, dar văd că domnișoara este foarte bolnavă.

– Da, este într-adevăr, dar prefer s-o duc la hotel și, după ce o voi examina, voi hotărî ce să fac, nu vreau s-o las din nou pe mâini străine.

Comandantul Henke n-a insistat. Cunoștea încăpățânarea superiorului său, îl văzuse suferind în anul acela și făcând imposibilul ca să obțină eliberarea tinerei spanioloaice. Henke se întreba dacă femeia aceea își va mai recăpăta vreodată măcar o parte din frumusețea ei delicată în prezența căreia nu era cu putință să rămâi indiferent.

Când au ajuns la hotel, s-a produs un oarecare șoc la vederea a doi șefi din Wehrmacht intrând și purtând pe brațe o femeie care părea o cerșetoare ciomăgită. Directorul hotelului, care în momentul acela stătea de vorbă cu un grup de ofițeri, s-a apropiat de ei.

– Domnule colonel von Schumann... femeia asta... în sfârșit... nu știu cum să vă spun, dar nu mi se pare potrivit s-o aduceți în acest hotel. Dacă doriți, pot să vă spun unde s-o duceți.

– Domnișoara Garayoa va fi cazată în camera mea, răspunse Max.

Directorul a șovăit în fața privirii mânioase a acelui militar aristocrat care o purta în brațe pe femeia aceea cu aspect mai curând de cerșetoare.

– Desigur, desigur...

– Trimiteți-mi o cameristă în odaie, îi porunci Max.

Când au ajuns în cameră, i-a cerut aghiotantului său să pregătească baia.

– Mai întâi o să-i fac o baie și o să o dezinfectez, apoi o voi examina. Mi se pare că s-ar putea să aibă o mână ruptă, va fi nevoie să vă duceți până la spital și să-mi aduceți tot ce este necesar ca să i-o bandajez. Dar înainte, v-aș fi recunoscător dacă ați merge la cel mai apropiat magazin să-i cumpărați Ameliei ceva de îmbrăcat.

Camerista s-a prezentat numaidecât și nu și-a putut stăpâni o expresie de repulsie când Max i-a cerut să-l ajute să-i facă baie Ameliei.

– Vă voi plăti leafa pe o lună.

– Desigur, domnule, acceptă femeia învingându-și scrupulele.

Amelia ținea ochii închiși. De-abia mai avea putere să vorbească, să se miște. I se părea că aude glasul lui Max, dar își spunea în sinea ei că era un vis, unul dintre acele vise în care o vizitau oamenii pe care îi iubea: fiul său Javier, părinții ei, verișoara sa Laura, sora ei Antonietta... Da, trebuie să fi fost un vis. Nu părea să-și dea seama că o băgau în apă, nici că o frecau cu putere pe capul care o durea atât de tare, nici măcar nu a simțit când Max a scos-o din cadă ajutat de cameristă și a înfășurată-o într-un prosop. Apoi au îmbrăcat-o cu o pijama de-a lui, în care Amelia părea că se pierde.

– Mulțumesc pentru ajutor, îi spuse Max cameristei.

– La dispoziția dumneavoastră, domnule, răspunse ea, grăbindu-se să ia banii pe care i-i dădea militarul.

Max a auscultat-o, i-a pus termometrul și i-a examinat tot corpul, constatând urmele torturilor îndurate. Cu greu reușea să-și stăpânească lacrimile și mânia văzând starea în care se afla femeia pe care o iubea atât de mult.

– Are tuberculoză, șopti el ca pentru sine.

Când Hans Henke s-a întors cu câteva pungi, a găsit-o pe Amelia dormind. Max a silit-o să bea o cană cu lapte și i-a dat un calmant.

– Am cumpărat mai multe lucruri, sper să-i fie de folos, este pentru prima dată când cumpăr îmbrăcăminte pentru o femeie. Adevărul e că n-am însoțit-o niciodată la cumpărături pe soția mea.

– Mulțumesc, comandante, vă sunt recunoscător.

– Haideți, domnule colonel, n-aveți de ce să-mi mulțumiți! Știți cât de mult vă apreciez și că împărtășesc cu dumneavoastră aceeași îngrijorare pentru Germania. Cât despre domnișoara Garayoa, întotdeauna mi-a fost simpatică și mă doare să văd ce i-au făcut.

– Are tuberculoză.

– Atunci, ar trebui s-o duceți la un spital unde să fie îngrijită.

– Nu, nu vreau s-o las singură într-un spital, fără prieteni, fără nimeni care să aibă grijă de ea. Cine știe ce i s-ar putea întâmpla.

– Dar trebuie să ne întoarcem în Rusia...

– Da, dar cred că voi putea obține câteva zile în plus de permisie. Vă veți întoarce pe front, eu vă voi urma de îndată ce va fi cu putință.

– Și dacă nu vi se va permite?

– Atunci îmi va trece mie ceva prin minte. Acum vă rog să mergeți la noi la spital și să-mi aduceți tot ce scrie pe această listă. Am nevoie de ele ca s-o tratez.

Ameliei i-au luat două zile ca să se trezească din letargia în care era cufundată și, când și-a revenit, a fost uimită să constate că Max era într-adevăr acolo.

– Cum te simți? o întrebă el strângându-i mâna.

– Atunci... e adevărat... tu ești...

– Și cine credeai că este? spuse el râzând.

– Credeam că visez.

Cu toate că Max insista să se odihnească, ea nu l-a luat în seamă pentru că simțea nevoia să vorbească, să recupereze parte din ceea ce fusese viața ei. Au vorbit ore întregi.

– Nu m-ai întrebat dacă sunt vinovată, îi spuse ea.

– Vinovată? De ce ai fi vinovată?

– M-au arestat, m-au acuzat că am conspirat împotriva Reichului, că i-am ajutat pe evrei...

– Sper ca toate astea să fie adevărate, răspunse el râzând.

– Nu ți-am spus, ca să nu te implic, dar Grazyna... mă rog... ea îi ajuta pe evrei, mergeam în ghetou să ducem mâncare și alte lucruri.

– Nu-ți reproșez nimic, Amelia, orice ai fi făcut e bun făcut.

– Dar... eu simt nevoia să-ți spun.

– Îmi vei spune tot când vei fi mai bine, acum trebuie să te odihnești.

– Vreau să vorbesc, simt nevoia să vorbesc, nu știi cât de dor mi-a fost de tine. Am crezut că nu te voi mai vedea niciodată, nici pe tine, nici... nici pe fiul meu, nici pe cei din familia mea. Închisoarea Pawiak este un infern, Max, un infern.

Peste trei zile, Max i-a spus Ameliei că obținuse un salvconduct ca să ajungă până la Lisabona și de acolo ar putea merge în Spania.

– Ești încă bolnavă, dar trebuie să riscăm. Eu trebuie să mă întorc pe front, nu mi se permite să rămân mai mult timp la Varșovia și aici nu ești în siguranță. Crezi că te vei putea descurca singură? Îți voi da medicamentele pe care trebuie să le iei.

– Ne despărțim din nou, se lamentă ea.

– Spre marele meu regret. Dar, în afară de medic, sunt soldat și trebuie să îndeplinesc ordinele. Prietenii mei au reușit să facă în așa fel încât să mai pot rămâne câteva zile la Varșovia, dar deja ei nu mă mai pot acoperi.

– Știu și nu trebuie să mă plâng. Ai făcut atât de mult pentru mine! Da, voi merge în Spania, n-aș vrea să mă duc nicăieri în altă parte. Poate că mi se va permite să-l văd pe fiul meu. Sunt atâtea luni de când nu știu nimic despre familia mea, probabil că ei cred că am murit.

– Nu spune asta! Sigur că îl vei vedea pe fiul tău și... trebuie să-ți spun ceva ce știu că te va durea.

Amelia l-a privit speriată pe Max. Se temea de ce i-ar putea spune.

– Am un fiu. Ludovica mi-a dăruit un băiat.

– Știu, Max, soția ta mi-a spus că este însărcinată. Nu știam că tu și Ludovica... de fapt, credeam că...

– Nu te-am înșelat. Între mine și Ludovica se terminase totul de multă vreme. Tu nu erai, Amelia, și nu știam ce avea să se întâmple între noi. De fapt, în momentul acela tu erai cu Albert James sau așa credeam eu. Ea mi-a cerut să mai dăm o șansă căsniciei noastre și... n-am refuzat. Acum am un fiu, îl cheamă Friedrich, și îl iubesc, Amelia, îl iubesc la fel cum și tu îl iubești pe fiul tău. Nu pot să nu-l iubesc. Este parte din mine, tot ce e mai bun din mine.

S-a lăsat o tăcere încordată și Amelia a simțit că i se umplu ochii de lacrimi. N-avea niciun drept să-i reproșeze ceva, dar se simțea rănită.

– Nu pot să-ți cer iertare pentru Friedrich, îi spuse baronul.

– Mă doare, Max, sigur că mă doare, dar n-am dreptul să-ți fac niciun reproș. Nu m-ai înșelat niciodată, am știut întotdeauna că Ludovica era acolo și că simțul datoriei față de familia ta te împiedică să te desparți de ea. Știam, de asemenea, chiar dacă nu mi-ai spus-o niciodată, că îți doreai să ai

un fiu care să-ți ducă mai departe stirpea și știu că eu nu ți-l puteam da pentru că, la urma urmelor, sunt măritată în continuare. Dar mă doare, Max, mă doare foarte tare.

El a îmbrățișat-o și a simțit cum tremură, înăbușindu-și un hohot de plâns. A simțit-o foarte fragilă din cauza extremei sale slăbiciuni, dar n-a vrut s-o înșele spunându-i că i-ar fi plăcut ca Friedrich să nu existe, pentru că nu era adevărat. Se simțea mândru de băiatul acela micuț pe care dorea să-l țină în brațe.

O iubea pe Amelia, dar și pe Friedrich și nu voia să renunțe la niciunul din ei.

Nu le-a fost ușor să se despartă din nou. Max a însoțit-o pe Amelia la aeroport. Ea de-abia reușea să se țină pe picioare. Era foarte slăbită. Și-au luat rămas-bun, neștiind când se vor mai revedea, dar promițându-și că nu vor permite să-i despartă cineva.

– Dacă nu vei putea să iei direct legătura cu mine, încearcă să o faci cu aghiotantul meu, comandantul Henke.

– Amândoi ați fost avansați în grad, tu ești acum colonel, iar el comandant...

– Așa este la război, Amelia. Dar ține seama de ce îți spun: dacă nu reușești să iei legătura nici cu bunul comandant Henke, vei putea apela oricând la profesorul Schatzhauser, lui îi va fi ușor să afle unde sunt.

Ameliei i-a fost greu să-și rețină lacrimile pe când se îndrepta spre avion și s-a întors de mai multe ori, făcându-i semn cu mâna, în vreme ce Max o privea stăpânindu-și emoția.

După mai multe ore de zbor și o lungă escală în Berlin, Amelia privea pe hubloul avionului, încercând să zărească profilul Lisabonei. Era nerăbdătoare să calce pe pământ portughez, pentru că însemna preludiul întoarcerii ei acasă. Nu avea de gând să rămână mai mult decât timpul strict necesar. Mai întâi, va merge la hotelul Oriente. Acela era locul de contact unde Serviciul Secret britanic o îndrumase cu ocaziile anterioare. La

Londra probabil că se întrebau ce i se întâmplase după atâtea luni de tăcere. Era posibil s-o fi considerat moartă.

Hotelul Oriente părea că lâncezește. Proprietarul lui, britanicul John Brown, a recunoscut-o de cum a văzut-o.

– Ia te uită, domnișoară Garayoa! Nu mă așteptam să vă mai văd pe aici... Nu arătați prea bine! Vă dau camera dintotdeauna, ce părere aveți?

Fără să-i lase timp să răspundă, a chemat-o numaidecât pe soția sa portugheză, doña Mencia.

– Mencia, Mencia! Unde te-ai ascuns? Avem un oaspete.

– N-am de gând să stau, domnule Brown, vreau doar să știu dacă pot să iau legătura cu vreunul dintre prietenii dumneavoastră...

– Așadar, sunteți interesată să vorbiți cu oricare dintre compatrioții mei.

– Puteți să aranjați o întâlnire?

– Bineînțeles; între timp, urcați în cameră și odihniți-vă, scuzați-mă că insist, dar arătați foarte rău și păreți foarte slăbită. Mencia vă va aduce ceva de mâncare.

– Vreau să merg în Spania cât mai repede, cu primul tren care pleacă.

– Atunci va trebui să așteptați până mâine-dimineață. Nu vă faceți griji, mă voi ocupa să vă fac rost de bilet.

Mencia a bătut ușor în ușa camerei.

– Dar ce schimbată sunteți! exclamă Mencia recunoscând-o pe Amelia.

– Mă bucur să vă văd, răspunse Amelia, trecând cu vederea comentariul.

– Soțul meu mi-a spus că păreți o fantomă și are dreptate. Sunteți numai piele și os! De unde veniți? Aveți într-adevăr o înfățișare groaznică.

– Sunt vremuri grele.

– Da, sunt, într-adevăr, și eu mă tem că într-una din zilele astea va veni cineva după soțul meu, sunt o mulțime de ochi și de urechi atente la ce se întâmplă, iar el, fiind englez... sigur că eu sunt portugheză și asta îl salvează sau măcar asta vreau să cred. De ce aveți nevoie? Cred că o să vă aduc ceva de mâncare. Puțin cod? Da, o să vă facă bine ca să căpătați putere.

– Nu, Mencia, nu-mi este foame.

– Dacă vă răzgândiți, chemați-mă. Soțul meu mi-a spus să vă atrag atenția să nu ieșiți din cameră și să vă odihniți, peste puțin timp va veni cineva să vă vadă. Îmi închipui cine... dar e mai bine să tac.

Amelia s-a trântit în pat și a adormit numaidecât. Peste puțin timp s-a trezit speriată de niște bătăi în ușă. Când a deschis-o, l-a văzut pe John Brown însoțit de un bărbat cu o expresie severă care o privea cu aroganță.

– Domnișoară Garayoa, vi-l prezint pe acest bun prieten. Vă las să stați de vorbă. Dacă aveți nevoie de ceva, o voi trimite pe Mencia.

– De unde ați apărut? o întrebă bărbatul, fără nicio introducere.

– De la Pawiak.

– Pawiak?

– Este o închisoare, la Varșovia. Am fost arestată.

– Și de ce v-au lăsat să ieșiți?

– Este o poveste lungă. Cred că cel mai practic ar fi să vă spun ce s-a întâmplat, iar dumneavoastră să transmiteți la Londra. Mâine plec acasă, mă întorc la Madrid.

Vreme de o oră, Amelia i-a povestit amănunțit acelui bărbat cele întâmplate: din ziua arestării ei până la data eliberării, inclusiv participarea lui Max von Schumann. Agentul o asculta, fără să își ia ochii de la ea, cercetându-i chipul cu ostentație.

Când Amelia și-a încheiat relatarea, au rămas câteva clipe în tăcere. El a fost cel care a vorbit.

– Ar trebui să rămâneți aici până veți primi noi ordine de la Londra.

– Nu, nu voi rămâne. Vreau să merg acasă, simt nevoia să fiu cu ai mei. N-am putere să continui, cel puțin deocamdată.

– Vreți să spuneți că părăsiți serviciul?

– Vă spun că tocmai m-am întors din infern și am nevoie de un răgaz.

– Suntem în război, nu-i timp pentru odihnă.

– Dacă nu-mi dați o alternativă, atunci spuneți-i lordului James că renunț să mai lucrez.

Bărbatul s-a ridicat în picioare. Nu părea surprins de nimic din toate câte îi povestise Amelia sau, dacă era, n-a arătat-o. Pe ea a uimit-o faptul că nu-i spusese nici măcar o singură frază de compătimire pentru cele îndurate. Amelia nu știa că bărbatul acela își pierduse soția și pe cei trei copii într-un bombardament al Luftwaffe asupra Londrei și că nu-i mai rămăseseră lacrimi și nici milă pentru ceilalți.»

– Bine, asta-i tot, Guillermo, spuse maiorul Hurley pe un ton sentențios.

Am tresărit în fotoliu. Ultimele sale cuvinte m-au luat prin surprindere. Nu știam cât timp trecuse de când începuse maiorul să-mi relateze acel episod din viața străbunicii mele. M-am uitat la ceas și, spre uimirea mea, era deja miezul nopții.

Lady Victoria zâmbea încântată văzându-mi uimirea. Și ea presărase narațiunea maiorului Hurley cu câteva intervenții. Soțul ei, lordul Richard, moțăia cu un pahar de vin roșu de Porto alături. Mă cufundasem atât de mult în povestea aceea, încât reușisem să uit unde și cu cine eram.

Cu relatarea sa minuțioasă, maiorul Hurley reușise să mă transporte la Varșovia. Mi s-a părut că am văzut-o pe Amelia Garayoa mergând prin oraș și aproape că am împărtășit cu ea suferința lunilor petrecute în închisoarea Pawiak.

– Nu mă așteptam la așa ceva, am spus eu ca să zic ceva.

– La ce anume nu vă așteptați? întrebă curioasă lady Victoria.

– Nu știu... la atâta suferință.

– Vedeți bine că viața străbunicii dumneavoastră n-a fost ușoară, răspunse lady Victoria.

– Cred că nici ea nu se astâmpăra. Și de îndată ce am spus această frază, mi-a părut rău. Cine eram eu s-o judec pe Amelia?

– E foarte târziu și am abuzat prea mult de ospitalitatea amfitrionilor noștri, spuse maiorul Hurley ridicându-se, ca să dea de înțeles că reuniunea se încheiase.

– Desigur... desigur, am răspuns eu.

– Mâine trebuie să vă treziți cu noaptea în cap, greșesc cumva, dragă prietene? întrebă lordul Richard.

– Obligația mea este să fiu mâine la ora șapte fix la Arhiva Militară, comentă maiorul Hurley.

În vreme ce lady Victoria și lordul Richard ne conduceau la ușă, mi-am dat seama că maiorul nu făcuse niciun comentariu cu privire la următorii pași ai Ameliei.

– Știu că îndrăznesc să abuzez de amabilitatea dumneavoastră, dar ce a făcut Amelia după aceea? A plecat la Madrid? A continuat să lucreze pentru britanici?

– Doar n-aveți pretenția să vorbim acum despre asta... se plânse maiorul Hurley.

– Oh, dragă prietene, va trebui să-l ajutați în continuare pe Guillermo. Mă tem că mai sunt încă multe de povestit, interveni lady Victoria, adresându-se maiorului.

Maiorul William Hurley căzu de acord să ne revedem peste câteva zile. N-am îndrăznit să insist, de teamă să nu-l supăr.

– Am mult de lucru, nu-mi pot dedica tot timpul să caut în arhive date despre străbunica dumitale. De fapt, cred că a petrecut o lungă perioadă în Spania... adăugă el în chip de rămas-bun.

6

M-am hotărât să mă întorc în Spania a doua zi. Dacă Amelia se întorsese la Madrid în luna iulie 1942, răspunsurile ar fi trebuit să le găsesc fie la Edurne, fie la profesorul Soler. O puteam ruga și pe doña Laura să mă îndrume.

Mama mi-a închis telefonul în nas când am sunat-o, la sosirea mea pe aeroportul Barajas.

– Ești o calamitate, Guillermo, și am hotărât să nu mai am de-a face cu tine, pentru că ești insuportabil; când te hotărăști să nu mai faci pe idiotul, sună-mă.

Știam că supărarea îi va trece la al treilea apel.

Apartamentul meu avea pe mobile praf de mai multe degete și mirosea a aer închis.

În cutia poștală, am găsit mai multe scrisori de la bancă, amintindu-mi că am o ipotecă de plătit. Totalitatea veniturilor mele le investeam practic în călătorii, motiv pentru care era evident că trebuia să mă pun bine cât mai curând cu mama ori, dacă nu, mă vedeam deja apelând la Ruth ca, în caz de evacuare, să-mi dea găzduire la ea acasă.

A doua zi după sosirea mea, i-am telefonat doñei Laura și i-am cerut permisiunea să mă duc s-o văd pe Edurne.

– Obosește foarte tare când stă de vorbă cu dumneata. E necesar?

– Da, doña Laura, este necesar. Bine, voi vorbi mai întâi cu profesorul Soler și, dacă pot evita să stau de vorbă cu Edurne, n-o voi deranja.

– Cum merge investigația? mă întrebă ea curioasă.

– Foarte bine, dar trebuie să vă spun că viața verișoarei dumneavoastră este o cutie cu surprize. Dacă vreți să vă spun ce am mai aflat...

– Ți-am mai spus că ceea ce dorim noi este să faci o investigație exhaustivă și, când vei ști totul, s-o scrii și să ne-o aduci, până atunci nefiind nevoie să-mi povestești nimic. Dar grăbește-te, suntem deja foarte în vârstă și nu dispunem de mult timp.

– Vă asigur că încerc să cercetez cât mai iute cu putință, dar lucrurile se complică...

– Bine, Guillermo, sună-mă dacă până la urmă trebuie să vorbești cu Edurne. Ah! Și dacă tot vorbesc cu dumneata, mai ai nevoie de bani?

Am șovăit câteva clipe. Nu îndrăzneam să-i spun că da. Mi s-a părut că aud un râs ușor prin telefon.

– Bineînțeles că dumneata nu trăiești cu aer și atâta du-te-vino costă bani. Poate că n-am calculat bine ultimul transfer. Chiar azi îi voi spune nepoatei mele Amelia să-ți trimită bani.

– Ce mai face nepoata dumneavoastră? Dar doña Melita?

– Bine, bine, suntem bine toate. Bun, să nu mai pierdem timpul și pune-te pe treabă. Ține minte că avem deja mulți ani în spate...

Profesorul Soler m-a rugat să merg să-l vizitez la Barcelona.

– Scriu acum o carte și n-am prea mult timp, dar vino și o să văd ce pot să-ți spun. Cred că îmi amintesc destul de bine ziua în care Amelia s-a prezentat pe neașteptate, în vara aceea din 1942.

Și iată-mă din nou la aeroport, dispus să-mi petrec ziua cu profesorul Soler cu intenția fermă de a mă prezenta acasă la mama în aceeași seară, când mă voi întoarce de la Barcelona. O cunoșteam foarte bine și, oricât de supărată ar fi fost, știam că nu-mi va închide ușa în nas.

Charlotte, soția profesorului Soler, de îndată ce m-a văzut, mi-a spus să nu-l țin prea mult de vorbă.

– Trebuie să termine o carte foarte importantă și editorul lui este nervos pentru că a întârziat cu predarea.

– Vă promit că nu-i voi răpi mult timp, dar adevărul e că fără ajutorul soțului dumneavoastră nu pot face un pas înainte.

L-am găsit pe profesor răcit și cu o înfățișare obosită, dar binedispus.

– Doña Laura mi-a telefonat aseară rugându-mă să te îndrum în continuare. E îngrijorată că va trebui s-o deranjezi pe Edurne, biata de ea are o sănătate foarte șubredă.

– Fără dumneavoastră, investigația privitoare la străbunica mea ar fi imposibilă. Sigur că maiorul William Hurley, arhivarul Armatei, este o mină de informații. Dacă ați ști tot ce mi-a povestit... Și încă mai sunt multe: peste câteva zile, trebuie să mă întorc la Londra, nu vă închipuiți câte a mai făcut străbunica mea...

– Nu vreau să știu nimic, ți-am mai spus și cu alte ocazii. Ceea ce a făcut sau n-a făcut Amelia Garayoa nu-mi revine mie să știu.

– Sunteți istoric și pentru mine este șocant că n-aveți curiozitatea să aflați ce a făcut Amelia.

– Ce încăpățânat ești, Guillermo! Ți-am spus de nu știu câte ori că, și dacă aș avea curiozitatea, tot n-aș lăsa-o să se manifeste. N-am niciun drept să mă amestec în viața unei femei și a unei familii căreia îi datorez atât de mult. Dacă ele ar fi vrut ca eu să fiu cel care să cerceteze, mi-ar fi cerut-o, dar n-au făcut-o, te-au însărcinat pe dumneata, care ești strănepotul Ameliei.

N-am mai insistat. Mă irita fermitatea și onestitatea profesorului. Eu, în locul lui, nu m-aș fi resemnat să nu știu.

– Îmi puteți povesti ce s-a întâmplat când Amelia a sosit în vara aceea a lui '42?

– Dă drumul la magnetofon.

«Când a văzut-o venind târând un geamantan, portarul casei n-a recunoscut-o.

– Unde mergeți? o întrebă el.

– Acasă la don Armando Garayoa, nu mă recunoști? Sunt Amelia.

– Domnișoara Amelia! Dar ce schimbată sunteți! Păreți bolnavă! Îmi pare rău, domnișoară, dar nu v-am recunoscut. Dați-mi, dați-mi valiza, o s-o urc eu.

Flancată de portar, a apăsat pe soneria de la apartamentul unchiului și al mătușii sale. Edurne a fost cea care a deschis ușa. Ea a recunoscut-o numaidecât.

– Domnișoara Amelia! strigă ea îmbrățișând-o cu putere.

Înconjurată de brațele lui Edurne, Amelia s-a simțit acasă și a izbucnit în lacrimi.

Edurne n-a vrut ca portarul să vadă mai mult decât se cuvenea și, după ce i-a mulțumit, a închis ușa. Doña Elena și Antonietta au apărut în vestibul, alarmate de exclamațiile lui Edurne. Cele două surori s-au îmbrățișat plângând. Amelia era și mai slabă decât Antonietta, părea atât de fragilă încât se putea sparge. Sau cel puțin așa ni s-a părut mie și lui Jesús când am văzut-o.

După ce a îmbrățișat-o pe Antonietta, Amelia a făcut același lucru cu verișoara sa Laura și după aceea cu vărul său Jesús; ne-a îmbrățișat și pe mine, și pe mătușa ei, doña Elena.

– Și unchiul? Unde este unchiul? întrebă ea nerăbdătoare.

– Tata ajunge mai târziu de la serviciu, răspunse Jesús, dar nu va întârzia.

Doña Elena se lamenta de starea Ameliei.

– Dar, fata mea, unde ai fost?! Eram atât de îngrijorați pentru tine... Ești bolnavă, nu-i așa? Da, nu nega, ești atât de slabă, arăți atât de rău, cu cearcănele astea...

– Hai, mamă, las-o! îi ceru Laura. O copleșești. Verișoara Amelia este obosită, de îndată ce se va odihni, va fi cea dintotdeauna.

Dar Laura știa că Amelia nu mai era cea dintotdeauna și că nu-și va recăpăta înfățișarea doar odihnindu-se.

– Povestește-ne, spune-ne unde ai fost... Nu știam nimic despre tine și eram îngrijorate. Laura l-a sunat pe Albert James și el i-a spus că ești într-o călătorie, zise Antonietta.

– Ai vorbit cu Albert? o întrebă Amelia pe verișoara ei Laura cu un ușor tremur în glas.

– Da, acum câteva luni. N-a fost simplu... E greu să obții o convorbire cu Burgos ca să vorbești cu Melita, imaginează-ți cum e să suni la Londra... Albert a fost foarte amabil, dar n-a vrut să precizeze unde călătoreai și nici de ce, însă a insistat să mă liniștească, asigurându-mă că ești bine. Mi-a povestit că ați fost împreună la New York... spuse Laura.

– Așa este, răspunse Amelia.

– Albert nu mai e iubitul tău? întrebă doña Elena direct, fără s-o ia pe ocolite.

– Nu, nu mai e, șopti Amelia.

– Păcat, pentru că era un om cumsecade, replică mătușa ei.

– Te rog, mamă, nu te amesteca în treburile Ameliei! îi reproșă Laura.

– Nu-ți face griji, nu mă deranjează. Știu că mătușa își face inimă rea pentru mine, spuse Amelia.

În restul după-amiezii, Amelia s-a arătat avidă de noutăți, ne cerea amănunte despre tot ce se întâmplase de la ultima ei vizită și nu înceta să laude cât de bine o găsea pe Antonietta și cât de mult crescuserăm eu și Jesús.

– Tot nu știm nimic despre Lola, nici despre tatăl lui. Biata lui bunică a murit, povesti doña Elena.

– Îmi pare rău, Pablo, îmi pare rău că a murit bunica ta, îmi spuse Amelia.

– Dar nu-i singur, Pablo face parte din familia noastră, n-am putea sta fără el; și, în plus, el și Jesús sunt nedespărțiți, mai mult decât frații, afirmă Laura.

– Voi, femeile din casa asta, sunteți foarte autoritare, bine cel puțin că există *Pablo*, spuse *Jesús* râzând.

Privirea Ameliei s-a întunecat atunci când, întrebând de fiul ei, Laura i-a spus că Águeda continua să le permită să-l vadă pe micuțul Javier.

– Din când în când, Edurne merge să facă de pază aproape de poarta casei lui Santiago și așteaptă s-o vadă pe Águeda ieșind cu copiii și o întreabă când putem să ne apropiem să-l vedem pe Javier. Fiul tău este drăgălaș și seamănă mult cu tine, are același păr blond și e la fel de slăbuț.

– E fericit? întrebă Amelia.

– Sigur că da! Pentru asta să nu-ți faci griji. Soțul tău... mă rog, Santiago îl iubește la nebunie pe băiat, iar Águeda se poartă foarte frumos cu el. Băiatul o iubește... știu că te doare, dar e mai bine că o iubește, pentru că asta înseamnă că e bună cu el. Laura încerca să-i domolească emoțiile Ameliei.

– Vreau să-l văd, dacă s-ar putea chiar azi...

– Nu, nu, azi nu, trebuie să te odihnești. Mâine, Edurne va merge s-o întrebe pe Águeda, ea ne va spune dacă îl poți vedea și când anume, iar noi te vom însoți, răspunse Laura, temându-se ca verișoara ei să nu se hotărască să încerce chiar în momentul acela.

– Nu suport ca femeia aia să decidă când pot să-mi văd fiul! explodă Amelia.

– Fata mea, trebuie să te resemnezi cu lucrul ăsta. Santiago nu vrea să știe nimic despre noi, îți spun că unchiul tău a încercat de mai multe ori a ajuns chiar să vorbească cu don Manuel, tatăl lui Santiago. Dar acesta s-a arătat de neclintit; nu numai că respecta hotărârea fiului său, dar, în plus, se părea foarte bună. Nu te vor ierta niciodată, Amelia, spuse doña Elena fără să țină seama de supărarea pe care cuvintele ei i-o produceau nepoatei sale.

– Toată viața voi plăti greșeala săvârșită și, știi, mătușă, mă gândesc uneori că n-am primit încă destulă pedeapsă, că trebuie să sufăr și mai mult, că merit tot ce mi se întâmplă rău. Cât de nebună am fost ca să-mi abandonez copilul!

– Amelia, nu te mai chinui, o să vezi cum într-o bună zi se va aranja totul, interveni Antonietta, fără să-și poată stăpâni plânsul.

Când a ajuns don Armando era târziu. Omul acela cumsecade făcea ore suplimentare la birou ca să-și poată întreține toată familia.

Amelia nu i-a spus, dar expresia ei denota faptul că îl găsea îmbătrânit pe unchiul ei. Și don Armando a fost îngrijorat văzând starea fizică lamentabilă a nepoatei sale. A îmbrățișat-o vreme îndelungată, înăbușindu-și lacrimile.

– Trebuie să-mi promiți că nu vei mai sta atâta vreme fără să ne dai veste despre tine, eram foarte îngrijorați. Nu ne mai face așa ceva, fiica mea, gândește-te cât de mult am suferit pentru tine. Sora ta Antonietta face crize de angoasă, nu ți s-a spus? Iar medicul susține că se datorează faptului că este foarte îngrijorată din cauza ta. Bineînțeles că mâine vom merge să te vadă don Eusebio, mă îngrijorează cum arăți, fata mea.

Amelia s-a integrat în rutina familiei. Doña Elena era cea care făcea și desfăcea totul în familie și îi dădeam cu toții ascultare, inclusiv don Armando. Femeia aceea bună la suflet devenise o a doua mamă atât pentru Antonietta, cât și pentru mine.

A devenit tot o rutină faptul că Amelia, însoțită de Edurne, dădea târcoale în apropierea casei care fusese căminul ei de femeie măritată și

unde continua să trăiască soțul ei, Santiago, în concubinaj cu Águeda. Doña Elena repeta întruna că știa de la prietenele ei că Santiago făcea distincție între cei doi copii ai săi, că nu îngăduia nimănui să uite că Javier era cel legitim, în vreme ce fetița, căreia îi pusese numele Paloma, era fiica amantei sale.

Atitudinea Águedei față de Amelia era ciudată. Cu toate că îi luase locul în pat, femeia o socotea în continuare stăpâna „sa" și asta, cu toate că știa că Santiago nici nu voia să audă vorbindu-se despre Amelia. Dar, în mod instinctiv, Águeda adopta o atitudine respectuoasă, de îndată ce o întâlnea din întâmplare. Devenea nervoasă; se temea de ce ar fi putut face Santiago dacă ar fi aflat că îi permite să-l vadă pe Javier.

Prin Edurne, au stabilit de comun acord ca Amelia să nu se apropie de băiat, întrucât Javier avea deja vârsta potrivită ca să-i povestească tatălui său amănuntele plimbărilor pe care le făcea cu Águeda și cu surioara lui, Paloma.

Pentru Amelia era sfâșietor să-și vadă copilul de departe, să-l urmărească plimbându-se prin parcul Retiro, să-l vadă jucându-se cu alți copii și râzând fericit, spunându-i Águedei „mamă". De-a lungul întregii veri, a devenit umbra lui Javier, fără ca băiatul să-și dea seama de ceva. În fiecare seară, la apusul soarelui, Águeda obișnuia să vină în parcul Retiro să-i plimbe pe copii. Acolo se oprea să stea de vorbă cu alte femei, aproape toate servitoare; niciodată n-a îndrăznit să frecventeze alte mame care își duceau și ele copiii la plimbare.

Amelia se așeza pe o bancă în apropiere și îl vedea pe Javier jucându-se; suferea când băiatul cădea și își făcea vreo zgârietură la genunchi, dar îl privea fermecată, exprimându-și în acest mod clandestin dragostea maternă.

Don Armando nu-i permitea Antoniettei să muncească. Nu voia să audă vorbindu-se despre așa ceva nici în ceea ce mă privea. Oricât de mult mă ofeream să-mi caut ceva de lucru ca să-l ajut, voia ca eu să învăț, la fel ca fiul său, Jesús. Cât despre Laura, continua să țină ore la colegiu și, în plus, cosea. Călugărițele îi găsiseră cea de-a doua slujbă. Multe familii aveau nevoie de o croitoreasă care să întoarcă pe dos paltoanele sau să scoată manșetele de la pantaloni, sau să aranjeze o rochie ca să pară diferită. Laura accepta aceste comenzi și, cu ajutorul mamei sale, ducea treaba la bun sfârșit. Doña Elena era bucuroasă să-și aducă mica ei contribuție la

economia familiei, deși nu se oprea din treburile casei. Edurne și ea își împărțeau activitățile, nepermițându-i Antoniettei să facă nimic, în afară de a le învăța să cânte la pian pe fiicele unor vecini ceva mai înstăriți. Tatăl lor, un falangist, fusese numit funcționar la Ministerul de Externe și își dădea aere de fecior de bani gata. Înainte de război locuiau într-o mansardă, în aceeași casă în care nevasta lui era portăreasă. Dar acum hotărâseră să le transforme pe fiicele lor în niște copile rafinate, cum erau cele care locuiau sub același acoperiș. Stăteau la trei străzi de casa lui don Armando și veneau de două ori pe săptămână ca Antonietta să le învețe să cânte la pian. Antonietta era mândră de acei câțiva bănuți pe care îi câștiga.

Cât despre Amelia, era evident că sănătatea ei era foarte șubredă și atât doña Elena, cât și don Armando i-au interzis să-și caute de lucru.

– Când o să te faci bine, vei munci, acum fă-ne o favoare tuturor și însănătoșește-te, insista don Armando.

Amelia suferea văzându-l pe unchiul ei devenit stagiar în cabinetul de avocatură. De fapt, abuzau de el, el fiind cel care pregătea cu conștiinciozitate cele mai dificile procese, dar meritul și banii îi luau alții.

– Unchiule, de ce nu încerci să-ți deschizi propriul cabinet?

– Și cine crezi că ar avea încredere în mine? Fata mea, nu uita că m-au salvat de la moartea prin împușcare. Și mulțumesc Domnului că sunt în viață și nu îndrăznesc să doresc mai mult decât să pot întreține această familie.

– Dar, unchiule, tu le faci toată treaba! Ei profită de tine!

– Nimeni n-ar angaja un avocat republican care a fost condamnat la moarte. N-am relații și nimeni n-ar avea încredere în mine. Să lăsăm lucrurile așa cum sunt.

– Trebuie să accepți că unchiul tău a pierdut războiul, interveni doña Elena.

– Toți l-am pierdut, răspunse Amelia.

– Consecințele le plătim cu toții, dar comuniștii și republicanii sunt cei care l-au pierdut. Franco nu face lucrurile chiar atât de rău și se pare că e respectat pe acolo, prin străinătate, insistă doña Elena.

– Cine îl respectă? Hitler? Mussolini? Ăștia doi sunt la fel ca el! Dar țările europene nu-l respectă, o să vedeți ce o să se întâmple când Anglia va câștiga războiul, răspunse Amelia.

– Eu nu mai aștept nimic de la nimeni, Republica au lăsat-o singură, se plânse don Armando.

– De altfel, lucrurile nu stau chiar atât de rău aici. Da, sigur că îndurăm lipsuri, dar măcar e ordine și, într-o bună zi, ne va merge mai bine, o să vezi. Doña Elena se acomoda cu noua situație.

– Dar libertatea? Unde îți lași libertatea, mătușă?

– Care libertate? Uite ce este, Amelia, aici, dacă nu vorbești despre politică, nu ți se întâmplă nimic, așa că lucrul cel mai inteligent este să nu zici nici pâs. În familia asta, am avut destul de suferit din cauza politicii, iar eu vreau să trăim liniștiți. Toată Europa este în război și nu știu cum se va termina și, deocamdată, Franco a fost atât de abil, încât a evitat să ne implice și pe noi, spaniolii, în el.

– Pentru numele lui Dumnezeu, mătușă!

– Da, Amelia, recunoaște și tu, toată lumea știe că Hitler a venit să-i ceară să-l ajute în război, dar Franco, fiind din Galicia, a scăpat de el fără să-i spună nici da, nici nu...

– Și cu ce avea să-l ajute? Cui avea să-i comande? Țara asta e ruinată, mătușă! Oamenii n-au putere să mai lupte! Nu, nu e vorba că n-a vrut să-l ajute pe Hitler, ci nu poate, pentru că n-are cu ce. Și pe deasupra, a trimis Rusia în Divizia Albastră.

– Amelia, îți cer să lași politica. Am suferit deja destul din cauza politicii, fata mea, iar tu ai plătit un preț foarte mare pentru ideile tale comuniste... S-o lăsăm în plata Domnului, Amelia; prin muncă și strădanie o vom scoate la capăt. Și cum le-am spus-o și copiilor mei, ți-o spun și ție: în această casă nu vreau să se mai implice nimeni în politică, niciodată. E de-ajuns că toată lumea știe că am fost în tabăra republicanilor. Nu trebuie să atragem atenția asupra noastră. Nu ne merg chiar atât de rău treburile, insistă doña Elena.

Don Armando vorbea cu nepoata lui despre politică atunci când soția lui nu era de față. Nu voia să-i provoace neplăceri. De altfel, știa că doñei Elena îi era teamă că vecinii i-ar putea auzi criticându-l pe Franco.

– Mătușa ta este o femeie cumsecade, o scuză don Armando.

– Știu, unchiule, știu, și eu o iubesc mult și îi sunt recunoscătoare pentru tot ce face pentru noi și pentru Pablo, dar mă surprinde că acceptă de bunăvoie noua situație.

– Ea este cea care face posibilă minunea din această casă și, spre deosebire de noi, este cu picioarele pe pământ. Nu visează că va veni cineva să ne salveze, așa că a ales să se adapteze regimului, știe că nu-i altă soluție.

– Și tu, unchiule? Tu ce crezi? întrebă Amelia.

– Ce să cred?! Că Franco este un ticălos, dar a câștigat războiul și nu mai putem face nimic altceva. Cu ce să luptăm? N-avem arme, nici bani, nici speranță. Nimeni nu ne va ajuta, Amelia; Franța și Anglia ne-au lăsat singuri și singuri mergem mai departe. Îmi pare rău, fata mea, dar nu cred că, dacă Churchill va câștiga războiul, va mai avea forță după aceea să ne ajute și pe noi.

– Sigur că o va face! O să vezi, știu eu ce spun, afirmă ea.

Pentru noi toți era un mister motivul pentru care Amelia arăta atât de rău. Oricât încerca doña Elena s-o descoasă, ea se împotrivea să le povestească originea deteriorării sale fizice.

Laura continua să-i fie confidentă, cea mai bună prietenă, dar chiar și așa, Amelia nu și-a descărcat sufletul în fața ei. Într-o duminică, la câteva săptămâni după sosirea ei, la ora siestei, erau amândouă în camera de zi în vreme ce restul familiei se odihnea. Știi că la Madrid în luna august este ca și cum ai sta într-un cuptor, astfel că la prima oră a după-amiezii nu-i nimic mai bun de făcut decât să dormitezi. Eu m-am sculat să-mi iau un pahar cu apă și, trecând prin fața camerei, le-am auzit vorbind. Pe atunci eram mai curios decât acum și am rămas să trag cu urechea.

– E adevărat că l-ai părăsit pe Albert pentru totdeauna? întrebă Laura.

– Da, e mai bine pentru el, niciodată nu l-am iubit îndeajuns. Mă rog, de iubit, l-am iubit, dar fără să fiu îndrăgostită sau cel puțin nu cum ar fi meritat el.

– E o persoană atât de bună la suflet... De ce nu-ți plac bărbații buni?

– Crezi că mă interesează cei răi? întrebă Amelia surprinsă de comentariul verișoarei sale.

– Nu, nu spun asta, dar... vei recunoaște că soțul tău este o persoană cumsecade și că Albert este și el la fel, și totuși i-ai părăsit pe neașteptate.

– Chiar dacă mă doare s-o spun, trebuie să recunosc că, într-adevăr, Santiago este un om bun, dar eu nu eram pregătită pentru căsnicie și poate că nici el nu era.

– Și ce anume nu-ți place la Albert?

– Nu e vorba că ar avea ceva care să nu-mi placă, ci... cum să-ți explic?... Îl iubesc, într-adevăr, dar nu simt nicio emoție când sunt cu el.

– Eu știu de ce.

– Ah, da? Atunci spune-mi și mie.

– Pentru că îți plac provocările, îți place să cucerești ceea ce pare imposibil de cucerit și atât Santiago, cât și Albert te iubeau, îți dădeau totul și, deci, nu mai prezentau niciun interes pentru tine. Vorbește-mi despre neamțul acela.

– Despre Max? Nu sunt multe de spus, e curajos, inteligent și chipeș.

– Și însurat.

– Da, Laura, este însurat.

– Ai stat cu el în tot acest timp? De ce nu-mi spui unde ai fost și ce ți s-a întâmplat?

Amelia s-a ridicat nervoasă și a început să se plimbe prin camera de zi, fără să-i răspundă verișoarei sale.

– Hai, nu te supăra, vreau să știu doar ce ți s-a întâmplat. Înainte aveai încredere în mine.

– Și continui să fii persoana în care am cea mai mare încredere din lume, dar prefer să nu te amestec în treburile mele. E mai bine așa. Ți-am povestit deja că l-am părăsit pe Albert pentru Max și asta nu o știe nimeni.

– Mama ar leșina dacă ar ști că ai un amant care, pe deasupra, mai e și însurat.

– Iar tatăl tău n-ar înțelege că e și neamț.

– Tatăl meu te iubește mult, Amelia, și nu te-ar judeca niciodată.

– Dar n-ar înțelege și i-ar pricinui o mare durere. De aceea, prefer ca ei să nu știe nimic. Și nici bietei mele surori nu vreau să-i fac griji cu problemele mele.

– Când îl vei revedea pe Max?

– Nu știu, Laura, poate niciodată. Este soldat și suntem în război.

– Nu știi unde este?

– Nu, nu știu.

În casă, se urmăreau cu îngrijorare știrile despre război. Radioul informa că Hitler obține victorie după victorie, la fel și Mussolini, iar

crainicii plini de entuziasm susțineau că Franco era la fel de „mare" ca Führerul și Ducele.

– Vor câștiga aliații, prevestea Amelia cu încăpățânare.

– Să te audă Dumnezeu, fata mea! răspundea don Armando, mai sceptic decât ea în ceea ce privea rezultatul conflictului armat.

– Ce importanță are pentru noi dacă învinge unii sau alții? întrebă doña Elena, temându-se că ori lăcomia germanilor, ori dorința britanicilor de a restabili republica ar provoca alt război în Spania.

Doña Elena suferise atât de mult, încât tot ce-și dorea cu înflăcărare era să supraviețuiască și visa că familia ei va recupera într-o bună zi ceea ce a avut în trecut, când erau niște burghezi înstăriți și în casa aceea străluceau platourile de argint și cristalurile fine.

La mijlocul lui septembrie, eu și Jesús am început un nou an școlar. Învățam cu bursă la Ordinul Sfântul Francisc de Sales. Și Laura și-a reluat slujba de la colegiul de călugărițe, iar Antonietta a reînceput lecțiile de pian cu fiicele acelui vecin falangist. Amelia era singura care nu muncea și asta o înfuria. Într-o zi, s-a postat în fața unchiului ei și i-a cerut s-o ajute să-și caute o slujbă.

– Încă nu te simți bine, ești foarte slabă și medicul spune că trebuie să te odihnești.

– Dar nu suport să fiu o povară pentru voi.

– Cel mai bun ajutor este să te refaci și nu vreau să te mai aud vreodată spunând că ești o povară. Ești ca o altă fiică pentru noi, la fel ca și Antonietta. Ai răbdare și așteaptă să te simți mai bine ca să poți munci.

Dar Amelia nu l-a luat în seamă, astfel că a început să-și caute o slujbă, fără să spună nimic acasă. Într-o zi, ne-a surprins, anunțându-ne că găsise de lucru nu departe de casă, ca vânzătoare într-o mercerie.

– Pentru numele lui Dumnezeu, fata mea, nici vorbă de așa ceva! exclamă doña Elena.

– De ce nu? Este o muncă onorabilă.

– Dar de la merceria aceea am cumpărat toată viața și... nu... nu vreau să lucrezi acolo, vom fi criticați.

– Și ce ne pasă nouă ce vor spune ceilalți? Chiar tu, mătușă, ești cea care ne sfătuiești să ne adaptăm la noua situație. Ei bine, nu mai avem bani

și de aceea trebuie să muncim. Nu văd nimic rău în a lucra într-o mercerie.

– Patroana e o stricată de doi bani. Niciodată nu mi-a plăcut. Toată lumea știe că, înainte vreme, a fost cântăreață de cuplete, dar mediocră, săraca de ea; însă a avut un talent, într-adevăr, să se combine cu impresarul ei. A rămas însărcinată și, cum bărbatul era însurat, n-a avut încotro decât să-și asume răspunderea pentru ea și fiica ei și au ajuns la un acord: avea să-i deschidă o mercerie, iar ea nu va face scandal.

– Întotdeauna am cumpărat de la merceria aceea, a subliniat Laura, ca s-o sprijine pe verișoara ei Amelia.

– Adevărul e că a avut întotdeauna marfă de bună calitate, cele mai fine danteluțe și horbote... Dar femeia aia este așa cum este, insistă doña Elena.

– Ei bine, eu îi sunt recunoscătoare pentru că îmi dă de lucru. Fiica ei este măritată cu un locotenent detașat la Ceuta, au patru copilași și nu-i mai poate da o mână de ajutor, iar ea este foarte în vârstă și are nevoie de cineva care s-o ajute. Vor fi doar câteva ore în timpul dimineții, dar măcar voi câștiga ceva bani, argumentă Amelia.

– Ce o să se spună despre noi în cartier! se lamentă doña Elena.

– Ne dă cumva cineva de mâncare? Atunci de ce să ne preocupe ce spun vecinii? replică Amelia.

N-a fost chip s-o facă să renunțe și, în ciuda rugăminților doñei Elena și a îngrijorării lui don Armando, Amelia a început să meargă în fiecare dimineață la mercerie.

– Doña Rosa este foarte amabilă, ne-a povestit Amelia.

– Doña Rosa? De când își zice femeia aia doña Rosa? I-am spus întotdeauna Rosita, se plânse doña Elena.

– Înțeleg, dar nu mi se pare cuviincios s-o tutuiesc pe o doamnă care ar putea aproape să-mi fie bunică. Eu am hotărât să mă adresez ei cu dumneavoastră și ea este încântată.

– Nu mă miră! O domnișoară ca tine adresându-se unei cupletiste, de parcă ar fi o doamnă. Nu sunt de acord și sunt furioasă.

– Dar, mătușă, nu fi atât de dură cu ea. Ce știm noi despre viața ei? Mie mi se pare că e o femeie cumsecade care a știut să lupte ca s-o scoată la liman pe fiica sa.

– Grație merceriei pe care i-a deschis-o impresarul ei, insistă doña Elena.

– Uite ce este, asta dovedește că e isteață, interveni Laura. De obicei, noi, femeile, suntem înșelate, utilizate și apoi suntem părăsite ca niște zdrențe.

– Ce trebuie să-mi audă urechile! Dacă te-ar auzi tatăl tău, i-ai face mare neplăcere. Cum poți justifica faptul că femeia aia s-a dus după bărbatul ăla și... și... mă rog, au avut o fată, el fiind însurat? Vi se pare ceva decent? Asta v-am învățat eu?

– Dar ce știm noi de situația ei? Eu sunt de partea Ameliei, nu trebuie s-o judecăm, insistă Laura.

– Mătușă, ce presupui tu că se zice despre mine? întrebă Amelia.

– Despre tine? Ce-au de zis despre tine? Ești o tânără de familie bună și poți ține capul foarte sus datorită părinților pe care i-ai avut.

– Da, dar m-am măritat și mi-am abandonat fiul și soțul ca să plec după altul. Crezi că sunt mai bună decât doña Rosa?

– Nu te compara cu aia! răspunse, ofensată, doña Elena.

– Știi că prietenele tale, când mă văd, mârâie și mă tratează cu o condescendență care devine jignitoare. Pentru ele sunt o femeie ușoară.

– Nu spune asta! Eu n-aș permite nimănui să fie necuviincios cu tine.

– Haide, mătușă, nu te supăra și acceptă cu dragă inimă să lucrez la mercerie. Doña Rosa mi-a promis că îmi va plăti treizeci de pesete pe lună.

Banii aceia erau de mare ajutor pentru economia familiei. Don Armando câștiga patru sute de pesete muncind paisprezece ore pe zi, iar Antonietta cu lecțiile ei de pian, Laura cu ce câștiga ea la călugărițe, precum și cu veniturile suplimentare pe care le aducea cosând, ajutată de doña Elena, familia de-abia ajungea la șase sute de pesete. Cu toate acestea, eram niște norocoși și nu ne aflam în situația atâtor familii al căror meniu consta în mâncare de castane sau terci de roșcove. Dar trebuie să mărturisesc că niciodată n-am mâncat atâta orez și cartofi ca atunci. Doña Elena făcea orezul cu un sos de usturoi și de dafin, iar la cartofii fierți adăuga, pe lângă bine cunoscutele frunze de dafin, boia, ca să le dea ceva mai mult gust.

Chiar dacă în silă, doña Elena a sfârșit prin a accepta ca Amelia să lucreze în merceria doñei Rosa, dar ea n-a mai cumpărat niciodată din prăvălia aceea.

Într-o seară, când eram strânși cu toții în jurul aparatului de radio, am aflat că se dădeau lupte crâncene în împrejurimile Stalingradului[1]. Și în pofida tonului triumfalist pe care îl etala crainicul dând asigurări că Germania nu va lăsa în viață nici măcar un bolșevic, era cert că nu spunea ce se întâmpla cu adevărat pe frontul rusesc.

Amelia părea foarte îngrijorată. N-a recunoscut niciodată de ce. Jesús spunea că era din cauză că verișoara lui fugise cu un comunist, că ea era de partea rușilor și pentru că era îngrijorată că nemții ar putea să câștige războiul.

Într-o după-amiază, Laura s-a întors acasă și ne-a anunțat că urma să i se mărească leafa.

– Maica stareță mi-a spus că e foarte mulțumită de felul cum muncesc.

Doña Elena a hotărât să sărbătorească vestea, pregătind o prăjitură din cartofi cu puțin unt pe care îl păstra ca pe o comoară. Îl adusese Melita de la Burgos. Melita nu ne vizita în mod frecvent, dar a vrut s-o vadă pe verișoara ei Amelia și s-o prezinte soțului și fetiței lor, Isabel.

Trecuseră mulți ani de când cele două verișoare nu se mai văzuseră și Amelia a fost surprinsă de schimbarea suferită de Melita: se transformase într-o matroană, subordonată întru totul soțului ei. Asta nu însemna că Rodrigo Losada, soțul Melitei, n-ar fi fost un bărbat cumsecade, ba chiar era, și o iubea, dar avea niște idei categorice despre rolul pe care trebuiau să-l joace femeile, mai ales soția lui. Melita era de acord cu tot ce spunea el, asumându-și toate părerile lui. Rodrigo, la rândul său, o privea cu neîncredere pe Amelia, zvăpăiata familiei, cea care fugise, părăsindu-și soțul și copilul, cea care apărea și dispărea fără să dea socoteală nimănui, de parcă ar fi fost bărbat.

Rodrigo Losada se arăta amabil și bine crescut față de Amelia, dar de-abia își putea ascunde suspiciunile în ceea ce o privea. În puținele ocazii când se certa cu Melita o făcea atunci când ea îi lua apărarea verișoarei

[1] Confruntare militară purtată între Armata Roşie a Uniunii Sovietice şi Germania nazistă şi aliaţii săi pentru controlul oraşului Stalingrad, actualmente Volgograd, între 23 august 1942 şi 2 februarie 1943, soldată cu pierderi omeneşti în ambele tabere, precum şi civili sovietici în număr total de două milioane de persoane (n.tr.)

sale, spunându-i că a fost întotdeauna o femeie deosebită și că e foarte bună la suflet. Dar el nu-i admitea raționamentele, ceea ce pe ea o întrista.

Trebuie să mărturisesc că eu și Jesús ne bucuram de vizitele Melitei și ale cumnatului său Rodrigo, nu numai din afecțiune față de ei, ci și pentru că veneau încărcați cu mâncare.

Când mergeam să-i luăm de la gară, făceam pariuri despre câte coșuri vor aduce. Părinții lui Rodrigo erau oameni înstăriți înainte de război și, fără să fie milionari, trăiau mai bine decât noi; mama lui era dintr-un sat din Cantabria și avea pământuri și ceva vite, astfel că nu făceau foamea.

În coșurile acelea voluminoase, Melita aducea de obicei cârnați în grăsime, unt, costițe și cotlete de porc împănate cu mirodenii. Ne aduceau, de asemenea, năut și căni cu miere și magiun și dulciuri făcute de soacra ei. Toate acele bunătăți erau ca o hrană a zeilor în Madridul de după războiul civil.

Melita era din nou însărcinată și Rodrigo era sigur că de data asta vor avea un băiețel. Cât despre micuța Isabel, era o fetiță durdulie și liniștită pe care doña Elena și don Armando o răsfățau cât puteau, dat fiind că o vedeau atât de rar pe nepoata lor.

Doña Elena, ca toate mamele dintotdeauna, era preocupată de viitorul copiilor ei. Se simțea mulțumită de căsătoria Melitei, dar îi mai rămăsese să găsească soț pentru Laura și pentru nepoata ei Antonietta; de Jesús și de mine avea să se ocupe mai târziu, căci eram încă adolescenți.

Femeia aceea cumsecade, neținând seama de suferința soțului ei, încerca să se pună bine cu soțiile unora dintre mai marii regimului, pe care îi aveam ca vecini. Din când în când, le invita la o gustare și le obliga pe Laura și pe Antonietta să fie prezente, pentru ca femeile să le cunoască și să le aibă în vedere când va veni momentul să aleagă neveste pentru odraslele lor.

Acele reuniuni o indispuneau pe Laura și o făceau să se certe cu mama ei.

– Dar tu crezi că sunt un animal de dus la târg! Refuz ca aceste prietene ale tale să mă examineze de câte ori vin aici, acasă. Sunt odioase! Înainte de război, nu le-ai fi invitat niciodată.

– Vrei să rămâi nemăritată? Aceste doamne sunt bine situate și au fii de vârsta voastră; dacă mai continuați așa, și tu, și Antonietta veți rata ocazia.

– Dar eu nu vreau să mă mărit, replică Laura.

– Dar ce vorbești! Bineînțeles că o să te măriți! Vrei să rămâi fată bătrână? Nu voi permite așa ceva.

Antonietta se arăta mai docilă față de dorințele mătușii sale. Eu o vedeam suferind la acele reuniuni, dar ea nu spunea nimic și căuta să se comporte corect, așa cum fusese învățată.

Doña Elena le arăta noilor ei prietene goblenurile Antoniettei și le asigura că prăjitura pe care le-o servea o făcuse Laura.

Într-o seară, la ora cinei, a anunțat în mod solemn că sâmbăta viitoare aveau să meargă la un ceai dansant organizat de una dintre vecine.

– Soțul doamnei García de Vigo este mâna dreaptă a subsecretarului de la Agricultură și m-a asigurat că vor veni mulți tineri interesanți, unii dintre ei cu funcții bune în Falangă, precum și alți flăcăi de familie bună, cred că unul este fiu de conte sau de marchiz. Soții García de Vigo au o fată, Maruchi, care e deja cam mărișoară; a împlinit douăzeci și șapte de ani și e în aceeași situație ca voi, nu și-a găsit încă soț.

– Ei bine, nici nu mă gândesc să merg, răspunse Laura.

– Ba o să mergi! La fel ca Antonietta și Amelia, vom merge toate. Tatăl tău ne va însoți, este o ocazie bună să-i fie prezentat domnului García de Vigo.

– Mătușă, dar eu ce să fac la balul acela? La urma urmelor, sunt deja măritată, sublinie Amelia, dorind să scape de ceaiul dansant.

– Vei sta cu mine, i-am spus doamnei García de Vigo că voi rămâne cu ea ca să arunc un ochi la petrecere. Tu ne vei ține companie.

– Nu cred că-i o idee bună, știi bine ce gândesc doamnele acelea despre mine, pentru ele sunt o femeie ușoară, nu cred că prezența mea va fi favorabilă pentru Laura și Antonietta, continua Amelia să argumenteze.

– Dar ce tot spui! Tu ești nepoata mea, nimeni nu va rosti un cuvânt necuviincios, ai văzut că atunci când vin aici sunt foarte amabile cu tine.

– Dar asta-i casa ta și n-ar îndrăzni să fie nepoliticoase. Nu, nu voi merge, replică Amelia.

– Amelia are dreptate, interveni don Armando. Aceste doamne sunt în stare să spună vreo indiscreție și nu că m-ar deranja să fiți obligate să plecați, dar momentul neplăcut pentru Amelia cu siguranță că m-ar deranja. Uite ce este, cel mai bine ar fi ca ea și cu mine să facem o plimbare cu Jesús și cu Pablo.

Cu răbdare și convingere, don Armando aproape că a avut [illegible] cauză, pentru că doñei Elena i-a mai venit o idee: ca eu și Jesús să [illegible] la petrecere.

– Voi n-aveți vârsta ca să dansați, dar o aveți ca să luați o gustare [illegible] nu vom rata ocazia. Întotdeauna face o impresie bună ca frații mai [illegible] fie în preajma surorilor mai mari, făcând pe „însoțitorii". E hotărâ[illegible] spune doamnei García de Vigo.

Eu și Jesús am protestat, dar fără succes. Amelia scăpase să mea[illegible] moneda de schimb am fost noi.

Sâmbătă la șase fix ne-am prezentat acasă la familia García de [illegible] strada Serrano. Doña Paquita, cum o chema pe doamna García de [illegible] ne-a primit zâmbitoare și ne-a poftit să intrăm într-un salon foarte [illegible] pe care îl amenajase ca sală de bal.

– Poftiți, poftiți, sunteți primii, spuse doña Paquita.

– Ți-am spus că voi veni la timp ca să te ajut, răspunse doña Ele[illegible]

– Am invitat treizeci de tineri în total, vei vedea ce bine se vor dis[illegible] voi, spuse ea referindu-se la Jesús și la mine, trebuie să fiți atenți ca [illegible] să nu întreacă măsura cu domnișoarele, orice vedeți ciudat, ne spu[illegible] numaidecât. Noi vom fi atente, dar dacă nu vom observa, veți fi voi s[illegible] veghetorii aici și vă veți ocupa și de muzică, avem niște pasodoble [illegible] vioaie.

Eu și Jesús ne-am pus de acord să ne vedem de treabă, care nu era [illegible] decât să ne luăm gustarea. N-aveam nici cea mai mică intenție să face[illegible] supraveghetorii fetelor, cu excepția cazului în care vreunul dintre tine[illegible] depăși măsura cu Laura sau cu Antonietta, de celelalte nu ne păsa.

Primii invitați n-au întârziat să sosească. Mie și lui Jesús ni s-au păr[illegible] toții la fel: ei, cu costum și cravată, foarte spilcuiți, iar ele, cu fuste scu[illegible]

Doña Paquita pregătise o masă cu un castron enorm plin cu punc[illegible] turi, farfurii cu crochete, omletă cu cartofi și cârnați aranjați cu măies[illegible]

[1] Dans tradițional spaniol „în doi pași", acompaniat de o muzică în caracter de marș. [illegible] mișcările și muzica specifice unei coride, în care dansatorul joacă rolul toreadorului [illegible] tenera lui reproduce unduirea capei în mâinile acestuia. (n.tr.)

După ce au băut prima cupă de punci, tinerii au început să danseze. Și cum era de așteptat, de îndată ce doña Elena și doña Paquita nu mai erau atente, ei făceau același lucru cu mâinile, care se rătăceau pe spatele fetelor, strângându-le în brațe. Unele îi împingeau speriate, altele zâmbeau șmecherește făcând un gest de respingere, dar fără prea multă convingere.

Nu le pierdeam din priviri pe Laura și pe Antonietta și, de îndată ce vreunul încerca să întreacă măsura, ne apropiam astfel ca tinerii să înțeleagă că era mai bine să nu încerce nimic cu ele. Laura, la rândul ei, găsise mijlocul de a-i ține la distanță: de cum se apropia de ea vreunul mai mult decât se cuvenea, îl călca tare pe picior.

Noi ne distram. Cred că eu am mâncat toate crochetele de ton pe care, așa cum comentase doña Paquita, le pregătise fiica ei Maruchi, care, bineînțeles, se făcea că nu observă când vreun tânăr se apropia de ea mai mult decât se cuvenea.

Între timp, doña Paquita o informa pe doña Elena cine erau tinerii aceia.

– Vezi, spunea ea, cel cu haină gri și cu mustață este fiul subsecretarului, iar cel de alături are mare viitor, face parte din Falangă și are un post foarte important pe Piața de Alimente. Blondinul se numește Pedro Molina; fii atentă, este băiat bun, dar e orfan de tată: bietul om a fost ucis în război, la Paracuellos[1]. Mama lui este verișoara unui militar apropiat lui Caudillo. Cred că se bucură de mare stimă și se zice că este dintre puținii care îl tutuiesc. Mamei sale i s-a oferit un debit de tutun, iar el a fost plasat într-un post bun la Ministerul de Finanțe. Uite, uite cum o privește pe Laura... Oho, ce noroc! Dacă fiica ta „pune mâna" pe el, vă veți putea declara fericiți. Ce nuntă o să fie!

Antonietta a venit să stea lângă noi. Era puțin obosită și băieții aceia o agasau cu glumele și cu vitalitatea lor.

– Fata mea, nu te distrezi? au întrebat-o într-un glas doña Paquita și doña Elena.

– Ba da, ba da, foarte bine, dar sunt puțin obosită, se scuză ea.

[1] Masacrele de la Paracuellos, o serie de asasinate în masă organizate în timpul bătăliei pentru Madrid, în perioada 7 noiembrie – 4 decembrie 1936 când au fost asasinați peste 2 500 de deținuți considerați opozanți ai republicanilor. (n.tr.)

– Odihnește-te puțin, dar nu multă vreme, pentru că altminteri o să-i fure vreo fată admiratorii, îi atrase atenția doña Paquita, fără să-și dea seama că pentru Antonietta ar fi fost o ușurare să fie ignorată.

La ora zece fix, doña Paquita a declarat încheiat ceaiul dansant. Ne-am întors acasă, bucurându-ne de conversația entuziastă a doñei Elena. Pentru ea, serata aceea fusese un succes. Nepotul militarului apropiat lui Caudillo, care a spus că se numește Pedro, se apropiase de ea să-i prezinte respectele sale și să-i ceară permisiunea de a o vizita pe Laura. Doña Elena n-a ținut seama de privirea speriată a fiicei sale și i-a răspuns tânărului că ar fi încântați să-l primească joia viitoare după-amiază.

Laura i se plângea mamei sale.

– N-ar fi trebuit să-l inviți, este antipatic.

– Este un băiat bun, tatăl lui a fost ucis la Paracuellos și vezi și tu... el studiază Comerțul, iar mama lui are un debit de tutun. Nu-i o partidă pe care s-o putem refuza.

– Dar mie nu-mi place, așa că nu-i da nas, pentru că n-am de gând să ies cu el. E un fascist.

– Dar s-a mai pomenit așa ceva?! Nu vreau să mai repeți vreodată acest cuvânt, niciodată, niciodată! M-ai auzit? În Spania nu mai sunt partide, acum suntem spanioli cu toții.

– Da, spanioli fasciști, pentru că ceilalți au fost uciși sau sunt în exil.

– Dar ce-oi fi făcut eu în viață ca să merit așa ceva?! Nu-ți dai seama de situația noastră? Până și tatăl tău a înțeles că nu-i altceva de făcut decât să ne obișnuim cu Franco; și pe deasupra, orice ați spune, face lucrurile bine, cel puțin avem pace.

– Pace? Care pace? Numești pace faptul că sunt uciși toți cei care nu sunt de partea regimului? protesta Laura.

– O să reușești să ne bagi pe toți la închisoare, o să vezi tu... mârâi doña Elena.

În ciuda protestelor Laurei, Pedro Molina a început să frecventeze casa. Doña Elena se arăta atentă față de el, dar Laura nu își ascundea antipatia. Tânărul părea că nu vrea să ia în seamă disprețul Laurei și, cu cât se purta mai urât cu el, cu atât părea mai interesat de ea.

– Este un fascist! Nu-l suport.

– Este un cavaler și o partidă bună. Vrei să rămâi fată bătrână?

– Prefer. Te asigur, mamă, că prefer, orice e mai bine decât să fiu alături de înțepatul ăla.

Doña Elena nu ținea seama de protestele Laurei și, într-o zi, când Pedro Molina lua prânzul la ele acasă, a lăsat să-i scape că ar dori s-o cunoască pe mama lui.

– Într-o zi va trebui s-o aduci pe mama dumitale la prânz, ar fi o mare onoare pentru noi s-o putem cunoaște.

– Desigur, doña Elena! Dar noi suntem cei care trebuie să vă invităm. Nu știți cât de mult dorește mama s-o cunoască pe Laura.

– Atunci nu mai încape discuție, joia viitoare vin niște prietene să-și petreacă după-amiaza la noi și mama dumitale va fi bine primită în această casă. Cât timp vei sta de vorbă cu Laura, noi ne vom întreține puțin. Biata femeie, câte nenorociri a îndurat!

– Dacă n-ar fi fost vărul ei, nu știu ce s-ar fi întâmplat cu noi... Dar vărul mamei este un militar foarte devotat lui Caudillo și a avut grijă să nu ne lipsească nimic. Știți deja că am o slujbă bună, unde sunt foarte bine văzut.

– Sigur, sigur că da! Tu ești un tânăr de mare valoare, vei ajunge foarte departe.

– Eu vreau doar să ajung să fiu demn de Laura, oftă Pedro Molina.

Vizita mamei lui Pedro a dat mare bătaie de cap întregii familii. Doña Elena i-a cerut lui don Armando să caute să vină la timp de la serviciu ca să o cunoască pe văduvă.

– Dar, femeie, cum să plec mai devreme decât de obicei?

– Este o partidă bună pentru Laura, așa că trebuie să facem tot posibilul ca să ne reușească logodna.

– Dar care logodnă? Laura nu vrea să știe nimic de Pedro Molina ăla. Tu faci pe peițitoarea și asta se va termina prost. Băiatul ăla își face iluzii, nu pe baza a ce îi spune Laura, ci a ce îi spui tu.

– Armando, ar trebui să mă ajuți, în loc să-mi pui bețe în roate.

– Nu, Elena, n-am de gând să te ajut să forțezi o căsătorie care îi displace fiicei noastre. Las-o în pace, o să-și găsească ea logodnic și, dacă n-o să-l găsească, va fi pentru că nu vrea.

– Dar nu-ți pasă că Laura o să rămână domnișoară bătrână? Ce așteaptă în viață pe o femeie singură!... Nu, nu voi fi de acord, chiar dacă nu ești de partea mea.

Mama lui Pedro Molina s-a dovedit a fi o doamnă grăsuță și deloc împusă ca fiul ei să se însoare cu cineva care n-ar fi fost aleasă de ea. Laura a făcut tot posibilul ca să îi fie nesuferită, dar, chiar dacă s-ar fi arătat încăpățânătoare, tot nu i-ar fi plăcut acelei doamne.

Se observa că era genul de femeie „vreau, dar nu pot", adică până când n-a avut debitul de tutun n-a dispus nici de două parale de cheltuială și privea cu neîncredere pe doña Elena, ale cărei ținută și gesturi elegante nu va ajunge niciodată să le aibă.

Doña Elena s-a arătat fermecătoare, a prezentat-o prietenelor sale și a căutat s-o facă să se simtă bine, dar n-a reușit. Văduva Molina s-a așezat foarte țeapănă pe marginea scaunului și n-a adus niciun elogiu madlenelor „făcute" de Laura (preparate, de fapt, de Antonietta), nici ciocolatei cu lapte pe care o găsise atât de greu (tableta de ciocolată era un cadou din partea doñei Rosa, patroana merceriei). Cât despre lapte, Edurne făcuse rost de el dé pe piața neagră. Bineînțeles că, pentru ocazia aceea, Edurne își scrobise uniforma. Dar, nici așa, văduva nu părea impresionată. La o oră după ce venise însoțită de fiul ei, a spus că trebuie să plece și, în ciuda privirii tăcute și rugătoare a lui Pedro, s-a arătat de neclintit. A spus că pleacă și au plecat. După aceea, spre bucuria Laurei, Pedro Molina a început să își răărească vizitele. Era clar că nu avea aprobarea mamei sale.

Cu câteva zile înainte de Crăciun, acasă la noi s-a prezentat o femeie ciudată întrebând de Amelia. Eu am fost cel care a deschis ușa.

– Domnișoara Amelia Garayoa?

– Da, e aici, am spus eu privind-o pe femeia aceea cu păr blond încărunțit, slabă și hotărâtă. Paltonul era dintr-un postav de bună calitate, iar colierul de perle strălucea la fel ca botinele din piele cu care era încălțată. Mi s-a părut că avea un accent ușor străin, dar era probabil doar o impresie.

– Vrei să-i spui că sunt aici? Sunt doamna Rodríguez.

M-am dus să-i spun Amneliei. A părut surprinsă când i-am anunțat-o pe doamna Rodríguez.

– Cine este? vru să știe doña Elena.

– O persoană pe care am cunoscut-o prin Albert, cred că era prietenă cu părinții lui, răspunse Amelia.

Amelia a condus-o în salon pe doamna Rodríguez și i-a oferit o fiertură de cicoare pe care ea a refuzat-o, apoi au rămas vreme îndelungată vorbind în șoaptă. Când doamna Rodríguez a plecat, Amelia părea îngrijorată. Dar n-a zis nimic și la întrebările mătușii sale a dat numai răspunsuri vagi; nici măcar unchiului ei n-a vrut să-i spună mai mult.

Îmi amintesc că acel Crăciun a fost unul deosebit, pentru că au venit să-l petreacă la noi Melita cu soțul și cu fiica lor, micuța Isabel. Deși sarcina Melitei era foarte avansată, i-a spus soțului ei că dorește să-și petreacă sărbătorile la Madrid. El s-a opus, nu voia să le petreacă departe de familia lui din Burgos, dar fie că Melita s-a îmbolnăvit de supărare, fie că el se temea să nu i se întâmple ceva copilului, cert este că au sosit la Madrid chiar pe 24 dimineața, aducând cu ei un coș în care aveau două găini gata jumulite, precum și două duzini de ouă, bine cunoscutul unt și o bucată bună de mușchiuleț de porc împănat din belșug cu piper, ceapă și pătrunjel. Au adus chiar și două sticle de vin.

De multă vreme n-am mai petrecut un Crăciun atât de vesel. Doña Elena și don Armando erau fericiți să-i aibă la ei pe cei trei copii ai lor, pe lângă cele două nepoate; cât despre mine, eram încă un membru al familiei. Mama mea, Lola, tot nu dădea semne de viață, și nici tatăl meu. Eu încă mai așteptam să apară într-o bună zi, să vină după mine, dar până atunci, singurul meu orizont era familia aceea care mă primise cu atâta generozitate.

În ziua de Crăciun, ne-am trezit târziu și am luat micul dejun în pijama la bucătărie, în ciuda protestelor doñei Elena, care ne spunea că nu trebuie să ne așezăm niciodată la masă înainte de a ne fi făcut toaleta și de a ne fi îmbrăcat, dar don Armando a intervenit, spunând că pentru o dată nu se întâmplă nimic. Nu terminaserăm încă micul dejun când Melita a început să se simtă rău.

Don Armando și Rodrigo au dus-o împreună în pat, iar doña Elena l-a chemat pe medicul familiei.

– Ți-o fi căzut ceva rău la stomac, poate că ai mâncat aseară prea mult, îi spuse Rodrigo.

Niciunul nu ne gândeam că ar putea fi altceva decât o indigestie, deoarece mai erau încă două luni până să-i vină sorocul. Dar Melita se văieta și susținea că are contracții.

– Vă spun că sunt pe punctul de a naște, îmi amintesc foarte bine cum a fost când am născut-o pe Isabel.

– Nici vorbă, femeie, liniștește-te, insistă soțul ei.

Don Eusebio, medicul, n-a întârziat să apară, având o înfățișare somnoroasă. Ne-a scos pe toți din încăpere, cu excepția doñei Elena.

Când don Eusebio a ieșit din camera Melitei, n-a lăsat loc de îndoieli.

– Melita este gata să nască, nu-i cu putință s-o ducem la vreun spital, n-am ajunge. Ia să vedem, Laura, pune apă la încălzit, iar tu, Amelia, adu niște prosoape și rufe albe.

Rodrigo s-a făcut alb la față, speriat să nu i se întâmple ceva Melitei.

– Doctore, sunteți sigur că nu ajungem la spital? Nu cumva să se complice nașterea...

– Bineînțeles că nașterea e complicată, copilul se naște la șapte luni, așa că începeți să vă rugați, este tot ce puteți face. Ah! și sunați la acest număr de telefon, este al unei moașe pe care o cunosc; o femeie cumsecade și care poate că este dispusă să vină să mă ajute.

Rodrigo i-a telefonat imediat moașei și i-a promis o bună răsplată dacă venea să ajute la naștere.

Antonietta ne-a spus că toți trebuie să o ajutăm pe Melita și că, în cazul lui Jesús și al meu, cel mai bun serviciu pe care îl puteam face era să stăm cuminți și să nu ne agităm.

Moașa a întârziat aproape o oră până să sosească, timp în care Melita nu încetase să țipe. Când a sosit femeia, medicul le-a cerut Ameliei și Laurei să iasă din încăpere.

Mi-l amintesc pe Rodrigo plângând în tăcere. Luase loc în camera de zi fumând țigară după țigară, în vreme ce lacrimile îi șiroiau pe obraji.

– Dar chiar că o iubește, mi-a spus Jesús uimit. N-am mai văzut niciodată un bărbat plângând.

– Cum să n-o iubească dacă e nevasta lui? am răspuns eu.

– Biata de ea! șopti Rodrigo, regretând că fusese de acord cu dorința ei de a călători la Madrid fiind însărcinată în luna a șaptea.

Copilul nu s-a născut decât foarte târziu noaptea și, slavă Domnului!, cu toate complicațiile nașterii, atât el, cât și Melita au depășit momentul de cumpănă.

– A pierdut mult sânge și e foarte slăbită, dar e o fată puternică și își va reveni. Fiul ei este foarte mic, date fiind circumstanțele, dar sper s-o scoată la capăt, îi spuse don Eusebio lui Rodrigo, care nu știa cum să-i mulțumească pentru că îi salvase soția și pe fiul său.

– Vă voi rămâne veșnic îndatorat. Spuneți-mi cât vă datorez, nu contează cât, oricât ar fi, după tot ce ați făcut...

– Tinere, sunt lucruri care nu se fac pentru bani. Știi de câtă vreme o cunosc pe Melita? Ei bine, de când era puțin mai mare decât fiica dumitale, Isabel. Nu mă aflu aici pentru bani, ci din prietenie cu familia, doar pentru asta.

Chiar și așa, la fel cum făcuse și moașa, a acceptat generosul dar al lui Rodrigo.

– Trebuie să se odihnească o bună perioadă de timp. Cât despre copil, va avea nevoie de multe îngrijiri, ținând seama de faptul că este prematur și că sunt unele riscuri, îi atrase atenția don Eusebio.

– Îi voi duce imediat la spital, afirmă Rodrigo.

– Nu, nu, nici să nu vă treacă prin minte să-i mișcați din casă. Cel mai bine este să rămână aici. Faceți cum vă spun. Eu o să revin diseară să-i văd și, dacă aveți nevoie de mine, nu ezitați să mă sunați.

– Voi angaja o soră medicală. Puteți să-mi recomandați pe cineva?

– Da, pe doña Elena, este cea care poate s-o îngrijească cel mai bine pe Melita, nimeni nu-i mai bună decât mama ei.

Doña Elena i-a permis lui Rodrigo să intre în cameră câteva minute, atrăgându-i atenția că nu trebuie s-o obosească pe Melita.

– Și mai ales, niciun reproș. Sărăcuța de ea crede că ești supărat că ați venit la Madrid cedând rugăminților ei.

– Cum să-i reproșez ceva?! Îi mulțumesc lui Dumnezeu că e în viață.

Melita i-a cerut lui Rodrigo permisiunea să-i pună copilului numele Juan.

– Vreau să-l cheme ca pe unchiul meu.

El a acceptat fără nicio rezistență. Era prea speriat ca să-i refuze ceva.

La mijlocul lunii ianuarie, Rodrigo a trebuit să se întoarcă la Burgos, lăsându-ne-o acasă pe Melita, care mai stătea încă la pat. Don Eusebio nu i-ar fi permis să călătorească și, cu atât mai puțin copilului, căruia toți îi spuneam Juanito.

Doña Elena era fericită s-o aibă acasă la ea pe Melita și pe cei doi nepoți. Nu era dispusă să-i lase să plece până când nu va fi sigură că atât fiica ei, cât și nepotul sunt în perfectă stare de sănătate. Don Eusebio glumea, spunând că doña Elena va fi cea care va hotărî când să-i externeze, dar el recomanda să rămână la Madrid cel puțin până la vară.

Rodrigo accepta fără să protesteze tot ce i se spunea. Era recunoscător că îi are în viață pe Melita și pe fiul său, astfel că a hotărât să vină la Madrid în fiecare săptămână ca să-i vadă. Sâmbăta la prima oră lua trenul de la Burgos și se întorcea duminică. Putea să stea doar câteva ore cu soția și copiii săi, dar era mai bine decât nimic.

Nici Melita nu părea să regrete că rămâne sub îngrijirea familiei sale. Nu era vorba că n-ar fi fost fericită la Burgos, unde avea o casă bună și familia soțului ei o aprecia în mod sincer, dar Melitei îi era dor de părinții ei și de fratele său Jesús, care fusese întotdeauna preferatul ei, dar o iubea mult și pe sora ei Laura. Însă Laura se avea dintotdeauna mai bine cu verișoara sa Amelia, iar Melita respecta complicitatea care exista între ele.

Don Armando, la rândul său, îi răsfăța cât putea pe cei doi nepoți. Isabel era o copilă foarte afectuoasă, dispusă întotdeauna să-i dăruiască bunicului cele mai frumoase zâmbete ale ei. Cât despre micuțul Juanito, ne rugam cu toții să-și revină cât mai curând cu putință, dar gâgâlicea luase puțin în greutate și avea deseori diaree, care îl îngrijora foarte mult pe don Eusebio.

7

În mai 1943, Javier și-a rupt piciorul. Băiatul împlinise deja șapte anișori și era foarte frumos. Blond, slăbuț, cu ochi verzi, era un neastâmpărat pe care biata Águeda cu greu îl stăpânea. Femeia se vedea neputincioasă să-l împiedice să se urce în copacii din parcul Retiro, prea mari și prea înalți pentru el. Însă Javier se descurca să se cațere ca o veveriță sub privirile îngrozite ale Águedei, care îl implora să se dea jos, pentru că altminteri îl va pârî tatălui său. Însă Javier moștenise temperamentul nesupus al Ameliei și nu se speria de o amenințare despre care știa că blânda Águeda n-o va duce la îndeplinire, așa că se cocoța în copaci până unde putea.

Într-o sâmbătă dimineață, ca în alte ocazii, am însoțit-o pe Amelia în parcul Retiro ca să-l poată vedea pe Javier. Cu o zi înainte, o trimisese pe Edurne să dea târcoale în jurul casei lui Santiago, așteptând-o pe Águeda să iasă ca s-o întrebe când l-ar putea vedea pe băiat. S-au înțeles pentru a doua zi, la ora zece.

Eu și Jesús o însoțeam de obicei, pentru că doñei Elena nu-i plăcea ca Amelia să fie singură în cazul în care ar fi apărut Santiago și s-ar fi pomenit într-o încurcătură. Profitam și luam cu noi o minge să jucăm fotbal, în vreme ce Antonietta obișnuia să-și ia o carte, cu toate că, de când era Melita la noi, îi plăcea să se ocupe de Isabel, care se amuza de minune zbenguindu-se prin grădinile parcului.

Ne-am așezat pe o bancă nu departe de locul unde se afla Águeda cu Javier și cu fiica ei Paloma.

Amelia îi urmărea mișcările lui Javier fără să-l piardă din vedere. În ziua aceea, Javier era deosebit de neastâmpărat și refuza să-i dea ascultare

Águedei. Copilul alesese pentru obișnuita sa cățărare un copac stufos multe crengi și, netinând seama de rugăminţile Águedei, a început să se suie.

– Probabil că are mânuțele jupuite de atâta cățărat, poate că ar fi nevoie să-i pună niște mănuși, nu știu cum nu se gândește Águeda la așa ceva, protestă Amelia.

Eu și Jesús ne-am apucat să batem mingea, fără să-i mai acordăm atenție lui Javier, în vreme ce Antonietta era cu ochii pe Isabel, care se amuza cu o păpușă de cârpă pe care i-o făcuse doña Elena.

Deodată, Amelia a scos un țipăt și a luat-o la fugă. Ne-am speriat și am alergat în urma ei.

Javier căzuse din copac și gemea de durere, în vreme ce Águeda țipa speriată, neștiind ce să facă. Amelia a dat-o la o parte fără menajamente pe Águeda și a luat copilul în brațe.

– Ce te doare? Spune-mi, fiule, ce te doare? îl întrebă ea cu ochii plini de lacrimi.

– Piciorul... mă doare foarte tare piciorul, nu-l pot mișca... mă doare și brațul, dar mai ales piciorul...

Javier plângea, în vreme ce i se umfla genunchiul văzând cu ochii. Amelia nu lua în seamă solicitările Águedei și, cu copilul în brațe, a plecat fugind, hotărâtă să-l ducă la spital.

Nu știu de unde a avut atâta forță, pentru că era foarte slabă, dar alerga cu o asemenea viteză, încât ne-a fost greu s-o ajungem din urmă. Águeda o ținea în brațe pe fiica sa Paloma și alerga în urma lor, ca și Antonietta, care de-abia mai putea s-o ducă pe Isabel, pe care până la urmă a luat-o în brațe Jesús.

Am ajuns la un spital din apropierea parcului Retiro și acolo Javier a fost luat în primire.

– Dar ce i s-a întâmplat? întrebă medicul.

– A căzut dintr-un copac, e foarte neastâmpărat și nu-i chip cu el, răspunse Amelia.

– Sunteți mama lui, nu-i așa? Nu e nevoie să o spuneți, seamănă cu dumneavoastră.

– Da, e fiul meu, răspunse Amelia, strângându-i mâna lui Javier.

– Nu, nu... mama mea este cealaltă doamnă, spuse Javier arătând spre Águeda, care tocmai intra asudată cu Paloma în brațe.

– Această doamnă? Medicul a privit-o pe Águeda, nevenindu-i să creadă.

– Da, ea este mama mea.

Amelia și Águeda s-au privit, neștiind ce să facă și nici ce să spună, fapt care l-a surprins pe medic.

– Bine, dar care din cele două este mama copilului? întrebă el supărat.

– Eu, eu sunt mama lui, ea este... mă rog, este ca o mamă pentru el, pentru că îl îngrijește de când era mic, răspunse Amelia arătând spre Águeda.

– Nu-i adevărat, tu nu ești mama mea! țipă Javier.

– Dar tatăl lui? Unde este?

– La serviciu, răspunse Águeda.

– Atunci, chemați-l, ceru medicul, în vreme ce îi punea piciorul în ghips și brațul într-un bandaj, pentru că din fericire nu era rupt.

– Bine, tinerelule, acum n-o să mai poți să te cațeri în copaci o vreme și sper ca asta să-ți servească drept învățătură de minte și să-i dai ascultare mamei tale când îți spune să ai grijă și să nu te urci atât de sus.

– Da, domnule, răspunse Javier, cu capul plecat.

Tocmai când ieșeam din spital a sosit și Santiago, pe care îl anunțase Águeda la indicația medicului.

De cum a văzut-o pe Amelia, s-a crispat la față și i l-a smuls pe Javier din brațe. Medicul l-a privit uimit.

– Copilul este bine, i-am spus deja soției dumneavoastră că trebuie să stea la pat și să poarte ghipsul patruzeci de zile. Dar nu vă faceți griji, osul se va suda bine.

– Vă sunt foarte recunoscător, doctore, vă mulțumesc, răspunse el pe un ton sec.

Águeda își frângea mâinile nervoasă, iar Amelia era palidă, de parcă ar fi fost de ceară. Antonietta a spus că e ametită, iar Isabel plângea speriată în brațele lui Jesús, în vreme ce eu eram cu moralul la pământ și nu știam ce să fac.

– Águeda, explică-mi ce s-a întâmplat, îi porunci Santiago.

– Copilul se cățăra într-un copac și deodată a căzut... mie... îmi pare rău... n-am putut.... să-l împiedic, răspunse Águeda bâlbâindu-se.

Amelia l-a privit și privirea ei exprima o rugăminte. Pentru câteva clipe, ochii lui Santiago au părut că se calmează, dar a întors capul ignorând-o.

– Santiago, vreau să vorbesc cu tine, îl rugă Amelia.

– Doamna asta i-a spus medicului că ea e mama mea, zise deodată Javier.

Santiago l-a strâns cu putere în brațe pe fiul său, în vreme ce se posta în fața Ameliei.

– Nu vreau să te apropii de Javier. N-o mai face, altfel vei regreta.

– Pentru numele lui Dumnezeu, Santiago, suntem pe stradă, n-am putea sta de vorbă? Nu poți să-mi interzici să-l văd pe fiul meu, nu poți să-l înșeli spunându-i că are altă mamă, n-ai dreptul să ne faci așa ceva niciunuia din noi doi.

Cred că dacă Santiago nu l-ar fi avut pe Javier în brațe ar fi plesnit-o, atât de mare era furia cu care o privea. Eu m-am plasat lângă Amelia, încercând s-o protejez, dar trebuie să recunosc că tremuram în fața mâniei lui Santiago.

– Tu n-ai niciun fiu, n-ai nimic.

– Javier este fiul meu și într-o zi va trebui să i-o spui. Poartă și numele meu și acesta e un lucru pe care nu-l poți schimba. Va trebui să-i explici cine este mama lui și, chiar dacă îi vei spune că sunt cea mai rea ființă de pe fața pământului, nu-i vei putea zice niciodată că nu-l iubesc, pentru că îl iubesc din tot sufletul și sunt dispusă să fac orice pentru el.

– Tată...

– Taci, fiule. Iar tu... tu n-ai rușine, ți-o mai spun o dată: nu te mai apropia de Javier, altfel vei regreta.

– Tată...

– Taci din gură!

– Nu țipa la el! Copilul n-are nicio vină.

– Îndrăznești să-mi spui ce pot și ce nu pot să fac?

– Da, îndrăznesc să-ți spun să nu mai țipi la copil și să te implor să vorbești cu mine, ca să ajungem la un acord care să-i permită lui Javier să știe cine sunt și cât de mult îl iubesc.

– Pleacă, Amelia, și să nu te mai apropii de noi sau o s-o pățești.

– Ce îmi poți face? N-ai dreptul să i-o refuzi lui Javier pe adevărata sa mamă, înșelându-l și făcându-l să creadă că Águeda este ceea ce nu este.

– Cum îndrăznești să-mi spui ce trebuie să fac?! Cine a stat cu Javier când a fost bolnav? Cine îi punea comprese cu oțet pe frunte ca să-i scadă febra? Cine i-a spălat scutecele, l-a îmbrăcat, l-a îmbăiat și i-a dat de mâncare? Cine a stat lângă leagănul lui când se trezea noaptea? O să-ți spun eu cine a făcut-o: această femeie, da, pentru că tu erai cu amantul tău, tăvălindu-te cu el cine știe pe unde. Și acum îndrăznești să vii aici ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, având pretenții și spunând că tu ești mama lui. Ce fel de mamă și-ar abandona fiul ca să-l urmeze pe un nemernic?

Am văzut că Amelia era pe punctul de a izbucni în plâns, rănită până în adâncul sufletului, simțind o nesfârșită rușine pentru ceea ce îi spunea Santiago în prezența fiului ei.

– Ar trebui să mă distrugi ca fiul meu să nu mă iubească, să mă deteste, să creadă despre mine ce-i mai rău. Crezi că asta va fi în favoarea lui? Mă urăști și te înțeleg, dar această ură te împiedică să te gândești că Javier are dreptul la mama lui, chiar dacă este o mamă atât... atât de imperfectă ca mine.

– Dar tu nu ești mama mea, spuse Javier ca răspuns la insistența Ameliei.

– Ba da, sunt mama ta, bineînțeles că sunt mama ta și te iubesc mai mult decât pe oricine de pe lume.

– Atunci de ce nu ești cu mine? Nu, nu ești mama mea, ea este mama mea. Javier o arăta cu mâna pe Águeda, care stătea foarte liniștită, neîndrăznind să se miște sau să scoată o vorbă.

– Maternitatea nu înseamnă doar a da naștere, tu l-ai născut pe Javier, dar întâmplarea aceea nu te transformă în mama lui.

Santiago a făcut stânga împrejur și a pornit-o cu pași grăbiți, fără măcar s-o aștepte pe Águeda, care îl urma plângând cu fiica ei în brațe, temându-se de cearta de care va avea parte de îndată ce va ajunge acasă.

Amelia a rămas nemișcată, părând moartă, atât era de palidă. Antonietta îi vorbea, dar ea nu-i răspundea, după cum părea că nu ne aude nici pe Jesús și nici pe mine. Antonietta a scuturat-o de braț, încercând s-o facă să revină la realitate.

– Să mergem, Amelia, hai să mergem acasă.

Ne-am întors în tăcere; noi, posomorâți; ea, cu sufletul sfâșiat de durere.

Când Antonietta i-a povestit doñei Elena cele întâmplate, blânda femeie a fost indignată.

– Nu-mi vine să cred că se comportă astfel! Santiago uită că este un cavaler și că îți datorează respect ca mamă a fiului său.

– O întâmplare... a zis că Javier este doar o întâmplare din viața mea... și că întâmplarea aceea nu mă transformă în mama lui... suspina Amelia.

– Ei bine, fie că-i place, fie că nu, ești mama lui Javier, i-a spus Laura. foarte afectată de durerea verișoarei sale.

Melita a apucat-o pe Amelia de mână și i-a strâns-o, încercând s-o consoleze.

Don Armando s-a întors de la serviciu la amiază și le-a găsit pe toate femeile din familie plângând cu lacrimi amare.

– Trebuie să rezolvăm această situație, Santiago nu ți-l poate refuza pe Javier.

– Și dacă îl reclamăm la tribunal? sugeră doña Elena.

– Nu, la tribunal, nu, acolo n-avem decât de pierdut. Don Manuel este un om influent și, în plus... nu putem justifica unele lucruri... explică don Armando.

– Știu, unchiule, știu, nu putem justifica faptul că mi-am abandonat fiul și soțul ca să plec cu alt bărbat, care pe deasupra mai era și comunist, spuse Amelia.

– Nu mai spune astfel de lucruri, fata mea. Lasă-mă să mă gândesc. vom găsi o soluție.

– Nu, unchiule, nu există nicio soluție. Santiago mă urăște și nu mă va ierta niciodată. Răzbunarea lui este aceea de a mi-l refuza pe fiul nostru.

Peste două zile, Edurne a întâlnit-o pe Águeda în apropierea casei noastre.

– Spune-i doamnei Amelia să nu-și facă nicio grijă, Javier este bine, dar e trist din cauza celor întâmplate.

– O să-i spun.

– Mie... mie... îmi pare rău, îmi pare rău pentru tot ce suferă doamna. Spune-i că don Santiago îl iubește pe copil din tot sufletul, că nu-i lipsește

nimic, iar eu... eu îl iubesc foarte mult pe Javier, este... este ca și cum ar fi copilul meu. Băiatul l-a întrebat pe tatăl lui de ce doamna din parc care l-a dus la spital spunea că este mama lui și m-a întrebat și pe mine dacă sunt mama lui. Nu știam ce să-i spun.

– Și ce i-ai spus?

– Că este copilul meu de suflet, iar el m-a întrebat ce-i asta. Don Santiago i-a cerut s-o uite pe doamna, pentru că n-are altă mamă decât pe mine, dar Javier nu s-a mulțumit cu răspunsul. Deși e mic, e inteligent și știu că își bate capul. Edurne, tu crezi că doamna Amelia mă va ierta? N-am fost în stare să mă opun la... mă rog, știi cum sunt bărbații și, fiind vorba de don Santiago, n-am știut cum să mă împotrivesc când el...

– Îl iubești, Águeda?

– Cum să nu-l iubesc! Este un adevărat domn și un bărbat atât de chipeș!... Femeile ca noi nu-i putem refuza pe domnii adevărați. Am o fiică de la don Santiago, pe Paloma, iar el o iubește în felul său. Știu că pentru el nu va fi niciodată ca Javier, dar o iubește și nu va permite să-i lipsească ceva. N-o respinge ca fiică și mi-a spus deja că o vom trimite să studieze la un colegiu bun de călugărițe și că va avea o zestre frumoasă când va veni vremea să se mărite, și că nu se va da deoparte când va fi s-o conducă la altar.

– Dar mai e mult până atunci, fiica ta este foarte mică. Te încrezi atât de mult în don Santiago?

– Este un om de cuvânt, ar prefera să moară decât să nu-și țină promisiunea. Știu că și-o va ține și că nu ne va părăsi nici pe mine, nici pe Paloma. Edurne, spune-i doamnei Amelia să mă ierte și că voi face tot posibilul ca să-l poată revedea pe fiul ei, dar că va fi bine să nu mai încerce pentru o vreme.

– Am să-i spun, nicio grijă c-o să-i spun.

Pe toți ne-a mișcat gestul Águedei, pe toți, mai puțin pe Amelia. Ea continua s-o considere o intrusă în casa ei, cineva care îi răpește dragostea fiului ei.

– Ea n-are nicio vină pentru ceea ce se întâmplă. Laura încerca să potolească proasta dispoziție a Ameliei.

– E o femeie bună la suflet, mai bine că Javier este cu ea decât cu alta, îi spuse doña Elena.

– Eu cred că Santiago încă te mai iubește, o asigură Antonietta, spre uimirea noastră a tuturor.

– Dar ce vorbești? Cum poți crede așa ceva? Mă urăște, mă urăște din tot sufletul.

– Ei bine, eu cred că te iubește, dar că nu te poate ierta, pentru că îl împiedică orgoliul. Dacă i-ai putea învinge orgoliul, ați fi din nou fericiți.

– Fericiți? Știi, Antonietta, poate că n-am fost niciodată fericiți.

O lună mai târziu, doamna Rodríguez, cea care se prezentase pe neașteptate de Crăciun, a întrebat din nou de Amelia, dar ea nu era acasă, astfel că a lăsat o carte de vizită cu rugămintea de a i-o înmâna când se va întoarce.

În zilele următoare, am observat că Amelia era neliniștită. Doña Elena atribuia acest fapt căldurii, era iunie și la Madrid era foarte cald; nopțile abia puteam dormi, astfel că orice ni se întâmpla o atribuiam efectelor căldurii. Dar eu mi-am dat seama că vizita doamnei Rodríguez trebuia să aibă vreo legătură cu nervozitatea Ameliei.

Într-o seară, când Amelia a întârziat mai mult decât de obicei, ne-a spus că a fost să-i întoarcă vizita doamnei Rodríguez.

– Ți-a dat vreo veste despre Albert James? a întrebat-o doña Elena pe Amelia, amintindu-și că ne spusese că doamna aceea era prietenă cu jurnalistul american.

– Da, mi-a spus că Albert e bine, răspunse Amelia pe un ton sec.

– Unde-i acum? La Londra sau la New York? vru să știe Laura, care părea că simte un atașament special față de american.

– La Londra, cred că e în continuare la Londra... Cel puțin asta mi-a spus doamna Rodríguez.

Familia continua să trăiască urmărind cu înfrigurare radioul. În fiecare seară, după cină, ne așezam în salon să ascultăm știrile. Am urmărit cu atenție răsturnarea de la putere a lui Mussolini, eliberarea sa ulterioară de către un comando german și proclamarea Republicii Sociale Fasciste de la Salò, o entitate politică fantomă, creată de către Duce în nordul Italiei, în jurul câtorva fasciști fanatici.

Toamna anului 1943 s-a instalat în viețile noastre fără să prezică vreo modificare în rutina noastră.

Într-o după-amiază de la sfârșitul lunii octombrie, când eu rămăsesem acasă din cauza unei răceli, a sunat la ușă un vizitator neașteptat.

Amelia, Laura și Antonietta o însoțiseră pe doña Elena într-o vizită acasă la o prietenă, iar Jesús plecase să-l ia pe tatăl său de la biroul unde lucra ca să-l acompanieze la întoarcerea acasă. Astfel că, în afară de mine și de Edurne, nu mai era nimeni în casă.

Eu dormitam la mine în cameră, iar Edurne cosea la bucătărie când am auzit soneria.

Edurne a deschis ușa și a scos un țipăt care m-a trezit. Am ieșit numaidecât din cameră și am rămas mut, găsind în vestibul un neamț îmbrăcat în uniformă: înalt, blond, cu ochi albaștri, plăcut la înfățișare. Avea o cicatrice în formă de semilună care îi tăia obrazul de la sprânceana dreaptă până la nas.

– Aș dori s-o văd pe domnișoara Garayoa.

– Pe care dintre ele? întrebă Edurne cu un glas de-abia șoptit.

– Pe domnișoara Amelia Garayoa; sunt... sunt un vechi prieten al ei.

– Îmi pare rău, dar în acest moment nu este acasă. Doriți să vă lăsați cartea de vizită?

– Aș prefera s-o aștept. Credeți că va întârzia mult?

– Nu știu, răspunse pe un ton sec Edurne, care părea că își regăsește puterea de a vorbi cu bărbatul acela a cărui uniformă o intimida.

– Va întârzia să se întoarcă, am intervenit eu, speriat, crezând că omul acela avea de gând să-i facă ceva rău Ameliei.

Ofițerul german s-a întors spre mine, privindu-mă cu simpatie.

– Ești vărul ei Jesús sau ești Pablo? Trebuie să fii unul din ei doi.

Am rămas încremenit. Ofițerul acela știa de existența noastră. Și brusc, m-am gândit că ne va aresta pe toți. Am rămas tăcut, fără să răspund, când am auzit cheia răsucindu-se în broască și vocea doñei Elena. Când a intrat urmată de Laura, Antonietta și Amelia, doña Elena a scos un țipăt, speriată la vederea militarului german.

– Dar cine sunteți dumneavoastră? întrebă doña Elena.

– Îmi pare rău că vă deranjez, o caut pe domnișoara Amelia Garayoa...

N-a mai continuat când a zărit-o pe Amelia: s-au privit amândoi cu emoție în ochi și, fără să scoată o vorbă, s-au îmbrățișat. Doña Elena a fost

cât pe ce să leșine și a trebuit ca Laura și Antonietta să se ocupe de ea și s-o ducă imediat în camera de zi.

Eu îi observam în continuare pe ofițer și pe Amelia, fascinat de scena aceea. Amelia plângea, iar el doar cu greu își putea stăpâni lacrimile. Deodată, Amelia a părut că reacționează.

– Vino să te prezint familiei mele.

– Poate că n-a fost o idee bună să apar pe neașteptate... cred că au tras o sperietură zdravănă.

Amelia l-a luat de mână și l-a dus în camera de zi, unde doña Elena își revenea bând un pahar cu apă.

– Mătușă, vreau să ți-l prezint pe baronul von Schumann, un vechi prieten foarte drag mie.

Ofițerul a luat poziție de drepți în fața doñei Elena, aplecându-se să-i sărute mâna, ceea ce a făcut să se risipească parte din temerile femeii, incapabile să rămână insensibilă la orice demonstrație de bune maniere.

Laura și Amelia au schimbat între ele o privire complice care n-a trecut neobservată de către niciunul dintre cei care eram acolo.

Doña Elena l-a poftit să ia loc, așteptând ca Amelia să explice mai amănunțit cine era ofițerul acela. În casa aceea, toți îi uram pe nemți, doream să piardă războiul și, cel mai mult dintre toți, Amelia, care susținea că, dacă va fi așa, Anglia și puterile aliate ne vor elibera de Franco. Așa că doar cu greu puteam să acceptăm de bunăvoie un ofițer german care pentru noi toți reprezenta latura cea mai întunecată a conflictului armat. Era dușmanul și îl aveam chiar acolo, în fața noastră, stând jos în camera de zi.

Dar Amelia nu părea dispusă să ne spună niciun cuvânt în plus despre cine era bărbatul acela. A repetat că este un vechi prieten pe care îl cunoscuse cu mulți ani în urmă. Toți ne întrebam unde anume, dar nimeni n-a spus nimic. Am vorbit generalități și niciunuia dintre noi nu i-a venit ideea să menționăm războiul. A spus că era pentru a treia oară când vizita Madridul, că în urmă cu mai mulți ani călătorise prin Spania cu tatăl său, menționând vizite la Barcelona, Bilbao și Sevilla. Doña Elena i-a răspuns că avem o toamnă foarte rece și ploioasă, dar că la Madrid ieșea soarele chiar și iarna. După puțin timp, el a întrebat foarte politicos dacă în această perioadă aveau loc coride, la care i-am răspuns că nu, iar doña Elena a profitat de ocazie ca să se declare împotriva luptelor cu tauri.

– Nu suport vărsarea de sânge inutilă.

Această afirmație a făcut ca Laura să intervină în favoarea luptelor cu tauri, reproșându-i mamei sale că nu înțelege măreția luptei dintre toreador și taur. Și așa, printre alte banalități, s-a scurs aproape o jumătate de oră, vreme în care au ajuns acasă don Armando și Jesús.

Pe chipul lui don Armando, stupefacția și îngrijorarea s-au reflectat în egală măsură.

Amelia a făcut prezentările, fără să dea mai multe amănunte despre prietenia ei cu neamțul, și ne-a surprins pe toți, spunând că va ieși cu el să facă o plimbare.

– E puțin cam târziu, fata mea, îi reproșă don Armando, foarte serios.

– Nu voi întârzia mult, unchiule, dar baronul nu cunoaște foarte bine Madridul, îl voi însoți până la hotel, este cazat la Ritz, așa că mă voi întoarce repede.

– Poate că ar fi mai bine ca Jesús și Pablo să meargă cu el.

– Nu, nu, în niciun caz. De altfel, trebuie să vorbim, nu ne-am mai văzut de multă vreme.

Don Armando știa că Amelia era hotărâtă să-l însoțească pe neamț cu sau fără consimțământul său, așa că a preferat să nu se confrunte în momentul acela cu nepoata sa.

– Bine, dar să nu întârzii.

Ne-am luat rămas-bun de la ofițerul german, pe care nu l-am mai văzut niciodată.

Amelia s-a întors peste două ore și toată familia o aștepta în camera de zi.

– Ei bine, fata mea, povestește-ne, cine este bărbatul acela? întrebă don Armando.

– L-am cunoscut cu mulți ani în urmă când încă mai trăiam cu Pierre. Apoi, l-am reîntâlnit la Berlin când am lucrat ca asistenta lui Albert James. Am fost la Berlin să facem niște reportaje și acolo l-am regăsit din întâmplare.

– Și nu l-ai mai văzut de atunci? vru să știe doña Elena.

– Ba da, ne-am mai întâlnit în anumite împrejurări.

– Este nazist, spuse don Armando pe un ton sentențios, fără să-și ascundă repulsia.

– Nu, nu este nazist. E un german care s-a pomenit prins în război, așa cum și aici atâția oameni s-au pomenit prinși într-o tabără sau alta.

– Este nazist, repetă don Armando.

– Nu, unchiule, nu este. Te asigur că este o persoană deosebită, căreia îi datorez mult.

– Ce-i datorezi, Amelia?

– Permite-mi, unchiule, să nu-ți spun. Sunt lucruri despre care nu vreau să vorbesc. Îmi pare rău. Nu pot s-o fac.

– Naziștii l-au ruinat pe tatăl tău, chiar ai uitat? Tu însăți ne-ai povestit că, atunci când ai fost la Berlin, ți-a fost cu neputință să afli ce s-a întâmplat cu herr Itzhak și familia sa.

– Cum poți să-mi spui asta?! Amelia părea gata să izbucnească în plâns.

– Pentru că nu pot înțelege că ești prietenă cu un bărbat care poartă uniforma aceea și că ești în stare să uiți ce a suferit tatăl tău din cauza naziștilor! Și în plus, ți se pare puțin ce fac acum în război? Nu, Amelia, nu pot accepta un ofițer nazist la noi în casă. Este ceva ce nu voi tolera. În amintirea fratelui meu și pentru propria noastră demnitate.

Niciodată nu-l mai văzusem pe don Armando atât de serios, atât de categoric. Am rămas cu toții tăcuți, neștiind ce să facem și nici ce să spunem. Amelia și-a ascuns fața cu mâinile.

– Gândește-te la ce ți-am spus acum, fata mea, dar să-ți fie limpede că nu voi admite ca omul acela să mai pună vreodată piciorul în această casă.

Amelia l-a privit fix pe unchiul său înainte de a răspunde.

– Și cu toate astea îl accepți pe Franco, nu miști un deget împotriva noului regim.

– Amelia! Laura se ridicase brusc de pe scaun, postându-se în fața verișoarei sale și stăpânindu-și mânia.

– Ăsta-i adevărul, ne-am supus cu toții lui Franco, niciunul nu facem nimic. Credeți că e mai bun decât Mussolini sau decât Hitler? Ei bine, eu nu cred așa ceva, și cu toate astea, suntem aici, fără să mișcăm un deget.

– Am pierdut războiul, Amelia, dar nu și demnitatea, spuse don Armando cu un glas de-abia perceptibil.

– Ce pretinzi să facem? N-am plătit deja cu vârf și îndesat? spuse Laura.

– De ce îl judecați pe Max dacă nu știți nimic despre el? protestă Amelia.

– Pentru că, putând să-și aleagă tabăra, a ales să lupte pentru Hitler, răspunse Laura cu duritate.

– Este soldat, nu poate alege, protestă Amelia.

– Ba da, Amelia, poate alege, aici au făcut-o mulți soldați, chiar dacă după aceea aveam să pierdem, spuse unchiul său pe un ton sentențios.

– Nu puteți înțelege... nu știți... îmi pare rău, dar nu sunteți în stare să vedeți ce se întâmplă.

– Ba da, sigur că vedem, tu ești cea care ai nevoie să te amăgești singură cu ceea ce înseamnă pentru tine omul acela, afirmă Laura fără milă.

Cele două verișoare s-au privit, stăpânindu-și lacrimile. Era pentru prima dată în viața lor când se certau, când se înfruntau.

Am rămas tăcuți. Doña Elena a pus capăt tensiunii trimițându-ne la culcare.

– Mâine-dimineață trebuie să ne sculăm cu noaptea în cap; să lăsăm lucrurile neplăcute ca să le discutăm la lumina zilei, întotdeauna este mai bine așa decât s-o facem noaptea. Noaptea nu este decât întunericul.

Ne-am dus la culcare, dar n-am întârziat să mă ridic din pat; eram convins că Amelia și Laura stăteau de vorbă. Și așa a fost. Erau în salon și mai degrabă șopteau decât vorbeau. Am rămas foarte liniștit la ușă, trăgând cu urechea.

– Ce lucruri ai putut să-mi spui, Laura! Tocmai tu...

– Dar, Amelia, de ce nu vrei să-mi spui nici măcar mie ce te leagă de omul acela?

– Spre binele tău, Laura, nu-ți spun spre binele tău. Sunt lucruri pe care e mai bine să nu le știți deocamdată, într-o zi o să-ți povestesc, îți jur, dar trebuie să ai încredere în mine.

– Am tras o sperietură zdravănă când am intrat în casă și am dat peste un nazist. Pentru o clipă, am crezut că ne va aresta.

– Bietul Max!

– Ce înseamnă el pentru tine?

– Ți-am mai spus, este o persoană foarte importantă pentru mine, într-atât de importantă, încât m-am despărțit de Albert James. Dacă nu l-aș fi cunoscut pe Max, cu siguranță că aș fi continuat relația cu el.

– Nu pot să cred că ești îndrăgostită de un nazist!

– Nu este nazist, Laura, îți jur că nu este. N-are încotro decât să lupte în armata sa; este ofițer, este un aristocrat, nu putea să dezerteze.

– Mai bine dezertor decât să lupte pentru Hitler.

– El nu luptă pentru Hitler.

– Ba da, sigur că luptă, nu te amăgi, Amelia. Spune-mi, ce vrea, de ce a venit?

– Este aici pentru o treabă oficială și a vrut să vină să mă vadă.

– Nu mă minți, Amelia, știu că nu-mi spui adevărul.

– Atunci, nu mă mai întreba, Laura, nu mă întreba până când n-o să pot să-ți spun tot adevărul.

Le-am auzit mișcându-se și m-am îndreptat iute spre camera mea. Dacă Amelia nu își deschidea sufletul față de Laura, cu greu ar fi făcut-o față de ceilalți, astfel că mi-am spus că nu vom ști niciodată cine este omul acela. Și așa a fost, n-am aflat niciodată sau cel puțin eu n-am știut niciodată. Poate că știe doña Laura, nu știu, n-am întrebat-o.

Amelia și ofițerul german au continuat să se vadă. El venea s-o ia de la merceria doñei Rosa și o ducea la masa de prânz, apoi ea îi arăta locurile ei preferate din Madrid. Într-o duminică, au fost chiar la Escorial. Dar n-a mai urcat niciodată la noi în casă, nici Amelia n-a mai făcut vreun comentariu despre el. Don Armando prefera să ignore drumurile de colo până colo ale Ameliei și numai doña Elena a îndrăznit într-o zi să întrebe de el.

– Fata mea, lasă-mă să-ți dau un sfat: nu te îndrăgosti de bărbatul acela, care nu-ți poate aduce decât necazuri; ai avut deja destule. Albert James era un om cumsecade, nu știu de ce nu continui relația cu el. Era un gentleman. E păcat că nu vă puteți căsători, dar chiar și așa... dacă tot trebuie să fii cu un bărbat, măcar să fie cu cineva care merită.

Peste câteva zile, într-o seară, la ora cinei, Amelia ne-a comunicat că pleacă.

– Dar unde? întrebă îngrijorat don Armando.

– La Roma, m-am hotărât să accept invitația prietenei mele Carla Alessandrini. V-am mai vorbit despre ea și, după cum bine știți, ne scriem

în mod frecvent. În scrisorile ei, insistă să merg s-o văd, iar acum am ocazia.

– Ocazia? Așa, deodată... Și slujba ta? vru să știe doña Elena.

– Am vorbit cu doña Rosa și m-a asigurat că n-o deranjează să-mi iau o mică vacanță, nu voi lipsi mai mult de o lună.

– Pleci cu bărbatul acela, Amelia? o întrebă direct don Armando.

– Unchiule...

– Încă nu te-ai făcut bine; starea ta s-a ameliorat, într-adevăr, dar ești încă atât de slabă... N-ar trebui să pleci, Amelia. Mi-ai spus că n-o vei mai face niciodată, că vei rămâne pentru totdeauna alături de familie.

– Nu plec, unchiule, este doar o călătorie care nu va dura mult, ai încredere în mine. Carla a insistat atât de mult în scrisorile ei, îmi spune că are nevoie de mine și nu vă închipuiți cât de bună și de generoasă a fost cu mine.

– Amelia, nu mi se pare potrivit să pleci cu bărbatul ăla, este un ofițer nazist, i-a retezat-o don Armando.

– Pentru numele lui Dumnezeu, unchiule, nu vorbi așa! Max este un prieten foarte drag, care o cunoaște și el pe Carla, și zilele astea am vorbit despre ea. Dat fiind că el trebuie să se ducă la Roma, s-a oferit să-mi țină companie în timpul călătoriei. Voi merge cu el până la Roma, într-adevăr, dar voi locui acasă la Carla Alessandrini, îți promit. Nu trebuie să-ți faci griji.

– Italia este în război, nu-i cel mai bun loc pentru o vacanță.

– Nu mi se va întâmpla nimic, merg cu Max și acolo este Carla.

– Nu mă convingi, Amelia, nu mă convingi. Știu doar că, de când s-a prezentat ofițerul acela, nu mai ești aceeași persoană. Nu înțeleg cum de te lași antrenată în această aventură ca să pleci în Italia. Vreau să am încredere în tine, Amelia, îți datorez mult, dar mă sperii.

– Ai încredere în mine, nu voi face nimic rău, te asigur. Vor fi doar câteva zile, nici n-o să bagi de seamă și voi fi din nou aici ca să petrecem Crăciunul. Pentru nimic în lume n-aș vrea să fiu departe de casă de sărbători.

Pe când o ajuta pe Amelia să-și facă bagajele, Edurne i-a reproșat și ea călătoria anunțată.

– Cum poți s-o lași din nou pe Antonietta? Chiar nu-ți dai seama cât de mult suferă sora ta? Nu-i bine ca frații să stea despărțiți.

– De când nu l-ai mai văzut pe Aitor? replică Amelia.

– De mult, de ani de zile.

– Și e fratele tău și îl iubești, nu-i așa?

– Așa este și mă doare că nu l-am mai văzut. Are deja trei copii. Vezi bine, am nepoți pe care nu-i cunosc. Mama mea suferă pentru el, răspunse Edurne.

– Draga mea Amaya... ce dor îmi e de ea, răspunse Amelia.

– Pe fratele meu l-a distrus politica, și pe tine, la fel. Bine că s-a însurat cu fata aia de la Biarritz. E o nenorocire că trebuie să trăiască acolo din cauza politicii. Afurisita asta de politică!

– Ia te uită, te credeam o bună comunistă!

– Asta era înainte de război... după tot ce s-a întâmplat și după toate nenorocirile pe care le-am trăit, crezi că mai am chef de politică? Vreau doar să trăiesc în pace, în această privință sunt de aceeași părere cu mătușa ta.

– Atunci, nu mai ești comunistă...? glumi Amelia.

– Dar cum să mai fiu?! Nici tu, nici eu nu știam ce era politica, eram foarte tinere și ne-am entuziasmat... Lola, Pierre, Josep Soler și toți oamenii aceia care păreau atât de hotărâți, atât de pasionați, ne-au amăgit... urmau să schimbe lumea... și uite ce s-a întâmplat!

– Ce s-a întâmplat este că fasciștii au câștigat războiul, dar asta nu le dă dreptate.

– Dar nici nouă. Nu, nu mai sunt comunistă și cred că nici tu nu mai ești.

Ziua în care Amelia a plecat a fost foarte tristă. Doña Elena chiar a leșinat și a trebuit să îi dăm Apa Carmelitelor, Antonietta nu se oprea din sughiț, Laura plângea cu lacrimi amare, iar eu și Jesús ne-am molipsit și noi de atâtea emoții și am sfârșit prin a plânge. Numai don Armando a fost în stare să-și stăpânească lacrimile.

– Amelia, să ne scrii, te rog, dă-mi cuvântul tău că o vei face.

Îți dau cuvântul meu, unchiule, o să vă scriu și o să mă întorc curând.

Amelia a refuzat s-o conducem până în stradă. A spus că va veni cineva s-o ia, dar noi știam că o aștepta ofițerul german. Am ieșit la balcon și l-am văzut sosind într-o mașină neagră din care a coborât ca s-o ajute pe Amelia

cu geamantanul. Înainte de a urca în mașină, a privit în sus și și-a agitat mâna zâmbindu-ne. Era fericită, ceea ce ne-a descumpănit cel mai mult, dar așa era. N-am mai revăzut-o multă vreme...»

– Bun, încheie profesorul Soler, asta-i tot, cel puțin tot ce îți pot povesti despre cele întâmplate între primăvara lui 1942 și toamna lui 1943, mai bine de un an în care Amelia a fost cu noi.

Profesorul s-a frecat la ochi cu dosul palmei. Părea obosit. Pe mine mă uimea memoria sa prodigioasă și, cu atât mai mult, capacitatea lui de a povesti lucrurile într-un mod încât nu numai că le retrăia el, dar făcea să le simt și eu ca și când le-aș fi trăit. Am insistat să-mi spună dacă Amelia s-a întors și când anume, dar n-a vrut să-mi povestească nimic mai mult.

– Hai, Guillermo, știi că n-o să-ți spun mai mult decât atât. Cel puțin, deocamdată. Dumneata trebuie să umpli treptat lacunele. Ne-am înțeles că nu vom face salturi în timp. Pentru ca investigația dumitale să aibă sens, trebuie să mergi pas cu pas; dacă faci salturi înainte, ai putea să fii derutat și chiar să consideri că nu merită osteneala de a te întoarce îndărăt, și nu asta doresc doamnele Garayoa.

– În regulă, dar unde mai caut acum? am întrebat eu îngrijorat.

– Nu știu, poate la Roma? Amelia ne-a spus că pleacă la Roma. Poți să mergi să o vezi pe Francesca Venezziani. Dacă Amelia, așa cum ne-a spus, a fost la Carla Alessandrini în perioada aceea, atunci Francesca trebuie să știe, nu crezi?

– Să vă explic ceva, uneori mă gândesc că știți despre Amelia mai mult decât lăsați impresia, dar, dintr-un anumit motiv care-mi scapă, nu vreți să trageți de firul acela.

Râsul profesorului Soler m-a descumpănit, dar mi-a confirmat intuiția.

– Nu fi atât de neîncrezător, nu te ajut cât pot?

– Și vă sunt foarte recunoscător; de unul singur, fără dumneavoastră, n-aș fi putut face niciun pas înainte.

– Ba da, ba da, i-ai fi putut face, dar cu mai multă dificultate; nu te subestima, am cea mai bună părere despre dumneata.

– Uf! Asta chiar că e o responsabilitate.

– Și ce se întâmplă cu slujba dumitale? Mai scrii la ziarul acela de pe internet pentru care mi-ai luat interviul?

– M-au dat afară. Singura mea slujbă este această investigație; bine că doamnele Garayoa sunt generoase cu onorariul, altminteri de mult aș fi fost evacuat din apartamentul meu. Iar mama aproape că nu-mi mai vorbește. crede că pierd timpul.

– Și are dreptate.

– Cum?! Și dumneavoastră credeți că pierd timpul?

– Să-ți explic, câștigi timp pentru familia Garayoa și munca dumitale în această privință este extrem de valoroasă pentru doamne; dar în ceea ce te privește, nu-ți va aduce nimic în profesia dumnitale, dimpotrivă, îți distrage atenția de la ea.

– Fir-ar să fie, domnule profesor, mă surprinde imparțialitatea dumneavoastră.

– Dacă ai fi fiul meu, aș fi la fel de supărat cum este mama dumitale. N-o să-ți spun să te grăbești să termini această treabă, pentru că e imposibil să știi cât timp îți va mai lua, dar ar trebui într-adevăr să te gândești ce vei face când o vei termina.

– Am un defect foarte grav pentru cineva cu profesia mea.

– Care e acesta? întrebă profesorul Soler.

– Păi, eu cred că jurnalismul este un serviciu public în care trebuie să primeze adevărul, și nu interesele politicienilor, ale antreprenorilor, ale bancherilor, ale sindicatelor ori ale celui care mă plătește.

– Ei bine, ai o mare problemă.

– Și nici nu vă închipuiți cât e de mare.

Când mi-am luat rămas-bun de la profesorul Soler mă gândeam deja la Francesca Venezziani. Adevărul e că mă bucuram la gândul că o voi revedea; cinele acelea la care mă invita în luxosul ei apartament erau amuzante. Sigur că mama se va înfuria când îi voi spune că plec din nou în călătorie. Poate că ar trebui să mă așez lângă ea și să-i povestesc câte ceva din tot ce aflam despre strămoașa noastră, poate că așa m-ar ierta. De îndată ce mi-a trecut acest gând prin minte, mi-a părut rău. Nu era etic să-i dau o informație care nu-mi aparținea nici măcar mie. Dar trebuia să-i spun ceva

mamei, ca s-o conving să aibă încredere în mine. Problema era că nu-mi trecea prin cap ce anume.

Am avut noroc, pentru că, de cum am ajuns în aeroportul Prat, am găsit un avion de cursă regulată care era pe punctul de a zbura la Madrid. Când am ajuns, m-am dus direct acasă la mama.

– Surpriză! am spus eu când mi-a deschis ușa.

– Chiar nu te-a învățat nimeni că nu trebuie să te prezinți acasă la cineva fără să anunți? îmi răspunse ea în chip de salut.

– Ba da, dar nu știam că îmi este restrâns dreptul de a veni să-ți dau un sărut în orice moment, i-am spus eu îmbrățișând-o și încercând să-i înving proasta dispoziție.

Mama a cedat până la urmă și m-a invitat la cină și, spre surprinderea mea, ne-am certat mai puțin decât prevăzusem, nu știu dacă era obosită sau pur și simplu se gândea că era mai bine să renunțe la o cauză pierdută.

A doua zi, înainte de a pleca la Roma, am hotărât să-i telefonez maiorului William Hurley, renumitul arhivar al armatei britanice. Voiam ca el să-mi lămurească ceva din ceea ce spusese profesorul Soler: mă intrigau cele două vizite misterioase ale doamnei Rodríguez. Știam câte ceva ce cred că profesorul Soler ignora: și anume că femeia aceea era de fapt o agentă a Serviciilor Secrete britanice. Aveam nevoie să știu dacă cele două ocazii în care o vizitase pe Amelia erau pentru probleme de „serviciu".

Maiorului Hurley nu i-a făcut câtuși de puțin plăcere că l-am sunat atât de curând. Credea că după ce mi-a povestit toate peripețiile Ameliei la Varșovia va scăpa de mine o bună bucată de vreme, dar iată-mă din nou acolo după doar o săptămână, sunând la ușa lui sau, mai bine zis, la telefonul lui.

Maiorul a vrut să mă amâne: era foarte ocupat cu un campionat de popice organizat de veteranii din vechea lui unitate și n-avea timp să-mi spună de ce a vizitat-o doamna Rodríguez pe Amelia la Madrid.

– Dumneata ești foarte nerăbdător, nu poți să aștepți nici măcar o săptămână?

– Nu știți ce rău îmi pare să vă distrag atenția de la campionatul acela, dar fără dumneavoastră nu pot avansa.

– Tinere, dumneata ești cel care trebuie să cerceteze trecutul străbunicii dumitale, nu eu.

– Într-adevăr, dar se pare că trecutul acela se ascunde în arhivele dumneavoastră, astfel că, domnule maior, n-am încotro, decât să vă deranjez. Dar vă asigur că nu vă voi răpi mult timp.

– Trebuie să-ți mărturisesc că mă așteptam la acest telefon, dar nu atât de curând. Dar insist că nu te pot primi, mâine-seară plec spre Bath și nici dumneata, nici nimeni altcineva nu mă va împiedica să particip la concurs.

– Nimic mai departe de intenția mea...

– Bine, singurul lucru pe care ți-l pot anticipa este faptul că străbunica dumitale a colaborat din nou cu Serviciul Secret britanic.

– Așadar, doamna Rodríguez a convins-o să revină la acțiune.

– De fapt, n-a fost capacitatea de convingere a doamnei Rodríguez, ci din cauza Carlei Alessandrini.

– Acum chiar că m-ați lăsat cu gura căscată. Nu-mi puteți spune ceva mai mult? Mă gândeam să merg la Roma și voiam să știu pe ce să insist.

– Sună-mă mâine-dimineață, mi-a poruncit el prost dispus, înainte de a închide telefonul.

Cu punctualitate britanică, i-am telefonat a doua zi.

– Într-adevăr, la sfârșitul lui '42 și, ulterior, în '43, Serviciul Secret a luat legătura cu străbunica dumitale la Madrid. Nu era pentru prima dată când o făcea, dar ea părea că nu mai vrea să știe nimic nici de război, nici de spionaj, și i-a adus asta la cunoștință și doamnei Rodríguez. După ce reușise să-și salveze viața în Polonia, îi trimisese un amplu raport lordului Paul James în care îi relata tot ce se întâmplase, iar în încheiere, îi atrăgea atenția să nu mai conteze pe ea. Lordul James nu era dintre cei care admiteau vreun refuz în ceea ce privește planurile sale, astfel că nu s-a dat bătut; știa că este doar o chestiune de timp: trebuia să aștepte o ocazie potrivită pentru ca Amelia să colaboreze din nou. Și această ocazie s-a ivit tocmai la Roma, unde atât ea, cât și colonelul von Schumann urmau să aibă o surpriză neplăcută.

– Ah, da? Și ce s-a întâmplat?

– Doamna Rodríguez luase legătura cu Amelia Garayoa ca s-o informeze că prietena ei Carla Alessandrini colabora cu serviciile secrete aliate și că avea unele dificultăți. Nu, nu-ți voi povesti nimic mai mult. Ți-am spus deja că diseară plec în călătorie și am multe de făcut. Sună-mă peste o săptămână și atunci te voi primi cu mare plăcere.

A fost inutil să mai insist. Maiorul Hurley s-a arătat de neclintit. Rămăsese stabilit că ne vom revedea peste câteva zile, astfel că între timp puteam petrece această perioadă de așteptare la Roma, făcând cercetări împreună cu Francesca. Planul mi se părea perfect.

8

Am plecat la Roma fără s-o anunț pe Francesca, luând drept bun faptul că se va bucura să mă vadă. Am sunat-o de îndată ce am ajuns la hotel.

– *Cara*, sunt la Roma! Ce zici dacă te invit la cină astă-seară?

– Dar, mă rog, se poate și ce faci aici?

– Am venit să te văd... de fapt, ca să mă ajuți cu investigația referitoare la străbunica mea. O să-ți povestesc diseară. După cum se pare, Amelia Garayoa a venit la Roma în toamna lui 1943 ca să se întâlnească cu diva Carla Alessandrini. Cu siguranță că poți să-mi dai o mână de ajutor. Dar vom vorbi despre amănunte în timpul cinei. Ai chef să mergem la restaurantul Il Bolognese?

– Îmi pare rău, Guillermo, dar nu pot lua cina cu tine, am un alt angajament.

– Ca să vezi, ce ghinion! Bine, atunci luăm prânzul mâine?

– Nu... tot nu pot. Mai bine îmi spui ce anume cauți, ca să știu despre ce-i vorba și, dacă găsesc ceva, te sun, unde ești cazat?

– Foarte aproape de casa ta, la hotelul Inghilterra. Vreau să știu dacă Amelia a fost la Carla, aici, la Roma, în iarna lui '43.

– O să te sun, și închise telefonul.

Am avut o surpriză foarte neplăcută. Adevărul e că nu mă așteptam la acea manifestare de indiferență din partea Francescăi. Eram sigur că ne-am înțeles bine și, mai ales, că ne-am simțit bine în cele două ocazii în care ne văzuserăm; și, deodată, se arăta neprietenoasă, chiar antipatică. Eram descumpănit.

Vreme de două zile am hoinărit prin Roma, hotărât să n-o sun. Voiam să știe că n-aveam de gând s-o urmăresc ca un cățeluș de salon. Dar am sfârșit prin a mă enerva, și în a treia zi am hotărât că nu mai puteam să pierd timpul.

– Francesca, *mia cara*, ai uitat de mine? i-am spus eu pe cel mai frumos ton al glasului meu.

– Ah, tu erai! Tocmai mă gândeam să te invit astă-seară la mine la cină.

– Splendid! Nu-ți imaginezi cât de mult doream să te văd. Aduc eu vinul, de acord?

– Da, adu ce vrei. Vino la nouă.

Mi-am luat o mare greutate de pe inimă! Nu era vorba că Francesca ar fi fost afectuoasă, dar măcar mă invita la cină în frumosul ei apartament, așa că nu mă puteam plânge. Eram convins că trece mai mult ca sigur prin vreo problemă profesională și că îngrijorarea o făcea să nu fie atât de binedispusă ca în ocaziile anterioare. Nimic mai potrivit decât o cină bună și un vin bun pentru a aranja lucrurile.

Am ieșit imediat din hotel în căutarea unei vinoteci de unde să achiziționez o sticlă cu cel mai bun vin de Barolo. Eram atât de binedispus, încât am hotărât să duc și o prăjitură pentru desert.

Când am ajuns acasă la Francesca, am găsit-o puțin cam distantă. Mi-a deschis ușa și cu greu mi-a permis să-i dau un sărut pe obraz.

– Nu știi cât de mult doream să te văd, i-am spus eu cu glasul meu seducător.

– Intră și ia loc, așa pot să-ți spun unele lucruri înainte de cină.

– Bine, nu ne grăbim.

– Depinde pentru ce.

– Dacă vrei, putem mai întâi să luăm cina și apoi să vorbim, i-am propus eu.

– Nu, trebuie să-l așteptăm pe Paolo; până nu vine și el, nu ne putem așeza la masă.

– Paolo? Cine este Paolo?

– *Nu ți-am spus?*

– Ei bine, nu, am răspuns eu ușor burzuluit.

– Ce ciudat! Aș fi jurat că ți-am spus că vine și Paolo.

– Mă rog, dar cine este Paolo? am insistat eu.

– Paolo Plattini este o autoritate în tot ce se referă la cel de-al Doilea Război Mondial în Italia. Nu există nimic ce el să nu știe. Lucrează de mulți ani cu arhive și documente clasificate. Nu-ți imaginezi cât de mult mă ajută. Și pe tine, de asemenea. Pentru că, dacă n-ar fi el, cu greu ai putea afla ceea ce vei afla în legătură cu șederea Ameliei la Roma la sfârșitul anului 1943.

A sunat soneria și Paolo a intrat direct în apartamentul Francescăi.

– Salut la toată lumea! spuse el apropiindu-se de Francesca și dându-i un sărut pe buze. Apoi mi-a întins mâna, zâmbindu-mi încântător.

Doar văzându-l, mi-am spus în sinea mea că nu eu voi fi acela care va vedea răsăritul soarelui a doua zi în zori, admirând piazza di Spagna.

Spre nenorocul meu, Paolo Plattini s-a dovedit a fi un tip încântător. Unul dintre acei italieni extrovertiți originari din Roma, cu o mare capacitate de comunicare, ceea ce îl aducea imediat în centrul atenției. Era prea deștept și atrăgător ca să concurez cu el și, în plus, avea acea vârstă matură care le face pe multe femei să-și piardă capul. M-am dat bătut în clipa aceea, spunându-i Francescăi adio în gând.

– Nu știu dacă știi, dar există o carte de amintiri a unui partizan, care s-a editat la câțiva ani după terminarea războiului, în care este vorba despre străbunica dumitale. De fapt, este cel mai fiabil și mai direct izvor de informații privind peripețiile Ameliei Garayoa în Italia, pentru că este vorba despre o persoană care a cunoscut-o și a avut o relație strânsă cu ea. Se numea Mateo Marchetti și era profesorul de canto al Carlei Alessandrini, un bătrân comunist pe care diva îl venera.

– Habar n-aveam că există o asemenea carte, am răspuns eu, interesat.

– Nu-i de mirare, a fost o ediție într-un tiraj foarte redus, hai să zic că nu s-au scos mai mult de două mii de exemplare. De fapt, a fost o favoare pe care proprietarul unei mici edituri, tot comunist, i-a făcut-o lui Marchetti. Cartea s-a vândut așa și așa, dar are o oarecare valoare istorică. De fapt, mi-am amintit de această cărticică atunci când Francesca mi-a spus că nu reușește să găsească documentație despre Carla Alessandrini din timpul războiului. Poți să citești în italiană? îmi spuse el înmânându-mi o carte veche, broșată.

– Pot să încerc.

– Bine, cred că îți va fi de folos. În orice caz, dacă dorești să înregistrezi sau dacă iei notițe, cred că pot să reconstitui cu destulă fidelitate unele

dintre lucrurile pe care le-a făcut străbunica dumitale când a ajuns la Roma în iarna lui 1943.

Paolo a început să vorbească și trebuie să mărturisesc că n-am mai deschis gura până când n-a terminat.

«Amelia a sosit la Roma însoțită de un colonel din armata germană, baronul von Schumann, pe care Carla îl cunoscuse cu ani în urmă la Berlin. După cum relatează Marchetti, von Schumann nu era adept al lui Hitler, dar, ca bun prusac, se supunea ordinelor fără să crâcnească.

Colonelul von Schumann s-a cazat la Excelsior, un hotel foarte elegant, și a însoțit-o pe Amelia până acasă la Carla Alessandrini. Diva n-ar fi iertat-o pe Amelia dacă s-ar fi instalat oriunde în altă parte. Carla îi ceruse în repetate ocazii să vină s-o vadă, știți bine că o iubea ca pe o fiică. Dar Amelia și baronul au avut o mare surpriză când, în loc de Carla, au dat peste soțul ei îndurerat, Vittorio Leonardi.

– Amelia, ce bucurie că ești aici! îi spuse el îmbrățișând-o.

Apoi l-a salutat politicos, dar cu răceală, pe baronul von Schumann, ceea ce a uimit-o pe Amelia. Vittorio îl cunoscuse și el pe baron la Berlin și participaseră împreună la mai multe serate, iar răceala aceea nu se potrivea cu relația lor din trecut. Amelia observa nervozitatea lui Vittorio, neînțelegând motivul ostilității sale față de Max von Schumann. Nici măcar nu l-a invitat să intre. Von Schumann și-a luat la revedere. Trebuia să se prezinte în fața superiorilor săi. De îndată ce Amelia și Vittorio au rămas singuri, ea l-a întrebat:

– Vittorio, ce se întâmplă? Unde-i Carla?

– Este arestată.

– Arestată? Dar din ce motiv? întrebă Amelia alarmată.

– Pentru colaborare cu partizanii. De fapt, vina este a mea.

– Doamne Dumnezeule! Povestește-mi tot ce s-a întâmplat!

– Au arestat-o cei din SS.

– Dar de ce?!

– Ți-am mai spus, Carla colaborează cu Rezistența și cred că... mă rog, cred că întreținea legături secrete și cu aliații.

– Și tu?

– Eu sunt de vină pentru tot, pentru că i-am permis. Chiar ne-am certat, dar tu știi ce influență are asupra ei profesorul său de canto, Mateo Marchetti. Carla i-a ajutat mereu pe prietenii lui Marchetti, de fapt, a fost împotriva lui Mussolini din prima zi când acesta a ajuns în guvernul Italiei și, după cum bine știi, nu s-a ferit niciodată s-o arate. Dar era marea Carla Alessandrini și toată lumea închidea ochii, ca și cum opoziția ei ar fi fost o excentricitate. Însă colaborarea Carlei cu partizanii a crescut treptat, din ce în ce mai mult. Casa noastră de la Milano a devenit adăpost pentru fugari și la fel s-a întâmplat aici, la Roma. Apoi a început să ajute la trecerea oamenilor peste graniță, oameni care urmau să fie arestați de poliție sau de trupele SS. Oameni pe care Marchetti îi cerea Carlei să-i salveze. Și nu numai el, ci și acel preot german prieten cu tine, părintele Müller. Nu știi de câte ori a venit până aici, implorând să ajutăm vreo familie de evrei să fugă.

– Părintele Müller este aici în continuare? întrebă Amelia surprinsă.

– Da, locuiește la Vatican, și e de partea lor.

– De partea cui?

– A partizanilor, colaborează cu partizanii. Carla l-a pus în legătură cu Mateo Marchetti. Părintele Müller este funcționar de rang inferior la secretariatul de stat și, nu mă întreba cum face, cert este că fură din când în când pașapoarte ale Vaticanului ca să scoată anumite persoane.

– Nu mi-ai spus încă de ce au arestat-o pe Carla.

– Eu nu eram aici. Ne-am certat pentru prima dată de când suntem împreună. Mi-era teamă pentru ce i s-ar putea întâmpla, întrucât, fără să-i pese de consecințe, era din ce în ce mai îndrăzneață. Risca foarte mult. Eu încercam s-o fac să se astâmpere, să înțeleagă că nu trebuie să se expună atât de mult, dar nu mă asculta. Aproape că nu mai repeta, părea că își pierduse orice interes pentru canto, care fusese rațiunea ei de a exista, pentru care sacrificase totul până atunci. Trăia doar ca să-l întâlnească pe Mateo Marchetti, ca să treacă granița, ca să comploteze cu acel părinte Müller, prietenul tău. Era evident că începeau s-o bănuiască, dar n-a vrut să-și dea seama și nici să înțeleagă de vorbă bună. I-am spus eu: acel colonel Jürgens o suspecta, dar n-a vrut să mă asculte, îl credea căzut la picioarele ei, așa cum i s-a întâmplat mereu cu toți bărbații.

– Colonelul Jürgens? întrebă Amelia alarmată.

– Da, colonelul Ulrich Jürgens. Se pare că a fost avansat de curând, deoarece a fost rănit pe frontul din Răsărit. La Roma, toți se tem de el.

– Spune-mi cum arată omul acela.

– Înalt, blond, chipeș, dar lipsit de distincție. Are succes la femei. Cred că a fost pe frontul rusesc și, înainte de asta, în Polonia. Aici este foarte cunoscut, nu-i petrecere la care să nu fie invitat.

Amelia simțea că nu poate respira și a început să tremure. Destinul ei se încrucișa din nou cu al lui Ulrich Jürgens, omul care demantelase rețeaua Grazynei Kaczyinsky la Varșovia, care dăduse ordin pentru torturarea acesteia, a tuturor prietenilor ei și chiar și a Ameliei. Omul care o condamnase să petreacă un an întreg în infernul de la Pawiak, acea închisoare infectă în care fusese torturată, unde o asasinaseră pe prietena ei Ewa. Vreme de câteva clipe, a retrăit tot ce suferise în Polonia, a plâns-o pe Grazyna și pe acel grup de femei cu care, prin canalul de scurgere, îi fentau pe naziști ca să ajungă în inima ghetoului din Varșovia și să ducă un mic ajutor prietenilor lor evrei. I-au revenit în amintire chipurile Grazynei, al Ewei, al lui Piotr, al lui Tomasz, al lui Szymon, logodnicul Grazynei, al fratelui său Barak, al mamei lor, Sarah, al măicuței Maria, al contesei Lublin... Își reamintea tot ce trăise la Varșovia cu o asemenea claritate, încât simțea loviturile torționarilor SS-iști care o interogau, auzea râsul înghețat al lui Ulrich Jürgens, pe atunci comandant, simțea pardoseala rece a celulei sale din închisoarea Pawiak, păduchii mișunându-i prin păr și hrănindu-se din sângele ei... Iar acum, Vittorio îi spunea că demonul își făcuse din nou simțită prezența, pentru că Ulrich Jürgens era acolo, la Roma.

– Amelia... Amelia... ce-i cu tine? Vittorio o strângea de mână, încercând s-o readucă la realitate.

– Cum l-ați cunoscut pe colonelul Jürgens?

– La o petrecere. El a fost imediat interesat de Carla, a spus că își amintește de șederea ei la Berlin. Nu mai contenea cu lingușelile la adresa vocii și frumuseții ei. I-a făcut curte cu nerușinare. Dar Carla îl ignora, de fapt, nu-i ascundea cât de mult îl disprețuia. Am început să ne întâlnim cu el peste tot, ca din întâmplare. Eu îi spuneam Carlei că omul acela are un interes bolnăvicios pentru ea, dar a crezut că sunt gelos, închipuie-ți! Nu voia să vadă evidența, și anume că bărbatul ăla dorea s-o posede,

într-adevăr, dar și s-o distrugă. Într-o zi, a întrebat-o de tine. Carla a fost surprinsă că te cunoaște, iar el a râs: „Oh, nici nu știți cât de bine am reușit s-o cunoaștem!", a răspuns el. Dar ea nu l-a crezut și, într-o manieră puțin diplomatică, i-a spus că era imposibil ca tu să fi dat atenție unui bărbat ca el.

– Îl cunosc, Vittorio, îl cunosc, spuse Amelia. El... a dat ordin să fiu arestată la Varșovia și... nu, nu-ți voi spune prin ce-am trecut, acum nu mai contează, ceea ce contează este Carla. Spune-mi, de când e arestată?

– De acum cinci zile. Eu nu eram aici. Ți-am mai spus că ne certaserăm și am plecat în Elveția. Voiam s-o presez să renunțe la toată acea activitate politică sau măcar să nu riște atât de mult. Speram s-o văd în Elveția, pentru că știam că Marchetti îi ceruse să-l ajute să treacă granița pe un bărbat pe care comuniștii îl infiltraseră foarte aproape de Mussolini. După toate aparențele, lucra ca valet în serviciul Ducelui și îi cunoștea bine familia. Ani de zile s-a dat drept fascist, dar i se părea că au început să-l suspecteze. Cred că pusese mâna pe niște documente importante ale Ducelui referitoare la planurile germane pentru Italia și alte locuri din Europa. Tovarășii săi au hotărât că sosise momentul să-l scoată din Italia. Cum îți poți deja imagina, era un om care deținea informații privilegiate și pe care serviciile secrete ale aliaților erau nerăbdători să le cunoască. Marchetti i-a cerut ajutorul Carlei și ea s-a întâlnit cu părintele Müller, solicitându-i unul dintre pașapoartele acelea eliberate de Vatican. Părintele Müller s-a angajat să facă rost de un astfel de pașaport, dar preotul întârzia mai mult decât fusese prevăzut și Carla s-a impacientat. A hotărât să-l ducă ea pe omul acela în Elveția. S-a ocupat să elaboreze planul: vor merge singuri și îl va prezenta ca fiind șoferul său. Dacă erau întrebați, aveau să spună că merg să se întâlnească cu mine la Zürich. Nu era o ideea rea, dar, după cum se pare, evitaseră să-l treacă prin munții, pentru că bărbatul avea peste șaizeci de ani și nu stătea bine cu sănătatea; și, în plus, sunt nemți la toată granița cu Elveția. În noaptea dinaintea fugii, Carla a luat parte la un dineu în casa unor prieteni și acolo s-a întâlnit cu domnul colonel Jürgens. Se pare că el a fost deosebit de ironic, spunându-i în public că în curând vor petrece mult mai mult timp împreună decât și-ar putea ea imagina. Chiar i-a insinuat Carlei că era sigur că îi va putea cunoaște trupul centimetru cu centimetru. Carla i-a râs în nas și s-a arătat mai sarcastică și mai disprețuitoare decât de obicei. I-a

aruncat chiar că unor bărbați ca el nu le-ar permite nici măcar s-o descalțe. Jürgens a asigurat-o că foarte curând îi va face mai mult decât atât. În noaptea următoare, Carla și valetul Ducelui au plecat spre Elveția. Ea s-a așezat la volan, pentru că, deși omul urma să treacă drept șoferul ei, de fapt, nu știa să conducă mașina. În cazul în care i-ar fi oprit poliția, el avea să simuleze o durere musculară care îl împiedica să șofeze. Carla a condus aproape toată noaptea până au ajuns la graniță. S-au oprit la postul de control și li s-au cerut actele. Totul părea că merge strună, până când, din întuneric, a apărut colonelul Jürgens. Le-a ordonat să coboare din mașină și a râs de pașaportul prezentat de valetul Ducelui.

– Așadar, spuneți că sunteți șoferul acestei doamne, nu-i așa? întrebă Jürgens privindu-l fix pe bărbat.

– Da... da... reuși să bâiguie bătrânul.

– Înțeleg, dar să vă explic, înțeleg că Ducele simte lipsa unuia dintre valeții săi, un om fidel care îl slujește de mulți ani. Mussolini este foarte îngrijorat; ca italian, trebuie să știți că Ducele se preocupă mult de toți cei care îl înconjoară, iar cei care îl slujesc sunt pentru el ca propria familie. Așadar, unde credeți că poate fi valetul Ducelui? Nu știți? Dar marea Alessandrini știe?

– De ce ar trebui să știu? răspunse Carla sfidătoare.

– Sunteți atât de deșteaptă! De fapt, sunteți unică. Bine, cred că va trebui să vă reîmprospătez amândurora memoria.

I-au înconjurat mai mulți polițiști și i-au urcat într-o mașină. I-au adus la Roma și acum se află la sediul trupelor SS.

– Dumnezeule! Ce-o să facem, Vittorio? spuse Amelia alarmată.

– După cum îți poți închipui, le-am cerut tuturor prietenilor noștri să facă tot ce pot, dar nimeni n-are trecere pe lângă trupele SS, nici măcar oameni din anturajul Ducelui. Sunt disperat.

Vittorio și-a frecat ochii cu dosul palmei, încercând să șteargă lacrimile pe care n-a putut să și le stăpânească.

– Vom face orice, n-o vom lăsa pe Carla în mâinile acelui asasin... Îi vom cere lui Max să se intereseze de ea, poate că reușește să facă ceva...

– Baronul?

– Da, ar putea măcar să cerceteze cum se simte Carla și ce au de gând să facă cu ea. Și încă ceva, ai putea să-mi stabilești o întâlnire cu Marchetti?

– Cu omul ăla? Ține-te departe de el, Amelia, uite unde a ajuns Carla din vina lui... Nu, nu vreau să știu nimic despre Marchetti. A venit să mă vadă, dar n-am vrut să-l primesc, ne-a adus deja destule necazuri. El i-a băgat Carlei în cap toate acele idei politice.

– Dar poate că reușește să ne ajute.

– Să ne ajute? Și cum să ne ajute? El era cel care îi cerea Carlei ajutorul, cel care o manipula după bunul său plac, făcând-o să riște mai mult decât era nevoie. Nu, nu vreau să-l mai văd pe omul ăla niciodată în viața mea.

– Nu-i nevoie să-l vezi tu, spune-mi doar unde pot să-l întâlnesc.

– Nu știu, nu doarme niciodată în același loc și ba e la Roma, ba la Milano, umblă peste tot. Poate prietenul tău, preotul german, știe cum să dea de el.

– Părintele Müller?

– Da, pe acesta știu într-adevăr cum să-l găsesc. Obișnuiește să spovedească de două ori pe săptămână în biserica San Clemente, știi unde este?

– Nu.

– Pe via di San Giovanni in Laterano. Marțea și joia este acolo de la cinci la șapte. Poți să-l suni și la secretariatul de stat. Dar fii atentă, Amelia, pentru că preotul acela îți va aduce numai necazuri, ca și Marchetti.

– Ce-mi spui despre diplomatul acela, prieten cu tine, care lucra cot la cot cu ginerele Ducelui, nu poate face nimic?

– Te referi la Guido Gallotti. Nu, n-a putut face prea mult. Pentru el, e greu să-și pună obrazul pentru Carla, ținând seama de faptul că ea îl ajuta să evadeze pe un angajat al Ducelui. Chiar și așa, s-a interesat de ea la colonelul Jürgens, dar ăla i-a spus că, dacă este cu adevărat un bun patriot italian, ar trebui să se bucure că SS-iștii au arestat o trădătoare.

– Vittorio, știu că poate fi greu pentru tine, dar te rog să-i spui totul lui Max.

– Dar e neamț! Un nazist!

– Nu, nu-i nazist. Tu l-ai cunoscut la Buenos Aires înainte de război, apoi l-ai revăzut la Berlin, știi cum este și cum gândește. Te rog, crede-mă când îți spun că poți avea încredere în el!

Vittorio a rămas tăcut, privind-o fix pe Amelia. Ceea ce vedea era o tânără îndrăgostită de neamțul acela, care și el era probabil îndrăgostit de

ea, dar să-i mărturisească unui nazist că soția lui colabora cu partizanii? Nu, nu va face niciodată așa ceva.

– Nu, Amelia, nu voi pune viața Carlei în mâinile niciunui german.

– Viața ei este în mâinile SS-iștilor.

– Înțeleg că tu ai încredere în el... dar eu... eu n-o pot face.

Amelia a încuviințat, căzând pe gânduri. Îl înțelegea pe Vittorio. Și unchiul ei avea aceeași aversiune față de baron și nimic din tot ce îi spusese despre el nu servise pentru a-i risipi neîncrederea.

– Eu n-aș sta la îndoială să-mi pun viața în mâinile lui Max. El m-a salvat din închisoarea Pawiak din Varșovia, un loc în care... într-o zi o să-ți povestesc prin ce a trebuit să trec. De aceea, voi face orice, numai s-o scot pe Carla de oriunde ar ține-o închisă cei din SS. Colonelul Ulrich Jürgens a fost cel care a făcut tot ce i-a stat în putință ca să fiu arestată, așa că știu prea bine de ce este capabil. Dacă n-ar fi fost Max, nu știu ce s-ar fi întâmplat cu mine.

– Tu și baronul... mă rog, el te apreciază, dar de ce ar face el ceva pentru Carla?

– Pentru că nu este nazist și pentru că îi urăște la fel de mult ca și noi pe SS-iști.

– Amelia, ești atât de naivă! Nu mă îndoiesc că baronul von Schumann este un om cumsecade și că, datorită originii sale aristocratice, are o aversiune față de brutele alea din SS, dar luptă alături de ei, cot la cot, cu aceleași scopuri și, ca și ei, i-a jurat credință lui Hitler. Uneori, conștiința merge într-o parte, iar obligația, în cealaltă.

– Te înșeli în privința lui Max, dar știu că nu pot să te conving. Cel puțin lasă-mă să-i cer să se intereseze de Carla, nu-i voi spune nicio vorbă despre colaborarea ei cu partizanii.

– Dacă te limitezi să-i spui că a fost arestată, iar el să vadă dacă poate face ceva... e în ordine.

Vittorio a invitat-o să ia cina într-un restaurant în apropiere de piazza del Popolo. S-a interesat de șederea ei la Madrid și de modul în care guverna Franco, iar ea și-a descărcat sufletul, povestindu-i cât de mult o durea că nu poate fi cu micuțul ei fiu.

Max a venit s-o viziteze peste două zile. Era duminică și cu toate că iarna începea să-și intre în drepturi, strălucea un soare blând. Militarul părea fericit că este la Roma și au făcut o plimbare prin piazza Venezia.

– Uite, de la fereastra aceea, Ducele își înflăcăra adepții, îi explica Amelia lui Max. Dacă vrei, putem să ne continuăm plimbarea până în For.

– Ce te preocupă, Amelia? o întrebă Max.

– Au arestat-o pe Carla.

– Și de ce nu mi-ai spus până acum? Ne plimbăm de o oră vorbind banalități.

– Nu știam cum să-ți spun.

– E foarte simplu, acum nu mai știi cum să vorbești cu mine?

– Iartă-mă, Max, cert este că... Vittorio... el nu voia să-ți spun nimic. N-are încredere în niciun german.

– Nu pot să-l învinovățesc pentru asta, dar el mă cunoaște.

– Chiar și așa... îi este frică. Colonelul Ulrich Jürgens a arestat-o pe Carla.

– Ieri am aflat că Jürgens este aici... dacă aș fi știut, n-aș fi insistat să vii, iar acum îmi spui că a arestat-o pe Carla...

Max a rămas tăcut. Se temea pentru Amelia și cu atât mai mult acum, când i-a spus că o arestaseră pe Carla.

– De ce au închis-o?

– Ea se îndrepta spre Elveția și a fost oprită aproape de graniță. Mergea cu șoferul ei, un bărbat în vârstă, nu lucra de multă vreme pentru ea. I-a dat de lucru la intervenția unor prieteni. După cum se pare, omul acela fusese în slujba Ducelui. Dar s-a temut după arestarea lui Mussolini și, cu toate că s-a întors la acesta când Ducele a revenit ca să proclame Republica Social-Fascistă de la Salò, a preferat să se pensioneze și să ducă o viață mai liniștită. Omul se temea că, dacă lucrurile aveau să meargă din nou rău pentru Duce în Italia, el ar putea fi acuzat ca fascist pentru că a lucrat cu Mussolini; așa că, deoarece avea strânși ceva bani, voia să meargă în Elveția să înceapă o viață nouă. Iar Carla era mijlocul cel mai potrivit să ajungă până acolo.

– Vrei să mă faci să cred că prietena ta Carla ajuta de bunăvoie un fascist? De ce mă amăgești, Amelia? Oare nu-ți merit încrederea? Prefer tăcerea decât să mă minți.

Ea și-a plecat capul, rușinată. Avea încredere în Max și știa că este incapabil de un comportament nedemn.

– Vittorio n-are încredere în tine.

– Asta mi-ai mai spus-o, dar nici tu?

– Nu știu mai mult decât mi-a spus Vittorio. Din câte știu, omul acela nu era chiar atât de devotat Ducelui pe cât dorea să pară și voia să meargă în Elveția pentru că deținea anumite informații.

– Și de aceea l-a ajutat Carla. Ți-era atât de greu să-mi spui adevărul?

– Îmi pare rău, Max.

– Mie îmi pare rău că n-ai încredere în mine, răspunse el cu un rictus amar.

– Nu încercam să te amăgesc, insistă ea.

– Nu te mai scuza, Amelia, înțeleg că ești într-un conflict de loialitate.

– Pentru numele lui Dumnezeu, Max, eu am încredere în tine, îți datorez viața!

– Dar nici familia ta, nici prietenii tăi nu cred că sunt o persoană decentă și nu e chip să-i convingi de contrariu.

Amelia a început să plângă. Se simțea mizerabilă pentru că nu-i spusese adevărul.

– Hai, nu mai plânge!

– Mă simt rușinată că nu ți-am spus tot adevărul! Ai dreptate să-mi reproșezi comportamentul.

I-a șters lacrimile cu batista lui, apoi a privit-o fix înainte de a vorbi.

– Vreau să-mi promiți un lucru, Amelia; gândește-te bine înainte de a răspunde.

– Da… da… orice dorești…

– Nu, gândește-te, pentru că nu suport fățărnicia. Și dacă îmi promiți că vei îndeplini ceea ce îți voi cere, va trebui s-o faci, oricare ar fi împrejurările.

– Orice dorești. Spune-mi ce vrei să-ți promit.

– Că nu mă vei mai minți niciodată, că mai bine vei rămâne mută decât să mă trădezi, că îmi vei spune din priviri că nu poți să-mi spui mai mult, dar să nu mă minți.

– Îți dau cuvântul meu, Max.

– *E în regulă, te cred.* Și acum, spune-mi tot ce poți despre ce i s-a întâmplat Carlei.

În afară de faptul că prietena ei Carla colabora pe față cu partizanii și că profesorul ei de muzică era un lider comunist, Amelia i-a povestit lui Max mare parte din ceea ce îi spusese Vittorio și i-a cerut să facă tot posibilul ca să obțină vești despre prietena ei.

– Nu va fi ușor, știi deja cât de mult mă urăște Ulrich Jürgens. În plus, mă tem pentru tine; acum îmi pare rău că te-am adus la Roma. Ar trebui să te întorci în Spania înainte ca Jürgens să hotărască să facă ceva împotriva ta.

– Mai rău decât mi-a făcut la Varșovia?

– Pentru el, povestea aceea a fost o înfrângere, nu m-a iertat că te-am putut scoate de la Pawiak. Nu voia să fii spânzurată, se desfăta, gândindu-se cât de mult sufereai în închisoarea aceea. Ar face orice numai să ne facă rău.

– Știi de ce te urăște Jürgens?

– El știe că nu-mi plac SS-iștii și că nu sunt de acord cu ce face Hitler, răspunse Max.

– Nu, nu de asta te urăște. Te urăște pentru că ești tot ce el nu este. Un cavaler, un aristocrat, membrul unei familii puternice, educat în cele mai bune colegii din Europa, devenit un medic important.

– Și mă urăște și pentru că te am pe tine, Amelia, acesta este faptul pentru care mă invidiază, că nu te va putea avea niciodată. De aceea trebuie să te întorci în Spania ori va face imposibilul ca să ne distrugă.

– Nu pot să mă întorc, Max, nu înainte de a face ceva pentru Carla.

– Îmi va fi mai ușor să acționez dacă nu ești aici.

– Carla a fost ca o a doua mamă pentru mine și nu pot s-o părăsesc. În plus, Vittorio este distrus și are nevoie de mine.

– Dacă rămâi, Jürgens va încerca ceva împotriva ta... Pentru numele lui Dumnezeu, Amelia, nu te pune în pericol!

– Trebuie să rămân, Max, nu pot s-o las pe Carla. Ea nu m-ar părăsi.

Max a promis să caute în mod discret locul unde se afla Carla Alessandrini.

– Cu toate că pot să-i înrăutățesc situația când colonelul Jürgens va afla că mă interesez de ea.

– Știe că ești aici?

– Fără îndoială, și mă tem că știe că și tu ești la Roma.

Amelia a așteptat până marți ca să se ducă la biserica San Clemente. Vittorio i-a explicat cum să ajungă, iar ea a ales să meargă pe jos.

În biserică erau mai multe femei care se rugau. Nu au observat-o pe cea care tocmai intrase și nici ea nu le-a acordat atenție. A căutat confesionalele; cum nu era nimeni în ele, s-a așezat să aștepte într-o strană, încercând să se roage. Dar nu putea, era prea nervoasă și nerăbdătoare să-l vadă pe părintele Müller.

A așteptat o jumătate de oră până când și-a făcut apariția, însoțit de un alt preot, care s-a îndreptat și el către unul dintre confesionale.

Tocmai avea de gând să se ridice, când o femeie i-a luat-o înainte, îngenunchind în fața confesionalului în care era părintele Müller. Amelia a așteptat nerăbdătoare până când femeia și-a încheiat spovedania.

– Ave Maria Preacurata.

– Cea fără de păcat.

– Rudolf, sunt Amelia.

– Amelia! Sfinte Dumnezeule, ce faci aici?!

Ea i-a povestit cum a fost viața ei de când s-au văzut ultima dată, precum și motivul călătoriei sale la Roma. El a pus-o la curent cu situația Carlei.

– Este o femeie extraordinară, foarte curajoasă, nu-ți imaginezi câte persoane a ajutat să plece din Roma. Mai ales evrei.

– Ce putem face? Trebuie s-o ajutăm.

– Nu putem să facem nimic, o țin închisă cei din SS. Tot ce știu este că trăiește. SS-iștii nu-i lasă pe preoți să-i viziteze pe deținuți, în afară de cazul în care urmează să fie spânzurați. Un prieten a fost la închisoare săptămâna trecută asistându-i în ultimele lor clipe pe mai mulți condamnați. Prin el am aflat că prietena noastră Carla este încă în viață, dar, după cum se pare, se află într-o stare foarte proastă, a fost torturară cu sălbăticie.

– Trebuie s-o scoatem de acolo.

– Imposibil! Ți-am spus deja că este în mâinile celor din SS.

– Îl cunoști pe Marchetti?

– Profesorul de canto al Carlei? Da, îl cunosc, Carla ne-a făcut cunoștință. Ne-am ajutat reciproc. Eu i-am făcut rost de câteva pașapoarte, iar el a colaborat, scoțând din Roma mici grupuri de evrei.

– Știi unde îl pot găsi?

– Întotdeauna luam legătura prin Carla, dar câteodată, dacă era foarte grăbit, venea direct aici, la San Clemente. Odată mi-a dat o adresă unde a ascuns o familie de evrei până i-a putut scoate din Italia. Dar nu știu dacă e mai fi un loc așa sigur. Acolo locuia o femeie cu care n-am schimbat nici măcar o vorbă. Ne-a deschis ușa, i-a poftit înăuntru pe fugari și aproape că m-a împins ca să plec. Dar Vittorio? Soțul Carlei trebuie că știe cum să dea de Marchetti.

– Nu, nu știe. Marchetti n-a mai trecut pe la el și nici la telefonul de la școala lui de canto din Milano nu răspunde nimeni. Trăiește în clandestinitate.

– Atunci, să încercăm la adresa aceea despre care ți-am vorbit, dar cred că nici Marchetti, nici nimeni altcineva nu poate face nimic pentru Carla.

– Nu spune asta, Rudolf!

– Crezi că nu-mi pare rău ca și ție de ce i se poate întâmpla? Și eu țin la ea.

Au stabilit să meargă împreună la adresa unde poate că avea să li se spună ceva despre locul în care se ascundea Marchetti.

– Dar acum, pleacă, du-te și întoarce-te la ora șapte.

Casa era situată pe via dei Coronari, chiar lângă piazza Navona. Au urcat scările cu pași iuți, temându-se să nu se întâlnească cu vreun vecin care să-i întrebe unde merg.

Părintele Müller a bătut ușor în ușă, așa cum i s-a indicat să facă atunci când a însoțit familia aceea de evrei. Au așteptat nerăbdători, fără să audă vreun zgomot și tocmai când aveau de gând să plece, ușa s-a întredeschis. Un chip de femeie s-a profilat în penumbră.

– Ce faceți aici? l-a întrebat ea pe părintele Müller.

– Permiteți-ne să intrăm.

– N-ar trebui să fiți aici.

– Știu, dar… Vă rog, lăsați-ne să intrăm și vă voi explica!

*Femeia a părut că șovăie, apoi a îndepărtat lanțul de siguranță și a des*chis ușa.

Au urmat-o pe un culoar întunecat care dădea într-un salon unde nu mai încăpea nicio mobilă. O lampă cu picior de-abia lumina încăperea și Amelia a văzut în sfârșit chipul femeii. Să tot fi avut vreo cincizeci de ani. Brunetă, de statură mijlocie, cu părul strâns într-un coc. Purta o fustă neagră și un pulover gri și nu avea nicio podoabă.

– M-ați pus în primejdie venind aici, îi reproșă femeia preotului.

– Îmi pare rău, dar trebuie să-l găsesc pe Marchetti și nu știu cum s-o fac.

– Și aveți pretenția ca eu să vă spun unde îl găsiți? răspunse ea ironic.

– Dacă nu ne puteți spune cum să facem, măcar veți putea să luați legătura cu el și să-i spuneți că trebuie să-l văd urgent.

– Mi-ați mai spus, acum plecați.

– Avem nevoie să ne ajutați să...

Femeia a ridicat mâna pentru ca părintele Müller să nu mai scoată o vorbă.

– Nu vreau să știu. Cu cât știm mai puțin unii despre alții și despre operațiunile care ne-au fost încredințate, cu atât vom fi mai puțin în pericol. Dumneavoastră ați încălcat deja o regulă prezentându-vă aici. Nu știați dacă această casă continuă să fie sigură sau dacă nu cumva fusese descoperită de trupele SS. Ați riscat în mod nepermis.

– N-aveam de ales.

– În orice caz, nu mai veniți pe aici. Voi căuta să transmit mesajul dumneavoastră, dar nu vă asigur cum și nici când, nici dacă se va dori să vi se răspundă. Așa că, dacă nu primiți vești, nu vă impacientați și, mai ales, nu vă întoarceți, m-ați înțeles?

– Da, desigur.

Au ieșit din casă cu pași grăbiți și n-au schimbat o vorbă până n-au ajuns în stradă.

– Nici măcar nu m-a privit, spuse Amelia.

– Preferă să nu vadă și să nu audă ceea ce nu i s-a dat ordin să vadă sau să audă. Nu-i ușor să trăiești în clandestinitate, Amelia.

– Spune-mi, Rudolf, câți oameni sunt în organizația ta?

– Organizația mea? Măcar de-aș avea o organizație! Nu m-ai înțeles bine. Am sosit la Roma cu recomandarea episcopului meu ca să lucrez la secretariatul de stat. Faptul că în afară de germană, vorbesc engleza, franceza, ceva poloneză și puțină rusă, bănuiesc că m-a ajutat să mi se dea un post de rang inferior. Sunt un simplu funcționar. N-am nicio responsabilitate. Prin mâinile mele nu trec secrete, nici documente importante. Curând după ce am ajuns, am fost trimis la biserica San Clemente două zile pe săptămână ca să spovedesc. De această taină ne ocupăm doi preoți, uneori eu termin primul, iar alteori, el. Într-o zi, tot spovedind, trecuse de ora opt seara și, când am terminat și m-am dus în sacristie, am găsit acolo ascunși un bărbat însoțit de o femeie și de doi copii mici. Bărbatul s-a prezentat ca fiind doctorul Ferratti, medic chirurg, și mi-a spus că îi avusese refugiați la el acasă pe femeia aceea și pe cei doi copii ai ei, soțul fiind de multă vreme deportat în Germania. Mi-a spus că în seara aceea avusese loc o razie în cartierul lui și mi-a cerut ajutorul. Și i-am ajutat. Nu știam unde să-i ascund. așa că mi-a venit ideea să deschid portița care dă în subsolul bisericii. Datează din secolul I și nu-i într-o stare bună, dar ce puteam face? Parohul de la San Clemente mă avertizase să nu-mi vină ideea să intru prin gang. pentru că nu se știe peste ce am fi putut da. După cum se părea, în Antichitate era un templu dedicat zeului persan Mitra. Și de-abia în secolul trecut un dominican irlandez, părintele Mullooly, a descoperit că dedesubt era altă biserică și a început să degajeze dărâmăturile. Am condus-o pe femeie și pe cei doi copii ai ei până acolo. Tremurau de frică și de frig. Mergând, am auzit clipocitul apei, pentru că există un izvor în subsol. I-am instalat cât am putut mai bine; din fericire, doctorul Ferratti adusese o pungă cu mâncare și două pături, eu luasem mai multe lumânări. „Rămâneți aici până voi găsi mijlocul de a vă scoate din Roma și de a vă trimite la Lisabona, de acolo puteți încerca să ajungeți în Statele Unite. Nu va fi ușor, dar poate că o să reușiți", le-am spus eu. Copiii au început să plângă *și mama lor nu știa ce să facă să-i liniștească.* Doctorul Ferratti mi-a spus că locuiește foarte aproape de biserica San Clemente, la colțul cu piazza di San Giovanni in Laterano, și că se simțea obligat să-i ajute pe semenii săi. Între vecinii lui erau câteva familii de evrei, unii fuseseră arestați de SS-iști și duși în Germania; alții supraviețuiau ascunși în casele unor buni creștini care nu erau dispuși să colaboreze cu naziștii. Ferratti și încă doi medici se

organizaseră ca să-i ajute și să le acorde asistență evreilor care stăteau ascunși. Îi mutau din locuințe ca să nu pună prea mult în primejdie familiile care îi primeau, reușiseră chiar să-i treacă pe unii dintre ei în Elveția. Cum poți presupune, m-am angajat imediat să-i ajut cu tot ce aveau nevoie. Carla ne-a dat o mână de ajutor de câte ori a putut, ascunzând oameni la ea acasă și ajutând la transportul unor familii până în Elveția.

– Dar era o mare imprudență să treacă granița în mașină! exclamă Amelia.

– Nu, nu-i transporta în mașina ei, asta ar fi fost foarte periculos. Legăturile Carlei cu partizanii ne-au permis să transportăm câteva familii prin munți. Doar primăvara și vara, deoarece iarna ar fi fost imposibil. Chiar și așa, această alegere a fost întotdeauna cea mai periculoasă, pentru că era vorba de familii, de femei și de copii. Adevărul e că majoritatea familiilor pe care le ajutăm sunt în continuare la Roma; ți-am spus că le mutăm din casă în casă, uneori folosim pivnițele și subteranele uitate, precum cele de la biserica San Clemente. Utilizăm și catacombele care i-au adăpostit pe creștini acum douăzeci de secole.

– Catacombele? Dar nu sunt un loc sigur, toată lumea știe unde se află.

– Nu, să nu crezi asta. Am un bun prieten la Vatican, Domenico, este un iezuit care lucrează la arhive; este arheolog și cunoaște bine subsolul acestui oraș. Roma păstrează multe secrete. Ți-l voi prezenta, sunt sigură că o să-ți placă.

– Vaticanul nu poate face nimic pentru Carla?

– Relațiile cu Germania nu sunt tocmai bune. Nu știi câte dificultăți trebuie să întâmpine papa.

– Așadar, grupul tău este alcătuit din trei medici și doi preoți, nu-i mult, se lamentă Amelia.

– Nu-ți imaginezi cât de active și de curajoase sunt unele călugărițe. Doctorul Ferratti are prieteni care ne dau câteodată o mână de ajutor, dar nu le putem cere oamenilor să fie eroi, pentru că, dacă i-ar aresta SS-ul... nu-i nevoie să-ți spun ce li s-ar întâmpla.

– Trebuie s-o salvăm pe Carla, insistă din nou Amelia.

Vittorio era îngrijorat pentru Amelia. Petrecuse toată după-amiaza în oraș și, când a sosit însoțită de părintele Müller, era deja ora cinei.

– Anunță-mă când întârzii, începusem să cred că ți s-a întâmplat ceva.

Cu toate acestea, Amelia era din ce în ce mai îngrijorată pentru Vittorio. Soțul Carlei de-abia mânca, suferea de insomnii și activitatea lui era frenetică: bătea la ușa tuturor prietenilor influenți pe care îi avuseseră în trecut ca să-i implore să facă ceva pentru Carla. Dar nimeni nu voia să riște; unii au început chiar să-l evite. Se zvonea că divina Carla Alessandrini urma să fie judecată pentru înaltă trădare.

Dacă n-ar fi fost îngrijorată pentru Carla, Amelia s-ar fi simțit fericită la Roma. Max își petrecea cu ea tot timpul liber și amândoi erau îndrăgostiți ca în cele mai bune vremuri de la Berlin și Varșovia.

Baronul s-a interesat de Carla Alessandrini la superiorii săi, care i-au recomandat să o dea uitării pe divă, fiindcă aceasta era în mâinile SS-iștilor. Chiar și așa, a reușit să i se confirme faptul că era încă în viață.

Într-o noapte în care guvernatorul militar al Romei oferea o recepție pentru ofițerii Înaltului Comandament german, pentru membrii Corpului Diplomatic și pentru toți cei care erau cineva în Roma ocupată, Max a insistat pe lângă Amelia să-l însoțească. Ea a șovăit, îi repugna să fie obligată să le strângă mâinile acelor oameni care semănau la fiecare pas mizeria, moartea și distrugerea, dar s-a gândit că ar avea poate ocazia să afle ceva despre Carla.

În noaptea aceea de decembrie, ploua și era frig. În drum spre petrecere, Amelia se gândea că în curând va fi Crăciunul și că promisese familiei sale că la data aceea se va afla în Spania, dar știa că nu se va putea ține de cuvânt, atâta timp cât nu va putea face ceva pentru Carla.

S-a bucurat să-l revadă pe comandantul Hans Henke, aghiotantul lui Max.

– Domnule colonel, cred că n-a fost o idee bună s-o aduceți pe domnișoara Garayoa, spuse comandantul Henke de cum a văzut-o.

– Ei bine, eu cred că a fost o idee grozavă, răspunse Max, bucuros să o aibă pe Amelia alături de el.

– Fiți atent cine este aici, șopti Hans Henke arătând discret către un grup de ofițeri SS care stăteau de vorbă în celălalt capăt al salonului.

Deși Ulrich Jürgens era cu spatele, Amelia l-a recunoscut numaidecât și a simțit un val de ură care a făcut-o să se înroșească.

– Îmi pare rău, Amelia, nu m-am gândit că ne vom întâlni cu el, dacă aș fi știut, n-am fi venit. Mi s-au dat asigurări că Jürgens este de câteva zile la Milano.

– Și-a devansat întoarcerea pentru astă-seară, răspunse comandantul Henke.

– Cel mai bine ar fi să plecăm discret. Hans are dreptate, ar fi o imprudență să te vadă Jürgens.

Când să iasă din salon, colonelul Ulrich Jürgens s-a îndreptat spre ei. Cu câteva clipe înainte, alt ofițer SS îi atrăsese atenția lui Jürgens asupra prezenței lui Max von Schumann și a Ameliei Garayoa.

Jürgens le-a tăiat calea cu două cupe de șampanie în mână.

– Ia te uită, vechea mea prietenă, domnișoara Garayoa! Doar n-aveți de gând să plecați fără să închinați cu mine un pahar pentru această fericită reîntâlnire? spuse el întinzându-i o cupă Ameliei și ignorându-l pe von Schumann.

– Dați-vă la o parte, Jürgens, îl somă Max luând-o de braț pe Amelia.

– Dar, baroane, de-abia ați ajuns la petrecere! Un cavaler ca dumneavoastră îi va jigni pe amfitrioni plecând înainte de dineu?

– Lăsați-ne în pace, Jürgens, insistă Max.

Deodată, s-au pomenit înconjurați de un grup de comandanți și de ofițeri SS.

– Baroane, ne-o prezentați pe această frumoasă domnișoară? îi ceru unul dintre militari cu un zâmbet ironic.

– N-o puteți păstra doar pentru dumneavoastră, permiteți-ne măcar să încercăm să ne acorde un dans, continuă să spună un altul.

– Am auzit vorbindu-se mult despre domnișoara Garayoa, înțelegem că e o veche cunoștință a colonelului Jürgens, sublinie altul.

Amelia își simțea tot trupul țeapăn și observa că glasul îi înghețase în gât. Nu se gândise că destinul o va pune din nou față în față cu bărbatul acela care o torturase personal. Încă mai răsunau în urechile ei hohotele de râs ale colonelului Jürgens când ea se tăvălea de durere și de rușine, iar el se delecta smulgându-i hainele de pe ea ca să-i privească goliciunea înainte de a o tortura.

Max l-a dat la o parte pe unul dintre ofițeri, trăgând de Amelia către ieșire, dar, în noaptea aceea, norocul nu era de partea lui, deoarece exact în momentul acela șeful diviziei sale s-a apropiat de grup însoțit de alți generali și i-a cerut lui Max să le țină companie un moment.

– N-o să vă reținem mult timp, va fi doar o consultație, colonele. Să-i lăsăm pe acești domni în grija domnișoarei.

– Îmi pare rău, generale, dar tocmai plecam, domnișoara nu se simte bine, răspunse Max.

– Haideți, va fi doar un moment! Colonele, ocupați-vă de această domnișoară cât timp stăm de vorbă cu baronul von Schumann.

Amelia a rămas față în față cu călăul său și, când Jürgens i-a întins mâna, ea i-a dat-o la o parte cu bruschețe.

– Să nu îndrăzniți să mă atingeți!

– Dar, draga mea, în trecut am făcut ceva mai mult decât să vă ating! Ce rost au atâtea fasoane?

Camarazii săi din SS au râs la răspunsul lui Jürgens și, la un semnal al acestuia, s-au retras, lăsându-l singur cu Amelia.

– N-ar trebui să fiți atât de neprietenoasă cu mine, de-acum știți că bărbații sunt capabili de orice, declară ofițerul cu sarcasm.

– Ce doriți, Jürgens?

– Oh, dar știți deja! E nevoie să vă spun că doresc să am același lucru pe care îl are baronul von Schumann? De ce nu vă arătați la fel de afectuoasă cu mine așa cum sunteți cu el? Vă asigur că aș fi mai generos cu dumneavoastră decât este baronul von Schumann. El vă oferă doar amor, eu vă ofer lumea întreagă, să împărtășiți cu mine gloria Reichului.

– Dacă ați ști cât de mult îmi repugnă simpla dumneavoastră prezență!

– Rezistența dumneavoastră față de mine vă face și mai atrăgătoare.

– Niciodată, Jürgens! Nu mă veți avea niciodată! Chiar dacă m-ați tortura din nou!

– Dacă ați fi fost mai binevoitoare, v-aș fi trecut cu vederea micul dumneavoastră păcat: de a-i fi ajutat pe acei bieți nefericiți! Nu voi înțelege

niciodată de ce v-ați alăturat acelui grup de polonezi care se încăpățânau să-i ajute pe jidani!

– Nu, cu siguranță nu puteți înțelege, este dincolo de posibilitățile dumneavoastră de pricepere.

– Știți? Nu înțeleg de ce mă simt atât de atras de dumneavoastră... Nu mi-au plăcut niciodată femeile atât de slabe. Prietena dumneavoastră Carla Alessandrini e mult mai atrăgătoare, măcar are forme de femeie, dar dumneavoastră aveți o înfățișare atât de fragilă...

– Sunteți respingător! Ce i-ați făcut Carlei?

– Ah! Prietena dumneavoastră este o trădătoare! Ar trebui să aveți grijă să nu întrețineți relații cu trădătorii, știți bine ce pățesc atunci când justiția Reichului pune mâna pe ei.

Colonelul Ulrich Jürgens a privit-o cu asprime. Apoi a apucat-o de mână și i-a strâns-o, cât pe ce să i-o rupă.

– Dacă îmi rezistați, știți deja care sunt consecințele. De ce nu evitați să aveți probleme? De data asta, nu voi fi atât de binevoitor ca la Varșovia.

Amelia nu s-a putut stăpâni și i-a tras un picior în tibie, încercând să scape. Dar nu a reușit. Jürgens a prins-o cu putere de braț și i l-a răsucit.

– Dacă vă încăpățânați să-mi declarați război, veți avea război! răspunse el cu ochii plini de furie și un zâmbet răutăcios.

În cele din urmă, a reușit să scape și a fugit în căutarea lui Max.

– Ce s-a întâmplat? întrebă baronul.

Amelia i-a povestit scena și amenințările lui Jürgens.

– E un ticălos, o canalie!

În drum spre casă, Amelia nu înceta să tremure. Se temea de amenințările acelui sadic.

– Liniștește-te! M-am hotărât, te întorci în Spania. Nu vreau să mai rămâi la Roma fiindcă Jürgens e aici. Mâine mă voi ocupa să-ți găsesc un bilet de avion pentru Madrid. Caută să nu ieși din casa lui Vittorio decât dacă vin eu după tine, ar fi chiar și mai bine să nu-l vezi nici măcar pe părintele Müller.

– Nu vreau să plec, nu pot să-l las singur pe Vittorio.

– Amelia, nu voi permite să rămâi la Roma, peste două zile trebuie să plec să vizitez trupele noastre; voi fi în nord și nu vreau să mă gândesc de ce ar fi în stare Jürgens.

Dar Amelia știa cu adevărat de ce era în stare colonelul Jürgens, însă nu i-a spus. Nu voia să-și amintească lunile petrecute la Pawiak, cu toate că le retrăia în fiecare noapte sub formă de coșmaruri.

Vittorio s-a arătat de acord cu baronul von Schumann și i-a cerut Ameliei să se întoarcă în Spania.

– Draga mea, aici nu poți face nimic în afară de a-mi ține companie. Ai o familie care te așteaptă și peste câteva zile este Crăciunul.

N-a fost chip s-o convingă, astfel că Max von Schumann a plecat la Milano, temându-se pentru ce s-ar fi putut întâmpla în lipsa lui.

9

Cu două zile înainte de ajunul Crăciunului, părintele Müller s-a prezentat pe neașteptate acasă la Vittorio ca s-o vadă pe Amelia.

– Marchetti mi-a trimis vorbă că este dispus să te vadă, spuse el cu voce joasă.

– Când? întrebă ea nervoasă.

– În noaptea de Ajun, în timpul liturghiei de la miezul nopții, în biserica San Clemente. Se va pierde printre credincioși. E în mare pericol, pentru că s-a pus preț pe capul său.

Amelia n-a dormit în noaptea aceea, gândindu-se ce avea să-i spună lui Mateo Marchetti, bărbatul acela care, atunci când l-a cunoscut, i s-a părut un profesor de canto inofensiv, dar care se dovedise a fi unul dintre șefii Rezistenței.

În ziua de 24 decembrie era frig și cerul era înnegurat, ca și starea ei sufletească. Se gândea la familia ei, și-i imagina pregătind cina din noaptea de Ajun. Poate că soțul Melitei le-o fi adus un coș mare cu bucate cu care să ușureze situația precară a familiei.

A hotărât să le scrie o scrisoare; încă nu terminase când Vittorio a intrat fără să bată la ușă, palid și tremurând.

– Ce se întâmplă? Ce-ai pățit? Amelia s-a ridicat în picioare ca să-l susțină pe Vittorio, care părea gata să se prăbușească.

– La radio... tocmai s-a spus la radio. Bărbatul a început să plângă, căzându-i Ameliei în brațe.

– Vittorio, liniștește-te! Spune-mi ce ai auzit la radio!

Dar el nu putea vorbi și hohotele de plâns s-au prefăcut în țipete sfâșietoare.

– Spune-mi ce se întâmplă! Te rog, spune-mi! îl imploră Amelia, care de-abia mai putea susține trupul lipsit de vlagă al lui Vittorio, care rămăsese în brațele ei.

– Au ucis-o, reuși el să spună.

Amelia a vrut să țipe, dar din gâtul ei n-a ieșit decât un strigăt înăbușit. A simțit gustul sărat al lacrimilor în colțul buzelor și l-a îmbrățișat pe Vittorio cu toată forța de care era în stare.

– Au ucis-o! Au ucis-o! a țipat Vittorio.

A reușit să-l ducă până la un scaun și să cheme o servitoare ca să-i aducă un pahar cu apă. În momentul acela, toată casa aflase deja nenorocirea. Toți o auziseră la radio. Crainicul nu lăsase loc de îndoială: „Azi-dimineață, la închisoarea pentru femei, Carla Alessandrini, diva *belcantoului*, a fost executată prin spânzurare pentru delictul de înaltă trădare".

Servitorii șușoteau nervoși, în vreme ce Amelia încerca să ia în mâini frâiele acelei situații.

Nu putea să rămână pe scaun și să plângă până avea să i se termine lacrimile, nu-și putea permite luxul de a se lăsa pradă durerii. Trebuia să se ocupe de Vittorio și trebuia să hotărască ce să facă.

Se vor prezenta acasă la ei cei din SS? Va trebui să-l însoțească pe Vittorio să ceară cadavrul Carlei? Nu știa ce să facă. Dar sosirea părintelui Müller i-a mai luat o piatră de pe inimă.

– Îmi pare atât de rău! spuse preotul îmbrățișându-l pe Vittorio, care nu înceta să se cutremure de plâns.

– Ce trebuie să facem? îl întrebă ea cu un glas de-abia șoptit.

– Nu știu, voi întreba. Familia are dreptul să i se predea trupul. Dar nici măcar nu v-au înștiințat că a fost judecată și condamnată la moarte.

– Judecată? Aici nu există justiție, SS-iștii nu știu ce este justiția, ei doar ucid. Și au ucis-o pe Carla.

– Nu știu cum au putut s-o facă tocmai în ajunul Crăciunului! se plânse părintele Müller.

– Crezi că pentru ei ajunul Crăciunului înseamnă ceva? Nu fi naiv, Rudolf, naziștii nu cred în nimic, o știi și tu foarte bine. Sunt lipsiți de milă, de compasiune. Nu sunt oameni.

– Nu spune asta, Amelia!

– Crezi că sunt? răspunse ea cu duritate.

Au fost foarte puțini prieteni ai Carlei care au sunat la telefon ca să prezinte condoleanțe, chiar și mai puțini care au îndrăznit să se prezinte acasă pentru a-l consola pe Vittorio. Le era frică tuturor ca nu cumva să fie semnalați drept prieteni ai unei femei spânzurate pentru înaltă trădare.

Toți cei care cu luni în urmă cerșeau o privire din partea divei, acum tremurau în casele lor, rugându-se ca SS-iștii să nu-i asocieze cu ea. Dacă au îndrăznit s-o spânzure pe cea mai iubită femeie din Italia, ce n-ar fi în stare să facă!

Vittorio era dărâmat, incapabil să ia vreo hotărâre, astfel că Amelia și părintele Müller au fost cei care au hotărât să-l sune la telefon pe avocatul Carlei ca să-l întrebe ce aveau de făcut. Bărbatul se arăta nedecis să facă vreo recomandare, dar Amelia nu i-a dat de ales.

– Dumneavoastră ar fi trebuit să-l informați pe don Vittorio că a avut loc o judecată... și despre ce urma să se întâmple.

– Vă asigur că nu știam. Don Vittorio Leonardi știe că mi-am îndeplinit obligația ca avocat, n-am încetat să mă interesez de situația soției sale. Dar credeți că SS-iștii respectă procedurile legale? Nu mi s-a permis s-o văd în timpul cât a fost deținută. Refuzau să-mi spună care erau acuzațiile pentru care era reținută. Eu... eu am aflat cele întâmplate de la radio și vă asigur că sunt îndurerat.

– Bine, atunci mergeți la închisoare și ocupați-vă de toate formalitățile pentru a recupera trupul Carlei și pentru a putea s-o înmormântăm creștinește.

– Eu? Nu... nu cred că ar fi potrivit. Ar trebui să se ducă soțul, don Vittorio Leonardi, să ceară trupul.

– Dumneavoastră încasați o importantă remunerație ca să vă ocupați de afacerile familiei.

Avocatul rămase tăcut. Voia să rupă legăturile cu Carla, cu Vittorio, cu oricine l-ar fi putut asocia cu ei. A uitat când, fiind de curând licențiat în

drept, a cunoscut-o pe Carla în biroul unui mare avocat unde el era stagiar și cum a căzut în grațiile divei și a sfârșit prin a fi avocatul ei, omul său de încredere. Într-o clipă, s-a lepădat de toți anii aceia împărtășiți cu diva și cu soțul acesteia, de acele petreceri ale Carlei la care își dădea coate cu membrii din înalta societate italienească, cu toate acele *principesse* arogante, dintre care unele i-au devenit cliente, de oportunitățile de afaceri prin intermediul acelor antreprenori entuziasmați de *belcanto* care nu-i refuzau nimic muzei lor.

Da, el se îmbogățise grație Carlei Alessandrini, ea îl scosese din neant, făcându-l să devină un important avocat; dar acum, ea era moartă, fusese spânzurată pentru înaltă trădare și el simțea că trebuie să fie loial față de sine însuși și față de familia sa. Cui i-ar folosi dacă și el ar fi spânzurat?

– Vă așteptăm, nu întârziați, îi porunci Amelia, încercând să imprime vocii sale o fermitate care nu se făcea simțită.

– Într-una din aceste zile voi trece să-i prezint condoleanțe lui don Vittorio; în ceea ce privește testamentul, mă rog, el știe ce este de făcut.

– Nu va veni, îl anunță Amelia pe părintele Müller.

– Voi merge eu, se oferi preotul.

– Tu? În ce calitate?

– De confesor al Carlei, de reprezentant al familiei, de preot care vrea s-o îngroape creștinește.

– Ai grijă, Rudolf!

El a ridicat din umeri. Nu că nu i-ar fi fost teamă, îi era, dar simțea că menirea lui îl obliga să țină piept răului, iar nazismul i se părea personificarea răului; așa că s-a hotărât să acționeze conform cu principiile conștiinței sale, chiar dacă asta l-ar fi putut costa viața.

Vittorio a insistat să-l ducă șoferul familiei, iar el a acceptat.

Părintele Müller s-a întors la amiază cu trupul Carlei. Nu le-a spus cât de mult a trebuit să se umilească pentru a obține cadavrul Carlei, pe care l-a urcat el însuși pe brațe până în casă.

Vittorio a leșinat când a văzut silueta nedeslușită înfășurată într-o bucată de prelată, știind că era cadavrul soției sale. Amelia nu i-a permis s-o vadă și, cu ajutorul Pasqualinei, croitoreasa Carlei, una dintre puținele persoane care veniseră să prezinte condoleanțe, a pregătit cadavrul prietenei sale ca să primească îngropăciune creștinească.

Au îmbrăcat-o cu una dintre cele mai frumoase rochii și au înfășurat-o cu etola de vizon alb care îi plăcea atât de mult. Când au pus-o în sicriu, n-au lăsat pe nimeni s-o vadă. Nu voiau să-și amintească nimeni chipul unei spânzurate, ci pe al femeii frumoase care fusese odată. Nu i-au permis nici măcar lui Vittorio.

Ca s-o îngroape, trebuiau să aștepte până pe 26 decembrie. Nu era cu putință s-o facă în ziua de Crăciun.

La căderea întunericului, părintele Müller se pregătea să se întoarcă la Vatican.

– Nu cred că ar trebui să mergi la noapte la biserica San Clemente. Marchetti o fi auzit știrea la radio și nu va veni.

– Poate că va veni totuși, iar eu trebuie să vorbesc cu el.

– De ce? Nu mai putem face nimic pentru Carla.

– Ba da, eu pot să fac.

Preotul a privit-o îngrijorat, întrebându-se ce i-o fi trecând Ameliei prin cap.

– E moartă, putem doar să ne rugăm pentru ea.

– Roagă-te tu, eu o voi face altă dată.

– Încă n-ai plâns.

– Crezi cu adevărat? Nu mi-ai văzut lacrimile, dar n-am încetat s-o fac.

– Amelia, s-o veghem pe Carla, să ne rugăm pentru ea și s-o îngropăm. Este singurul lucru pe care îl putem face, singurul lucru pe care Vittorio vrea să-l facem. După aceea, du-te acasă, aici nu ești în siguranță. Max are dreptate, colonelul Jürgens este în stare de orice.

– Știi? Cred că a dat ordin să fie spânzurată ca să-mi facă mie rău, ca să-mi demonstreze cât este de puternic. Voi trăi cu această vină tot restul vieții mele.

– Ce tot spui! Carla a fost arestată cu mult timp înainte ca tu să fi venit la Roma. Și știm cu toții ce fac SS-iștii cu prizonierii lor. Au vrut să dea o lecție, ca italienii să știe că nimeni n-are imunitate, nici măcar cele mai iubite simboluri ale lor. Asasinarea ei n-are nicio legătură cu tine.

– Ei bine, eu cred că are, că este modalitatea prin care colonelul Jürgens vrea să-mi facă rău.

– Ar fi ucis-o chiar dacă n-ai fi existat tu. Carla era un mit și SS-iștii au vrut să le dea o lecție italienilor.

Dar Amelia era convinsă că asasinarea Carlei avea legătură cu dorința josnică pe care Jürgens o simțea pentru ea. De aceea, pe când spăla cadavrul Carlei și apoi, de-a lungul întregii zile, a urzit un plan pe care era hotărâtă să-l ducă până la capăt.

Doctorul Ferratti, medicul prieten cu părintele Müller, a venit acasă la chemarea Ameliei ca să-i dea lui Vittorio ceva care să-i permită să doarmă.

– Vreau s-o veghez toată noaptea, nu vreau să rămână singură, spuse Vittorio printre lacrimi.

– Nu va fi singură, va fi cu mine, îl asigură Amelia, dar tu trebuie să dormi, ai nevoie.

Amelia l-a convins să rămână până după miezul nopții și apoi ea avea să-l înlocuiască până în zori.

– Vreau să merg la biserică, Vittorio, am nevoie să mă rog; când o mă întorc de la liturghia de la miezul nopții, o să te duci la culcare, promite-mi.

Doctorul Ferratti i-a dat Ameliei un somnifer pentru Vittorio.

– Mâine voi veni să vă văd, făgădui medicul, mâhnit de tragedia din casa aceea.

Puținii prieteni care veniseră au plecat pe rând. Era ajunul Crăciunului și toți aveau familie, copii de care să se îngrijească și pe care, cu toată durerea pe care o simțeau pentru pierderea Carlei, trebuia să-i facă să fie fericiți într-o noapte ca aceea.

Vittorio și Amelia au rămas doar în compania croitoresei Carlei. Femeia era văduvă și n-avea decât o fiică, măritată cu ceva vreme în urmă cu un învățător din Florența; așa că dispunea de tot timpul ca s-o plângă pe divă, de care o legase o prietenie sinceră.

Așezaseră sicriul în mijlocul salonului mare, acela în care Carla organizase cu atâtea prilejuri cele mai frumoase petreceri ale sale.

La ora unsprezece, Amelia și-a luat la revedere de la Vittorio și de la Pasqualina, croitoreasa.

– Ai grijă de don Vittorio, eu o să mă întorc de îndată ce se încheie slujba. Și dacă dorești, Pasqualina, poți să rămâi să dormi aici, e târziu ca să te întorci acasă.

– Aș vrea s-o veghez pe doamna.

– De acord, atunci rămâi.

Când a ieșit în stradă, a simțit un fior. A mers încet, încercând să nu atragă atenția puținilor trecători cu care se întâlnea și care, la fel ca ea, aveau în mână cartea de rugăciuni și erau în drum spre vreo biserică pentru a participa la liturghia de la miezul nopții.

A ajuns la biserica San Clemente la ora douăsprezece fix, când clopotele au încetat să mai bată ca să-i cheme pe enoriași.

S-a așezat în ultima strană din biserică, având tot trupul încordat și încercând să dea cu ochii de Mateo Marchetti. Părintele Müller îi spusese doar că profesorul de canto va fi în biserică. Spera ca el să se apropie de ea sau că cineva îi va da vreo indicație. A urmărit slujba ca un robot. Se ruga, fără să fie atentă, aruncându-și privirea în stranele bisericii în căutarea lui Marchetti.

Îi observa pe enoriași încercând să-și închipuie care dintre ei o fi cu partizanul, dar toți i se păreau niște liniștiți tați de familie sărbătorind ajunul Crăciunului. Slujba s-a încheiat și credincioșii au început să iasă din biserică. Șovăia, neștiind ce ar trebui să facă, dar a simțit o apăsare pe braț. O femeie se așezase lângă ea și, fără să-i spună vreun cuvânt, i-a făcut semn din privire să o urmeze. Au ieșit din biserică mergând una lângă alta, ca și cum s-ar fi cunoscut, iar Amelia a urmat-o o bună bucată de vreme, neîndrăznind să pună vreo întrebare. Apoi femeia s-a oprit în fața unei porți mari pe care a deschis-o iute. Au urcat fără să facă zgomot până la primul etaj.

Mateo Marchetti mai îmbătrânise, dar ochii îi străluceau în continuare cu aceeași intensitate ca atunci când îl cunoscuse în casa Carlei. Stătea în penumbră, însoțit de trei bărbați care păreau să fie atenți la tot ce se întâmpla în jur.

– De ce voiai să mă vezi? o întrebă el fără altă introducere.

– Ceea ce voiam eu era să mă ajutați s-o salvez pe Carla.

– Era imposibil. Era condamnată din prima zi când au arestat-o.

Și ați supus-o acestei primejdii?

– Dumneata o cunoșteai, crezi că era în stare să asiste ca spectatoare la ceea ce se întâmpla? Ea dorea să aibă un rol și l-a avut, cel mai dificil și mai riscant din viața ei. A fost foarte curajoasă și a salvat multe vieți. Ultima misiune era dificilă. De fapt, nu avea prea multe șanse de succes. Ea știa se putea întâmpla.

– A fost o nebunie s-o trimiteți în Elveția ca s-o ducă pe sluga aceea a Ducelui.

– De fapt, ea nu-l ducea pe omul acela, ci a servit ca momeală.

– Ce vreți să spuneți? Amelia simțea cum i se contractă toți mușchii.

– Aliații aveau nevoie de informațiile pe care li le putea da omul acela, astfel că am organizat o acțiune operativă de derută. Ea știa că SS-iștii aveau în vizor, mai ales acel colonel Jürgens, care părea obsedat de ea. Am organizat călătoria Carlei cu un bărbat care semăna mult cu servitorul Ducelui, în vreme ce îl scoteam din țară pe cel adevărat prin altă parte.

– Ați trimis-o direct în gura lupului!

– Carla a fost de acord. Chiar râdea gândindu-se la păcăleala pe care va înghiți Jürgens când avea să constate că omul care o însoțea era un sărman pantofar. Un comunist, într-adevăr, dar nu era omul pe care îl căutau ei. Jürgens s-a înfuriat când a constatat înșelătoria și... mă rog, cunoști restul.

– Toată lumea crede că prietena mea Carla îl ducea pe servitorul Ducelui.

– Da, asta au lăsat SS-iștii să se creadă și, cum vei înțelege, n-aveam de gând să-i dezmințim.

– Ați folosit-o, șopti Amelia.

– Nu, te înșeli. Carla n-a făcut niciodată ceva ce n-a vrut să facă. Ne ajuta, într-adevăr, la fel cum îl ajuta și pe preotul acela, pe părintele Müller, și negocia cu el și cu noi ca să colaborăm. În sfârșit, nu mai e nimic de făcut.

– Ba da, este ceva de făcut. Tonul Ameliei i-a trezit curiozitatea lui Marchetti.

– Spune-mi ce este.

– Îl voi ucide pe colonelul Jürgens și am nevoie de ajutorul dumneavoastră.

Profesorul de canto rămase tăcut, privind-o fix. Niciodată nu își imaginase să audă asemenea cuvinte din partea acelei tinere subțiri și fragile.

– Și cum ai de gând să-l ucizi?

– El... el vrea... vrea...

– ...vrea să se culce cu dumneata, spuse Marchetti, care ajunsese la această concluzie observând roșeața din obrajii Ameliei.

– Da.

– Și nu crezi că va fi bănuitor față de dumneata tocmai acum când a spânzurat-o pe prietena dumitale? Jürgens te poate dori mult, nu mă îndoiesc, dar e un om calculat și inteligent. Te va suspecta dacă te hotărăști brusc să-i cazi în brațe.

– Dar nu va spune nu. Va fi bănuitor, se va gândi că vreau ceva, poate chiar să-l ucid, dar nu va zice nu. Am nevoie de un pistol, este tot ce am nevoie de la dumneavoastră.

– Un pistol? Primul lucru pe care îl va face va fi să se uite în geanta dumitale.

– Vreau un pistol pe care să-l pot ascunde în lenjeria mea intimă.

– Te va omorî. E imposibil să nu-și dea seama.

– Da, e probabil, dar poate că voi avea noroc și îl voi lichida eu pe el înainte.

– La ce va folosi dacă îl omori?

– Merită să moară, e un asasin.

– Știi câți asasini ca el există?

– Dacă lucrurile ies prost, eșecul va fi al meu; dacă vor ieși bine, Rezistența va putea spune că asta li se întâmplă celor care asasinează oameni nevinovați.

– Chiar dacă vei reuși, vei fi arestată. Nu vei avea scăpare.

– Am un plan.

– Spune-mi care este.

– Prefer să nu vă spun. Vă cer doar un pistol, nimic mai mult.

– N-are cum să iasă bine.

Amelia ridică din umeri. Era hotărâtă să-și rişte viața ca să i-o curme pe a lui Jürgens. Era o datorie neachitată pe care trebuia s-o lichideze; le era datoare Grazynei, Justynei, lui Tomasz, Ewei, lui Piotr, tuturor prietenilor polonezi, Carlei și ei înseși.

– Vino să te spovedești la biserica San Clemente peste trei zile. Și acum, pleacă. Uită de această casă și că m-ai văzut.

Marchetti i-a făcut un semn unuia dintre bărbații care supravegheau strada de la fereastră.

– Nu-i nimeni, șefule.

Tremurând de frică, Amelia a înfruntat bezna nopții și, mergând lipită de ziduri și oprindu-se de fiecare dată când auzea vreun zgomot, a ajuns până acasă la Vittorio.

– Eram îngrijorat pentru tine! Este ora două. Ai fi putut fi arestată.

– M-am rătăcit. Am rămas să mă rog după slujbă.

– Nu mă minți, Amelia! Știu că după liturghia de la miezul nopții biserica se închide.

– Nu te mint, Vittorio, ai încredere în mine. Și, acum, lasă-mă să-ți iau locul. O voi veghea pe Carla.

– Nu, nu pot s-o las singură aici.

– Nu va fi singură. Trebuie să te odihnești, mâine va fi o zi foarte lungă.

– E Crăciunul.

Amelia a trimis-o pe Pasqualina după apă și apoi a insistat pe lângă Vittorio să ia pastila pe care i-o adusese doctorul Ferratti.

– Te va ajuta să te odihnești.

– Nu vreau să rămână Carla singură, insistă el.

– Voi sta eu cu ea, îți promit.

Apoi a trimis-o la culcare și pe Pasqualina și a rămas singură în salon. Atunci a izbucnit în plâns.

Au înmormântat-o pe Carla în după-amiaza zilei de 26 decembrie. La ceremonie, de-abia dacă au venit douăzeci de persoane. Dacă ar fi murit de moarte naturală înainte de război, toată Italia ar fi ieșit în stradă s-o plângă pe Carla. Dar o spânzuraseră pentru înaltă trădare.

– Ar fi preferat să fie înmormântată la Milano. Avem acolo un cavou.

– Într-o bună zi, când se va încheia războiul ăsta, o vei duce acolo; acum s-o lăsăm să se odihnească aici, îl consolă părintele Müller.

Între timp, Max era tot la Milano. A sunat-o pe Amelia și a rugat-o să se întoarcă în Spania.

– Îmi pare rău de Carla, știu ce însemna ea pentru tine; dar, te rog, să nu rămâi la Roma. Știm deja de ce e în stare afurisitul ăla de Jürgens.

– Te voi aștepta, Max.

– Adevărul e că... îmi pare rău, Amelia, dar de îndată ce voi termina aici inspecția sanitară a trupelor noastre, trebuie să merg în Grecia, mi s-a comunicat azi-dimineață.

– În Grecia?

– Da.

– Pot să vin cu tine?

– Ai vrea cu adevărat să mă însoțești?

– Simt că n-am energie să mă întorc în Spania.

– Mai întâi, poți să te duci să-ți vezi familia și apoi să mi te alături la Atena.

– Nu, prefer să te însoțesc.

– Ești în primejdie, Amelia. Am vorbit cu câțiva prieteni și m-au asigurat că Jürgens este obsedat de tine.

– Nu voi face nimic care să mă poată pune în pericol.

– Promite-mi.

– Îți promit.

Bineînțeles că nu se gândea să își îndeplinească promisiunea. Nu îi spusese lui Max că primise o invitație să asiste la un bal de Anul Nou. Sosise în aceeași zi în care fusese spânzurată Carla, iar Amelia nici măcar nu se uitase la ea. Era din partea lui Guido și a Ceciliei Gallotti, cunoștințele lui Vittorio și prieteni apropiați cu ginerele Ducelui, care se arătaseră atât de amabili cu ea când a invitat-o Carla prima dată la Roma. Cei care fuseseră chiar și o excelentă sursă de informații; încă își mai amintea rapoartele pe care le-a putut trimite la Londra datorită indiscrețiilor celor doi.

Mai mult decât atât, spre surprinderea Ameliei și chiar a lui Vittorio, Cecilia Gallotti venise la înmormântarea Carlei.

În ziua de 28 decembrie, Amelia a mers la biserica San Clemente și s-a îndreptat către confesionalul unde era de obicei părintele Müller. În locul lui, era alt preot căruia n-a ajuns să-i vadă chipul.

– Ave Maria Preacurata.

– Cea fără de păcat. Ești hotărâtă să mergi mai departe?

Fraza preotului a făcut-o să tresară. Nu era glasul lui Marchetti. Să fie oare o capcană?

– Da, răspunse ea temătoare.

– Pe jos, la dreapta ta, este un pachet, ia-l. Așteaptă, nu pleca încă, ar fi o spovedanie foarte scurtă. Pistolul este mic, așa cum ai cerut, sunt și gloanțe. Ai grijă să nu fii arestată în drum spre casă. Îți încape în buzunarul de la palton. Și acum, du-te.

Amelia a sunat-o la telefon pe Cecilia Gallotti ca să-i confirme participarea la petrecere.

– Oh, draga mea, ce mult mă bucur! Adevărul e că nu credeam că vei veni. Am trimis invitația cu câteva zile înainte de povestea Carlei... ne-am gândit că lui Vittorio i-ar face bine să se distreze puțin, dar acum...

– Nu, el nu va veni, dar eu, da.

– Desigur, desigur, trebuie să te distrezi. Povestea Carlei a fost atât de cumplită!

Amelia s-a gândit la felul în care Cecilia se referea la asasinarea Carlei prin eufemismul „povestea Carlei". Știa că Cecilia fusese surprinsă să afle că va veni la petrecere și că va comenta faptul cu toate prietenele ei. Spera să ajungă la urechile colonelului Jürgens și că acesta se va prezenta sau va insinua să fie invitat de Guido Gallotti și soția acestuia.

Vittorio nu s-a supărat pe ea când i-a spus că va lua parte la petrecerea de Anul Nou.

– Du-te și caută să te distrezi, n-are rost să rămâi aici.

– Când... în sfârșit... vei înțelege curând de ce m-am dus.

– Te rog, Amelia, să nu faci nimic care să te pună în primejdie! răspunse el, alertat de cuvintele tinerei.

– Nu vreau să crezi că sunt o frivolă capabilă să merg la o petrecere când de-abia am îngropat-o pe Carla.

– Dacă mă apreciezi cât de puțin, promite-mi că nu vei face nimic care să te pună în primejdie. N-aș suporta-o, n-am putut s-o împiedic pe Carla, nu mă face să trăiesc ducând pe suflet și mai multe vinovății decât am.

Pasqualina a ajutat-o să-și aranjeze una dintre rochiile de seară ale Carlei. Era mai slabă decât fusese diva și nu era atât de înaltă ca ea. Croitoreasa n-a întârziat să potrivească pe silueta ei o rochie neagră. Voia măcar să poarte doliu după prietena ei.

Șoferul lui Vittorio a dus-o acasă la Gallotti. Cecilia i-a șoptit că anunțul prezenței ei trezise multe așteptări și că unii ofițeri ceruseră să fie invitați la petrecere. Amelia s-a prefăcut că n-o interesează.

Guido și Cecilia au prezentat-o unor prieteni, dar Guido părea stânjenit de prezența Ameliei. Unii invitați îl întrebau cine este tânăra spanioloaică, iar el evita să spună că le-a fost prezentată de Carla.

– Ai fost cam necugetată, i-a spus el la ureche soției sale; de altfel, mă surprinde faptul că, fiind în doliu, a venit la o petrecere. Femeia asta nu-i de încredere, la fel cum nu era nici Carla.

– Nu fi ridicol, ea e spanioloaică, fascistă ca noi, și este la fel de surprinsă de trădarea Carlei. Dacă a venit este pentru a le demonstra asta tuturor; dar tu nu le înțelegi pe femei, se apără Cecilia.

După miezul nopții, Ulrich Jürgens a sosit acompaniat de mai mulți ofițeri SS. Și-a anunțat prezența nu numai sosind târziu, ci și prin hohotele de râs ale însoțitorilor săi. Băuseră și păreau euforici.

N-a pierdut timpul adresând complimente amfitrionilor și s-a îndreptat numaidecât spre locul unde era Amelia.

– Bănuiesc că plângeți întruna.

Ea l-a privit și a încercat să-i întoarcă spatele, dar el a împiedicat-o, apucând-o de braț.

– Hai, nu începeți iar cu vechiul năravț! Și aveți grijă să nu mă loviți cu piciorul ca data trecută. Răspundeți, ce faceți aici?

– N-am de ce să vă dau explicații pentru ceea ce fac.

– Atât de puțin a durat doliul pentru prietena dumneavoastră Carla Alessandrini? Văd că nu pierdeți timpul.

– Lăsați-mă în pace! De data asta a reușit să se desprindă din strânsoare și i-a întors spatele.

– De ce vă încăpățânați să mă înfruntați? V-ar fi mult mai bine dacă n-ați face-o. Aș fi putut s-o salvez pe prietena dumneavoastră dacă ați fi fost

amabilă cu mine, spuse el, apucând-o din nou de braț și împiedicând-o să plece.

– Credeți că e posibil să fiu amabilă cu o hienă? răspunse ea cu îngâmfare.

– Așa mă vedeți? Ca pe o hienă? Măi să fie, mi-ar fi plăcut să faceți altă comparație.

– Atunci, uitați-vă în oglindă.

El o observa cu asprime, fără să-i dea drumul brațului, dar ținând-o la distanță. Iar ea a putut citi în ochii lui că o așteaptă o surpriză.

– Prietenul dumneavoastră, baronul, ar trebui să aibă grijă de prietenii săi.

A rămas încremenită, nu înțelegea ce voia să-i spună, dar suna a amenințare.

– Ia te uită, nu știam că vă ocupați și de prietenii comandanților din Wehrmacht! răspunse Amelia, încercând să imprime vocii sale un ton de dispreț.

– Sunt mulți trădători în ziua de azi, chiar în inima Germaniei. Oameni incapabili să înțeleagă visul Führerului nostru. Mulți dintre prietenii baronului au fost arestați de Gestapo, nu știați? Nu v-a spus? Credeam că are mai multă încredere în dumneavoastră.

Nu, Max nu-i spusese nimic, cu siguranță ca să n-o sperie, dar la cine se referea? Nici părintele Müller nu-i comentase nimic. N-o fi știind sau pur și simplu nu voia s-o neliniștească?

– Păstrați-vă insinuările și dați-mi drumul! Mi-e scârbă de dumneavoastră, răspunse ea, știind că, cu cât îi arăta mai mult disprețul ei, cu atât mai mult dorea el să o posede.

– Trebuie să fie foarte neplăcut ca prietenii tăi să fie niște trădători. Mai întâi, prietenii aceia polonezi, cum o chema pe prietena dumneavoastră? Grazyna? Da, așa o chema, precum și micuța Ewa. Vă amintiți de ele? Acum, Carla Alessandrini. Aveți grijă, în jurul dumneavoastră sunt prea mulți trădători!

– Sunteți în stare de cele mai mari infamii!

– Ați avut ocazia s-o salvați pe prietena dumneavoastră Carla Alessandrini, dar n-ați profitat de ea și acum... bine, le-aș putea abate

atenția celor care îl suspectează pe baron. Dar, desigur, nu i-ar servi la nimic dacă ați da fuga să-l preveniți!

– Ce vreți de la mine?

– Știți foarte bine. E nevoie să vă spun eu? Dacă vă pasă atât de mult de baron, nu veți avea probleme să vă sacrificați pentru el. Ori îl veți lăsa în voia sorții, așa cum ați făcut cu prietena dumneavoastră Carla?

– Mi-e silă de dumneavoastră, răspunse ea, dar tonul glasului ei indica faptul că se dăduse bătută.

– O să vă fac să vă depășiți sila.

– Îl veți lăsa în pace pe baronul von Schumann?

– Aveți cuvântul meu.

– Cuvântul dumneavoastră? Nu-mi folosește la nimic. Vreau un document care să-l elibereze pe baron de orice suspiciune.

I-a râs în nas în vreme ce îi răsucea brațul.

– Va trebui să acceptați cuvântul meu sau să vă pregătiți să-l plângeți pe baron. Nu vă mai lăsați rugată și însoțiți-mă.

Amelia și-a plecat ochii și a părut că șovăie. Apoi l-a privit fix, ridicând bărbia.

– Nu în noaptea asta. Va fi mâine, răspunse ea.

– De acord. Mâine să fie. Mai întâi, vom merge să luăm cina.

– Nu, niciun fel de preludiu, între dumneavoastră și mine nu-și are rostul. Spuneți-mi unde și voi veni.

– O femeie ca dumneavoastră este demnă de hotelul Excelsior, vă convine?

– Excelsior?

– Este hotelul unde a locuit baronul, îl cunoașteți foarte bine... răspunse el râzând.

– În regulă. La ce oră?

– La nouă. Vom bea șampanie pentru înțelegerea noastră.

– Trimiteți-mi vorbă la ce cameră trebuie să vin. Și încă ceva, prefer să-mi trimiteți cheia ca să vin direct în camera dumneavoastră. N-am de gând să mă afișez cu dumneavoastră în hotel.

I-a dat drumul râzând, iar ea a scăpat cu pași grăbiți, căutând-o pe Cecilia Gallotti ca să-și ia rămas-bun de la ea. Își atinsese scopul sau cel

puțin cel pe care și-l stabilise pentru noaptea aceea. Partea cea mai dificilă era cea pe care trebuia s-o depășească a doua zi.

– Dar de-abia acum începe cu adevărat petrecerea, nu poți pleca! exclamă Cecilia încercând s-o convingă să nu plece.

– Nu mă simt bine, n-ar fi trebuit să vin, credeam că mă voi distra, dar nu încetez să mă gândesc la Carla, îmi pare rău și îți mulțumesc pentru amabilitate.

Când a ajuns, Vittorio era în continuare treaz.

– N-am putut să dorm, eram îngrijorat pentru tine.

– Nu trebuie să-ți faci griji, sunt bine.

– S-au purtat frumos cu tine?

– Guido părea stânjenit de prezența mea acolo, dar Cecilia s-a arătat încântătoare.

– M-am mirat că a venit la înmormântarea Carlei. Întotdeauna am considerat-o o idioată, afirmă Vittorio.

– Și pe mine m-a mirat. Poate că o judecăm prea aspru și, în fond, nu-i o persoană rea.

– Acum vreau să-mi spui adevărul. De ce te-ai dus la petrecerea aceea? Știu cât de mult țineai la Carla și că n-ai chef de distracții.

– Nu, n-am chef, dar trebuie să fac ceva ce nu pot să-ți spun. Ai încredere în mine.

În singurătatea camerei sale, a început să plângă. Amenințarea colonelului Jürgens la adresa lui Max fusese clară, nu era loc de îndoială: cei din SS îl bănuiau pe baron. Mai știa și că, orice ar face ea, Jürgens nu se va ține de cuvânt. Dacă Max era în pericol, trebuia să i-o spună cât mai repede.

De-abia a dormit, repetând în gând planul de a-l ucide pe Jürgens. S-a trezit foarte devreme ca să-l sune pe Max înainte de a pleca să viziteze spitalele de campanie. Știa că se interceptau comunicațiile, dar prefera să-l prevină.

– Max, aseară am fost acasă la Guido și Cecilia Gallotti, cineva mi-a spus că unii dintre prietenii tăi au avut necazuri în Germania.

– Nu trebuie să-ți faci griji, îți voi povesti la întoarcerea mea la Roma.

– Ai grijă, îi atrase ea atenția.

– Ne vom revedea peste câteva zile, răspunse el.

Și-a petrecut toată ziua cu Vittorio, încercând să-l îmbărbăteze și numărând orele până la căderea nopții. La opt seara, i-a spus că e obosită și că se retrage la culcare.

Amelia își pusese cămașa de noapte și căsca, în vreme ce servitoarea îi făcea patul.

– Sunteți obosită, domnișoară. Nu mă mir, aceste zile au fost dificile pentru toată lumea, a fost îngrozitor ce i s-a întâmplat doamnei Carla, spuse femeia.

– Da, sunt obosită. Măcar de-aș putea dormi neîntoarsă!

A băut paharul cu lapte pe care i-l pusese femeia pe noptieră, în vreme ce o vedea ieșind. Apoi, când ușa s-a închis, și-a dat jos cămașa de noapte și a început să se îmbrace. Alesese o bluză vaporoasă de culoare albă și o fustă neagră. Odată îmbrăcată, a prins micul pistol de portjartier. Trebuia să se străduiască să nu meargă ca o rață purtându-l acolo și incomodând-o, dar era singurul loc pe care nimeni nu l-ar fi bănuit în cazul în care ar fi fost oprită pe stradă sau chiar la hotel.

Ulrich Jürgens îi trimisese o notă la prima oră a după-amiezii, însoțită de o cheie care părea copia celei pe care o foloseau oaspeții de la Excelsior. Cu siguranță că l-o fi amenințat pe directorul hotelului ca să-i înmâneze copia aceea a cheii de la camera 307, unde o aștepta.

După ce s-a îmbrăcat și fiind sigură că pistolul este bine prins, s-a așezat și și-a făcut un coc. Apoi, și-a pus o perucă a Carlei, dintre cele pe care diva le folosea în spectacolele ei. Era o perucă de păr negru cu reflexe arămii. Îi era mare, dar o pregătea de două zile ca să și-o potrivească pe cap și reușise totuși, cu mare dificultate. Nu părea ea. Părul negru îi dădea o înfățișare diferită, părea mult mai în vârstă și, dacă n-ar fi fost reflexele arămii, ar fi putut trece și mai neobservată. Dar aceasta nu fusese niciodată intenția Carlei, astfel că trebuia să fie mulțumită cu cea mai puțin ostentativă dintre peruci. Pletele linse îi cădeau de o parte și de alta a feței, iar bretonul îi acoperea fruntea. Chiar și așa, și-a acoperit capul cu un batic pe care l-a înnodat sub bărbie. Apoi și-a pus un palton negru pe care îl găsise într-un dulap din camera de oaspeți. Era un palton demodat care îi venea puțin cam larg.

Nu și-a luat la revedere de la Vittorio și a ieșit evitând servitorii. Era aproape nouă și în noaptea aceea portarul lipsea, deoarece era prima zi a anului 1944, zi de sărbătoare chiar și în vreme de război. Nimeni n-a văzut-o plecând. Pe străzi, s-a pierdut printre oameni și s-a liniștit, constatând că nimeni nu părea s-o bage în seamă. Mergea încet, ca să nu atragă atenția.

Hotelul Excelsior gemea de ofițeri și de comandanți din Wehrmacht și din SS. S-a îndreptat spre ascensor cu pași grăbiți, când deodată un căpitan i-a tăiat calea.

– Unde mergeți, frumoasă domnișoară? Aveți vreo întâlnire în noaptea asta?

Amelia nu i-a răspuns și a intrat în ascensor, temându-se să n-o urmeze. A apăsat pe butonul pentru etajul patru, în caz că ar mai fi observat-o și altcineva. Odată ajunsă la etajul patru, a coborât pe scări, temându-se să nu se întâlnească cu vreun oaspete sau cu vreo cameristă din schimbul de noapte. Dar soarta părea să fie de partea ei. A deschis ușa de la camera 307 și a tresărit speriată, găsind-o în întuneric. A simțit că îi bate inima mai tare când, pe neașteptate, o mână i s-a așezat pe spate și a făcut-o să se întoarcă brusc.

– Ai venit, șopti colonelul Jürgens pe un ton lasciv.

Băuse. Amelia și-a dat seama după glasul împleticit și pentru că mirosea a alcool. S-a întors spre el învingându-și sila pe care i-o provocau prezența și mirosul lui. Nu a putut evita îmbrățișarea și nici sărutul lui. O strângea cu putere și, după ce a sărutat-o, i-a mușcat buzele până la sânge.

– Probabil că-l iubești mult pe baron ca să fi venit.

– Am făcut o înțelegere, răspunse ea.

El i-a dat drumul din îmbrățișare și a început să râdă.

– Problema ta, dragă, este că ești obișnuită să ai de-a face cu oameni ca baronul. Dar te asigur că nu-ți va displăcea experiența pe care o vei trăi în noaptea asta. Dă-ți jos paltonul.

Ea s-a supus. Ochii începeau să i se obișnuiască cu întunericul și a putut să-i vadă chipul. Pe când o pipăia, i s-a părut mai brutal decât oricând.

– N-ai vrut să fii tratată ca o doamnă acceptând invitația la cină, așa că te voi trata ca pe ceea ce ești. Ce-i asta?

Jürgens a împins-o de perete, constatând că părul Ameliei nu era cel dintotdeauna.

– M-am îmbrăcat pentru tine, ca să fiu la înălțimea la care te așteptai, răspunse ea.

El a vrut să aprindă lumina, dar ea s-a lipit de trupul său și l-a sărutat. În vreme ce Jürgens continua s-o pipăie, încercând să-i smulgă bluza, Amelia și-a strecurat o mână între coapsele lui și l-a mângâiat, ceea ce a părut că îl excită ca pe un animal în călduri. Cu mâna rămasă liberă, a profitat să caute pistolul pe care îl ținea ascuns.

– Vrei să te posed deja? Te pregătești tu singură? spuse el izbucnind în râs când a observat că femeia avea o mână sub fustă.

Amelia i-a zâmbit și i-a cerut s-o sărute. A avut de gând s-o facă, dar n-a mai avut timp. În aceeași clipă, a simțit țeava rece a pistolului care îl apăsa pe pântece și durerea ascuțită care i-a sfârtecat măruntaiele. A căzut la pământ, târând-o și pe Amelia, strângându-i trupul, de parcă ar fi vrut să-l ia cu el.

Amelia a reușit să se desprindă din mâinile lui și a căutat întrerupătorul de la lumină. Când a aprins-o, l-a văzut pe Jürgens întins pe covor cu o grimasă de uimire întipărită pe chip. Se ținea de pântece, dar nu murise încă.

– O să te ucid, reuși el să spună cu voce stinsă.

Ea s-a speriat gândindu-se că mai avea încă putere să-și ducă la îndeplinire amenințarea și a căutat ceva cu care să-i dea lovitura de grație, pentru că se temea să mai tragă. Cu toate că sunetul primei împușcături se putea confunda cu destuparea unei sticle de șampanie, n-ar fi putut s-o justifice pe a doua, în cazul în care vreo cameristă s-ar fi prezentat acolo întrebând dacă s-a întâmplat ceva. S-a apropiat de pat și a luat perna, apoi a îngenuncheat lângă el văzând că îl părăsește viața și i-a acoperit capul, apăsând-o cu toate puterile ca să îl sufoce. Vreme de câteva minute, care i s-au părut o veșnicie, el s-a zbătut în zadar, încercând să-și îndepărteze călușul. După aceea, a încetat orice sforțare. Când Amelia a fost sigură că a murit, a ridicat perna și a privit chipul lui Jürgens. Și-a trecut mâna aproape de gura lui ca să verifice dacă mai respira sau nu. Dar era mort. Atunci a auzit niște bătăi discrete în ușă. S-a ridicat în picioare, s-a apropiat de ea fără s-o deschidă și a întrebat cine este. Era camerista.

– E totul în regulă? întrebă ea. *Un oaspete a sunat, spunând că s-a auzit* un zgomot foarte puternic, spuse femeia.

Amelia s-a silit să scoată un hohot de râs.

– Se vede că oaspetele acela nu-i amator de șampanie, nu-i așa, iubitule? spuse ea, uitându-se la cadavrul lui Jürgens.

– Îmi pare rău, doamnă, nu voiam să vă deranjez.

– Ei bine, ai făcut-o, ne-ai deranjat, există situații care nu trebuie să fie întrerupte. Și a izbucnit din nou în râs.

A auzit pașii cameristei îndepărtându-se de ușa camerei. Apoi a controlat încăperea până la ultimul ungher. A cules de pe jos două agrafe cu care își prinsese peruca, și-a pus niște mănuși și cu o batistă curată a șters tot ce atinsese. Apoi a scos fața de pernă și a vârât-o în poșetă. A controlat din nou toată camera, până a fost sigură că nu lasă nimic care ar putea s-o trădeze. Și-a pus din nou peruca și a prins pistolul de portjartier.

A așteptat o oră până să se hotărască să iasă din cameră. A petrecut tot timpul uitându-se fix la cadavrul lui Ulrich Jürgens, spunându-i cu voce joasă cât de mult l-a urât și cât de bucuroasă se simțea că a făcut dreptate. S-a mirat că nu are remușcări, nu știa dacă nu cumva o vor năpădi mai târziu, dar, în momentul acela, singurul lucru pe care îl simțea era o mare satisfacție.

Când a ieșit de acolo, un ofițer însoțit de o blondă intrau în camera alăturată. Ea nu i-a privit și nici ei n-au părut să-i acorde prea mare atenție. Erau băuți și păreau veseli.

A așteptat nerăbdătoare ascensorul și n-a răsuflat ușurată decât atunci când a ajuns în stradă. A mers cu pași liniștiți, spunându-și că nimeni n-ar putea s-o asocieze cu acel asasinat. A ajuns acasă la Vittorio pe la ora unu și a intrat foarte încet, încercând să nu-i trezească nici pe Vittorio, nici pe servitori.

S-a vârât în pat și a dormit neîntoarsă până foarte târziu în dimineața următoare. Cel care a trezit-o a fost însuși Vittorio; părea foarte agitat.

– A fost comis un asasinat la hotelul Excelsior. Un ofițer din SS.

– Și nouă ce ne pasă? răspunse ea cu destul de mult aplomb.

– Se face o mare razie prin toată Roma. Nu știi câtă lume a fost arestată. Acum un moment, a sunat Cecilia întrebând de tine, voia să comentați împreună știrea.

– O s-o sun după ce mă îmbrac. Azi rămăsese stabilit să iau masa de prânz la ea acasă.

– Ar fi mai bine să rămâi aici.

– Nu trebuie să-ți faci atâtea griji pentru mine. Cecilia mi-a spus că o să-mi trimită mașina ei.

– Amelia, îți spun că se face razie și au arestat o mulțime de oameni, nu-i bine să ieși pe stradă.

Dar Amelia a insistat că întâmplarea aceea n-avea nicio legătură cu ei, așa că a sunat-o pe Cecilia ca să-i confirme că va merge să ia masa de prânz cu ea.

Când a sosit Amelia, Guido era pe punctul de a pleca.

– Nu-i momentul potrivit să ieșiți, le sfătui el, se caută o femeie brunetă, se pare că e cea care l-a ucis pe colonelul Ulrich Jürgens.

– Pe Jürgens? întrebă Amelia mirată.

– Da, el este ofițerul SS care a fost găsit mort. Poliția crede că a fost o prostituată, dar, după toate aparențele, nu i s-a furat nimic, așa că de ce să-l fi ucis? Un cuplu a văzut o femeie brunetă ieșind din camera lui Jürgens cam pe la miezul nopții.

– Dar cine să îndrăznească să ucidă un ofițer SS?! exclamă Amelia, de parcă ar fi fost surprinsă, nu numai speriată.

– Mă rog, poate că n-a fost o prostituată. Un prieten al lui Jürgens a dat un alt indiciu; după cum se pare, colonelul avea o întâlnire cu o doamnă, cineva care n-avea mare stimă pentru el, dar care, cu toate acestea, era dispusă să se întâlnească cu el.

– Atunci, cine ar putea fi? întrebă Cecilia curioasă.

– Mă îndoiesc că acel colonel Jürgens ar fi avut mulți prieteni, spuse Amelia pe un ton sentențios.

– Tu îl cunoșteai, la petrecerea de Anul Nou v-am văzut vorbind cu multă înflăcărare. Când erați împreună, am avut impresia că îi placi colonelului.

– Ce prostie! Vorbeam despre evoluția războiului, nimic altceva.

Guido le-a lăsat vorbind despre cine ar fi putut fi misterioasa doamnă, dar el înclina să creadă versiunea poliției: pe Jürgens îl asasinase o prostituată. Poate că o fi fost violent cu ea; bărbatul acela era un om de temut, chiar și pe el îl speria.

Când Amelia a ajuns acasă la Vittorio, l-a găsit pe părintele Müller.

– Nu te așteptam, Rudolf, i-a spus ea zâmbind.

– Știi ce s-a întâmplat?

– Bănuiesc că îmi vei spune ceea ce știe toată lumea, că a fost ucis colonelul Jürgens.

– Așa este... Amelia, iartă-mă că te întreb, dar...

Ea scoase un hohot de râs care i-a sunat fals părintelui Müller, deoarece o cunoștea destul de bine.

– Rudolf, mă bucur că a murit, n-o să te mint.

– Am venit pentru că Marchetti mi-a trimis vorbă că vrea să te vadă.

– Pe mine? De ce?

– Tu știi ce-ați vorbit când v-ați văzut.

– L-am întrebat dacă pot colabora cu Rezistența, dacă i-aș putea lua locul Carlei, minți ea.

– Poate că s-o fi hotărât să-ți accepte oferta. Vrea să te vadă mâine, la biserica San Clemente. Vino puțin înainte de a se închide porțile.

– Voi fi acolo. Dar nu trebuie să-ți faci griji pentru mine.

– Cum să nu-mi fac griji?! Am pierdut deja prea mulți prieteni.

– Tocmai voiam să te întreb despre asta...

– Amelia, n-am vrut să-ți spun, ca să nu te neliniștesc. De fapt, Max mi-a cerut să n-o fac. Acum câteva luni, Gestapoul l-a arestat pe profesorul Schatzhauser. Era la universitate, au năvălit în sala de curs și l-au luat. Nu mai știm nimic despre el. L-au arestat și pe pastorul Schmidt.

– Și soții Kasten?

– Nu, ei sunt încă la Berlin, dar probabil că Gestapoul este pe urmele lor. Toată lumea știe că erau prieteni cu doctorul Schatzhauser. Dacă m-aș întoarce acolo... poate că m-ar aresta și pe mine.

– Ar fi trebuit să-mi spui.

– Înțelege... Max nu vrea ca tu să suferi.

Poliția s-a prezentat acasă la Vittorio peste patru zile, odată cu revenirea lui Max von Schumann la Roma.

Au obligat-o pe Amelia să-i însoțească pentru un interogatoriu de rutină. Un ofițer SS, prieten al colonelului Jürgens, susținea că acesta își dăduse întâlnire cu amanta baronului.

Amelia a protestat și chiar a plâns, părea speriată; și cu toate că Vittorio striga să fie lăsată în pace, până la urmă au luat-o cu ei.

La comisariat, s-a întâlnit cu perechea aceea care ocupa o cameră apropiată de a lui Jürgens. S-au uitat la ea de sus și până jos, dar i-au asigurat numaidecât că nu ea era femeia cu care se întâlniseră în noaptea asasinatului.

– Nu, nu este ea, afirmă ofițerul. Aceea era brunetă.

– Cu reflexe arămii și ochi negri, iar asta îi are deschiși la culoare, adăugă însoțitoarea ofițerului.

– Era mai înaltă, spuse ofițerul, și puțin mai plină.

Au supus-o unui interogatoriu de rutină despre unde fusese în noaptea aceea. Iar ea a susținut că rămăsese acasă cu Vittorio și că servitorii o pot confirma. Nu a negat că îl cunoștea pe colonelul Jürgens, nici chiar că avea o aversiune față de el. Știa că ei dețineau toate informațiile despre cele întâmplate la Varșovia, așa că era mai bine să spună tot adevărul sau mai degrabă aproape tot adevărul.

Vreme de două zile și două nopți au interogat-o fără ca ea să se contrazică nici măcar o dată. În a treia zi, Max a venit s-o caute la comisariat. A insistat din răsputeri pe lângă generalul său să intervină ca să nu fie predată SS-iștilor. Generalul a pus o singură condiție: ca raportul poliției să excludă posibilitatea ca ea să fi fost asasina.

Poliția avea descrierea făcută de către cuplul din camera de alături, astfel că au tras concluzia că Amelia cu greu ar fi putut fi asasina. Au lăsat-o în libertate. Max o aștepta.

– Plecăm la Atena, îi spuse Max în drum spre casa lui Vittorio.

Amelia a răsuflat ușurată.»

– Bine, asta-i tot.

Paolo Plattini zâmbea satisfăcut, conștient că vreme de peste două ore și eu, și Francesca îl ascultaserăm cu atât de mult interes, încât nici măcar nu deschiseserăm gura.

– Ce poveste! exclamă, uluită, Francesca.

– Străbunica mea este o cutie plină cu surprize; cu cât cercetez mai mult despre ea, cu atât mai mult mă uimește, am spus eu.

– Am ceva pentru dumneavoastră.

Paolo mi-a înmânat mai multe dosare.

– Ce se află în ele?

– Sunt copii de pe paginile de titlu ale ziarelor din epocă în care s-a dat știrea despre asasinarea colonelului SS Ulrich Jürgens. Cum veți putea vedea, în primele zile, ziarele informează că asasinatul a fost opera unei prostituate, dar, ulterior, acțiunea li se atribuie partizanilor. Uitați-vă aici, spuse el arătând o pagină xeroxată dintr-un ziar. Observați că în mai multe cartiere din Roma au început manifestări în care partizanii revendicau asasinarea colonelului Jürgens ca răspuns la execuția prin spânzurare a mai multora dintre ai lor și a divei *belcantoului*, Carla Alessandrini.

N-am avut încotro decât să-i mulțumesc lui Paolo Plattini pentru toate informațiile pe care mi le furnizase, oricât de mult mă indispunea faptul că m-a condus la ușă ținând-o pe Francesca de talie. Cu siguranță că aveau să termine sticla de Barolo și se vor trezi mâine-dimineață împreună, admirând reflexele schimbătoare ale soarelui din vechea Romă.

În ciuda orei înaintate, am hotărât să merg puțin pe jos prin oraș. Aveam nevoie să mă gândesc la tot ce auzisem în noaptea aceea. Străbunica mea se dovedea o femeie puternică și imprevizibilă. Nimic din ceea ce făcea nu părea să aibă vreo legătură cu adevărata ei fire. Era oare o tânără burgheză romantică care se lăsa dusă de evenimente ori avea într-adevăr o personalitate mai complexă? Mă surprindea faptul că fusese în stare să ucidă un bărbat cu atâta sânge-rece, chiar dacă el fusese un nazist respingător. Am hotărât să mă întorc la hotel. Când am ajuns în cameră, am deschis valiza și am căutat copia fotografiei Ameliei Garayoa pe care mi-o dăduse mătușa Marta. Mă uitam la ea din când în când, încercând să înțeleg cum

de o fi fost cu putință ca acea tânără blondă, cu înfățișare eterică și aparent fără griji, să fi trăit cu atâta intensitate și într-un mod atât de periculos.

În noaptea aceea, mi-a fost greu să dorm, nu pentru că mă indispunea să știu că Paolo și Francesca erau împreună, ci și pentru că mă simțeam șocat de asasinatul comis de străbunica mea.

Paolo îmi dăruise cărticica partizanului, așa că am hotărât să arunc o privire rapidă peste ea și până la urmă am adormit cu cartea în mână.

A doua zi, am sunat-o pe Francesca să-i mulțumesc pentru cină și pentru dezvăluirile lui Paolo. S-a arătat amabilă și afectuoasă, de parcă și-ar fi luat o piatră de pe inimă, lăsându-mă să înțeleg limpede că nu ne vom mai trezi niciodată împreună în elegantul ei penthouse.

– Ce-o să faci acum?

– Am rezervat un zbor la Londra.

– Te vei întâlni cu maiorul William Hurley?

– Așa aș vrea. Ți-am povestit că maiorul este englez până în vârful unghiilor și trebuie să-i ceri întâlnire cu mult timp înainte. Dar o să încerc.

– Paolo m-a rugat să-ți spun că va continua să caute, poate că va găsi și alte informații despre străbunica ta; dacă va reuși, te voi suna.

– Spune-i că îi mulțumesc, s-a arătat *molto gentile,* cum spuneți voi, italienii.

– Da, este într-adevăr. Bine, sună-mă dacă vei crede că te mai putem ajuta și cu altceva. *Ciao, caro!*

După aceea, l-am sunat pe maiorul William Hurley și, spre surprinderea mea, nu s-a mai arătat atât de încordat și de distant ca în ocaziile precedente.

– Ah, Guillermo, dumneata ești! Chiar mă miram că nu m-ai sunat. Lady Victoria m-a întrebat de dumneata.

– Voiam să știu dacă m-ați putea primi.

– Ți-a mers bine la Roma?

– Da, o să vă povestesc ce am aflat.

M-a invitat peste două zile, ceea ce, fiind vorba despre el, era ca și cum m-ar fi primit în aceeași după-amiază.

10

Ploua când am ajuns la Londra. Bine că nu era prea frig. M-am instalat în micul hotel dintotdeauna și am sunat-o pe mama.

– Unde ești?

– La Londra.

– Dar mi-ai spus că pleci la Roma!

– Am fost la Roma, dar a trebuit să mă întorc la Londra.

– Guillermo, m-am săturat să-ți tot repet că faci o prostie, că această investigație nu duce nicăieri. Dacă pe mine, care i-am fost nepoată, nu mă interesează ce-a făcut sau n-a făcut, nu știu de ce trebuie să te intereseze pe tine. Numai dragei mele surori Marta îi putea trece prin minte să se amestece în treburile bunicii noastre!

– Iar eu m-am săturat de predicile tale. Nu e vorba că mă interesează ce a făcut bunica ta, adică străbunica mea, nu-i vorba de vreun interes familial. E o treabă care mi-a fost comandată, mi se plătește să fac cercetări și asta este ceea ce fac și, din fericire, mătușa Marta nu mai este cea care deține comanda.

– Povestea asta a devenit o obsesie pentru tine.

– Nu-i adevărat, mamă, este doar o activitate.

N-am îndrăznit să-i spun mamei mele că bunica ei fusese în stare să lichideze un om fără să clipească. I-aș fi pricinuit o mare neplăcere sau poate că nu; cunoscând-o pe mama, ar fi fost în stare să-mi spună că acel colonel Ulrich Jürgens o meritase cu vârf și îndesat.

Peste două zile, la ora stabilită, opt dimineața, maiorul Hurley m-a primit în biroul său de la Arhiva Militară. Era mai binedispus decât mine, dată

fiind ora. Omul acela începea să se ofilească după ora nouă dimineața, în vreme ce eu, la opt de-abia eram în stare să vorbesc.

– Să vă explic, i-am pierdut urma străbunicii mele în Grecia.

– În Grecia? Ah, da, desigur. După șederea ei la Roma, Amelia l-a însoțit pe baronul von Schumann în Grecia, unde a început din nou să lucreze pentru noi. Cum știți deja, pierderea unei foarte bune prietene de-ale sale, marea divă a *belcantoului*, Carla Alessandrini, a marcat-o atât de profund, încât străbunica dumitale n-a mai fost niciodată ea însăși.

Am fost pe punctul de a mă supăra pe maior: a știut de peripețiile străbunicii mele la Roma și n-a vrut să mă ajute. I-am reproșat-o.

– De fapt, nu știu multe din cele întâmplate la Roma. Moartea colonelului Jürgens n-a fost ceva pus la cale de noi. Am aflat-o prin intermediul Rezistenței, ei au fost cei care au organizat-o.

M-am răzbunat, ținându-i o lecție despre cele întâmplate la Roma și l-am făcut să înțeleagă foarte limpede că aceea nu fusese o acțiune a Rezistenței, ci acțiunea străbunicii mele.

– În arhivele noastre se menționează că agenta independentă Amelia Garayoa, la solicitarea Rezistenței, l-a executat pe unul dintre cei mai feroce ofițeri SS, colonelul Ulrich Jürgens.

– Ei bine, dacă vreți să fiți credincios istoriei, luați în seamă ce vă spun eu, străbunica mea l-a ucis pe Jürgens pe contul și pe riscul ei. Singurul lucru pe care l-a făcut Rezistența a fost să-i facă rost de un pistol.

Era clar că, oricât de mult i-aș fi repetat-o, maiorul Hurley n-avea de gând să modifice ceea ce era scris în arhivele sale.

– Amelia Garayoa a părăsit Roma la începutul anului 1944. În zilele acelea, avea loc la Verona procesul celor care încercaseră să-l dea jos pe Mussolini. Au fost cu toții condamnați la moarte, inclusiv ginerele său, contele Ciano. Nu s-a salvat decât Tullio Cianetti[1]. La 17 ianuarie a avut loc bătălia de la Montecassino. Ai auzit vorbindu-se vreodată despre această bătălie? În ziua de 22, aliații au debarcat pe plajele de la Anzio, la sud de Roma. Să vedem... să vedem... da, aici este, străbunica dumitale a sosit la Atena pe 16 ianuarie, exact cu o zi înainte de bătălia de la Montecassino. Noi am aflat, prin intermediul Rezistenței, de execuția colonelului Jürgens

[1] Om politic fascist italian (1899–1976), cunoscut pentru activitatea sa în sindicate (n.tr.)

și n-am mai avut nicio îndoială că Amelia Garayoa era dispusă să-și reia activitatea. Astfel că la Atena am luat legătura cu ea.

– Așa de ușor.

– Cine a spus că a fost ușor? răspunse, prost dispus, maiorul Hurley. Tinere, ar trebui să fii mai puțin nerăbdător și să asculți, pentru că n-am timp de pierdut.

Am tăcut, temându-mă că am stricat buna dispoziție a maiorului, care și-a început relatarea.

«Comandantul Murray a primit un raport în care se povestea amănunțit că Amelia Garayoa, care în momentele acelea colabora cu Rezistența italiană, îl executase la Roma pe un colonel SS. Murray a fost surprins de acțiunea Ameliei, pentru că, deși fusese antrenată să ucidă în caz de nevoie, nu credea că ar fi fost în stare s-o facă. Aspectul fragil al Ameliei se dovedea a fi înșelător.

Murray a hotărât să solicite din nou colaborarea tinerei spanioloaice. La Atena, *putea fi foarte utilă* colaborând cu Rezistența și furnizând rapoarte despre situația trupelor germane în insulele grecești.

Baronul von Schumann a luat două camere care comunicau între ele la hotelul Marea Britanie. Pentru nimeni nu era un secret că domnișoara Garayoa era amanta lui, dar Schumann era prea bine-crescut ca să afișeze relația lor în mod nedelicat. Hotelul Marea Britanie era situat în inima Atenei, foarte aproape de Acropole.

Amelia se delecta cu vizitarea ruinelor arheologice și deplângea în tăcere că drapelul nazist flutura pe Acropole.

Max von Schumann își dedica timpul vizitării diferitelor batalioane și constatării stării răniților și a necesarului medical. Apoi redacta rapoarte foarte lungi pe care le trimitea la Berlin, știind că foarte puține dintre solicitările sale vor fi luate în seamă.

Ceea ce nu bănuia Amelia și nici vreunul dintre înalții ofițeri care erau cazați la hotelul Marea Britanie era faptul că unul dintre chelnerii care se ocupau de ei la bar într-un mod atât de amabil era agent britanic.

Numele lui conspirativ era Dion. Chiar și în ziua de azi, adevăratul lui nume continuă să fie clasificat.

Dion vorbea perfect engleza și germana. Tatăl lui era grec și a lucrat la ambasada britanică. Acolo a cunoscut o tânără slujnică, subreta personală a soției ambasadorului. S-au îndrăgostit, s-au căsătorit și au avut un fiu. Când ambasadorul acela englez a fost mutat din funcție, tânăra subretă a rămas cu soțul ei la Atena. Era o servitoare competentă, astfel că a găsit de lucru în casa unui istoric german care petrecea lungi perioade la Atena. Trebuie să fi fost un om bun la suflet, pentru că îi permitea să-l aducă acasă pe micuțul Dion, pe care în momentele sale libere binevoia să-l învețe limba germană. Așa a ajuns Dion să stăpânească niște limbi atât de necesare pentru profesia sa. Asculta conversațiile pe care oaspeții le purtau în fața lui, fără să dea semne că le-ar înțelege. Iar ei vorbeau cu încrederea că nimeni nu știe ce își spun.

La scurtă vreme după sosirea Ameliei și a baronului, Dion a trimis într-unul dintre rapoartele sale o conversație pe care o auzise între cei doi.

– Războiul nu merge bine, îi spuse Max Ameliei.

– Vor câștiga aliații? întrebă ea, fără să ascundă că aceasta era dorința ei.

– Nu-ți dai seama ce ar putea însemna asta?

– Ba da, sfârșitul celui de-al Treilea Reich.

– Britanicii ar trebui să înceapă să-și facă griji în privința rușilor. Noi suntem aliații lor firești împotriva lui Stalin. Ar trebui să cădem la o înțelegere.

– Dar ce vorbești! Știi bine ce gândesc eu despre Stalin, dar în acest război... până la urmă, a luat calea corectă înfruntând Germania.

– Vrei să se extindă comunismul în toată Europa, asta vrei?

– Ceea ce sigur nu vreau este cel de-al Treilea Reich, asta e ceea ce nu vreau.

– Trebuie să ne gândim la ziua de mâine. Hitler este doar o circumstanță, vom reuși să ne debarasăm de el.

– Când, Max? Când? Nici tu, nici prietenii tăi nu vă hotărâți să faceți ceva ca să reușiți acest lucru.

– Nu-i adevărat! Tu știi că nu-i adevărat! Dar nu putem face o mișcare fără să contăm pe sprijinul anumitor generali sau altminteri am provoca un dezastru și mai mare.

– Și unii dintre generalii aceia se tem să se angajeze, iar alții, în schimb, sunt niște naziști fanatici; și, între timp, tu îți faci griji pentru ceea ce ar

putea să facă Stalin în viitor. Știi ce spun eu? Că în acest moment, cu toate că Stalin îmi place atât de puțin, îl consider o binecuvântare.

– Nu spune așa ceva, Amelia! Nu mai spune, te rog.

Într-o seară, pe când aștepta în bar sosirea baronului von Schumann, Dion s-a apropiat de ea și s-a oferit s-o servească.

– Un prieten al dumneavoastră de la Londra ar dori să mergeți să vizitați catedrala.

Amelia a devenit nervoasă, dar s-a stăpânit numaidecât.

– Ce spuneți? Nu știu despre ce-mi vorbiți.

– Aveți încredere în mine. Vă aduc vești din partea comandantului Murray.

Auzind numele acela, Amelia s-a liniștit.

– Când trebuie să merg? îl întrebă ea pe chelner.

– Mâine, pe la unsprezece.

– Dumneavoastră...

– Am vorbit deja destul.

A doua zi, s-a dus să viziteze catedrala ortodoxă de la Atena. Mergea încet, uitându-se de jur împrejur. Grecii se arătau ostili față de ocupanți și, oriunde se uita, nu vedea decât figuri ursuze.

Mulți ofițeri fuseseră cazați în casele atenienilor, care se văzuseră obligați să devină amfitrioni ai ocupanților lor.

Admira niște icoane din catedrală când a simțit în spatele ei răsuflarea unui bărbat.

– Bună ziua, vă interesează icoanele noastre? spuse cineva în engleză.

S-a întors și a dat peste un popă, un bărbat înalt, cu barbă neagră și ochi strălucitori, cu părul lung prins într-o coadă.

– Bună ziua. Da, mă uimesc și îmi plac, sunt foarte diferite de picturile religioase catolice.

– Acesta este Sfântul Nicolae, spuse el arătând una dintre imagini. Îl veți găsi în toate bisericile noastre. Iar aceasta e o icoană a Sfântului Gheorghe; dar uitați-vă la aceea, este Fecioara cu Pruncul, o bijuterie.

Aproape că nu era lume în catedrală, în afară de câteva femei care își făceau semnul crucii înainte de a aprinde o lumânare și a o pune într-unul dintre suporturile așezate sub icoane.

– În afară de artă, sunteți interesată de dreptate și de adevăr? o întrebă preotul ortodox cu un glas răgușit.

Amelia a căutat să-și ascundă uimirea pe care i-o provocase întrebarea.

– Desigur, răspunse ea.

– Atunci, s-ar putea să avem prieteni comuni.

– Nu știu, murmură ea.

– Însoțiți-mă și vom sta de vorbă.

L-a urmat și au ieșit din catedrală. Era frig, dar preotul nu părea să-l simtă. Amelia s-a înfiorat.

– Colaborăm cu prieteni de-ai dumneavoastră de la Londra și prietenii aceia m-au întrebat dacă sunteți interesată să lucrați din nou. Comandantul Murray vă felicită pentru povestea de la Roma.

– Povestea de la Roma? Amelia a tresărit speriată.

– Acesta e mesajul pe care trebuia să vi-l transmit, nu știu mai mult de atât.

– Cine sunteți?

– Spuneți-mi Giorgos. Nu ne place să-i avem aici pe nemți. Noi, grecii, am luptat întotdeauna împotriva celor care ne-au invadat. Întrebați-i pe Xerxes sau pe Darius despre noi.

– Ce spuneți?

Preotul ortodox a râs, bucuros că a reușit să o surprindă.

– I-am biruit pe perși când erau un mare imperiu. Știți ce s-a întâmplat la Termopile? O armată mică în frunte cu un rege spartan, Leonidas, a ținut piept unei armate imense de perși. Regele perșilor i-a trimis vorbă lui Leonidas să se predea, dar datorită spartanului care a refuzat și faptului că a rezistat acelui asalt, grecii au putut să-l înfrângă după aceea pe Xerxes la Salamina. N-a supraviețuit niciun spartan. Dacă noi n-am fi câștigat la Maraton sau fără sacrificiul de la Termopile, azi ați umbla înfășurată într-un văl negru și v-ați ruga privind către Mecca.

– Văd că sunteți mândru de a fi grec.

– Occidentul datorează Greciei ceea ce este.

– Nu mă gândisem la asta.

– Poate că nu știați. Și acum, spuneți-mi, sunteți dispusă să lucrați din nou pentru prietenii dumneavoastră și pentru noi?

– Da.

Amelia însăși a fost uimită de fermitatea cu care a răspuns la întrebare. Poate că știa că după ce îl omorâse pe colonelul Jürgens făcuse un pas într-o direcție necunoscută. Încă se mai întreba de ce nu simte nicio remușcare, de ce n-o chinuie chipul lui Jürgens și de ce îi vine să râdă când își amintește cum îl omorâse.

– Poate că nu ne vom mai revedea sau poate că da. Mergeți mâine în piața Monastiraki; căutați o cafenea mică, numită Acropole; veți fi așteptată.

– De către cine?

– De un bărbat. Se numește Agamemnon. El vă va da instrucțiuni. Acum, ne despărțim, eu voi gesticula ca și cum v-aș indica o adresă. Dacă trebuie să mă vedeți, veniți la catedrală, trec pe acolo de obicei în unele dimineți, nu totdeauna, dar să nu cumva să întrebați pe cineva de mine.

– Dar sunteți popă cu adevărat?

– Un om care își dedică viața lui Dumnezeu trebuie să lupte împotriva diavolului. Și acum, plecați.

A simțit o bucurie secretă că bunul comandant Murray nu-i păstra ranchiună pentru că abandonase serviciul după cele întâmplate în Polonia. Ea o asigurase pe doamna Rodríguez, agenta lui Murray la Madrid, că nu se va mai ocupa niciodată cu activități de spionaj. Dar faptul de a-l fi ucis pe colonelul Jürgens îi insuflase curaj ca să lupte în continuare din umbră. Își spunea în sinea ei că nu putea înceta s-o facă văzând răutatea din jurul ei. Dacă își amintea cele întâmplate în Polonia sau asasinarea Carlei, atunci simțea o mânie profundă și dorea să-i ucidă pe toți cei care răspândeau răul.

În seara aceea, baronul von Schumann a găsit-o absentă, de parcă n-ar fi interesat-o cu adevărat nimic din ceea ce îi povestea el.

Amelia evita să se uite la Dion, dar nu se putea abține să nu-l privească pe furiș. Era evident că lucra pentru comandantul Murray. Și i-a venit să râdă de ea însăși dându-și seama că acel comandant n-a avut niciodată intenția s-o lase să plece: nu numai că i-o trimisese la Madrid pe doamna Rodríguez ca să știe ce mai face, ci îi cunoștea perfect orice mișcare.

– Mâine voi merge la plimbare prin cartierul Plaka, îl anunță ea pe baron.

– Îmi pare rău că nu pot sta mai mult timp cu tine, dar mâine trebuie să călătoresc la Salonic, voi rămâne acolo trei sau patru zile, te vei descurca singură?

– Sigur că da!

– Te rog, Amelia, fii discretă; după cele întâmplate la Roma, sunt sigur că nu te bucuri de încrederea lor.

– N-am avut nicio legătură cu Jürgens, poliția m-a eliberat de orice bănuială.

– Dar prietenul acela al colonelului insistă că Jürgens avea întâlnire cu tine.

– Crezi că eu mi-aș fi dat întâlnire cu omul ăla?

– Nu, nu cred, dar…

– Tu trebuie să ai încredere în mine.

– Mai am ceva să-ți spun… sper să nu te superi.

– E vorba despre Ludovica?

– Da… De unde știi?

Amelia a rămas tăcută, așteptând ca el să vorbească. Nu era geloasă pe Ludovica, știa că Max von Schumann o iubește numai pe ea.

– De îndată ce a aflat că sunt în Grecia, a hotărât să vină. I-am cerut să n-o facă, să nu-l supună pe fiul meu rigorilor unei călătorii pe timp de război, dar nu știu dacă îmi va da ascultare.

– Fiind vorba de Ludovica, va sosi în orice moment.

– I-am promis că, dacă nu vine, voi merge eu să-i văd pe Friedrich și pe ea la Berlin.

– Ți-e dor de fiul tău, adevărat? Friedrich are deja trei ani, nu-i așa?

– Aproape patru și de-abia l-am văzut de când s-a născut, dar îl iubesc din tot sufletul, la fel cum îl iubești și tu pe al tău.

– Da, nu-i zi în care să nu mă gândesc la Javier.

– Să nu devenim melancolici, dar vreau să fii cu băgare de seamă în cazul în care ar apărea Ludovica.

– Ultima dată când am văzut-o era cu Ulrich Jürgens în holul hotelului de la Varșovia. Se înțelegeau de minune.

– Să nu ne mai gândim la Ludovica. Azi vom lua cina în altă parte decât la hotel, ce părere ai?

Amelia a zâmbit ca să nu-l neliniștească, dar o întristase să vorbească despre copii și să-și amintească de Javier.

N-a îndrăznit să-l întrebe pe Dion unde se află cafeneaua pe care i-o indicase preotul ortodox. Știa că nu trebuie să arate nicio familiaritate cu bărbatul acela, pentru că amândoi ar fi fost în pericol, așa că a ieșit din hotel, având destul timp să meargă pe jos până în Plaka și să-și lase privirea să se piardă spre Partenon, care se profila maiestuos pe înălțimea Acropolei. Svastica flutura deasupra lui, cu toate că în fiecare zi câte un patriot grec îndeplinea misiunea sinucigașă de a escalada stânca sacră pentru a încerca să pună la locul lui drapelul Greciei. Unii au reușit, plătind cu viața pentru fapta lor eroică.

Pe Amelia o uimea la greci atâta patriotism și, pentru o clipă, i-a invidiat. Și-a amintit mânioasă cum, în Spania, Franco îi socotea antipatriotici pe toți cei care apăraseră republica și și-a spus că ar prefera să fie antipatriotică decât patriotă, așa cum înțelegea Franco patriotismul. Cu aceste gânduri, a ajuns până în piața Monastiraki și, hoinărind pe străzi, fără să întrebe pe cineva, a găsit vechea cafenea.

În spatele unei tejghele minuscule era un bărbat care în momentul acela servea unui client o cafea espresso. S-a uitat la ea fără urmă de curiozitate, iar ea a așteptat să termine de servit.

– Asta-i cafeneaua lui Agamemnon? îl întrebă ea când el a vrut să știe ce dorește să bea.

– Da.

– Un popă prieten de-al meu mi-a indicat să vin aici.

Bărbatul i-a făcut semn să îl urmeze, iar ea s-a luat după el prin spatele tejghelei unde o perdea neagră despărțea cafeneaua de o mică încăpere unde erau îngrămădite lăzi și sticle. De-abia încăpeau în locul acela.

– Prietenii dumneavoastră de la Londra, spuse bărbatul în englezește, vor să le trimiteți toate documentele pe care puteți pune mâna: planuri, mișcări de trupe, orice prezintă vreun interes.

– Nimic mai mult?

– Asta e ceea ce doresc ei deocamdată. Luați asta, mi-au dat-o pentru dumneavoastră. Este o microcameră. Iar în acest plic aveți codurile pentru a cifra mesajele. Aveți grijă.

– Unde trebuie să le predau?

– Aici va trebui să veniți numai în cazul în care nu puteți să i le dați lui Dion. Puteți merge și la catedrală, popa obișnuiește să se ducă acolo din când în când.

– Ce altceva vor cei de la Londra?

– Să colaborați cu noi. Dată fiind relația dumneavoastră cu neamțul acela, ne puteți fi de mare ajutor.

– De acord.

– S-ar putea să avem nevoie de dumneavoastră foarte curând pentru o operațiune.

– Întoarceți-vă cu spatele, îi ceru ea bărbatului.

El i-a dat ascultare, iar ea a ascuns camera în sutien. Apoi și-au luat la revedere.

Odată ajunsă în camera ei de la hotel, a trecut în cea a lui Max prin ușa care le despărțea. A scotocit în dulap, dar n-a găsit nimic altceva decât îmbrăcămintea baronului; s-a uitat și pe masa de scris, unde tot n-a găsit ceva interesant. Va trebui să aștepte ca el să se întoarcă pentru a fotografia documentele pe care le-ar avea în servietă. O făcuse și la Varșovia. Dar cum era nerăbdătoare să înceapă să lucreze, a scris un rezumat al tuturor conversațiilor pe care le avusese cu baronul despre evoluția războiului, cu unele date pe care ea le socotea că puteau fi de interes strategic pentru Londra. Dorea cu înflăcărare să se simtă din nou utilă.

Max i-a telefonat de la Salonic și a anunțat-o că urma să meargă două zile la Berlin.

– Îmi pare rău, dar mi s-a dat ordin să mă prezint la Cartierul General. După câte se pare, nu le plac rapoartele mele, ei zic că sunt pesimist. Bănuiesc că va trebui să îndulcesc realitatea, ca să nu devin incomod. Caută să te comporți cu prudență.

A început s-o deranjeze faptul că Max insista să fie prudentă. Dar nu i-o putea reproșa. El credea întotdeauna ce îi spunea, niciodată nu se îndoia de ea, în ciuda evidenței.

Până la întoarcerea baronului, Amelia și-a petrecut timpul familiarizându-se cu orașul. Umbla fără odihnă, rătăcind pe străzile întortocheate ale Atenei.

Într-o după-amiază, când se întorcea dintr-o plimbare, portarul a anunțat-o că baronul von Schumann se află la bar împreună cu alți doi domni.

Amelia s-a dus numaidecât acolo, îi fusese dor de el. Max conversa vesel cu aghiotantul său, comandantul Hans Henke, și cu alt ofițer pe care ea nu-l cunoștea. Purta uniforma marinei.

– Ah, draga mea, în sfârșit ești aici! Max nu-și ascundea bucuria de a o vedea. Îl cunoști pe dragul nostru prieten comandantul Henke, dar permite-mi să ți-l prezint pe căpitanul de rangul întâi Karl Kleist.

Marinarul a luat în fața ei poziția de drepți și i-a sărutat mâna. Amelia n-a putut să nu recunoască faptul că era un bărbat foarte atrăgător.

– Doream foarte mult să vă cunosc, domnișoară Garayoa.

– Căpitanul Kleist ne-a ajutat mult la Varșovia. A făcut imposibilul pentru ca... mă rog, ca să putem să te scoatem de la Pawiak, spuse Max cu o oarecare stânjeneală.

– Să nu ne amintim lucruri neplăcute! Suntem la Atena! Să ne bucurăm de privilegiul de a admira Partenonul, îl întrerupse căpitanul Kleist, și, vă rog, spuneți-mi Karl, sper să fim prieteni.

– Mulțumesc mult, răspunse Amelia zâmbind.

Imediat după aceea s-au angrenat din nou în conversația pe care o întrețineau înainte de sosirea Ameliei. După cum a putut să deducă, marinarul călătorea destul de des în America de Sud. La un moment dat, s-a referit la o recentă călătorie în Spania, mai exact la Bilbao, iar ea n-a putut să nu se arate interesată.

– Cunoașteți Spania?

– Da, cunosc țara dumneavoastră și îmi place foarte mult. Numele dumneavoastră de familie este basc, nu-i așa?

– Da, tatăl meu era basc.

– Am prieteni buni acolo.

Amelia n-a mai pus alte întrebări. Știa că cel mai bun mijloc de a obține informații era să asculte, să-i lase pe bărbați să se desfășoare, uitând de prezența ei. Dar Kleist era un profesionist prea deprins cu tainele meseriei ca să comită erori și să se încreadă într-o străină, chiar dacă îi era îndatorată

pentru că l-a ajutat pe baronul von Schumann să o scoată din închisoarea Pawiak.

A trebuit să aștepte să fie singură cu Max, în intimitatea nopții, ca să cunoască mai precis activitățile căpitanului Kleist.

– Este un bun soldat. Nu este de acord cu ce se întâmplă, el... mă rog, s-a arătat mereu loial față de amiralul Canaris și căpitanul Oster.

– Dar, ca voi toți, se supune ordinelor, nu-i așa?

– Am mai discutat despre asta și cu alte ocazii, răspunse el cu o expresie obosită.

Amelia s-a corectat. Ceea ce o interesa cel mai puțin în acest moment era o ceartă cu Max. Avea nevoie de informații.

– Ai dreptate, iartă-mă. Ce face mai exact căpitanul Kleist?

– Hai, Amelia! Nu pot să cred că nu ți-ai dat seama!

– Lucrează pentru serviciul secret?

– Are ca misiune obținerea de materii prime din America de Sud fără de care Germaniei i-ar fi mai greu să ducă acest război: platină, zinc, cupru, lemn, mică...

– Nu știam că Germania are nevoie de materii prime din America de Sud, întotdeauna am crezut că țările acelea sunt foarte sărace.

– Nu, nu sunt sărace, dar au ghinionul să aibă guverne corupte. Nu cred că au ieșit în câștig nemaifiind colonii.

– Or fi având multe materii prime, cum spui, dar pentru Spania coloniile au însemnat costuri foarte mari, zise Amelia ca să spună ceva.

– Ei bine, Amelia, sunt bogate, foarte bogate. Au cupru, țiței, pietre prețioase, lemn, zinc, chinină, antimoniu, platină, mică, cuarț, chiar și ficat.

– Ficat? Nu te înțeleg...

– Tocmai îi ceream lui Kleist să facă tot posibilul să ne trimită mai mult. Nu ți-am spus niciodată? Cu extract de ficat fabricăm un tonic, un întăritor special pentru trupele de șoc și pentru militarii de pe submarine. Poate că ar trebui să-ți aduc și ție un flacon.

– Ce scârbos! Nu mi-ar plăcea deloc să beau tonic de ficat.

– Cu toate astea, e un întăritor foarte eficient, ce bine ar fi dacă am putea dispune de suficiente extracte de ficat ca să fabricăm tonic pentru toată armata! Te asigur că este foarte eficient pentru a combate oboseala și a da forță oamenilor.

– Dar platina? Pentru ce aveți nevoie de platină? Nu-mi pot închipui că pe timp de război aveți grijă să furnizați platină bijutierilor. Cine are bani să cumpere acum bijuterii?

– Platina servește și la altceva decât pentru a face inele și coliere, răspunse Max râzând. Se utilizează pentru fabricarea acidului azotic, pentru realizarea radiatoarelor electrice, pentru fabricarea fibrelor, a sticlei optice... N-am de gând să te plictisesc cu o lecție de chimie referitoare la proprietățile platinei. Karl Kleist ne-a povestit ceva foarte amuzant despre contrabanda cu platină. Unii marinari care lucrau pentru noi pe vasele comerciale spaniole fabrică oțel-balot, care sunt niște benzi de metal cu care se ranforsează lăzile de lemn, mobilele și cuferele. Dar, în loc de metal, utilizează platină, pe care după aceea o vopsesc în negru ca să o ascundă; astfel că atunci când vaporul trece de inspecția britanică din Trinidad, nimeni nu-și dă seama că acele ferecături sunt, de fapt, din platină.

– Ce ingenioși sunt compatrioții mei!

– Da, chiar sunt.

– Și căpitanul Kleist se ocupă să organizeze toată această contrabandă.

– Exact, dar Kleist profesează și ca un norocos om de afaceri. A înființat în America de Sud întreprinderi pentru asigurarea transportului acestor furnituri. Este un om foarte valoros, multe vieți depind de el.

Deodată, Max a rămas tăcut și s-a postat în fața Ameliei, privind-o cu o oarecare tulburare.

– Ce se întâmplă, Max? De ce te uiți așa la mine?

– Vreau să... îți cer să nu mă minți...

– Să te mint? De ce ar trebui s-o fac? Nu știu ce vrei să spui...

– Continui să ții legătura cu... cu... britanicii?

– Pentru numele lui Dumnezeu, Max! Știi că legătura mea cu britanicii se datora relației mele cu Albert James și singurul lucru pe care l-am făcut a fost să le transmit frământările grupului din care făceai parte înainte de război. Și dacă vrei să știi, nu l-am mai revăzut pe Albert James.

– Aveai o relație bună cu lordul Paul, iar el este omul-cheie în Amiralitate.

– Mă uimești, Max. Un om inteligent ca tine ar trebui să știe că încrederea lordului Paul în mine era bazată pe relația mea cu Albert. În orice caz, neîncrederea ta mă jignește.

Amelia i-a întors spatele sperând să se fi arătat convingătoare. Îi venea greu să-l mintă pe Max von Schumann pentru că era îndrăgostită de el și, dacă acționa pe la spatele lui, era din cauza convingerii ei că Max năzuia același lucru ca și ea, și anume încheierea războiului, înfrângerea celui de-al Treilea Reich și o nouă Europă în care aliații să-l răstoarne pe Franco de la putere și în Spania să se instaureze din nou Republica. Își spunea că îl minte spre binele lui, de parcă ar fi fost vorba de un copil. Max se supunea cu neclintire codului său de onoare și, oricât de mult îl disprețuia pe Hitler, n-ar fi făcut niciodată ceva care ar fi putut însemna un prejudiciu pentru Germania. Ea nu gândea ca el: ar trăda de mii de ori Spania aceea a lui Franco dacă astfel l-ar putea înfrânge pe dictator. Era felul ei de a înțelege loialitatea față de țara ei și față de ideile care îl duseseră pe tatăl ei în fața plutonului de execuție.

– Îmi pare rău, Amelia, n-am vrut să te jignesc.

– N-am lucrat niciodată pentru britanici, Max, niciodată. Am fost o simplă curieră, profitând de relația mea cu Albert ca să te ajut pe tine și pe prietenii tăi în lunile dinaintea războiului. Chiar tu ai fost în Anglia ca să te întâlnești cu lordul Paul. N-ai ce să-mi reproșezi.

El a îmbrățișat-o și i-a cerut iertare. Era atât de îndrăgostit de ea, încât nu era în stare să citească minciuna în ochii Ameliei.

În zilele următoare, Amelia a obținut și mai multe informații, provocând conversații cu Max, chiar și cu aghiotantul său, comandantul Hans Henke, care părea că îl admiră din tot sufletul pe căpitanul Karl Kleist, care părăsise Grecia ca să se mute în Spania și dispunea de numeroși colaboratori printre marinarii de pe vasele comerciale spaniole.

– Și spaniolii se pretează să colaboreze pe față cu... cu spionajul german? îl întrebă ea cu o anumită candoare.

– Mulți o fac pentru bani; alții, din afinitate ideologică întreținută cu o bună retribuție. Să nu crezi că-i ușor; în echipajele vaselor comerciale

spaniole există mulți basci care lucrează pentru așa-numitul *lehendakari*[1] Aguirre[2], care este exilat la New York.

– Și ce fac marinarii aceia care lucrează pentru Aguirre?

– Același lucru ca și ceilalți. Spionează, transmit informații aliaților despre încărcătura vaporului, despre pasageri și îi semnalează pe membrii echipajului despre care cred că lucrează pentru noi; orice poate fi de interes.

– Așadar, vasele comerciale spaniole sunt un cuib de spioni, rezumă Amelia.

– Mai mult sau mai puțin.

– Iar marinarii basci lucrează pentru lehendakari Aguirre.

– Nu toți, alții o fac pentru noi. Lehendakari al vostru a pus serviciul de informații al partidului său, PNV, la ordinele aliaților cu speranța că, dacă vor câștiga războiul, să fie răsplătiți prin recunoașterea independenței Țării Bascilor.

Prin Dion, Amelia a trimis mai multe rapoarte la Londra. Nu i-a fost ușor să i le predea, deoarece hotelul Marea Britanie găzduia întregul Stat Major german. Într-o anumită împrejurare, când Dion a lipsit de la serviciu vreme de trei zile din cauza unei gripe, n-a avut încotro decât să meargă la catedrală în căutarea preotului ortodox care își spunea Giorgos. În prima zi n-a avut noroc, dar într-a doua a putut să-i înmâneze un raport amplu, precum și fotografii ale unor documente referitoare la situația trupelor germane din Creta care se aflau în posesia lui Max.

Dar nu era pregătită pentru noua misiune pe care o pusese la cale comandantul Murray.

Dion i-a comunicat că trebuie să se întâlnească imediat cu Agamemnon: Londra trimisese instrucțiuni precise pentru ea.

Nu mai trecuse pe la cafeneaua Acropole; însuși Agamemnon îi recomandase să n-o facă decât dacă ar fi fost strict necesar, dar se pare că sosise ocazia.

[1] Președintele guvernului Țării Bascilor (în limba bască în original) (n.tr.)

[2] José Antonio Aguirre y Lecube (1904–1960), om politic spaniol de origine bască, militant al Partidului Naționalist Basc, PNV, primul președinte al guvernului autonom al Țării Bascilor (n.tr.)

Era frig și burnița, așa că s-a înfofolit cu paltonul și și-a acoperit capul cu un batic.

– Vreți să ieșiți, domnișoară? se interesă portarul hotelului. Pe vremea asta?

– M-am săturat să văd prin geamul ferestrei căzând ploaia. Îmi va face bine o plimbare.

– Vă veți uda… insistă portarul.

– Nu vă faceți griji, nu mi se va întâmpla nimic.

Nu s-a dus direct în piața Monastiraki, ci s-a plimbat fără țintă precisă prin Atena, în caz că ar fi urmărit-o cineva. Când a fost sigură că nu e urmărită, și-a îndreptat pașii spre cartierul Plaka și a coborât pe străduțe până a ajuns în piața Monastiraki. Ploua cu găleata, astfel că n-ar fi mirat pe nimeni dacă ar fi văzut-o căutând refugiu în acea cafenea minusculă de mâna a doua.

Agamemnon era în spatele tejghelei și a privit-o fără să dea semne că o cunoaște. Doi bărbați stăteau la o masă jucând table, iar altul care se rezema de tejghea părea căzut pe gânduri bând un pahar de uzo, rachiul de anason local.

– Ce doriți? întrebă Agamemnon.

– O cafea mi-ar prinde bine, plouă foarte tare și sunt udă leoarcă.

– Sunt zile când e mai bine să nu ieșiți din casă și asta e una dintre acele zile, răspunse Agamemnon.

Amelia a băut cafeaua și l-a așteptat pe chelner să-i facă vreun semn ca să vorbească cu ea. Dar bărbatul părea concentrat să alinieze paharele și cestile în spatele tejghelei și nu i-a acordat atenție.

– Se pare că a încetat ploaia, spuse Amelia în timp ce plătea cafeaua.

– Da, dar ar fi mai bine să vă duceți acasă, o să plouă din nou, răspunse bărbatul.

Ea a ieșit fără să-i ceară vreo explicație. Dacă Agamemnon nu dăduse niciun semn că ar cunoaște-o, o fi fost dintr-un motiv cât se poate de bun. S-a întors la hotel și l-a găsit pe Max prost dispus.

– Trebuie să plec în Creta.

– Când? întrebă Amelia cu o figură contrariată. Aș putea veni și eu? adăugă ea.

– Încă nu știu, dar nu e oportun să mă însoțești. Rezistența greacă a câștigat partida cu noi. Sunt multe pierderi. În plus, ei primesc ajutor de la englezi; le trimit arme și tot ce au nevoie. Lucrurile nu merg bine.

– Aș vrea atât de mult să merg în Creta… Amelia și-a compus cel mai fermecător zâmbet al ei și s-a arătat lingușitoare.

– Și eu aș vrea să mă poți însoți, dar nu știu dacă voi obține permisiunea, o să vedem. Poate că cel care mă va însoți va fi căpitanul Kleist.

– Kleist? Nu mi-ai spus că e în Spania?

– Ba da, dar e posibil să se întoarcă la Atena peste câteva zile. Este un expert în informațiile navale și Înaltul Comandament are nevoie de el în Creta. Pare imposibil, dar submarinele britanice se apropie de coastele Cretei în perfectă siguranță.

Amelia l-a ascultat răbdătoare, neîncetând să se gândească de ce Agamemnon nu dăduse semne că o cunoaște. Numai a doua zi, șoptind printre dinți, Dion i-a dat explicația.

– Unul dintre bărbații din bar era neamț.

– Îl bănuiesc pe Agamemnon?

– Cine știe dacă nu pe dumneavoastră? Trebuie să avem grijă. Duceți-vă mâine la o ceremonie religioasă care va avea loc la catedrală; va fi multă lume și acolo vă veți întâlni cu popa, el vă va transmite ordinele de la Londra.

– Și de ce nu dumneavoastră?

– Fiecare își îndeplinește rolul său. Îndepliniți-l pe al dumneavoastră.

Max s-a arătat uimit când Amelia i-a spus că se duce la catedrală.

– Iarăși? Te gândești cumva să te convertești?

– Să mă convertesc?

– Da, să renunți la catolicism și să te faci ortodoxă.

– Bineînțeles că nu! Dar îți mărturisesc că mă fascinează ceremoniile lor, mirosul intens de tămâie, icoanele… nu știu, mă simt bine în bisericile lor.

– Fii prudentă, Amelia! La Atena a sosit cineva care nu te place deloc.

Amelia a tresărit, dar a căutat să nu dea niciun semn de nervozitate.

– Pe mine? De ce? Nu știu cine poate fi…

– Este colonelul Winkler, un ofițer SS, era prieten al colonelului Ulrich Jürgens. Încă mai e convins că ai avut ceva de-a face cu asasinarea lui Jürgens.

– Tu însuți mi-ai spus că partizanii italieni au revendicat acțiunea și, după cum bine știi, la Roma nu mă aflam de partea partizanilor, spuse ea pe un ton glumeț.

– Winkler crede că ai fost femeia care l-a ucis pe Jürgens și nimeni nu-l va convinge că nu e așa.

– De când e la Atena?

– De câteva zile, dar eu n-am știut până ieri.

– De ce nu mi-ai spus?

– Nu voiam să-ți faci griji, dar, de fapt, ar trebui amândoi să ne facem griji. Am avut o oarecare confruntare cu SS-iștii din cauza unei slabe colaborări în anumite privințe care au legătură cu intendența, în acest caz, cu furniturile medicale de care au nevoie oamenii noștri. Ei le confiscă pentru ei. Nu permit ca medicii noștri să le dea medicamente prizonierilor. Să căutăm să trecem neobservați, te rog, spre binele tău și al meu.

– Nu cred că dacă merg la catedrală ne putem compromite. Ce-i rău în asta?

– Ai grijă, Amelia, orice scuză îi va servi lui Winkler să dea ordin să fii arestată.

A plecat îngrijorată și speriată de cele auzite. Oare Winkler să fi fost în cafenea? Dăduse ordin să fie urmărită?

Când a ajuns la catedrală, a găsit atâta lume adunată, încât i-a fost greu să-și deschidă calea înăuntru. S-a întrebat dacă Winkler o fi trimis pe urmele ei pe vreunul dintre oamenii săi. S-a refugiat în spatele unei coloane și a așteptat ca popa Giorgos să o caute. Un grup de femei încerca să-și facă loc unde era ea și așa s-a simțit mai în siguranță. Concentrate și absorbite în gânduri, se rugau cu mare devoțiune. Să fie vreuna trădătoare? A exclus imediat ideea, amintindu-și ce îi spusese părintele ortodox în ziua în care s-au cunoscut: grecii îi învinge mereu pe invadatori, oricât de tari și de puternici ar fi aceștia.

Ceremonia decurgea fără ca ea să fie atentă. Se simțea amețită de mirosul de tămâie. N-a știut cum, dar deodată s-a pomenit cu preotul ortodox lângă ea.

– N-avem mult timp la dispoziție, dar aceste suflete credincioase ne acoperă, spuse el, arătându-le pe femeile care din jurul lor.

– Ce se întâmplă?

– Londra îl vrea pe căpitanul Kleist.

– Îl vrea? Nu vă înțeleg.

– Da, vor să pună mâna pe căpitanul Kleist și dumneavoastră trebuie să-i ajutați.

– Dar cum?

– El vă cunoaște și va avea încredere în dumneavoastră. Veți servi drept momeală pentru ca prietenii noștri britanici să poată pune mâna pe el. Este un om inteligent și suspicios, știe multe, astfel că nu numai că se îngrijește de siguranța lui, dar și Abwehrul are grijă de el. Va trebui să plecați în Spania.

– În Spania? Dar... cu ce justificare?

– Aveți acolo familia, nu-i așa? Atunci aveți deja o justificare. Va fi mai ușor s-o faceți acolo decât aici. Dar e nevoie să acționați cu rapiditate; după cum se pare, căpitanul se va întoarce în Creta, îl vor în Creta. Germanii au suferit multe pierderi în insulă și nu sunt în stare să distrugă submarinele și vapoarele care transportă arme pentru Rezistență.

– Când ar trebui să plec?

– Dacă e posibil, mâine. Cereți-i baronului să vă ajute, îi stă în putință.

A așteptat să se termine ceremonia, dar cu mult înainte, preotul dispăruse deja de lângă ea, la fel de tainic cum venise.

S-a întors pe jos, gândindu-se cum să-i ceară lui Max s-o trimită la Madrid. N-a întârziat să își dea seama că o urmărea un bărbat, dar a putut ajunge la hotel fără alte complicații.

– M-am tot gândit la ce mi-ai spus despre acel colonel Winkler și mi s-a făcut frică, i-a spus lui Max de îndată ce a ajuns.

– Frică? Nu știam că îți este frică, răspunse el în glumă.

– Max, m-am gândit să plec în Spania. Lasă-mă să mă duc vreo două săptămâni, îmi voi vedea familia și poate că Winkler o să uite de mine. Poate că mă înșel, dar cred că am fost urmărită la catedrală; în mod sigur, pe drumul de întoarcere, un bărbat m-a urmărit până pe treptele hotelului.

Max n-a putut evita o expresie de îngrijorare. Se temea de Winkler. Nu i-a fost ușor s-o salveze de el la Roma și cu siguranță că acum ar dori să se răzbune.

– Îmi vine greu să mă despart de tine, Amelia. Ești tot ce am.

– Dacă preferi să rămân...

– Nu, ai dreptate, poate că e mai bine să pleci pentru o vreme. Dar promite-mi că te vei întoarce curând.

– Voi sta doar câteva zile la Madrid, nici eu nu vreau să fiu departe de tine.

– De acord.

Pe ea a surprins-o ușurința cu care baronul von Schumann a fost de acord cu ce îi cerea, precum și încrederea lui în ea.

El i-a rezolvat totul și peste trei zile Amelia a părăsit Atena ca să se întoarcă la Madrid într-un avion care a făcut escală la Roma și la Barcelona.

Din raportul pe care ea însăși l-a trimis la Londra la sfârșitul operațiunii, știm că s-a dus acasă. Era alibiul pentru a justifica șederea ei la Madrid. Dar chiar din ziua sosirii sale a intrat în legătură cu doamna Rodríguez, cea care deținea instrucțiunile despre cum să ducă operațiunea la bun sfârșit.

Amparito, subreta doamnei Rodríguez, a fost surprinsă văzând-o când a deschis ușa.

– Doamna nu primește azi, se odihnește, îi aruncă ea, ca un bun cerber ce era.

– Îmi pare rău că am venit fără să anunț, dar sunt sigură că doamna mă va primi. Sunt în trecere prin Madrid și am ținut să vin s-o salut.

Subreta a șovăit câteva clipe înainte de a o primi și a o conduce în salon.

– Așteptați aici, îi ceru ea.

Doamna Rodríguez a apărut numaidecât.

– Ce bucurie să te revăd, dragă Amelia!

Au vorbit generalități până când Amparito le-a lăsat singure după ce le-a servit câte o ceașcă de cafea și niște fursecuri.

– Ți s-a spus în ce constă misiunea?

– Doar că la Londra îl vor pe căpitanul Kleist.

– Din câte știu, omul acela a făcut demersuri ca să reușească să te scoată de la Pawiak. Bănuiești că are vreo problemă?

– Nu, dar n-aș vrea să sufere vreun prejudiciu.

– Credem că este „Albatrosul", cel mai bun spion german din America de Sud. Suntem de doi ani pe urmele lui. Nu știam cine este. Folosește diferite nume. Este un spion foarte competent.

– Ce veți face cu el?

– Îl vom interoga, vom obține toate informațiile posibile și nimic mai mult.

– Nimic mai mult?

– Este la Madrid. Bineînțeles că nu merge singur nicăieri; își acoperă spatele și i se acoperă, este însoțit permanent de doi oameni.

– Credeam că aici germanii sunt liniștiți.

– Spania este oficial neutră, dar toată lumea știe că este o țară aliată cu Hitler și o parte din succesul activităților căpitanului Kleist se datorează tocmai acestei colaborări a spaniolilor cu germanii.

– Ce face Kleist mai exact?

– Știi deja, conduce o rețea de informatori din America de Sud. Are oameni peste tot: în Venezuela, Argentina, Perú, Mexic... Dar nu e numai asta, a înființat, de asemenea, diverse societăți de import-export de materiale vitale pentru Germania. Și are spioni pe toate vasele comerciale spaniole și portugheze; marinari care colaborează de bunăvoie cu cel de-al Treilea Reich: unii, pentru că sunt franchiști convinși, iar alții, pur și simplu pentru bani. De fapt, și noi facem același lucru. Ne bizuim pe colaborarea marinarilor, mai ales a celor basci, care ne furnizează informații despre ce anume transportă vasele comerciale și, de asemenea, dacă există vreun pasager deosebit. Chiar și dumneata ai spus-o în rapoartele dumitale.

– Se spionează unii pe alții și ambele tabere o știu, conchise Amelia.

– Așa este, e ca un meci în care ambele echipe joacă numai ca să marcheze puncte unii altora. Multe dintre aceste vapoare spaniole transportă materiale foarte valoroase care sunt preluate în largul mării de submarinele germane. Căpitanul Kleist și-a recrutat personal toți oamenii. Cunoaște nume, coduri, conturi bancare...

– Și de ce n-ați încercat să-l sechestrați dinainte? Pentru că despre asta-i vorba, nu-i așa?

– Nu-i ușor să te apropii de el, este un profesionist, n-are încredere în nimeni.

– Dar ce pot eu să fac?

– Te vei întâlni cu el din întâmplare.

– Nu se va mira?

– De ce? Ești spanioloaică, familia ta trăiește la Madrid, ai venit să-i vezi, nu-i nimic de mirare.

– Dar ce trebuie să fac? insistă Amelia.

– Să reușești să-l faci să aibă încredere în tine, să te oferi să-i fii ghid, să-i arăți ce nu cunoaște din Madrid, să cochetezi cu el, este un bărbat foarte atrăgător, și dumneata, ca femeie, de asemenea.

– E prieten cu baronul von Schumann, iar eu am o relație serioasă cu Max, răspunse Amelia, stânjenită.

– Am spus doar să flirtezi cu el, nimic mai mult. Și acum, să vorbim despre detaliile operațiunii.

Vreme de două ore, doamna Rodríguez i-a descris în amănunțime Ameliei pașii pe care trebuia să-i facă până când ea a memorat toate detaliile. Apoi și-au luat rămas-bun.

– Când îți închei misiunea, te vei întoarce la Atena. Fraza a sunat mai degrabă a ordin, decât a sugestie.

– Așa sper, spuse Amelia oftând.

– Atunci, e mai bine să ne luăm rămas-bun acum, poate că nu ne vom mai revedea multă vreme. Ai grijă de dumneata.

Întoarcerea ei la Madrid în martie 1944 i-a umplut de bucurie familia, care deja nu se mai mira de aparițiile și disparițiile ei neașteptate.

A doua zi după întâlnirea ei cu doamna Rodríguez, a ieșit să se plimbe însoțită de verișoara sa Laura și de sora sa Antonietta. Le convinsese să iasă la o gustare și să facă o plimbare prin orașul care părea că dorește să se trezească la viață.

Cele trei tinere sporovăiau de zor și păreau străine de tot ce se întâmpla în jur. Nici măcar n-au dat atenție faptului că, la câțiva metri mai în față, un drapel cu svastică anunța prezența ambasadei germane. Amelia s-a uitat neatentă la ceas înainte de a răspunde la un comentariu al surorii ei.

Niște bărbați ieșeau din ambasadă și unul dintre ei le-a privit curios. Ele păreau că nu-și dau seama. Deodată, unul dintre ei a înaintat spre locul unde se aflau tinerele.

– Amelia!

Ea l-a privit surprinsă, părea că nu-l recunoaște pe bărbatul acela îmbrăcat într-un costum și palton gri și purtând o pălărie de aceeași culoare. El s-a apropiat cu pas iute, urmat de ceilalți doi bărbați.

– Ce mult mă bucur să vă văd! Dar ce faceți aici? Vă credeam la Atena.

Ea a părut că șovăie, ca și cum ar fi încercat să caute în amintire cine era bărbatul acela care îi vorbea cu atâta familiaritate, iar el, scoțându-și pălăria, a izbucnit în râs.

– Nu mă recunoașteți?

– Kleist! Îmi pare rău, căpitane, nu v-am recunoscut, răspunse ea timid.

– Desigur, îmbrăcat în civil... presupun că e greu să mă recunoașteți. Dar spuneți-mi, ce faceți aici?

– Sunt cu familia mea, permiteți-mi să vă prezint verișoarei mele Laura și surorii mele Antonietta.

– Nu știam că urma să călătoriți în Spania.

– Mă rog, o fac când pot.

Au rămas tăcuți câteva clipe, neștiind ce să spună. Apoi, el a luat inițiativa.

– Vă pot invita la o plimbare și la o gustare într-o după-amiază când sunteți disponibilă?

Ea a părut că ezită, apoi a zâmbit.

– Mai bine veniți să ne faceți o vizită, vă voi prezenta restului familiei.

– Splendid! Când pot veni?

– Mâine? Dacă puteți, vă așteptăm la ora șase.

– Voi fi acolo.

Și-au luat la revedere și când au pornit din nou, el a putut auzi comentariul verișoarei Ameliei.

– N-a fost o idee bună să-l inviți, știi că tata nu-i suportă pe naziști.

La ora șase în după-amiaza zilei următoare, Edurne, servitoarea familiei, a deschis ușa casei și s-a pomenit cu un tânăr înalt și foarte atrăgător care întreba de domnișoara Amelia Garayoa.

– Poftiți, sunteți așteptat.

– Nu, prefer să rămân aici, spuneți-i domnișoarei.

Amelia a ieșit urmată de mătușa ei, doña Elena, și de verișoara sa Laura, precum și de sora ei Antonietta.

– Karl, poftiți, vă așteptam. V-o prezint pe mătușa mea.

Bărbatul a sărutat în chip galant mâna doñei Elena și i-a înmânat un pachet învelit în hârtia unei cunoscute cofetării.

– Nu trebuia să vă deranjați! spuse doña Elena.

– Nu-i niciun deranj, este o onoare să vă cunosc. Dar nu vreau să vă incomodez, astfel că, dacă îmi permiteți, aș vrea să fac o plimbare cu Amelia. Nu voi întârzia mult și v-o aduc înapoi. La ora opt, vă convine?

Doña Elena a insistat politicoasă să accepte o ceașcă de ceai, dar el a declinat invitația.

Când au ieșit în stradă, Amelia l-a întrebat de ce a refuzat ospitalitatea mătușii sale.

– Iartă-mă, dar nu mi-a scăpat comentariul verișoarei tale. La voi acasă germanii nu se bucură de simpatie.

– Îmi pare rău, nu știam că ai auzit-o pe Laura.

– Eu cred că a spus-o cu intenția de a o auzi, răspunse el, aparent supărat.

– Pe tatăl meu l-au împușcat fasciștii. Unchiul meu Armando a fost la închisoare și s-a salvat printr-o minune.

– Nu te scuza, înțeleg. Nu știu cum aș gândi eu dacă tatăl meu ar fi fost împușcat.

– Familia mea n-a fost niciodată fascistă, suntem republicani. Așa am fost educată.

– E greu de înțeles relația ta cu Max... el este ofițer german.

– De ce? Ne-am cunoscut la Buenos Aires, apoi ne-am întâlnit la Londra, mai târziu la Berlin... și... am încredere în Max, știu cum este și ce gândește.

– Chiar și așa, este un ofițer care datorează credință Germaniei.

– La fel ca și tine.

– Așa este.

– Eu nu l-am mințit pe Max în legătură cu ceea ce gândesc, el îmi cunoaște familia, știe prin ce am trecut.

– Nu te judec, Amelia, nu te judec. În Germania, sunt multe persoane care nu împărtășesc ideile nazismului.

– Multe? Atunci, de ce ați permis... A tăcut, temându-se să nu-l stânjenească: Max îi spusese că nici Kleist nu era adept al nazismului și că se supunea ordinelor ca ofițer, dar să fie oare adevărat?

– Să nu-ți fie frică, n-am intenția să-ți aduc prejudicii. Te-am ajutat în trecut fără să te cunosc. Ai făcut ceva foarte riscant ajutându-i pe polonezii aceia care intrau pe furiș în ghetou.

– Când eram mică, cea mai bună prietenă a mea era evreică, tatăl ei era asociat al tatălui meu. Au dispărut.

– Nu mă vei scandaliza spunându-mi că ești prietenă cu evreii. Eu n-am nimic împotriva lor.

– Atunci, de ce ați permis să li se ia tot ce au și să fie duși în lagăre de muncă sau să fie obligați să poarte acele stele galbene cusute pe haine? De ce au încetat deodată să mai fie germani și de ce nu mai au niciun drept?

Karl Kleist a admirat curajul Ameliei de a-i spune toate astea lui, care era un ofițer german. Ori era naivă, ori Max o fi reușit s-o convingă să aibă încredere în el. În orice caz, atitudinea ei i s-a părut imprudentă.

– N-ar trebui să vorbești așa cu necunoscuții; nu știi cine te poate auzi și nici consecințele pe care ți le poate aduce.

Ea l-a privit speriată și pe el l-a mișcat privirea ei neajutorată și a schimbat tema conversației către alte subiecte mai puțin compromițătoare.

A invitat-o la o ciocolată și, în momentul acela, Amelia și-a dat seama de prezența acelor bărbați, aceiași care îl însoțeau pe Kleist când l-a întâlnit în fața ambasadei.

– Oamenii aceia... spuse ea arătându-i.

– Îmi sunt buni prieteni.

– Doar nu ți-o fi frică de spanioli! Franco se mândrește că țara noastră este sigură avându-l pe el în frunte. De fapt, nimeni nu îndrăznește să facă nimic de teama consecințelor. Nu cred că cineva ar încerca să te jefuiască. Chiar dacă ești străin.

– E mai bine să fii întotdeauna precaut.

Ea n-a insistat ca să nu-l facă să se simtă stânjenit. Cu puțin înainte de ora opt, Kleist a lăsat-o în poarta casei.

– M-am bucurat să te văd.

– Și eu.

Karl Kleist a părut că ezită; apoi, zâmbind, a invitat-o să ia împreună masa de prânz peste două zile.

11

Au început să se întâlnească oarecum frecvent. Amelia se hotărâse să nu urmeze recomandarea doamnei Rodríguez de a flirta cu el. Era sigură că, dacă ar face-o, ar reuși să-l îndepărteze. Kleist avea un cod al onoarei care l-ar fi făcut să respingă avansurile femeii unui prieten. Asta nu însemna că nu era atras de ea și, cu fiecare zi care trecea, îi dorea și mai mult compania. Amelia îi plăcea și asta îl tulbura; dar dacă ea ar fi insinuat că e disponibilă, el ar fi găsit o scuză să se îndepărteze.

La câteva zile după prima lor întâlnire, Kleist i-a spus că trebuie să plece la Bilbao și i-a propus să-l însoțească.

– Nu, îți mulțumesc, dar nu mi se pare corect, îl refuză Amelia.

– Nu mă înțelege greșit, e vorba de o călătorie scurtă, și cum tu ești pe jumătate bască, m-am gândit că ți-ar face plăcere să mergi în ținutul de origine a tatălui tău.

– Da, mi-ar face plăcere, dar asta nu justifică faptul de a merge cu tine. Îmi pare rău.

Kleist s-a simțit decepționat, dar, în același timp, asta i-a întețit interesul față de ea. De fapt, se zbătea între loialitatea față de Max von Schumann și atracția față de Amelia. Dacă ea s-ar fi lăsat sedusă, el ar fi putut s-o disprețuiască, dar refuzurile sale sincere îi sporeau interesul.

La întoarcerea de la Bilbao, s-a dus să o viziteze.

– Spune-mi cum e orașul.

Kleist s-a întins la vorbă, descriindu-i tot ce văzuse. Amelia îl asculta cu o asemenea atenție, încât părea că nimic n-ar fi putut s-o intereseze mai mult decât ce îi spunea el.

În ziua aceea, a îndrăznit să se plângă de prezența continuă a celor doi oameni care îl urmau mereu, deși o făceau în așa fel încât, de cele mai multe ori, erau invizibili, dar chiar și așa, ea știa că sunt acolo.

– N-ai încredere în mine? îi spuse ea pe neașteptate când l-a zărit în apropierea lor pe unul din bărbați.

– De ce spui asta? întrebă el mirat.

– Mereu ne urmăresc acei doi bărbați, de parcă eu ți-aș face ceva.

– Te deranjează prezența lor?

Amelia a ridicat din umeri fără să răspundă, dar a vrut să înțeleagă că prezența oamenilor săi o stânjenea, că poate dacă ei n-ar fi...

– Le voi spune să plece.

– Nu, nu face asta, a fost o prostie de-a mea.

Au continuat să vorbească banalități și ea s-a arătat entuziasmată de sosirea primăverii, amintindu-și de zilele copilăriei sale.

– De cum se făcea vreme bună, tata și unchiul meu Armando organizau o excursie cu toată familia; mergeam în pădurea de la El Pardo, un loc splendid, unde întâlnești cerbi și iepuri alergând în libertate. Mergeam încărcați cu tot felul de coșuri ca să petrecem toată ziua. Puteam să alergăm, să sărim, să țipăm... mă rog, de fapt, nu făceam toate astea, sora mea Antonietta rămânea lângă mama, în vreme ce eu mă jucam cu verișoara mea Laura și cu Melita, sora ei mai mare. Jesús era încă mic și mătușa mea nu-i permitea să se desprindă de fustele ei.

– De când n-ai mai fost?

– De dinainte de război, de războiul nostru. Mi-ar plăcea să merg într-o bună zi, dar nu mai avem mașină. Tatăl și unchiul meu aveau mașini, dar acum...

– Te voi duce eu.

– Ce bine ar fi dacă am putea merge! Dar știi că lunea viitoare mă întorc la Atena, Max mă așteaptă, nu mai stau decât câteva zile la Madrid.

– Atunci, vom merge duminică. Pregătește unul dintre coșurile acelea sau, și mai bine, o să-l pregătesc eu. Vom merge singuri, fără „îngeri păzitori". Așa le spunea Amelia gărzilor lui de corp.

– Nu, nu, asta nu, protestă ea, nu mă deranjează, m-am obișnuit deja.

– Chiar și așa, vom merge singuri.

În noaptea aceea, Amelia i-a cerut lui Edurne ca a doua zi să ducă un bilet acasă la doamna Rodríguez.

– Peste câteva zile mă întorc la Atena și aș vrea să-mi iau rămas-bun de la ea.

În noaptea aceea, Albatrosul, numele conspirativ al lui Karl Kleist, a primit și el o notă, dar mai amplă decât cea pe care Amelia i-o trimisese doamnei Rodríguez. De fapt, era un raport exhaustiv despre Amelia și familia ei. Unul din „îngerii săi păzitori" i l-a înmânat, spunându-i să aibă grijă:

> Și-a părăsit soțul și fiul ca să fugă cu alt bărbat. După aceea, a avut relații cu un jurnalist american, care este nepotul lordului Paul James, unul dintre șefii Amiralității britanice; iar acum trăiește cu baronul von Schumann. Este o femeie...

Garda de corp nu și-a putut încheia fraza. Kleist i-a tăiat-o brusc și i-a ordonat să-l lase singur ca să citească raportul.

Cunoștea o parte din informațiile conținute în raport chiar de la Max, se menționa și faptul că ea făcuse aluzie la viața ei din trecut, povestindu-i cât de mult suferea pentru că nu-și putea vedea fiul.

„Îngerul păzitor" avea dreptate; raportul prezenta lacune din viața Ameliei, precum incidentul de la Roma, unde fusese asociată cu asasinarea unui ofițer SS, dar Karl Kleist a respins toate umbrele, se mândrea că se pricepe la oameni, iar ea își deschisese sufletul, recunoscând că nu este fascistă și că urăște nazismul. Îi mărturisise că este republicană și liberală, chiar și că se gândea că, dacă aliații aveau să câștige războiul, asta ar însemna sfârșitul lui Franco, dat fiind că acesta și-ar pierde principalul aliat, pe Hitler, acum când Mussolini nu mai conta.

Duminică, Kleist a venit să o ia la ora unsprezece fix. Avea un coș cu mâncare suficient pentru două zile, pe lângă vin și prăjituri. Amelia a apărut radioasă.

Așa cum făgăduise, „îngerii păzitori" nu-i urmăreau.

Ea i-a indicat locul unde mergea cu familia ei și a alergat prin pădure urmată de el, care se delecta cu entuziasmul ei.

După ce au mâncat, s-au întins pe iarbă la o distanță cuviincioasă unul de celălalt. Amelia marca în mod subtil distanțele, iar el, supus în fața ei, accepta faptul. Nu trecuse multă vreme când Amelia a spus că se simte prost.

– Nu știu, ceva mi-a picat rău, poate pentru că nu sunt obișnuită să beau vin.

– Dar de-abia ai sorbit o înghițitură, poate a fost pateul.

– Nu știu, dar cert este că mă doare foarte tare stomacul.

Prevăzuseră să se întoarcă pe la mijlocul după-amiezii, dar Kleist s-a oferit numaidecât în mod politicos s-o ducă acasă.

Când au ajuns, el a parcat mașina ca s-o conducă până în apartament, dar ea i-a permis s-o însoțească doar până la ascensor. Acolo și-a luat la revedere de la el, în prezența portarului, care ieșise s-o salute.

– Unchiul și mătușa dumneavoastră sunt acasă, dar cred că domnișoara Laura și domnișoara Antonietta au ieșit și nu s-au întors încă, o informă portarul.

Ea a intrat în ascensor și, înainte de a închide ușa, i-a strâns mâna cu afecțiune.

– Îți doresc drum bun și salută-l pe Max.

– Ai grijă de tine, îi spuse ea.

Amelia a urcat în casă și a intrat direct în camera ei, aproape fără să-i salute pe unchiul și mătușa ei, care ascultau radioul în salon. A fugit la fereastră și, uitându-se, a văzut pornind mașina lui Karl Kleist. Cineva profitase să se urce în mașină și, întins pe bancheta din spate, aștepta să se întoarcă neamțul. Când acesta urma să pornească mașina, a văzut apărând în oglinda retrovizoare chipul unui bărbat, în vreme ce simțea în ceafă țeava rece a unui pistol. Alt bărbat a deschis portiera mașinii și s-a așezat lângă el. Și acesta avea o armă. I-a dat un singur ordin:

– Porniți.

Albatrosul era acum în puterea agenților Serviciului Secret britanic. Guvernul britanic accepta ficțiunea neutralității lui Franco, dar avea agenți în Spania, care se ocupau în principal să culeagă informații. Pe mare, Serviciul Secret britanic acționa fără menajamente: nu era vapor spaniol cu destinația America de Sud care să nu fie obligat să se abată către

Trinidad ca să i se controleze încărcătura și pasagerii; dar, până în momentul acela, nu desfășurase nicio acțiune atât de riscantă pe teritoriul spaniol.

Amelia a călătorit a doua zi la Atena ca să i se alăture lui Max. Și acolo, peste câteva zile, Max i-a comunicat dispariția lui Karl Kleist.

– Amelia, s-a întâmplat ceva teribil. Karl a dispărut.

– Karl? întrebă ea surprinsă, ca și cum n-ar fi înțeles despre ce îi vorbește.

– Da, ambasada noastră la Madrid nu știe nimic despre el de câteva zile. L-au căutat peste tot, dar nici urmă de el. S-a deschis o investigație. Ultima persoană cu care s-a văzut ai fost tu. Max nu și-a putut stăpâni un rictus îndurerat.

– Dar Karl călătorea în mod frecvent în America de Sud, poate că o fi plecat acolo.

– Da, există și această posibilitate, dar ar fi lăsat vreun mesaj. Iar tu ai fost ultima persoană care l-a văzut pe Karl, insistă Max.

– Nu știu... Ți-am povestit că am fost cu el în ultima duminică înainte de a mă întoarce la Atena. Am fost la iarbă verde. De când nu se știe nimic despre el?

– În ziua aceea, nu s-a mai întors la ambasadă. Oamenii săi au crezut că... mă rog, că este cu tine. El insistase să meargă singur în excursie. N-au fost îngrijorați decât târziu, în dimineața de luni. Au fost acasă la unchiul și la mătușa ta...

– Doamne sfinte, ce s-or fi speriat!

– Portarul a declarat că ofițerul Karl Kleist te-a însoțit până în ușa ascensorului și că acolo v-ați luat rămas-bun și că l-a văzut întorcându-se la mașină. A declarat, de asemenea, că n-ai mai ieșit până a doua zi de dimineață și că erai însoțită de unchiul tău care ducea o valiză.

– Nu înțeleg ce s-a întâmplat, se plânse ea, prefăcându-se stupefiată. El era foarte discret și nu vorbea despre munca lui, astfel că nu mi-a spus dacă avea de gând să plece undeva. Crezi că i s-a întâmplat ceva? Amelia încerca să pară naivă.

– Nu știu, dar nimeni nu dispare așa, cu una, cu două. Poliția îl caută. Ți-am spus că i-au interogat pe cei din familia ta și pe portar.

– Dar familia mea n-are nicio legătură cu Karl! strigă ea îngrijorată.

– Amelia, Gestapoul vreau să te interogheze aici. Colonelul Winkler a solicitat și el redeschiderea cazului despre asasinarea lui Jürgens. Nu crede în coincidențe.

– Coincidențe? Ce coincidențe? întrebă ea fără să-și ascundă teama.

– Colonelul Winkler insistă că prietenul său, colonelul Jürgens, avea întâlnire cu tine în noaptea când a fost asasinat, iar Kleist a dispărut exact după ce a petrecut cu tine o zi la iarbă verde. Pentru el, sunt probe irefutabile că te afli în spatele ambelor cazuri. Crede că ești spioană.

– E nebun! Nu sunt deloc spioană! Te rog, Max, ține-l în frâu pe omul ăla!

– Asta încerc, Amelia.

Era cu adevărat speriată. Îl blestema în gând pe comandantul Murray. Operațiunea Albatrosul fusese un succes al Serviciului Secret britanic, dar se întreba dacă Murray o fi hotărât că merită s-o sacrifice, numai ca să pună mâna pe spionul german. S-a simțit o piesă neînsemnată pe eșichierul jocului secret al războiului.

A început să plângă. Își stăpânea lacrimile de zile întregi, aproape fără să poată închide un ochi. Îl predase pe Kleist, care acum poate că era interogat la Londra de comandantul Murray și, cu toate că nu avea îndoieli de partea cui se afla loialitatea sa politică, își făcea mustrări de conștiință.

Karl Kleist intervenise pentru ea când era întemnițată la Varșovia, îl ajutase pe Max s-o scoată din închisoare, se arătase curtenitor și încântător în zilele petrecute la Madrid, dar ea îl înșelase și îl predase ca să fie dus la Londra, unde, în cel mai bun caz, va sta în închisoare până la sfârșitul războiului. Fusese în stare să-i facă așa ceva unui om care doar o ajutase și se simțea îngrozitor, gândindu-se cât de ușor îi era să facă rău celor care îi erau loiali. Mai întâi, a fost Santiago, pe care l-a părăsit pentru Pierre; apoi a început să-l înșele pe Max, pe care îl spiona în favoarea britanicilor; iar acum fusese în stare să-l predea pe Kleist.

A simțit dispreț pentru sine însăși și, cu atât mai mult, atunci când Max a îmbrățișat-o, încercând s-o liniștească.

– Te rog, nu plânge, știi că mi-aș da viața pentru tine, dar trebuie să-mi spui tot adevărul, trebuie să ai încredere în mine, numai așa te voi putea ajuta. Și să nu te temi pentru familia ta, nu vor suferi nicio neplăcere, este evident că ei nu știu nimic despre dispariția lui Kleist.

– Dar ce vrei să-ți spun?! strigă Amelia. Ți-am povestit tot: am fost la iarbă verde, după ce am mâncat, nu m-am simțit bine și m-a condus acasă, ne-am luat rămas-bun în ușa ascensorului și nu mai știu nimic altceva. A doua zi, m-am întors aici. Nu știu ce s-a întâmplat, nu știu.

– Ai ghinionul să te afli mereu la locul nepotrivit.

– Colonelul Winkler vrea să mă învinovățească pentru povestea cu Jürgens, pentru că a văzut cum îl respingeam la petrecerea de revelion și Jürgens a jurat că mă va face s-o plătesc. Este o ocazie pentru el să-mi ceară socoteală, ceea ce n-a putut să facă prietenul său, colonelul Jürgens.

– În regulă, te cred și voi face imposibilul ca să te salvez de Winkler, ai încredere în mine.

Dar Max n-a putut evita să fie „invitată" să viziteze cartierul general al Gestapoului din Atena. Era foarte aproape de hotelul Marea Britanie și fusese reședința arheologului german Heinrich Schliemann, descoperitorul Troiei și al mormintelor de la Micene.

Max a însoțit-o și a suportat cu ea umilința de a aștepta două ore până când un bărbat, care s-a prezentat ca numindu-se Hoth, i-a primit într-un birou de la etajul doi. Au fost surprinși să-l vadă pe colonelul Winkler așezat de cealaltă parte a mesei. Nu era niciun alt scaun pe care să se așeze, așa că Hoth i-a ținut în picioare.

– Sper că nu vă deranjează prezența colonelului Winkler, a venit să mă viziteze și cred că vă cunoaște, domnișoară Garayoa.

Ea încuviință, dând din cap.

– Și sunteți însoțită de colonelul von Schumann! Ce onoare! spuse SS-istul cu sarcasm.

– Mă leagă o mare prietenie de domnișoara Garayoa.

– Da, știu și o știe tot Statul Major. Prietenia dumneavoastră nu este un secret pentru nimeni, nici măcar pentru distinsa dumneavoastră soție, baroana Ludovica, răspunse Hoth cu un zâmbet sardonic.

Max n-a răspuns la provocare. Singurul lui obiectiv era să iasă din clădirea aceea cu Amelia și știa că o confruntare cu Hoth în fața lui Winkler n-ar face decât să înrăutățească lucrurile.

– Domnișoară Garayoa, avem un raport de la Madrid în care ni se susține că dumneavoastră ați fost ultima persoană cu care s-a văzut căpitanul

Kleist. Ați petrecut împreună la iarbă verde, v-ați bucurat de o zi de picnic și, după aceea, căpitanul a dispărut.

– Căpitanul Kleist este un stimat prieten al nostru cu care, într-adevăr, am petrecut o zi la iarbă verde și apoi m-a condus acasă, unde ne-am luat rămas-bun. Nu l-am mai văzut și regret profund dispariția lui.

– Cu care, desigur, n-aveți nicio legătură. Hoth se juca de-a șoarecele și pisica.

– Bineînțeles că nu. Vă repet: căpitanul Kleist este prietenul baronului von Schumann, care ne-a făcut cunoștință și, prin urmare, este o persoană pe care o apreciez și eu.

– Căpitanul nu v-a spus unde avea de gând să petreacă restul după-amiezii?

– Nu, nu mi-a spus. Eu nu mă simțeam bine și n-am vorbit prea mult pe drumul de întoarcere la mine acasă.

– Și căpitanul nu s-a întors să se intereseze de sănătatea dumneavoastră?

– Nu, n-a făcut-o. Mi-am petrecut restul serii cu unchiul și cu mătușa mea și m-am culcat devreme, întrucât a doua zi trebuia să mă întorc la Atena. Cred că portarul a spus deja la poliție că a văzut cum eu și căpitanul Kleist ne-am luat rămas-bun în ușa ascensorului și că eu n-am mai ieșit din casă.

– Da, domnișoară, dar portarii mai și dorm! La ora zece seara s-a retras, astfel că, dacă ați ieșit din nou sau dacă s-a întors căpitanul, este ceva ce el ignoră.

– Familia mea poate confirma ceea ce tocmai v-am spus.

– Și ar putea spune altceva? Mărturia familiei nu este concludentă, domnișoară.

– Vă asigur că nu știu unde este căpitanul Kleist.

– Și n-ați fost nici cu domnul colonel Jürgens în noaptea când a fost asasinat la Roma.

– Au existat doi martori care au exclus ipoteza că eu aș fi fost în noaptea aceea în camera colonelului Jürgens, răspunse Amelia stăpânindu-și indignarea.

– Da, doi martori băuți și care s-au încrucișat cu o femeie pe culoarul hotelului; după părerea mea, n-ar fi trebuit să fie luată în considerare declarația acelor martori.

Amelia n-a răspuns, simțea privirea furioasă a colonelului Winkler, care continua tăcut. Observa încordarea lui Max, suferința lui că nu-i poate lua apărarea.

– Va trebui să rămâneți aici câteva zile. E nevoie să continui interogatoriul, dar acum am alte lucruri de făcut.

– Domnișoara Garayoa poate veni când veți dispune de timp; după cum știți, este cazată la hotelul Marea Britanie. Nu-i nevoie să rămână aici. Pledoaria lui Max nu l-a impresionat pe Hoth.

– Îmi pare rău, colonele, dar eu sunt cel care hotărăște locul în care trebuie să rămână suspecții.

– Suspecții? De ce anume este acuzată domnișoara Garayoa? Că a luat masa la iarbă verde cu căpitanul Kleist? Kleist este prietenul meu, prietenul nostru, o persoană foarte iubită de amândoi. N-aveți de ce s-o acuzați pe domnișoara Garayoa. Dacă aveți nevoie de vreo lămurire, chemați-o din nou și va veni cu plăcere.

Amelia era palidă, neîndrăznind să intervină. Știa că orice ar fi zis Max, Hoth n-o va lăsa să plece.

– Îmi pare rău, colonele, trebuie să-mi fac datoria. Domnișoara va rămâne aici.

Max s-a simțit neputincios când doi subalterni ai lui Hoth au intrat în birou și au luat-o pe Amelia.

– Vă fac răspunzător de siguranța Ameliei Garayoa, îi atrase el atenția lui Hoth.

– Mă faceți răspunzător? Domnule, această femeie este suspectă de dispariția căpitanului Kleist și obligația mea este s-o fac să vorbească. Dacă interveniți în munca mea, eu vă voi face răspunzător că nu-i permiteți Gestapoului să descopere o criminală.

– Domnișoara Garayoa nu-i o criminală și dumneavoastră știți asta.

– Nu, nu știu, când o voi afla, vă voi spune. Acum, dacă îmi permiteți, am mult de lucru. Din nefericire, trebuie să lupt împotriva dușmanilor Reichului.

Amelia a fost condusă în beciul reședinței, unde a fost închisă într-o celulă fără ferestre. Locul acela părea un depozit.

Unul din subalternii lui Hoth i-a pus lanțuri la mâini și la picioare și a împins-o într-un colț al încăperii.

– Așa că stați cumintică, n-o să aveți timp să vă distrați, îi spuse el, lăsând să i se vadă o dantură cu mai mulți dinți de aur.

Ea nici măcar n-a protestat. Știa ce o așteaptă, oroarea trăită la Varșovia i-a revenit în memorie.

Acolo, închisă, a pierdut noțiunea timpului; nu știa dacă era noapte sau dacă răsărise deja soarele, n-avea cum să știe. N-a auzit niciun zgomot. Cătușele dureau mâinile și gleznele din cauza cătușelor. Simțea că i se umflă degetele și îi venea să țipe. A hotărât să n-o facă, știind că asta nu era nimic în comparație cu ce o aștepta.

Nu știa cât timp trecuse când s-a deschis ușa și același bărbat care încuiase i-a scos cătușele de la picioare și i-a poruncit să-l urmeze.

De-abia putea să meargă. Simțea o durere ascuțită, dar și-a spus din nou că urma să vină ce era mai rău.

Au condus-o din nou la etajul doi, în biroul lui Hoth. Era singur și i-a dat ordin să se așeze pe scaunul pe care îl ocupase colonelul Winkler.

– V-ați gândit? o întrebă el pe un ton neutru, ca și cum nu l-ar fi interesat răspunsul.

– V-am spus ieri tot ce știu, răspunse ea.

– Așadar, nu vreți să colaborați…

– Nu pot să spun ce nu știu.

El a ridicat din umeri și a apăsat o sonerie pe care o avea pe masă. A intrat aghiotantul lui Hoth urmat de Max. Amelia a simțit o profundă ușurare.

– Luați-o, spuse Hoth, adresându-i-se lui Max von Schumann. Vă fac răspunzător ca domnișoara Garayoa să nu plece din Atena fără autorizația Gestapoului.

Max a încuviințat, susținându-i privirea de hienă a lui Hoth.

– Ne vom revedea, ancheta nu s-a terminat.

Ajutată de Max, Amelia a încercat să-și miște picioarele. Un pas, doi, trei pași... fiecare pas îi provoca durere în picioarele deformate de umflături.

Când au ieșit din birou, s-au întâlnit cu domnul colonel Winkler care, postându-se în fața lor, i-a obligat să se oprească.

– Încă n-ați câștigat partida, baroane. Ați fost foarte abil cerând ajutorul medicului personal al Reichsführerului[1] Himmler. Dar vă asigur că nici măcar Reichsführerul nu va putea evita ca această femeie să plătească pentru crimele sale.

– Dați-vă la o parte, Winkler! Și să nu cumva să vă mai treacă prin minte să mă amenințați.

Amelia nu s-a putut stăpâni să nu plângă când au ajuns pe stradă.

– O să poți merge până la hotel? Trebuie doar să traversăm strada.

– Da, cred că o să pot.

Când au ajuns în sfârșit în camera Ameliei, Max a ajutat-o să se întindă pe pat și i-a examinat atent mâinile și gleznele.

– Ți-au pus cătușe?

– Da, mi-au pus niște fiare la picioare și la încheieturile mâinilor. Nu m-am putut mișca tot timpul cât am stat acolo, nu știu cât...

– O după-amiază și o noapte, Amelia, o veșnicie.

– Îți sunt profund recunoscătoare; mă temeam că voi trece din nou prin ce am trecut la Varșovia și nu știam dacă voi fi în stare să mai suport: aș fi sfârșit prin a mă declara vinovată de tot ce ar fi vrut ei.

– De fapt, te-a salvat Kleist, indirect.

– Kleist? A apărut! strigă Amelia surprinsă.

– Nu, nu tocmai. Aghiotantul meu Hans și-a amintit că în povestea de la Varșovia, Kleist spusese că îi va prezenta cazul tău lui Felix Kersten.

– Cine-i Felix Kersten? Este medicul la care s-a referit Hoth?

– Nu, nu-i medic, dar este considerat ca atare. Este... este un om deosebit, s-a născut în Estonia și are faima de a fi foarte priceput în terapia manuală.

– Nu înțeleg...

[1] Comandant suprem (în limba germană în original) (n.tr.)

– Masaje, simple masaje. Kersten este un om amabil, care știe să-și asculte pacienții și înainte de război avea clienți foarte importanți în toată Europa. După cum se pare, Himmler suferă de puternice dureri de abdomen și numai Kersten e în stare să i le potolească. Are o mare influență asupra lui. Șeful serviciului de informații al Reichsführerului, Brigadeführerul[1] Walter Schellenberg, este cel de-al doilea om care are influență asupra lui.

– Și ai vorbit cu ei?

– Am prieteni care îi cunosc bine.

– Îți mulțumesc, Max, îți mulțumesc.

În vreme ce întindea o pomadă pe picioarele Ameliei, Max i-a atras atenția:

– Nu cred că ne vor mai ajuta din nou, așa că... te rog, Amelia, ai grijă!

– Dar n-am făcut nimic, Max...

– Colonelul Winkler nu se va opri până nu va răzbuna moartea prietenului său, colonelul Jürgens, și a hotărât că tu trebuie să plătești pentru moartea acestuia. Trupele SS se ocupă și de cazurile de spionaj și... mă rog, Winkler e convins că ești o spioană a aliaților.

– Și o crezi și tu, Max?

– Când am fost la Berlin, i-am văzut pe Ludovica și pe fiul meu Friedrich. Îl iubesc pe fiul meu din tot sufletul, mi-aș da viața pentru el, dar... aș renunța să fiu cu el tot restul vieții mele, numai să nu mă despart de tine. I-am spus-o și Ludovicăi.

Amelia a izbucnit în plâns. Îi era rușine că îl înșală, că nu poate să-i fie pe deplin loială și să-i povestească despre colaborarea ei cu britanicii. Max detesta războiul acela, dar nu cu prețul de a trăda Germania. De aceea nu-i putea spune ce face.

– Nu plânge, Amelia, nu trebuie să te simți răspunzătoare.

– Ba sunt, Max, sunt răspunzătoare; nu trebuia să mă las dusă de dragostea mea pentru tine, știu mai bine decât oricine ce înseamnă să renunți la un fiu.

– Ludovica nu mă va putea împiedica să-l văd și să particip la educația lui. Dar asta va fi când se va încheia războiul.

[1] General de brigadă (în limba germană în original) (n.tr.)

– Și familia ta, Max? Surorile tale? Nu mi-ai spus niciodată ce gândesc ele despre faptul că ești cu mine.

– Nu sunt de acord și nu te vor accepta niciodată. Dar asta n-ar trebui să ne preocupe acum. Problema noastră se numește Winkler.

– Și Hoth.

– Ăsta-i doar un polițist ambițios care vrea să le dovedească SS-iștilor că poate fi la fel de brutal ca și ei, ca să le intre în grații.

Vreme de câteva zile, Amelia nu a ieșit din cameră. De-abia putea merge și Max o obliga să stea jos. Apoi el însuși o ajuta să facă primii pași prin holul hotelului. Amelia dorea să vorbească cu Dion, dar nu găsea prilejul. Max nu se dezlipea de lângă ea. Ocazia s-a ivit într-o seară când în bar a intrat aghiotantul său, comandantul Hans Henke, ca să-l anunțe că este chemat de urgență la Statul Major.

– Te voi conduce în cameră.

– Te rog, Max, permite-mi să mai rămân puțin! E încă devreme, doar cât să termin de băut ceaiul... îi ceru ea cu un zâmbet.

– Nu vreau să stai singură...

– Dar nu mă voi mișca de aici și voi rămâne doar câteva minute. Stau atât de mult timp în cameră!

– De acord, dar promite-mi că vei merge direct la tine în cameră.

– Îți promit.

Dion s-a apropiat de ea de îndată ce l-a văzut pe baron ieșind.

– Doamna dorește ceva?

– Nu... nu... dar am ceva pentru dumneata, spuse ea cu voce joasă, în vreme ce el se apleca să strângă serviciul de ceai și primea pe ascuns din mâna Ameliei un rolfilm fotografic.

– Prea bine, doamnă, vă voi aduce un urcior cu apă.

S-a întors și s-a aplecat ca să-i toarne apă în pahar.

– Preotul ortodox vrea să vă vadă. E urgent.

– Urgent? Dar vezi bine cum sunt... iar baronul nu-mi permite să ies.

– Va trebui s-o faceți. Poimâine, la catedrală. A fost o razie și l-au arestat pe Agamemnon și pe alți patrioți.

Amelia s-a întors în cameră tot gândindu-se cum să acționeze. Trebuia să-l convingă pe Max să-i permită să iasă. Se simțea deja mai bine, putea să

meargă și umflătura de la picioare dispăruse. Da, trebuia să-l convingă să-i permită să revină la normal.

Când Max s-a întors în noaptea aceea, Amelia s-a întrecut în drăgălășenii.

– Hai, spune-mi odată ce vrei! zise Max râzând.

– Să ies, simt nevoia să ies, mă sufoc în această cameră. Dă-mi voie să mă plimb, să mă duc la catedrală, știi bine cât de mult îmi place să merg să mă reculeg acolo, să vizitez din nou rămășițele arheologice; orice, numai să nu stau aici.

La început, el s-a opus, dar a sfârșit prin a ceda.

– Trebuie să-mi promiți că nu vei vorbi cu niciun necunoscut și că îmi vei spune întotdeauna unde mergi.

– Îți promit, îl asigură ea, înconjurându-i gâtul cu brațele.

Nu l-a văzut pe preot când a intrat în catedrală. Mai multe femei aprindeau lumânări, iar altele, stând jos, păreau absorbite în rugăciuni. A căutat un loc întunecat și discret ca să se așeze. Fără să-și dea seama, a început să se roage. I-a mulțumit lui Dumnezeu că a salvat-o din ghearele Gestapoului, că se bucură de imensa iubire a lui Max, că este în viață. Glasul puternic al preotului ortodox a readus-o la realitate.

– Au sosit ordine pentru dumneavoastră de la Londra. Vă felicită pentru operațiunea de la Madrid, indiferent de ce ați făcut acolo; dar au nevoie de informații în legătură cu desfășurarea trupelor germane la granița cu Iugoslavia.

– Voi face tot ce pot, spuse Amelia.

– Și noi avem nevoie de ajutorul dumneavoastră, sunteți dispusă? I-au arestat pe Agamemnon și pe câțiva prieteni, dar vor rezista, nu vor vorbi nici dacă asta ar implica moartea lor.

– Ce trebuie să fac?

– Știți să conduceți mașina?

– Da, dar n-o fac foarte bine, pentru că de-abia am avut timp să exersez.

– E destul. Trebuie să adunăm armele pe care ni le trimit prietenii dumneavoastră britanici. Le-a adus o navă de pescuit acum câteva zile de pe un submarin din apropiere de Creta. Vasul de pescuit vine încoace, va sosi

mâine. Avem nevoie de aceste arme pentru Rezistență. Peste câteva zile va pleca spre nord un convoi german cu tancuri și arme grele, vor întări granița Iugoslaviei cu Italia. Noi îi vom face să nu ajungă la destinație. De aceea e importantă încărcătura britanicilor, ne trimit o mare cantitate de explozive și detonatoare, cu care vom ataca acel convoi. Va fi o lovitură pentru germani, răspunsul nostru la arestările patrioților greci.

– Unde va ajunge vasul de pescuit?

– La nord de Atena, vom merge cu bărci să le descărcăm pe mare.

– Se știe la Londra că mi-ați cerut să vă ajut în această misiune?

– Nu, Londra n-are nicio legătură, eu v-o cer.

– Va fi foarte periculos.

– Totul este periculos. Sunteți dispusă?

– Da, dar încă nu mi-ați spus ce trebuie să fac.

– Să vă alăturați grupului nostru. Ne lipsesc oameni, avem nevoie de alt șofer.

– De acord, dar... nu știu dacă voi putea să mă furișez noaptea. Nu-i ușor să ies din hotel.

– Nu va trebui să ieșiți noaptea. Noi vom debarca armele și le vom ascunde într-un loc sigur, aproape de plajă. Armele vor fi distribuite unor grupuri mici. Dumneavoastră trebuie să duceți doi prieteni cu mașina până acolo și apoi să vă întoarceți cu ei la Atena. Nimic mai mult. Ei vă vor ghida.

– Niciunul din cei doi oameni nu știu să conducă mașina?

– Nu, nu știu. Nu toată lumea știe. V-am spus că au avut loc arestări, avem pierderi.

– Foarte bine. Și altceva?

– Vă voi comunica ziua și locul unde trebuie să veniți ca să ne ajutați.

Amelia a ieșit la plimbare în apropiere de Acropole, așa cum îi dăduse ordin preotul ortodox. Nu știa nici cine, nici în ce moment se va lua legătura cu ea, doar că trebuia să se plimbe.

O mașină s-a oprit lângă ea; a văzut chipul unei femei și a auzit o voce invitând-o să urce. A făcut-o fără să ezite.

– Așezați-vă jos, îi porunci femeia care stătea lângă șofer.

– Unde mergem? întrebă Amelia.

– Să luăm mașina pe care trebuie s-o conduceți.

N-a putut să vadă încotro mergeau, a simțit doar că i se face greață din cauza zdruncinăturilor vehiculului. Peste o jumătate de oră s-au oprit. A fost mirată să vadă că erau într-un garaj.

– Dați-vă jos, aici este, spuse femeia.

S-a apropiat de ei un bărbat care mergea șchiopătând și cu un pistol la cingătoare.

– Ați întârziat, le-a reproșat el în grecește.

– A trebuit să evităm controalele, răspunse șoferul; și apoi, arătând spre Amelia, adăugă în englezește: Ea te va duce.

– Știți să conduceți? o întrebă bărbatul care șchiopăta, privind-o pentru prima dată.

– Da, știu ceva.

– Va trebui să vă străduiți, afirmă bărbatul, prost dispus.

– Te doare? îl întrebă cealaltă femeie, uitându-se la piciorul bandajat cu care șchiopăta.

– Nu contează, problema e că nu pot conduce.

I-au arătat Ameliei o mașină veche neagră parcată acolo, iar ea s-a temut că nu va fi în stare s-o manevreze. O învățase Albert James la Londra și trecuse examenul pentru obținerea permisului de conducere, dar de fapt nu condusese niciodată.

– Plecăm, spuse șchiopul.

Ceilalți doi s-au întors la mașină și au ieșit primii din garaj. Amelia a suferit umilința de a i se opri motorul înainte de a reuși să pornească mașina.

– Știți sau nu știți să conduceți? întrebă iritat bărbatul.

– V-am mai spus că știu puțin.

– Atunci, să mergem.

El îi arăta drumul. Părea îngrijorat și nu făcea niciun efort să fie amabil.

– Cum vă cheamă? îl întrebă Amelia.

– Ce vă privește? Cu cât știți mai puțin, cu atât mai bine.

Ea rămase tăcută, dar s-a înroșit la față de enervare. Bărbatul părea că regretă bruschețea.

– Este pentru siguranța dumneavoastră, ceea ce nu știți nu veți putea spune în cazul în care ați fi arestată. Dar aveți dreptate, aveți dreptul să vă spun un nume, oricare ar fi acesta, cu care să vă adresați mie. Vă convine Costas?

– Mi-e totuna, îi răspunse ea iritată acelui bărbat înalt și brunet, cu o mustață stufoasă.

– Trebuie să fiți foarte bună actriță ca să trăiți cu un nazist și ca el să nu-și fi dat seama că sunteți agentă britanică.

Era pe punctul de a-l apăra pe Max, de a repeta că nu este nazist, ci doar un soldat care trebuie să-și facă datoria. Dar știa că acel Costas nu va înțelege, că nu voia să înțeleagă. Pentru el, toți nemții erau la fel și, în plus, Max purta o uniformă.

– Vom lua tot materialul? întrebă ea.

– Nu tot, doar o parte. Cealaltă parte or fi luat-o deja alți membri ai grupului. Chiar azi-noapte. Nouă ne-au lăsat explozivele și detonatoarele. O să aruncăm în aer un convoi de mai multe tancuri. Veți fi șoferul meu, nu conduceți chiar atât de prost.

Când au ajuns la depozitul unde ascunseseră armele, perechea din cealaltă mașină era deja acolo. Bărbatul muta lăzile în mașina lui, în vreme ce femeia stătea de pază cu un pistol în mână.

– Și dumneavoastră veți sta de pază. Urcați-vă acolo, pe stânca aia, și anunțați-ne dacă vedeți ceva ciudat. Luați-o, îi spuse el, înmânându-i o armă.

– N-am nevoie de ea, afirmă Amelia neîndrăznind s-o ia.

– Luați-o! Ce veți face dacă ne descoperă? O să izbucniți în plâns? îi strigă Costas.

Amelia a luat arma și, fără să rostească o vorbă, s-a cățărat pe stâncă.

A așteptat nerăbdătoare ca bărbații să camufleze armele în cele două mașini, ceea ce le-a luat aproape o oră. Când au terminat, le-au făcut semn femeilor.

Pe drumul de întoarcere la Atena, Amelia mergea tăcută; Costas a fost cel care a început să vorbească.

– Operațiunea va avea loc peste trei zile. Încărcăturile le vom pune imediat, de dimineață. Apoi vom aștepta să treacă, și bum!

– Bine, răspunse ea fără prea mult entuziasm.

– Vă e frică?

– Dacă nu mi-ar fi, aș fi o proastă. Și dumneavoastră ar trebui să vă fie.

– Nu, mie nu mi-e frică. Atunci când ucid nemți simt o gâdilătură care îmi coboară în pântece, de parcă aș... în sfârșit, sunteți femeie.

– O femeie care vă conduce mașina și care vă va ajuta să aruncați un convoi în aer. Amelia nu suporta disprețul cu care o trata Costas.

– Da, și femeile sunt curajoase, tovarășele noastre din Rezistență nu se plâng, știu să fie ascultătoare și nu le tremură mâna când trag cu arma. O să vedem de ce sunteți dumneavoastră în stare să faceți.

– De ce nu apelați la tovarășele voastre? întrebă ea enervată.

– Am fost decimați la ultima razie. Piciorul meu este o amintire, a trebuit să sar un gard cu un glonț în genunchi. Mulți dintre ai noștri sunt în mâinile Gestapoului. Nu vor ieși cu viață de acolo.

– Și dacă vorbesc?

– Niciodată! Suntem greci.

– Bănuiesc că sunteți și ființe omenești.

– Așadar, dumneavoastră ați vorbi, afirmă el cu neîncredere.

– De câte ori ați fost arestat? De câte ori v-a interogat Gestapoul? vru Amelia să știe.

– Niciodată, n-au putut să mă aresteze niciodată.

– Atunci, nu ziceți hop până n-ați sărit!

– Dar dumneavoastră? Ați fost cumva arestată? răspunse el pe un ton batjocoritor care a jignit-o.

A fost pe punctul de a opri mașina și de a-și sufleca mânecile ca el să-i vadă urmele cătușelor de pe încheieturi, să-și dea jos ciorapii ca să-i vadă picioarele, dar n-a făcut-o, a înțeles că omul acela așa este el, că vorbește fără intenția de a o jigni.

– Peste trei zile, îi aminti el când s-au despărțit.

Max era cufundat în cada de baie când a ajuns ea la hotel.

– Unde ai fost? o întrebă el din baie.

– Am dat o raită. Am fost la catedrală, răspunse Amelia, punându-se în gardă.

Apoi l-a lăsat să se bucure de baie și a ieșit din cameră ca să profite de câteva minute până când Max avea să se spele și să fotografieze câteva documente pe care el le avea împrăștiate pe masa de scris.

Nici măcar nu dădea atenție la ce fotografia. N-avea timp. Avea să-i dea filmul lui Dion cu prima ocazie.

În noaptea dinaintea operațiunii organizate de Rezistență, Max i-a spus că va lipsi câteva zile pentru că trebuia să meargă într-un sat, unde se îmbolnăviseră câțiva soldați.

– Nu știu despre ce-i vorba, dar trebuie să mă duc să arunc o privire.

– Când pleci?

– Mâine foarte devreme. Înainte de răsăritul soarelui, va veni să mă ia aghiotantul meu.

– Ești îngrijorat...

– Da, sunt, pentru evoluția războiului. Cei de la Berlin refuză să vadă ce se întâmplă.

– Ce se întâmplă, Max?

– Putem pierde războiul. Atacul împotriva rușilor a fost o greșeală și acum plătim pentru asta.

Amelia a răsuflat ușurată. Dorea cu ardoare ca Germania să piardă războiul, dar, în momentul acela, cea mai mare preocupare a ei era cum să iasă din cameră fără ca Max s-o vadă. Nu dormeau împreună de o zi, pentru că ea îi spusese că e prost dispusă și că nu se simte bine. El acceptase în silă ca ea să doarmă în camera ei, dar țineau deschise ușile dintre cele două camere.

Acum nu va mai fi o problemă. Max va pleca în zori, iar ea, după aceea. Trebuia să meargă acasă la Costas, de acolo urmau să plece la locul prin care trebuia să treacă convoiul ca să plaseze explozivele. Se liniștea, spunându-și că ea trebuie doar să conducă mașina.

Max s-a apropiat de patul ei ca să-și ia la revedere, a sărutat-o pe frunte, crezând că doarme.

Când a ieșit din cameră, ea a sărit din pat. Nu i-au trebuit mai mult de cincisprezece minute ca să fie gata. Dion îi dăduse un plan al hotelului, indicându-i ieșirile de serviciu pe unde se putea strecura, pe lângă faptul că

îi făcuse rost de o uniformă de subretă. O îmbrăcase, ascunzându-și părul sub o bonetă și punându-și niște ochelari care o ajutau să-și ascundă chipul.

A ieșit din cameră și a căutat ușa care dădea într-o odaie cu ieșire la scările de serviciu. A avut noroc, nu s-a întâlnit decât cu un garson prost dispus pentru că trebuia să servească micul dejun la o oră atât de timpurie. Nici măcar nu i-a răspuns la salut.

A ieșit din hotel și cu pași hotărâți s-a îndepărtat până a ajuns în piața Omonia, unde o aștepta mașina cuplului.

– Ați întârziat, o mustră femeia.

– Am venit cât de repede am putut.

Au dus-o până acasă la Costas. Bărbatul aștepta nerăbdător în garaj.

– Prietenii noștri s-or fi întrebând de ce n-am ajuns. Noi avem explozivele, spuse el bombănind.

Amelia nu știa încotro merge, doar urma indicațiile lui Costas. După o bună bucată de vreme, au părăsit orașul și s-a bucurat văzând copacii înmuguriți de primăvară de o parte și de alta a șoselei.

– Mergi mai departe pe acolo... fii atentă, în depărtare vei vedea niște case, acolo locuiesc bogătașii... aici vara nu-i cald.

Apoi i-a arătat un povârniș, un drum de pământ; Amelia s-a temut că mașina nu va putea să urce. Dar a reușit și, după ce a condus-o pe cărarea aceea, au ajuns până la o construcție care părea un loc unde se păstrează uneltele de lucrat pământul. Costas i-a spus să oprească și, fără să-și dea seama de unde, au apărut cinci bărbați înarmați.

Șchiopul i-a salutat călduros și le-a prezentat-o pe Amelia. Bărbații i-au ajutat să descarce explozivele și armele din mașina celor doi.

– Nu-i rău, spuse unul dintre bărbați, cel care părea să comande acel mic grup de oameni.

– Sigur că nu-i rău! mormăi Costas. Englezii s-au ținut de cuvânt, Dimitri; Churchill ăla nu-i de-ai noștri, dar vrea același lucru ca și noi.

Costas i-a dat din nou un pistol Ameliei și le-a indicat celor două femei să ia niște biciclete care erau rezemate de un perete al casei. Ele i-au dat ascultare, fără să pună întrebări; ducând bicicletele de coarne, au pornit-o, ascunzându-se printre pini până au ajuns la marginea altei șosele.

Nu trecea nimeni pe acolo, dar Costas a trimis trei oameni ca să se plaseze în locuri strategice pentru a supraveghea și le-a dat ordin Ameliei și celeilalte femei ca fiecare din ele să meargă pe bicicletă într-o altă direcție a șoselei și, dacă vedeau vreo mașină, trebuiau să-i anunțe imediat.

Toți i-au dat ascultare; pe când se îndepărta, Amelia a văzut cum începeau să ascundă explozivele de o parte și de alta a șoselei.

I s-a părut că aude în depărtare un zgomot de camioane și a ieșit de pe șosea pentru ca, ascunsă printre copaci, să zărească un convoi militar care se apropia încet. A pedalat cu tragere de inimă până a ajuns la locul unde se aflau Costas și oamenii săi.

– Vin acum!

– Grăbiți-vă! Trebuie să terminăm, porcii vor fi în curând aici.

S-au ascuns printre copaci și Costas i-a făcut un semn Ameliei.

– Am pus încărcătura în locuri diferite și fiecare dintre noi se va ocupa de un detonator. Așa e mai sigur: dacă unul ratează, celălalt nu va rata. Însoțește-mă, o să-ți spun care-i al tău.

– Eu? Nu mă pricep deloc la explozive...

– Nu trebuie decât să apeși aici când auzi fluierul meu. Doar atât. Poți s-o faci. E mai ușor decât să conduci mașina. După aceea, știi ce ai de făcut. Să fugi spre locul în care am lăsat mașina; dacă n-am ajuns, așteaptă-mă, dacă întârzii mai mult de cinci minute de la producerea exploziei, atunci, du-te.

– Fără tine?

– Eu nu pot să alerg, știi bine cum e piciorul meu. O să mă cațăr cum pot.

– N-ar fi trebuit să participi la asta, spuse Dimitri, dar vrei să fii în toate, ne-am fi putut descurca și fără tine.

– Taci și caută să ajungi la mașină.

– Medicul ți-a spus că, dacă mai mergi, îți vei pierde piciorul.

– Medicii nu știu nimic! răspunse Costas cu dispreț.

Zgomotul mașinilor și al camioanelor se auzea din ce în ce mai aproape. Amelia și-a ocupat poziția. Avea toți mușchii încordați și nu voia să se gândească la ce era pe punctul să facă. Știa că vor muri mulți oameni.

Costas organizase sabotajul astfel încât convoiul să se pomenească prins între mai multe explozii de-a lungul șoselei.

Amelia a văzut trecând camioane și care de luptă urmate de diferite mașini în care călătoreau ofițerii din Wehrmacht. Exact la trecerea lor, ea trebuia să detoneze explozivul. A apucat cu forță mânerul mecanismului. Și-a fixat privirea pe detonator, așteptând fluierul lui Costas și, când l-a auzit, a apăsat. Șoseaua s-a prefăcut într-un infern. Mai multe vehicule au sărit în aer, altele au luat foc, un tanc s-a zdrobit când a explodat muniția. Trupurile sfârtecate ale câtorva soldați fuseseră proiectate la zeci de metri distanță. Flăcările devorau rămășițele camionului și țipetele sfâșietoare ale răniților se contopeau cu sunetul mânios al ordinelor pe care le dădea un ofițer, de la înălțimea unei turele de tanc. Auzea șuierul gloanțelor sfâșiind aerul pur al dimineții, amestecându-se cu țipetele disperate ale răniților. Știa că era momentul s-o ia la fugă către depozitul de unelte agricole, dar a rămas încremenită, privind spre mașina în care erau ofițerii. Un țipăt înspăimântător i-a ieșit din gâtlej.

– Max! Max! strigă ea înnebunită, îndreptându-se către infern. Nu gândea, știa doar că trebuie să se ducă până la marginea șoselei unde Max era întins pe pământ, într-o baltă de sânge și învăluit în flăcările pe care Amelia încerca să le stingă cu propriile mâini.

Costas a văzut-o pe Amelia alergând spre șosea. „E nebună, se gândi el, o vor prinde și va vorbi, atunci ne vor aresta pe toți." A ochit-o cu arma și a văzut-o căzând aproape de locul unde se afla unul dintre ofițeri. Apoi, ajutat de un tovarăș, a fugit pe povârniș în sus.

Amelia a căzut la câțiva metri de locul unde era Max și țipa: „Ce-am făcut, Dumnezeule, ce-am făcut!"

Cu toată durerea, lui Max i s-a părut că aude țipătul Ameliei și s-a gândit că e pe moarte dacă îi aude glasul.

Ziua aceea n-a fost o zi bună pentru nemți: era 6 iunie 1944 și, cu câteva ore mai devreme, pe plajele din Normandia, aliații începuseră debarcarea.

Când Amelia a început să-și recapete cunoștința, era într-un spital și primul chip pe care l-a văzut a fost al colonelului SS Winkler. A vrut să țipe, dar glasul refuza să-i iasă din gâtlej.

– Treziți-o, trebuie s-o interoghez, îi dădu ordin Winkler medicului care era lângă el, asistat de o soră medicală.

– N-o puteți interoga, este în comă de mai bine de o lună.

– Siguranța Germaniei e mai presus de ceea ce i se poate întâmpla acestei femei! E o teroristă, o spioană!

– Orice ar fi, a fost în comă, v-am anunțat, așa cum mi-ați dat ordin, pentru că în ultimele ore pare-se că starea ei a evoluat. Dar va trebui să așteptați să aflăm dacă creierul i-a fost vătămat sau nu. Lăsați-mă să-mi fac treaba, colonele, îi ceru medicul.

– E de maximă importanță s-o pot interoga pe această femeie.

– Ca s-o puteți face cu succes, trebuie să-mi permiteți să-mi fac treaba; vă voi anunța de îndată ce va putea să vorbească.

În pofida stării sale, Amelia a putut desluși privirea încărcată de ură a lui Winkler și a închis ochii.

– Acum trebuie să plecați, s-ar putea ca pacienta să intre din nou în comă.

Cuvintele ajungeau la ea de departe. Erau mai mulți bărbați care vorbeau în jurul ei, dar nu voia să deschidă ochii, temându-se să nu dea peste privirea lui Winkler.

Au trecut încă și mai multe săptămâni până când Amelia și-a recăpătat complet cunoștința. În fiecare minut de luciditate, simțea că i se rupe sufletul amintindu-și de Max. Nu suporta gândul că îl omorâse. Pentru că ea fusese cea care apăsase pe detonator la trecerea mașinii cu ofițeri. Trupul însângerat al lui Max luptând cu flăcările o împiedica să-și găsească pacea sufletească și nu dorea decât să se cufunde într-un somn veșnic.

Dar, cu toată dorința ei de a muri, a început să se refacă și, între timp, se gândea la momentul în care colonelul Winkler va apărea din nou s-o interogheze. Își spunea în sinea ei că fusese salvată de la moarte ca să fie din nou încredințată morții, deoarece asta era ceea ce o aștepta în mâinile colonelului, dar nu-i păsa. Își spunea că merita să moară.

Trebuia să facă un efort ca să gândească, dar intuiția i-a spus că era mai bine să se închidă în tăcere, să se creadă că nu poate vorbi din cauza comoției pe care o suferise; chiar și mai bine de atât, să se creadă că își pierduse memoria.

Medicul o examina în fiecare zi și s-a consultat cu alți colegi asupra celui mai adecvat tratament ca s-o scoată din acea stare vegetativă în care

părea că se află. Bănuia că îl aude, că îl înțelege când îi vorbește, dar că nu vrea să răspundă, dar nici nu putea fi sigur de acest lucru.

Amelia încerca să aibă o privire rătăcită, ca și cum ar fi fost absorbită în propria lume.

– Vreo noutate, soră Lenk?

– Niciuna, doctore Groener. Își petrece ziua privind drept în față. Îi e totuna dacă stă în pat sau o scot la plimbare; nu pare să-și dea seama de nimic.

– Totuși... lăsați-mă cu ea, doctorul Bach are nevoie de întăriri în secția lui, mergeți să-i dați o mână de ajutor.

Doctor Groener s-a așezat pe un scaun în fața patului Ameliei și a privit-o fix. Și-a dat seama că ochii i se mișcau aproape imperceptibil încercând să-și mențină o privire goală.

– Știu că sunteți aici, Amelia, că deși vreți să păreți că nu ne auziți, nu rătăciți inconștientă. Colonelul Winkler va veni azi după-amiază să vă interogheze. Eu trebuie să vă fac externarea pentru că nu pot să vă ajut mai mult. Voi recomanda internarea dumneavoastră într-un așezământ de boli psihice, dar viitorul dumneavoastră nu depinde de mine, ci de colonel.

Amelia și-a petrecut restul zilei rugându-se în gând să găsească forța cu care să-l înfrunte pe Winkler. Știa că acel colonel o va aduce la limita durerii ca s-o facă să vorbească și că, fie că reușea, fie că nu, tot o va ucide.

Când și-a recăpătat complet cunoștința, a fost supusă la terapie, ca să poată fi interogată. Doctorul Groener a hotărât să-i povestească în ce fel a fost găsită, pierzând sânge pe șoseaua aceea unde un grup de teroriști atacase un convoi al armatei germane.

A fost dusă la spital împreună cu ceilalți soldați răniți și acolo au operat-o. Un glonț îi străpunsese plămânul. Au crezut că nu va supraviețui, dar a supraviețuit. Colonelul Winkler a fost cel care le-a cerut medicilor să facă imposibilul s-o salveze, deoarece era de importanță vitală s-o poată interoga. Astfel că aceștia s-au străduit din răsputeri s-o smulgă din ghearele morții și s-o aducă la viață.

După-amiază, când colonelul Winkler s-a prezentat la spital, doctorul Groener l-a însoțit în camera Ameliei și l-a sfătuit să n-o preseze prea mult, pentru că era încă în convalescență.

– Dumneavoastră faceți-vă treaba, doctore, eu mi-o voi face pe a mea. Această femeie este o asasină, o teroristă, o spioană.

Doctorul Groener n-a îndrăznit să mai rostească vreun cuvânt.

Doi oameni de-ai lui Winkler au dus-o până în pivnițele spitalului, într-o încăpere unde așteptau alți doi bărbați în uniformă. Pe o masă așezată în dreptul peretelui erau mai multe instrumente de tortură aranjate în perfectă ordine.

Au așezat-o pe Amelia în mijlocul încăperii, iar colonelul Winkler a încuiat ușa; s-a așezat în spatele mesei, camera rămânând în întuneric, cu excepția unui puternic fascicul de lumină fixat asupra prizonierei.

Mai întâi, au dezbrăcat-o, după aceea, au întrebat-o numele membrilor Rezistenței pe care îi ajutase, apoi, despre legăturile ei de la Londra, au somat-o chiar să-l denunțe pe Max ca trădător. Fiecare întrebare era urmată de o lovitură și au lovit-o atât de tare, încât și-a pierdut de mai multe ori cunoștința.

Amelia dorea să fie lovită și mai tare, încât să i se întunece mintea și să nu vorbească. Dar n-a putut să reziste la durere și a țipat, țipa la fiecare lovitură și încă și mai tare când unul dintre torționari, cu un bisturiu, a început să-i jupoaie pielea de pe gât ca unui animal. Îi ridica fâșiile de piele și le presăra cu sare și cu oțet, în vreme ce ea urla. Dar n-a vorbit, doar a țipat și a urlat până a răgușit și și-a pierdut glasul.

A pierdut și noțiunea timpului, nu știa dacă era noapte sau zi, dacă o torturau de multe ore sau i-or fi dat și vreun răgaz. Durerea era atât de puternică, încât n-o putea suporta; nu dorea decât să moară și se ruga să i se împlinească dorința.

Singurul cuvânt pe care l-a scos Winkler de la Amelia a fost atunci când a strigat „mamă!".

Când au adus-o înapoi la doctorul Groener, acesta n-a părut mirat s-o vadă din nou mai aproape de moarte decât de viață.

– V-am spus că a suferit o comoție cerebrală și că va trece o vreme până să se refacă și să vorbească din nou. Dacă credeți că ceea ce vă poate spune este important, dați-i timp.

– Nu va rămâne aici.

– Și unde aveți de gând s-o trimiteți? În Germania?

– Da.

– Într-un lagăr?

– Va sta cu oameni de teapa ei, criminali ca ea, până când va fi în stare să vorbească.

– Și dacă n-o să vorbească niciodată?

– Atunci o vom spânzura ca spioană și teroristă. Spuneți-mi câtă vreme îi va mai lua ca să vorbească.

– Nu știu, cu ajutorul unui tratament adecvat... poate câteva luni, poate niciodată.

– Atunci, această asasină nu mai dispune de mult timp de trăit.

A doua zi, a fost urcată într-un tren de vite. Winkler s-a ocupat personal să fie trimisă în lagărul de la Ravensbrück, situat la 90 de kilometri nord de Berlin. Instrucțiunile colonelului cu privire la prizoniera sa au fost foarte precise: dacă în șase luni medicul din lagăr nu-l înștiința că Amelia este dispusă să vorbească, atunci prizoniera trebuia să fie spânzurată.»

Maiorul William Hurley a făcut o pauză în relatare ca să-și aprindă pipa.

– Vă rog, continuați, l-am rugat eu.

– În arhivele noastre figurează că Amelia a fost dusă în locul acela și că a stat acolo până la sfârșitul războiului.

– Înseamnă că a supraviețuit, am răspuns eu, răsuflând ușurat.

– Da, a supraviețuit.

– Când au dus-o în lagăr mai exact?

– La sfârșitul lui august 1944.

– Îmi puteți pune la dispoziție documentație despre Ravensbrück?

– Amănunțită, nu; pentru asta va trebui să mergeți la Ierusalim.

– La Ierusalim? De ce la Ierusalim?

– Pentru că acolo se află Muzeul Holocaustului și doar acolo există cele mai precise informații despre ce s-a întâmplat în Germania în anii aceia oribili. În arhivele lor, dispun de o bază de date despre supraviețuitori, cine au fost și în ce lagăr; datorită lor s-a putut reconstitui ce a însemnat infernul din fiecare lagăr.

– Dar străbunica mea nu era evreică.

– Asta n-are importanță, în Muzeul Holocaustului au informații despre toate lagărele și despre toți cei care au stat acolo.

– Ce s-a întâmplat când s-a terminat războiul?

Întrebarea mea l-a deranjat pe maiorul Hurley, care și-a dres glasul.

– Există încă multe informații clasificate, la care nu se poate avea acces.

– Dar mi-ați putea da vreun indiciu, nu știu, măcar să aflu unde a fost străbunica mea.

– Voi încerca să te ajut cât îmi stă în putință. Dar trebuie să vorbesc cu superiorii mei și să văd dacă informațiile care au fost declasificate pot fi puse la dispoziția unei persoane particulare, cum e cazul dumitale, care pe deasupra mai ești și jurnalist.

– Dumneavoastră știți că n-am niciun interes jurnalistic în această poveste, e vorba de străbunica mea.

– În orice caz, trebuie să-i consult pe superiorii mei. Sună-mă peste câteva zile.

Am acceptat, fără să crâcnesc. Eram șocat de relatarea maiorului Hurley. Îmi imaginam ce trebuie să fi însemnat pentru străbunica mea faptul de a-i fi curmat viața bărbatului pe care îl iubea.

M-am întors la hotel și i-am telefonat doñei Laura.

– Îmi pare rău că vă deranjez, dar mă tem că investigația se complică; atunci când pare că ajung la final, dau peste ceva care mă obligă să continui.

– Continuă.

– Să continui?

– Da. Ai vreo problemă care te împiedică? Ai nevoie să-ți mai trimit bani? Chiar azi voi da dispoziție la bancă să facă un nou depozit în contul dumitale.

– Nu, nu-i vorba numai despre asta, ci și... nu știu, am senzația că, cu cât aflu mai multe despre Amelia Garayoa, cu atât avansez mai puțin.

– Fă-ți treaba, Guillermo, deși... mă rog, suntem foarte în vârstă și poate că nu mai dispunem de prea mult timp.

– Voi face tot ce pot, vă promit.

Apoi i-am telefonat profesorului Soler, dar nu l-am găsit acasă. Soția lui mi-a spus că este la un congres la Salamanca.

– Caută-l pe mobil, nu-l vei deranja; dar sună-l noaptea; nu-i place să-i fie distrasă atenția în cursul zilelor de lucru.

Când, în sfârșit, am putut vorbi cu profesorul Soler, i-am comunicat îngrijorarea mea.

– Cred că nu voi termina niciodată, viața Ameliei este o nesfârșită tragedie. Când crezi că ai ajuns la capăt, constați că s-a mai întâmplat ceva. Trebuie să merg la Ierusalim. Cunoașteți pe cineva la Muzeul Holocaustului?

Cred că profesorul Soler a fost curios să afle ce anume avea să mă ducă la Ierusalim, dar s-a abținut să mă întrebe. Nu cunoștea pe nimeni la Muzeul Holocaustului, dar mi-a dat numărul de telefon al unui prieten de-ai lui, un profesor de istorie de la universitatea din Ierusalim.

– Avi Meir este polonez, a supraviețuit lagărului de la Auschwitz. De fapt, este pensionar, dar e profesor emerit, el te va putea ghida în ceea ce cauți.

– Pe Amelia, continui s-o caut pe Amelia, am răspuns eu resemnat.

– La Ierusalim?

– Nu, dar cred că acolo mi se vor putea da vești despre ea.

Pablo Soler n-a întrebat mai mult. Își impusese lui însuși să nu știe mai mult decât voiau doamnele Garayoa ca el să știe. Le datora mult, de fapt le datora tot ce era el.

Am hotărât să nu-i telefonez mamei să-i spun că plec la Ierusalim, o voi suna de acolo. N-aveam chef de altă mustruluială maternă. Dar m-am gândit s-o îmblânzesc trimițându-i niște flori. Le-am comandat de la recepția hotelului. Nu se va mai putea plânge că am uitat de ea.

12

Sosirea mea la Tel Aviv n-a început cu dreptul. Interogatoriul la care m-a supus poliția de la vamă m-a iritat.

– De ce ați venit în Israel?

– Ca turist.

– Cunoașteți pe cineva aici?

– Nu, nu cunosc pe nimeni.

– Vi s-a înmânat vreun cadou pentru vreo persoană din Israel sau din Teritorii?

– Nu, nu mi-a dat nimeni nimic și nu aduc niciun cadou.

Apoi a trebuit să menționez în amănunt unde urma să mă cazez și ce traseu aveam de gând să fac prin țară.

Prost dispus deja, am închiriat o mașină ca să merg până la Ierusalim, gândindu-mă că, în ceea ce privește securitatea, israelienii erau puțin cam paranoici, chiar mai mult decât americanii.

Hotelul Sheraton din Ierusalim, situat într-o zonă centrală, nu era foarte departe de King David, cel mai vechi hotel din oraș, dar, dacă voiam să merg în centrul istoric, trebuia să fac o plimbare. Cu toate că mi-am spus că nu eram acolo ca să fac turism, am hotărât că atunci când îmi voi termina treaba, voi căuta puțin timp liber ca să vizitez locurile sfinte și să-i iau mamei o amintire. Mă gândeam cât e de contradictorie, atât de modernă în unele privințe, dar atât de catolică și de tradiționalistă în altele.

Profesorul Avi Meir s-a dovedit a fi un bătrân încântător care s-a arătat dispus să mă primească numaidecât.

– Ieri m-a sunat la telefon profesorul Soler anunțându-mi sosirea dumitale. Dacă n-ai alt program, te aștept la cină la ora opt.

Am acceptat cu mare plăcere. În afară de trei cafele, nu mâncasem nimic toată ziua și eram flămând. După ce am făcut un duș, i-am cerut portarului de la hotel să-mi explice cum să ajung la adresa pe care mi-o dăduse profesorul Meir.

Profesorul locuia la etajul doi al unei case cu numai trei etaje. El însuși mi-a deschis ușa și mi-a strâns mâna, surprinzându-mă prin fermitate, având în vedere că era mâna unui bărbat în vârstă. Am socotit că trebuia să aibă aproape nouăzeci de ani, dar se mișca de parcă ar fi avut mult mai puțin.

Casa era simplă, cu rafturi pe toți pereții și cărți stivuite pe jos. În camera de zi era o masă rotundă aranjată perfect pentru cină.

– Ia loc, probabil că ești flămând după călătorie. Nu știu cum ești dumneata, dar eu nu mănânc niciodată în avion.

Am mâncat cu poftă. În afară de pește la cuptor, profesorul pregătise mai multe salate, humus și un coșuleț cu pâine nedospită.

– O să-ți placă peștele, se numește *Tilapia galilea.* Dar cred că voi îi spuneți peștele Sfântului Petru; este din marea Galileei, un prieten mi l-a adus azi.

Când am sfârșit cina, i-am spus că am nevoie de informații despre lagărul de la Ravensbrück și de confirmarea că acolo fusese ținută prizonieră străbunica mea.

– Nu suntem evrei, dar străbunica mea a fost foarte implicată în război, a lucrat pentru aliați. Dacă mi-ați putea aranja o întrevedere cu cineva de la Muzeul Holocaustului, v-aș fi foarte recunoscător. La fel cum vă sunt și pentru această cină minunată, am glumit eu.

Profesorul a rămas tăcut, privindu-mă fix, de parcă ar fi vrut să-mi citească cele mai intime gânduri. Apoi, înainte de a-mi răspunde, a zâmbit.

– Voi face ceva și mai bun, îți voi prezenta pe cineva care a fost la Ravensbrück.

– Nu-i cu putință! Au mai rămas supraviețuitori ai acelui lagăr de prizonieri?

– Suntem din ce în ce mai puțini, dar încă n-am murit cu toții. Știi, uneori mă gândesc că, atunci când va dispărea ultimul dintre noi, nu va mai rămâne nicio mărturie despre ce au însemnat toate acele orori, pentru că lumea tinde să uite, nu vrea să-și amintească.

– Există cărți, filme documentare, Muzeul Holocaustului... Niciodată nu se va pierde amintirea celor întâmplate, am încercat eu să-l îmbărbătez.

– Aiurea! Toate acele mărturii nu sunt altceva decât o picătură într-o mare imensă. Oamenii au nevoie să-și uite crimele... Întorcându-ne la ce ne interesează, mâine o să-ți prezint pe cineva care te poate ajuta, cineva care a supraviețuit de la Ravensbrück, așa cum eu am supraviețuit de la Auschwitz.

– Vă mulțumesc mult, domnule profesor, de fapt, e mult mai mult decât speram.

– Voi veni să te iau de la hotel la ora douăsprezece, dar, înainte, vreau să faci ceva. Vizitează Muzeul Holocaustului, du-te la prima oră a dimineții. După aceea, îți va fi mai ușor să înțelegi.

Odată ajuns la hotel, am simțit nevoia de a vorbi cu cineva căruia să-i povestesc că am cunoscut un om excepțional. Lunga conversație cu Avi Meir mă impresionase. De-abia mi-a vorbit despre întâmplările sale vitale de la Auschwitz, în schimb mi-a povestit cum era Europa de dinainte de război, până când am ajuns să discutăm despre existența statului Israel; reuniunea aceea m-a făcut să mă simt atât de relaxat, încât mi-am permis chiar și luxul de a critica deschis politica Israelului față de palestinieni.

Avi Meir nu s-a speriat de criticile mele și am polemizat având convingerea că așa fac numai prietenii buni. M-am simțit foarte în largul meu.

În dimineața următoare, m-am trezit devreme. Voiam să profit de ziua aceea, așa că am luat o hartă a Ierusalimului și, cu ajutorul indicațiilor recepționerului de la hotel, am nimerit la Muzeul Holocaustului destul de repede.

Când am ajuns, am găsit așteptând un grup de evrei americani și niște elevi de liceu. Mai era și un grup de turiști spanioli care așteptau să sosească ghidul lor. M-am lipit de ei ca să aud explicațiile.

Am ieșit din muzeu înspăimântat, cu stomacul răvășit și cu o senzație de amețeală. Cum a fost posibil ca o întreagă națiune să fi înnebunit până într-acolo, încât să asasineze în masă milioane de oameni numai pentru că erau de rasă diferită sau pentru că aveau o altă religie? De ce nu s-au opus? Mi-am amintit de Max von Schumann și de prietenii săi; ei nu erau de acord cu Hitler, dar opoziția lor era doar intelectuală. Câți germani și-au riscat cu adevărat viața combătându-l pe Hitler?

Am ajuns la hotel în același timp cu profesorul Meir care, în mod surprinzător, conducea el însuși o camionetă veche.

– Urcă. Vii de la muzeu? Locul unde mergem nu este foarte departe, la numai doisprezece kilometri de aici, o să vezi.

Am ieșit din oraș fără ca profesorul să-mi spună unde mă duce și nici eu nu l-am întrebat. Am avut impresia că pătrundem în deșert până când, deodată, mi s-a părut că zăresc la orizont o oază verde. Semăna cu un sat, un mic sat cu un gard de protecție și bărbați și femei înarmați care păzeau perimetrul așezării. Nu erau soldați, ci păreau oameni obișnuiți, îmbrăcați cu haine comode, fără niciun însemn militar.

– Acesta e Kiryat Anavim, un kibbutz, aici trăiesc mai ales evrei ruși. L-au întemeiat niște evrei care au venit din Rusia în 1919. În Israel, au rămas din ce în ce mai puține kibbutzuri; viața aici este foarte dură, este comunism pur.

– Comunism?

– Nu există proprietate, totul este al tuturor și comunitatea furnizează bunuri după necesitățile fiecăruia; copiii sunt educați în casa obștească și toți își împart munca, dar făcând de toate; poți să fii inginer sau medic, dar îți va veni rândul și la bucătărie, și să ari pământul. Singura diferență față de comunismul sovietic este că aici există libertate: când cineva vrea să plece, pleacă; tot ce se face este voluntar. Viața în kibbutz este foarte dură, mai ales pentru noile generații, tinerii din ziua de azi sunt prea răsfățați și nu suportă o viață spartană.

– Nu mă mir, am răspuns eu dintr-un impuls de sinceritate.

– Când am ajuns în Israel, eu am trăit mai mulți ani într-un kibbutz, aici am cunoscut-o pe soția mea și mi-am petrecut cei mai fericiți ani din viață.

– Soția dumneavoastră?

– Soția mea a murit cu mulți ani în urmă. Din nefericire, a răpus-o cancerul. Era rusoaică, o rusoaică de origine evreiască. A venit cu părinții ei pe când era copilă. Au fost primii pionieri și s-au stabilit aici, în Kiryat Anavim.

– Aveți copii?

– Da, patru. Doi au murit. Daniel, cel mare, în războiul din 1967, iar Esther, într-un atac terorist asupra kibbutzului în care trăia în nordul țării, aproape de granița cu Liban. Mi-au rămas doi: Gedeon locuiește la Tel Aviv, mai are puțin și se pensionează, e producător de televiziune, are trei fii și doi nepoți, așa că sunt străbunic; Ariel, cel mic, trăiește la New York. S-a însurat cu o americancă și a plecat. Am doi nepoți newyorkezi care, atunci când le-a sosit vremea, și-au îndeplinit obligația și au venit să facă serviciul militar. Copii buni, s-au însurat și au copii la rândul lor.

A oprit camioneta în poarta unei case joase și modeste. Toate casele erau la fel: din piatră, aliniate unele lângă altele, fără nimic care să le deosebească.

Poarta casei era deschisă și Avi Meir a intrat, de parcă ar fi fost casa lui.

– Sofia! Sofia! Sunt aici!

O femeie în vârstă a apărut zâmbind și ne-a întins mâna.

– Avi! Intră, intră! Mi-ai făcut o mare bucurie când m-ai sunat azi-dimineață. N-ai mai venit de multă vreme. Și fii tăi? Știi ceva de Ariel? Nu voi înțelege niciodată de ce le place atât de mult copiilor să meargă în America. Și acest tânăr este...?

– Guillermo, tânărul spaniol de care ți-am vorbit. Este jurnalist, dar e aici ca să scrie o carte despre străbunica lui.

– Când m-ai sunat să mă întrebi dacă am cunoscut la Ravensbrück o spanioloaică pe nume Amelia Garayoa, mi-a tresărit inima în piept. Amelia, sărăcuța de ea!

Sofia ne-a invitat să luăm loc și a adus o cană cu limonadă aromatizată cu frunze de mentă, apoi m-a privit de sus până jos, încercând parcă să vadă în mine vreo urmă a Ameliei, dar n-a părut s-o găsească.

– Povestește-ne tot ce știi, și eu aș vrea să aflu, îi ceru profesorul Meir.

Sofia nu s-a lăsat rugată și și-a început relatarea.

«Aveam optsprezece ani când m-au dus la Ravensbrück, în mai 1944. Mama era comisar politic, iar eu doream să fiu ca ea. Eram, de asemenea, o foarte tânără comunistă care îl adora pe tătucul Stalin și care se remarcase în organizația Tineretului Comunist, ajutată de influența tatălui meu, comisar politic, ca și mama.

N-o să vă povestesc ce ne-au făcut nemții când au invadat Rusia, doar că eu și mama am fost norocoase, am avut mai mult noroc decât multe alte femei pe care, pe lângă faptul că le violau, după aceea, le spintecau în prezența soților și a fiilor lor, sau altele care au trebuit să suporte să vadă cum îi tăiau în bucăți pe fiii lor de față cu ele.

Eram într-un sat, organizându-i pe țărani, când, pe neașteptate, au sosit naziștii... Erau furioși pentru că mai aveau puțin și pierdeau războiul. I-au asasinat pe bătrâni și pe copii și ne-au luat prizonieri pe toți cei care purtam o uniformă; în cazul meu, cea de comisar al Tineretului Comunist. Și în ziua de azi mi se face frică atunci când îmi amintesc cum ne-au urcat în camioane, lovindu-ne cu patul puștilor. Pe mine și pe mama, când au descoperit că eram evreice, ne-au separat de ceilalți. Pentru ei, eram tot ce se putea mai rău: evreice, comuniste și rusoaice. Și ne-au trimis la Ravensbrück, un lagăr de prizonieri aproape de Berlin.

Acolo dormeam în barăci, îngrămădite unele peste altele, pe niște saltele tari, aproape fără spațiu de respirat, iar multe dintre noi trebuind să ne luptăm cu păduchii și cu ploșnițele care mișunau pe saltele și pe hainele noastre.

Unul dintre șefii lagărului era un comandant SS care se numea Schaefer; era un om brutal, mic de statură, gras, brunet, exact contrariul idealului arian. Dar el era acolo, vorbindu-ne de superioritatea rasei sale, în vreme ce ne tortura. Lui Schaefer îi plăcea să ia parte personal la interogatorii și să pună în practică tot ce născocea mai macabru cu ajutorul doctorului Kiefner.

Doctorul Kiefner era un sadic care, la fel ca Schaefer, a violat multe femei din lagăr.

Îi plăcea să ducă până la capăt ceea ce el califica drept „experimentele sale", ca să constate câtă durere putea suporta o ființă omenească, dar fără să-i provoace moartea.

Majoritatea femeilor erau mutilate. „Se poate trăi fără sfârcuri?" se întreba doctorul Kiefner pe când se pregătea să taie sfârcurile vreuneia dintre deținute. O făcea cu un bisturiu, fără niciun fel de anestezic care ar fi putut domoli durerea victimelor sale.

Era sadic și se delecta mutilând organele genitale ale femeilor de la Ravensbrück. Altora le scotea intestinele, pentru că zicea că asta îl ajută să cunoască mai exact trupul omenesc.

– Hai, dragă, nu te opune, e spre binele științei. Eu am studiat pe cadavre, dar nu-i același lucru să poți vedea cum se mișcă organele tale în vreme ce se sting din viață, îi spunea el femeii pe care o alesese ca victimă.

Dacă vreuna dintre noi era trimisă la spital, ne duceam înspăimântate, știind că, deși am fi reușit să ne întoarcem în viață, nu vom mai fi niciodată aceleași. Mie mi-a amputat amândoi sânii... Am fost mai multe zile între viață și moarte. M-a salvat faptul că asistenta care îl ajuta era și ea prizonieră. Nu era evreică, biata femeie era obligată să-l asiste la măceluri. Cred că era cehă, nu-mi amintesc bine; vorbea foarte puțin și fusese soră medicală înainte de a cădea prizonieră. Nu știu de ce era acolo, dar cert este că doctorul Kiefner n-a utilizat-o pentru experimentele sale. Ea ne ajuta cât putea, ceea ce nici nu era mult, dar uneori reușea să sustragă mici cantități de antiseptice și de analgezice pe care le înmâna vreunei deținute ca să le dea îngrijiri celor care trecuseră pe „masa de operații" a doctorului.

Bănuiesc că am supraviețuit pentru că eram tânără și am vrut să trăiesc și, în plus, mă bizuiam pe mama mea; fără ea, n-aș fi reușit.

Dar vă povestesc ce mi s-a întâmplat mie și nu pentru asta ați venit; dumneata vrei să-ți vorbesc despre spanioloaică. A sosit la începutul lui septembrie 1944, era bolnavă și a fost repartizată în baraca noastră. Mi-o amintesc foarte bine. De-abia putea să meargă, se observa că fusese torturată de curând. Aproape că nu putea deschide ochiul drept și avea fața învinețită de la loviturile primite. Era extrem de slabă și avea gâtul și spatele brăzdate de urmele lăsate de instrumentele de tortură.

Îmi amintesc, de parcă ar fi fost ieri, acea primă zi când am văzut-o...

– Așază-te unde poți, scroafo! Gardianul i-a dat un brânci ca să intre în baracă.

Amelia a făcut doar câțiva pași și s-a așezat pe jos, fără să se uite la nimeni, de parcă nu ne-ar fi văzut sau nu i-ar fi păsat cine suntem. Mama mea s-a apropiat de ea și i-a vorbit, dar n-a primit răspuns.

– Nu știm de unde e, nu pare rusoaică, spuse una dintre femei.

Nu știu de ce a fost mama impresionată de spanioloaică, dar cert e că a târât-o lângă noi și i-a făcut loc pe un colț de saltea. Ea se lăsa, fără să arate vreo urmă de emoție.

– Îmbrăcămintea pe care o poartă este foarte murdară, dar e de bună calitate, spuse una dintre deținute.

Din noaptea aceea, Amelia a dormit lângă noi. Mama părea că a adoptat-o.

Credeam că nu ne vorbește pentru că nu înțelege rusa, dar după două zile de la sosirea ei, mama mi-a spus la ureche că a surprins-o privind-o când vorbea cu o femeie de lângă ea, de parcă le-ar fi înțeles.

Au trecut mai multe zile până când comandantul Schaefer a chemat-o în fața lui.

Cum de-abia se ținea pe picioare, mama a hotărât s-o ajute să meargă până în biroul lui Schaefer.

Mama s-a întors, dar pe spanioloaică n-am mai văzut-o decât după două zile, când s-a deschis ușa și unul dintre gardieni a azvârlit în mijlocul barăcii ceva care semăna cu un balot de haine vechi.

O violaseră. Era ceva obișnuit când sosea o prizonieră. Dacă era tânără, primul care o viola era Schaefer sau, câteodată, chiar doctorul Kiefner. Dar chiar și cele mai bătrâne îndurau această umilință, deoarece Kiefner se delecta vârându-le în vagin tot felul de obiecte.

– Aici, niciuna dintre voi nu se poate plânge, toate vă primiți porția ca să vă potoliți ardoarea femeiască, spunea el râzând.

Când au adus-o, era într-o stare foarte proastă, dar n-a spus nimic, tăcea în continuare, chiar și plângea tot în tăcere. I se scurgeau lacrimile și strângea din fălci ca și cum ar fi vrut să-și stăpânească țipătul care i se oprea în gât.

Mama i-a curățat rănile cum a putut și a constatat că în unele locuri i se jupuise pielea.

Au venit după ea de mai multe ori ca s-o interogheze. Am aflat curând că un colonel SS îi dăduse ordin lui Schaefer s-o facă să vorbească folosind toate metodele după bunul său plac. Asistenta doctorului Kiefner i-a spus unei deținute că îl auzise pe doctor zicând că Amelia era o asasină, o teroristă. După câte se părea, era acuzată de uciderea unui ofițer SS și de participare la răpiri de persoane și la atentate.

Părea cu neputință ca tânăra aceea cu înfățișare atât de fragilă să fi putut face ceva din toate acele acuzații. Era un pachet de oase și cred că, și dacă ar fi fost într-o stare mai bună, tot nu i-ar fi fost de prisos mai multă carne pe ea. Mama îi spunea „păpușa dezarticulată".

Dar, în pofida stării ei, a supraviețuit. A fost o minune. Și asta, deși într-o zi s-a prezentat în lagăr colonelul acela care avea cu ea niște socoteli neîncheiate. Îmi mai amintesc încă numele lui: Winkler; Schaefer a devenit din nou nervos când i s-a anunțat vizita aceluia. Toate ne gândeam că, dacă Schaefer tremura în fața lui Winkler, însemna că ăsta era și mai rău, și la toate ne-a fost și mai frică.

Winkler a plecat și noi am crezut că spanioloaica o fi murit. Asistenta ne-a spus că acel colonel Winkler se încuiase cu ea într-o cameră și că urletele Ameliei nu păreau ale unei ființe omenești.

Când am revăzut-o, era o grămadă de carne însângerată, neputându-i-se deslușI chipul. Vreme de mai multe zile a luptat între viață și moarte și mama a crezut că nu va supraviețui. Avea picioarele și mâinile rupte, picioarele strivite și nu era niciun singur centimetru de piele fără urme de arsuri de țigară. Ascunsă în întuneric, asistenta a venit în noaptea aceea la pavilionul nostru. I-a curățat cu grijă rănile și a uns-o cu o pomadă peste toate arsurile. Apoi, cu ajutorul mamei mele, a încercat să-i pună la loc oasele rupte. A adus și o sticluță conținând un calmant puternic.

– N-am putut să pun mâna pe mai mult, spuse ea, dar e foarte puternic, trebuie să i-l dați puțin câte puțin. Și să nu se miște, este singura modalitate pentru ca oasele să nu se sudeze foarte prost.

Am aflat de la ea că Winkler plecase fără să-și atingă scopul.

– Femeia asta și-a pierdut mințile, nu-i aici și, de aceea, chiar dacă ar tortura-o până la moarte, tot nu va vorbi vreodată.

În noaptea aceea, i-am auzit vocea pentru prima oară. Mamei mele i s-a părut că aude un sunet și și-a apropiat urechea de gura Ameliei.

– Spune „mamă", o cheamă pe maică-sa.

Eu m-am ghemuit în brațele mamei mele; faptul că o aveam acolo, lângă mine, mă făcea să fiu mai puternică. Altfel, n-aș fi putut îndura torturile și umilințele la care eram supusă.

Cu fiecare zi, creștea numărul prizonierelor care mureau pe „masa" pentru experimente a doctorului Kiefner. Ultima lui ticăloșie consta în a coase o parte din vaginul prizonierelor mai tinere, așa cum citise el că se făcea în unele triburi africane pentru a le împiedica să poată simți vreo plăcere în relațiile sexuale.

– Nu, aici n-ați venit ca să juisați, ci ca să plătiți pentru crimele voastre, așa că voi face în așa fel, încât să nu simțiți plăcere, spunea el, în vreme ce pregătea materialul cu care ne cosea.

Ne-a mutilat pe toate, și pe Amelia, iar unele au murit din cauza infecției.

Apoi, când el sau vreunul dintre gardieni ne violau, durerea era insuportabilă. Nu știu cum am supraviețuit după toate astea.

Înainte de venirea primăverii, vorbesc despre luna februarie 1945, ne-a ajuns vestea că rușii erau aproape. Îi auzeam vorbind despre asta pe gardienii noștri, iar asistenta cehă ne-a confirmat-o. Eram pline de speranțe, dorind cu înflăcărare ca zvonul să fie adevărat.

Nemților le era frică de ruși. Da, le era frică de noi pentru că răspundeam cu aceeași brutalitate pe care o arătaseră și ei când au invadat Rusia.

Nu era soldat rus care să nu fi pierdut vreun frate sau vreun tată, care să nu știe de vreun prieten căruia nemții să nu-i fi violat mama sau sora. Astfel că pentru fiecare palmă de pământ pe care o recucerea armata sovietică, soldații se răzbunau pe nemți fără menajamente sau remușcări. Cred că era începutul lui martie când a sosit în lagăr bărbatul acela, un neamț mutilat, îmbrăcat în uniformă de ofițer. Eram în curte când ne-au dat la o parte din drum pentru ca o mașină neagră să circule fără obstacole până la pavilionul lui Schaefer.

Mama a spus că, din nou, comandantul era nervos; eu nu-mi amintesc prea bine.

L-am văzut pe Schaefer deschizând portiera și salutând, încercând să pară semeț în fața acelui bărbat pe care un alt ofițer îl ajuta să iasă din

mașină. Înainte, scosese un scaun cu rotile în care l-a instalat pe bărbatul în fața căruia Schaefer luase poziție de drepți.

Era un ofițer din Wehrmacht care purta marea cruce de fier și alte decorații prinse de veston. Cu toate că mergea într-un scaun cu rotile, ținuta aristocratică a acelui militar impunea respect. Sub pătura care îl acoperea se ascundeau cioturile a ceea ce fuseseră picioarele lui. Era puțin mai mult decât un trunchi.

L-au condus în biroul lui Schaefer și ne-am întrebat cu toții care era motivul vizitei acelui general mutilat.

Am fost închise în barăcile noastre. După o oră, un gardian a venit s-o ia pe Amelia și i-a poruncit să-și strângă toate lucrurile. Ce ironie a sorții! Acolo duceam lipsă de toate, nu era nimic de strâns. Mama a început să plângă, temându-se că va fi dusă în alt lagăr sau la acel colonel Winkler care părea că o urăște atât de mult. Am ieșit în urma ei și am văzut cum gardianul o conducea spre esplanadă. Acolo era comandantul Schaefer împreună cu generalul în scaunul cu rotile. Amelia mergea nepăsătoare, cu privirea rătăcită, de parcă nu i-ar fi păsat de nimic din ceea ce se întâmpla în jurul ei; așa fusese din prima zi în care a sosit la Ravensbrück.

Deodată, a început să se agite, era ceva la generalul invalid care părea că-i atrage atenția. Îmi amintesc că am văzut-o alergând spre el și strigând: „Max, Max, Max!" și că a căzut la pământ. Aghiotantul generalului a fugit spre ea și a ajutat-o să se ridice.

Noi toate priveam uluite scena aceea, nu înțelegeam nimic. Spanioloaica nu scosese o vorbă de la sosirea ei la Ravensbrück. Când o torturau noaptea, o auzeam plângând în liniște și chemând-o pe mama ei; „mamă" a fost singurul cuvânt pe care l-a rostit în toată perioada cât a stat acolo și, deodată, țipa, repetând numele acela: „Max, Max, Max!".

Aghiotantul generalului a condus-o spre locul unde era ofițerul, iar ea a căzut în genunchi, implorându-l s-o ierte.

– Iartă-mă, Max, iartă-mă! Nu știam... Iartă-mă!

Ofițerul i-a făcut semn aghiotantului său și acesta a ridicat-o de pe jos și a dus-o la mașină. L-am văzut pe Schaefer luând din nou poziția de drepți în fața generalului. Aghiotantul lui s-a întors după el și, cu ajutorul șoferului, au urcat-o în mașină. Au plecat și n-am mai văzut-o niciodată.

Cum veți putea presupune, vreme de multe zile n-a existat alt subiect de conversație în lagăr. Nu înțelegeam cine era acel general mutilat, nici de ce spanioloaica căzuse în genunchi în fața lui, cerându-i iertare. Nici nu știam unde au dus-o cu ei.

Nici măcar sora medicală n-a putut să ne pună la curent cu cele întâmplate, doar că generalul a adus un ordin scris să fie pusă în libertate și Schaefer n-a avut încotro decât să i-o predea. Am aflat de la asistentă că, atunci când au plecat, Schaefer l-a sunat pe colonelul Winkler ca să-i spună ce se întâmplase, dar n-a putut vorbi cu el.

Poți presupune ce s-a întâmplat după aceea. Cu puțin timp înainte de căderea Berlinului, compatrioții mei ne-au eliberat. Războiul era pe terminate. N-am mai aflat niciodată nimic despre spanioloaică, despre străbunica dumitale. Sper că a supraviețuit, deși în zilele acelea...»

Sofia a rămas tăcută și și-a lăsat privirea să rătăcească printre amintiri, uitând de noi. Avi și-a dres glasul ca s-o readucă în prezent.

– Mulțumim frumos, Sofia, îi spuse el apucându-i mâna și strângându-i-o cu afecțiune.

– Doamnă, nu știți cât de recunoscător vă sunt și... îmi pare foarte rău pentru tot ce a trebuit să îndurați, am spus eu ca să zic ceva, deoarece eram impresionat de relatare.

– Doamnă? Cum adică, doamnă? Spune-mi Sofia, toți îmi spun așa. Știi? Nu mi-am imaginat niciodată că voi afla din nou ceva despre spanioloaică și, pe neașteptate, mă sună Avi să-mi spună că un tânăr spaniol caută informații despre Ravensbrück, el fiind strănepotul unei prizoniere spaniole care a fost acolo... Niciodată nu mi-am închipuit că s-ar putea întâmpla așa ceva. Ți-a fost de folos la ceva ceea ce ți-am povestit? Acum Sofiei nu-i mai tremura glasul.

– M-ați ajutat enorm; fără relatarea dumneavoastră, investigația mea n-ar fi putut continua. Mi-ați dezvăluit amănuntul că Max era în viață, eu îl credem mort.

– Cine era Max? mă întrebă ea, curioasă.

– Un ofițer care fusese opozant al lui Hitler înainte de război, un aristocrat prusac căruia îi repugna nazismul, i-am explicat eu, încercând să-i acord lui Max locul care i se cuvenea.

– Probabil că nu i-a repugnat destul, dacă a îmbrăcat uniforma germană și a ucis, apărând acele oribile idealuri.

– Era medic, așa că nu cred să fi ucis pe nimeni, am continuat eu să-l scuz, dar Sofia îl cunoscuse pe doctorul Kiefner, așa că un ofițer german, chiar dacă a fost medic, nu însemna nimic pentru ea. Trupul ei mutilat era o dovadă pentru ceea ce fuseseră în stare să facă unii medici germani.

– Și ce s-a întâmplat după aceea? a întrebat ea, ca să nu mai discute în contradictoriu.

– Nu știu, este ceea ce va trebui să cercetez acum, și anume ce s-a întâmplat după aceea. Povestea vieții străbunicii mele este ca una dintre acele păpuși rusești, când crezi că ai ajuns la ultima, încă mai există alta pe care s-o descoperi. Nu știu ce s-a întâmplat, nici dacă au supraviețuit. Nu știu.

– El era general; caută în arhive, poate că a fost judecat la Nürenberg, sugeră Sofia.

– Așa voi face.

– Sau poate că a murit liniștit în patul lui, ca atâția alți militari germani, sublinie Avi Meir.

Sofia a insistat să luăm prânzul cu ea, dar, de fapt, l-am luat cu toți cei care trăiau în kibbutz, într-o sală de mese comunitară. Mâncarea era simplă, dar gustoasă și toată lumea s-a arătat amabilă cu mine. Avi avea dreptate, spunea că acolo e o sinteză a visului comunist, a unui comunism utopic. Dacă exista vreun loc în care comunismul devenise realitate, acela era în kibbutz. M-am gândit că prietenii mei ar fi uimiți să cunoască locul acela și m-am întrebat câți dintre ei, inclusiv eu însumi, ar fi în stare să trăiască acolo împărțind totul, acceptând să ia parte la toate sarcinile, fără să posede ceva ce comunitatea să nu considere necesar să fie cumpărat, în funcție de banii care ar exista în casierie și care trebuiau să fie cheltuiți în mod echitabil. Acolo nimeni n-avea mai mult decât altcineva.

Să trăiesc așa? Nu, n-aș fi în stare; era mai comod să vorbesc de egalitate în plan teoretic.

La un moment dat, Sofia mi-a spus la ureche că, dacă bunica mea ar fi supraviețuit, i-ar fi rămas sechele de pe urma trecerii ei prin lagărul de la Ravensbrück.

– După ce am fost eliberate, a trebuit să fiu operată. Crucea Roșie ne-a luat pe noi toate sub îngrijirea ei, încercând să remedieze unele dintre

barbariile pe care ni le-a făcut Kiefner. Știi? N-am mai fost niciodată o femeie normală... sechelele de a nu avea sâni sau de a avea vaginul cusut... Nu-ți poți imagina ce presupune așa ceva. Iar biata dumitale străbunică a trecut prin aceleași orori... Nu știu dacă a avut norocul meu. Sigur că datorită acelor operații am fost spitalizată multă vreme. Mama s-a refăcut mai repede decât mine și, înainte de a se întoarce în Rusia, i-a cerut medicului american de origine evreiască să mă ajute să plec în Israel. Ea era convinsă că va fi mai bine pentru mine. Am fost surprinsă; eu credeam că eram fericite în Uniunea Sovietică și că trebuia să luptăm pentru revoluție, și că mama credea același lucru, astfel că n-am înțeles niciodată de ce mi-a cerut să încerc să vin aici. „Sofia, îmi spunea ea, măcar una din noi să poată vedea Ierusalimul." Eu i-am răspuns că n-aveam Dumnezeu și că nu exista altă patrie decât Rusia, dar ea a insistat. M-a pus să-i făgăduiesc. Am reușit... și n-am mai văzut-o niciodată.

Era trecut de ora patru când ne-am întors la hotel. Avi s-a arătat la fel de amabil și comunicativ ca și în noaptea precedentă.

– Știi pe unde să cauți în continuare? m-a întrebat el.

– De fapt, nu; s-ar putea ca maiorul Hurley să-mi dezvăluie ce anume există despre Amelia în arhive.

I-am explicat cine este maiorul Hurley și cum m-a ajutat până în momentul acela.

– După părerea mea, dacă străbunica dumitale a lucrat pentru britanici în timpul războiului, poate că aceștia i-au mai dat și altceva de lucru... dacă a supraviețuit. Am un prieten, e american, dar de origine germană. Este istoric și știe tot despre ce s-a întâmplat după război. A vrut să se înroleze ca să lupte, dar nu i s-a permis, pentru că n-avea vârsta necesară, astfel că, atunci când a putut s-o facă, războiul se terminase deja, dar, chiar și așa, a reușit să fie numit la Berlin. Simțea o imensă furie pentru că Hitler și acoliții săi au compromis Germania. Obișnuia să-mi spună: „Avi, din vina lui Hitler, întreaga omenire crede că toți germanii sunt ca el; vom purta această vină, de parcă ar fi păcatul originar". El se născuse la New York, dar părinții lui erau nemți și l-au educat ca atare. Era catolic și încă unul foarte convins; atât de convins, încât a sfârșit prin a deveni preot. Era deja preot când l-am cunoscut la Ierusalim, unde a trăit o vreme și a obținut un doctorat în

studii biblice la universitate. Am devenit foarte buni prieteni și obișnuia să-mi spună multe lucruri despre Berlinul pe care l-a cunoscut când a sosit acolo în 1946. Dacă vrei, pot să-l sun; ar putea să te ajute; dar, desigur, trăiește la New York și nu știu dacă...

– Vă mulțumesc, Avi, am nevoie de orice ajutor, de cineva care să mă îndrume; așa că, dacă vorbiți cu el și îi spuneți cine sunt... s-ar putea ca la un moment dat să am nevoie de sfatul său.

Ne-am despărțit în ușa hotelului cu promisiunea că îmi va telefona în cazul în care va vorbi cu prietenul său, preotul american.

Mi-am rezervat bilet de avion ca să mă întorc a doua zi la Londra și am profitat de timpul liber care îmi mai rămăsese ca să vizitez Ierusalimul. Avi mi-a recomandat să intru în orașul vechi prin Poarta Damascului și așa am făcut. M-am plimbat, orientându-mă după planul orașului pe care îl aveam la mine; am sfârșit prin a cumpăra un șirag de mătănii pentru mama, care era făcut din lemn de măslin, și i-am mai cumpărat și o biblie cu coperte din același material. Apoi am făcut rost de mai multe *kefya*, baticurile palestiniene tipice, pe care mă gândeam să le împart între prieteni, și nu știu de ce, dar m-am lăsat îmbrobodit de un bătrân negustor care s-a încăpățânat să-mi vândă un ceainic de aramă lustruită. Nu că mi-ar fi plăcut ceainicul în mod special, dar n-am fost în stare să rezist la insistențele bătrânului. M-am întors la hotel, mulțumit de cumpărăturile mele.

Cred că maiorului William Hurley i-ar fi plăcut să fi rămas mai mult timp la Ierusalim, pentru că, atunci când i-am telefonat și i-am spus că sunt la Londra, n-a părut că se bucură prea mult.

– Dumneata faci totul în mare grabă, Guillermo, mi-a reproșat el.

– În realitate, am avut mare noroc și am dat peste persoanele potrivite și asta m-a făcut să nu pierd timpul, m-am apărat eu, gândindu-mă că, dacă maiorul Hurley n-ar fi un militar atât de scrupulos și ar hotărî să-mi povestească dintr-un foc tot ce știe despre Amelia Garayoa, mi-aș putea termina lucrarea și el n-ar trebui să mă suporte mai multă vreme. Dar era britanic și încă din clasa celor avuți, astfel că prudența făcea parte din natura lui.

– Ei bine, ce-ai mai aflat? mă întrebă el, de parcă de răspunsul meu ar fi depins dacă să mă primească din nou sau nu.

Când am terminat de povestit, părea că șovăie, dar mi-a cerut din nou să aștept să ia legătura cu mine.

– Și asta când va fi, domnule maior?

– Peste o zi sau două, răspunse el, înainte de a închide telefonul.

Fiind vorba despre maior, a depășit termenul, adică mi-a telefonat peste alte două zile, când aveam de gând să plec la New York să-l văd pe prietenul lui Avi, mai ales pentru că mă plictiseam să stau fără să am nimic de făcut. Înainte de a-și lua la revedere, a adăugat:

– Lady Victoria are amabilitatea de a ne invita la prânz mâine. La ea acasă, la ora douăsprezece.

Am sărbătorit vestea oferindu-mi o cină într-un restaurant. Lady Victoria îmi era foarte simpatică; la fel ca maiorul, era o britanică veritabilă. Faptul de a fi căsătorită cu nepotul lordului Paul James, unchiul lui Albert James, a făcut-o să devină o autoritate în tot ce se referea la Amelia Garayoa.

Am cumpărat o sticlă din cel mai bun vin roșu de Porto dintr-o prăvălie cu băuturi de pe Bond Street. Vânzătorul a stat puțin la îndoială dacă trebuia să se ocupe de mine sau să cheme paznicul de securitate, pentru că aspectul meu nu se potrivea cu al distinșilor clienți ai magazinului. N-am înțeles de ce mă privea cu atâta neîncredere până când m-am întors la hotel și mi-am dat seama că purtam un batic palestinian în jurul gâtului. Probabil că s-a gândit că eu trebuia să fiu cel puțin văr primar cu bin Laden.

Am fost tentat să-mi cumpăr o cravată dintr-unul din magazinele exclusiviste de pe Bond Street, deoarece aveam una singură și era cea pe care o purtam de fiecare dată când o vizitam pe lady Victoria, dar prețurile m-au făcut să renunț la acea intenție: cravatele nu coborau sub trei sute de euro, așa că am luat hotărârea că era mai bine să investesc banii de cravată într-un whisky scoțian.

Când am ajuns, era ora douăsprezece fix. Mi s-a părut din nou că lady Victoria avea mai mulți pistrui decât de obicei, iar pielea ei extrem de albă era înroșită, de parcă ar fi stat la soare.

– Ah, dragul meu Guillermo! Ce bucurie să te revăd! O primire atât de călduroasă părea sinceră.

– Nu știți cât de mult vă mulțumesc pentru invitație, am răspuns eu, încercând să fiu la înălțimea ei.

– Cercetarea dumitale este emoționantă, într-adevăr emoționantă. Soțul meu crede același lucru, nu-i așa, dragul meu?

Lordul Richard a încuviințat, în timp ce îmi strângea mâna. Avea nasul roșu, nu știu dacă, la fel ca și soția sa, stătuse la soare, sau era consecința înclinației sale pentru cherry.

Am regretat gândurile mele răutăcioase. Lady Victoria și lordul Richard petrecuseră câteva zile de vacanță în Barbados, în casa unor prieteni, și așa se explica pielea atât de înroșită.

Știam că, înainte ca lady Victoria și maiorul Hurley să treacă la subiect, va trebui să vorbim generalități și că de-abia la desert vor intra amândoi în temă; așa că, înarmându-mă cu răbdare, m-am pornit să savurez prânzul.

– Dragul meu Guillermo, am avut noroc; când maiorul Hurley mi-a spus ce ai aflat la Ierusalim, am fost oripilată... gândindu-mă la suferința tuturor acelor femei... Dar îți spun că am avut noroc. Să-ți explic, am găsit în arhivele noastre un caiet al lui Albert James, sunt reflecții personale pe care le-a scris despre ultimele zile ale războiului, despre capitulare, despre divizarea Berlinului, chiar și despre întâlnirea lui cu Amelia! Imaginează-ți momentul! Eu îmi aminteam că am citit aceste caiete în diagonală, dar sunt încă atâtea lucruri care mi-au mai rămas de clasificat! Așa că m-am pus pe căutat; îmi aminteam că Albert se referea la Amelia, dar adevărul e că nu știam de ce. Cred că îți vei putea face o idee despre ce s-a întâmplat cu străbunica dumitale după război consultând caietele acelea, precum și ascultând ce ne poate povesti maiorul Hurley.

– Poate că vei avea nevoie și de alte surse, sublinie maiorul Hurley.

– M-ați ajutat mult și vă sunt foarte recunoscător, am intervenit eu cu cel mai plăcut zâmbet al meu.

Lady Victoria și maiorul Hurley au schimbat între ei o privire rapidă în urma căreia el i-a cedat cuvântul amfitrioanei noastre.

«Trebuie să știi că Albert James a hotărât să lucreze pentru OSS, Serviciul Secret al Statelor Unite. Lordul Paul n-a reușit să-l facă pe nepotul său să colaboreze cu Serviciile Secrete britanice, dar a reușit acest lucru un bun prieten al său, William Donovan, un important avocat din New

York, veteran al Primului Război Mondial, care a primit din partea președintelui Roosevelt sarcina de a organiza o rețea de spionaj adaptată la necesitățile războiului și care să colaboreze cu Serviciul Secret britanic.

Donovan i-a convins pe cei mai buni cetățeni americani să se înroleze în OSS, iar Albert era unul dintre ei, dar încorporarea lui nu s-a produs decât târziu, în anul 1943. Ideea sa romantică despre jurnalism îl împiedica să facă demersuri în această direcție, până când a înțeles că în războiul acela nu putea să rămână neutru, că trebuia să se implice, și așa a făcut.

Datorită cunoașterii limbii franceze, câmpul său de operațiuni a fost mai ales Franța și Belgia. Trăise mulți ani la Paris în calitate de corespondent și avea relații bune. A operat și în Olanda.

La sfârșitul războiului, Donovan l-a trimis la Berlin. Știa că în orașul acela urma să înceapă un „nou război", un război tăcut și niciodată declarat, cu unul dintre foștii aliați, Uniunea Sovietică. Așa că s-a stabilit la Berlin având acoperirea de jurnalist. Acolo s-a întâlnit puțin după aceea cu Amelia; în caietele sale spune că întâlnirea s-a produs în noiembrie 1945, la câteva luni după sfârșitul războiului.

Amelia se plimba cu un copil agățat de mâna ei. La început, i-a fost greu s-o recunoască. Întotdeauna fusese slabă, dar, în momentul acela, slăbiciunea ei era extremă.

– Amelia!

Ea s-a întors auzindu-și numele și, pentru câteva clipe, a șovăit, apoi a rămas nemișcată, așteptând ca el să se apropie de ea.

– Albert... mă bucur să te văd, spuse ea, întinzându-i mâna.

– Și eu. Ce faci aici?

– Locuiesc aici, răspunse ea.

– Aici, la Berlin? De când?

– Ca de obicei, tu pui întruna întrebări... zâmbi Amelia.

– Iartă-mă, n-am vrut să te supăr. De mai multe ori am întrebat de tine la Londra; unchiul meu, lordul Paul, n-a vrut să fie foarte precis, astfel că n-am putut să știu ce s-a întâmplat cu tine de când... mă rog, de când ne-am despărțit.

– Am supraviețuit, ceea ce este mai mult decât pot mulți să spună. Dar, povestește-mi tu, unde ai fost? Bănuiesc că le vei fi povestit războiul cititorilor tăi americani, greșesc cumva?

– Nu, nu greșești, lucrez în continuare în același domeniu, doar mă cunoști. Și acest copil? a întrebat el, arătând spre micuțul care asista în tăcere la întâlnire.

– Friedrich, salută-l pe acest prieten al meu. Este fiul lui Max.

Au rămas tăcuți, neștiind ce să-și mai spună. Nu numai războiul, ci și Max von Schumann intervenise între ei.

– Și el a supraviețuit, mă bucur pentru amândoi, răspunse el fără multă convingere.

– Da, a supraviețuit. Vrei să vii să-l vezi? Îi va face plăcere să stea de vorbă cu cineva pe care l-a cunoscut în vremurile bune.

De fapt, Albert nu simțea nicio dorință să-l vadă pe baronul von Schumann, dar n-a îndrăznit să spună că nu.

– Însoțește-mă, locuim foarte aproape de aici, la două străzi, în sectorul sovietic.

– Nu-i locul cel mai bun.

– Este singura casă, proprietate a lui Max, rămasă în picioare. Clădirea aparținea familiei, apartamentele erau închiriate; acum locuim într-unul dintre ele, în celelalte au mai rămas câțiva chiriași, deși, în vremurile astea, nimeni nu mai plătește chirie.

Au urcat pe scări până la etajul trei. Amelia a deschis ușa și Friedrich s-a smuls din mâna ei și a luat-o la fugă.

– Tată, tată! Venim cu un prieten de-al tău! strigă băiatul.

Au intrat într-un salon cu pereții acoperiți cu rafturi pline de cărți. Probabil că fostul chiriaș fusese un cititor pasionat sau chiar profesor.

Max era în penumbră, așezat într-un fotoliu, acoperit cu o pătură fină.

Amelia s-a apropiat de el și l-a sărutat, mângâindu-l pe păr.

– Max, m-am întâlnit cu un vechi prieten, cu Albert James, l-am adus aici.

Albert nu înțelegea de ce Max nu se ridica să-l salute și, când și-a obișnuit ochii cu semiîntunericul, a trebuit să facă un mare efort pentru ca expresia de pe față să nu-l trădeze. Cel care fusese cândva mândrul și atrăgătorul baron von Schumann avea chipul deformat de cicatricele provocate de arsuri și de schije.

– Apropie-te, prietene, mă bucur că ești aici. Max i-a întins mâna fără să se ridice, iar jurnalistul și-a dat seama că nu vedea foarte bine, pentru că

avea un ochi pe jumătate închis și o cusătură cumplită îi traversa fruntea până la pleoapă. Iartă-mă că nu mă ridic, nu considera asta ca pe o lipsă de politețe.

– Bineînțeles că nu, mă bucur să te văd, Max. Fiul tău este un bărbățel, spuse el ca să zică ceva.

– Da, Friedrich este un vis.

Amelia, care ieșise din cameră, s-a întors cu o tavă pe care aducea trei cești și un ceainic.

– Nu e cel mai bun ceai din lume, dar este singurul pe care l-am putut obține pe piața neagră.

Au vorbit despre Berlinul pe care l-au cunoscut, despre întrunirile de la hotelul Adlon și din casa profesorului Schatzhauser, despre orașul vesel și nonconformist care fusese. Max i-a cerut să promită că va mai veni să stea de vorbă cu el. Amelia l-a condus la ușă.

– Îmi pare rău să-l văd așa. Unde s-a întâmplat? Pe frontul rusesc?

– Eu i-am făcut asta, răspunse Amelia.

Albert a privit-o, nevenindu-i să creadă. Amelia i se părea acum o străină, nu găsea la ea chipul femeii care fusese cândva. Pe vremea aceea, trebuia să aibă douăzeci și șapte sau douăzeci și opt de ani, dar ochii o trădau că fusese în infern. N-a știut ce să răspundă la afirmația Ameliei.

– Știu că poate părea pretențios din partea mea, dar vă pot ajuta cu ceva?

Ea a părut că șovăie înainte de a răspunde.

– Să fie lăsat în pace. Sovieticii arestează oameni, caută naziști peste tot. Nu știu câte comitete au examinat dosarul lui Max: l-au interogat, au solicitat martori... Până acum, n-au găsit pe nimeni care să poată spune că Max este un criminal. Tu știi că el nu era nazist, că s-a dus până și la unchiul tău să-i ceară ca Anglia să înceteze politica aceea conciliatoristă care nu făcea altceva decât să-i dea aripi lui Hitler. Dacă ai putea să reușești să faci în așa fel încât să fim lăsați în pace...

– Voi încerca. Dă-mi rechizitoriile care v-au fost trimise, documentele, tot ce ai; nu-ți promit nimic, aici este sectorul rusesc și ei nu permit nimănui să-și bage nasul în treburile lor.

– Spune-mi, unde vrei să ți le aduc?

I-a dat adresa unui mic hotel situat în zona americană.

– Mâine devreme o să ți le aduc.

– Splendid, o să bem cafeaua împreună, ești de acord?

A doua zi, a zărit-o venind pe jos semeață, absorbită în gânduri. I-a zâmbit când l-a văzut așteptând în ușa hotelului.

– Trebuie să pleci deja?

– Nu, te așteptam. Intră, patroana face o cafea bună.

– Veritabilă?

– Da, eu îi fac rost de ea, răspunse el râzând.

I-a înmânat hârtiile și el i-a cerut să-i povestească ce i s-a întâmplat în timpul războiului.

– Am lucrat pentru unchiul tău.

– Tot timpul?

– Tot timpul, mai puțin cât am fost închisă la Pawiak și la Ravensbrück.

– La Pawiak? Ai fost arestată la Varșovia...?

– Da, asta a fost prima dată. Colaboram cu un grup de polonezi care ajutau oamenii din ghetou. Ne-au arestat pe toți; eu am avut noroc, Max a evitat să fiu spânzurată. Am crezut că, dacă am fost la Pawiak, am cunoscut deja ce este infernul, dar mă înșelasem. Adevăratul infern a fost la Ravensbrück, doar că mie nu-mi mai păsa ce mi-ar putea face, nu voiam decât să mor.

– Ieri mi-ai spus că Max e așa din cauza ta...

– Nu ți-a povestit unchiul tău?

– Nu, niciodată nu mi-a dezvăluit vreo operațiune a serviciilor secrete.

– Ajutam un grup din Rezistența greacă. Trebuia să aruncăm în aer un convoi cu armament care ieșea din Atena spre granița cu Iugoslavia. În aceeași zi, Max urma să inspecteze un batalion, nu departe de Atena. A hotărât să facă o parte din drum împreună cu acel convoi, pentru că ofițerul care îl conducea era un prieten de-al lui. Eu nu știam. Am apăsat pe detonator la trecerea mașinii cu ofițeri și l-am văzut sărind de pe locul lui învăluit în flăcări. Și-a pierdut picioarele și ai văzut cum i-a rămas fața, iar restul trupului este încă și mai rău. În pofida a tot ce am făcut, Max m-a iertat, chiar el m-a scos de la Ravensbrück acum câteva luni. Mi-a salvat viața de două ori și vezi bine... eu i-am luat-o pe a lui. S-a zbătut multe zile între

viață și moarte, dar a supraviețuit; totuși, când s-a văzut așa... zice că ar fi preferat să moară. Mi-o spune în fiecare zi.

– Este soldat, Amelia, și medic; el știe că asta se întâmplă în fiecare zi, că i s-ar fi putut întâmpla oricui.

– Ești sigur? Crezi că pe oricine l-ar fi putut lăsa așa femeia în care avea încredere?

– Nu mai lucrezi pentru lordul Paul?

– Nu, nu vreau să mai știu nimic nici de război, nici de morți, nici de servicii secrete. De altfel, nici n-aș mai putea; tot timpul meu îi este dedicat lui Max, îi sunt datoare, el are nevoie de mine.

– Și băiatul?

– Friedrich este singura preocupare care îl ține în viață pe Max. Îl adoră.

– Și baroana Ludovica?

– A murit în timpul unui bombardament britanic asupra Berlinului. Friedrich a supraviețuit printr-o minune. Nu se au decât unul pe celălalt.

– Te au pe tine.

– Oh, eu încerc doar să le fac existența mai ușoară! Au pierdut tot.

– Și tu te simți vinovată și ai hotărât să-ți sacrifici restul vieții dedicându-te lor. Dar fiul tău? Dar familia ta?

– Pe Javier l-am pierdut pentru totdeauna. Soțul meu nu mi-a permis să mă apropii de copil. Familia mea îmi duce dorul, cu siguranță, dar n-au nevoie de mine așa cum au Max și Friedrich.

– Ei știu că ești aici și prin ce ai trecut?

– Nu, nu știu, nici nu vreau să știe, e mai bine așa, le-aș provoca doar suferință.

– Nu crezi că neștiind nimic despre tine îi face într-adevăr să sufere?

– Sigur că da, dar deocamdată nu pot face altceva decât ceea ce fac deja.

– Sovieticii nu te-au deranjat?

– Am recomandări bune, am fost de două ori prizoniera naziștilor, mai întâi la Varșovia, în închisoarea Pawiak, și apoi la Ravensbrück, ce să vrea mai mult?

– Și, în plus, poți prezenta oricând carnetul tău de membră a Partidului Comunist din Franța, spuse el zâmbind, încercând să slăbească încordarea Ameliei.

– Crezi că dacă i-l arăt lui Walter Ulbricht[1] îmi va da un post bun? Sau poate ar trebui să mă apropii de Wilhelm Pieck[2]? Sunt cei care conduc acum aici, în afară de sovietici, răspunse Amelia continuând gluma.

– Mă rog, Ulbricht a fost șeful comuniștilor germani în exil, iar Pieck este un om foarte bine văzut de Moscova, e logic să fie oamenii prezentului. Dar, spune-mi, cum vă descurcați? Mă refer dacă aveți mijloace de trai, Max fiind așa...

– Facem ce putem. Proprietățile familiei nu mai există, sunt dărâmături. Cât despre valori și bani, nu mai reprezintă aproape nimic. Am început să vindem unele lucruri și, dacă vreun chiriaș ne dă ceva, e zi de sărbătoare. Uneori, ne plătesc în natură: o baghetă de pâine, un pliculeț cu ceai, o bucată de carne de origine dubioasă... ce au și ei.

– Ai vorbit cu britanicii?

– Doar ca să-mi aranjez documentele, dar să nu crezi că s-au arătat foarte dispuși să mă ajute. Ei nu înțeleg de ce vreau să rămân aici. Dar, spune-mi de tine, te-ai însurat?

– Nu, n-am avut timp s-o fac, războiul nu-i cel mai bun moment pentru însurătoare.

Albert și-a impus ca sarcină să aibă grijă de Amelia, de Max și de micuț. Îi vizita des; a rezolvat cu formalitățile birocratice pentru ca baronul să nu mai fie deranjat și, în plus, obișnuia să le ducă de mâncare.

Îl impresiona s-o vadă pe Amelia într-o atitudine atât de supusă față de Max. Îl trata cu respect și îl alinta cât putea pe Friedrich. Dar se schimbase, nu mai era tânăra plină de viață pe care o cunoscuse, idealistă, frumoasă. Femeia aceea nu mai avea decât puțin de-a face cu cea pe care o iubise și totuși era aceeași Amelia.

[1] Om politic german (1893–1973), fost lider comunist în timpul Republicii de la Weimar. În 1933 a fugit în Uniunea Sovietică, lucrând pentru aparatul Internaționalei Comuniste de la Moscova. După cel de-al Doilea Război Mondial, între 1950–1971 a devenit secretarul general al Partidului Socialist Unificat din Germania, iar între 1960–1973 a fost președinte al Consiliul de Stat al Republicii Democrate Germane. (n.tr.)

[2] Om politic german de orientare comunistă (1876–1960), primul lider al Partidului Socialist Unificat din Germania, precum și președinte al Republicii Democrate Germane între anii 1949–1960 (n.tr.)

Albert a vorbit cu unchiul său și l-a informat despre prezența Ameliei la Berlin. Dar lordul Paul i-a explicat că femeia nu mai era dispusă să lucreze pentru ei. Nu numai că a respins această posibilitate, dar, pe deasupra, oamenii care luaseră legătura cu ea au scris în raportul lor că nu părea stăpână pe ea însăși.

– Și tu cum ai fi fost dacă te-ar fi torturat luni de-a rândul? îl întrebă Albert, furios pe unchiul său. N-ai idee ce i-au făcut la Ravensbrück.

Ea nu i-a povestit niciodată prin ce a trecut, dar Albert citise rapoarte cu mărturii ale unor supraviețuitori și se înfiora la gândul că și ei i s-a putut face același lucru ca și celorlalte femei. Toate suferiseră mutilări, toate fuseseră violate și presupunea că Amelia nu făcuse excepție; dar ea nu vorbea despre cele întâmplate, de parcă și-ar fi binemeritat suferința, ca și cum ar fi fost o parte din prețul plătit pentru ceea ce i se întâmplase lui Max.

Remușcările ei pentru acea operațiune de la Atena erau atât de copleșitoare, încât Albert i-a recomandat să stea de vorbă cu un preot.

– Ai nevoie să fii iertată, numai așa îți vei putea recăpăta liniștea.

– Max m-a iertat, e o ființă excepțională.

– Nu-i de-ajuns iertarea lui, ai nevoie să te ierte Dumnezeu.

N-a știut niciodată dacă i-a urmat sfatul și nici n-a mai insistat. Între timp, la Berlin, creștea tensiunea între învingătorii războiului. Relațiile puterilor occidentale cu rușii erau mai încordate pe zi ce trecea. Luptaseră împreună, dar nu mai erau în aceeași tabără.

În OSS, i s-a încredințat lui Albert sarcina de a da de urma unui om de știință nazist care fugise înainte de încheierea războiului. Mulți dintre savanții care lucraseră pentru Hitler acceptaseră cu mare satisfacție să lucreze pentru americani sau pentru ruși și, în felul acesta, aveau garantată impunitatea. Dar n-a fost și cazul lui Fritz Winkler.

Albert nu-i mărturisise Ameliei că lucra pentru OSS; se prefăcea că era doar un jurnalist american dornic de știri și de aceea a hotărât să-și încerce norocul cu Max, poate că el îl cunoscuse sau știa de existența lui Fritz Winkler. La urma urmelor, familia lui Max avusese foarte multe relații și îi cunoștea pe toți cei care fuseseră cineva în Germania. Poate îi va da un indiciu.

– Mi s-a solicitat un reportaj despre oamenii de știință care au lucrat pentru Hitler. Unii au fugit și nimeni nu știe unde se află.

– Se zice că unii au trecut în tabăra voastră, iar alții, la ruși, răspunse Amelia.

– Poate că așa o fi, dar nu toți. După cum se pare, doctorul Winkler a reușit să iasă din Germania cu ajutorul fiului său, cred că era colonel SS și i-a organizat fuga; dar nu știu unde anume.

– Winkler? Max a devenit încordat.

– Ești sigur că ți s-a spus numele „Winkler"? vru să știe Amelia.

– Da, se pare că e un savant care, în ciuda faptului că a fost condamnat de Convenția de la Geneva, lucra la un proiect secret de arme cu gaze. Fiul său era colonel SS având foarte bune relații. Nici pe el nu l-am găsit. Au dispărut amândoi.

Ca urmare a tăcerii încordate care s-a lăsat în salon, Albert a dedus că atât Amelia, cât și Max îl cunoșteau pe unul din cei doi Winkleri sau poate pe amândoi. Max și-a întors fața, dar Amelia era palidă și nemișcată, de parcă ar fi murit în clipa aceea.

– Ce se întâmplă? întrebă el, fără să se adreseze vreunuia din cei doi în mod special.

Max a rupt tăcerea.

– Colonelul Winkler a trimis-o pe Amelia la Ravensbrück. O ura, deoarece credea că ea l-a asasinat la Roma pe un ofițer SS, prieten de-al lui.

Albert n-a știut ce să spună, dar s-a gândit că intuiția lui a nimerit drept la țintă.

– Unde poate fi acum? întrebă el neținând seama de atmosfera încărcată.

– Cine poate ști?! Se vorbește despre mulți șefi naziști care au reușit să fugă, care aveau rute de scăpare prevăzute în cazul în care Germania ar pierde războiul, a fost răspunsul lui Max.

– L-ai cunoscut pe Fritz Winkler, Max? Se spune că avea relații foarte bune și că era primit de către unele dintre marile familii germane care îi finanțau experimentele chiar și înainte de război.

– Nu, nu l-am cunoscut. Din nefericire, l-am cunoscut într-adevăr la Roma pe fiul său, colonelul Winkler, ți-am spus deja că voia ca Amelia să fie spânzurată. Îmi pare rău, nu te pot ajuta, nu știu cum.

Albert a fost cât pe-aci să-l întrebe dacă l-ar ajuta în cazul în care ar ști unde era Fritz Winkler, dar nu l-a întrebat. Max trăia chinuit de faptul că devenise un invalid, dar, în ciuda tuturor suferințelor îndurate, își păstra o loialitate neabătută față de compatrioții săi, în pofida sălbăticiilor săvârșite de mulți dintre ei.

S-a gândit la contradicțiile lui Max, la strădania sa ca Marea Britanie să-l țină în frâu pe Hitler înainte de război, la dezgustul și disprețul pe care le simțea față de nazism, dar, chiar și așa, luptase alături de ei pentru că în momentul acela reprezentau Germania și el nu și-ar fi trădat niciodată patria, de parcă nazismul n-ar fi fost cea mai rea dintre trădări. Dar Albert n-a spus nimic, nu voia să discute în contradictoriu cu baronul și, cu atât mai puțin, cu Amelia. Îi vedea pe amândoi ca pe două ființe rătăcite, fără viitor și fără speranță, legați unul de celălalt, de parcă ar fi fost vorba despre o condamnare. Doar Friedrich, micuțul Friedrich, râdea în casa aceea tăcută și tristă. Albert își dădea seama că faptul că atât Max, cât și Amelia îl cunoșteau pe colonelul Winkler îi putea fi util; încă nu știa în ce fel, dar avea să se gândească.

A ieșit din casă și a hotărât să facă o plimbare înainte de a se întoarce în sectorul american al Berlinului divizat.

Mai târziu s-a întâlnit cu Charles Turner, un membru al Serviciului Secret britanic care, ca și el, era numit în vechea capitală germană. Se cunoșteau din zilele grele ale războiului și s-au înțeles foarte bine, pe lângă faptul că au dus la îndeplinire împreună anumite acțiuni.

– Am nevoie să mă lași să arunc o privire peste dosarul Ameliei Garayoa.

– Și cine este Amelia Garayoa?

– Hai, Charles, sunt sigur că știi cine este Amelia Garayoa!

– N-o cunosc, dar cred că tu o cunoști, răspunse Charles Turner pe un ton ironic.

– A lucrat pentru voi, a fost recrutată de însuși unchiul meu, lordul James, așa că hai să nu pierdem timpul în dueluri dialectice.

– Și se poate ști de ce vrei să vezi dosarul Garayoa? În primul rând, eu n-am acces la dosarele agenților care, după cum poți presupune, sunt bine păstrate la Londra. În al doilea rând, Garayoa nu mai lucrează pentru noi. Unul dintre oamenii noștri a localizat-o la Berlin la scurt timp după

terminarea războiului și, după părerea lui, își pierduse mințile, ceea ce nu-i de mirare, având în vedere că a fost prizonieră la Ravensbrück. Nicio femeie care a trecut pe acolo nu va mai fi ea însăși.

– Măi să fie, văd că încep să-ți funcționeze neuronii și știi câte ceva despre Amelia Garayoa.

– Nu pot să-ți dau dosarul ei, dar aș putea eventual să te ajut, dacă-mi spui ce nu știi încă despre ea și ce ai vrea să afli.

– Am nevoie să știu ce s-a întâmplat la Roma; după cum se pare, a fost acuzată că l-ar fi asasinat pe un ofițer SS, dar nu s-a putut dovedi. Vreau să știu dacă a făcut-o sau nu.

– Să văd ce pot face.

Charles Turner l-a sunat a doua zi să-l invite să bea ceva împreună.

– Prietena ta spanioloaică i-a făcut de petrecanie colonelului SS Ulrich Jürgens; după cum se pare, a făcut-o în colaborare cu partizanii din Partidul Comunist Italian. Jürgens dăduse ordin să fie spânzurată o prietenă a lui Garayoa, Carla Alessandrini, o divă a *belcantoului*. Această femeie colabora cu comuniștii și cu un preot german din secretariatul de stat al Vaticanului, care ajuta la scoaterea evreilor de la Roma. După cum am putut afla, prietena ta a fost o agentă foarte eficace. Păcat că acum și-a pierdut mințile. După cum bine știi, trăiește cu un fost ofițer german, bărbatul care în timpul războiului i-a servit drept acoperire.

– Nu și-a pierdut deloc mințile, dar nu vrea să mai știe nimic despre război și violență. Nu-i de mirare, a suferit foarte mult.

Turner a încuviințat cu indiferență, dar de fapt dorea să știe de ce colegul său american era atât de interesat de ceea ce se întâmplase la Roma cu ani în urmă.

– Charles, tu știi că atât noi, cât și voi și, bineînțeles, rușii suntem interesați de oamenii de știință germani care lucrau la proiecte de arme secrete. Unii au fugit, între ei un anume doctor Fritz Winkler, un nazist fanatic având un fiu colonel SS, care a fost principalul acuzator al Ameliei la Roma. Acel Jürgens pe care l-a lichidat Amelia era prieten cu Winkler, iar acesta a jurat să se răzbune pe ea; de aceea, peste câțiva ani, a reușit s-o trimită la Ravensbrück.

– Și tu umbli după acel Fritz Winkler.

– Da, dar parcă l-a înghițit pământul, pe el și pe fiul său, colonelul. Nu figurează în niciuna dintre listele de ofițeri SS arestați, nici în cea a decedaților. A dispărut împreună cu tatăl său, la fel ca atâția alți șefi naziști. Mi-a venit ideea să-l întreb pe baronul von Schumann dacă îl cunoaște și atât Max, cât și Amelia s-au făcut albi la față.

– Dacă ar ști unde se află, ți-ar spune, cel puțin Amelia Garayoa ar face-o, n-are decât motive să-l urască, dacă el a fost cel care a contribuit la închiderea ei în lagărul de la Ravensbrück.

– Da, Amelia mi-ar spune, dar nu știe. Am cumpărat niște informații, dar știi și tu că în ziua de azi ni se vând de toate și că de multe ori se încearcă să fim înșelați, dar informatorul meu m-a asigurat că cei doi Winkleri au plecat în aceeași zi în care s-a sinucis Hitler. Informatorul meu susține că au fugit în Egipt, unde s-au refugiat unii dintre prietenii lor.

– Așa că pleci la Cairo.

– Înainte, trebuie să știu ceva mai mult despre cei doi Winkleri; n-am găsit nicio fotografie, în afară de una a lui Fritz Winkler salutându-l pe Führer. Cât despre fiul său, colonelul, a căutat să-și șteargă urmele din arhivele SS.

– Au fost mulți care au reușit să fugă înainte de sfârșitul războiului: în Siria, Egipt, Irak, America de Sud... Omul tău poate fi oriunde.

Au stat de vorbă o bună bucată de timp și când se pregăteau să-și ia rămas-bun, Turner păru că șovăie dacă să-i dea un sfat.

– Cred că ai un mijloc de a-l găsi pe Winkler.

– Ah, da? Atunci, spune-mi cum, răspunse Albert cu ironie.

– Pune-i o momeală, o momeală la care să nu poată rezista.

– O momeală? Albert începea să întrezărească ce anume avea să-i propună Turner și nici nu voia să-l audă.

– În cazul în care colonelul Winkler a fugit împreună cu tatăl său, după cum se pare, și dacă o urăște atât de mult pe Amelia Garayoa, după cum, de asemenea, se pare, își va face apariția numai dacă are ocazia s-o lichideze. Sunt mulți germani care trăiesc la Cairo, unii cu propria identitate, alții, cu identitate falsă. Nimeni nu se va mira că baronul von Schumann se va alătura la Cairo acestei curți de expatriați. Odată ce Winkler va afla de Garayoa, va încerca s-o ucidă; dar nu va improviza, va trebui să elaboreze

un plan și, în acest scop, se va face vizibil; va fi momentul să-l urmărești și, prin el, să ajungi la tatăl lui, la acel Fritz Winkler, cel pe care îl cauți.

– Este un plan nesăbuit! exclamă Albert.

– Nu, nu este deloc nesăbuit; este un plan bun și l-ai pune chiar tu în practică dacă n-ai fi implicat sentimental. În profesia noastră, există doar o singură modalitate de a supraviețui și de a ne face bine munca și, după cum știi, constă în renunțarea la sentimentalismele personale. Sfatul este gratuit, dar consumația o plătești tu. OSS dispune de mai multe fonduri decât Serviciul Secret britanic.

Albert știa că Charles Turner avea dreptate. Era singurul plan viabil pentru a-l găsi pe Fritz Winkler, dar, ca să-l ducă la bun sfârșit, va trebui să conteze pe consimțământul Ameliei; ea nu s-ar despărți de Max pentru nimic în lume, iar acesta n-ar fi de acord să-i permită să plece; atât el, cât și Friedrich depindeau de întreprinzătoarea spanioloaică.

În ciuda îndoielilor sale, Albert le-a expus șefilor săi strategia lui Turner și le-a cerut mână liberă să utilizeze orice mijloc care ar fi necesar pentru a o convinge pe Amelia.

Apoi a hotărât că cel mai bine era să vorbească cu ea între patru ochi, astfel că, într-o dimineață, a pornit-o spre casa lui Max și a așteptat până a văzut-o ieșind.

– Ce faci aici? îl întrebă ea, surprinsă să-l vadă.

– Te invit la un mic dejun savuros, trebuie să vorbesc cu tine.

S-au dus la o cafenea și, cu tot refuzul Ameliei, a cerut un mic dejun copios. A silit-o să mănânce. În Berlin, lipsea totul și cu atât mai mult pentru cei care aproape că n-aveau nimic, cum era cazul familiei alcătuite din Max, Amelia și Friedrich.

Albert i-a spus că de fapt lucrează pentru OSS, că jurnalismul era acum o acoperire și că avea misiunea de a-l găsi pe Fritz Winkler. Ea îl asculta în tăcere și doar s-a încruntat, surprinsă, când el i-a mărturisit că este agent, dar n-a spus nimic. Apoi i-a expus planul lui Turner și a așteptat ca ea să vorbească.

– Așadar, până la urmă... în sfârșit, înțeleg, dacă eu am devenit spioană, de ce să n-o faci și tu?

– Țara mea a intrat în război și nu mai puteam fi un simplu observator.

– Ai procedat bine, mă bucur că ai făcut pasul ăsta.

– Mă vei ajuta?

– Nu, n-o voi face. Eu am isprăvit cu toate astea, am avut destule bătăi de cap, nu crezi?

– Spune-mi doar dacă există ceva pentru care ai face-o.

– Nu există nimic pe lumea asta pentru care l-aș putea părăsi pe Max, n-aș face-o nici măcar pentru fiul meu. Ești mulțumit cu acest răspuns?

– Așadar, n-ai face-o decât pentru Max.

Amelia a fost cât pe ce să răspundă, dar a tăcut. Albert avea dreptate, ea ar face orice pentru Max, dar să caute un savant nazist n-avea nicio legătură cu ei.

– Amelia, tu și Max trăiți prost. El a pierdut tot, iar tu n-ai nimic. Lui Friedrich îi lipsește esențialul. Și-a pierdut mama, tatăl lui este invalid și sunt zile când se culcă doar cu un ceai în stomac.

– Același lucru li se întâmplă altor mii de copii germani, răspunse ea prost dispusă.

– Te vom plăti bine, îndeajuns cât să puteți trăi confortabil, cel puțin pentru o vreme. Nu-ți cer s-o faci în numele vreunei idei, nici pentru a salva lumea, îți ofer de lucru ca să-i ajuți pe Max și pe Friedrich, nimic mai mult.

– Așadar, îmi oferi bani... Măi să fie! Eu n-am făcut niciodată nimic pentru bani!

– Știu, dar ai trăit deja destul ca să știi că banii sunt necesari. Tu ai nevoie de ei acum. Ce vei face când vei termina de vândut puținul care i-a rămas lui Max? Aproape că nu v-a mai rămas nimic de vândut, o lampă, saltelele pe care dormiți, hainele pe care le porți? Arată-mi ce duci azi să vinzi pe piața neagră.

Amelia a scos din geantă șase inele argintate pentru șervete.

– Nu sunt de argint, afirmă el.

– Nu, nu sunt, dar sunt frumoase, presupun că voi lua ceva pe ele.

– Și când n-o să mai rămână nimic, ce vei face? Nici măcar... tăcu, temându-se de ce avea să zică.

– Nici măcar nu mă pot prostitua, pentru că sunt mutilată, și cine ar plăti pentru o femeie mutilată? Asta aveai de gând să spui, Albert?

– Îmi pare rău, Amelia, nu voiam să te jignesc.

– Nu m-ai jignit. Multe femei se prostituează în Berlin ca să poată să le dea de mâncare familiilor lor. De ce ar trebui eu să fac excepție? Doar că eu n-am trup pe care să-l ofer, pentru că Winkler s-a ocupat să mi-l ciopârțească.

– Atunci, răspunde-mi: cu ce le vei da de mâncare lui Max și lui Friedrich?

– Crezi că nu mă gândesc la asta? Nu dorm nopțile întrebându-mă. Și nu știu ce povești să-i mai spun lui Friedrich ca să adoarmă când îmi spune cu voce joasă că îi este foame.

– Atunci, gândește-te la oferta mea. Vii la Cairo cu mine, te lași să fii văzută; dacă Winkler este acolo, va vrea să te ucidă și va ieși din ascunzătoare. Noi ne vom ocupa de el, apoi vom pune mâna pe tatăl său și treaba-i încheiată.

– Simplu ca bună ziua.

– Da, simplu ca bună ziua.

– Max și Friedrich nu pot rămâne singuri.

Albert și-a stăpânit un zâmbet. Vedea că Amelia începe să nu mai respingă atât de categoric posibilitatea de a lucra pentru el.

– Putem căuta o femeie care să se ocupe de ei, care să gătească, să facă ordine în casă, care să se ocupe de Friedrich și de Max.

– Nu, Max nu va fi de acord. N-ar suporta ca o persoană străină să pună mâna pe el. Doar mie îmi permite să-l ajut. E imposibil, Albert; oricât m-ai ispiti cu banii, e imposibil. În plus, i-am jurat că nu-l voi mai minți niciodată și că nu voi mai lucra pentru niciun serviciu secret, în nicio împrejurare.

– Atunci lasă-mă să vorbesc cu el, îi voi propune lui, să hotărască el.

– Nu, te rog, n-o face, se va gândi că am conspirat pe la spatele lui. Lucrurile nu sunt atât de ușoare între noi… ne iubim, dar nu știu dacă mă va putea ierta vreodată pentru ce i-am făcut.

– Tu nu te poți ierta, el te-a iertat deja. Crezi că te-ar fi scos de la Ravensbrück dacă nu te-ar fi iertat?

– Ce bine ar fi să ai dreptate!

– Du-te să vinzi inelele pentru șervete, eu mă duc să-l văd pe Max, nu-i voi spune că am vorbit.

– Ba da, îi vei spune, nu vreau să-l mai mint niciodată.

– Mă duc chiar acum să-l văd.

Max l-a ascultat fără să-l întrerupă, dar Albert putea simți furia care se acumula puțin câte puțin în acel trup mutilat.

– Ți se pare neînsemnată contribuția Ameliei ca voi să câștigați acest război? Vreți încă și mai mult? Ce pretinzi, Albert? S-o recucerești pentru tine? Max nu-și putea ascunde mânia.

– Nu, nu încerc s-o recuceresc pe Amelia. Tu știi că ea nu m-a iubit niciodată îndeajuns și n-a ezitat să mă părăsească pentru tine. Nu voi nega că mi-a fost greu s-o uit, că vreme de săptămâni și luni am suferit, îndurerat din cauza absenței ei, dar am reușit, și acum dragostea pe care am simțit-o pentru ea este doar o amintire îndepărtată, nici măcar n-a rămas cenușa acelui sentiment.

Au rămas tăcuți, măsurându-se unul pe celălalt. Albert simțea că furia baronului se domolea încetul cu încetul și a așteptat să i se liniștească și respirația.

– Dar să vorbim despre tine, Max. O iubești cu adevărat? O faci cumva să plătească pentru faptele ei? Tu erai soldat și soldații știu că pot muri sau că li se poate întâmpla ce ți s-a întâmplat ție. Vina nu este a celui care trage cu arma sau care amplasează explozivul, vina este a celui care a provocat blestematul de război, a celui care nu merge pe front, dar îi trimite pe oameni la moarte. N-o face pe Amelia să plătească pentru război, tu știi că vinovatul a fost Hitler, și doar el, deși poate că restul lumii ar fi trebuit să-l oprească mult mai devreme, așa cum cereai tu și acei prieteni ai tăi din opoziție. Nu, Max, tu nu ești în scaunul acesta cu rotile pentru că Amelia a fost agentă britanică și că a colaborat cu Rezistența greacă, vinovat pentru soarta ta a fost Führerul tău, Adolf Hitler, și sper ca Dumnezeu să nu-l ierte pentru crimele pe care le-a comis.

Au rămas din nou tăcuți, Max cugetând la cuvintele lui Albert, iar Albert simțind durerea neamțului.

– Voi merge cu ea, asta e condiția. Eu și Friedrich vom merge cu ea la Cairo.

Albert n-a știut ce să spună. Dintr-odată, Max acceptase ca Amelia să servească drept momeală pentru a-l găsi pe Fritz Winkler prin intermediul

fiului său, dar punea o condiție pe care cu greu aveau s-o accepte șefii săi din OSS, însă n-a îndrăznit să-l contrazică.

– Voi vorbi cu oamenii mei; dacă îți acceptă condiția, îți voi spune.

– Dacă nu acceptă, nu va fi nicio înțelegere. Voi merge cu Amelia oriunde se va duce ea. Și dacă mergem la Cairo, voi ne veți pune la dispoziție o casă și un colegiu pentru Friedrich câtă vreme vom sta acolo. Cât despre bani, vorbește cu Amelia.

Exact în momentul acela a sosit Amelia cu o expresie contrariată, pentru că de-abia obținuse câteva monede pentru inelele de șervete și cumpărase cu ele o jumătate de franzelă.

I-a privit pe cei doi bărbați sperând să-i spună ceva, simțea tensiunea dintre ei.

– Max îți va explica. Acum plec, poate că mă întorc mai târziu sau, dacă nu, mâine. Asta-i tot ce ai obținut? spuse el arătând spre jumătatea de franzelă.

– Asta-i tot, da, răspunse ea, stăpânindu-și mânia.

Când Albert a plecat, Max i-a cerut Ameliei să se așeze lângă el. Au stat de vorbă multă vreme, iar ea a plâns, recunoscând că au nevoie disperată de bani, că Friedrich o implora să-i dea ceva de mâncare, dar că o făcea numai când tatăl său nu-l putea auzi, ca să nu-l întristeze și mai mult.

– Dacă îmi acceptă condițiile, vom merge la Cairo; știu că nu voi fi de mare ajutor, dar cel puțin voi fi liniștit dacă sunt lângă tine. Winkler este un asasin și dacă poate, te va ucide.

– Mergem numai dacă vrei tu; niciodată, niciodată nu voi mai face ceva pe la spatele tău și nu mă voi despărți niciodată de tine.

El a mângâiat-o pe păr; îl reconforta prezența ei. Erau doi perdanți care n-aveau alt viitor decât acela de a fi unul lângă celălalt.

Max îi era foarte recunoscător Ameliei pentru felul în care îl îngrijea pe Friedrich.

Micuțul nu vorbea niciodată despre mama lui, de parcă numind-o i-ar fi provocat o durere insuportabilă și căuta în Amelia afecțiunea maternă de care avea nevoie. Ea, la rândul ei, îl îngrijea pe băiatul acela așa cum nu-l putuse îngriji pe fiul ei, și Friedrich era cel pe care îl veghea când avea febră, cel pe care îl învăța să scrie și să citească, cel pe care îl îmbăia și îl îmbrăca și pentru care punea deoparte puținele alimente de care făcea rost.

Amelia și băiatul se iubeau și acea afecțiune n-avea nicio legătură cu Max: era rodul unei nevoi, al lipsei Ludovicăi, mama pierdută, și al fiului abandonat, Javier.

Albert i-a expus planul șefului biroului OSS din Berlin, care a hotărât să accepte, ținând cont de faptul că era singura soluție viabilă pe care o avea la îndemână ca să-l poată găsi pe Fritz Winkler.

– Dar vorbește cu verii noștri, britanicii, la urma urmelor, tânăra era a lor, nu vreau ca Amiralitatea să umble cu vorba la Donovan că le luăm agenții.

– Amelia nu mai lucrează pentru britanici, va face asta pentru că are nevoie disperată de bani. Și nu-ți face griji pentru verii noștri, planul este al lui Charles Turner. Lui i-a venit ideea.

– Atunci, spune-i că planul lor este și al nostru și să informeze la Londra. Acum e rândul meu să conving New Yorkul să scoată banii pe care te-ai angajat să-i plătești Ameliei. Bine că la Cairo totul este ieftin, va trebui să-i sun pe oamenii noștri să caute un loc unde să poată locui Amelia, omul acela și fiul lui.

Trei zile mai târziu, când Albert s-a prezentat acasă la Max, era deja pus la punct planul de la Cairo.

13

Friedrich părea bucuros să părăsească Berlinul, chiar și Max s-a arătat însuflețit; numai Amelia părea indiferentă.

Albert a călătorit cu ei până la Cairo și i-a ajutat să se instaleze într-un apartament de pe cornișa Nilului. Locuința, amplă și însorită, era situată într-o clădire pe trei nivele. Vecinii fuseseră cercetați de către OSS și păreau inofensivi: la etajul doi locuia o familie alcătuită dintr-un cuplu de oameni în vârstă însoțiți de o fiică văduvă și trei nepoți; etajul trei era ocupat de un profesor care avea o soție și cinci copii. Primul etaj era cel pe care aveau să-l ocupe ei.

– Vă veți simți bine aici, odihniți-vă vreo două zile și apoi vom începe treaba. Biroul nostru susține că există o colonie discretă de germani; unii au ajuns aici imediat după încheierea războiului, alții au sosit de curând, mulți nici măcar nu intră în legătură cu compatrioții lor. Aici este un refugiu sigur pentru numeroși foști ofițeri SS care au reușit să fugă, în afară de anumiți oameni de afaceri care au colaborat, la vremea lor, cu entuziasm cu Hitler. Planul este simplu: va trebui să vă lăsați văzuți, să se știe că sunteți aici. Nu va fi greu, nu se vor feri de Max și i se vor deschide toate ușile. E doar o chestiune de timp; dacă Winkler este aici, va apărea.

– Și dacă nu este? întrebă Amelia.

– Asta m-ai întrebat și la Berlin. Vom aștepta o vreme; dacă nu apare sau nu găsim o pistă care să ne poată conduce la el, vă veți întoarce în Germania. Apropo, biroul nostru a recomandat o școală pentru Friedrich. E o școală particulară unde învață copii germani, o să vă placă.

– Prefer ca Friedrich să rămână aici, este foarte mic, răspunse Amelia.

– Îi va prinde bine să fie cu alți copii.

– Nu, Friedrich nu-ți va servi drept momeală, îl asigură Amelia privindu-l drept în ochi.

– N-am spus asta.

– În orice caz, noi vom fi cei care decid ce e mai bine pentru Friedrich, îl întrerupse ea.

Deodată, au auzit niște bătăi scurte în ușă și Albert, zâmbind, s-a dus să deschisă. S-a întors în camera de zi urmat de o tânără care ducea în mână o valiză mică.

– V-o prezint pe Fátima, ea va avea grijă de voi. Știe să gătească, să facă curățenie, să calce și vorbește puțin germana, astfel că vă va ajuta până veți putea să vă descurcați cu limba arabă. Nu cred că lui Friedrich îi va fi greu s-o învețe, iar voi doi sunteți poligloți, așa că nici pentru voi nu va însemna un mare efort.

Fátima avea în jur de treizeci de ani. Rămăsese văduvă, n-avea copii, iar familia soțului ei prefera să scape de ea.

Servise în casa unei familii germane, unde învățase s-o rupă pe nemțește, dar, într-o bună zi, cuplul a dispărut fără măcar să-și fi luat la revedere de la ea.

Amelia a instalat-o într-o cameră de lângă bucătărie și Fátima a părut mulțumită.

Și Amelia s-a lăsat molipsită de buna dispoziție a lui Max și Friedrich. Pentru prima dată după multă vreme aveau de mâncare. De fapt, aveau bani s-o cumpere și asta le oferea o mare ușurare. Friedrich mânca atât de mult, încât Amelia era îngrijorată pentru el, temându-se că ar putea să-i cadă greu, fiind atât de obișnuit cu lipsa hranei.

Vreme de câteva zile, Amelia s-a lăsat condusă de Fátima, care îi arăta orașul în drum spre piață.

S-a delectat făcând cumpărături în bazarul Khan el-Khalili, cu străzile sale înguste și misterioase, unde negustorii ofereau tot felul de mărfuri: de la carne de miel la pietre prețioase și de la oale de gătit la obiecte antice furate din vreun mormânt.

Într-o dimineață, însoțită de Fátima, l-au dus pe Max la plimbare prin oraș.

Vecinii s-au dovedit a fi foarte amabili și serviabili și, pentru foarte puțini bani, profesorul de la etajul trei s-a oferit să-i învețe araba. A sugerat chiar posibilitatea să-l dea pe Friedrich la școala unde preda el.

– Dacă e cu copii egipteni, va învăța repede limba. La început, îi va fi greu, dar voi fi acolo ca să-l ocrotesc.

Albert i-a informat că există o cafenea, Cafeneaua lui Saladin, unde se adunau de obicei câțiva germani.

– Trebuie să mergeți acolo mâine după-amiază. Sunteți o familie care a fugit din Berlin de teama represaliilor și, mai ales, pentru că vreți să uitați ororile războiului. Vă veți întoarce, desigur, când lucrurile vor merge mai bine. Asta trebuie să spuneți.

Cafeneaua lui Saladin era ținută de un neamț care i-a primit încântat și le-a căutat un loc bun pentru ca Max, așezat în scaunul cu rotile, să se simtă comod; apoi i-a supus unui interogatoriu în aparență inofensiv.

– Măi să fie, așadar, veniți să înmulțiți mica noastră colonie.

Max și-a interpretat bine rolul; de fapt, era el însuși, un ofițer prusac, un aristocrat care s-a refugiat la Cairo după război. A fost politicos, dar păstrând distanța cu proprietarul cafenelei, la urma urmelor, un necunoscut.

I-au salutat pe ceilalți germani care s-au așezat la mesele din apropiere, dar fără să poarte vreo conversație cu vreunul dintre ei.

Și-au făcut un obicei din a merge în fiecare zi la Cafeneaua lui Saladin. Max era cel care vorbea, în vreme ce Amelia se menținea pe un discret plan secund; într-atât de mult, încât atrăgea atenția în comparație cu expansivele femei germane care veneau în localul acela.

Într-o după-amiază, când se aflau în cafenea, unde prezența lor devenise deja obișnuită, un bărbat înaintat în vârstă, care fuma un trabuc la masa de alături, i s-a adresat baronului.

– Dacă pe doamna o supără fumul de la trabuc, îl voi fuma cu plăcere mai târziu.

– Te supără, draga mea? o întrebă Max pe Amelia.

– Nu, deloc; vă rog, nu vă faceți griji pentru mine.

– Vă mulțumesc, soția mea nu-mi permite să fumez acasă aceste trabucuri, așa că obișnuiesc să vin aici.

– E un loc plăcut, răspunse Max.

– Sunteți de multă vreme la Cairo?

– Nu de mult, răspunse el.

– Eu și soția mea am ajuns puțin după încheierea războiului. Eu eram deja pensionat, așa că m-am gândit că ar fi un loc bun de unde să urmăresc evenimentele. Știți că săptămâna viitoare începe la Nürnberg un proces al tuturor celor care au colaborat cu guvernul lui Hitler? Va fi o sarcină dificilă, nu pot fi judecați toți germanii, pentru că cine nu era cu Führerul?

– Sigur că va fi o sarcină dificilă, spuse Max, în vreme ce Amelia stătea în continuare tăcută lângă el, supraveghindu-l pe Friedrich, care se juca în ușa cafenelei cu alți copii.

– Iertați-mi indiscreția, dar sunteți așa din cauza războiului? întrebă bărbatul curios.

– Sunt baronul von Schumann, am fost ofițer al Wehrmachtului, se prezentă el întinzându-i mâna.

– Sunt onorat, baroane, la dispoziția dumneavoastră. Sunt Ernst Schneider, proprietar al unei case de schimb aici, la Cairo. Aș fi foarte onorat dacă aș putea să vă invit cu soția și cu fiul dumneavoastră la mine acasă.

– Bine... Max părea că șovăie. Poate mai târziu.

– Înțeleg, vi se pare foarte pripit să acceptați invitația unui necunoscut. Și aveți dreptate, dar când ești departe de patrie, uiți uneori formalitățile.

– N-am vrut să vă jignesc, se scuză Max.

– Nici nu m-ați jignit. Eu am procedat incorect. Îi voi spune soției mele să mă însoțească într-una din după-amiezi și așa o veți putea cunoaște pe încântătoarea mea soție, sunteți de acord? I-am pierdut pe cei doi fii ai noștri în război, și pe nepoți. Suntem singuri, de aceea am venit aici, la Cafeneaua lui Saladin simțim cum încă mai bate inima Germaniei.

În după-amiaza următoare, domnul Schneider a venit la cafenea în compania soției sale, o matroană plăcută, care vorbea fără încetare. Amelia și-a dat seama că doamna Schneider putea constitui o inepuizabilă sursă de informații. Părea că îi cunoaște pe toți nemții care trăiau la Cairo și, cu toate că n-avea relații cu toți aceștia, le cunoștea pe deplin viețile și activitățile.

– Fiți atentă, draga mea, bărbatul care tocmai a intrat cu femeia aceea atât de bătătoare la ochi a fost un important funcționar în Bavaria. A fugit

înainte de a se termina războiul. Un bărbat isteț. Iar ea, mă rog, e evident că nu-i soția lui, cânta într-un cabaret la München. El nu s-a sfiit să-și părăsească soția și pe cei trei copii ca să fugă cu această femeie. Cum vă veți da seama, nu sunt bine primiți în unele case; în altele... mă rog, știți și dumneavoastră ce înseamnă să fii expatriat, aici se pierde simțul categoriei sociale și îl tratezi la fel pe un proprietar de prăvălie, ca și pe un om de afaceri.

Amelia o asculta, în vreme ce memora numele și meseriile tuturor celor pe care i-i semnala.

La două săptămâni după ce au petrecut împreună mai multe după-amiezi în Cafeneaua lui Saladin, Amelia și Max au acceptat invitația la cină a soților Schneider pentru sâmbăta următoare, la ei acasă.

– Va fi o seară cu prieteni, vi se va părea că sunteți la Berlin, veți vedea.

Exact în ziua aceea, Albert i-a anunțat că nu-și mai putea prelungi șederea la Cairo și că trebuia să plece la Berlin.

– Mă voi întoarce mai încolo, dar, dacă ai nevoie să iei legătura cu oamenii noștri, sună la numărul ăsta și întreabă de Bob Robinson, este un om cumsecade și care se ocupă de această treabă. Deocamdată, lucrurile merg ca pe roate, vă faceți cunoscuți, fără să atrageți prea mult atenția și asta-i bine. În raportul pe care mi l-a dat Bob despre soții Schneider se spune că erau niște naziști fanatici. El a fost contabil la o întreprindere care servea drept paravan pentru matrapazlâcurile SS-iștilor. Cei doi fii ai lor au fost mobilizați și au murit pe front. Unul din ei, cel mare, era ofițer SS. Cât despre proprietarul Cafenelei lui Saladin, Martin Wulff, trebuie să fiți atenți, a sosit aici în urmă cu puțin mai mult de un an, a cumpărat cafeneaua și a amenajat-o. Are relații bune cu autoritățile egiptene. Se pare că a fost grav rănit în război, așa justifică el faptul că a fost trimis acasă și că a hotărât să vină aici. Era sergent SS. Dacă ar fi fost rănit grav, ar avea vreo sechelă, dar pare sănătos. Este surprinzător că un sergent SS a venit aici cu destui bani ca să deschidă o afacere... Umblați cu grijă și să n-aveți încredere în el. Biroul nostru OSS crede că Wulff aparține unei organizații care îi ajută pe membrii SS să fugă din Germania și să obțină o nouă identitate. E vorba despre o organizație secretă pe care câțiva membri ai SS au hotărât s-o întemeieze în eventualitatea pierderii războiului. Știau că, dacă aliații câștigă, ei vor fi judecați cu toții drept criminali, astfel că au hotărât să

caute o cale de scăpare ca să aibă viitorul asigurat. Poate ca el să ne ducă până la Winkler.

Instrucțiunile lui Albert erau precise: trebuiau să întrețină o viață socială cu colonia germană, până când Winkler va căpăta încredere și va apărea ca să încerce să o ucidă pe Amelia.

Soții Schneider invitaseră încă patru familii; erau zece persoane la masă, între ei Martin Wulff, proprietarul Cafenelei lui Saladin, care era acompaniat de o egipteancă de vârstă mijlocie.

Casa soților Schneider era aproape o vilă. Era situată în zona liniștită a orașului Heliopolis, un loc în apropiere de Cairo, unde locuiau principalii mandatari egipteni. Dispuneau de mai mulți servitori.

Amelia a fost surprinsă să constate că, deși erau numai două persoane, locuiau într-o casă atât de mare.

– Nu vă simțiți foarte singură într-o casă atât de spațioasă? o întrebă Amelia pe doamna Schneider.

– Când am cumpărat-o, ne-am gândit că aici vor petrece mai multă vreme și fiii noștri, dar războiul ne-a spulberat toate visurile.

Doamna Schneider a insistat ca Amelia să-i spună pe nume, Agnete, și ca să-i evidențieze de ceilalți invitați, l-a pus pe Max la dreapta ei și pe Amelia între domnul Schneider și Martin Wulff.

– Așadar, v-ați hotărât să vă alăturați celorlalți, spuse Wulff.

– Ce spuneți? întrebă ea surprinsă.

– Presupun că faptul că sunteți aristocrați vă face să ne vedeți de parcă am fi neînsemnați, dar oamenii ca noi sunt cei care au luptat pentru măreția Germaniei. Führerul nostru a murit, dar noi toți îi ducem moștenirea mai departe și, într-o bună zi, o vom face să devină realitate. Nu, încă n-am pierdut, doamnă von Schumann sau trebuie să vă spun baroană?

– Războiul s-a terminat, domnule Wulff, și începe o eră diferită, cu cât o vom accepta cu toții mai curând, cu atât va fi mai bine, răspunse Amelia pe un ton sec încercând să-și învingă dezgustul pe care i-l producea acel sergent SS.

– Aveți dreptate într-o oarecare măsură, trăim vremuri diferite, altminteri un aristocrat ca soțul dumneavoastră nu s-ar fi așezat niciodată la

aceeași masă cu noi. Dar iată-ne aici, cu toții egali, trăind ca expatriați, în vreme ce aliații ne distrug patria. Îndrăznesc să ne judece, și cine sunt ei ca să judece pe cineva? Oare n-au ucis și ei ca și noi? Procesul de la Nürnberg este o nouă umilire a poporului german.

Amelia și-a stăpânit dorința de a-i răspunde. Dacă se afla acolo era ca să-l facă pe Winkler să iasă din ascunzătoare și pentru asta avea nevoie ca el să știe că ea este acolo. A schimbat cursul conversației, întrebându-l pe Wulff despre „faptele sale vitejești" din timpul războiului și, după aceea, interesându-se de bunul mers al Cafenelei lui Saladin.

– Nu cred să existe vreun singur german la Cairo care să nu vină la cafeneaua dumneavoastră.

N-a răspuns la afirmația Ameliei, dar s-a lăudat într-adevăr cu faptul că stă cot la cot cu compatrioți care înainte de război nici nu s-ar fi uitat la el.

– E regretabil că cei mai buni oameni de știință germani își văd eșuate cercetările și-că unii dintre ei au fost obligați să plece în Rusia sau în Statele Unite ca să-și salveze viața, lăsă Amelia să-i scape, ca să evalueze efectul pe care această afirmație l-ar fi putut avea asupra lui Wulff.

Și a avut efect, pentru că n-a răspuns nimic, doar a privit-o și, în continuare, a început să stea de vorbă cu femeia pe care o avea alături.

Când au ajuns acasă, Max părea epuizat.

– Câtă vulgaritate, exclamă el.

– Îmi pare rău, face parte din munca mea.

– Știu, știu, și mă gândesc că am câștigat banii pe care ni-i dau. A trebuit să suport toată noaptea previziunile de viitor pe care le-a făcut domnul Schneider. A dat asigurări că nazismul n-a murit, că ei sunt ca acele trestii care cresc pe malurile Nilului, care se îndoaie sub forța vântului și a apei, dar care rămân neclintite, fără să se rupă vreodată.

– Nu au dispărut, Max, continuă aici.

– Nu te înțeleg…

– Au pierdut războiul, dar sunt dispuși să lupte în continuare pentru un al Patrulea viitor Reich. Acum își ascund capul, dar numai ca să-l scoată din nou la vedere când vor socoti că e oportun. Se vor întoarce, Max, se vor întoarce. Trebuie să aflăm dacă sunt organizați, dacă sunt ceva mai mult decât par. Desigur că acesta este cazul lui Wulff, Albert mi-a spus-o.

– Nu sunt spion, răspunse Max stânjenit, și singurul nostru angajament constă în a-l face pe Winkler să iasă din ascunzătoare, dacă e într-adevăr aici.

– Știu, dar nu putem irosi informațiile pe care le vom obține, pot fi prețioase. Vreau să-mi povestești în amănunt tot ce ai auzit în noaptea asta, apoi voi scrie un raport pentru Bob Robinson.

– Asta făceai când mă spionai pe mine?

Amelia și-a plecat capul, rușinată. În unele ocazii, Max o făcea să se simtă o ticăloasă. Nu înseamnă că el i-ar fi reproșat vreodată cele întâmplate la Atena, dar unele comentarii, precum cel pe care tocmai îl făcuse, îi aminteau că el nu va uita niciodată cât de mult îl mințise.

– O să fumez o pipă în timp ce o să-ți povestesc toate stupiditățile pe care le-am auzit, pentru raportul tău, de acord?

Într-o după-amiază, vecinul lor de la etajul trei, domnul Ram, le-a propus să meargă pe Valea Regilor.

– Îmi voi duce familia, vreau ca fiii mei să cunoască trecutul țării noastre. Eu vorbesc întruna despre acest trecut în fiecare zi la școală, dar copiii îl vor înțelege mai bine dacă îl pot atinge. M-am gândit că poate ați vrea să ne însoțiți. Ne vom instala la Luxor, în casa unor rude, care vor fi încântați să vă primească.

Amelia a fost entuziasmată de invitație, dar Max s-a opus.

– Crezi că sunt în stare să fac vizite arheologice? Ce am de făcut? Să aștept lângă Fátima ca tu și Friedrich să mergeți dintr-o parte într-alta? Nu, nu voi merge, dar m-aș bucura dacă tu și copilul veți însoți familia domnului Ram. Eu voi rămâne aici, cu Fátima. Mă va îngriji bine.

Friedrich a insistat că nu va merge nicăieri fără tatăl său. Copilul nu depășise oroarea pe care o trăise când rămăsese singur cu mama lui moartă sub dărâmături. Când a fost salvat, a fost dus la o instituție cu alți orfani, până când l-au găsit pe tatăl său. Și mătușile lui muriseră. N-avea pe nimeni în afară de tatăl său și n-ar fi consimțit pentru nimic în lume să fie despărțit de el.

În cele din urmă, Max a cedat la insistențele lui Friedrich.

Pe vremea aceea, părea că n-are prea multe probleme cu limba arabă, începea să se înțeleagă cu alți copii și mergea bucuros la școala domnului Ram.

În ceea ce îl privea, Max nu făcea prea multe eforturi să învețe, în pofida răbdării domnului Ram, care venea punctual în fiecare seară să le dea lecții lui Max și Ameliei. Dar în vreme ce ea se străduia cu interes să învețe limba, Max părea absent și indiferent.

Excursia la Luxor a fost emoționantă pentru Amelia și Friedrich, iar Ram și familia sa făceau tot ce le stătea în putință pentru ca Max să se simtă bine.

Casa fratelui domnului Ram era situată la o distanță prudentă de Nil, ca precauție față de inundațiile anuale ale fluviului. Familia domnului Ram trăia din agricultură și mai dădea și o mână de ajutor la expedițiile arheologice care până înainte de război erau obișnuite în partea aceea a Egiptului. Francezi, germani și englezi se luau la întrecere, răscolind nisipul din deșert ca să-i smulgă secretele și comorile ascunse.

Fratele domnului Ram i-a instalat pe vizitatori într-o cameră răcoroasă de la a cărei fereastră se vedea Nilul. Fátimei i-a repartizat capătul culoarului.

Era imposibil ca scaunul cu rotile al lui Max să nu rămână împotmolit în nisip, dar domnul Ram nu era dispus să se dea bătut și a improvizat o platformă instalată pe spinarea unui măgar. La început, baronul a refuzat, se temea să nu fie ridicol, dar insistența lui Friedrich a fost atât de mare, încât a hotărât să încerce. Și așa a putut să pătrundă pe drumul care ducea la mormintele Regilor. Nepoții domnului Ram îl ajutau să coboare în unele morminte, ducându-l ei înșiși pe platformă.

S-au întors după patru zile încântați de excursie.

– Friedrich este fericit aici, recunoscu Max.

– Mănâncă, se joacă, merge la școală, este cu alți copii și te are pe tine. Și, în plus, soarele îl însuflețește; probabil că acum ninge la Berlin.

Veștile despre Winkler lipseau cu desăvârșire și Amelia începuse să-și piardă răbdarea. Cu toate că luau parte în continuare la seratele din casele germanilor expatriați pe care îi cunoscuseră încetul cu încetul, cu niciun prilej nu li se vorbise despre vreun om de știință care ar fi fost refugiat la

Cairo. Ori Winkler nu era acolo, ori pur și simplu ținea prea mult la propria viață și a tatălui său ca să nu se expună încercând s-o ucidă pe Amelia.

– Am senzația că vă cheltuim banii de pomană, îi mărturisi Amelia lui Bob Robinson.

– Să nu crezi așa ceva, Amelia, rapoartele dumitale ne ajută mult.

– Dar nu-i nimic relevant în ele! protestă Amelia.

Peste o lună, Albert s-a întors pentru câteva zile la Cairo. Comenta știrile din Europa cu Max, iar acesta îl asculta cu atenție.

– Tito a întemeiat o Federație a Republicilor din Iugoslavia alcătuită din Serbia, Croația, Slovenia, Bosnia-Herțegovina, Muntenegru și Macedonia. Poate că și monarhia italiană are zilele numărate, există un curent foarte puternic în favoarea Republicii.

Pe la mijlocul lunii aprilie, doamna Schneider i-a mărturisit Ameliei un secret.

– Eu am încredere în dumneata, draga mea, și desigur în baron, care a suferit atât de mult în război. Dar soțul meu îmi interzice să vă povestesc anumite lucruri.

– Și eu am încredere în dumneavoastră, Agnete. Și mie îmi cere Max să fiu prudentă, zice că noi, femeile, vorbim prea mult. Dar, într-adevăr, noi știm foarte bine în cine putem avea încredere și în cine nu. Eu am știut că veți fi prietena mea de cum v-am cunoscut. De fapt, aici sunteți cea mai bună prietenă a mea.

– Nu știi cât de mult mă bucur să te aud! Ești o adevărată doamnă! Lui Ernst al meu i-a fost greu să-și termine studiile, muncea ca să poată plăti universitatea. Eram deja logodiți pe vremea aceea și îți mărturisesc că eram invidioasă pe tinerii aceia lipsiți de griji care erau colegii lui Ernst.

În după-amiaza aceea, Amelia și-a pus la bătaie toate însușirile de agentă, făcând-o pe doamna Schneider să i se „confeseze".

Mai întâi, i-a spus că atât ei, cât și lui Max le-ar plăcea să contribuie mai departe la măreția Germaniei.

– Max a plătit un preț foarte mare apărându-și patria și acum tânjește s-o poată face din nou. Dar aici nu putem face prea multe, sigur că e mai bine să fim aici, și nu la Berlin, expuși persecuției la care sunt supuși bunii

germani. Nu vă imaginați de câte ori a fost interogat Max pentru că a fost ofițer al Wehrmachtului. Nici măcar nu i-au respectat starea fizică... se plânse Amelia.

Doamna Schneider o asculta plină de interes și Amelia îi putea citi în ochi lupta pe care o ducea cu ea însăși, până când s-a hotărât să-i spună secretul ei.

– Oh, ce rău îmi pare! Te asigur că voi face tot posibilul ca... pentru ca... pentru ca micul nostru grup să-l aibă în vedere pe baron.

– Serios? Și ce-ar putea face Max sau chiar eu?

– Bine, mai întâi lasă-mă să-l conving pe Ernst, iar el se va ocupa de ceilalți.

Amelia n-a insistat. Reușise s-o facă pe doamna Schneider să vorbească despre micul lor „grup". Pentru după-amiaza aceea era suficient.

– Agnețe, poate că v-ar plăcea să veniți la cină împreună cu Ernst. Aș fi încântată să putem sta de vorbă liniștiți toți patru, cu toată încrederea. Ce părere aveți?

– Acasă la dumneata? Doamna Schneider părea entuziasmată.

– Poate vinerea viitoare, dacă n-aveți alt plan.

– O masă de protocol, bineînțeles, fiind vorba de o cină cu baronul... mai mult a afirmat, decât a întrebat doamna Schneider.

Amelia și-a stăpânit cu greu râsul și a încuviințat.

Max s-a supărat când Amelia l-a anunțat că îi invitase la cină pe soții Schneider.

– Aici, la noi acasă? Nu mi se pare o idee bună. Și nu înțeleg de ce trebuie să fie o cină de protocol. Mi se pare ridicol să ne îmbrăcăm ceremonios ca să luăm masa cu oamenii ăia.

Amelia s-a așezat lângă el și i-a luat mâna, apoi l-a privit în ochi și i-a putut vedea toată mânia reținută.

– La Berlin, n-aveam nimic de mâncare. Friedrich plângea nopțile pentru că îl durea stomacul de foame. Nu ne mai rămăseseră obiecte de vânzare. Acum nu ducem lipsă de nimic; avem o casă bună, mâncare din belșug, chiar și o servitoare. Friedrich este fericit, nu i-ai văzut zâmbetul când a venit după ce s-a scăldat în Nil cu copiii domnului Ram? Dar toate astea trebuie să le plătim, iar prețul este să avem de-a face cu oameni la care

tu nici nu te-ai fi uitat și, în plus, să ieșim în evidență ca Winkler să afle că sunt aici. Cred că doamna Schneider este pe punctul de a ne destăinui că există o organizație secretă a naziștilor care trăiesc în Egipt. Nu știu dacă sunt doar niște nostalgici care se strâng ca să stea de vorbă despre vremurile trecute și să viseze la viitor sau dacă nu cumva fac într-adevăr ceva mai mult. Singurul mod de a afla este să facem parte din această organizație și, pentru asta, am nevoie de tine. Pe tine te vor, tu îi interesezi. Sunt epatați la gândul că baronul von Schumann este alături de ei.

– Nu așa ne-a fost înțelegerea cu Albert James.

– Ba da, Max, și asta intră în înțelegere. În spionaj, nu există bariere de netrecut, trebuie să treci peste toate; nu poți aștepta ca informația să ajungă la tine, trebuie să mergi tu s-o cauți. Poate că prin intermediul acelui grup îl vom întâlni pe Winkler.

– Sau poate că nu și atunci ne vom fi implicat într-un grup de fanatici.

– Ai mai fost implicat într-un grup de fanatici care conduceau țara și te-au trimis la război, răspunse Amelia cu răceală în glas.

– Așadar, și eu trebuie să-mi plătesc partea pentru că ni se dă de mâncare, asta este ceea ce vrei să-mi spui?

– Da, răspunse ea susținându-i privirea.

Amelia a organizat o cină de parcă ar fi primit-o pe regina Angliei. I-a cerut lui Bob Robinson să-i facă rost de o veselă de porțelan și de cupe de cristal venețian sau de Bohemia, pe lângă tacâmuri de argint și o față de masă de damasc.

Fátimei i-a cerut să-și pună o bonetă, a cumpărat un smoching pentru Max, iar ea și Fátima au confecționat unul pentru Friedrich. Și ea și-a cumpărat o rochie de seară de mătase neagră și i-a cerut lui Bob Robinson să-i facă rost de o bijuterie cu care să-i zăpăcească pe soții Schneider.

Bob a apărut la prima oră a după-amiezii aducând comanda Ameliei.

– Fața de masă este de la ambasadă, iar bijuteriile, ale soției unui diplomat prieten de-al meu; cât despre veselă, mi-a fost împrumutată. Să nu cumva să se spargă vreo cupă, ca să nu rămân fără slujbă! Sper ca oamenii ăia să vă spună ceva important.

– Am încredere că așa va fi, admise Amelia.

– Mâine voi veni după toate obiectele. Ah! Mulțumesc, baroane, că v-ați implicat; Amelia are dreptate, dumneavoastră sunteți cel care îi interesează.

În seara cinei, doamna Schneider purta o rochie liliachie și o etolă de blană. Ameliei i s-a făcut milă de ea văzând-o înfășurată în blănuri la o temperatură de douăzeci și cinci de grade, câte erau la Cairo în zilele acelea. Domnul Schneider trăgea de haina smochingului, care părea că îi este mică sau poate că era de împrumut. Sufrageria era luminată cu lumânări și până acolo ajungea sunetul unui disc cu muzică de Wagner.

Agnete părea fericită că fusese primită în casa baronului, o casă mai modestă decât cea în care locuia ea, dar unde totul răspundea unui bun-gust care o făcea să se simtă inferioară.

Doar când au ajuns la desert domnul Schneider a prins curaj să-i propună lui Max să intre în grupul său.

– Mulți dintre expatriați credem că încă mai putem fi de folos Germaniei, că angajamentul nostru față de Führer nu s-a încheiat și că trebuie să luptăm să facem în așa fel, încât cel de-al Patrulea Reich să devină realitate. Avem nevoie de un nou Führer, de un om excepțional cum a fost Adolf Hitler și îl vom găsi, îl vom alege pe cel mai bun dintre noi. Dacă am putea să ne bizuim pe dumneavoastră, ar fi o onoare, baroane...

– Ernst, mă onorați cu această invitație, dar ce face în mod exact grupul dumneavoastră? Cu ce ar putea fi de folos un om ca mine?

– După cum știți, sunt proprietarul unei case de schimb și asta nu e rodul întâmplării și nici al improvizației. SS-ul a anticipat viitorul ca măsură de prevedere în cazul în care aliații ar putea câștiga războiul și am fi învinși. Un grup de ofițeri a conceput o rută de salvare dacă s-ar fi întâmplat așa ceva. Știți că în depozitele SS-ului existau opere de artă confiscate de la evrei și de la dușmanii Reichului, pe lângă aur și pietre prețioase și alte obiecte de valoare. Fiecare grup de ofițeri a optat pentru o rută: unii au fugit în America de Sud, alții în Siria, Irak, Spania, Portugalia, chiar și în Elveția. Comoara s-a divizat în mai multe părți și a fost scoasă din Germania cu toată discreția; fiecare grup a preluat una dintre aceste părți. Grupul meu a hotărât să vină la Cairo, de aceea m-am instalat eu aici cu câteva luni înainte de sfârșitul războiului, ca să organizez totul.

– Impresionant! exclamă Max cu sinceritate.

– Mulți dintre oamenii pe care i-ați cunoscut treptat la Cafeneaua lui Saladin sunt vechi ofițeri sau persoane a căror muncă, așa cum e cazul meu, depindea de SS. Toți sunt patrioți convinși, bărbați și femei dispuși să moară pentru patrie. Vom avea grijă de comoara noastră și o vom utiliza în cel mai bun scop: refacerea Germaniei.

– Și cum veți face asta? întrebă Max.

– Acum putem face puțin, va trebui să așteptăm ca aliații să se sature să-i judece pe germani, să-și diminueze interesul față de noi. Apoi îi vom ajuta pe camarazii care stau ascunși în așteptarea marelui moment. Între timp, îi ajutăm pe toți ai noștri care au trebuit să fugă. Le dăm o nouă identitate și avem grijă ca pe unele persoane care sunt foarte valoroase să le protejăm, să le ștergem urmele, pentru ca nimeni să nu știe unde se află.

– Impresionant! repetă Max. Și cum vă pot ajuta?

– Deocamdată, va fi de-ajuns sfatul dumneavoastră. Sunteți un om de lume, cu relații bune, iar în Germania nu există niciun proces deschis împotriva dumneavoastră, asta ne poate ajuta.

– Sunt mulți patrioții care au reușit să fugă? se interesă Max.

– Sunt mulți cei care au ieșit din Germania cu câteva zile înainte de dezastru. Fiecare și-a urmat ruta lui, așa cum fusese prevăzut.

– Și cum comunicați între voi?

– Știți, bancherii nu se uită la culoarea banilor. Înainte, nu le păsa să aibă în depozitele lor banii jidanilor și nici acum nu ne întreabă de unde provin banii noștri. În Elveția, sunt câțiva membri ai organizației care servesc drept legătură între diferitele grupuri. Și așa va fi în continuare, până ne vom putea întoarce.

– Când credeți că se va întâmpla asta? Îmi doresc foarte mult să mă întorc în patrie, îl asigură Max, făcând-o cu atâta convingere, încât Amelia a crezut că e sincer.

– Nu trebuie să ne pripim, dar cine știe? Poate peste doi sau trei ani. Suntem mulți cei care a trebuit să plecăm din Germania, dar sunt și mai mulți cei care rezistă acolo. Putem să ne bizuim pe dumneavoastră, baroane?

– Bineînțeles, v-am spus deja că pentru mine este o onoare. Și acum vă propun un toast pentru viitorul Germaniei.

– Și pentru Führer, sublinie doamna Schneider.

Când Bob Robinson a venit acasă la Max și la Amelia să recupereze vesela, nu își imagina cât de profitabilă fusese cina.

– Este ceea ce bănuiam și noi, dar acum avem dovada! Trebuie să tragem în continuare de firul ăsta până când vom putea să prindem un pește mare.

– Peștele nu era profesorul Fritz Winkler? întrebă Max.

– Desigur, dar e posibil să prindem mai mulți. Îi voi trimite un mesaj lui Albert James, cred că pentru povestea asta merită să facă o vizită la Cairo. Voi trebuie să colaborați cu tot ce vi se cere, trebuie să le câștigați în continuare încrederea și să obțineți numele adevărate ale celor care alcătuiesc grupul, băncile cu care operează, legăturile în înaltele sfere egiptene... în sfârșit, e nevoie să știm tot.

– Dar dumneavoastră nu trebuie să veniți aici, sublinie Max. Ne-au urat bun venit în grup, dar presupun că ne vor supraveghea până vor fi convinși de loialitatea noastră. Așa că va fi dificil să justificăm vizitele unui american.

– Aveți dreptate, dar, uneori, a face lucrurile la modul cel mai simplu este mai bine decât a le complica. Acoperirea mea în Egipt este aceea de reprezentant al unei întreprinderi care vinde produse fabricate în Statele Unite. Asta îmi permite să am legături în sferele înalte și să fi cunoscut numeroși oameni de afaceri. Veți putea spune că m-ați cunoscut la un dineu.

– Și că ne-am împrietenit așa, dintr-odată? răspunse Max.

– Nu, nu-i o idee bună, Bob. Poate... nu știu... ar putea să funcționeze, spuse Amelia.

– Ce anume? întrebară într-un glas cei doi bărbați.

– Vă puteți justifica prezența în această clădire pentru că asistați la lecțiile domnului Ram. Este profesor și face ore suplimentare dând lecții de limba arabă străinilor ca noi. V-ați putea înțelege cu el să-l vizitați de două ori pe săptămână.

– Vorbesc limba arabă destul de cursiv, îi asigură Bob.

– Dar vreți să vă perfecționați, veți spune că n-o scrieți bine și că aveți nevoie pentru afacerile dumneavoastră. Poate că o zi pe săptămână ar fi suficient.

De-a lungul anului 1946, Amelia și Max s-au infiltrat treptat în grupul lui Ernst Schneider. La început, nu împărtășeau cu ei multe informații, dar îi invitau la manifestări patriotice care aveau loc în pivnița casei imense a soților Schneider. Agnete i-a dat sarcină Ameliei s-o ajute să brodeze un drapel cu svastica.

Albert James i-a vizitat de trei ori și le-a dat asigurări că informațiile pe care le obțineau erau de mare utilitate pentru OSS.

– Acum cunoaștem așa-numitul modus operandi al grupurilor care au fugit din Germania. În Elveția, e greu de obținut informații bancare, dar am fost în stare să urmărim unele operații făcute de aici. Organizația lor este mai complexă decât vi se spune.

Într-una dintre acele vizite, Max l-a întrebat pe Albert până când vor trebui să mai rămână la Cairo.

– Fritz Winkler nu s-a lăsat încă văzut, dar, dacă este aici, o va face. E o chestiune de timp. În orice caz, informațiile pe care ni le-ați furnizat de când v-ați infiltrat în organizație sunt foarte valoroase.

– Aș vrea să mă întorc în Germania. Friedrich se simte deja mai în largul său vorbind araba decât germana. Crește după modelul copiilor de aici, fără nicio referință la valorile noastre, la cultura noastră, în afară de ceea ce îl putem învăța eu și Amelia. Cred că preferă să stea aici decât în Germania.

– Vă aflați aici de bunăvoie; dacă vreți să renunțați, mă voi ocupa să puteți să vă întoarceți, răspunse Albert, fără să ascundă cât de mult îl contraria cererea lui Max.

– Nu, nu vom pleca, încă nu, îi întrerupse Amelia. Ce vrei să faci la Berlin? Vrei să murim de foame? Acolo n-are nimeni nevoie de noi, aici are. De aceea suntem bine plătiți. Fac economii, pentru când nu vom mai avea altă opțiune decât să ne întoarcem și atunci să putem cumpăra de mâncare. Dar n-avem încă destui bani și nu vreau să ne întoarcem ca să cerșim. Îți cer, Max, să mai suporți încă puțin.

– Mi-e scârbă de mine că trebuie să-i frecventez pe oamenii ăia, să le ascult stupidele discursuri înflăcărate, susținând că vor impune cel de-al

Patrulea Reich, sugerând chiar că aș fi un bun Führer, întrucât am suferit atât de mult pentru patrie. Pe mine, un invalid, mă văd ei chemând la rebeliune de la înălțimea unei tribune. Sunt complet nebuni! Dar eu nu sunt ca voi, urăsc înșelăciunea. Deși îi disprețuiesc pe oamenii ăștia, îmi repugnă să-i mint.

– Gândiți-vă bine. Poimâine plec înapoi la Berlin. Dacă sunteți hotărâți să vă întoarceți, voi organiza totul, a fost răspunsul lui Albert.

Amelia l-a condus la ușă.

– E deprimat, nu-ți imaginezi cum sunt întrunirile cu toate acele drapele cu svastica.

– Pentru mine va fi o complicație dacă vă hotărâți să vă întoarceți, dar ar fi și mai rău dacă rămâneți și Max ar deveni nervos și n-ar mai suporta. Am învățat-o mai târziu decât tine, Amelia, dar e nevoie de nervi tari pentru această meșerie.

– ...care pe tine te-a schimbat, Albert, spuse Amelia pe un ton sentențios.

– Când m-ai cunoscut, ceca ce iubeam cel mai mult era profesia mea, apoi te-am iubit pe tine, după aceea a venit războiul și n-am mai avut de ales.

– Tu ai de unde alege, Albert, tu poți să lași asta și să te întorci la profesia ta.

– Nu, nu mai pot, odată ce te-ai dedicat acestei meserii, nu mai e cale de întoarcere.

Albert a revenit a doua zi și Max i-a spus că au luat o hotărâre.

– Încă un an, Albert, încă un an. Dacă în acest răstimp Winkler nu apare, înseamnă că nu-i aici. Peste un an ne vom întoarce la Berlin.

– De acord, încă un an.

14

Dar așteptarea s-a prelungit mai mult de un an. La sfârșitul lui 1947, Ernst Schneider a primit o scrisoare care i-a produs, în aceeași măsură, și bucurie, și neliniște.

Pe vremea aceea, Max devenise mâna sa dreaptă în ceea ce privește investiția pe piața internațională a bunurilor ce se aflau în posesia grupului.

Schneider părea că are încredere deplină în baronul von Schumann; cu toate acestea, nu i-a dat amănunte cu privire la conținutul acelei scrisori care îl tulburase atât de mult. I-a mărturisit doar că vor primi foarte curând vizita unui erou de război și a tatălui acestuia, un om superior; amândoi au stat ascunși pentru că aliații îi căutau.

Max i-a povestit numaidecât Ameliei.

– Nu știu despre cine e vorba, dar trebuie să-l anunțăm pe Bob Robinson.

– Poate e vorba despre Winkler, sugeră ea.

– Nu știu, dar sunt niște persoane foarte importante. Schneider mi-a spus că vor locui la el acasă și că trebuie să vorbească cu Wulff să le garanteze securitatea celor doi oameni pe care îi așteaptă.

– De unde vin?

– Nu mi-a spus.

Doamna Schneider a fost mai explicită decât soțul ei și, când s-a întâlnit peste câteva zile la Cafeneaua lui Saladin cu Amelia, nu s-a abținut de la confidențe.

– V-o fi spus baronul că așteptăm invitați. Nu vă imaginați, draga mea, cine sunt; aliații îl caută cu disperare pe unul din ei, e un om foarte important. Au plecat de la Berlin în aceeași zi în care s-a sinucis Hitler și au stat tot timpul în Spania. Franco întreține relații bune cu britanicii și cu americanii și, cu toate că îi ocrotește pe ai noștri, acești invitați vor fi mai în siguranță aici. Grupul nostru îi va proteja. Sergentul Martin Wulff – și l-a privit cu coada ochiului pe proprietarul Cafenelei lui Saladin – a servit la ordinele unuia din ei. Încă nu pot să vă spun despre cine e vorba, dar vă asigur că îi veți cunoaște. Vor locui la noi acasă și am cerut permisiunea soțului meu să organizez un dineu în onoarea lor.

Nici Max și nici Amelia n-au obținut mai multe informații de la soții Schneider. Nu era nimic de făcut decât să aștepte, spre disperarea lui Max, care plănuise întoarcerea la Berlin pentru primele zile din ianuarie 1948. Acum, nu aveau altă opțiune decât să aștepte ca să afle cine erau misterioșii necunoscuți.

Domnul Schneider i-a spus lui Max că nu se vor vedea câteva zile.

– Ne sosesc invitații și trebuie să mă concentrez ca totul să iasă bine. O să vă anunț.

În ajunul Anului Nou, au primit un cartonaș de la soții Schneider care îi invitau să-și ia rămas-bun de la anul 1947 împreună cu alți compatrioți la un dineu la ei acasă.

A sosit și ziua aceea și, pe când îl ajuta pe Max să se îmbrace pentru dineu, Amelia a observat că e neliniștit.

– Nu-ți face griji, totul va ieși bine, spuse ea ca să-l îmbărbăteze.

– Poate că sunt Winkler și tatăl său, poate că sunt alții, nu știu; dar oricine ar fi, trebuie să fie foarte importanți. Nu pot să nu fiu îngrijorat; dacă e Winkler, ne va recunoaște și, atunci, ce vom spune?

– Tu ești ofițer, un erou, ești scutit de orice bănuială.

– Te rog, Amelia! Winkler știe unde și de ce mi-am pierdut picioarele. Și mai ales te cunoaște pe tine. Le va spune celorlalți cine suntem cu adevărat.

– N-am ascuns niciodată cine suntem. Și cu toate că Winkler m-a bănuit întotdeauna, n-a putut niciodată să demonstreze ceva.

– În afară de faptul că ţineai în mână unul dintre detonatoarele Rezistenţei greceşti cu care ai distrus un convoi al armatei germane. Trebuie să-ţi mărturisesc că m-am gândit întotdeauna că Winkler n-o să apară.

– Poate că nu e el, îl îmbărbătă Amelia.

– Am o presimţire.

– Nu-ţi face griji, Bob sau oamenii lui vor fi pe aproape. Taximetristul care ne va duce acasă la Schneider este un om al OSS.

Amelia nu i-a spus, dar a ascuns în geantă micul pistol pe care i-l dăduse Albert James când au ajuns la Cairo.

Max ştia de existenţa armei, dar nu s-a gândit niciodată că ei vor ajunge să-l utilizeze.

Doamna Schneider şi-a dat toată silinţa să creeze o ambianţă de Crăciun pentru petrecerea de sfârşit de an. În grădină, amplasaseră un brad împodobit cu becuri şi globuri de sticlă. Amelia s-a întrebat de unde o fi făcut rost de ele. Vestibulul şi salonul apăreau şi ele împodobite cu ghirlande şi lumânări.

I-au salutat pe invitaţii lui Schneider; îi cunoşteau pe toţi, erau cei mai însemnaţi membri ai acelui grup de nazişti exilaţi. Dar n-au văzut niciun necunoscut. Agnete i-a şoptit la ureche că acei invitaţi speciali se pregăteau să coboare din camerele lor.

Deodată, domnul Schneider a sunat dintr-un clopoţel, solicitând atenţia invitaţilor săi.

– Doamnelor şi domnilor, îi avem în această seară printre noi pe doi mari patrioţi, doi oameni care s-au sacrificat pentru Germania şi care au putut să fugă la timp ca să nu cadă în mâinile duşmanilor noştri. Au stat ascunşi multă vreme, dar îi avem în sfârşit printre noi. Călătoria lor până aici n-a fost uşoară şi au sosit abia de două ore. Ca mulţi dintre dumneavoastră, au căpătat o nouă identitate şi ne vom adresa lor cu noile lor nume. Doamnelor şi domnilor, aplauze pentru domnii Günther şi Horst Fischer.

În salon au intrat doi bărbaţi. Unul era un bătrân care mergea adus de spate şi cu privirea obosită; se sprijinea de braţul altui bărbat mai tânăr, cu ţinută semeaţă şi înfăţişare de militar. Văzându-i, toţi au aplaudat cu entuziasm.

Schneider le prezenta celor doi bărbați pe ceilalți invitați ai săi și, pe când o făcea, Amelia încerca să-și păstreze stăpânirea de sine, strângându-l de mână pe Max. Ochii, acei ochi albaștri, la fel de reci ca gheața, îi văzuse cu ani în urmă. Îi văzuse plini de mânie și de ură față de ea. N-avea nici cea mai mică îndoială că acel Günther Fischer era colonelul Winkler, iar Horst Fischer trebuia să fie tatăl său.

Și-au așteptat rândul la prezentări. Domnul Schneider l-a prezentat mândru pe Max.

– Vreau să vă prezint un om excepțional, un erou, baronul von Schumann și încântătoarea sa soție, Amelia.

Un fulger a sclipit în ochii lui Günther Fischer, în vreme ce se uita drept în față, mai întâi la Max și apoi la Amelia, dar n-a dat semn că i-ar fi recunoscut. I-a strâns mâna lui Max și a sărutat-o pe a Ameliei.

– Așadar, până și eroii au trebuit să se exileze, comentă el cu sarcasm, spre uimirea domnului Schneider.

Doamna Schneider i-a poftit în sufragerie, așa că n-a mai fost timp de alte comentarii. Dineul a decurs între toasturile pentru Germania, pentru Führer și pentru cel de-al Treilea Reich, dar și pentru viitor, pentru acel al Patrulea Reich pe care ei îl vor ajuta să se înalțe victorios, foarte curând, peste dușmanii lor.

Bătrânul Winkler, camuflat sub numele de Horst Fischer, era centrul atenției comesenilor. Toți îl ascultau cu devoțiune vorbind despre supremația tehnică a Germaniei, dând asigurări că oamenii de știință germani erau cu mult înaintea rușilor și a americanilor nu numai în ceea ce privește industria de armament, ci și cercetările medicale.

– Eu aș prefera să mor decât să cad în mâinile aliaților. Știu că mulți dintre colegii mei, ca să nu fie judecați, au acceptat șantajul de a continua cercetările și de a dezvălui toate secretele noastre noilor stăpâni ai lumii. Eu n-o voi face. Eu i-am jurat credință Führerului și, mai ales, am jurat credință Germaniei. Și nu-i voi trăda niciodată.

Fiul său îl asculta în tăcere, mutându-și privirile de la Amelia la Max.

Doar la sfârșitul mesei, după ce au trecut într-unul din saloane, Günther Fischer s-a apropiat de domnul Schneider și i-a spus ceva la ureche alarmându-l, după cum s-a văzut, pe amfitrionul său. Numaidecât, Schneider,

urmat de cei doi Fischeri și de alți invitați, au ieșit din salon, îndreptându-și pașii către biroul stăpânului casei.

Amelia, care văzuse ce se întâmplă, a profitat de situație ca să părăsească salonul și să ajungă în birou înaintea bărbaților ca să se ascundă între draperiile cele mari. Se ruga să nu fie descoperită; în caz contrar, era sigură că ar omorî-o chiar acolo.

– Știți pe cine aveți în casă? spuse Günther Fischer adresându-i-se lui Schneider cu o voce mânioasă.

– Sper că niciunul dintre invitații mei nu v-a supărat. Sunt toți de maximă încredere.

– Încredere? Ați așezat între noi o spioană.

– O spioană? Dar ce vreți să spuneți? Tonul lui Schneider era isteric.

– Amelia Garayoa este spioană, insistă Fischer.

– Fiule, ce vorbești? Explică-te, îl somă tatăl său.

– Domnule Fischer, vă asigur că...

Dar Fischer nu l-a lăsat pe Schneider să continue.

– Lăsați prostiile, și acum că suntem singuri, spuneți-mi pe numele meu adevărat.

– E mai bine să ne obișnuim cu toții cu numele cele noi, altminteri am putea să ne dăm de gol în public, interveni Wulff.

– Bine, atunci voi continua să fiu domnul Fischer. Dar acum, ascultați-mă cu toții. Femeia aceea este spioană. A asasinat un ofițer SS la Roma. A fost implicată în dispariția unuia dintre cei mai buni agenți ai Reichului. Nu s-a putut dovedi nimic până când a fost arestată în Grecia împreună cu un grup de partizani după ce a aruncat în aer un convoi în care au murit zeci de soldați ai Wehrmachtului, distrugând în plus și numeroase materiale.

– Dar este soția baronului von Schumann! Probabil că vă înșelați, îndrăzni să protesteze Schneider.

– Baronul era în convoiul acela, ea l-a lăsat infirm. V-am spus că este o femeie foarte periculoasă, o asasină. Și nu este soția lui. Soția lui a murit la Berlin într-un bombardament al RAF.

– Știu, știu, și când a rămas văduv, s-a însurat cu Amelia.

– Nu, nu s-a însurat cu ea. Această femeie este măritată, soțul ei locuiește în Spania, dar sunt despărțiți de mulți ani. Are un fiu.

– Dar baronul... încercă Schneider să insiste.

– E un idiot! Chiar nu înțelegeți? Un idiot autentic! L-a lăsat infirm, i-a smuls picioarele și, în loc s-o ucidă, a iertat-o, a scos-o până și de la Ravensbrück. Omul ăsta e unul dintre acei aristocrați decadenți care nu-și au locul în noua Germanie. Codul onoarei sale ascunde doar slăbiciune. Ar fi trebuit s-o ucidă el însuși; dar ați văzut, o ține de mână.

– Fiule, dacă este așa, trebuie să acționăm în consecință. Crezi că te-a recunoscut? întrebă falsul domn Fischer.

– Cred că da, tată, cred că da. Baronul nu m-a recunoscut, dar ea... mi-am dat seama după cum m-a privit. Bineînțeles că trebuie să acționăm în consecință.

– O să mă ocup de amândoi, spuse Wulff.

Schneider părea deznădăjduit; iar cei trei bărbați dintre invitați care îi acompaniau i-au susținut pe cei doi Fischeri.

– Ne ascundem de doi ani, cu spionii aliaților căutându-ne peste tot, am reușit să plecăm din Spania, am trecut prin întâmplări de nedescris și n-am făcut asta ca să cădem în mâinile britanicilor sau ale celor pentru care lucrează afurisita asta de femeie, le garantă falsul Günther Fischer.

– Bineînțeles, trebuie să dispară, suntem în mare primejdie. Baronul colaborează cu prietenul nostru Schneider în administrarea tranzacțiilor comerciale și financiare, dacă ar vorbi... faptul ar putea avea urmări foarte neplăcute pentru noi toți, spuse unul dintre oamenii din grupul lui Schneider pe un ton sentențios.

– Nu pot să cred ce se spune aici și, dacă ar fi așa, ne-ar fi denunțat de multă vreme și n-au făcut-o, încercă Schneider să se apere.

– Baronul este o marionetă în mâinile acelei femei, poate că nici nu e implicat în tertipurile ei, dar ea... O cunosc bine. Vă asigur că este o spioană, o asasină.

Günther Fischer și-a pipăit fața, de parcă ar fi fost o mască.

– Eu și tatăl meu a trebuit să ne supunem la două operații ale feței ca să ne putem asuma o nouă identitate. Vă asigur că încă mai suferim dureri ca urmare a intervențiilor. Nu, nu sunt dispus să permit ca tatăl meu să fie pus în primejdie. Nu vom putea ridica Germania fără oameni ca el. Cer să curmăm viața acestei femei și cea a baronului și asta, imediat. Chiar în această noapte.

Oamenii l-au privit în tăcere și au încuviințat pe rând, unul câte unul. Erau de acord că trebuiau să-i lichideze pe Amelia și pe baron. Martin Wulff a scos un pistol pe care îl purta în tocul de la subsuoară și s-a ridicat, îndreptându-se spre ușă.

– Ce-aveți de gând să faceți?! strigă Schneider. Nu-i puteți omorî aici. S-ar auzi împușcăturile. Vreți să ne aresteze pe toți?

– Schneider are dreptate, argumentă unul dintre bărbați, va trebui s-o faceți când pleacă de aici, înainte de a ajunge la ei acasă. Trebuie să pară un asasinat banal, cineva a vrut să-i jefuiască și le-a aruncat apoi cadavrele în Nil.

– Aveți dreptate, herr Benz, spuse Günther Fischer, privindu-l pe omul care tocmai vorbise, și acum să ne întoarcem în salon, altfel vrăjitoarea aia își va da seama că punem ceva la cale.

– Dar sunteți sigur că v-a recunoscut? E imposibil, chipul dumneavoastră a fost schimbat, nu cred că vă poate asocia cu adevărata dumneavoastră identitate, colonele Winkler, insistă domnul Schneider.

– Îi vreau morți, domnule Schneider, sau vă voi face responsabil de ce s-ar putea întâmpla.

Schneider n-a mai putut suporta privirea rece a colonelului Winkler.

Amelia a mai rămas nemișcată câteva minute ca să fie sigură că bărbații părăsiseră biroul. Trebuia să-l scoată pe Max de acolo și se întreba dacă Bob Robinson o fi prin apropiere și în stare de alertă, așa cum stabiliseră.

Bob îi dăduse o mică lanternă, cu recomandarea că, dacă Fischer se dovedea a fi Winkler, ea trebuia să se apropie de o fereastră și să facă un semnal. Ceva simplu, doar s-o aprindă și s-o stingă. Era momentul s-o facă.

Atunci când s-a întors în salon, domnul Schneider vorbea cu Max, iar doamna Schneider i s-a adresat nervoasă.

– Dar unde ai dispărut? Te-am căutat peste tot, eram îngrijorată.

– Am ieșit un moment în grădină, m-am simțit amețită, n-am vrut să spun nimic ca să nu vă îngrijorez pe dumneavoastră și nici pe baron.

– Soțul meu voia să știe unde ești…

– Păi, sunt aici, nimeni nu se pierde într-o casă, răspunse ea cu un zâmbet forțat.

Günther Fischer s-a apropiat de ea, iar Amelia, cu toate că nu acela era chipul pe care ea i-l cunoscuse colonelului Winkler, era sigură că este el.

– Așadar, sunteți spanioloaică... măi să fie... vorbiți perfect germana.

– O limbă pe care o iubesc ca pe a mea.

– Vă place să trăiți la Cairo?

– Din nefericire, nu vom mai sta multă vreme. Ne întoarcem în Germania. Nostalgia ne-a dat gata, domnule Fischer.

– Da, draga noastră Amelia și baronul ne vor părăsi peste câteva zile, se întorc la Berlin. Le vom simți lipsa, afirmă doamna Schneider care nu cunoștea situația.

– Așadar, plecați... și de ce ați hotărât să veniți la Cairo?

– După război, ne-am gândit că e preferabil să plecăm din Germania până se va liniști totul.

– Și credeți că nu mai e nicio primejdie pentru dumneavoastră în Germania?

– Sper că nu, domnule... Fischer.

N-a mai spus nimic și, înclinându-și capul, s-a îndepărtat de cele două femei.

– Bietul de el, probabil că a suferit mult. Înainte era un bărbat foarte arătos, dar operațiile acelea la față...

– Din cauza rănilor din război? întrebă Amelia.

– Oh, nu! Pentru ca nimeni să nu-i recunoască, nici pe el, nici pe tatăl lui. Îți vei fi dat seama, draga mea, că bătrânul domn Fischer este un savant, unul dintre cei mai valoroși pe care îi avea Germania. Aliații ar fi dat orice să-l aresteze și să-l oblige să lucreze pentru ei. Dar Fritz Winkler mai degrabă s-ar fi sinucis decât să lucreze pentru sovietici sau pentru americani. Doamna Schneider menționase, fără să-și fi dat seama, numele adevărat al celor doi Winkleri.

– Fără îndoială, merită toată admirația noastră, răspunse Amelia.

– Desigur, draga mea, precum și recunoștința noastră. Nu trebuie să fi fost ușor pentru ei să trăiască în toată această perioadă în Spania, și a fost foarte complicat să ajungă până aici. Ar fi trebuit să vină de mai bine de doi ani, dar bătrânul domn Winkler a fost cât pe-aci să moară când i-au operat fața prima dată, nu i-a reușit operația, a făcut o infecție... Din fericire, a depășit-o, dar a fost foarte bolnav, iar fiul său, colonelul Winkler, n-a vrut să

riște. Ai fost surprinsă că locuim într-o casă atât de mare, nu-i așa, draga mea? Dar le era destinată lor; domnul Winkler are nevoie de spațiu ca să-și monteze laboratorul și biroul. Eu îi voi îngriji, voi căuta să nu le lipsească nimic.

S-au apropiat de locul unde era Max care stătea de vorbă cu domnul Schneider.

– Dragul meu, cred că este timpul să ne retragem, îi spuse Amelia.

– Îi voi spune lui Wulff să vă conducă, sugeră Schneider.

– Oh, nu-i nevoie! Am aranjat cu taximetristul care ne-a adus să vină la această oră să ne ducă acasă, cu siguranță că ne așteaptă deja.

– Dar pe Wulff nu-l deranjează, iar eu aș fi mai liniștit dacă știu că nu umblați singuri pe străzi la ora asta.

– Nu vă faceți griji, domnule Schneider, îl cunoaștem pe taximetrist, este șoferul nostru la Cairo.

Wulff se apropie de ei. Proprietarul Cafenelei lui Saladin i s-a părut Ameliei mai sinistru decât oricând.

– Vă voi duce acasă, spuse pe un ton atât de categoric, încât părea imposibil de refuzat.

– Mulțumesc, domnule Wulff, dar le-am spus deja amfitrionilor noștri că ne așteaptă un taxi. Dar vă mulțumim pentru amabilitate, nu-i așa, Max?

Amelia a început să împingă scaunul lui Max spre ieșire. Când doamna Schneider a deschis poarta, taxiul despre care vorbea Amelia era acolo. Șoferul s-a dat jos din el, arătându-se îndatoritor față de ea și de baron.

– Îl voi ajuta pe domnul până pliați scaunul și îl puneți pe locul din față.

Nici Wulff, nici soții Schneider n-au putut evita ca Amelia și Max să plece în taxiul acela.

La două străzi mai în față, au dat colțul și taxiul s-a oprit. Dintr-o mașină care era parcată la câțiva metri a coborât Bob Robinson.

– Ce s-a întâmplat? întrebă el fără altă introducere.

– Este Winkler și tatăl său și a dat ordin să fim uciși.

– Voi trimite acasă la voi după Friedrich și vă voi duce într-un loc sigur.

– Dacă faceți asta, vor ști că i-am descoperit și vor dispărea. Trebuie să riscăm și să-i lăsăm să încerce să ne asasineze.

– Voi pune doi oameni de pază acasă la voi, acceptă Bob Robinson.

– De acord. Îl veți putea prinde pe Winkler?

– Scopul nostru este să punem mâna pe Fritz Winkler și sper să reușim.

– Chiar în noaptea asta?

– Nu, nu cred, vor fi cu ochii în patru. Nu putem năvăli în casa lui Schneider, trebuie să-i așteptăm să iasă de acolo.

În noaptea aceea, nici Max și nici Amelia nu au dormit liniștiți, chiar dacă știau că oamenii lui Bob Robinson le păzeau casa.

– Trebuie să plecăm cât mai repede, nu vom mai aștepta încă două săptămâni, o anunță Max.

A doua zi nu s-a întâmplat nimic. Bob a fost să-i vadă ca să-i liniștească și să audă toate amănuntele referitoare la dineu și la cele aflate de Amelia.

– Ținem casa lui Schneider sub observație și cred că, având descrierea celor doi Winkleri pe care ne-ați făcut-o, nu ne vor scăpa. Am sporit, de asemenea, supravegherea acestei case, nimeni nu va putea intra și nici ieși fără să-l vedem și, dacă am observa ceva suspect, am acționa numaidecât.

– Vor acționa rapid, nu-și pot permite să ne lase în viață știind ce am aflat, spuse Max.

– Ciudat e că n-au încercat încă, adăugă Amelia.

– Azi-noapte au pierdut cea mai bună ocazie. Wulff trebuia doar să vă ducă în vreun loc izolat și să vă asasineze, apoi să vă ia tot ce aveați asupra voastră ca să pară un jaf și să vă arunce în fluviu, așa cum l-ați auzit spunând pe unul dintre oamenii aceia. Dar acum, trebuie să se gândească la o altă modalitate de a o face. Și trebuie să aibă grijă, egiptenii știu cine sunt și îi lasă să stea aici; unii funcționari se lasă cu plăcere mituiți, dar cu condiția ca ceilalți să fie discreți. Nu pot să ucidă oameni la lumina zilei, insistă Bob Robinson.

– Vreau să-i acordați protecție fiului meu, îi ceru Max.

– O vom face. Doi dintre oamenii mei îl vor urmări de fiecare dată când iese din casă, vor merge cu el peste tot, îl vor aștepta în poarta școlii, dar el nu-și va da seama, nu vă faceți griji.

– Ba da, îmi fac griji. N-ar fi trebuit niciodată să acceptăm să facem asta… se plânse Max.

– Dar ați acceptat și ați primit bani pentru asta, așa că să nu vă plângeți. Bob Robinson nu umbla cu subtilități și nu era dispus să permită ca, în ultimul moment, baronul să strice tot.

– Trebuie să-l ucideți pe colonelul Winkler ori el mă va ucide pe mine. Nu-l interesează nici Max, nici Friedrich, pe mine vrea Winkler să mă vadă moartă. Și de data asta va căuta să nu dea greș, interveni Amelia.

– Ordinul pe care l-am primit este acela de a pune mâna pe Fritz Winkler și, dacă e posibil, fără mult zgomot. Nici noi nu vrem să avem probleme cu egiptenii. Dar să nu vă îndoiți că, dacă Winkler vine după dumneavoastră, vă vom proteja, v-am mai spus, insistă Bob Robinson.

În ziua de 2 ianuarie 1948, Amelia a primit o notă din partea doamnei Schneider rugând-o s-o însoțească la cumpărături în bazarul Khan el-Khalili. La rândul său, domnul Schneider i-a telefonat lui Max să-i ceară să se întâlnească cu el și cu alți prieteni la Cafeneaua lui Saladin.

– Nu te vei duce, i-a interzis Max.

– Trebuie să merg și tu știi bine asta.

– Vrei să te omoare? Ce crezi că se va întâmpla dacă vei merge la Khan el-Khalili? Vei dispărea, după care vei fi găsită moartă pe vreuna dintre străduțele bazarului.

– Mă voi duce, Max. Dacă n-o fac, vor bănui și îi vor ascunde pe Winkleri. Vor să știe dacă bănuim ceva și dacă i-am recunoscut pe invitații lor. Ne-am angajat să facem o treabă și ne-au plătit ca s-o facem, trebuie să ne îndeplinim partea noastră din înțelegere și, după aceea, ne vom întoarce la Berlin. Îți promit, Max.

L-au înștiințat pe Bob Robinson și acesta le-a dat ordin să meargă la întâlniri.

– Dacă nu vă duceți, vor bănui și adio, operațiune. Îmi pare rău pentru riscul prin care veți trece. Sunt dispus să cedez cel mult ca dumneavoastră, Max, să vă scuzați, spunând că nu vă simțiți bine, dar Amelia n-are nicio scuză, trebuie să se ducă. Ei cred că vă cunosc și de aceea se gândesc că, dacă ați bănui ceva, nu i-ați permite Ameliei să meargă la întâlnirea aceea cu doamna Schneider.

– După cum se pare, ei nu știu că, atunci când un bărbat se vinde, nu mai este el însuși, răspunse Max, stăpânindu-și mânia pe care o simțea în momentul acela.

– Spuneți-i cum doriți, dar eu, în locul dumneavoastră, nu m-aș frământa atâta. Așa e munca asta, iar răsplata este bună. Nu mai avem ce discuta. Dar cei care o facem credem în ceva, răspunse Bob Robinson.

Max s-a hotărât să meargă la întâlnirea de la Cafeneaua lui Saladin, dar nu înainte de a-l pune pe Bob Robinson să jure că, în cazul în care li s-ar întâmpla ceva Ameliei sau lui, OSS-ul își va asuma protecția lui Friedrich, garantându-i educația în Germania.

– Nimeni n-o să vă omoare azi după-amiază, Max, vor doar să constate ce știți voi doi. Dacă nu ieșiți din scenariul pe care l-am pregătit, nu vor bănui nimic, dar totul depinde de dumneavoastră.

Doamna Schneider a venit s-o ia pe Amelia. Se vedea că era nervoasă și ea, care de obicei se arăta atât de flecară, acum aproape că nu vorbea. Cât despre Max, taximetristul care lucra pentru Bob l-a dus până la Cafeneaua lui Saladin cu sarcina de a-l aștepta până când se va încheia reuniunea cu Schneider și prietenii săi.

– Vă simțiți mai bine? o întrebă doamna Schneider pe Amelia.

– Desigur, de ce mă întrebați?

– Noaptea trecută mi-ați spus că v-ați simțit indispusă…

– Era cald și… mă rog, dumneavoastră știți ce ni se întâmplă nouă, femeilor…

Au mers pe jos spre centrul vechi al orașului și pe Amelia a mirat-o pasul grăbit al doamnei Schneider, de parcă ar fi dorit să ajungă într-un anumit loc.

– Ce veți cumpăra? întrebă ea.

– Oh, nimic important, dar nu-mi place să merg singură în bazarul Khan el-Khalili, cred uneori că mă pot rătăci pe străduțele acelea. Vreau să-i fac un cadou soțului meu și mi s-a spus despre un bijutier care are pietre prețioase la un preț bun, mi-ar plăcea să-i monteze niște butoni, nu știu… poate rubine sau acvamarine. Ce părere aveți?

Au intrat în centrul vechi al orașului și doamna Schneider a slăbit pasul, se uita în dreapta și în stânga, parcă așteptând să-i spună cineva pe unde trebuia s-o ia. Amelia n-a întârziat să descopere că mergeau pe urmele unui bărbat nu prea înalt, îmbrăcat în costumul tradițional și care era tot timpul cu câțiva pași înaintea lor. Le conducea pe străduțe din ce în ce mai întortocheate.

– Sunteți sigură că știți încotro mergem? o întrebă ea pe doamna Schneider, care părea din ce în ce mai nervoasă.

– Nu vă faceți griji, draga mea, mă orientez bine, cred că nu ne-am rătăcit.

Bărbatul care părea că îi servește drept ghid doamnei Schneider s-a oprit în fața unui portal întunecat, apoi a continuat drumul. Doamna Schneider s-a oprit și ea în poartă și i-a făcut semn Ameliei s-o urmeze.

– Aici este, da, asta-i adresa.

Au urcat pe niște scări înguste care se terminau în fața unei uși pe care doamna Schneider a împins-o și apoi s-a dat la o parte ca Amelia să intre prima.

Câteva clipe n-a văzut nimic, apoi ochii i s-au obișnuit cu întunericul și deodată a auzit că ușa se închide. S-a întors, căutând-o pe doamna Schneider, dar dispăruse.

– Poftiți, Amelia, spuse o voce pe care a recunoscut-o imediat. Era colonelul Winkler.

– Ah, domnul Fischer! Nu știam că ne vom întâlni cu dumneavoastră, răspunse Amelia cu un glas nevinovat, constatând cu o privire rapidă că erau singuri și că în încăperea aceea nu se mai afla nimeni altcineva.

– Nu știați?

– Nu, bineînțeles că nu. Unde este bijutierul? Locul acesta e cam ciudat, nu vi se pare? Amelia a putut să observe că Fischer stătea pe un scaun, singurul care era în încăpere și părea că ascunde ceva în poală.

– Destul! Știți cine sunt, nu-i așa?

– Bineînțeles, domnule Fischer, cum să nu știu?

Colonelul Winkler s-a ridicat de pe scaun și de-abia a putut să facă un pas. N-a apucat să-și dea seama, dar a simțit o lovitură în obraz. Penumbra îl împiedicase să vadă că Amelia scotea mâna din buzunarul jachetei, ținând strâns un pistol. A murit dându-și seama că Amelia trăgea în el.

Nu s-a oprit până n-a golit tot încărcătorul. L-a împușcat în față, în pântece și în inimă. Continua să-l împuște, temându-se să nu rămână în viață. Apoi, când l-a văzut pe jos, nemișcat, în mijlocul unei bălți de sânge, s-a liniștit. N-a auzit niciun zgomot, de parcă nimeni nu s-ar fi alarmat din pricina împușcăturilor. A făcut stânga împrejur și a fugit pe scări în jos până în stradă și apoi a încetinit pasul ca să nu atragă atenția. Avea un batic care îi acoperea părul, dar chiar și așa, nu era greu s-o poată recunoaște cineva când se va găsi cadavrul colonelului Winkler. Deodată, un bărbat s-a apropiat de ea și l-a recunoscut, lucra pentru Bob Robinson.

– Ce s-a întâmplat? Am văzut-o pe doamna Schneider ieșind speriată din casa aceea din care tocmai ați ieșit și dumneavoastră. Cine vă aștepta?

– Era o capcană. Colonelul Winkler voia să mă ucidă, dar l-am omorât eu pe el.

– Ce ați... ce...?! Nu trebuia să-l ucideți, nimeni nu v-a dat ordin s-o faceți. Lui Bob n-o să-i placă, iar lui Albert James, nici atât, îi reproșă omul acela, apucând-o cu putere de braț.

– Dați-mi drumul! Colonelul dorea să mă ucidă cu mâna lui și n-avea de gând să aștepte să vadă dacă l-am recunoscut sau nu. El știa că da, astfel că trebuia să mă ucidă cât mai repede. Dacă eu nu reușeam să-l ucid, m-ați fi găsit moartă. Acum, mortul este el. Ce știți despre Max?

Omul nu i-a răspuns. A făcut un semn către alți doi agenți pe care Amelia nu-i văzuse.

– Colonelul Winkler este mort, îi anunță el.

A apucat-o din nou de braț pe Amelia și, târând-o după el, a scos-o din bazarul Khan el-Khalili.

– Trebuie să merg să-l caut pe Max.

– Nu, nu veți merge nicăieri. Nu v-ați îndeplinit partea care vă revenea din plan. O să vă duc acasă și îi veți aștepta acolo pe Bob și pe Albert James și vă jur că nu voi permite să vă mișcați niciun metru de lângă mine.

– Albert este la Cairo?

– A sosit azi-dimineață.

Max s-a întors după două ore. Încordarea i se citea pe față.

– Ce s-a întâmplat? Amelia l-a îmbrățișat de cum l-a văzut intrând în casă ajutat de taximetristul acela care lucra pentru Bob.

– Nu știu, Schneider mi-a pus tot felul de întrebări: despre tine, despre ce avem de gând să facem la Berlin, despre Friedrich... Dar nu era niciunul dintre Fischeri, nici tatăl, nici fiul. Domnul Schneider părea că vrea să-mi țină companie, nu știu, totul a fost foarte straniu. Wulff era nervos și nu făcea altceva decât să se uite la ceas. I-a spus administratorului localului că pleacă și a ieșit din cafenea fără să ne salute. Și tie, cum ți-a mers cu doamna Schneider?

– Totul a mers bine, nu-ți face griji.

Bob Robinson s-a prezentat peste o oră însoțit de Albert James; între ei părea că există un amestec de supărare și de euforie.

– Albert, nu știam că ești aici! exclamă Amelia bucuroasă să-l vadă.

– Bob m-a anunțat și am putut ajunge la timp ca să vă ajut în operațiune. Dar tu...

– Ne-ați băgat într-o încurcătură. Nu trebuia să-l ucideți pe colonelul Winkler, interveni Bob, întrerupându-l pe Albert James.

– Cum?! exclamă Max speriat.

– N-am avut de ales, dacă n-aș fi făcut-o, m-ar fi ucis el pe mine.

– Nu se știe, protestă Bob.

– Avea un pistol. Credeți că a făcut în așa fel încât să fiu dusă într-o casă abandonată din Khan el-Khalili ca să beau un ceai? Era ori el, ori eu.

– Și l-ați împușcat, dar eu v-am dat ordin să n-o faceți. Oamenii mei vă urmăreau îndeaproape.

– Dar nu l-ar fi putut împiedica să mă omoare, cum ar fi putut s-o facă? El m-ar fi împușcat și ar fi ieșit liniștit din casa aceea, cum am făcut și eu. Oamenii dumneavoastră m-ar fi găsit moartă.

– Era nevoie să descărcați tot încărcătorul? L-ați sfârtecat... Bob părea impresionat de raportul oamenilor săi.

– Am început să trag și... am vrut să mă asigur că e mort.

– E mort, puteți fi sigură că e mort, și acum am un cadavru de care trebuie să scap.

– Ajunge, Bob! Nu mai e cale de întoarcere, o să ne descurcăm, interveni Albert James.

– Și tatăl lui Winkler?

– Este bine, foarte bine. Am făcut o vizită neașteptată acasă la Schneider. Erau mai mulți oameni înarmați care-i asigurau protecția, dar am putut să-l scoatem fără să tragem un glonț, răspunse Albert.

– Cum ați făcut? vru să știe Amelia.

– Nu l-au suspectat pe un egiptean bine îmbrăcat care a spus că este secretarul unui important om politic pe care grupul domnului Schneider îl mituiește de ceva vreme. Venea să-și prezinte omagiile față de domnul Fischer și să-i spună că e la dispoziția sa ca să-i furnizeze tot ce ar avea nevoie. S-au dus în biroul lui Schneider ca să vorbească liniștiți. Un om care lucrează pentru noi de ani buni face parte din personalul de serviciu din casa soților Schneider, muncind ca grădinar, așa că gărzile de corp ale falsului domn Fischer nu l-au suspectat. A intrat în birou, l-a amenințat cu pistolul pe domnul Fischer și, cu ajutorul presupusului secretar, l-au adormit cu cloroform și l-am scos prin ușa de la pivniță într-un tomberon mare de gunoi, dintre cele care se folosesc pentru grădină. Falsul secretar al politicianului a ieșit liniștit din casă. Totul a mers ca pe roate, în afară de micul amănunt că l-ai omorât pe colonelul Winkler. Dar nu mai putem schimba nimic, spuse Albert în încheiere.

– Era ori viața lui, ori a mea, insistă Amelia.

– Știți, adăugă Bob, m-ați băgat într-o mare încurcătură. Acum, dacă îmi permiteți, să vă pregătim alibiul. Dacă nu vă deranjează, o să vă lovesc în cap, va trebui să mergeți la un dispensar, veți spune că ați fost cu doamna Schneider la cumpărături în bazarul Khan el-Khalili, acasă la un bijutier, nu vă amintiți bine unde; cu puțin timp înainte de a ajunge, cineva v-a lovit și v-a lăsat întinsă pe jos, după ce v-a jefuit. Sunteți foarte îngrijorată pentru doamna Schneider, nu știți ce s-a întâmplat cu ea. Este versiunea pe care o veți susține în fața tuturor, inclusiv a doamnei Schneider însăși. Apoi veți continua cu pregătirile de călătorie și veți pleca la data prevăzută. Bob a expus planul pe un ton care nu lăsa loc de replică.

– Și până atunci? întrebă Amelia.

– Va trebui să interpretați în continuare rolul de nevinovați cetățeni germani expatriați. Ei nu vă vor spune nimic despre dispariția celor doi Winkler, iar dumneavoastră vă veți interesa de Fischeri, dar fără să arătați prea mare curiozitate, insistă Bob.

Când Albert și Bob au plecat, Amelia a trebuit să înfrunte privirea înspăimântată a lui Max.

– Cum ai putut să-l omori pe Winkler?

– Am mai spus-o, era ori el, ori eu, răspunse Amelia supărată.

– Ai plecat de acasă cu un pistol, ceva ce eu ignoram, așa că intenția ta era să-l ucizi dacă îl întâlneai.

– Da, acesta-i adevărul, nu te voi minți. Voiam să-l omor.

– Uneori... uneori... nu te recunosc.

– Îmi pare rău, Max, îmi pare rău că asta te tulbură. Dar crede-mă că, dacă nu l-aș fi ucis pe Winkler, acum aș fi fost moartă. Am avut noroc și am putut trage prima, de aceea sunt aici.

Doamna Schneider n-a putut să-și ia adio de la Amelia, pretextând că era bolnavă. Domnul Schneider și-a luat rămas-bun de la Max, la fel cum au făcut și câțiva membri din grup. Wulff părea furios, dar nici el n-a zis nimic.

Schneider a susținut versiunea mincinoasă conform căreia invitații săi au plecat într-o călătorie neprevăzută, dar că se vor întoarce în curând.

Le-au urat noroc la întoarcerea lor în Germania și Max l-a simțit pe Schneider descumpănit, de parcă nu i-ar fi venit să creadă că Fritz Winkler dispăruse și cadavrul fiului său, colonelul, ar fi apărut plutind pe Nil, și cu atât mai puțin că Amelia și Max ar fi avut vreo legătură cu cele întâmplate.

Îl privea pe Max și nu vedea decât un invalid, un erou din război. Winkler trebuie să se fi înșelat, nu era cu putință ca baronul să fi fost invalid din cauza Ameliei. Niciun bărbat n-ar fi iertat nimănui că a fost lăsat chior și schilod. Nu, nu era cu putință, dar chiar și așa, nu putea să aibă încredere în ei.

Amelia a răsuflat ușurată când, prin hubloul avionului, a văzut în depărtare figura Sfinxului.

– Nu vreau să merg la Berlin, i-a spus Friedrich la ureche, vreau să rămân aici.

Ea l-a strâns de mână și s-a uitat la Max. Îi putea citi neliniștea, în ciuda bucuriei că se întoarce acasă. Cu două locuri mai în față era Albert James, fără să dea semne că i-ar cunoaște, așa cum stabiliseră.

Când au aterizat la Berlin, ningea abundent. Friedrich s-a plâns de frigul pe care îl simțea și a spus din nou că vrea să se întoarcă la Cairo. Amelia l-a rugat să tacă.»

– Bine, asta-i tot, afirmară aproape într-un glas maiorul Hurley și lady Victoria.

– Cum e tot? Ce s-a întâmplat când s-au întors la Berlin? i-am întrebat eu pe interlocutorii mei.

– În ceea ce mă privește, nu-ți pot spune nimic mai mult. Este maximum ce mi-au permis superiorii mei. Operațiunea din Egipt n-a fost a noastră, dar eram la curent cu tot ce s-a întâmplat. Astfel că nu apare în arhivele noastre cine anume a intervenit. Cum ai putut vedea, fără caietele lui Albert James, care se află în posesia lui lady Victoria, ar fi fost imposibil să aflăm că străbunica dumitale a avut vreo legătură cu operațiunea aceea.

– Desigur, dar ce au făcut în continuare? A lucrat mai departe pentru OSS sau pentru Serviciul Secret britanic? Ceva o fi făcut, zic și eu, nu-i așa?

– Îmi pare rău, Guillermo, ți-am mai spus că nu te pot ajuta. Tot ce se referă la operațiuni ulterioare războiului este material clasificat.

– Dar de ce? am insistat eu, încercând să înving rezistența maiorului William Hurley.

– Trebuie să înțelegi, interveni lady Victoria. Maiorul nu poate să-ți spună dacă străbunica dumitale a continuat să lucreze ca agentă. Dacă așa a fost, este un secret, și dacă n-a fost așa, pur și simplu nu știe.

– Dar vorbim despre cele întâmplate după război, am protestat eu din nou.

– Exact, despre cele întâmplate în timpul Războiului Rece.

– Nu mai există Războiul Rece.

– Ah, nu? Tonul lui lady Victoria era încărcat de ironie. Doar nu pretinzi ca dragii noștri prieteni ruși să afle cine a participat în operațiuni secrete în spatele Cortinei de Fier. Închipuie-ți că vreunul dintre agenții aceia încă mai trăiește. Nu, Guillermo, există informații pe care nu le vom cunoaște niciodată, nici nu vor fi puse la dispoziția istoricilor, cel puțin nu înainte de o sută de ani sau poate și mai mult. Și pe vremea aceea, nu vom mai fi nici noi aici.

– Ce s-a întâmplat cu Albert James? am insistat eu.

– Oh, nici despre el nu-ți pot spune mult mai mult, a continuat să trăiască în Europa... câte puțin peste tot.

– S-a însurat?

– Da, s-a însurat.

– Pot să știu cu cine?

– Cu lady Mary Brian. Acesta e motivul pentru care a rămas în Europa, dar, din nenorocire, lady Mary a murit într-un accident de mașină.

– Au avut copii?

– Nu.

– Așa că nu-mi puteți da mai multe răspunsuri.

– Va trebui să cercetezi pe cont propriu, afirmă maiorul Hurley.

– Dacă mi-ați da vreun indiciu...

– Poate vei găsi vreun indiciu în Germania, nu crezi? interveni lady Victoria. La urma urmelor, într-acolo s-a îndreptat străbunica dumitale.

– Vreo sugestie? am răspuns eu cu lehamite.

– Dacă aș fi în locul dumitale, aș încerca să aflu ce s-a întâmplat cu Friedrich. Poate că încă mai trăiește.

De data aceasta, răspunsul lui lady Victoria era lipsit de ironie.

– M-am gândit la asta, am mințit eu, dat fiind că nu avusesem încă timp să hotărăsc ce voi face mai departe.

– Bine, atunci ai pe unde să continui. Lady Victoria a zâmbit din toată inima, cu zâmbetul ei încântător.

M-am întors pe jos la hotel pentru că trebuia să mă gândesc. Era evident că, dacă maiorul Hurley nu voia să-mi mai dea informații, era pentru că Amelia trebuie să fi continuat vreo activitate legată de spionaj. Cât despre caietele lui Albert James, cu siguranță că maiorul Hurley i-o fi sugerat lui lady Victoria să nu divulge ceea ce puteau fi informații secrete. Și dacă pe britanici îi caracterizează ceva, indiferent de ideologia lor, acesta este extremul lor patriotism.

Era bună ideea de a merge la Berlin. Poate că voi avea noroc și-l voi întâlni pe Friedrich von Schumann sau eventual pe cineva care să-i fi cunoscut în trecut aristocratica familie.

Am sunat-o la telefon pe doña Laura ca s-o informez că plec la Berlin și am optat din nou să-i trimit flori mamei mele cu o carte de vizită în care îi

spuneam cât de mult o iubesc, ca să nu-mi facă scandal când o voi suna de la Berlin.

L-am sunat și pe profesorul Soler ca să știu dacă are vreun cunoscut în capitala Germaniei. La urma urmelor, părea să cunoască lume peste tot.

– Așa că te duci la Berlin, ia te uită, măi să fie... Faci înconjurul lumii, dragul meu Guillermo, mi-a spus profesorul Soler cu o oarecare ironie.

– Da, așa se pare, dar n-am de ales.

– S-ar putea să te ajut. La un congres am legat prietenie cu un profesor de la universitatea din Berlin, dar trebuie să fie foarte în vârstă, pentru că, atunci când l-am cunoscut, era pe punctul de a se pensiona și de atunci au trecut deja șase sau șapte ani. O să-i caut cartea de vizită și, dacă o găsesc, te sun, bine?

Profesorul Soler m-a sunat peste o oră. Găsise cartea de vizită și chiar vorbise cu prietenul său.

– Îl cheamă Manfred Benz și locuiește aproape de Potsdam. Mi-a spus că va fi încântat să te primească. Sper să ai noroc.

– Și eu, și vă mulțumesc mult, domnule profesor.

FRIEDRICH

1

Berlinul m-a surprins. Mi s-a părut unul dintre cele mai interesante orașe din câte am cunoscut. Plin de viață, avangardist, nonconformist, frumos. M-am îndrăgostit de el la trei ore după ce am aterizat și i-am cerut unui taximetrist să facă turul orașului.

Nu știu de ce, dar am hotărât să încerc să găsesc prin mijloace proprii un membru al familiei von Schumann, în cazul în care rămăsese vreunul în viață. Mi-am spus că, dacă încercarea mea avea să eșueze, îl voi suna pe profesorul Manfred Benz.

Portarul de la hotel mi-a făcut rost de o carte de telefoane și, spre surprinderea mea, am găsit numerele mai multor von Schumann. Am ales să-l sun pe primul care apărea în carte. Speram să vorbească englezește. Mi-a răspuns o voce care părea de adolescent și am întrebat de herr Friedrich von Schumann.

– Ah, întrebați de bunicul meu! Ați confundat numele, el nu locuiește aici. Vreți să vorbiți cu mama?

Copilul vorbea englezește cu un puternic accent german. Sigur că eu vorbeam englezește cu accent spaniol; ne-am înțeles perfect. Am fost tentat să-i spun că da, că doresc să vorbesc cu mama lui, dar instinctul mi-a atras atenția că era mai bine să n-o fac.

– Scuză-mă, cred că am greșit când am căutat numărul în cartea de telefon.

– Dacă îl căutați în carte, uitați-vă unde apare un „F." înainte de von Schumann, acela e numărul de telefon al bunicului.

Am căutat numărul și am sunat la telefon. Recunosc că mi s-a accelerat pulsul la gândul că Friedrich von Schumann trăiește, dar asta nu înseamnă că și dorea să stea de vorbă cu mine.

Un glas profund mi-a ajuns de la celălalt capăt al firului.

– Bună ziua, aș vrea să vorbesc cu domnul von Schumann.

– Cine întreabă? mă iscodi vocea.

– Să vă explic, el nu mă cunoaște, dar cred că a cunoscut o rudă de-a mea, pe străbunica mea.

Se lăsă o tăcere de-a lungul firului, ca și cum bărbatul cu voce profundă s-ar fi gândit la ceea ce tocmai îi spusesem.

– Cine sunteți dumneavoastră? mă întrebă el.

– Mă numesc Guillermo Albi și sunt strănepotul Ameliei Garayoa.

– Amelia... Glasul profund deveni o șoaptă.

– Da, Amelia Garayoa, ea... mă rog, cred că l-a cunoscut pe herr Friedrich von Schumann.

– Ce doriți? Vocea aceea era impresionantă.

– Dacă herr von Schumann mi-ar putea acorda câteva minute, îi voi spune personal.

– Eu sunt Friedrich von Schumann; dacă sunteți de acord, veniți azi după-amiază la mine acasă, la ora trei. Vă dau adresa.

Când am închis telefonul, nu puteam da crezare norocului meu. L-am sărbătorit, făcând o plimbare prin Berlin cu harta pe care mi-o dăduse portarul. Am făcut la fel ca orice turist: m-am fotografiat cu Poarta Brandenburg pe fundal, am căutat celebrul Check-point Charlie[1], am încercat să dau de urma rămășițelor din Zid...

Adresa aparținea de ceea ce fusese Berlinul de Est. Casa era situată într-un cartier curat și bine îngrijit, cu câteva galerii de artă pe aceeași stradă. Părea un cartier burghez din orice oraș european.

Când am apăsat pe soneria de la etajul doi, am simțit din nou că inima îmi bătea mai iute. Ușa a deschis-o un bărbat cu părul complet alb și o

[1] Cel mai renumit punct de trecere a frontierei dintre zona de control americană și cea sovietică din Zidul Berlinului, care a funcționat între anii 1945–1990. (în limba engleză în original) (n.tr.)

privire de un albastru intens. Purta un pantalon negru și un pulover cu gât, tot negru. Am socotit că trebuia să aibă vreo șaptezeci de ani.

Bărbatul m-a privit curios o clipă, înainte de a-mi întinde mâna.

– Sunt Friedrich von Schumann.

– Iar eu, Guillermo Albi, nu știți cât vă sunt de recunoscător că mă primiți.

– M-ați făcut curios. Poftiți.

M-a condus într-un birou cu pereții acoperiți de cărți. Niște uși glisante deschise dădeau într-o bibliotecă.

– Luați loc, spuse el arătând un jilț de pe cealaltă latură a mesei. Așadar, sunteți strănepotul Ameliei; atunci bunicul dumneavoastră trebuie să fie Javier, nu-i așa?

– Da, într-adevăr, bunicul meu matern se numea Javier.

– Bine, spuneți-mi ce doriți.

I-am explicat că sunt de ceva vreme cufundat în studierea vieții Ameliei, cine m-a ajutat, țările pe care a trebuit să le vizitez și că ultima pistă mă condusese la Berlin.

– Probabil că sunteți fiul baronului von Schumann, Max, amantul străbunicii mele.

– Așa este, dar, vă rog, nu vorbiți despre relația dintre tatăl meu și Amelia ca despre una dintre doi amanți, au fost mult mai mult decât atât. De altfel, pentru mine, Amelia a fost mama mea, singura mamă pe care am cunoscut-o cu adevărat. Și acum, pe neașteptate, apăreți dumneavoastră să-mi spuneți că verișoarele ei Laura și Melita v-au comandat să scrieți povestea Ameliei... Ea le iubea foarte mult, mai ales pe Laura. Nu le-am cunoscut niciodată, dar Amelia îmi arăta fotografii ale lor și ale surorii ei, Antonietta.

I-am cerut să mă ajute pentru că, fără colaborarea sa, cu greu aș putea merge mai departe. Înainte de a-mi răspunde, s-a ridicat și m-a întrebat ce vreau să beau. Apoi a ieșit din birou și, când s-a întors, era însoțit de o femeie de vârsta lui.

– Ilse, el este strănepotul Ameliei.

Femeia îmi întinse mâna zâmbindu-mi. Avea înfățișarea blândă pe care te aștepți s-o aibă bunicuțele. Și ea era înaltă, dar, în ciuda vârstei, era dreaptă. Avea părul la fel de alb ca al lui Friedrich.

– Soția mea n-a putut rezista curiozității de a vă cunoaște. A cunoscut-o și pe Amelia și a ținut mult la ea.

– Oh, era o femeie foarte curajoasă! Am învățat multe de la ea.

– Da, într-adevăr, trebuie să fi fost curajoasă, am răspuns eu, nerăbdător să aflu amănunte.

Ilse ieși din birou și se întoarse cu o tavă, o sticlă de whisky și o frapieră cu gheață.

– Chemați-mă dacă aveți nevoie de mine și... poate doriți să luați cina cu noi...

– Nu vreau să vă deranjez...

– Dumneavoastră sunteți strănepotul Ameliei, pentru mine este ca și cum ați fi din familie și, în plus, eu îi datorez viața Ameliei, răspunse Ilse.

Mă simțeam euforic. Nu numai că îl găsisem pe Friedrich, dar, pe deasupra, părea dispus să colaboreze și chiar simpatica sa soție tocmai îmi spusese că Amelia îi salvase viața. Astfel că m-am pregătit să mă las surprins de amândoi.

Friedrich m-a ascultat cu atenție când i-am relatat tot ce aflasem despre peripețiile din Egipt.

– Cred că aceea a fost cea mai fericită perioadă din copilăria mea și poate chiar din viața mea. Dacă ar fi fost după mine, aș fi trăit în continuare la Cairo și nu ne-am fi întors în Germania, comentă el în chip de introducere.

– Ce vârstă aveați?

– Când ne-am întors, cred că vreo șase ani.

– Așadar, vă amintiți bine cele întâmplate în epoca aceea.

– Mai mult sau mai puțin, dar, firește, amintirile mele ulterioare sunt mai concrete. Și soția mea, Ilse, vă poate vorbi despre ea. O să vedeți, a iubit-o mult. De fapt, eu am cunoscut-o pe Ilse prin Amelia, cu toate că studiam amândoi la universitate. Eu eram la medicină, întotdeauna am vrut să fiu medic ca tatăl meu, iar Ilse studia fizica. Dar înainte de a vă povesti ceva, aș vrea să-mi dați cuvântul dumneavoastră că veți mânui cu grijă

informațiile. Mi-ați spus că sunteți jurnalist, nu prea am încredere în meseria dumneavoastră.

– Nici nu mă mir asta; și mie mi se întâmplă același lucru.

Friedrich von Schumann mă privi uimit și apoi izbucni în râs.

– Bine, măcar avem ceva în comun, în afară de Amelia. Să vă explic, deveni serios, deși Zidul a căzut în urmă cu peste douăzeci de ani, de fapt cei care am crescut cu el îl simțim în continuare în mintea noastră. Ceea ce vă voi povesti are legătură nu numai cu Amelia, ci și cu alte persoane cărora nu le-ar plăcea să se afle lucrurile pe care le-au făcut la vremea lor. Și au dreptul să li se respecte secretul, intimitatea. Astfel că nu vă voi spune numele lor adevărate; și, în plus, nu vă autorizez să faceți cunoscut, dincolo de cercul dumneavoastră familial, nimic din ceea ce vă voi povesti. Nici vorbă să cădeți în ispita de a publica viața străbunicii dumneavoastră. Dacă nu vă luați un angajament scris, nu vă voi spune nimic.

I-am acceptat toate condițiile și am semnat un document pe care el însuși l-a redactat.

– Pentru mine, când un om își dă cuvântul, ar trebui să fie o garanție suficientă, dar, din nefericire, viața m-a învățat că nu mai este în vigoare codul de comportare pe care mi l-a inculcat tatăl meu.

Privindu-l, mi-l imaginam pe Max von Schumann. Pentru că Friedrich avea prestanța, manierele și înfățișarea plăcută pe care te aștepți să le aibă un aristocrat. Și, în plus, din două părți, pentru că mama lui, contesa Ludovica von Waldheim, își lăsase și ea amprenta asupra lui.

– Firește, ați moștenit titlul părinților, sunteți baron, nu-i așa? l-am întrebat eu din curiozitate.

– Da, așa este, am moștenit titlul tatălui meu și pe acel al mamei mele. Cred că sunt singurul supraviețuitor al celor două familii. Dar, pentru mine, titlurile nu înseamnă nimic, absolut nimic, amintiți-vă că am crescut într-o țară comunistă. Mi s-ar părea ciudat să-mi spună cineva „baroane". Nu, într-adevăr, titlul nu înseamnă nimic pentru mine, nici pentru fiii mei.

Era aproape patru când Friedrich a început să-mi povestească.

«Încă îmi mai amintesc frigul din ziua în care am sosit la Berlin. Dar, mai ales, șocul pe care mi l-a produs controlul din aeroport. Pe vremea aceea, relațiile rușilor cu restul aliaților erau deja foarte încordate și, cu

toate că nu se construise încă Zidul, exista un zid psihologic. Erau deja diferențe între Berlinul controlat de sovietici și restul orașului, care se afla în mâinile aliaților. Din nefericire, casa noastră era în sectorul sovietic, dar aproape de cel american; de fapt, exista o graniță invizibilă. De la ferestrele noastre, vedeam sectorul american, aproape că îl puteam atinge cu mâna.

Nu era cea mai bună casă a familiei, ci o clădire de închiriat care adusese venituri bune înainte de război. Când am ajuns la casa noastră și am încercat să intrăm, ne-am pomenit că nu se putea deschide poarta cu cheia pe care o aveam, cineva schimbase broasca. Amelia a căutat-o pe portăreasă ca să-i ceară o explicație, dar o vecină ne-a informat că femeia nu mai locuia acolo, plecase acasă la o fiică din Berlinul occidental, iar casa noastră fusese pusă la dispoziția altei familii. Femeia ne-a spus că sovieticii făceau un inventar al apartamentelor nelocuite și al proprietarilor și că, atunci când nu-i găseau pe aceștia, confiscau locuințele ca să le pună la dispoziția poporului. Vă puteți închipui că la Berlin, în 1948, erau mulți oameni care n-aveau nimic, care pierduseră totul în bombardamente. Autoritățile sovietice strămutau persoanele care le erau apropiate, membri ai acelei organizații care avea să devină Partidul Comunist, în cele mai bune locuințe pe care le găseau. Apartamentul nostru era ocupat de un bărbat care colabora cu sovieticii în ceea ce privește administrarea sectorului lor din oraș. Bărbatul locuia cu soția și cei doi fii, care în momentul acela nu erau acasă. Toate mobilele noastre, ne-a spus vecina nu fără o oarecare ironie, fuseseră depozitate în pivnița clădirii, un loc nu prea mare, care servea vecinilor drept debara. Înainte de război, portarii țineau acolo tomberoanele de gunoi și toate ustensilele lor, copiii găsiseră loc liber pentru biciclete, iar unii vecini îngrămădiseră acolo mobilele vechi, de care nu se îndurau să se despartă. În pivniță se ajungea coborând câteva mici trepte situate lângă palierul în care dădea o singură ușă, cea de la locuința portarului, ascunsă vederii oricui intra în vestibul. Ghereta propriu-zisă a portarului se afla lângă ascensor și era o cămăruță în care de-abia încăpeau o masă și două scaune.

Vă spun toate astea pentru că vecina care ne-a informat auzise că, dacă ne întorceam, am fi putut ocupa fosta locuință a portarilor. S-a lăudat că ei îi fusese încredințată cheia.

Tatăl meu n-a spus nimic, nu s-ar fi înjosit niciodată să-și manifeste o emoție în fața vreunei vecine, iar Arnelia s-a arătat la fel de indiferentă ca și el, de parcă ceea ce se întâmpla era lucrul cel mai firesc din lume, iar tatăl meu n-ar fi fost proprietarul întregii clădiri. A luat cheia pe care i-a predat-o vecina și am intrat în locuința portarilor, neștiind peste ce vom da acolo.

Casa era goală, nu exista nicio mobilă, nicio urmă a foștilor proprietari. Praful și murdăria se acumulau pe jos și pe ferestrele care dădeau în mica grădină, prin care se intra în clădire.

Chipul tatălui meu oglindea indignarea pe care o simțea.

– Nu putem să rămânem aici, spuse Max.

– Trebuie să rămânem, replică Arnelia.

– Nu, n-o să rămânem. Chiar acum ne vom prezenta în fața autorităților sovietice ca să ne restituie tot ce este al meu. Această clădire îmi aparține, este singurul lucru care a mai rămas în picioare din tot ce avea familia mea. Am titlul de proprietate, nu mă pot da afară din casa mea.

– Nu știi cum sunt sovieticii, Max, nu ne-o vor restitui.

– Vom merge chiar acum, insistă el, în pofida oboselii acumulate în timpul călătoriei.

– Poate că ar trebui să vorbim cu Albert James, poate că americanii ar putea face presiuni asupra lor.

– Este casa mea, Arnelia, și nu mi-o pot lua. Dacă nu mă însoțești, o va face Friedrich, și el e în stare să împingă scaunul cu rotile.

Am privit-o pe Arnelia, deznădăjduit. Nu-mi plăcea să-i văd discutând în contradictoriu, sufeream și mă temeam să nu se certe în momentul acela, dar n-a fost așa. Arnelia a ridicat din umeri și a acceptat să mergem la sediul în care sovieticii își instalaseră Cartierul General.

Nimeni nu părea să știe ceva, doar că exista un ordin conform căruia clădirile rămase încă intacte și în care ar fi existat apartamente goale să fie puse la dispoziția celor care ar fi putut dovedi că locuințele lor fuseseră distruse și, în consecință, nu dispuneau de un loc în care să trăiască. Dacă lăsasem apartamentul nelocuit mai bine de doi ani însemna că n-aveam nevoie de el, așa că n-aveam nimic de reclamat. Și dacă, în plus, dispuneam de o altă locuință în aceeași clădire, ce rost aveau plângerile? Cumva nu ni se părea demn să locuim acolo unde locuise portăreasa? Ne credeam oare mai presus decât ea?

Tatăl meu a spus că va prezenta în scris o plângere și că dorea să stea de vorbă cu persoana care avea autoritate să rezolve problema, dar protestele lui au fost zadarnice.

Amelia și-a asumat rezolvarea situației cu o resemnare care m-a uimit. Când am ajuns acasă, m-a trimis la o prăvălie din apropiere să cumpăr câteva articole pentru curățenie. În timp ce eu m-am dus să îndeplinesc comisionul, ea a coborât în pivniță ca să cerceteze dacă acolo erau într-adevăr mobilele noastre.

Casa era mică: o sălită, o bucătărie, o baie minusculă și două odăi; așa că nu i-a luat multă vreme să curețe tot. Ceea ce o îngrijora cel mai mult era cum urma să urcăm mobilele din pivniță, dar i-a venit o idee.

– Vino cu mine în stradă, Friedrich, am văzut că prin apropiere sunt mai mulți copii care n-au ce face. O să le dăm câțiva bănuți dacă ne ajută.

N-am putut urca toate mobilele, pentru că unele erau foarte grele, iar altele n-ar fi încăput, așa că a trebuit să ne mulțumim cu strictul necesar. Când Amelia a isprăvit cu mutarea, se întunecase. Tatăl meu de-abia vorbea, atât era de deznădăjduit.

– Bine măcar că dispunem acum de bani ca să trăim o vreme, spuse Amelia.

– Nu vom rămâne aici, afirmă tatăl meu, fără convingere.

– Vom rămâne până se vor aranja lucrurile și nu ne va fi chiar atât de rău. Uite, casa e curată și cu mobilele noastre pare altceva. Cred că ar trebui s-o zugrăvim. O voi face chiar eu, cu ajutorul lui Friedrich.

– Noi, să zugrăvim casa? am întrebat eu, nevenindu-mi să cred.

– De ce nu? Va fi amuzant.

Tatăl meu a protestat. Spunea că va trebui să ținem ferestrele deschise și era destul de frig. Dar ea s-a arătat categorică. Ne vom simți mai bine cu pereții curați, zugrăviți în culori deschise.

Am însoțit-o la un magazin de unde până la urmă a ales să cumpere material pentru tapetarea pereților. Bărbatul care ne-a vândut sulurile de tapet ne-a asigurat că noi n-o vom putea face, dar că, pentru o sumă modică, ne-ar putea ajuta. Amelia a acceptat, dar s-a tocmit la preț, până când omul acela s-a dat bătut.

Peste trei zile, casa părea diferită, chiar și tatăl meu a trebuit să recunoască.

– Vezi? a fost o idee bună s-o tapetăm, în loc s-o zugrăvim, așa nu miroase a vopsea.

Și casa aceea a devenit căminul nostru, locul unde am trăit până m-am însurat cu Ilse. Cred că, într-un fel, casa aceea ne-a marcat destinul, pentru că multe dintre lucrurile care s-au întâmplat n-ar fi fost cu putință dacă n-am fi locuit acolo.

Sovieticii administrau Berlinul la fel ca pe restul Germaniei care le aparținea deja, iar izolarea de celelalte zone ale orașului rămase în mâinile americanilor, britanicilor și francezilor creștea pe zi ce trecea. Nu-i nevoie să vă amintesc criza din 1948. Americanii și britanicii au creat o zonă dublă în Germania occidentală, la care se va alătura Franța, formând ceea ce se cunoștea ca zona triplă, în care avea să se instaleze o Adunare Constituantă și Guvernul Federal. Dar nu asta a provocat criza, ci reforma monetară care pentru sovietici a presupus o mare problemă și i-a făcut să răspundă cu propria reformă monetară și cu blocada Berlinului din iunie 1948 până în mai 1949. Americanii au contracarat blocada sovietică punând în funcțiune un pod aerian. De fapt, divizarea Germaniei începuse cu mult înainte, la Conferința de la Ialta, și poate chiar și mai înainte, la Teheran, când americanii, britanicii și sovieticii au hotărât să împartă Germania în zone de ocupație. Au redesenat harta, schimbând traseul frontierei poloneze și tot ce fusese Germania centrală devenea parte din imperiul sovietic, iar Berlinul rămânea ca o insulă cu patru administratori, ca o enclavă în inima Germaniei aflate în puterea sovieticilor.

La fel cum politica față de Hitler numită conciliatoristă fusese un dezastru, puterile occidentale au început să facă același lucru cu Stalin, nepermițându-i să ducă la îndeplinire toate angajamentele asumate la Ialta: de exemplu, faptul ca popoarele eliberate să decidă ele însele cum vor să se guverneze. Stalin nu le-a dat prilejul. A fost un angajament pe care nu s-a gândit niciodată să-l ducă la îndeplinire.

Unele ziare îi luau apărarea lui Stalin pentru faptul că ar fi dorit să aibă frontiere „sigure" și că această obsesie pentru siguranță este cea care îl determina să ducă anumite politici.

Dar nu vreau să vă abat atenția cu expuneri politice riguroase. În casa aceea atât de mică era greu să nu auzi lungi conversații și unele discuții în contradictoriu între Amelia și tatăl meu.

Înainte de a se întrerupe căile de comunicație între Berlinul nostru și cel al aliaților, Albert James obișnuia să ne viziteze în mod frecvent.

Pentru mine, Albert James era ca un unchi care apărea cu pungi cu bunătăți și jucării englezești și americane pricinuind invidia prietenilor mei. Obișnuia să joace șah cu tatăl meu, vorbeau politică și discutau despre viitor.

Într-una dintre vizitele sale, Albert le-a spus că vrea să le facă o propunere. De fapt, propunerea era pentru Amelia.

– Avem nevoie de ochi în această parte a Berlinului.

– De ochi? Și pentru ce? întrebă Amelia.

– Fără sovietici, nu s-ar fi câștigat războiul, dar ne dăm seama că avem interese diferite. Churchill a spus că sovieticii întind o „Cortină de Fier" în fața zonelor lor de influență și are dreptate. Avem nevoie să știm ce se întâmplă.

– Astfel că acum rușii au devenit dușmanii voștri. Tonul tatălui meu era plin de ironie.

– Avem interese contrarii. Pot fi un pericol pentru noi toți... și am mai vorbit despre asta și cu alte prilejuri.

– Ce anume vrei, Albert? întrebă Max de-a dreptul.

– Vreau să lucrați pentru OSS, să vă alăturați nouă, grupului pe care îl avem aici.

– Nu, am isprăvit cu asta, răspunse el pe un ton tăios.

– Aș vrea măcar să vă gândiți.

– N-avem la ce să ne gândim, insistă Max.

– Ce ar trebui să facem? întrebă Amelia, fără să se uite la Max.

– V-aș spune dacă îmi acceptați propunerea și dacă prietenii noștri britanici nu vor avea nimic împotrivă ca tu, Amelia, să lucrezi pentru noi.

– Eu nu aparțin britanicilor, răspunse ea mânioasă.

– Știu, dar, pentru ei, ești agenta lor, chiar dacă ai lucrat pentru noi la Cairo. În orice caz, întreținem relații excelente, suntem în aceeași barcă.

Când Albert a plecat, Amelia și tatăl meu s-au certat.

– Îți place pericolul, nu-i așa? Nu ești în stare să trăiești ca o persoană normală, ești stimulată doar dacă mergi pe marginea prăpastiei. La Cairo, mi-ai spus că ai isprăvit cu acest gen de activități.

– Trebuie să fim realiști, Max. Din ce o să trăim când se vor termina banii de la Cairo?

Max aproape că n-a mai vorbit cu Amelia mai multe zile la rând. Comunicau doar în prezența mea, iar eu sufeream văzându-i supărați.

Cred că Albert James ne-a vizitat din nou în luna mai, înainte ca sovieticii să blocheze căile de comunicație cu Germania Federală.

Max s-a arătat rece față de el și s-a scuzat că îl doare capul, ca să refuze partida de șah, dar Amelia luase deja hotărârea.

– O să lucrez pentru voi, dar cu anumite condiții. Nu voi fi agentă a OSS și nici a altcuiva. Voi colabora cu ce îmi stă în putință, dar fără să mă simt obligată s-o fac, dacă ceea ce îmi cereți nu mi-ar fi la îndemână sau i-ar pune în pericol pe Max și pe Friedrich. În plus, o parte din ceea ce îmi plătiți vreau s-o primească familia mea la Madrid. Nu trebuie să știe unde sunt, nici ce fac, doar că la un anumit interval de timp cineva se prezintă acasă la unchiul și la mătușa mea și le înmânează un plic cu bani.

– De ce nu vrei să afle unde ești? vru Albert James să știe.

– Pentru că le-aș pricinui și mai multă durere și îngrijorare. Nu, prefer să-i ajut, fără să le provoc suferință. Există și o a treia condiție: dacă dintr-un motiv oarecare hotărăsc să renunț, trebuie să-mi garantezi că voi putea s-o fac fără reproșuri și probleme.

Albert a acceptat toate condițiile Ameliei. Max n-a spus nimic; încă o dată, se simțea învins.

Peste câteva zile, Amelia a început să lucreze ca asistentă a unui funcționar local. Garin vorbea rusește și putea să demonstreze că fusese opozant al lui Hitler, deoarece făcuse parte din Partidul Socialist înainte de război, pe lângă faptul că fusese prizonier într-un lagăr. Asta îl făcea acceptabil pentru sovietici, care, nu fără motiv, n-aveau încredere în niciun german. Faptul că Amelia se descurca în rusește i-a fost de ajutor pentru ca Garin să-i poată convinge pe superiorii săi că are nevoie de cineva care să-l ajute.

Amelia ne-a prezentat o nouă prietenă, care se numea Iris și lucra ca stenografă la biroul municipal.

Garin studiase literatura rusă înainte de război; era brunet, înalt, cu ochi negri și o mustață stufoasă și mai ales era foarte plăcut, îi plăcea să râdă, să mănânce și să bea. Iris era blondă, cu ochi albaștri, de statură mijlocie și foarte slabă.

Spre deosebire de Garin, era mereu serioasă, preocupată. Avusese o relație cu un tânăr rus exilat care la începutul războiului a dispărut fără să-și ia rămas-bun. Ea glumea spunând că relația aceea i-a servit măcar să învețe limba rusă.

În momentul acela, niciunul din cei doi nu era angajat în vreun postcheie, dar făceau parte din armata de „ochi" pe care Albert o întreținea în Berlinul oriental.

Amelia era mulțumită de noul său serviciu sau așa credeam eu. După toate aparențele, Garin se ocupa de un departament responsabil cu activitățile culturale de la Berlin. De fapt, nu erau bani și nici timp pentru aceste activități culturale, dar departamentul exista; în plus, faptul că Garin avusese un trecut antifascist făcea ca toată lumea să aibă încredere în el.

Lui Max i-a fost greu să accepte noua realitate, dar a sfârșit prin a se da bătut în fața evidenței și îmi amintesc cât de mult m-a impresionat o conversație pe care am auzit-o într-o noapte, când credeau că eu dorm.

– Viața mea este deja distrusă, dar nu voi îngădui s-o pui în primejdie și pe a fiului meu. Dacă lui Friedrich i se întâmplă ceva din vina ta... îți jur că te voi ucide cu mâna mea.

Am început să plâng în tăcere. Îl adoram pe tatăl meu, dar și pe Amelia.

Albert continua să ne viziteze, dar nu atât de des. Oficial, era un jurnalist care lucra pentru o agenție de știri americană, justificându-și în felul acesta venirile și plecările de la Berlin.

În octombrie 1949, s-a constituit Republica Democrată Germană. Oficial, aveam guvernul nostru, dar le aparțineam în continuare sovieticilor. La câteva zile după ce s-au pus bazele noului guvern, Amelia s-a întors acasă euforică. Garin era transferat la Ministerul Culturii. Iris era mutată să muncească la Ministerul de Externe la ordinele unui funcționar care lucra pentru departamentul de legătură cu Ministerul de Externe sovietic.

De fapt, Republica Democrată era guvernată de la ambasada sovietică din Berlin.

La început, tatăl meu a refuzat ca Garin și Iris să vină la noi acasă, nu voia să-i cunoască, dar Amelia a insistat atât de mult, încât până la urmă a acceptat.

Într-o zi, Garin s-a prezentat cu flori pentru Amelia și o carte pentru tatăl meu, iar Iris, cu un chec făcut chiar de ea.

Tatăl meu l-a simpatizat pe Garin; era imposibil să n-o facă, pentru că deborda de vitalitate și era foarte pozitiv, cum spun tinerii din ziua de azi. Iris era mai discretă, mai puțin vorbăreață, dar părea că se înțelege bine cu Amelia.

– Merită să vă riscați viața? îi întrebă tatăl meu.

– Eu cred că da! Nu putem sta cu brațele încrucișate văzând ce i se face țării noastre. Rușii ne tratează de parcă am fi proprietatea lor.

– Aliații sunt răspunzători pentru tot ce se întâmplă, mai întâi ne predau rușilor, iar acum... acum vor să le apărăm interesele împotriva rușilor, se lamentă Max.

– Da, ai dreptate, politicienii sunt în stare de asemenea lucruri, dar noi nu putem consimți ca sovieticii să ne transforme țara în ograda lor, Max. Chiar nu-ți dai seama că am ajuns slugile lor? N-avem niciun fel de autonomie, aici nu se face nimic înainte ca Moscova să dea ordin. Nu, nu pentru asta am vrut noi să punem capăt celui de-al Treilea Reich, replică Garin.

– Și tu, Iris, de ce o faci? De ce lucrezi pentru americani?

Garin i-a făcut semn tatălui meu să nu pună întrebarea până la capăt, dar a fost prea târziu. Iris a devenit încordată. Mai întâi s-a făcut palidă, apoi chipul său a căpătat un ton îmbujorat, de mânie reținută.

– Tatăl meu era conservator, nu i-a plăcut niciodată Hitler, dar nici nu i s-a opus. Dar cine s-a opus? Trăiam bine până când a început războiul. Părinții mei au murit în timpul unui bombardament, iar fratele meu a fost ucis la Stalingrad. El nu voia să meargă la război, nu voia să lupte pentru Reich, dar l-au luat. N-am supraviețuit decât eu și sora mea mai mică. Îmi amintesc că tatăl meu spunea că, dacă vreodată ne vom descotorosi de Hitler, după aceea va trebui să facem același lucru cu rușii și îi părea rău că britanicii nu-și dădeau seama că adevărații lor dușmani sunt sovieticii. Dar, de fapt, nu de asta lucrez pentru americani. Am avut un logodnic, era rus, părinții lui s-au exilat în Germania la Revoluția din Octombrie. De fapt, el

a crescut la Berlin. În ciuda ideilor părinților săi, s-a apropiat de comuniști în anii de facultate; era simpatizant al lor și îmi spunea că într-o zi vom merge la Maica Rusia. Cu puțin timp înainte de război, a dispărut. L-am căutat ca o nebună, nimeni nu știa unde este, nici părinții, nici prietenii lui... nimeni. Bănuiesc că a hotărât să se întoarcă în Rusia și, pentru ca părinții lui să nu-l împiedice, a preferat să nu le spună nici lor, nici mie. Când părinții mei au murit, am luat-o în grijă pe sora mea, nu ne aveam decât una pe cealaltă. Sărăcuța de ea intra în panică de câte ori auzeam zgomotul avioanelor survolând Berlinul. Când au intrat rușii în oraș... unii îi primeau ca pe niște eliberatori, dar, pentru noi două, au fost niște călăi. În ziua în care au sosit, a fost multă confuzie, nimeni nu știa ce să facă, dacă să se ascundă sau nu. Noi eram pe stradă căutând de mâncare, când am văzut apărând primele tancuri și grupuri de soldați ruși. Am fugit să ne refugiem între rămășițele unei case dărâmate. Niște soldați ne-au văzut alergând și s-au luat după noi râzând. Unul dintre ei a prins-o pe sora mea și a trântit-o jos. A violat-o chiar acolo și apoi i-a urmat altul, și altul. Eu... mă rog, mie mi s-a întâmplat același lucru, nu știu dacă m-au violat doi sau trei soldați, pentru că am închis ochii, nu voiam să văd ce se întâmpla, nu voiam s-o văd pe sora mea zvârcolindu-se cerând îndurare. Ei râdeau. Deodată, a venit un ofițer. Le-a dat ordin să ne lase și i-a făcut animale scârboase. A încercat s-o ajute pe sora mea să se ridice în picioare, dar ea era atât de speriată, încât a început să țipe. Atunci el s-a apropiat de mine și în ochii lui am putut citi rușine pentru ce făcuseră oamenii lui, dar n-a cerut iertare, a făcut stânga împrejur și a plecat. Soldații spuneau că ne-au făcut la fel cum le făcuseră soldații germani mamelor și surorilor lor și că am avut noroc că ne-au cruțat viața. Sora mea era întinsă într-o baltă de sânge, sângele ei. Avea doar doisprezece ani. Am luat-o în brațe ca s-o liniștesc, dar ea părea că nu mă aude, plângea și avea privirea rătăcită. Când am încercat s-o fac să se ridice, de-abia se putea mișca. Am stat multă vreme așezate pe jos, până am reușit s-o ridic și s-o silesc să meargă. Am încercat să ne întoarcem acasă, dar peste tot erau tancuri și soldați și sora mea tremura de frică. Deodată, niște soldați ne-au văzut și s-au îndreptat spre noi. Sora mea a țipat înspăimântată. Nu știu de unde a avut atâta forță, dar a luat-o la fugă fără să se uite ce avea în față. S-a împiedicat și... a căzut în fața unui tanc care a trecut peste ea. Am urlat, am urlat ca un animal sălbatic. Soldații au

alergat spre ea, dar a fost în zadar, tancul o zdrobise, era doar o bucată de carne însângerată. Și soldații păreau impresionați, dar sora mea era moartă. Știe cineva câte femei germane au fost violate? Eu am avut noroc că am supraviețuit. Acum am un băiețel. Tatăl lui este unul dintre soldații care m-au violat. Când mă uit la fiul meu și îi văd trăsăturile care nu sunt ale mele, știu că sunt ale tatălui său. Părul negru, ochii cenușii, fruntea înaltă, gura cărnoasă... Când am descoperit că sunt însărcinată, am vrut să mă omor. Nu voiam să am copilul acela, îl uram. Dar s-a născut și acum... acum îl iubesc din tot sufletul, este tot ce am pe lume. Are doi ani și îl cheamă Walter.

Am rămas cu toții tăcuți. Eu eram foarte mic, dar înțelegeam dramatismul momentului. Amelia nu și-a putut stăpâni lacrimile, Garin se uita în pământ, iar tatăl meu se simțea vinovat că dezlănțuise mărturisirea lui Iris.

– Nu știam că ai suferit atât de mult, șopti Amelia, apucând-o pe Iris de mână.

– Mă rog, nu obișnuiesc să povestesc nimănui. Nu vreau ca Walter să crească stigmatizat că nu știe cine este tatăl său.

– Și ce îi vei spune când o să crească? vru Amelia să știe.

– Că tatăl lui a fost un om bun care a murit în război.

– Îi vei spune...? Îi vei spune că era rus...?

– Nu, pentru ce? Rus sau german, n-are tată, așa că e mai bine să crească fără să-și pună întrebări la care să n-aibă răspuns.

Din noaptea aceea, Iris și Garin au fost bineveniți la noi acasă. Amelia insista mereu ca Iris să-l aducă pe Walter cu ea și, cu toate că era mai mic, obișnuiam să ne jucăm la mine în cameră câtă vreme oamenii mari stăteau de vorbă.

Albert i-a cerut lui Garin să se înscrie în Partidul Comunist; la urma urmelor, Partidul Socialist se unificase cu Partidul Comunist. Cum Garin mai păstrase câțiva prieteni comuniști din timpul studenției, a găsit, fără să trezească suspiciuni, recomandări pentru noua sa apartenență. Era un simplu militant, fără importanță, dar Albert știa că Garin va fi în stare să câștige încrederea șefilor din partid.

Odată, l-am auzit pe Albert vorbind cu Amelia despre Garin.

– Cum ți se pare?

– E foarte curajos și iscusit, are autoritate asupra grupului, toți îi dăm ascultare și îi urmăm în mod firesc indicațiile.

– Știi? Uneori mă întreb de ce e cu noi.

– Nu-i place că sovieticii sunt aici.

– Înțeleg, dar asta-i suficient? Era socialist, avea prieteni comuniști, a fost prizonier într-un lagăr și deodată a devenit anticomunist, de ce?

– Tu ai fost cel care l-a recrutat în rețea, de ce ai făcut-o, dacă n-aveai încredere în el?

– E ceva... nu știu ce este, dar ceva ce uneori mă face să-l suspectez pe Garin.

– Crezi că lucrează pentru sovietici?

– Poate pentru Comintern[1]... Știi și tu, îi pregătesc pentru astfel de activități.

– Dar îți pasează toate informațiile care îi trec prin mână.

– Până acum, nimic important, grupul vostru nu este cel mai important între cele pe care le avem aici.

– Și de ce mă faci să lucrez cu ei?

– Pentru că vreau să-l supraveghezi pe Garin.

– Dar îi expui pe Max și pe Friedrich la un mare pericol în cazul în care ar lucra pentru sovietici... se lamentă Amelia.

– Dacă în vreun moment crezi că bănuielile mele sunt adevărate, vă voi scoate de aici, veți veni cu mine dincolo.

– Dacă ai avea dreptate, nu ne vor lăsa să ieșim.

– N-avem de ce să le cerem sovieticilor permisiunea, știi că oamenii trec încontinuu dincolo, iar ei nu-i pot împiedica.

– Dar Otto și Konrad? întrebă Amelia.

– În ei am încredere absolută. Nu-ți voi spune de ce, știu doar că ne sunt loiali.

Otto servea drept traducător pentru administrația militară sovietică, iar Konrad era un prestigios profesor de fizică. Amândoi luptaseră în războiul din Spania. Când acesta s-a încheiat, Otto a plecat la Paris, unde a trăit

[1] Denumirea prescurtată din limba rusă a Internaționalei Comuniste sau a celei de-a Treia Internaționale (n.tr.)

începutul celuilalt război. N-a vrut să se întoarcă în Germania și a luptat alături de aliați într-o brigadă de germani opozanți ai lui Hitler. În ceea ce îl privește, Konrad se remarcase la universitate prin confruntările sale cu alți profesori naziști. Dacă nu l-au arestat, a fost pentru că experimentele sale îl interesau peste măsură pe Hitler, care a dat ordin să fie obligat să lucreze într-un laborator împreună cu alți savanți, dar, din primul moment, atitudinea sa pasivă i-a adus la disperare pe superiorii săi, care n-au obținut decât o slabă colaborare din partea lui pe durata războiului. Dar nici pentru Otto și nici pentru Konrad faptul că erau antifasciști nu însemna că ar fi fost bucuroși să-și vadă țara în mâinile sovieticilor și, cu aceeași convingere cu care îi combătuseră pe naziști, o făceau acum împotriva invadatorilor.

Și lui Otto, la fel ca lui Garin, Albert i-a cerut să se înscrie în Partidul Comunist. Nimeni nu l-a suspectat și i-au urat bun venit.

Membrii grupului microfilmau tot ce le trecea prin mâini, fie că era important, fie că nu. Apoi îi predau microfilmele Ameliei, iar aceasta, la rândul ei, i le preda lui Albert.

Eu duceam în continuare dorul zilelor petrecute la Cairo, dar nu-i spuneam tatălui meu, ca să nu-l supăr. El voia ca eu să fiu un bun german, chiar dacă mă educau comuniștii.

– Sunt comuniști, într-adevăr, dar mai întâi de toate sunt germani, îmi spunea el, și ei știu ce trebuie să te învețe.

Tatăl meu nu avea dreptate. Oamenii din partid erau mai întâi comuniști și, după aceea, erau toate celelalte, inclusiv germani, dar el nu vedea așa lucrurile. Ridica în slăvi ideea de Germania și credea că e important să fiu educat ca un bun german.

Viața se desfășura cu o oarecare monotonie pentru tatăl meu și pentru mine, dar nu și pentru Amelia.

Noaptea, după ce mă trimitea la culcare, obișnuia să se așeze lângă tatăl meu ca să-i comenteze noutățile zilei. Eu îi auzeam vorbind, nu pentru că i-aș fi spionat, ci pentru că nu am reușit niciodată să adorm înainte de miezul nopții, așa că citeam până când Amelia intra să stingă lumina și apoi rămâneam treaz, gândindu-mă la povești fantastice.

Cred că s-a întâmplat la începutul anului 1950. Într-o seară, Amelia a venit de la slujbă, părea foarte agitată și m-a trimis la culcare mai devreme

decât de obicei. De îndată ce a rămas singură cu tatăl meu i-a povestit ce o preocupa.

– Iris va veni astă-seară, m-a sunat, spunându-mi că trebuie să ne vedem. Nu știu ce se întâmplă.

– Sper că n-au descoperit-o, răspunse Max, îngrijorat.

– Dacă ar fi suspectată, n-ar veni aici. Nu, nu-i asta, nu-ți face griji.

Iris a sosit după ora opt. Îl ducea pe Walter în brațe. Copilul era pe jumătate adormit.

– N-am putut veni mai devreme, se scuză ea.

– Nu-ți face griji, ați luat cina? întrebă Amelia.

– I-am dat să mănânce lui Walter, mie nu mi-e foame.

– Lasă-l pe Walter la noi în cameră, îi spuse Amelia, conducând-o într-acolo, pentru ca băiatul să poată dormi câtă vreme stăteau de vorbă.

– Cred că sovieticii vor semna un acord cu chinezii, povesti Iris.

– Ești sigură? Amelia părea îngrijorată.

– Da, cred că da. Acum câteva zile, una dintre secretarele ministrului s-a îmbolnăvit și m-au trimis pe mine să dau o mână de ajutor. Azi-dimineață, l-am auzit pe ministru spunându-i unei fete de la secretariat să sune la ambasada noastră de la Moscova; voia informații, a vorbit despre „vizita chinezilor" și apoi a adăugat că sovieticii se comportă foarte misterios în legătură cu acordul pe care îl vor semna cu Mao Tse-Tung[1]. Pe mine nu mă cunoaște, pentru că era prima mea zi acolo, dar nici nu s-a uitat la mine când a ieșit din birou ca să dea acest ordin. Eu am continuat să scriu la mașină ce îmi dăduse de lucru, fără să ridic capul, ca și cum n-aș fi auzit nimic.

– Voi lua legătura cu Albert. Mâine voi încerca să trec în sectorul americanilor.

– Ai permis, nu-i așa?

– Da.

– Bine, nu mi se pare ceva extraordinar că sovieticii se înțeleg cu chinezii, toți sunt comuniști, comentă Max.

[1] Revoluționar chinez și teoretician politic (1893–1976), conducătorul suprem al Partidului Comunist Chinez și al Republicii Populare Chineze (n.tr.)

– Da, dar pe cine așteaptă la Moscova? Și dacă semnează un tratat, care poate fi conținutul acestuia? Mie mi se pare important, în orice caz trebuie să-i spui lui Albert, afirmă Iris uitându-se la Amelia.

La 14 februarie, Stalin și Mao au semnat un Tratat de Prietenie și Asistență mutuală în cazul agresiunii altei puteri.

Firea lui Iris a fost hotărâtoare pentru ca birocrații din minister s-o remarce. Muncea fără răgaz, era eficientă, discretă și tăcută; genul de secretară pe care toată lumea vrea s-o aibă în subordine. Aceste calități i-au servit pentru avansare și a trecut la departamentul însărcinat cu problemele cu „cealaltă" Germanie.

Între timp, Otto începuse să lucreze ca asistent al unui membru din Biroul Politic. Faptul că vorbea rusește, în afară de franceză și puțină spaniolă, îl ajutase să-și facă o situație.

Scria periodic câte un raport referitor la problemele care interesau Biroul Politic, la relațiile de forță dintre membrii acestuia sau la discuțiile din Comitetul Central.

Cât despre Konrad, era liderul incontestabil al nemulțumiților din universitate.

Și Garin ajunsese departe și, odată cu el, Amelia. Acum lucrau în Departamentul de Propagandă din Ministerul Culturii, unde părea că se simte ca peștele în apă.

Amelia îl supraveghea îndeaproape și obișnuia să-i spună lui Albert că nu găsește nimic suspect în comportamentul lui Garin. Dacă i s-ar putea face vreun reproș, acela era faptul că risca prea mult și uneori rămânea să lucreze după ce majoritatea funcționarilor plecau, moment de care profita ca să intre în alte birouri și să microfilmeze tot ce îi cădea în mână.

– Îi place riscul. Uneori, mă supăr pe el, temându-mă să nu fim descoperiți. Am rămas să lucrăm în departament și, când a crezut că nu mai era nimeni, a încercat să forțeze ușa de la cabinetul directorului. A făcut atâta zgomot, încât au venit paznicii de securitate. Le-a spus că ne-a căzut o mașină de scris pe care încerca s-o repare. L-au crezut sau, cel puțin, așa sper, relată Amelia.

Deși tatălui meu nu-i plăcea ca ei să se reunească la noi acasă, uneori era de acord. Pentru mine, faptul că apăreau „prietenii" Ameliei, cum le spunea tatăl meu, însemna o întrerupere a monotoniei.

Garin continua să fie preferatul meu, deoarece atât Otto, cât și Konrad aproape că nu-mi dădeau atenție. Eu eram doar un mucos pe care preferau să nu-l ia în seamă.

– Să planifici cultura! Sunt nebuni! De parcă ar fi cu putință să planifici talentul, inspirația, imaginația, se plânse Konrad.

– Departamentul nostru are sarcina de a contribui ca întreaga societate să fie pătrunsă de „adevăr", de a consolida omul nou socialist. Iar acest adevăr se află în Marx, Engels, Lenin și Stalin, explică Garin, ironic.

– Singurul lor scop este controlul nostru al tuturor, inclusiv controlul gândurilor noastre, spunea Konrad în continuare.

– Rolul presei este groaznic, adăugă Otto. Chiar nu există un singur jurnalist în stare să critice ce se întâmplă?

– Cei care ar fi putut s-o facă au plecat și, dacă a rămas vreunul, se ocupă deja KVP-ul[1] să-i bage mințile în cap. Cine critică partidul sau pe conducătorii acestuia sunt delincvenți care încearcă să boicoteze triumful socialismului, explică Amelia, indignată.

Dar ceea ce îi speria cel mai tare era să vadă cum social-democrații erau tratați ca dușmani ai poporului. Încetul cu încetul, fuseseră îndepărtați din orice activitate publică; mulți au ales exilul, iar cei care nu voiau să se dea bătuți, au sfârșit în închisoare sau în lagărele de muncă.

– Vor să impună gândirea unică, o singură ideologie, astfel că social-democrații sunt pentru ei cei mai periculoși, pentru că își dispută cu ei hegemonia, se plânse Konrad.

– Trebuie să ai grijă, îl sfătui Amelia, ori te vor aresta până la urmă.

– Ce nu știu eu este cum ai reușit să le câștigi încrederea, îl întrebă Otto pe Garin, la urma urmelor, ai fost într-un lagăr pentru social-democrați.

– Dar am renunțat la trecutul meu. M-au acceptat în SED[2], acum sunt membru de partid, voi participa chiar și la cel de-al III-lea Congres care va avea loc în luna iulie, răspunse Garin.

– Nu știu cum de nu ți se întoarce stomacul pe dos, insistă Konrad.

---

[1] Siglă pentru denumirea germană a Kasernierte Volkspolizei, precursoarea Miliției Populare a Republicii Democrate Germane (n.tr.)

[2] Siglă pentru denumirea germană a Sozialistische Einheitspartei Deutschlands / Partidul Socialist Unit din Germania (n.tr.)

– Avem o treabă de făcut. Tocmai pentru că nu-mi reneg ideologia fac ceea ce fac. De fapt, copiez metodele lor de infiltrare, e mai ușor să-i combați dinăuntru decât din afară, insistă Garin.

– Eu cred că președintele nostru, Wilhelm Pieck, nu este ca Walter Ulbricht și nici ca Otto Grotewohl[1], comentă Iris.

– Chiar crezi cu adevărat că este diferit? Nu, nu te lăsa înșelată, este la fel de comunist, doar că e mai charismatic, îi asigură Amelia.

În 1951, a luat ființă cel mai eficient serviciu secret din toate câte au acționat în timpul Războiului Rece, cel din Republica Democrată Germană. Dacă până în momentul acela controalele asupra populației fuseseră istovitoare, începând de atunci toți germanii aveau senzația că sunt spionați de către Kasernierte Volkspolizei, cunoscută sub sigla KVP. Nimeni nu avea încredere în nimeni. Începând din momentul acela, odată cu înființarea Stasi[2], pe toți ne-a dominat frica. Stasi avea informatori peste tot, până și în familiile noastre. Au instaurat un regim de teroare care îi făcea pe oameni să-și denunțe propriile familii și vecinii, numai ca ei înșiși să nu fie suspectați. Alții, desigur, au colaborat din convingere.

Albert James voia ca vreunul dintre oamenii săi să se infiltreze în Stasi, cunoscută înainte sub denumirea de Directoratul Principal al Serviciului de Informații; dar a fost o sarcină zadarnică: procesul de selecție era extrem de riguros.

În 1953 au izbucnit protestele împotriva regimului. „Socializarea" obligatorie lovea în dorințele majorității cetățenilor germani.

Într-o seară, Iris a venit la noi acasă. Era deja târziu și se observa că venise în fugă, pentru că avea chipul îmbujorat și respirația agitată.

– L-au arestat pe Konrad. Soția lui l-a trimis la mine acasă pe unul din fiii lor ca să-mi spună. Trebuie să facem ceva.

Amelia a încercat s-o liniștească. Apoi i-a spus lui Max că avea să iasă cu Iris să-l caute pe Garin. Trebuiau să facă ceva ca să-l ajute pe Konrad.

[1] Om politic german (1894–1964), primul președinte al Consiliului de Miniștri al Republicii Democrate Germane între anii 1949–1964 (n.tr.)

[2] Siglă pentru denumirea germană a Das Ministerium für Staatssicherheit / Ministerul pentru Securitatea Statului (n.tr.)

– Singurul lucru pe care îl veți obține va fi acela că veți fi arestați cu toții. Ce veți face? O să vă prezentați la secția de miliție cerând să fie eliberat? spuse Max îngrijorat.

– Singurul lucru pe care nu-l putem face este să stăm și să așteptăm, îi răspunse Amelia.

Noului regim îi scăpa situația de sub control. Nu putea ține în frâu nici nemulțumirile, nici manifestațiile, nici grevele. Chiar și unele clădiri ale partidului, precum și unele mașini ale ștabilor au suferit stricăciuni din partea manifestanților. Sovieticii au fost nevoiți să intervină pentru că guvernul german nu era în stare să controleze explozia de mânie a cetățenilor și au decretat stare de urgență la Berlin.

Cu siguranță că mai marii partidului s-au speriat sau poate că sovieticii i-au îndemnat la așa ceva, dar sigur este că la data de 21 iunie, Comitetul Central a hotărât să aprobe un plan de măsuri; dar n-au reușit să împiedice ca un nou val de germani să opteze pentru plecarea definitivă în Republica Federală.

Amelia i-a prezentat situația tatălui meu.

– Cred că ar trebui să plecăm. Pe zi ce trece, locul asta seamănă din ce în ce mai mult cu Uniunea Sovietică.

– Și unde să mergem? În sectorul american? Nu, Amelia, aici măcar avem o casă.

– N-avem nimic, Max. Această clădire nu-ți mai aparține.

– Ba da! Constituția recunoaște proprietatea privată.

– Dar partidul acționează în numele poporului și, în consecință, hotărăște de ce are nevoie poporul, adică ceea ce îi revine fiecăruia. Trăim în locuința portarului, Max, și nu mă deranjează, am făcut din acești pereți un cămin, dar nu te lăsa amăgit.

– Vom avea tot timpul să ne răzgândim, la urma urmelor, Berlinul nu e un oraș închis, putem merge în alt sector oricând dorim.

– Nu va fi așa mereu, nu vor permite ca oamenii să continue să plece. Într-o zi, vor face precum șefii lor, sovieticii, și nu ne vor mai lăsa să ieșim.

– Ce prostie!

– Max, pot vorbi cu Albert, el ne va ajuta, aș putea să le fiu de folos și în altă parte.

– Această clădire este singura moștenire pe care i-o pot lăsa fiului meu. Atâta vreme cât voi fi aici, nu mi-o vor lua.

– Ți-au luat deja pământurile, le-au „socializat", cum zic ei... Max, chiar nu-ți dai seama că nici asta nu-i a ta?

Dar nu l-a putut convinge pe tatăl meu. Eu ascultam în tăcere și eram în secret de acord cu Amelia. Îndoctrinarea la care eram supuși la școală mi se părea insuportabilă. Cred că nu era diferită de cea pe care o primeau școlarii pe vremea lui Hitler, doar că au schimbat uniformele, imnurile și lozincile.

Konrad a stat la închisoare șase luni. Era atât de mare prestigiul său la universitate, încât până și unii profesori credincioși partidului au intervenit pentru el, și nu ca să-l ajute, ci pentru că vedeau că prejudiciul era și mai mare dacă îl țineau închis. Studenții lui Konrad, precum și mulți alți studenți nu încetau să ceară cu insistență eliberarea sa și a altor profesori arestați. Încă îmi mai amintesc emoția Ameliei în ziua când Konrad a ieșit din închisoare. Garin le-a cerut să nu meargă să-l aștepte, pentru că toți cei care o vor face vor fi identificați de KVP. Amelia n-avea de gând să-i dea ascultare, dar tatăl meu a fost cel care i-a cerut să nu riște și mai mult.

– Este un gest inutil, Amelia. Încă unul și vei fi fișată pentru totdeauna și, atunci, cum vei mai putea lucra pentru Albert? Garin are dreptate. Trebuie să fiți discreți. Konrad nu se așteaptă să ieșiți în evidență, știe ce este în joc.

I-a dat ascultare în silă. Știa că tatăl meu și Garin aveau dreptate. Nu l-am mai văzut pe Konrad. Era suspect și orice casă pe care ar fi vizitat-o avea să fie supravegheată de KVP, așa că grupul se întrunea în mod clandestin.

Într-o zi, Amelia s-a întors plângând acasă și i-a întins tatălui meu o tăietură de ziar. El a citit-o și a ridicat din umeri.

– Îți dai seama ce înseamnă? spuse Amelia.

– Viața merge mai departe, asta înseamnă.

Amelia a luat legătura cu Albert și i-a cerut să vină urgent s-o vadă. Albert ne-a vizitat a doua zi și, de cum a intrat, Amelia m-a trimis la mine în cameră. Am protestat. Eram sătul să fiu trimis la mine în cameră de

fiecare dată când venea cineva interesant. Și, în plus, aveam chef să le spun că era inutil să mă trimită acolo, pentru că puteam auzi tot ce spuneau. Dar am preferat să n-o fac, ca nu cumva să le treacă prin minte ceva care să mă împiedice să-i mai aud.

– Gata, Albert, mă retrag.

El a fost surprins. Vedea furia din ochii Ameliei și nu înțelegea de ce.

– Ce se întâmplă? Explică-te.

– Nu, nu eu trebuie să mă explic. Tu trebuie să-mi explici cum e cu putință să permiteți ca în Republica Federală naziștii să ocupe funcții importante.

– Dar ce spui?! Hai, Amelia, sper că nu crezi propaganda sovietică!

– Nu, nu cred propaganda sovietică. Cred ce spune ziarul *Daily Express*. Îi întinse tăietura din ziar, pe care Albert o citi în diagonală.

– E un caz izolat, spuse el, stânjenit.

– Serios? Ai impresia că o să te cred? Generalul Reinhard Gehlen, șeful serviciului secret german. Foarte distinsul general, care în timpul celui de-al Treilea Reich era responsabil cu spionarea Armatei Roșii, lucrează acum pentru guvernul Adenauer[1].

– Crezi că mie-mi place? Dar am fi niște nebuni dacă i-am respinge pe cei care dețin informații foarte prețioase de care avem nevoie. Tu l-ai cunoscut pe Canaris, nu era un fanatic, mulți dintre agenții săi nu erau nici ei fanatici. Amintește-ți de colonelul Oster. Au fost executați.

– Te rog, Albert! Vrei să-mi spui că, întrucât Canaris și Oster au conspirat împotriva lui Hitler, niciunul dintre agenți nu era nazist? După cum se vede, totul e bun la ceva; în schimbul informațiilor, ștergeți trecutul oamenilor. Atunci, la ce a fost bun procesul de la Nürnberg? Doar ca să spuneți lumii că i-ați pedepsit pe cei răi, în vreme ce, pe de altă parte, pactizați cu ei? Pentru asta mi-am riscat eu viața la Varșovia, la Atena, la Cairo, aici, la Berlin...? Pentru ca acum să-mi spui că există naziști cu care trebuie să vă înțelegeți?

– Ajunge, Amelia, nu fi copilă! Procesul de la Nürnberg a servit ca să arătăm lumii oroarea nazismului, ca să spunem că nu se va mai putea

[1] Konrad Adenauer (1876–1967), om politic german, primul cancelar al Republicii Federale Germania și unul dintre „părinții" Europei unite, împreună cu Robert Schuman, Jean Monet și Alcide De Gasperi (n.tr.)

întâmpla niciodată ceva asemănător, ca să demonstrăm ticăloșia național-socialismului.

– Și, odată realizat acest catarsis, ștergem totul cu buretele și o luăm de la capăt. Asta vrei să-mi spui?

– Ești în această meserie dinaintea mea și nu există în ea nimic nevinovat. O știi bine. Serviciul german de Informații era foarte eficient.

– Și asta ce înseamnă?

– Că acum se va da un nou război, un război fără tancuri, fără avioane, fără bombe, dar război. Relațiile cu sovieticii sunt din ce în ce mai dificile. Ei construiesc un imperiu. Nu știi ce se întâmplă? Au impus guverne comuniste în toate țările care au rămas sub influența lor. În toate. Și au pus în fruntea lor conducători comuniști, marionete care îl slujesc pe Stalin fără să crâcnească. Churchill a denunțat crearea unei „Cortine de Fier". Acum sovieticii sunt adversarii noștri, trebuie să avem grijă cu ei, să știm ce fac, ce au de gând, ce demersuri vor face.

– Și pentru asta folosiți foști spioni naziști. Scopul scuză mijloacele. Asta vrei să-mi spui?

– Spune-mi tu, Amelia. Spune-mi tu dacă scopul scuză mijloacele. Ești o agentă de teren, a trebuit să iei hotărâri din mers.

– Niciodată în favoarea naziștilor, erau dușmanii noștri, am luptat ca să-i distrugem. Trebuie să-i înlăturăm pe toți naziștii oriunde ar fi, oriunde s-ar ascunde.

– Chiar crezi că putem s-o facem? Să le facem proces tuturor germanilor și să-i lichidăm pe cei care nu pot dovedi cu probe că au luptat împotriva lui Hitler? Ar fi o nebunie care n-ar duce nicăieri. Crezi că sovieticii nu tratează cu unii dintre foștii membri ai Serviciului german de Informații? Crezi că ei desconsideră ceea ce le-ar putea spune aceștia numai pentru că n-au luptat împotriva lui Hitler? Nu te-a deranjat faptul că l-am răpit pe Fritz Winkler și n-ai tremurat când l-ai ucis pe fiul său. Un savant nazist e altceva decât un agent secret? Spune-mi unde este diferența? Spune-mi, și atunci îți voi înțelege scrupulele.

– Albert are dreptate. Max îi ascultase în tăcere, de pe scaunul său cu rotile.

Nu obișnuia să intervină când Amelia se întâlnea cu Albert sau cu prietenii lor, își spunea părerea mai târziu, când rămâneau singuri, dar de data aceea a făcut-o.

– Cum poți să spui așa ceva după tot ce am suferit? îi reproșă ea.

– Dacă ducem raționamentul tău până la capăt, atunci, ce ar trebui să facă cu mine? Am fost ofițer în Wehrmacht, i-am jurat credință Führerului, deși îl uram din tot sufletul. Am luptat, am fost pe front și am făcut tot ce am putut ca să câștigăm războiul. Eu voiam să-l văd înfrânt pe Hitler, dar fără ca asta să implice și înfrângerea Germaniei; voiam să-l înfrâng din punct de vedere politic sau chiar să-i pun capăt zilelor, dar niciodată trădându-mi țara. Nu știu câți germani gândeau ca mine, dar știu bine că toți cei care am rămas, toți cei care n-am plecat, n-avem o justificare pentru ce am făcut. Putem fi acuzați cu toții că am fost părtași la ororile nazismului. Și eu, Amelia, chiar și eu.

Auzind glasul tatălui meu, am deschis ușa de la camera mea și, printr-o crăpătură, am observat ce se întâmpla în camera de zi. Amelia îl privea pe Max fără să găsească cuvintele cu care să-i combată argumentele, iar Albert îi observa pe amândoi, stăpânindu-și dorința de a interveni.

A trecut ceva timp până să se decidă să vorbească.

– Vor exista mai multe nume, Amelia, vor exista mai multe nume odioase care-ți vor întoarce stomacul pe dos când vei citi în ziare că ocupă cutare sau cutare funcție.

– De aceea i-ați sprijinit pe creștini-democrați. Social-democrații n-ar fi fost niciodată de acord cu ce se întâmplă.

– Ești sigură? Eu nu știu, dar într-adevăr, ai dreptate, faptul că Germania Federală se află în mâinile creștin-democraților face să domnească liniștea în acest moment. Adenauer este un mare om de stat.

– Dacă așa crezi tu...

– Da, așa cred.

– Aici, social-democrații sunt băgați la închisoare.

– Știu.

– Atunci trebuie să știi că nu voi mai continua să lucrez pentru voi, că nu-mi voi mai pune viața în joc pentru ca informațiile pe care le obțin să sfârșească pe masa vreunui nazist.

– Tu lucrezi pentru noi, nu pentru guvernul german.

– Care sunt aliații voștri, pe care îi ajutați și îi susțineți, cum nici nu poate fi altfel, iar eu însămi înțelegeam că așa trebuia să fie. Prin urmare, e posibil ca informațiile pe care le culegem să le împărtășiți cu ei, la urma urmelor, multe dintre aceste informații se referă la planuri care au legătură cu Republica Federală. Și... știi, Albert? Ai dreptate. Da, am ucis oameni, am făcut lucruri cumplite în viața mea, dar asta n-o voi face, Albert, n-o voi face în numele a nimic și al nimănui.

– Îți voi respecta voința.

Când Albert a plecat, Max a întrebat-o pe Amelia dacă va înceta cu adevărat să mai lucreze pentru americani. Ea n-a răspuns, a început să plângă.

Nu va fi prima decepție pe care o va suferi Amelia. Secretarul de stat în biroul cancelarului, Hans Globke, fusese funcționar al Ministerului de Interne în timpul celui de-al Treilea Reich, despre care se știa că sprijinise cu entuziasm Soluția Finală, planul de exterminare a tuturor evreilor din Germania și din țările ocupate de naziști.

Dacă Ameliei îi mai rămăsese vreo urmă de naivitate, a pierdut-o pentru totdeauna. S-a menținut de neclintit în privința colaborării în favoarea americanilor. S-a întâlnit din nou cu Albert ca să-i repete că nu mai puteau conta pe ea. El a încercat s-o convingă, dar a fost în zadar; Amelia putea să aibă multe defecte, dar n-a fost niciodată cinică.

Decisă să-și ducă până la capăt hotărârea, i-a spus lui Garin s-o înlocuiască. Era necesar ca postul ei să fie acoperit de cineva din grupul de opoziție, dispus să lucreze pentru americani. Dar Garin i-a cerut să se mai gândească puțin și să-și ia până atunci câteva zile de odihnă. Va spune la serviciu că este bolnavă.

Dar Amelia n-a revenit, cu toate că atât Garin, cât și Iris, Otto și Konrad au încercat s-o convingă să nu-i părăsească.

Era greu de înțeles că o femeie capabilă să ucidă era atât de afectată de faptul că în Germania Occidentală câțiva foști membri ai Partidului Nazist colaborau cu guvernul lui Adenauer.

Garin s-a prezentat într-o zi la noi acasă. Era îngrijorat.

– Vei fi cercetată, o anunță el.

– De ce? întrebă Amelia cu nepăsare.

– Ai părăsit serviciul și nu pari dispusă să mai accepți vreun altul... Sunt unii care spun că nu ești în toate mințile. Trebuie să faci ceva, altminteri te vor trimite într-un spital până îți vei reveni.

– Un spital? Nu sunt bolnavă. În tonul Ameliei se simțea teama.

– Dacă n-ai nicio boală și refuzi să muncești înseamnă că nu ești în toate mințile. Lasă-mă să te ajut, Amelia. Întoarce-te la departament, te rog.

– Le voi spune că Max este bolnav și că nu puteam să-l las singur. N-are cine să-l îngrijească, așa că a trebuit să renunț la slujbă.

– Vor putea spune că, dacă Max este o piedică, pentru el va fi mai bine într-un spital. Nu există scuze, Amelia, nu te lăsa amăgită.

– Nu vreau să mai lucrez pentru Albert.

– Nu-ți spun să lucrezi pentru el, ci doar să lucrezi. Ți-ar putea fi de ajutor. Postul tău încă nu este ocupat, dar mi-au spus că mâine îmi vor trimite pe cineva. Prezinte-te, Amelia, altminteri vei dezlănțui o nenorocire în această familie. Dacă te iau pe tine sau îl iau pe Max...

– Nu vreau să mai lucrez pentru americani și nici pentru britanici, niciodată.

– N-o face, nu-ți cer așa ceva. Acum plec, mă duc acasă la Iris, dar te aștept mâine.

Tatăl meu și Amelia au stat de vorbă până în zori. Eu am adormit, dar m-am trezit speriat, în vreme ce ei erau în continuare în camera de zi. Nu puteam auzi ce spun, vorbeau foarte încet, de parcă s-ar fi temut că vorbele lor ar putea străpunge liniștea nopții.

Amelia m-a dus la școală ca în fiecare zi. Rămăseserăm tăcuți, dar, când mai aveam puțin și ajungeam, am îndrăznit să-i vorbesc.

– Vei merge la serviciu, nu-i așa? Nu-i lăsa să te ia sau să-l ia pe tata.

M-a îmbrățișat și a încercat să-și stăpânească lacrimile care se luptau să-i alunece din ochi.

– Dumnezeule, ți-e frică! Nu-ți face griji, Friedrich, nu se va întâmpla nimic. Sigur că nu voi permite să mă ia și cu atât mai puțin să-i facă ceva tatălui tău! Cum să îngădui așa ceva!

– Atunci promite-mi că vei merge la serviciu, am implorat-o eu.

A șovăit câteva clipe, apoi m-a sărutat și mi-a spus în șoaptă: „Îți promit".

Am intrat în școală mai liniștit. Aveam încredere în ea.

2

Vreme de cinci sau șase ani, Amelia n-a mai colaborat nici cu americanii, nici cu britanicii. Continua să fie prietenă cu membrii vechiului ei grup, dar nu se mai vedeau atât de des ca înainte, cu toate că de vreo două ori au venit la noi acasă la cină, dar nu vorbeau despre activitățile lor, ci doar despre mersul politicii și viața de zi cu zi.

Garin era îngerul ei păzitor. Își pusese obrazul pentru ea și o păstra lângă el, dar nu i-a cerut niciodată să-l ajute în activitățile sale de spionaj.

În perioada aceea, de la mijlocul anilor '50 până în anii '60, Amelia și-a pierdut mare parte din veselie. În fiecare dimineață, se trezea la șase și jumătate, pregătea micul dejun, strângea prin casă, îl trezea pe Max, îl ajuta să-și facă toaleta și după aceea ieșeam împreună, mă conducea la școală și ea se îndrepta spre Ministerul Culturii. Se întorcea acasă la amiază, numai cât să-l oblige pe tatăl meu să mănânce ceva și apoi se ducea din nou la serviciu până la șase seara.

Rutina se instalase în viața ei și asta era o sursă de nefericire. Vreme de mulți ani fusese obișnuită să trăiască periculos și, deodată, rămăsese pustiită.

Tatăl meu era fericit. Nu mai suferea gândindu-se la ce i s-ar putea întâmpla Ameliei și, în consecință, și nouă. Prefera monotonia, să îmbătrânească treptat, fără spaima de a îndura lipsuri ca restul germanilor, pentru că, mulțumită faptului că Otto lucra pentru Biroul Politic, ne dăruia uneori produse care n-ar fi fost la îndemâna noastră, căci erau de origine occidentală, putându-și-le permite numai membrii Biroului Politic.

La fel ca în Uniunea Sovietică, nomenclatura Republicii Democrate se bucura de favoruri care le lipseau celorlalți cetățeni. Garin era priceput mai ales să pună mâna pe unele dintre aceste produse pe care le împărțea cu generozitate între prietenii săi. Pe măsură ce creșteam, admiram cât de atentă era Amelia cu tatăl meu. Îl îngrijea, de parcă ar fi fost vorba despre bunul ei cel mai de preț. Mă gândeam că îl iubea probabil foarte mult ca să împartă viața cu el, când ea ar fi putut să aibă o existență mai bună.

Amelia era trecută de patruzeci de ani, dar păstra un aspect atât de fragil, încât părea mai tânără. Încă n-avea păr cărunt și era foarte slabă. Când ne plimbam, eu observam cum era privită, era foarte atrăgătoare și cred că Garin era îndrăgostit de ea în secret. Până și Konrad, care era însurat și avea doi fii, o privea cu coada ochiului când ea nu-și dădea seama.

De fapt, Amelia părea că ignoră efectul pe care îl producea asupra celorlalți și această distanță cred că îi sporea farmecul. Eu eram mândru că o femeie ca ea îl iubea pe tatăl meu.

Îmi amintesc că în anul 1960 a avut loc la noi acasă sărbătorirea intrării mele la universitatea Humboldt din Berlinul de Est. Konrad încerca să mă convingă că trebuia să fiu fizician, pentru că astfel aș avea un mare viitor, dar eu eram hotărât să devin medic, cum fusese și tatăl meu.

– Voi avea grijă de el chiar dacă nu va fi studentul meu, i-a făgăduit Konrad tatălui meu.

– Caută să nu se bage în încurcături ca tine, l-a rugat Amelia.

Pentru tinerii studenți din universitate, pe zi ce trecea era mai vădită diferența dintre Berlinul Oriental și Berlinul Occidental. În fiecare zi, mii de berlinezi mergeau la lucru în Berlinul Occidental, pe care aliații îl prefăcuseră într-o vitrină de propagandă a capitalismului. Imaginați-vă frustrarea sau, mai bine zis, schizofrenia de a trăi între două lumi cu două monede diferite.

Pentru Republica Democrată, Berlinul Occidental era mai mult decât o vitrină, era o mare bază militară cu peste douăsprezece mii de soldați americani, britanici și francezi. Și nu le plăcea să aibă în poarta casei lor o asemenea forță militară.

Politica oficială a lui Ulbricht era aceea de a propune unificarea Germaniei; de fapt, propunea alcătuirea unei confederații în care să nu existe trupe străine. În felul acesta, apărea în fața militanților de stânga din

întreaga lume ca un om iubitor de pace care făcea propuneri de pace, dar care nu se duceau la îndeplinire din cauza lăcomiei imperialiștilor din Occident. Pură propagandă, desigur. Ideea lui de reunificare germană avea în vedere supunerea Germaniei Federale aceluiași sistem colectivist în care trăia Republica Democrată.

Dar era cu adevărat conștient de pierderea pe care o presupunea emigrarea continuă a multor germani din Republica Democrată.

Nu voi uita niciodată noaptea de 13 august 1961. Eram în camera mea învățând, când un zgomot m-a făcut să-mi ridic privirea și am văzut dinaintea ochilor un grup de soldați și de militanți ai Partidului Comunist întinzând o rețea de sârmă ghimpată. Casa noastră, v-am mai spus, era „granița" cu Berlinul Occidental.

– Tată! Amelia! Uitați-vă pe fereastră!

Ne-am înghesuit toți trei uitându-ne pe geamul din camera de zi cum soldații continuau să întindă rețeaua de sârmă ghimpată.

– Granița, murmură Amelia.

– Ce graniță? am întrebat eu, care nu concepeam că Berlinul nu era în întregime un singur oraș.

– Churchill vorbea despre o Corină de Fier... mă rog, ei bine, această cortină este întinsă și în Berlin, răspunse ea.

– Dar e ridicol. Ce au de gând cu această rețea de sârmă ghimpată? Singurul lucru pe care îl vor obține este să facă dificilă trecerea de cealaltă parte și sunt mii de berlinezi din acest sector care merg la serviciu în fiecare zi în celălalt sector, am încheiat eu.

Amelia m-a mângâiat pe obraz, de parcă aș mai fi fost încă un copil mic care nu înțelegea ce se întâmplă.

Tatăl meu rămăsese tăcut, cu privirea din ochiul cu care încă mai vedea pierdută și un rictus pe tot chipul.

– Ar fi trebuit să plecăm, poate că încă mai putem, spuse Amelia.

– Nu, nu voi pleca, dar nu te voi împiedica pe tine s-o faci, răspunse tatăl meu, vizibil iritat.

Ea n-a răspuns. Ce putea să-i spună? El știa că nu ne va părăsi niciodată, orice s-ar fi întâmplat. Dar Amelia avea dreptate, ar fi trebuit să plecăm. Ce sens avea acolo viața noastră? De fapt, n-am înțeles niciodată încăpățânarea

tatălui meu de a rămâne în Berlinul de Est. Uneori, mă gândeam că simte nevoia să se pedepsească pentru faptul că rămăsese în Wehrmacht și că îi jurase credință lui Hitler.

A doua zi, Garin i-a spus Ameliei că aflase că rețeaua de sârmă ghimpată era doar un prim pas.

– Vor să construiască un zid de peste trei metri înălțime.

– Dar ce vor obține prin asta? Oamenii vor trebui să meargă în continuare la serviciu de cealaltă parte.

– Separarea definitivă a Germaniei. Cred că vor pregăti un document în care se va spune că există doar o singură Germanie legitimă, a noastră. Și e posibil să se restrângă trecerea în Berlinul de Vest. Vom vedea.

Garin a avut dreptate. Trecerea în Vest a devenit un coșmar. Era nevoie de un permis și mai ales de un motiv întemeiat. Era mai ușor să se intre în Berlinul nostru, deoarece vizitatorii n-aveau nici cea mai mică intenție să rămână pentru totdeauna.

Am văzut de la fereastra noastră cum rețelei de sârmă ghimpată i-a urmat construcția unui zid de ciment care a atins înălțimea de trei metri și perimetrul de cincizeci și cinci de kilometri. Acum, singurul peisaj pe care îl aveam dinaintea ochilor era acel zid de beton în fața căruia patrulau soldații zi și noapte. De-abia mai rămăsese un metru la ieșirea din mica grădină care delimita clădirea în care locuiam; în continuare era rețeaua de sârmă ghimpată și, în spatele ei, Zidul. Aveam senzația că trăiesc într-o închisoare, mă sufocam, ca și Amelia, dar tatăl meu a acceptat fără să se plângă.

– Ei nu pot suporta faptul că oamenii continuă să plece, asta le pune în pericol economia, le găsea el justificări.

În toamna aceea a anului 1961, Amelia s-a întâlnit cu Ivan Vasiliev. Ca în fiecare dimineață, plecam împreună și mergeam o bucată de drum până ne despărțeam, ea ca să ajungă la minister, iar eu, la universitate. Mergeam vorbind în limba arabă. Ne plăcea s-o facem când eram singuri. Amelia spunea că doar vorbind-o n-o vom uita. Poate că a fost instinctul ei, poate privirea insistentă a bărbatului, dar brusc Amelia a încetinit pasul.

– Amelia, Amelia Garayoa, am auzit pe cineva spunând în spatele nostru.

Un bărbat care trebuie să fi avut în jur de șaizeci de ani era cel care rostise numele Ameliei. Ea a rămas privindu-l fix, încercând că găsească în memoria ei cui îi corespundea acel chip.

– Ivan Vasiliev, spuse bărbatul vorbind rusește în timp ce îi întindea mâna. Mai țineți minte Moscova? Eu lucram cu Pierre Comte.

– Dumnezeule! exclamă ea.

– Da, este chiar o surpriză să ne întâlnim din nou.

– Ce faceți aici?

– Mă rog, la asta m-am gândit și eu când v-am văzut, ce faceți la Berlin?

– Locuiesc aici, cu familia mea.

– Familia dumneavoastră? Mă rog, e firesc că v-ați refăcut viața după moartea lui Pierre.

– Așa este. Continuați să...? Mă rog... Continuați să lucrați în același loc...?

– Vreți să știți dacă mai fac parte din KGB? Asta-i o întrebare pe care nu trebuie să mi-o puneți și nici eu să vă răspund. Cine este tânărul acesta?

– Fiul meu. Friedrich, ți-l prezint pe Ivan Vasiliev...

Bărbatul m-a privit de sus până jos, fapt care m-a făcut să mă simt incomod. Era mai înalt decât mine, mai voinic și, cu toate că nu purta uniformă, mi s-a părut că are aspect de militar.

– Dacă aveți timp, vă invit la o cafea, a propus Ivan Vasiliev.

– Îmi pare rău, Friedrich trebuie să ajungă la cursuri și peste cincisprezece minute și eu trebuie să fiu la serviciu.

– Unde lucrați?

– Într-un departament din Ministerul Culturii.

– Poate că îmi permiteți să vă însoțesc, ne vom aminti astfel de vremurile de demult.

Mă pregăteam să-mi iau la revedere, dar am hotărât că și eu o voi conduce pe Amelia la serviciu. Era încordată, palidă, de parcă omul acela ar fi fost o fantomă.

– Întotdeauna am vrut să vă spun că mi-a părut rău pentru cele întâmplate. A fost o imprudență din partea lui Pierre să meargă la Moscova.

– I-au dat ordin s-o facă.

– Ar fi trebuit să urmeze recomandările lui Igor Krisov.

– L-ați mai văzut?

– Pe Krisov? Nu, niciodată. Poate că a murit. Nu știu.

– Ce faceți aici? insistă Amelia.

– După cum știți, Uniunea Sovietică acordă un ajutor prețios tovarășilor noștri din Republica Democrată. Am fost numit aici în calitate de consilier în Ministerul Securității.

– Așadar, acum vă bucurați cu adevărat de încredere.

– Da.

– Chiar de mare încredere, altfel nu v-ar fi trimis aici...

– Bine, acum că știți că mă bucur de încrederea alor mei, ce îmi spuneți despre dumneavoastră?

– N-am nimic deosebit de povestit. Trăiesc la Berlin.

– Și de ce în acest Berlin? O tânără ca dumneavoastră s-ar potrivi mai bine în cealaltă zonă.

– Dumneavoastră nu știți nimic despre mine. Nu vă amintiți că și eu eram militantă comunistă?

– Aveți dreptate, de-abia am avut timp să ne cunoaștem. Ați fost foarte curajoasă când ați încercat să-l salvați pe Pierre cu ajutorul acelui jurnalist american. Aproape că ați reușit.

Am ajuns la poarta ministerului și ne-am despărțit cu o strângere de mână. El i-a cerut adresa noastră ca să ne viziteze, iar Amelia n-a avut încotro și i-a dat-o.

Când ea a plecat, bărbatul acela m-a privit din nou de sus până jos.

– Așadar, sunteți fiul Ameliei...

– Mă rog, de fapt... s-ar putea spune că sunt ca și copilul ei, ea m-a crescut. Tatăl meu și Amelia trăiesc împreună de o veșnicie.

– Și cu ce se ocupă tatăl dumneavoastră?

– Din nefericire, a fost rănit în timpul războiului, este invalid, nu mai are picioare.

– Vă voi face o vizită într-o după-amiază, sper să nu vă deranjeze nici pe dumneavoastră, nici pe tatăl dumneavoastră.

– Oh, nu! Veniți când doriți, prietenii Ameliei sunt întotdeauna bine-veniți.

Când m-am întors acasă seara, am găsit-o pe Amelia povestindu-i tatălui meu cele întâmplate. În momentul acela, am descoperit că Amelia fusese îndrăgostită de un agent sovietic care se numea Pierre.

– Ivan Vasiliev s-a purtat bine cu mine, dar îi era frică, ne-a explicat Amelia. Când am stat la Moscova, Pierre a lucrat la ordinele lui Vasiliev. A fost foarte corect cu el, dar Pierre îmi spunea că părea nesigur pe el, dar că era un om cumsecade. El mi-a spus că Pierre fusese arestat pentru că îl suspectau ca fiind unul dintre agenții controlați de Igor Krisov, alt spion acuzat de dezertare și de trădare. Când l-am cunoscut pe Ivan Vasiliev era mai ales un om speriat; acum pare schimbat, nu numai pentru că a îmbătrânit... este ca și cum i-ar merge bine acum.

– Mă îngrijorează faptul că este un om al KGB-ului, afirmă Max.

– Și pe mine, recunoscu Amelia.

Ivan Vasiliev s-a prezentat la noi acasă peste două zile. A adus o sticlă de vin de Rin, un pachet de cârnăciori și o bucată de tort.

S-a arătat încântător, a ajutat-o pe Amelia să pregătească cârnăciorii și pe mine să pun masa și a jucat o partidă de șah cu tatăl meu. Dacă a fost surprins de faptul că fusese ofițer în Wehrmacht, n-a spus-o, dar a ascultat cu interes când ea îi povestea cum făcuse Max parte dintr-un grup de opozanți față de Hitler.

– Un singur glonț ar fi împiedicat războiul, dar niciunul dintre noi n-a îndrăznit să tragă în Führer, recunoscu tatăl meu.

– Nu cred că rușii pot fi foarte mândri de Pactul Ribbentrop-Molotov, spuse Amelia, încercând să-l provoace pe Ivan Vasiliev.

– Simplă tactică. În momentul acela, Stalin a evitat războiul, replică bărbatul.

– Doar l-a amânat și a distrus moralul a mii de comuniști care n-au înțeles niciodată că Uniunea Sovietică poate pactiza cu Hitler, răspunse Amelia.

– Fără noi, Hitler n-ar fi fost niciodată înfrânt, spuse Ivan Vasiliev pe un ton sentențios.

– E adevărat, dar dacă Führerul n-ar fi invadat Uniunea Sovietică, ce ați fi făcut? I-ați fi permis să-și continue atrocitățile?

– Nu putem schimba istoria. Hitler a greșit când ne-a atacat, ca și Napoleon. Și iată-ne aici.

Nu știu de ce, dar tatăl meu l-a simpatizat pe Ivan Vasiliev și acesta, pe el. Păreau că se simt în largul lor unul cu celălalt. După seara aceea, au mai fost multe altele pe care le-am petrecut cu Ivan Vasiliev. La început, Amelia era încordată, dar încetul cu încetul s-a relaxat. Evident că el era unul dintre membrii KGB numit la Berlin și probabil că se bucura de încrederea absolută a șefilor săi. Dacă supraviețuise epurărilor lui Stalin înseamnă că era un om dur și inteligent.

Amelia i-a povestit lui Garin reîntâlnirea ei cu Ivan Vasiliev și i-a cerut să-i spună lui Albert James.

– Vrei să te întorci la acțiune? îi propuse Garin.

– Nu, sub nicio formă. Dacă-ți cer să-i spui lui Albert este pentru că amândoi l-am întâlnit la Moscova cu mulți ani în urmă.

– Așadar, vă cunoașteți de multă vreme...

– Cu mult mai demult decât îți poți închipui.

– Să ai ca prieten pe cineva din KGB este o mare șansă...

– Șansă pentru ce? Ți-am mai spus că nu vreau să mai lucrez nici pentru Albert, nici pentru altcineva. Suntem bine așa, Max este acum fericit, doarme liniștit, și eu la fel.

Dar norocul nu era de partea noastră. Walter, fiul lui Iris, care era acum un puști de vreo treisprezece sau paisprezece ani, s-a prezentat într-o seară pe neașteptate la noi acasă. Era ajunul Crăciunului, dar partidul interzisese sărbătoarea, înlocuind-o cu vacanța de iarnă, așa că nu se țineau cursuri.

– Mama mi-a spus să vin aici și tu să-l anunți pe Garin. Crede că e suspectată și că va fi arestată.

Walter era speriat și tremura. Era roșu la față și făcea mari eforturi să nu plângă.

Amelia a încercat să-l liniștească. M-a trimis să-i aduc un pahar cu apă de la bucătărie și l-a rugat să se calmeze.

– Și acum povestește-mi ce s-a întâmplat, îl rugă ea pe Walter.

– Nu știu. Mama este nervoasă de câteva zile, spune că e sigură că e urmărită. Își petrece nopțile uitându-se în stradă prin perdele. Nu vrea să

răspundă la telefon și mi-a interzis să aduc vreun prieten acasă. Astă-seară, când am ajuns, am găsit-o cu toate luminile stinse. Mi-a dat niște bani pe care-i avea strânși, dolari americani, și m-a trimis aici. Mi-a spus că nu trebuie să iau legătura nici cu Garin, nici cu Konrad, nici cu Otto, că asta o vei face tu, și că are încredere în tine, că dacă cineva mă poate salva, aceea ești numai tu. Apoi mi-a spus să vin aici, dar nu direct, că trebuia să iau mai multe autobuze în direcții diferite și să merg și pe jos și, când voi fi sigur că nimeni nu mă urmărește, să vin la tine. Nu știu ce se întâmplă, doar că era foarte speriată.

– Lucrurile nu pot rămâne așa, interveni Max. Dacă o urmăresc pe Iris, mai devreme sau mai târziu o vor căuta acasă la toți prietenii ei și vor veni și aici și, dacă îl găsesc pe Walter, vor crede că știm unde este ea.

– Ei bine, va rămâne aici, răspunse Amelia, postându-se în fața lui Max cu o furie care m-a surprins.

– N-am spus că nu trebuie să-l ajutăm, ci că nu trebuie să stea aici, răspunse el foarte serios.

– Și unde vrei să-l duc?

– În pivniță, am intervenit eu, acolo nu-l vor găsi.

În pivniță erau adunate vechile noastre mobile și alte vechituri ale vecinilor. Noi aveam cheia.

– Bună idee, Friedrich, spuse tatăl meu.

– Dar e totul murdar și becul de-abia luminează, se plânse Amelia.

– Dar acolo e ușor să-l ascundem. Știu un loc în pivniță unde nu-l vor găsi, am insistat eu.

– Ce loc? întrebă Amelia, curioasă.

– Când eram mic, îmi plăcea să explorez pivnița. Mergeam cu lanterna mea și mă rog... într-o zi a fost cât pe ce să cad într-o deschizătură pe care n-o văzusem niciodată, pentru că era acoperită cu o scândură foarte subțire. Am descoperit o groapă, cred că acolo se țineau cărbunii, pentru că pereții, care sunt din cărămidă, sunt foarte murdari. Ca să cobor, foloseam o mică scară de fier pe care am găsit-o printre vechituri.

– Nu ne-ai vorbit niciodată despre descoperirea ta, mi-a reproșat tatăl meu.

– Toți avem secrete, iar acela era secretul meu.

– Dar Walter nu se va simți bine acolo... protestă Amelia.

– Putem pregăti o ascunzătoare pentru cazul în care poliția ar veni aici, am insistat eu.

Au acceptat planul meu și, fără să facem zgomot, fiecare cu câte o lanternă, Amelia, eu și Walter ne-am dus în pivniță. Walter a făcut o grimasă de oroare când a văzut pivnița întunecoasă și groapa despre care le vorbisem. Dar Amelia ne-a trimis în casă după ustensilele de curățenie.

– Vom pregăti locul ăsta numai pentru cazul în care ar trebui să te ascunzi.

Când a ieșit din ascunzătoare, era mânjită de negreală până la ultimul fir de păr, dar părea mulțumită.

– Bun, acum e mult mai bine. Și cu păturile alea pe care le-am pus pe jos și perna asta, te vei simți bine dacă va fi nevoie să te ascunzi. Nu știu pe unde, dar intră aer. Mâine vom coborî să vedem mai bine, dar am impresia că golul acela trebuie să dea undeva.

A doua zi dimineață, Amelia s-a sculat cu noaptea în cap ca să meargă la serviciu, dorea să ajungă cât mai devreme ca să-l vadă pe Garin. Pe mine m-a însărcinat să am grijă de Walter și să nu-i permit sub niciun motiv să iasă.

– Garin, aseară a venit Walter la noi acasă. Ne-a spus că Iris crede că este urmărită.

– Azi-noapte au fost la ea și au arestat-o.

– Doamne Dumnezeule!

– Acum câteva zile, Iris mi-a spus că probabil șeful ei o suspectează și era sigură că o urmărește. Într-o seară când șeful ei și-a luat la revedere pentru a doua zi, Iris a rămas ceva mai mult timp, așa cum obișnuia să facă, cu scuza că pune ordine în hârtii. Era momentul când profita să microfilmeze documente. Dar el s-a întors după ceva ce uitase, ea i-a auzit pașii și a avut timp să ascundă camera, dar nu și hârtiile pe care le microfilma. Șeful ei a întrebat-o ce făcea și ea i-a răspuns că voia să caute un document pe care credea că îl rătăcise. El n-a crezut-o, dar s-a comportat ca și cum i-ar fi acceptat explicația.

– Unde este? Spune-mi unde au dus-o!

– Nicăieri. Avea o pastilă de cianură, cum avem noi toți în cazul în care suntem arestați. Știi bine, ai avut și tu una. N-a permis să fie arestată.

Obișnuia să spună că n-ar putea suporta să fie torturată. Când a venit poliția s-o caute acasă, au spart ușa și au găsit-o moartă.

– De unde știi toate astea?

– De la un prieten care lucrează în Ministerul de Externe, aproape de departamentul lui Iris. Ceea ce s-a întâmplat este secretul lui Polichinelle. Acum îl caută pe Walter.

– E la mine acasă, dar îl voi ascunde.

– Trebuie să-l scoatem din Berlin. Este ceea ce ar fi vrut Iris, întotdeauna spunea că într-o zi va pleca cu Walter să înceapă o viață nouă. Economisea ca să poată face asta. Visa să trăiască în celălalt Berlin, vezi bine, atât de departe și atât de aproape de aici.

– Dar cum îl vom scoate?

– Nu știu, trebuie să iau legătura cu Albert. Nu-i ușor de ieșit de aici, știi și tu.

– Dar trebuie să aveți vreo rută de scăpare...

– Toate încercările de a sări peste Zid știi cum se termină.

– Poate că ne pripim, n-au nimic împotriva lui Walter, este un copil.

– Un orfan pe care îl vor închide într-un așezământ al statului și pe care îl vor trata ca pe fiul unei trădătoare. Îți imaginezi ce înseamnă asta? Nu este ceea ce ar fi vrut Iris, și tu o știi bine. Dacă asta e o problemă pentru tine, voi încerca să-l scot la noapte de la tine de acasă, ne vom descurca noi. Tonul lui Garin era tăios.

– Știi că îl iubesc pe Walter! O iubeam și pe Iris, voi face orice.

– Atunci, ascunde-l până îți spun eu. Când o să aflu cum să-l scot din Berlin, îți voi spune. Măcar avem puțin noroc, nu va lipsi de la școală pentru că e vacanța de iarnă.

– Dar poliția îl va căuta și o vor face în casele prietenilor lui Iris.

– Da, e posibil ca vreunul dintre noi să primim o vizită. Știi că am căutat să fim discreți și să nu fim văzuți împreună, dar e inevitabil ca cineva să ne fi văzut, așa că trebuie să fim pregătiți pentru orice. Și tu, de asemenea.

– De multă vreme n-am mai văzut-o pe Iris...

– Știu, dar asta nu te va scuti ca poliția să-ți percheziționeze casa. Unde o să-l ascunzi?

– Pot să-l ascund în pivniță. Friedrich a găsit o despărțitură unde se păstrau probabil cărbunii. Cred că acolo nu va fi găsit.

– Caută să acționezi cu naturalețe, să faci în așa fel, încât să duceți o viață normală. Eu voi lua legătura cu tine când voi ști cum să-l scot pe Walter.

– Eventual ar putea sări peste Zid, știi că trece prin fața casei mele.

– Să nu cumva să-ți vină ideea să faci așa ceva. Așteaptă să-ți dau de veste.

Tatăl meu a cerut să-i instalăm scaunul cu rotile lângă fereastră ca să putem afla orice mișcare suspectă.

Walter aproape că nu ieșea din camera mea. Eu căutam să fiu cu el tot timpul cât îmi era cu putință, dar Amelia a insistat că trebuie să ies și să mă întâlnesc cu prietenii mei. Nu voia ca ei să-mi simtă lipsa și ca vreunul să se prezinte la noi acasă. Ea însăși mergea în fiecare zi la serviciu, așteptând cu nerăbdare ca Garin să-i spună ce să facă. Îl întreba în fiecare zi, dar el n-avea răspuns.

Ivan Vasiliev ne surprindea adesea prezentându-se acasă neanunțat. Obișnuia să-și scuze prezența explicând că era în trecere prin apropiere și că hotărâse să vină să ne salute. Era mereu bine-venit pentru tatăl meu, care se delecta jucând șah cu el și bând împreună câte un pahar de coniac dintr-o sticlă pe care i-o dăruise Ivan Vasiliev. Nu venea niciodată cu mâna goală. Magazinele speciale de la care cumpărau ștabii erau bine aprovizionate cu produse din Occident, astfel că îl vedeam adesea venind cu unt olandez, vin spaniol, ulei italienesc sau brânză franțuzească. Pentru noi, erau produse de lux care nu ne erau la îndemână și îi eram sincer recunoscători. Cred că pentru el eram ca propria familie.

Dar în zilele acelea, cel a cărui vizită nu doream deloc s-o primim era tocmai Ivan Vasiliev.

Soneria de la ușă ne-a făcut să tresărim. Amelia pregătea cina, iar Walter punea masa. L-am împins pe Walter în camera mea, nu mai era timp să-l ascund în pivniță.

Ivan Vasiliev mi-a înmânat zâmbind două sticle pe care le aducea în mână.

– Ah, dragă Friedrich, n-am putut rezista tentației de a trece să vă fac o vizită ca să-i aduc Ameliei un mic cadou!

Erau două sticle cu ulei de măsline spaniol pentru care Amelia i-a fost sincer recunoscătoare.

– Rămâi la cină? Pregătesc o omletă și, acum, cu uleiul ăsta... o să vezi, gustul va fi mult mai bun.

– Aveam speranța că te vei îndura de acest biet bărbat singuratic, răspunse Ivan Vasiliev, căutând să se instaleze comod lângă Max.

Amelia părea liniștită, de parcă ar fi fost o seară oarecare, dar eu și tatăl meu eram nervoși și ne venea greu să ne prefacem. Încă îmi mai amintesc cum mă temeam ca nu cumva să facă Walter vreun zgomot care să-l trădeze și mă întrebam ce ar face Ivan Vasiliev dacă s-ar întâmpla așa ceva, ar da ordin să fim arestați?

– Max, prietene, te văd îngrijorat. Și pe tine, Friedrich. Se întâmplă ceva?

– Nimic important, dar știi cum suntem noi, părinții, când e vorba de viitorul copiilor noștri. Friedrich vrea să se specializeze în medicină internă, iar Max îi spune să fie mai ambițios.

– Ei bine, cred că tatăl tău are dreptate. Ești un student strălucit care poate aspira la mai mult decât să devină medic generalist. Un bun chirurg, un neurolog, un specialist are întotdeauna mai multă greutate.

– Pentru ce? Prefer să fac ce-mi place, și ce-mi place mie este să fiu ca tatăl meu, am răspuns eu, continuând jocul Ameliei.

– Nu vrea să mă asculte, se plânse Max.

– Cu alte cuvinte, n-am venit într-un moment potrivit...

– Ba da! Mulțumită ție s-a încheiat discuția și așa putem lua cina liniștiți. Amelia îi zâmbea cu o asemenea candoare, încât părea sinceră.

Omleta era excelentă și Ivan Vasiliev i-a promis Ameliei că îi va mai face rost de sticle de ulei de măsline spaniol, cu condiția să-l invite să deguste tot ce gătea cu el. După aceea, a jucat o partidă de șah cu tatăl meu, dar acesta era distrat și nu reușea să se concentreze, așa că Ivan Vasiliev n-a insistat să-i dea revanșa.

– Mă voi întoarce curând, dragi prieteni. Și... ai mare grijă de tine, Amelia.

– Da, desigur, o fac deja.

Când Ivan Vasiliev a plecat, ne-am întrebat ce era cu recomandarea aceea. Tatăl meu a sugerat că vizita lui nu fusese întâmplătoare și nici

ultimele cuvinte ale sovieticului. Dar Amelia nu ne-a permis să mai facem speculații.

Bietul Walter rămăsese nemâncat și a trebuit să se mulțumească cu o ceașcă de lapte și un biscuit.

– Trebuie să fim mai atenți, azi a fost Ivan Vasiliev cel care ne-a luat prin surprindere, dar dacă o să fie KVP-ul...? ne atrase atenția tatăl meu.

– Casa noastră este deasupra pivniței, poate că ar trebui să facem o gaură și să le unim, am propus eu.

– Ești nebun! Ar afla toți vecinii dacă începem să bocănim ca să facem o gaură în pardoseală, și, în plus, nu știm cât este de solidă și nici peste ce o să dăm, obiectă tatăl meu.

– Cred că Friedrich are dreptate, replică Amelia, pe care obiecțiile lui Max n-au convins-o, dacă cineva se prezintă pe neașteptate, nu vom avea timp să-l scoatem pe Walter de aici. Nici nu-l putem izola tot timpul în golul ăla întunecos din pivniță. Vom face să comunice bucătăria cu pivnița; o vom face noi înșine cu grijă, încercând să nu producem prea mult zgomot. Dacă întreabă vecinii, vom spune că lucrăm la o mică reparație, pentru că locuința este cam deteriorată.

– Când începem? Eu eram entuziasmat că Amelia a acceptat propunerea mea.

– Chiar acum, dar vom face gaura începând de dedesubt. O să vedem dacă se aude zgomotul.

Eu și Walter am coborât în pivniță cu o lanternă și am calculat locul care am crezut noi că ar corespunde cu bucătăria. Am început să găurim tavanul pivniței. Amelia a coborât pentru câteva minute, asigurându-ne că nu se aude prea mult zgomot, dar că tot trebuie să avem grijă. Am înfășurat uneltele în cârpe ca să amortizăm zgomotul loviturilor și am lucrat o bună bucată de vreme, până când Amelia ne-a trimis la culcare.

În două zile am făcut spărtura. Am fi putut s-o terminăm în noaptea când am început-o, dar Amelia nu ne-a dat voie. Prefera să lucrăm încet ca să nu atragem atenția. Gaura din tavanul pivniței coincidea cu o mică debara de lângă bucătărie în care Amelia ținea mătura, fărașul, fierul de călcat și alte ustensile ale casei. Am ascuns cât am putut de bine spărtura, dar, înainte, am verificat dacă Walter încape prin ea, și am așezat în pivniță

o saltea veche ca, atunci când se strecura, să nu-și rupă piciorul. Aproape că doream ca Ivan Vasiliev să ne viziteze din nou, ca să verificăm reușita ideii mele.

Garin i-a spus Ameliei că Albert era deja la curent cu situația aceea și că se angajase să se ocupe de Walter.

Într-o seară când Amelia a luat autobuzul ca să se întoarcă acasă, un bărbat s-a așezat lângă ea. Părea un muncitor de la o fabrică. Păr cărunt, mustață, șapcă înfundată pe cap, ochelari, mănuși groase și fular și un palton ponosit de atâta purtat.

– Nu vorbi și nici nu te mișca.

Ameliei i-a fost greu să n-o facă. A recunoscut la omul acela, a cărui înfățișare îi era necunoscută, glasul lui Albert James.

– Am verificat că nimeni nu-ți supraveghează casa. N-ai mai văzut-o pe Iris de multă vreme, poate de aceea sau poate pentru că nu îndrăznesc s-o supravegheze pe prietena colonelului KGB Ivan Vasiliev.

– I-am cerut lui Garin să te informeze despre apariția lui Ivan Vasiliev.

– Și m-a informat. Îmi amintesc foarte bine cele întâmplate la Moscova, dar atunci spuneai că este slab de înger, un om speriat. Acum este ditamai colonelul, cu medalia pentru eroism câștigată pe front. Și unul dintre cei mai periculoși oameni care există. Știm că a plasat cârtițe în locuri strategice din Occident, dar nu știm unde. Doar că există informații importante care ajung în mâinile lui. Este prietenul tău și, în consecință, ne poți ajuta.

– Să-l trădez? Nu, n-o voi face.

– E ciudat, nu ți-a păsat să-l minți pe Max și ai scrupule s-o faci în ceea ce-l privește pe colonelul Vasiliev.

– Știu că linia despărțitoare între minciună și trădare este foarte subtilă, dar eu n-am simțit niciodată că l-aș fi trădat pe Max. Știam că amândoi voiam același lucru, să isprăvim cu Hitler. Dar n-o să mă cert cu tine. Nu mai lucrez pentru tine. Credeam că ești aici ca să-l scoți pe Walter.

– Da, pentru asta am venit, dar și ca să-ți cer să ne ajuți să descoperim o cârtiță pe care Vasiliev a infiltrat-o nu știm unde, dar care are acces la informațiile noastre și ale britanicilor.

– Cu care continuați să împărtășiți tot.

– Aproape tot. Sunt verii noștri primari.

– Ți-am mai spus că nu voi mai lucra pentru voi.

– Gândește-te. Voi veni după Walter la noapte.

– Cum îl vei scoate?

– Permite-mi să nu-ți spun asta.

Când Amelia a ajuns acasă, l-a rugat pe Walter să se pregătească.

– Vei pleca la noapte.

– Eu... eu vreau să rămân aici, cu voi.

– Nu-i cu putință, și tu o știi. Totul va fi bine, o să vezi, și vei împlini visurile mamei tale. O să ai o viață bună, îți promit.

Dar Walter a izbucnit în plâns, de data aceasta nu și-a mai stăpânit lacrimile de atâtea ori înăbușite de când murise mama lui.

Max supraveghea strada și n-a văzut nicio mașină și nicio persoană suspectă. Dar, deodată, i s-a părut că vede o umbră apropiindu-se de grădina care dădea acces în clădire.

– S-ar putea să fie Albert. Să dea Dumnezeu, peste două minute, reflectoarele soldaților vor lumina zona.

Tatăl meu cronometrase la cât timp se aprindeau noaptea reflectoarele din zona noastră și cât le lua patrulelor să treacă.

Amelia a ieșit sub portal și a deschis poarta, spera să fie Albert și a rămas așteptând în întuneric.

El era. A intrat în casă cu pași grăbiți. La fel cum i se întâmplase Ameliei, și nouă ne-a fost greu să-l recunoaștem.

– Foarte ingenios, recunoscu Albert când i-am povestit ce făcuserăm.

Amelia i-a spus că numai noi avem cheia de la pivniță și că eu găsisem un gol în podea care putea servi drept ascunzătoare.

– Este aer, dar nu știu de unde provine.

– Îmi dai o lanternă ca să arunc o privire? îi ceru Albert.

– Da, sigur că da, dar n-o să întârziați? întrebă Amelia, nervoasă că trece timpul și asta făcea mai dificilă plecarea lui Walter.

L-am însoțit pe Albert în pivniță, strecurându-ne prin spărtura pe care o făcuserăm în debara. L-am ajutat să examineze golul din podeaua pivniței. A aprins un chibrit ca să vadă de unde venea aerul și am descoperit o fisură în perete.

– E un zid subțire care dă undeva, chiar... nu știu, dar se pare că se aude un zgomot, poate să fie vreun tunel de metrou prin apropiere...

– Poate fi și canalul de scurgere, în grădina în care dă clădirea este un canal ascuns de ierburi. Capacul nu se poate scoate. Când eram mic, am încercat de mai multe ori. Îmi plăcea să mă joc de-a căutătorul de comori și să cobor în canalele de scurgere mi se părea o adevărată aventură. Dar n-am reușit.

Am urcat în casă și Albert a întrebat câți metri ne despart de Zid.

– Doi metri de la rețeaua de sârmă ghimpată și douăzeci de la Zid, dar dacă ai dreptate și în golul acela din pivniță pătrunde aer din canale, trebuie să știi că le-au blocat pe toate care dau de cealaltă parte a orașului și că sunt patrule care supraveghează permanent canalele de scurgere. Îmi imaginez că, dacă Friedrich are dreptate și în grădină există o gură prevăzută cu un grilaj prin care se poate intra în canalele de scurgere, această porțiune trebuie să fie și mai bine supravegheată, dat fiind că ne aflăm aproape de Zid, comentă tatăl meu.

– Aș vrea să mă întorc să arunc o privire. Să văd dacă pot face rost de o hartă de dinainte de război a canalelor de scurgere din Berlin. Dacă ar fi așa... ne-ar putea servi să scoatem oameni de aici.

– Ți-am mai spus că nu lucrez pentru tine. Amelia vorbea cu glas scăzut, dar era furioasă.

– Ai refuza să salvezi niște vieți? Pentru că uneori despre asta-i vorba, să salvezi viața cuiva. Nu-ți imaginezi cât de dificil este să scoți oameni de aici, din ce în ce mai dificil. Ne-am dezvoltat ingeniozitatea, dar nu mai mult decât rușii sau decât cei din KVP. Nu citești ziarele? Acum două săptămâni a mai murit un om încercând să sară peste Zid. Câți crezi că vor mai muri?

– Se face târziu, l-a întrerupt tatăl meu.

– Da, ai dreptate. Vă mulțumesc că ați avut grijă de Walter.

– Nu-mi mulțumi, îl iubim, spuse Amelia.

Au ieșit din casă și s-au pierdut printre umbrele nopții. Nu știu dacă Amelia a reușit să afle cum l-au scos din Berlin. Și dacă a aflat, nu ne-a spus-o niciodată.

Posibilitatea ca pivnița noastră să facă legătura cu canalul de scurgere a prins rădăcini în mintea Ameliei. Astfel că, de îndată ce i-a fost cu putință, a început ea singură să încerce să facă o spărtură în peretele gropii din

pivniță pe unde credeam noi că pătrundea aerul. Eu am ajutat-o, în ciuda protestelor tatălui meu, care ne soma să-l lăsăm așa cum este. Nu ne-a fost greu să facem o mică gaură, dar bezna era absolută, astfel că am luminat întunericul cu un fascicul de lumină de la lanternă, temându-ne de ce am fi putut găsi. Am auzit clipocit de apă și am putut vedea că gaura dădea într-o altă gaură care la nivelul de jos făcea legătura cu haznaua.

– Nu se aude nimic, așa că vom lărgi și mai mult breșa din perete și o să mă strecor în cealaltă parte cu o lanternă, vreau să văd unde ajunge, spuse Amelia.

– L-ai auzit pe tata, soldații patrulează prin canale și, cu atât mai mult, prin locurile din preajma Zidului. E periculos.

– Da, știu, dar cât timp o fac, tu gândește-te cum putem ascunde spărtura. Dacă soldații trec, nu cred că o să se vâre în gaura asta care dă într-a noastră; dar chiar și așa, trebuie s-o ascundem cât mai bine cu putință.

– Dar de ce vrei să faci asta? am întrebat-o eu, nervos.

– N-am idee, dar cine știe dacă într-o zi n-o să avem nevoie de ea.

– Lasă-mă să vin cu tine, trebuie să fie șobolani.

– Nu, mă duc singură. Nu este pentru prima dată când umblu prin canalele de scurgere. Știu deja cum miros și peste ce pot să dau.

Am scos pe rând cărămizile cu grijă, până când Amelia a putut să sară de cealaltă parte. Am văzut-o pierzându-se în adâncurile subsolului berlinez doar cu un fascicul de lumină. A trecut aproape o oră și m-am speriat, pentru că am auzit în depărtare pași grei și glasuri. N-am răsuflat liniștit până n-am văzut-o întorcându-se. Mirosea a scârnă, avea mâinile jupuite și ghetele ude, dar părea bucuroasă.

– Ți-a venit vreo idee cum să maschezi trecerea?

– Da, vom face o stivă din cărămizile pe care le-am scos, apoi le vom pune la loc și așa, în caz de necesitate, va fi ușor să le înlăturăm. Dar spune-mi, ce s-a întâmplat? Am auzit voci.

– Și eu, am murit de frică. A trebuit să sting lanterna. Era o patrulă, cred că erau cinci sau șase bărbați, vorbeau între ei, au trecut aproape de mine, dar nu m-au văzut. Am rămas nemișcată până i-am auzit îndepărtându-se.

– Așadar, tata are dreptate că sunt soldați care patrulează prin canale...

– Așa este. Acum, să mergem acasă, o să cobor și mâine din nou.

– De ce?

– Cine știe dacă nu vom găsi mijlocul de a ajunge de cealaltă parte...

– E imposibil, tata mi-a spus că au blocat cu gratii toate trecerile.

– Da, dar apele reziduale continuă să treacă...

– Doar n-ai de gând să intri în apele alea! am exclamat eu, oripilat.

– Vom vedea, vom vedea...

Peste câteva zile, pe când Amelia era în arhivă punând în ordine niște dosare, Garin s-a apropiat de ea. Erau departe de privirile celorlalți funcționari din departament, astfel că puteau vorbi liniștiți.

– Walter a ajuns cu bine, voia să știi.

– Slavă Domnului!

– Albert a riscat foarte mult.

– Cum l-a scos?

– Nu știu.

– Hai, Garin!

– Ceea ce mi-a cerut într-adevăr Albert este să-ți spun că va veni să te viziteze. Se pare că ai o pivniță foarte interesantă.

– I-am mai spus să uite de mine.

Garin a zâmbit, a ridicat din umeri și a ieșit din arhivă.

Nici tatăl meu, nici Amelia nu știau că făceam parte dintr-un grup care se întâlnea periodic cu Konrad. Vorbeam despre politică și organizam în cadrul universității activități culturale prin care, cu mare precauție, încercam să fentăm cenzura.

Piese de teatru, lecturi de texte, muzică... totul ne servea ca să ne dea iluzia că facem o opoziție dură față de autoritățile din Republica Democrată. În universitate, existau fără îndoială informatori ai poliției, dar eram convinși că grupul nostru era impenetrabil.

Nimeni nu intra fără aprobarea lui Konrad, astfel că atunci când s-a prezentat cu două fete la repetițiile unei piese se teatru pe care o pregăteam, am avut toată încrederea în ele.

– Vi le prezint pe Ilse și pe Magda, sunt două dintre cele mai bune studente ale mele.

În afară de piesa de teatru, organizam și o zi de proteste în universitate. Urma să cerem mai multă libertate, precum și eliberarea unui profesor de

istorie care fusese arestat, fiind acuzat de activități potrivnice Republicii Democrate.

Ne gândeam să organizăm în campus un marș al tăcerii și să purtăm pancarte cu un singur cuvânt scris: „Libertate". Nu se vor striga lozinci, vom merge în tăcere. Credeam că o manifestație tăcută va fi mai de efect. Pregăteam și manifeste, cerând eliberarea profesorului arestat, și pe care aveam de gând să le împrăștiem prin campus.

M-am îndrăgostit de Ilse de cum am văzut-o. Părea o walkirie: blondă, înaltă, zveltă, cu ochi albaștri-închis... Era o frumusețe. Și Magda, dar era diferită de Ilse. Părul Magdei era negru, pielea foarte albă, ochii verzi. Nu era înaltă ca Ilse, nici atât de zveltă, dar era imposibil să n-o observi.

Se apropia data manifestației și Konrad prevăzuse o întrunire în mica tipografie unde se imprima materialul nostru clandestin. Niciunul dintre noi nu știa unde este tipografia, dar faptul cel mai important era că la întrunire avea să ia parte conducerea opoziției din universitate și din cercurile intelectuale care sprijineau mișcarea clandestină.

– Cred că Ilse și Magda ar trebui să vină la întrunire. Așa îi vor cunoaște și pe ceilalți. Friedrich, tu vei merge să le aduci, spuse Konrad.

– Dar nu știu unde este tipografia, am răspuns eu.

– Știu, dar când vei fi cu ele, veți merge în parc și acolo vă veți întâlni cu alt grup. Nu vă faceți griji, va veni cineva să vă conducă.

Ilse și Magda au acceptat încântate. Doreau să cunoască restul grupului. În noaptea aceea, am dormit prost și, a doua zi de dimineață, Amelia mi-a observat cearcănele.

– N-ai dormit bine?

– Cred că sunt nervos din cauza examenelor.

Am plecat de acasă ca în fiecare dimineață și am mers pe jos până la stația de autobuz unde ne despărțeam. Când am ajuns la universitate, m-am întâlnit cu Ilse și am vorbit despre întrunirea de după-amiază. O aștepta pe Magda ca să intre în sala de curs, dar întârzia.

La prânz, când mă întorceam spre casă, Ilse m-a ajuns din urmă. Era palidă, nervoasă, părea scoasă din sărite.

– S-a întâmplat ceva... eu... nu știu dacă are importanță, dar sunt îngrijorată... Îl caut pe Konrad, dar a plecat deja și n-am numărul lui de telefon de acasă, nici adresa, nu știu ce să fac...

– Calmează-te și spune-mi ce s-a întâmplat.

– Magda a ajuns târziu azi-dimineață. Mi-a spus că nu s-a simțit bine și că a mai rămas o vreme în pat. Nu părea bolnavă, dar m-am gândit că poate o fi avut o indispoziție trecătoare. Dar ne-am încrucișat cu un coleg care a întrebat-o: „Ia te uită, Magda, unde mergeai azi-dimineață atât de devreme și atât de grăbită...? Te-am strigat, dar nu m-ai auzit... sigur că și eu merg mai repede când trec prin față pe la KVP... dar mi s-a părut că tu te duceai într-acolo..." și apoi, el a început să râdă și ea a făcut același lucru; dar eu, care o cunosc, știu că era nervoasă.

– De când sunteți prietene?

– O cunosc de când am început facultatea, dar ne-am împrietenit la acest curs. E foarte inteligentă, de fapt, e cea mai bună studentă a lui Konrad.

– Și tu crezi...

– Nu știu, Friedrich... dar m-am speriat. Sunt informatori peste tot, știu că nu trebuie să avem încredere în nimeni... Poate că sunt nedreaptă cu Magda, mai mult ca sigur, dar nu eram liniștită dacă nu-i spuneam cuiva și cum nu l-am găsit pe Konrad... Eu... adevărul e că n-ar fi trebuit niciodată să mă bag în încurcătura asta, nu știu, eu nu cred că lucrurile merg atât de prost cum spune Magda, dar chiar și așa... în sfârșit, n-aș vrea să i se întâmple ceva rău nimănui...

– Iar eu trebuie să vin să vă iau după-amiază de la ea de acasă... m-am lamentat eu.

– Mă rog, Magda mi-a spus că poate vom veni singure. Mi-a cerut să merg s-o iau de acasă.

– Și cum aveați de gând să ajungeți dacă nu știți unde este tipografia?

– Vrea ca și tu să mergi la ea acasă. Nu știu, Friedrich, dar mă simt prost... nu știu ce să cred...

Nici eu nu știam ce să cred și cu atât mai puțin ce să fac. L-am sunat pe Konrad, dar la el acasă mi s-a spus că nu va veni la masă. N-am îndrăznit nici să vorbesc cu alți colegi și să semăn îndoieli în privința Magdei. Nu

știam dacă Ilse era paranoică ori o invidia pe Magda sau dacă, dimpotrivă, bănuielile ei erau întemeiate.

Am luat o hotărâre care s-a dovedit a fi cea corectă. Când am ajuns acasă, i-am făcut un semn Ameliei și am închis ușa de la bucătărie. Tatăl meu era somnoros și nu ne-a acordat atenție. I-am povestit tot ce se întâmpla și am putut observa cât era de supărată când a aflat că participam la activitățile de opoziție din universitate.

– Nu trebuie să te duci acasă la Magda, poate fi o capcană.

– Sau poate că nu e nimic.

– Ai adresa?

– Da...

– Și la ce oră trebuie să fii acolo?

– La șase.

– Vom merge mai devreme.

– Vom merge?

– Da, te voi însoți.

– Dar...

– Niciun dar! Vei face ce spun eu.

Am acceptat de bunăvoie și nu am mai protestat. Am plecat de acasă de îndată ce am terminat de mâncat.

Ne-am dus pe jos până la adresa Magdei și, de departe, Amelia supraveghea ca să vadă dacă observa vreo mișcare ciudată. Mai erau trei ore până la întâlnire și ea părea dispusă să așteptăm acolo. Eu eram deja plictisit când am văzut o mașină oprindu-se aproape de casa Magdei. Am văzut-o coborând din vehicul, urmată de un bărbat și îndreptându-se spre casă; părea îngrijorată. Bărbatul n-a stat mult timp, pentru că a ieșit din nou după nici o jumătate de oră.

– Rămâi aici și nu te mișca, mi-a poruncit Amelia.

– Unde te duci?

– Nu voi întârzia mult, tu păzește dacă vezi ceva suspect.

Timpul mi s-a părut o veșnicie și eram absent când am auzit glasul Ameliei lângă mine.

– Nu ești atent.

Am privit-o, dar nu părea ea. Avea niște ochelari cu sticle groase care îi acopereau o parte din chip și o bască cenușie pe care nu i-o mai văzusem înainte și care îi strângea tot părul. Nu i-am recunoscut nici paltonul.

– Dar...

– Taci și așteaptă. Nu te mișca, orice s-ar întâmpla. Dă-mi cuvântul tău.

– Dar...

– Dă-mi cuvântul tău!

– Da, ți-l dau, dar nu te înțeleg... te-ai deghizat și... unde mergi?

– Mă duc acasă la Magda.

– Vin cu tine.

– Nu, tu nu te vei mișca de aici, altminteri mă vei pune în primejdie, și nu numai pe mine, ci și pe tine, pe tatăl tău și pe toți prietenii tăi.

Am văzut-o intrând în portalul de la casa Magdei. Nu a ieșit decât peste o jumătate de oră.

– O vei suna pe prietena ta Ilse și-i vei spune că te-ai îmbolnăvit și că și ea ar trebui să se odihnească, pentru că e răcită. Sper că e destul de isteață ca să înțeleagă că nu trebuie să iasă din casă.

– E mai bine să mă duc eu la ea acasă...

– Nu, nu te vei duce să-i spui personal. O vei suna și o vei sfătui să se bage în pat și să spună la toată lumea că e bolnavă. Ai înțeles?

– Da, dar...

– Fă ce-ți spun! Trebuie să-l găsesc pe Konrad, această întrunire nu trebuie să aibă loc.

Și a dispărut. S-a pierdut printre oameni. Am făcut ce a spus ea. Am ajuns acasă și am sunat-o pe Ilse. Îi puteam simți uimirea când i-am spus că trebuie să se bage în pat până când îi va trece răceala.

– Dar... întâlnirea?

– Fă ce-ți spun, o să mai vorbim.

Am intrat la mine în cameră pentru ca tata să nu-mi observe nervozitatea.

Amelia a ajuns mai târziu decât de obicei, tata era nervos așteptând-o.

– Ce ți s-a întâmplat? a întrebat tatăl meu când a auzit-o închizând ușa.

– Am mult de lucru, știi că se va organiza un Congres al Păcii, iar departamentul nostru e încărcat de lucrări. Garin nu se poate descurca cu tot și mi-a cerut să rămân să-l ajut.

Eu ieșisem din camera mea și am privit-o uimit, pentru că era din nou ea însăși. Ochelarii, basca de lână, paltonul... dispăruseră toate.

Când a intrat în bucătărie ca să pregătească cina, am auzit soneria. Amândoi am tresărit, dar s-a dus ea să deschidă ușa.

– Sper că nu deranjez... spuse Ivan Vasiliev, arătându-și zâmbetul cel mai fermecător.

– Bineînțeles că nu, Ivan! Intră, ai ajuns la timp pentru cină.

– Îți mulțumesc, Amelia. Dacă n-ai fi tu, aș uita ce înseamnă o masă bună. Azi n-am avut timp să-ți aduc nimic. Tinerii aceia de la universitate le-au dat mult de furcă prietenilor mei din KVP, spuse el privindu-mă drept în ochi.

– Ah, da? Ce-au făcut? întrebă Max curios.

– În KVP, spiritele sunt agitate. Cineva l-a asasinat pe unul dintre informatorii lor. Stasi cere ca ancheta s-o facă ei, dar cei din KVP refuză. În sfârșit, luptele obișnuite dintre departamente.

– Și asta ce legătură are cu universitatea? Max continua să fie interesat ca Ivan Vasiliev să-i povestească istoria.

– Tinerii pregăteau o manifestație, n-ai auzit nimic, Friedrich? Mă rog, o manifestație tăcută cerând libertate și mai ales eliberarea din închisoare a unuia dintre profesori. Treburi de-ale studenților. Poliția știa, bineînțeles, și aveau pregătită o razie. Ar fi prins vreo doisprezece tineri și nu s-ar mai fi întâmplat nimic. Dar, după cum se pare, agitatorii aveau prevăzută o întrunire cu toată conducerea activiștilor universitari, inclusiv profesori. O ocazie bună ca să-i aresteze pe profesorii care pervertesc mințile puștilor. Dar informatorul trebuie să fi făcut vreo greșeală și a fost găsit mort și, în mod ciudat, întrunirea nu s-a mai ținut. În sfârșit, mi-am petrecut după-amiaza muncind.

– Acum te ocupi cu urmărirea studenților? Tonul Ameliei era încărcat de ironie.

– Nu, draga mea, nu cu asta, dar, chiar dacă nu e treaba mea, aș vrea să știu cine l-a împușcat pe informatorul KVP. A făcut-o cu o armă occidentală, un pistol Walter PPK, de calibru mic. O armă de femeie, după cum spun experții. Dar o armă e o armă, nu contează mărimea. Asasinul ține foarte bine, un glonț drept în inimă. A murit pe loc. Îți spun că trebuie

să fi fost un profesionist. Ceea ce ne face să credem că acești studenți neastâmpărați și profesorii lor au prieteni buni în Occident, nu crezi?

– Dar oricine poate avea o astfel de armă, răspunse ea.

– Oricine? Tu ce crezi, Friedrich...? Ai fost azi după-amiază la universitate? Nu știu dacă ai aflat că a fost o razie... Mă bucur că nu te afli printre cei arestați.

– Și de ce ar fi trebuit să fie arestat? Fiul meu a stat aici cu mine și Friedrich știe că nu trebuie să se amestece niciodată în politică, niciodată; mi-a dat cuvântul lui și știu că îl va respecta, îl întrerupse Max la timp.

– Dar tinerii sunt neascultători și au idei proprii, dragul meu prieten, însă mă bucur că Friedrich a fost aici și că n-are nimic de-a face cu agitatorii.

– Oricine poate avea de-a face cu agitatorii, toți se cunosc în universitate, interveni Amelia.

– Să-l lăsăm pe Friedrich să vorbească, le ceru Ivan Vasiliev.

Eu probabil că eram livid. Simțeam privirea colonelului străpungându-mă, de parcă ar fi putut să-mi citească toate gândurile.

– Pe mine... adevărul e că m-a tulburat tot ce ați povestit. Nu-i o veste bună să aflu că a fost o razie, că au putut fi ridicați oameni pe care-i cunosc... Și... dacă pot fi sincer, voi spune că atunci când ești tânăr visezi să construiești un viitor mai bun și asta nu poate fi un delict.

Nu știu de unde am avut forță pentru această perorație, dar se pare că l-am impresionat pe Ivan Vasiliev.

– Ia te uită, văd că ești curajos luându-le apărarea colegilor tăi. Știi? Ai dreptate, când ești tânăr, vrei să schimbi lumea, numai că lumea a fost deja schimbată de cei din generația mea. Poporul guvernează și fiii oamenilor din popor sunt cei care merg acum în universități; toți suntem egali și construim o lume mai bună pentru toți. Voi, tinerii, singurul lucru pe care îl aveți de făcut este să mergeți în aceeași direcție.

Am rămas tăcut, îmi era greu să suport privirea lui Ivan Vasiliev, dar și pe cea a tatălui meu.

– E un profesor, un anume Konrad... a dispărut, este căutat. Se pare că e principalul agitator. Tu îl cunoști, nu-i așa, Friedrich?

– Este unul dintre cei mai iubiți profesori din universitate.

– Și noi îl cunoaștem, a fost odată chiar și aici, acasă, cu mult timp în urmă, spuse Amelia pe un ton firesc.

– Și cum de îl cunoașteți, draga mea?

– Când ne-am întors la Berlin, ni l-a prezentat un prieten, nu era încă Zidul... și într-o seară l-a adus la cină. A fost foarte amabil și nu mi s-a părut un revoluționar periculos. Dar, de atunci, au trecut mai bine de cincisprezece ani.

– Și cine era prietenul acela care vi l-a prezentat?

– Cineva care, din nefericire, a murit. Dar în orice caz, locuia în Berlinul Occidental. Acum câțiva ani, lucrurile erau diferite, berlinezii nu erau despărțiți de niciun zid și oamenii treceau dintr-un sector într-altul... nu era atât de important cum gândea fiecare. Pe atunci, germanii din această parte nu deveniseră toți comuniști.

– Ei bine, profesorul Konrad este acum omul cel mai căutat din Berlin...

– Îl veți găsi, cu siguranță că îl veți găsi. Amelia a făcut această afirmație pe un ton categoric.

– Bine, mă bucur că Friedrich n-are nicio legătură cu agitatorii. Acum trebuie să plec, cina a fost delicioasă, ca întotdeauna, dragă Amelia.

– Mulțumesc, Ivan.

– Aveți grijă, dragii mei prieteni, aveți grijă!

Până când n-a plecat Ivan Vasiliev, n-am răsuflat liniștit. Tatăl meu părea descumpănit.

– Ce ciudat! Nu știu, dar am impresia că Ivan voia să ne spună ceva... Sper, Friedrich, că n-ai nimic de-a face cu activiștii aceia din universitate...

– Nu-ți face griji, papa!

– Și tu, Amelia... nu te înțeleg. De ce i-ai spus că îl cunoaștem pe Konrad? Nu l-am mai văzut de ani de zile.

– Pentru că știe deja sau dacă nu știe, o să afle. E mai bine să vadă că n-avem nimic de ascuns. Probabil că îi cercetează pe toți cei care îl cunosc pe Konrad și, la un moment dat, cineva își poate aminti că și noi l-am cunoscut.

Ca în fiecare noapte, am ajutat-o pe Amelia să-l culce pe tatăl meu și apoi m-am oferit să spăl vasele.

– Ce s-a întâmplat? am întrebat-o când am rămas singuri în bucătărie.

– Nimic, doar că trebuie să ai grijă.

– A spus că Magda a fost ucisă... dar s-a referit la un informator... era vorba despre ea, sunt sigur.

– Nu-i treaba noastră.

– Cu o armă mică, de femeie... așa a spus.

– Despre asta, nici tu, nici eu nu știm nimic și n-am niciun interes să știu ceva.

– Ai urcat acasă la Magda...

– Nu.

– Dar te-am văzut intrând în portal deghizată cum erai și ai întârziat să ieși...

– Am stat de pază, voiam să știu dacă iese din casă cineva. Am plecat pentru că n-am văzut pe nimeni suspect.

– N-ai urcat în apartamentul ei?

– Nu, bineînțeles că nu, ce prostie! m-a mințit ea.

– Și unde ai fost după aceea...?

– Să caut niște prieteni care l-ar fi putut anunța pe Konrad.

– Ai reușit.

– Se pare că da. Îl caută și încă nu l-au găsit.

Nici în noaptea aceea n-am dormit. N-am aflat decât peste câteva zile că profesorul Konrad era la noi în pivniță. Și au trecut ani până când Amelia mi-a povestit cele întâmplate în după-amiaza aceea.

3

Vreme de câteva zile, nici Max, nici Amelia nu mi-au permis să mă duc la universitate. Dar mă îndemnau să vorbesc cu prietenii mei la telefon ca să le spun că tatăl meu nu voia să merg. Toți știam că telefoanele erau interceptate, așa că nimeni nu spunea un cuvânt în plus, mă întrebau doar când voi veni.

Într-o noapte, pe când tatăl meu dormea, iar eu aveam stinsă lumina din cameră, am auzit un zgomot la bucătărie. M-am ridicat, gândindu-mă că s-o fi trezit Amelia să-și ia un pahar cu apă. Era în debara, ridicând chepengul.

– Unde te duci?

– Întoarce-te în pat.

– Spune-mi unde te duci, am insistat eu.

– Nu te băga în treaba asta. Du-te la culcare!

– Te rog... ai încredere în mine.

– Bine, însoțește-mă.

Am urmat-o prin chepeng până în pivniță. Apoi a destupat spărtura și a luminat-o cu o lanternă mică. Konrad era acolo. Amelia a așezat scara și am coborât amândoi. L-am îmbrățișat, răsuflând ușurat.

– Aici erai!

– Da, sunt aici, prefăcându-mă în cârtiță, cred că, dacă mai rămân în întuneric, o să orbesc.

– Am venit să-ți spun că mâine vom încerca să trecem în cealaltă parte. Ne va ajuta Garin. Albert a studiat planurile. Dacă totul e cum susține el, suntem la vreo cinci sau șase kilometri de cealaltă parte, mai bine zis, de

ieșirea dintr-un canal de scurgere din Berlinul Occidental. Acolo vei fi așteptat.

– Dacă cineva îl vede pe Garin intrând în această casă... Konrad era îngrijorat.

– Lucrăm împreună, nu-i atât de neobișnuit să vină la cină. Vom încerca să nu-l vadă nimeni intrând. Probabil că or fi niște oameni care ne păzesc casa. De fapt, o fac de multe zile ca să vadă dacă poliția sau Stasi ne urmăresc. N-au văzut nimic suspect. Se pare că nu ne aflăm printre prioritățile lor.

– Poate că te salvează faptul că ești prietenă cu acel colonel din KGB.

– Nu știu, în orice caz, vom încerca mâine. Acum mănâncă ce ți-am adus și odihnește-te.

Când ne-am întors la bucătărie, eram supărat.

– Așadar, îl ții aici ascuns pe Konrad și nu-mi spui nimic.

– Taci, Friedrich! Ăsta nu-i un joc. Tu și prietenii tăi v-ați băgat într-o treabă foarte serioasă. Știi bine că unii au fost trimiși în lagăre de muncă. Crezi că n-au vorbit? Bineînțeles că au vorbit și or fi dat nume, între altele, și pe al tău. De aceea a venit atunci seara Ivan Vasiliev. El te-a salvat. S-a gândit că participarea ta era neînsemnată, că erai încă unul din grupul studenților recalcitranți. Dar ne-a dat un avertisment. Să nu te mai porți copilărește.

– N-au arestat-o nici pe Ilse, și ea era prietenă cu Magda.

– Cum s-o aresteze pe nepoata unui membru din Comitetul Central? De altfel, Ilse nu știa nimic, vă cunoscuse cu o zi înainte, când Konrad v-a prezentat-o împreună cu Magda.

– Unchiul ei este membru în Comitetul Central?

– Da, nu știai? De data asta, ați scăpat amândoi, dar nu vă puteți forța norocul încă o dată. Ei cred că Ilse s-a speriat în ultimul moment și a hotărât să nu meargă la întrunirea aceea. Asta a susținut unchiul ei. De altfel, în informările Magdei nu era nimic împotriva lui Ilse. Magda a folosit-o ca momeală ca să se apropie de Konrad. KVP-ul a infiltrat-o pe Magda, cunoscând slăbiciunea lui Konrad pentru femeile frumoase, dar el n-a fost interesat de ea, ci părea că are doar o fixație pentru Ilse, așa că Magda s-a împrietenit cu Ilse. O sonda ca să afle ce gândește, dar Ilse nu părea foarte preocupată de politică, familiei ei îi merge bine, fac parte din nomenclatură. Dar Magda a insistat atât de mult, încât Ilse s-a lăsat

convinsă să se apropie de Konrad. El avea încredere în ele, Magda a fost foarte convingătoare cu privire la respingerea regimului, astfel că el a slăbit vigilența și a făcut cea mai mare greșeală, invitându-le să participe la acea întrunire de la tipografie, unde urma să se strângă tot comitetul de conducere a opoziției din universitate și din cercurile intelectuale.

– Și de unde știi toate astea?

– De la un prieten.

– Tata știe ceva?

– Tatăl tău nu știe nimic. Chiar vrei să-i faci o neplăcere? Nu, nu-i spune nimic.

– Au interogat-o pe Ilse?

– I-au dat un avertisment, nimic mai mult.

– Mâine o să vă ajut să găsiți ieșirea din canalul de scurgere.

– Nu, e mai bine să rămâi acasă. Dacă tatăl tău s-ar trezi sau dacă ar veni cineva...

– De ce ne-a trădat Magda?

– Nu v-a trădat, își făcea treaba. Era agentă a KVP-ului. Încerca de doi ani să se infiltreze în cercurile opoziției din universitate. Nu se grăbea, voia să pună mâna pe conducerea organizației și pe cuvântul meu că a fost cât pe-aci să reușească. Dacă n-ar fi acționat Konrad cu atâta superficialitate... dar întotdeauna l-au pierdut femeile frumoase ca Ilse.

Eram speriat și încă rău de tot. Mi-am dat seama deodată cât de aproape fusesem de prăpastie și am admirat-o și mai mult pe Amelia pentru sângele ei rece. De când eram mic am știut că era o persoană deosebită și că făcea lucruri deosebite, dar acum descoperem până unde era în stare să ajungă și mă uimea în special stăpânirea de sine de care dădea dovadă.

Amelia acționa ca și cum viața noastră n-ar fi ieșit de pe făgașul cotidianului, astfel că tatăl meu n-a bănuit nimic.

A doua zi, Garin s-a prezentat la masa de seară. Nu mai venise de mult.

I-am deschis ușa și mi-a zâmbit.

– Bună, Friedrich, nu ne-am mai văzut de multă vreme. Ia te uită, ești un bărbat în toată firea!

Tatăl meu i-a urat bun venit și, în vreme ce Amelia pregătea cina, l-a provocat la o partidă de șah. Lui Garin nu-i prea plăcea șahul, dar a acceptat.

Când am terminat masa, am stat puțin de vorbă despre munca Ameliei și a lui Garin și despre Congresul Păcii la a cărui organizare dădeau și ei o mână de ajutor.

– Vor veni tineri din toată lumea. Bieții de ei! Cred că fac cu adevărat ceva pentru pace, dar, de fapt, sunt marionetele Moscovei, la fel ca noi toți, se lamentă Garin.

– Dar tinerii acționează de bunăvoie, le-a luat Max apărarea.

– Da, în țările lor sunt liberi să manifeste pentru tot ce nici aici, nici în Uniunea Sovietică nu li se va permite niciodată să manifeste. Agenții de la *agitprop* sunt adevărați maeștri care au convins mișcările de stânga de ticăloșia intrinsecă a burgheziei. Dar își realizează scopul, și anume acela de a controla gândirea acestor colective și de a le conduce către obiectivul final care este o societate pe deplin comunistă. De aceea n-au încredere în intelectuali, adică în toți cei care gândesc cu mintea lor și nu urmează directivele stabilite de Moscova. Partidul nu-și poate permite ca scriitorii sau artiștii să hotărască de ce anume are nevoie statul în materie de cultură. Statul este cel care trebuie să decidă ce trebuie să se creeze, cum și când, a explicat Garin.

– Ce aberație! N-am putut să-mi stăpânesc opinia.

Tatăl meu a spus că e obosit și am ajutat-o pe Amelia să-l ducă la culcare, în vreme ce Garin strângea masa și ducea farfuriile la bucătărie.

– Să nu stai treaz foarte târziu, mâine ai cursuri, mi-a recomandat tatăl meu.

– Nu-ți face griji, mai învăț puțin și mă duc numaidecât la culcare.

Am închis ușa camerei și am urmat-o pe Amelia la bucătărie, unde Garin începuse să spele vasele.

– Ai întâlnit vreun vecin când ai intrat? îl întrebă ea pe Garin.

– Nu, nu era nimeni pe stradă, nicio mașină, nimeni. Oamenii mei au păzit toată ziua casa și împrejurimile, zic că n-au văzut nimic suspect, așa că putem sta liniștiți.

– Ar fi o nesăbuință să stăm liniștiți, răspunse Amelia.

I-am ajutat să deschidă chepengul care dădea în pivniță și i-am văzut strecurându-se și am auzit lovitura seacă amortizată de salteaua pe care o puseserăm dedesubt. Ce s-a întâmplat în continuare mi-au povestit după aceea.

Konrad era somnoros, dar s-a dezmeticit numaidecât și i-a ajutat să scoată stiva de cărămizi care permitea accesul la canalul de scurgere.

Aveau cu ei lanterne și o frânghie, precum și pistoale, pentru orice eventualitate. Amelia căra pe umăr o geantă cu câteva scule.

I-a condus prin canalul de scurgere urmărind harta pe care Albert i-o dăduse lui Garin. De două ori era să dea nas în nas cu soldații care patrulau pe acolo, dar au putut să se ascundă.

– Ăsta-i punctul în care, potrivit hărții, canalul continuă către Berlinul de Vest, le atrase atenția Amelia.

– Dar canalul este astupat cu un grilaj care ajunge până la fundul apei... nu știu cum vom putea trece.

– Dacă facem o spărtură în Zid, soldații ar putea auzi, spuse Konrad.

– Da, de aceea cred că cel mai bine ar fi să încercăm să tăiem grilajul și să trecem înot, indică Amelia.

– Să înotăm în apele astea fetide? Konrad părea speriat.

– Este cea mai bună soluție. Am adus scule ca să încercăm să forțăm grilajul.

Garin a pipăit peretele, încercând să-i măsoare grosimea.

– Cred că Amelia are dreptate. Ajută-mă, voi încerca să văd dacă pot mișca grilajul.

Amelia a legat frânghia de mijlocul lui Garin și a scos din geantă niște ochelari de scufundare care erau ai mei.

– Pune-ți-i, poate o să ai nevoie.

– De unde i-ai scos? întrebă Garin.

– Sunt ai lui Friedrich, o să-ți stea bine cu ei.

– E adânc? vru să știe Konrad.

– Mă tem că da, cel puțin cred că nu ajung cu picioarele la fund. Cred că o să vomit, duhoarea este insuportabilă.

Și-a pus ochelarii de scufundare și și-a băgat capul în apă. După un minut, l-a scos afară.

– Ce scârboșenie! Dă-mi sculele, o să încerc să tai grilajul, dar spărtura nu e prea largă, sper să nu rămânem blocați trecând prin el.

– Vrei să te ajut? se oferi Konrad.

– Da, ar fi mai ușor dacă încercăm să-l tăiem împreună.

Încercau să forțele grilajul când au auzit de departe glasurile și pașii apăsați ai soldaților.

– Vin direct încoace și nu-i niciun loc unde să ne ascundem, îi avertiză Amelia.

– Vin aici! Garin i-a întins mâna și Amelia n-a stat pe gânduri și s-a băgat în apele acelea murdare.

– Când îi vom auzi mai aproape, băgăm din nou capul înăuntru, le spuse Garin.

– Nu voi putea, se plânse Konrad.

– Ori o facem, ori ne descoperă și ne ucid chiar aici. Și te asigur că nu-i un mod glorios de a muri. Vom rezista afară până în ultima clipă, și apoi va trebui să rămânem dedesubt până când pleacă, insistă Garin.

Fără să scoată o vorbă, Amelia s-a apropiat de Konrad și i-a înnodat în talie frânghia care îl ținea și pe Garin, apoi s-a legat și pe ea.

– Dar ce faci! Tonul lui Konrad părea puțin isteric.

– E mai bine să rămânem împreună, dacă unul este ispitit să iasă, ceilalți nu-i vor permite.

Au rămas tăcuți și cu lanterna stinsă, auzind pașii patrulei răsunând din ce în ce mai aproape. Un fascicul de lumină a luminat apa, iar ei s-au cufundat.

Garin rămăsese cu ochelarii de scufundări, dar Amelia și Konrad nu aveau nimic care să le protejeze fața.

Aproape că nu mai puteau suporta nicio secundă în plus sub apă. Amelia simțea că îi plesnește capul, iar Konrad făcea eforturi să iasă din apă, dar Garin și ea îl împiedicau, ținându-l de încheieturile mâinilor. Deodată, Garin i-a dat drumul lui Konrad și a tras de ei în sus. Domnea din nou întunericul și au rămas tăcuți câteva minute care li s-au părut o veșnicie. Nu voiau să aprindă lanterna în cazul în care soldații ar mai fi fost pe aproape. Când în sfârșit au aprins-o, toți trei tremurau de frig și de scârbă.

– Trebuie să încercăm să tăiem grilajul cu orice preț. Garin și-a băgat din nou capul sub apă. Le-a luat mai bine de o oră până au reușit să taie mai multe gratii care lăsau o gaură prin care se putea trece.

– Cine știe peste ce o să dăm mai încolo. Konrad era îngrijorat.

– Orice ar fi, n-avem de ales decât să continuăm. Să sperăm că soldații nu-și vor da seama că există trei gratii lipsă.

Au înotat o vreme până au ajuns la o insuliță. Amelia a consultat harta primită de la Albert.

– La zece metri la dreapta ar trebui să găsim niște scări de fier care urcă la suprafață până la gura unui canal de scurgere. Sper să nu ne fi înșelat și să ieșim în fața sediului Stasi, glumi Amelia.

Au parcurs în tăcere acei zece metri și au găsit vechile scări de fier care duceau la suprafață.

Garin a urcat primul, urmat de Konrad și, în spate, de Amelia.

Așa cum fusese stabilit, Garin a lovit de patru ori capacul canalului de scurgere și acesta a început să se ridice.

– Slavă Domnului că sunteți aici! l-au auzit spunând pe Albert James.

Câțiva bărbați așteptau lângă două mașini parcate în apropierea gurii de canal și unul dintre ei a venit cu o pătură pe care i-a pus-o lui Konrad pe umeri.

– Trebuie să ne întoarcem, afirmă Amelia uitându-se la Garin.

– A fost greu? vru să știe Albert.

– Mai ales dezgustător, și Garin își însoți răspunsul cu un hohot de râs.

– Îți mulțumesc, Amelia. Tonul lui Albert era sincer.

– N-ai de ce să-mi mulțumești. Dacă ar depinde de mine, n-aș permite nimănui să cadă în mâinile Stasi.

Amelia și Garin l-au îmbrățișat pe Konrad și i-au urat noroc.

– Închipuie-ți cum o să reacționeze copoii când vor descoperi că ești aici. Garin părea fericit să-și imagineze.

– Cred că ar trebui să fiți prudenți și să nu anunțați prea curând, ca să nu înnebunească și să înceapă să aresteze oameni, îi sfătui Amelia.

– Nu-ți face griji, vom fi prudenți și... mă rog, într-una din zilele astea o să-ți fac o vizită, își luă Albert la revedere.

I-a scuturat un fior când au simțit cum se închidea grilajul canalului peste capetele lor, în vreme ce coborau în adâncul lui.

– Știi, Amelia, sunt surprins că nu ești înspăimântată să umbli printr-un astfel de loc, mie mi-a venit să țip de mai multe ori, recunoscu Garin.

– Nu-i pentru prima dată când umblu prin canale de scurgere... am ajuns să le cunosc foarte bine pe cele din Varșovia. Niște prieteni m-au învățat să nu-mi fie frică.

– Reușești să mă surprinzi mereu. Văzându-te... mă rog... nimeni n-ar zice că ești în stare să faci nimic din ceea ce faci.

Au avut noroc și n-au mai dat peste nicio patrulă, dar lui Garin i-a trebuit mai mult timp decât prevăzuse ca să pună gratiile la loc ca să pară fixe. Când i-am văzut urcând prin chepengul din pivnița care dădea în bucătărie, am răsuflat ușurat.

– Este ora șase dimineața, credeam că vi s-a întâmplat ceva.

– De ce nu faci cafeaua până ne dăm jos de pe noi tot rahatul ăsta? îmi ceru Amelia.

I-a dat lui Garin un prosop și acesta a intrat în baie cu recomandarea să nu facă zgomot ca să nu-l trezească pe Max. A trebuit să intru să-i cer să iasă de sub duș ca să poată intra și Amelia, care părea epuizată.

– Cred că voi avea nevoie de ani de zile ca să îndepărtez de pe mine mirosul ăsta. Ies acum.

În vreme ce Garin bea o ceașcă de cafea, Amelia a profitat să facă duș.

– Cel mai complicat va fi să ieși fără să te vadă nimeni, am spus eu, îngrijorat, și uitându-mă întruna pe fereastră.

– Dacă ar fi cineva suspect afară, am fi fost avertizați deja. Oamenii mei aveau ordinul să rămână în apropiere toată noaptea până când voi apărea eu.

A plecat cu puțin înaintea noastră.

– Ești epuizată, azi n-ar trebui să mergi la serviciu.

– Și ce scuză să găsesc? E mai bine să ne comportăm normal.

Drumul de la pivnița noastră către canalul de scurgere era un traseu prea important ca Albert James să nu încerce să-l utilizeze și cu alte ocazii. Astfel că trecuse o lună de la fuga lui Konrad când Albert James a venit s-o caute pe Amelia.

Ieșea din minister când un bătrân care mergea sprijinit în baston și cu niște ochelari cu lentile negre a dat peste ea.

– Scuzați-mă, îi zise bătrânul.

– Nu vă faceți griji... nu s-a întâmplat nimic...

– Mă puteți ajuta să traversez strada? îi ceru bătrânul care părea orb.

– Desigur, în ce direcție mergeți?

El i-a spus și ea s-a oferit să-l conducă o bucată de drum ca să-l lase într-un loc sigur. Nu traversaseră încă strada când glasul bătrânului a devenit glasul lui Albert James.

– Mă bucur să te văd.

Ea a tresărit și a fost cât pe-aci să-i dea drumul de braț, dar s-a stăpânit.

– Văd că ai ajuns expert în deghizări.

– Mă rog, și tu le-ai utilizat.

– Ce vrei?

– Să te întorci.

– Nu, ți-am mai spus, nu mai insista.

– L-ai ajutat pe Konrad.

– Konrad este un prieten, aveam obligația s-o fac. Ce mai face?

– E fericit, cum poți să-ți imaginezi. Peste câteva zile va apărea în public și va primi urarea de bun venit a universității noastre.

– Mă bucur pentru el.

– Avem nevoie de accesul acela la canalul de scurgere.

– E foarte periculos. Vor sfârși prin a descoperi că unele gratii ale grilajului au fost tăiate. Și când se va întâmpla asta, vor pregăti o capcană ca să ne prindă, iar tu știi foarte bine.

– Trebuie să riscăm.

– Dar eu nu mai vreau să risc.

– Poți salva vieți…

– Hai, Albert! Nu încerca să mă înduioșezi.

– Ajută-ne, Amelia, te vom plăti bine; dublu față de ce ai primit.

– Nu, și nu mai insista.

– Trebuie să insist.

– Păi, n-o mai face, iar acum trebuie să plec, cred că poți găsi drumul și singur, îi spuse ea cu ironie.

– Am nevoie de pivnița ta, Amelia.

– Și Max, și Friedrich au nevoie de mine. Și, în plus, nu sunt dispusă să-i ajut pe prietenii tăi germani din Vest, nu câtă vreme au alături de ei oameni care au colaborat cu Hitler.

Dar Amelia a cedat până la urmă, și nu la insistențele lui Albert James, ci ca să-i facă o favoare lui Otto.

Otto devenise prieten intim cu asistentul unui membru marcant al Comitetului Central, care spunea că nu împărtășește scopurile Republicii Democrate Germane.

Omul acela se bucura de anumite privilegii, dar n-a putut suporta să vadă cum unii dintre prietenii săi sfârșiseră în lagărele de muncă pentru că și-au exprimat vreo părere nepotrivită pentru auzul urechilor aflate în slujba regimului. Îi era frică și deținea informații, o combinație propice pentru ca Otto să-l convingă să treacă în Republica Federală.

– Lucrează de mulți ani la Comitetul Central, cunoaște toate dedesubturile și are informații strategice care pot fi foarte utile, îi explică Otto Ameliei.

– Și ce legătură am eu cu toate astea?

– Garin mi-a spus că tu mă poți ajuta să-l scoatem de aici. Albert speră să te hotărăști.

– Pentru numele lui Dumnezeu, Otto, mă pui între ciocan și nicovală!

– Să-ți explic, este un om cu totul deosebit, are suflet de artist, cu toate că lucrează ca birocrat. Este... mă rog, este homosexual, dar puțini o știu; pentru partid, asta-i o slăbiciune de neiertat. Avea un prieten scriitor care a dispărut într-o bună zi. A putut să afle că este într-un lagăr de muncă unde este reeducat. Se teme că nici măcar poziția lui nu-l va salva de bănuielile Stasi. Ajută-mă să-l scot din Berlin.

– Și dacă e o capcană? Și dacă te minte ca să cunoască amploarea rețelei și pentru ca Stasi să vă aresteze pe toți?

– Nu, nu este. De altfel, n-am făgăduit nimic. I-am spus doar că îl voi prezenta unui prieten care îl poate ajuta. Îl vom scoate, fără ca el să știe unde merge. Când va dori să afle, va fi deja dincolo.

– Nu-i atât de ușor de trecut dincolo.

– Știu, dar în orice caz, el nu va ști când va trece. Amelia, cred că este urmărit pas cu pas. Prietenul lui scriitorul nu s-a ascuns când i-a criticat pe politicienii noștri, e adevărat că a făcut-o în cercuri restrânse, dar știi deja că Stasi are ochi și urechi pretutindeni.

– O să mă gândesc.

Pe Amelia o indispunea faptul de a renunța la ceea ce îi spusese jurnalistului: că nu va mai lucra niciodată pentru niciun serviciu secret. După ce a întors lucrurile pe toate fețele, a ajuns la un acord cu ea însăși și cu Albert.

– Nu voi lua niciun ban ca să ajut la scoaterea unor oameni din Berlin. O voi face când vreau eu și numai eu voi conduce fiecare operațiune, începând cu ziua și ora acesteia până la cine va veni cu mine să mă ajute.

Albert a încercat s-o convingă să accepte o oarecare remunerație, dar ea a refuzat categoric.

După ce l-a scos pe birocratul din Comitetul Central, alți oameni au trecut prin pivnița casei noastre. Până când Amelia a hotărât să astupe calea aceea de scăpare după o vizită a lui Vasiliev.

Cred că s-a întâmplat pe la mijlocul anilor '70, când Ivan ne-a anunțat că se întoarce la Moscova.

Se prezentase pe neașteptate, încărcat cu pungi cu daruri de rămas-bun.

Două sticle de coniac pentru Max, alta de votcă, ulei de măsline, săpun fin, unt, dulceață, niște blugi pentru mine... Părea Moș Gerilă împărțind daruri de Anul Nou.

– Am venit să-mi iau rămas-bun, mă întorc la Moscova.

L-am întrebat, îngrijorați, ce se întâmplase de trebuia să se întoarcă.

– Vârsta, dragi prieteni, trebuie să mă pensionez.

– Dar de ce? Ești încă tânăr! exclamă Amelia.

– Nu, nu mai sunt tânăr, voi împlini șaptezeci și cinci de ani, e vremea să mă odihnesc. De fapt, ar fi trebuit să mă întorc de mai demult.

– Nici tovarășul Leonid Brejnev[1] nu mai este un copil, am spus eu, mâhnit de plecarea lui Ivan Vasiliev, pe care ajunsesem să-l apreciez, deși făcea parte din KGB.

– Ah, dragul meu Friedrich! Pentru politicieni nu se aplică aceleași reguli ca pentru restul oamenilor. Liderul nostru este pe culme; după eliberarea din funcție a lui Nikolai Podgornîi, e primul conducător care exercită în același timp două funcții: șef al statului și secretar general al partidului.

[1] Leonid Ilici Brejnev (1906–1982), conducătorul Uniunii Sovietice între anii 1960–1964 și 1977–1982, în calitate de secretar general al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, precum și președinte al Sovietului Suprem (n.tr.)

Toată puterea se află în mâinile lui. Sper să ajung la timp să particip la sărbătorirea celei de-a șaizecea aniversări a revoluției. Se spune că tovarășul Brejnev pregătește o celebrare extraordinară.

A jucat ultima partidă de șah cu Max, cum făcea de obicei, și a lăudat omleta cu cartofi a Ameliei. După cină, pe când beam un pahar de votcă, i-a căutat privirea Ameliei.

– Știi, prietenii noștri din Stasi sunt îngrijorați din cauza ultimelor evadări. Se întreabă ce cale de scăpare, pe care n-au descoperit-o încă, folosesc americanii ca să-i scoată pe unii trădători din Berlin. E un tânăr comandant care zice că are el o idee despre ce se întâmplă. Poate că așa o fi, poate că nu. Tinerii sunt ambițioși și, uneori, o nimeresc. Știi ce crede el? Că e posibil să fie utilizate canalele de scurgere. Imaginează-ți! Așa că le vor supraveghea zi și noapte, până vor dovedi dacă acel comandant are sau nu dreptate. Și știi de ce comandantul nostru a ajuns la această concluzie? O să-ți spun: pentru că un ziar german de mare senzație a lăsat să se înțeleagă printre rânduri că există un pasaj secret între cele două Berlinuri, care n-are decât o singură problemă: duhoarea. Acum câțiva ani am descoperit că nu-i nevoie să ai mulți agenți în Occident, e de-ajuns să citești ziarele. Jurnaliștii occidentali cred că sfânta lor obligație este să relateze ceea ce știu. Iar eu le sunt recunoscător. În sfârșit, foarte curând vor da peste acel pasaj secret urât mirositor, dacă o fi existând așa ceva. Dacă ar fi depins de mine, cred că de mult aș fi capturat șobolanul ăla atât de greu de prins. Dar prietenii noștri din Stasi sunt niște înfumurați, ne acceptă sfaturile și colaborarea, dar, de fapt, n-au nevoie de noi. Este cel mai bun serviciu de spionaj din lume... cu excepția KGB-ului, bineînțeles. Dar adevărul e că, pentru noi, Germania este o platformă bună de unde acționăm în restul lumii. Acesta nu-i un secret pentru nimeni, nu credeți?

– Chiar crezi că ai putea captura șobolanul ăla? întrebă Amelia curioasă, făcându-mă pe mine să fiu nervos.

– Desigur, dar uneori prietenii noștri se arată prea orgolioși și nu vor să ne băgăm nasul în treburile lor. Dar cred că acel tânăr comandant va începe să facă demersurile pe care le-aș fi făcut și eu.

– Și ce ai fi făcut cu șobolanul? insistă Amelia.

Ivan a întins mâna și apoi a strâns pumnul, înainte de a scoate un hohot de râs.

– Draga mea Amelia, în jocul ăsta, obligația șobolanului este să încerce să fenteze pisica, iar obligația pisicii este să mănânce șobolanul. Amândoi o știu, face parte din rațiunea lor de a fi. Da, te asigur că eu aș fi mâncat șobolanul.

– Oricine ar fi fost?

S-au privit câteva clipe. Amelia a susținut privirea rece a lui Ivan Vasiliev în așteptarea răspunsului.

– Da.

– Înțeleg.

Eu rămăsesem încremenit, înspăimântat de semnificația conversației. Nu înțelegeam ce făcea Amelia. Și tatăl meu o privea surprins.

– Continui să fii un bun comunist.

– N-am încetat niciodată să cred în comunism.

– În pofida lui Stalin?

– A săvârșit multe greșeli, a urmărit oameni nevinovați, dar a făcut Rusia măreață și pentru asta va fi ținut minte.

– Și pentru crimele sale, Ivan, și pentru crime.

– Nici măcar el nu m-a făcut să nu mai cred că adevărul se află în comunism.

Ivan Vasiliev și-a luat rămas-bun de la noi cu afecțiune. Cred că îi părea rău cu adevărat pentru ceea ce urma să fie o despărțire definitivă.

– N-am înțeles duelul ăsta pe care l-ați susținut între șobolan și pisică. Max cerea o explicație.

– N-a fost niciun duel, ci o simplă curiozitate.

– Părea... Nu știu, ca și cum unul din voi doi ar fi fost șobolanul, iar celălalt, pisica... Nu mi-a plăcut...Nu știu... Max era îngrijorat.

– N-ai de ce să fii îngrijorat, a fost doar un joc.

– Și povestea cu canalul de scurgere... Nu m-am putut abține să nu-mi amintesc că și tu ajungeai în ghetoul din Varșovia tot prin canalele de scurgere, așa că nu-i ceva absurd să-i fi venit cuiva și aici aceeași idee.

După ce l-am culcat pe Max, i-am făcut un semn Ameliei să mergem să vorbim la bucătărie.

– Crezi că știe ceva? am întrebat eu, nervos.

– S-ar putea sau are doar bănuieli.

– Dar ce a spus el a fost că n-ar fi șovăit să lichideze pe oricine s-ar fi ocupat să scoată oameni prin canalele de scurgere.

– Da, ar fi făcut-o și ar fi avut tot dreptul.

– Chiar dacă ar fi fost vorba despre tine...

– Da, firește. El trebuie să-și îndeplinească îndatorirea, așa cum și noi ne-o îndeplinim pe a noastră. Fiecare acționează conform principiilor sale.

– Am trecut printr-o spaimă oribilă... nu înțeleg cum ai putut să abordezi conversația în astfel de termeni.

– Era ceva ce trebuia să ne spunem unul altuia. Știi, o să-mi fie dor de el.

Amelia a vorbit cu Garin ca să-l avertizeze că nu vor mai utiliza niciodată pivnița casei noastre ca să ajungă în canalele de scurgere.

– S-a terminat, altminteri ne vor descoperi. Friedrich va astupa gaura din pivnița noastră care dă în canale. Îmi pare rău, dar nu-mi voi mai pune familia în primejdie.

Albert James n-a avut încotro decât să accepte hotărârea Ameliei; de altfel, nu mai avea destulă putere să se lupte cu ea. I se diagnosticase un cancer pulmonar și se retrăgea din serviciu.

Într-o seară, a venit la noi acasă. Când am auzit soneria, nu ne puteam imagina că ar fi el.

Era deghizat în pastor luteran și purta o perucă ce-i ascundea mare parte din frunte. Eu am deschis ușa și am rămas nemișcat, neștiind cine este.

Ne-a cerut tatălui meu și mie să-i dăm voie să vorbească între patru ochi cu Amelia. L-am dus pe tatăl meu în camera lui și am închis ușa, dar am lăsat-o întredeschisă pe cea de la camera mea. Nu mă resemnam să nu pot auzi ce avea să-i spună Ameliei.

I-a descris boala, durerea ascuțită care îi ardea pieptul și i-a spus că medicii nu erau optimiști în privința timpului cât îi mai rămăsese de trăit.

– Nu știu dacă vor fi luni sau doi ani, dar timpul care mi-a mai rămas îl voi petrece cu Mary.

– Lady Mary?

– Soția mea.

Amelia a rămas tăcută câteva clipe.

– Nu mi-ai vorbit despre ea... Nu știam că te-ai însurat.

– Nu ți-am spus, de ce să-ți fi spus? Viețile noastre au apucat-o pe căi diferite. De fapt, trebuie să-ți fiu recunoscător că m-ai părăsit pentru Max. Nu știu dacă aș fi suportat să fac tot ce am făcut fără sprijinul lui Mary. Ea îmi dădea forță și, înaintea oricărei operațiuni, înaintea oricărei primejdii, îmi spunea mereu să trebuie să ies cu bine din toate ca să mă întorc la ea.

– Părinții tăi trebuie să fi fost bucuroși, era ceea ce doreau pentru tine.

– Și aveau dreptate, noi doi n-am fi fost niciodată fericiți și nu numai pentru că nu mă iubeai îndeajuns.

– Știi? De ani de zile vreau să te întreb ceva: ce anume te-a făcut să te schimbi atât de mult?

– Războiul, Amelia, războiul. Tu aveai dreptate, nu se putea să rămân neutru, am recunoscut-o față de tine acum câțiva ani când ne-am întâlnit după război. M-am implicat în asta și, când am vrut să renunț, nu mai puteam și nici nu mai trebuia să dau îndărăt.

– Și ai venit să-ți iei rămas-bun...

– În toți acești ani, am lucrat împreună, dar relația noastră a fost încordată, ca și cum ne-am fi înfruntat pentru ceva. Niciodată n-am știut de ce. Tu erai cu Max, iar eu, cu Mary, amândoi făcuserăm o alegere și, cu toate astea, n-am fost niciodată în stare să fim prieteni. Acum, că am certitudinea că mă apropii de moarte, nu vreau să plec fără să mă împac cu tine. Ai fost foarte importantă în viața mea; înainte de a mă însura cu Mary, ai fost femeia pe care am iubit-o cel mai mult și mi se părea cu neputință să iubesc pe cineva cum te iubeam pe tine. Apoi am descoperit o iubire superioară și diferită și ți-am fost recunoscător că m-ai părăsit. Dar faci parte din trecutul meu, Amelia, nu-mi pot povesti viața fără tine și am nevoie să mă împac cu tine ca să pot muri în pace cu mine însumi.

S-au îmbrățișat. Au rămas îmbrățișați, Amelia plângea, iar la Albert se vedea că făcea eforturi să-și stăpânească lacrimile.

– Suntem deja în vârstă, Amelia, e momentul să ne odihnim. Fă-o și tu și... știu că n-ar trebui să ți-o spun, dar nu te-ai gândit să te întorci în Spania ca să fii cu ai tăi?

– Nu-i zi în care să nu mă gândesc la fiul meu, la sora mea, la unchiul și mătușa mea, la Laura... dar nu mai pot da înapoi. În ziua în care am plecat cu Pierre... în ziua aceea am terminat cu ce era mai bun în mine. Sigur că mi-e dor de ei, Javier trebuie să fie bărbat în toată firea, s-o fi însurat, o fi având copii și s-o fi întrebând de ce l-am abandonat...

– Dacă vrei, pot încerca să te scot de aici; va fi periculos, dar putem încerca.

– Nu, nu-l voi părăsi niciodată pe Max, niciodată.

– Ți-ai sacrificat viața pentru el.

– Eu i-am luat-o pe a lui; e drept să i-o dau pe a mea.

– Nu te mai zbuciuma în continuare pentru ce s-a întâmplat la Atena, tu nu știai că Max se afla în convoiul acela, n-ai avut nicio vină.

– Eu am apăsat pe detonator, eu am apăsat detonatorul la trecerea lui.

– În război, sunt și victime nevinovate; mii de copii, femei și bărbați și-au pierdut viața. Cel puțin, Max este în viață.

– În viață? Nu, tu știi că a murit în ziua aceea. I-am luat viața. Cum poți să spui că e în viață? Trăiește consemnat în scaunul cu rotile, fără să iasă din cameră. Nu mai are familie și nici n-a vrut să-l căutăm pe vreunul dintre vechii lui prieteni. Știu că majoritatea sunt morți, dar poate că o mai fi rămas cineva... Dar n-a vrut, n-ar suporta ca o persoană care l-a cunoscut în trecut să-l vadă redus la o bucată de carne într-un scaun cu rotile. Iar eu am fost cea care l-a condamnat să stea în scaunul ăla cu rotile.

Amelia s-a dus după tatăl meu ca să-și ia rămas-bun de la Albert și apoi m-a chemat și pe mine. Am făcut un efort ca să nu-mi arăt sentimentele. Eram în stare de șoc: tocmai aflasem că Amelia pricinuise nenorocirea tatălui meu. Eu știam că își pierduse picioarele în urma unui sabotaj al Rezistenței grecești, dar acum aflasem că cea care apăsase pe detonator fusese Amelia.

Cu greu am reușit să-i strâng mâna lui Albert de rămas-bun. Când a plecat, m-am închis în camera mea și am început să plâng. O uram, o uram din tot sufletul, și o iubeam, o iubeam din tot sufletul, și mă uram pe mine însumi pentru că o iubeam.

4

Am luat o hotărâre. Îmi terminasem studiile de ceva vreme și lucram ca medic în spitalul din Berlin. În anii aceia, îmi consolidasem relația cu Ilse, care insista să ne căsătorim sau să locuim împreună. Eu mă opuneam, pentru că mi se părea o dezertare din partea mea să-i părăsesc pe Amelia și pe Max. El era un invalid a cărui sănătate se înrăutățea pe zi ce trecea, iar Amelia îi dedica fiecare minut din viața ei. Până în noaptea aceea, crezusem că îi unea o dragoste ce nu cunoștea margini, dar acum știam că ceea ce îi unea era ceva mai puternic și mai dureros decât dragostea.

Ilse nu mai locuia de ceva vreme cu părinții ei și am hotărât să mă mut la ea acasă chiar în noaptea aceea. Am căutat două genți și am vârât în ele niște haine. Am ieșit din casă fără să fac zgomot.

A doua zi, m-am dus cu Ilse să-mi strâng și celelalte lucruri. Tatăl meu nu înțelegea de ce luasem o hotărâre atât de neprevăzută.

– Îmi pare bine, dar chiar așa... fără să ne spui nimic, se plânse el.

– Ori o fac așa, ori nu voi mai fi niciodată în stare să plec.

– Friedrich are dreptate să-și caute propriul drum și să aibă propria viață. Am avut norocul să-l avem alături de noi mai mult timp decât am fi putut spera, interveni Amelia, și ne va lipsi.

Am tăcut și n-am spus că și ei îmi vor lipsi mie, pentru că în momentul acela simțeam nevoia să mă îndepărtez.

– Vom veni des, nu-i așa, Ilse?

– Sigur că da. De altfel, garsoniera mea nu-i atât de departe de aici, pe jos nu se face mai mult de o jumătate de oră.

Dar vizitele mele au început să fie din ce în ce mai rare și mă simțeam vinovat din acest motiv. Simțeam nevoia să mă regăsesc, să-mi pun ordine în sentimente. Știam că tatăl meu suferă că nu mă duceam să-l văd și că asta îi deteriora sănătatea, dar nu eram în stare să-mi schimb atitudinea. Chiar și când s-a născut primul meu copil tot n-am făcut nimic ca tatăl meu să se bucure de condiția lui de bunic.

Într-o noapte, Amelia mi-a telefonat alarmată. Tatăl meu părea să fi suferit o criză și ea îmi cerea mă duc la ei cât mai repede.

Când am ajuns, credeam că moare, suferise un atac de cord, dar din fericire l-am dus la timp la spital.

Colegii mei din secția de cardiologie m-au avertizat să nu-mi fac multe speranțe, dar nu țineau seama de voința tatălui meu de a trăi în continuare. A stat în spital o lună până să fie externat. Începând din momentul acela, mi-am impus mie însumi să nu-l fac să sufere mai mult decât suferea deja și mi-am luat obiceiul să-l vizitez în fiecare după-amiază când plecam de la spital, înainte de a ajunge acasă.

Relația mea cu Amelia se modificase din noaptea în care am auzit-o vorbind cu Albert și eram furios că ea nu-mi reproșa schimbarea mea de atitudine. Pur și simplu o accepta, așa cum părea că acceptă tot ce i se întâmplase de-a lungul vieții.

Tatăl meu s-a bucurat că eu și Ilse am început să-i vizităm împreună cu copiii în mod frecvent. Îi plăcea să le citească basme și să-i învețe să joace șah. Amelia, la rândul ei, se comporta precum cea mai bună dintre bunici. Dar ea continua să fie ceva mai mult decât o bunică blândă.

Ilse lucra într-un institut de cercetări, unde unii dintre colegii ei, oameni de știință, erau împotriva regimului. Ea îi cunoștea și simpatiza cu mulți oponenți, dar se ținuse departe de activitățile lor.

Până când, într-o zi, s-a pomenit implicată într-un eveniment.

S-a întâmplat la prima oră a dimineții, pentru că lui Ilse îi plăcea să ajungă cu o oră înaintea celorlalți colegi, spunea că așa avea timp să-și organizeze ziua de lucru. Credea că e singură, când unul dintre colegii ei a intrat în sală.

– Bună, Erich. Ce faci aici atât de devreme?

El n-a răspuns și a căzut leșinat. Ilse s-a speriat, s-a apropiat de el și a văzut că pierde sânge. L-a ridicat de pe jos cum a putut și a încercat să-l reanimeze.

– Nu anunța pe nimeni, a implorat-o el cu un glas abia șoptit.

– Ești rănit, ai nevoie de un medic.

– Te rog, nu face asta!

– Dar...

– Te rog! Ajută-mă să mă ascund. Te rog!

A devenit agitată și nu știa ce să facă. S-a gândit să-mi telefoneze la spital, dar știa că telefoanele erau ascultate și, dacă îmi cerea să mă duc acolo numaidecât, ar fi devenit suspectă.

Fără să știe cum, Ilse a reușit să-l ducă până într-o încăpere care servea ca depozit.

– Va trebui să caut pe cineva care să ne ajute să te scoată de aici. Poți să-mi spui ce s-a întâmplat?

– O razie... au tras după mine... dar am reușit să fug.

Ilse nu știa ce să facă, nu voia să se compromită, dar nici n-avea destulă încredere în cineva ca să-i ceară ajutor. Dar știa că există o persoană în care putea avea încredere, care nu va pune nicio întrebare, care o va ajuta.

L-a încuiat pe Erich în cameră și a ieșit în goană din institutul de științe ca să meargă la Amelia și la Max.

Amelia a deschis ușa și a văzut disperarea și teama de pe chipul lui Ilse.

– Ajută-mă! Nu știu ce să fac.

I-a povestit ce s-a întâmplat și Amelia i-a cerut să se liniștească și să aștepte câteva minute.

A însoțit-o la institut, unde la ora aceea începeau deja să sosească cercetătorii și angajații. Au intrat mergând liniștite. Amelia i-a cerut lui Ilse să se poarte firesc.

Au ajuns până la depozit și Ilse a deschis ușa.

S-a mirat că Amelia a scos din geantă o față și că, după ce a examinat de unde provenea sângele, i-a bandajat strâns torsul lui Erich.

– Va putea merge?

– Nu știu...

– Trebuie să meargă dacă vrea să iasă de aici.

Au auzit zgomote și strigăte.

– Acum, du-te să vezi ce se întâmplă și când afli, întoarce-te aici, îi porunci ea.

Ilse a ieșit clătinându-se, era moartă de frică. Pe coridor, s-a întâlnit cu șeful ei.

– Ia te uită, Ilse, aici erai...! S-a iscat un tărăboi cum nu s-a mai pomenit. Trebuie să mergem cu toții în sala de festivități. Se pare că poliția urmărește pe cineva care s-ar putea să se fi ascuns aici.

– Aici?

– Da, azi-noapte a fost o întrunire dintre cele în care oamenii se pornesc să trăncănească împotriva guvernului. Ca de obicei, o persoană infiltrată a avertizat KVP-ul și a avut loc o razie. Cineva a tras și a ucis un polițist și îți poți închipui situația. Sunt sute de arestați.

– Dar aici...

– Se pare că la prima oră a dimineții o femeie a văzut prin împrejurimi un bărbat care de-abia putea merge, i-a spus unui paznic și acesta a sunat la poliție, care trebuie să sosească. Directorul a dat ordin să mergem cu toții în sala de festivități ca să fim identificați.

– Vin acum, eram la toaletă și am ieșit când am auzit zgomotul, dar mi-am lăsat geanta acolo.

S-a întors la micul depozit și când le-a spus Ameliei și lui Erich ce se întâmplă, acesta a zis că se predă.

– În niciun caz, te vor ucide, afirmă Amelia.

– N-am altă ieșire.

– Mai vedem.

Prin megafoane, erau chemați toți angajații să vină în sala de festivități ca să se identifice înainte de sosirea poliției.

– N-avem altceva de făcut decât să ieșim de aici, iar tu va trebui să te menții drept, chiar dacă te doare.

Au ieșit din depozit, Ilse și Amelia îl sprijineau de o parte și de alta pe Erich. Pe culoar, nu mai era nimeni. Au auzit niște pași care se apropiau și a fost cât pe-aci să se ciocnească cu un paznic din clădire, un bărbat pe care toți îl bănuiau că e informatorul Stasi.

– Dumneavoastră... de ce nu sunteți cu toată lumea?... îi întrebă paznicul.

– Lucrăm... Ilse se pregătea să-și scoată legitimația din geantă.

Paznicul și-a îndreptat privirea spre Erich și și-a dat seama că sângele îi trecea prin haină. Ilse își căuta legitimația, dar probabil că omul s-a gândit că o să scoată o armă. Și-a scos el pistolul și l-a îndreptat asupra ei, dar peste o clipă a căzut grămadă la pământ, spre stupoarea lui Ilse și a lui Erich.

În mâna Ameliei era o armă cu amortizor.

– Dumnezeule! strigă Ilse.

– Taci din gură! Dacă nu-l împușcam, te-ar fi omorât, credea că o să scoți o armă. Și acum, luați-o din loc.

Ilse era înspăimântată, ca și Erich, dar i-au dat ascultare. Erau la etajul doi și au ajuns la primul, pe stradă s-au întâlnit cu primii angajați care, după ce au fost identificați, părăseau clădirea, rămânând în poartă.

– Ce e la etajul de dedesubt?

– *Laboratoare*...

– Vreo ușă care dă înspre grădină?

– Da, da...

– Să mergem jos, o să căutăm o ieșire sau o să ieșim pe fereastră, acolo nu se vede niciun polițist, să încercăm să ne amestecăm printre cei care au ieșit, apoi o să ne îndreptăm spre mașina ta. Ai înțeles?

Erich și Ilse au încuviințat. Au făcut tot ce li s-a spus, au ieșit printr-o poartă laterală a grădinii din spate și au mers până la locul unde erau și ceilalți angajați.

– Zâmbește, Erich, și caută ca fularul să-ți acopere partea asta din haină. Cu toate că ți-am strâns bandajul, tot sângerezi.

Ilse încă nu știe cum au fost în stare să ajungă în parcare. Amelia i-a dus acasă și când l-au putut întinde pe Erich în pat, acesta a leșinat. Au trebuit să-i explice lui Max cele întâmplate.

– Trebuie să-l ajuți pe omul ăsta, tu ești medic, îi ceru Amelia.

– Nu pot, știi că nu pot. Au trecut mai bine de patruzeci de ani de când nu mai sunt medic. Și în plus, n-aș avea cu ce s-o fac.

– Improvizează, Max, spune-mi de ce ai nevoie, o să caut în trusa medicală, trebuie să fie ceva acolo...

– Pierde mult sânge...

– Examinează-i rana, măcar vei ști dacă i-a fost atins vreun organ vital.

– Cum s-o fac din scaunul ăsta?

– Max, dacă n-o faci, omul acesta o să moară. Cu mulți ani în urmă, ai jurat că vei salva vieți. Atunci, fă-o.

Împreună, Ilse și Amelia l-au ajutat pe tatăl meu să se plaseze aproape de Erich. L-a examinat și a spus că glonțul ieșise, dar nu a putut da asigurări că nu ar exista vreun organ afectat. Le-a spus cum să curețe și să cauterizeze rana, dar le-a atras atenția că va avea nevoie urgentă de o transfuzie de sânge, pentru că altfel nu va rezista.

– Asta nu va fi cu putință, răspunse Amelia, cel puțin deocamdată.

Amelia a trimis-o pe Ilse acasă la noi ca să se ocupe de copii.

– Când apare Friedrich, spune-i să vină. Între timp, nu vorbi cu nimeni; dacă te sună cineva de la serviciu, spune-i că te-ai speriat și te-ai dus acasă.

– Dar poliția îl va găsi pe omul acela...

– Sigur că îl va găsi.

– Și ne va căuta pe noi.

– Nu. Nu ne-a văzut nimeni. Trebuie să stai liniștită, iar mâine când o să mergi la serviciu, poartă-te ca toată lumea, arată-te curioasă și oripilată de cele întâmplate.

– Eu... vreau să-ți mulțumesc, din cauza mea ai intrat în această încurcătură.

– Nu-mi mulțumi, Friedrich nu m-ar fi iertat niciodată dacă n-aș fi avut grijă de tine.

– Pistolul... de ce ai luat un pistol? Nu știam că ai așa ceva...

– E mai bine să previi. Și acum, du-te, o să am eu grijă de Erich.

Tatălui meu aproape că nu-i venea să creadă ce auzea. Când Ilse a plecat, s-a uitat supărat la Amelia.

– Încă o dată... chiar nu poți înceta nicicând?

– Ai fi preferat să n-o ajut pe Ilse sau chiar să fi permis să fie ucisă? N-am avut de ales.

– Ba da, sigur că ai avut de ales! De ani de zile justifici tot ce faci printr-o frază: n-am avut de ales. Dar întotdeauna există opțiune, Amelia, întotdeauna.

– Nu pentru mine, Max, nu pentru mine. Crezi că va muri? îl întrebă ea arătând spre Erich.

– A pierdut mult sânge, are nevoie de o transfuzie, altminteri îi poate ceda inima.

– Nu putem face nimic mai mult decât să aşteptăm, poate că atunci când va veni Friedrich, el va şti ce să facem.

– E periculos să rămână aici, probabil că e căutat în tot Berlinul.

– Dar nimeni nu-l asociază cu noi.

– Eşti sigură că nu v-a văzut intrând niciun vecin?

– Nu, nu sunt sigură. Cred că nu, dar nu sunt sigură.

– Suntem prea bătrâni ca să ne tortureze sau să ne trimită într-un lagăr de muncă. Presupun că, dacă te descoperă, ne vor ucide. Max părea disperat.

– Ţie nu-ţi vor face nimic, e evident că n-ai putut lua parte la fuga acestui om, eu sunt singura răspunzătoare.

– Crezi că pot trăi fără tine?

– Da, sigur că poţi. Îl ai pe Friedrich şi pe Ilse şi pe nepoţii tăi care te iubesc. N-ai atâta nevoie de mine pe cât crezi.

– Viaţa mea se reduce la tine.

– Nu, Max, eu sunt vinovată că viaţa ta se reduce la mine.

M-am speriat când am ajuns acasă şi am găsit-o pe Ilse foarte agitată. Auzisem toată ziua zvonuri despre cele întâmplate, chiar îi telefonasem ca s-o întreb dacă e bine. Mi s-a părut speriată, dar am crezut că era din cauză că totul se întâmplase în clădirea în care lucra ea.

Ilse a insistat să mă duc acasă la tatăl meu. Erich era într-o stare foarte gravă, în ciuda eforturilor Ameliei şi ale lui Max. Când am ajuns, i-am făcut o injecţie şi i-am dat un calmant mai puternic decât cele administrate de Amelia.

– Ori îl ducem la un spital, ori nu ştiu ce se poate întâmpla, le-am spus eu, dar de fapt ştiam foarte bine.

Erich a întredeschis pleoapele şi a încercat să vorbească, dar era foarte slăbit.

– Anunţaţi-i pe prietenii mei, ei…

– În niciun caz. Tu și prietenii tăi v-ați comportat ca niște amatori. Dacă-i chemăm, vom sfârși cu toții în beciurile KVP-ului sau ale Stasi, i-o tăie Amelia.

– Atunci, ce o să facem? am întrebat eu, îngrijorat.

– Tu menține-l în viață, eu voi căuta să poată merge în vreun loc sigur.

– În pivniță nu va rezista, am spus eu, temându-mă că ar vrea să-l ducă în gaura de acolo, de jos.

– Nu, nu acolo vreau să-l duc. Încă nu-i prea târziu, o să dau un telefon unui prieten.

Peste o jumătate de oră, Garin sosea acasă la tatăl meu. Nu-l mai văzusem de mulți ani și am fost impresionat să-l văd devenit un bătrân, cu toate că își mai păstra aspectul robust și mustața, deși acum era complet albă.

Amelia i-a povestit ce se întâmplase. Mai întâi a râs, iar apoi a bătut-o ușor pe spate.

– Ești imprevizibilă, așa ai fost întotdeauna. Te-ai retras de ani de zile și deodată ucizi un paznic și aduci acasă un fugar. Ce vrei să fac?

– Salvează-l și, dacă e cu putință, scoate-l din Berlin.

– Ceea ce-mi ceri nu se face de pe o zi pe alta, trebuie pregătit totul și nu-i ușor. Trebuie să-i consult pe oamenii mei, riscăm foarte mult.

– În joc nu-i doar viața lui – Amelia arătă spre Erich –, ci a familiei mele: Friedrich, nora mea, copiii. Dacă n-ar fi ei, nu ți-aș cere-o. Trebuie să-mi faci această favoare, Garin. Îmi ești dator.

Pentru câteva minute, a rămas tăcut. După aceea, a ridicat din umeri, ca într-un gest de resemnare.

– Voi face tot ce pot, nu-ți promit nimic. Dar va trebui să-l ascunzi până când vom putea să-l scoatem de aici.

– Cât timp? vru să știe Amelia.

– Nu știu, două sau trei zile, poate mai mult.

– S-ar putea să nu reziste atâta timp.

– Mă rog, dacă moare, afacerea e încheiată; va fi mai ușor să scăpăm de un cadavru decât să-l scoatem viu din Berlin.

– Cum puteți vorbi așa?... Max nu-și mai putea stăpâni furia.

– Haide, bătrâne prietene, în meseria mea nu-și au rostul sentimentalismele. Voi face tot ce pot ca s-o ajut pe Amelia să-și salveze pielea, ea este

cea care a ucis un paznic ca s-o salveze pe nora ta și pe prietenul acesteia. Iar ea mi-a amintit că am o datorie la ea, așa că trebuie s-o plătesc și astfel o să fim chit.

Nu puteam să rămân cu brațele încrucișate așteptând ca Erich să moară și să o las pe Amelia să-și asume toate riscurile. M-am întors la spital cu scuza de a-l examina pe unul dintre pacienții mei care era la terapie intensivă.

Am furat câteva pungi cu sânge și mai multe ace hipodermice, precum și alte materiale care credeam că îmi vor putea fi de folos și mă pregăteam să mă întorc acasă la tatăl meu. Tocmai ieșeam din spital când m-am întâlnit cu directorul medical care era de gardă.

– Ce cauți aici?

– Am venit să văd un pacient, îl tratez de ani de zile și a fost operat azi după-amiază. I-am promis soției lui că voi veni să mă interesez de starea lui.

– Pari îngrijorat...

– *Chiar sunt*, tatăl meu nu se simte bine, este foarte slăbit. Puțin mai devreme am fost la el și nu l-am găsit prea bine, poate că înainte de a merge acasă mă duc să-i mai arunc o privire.

Transfuzia de sânge l-a reanimat pe Erich; dar încă mai avea febră mare. I-am făcut din nou injecții cu antibiotice. Nu puteam face mai mult, nu era chip să aflu dacă avea o hemoragie internă sau un plămân perforat.

Vreme de două zile, Erich a fost între viață și moarte, până când a apărut Garin.

– Un prieten va veni peste o jumătate de oră cu o camionetă, dar cum îl vom scoate de aici?

– M-am gândit deja la asta. Îl vom coborî în pivniță și îl vom vârî într-un cufăr mare. Este pregătit, am pus o saltea înăuntru și am făcut două găuri într-o parte ca să poată respira.

– Te-ai gândit la toate. Garin părea uimit de propunerea Ameliei.

– Așa cred. Friedrich mă va ajuta să-l cobor prin chepengul care leagă bucătăria de pivniță.

Am urmat instrucțiunile Ameliei. Dacă vreun vecin mirosea ceva, ar fi dat peste niște oameni care cărau câteva mobile vechi din pivniță.

N-am rezistat tentației de a-l întreba pe Garin cum aveau să-l transporte pe Erich.

– Asta-i o întrebare la care nu-ți voi răspunde și nici tu n-ar trebui să mi-o pui.

– Măcar am putea să-i anunțăm familia că este în siguranță...

N-am putut încheia fraza, Amelia și Garin s-au înfuriat, păreau pe punctul de a mă plesni.

– Ești nebun! Ne-ai pune pe toți în primejdie. I-am salvat viața, îl ducem dincolo și va trebui să-și țină gura cel puțin un an. Familiei lui îi va trece suferința când va afla că e în viață. Dar acum nu te poți apropia de nimeni care îl cunoaște, nici de familie, nici de prieteni. Spune-i lui Ilse ori altminteri... Tonul lui Garin era amenințător.

Ilse încă mai tremură când își amintește cele întâmplate. Dacă Amelia n-ar fi tras, acum ar fi moartă. Așa că îi suntem veșnic recunoscători Ameliei pentru ce-a făcut. Era a doua oară când ne salva pe amândoi, pentru că dacă Ilse ar fi pățit ceva... nu știu ce aș fi făcut eu.

Peste câteva zile am fost să-l văd pe tatăl meu. Era în pat, nu se simțea bine.

– N-a vrut să se scoale, a comentat Amelia.

Suferise două infarcte, avea o problemă gravă de circulație, iar în privire i se citea oboseala unei vieți îndelungate, consemnat într-un trup mutilat. M-am gândit că tatăl meu se preda, că îl părăsea dorința de a trăi.

Pe când dormita, am simțit ochii Ameliei ațintindu-se asupra mea.

– Ai auzit ultima mea conversație cu Albert James... Nu mă întreba, era o afirmație.

– Da. Nu am vrut să o mint.

– Știu. Îți plăcea să tragi cu urechea din spatele ușilor, să încerci să înțelegi unele dintre lucrurile ciudate pe care le vedeai. Eu și tatăl tău știam și aveam grijă să nu vorbim prea mult cât erai încă treaz. În noaptea aceea, știam că ne auzi. Iar pentru mine a însemnat o ușurare faptul că o făceai. Trebuia să afli ce i-am făcut tatălui tău, nu-ți închipui de câte ori i-am cerut lui Max să-ți spună adevărul, dar el refuza, spunea că îți va face rău să cunoști adevărul. Știi? Mă simțeam ca o impostoare față de tine.

– Te-am urât pentru ce i-ai făcut tatălui meu.

– Așa e drept. Nu puteai face altceva.

– Nu-ți pasă?

– Ba da, dar îmi pasă și mai mult să-mi las datoriile neplătite și să trebuiască să port această impostură pe conștiință.

– Ești o femeie ciudată, Amelia.

– Acum suntem chit.

Viața de zi cu zi a continuat să se scurgă monoton. Și am mai avut doi copii, în vreme ce tatăl meu se stingea puțin câte puțin, în fiecare zi.

La sfârșitul anilor '80, germanii din Est simțeau că ceva avea să se schimbe, Perestroika rusească răsturna ceea ce părea un regim politic de neclintit.

În luna octombrie 1989, când ne pregăteam să sărbătorim a patruzecea aniversare a Republicii Democrate Germane, manifestațiile și protestele de stradă se țineau lanț. În plus, Gorbaciov a ajuns să spună că va continua să sprijine Republica Democrată Germană numai dacă aceasta va iniția o cale a reformelor. În ziua aceea, am înțeles că ne aflăm la sfârșitul unei epoci.

Conducătorii partidului au început să fie îngrijorați; într-atât încât chiar au făcut public un document anunțând anumite reforme. În felul acesta, încercau să confirme dorința de schimbare a germanilor. Dar Erich Honecker nu era de acord și se încăpățâna să mențină o linie dură, utilizând poliția ca să reprime nemulțumirile evidente de pe străzi.

Un grup de conducători ai partidului a hotărât că Honecker trebuie să fie pensionat, iar ei să preia conducerea țării. La 17 octombrie 1989 a avut loc o reuniune a Biroului Politic la care s-au stabilit bazele pentru destituirea lui Honecker. Până la urmă, a trebuit să cedeze și să-și prezinte demisia sub eufemismul „din motive de sănătate". Comitetul Central l-a desemnat pe Egon Krenz ca secretar general al partidului, președinte al Consiliului de Stat și al Comitetului Apărării Naționale.

Cu toate acestea, alegerea lui Krenz n-a fost primită ca un semnal de *deschidere* și, deși a propus inițierea unei noi etape, n-a reușit să-i facă pe oameni să aibă încredere în el.

Noi toți urmăream evenimentele cu dorința de schimbare și am început să îndrăznim să vorbim cu mai puțină grijă.

Pe tatăl meu părea că toate aceste evenimente îl lăsau indiferent. În unele zile, după micul dejun, rămânea absorbit, ascultând posturile străine la un radio pe unde scurte pe care Amelia îl păstra ca pe o comoară. Dar nici comentariile de la radio și nici ale noastre nu păreau să-l intereseze.

La 1 noiembrie, a căzut din nou la pat și l-am dus la spital, dar colegii mei au spus că nu mai era nimic de făcut și că ar fi fost mai bine să-l lăsăm să moară liniștit acasă, așa că l-am transportat din nou.

Amelia nu se despărțea de el nicio clipă. Cred că în zilele acelea a îmbătrânit rapid. Până atunci, cu toate că avea deja șaptezeci și doi de ani, părea mai tânără. Era întotdeauna îmbrăcată corect și cu părul alb strâns într-un coc.

În după-amiaza zilei de 9 noiembrie, Amelia mi-a telefonat chemându-mă imediat acasă. Tatăl meu începuse să agonizeze.

Agonia a durat câteva ore, cu perioade de luciditate în care am putut să-mi iau adio de la el și să-i spun cât de mult îl iubeam și cât de fericit fusesem alături de el.

– N-aș fi dorit o altă viață decât cea pe care am trăit-o lângă tine, i-am spus eu tatălui meu.

Se întunecase și pe străzi sute de persoane umblau de colo până colo. Autoritățile anunțaseră că începând de la miezul nopții se va accepta trecerea graniței fără permise speciale.

M-am uitat la zidul care se înălța în fața casei noastre, mă obișnuisem deja cu el și m-am gândit la cât de ciudat este destinul. Tatăl meu era pe moarte, iar în stradă mii de oameni păreau că sărbătoresc ceva.

Era aproape miezul nopții când Amelia mi-a făcut semn să mă apropii de patul tatălui meu. Deschisese ochii și o luase pe Amelia de mână, am văzut iubire în privirea lui, apoi tatăl meu mi-a luat și mie mâna și, unindu-le pe toate trei pe pieptul lui, și-a dat ultima suflare.

Eu și Amelia am rămas nemișcați, cu mâinile pe pieptul lui, pe pieptul tatălui meu. Inima încetase să-i mai bată, iar ale noastre băteau accelerate de emoția momentului. Strigătele din stradă ne-au scos din gândurile în care ne adânciserăm. Amelia l-a sărutat ușor pe buze.

Am auzit din nou și mai multă larmă și ne-am apropiat de fereastră. Nu ne venea să credem ce vedeam. Erau mii de oameni care se apropiau de Zid, mulți aveau în mâini târnăcoape, ciocane și dălți și începeau să

lovească cu forță sub privirile soldaților. Am rămas tăcuți văzând acel spectacol, până când Amelia m-a privit drept în ochi.

– Ai de gând să pleci, am spus eu, știind că asta urma să facă.

– Da. Nu mai am nimic de făcut aici.

– Înțeleg.

A luat o geantă și a vârât în ea câteva haine. Apoi a deschis un sertar al comodei și a căutat o cutie pe care mi-a înmânat-o.

– Aici sunt toți banii pe care i-am câștigat cât am lucrat pentru americani. Sunt dolari, îți vor prinde bine. Tot aici sunt și documentele care dovedesc proprietățile pe care le-a avut familia ta. Cine știe…

S-a apropiat de pat și s-a așezat în genunchi lângă trupul lui Max. L-a mângâiat pe față și și-a pus capul pe pieptul lui. A închis ochii pentru câteva clipe, apoi s-a ridicat. Ne-am îmbrățișat și am simțit că lacrimile mele îi udau obrajii și că ale ei mi-i udau pe ai mei.

A plecat fără să ne spunem adio, dar amândoi știam că era pentru totdeauna.

Am văzut-o ieșind pe poartă și apropiindu-se de Zid. S-a alăturat miilor de berlinezi care îl doborau și cu propriile mâini a început să smulgă bucăți de beton și cărămizi. Până la urmă, manifestanții făcuseră o gaură mare și o bună parte din Zid era dărâmată. Am văzut cum sărea printre dărâmături și mergea semeață către cealaltă parte a Berlinului unde alți berlinezi strigau și cântau de bucurie. Nu și-a întors capul, cu toate că sunt sigur că știa că o privesc. Nu m-am mișcat de acolo până n-am văzut-o pierzându-se printre oameni.»

Friedrich a rămas tăcut. Era emoționat și reușise să-mi transmită și mie emoția. Mi-am dat seama că Ilse ne privea din ușă, nu știu de câtă vreme era acolo.

– Și nu s-a mai întors niciodată, spuse Ilse în încheiere.

– Nu, niciodată.

– Dar nu v-a spus unde se ducea sau ce avea de gând să facă?

– Nu, n-a spus nimic, pur și simplu a plecat.

– V-a scris vreodată, v-a dat vreun telefon…

– Nu, niciodată. Nici nu mă așteptam. În noaptea aceea și ea și-a recăpătat libertatea.

Am luat cina cu Friedrich von Schumann și cu soția sa Ilse și încercam să facem speculații în privința locului unde s-o fi dus Amelia, dar, așa cum spunea Friedrich, străbunica mea era imprevizibilă.

– N-am idee unde a murit și nici unde este înmormântată. Dacă aș ști, m-aș duce să-i pun flori pe mormânt și să mă rog, îmi spuse Friedrich.

Le-am mulțumit celor doi pentru generozitatea lor de a mă fi primit și mai ales pentru ce îmi povestiseră. Le-am promis că, dacă voi afla locul unde era mormântul Ameliei, le voi comunica și lor.

Nu mai puteam face mare lucru la Berlin. Nimeni nu mă putea pune la curent în privința locului unde plecase străbunica mea, așa că m-am întors la Londra convins că, dacă aș insista pe lângă maiorul Hurley și lady Victoria, vor sfârși prin a-mi povesti ce s-a întâmplat cu Amelia. Eram sigur că ei știau.

Maiorul Hurley părea surprins când i-am telefonat.

– Ți-am mai spus că nu pot să-ți povestesc nimic mai mult. Nu pot dezvălui secrete oficiale.

– Nu vă cer să-mi dezvăluiți niciun secret de stat, doar să mă îndrumați încotro a plecat străbunica mea. Probabil că vă dați și dumneavoastră seama că la ora actuală pe nimeni nu interesează ce ar fi putut să facă în 1989 o doamnă de șaptezeci și doi de ani care o fi deja moartă.

– Nu mai insista, Guillermo. N-am ce să-ți spun mai mult.

Lady Victoria s-a arătat mai amabilă, dar la fel de categorică în refuzul ei.

– Te asigur că nu știu ce s-a întâmplat cu Amelia Garayoa, aș vrea să te ajut, dar nu pot.

– Poate că reușiți să-l convingeți pe maiorul Hurley...

– Oh, imposibil! Maiorul își îndeplinește datoria!

– Dar e vorba să știe unde e înmormântată străbunica mea, nu cred că asta ar fi un secret de stat.

– Dacă maiorul Hurley nu vrea să-ți spună mai mult, o fi având motivele lui.

N-am mai obținut vreo nouă întâlnire cu maiorul Hurley și nici cu lady Victoria. Maiorul m-a anunțat că pleacă pentru câteva zile la o vânătoare de vulpi, iar lady Victoria avea de gând să plece în California la un turneu de golf.

5

În zilele următoare, la întoarcerea în orașul meu, le-am telefonat tuturor persoanelor care m-au ajutat să aflu peripețiile Ameliei, dar nimeni nu părea să știe ce se întâmplase cu ea, parcă o înghițise pământul.

Am optat să iau legătura cu Washingtonul ca să obțin un permis și să caut vreun indiciu în arhivele Congresului.

Mi-am amintit că Avi Meir îmi vorbise de un prieten al lui care era preot și care fusese la Berlin în '46, care acum trăia la New York și, după cum îmi spunea el, era o adevărată autoritate în ceea ce privește cel de-al Doilea Război Mondial.

Avi părea că se bucură de apelul meu și mi-a dat adresa și telefonul prietenului său.

Robert Stuart era un bătrân la fel de încântător ca Avi Meir și, mai ales, o enciclopedie ambulantă.

A realizat tot felul de demersuri, a obținut chiar să fiu primit de un tip de la CIA retras deja din activitate, pe care îl cunoscuse în Germania în 1946. Dar totul s-a dovedit zadarnic. Dacă britanicii erau extrem de grijulii cu secretele lor, americanii erau cu atât mai mult. Cu toate că declasificaseră unele documente cu numele persoanelor care lucraseră pentru OSS, alte nume rămâneau încă la secret. Tot ce am putut obține a fost ca un prieten al acelui fost agent care era și el pensionat să confirme că în timpul Războiului Rece existase o spanioloaică în Berlinul de Est care colaborase cu ei.

Disperat, am hotărât să-mi încerc norocul cu profesorul Soler. Fără să-mi anunț sosirea, m-am prezentat la el acasă, la Barcelona.

– Profesore, am ajuns într-un punct mort, nu mai pot continua dacă nu mă ajutați.

– Ce se întâmplă? m-a întrebat el, interesat.

– Amelia a dispărut din Berlinul de Est la 9 noiembrie 1989. Vă spune ceva această dată?

– Sigur că da, căderea Zidului...

– Parcă a înghițit-o noaptea, din momentul acela e imposibil să mai dau de vreo urmă a ei. Mă tem că am eșuat.

– Nu fi pesimist, Guillermo. Ceea ce trebuie să faci este să vorbești cu doña Laura.

– O să creadă că sunt un neisprăvit.

– E posibil, dar va trebui să-i spui că nu mai poți continua cercetarea.

– Vă asigur că am încercat tot. Nici pe internet nu-i urmă de ea, am spus eu.

– Păi, ce nu-i pe internet nici nu există, răspunse el ironic.

– Și acum ce fac?

– Ți-am spus, sun-o pe doña Laura și anunț-o că ai ajuns într-un punct din care nu mai poți avansa.

– După atâta timp și toți banii pe care i-am cheltuit... mi-e rușine.

– Dar e mai bine să-i spui adevărul cât mai repede, dacă crezi că nu poți găsi vreo pistă.

– Dacă nu mă ajutați...

– Dar nu știu cum s-o fac, te-am pus deja în legătură cu toate persoanele care te puteau ajuta.

A trebuit să beau două pahare înainte de a o suna pe doña Laura. M-a ascultat în tăcere, în vreme ce îi dădeam raportul în legătură cu cercetările mele și cum i-am pierdut urma Ameliei la data de 9 noiembrie 1989.

– Îmi pare rău, aș fi vrut să vă pot spune unde este înmormântată, m-am scuzat eu.

– Începe să scrii tot ce ai descoperit și sună-mă de îndată ce ai terminat.

– Să scriu? Dar povestea e neterminată...

– Nu cer imposibilul. Dacă ai ajuns până în 1989, e bine. Pune-te pe scris și caută s-o faci cât mai repede. La vârsta noastră nu mai putem aștepta prea mult.

N-o mai văzusem de mult pe Ruth; era imposibil să ne întâlnim între călătoriile mele și ale ei. Iar pe mama am fost s-o văd de îndată ce am ajuns la Madrid, dar era atât de supărată, încât nici măcar nu m-a invitat la cină. Am anunțat-o că terminasem cercetarea, dar n-am reușit s-o înduioșez.

– De multă vreme faci pe idiotul, așa că mi-e totuna dacă mai faci încă puțin. Bine că sora mea a dat uitării ideea de a ne dărui de Crăciun această poveste absurdă.

Adevărul e că în lunile acelea nu numai că făcusem cercetări, ci notasem pas cu pas toate episoadele vieții Ameliei Garayoa care îmi fuseseră povestite, astfel că aveam aproape toată istoria scrisă negru pe alb.

Mi-a mai luat trei săptămâni s-o pun în ordine, s-o corectez și s-o tipăresc. Apoi am dus-o la o tipografie ca să-i pună niște coperte de piele. Voiam ca lucrarea să fie prezentabilă și să nu le dezamăgesc prea mult pe bătrânele doamne Garayoa care fuseseră atât de generoase cu mine.

Doña Laura a fost surprinsă când i-am telefonat să-i spun că aveam deja scrisă toată povestea.

– Ce rapiditate!

– Mă rog, am scris-o treptat, pe măsură ce făceam cercetările.

– Vino mâine la ora patru.

Mă simțeam mulțumit, dar și puțin melancolic. Munca mea se încheiase și, odată predată cărticica, va trebui să-mi regăsesc viața și să uit de Amelia Garayoa.

Epilog

Mi-am periat singurul costum de haine. Voiam să fiu prezentabil la întâlnirea cu cele două bătrâne doamne.

Jupâneasa care mi-a deschis ușa m-a condus în salon și mi-a făcut semn să aștept.

– Doamna vă va primi numaidecât.

Nu m-am așezat. Eram nerăbdător să le predau celor două bătrâne lucrarea aceea care îmi luase atât de mult timp.

Doña Laura a intrat sprijinindu-se într-un baston. Îmbătrânise și mai mult, dacă se poate spune așa ceva despre o femeie care trecuse de mult de nouăzeci de ani.

– Vino, Amelia e în bibliotecă.

Am urmat-o, potrivindu-mi pașii după ai ei, pregătit s-o văd pe sora ei Melita.

– Amelia, a venit Guillermo.

– Guillermo? Cine-i Guillermo?

Privirea ei părea pierdută. Era atât de slabă, încât părea pe punctul de a se frânge.

– Tânărul căruia i-am comandat cercetarea... A terminat-o și a scris povestea pe care o doreai.

– Guillermo... da, da, Guillermo...

Părea că ochii îi reveneau în prezent și m-a privit fix.

– Ai scris tot?

– Da, cred că da...

– Apropie-te, Guillermo, și spune-mi cine sunt.

Am rămas mut, neștiind ce să răspund. Ochii bătrânei erau o rugăminte.

– Guillermo, spune-mi cine sunt, am uitat, nu mai știu.

Am căutat-o pe doña Laura, care rămăsese în picioare sprijinită în baston și observându-ne pe amândoi.

– Eu... nu înțeleg, am reușit să spun.

– Spune-mi cine sunt, spune-mi cine sunt, insista bătrâna cu disperare.

I-am întins cartea legată în piele și ea a luat-o în mâini și a strâns-o la piept.

– Acum voi putea ști. Îmi amintesc multe lucruri, dar altele s-au încețoșat în mintea mea. Sunt zile când nu mai știu nimic, nici măcar cine sunt, nu-i așa, Laura?

Deodată, bătrâna doamnă părea perfect lucidă, dar nu vorbea cu mine, ci cu ea însăși sau poate cu propriile fantasme.

Nu înțelegeam nimic sau poate că începeam să înțeleg tot, dar nu reușeam să mă mișc, nici să spun ceva.

– E totul în carte? mă întrebă doña Laura.

– Da, până la data de 9 noiembrie 1989. În ziua aceea, Amelia a dispărut și... am spus eu.

– Da, așa a fost, răspunse doña Laura.

– Dar...

– Totul s-a terminat în noaptea aceea. Nu mai e nimic de căutat, Guillermo.

– Tu știi cine sunt eu, Guillermo? Îmi vei spune? întrebă din nou bătrâna doamnă care rămăsese cu cartea la piept.

– Nu va fi nevoie, v-am scris totul, veți putea citi dumneavoastră singură.

– Nu vreau să-mi pierd amintirile, mi se duc, Guillermo, se duc și eu... eu nu știu unde să le găsesc.

– Le-am găsit eu și sunt toate aici, nimeni nu vi le mai poate lua.

Bătrâna mi-a zâmbit și mi-a întins mâna. I-am apucat-o și am simțit-o fragilă și în același timp fermă.

Doña Laura mi-a făcut semn și am ieșit din bibliotecă.

– Ea este... ea este... Amelia, am bolborosit eu.

– Da. Ea este Amelia.

– Dar nu e Melita, sora dumneavoastră... Eu credeam că e Melita, așa am crezut tot timpul, așa m-ați lăsat să cred.

Doña Laura ridică din umeri cu nepăsare. Îi era totuna ce aș fi putut crede eu.

– Atunci, este străbunica mea? Am fost în stare s-o spun fără să mă bâlbâi.

– Da, dar acum trebuie să uiți de ea. Amintește-ți angajamentul: vei face această lucrare pentru noi, nu pentru familia dumitale și ai făgăduit să păstrezi secretul despre tot ce vei afla. Îți vei menține făgăduiala, nu-i așa?

– Da, sigur că da. Dar de ce ați avut încredere în mine?

– Destinul te-a adus până la noi, și Amelia, în momentele ei de luciditate, spunea că are încredere în dumneata, că o vei găsi și că vei păstra secretul. Ea crede în dumneata.

– Și n-o voi trăda. Nu voi spune nimănui că... trăiește.

– N-ar avea niciun rost. Pentru familia dumitale ar fi un șoc să descopere că e în viață, iar pentru ea... Mă rog, Amelia n-ar rezista să-și înfrunte nepoatele. E deja prea târziu.

– Când s-a întors?

– În noiembrie 1989. S-a prezentat fără să anunțe. Edurne a deschis ușa și a scos un țipăt sfâșietor. Am alergat să vedem ce se întâmpla. Și eu am recunoscut-o pe Amelia. Închipuie-ți! Ultima dată când o văzuserăm avea douăzeci și ceva de ani și se întorcea având peste șaptezeci, dar am recunoscut-o numaidecât.

– Și... mă rog, ce explicație v-a dat...?

– Niciuna. Nici nu i-am cerut. A fost destul de dureros să-i povestim că Antonietta murise la scurt timp după ce plecase ea. Sau că Jesús, fratele meu, murise și el într-un accident de mașină împreună cu soția lui. Cât despre Javier, bunicul dumitale, trăia, dar era bolnav.

– De unde știți?

– N-am încetat niciodată să ne interesăm de el, în caz că Amelia s-ar fi întors. Am știut de nunta lui, de succesele lui, de copiii lui, dar nu ne-am apropiat. Când a murit Santiago, am fost cu sora mea Melita să-l vedem pe Javier, dar ne-a dat clar de înțeles că prefera să n-aibă nimic de-a face cu noi. Avea dreptate, ce ne puteam spune?

– Așa că dumneavoastră ați fost întotdeauna aici, știind totul despre noi, dar noi nu știam nimic despre această ramură a familiei.

– Aceasta a fost dorința străbunicului dumitale Santiago și a bunicului dumitale Javier; niciodată n-a putut să depășească faptul că fusese abandonat de mama lui. Nu-l învinovățesc pentru asta. Cumplit a fost că Amelia i-a supraviețuit. Am fost la slujba de înmormântare, nu ne-a văzut nimeni, pentru că am urcat în corul bisericii. Amelia a plâns cu disperare.

– Și dumneavoastră n-aveți familie, copii, nepoți?

– Sora mea Melita a murit acum doi ani, la scurtă vreme după ce a rămas văduvă. Copiii ei, Isabel și Juanito, sunt căsătoriți și trăiesc la Burgos, dar ne vizitează foarte des. Accidentul fratelui meu Jesús și al soției sale s-a petrecut la un an și jumătate după ce s-au căsătorit și au avut un fiu. Mi-am luat răspunderea pentru nepotul meu, care a fost pentru mine ca un fiu. Din nefericire, a murit de infarct. Era tatăl nepoatei mele Amelia María, cea care locuiește cu noi.

– Astfel că ați renunțat la propria dumneavoastră viață...

– Nu, n-am renunțat la nimic, am ales viața pe care doream s-o trăiesc, cea pe care am trăit-o și cu care am fost fericită.

– Nu înțeleg cum de n-ați întrebat-o nimic și nici cum de ea nu v-a povestit unde a fost toți anii aceia.

– Știu că e greu de crezut, dar așa este.

– De când... Mă rog, de când a lăsat-o memoria...?

– De când are boala Alzheimer? A început acum vreo de doi ani. Într-o zi, mi-a spus că nu-și amintește unele lucruri. Am fost la medic și cu toate că n-a rostit cuvântul „Alzheimer", ne-a dat de înțeles că procesul este ireversibil. Atunci Amelia a început să se frământe. Era disperată simțind cum i se șterg treptat amintirile. Eu nu o puteam ajuta, pentru că nu știu nimic despre

viața ei. Și deodată, ai apărut dumneata. Ea a avut ideea să-ți ceară să-i recuperezi amintirile. Am încercat s-o conving că e o nebunie, că, la urma urmelor, dumneata ești un străin, dar întotdeauna a făcut ce a vrut... Astfel că ți-am solicitat să cercetezi cât îți va fi cu putință. Trebuie să recunosc că am fost surprinsă când m-ai sunat să-mi spui că ai putut duce investigația până în anul 1989.

– Și de ce nu l-ați solicitat pe profesorul Soler? am întrebat eu.

– Lui Pablo... Ținem mult la el, face parte din familie, dar Amelia s-a încăpățânat că dumneata trebuie să fii cel care cercetează.

– Bănuiesc că nu doriți să mă mai întorc aici.

– Crezi că mai e necesar? După părerea mea, s-a spus tot și ai făcut ceva de neprețuit pentru străbunica dumitale. Să-i redai amintirile este mai mult decât se putea spera. Iar dumneata i le-ai redat. Cred că am ajuns la final. Trebuie să știi întotdeauna când vine acest moment și să-l accepți. Nu crezi și dumneata același lucru?

Și am ieșit din viețile lor pentru totdeauna, devenind unul dintre ultimele rânduri ale istoriei lor.

„Punctul de plecare pentru această carte este unul foarte personal. Are legătură cu amintirile mele, cu acele poveşti pe care mi le spuneau în copilărie bunica şi mama despre ororile şi consecinţele războiului civil.“

Julia Navarro

Un jurnalist primeşte propunerea de a cerceta viaţa străbunicii sale, Amelia Garayoa, o femeie despre care nu ştie decât că a fugit de acasă, părăsindu-şi soţul şi fiul cu puţin timp înainte de izbucnirea războiului civil din Spania. Ca să o salveze de la uitare, va trebui să-i reconstituie istoria din temelii, potrivind, una câte una, piesele unui extraordinar puzzle al vieţii ei. Burgheză şi revoluţionară, soţie şi amantă, spioană şi asasină, Amelia va fi, împreună cu o extinsă galerie de personaje de neuitat, protagonista aventurii de a trăi cu intensitate aproape un secol, de la Spania republicană până la căderea Zidului Berlinului, trecând prin cel de-al Doilea Război Mondial şi prin anii întunecaţi ai Războiului Rece. Madrid, Barcelona, Paris, Moscova, Berlin, Londra, Varşovia, Buenos Aires sau Ciudad de México sunt doar câteva dintre decorurile acestei mari epopei închegate în jurul totalitarismelor istoriei noastre recente.

editura rao

ISBN 978-606-93185-3-9

9 786069 318539

www.rao.ro
www.raobooks.com

Jurnalista **Julia Navarro** a lucrat pentru mai multe publicații, printre care revistele *Guadiana, Interviu* și *Panorama.* În prezent, este analist politic la Agencia OTR/Europa Press, pentru care scrie o rubrică de opinie, cronici parlamentare și analize publicate în peste cincizeci de ziare din întreaga Spanie. Autoare a unor cărți de actualitate politică, Julia Navarro a avut un succes deosebit cu primul său roman, *Confreria Sfântului Giulgiu,* obținând primele locuri la vânzări atât în Spania, cât și în străinătate, fiind tradusă în peste 15 limbi. Romanele Juliei Navarro, printre care se numără: *Confreria Sfântului Giulgiu, Biblia de lut, Sângele nevinovaților, Spune-mi cine sunt,* se încadrează în genul istoric și au fost publicate până în prezent în peste 30 de țări.